Katholski Posoł.

Ludowy časopis,

wudawany wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: **Jakub Žur.**

Sydomaštyrcety lětnik.

W Budyšinje.

Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje.

1909.

Wobsah:

Strona

Budź khwaleny Jězus Khrystus! 1
Wobrazki z pućowanja do Italskeje 1, 5, 18, 25, 33, 42, 50, 58, 65, 73, 82, 98, 114, 123, 146, 153, 161, 165, 173, 181, 190, 205, 218, 241, 259, 265, 281
Jězusdźěćatko a němy hólčec 5
Zemjerjenjo w Kalabriji a Siciliji 11
Hody w domiznje. (Přełožił J. Delan) 17
Někotre wobrazki ze žiwjenja kejžora Franca Józefa I. 26, 34
Zapósłane 28
Psched 30 lětami 29, 38, 46, 61, 70
Maćerna modlitwa. Wj.....k. 41
Zapóstane. J. St. 45
K wujasnjenju. Br. 45
Ludowe šule a duchowna nuza katholikow w Sakskej 49
Powodźenja 53
Zamysł posta rozjasnjeny z wědy. —š. 57
Nowa kultura 59
Zabyta abo zanjerodźena wěc. H. D. W. 60
Póstny čas. —č. 65
K rozjasnjenju. J. Słodeńk 68
Z kajkich dźělow žona wobstoji? Wj. 71
Do města! Horisław. 73
Daj dale! .....b. 76
Raj. Redakcija »Raja«. 77
Zrudny kónc Pilatusowy. Po češkim złożił Wj. . . 81
Póstne pobožne waschnja w Kulowskej wosadze. M. . . 83
Serbija 85
Swjaty Józef joho namaka 89
Słowćko staršim, kotrychž dźěći k prěnjomu swjatomu woprawjenju póndža 90
Póstne počitanjo. —š. 97
Křižna różička 101
Jěre myto 104
Před Bołmonćku. Jak. 104
Zrudna Bołmonćka 104
Horjestaćo Knjeza. Jak. 113
Serbow horjestaćo. Jak. 113
Słónco 114
Wólbna zhromadźizna w Khrósćicach 114
Pohrjeb njeboh Dučmana 121
Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 121
Posedźenjo předsydstwa a wubjerka towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija 122
Zjawna wotmołwa. Franc Kral 125
Propst Leopold Schneider † 129
Handrij Dučman. Jurij Kral 129
Marija Maćeř Dobreje Rady 130
Nalětnja skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće. Wj—k. 131
Poslednje słowo na zjawnu wotmołwu knjeza wučerja Krala 132
Zbóžna knježna Orleanska Johanna d' Arc 137
Nuzny móšt. (3. njedźelu po Jutrach.) 138
Marija wuček hrěšnikow. (Po němskim piše —u—.) 145
Swjedźeńske hrónćka. J. Słodeńk. 149

Strona

Wobroćene Marijine dźěćo. Podał M. 153
Myslički k swjatkam. Jak. 165
Swjaty P. Klemens Maria Dwořak. Napisał J. Jak. 167, 175, 189, 198, 217, 225, 233, 290, 355, 362, 369
Zmužita holćka. Jak. 173
Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methodija we Wotrowje 182
Hnadna Knjeni M. Bernarda † 197
Sydom spancow. (Po ludowym powědanćku.) —rus—. 197
Wrótnica njebjes. M. S. 199
Kupojće so 206
Na Čornobozy a w Bukecach. Serbin 219, 226
Hnadna Knjeni Hana Franciska Lang 225
Dopis wo kwasu prof. Dr. Ernsta Muki z Losku Irmlerec. Swatomił. 227
Sedlicy — Kutna Hora. Piše —u—. 230, 234
Skhadźowanka. Wj.....k. 243
XXXV. hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće. Wj.....k. 249, 257
Eucharistiski kongreß 250, 258
Rozprawa „Serbowki“ 251
Kschćeńske mjena 252
W kupjelach. Winger. 252
Staroserbski spěw 258
Financna reforma 261
Z kupjelow. Jurij Winger 267
Rozbita Boža matra. M. S. 268
Zjawne praschenćko 269
Swjedźeńska rěč Mikł. Justa na 35. hłownej skhadźowancy 273
Zhromadźizna katholikow Němskeje 275, 283
Moje pućowanjo 276
K wólbam 285, 293, 300, 309, 313, 320, 332
Tachantska šula 289
Konserwatiwni, centrum a dawk na herbstwa 291
Křesćanska zlutniwosć 297
Serbske miłosćiwe sotry 299
Rózarije 305, 313
Někotre spomožne słowa našim rekrutam sobu na puć 307
Częstochowa — Pólski Różant . . . 315, 337, 345, 354
Lubosć k narodnosći 322
Farski administrator em. Jakub Bart-Ćišinski † . . 329
Basnikej do rowa 330
Zrudne podawki a wuhłady 332, 340
K wuželej wólbje! 338
Cuze (wumjelske) zuby 343
Pražscy studenći 346
Wólbne dobyćo! 347
W Khrósćicach wutoru wječor po dobyćerskej bitwje . . . 357
Wuspěch wólbow do sejma 348
Troji jubilej we Wotrowje 353
Kak swjaty wótc so wo nowinach wupraji 355
Po wólbje 357
Starši, wučće swoje dźěći so modlić! 361
K swjedźenjej woprowanja swjateje Marije 362
Schto njewinowate dźěćo zamóje 369

	Strona
Mało-Wjelkowſke burſke towaŕſtwo a ź nim zjednoćena nalutowaćnja	371
Syn z cuzby. Jak.	377
„Si vis pacem, para bellum“. (Chcesch-li měr, pschihotuj so na wójnu.)	377
Zymske rozpominanjo za advent. —z—.	385
Brunčti	386
Perikopy	391, 402
Hodowne hołdowanjo. J. Jak.	401
Bože dźěćo. M. S.	401
Dopiš ź kraja	402
Z Łužicy a Sakskeje / Z cyłoho swěta — stajne rubriki.	
Należnosće našoho towaŕstwa.	W kóždym čisle.
Kwitowanjo darow za nabožne a narodne należnosće.	W kóždym čisle.
Wšelčizny.	W kóždym čisle.
Cyrkwinske powěsće.	W kóždym čisle.
Nawěštki.	W kóždym čisle.

Dosłowo.

Dźakownosć dobudźe nowych dobroćerjow. Tak też my njechamy 47. lětnik „Posoła“ skónčić bjez toho, zo bychmy swoju přisłušnosć dopjelnili, a wuprajamy tak wšitkim pilnym sobudźěłaćerjam, rozšěrjerjam a přećelam našoho „Posoła“ najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“. To nichtó njewě, kelko dźěła sebi „Posoł“ nětko žada, hdyž je so lětsa wo wjele powjetšił. Sam bjez swěrnych sobudźěłaćerjow redaktor „Posoł“ dodźěłać njeby móhł, dokelž dyrbi jako kapłan a dušipastyř za jastwo też tute swoje druhe zastojńske dźěła najprjedy wobstarać. Tohodla je redaktor wšitkim wulcy dźakowny, kotřiž joho podpjeraju z nastawkami a z dopisami.

Kaž loni tak też lětsa redaktora w redaktorstwje podpjerachu Monsignore senior Skala, kotryž je přez cyłe lěto korrekturu měł, a kanonik faraŕ Mikławš Žur, kotryž je nawěštki wobstaraŕ. Na politiskim polu podpjerachu redaktora swěrnje Monsignore senior Skala, faraŕ Wingeŕ a direktor Nowak.

Nastawki su pisali nimo redaktora: Monsignore senior Skala, kanonik faraŕ Žur, faraŕ Wingeŕ, kapłan Delan, bohosłowcaj Wjacsławk a Just, gymnasiastaj Jakubaš a Brusk, wučerjej Wjerab a Rječka, faraŕ Kubaš, knježna Marianna Symankec, kapłan Mič, faraŕ J. Kral, kantor Rězak, faraŕ Šołta-Hajničanski, kapłan Cyž, gymnasialny wučeŕ Jan Bryl, direktor Nowak, Horisław, faraŕ Just a P. Dominik Schiel.

Basnje podaštaj gymnasiast Jakubaš a cyrkwiny wučeŕ Rječka.

Dopisowali su nimo Budyšskich knježich duchownych: fararjo kanonik Herrmann, Dučman-Wólšinski, Libš, Bart, Nowak, Šewčik, Křižank, Hicka, Just, Wingeŕ a Šołta; kapłanojo Delan, P. Dominik, Mič, Rjeda a Cyž; prof. Dr. Muka; wučerjo Jak. Kral, Buhr, Hila, Symank, Rězak, Šewčik, Wjerab, Słodeńk, Andricki, Hajna, Nawka, Franc Kral a Šołta; bohosłowcaj Just a Wjacsławk; stud. techn. Cyrill Wjenka; stud. Jurij Šołta z Drježdźan; gymnasiasći Jakubaš, Cyž a Brusk; kontorist Hejduška; ratarjo Cyž ze Stróžišća, Michał Šołta z Khrósćic, Lipič z Delnich Sulšec a J. Bělk z Noweje Wjeski; rjemjeslnicy Mikławš Woko, Michał Möller a Šömel z Kulowa; Michał Wićaz z Drježdźan; duchowna knježna M. Józefa Hajnec z Marijnoho Doła; knjeni wuč. Wjerabowa, knježna Marija Mičec z Kulowa.

Jim wšitkim najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“ z nutrnej próstwu wo dalšu podpjeru.

Wulki nutrny dźak pak słuša też našim expedientam a wšitkim, kotřiž su so wo rozšěrjenjo „Posoła“ a zběranjo abonnentnoho pjenjeza a nawěštkow zasłužbni sčinili. Hłownu expediciju je zasy z wulkej swěru a z ćežkej prócu wobstaraŕ knjez Jan Nowak, zwóńk tachantskeje cyrkwje. Pakety roznošowaŕ je lětsa tachantski wrótnik Michał Lehmann. Też jim cyle wosebje „Zapłać Bóh“.

Tak nětko w Božim mjenje do nowoho lěta! Njech Bóh wšitkich našich swěrnych sobudźěłaćerjow a přećelow „Posoła“ też w nowym lěće nam zdźerži za „Posoł“. Dźěłajmy dale za česć Božu a Serbow spomoženjo!

Redakcija „Katholskoho Posoła“.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w nasich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so śćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a nasich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 1. | Budyšin, 2. januara 1909. | Lětnik 47.

Budź khwaleny Jězus Khrystus!

Tak strowimy so my katholscy Serbja zetkujcy so abo zastupiwši do domu swojoho sobućłowjeka, a to je najrjeńši postrow, kotryž mamy. Tak też „Katholski Posoł“ wšitkich strowi zastupiwši do nowoho lěta a nastupjejo swój 47. lětnik. Haj, Jězusowe mjeno khwalić wón chce; tak je činił a tak budźe dale, zo dźěła w Jězusowym mjenje a za Jězusa, za spomoženjo swojoho ludu.

Stare lěto skónčichmy. Wěmy nětko, što je nam přinjesło, što smy zhubili, što dobyli, kak smy ćerpjeli, kak so wjeselili a přepytujemy sebi swědomjo, wěmy też, kak smy to wšitko wužili za zbóžnosć swojeje duše. To wědźeć je najwažniše, dokelž wo jene lěto smy starši, wo jene lěto bliže k rowej a po smjerći přińdźe sud. — Što nowe lěto přinjese, njewěmy. Přejemy sebi wšitcy zbožowne lěto z Božim žohnowanjom. Wo tute naše swěrne zbožo nichtó wjetšu starosć nima, dyžli swjata katholska cyrkej. Hdyž swět swjeći nowe lěto, swjeći cyrkej wobrězanjo Jězusowe, při kotrymž Bózske dźěćatko před 8 dnjemi w Bethlehemskej khudej hródźi wot Marije narodźene, mjeno Jězus dósta. Z tym chce nam cyrkej prajić, zo, hdyž nowe lěto w Jězusowym mjenje započnjemy, w tutym mjenje přežiwimy a z tutym mjenom skónčimy, budźe lěto za nas žohnowane. Njech ćerpjenja a přećiwnosće na nas přińdu, rudźenja a starosće nam hroža, wichory a spytowanja wokoło nas howrja, zwonkowni a znutřkowni njepřećeljo nas wobćežuja a tłóča, to wšitko přewinjemy w mjenje Jězusowym.

Što móže potajkim też Posoł, kotryž je starosćiwy wo zbožo swojoho ludu, lěpše swojim čitarjam do nowoho lěta sobu dać, hač tute najswjećiše mjeno w rjanym postrowje: „Budź khwaleny Jězus Khrystus?“ Tute mjeno dźěn nas dopomni na našoho Knjeza a Zbóžnika a z tutym so k njomu też wołamy. Tutón naš Knjez wopuščiwši njebjesku krasnosć bu małe dźěćatko, kaž jedyn z nas a čas přešedši woprowaše so za nas njebjeskomu Wótcej, zo njebychmy zhubjeni byli w tutym dole sylzow a wuhnanstwa. „Mjeno Jězus klinči w našich wušach a njese naše mysle do Bethlehema, kaž też na Kalvarsku horn.“ Mjeno Jězus dopomni nas na słowa jandźela: „Wón je swój lud wot hrěchow wumožił.“ Kak zmysła połne potajkim je tute słowo, jasne swětło za našu často tak hłuboko zrudźenu a ćežcy ranjenu wutrobu.

Mjeno Jězus je za nas też wosebje mócne. Wuprajimy-li tute mjeno pobožnje, posłucha naš Knjez z wosebitej lubosću na swoje mjeno. Wone dopomni pak joho też na to, zo je wón naš Wumožnik a Zbóžnik a tak budźe nam też pomhać a našu dušu tróštować: „Twoja wěra je ći pomhała.“ Swjaty Pawoł tohodla należnje Kolossenskich napomina: „Wšitko, štožkuli činiće w słowje abo w skutku, wšitko čińće w mjenje Knjeza Jězusa Khrystusa.“ Hdyž smy ćežcy spytowani a mjeno Jězus pobožnje wuprajimy, ćěka samo naš najhórši njepřećel djabol, dokelž joho wucho tute mjeno swojoho předobyćerja znjesć njemóže. Haj, tute mjeno je tak mócne a nuzne k našej zbóžnosći, kaž znamjo křiža. Swjaty japoštoł Pětr tohodla praji před wysokej radu: „Druhe mjeno njeje pod njebjom človjekam date, přez kotrež bychmy móhli zbóžni być, hač mjeno Jězus.“

Tohodla chce so też „Katholski Posoł“ hnydom w započatku nowoho lěta zasy z Jězusom zjednoćić. Posoł změje też w nowym lěće zasy wjele wojować ze swojimi njepřećelemi wěry a naroda a dźěłać za zbožo swojoho serbskoho luda. Tute wojowanjo a dźěło pak móže jenož wuspěch měć a žohnowanjo přinjesć, hdyž so w Jězusowym mjenje započina a dokonja. Bjez njoho dźěn njezamóžemy ničo, byrnjež bychmy cyły swět ze swojimi pokładami k pomocy měli.

Hdyž budźe tohodla Posoł w nowym lěće w nowym wjetšim woblečenju do duri serbsko-katholskeje swójby klapać, nichtó njech joho njewotpokaza. Wón dźe k tebi w Jězusowym mjenje, chce twoje zbožo, budźe tebje rozwučować a napominać, natwarjować a pohonjować, pokojeć a pomhać. Hdyž budźeće joho wučby a napominanja sebi k wutrobje brać, potom budźe z tobu a z cyłym serbskim ludom derje stać, nowe lěto a cyły přichod budźe za tebje zbožowny.

Z cyłej wutrobu přejemy našim lubym čitarjam a wotebjerarjam wjela zboža k nowomu lětu, zo by nowe lěto woprawdźe lěto spomoženja a Božoho žohnowanja za naš serbski lud było, zo by stajnje swoje domjace prawo zdźeržał naš rjany postrow, z kotrymž dźensa nowe lěto nastupujemy: „Budź khwaleny Jězus Khrystus — do wěčnosće. Amen.“

Redakcija „Katholskoho Posoła“.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

(Pokročowanjo.)

III. Ducy k morju.

Smy w Milanje. Na dwórnišću namaj, kaž wot nětka nimale w kóždym wjetšim měsće, mjeno hosćenca zastojnicy napřećo z tajkim hłosom wołachu a při tym ći tak na kožu lězechu, zo mohł so jich nabojeć, njeby-li tak kurażniwy był. Tola na naju pomjenowanjo: hosćenc „Gotthard“ so namaj służowny njechaše pokazać, štož bě wězo při njelubej khrobłosći tamnych druhich spodźiwne. Skónčnje bu namakany, a hdyž joho před namaj kročacoho z kritiskim wóčkom měrjachmoj, njemóžachmoj sebi zamjelčeć prašenjo: hač njebě so tola kusćičk wotunkał! Wězo w Italskej, hdźež při znatej poměrnosći ludu pjanoho, ani dźěłaćerja, ani zdźěłanoho njewuhladaš, bě to jara nadpadne, a k česći a k wusprawnjenju italskoho ludu dyrbju wuznać: hosćenc

bě němski, słušeše Němcowcy z Württembergskeje a šmotawy służowny bě Němc a italskim bratram posłužownikam cuze njeitalske njepočinki pokazowaše. —

Hnydom spóznaju, zo je Milan bóle modernske město a nima italskoho raza. Wysoke kněže, šěroke hasy, klamy při klamach wopowěduja, zo je tu bohatstwo a nowočasny luxus z domom. Ma na 550000 wobydleri, je sydło arcybiskopa, a krajenjo mjenuja je „la grande“ (wulke město).

Milano je z najrjeńšich městow Italskeje a je nětko nowe město. W stawiznach často mjenowane bě we wšelakich nutřkownych a zwonkownych wójnach 48 króć wobleḥnjene a 28 króć předobyte. Je hłowne město Lombardiskeje a słušeše hač do léta 1859 k rakuskomu kejžorstwu a wottal sardinskomu abo kaž nětko rěka: italskomu kralej. Wone leži při mjeńšej rěcy, kotraž je pak přez kanale z Ticinom a Addu zjednoćena. Železnicy wjedu z města na wšě strony. Prjedy běše z nasypami wobdate a wobtwjerdźene, ale nětko wězo je tajki škit při našich nowočasnych mordarskich naprawach zestarjeny, kaž njeboh dźědowa kožana čapka. Třinaće wrotow wjedźe do města; jene su wot Napoleona z marmora twarjene, ale potom jenož jako dobyćerski wobłuk „Arco della pace“ wobkhowane. Na wjeŕšku tychle pyšnych wrotow je 15 łohći wysoka bohowka měra na wozu ze šesćimi konimi. Dróhi abo hasy su z marmorom abo granitom wusadźane; najrjeńša je Corso grande, na kotrymž so před wječorom wosebny swět překhodźuje abo w krasnych wozach pokazuje. Z błyšćatych wupołożeńskich woknow, z wobšěrnych a pyšnych kofejownjow, z wulkotnych twarbow — wšudźom na nas kuka bohatosć města a měšćanow. —

W krasnej wokolinje, w rjanej a płódnej dolinje rěki Po so wupřestrěwajo wubudża w našej wutrobje lube dopomnjeńki na swj. Ambrosia, swj. Augustina a na swj Karla Boromejskoho. Tak bywa też Milano česćomne město za katholskich pućowarjow. Tu je něhdy swj. Ambrosius runja swj. Athanasiej wojował přećiwo błudnej wěrje Arianskej, je nad njej dobył, tu je jako dobry pastyŕ swoje stadło pasł, swjatoho Augustina za křesćanstwo dobył, joho křćił, a při tutej křćeńcy je snadź prěni króć zaklinčał ambrosianski khwalbny kěrluš: „Tebje my Boha khwalimy.“ Hdźe su hdy zbožowniše wutroby so namakałe, hač při tutej přileżnosći: wutroby swj. Ambrosia, swj. Augustina a swjateje Moniki! Što je tehdom začuła pobožna lubowana wutroba maćerska, kotraž je 30 lět horce sylzy ronjo so modliła za wobroćenjo syna! Nětko su modlitwy wusłyšane a město sylzow bolosće wuliwa sylzy wjesołosće! A što je začuwał swj. Augustinus? Wón sam so takle wupraji: Njemóžach so w tamnych dnjach nasyćić na spodźiwnej słódkosći rozpominanja hłubinow Božich radow! Kak sym płakał po twojich kěrlušach a spěwach, mój Božo, cyle hnuty wot hłosa twojeje luboznje spěwaceje cyrkwje! Tute zynki wulinychu so do wucha, wěrnosć kapaše do wutroby a wot njeje zapyri so woheń pobožnosće. Sylzy běžachu, a mi bě tak lohko w nich. O kak česćomna to zemja, kotraž cyrkwi dari — Augustina!

Nětko pak khwatajcy k domej! Milanski dom je Božej rodźićercy (Mariae Nascenti) poswjećeny, je tak krasny, zo je skoro wopisowacych słowow podarmo. Tajka krasnosć, tak bohata pycha a tajki zybolacy błyšć so njehodźi z mortwymi pismikami wopisać. Płaćizna abo hódnosć tutoho běłoho marmora so njehodźi wobličić. Marmor je sem přiwjezeny ze skałow pola Baveno při Isola bella na jězoru Lago Maggiore. Tute skały buchu Milanskomu tachantstwej darjene pod wuměnjenjom, zo so marmor jenož za twarjenjo domu smě nałožować. Napoleon I. sebi wot kapitla žadaše, zo by so z tutoho marmora dobyćerski wobłuk natwarił, a hrožeše, zo kapitularow wotsadźi a do jastwow sadźi. Tola to wšo ničo njepomhaše a wobłuk bu z druhoho kamjenja wuwjedźeny. Tutón marmor ma to za so, zo na powětře škodu njebjerje, kaž je to pola kóždoho druhoho marmora, kaž to wosebje widźimy pola marmorowych palacow w Benatkach. Zwonka na wšěch stołpach kaž w cyrkwi samej je połno z marmora wurubanych postawow swjatych a druhich zasłužbnych wosobow; jich ma po rysu abo načisku 10000 być, a nětko je jich tam přez 7050. Dokelž je knježeŕstwo a też město kóždolětnje wjele tysac za wutwarjenjo postajiło, budźa maličkosće, kotrež deleka na dom hladajo ani njepytnješ, też hišće dokonjane. Na prědkownej stronje abo fasadźe, za kotrejež wutwarjenjo bohaty měšćan 800000 lirow dari, so hišće dźěła. Na někotrejžkuli postawje je wumjełc cyłe swoje žiwjenjo dźěłał, dokelž měješe za wosebitu česć, hdyž so joho dźěło přija. Prajach, zo so njehodźi wobličić, štož material hižo płaći. Štó chcył wobličić dołholětne dźěło, štó hódnosć wumjełskich wupłodow? Tuž njedźiwamy so, zo kóždy domjacy, kaj kóždy italski wobydleŕ tutón dom ma za woprawdźity dźiw swěta. Je to Boži dom, kotryž też toho z wobdźiwanjom napjelnja, kotryž je Pětrowu cyrkej widźał: Gothiska cyrkej z najrjeńšoho běłoho marmora. Kaž skamjenjeny lěs k njebju saha mnohosć 98 wěžow. Potajkim nětkle 7050 marmorowych postawow pyši zwonkowny twar, kotryž na wulkosći jenož tři cyrkwje na zemi přetrjechuja: swjaty Pětr w Romje, swj. Pawoł w Londonje a kathedrala w Sevilla. Na 335 stopow wysokej hłownej wěži stoji pozłoćena postawa swjateje knježny. Mjez tym zo je Pětrowa cyrkej twarjena z travertina, je tutón Boži dom cyle z marmora. Wjelb w nutřkownej cyrkwi zezda so też najwótřišomu wóčku, jako by kamjeń nanajdospołnišo wumjelscy předypany był. Pjeć lětstotetkow je so na nim twariło. Tu móžeš jenož so dźiwać, jenož wobdźiwać, hdyž stojiš před nim. W cyrkwi nutřka widźiš spodźiwnu postawu swjatoho Bartromja. Tutón swjaty japoštoł wumrě hrózbneje martrańskeje smjerće. Jomu bu při žiwym ćěle koža wot ćěła wodrěta. Tajkoho předstaja nam postawa. Hodźi so wšelako sudźić, hač bě to dobra myslička, swjatoho japoštoła z wodrětej kožu wudypać. Rjany wobraz to njeje, hačrunjeż dyrbi so připóznać, zo je to wumjelski skutk rězbarja, nic jenož pokazać znutřkowny twar ćěła a kóždu žilu prawje wudypać, ale chcyše přez to njepřirunajomne bolosće swjatoho martrarja žiwje předstajić.

Štož Milansku kathedralu pak wosebiće wuznamjenja, je, zo je tu pokhowany swjaty Karl Borromejski. Wotpočuje w kašću z krystala pod khorom. Wumrě jako Milanski arcybiskop 3. novembra 1584. Bě jedyn z najlěpšich biskopow cyrkwje a pastyrjow swojich wowcow.

Z druhich cyrkwjow je najbohatša cyrkej swjatoho Ambrosia, wot njoho samoho założena. Nětčiši twar je z 9. lětstotka. Woltař, z drohotnymi złotymi mosaikami wukładźeny, khowa ćěło swjatoho biskopa. We wysokim khorje zady woltarja stoji też kamjeńtny stoł z časow swjatoho Ambrosia. W tutej cyrkwi dachu so lombardiscy kralojo a němscy kejžorowje ze „železnej krónu“ krónować.

Klóštrska cyrkej Maria della Gracie je rjane twarjenjo. Tola bóle jako cyrkej sama wopytuje so wot cuzych jědźerjna, na kotrejež jenej sćěnje je sławne swjeco wot Leonarda da Vinci: „Poslednja wječeŕ“, z wolijowymi barbami na wapno molowane. Wobraz je był dołhi čas wobškodźeny, dokelž su tu dlěji čas — konje stałe. Hakle létsa w septembru bu wot wumjełca wobnowjenjo dokonjane, a kaž domoj přišeđši čitach, je so dźěło wubjernje poradźiło. Ja woboje, stary wobraz a z wulkej prócu wuwjedźene ponowjenjo, widźeć njemóžach, dokelž mi tam nutř njedachu, a tuž prajach: Na zasywidźenjo.

Pódla domu je tak mjenowana galerija Vittorio Emanuele. Je ze skleńcu zawjelbowana khódba a wobstoji z třoch so křižowacych hasow. Tu widźiš najwosobniše klamy, hosćency a kofejownje. Galerija służi jako promenada za wječor a wosebje za deščikowe a zymne dny. Wječor so tu elegantny swět pokhodźuje. Wosebje so mi lubjachu wojeŕscy wyšcy. Wjele so khwali rjanosć Milanskich žonow a knježnow. Hačrunjeż běch to čitał, njemóžach wosebitu rjanosć wuslědźić, snadź je wina, zo so na to njewustoju, rozeznawać, što je rjane a što nic, a nimam też tomu žanoho dara — a derje tak. Hišće nješto mi nadpadny: mužojo we wosobnej čornej drasće, w čornych rukajcach a w čornym kłobuku, runja wojeŕskomu. W rucy mějachu elegantny ze slěbrom wobity kiješk. Běchu to stražnicy. Štož ma so z wulkej khwalbu připóznać, je powšitkowne přistojne zadźerženjo kóždoho človjeka na

hasy. Žadyn hołk a tołk, jako bychu při wosobnym koncerće so překhodźowali.

Nazajtra chcychmoj třěchu kathedrale wopytać, dokelž nihdźe khmanišo njespóznawaš wšu rjanosć marmoroweje pychi, hač tu horjeka. Z jenym pohladnjenjom přewidźiš mnohe wěžički hač do swojich wjeršków. Réka třěcha: botaniska zahroda.

Wšo druhe, wšě te rjane cyrkwje, kotrež tu hišće widźach, wuwostaju a hižo jědu z wami na železnicy po lombardskej runinje dale k městu Pavia. Pohladajmy tu na krajinu. Tak wjele hač na puću widźach, zdaše so mi italska zemja sama zahroda, w kotrejž běštej přiroda a zdźěłanosć ze zahrodnikom. Tajke dźěło w tak dźakownej krajinje, sebi myśliš, zo to dyrbi ludźi bohatych samo wot so sčinić, a ratarjow abo burow w lombardiskej runinje maš za bohačkow. A tola je cyle hinak. Nanajwjacy burow w tutej krajinje a přistajimy: po cyłej Italskej a Siciliskej je bjez zamóženja a nima swoju rolu, su jenož dźěłaćerjo za zemjanow a druhich zamóžitych knjezykow. Z wjetša wobdźěłaja pola za mjenje hač połojcu toho, štož njesu. Tak je to w toskanskej krajinje, w srjedźnej a delnjej Italskej. W Lombardiji pak ma so bur nanajhórje. Dóstawa na wupłodach zemje jenož mólički, wobmjezowany dźěl, a za swoje druhe dźěło něšto mzdy, a to muž 30, žona 25 a k dźěłu so hodźace dźěćo 15 centesimi(!) Pódla toho pak ničo nima, ani kruwow w hródźi. Je jenož dźěłaćer wulkoho najeńka, kotromuž we wsy cyły skót słuša a pola kotrohož dyrbi bur samo mloko kupować! Też joho bydlenjo knjezej słuša. Tak su italscy rólnicy z najwjetšoho dźěła bjez zamóženja a su žiwi tak rjec z ruki do huby. A to, zo italski kraj nima zamóžity, samostatny a dawk płaćacy ratarski abo burski staw, je najhłowniši njedostatk kraja. Burski, srjedźny staw je kužoł derjeměća kraja a zboža ludu. Italscy krajni wobydlerjo su khudźi a z nimi je khudy — kraj. Stotysacy ludźi na kraju njepłaća ani pjeć lirow direktnych dawkow a su też politiscy bjez kóždoho prawa, njemóža wolić, ani woleni być. Hdy by so poradźiło, Italskej dać samostatny njewotwisny burski staw, by hłowne žórło za polěpšenju financow wotewrjene było.

Na puću wulězechmoj z ćaha na staciji Certosa. Je to nětko zběhnjeny klóštr mnichow z rjadu swjatoho Bruna. Tuta „kartausa“ leži w płódnej lombardiskej runinje a je přez swoju cyrkej najsławniša kartausa na swěće. Hdyž bu lěta 1396 Jan Visconti wot kejžora Wjacsława na wójwodu a kejžorskoho naměstnika za Italsku powyšeny, położi wón za pokutu za swoje krawne skutki, kotrež běchu jomu puć k dostojnosći wójwody wurubałe, zakładny kamjeń k tutomu pyšnomu klóštrej stajnoho mjelčenja. Cyły lětstotk bu na nim twarjene, zo by tak nastało krasowpołne městno za ćichich, wšoho so wostajacych synow swjatoho Bruna. Najwjetša pycha klóštra je prědkowna strona cyrkwje, po zažnym „renäsance“-wašnju twarjena. Nimo katedrale w Orvieto je tuta fasada najwosobniše pyšne dźěło nic jenož Italskeje, haj cyłoho swěta. Spódni dźěl tutoho wumjelskoho dźěła je ze železnymi lěsycami wobdaty, dokelž Jendźelčenjo, „nobel“ kaž přecy bywaja, su hłowy a postawy wotbili a sobu brali. Štož pak tutón klóštr tak wuzběhuje, je Boži dom, wosebje joho wulkotna fasada. Tajke bohatstwa, kaž su tu nahromadźene, z rědka na zemi widźiš. Cyrkej je wobdata z wěncom štyrnaće kapalow, kóždy za so sama pohladnica wumjelskoho dźěła, molowanjow a mosaikowych wobrazow. Cyła cyrkej wot deleka hač do wjerha, wšě sčěny, woltarje samón marmor, a to w najpisaniših barbach wukładźene kamuški — a nětko stoji klóštr a Boži dom prózdny! Wojak, čapku křiwje na hłowje, kaž druhdy pohončojo, lědma ze šule wukhodźiwši, kotřiž sebi mysla, što do muži su, nas tu wokoło wodźi. Kraj je mnichow wuhnał, potom cyrkej a klóštr wupraji za nacionalne wobsedźeństwo. Derje, zo Bóh w njebjesach swój Placet, swoju dowolnosć njeje tomu dał, zo kraj najrjeńše pomniki pobožnosće na cyle praktiske wašnju sebi přiswoji a potom so hordźi ze słowom: što chceće, to su narodne pomniki! Tu bjez dźiwa, zo je w Italskej telko paduchow! Wěsty knjez měnješe: ći mali su wot „wulkich“ nawuknyli! Njenamakam słowow a so přihodźacych wurazow, wopisać, što je tudy pobožna mysl na rjanosćach nakopiła, skoro so zdaše mi, zo je na jenu cyrkej přewjele pychi nałožene, a zo je tak zrudny wosud klóštr namakał, jako so njeby Bohu spodobało, telko bohatstwow na jedyn Boži dom zjednoćić a snadź druhdźe same bydlenja Bože khude a proste wostajić. Njewěm, hač bě mi dowolene, tajke myslički w tutej njesmérnej horcoće, kaž tehdom bě, wupoćić. (Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Hodowne wobradźenja su też loni kaž hewak so wotbywałe. „Katholske towarstwo žónskich“ zhromadźi wutoru do hód popołdnju w 4 hodź. w katholskej towaršni wokoło rjanoho hodownoho štoma 65 khudych žonow, kotrymž po krótkej rěči k. seniora Skale wosuški, khofej, wšelake wariwo, drastu atd. wudźěli. — Nazajtra běše wobradźenjo tachantskeje šule. Najprjedy dźěći w katholskej towaršni za šulske dźěći (z wuwzaćom najmjeńšich) luboznu hodownu hru hrajachu, potom běše wobradźenjo w sali tachantskeje šule, hdźež k. direktor Nowak k dźěćom lubosćiwe słowa poréča.

Z **Budyšina.** Wutoru 29. decembra rano paleše so tu zasy w jenej tworni a tón raz w tudomnej wozowej tworni prjedy C. W. F. Busch akc.-tow. Woheń běše w 7 hodźinach w sedłarni nastał a to přez njekedźbnosć při wohrjewanju rynow tepjenja, kotrež běchu w nocy zamjerzłe. Woheń namaka bórzy lohcy palacu cyrobu a tuž dźěłaćerjo ze swojej domjacej parnej sykawu sami woheń zaleć njemóžachu. 5 mjeńšinow do ½8 hodźin přebiwachu zwony a też měšćanska, swobodna a Weigangowa wobora khwatachu na pomoc. Skónčnje po třihodźinskim dźěle so poradźi woheń tak daloko wobmjezować, zo hłowne twarjenja wuskitowachu. Cyle wotpaliła je so nakhwilna sedłarnja a tyšerńja, hdźež su so też jara drohotne wukrajne drjewa k fournirowanju sobu spaliłe. Też dźěl wojnarskoho wotdźěła je so spalił a wjele drjewa. Haćrunjež je wšo zawěsćene, je škoda tola jara wulka, dokelž mnohe skazanja njebudźa so tak spěšnje dopjelnić móc. — Wjetše njezboža so při wohenju stałe njejsu. Jenož dwaj dźěłaćerjej a jedyn zastojnik buchu lóže ranjeni. Škodu na 300 000 hr. wobliječa.

Z **Budyšina.** Před někotrymi dnjemi powědaše mi sławny wótčinc, zo na elektriskej železnicy w Drježdźanach jenu serbsku žonu w serbskej drasće zetka. Hdyž so z njej do rěči da, zhoni, zo je hižo 20 lět dołho w Drježdźanach a přecy serbska khodźi. Powědaše derje serbski a praješe, zo je też jeje muž Serb, a to z Worklec, a wona pak z Kulowskeje wosady. Doma wonaj jenož so serbski rozmołwjataj a też ze swojimi dźěćimi serbski rěčitaj. Sława! Rjany přikład za wšitkich Serbow w cuzbje a w dominzne! Čiń tež tak!

— Minjene lěto je nam Bože dźěćo k hodam zymu wobradźiło. Runje hody poča zyma być. Druhi swjaty dźeń padaše hižo sněh, kotryž přecy po kuskach a po khwilach pada. Pola su hižo z małym posleškom wodźete, štož budźe za nje jara derje po prjedawšej suchoće. Też za człowjeka je tajka zyma strowša hač stajne zymne pancanjo. Piwarńje, rěznicy, korčmarjo a wšitcy, kotřiž lód trjebaja, woža hižo pilnje do swojich pincow. Dźěći a też dorosćeni khodźa z črjódami na lód so smykać abo jězdźa ze sankami na ze sněhom wodźetych drohach po hórkach dele. To je wjeselo a žiwjenjo!

Z **Lahowa.** Tśeći hodowny swjaty dźeń wotměchu tu nałutowańje Raiffeisenskoho zwjazka swoju lětuschu podzwjazkowu zhromadźiznu (Unterverbandstag). Wšykne blizšche towarstwa běchu zastupjene; wuwostałoj běšchtej wulkeje dalokoće dla Wotrowske (zamołwjene) a Minakałske (njezamołwjene).

Prěni dźeń skhadźowanki wučinjesche pschednoschk knjeza cyrkwinskoho wučerja Andrickoho, kotryž jednasche wo plahowanju kozow. Rěčnik wopisowasche dobru kozu, radźesche srědki k polěpschenju naschich hubjenych kozow, poručesche wosebje běku Saanensku (Schwajcarsku) kozu a namołwjesche k załoženju kozyplahowanskich towarstwow, kajšeż hižo w Kumwałdźe a Ramnowje pola Bjskopic z wulkim wuspěchom dźěłaja. Pschednoschk zbudźi dołhu a wjelestronsku rozmołwu.

Druhi dźěl jednasche wo składowni (kólni), kotruž Erfurtske zarjadnistwo na Wjelkowskim dwórnischću twari, zo bychu tu towařstwa trěbne twory a najnuznische maschiny w blizkosći měłe. — Za městno pschichodneje zhromadźizny postaji so Radwoř. Též wo wschelakich druhich zwjazkowych a towařstwowych naležnosćach hischće jednachmy. — Na kóncu wopisowasche podzwjazkowy nawjedowař pućowanjo po Hercegowinje a Bosniji, wosebje tamnische hospodařske a ratařske wobstojnosće wukožujo.

Tak so 4 hodźiny, kotrež běsche zhromadźizna traka, spěschnje minychu. Z nowa za dobru wěc zahorjeni wróćichmy so do swojich wjeskow.

Do Serbow. Techniskich pschičinow dla hakle „Serbski Hospodař“ pozdźischo wuńdźe.

Z **pola.** Lětusche kórki běchu tola drohe, a to wosebje w naschej wsy. Hewak płaćesche w pscherězku mandl 1 hr. 20 pj. Naschim pachołam běchu wone najskerje pschetunje. Čerstwe ze zahrodki též lěpje słodźa. To je powschitkownje znate — su pak druhdy též wo wjele drózsche. Wěcka měješche so mjenujcy takle:

Běsche wokoło žnjow. Na „Pschesančkach“, to su burske zahrodki, hdźež prjedy pschesadu plahowachu, něťko pak kórki a solotej — zelenjachu so a rosćechu woprawdźe rjane kórki, kotrež naschim pachołam do wočow kałachu a tohodla je na 4 razy wopytachu. A hdyž nasche hospozy k wobjedu kórkow potrjebachu, so jara stróžichu, dokelž běchu „fuk“. Tola jenoho bura to khětro zamjerza a pschepoda wěc hejtmanstwu. Dołhi, dołhi čas so wo kórkach wjac njerěčesche a winowaći so z tym tróschtowachu, zo je na kórki a na nich zabyte. —

Kermuscha so bližesche. Kóždy so na nju hižo wjeselesche. Jenož „kórkarjo“ tak někak stuleni khodźachu. Tuž so jenoho wopraschach: „Čomu dha tak hłowu wěschesch?“ Na to mi tak mjelčo do wucha schepny. Dokelž jomu njedorozymich, dha mi tróschku wótsischo swoju nuzu wuskorži a poča takle: „Njepraj nikomu. Mohł skoro wowrótnić! To wěsch, zo su wokoło kermusche pjenjezy trěbne a k tomu něťko tajkele „kmótsistwo wot hejtmanstwa kórkow dla.“ Skónčnje mi též wuzna, zo kórki 32 hr. płaćachu. Myslesche tak wokoło 5 hr. Ale dobra kopa, to bě hrozna zapłata. Tamni wotbychu 20, 25, haj samo 32 hriwnow. — To bě „rjana kermuscha“, kotruž sebi zawěsće wjac njepscheja. X.

Z **Hornjoho Wunjowa.** Tśeći dźeń hodow zemrě w Hornim Wunjowje daloko po Serbach znaty ryzy serbski bur Jakub Libsch w 76. lěće swojoho žiwjenja. Tajki muž zasłuži též woprawdźe městno w naschim Posole. Jako Serb so čujesche čas žiwjenja, byrnjež též z wjetschimi knježimi wobkhadźował, bě tola na to hordy, zo bě serbski bur. Bě dobry hospodař a wobhladniwy muž, muž jednoroho a sprawnoho waschnja, kiž pak swoju wěc rozymjesche. Bě widźany a česćowany w swojej wsy, w kotrejž bě též 28½ lěta gmejnski pschedstojićeř, kotrež zastojnstwo hakle 1. meje minjenoho lěta dla pschibjeraceje słabosće złoži. Za swěru w tymle zastojnstwje spožči jomu Joho Majestosć kral k 25lětnomu jubileju joho pschedstojićeřstwa „powschitkowne čestne znamjo“. Wón bě wubjerkownik towařstwa za kubłanjo zrěbcow, a měješche jako tajki též wulku nahladnosć; též bě wotrjadowany ratařskoho wokrjesnoho towařstwa, a jako tajki wobdźělesche so též na wokrjesnych zhromadźiznach. Wschudźom joho słowo wjele płaćesche a bě widźany, dokelž bě muž nazhonjenja. Zo bě joho žiwjenjo jako katholskoho kschesćana pschikładne, njech je jeno spomnjene, schtó by to njewědźał, kiž je joho znał; tuž též čeledź słuschesche w joho domje do swójby. Runjež bě w dobrych wobstojnosćach, njeznajesche njetrjebawscheje pychi a pschečinjenja, wosta jednory serbski bur hač do smjerće. Kajki krasny pschikład za mnohich! Srjedu 30. decembra bu pohrjebany w Budyschinje na starosławnym Mikławschku, hdźež něťk měsťačko namaka sobu w rowje swojeje mandźelskeje, kotruž bě hižo lěta 1874 pschez smjerć zhubił a tak na 35 lět był z wudowcom. Pohrjeb bě wězo serbski (za mnohich nahladnych pschewodźacych Němcow buchu jeno wosebje krótke słowa spomnjene joho žiwjenjoběha), nic pak němski pohrjeb wotmězy, kaž dyrbja sebi často dobri Serbja tam a sem lubić dać. Pschewodźerjow bě wulka syła, zo bě farska cyrkej nimale połna kaž na njedźelach. Bóh daj dobrej a swěrnej serbskej duschi wěčny wotpočink! R. i. p.

Z Radworja. Z cyrkwinskich powěsćow zańdźenoho lěta podawamy sćěhowace drobnosće: narodźiło je so 57 dźěći, 34 mužskoho a 23 žónskoho splaha, mjez nimi 3 njemandźelske. — Připowědanjow běše 15, wěrowanjow pak 8. — Wumrěło je 42 wosobow, a to 25 mužskich a 17 žónskich; w starobje hač do 15 lět: 18, wot 16—25 lět: 2, wot 26 hač do 40 lět: 2, wot 41—60 lět: 24, wot 61—80 lět: 14, a přez 80 lět: 2 wosobje. — Swjatych woprawjenjow běše w Radworju 4500, w Zźeri 200. — Do bratrstwa smjertneje stysknosće zastupi 6, do róžowcowoho bratrstwa 20 wosobow, do zjednoćeństwa swjateje swójby 5 swójbow. — Nahromadźiło je so nimo předpisanych powšitkownych woporow za cyrkej (t. j. za wotpłaćenjo twarskoho dołha): 320 hr. a za wupyšenjo a druhe potrěbnosće cyrkwje: 650 hriwnow. — Zapłać Bóh wšěm tutym dobroćerjam z wěčnym mytom!

— Domy budźa po sćěhowacym rjedźe swjećene: přeni tydźeń (7.—9. januara): štwórtk w Radworju, přenim dźělu; pjatk w Radworju, druhim dźělu; druhi tydźeń (10.—16. januara): njedźelu w Zdźeri a Brěmjenju, póndźelu w Radworju, třećim dźělu; wutoru w Bronju a Nowym Bronju; srjedu w Kamjenjej a Haju, štwórtk w Měrkowje, Lutowču, Nowych Boranecach a Boranecach; pjatk w Khelnje; třeći tydźeń (17.—23. januara): póndźelu w Miłkecach, Stróžišću, Łahowje a Łuzy. — Započatk w 1 hodźinje.

Ze **Zdźerje.** Horcy so zwjeselichmy, hdyž so nam pschipowědźi, zo změjemy též my swjate dny Bože słužby. Kak wokscha kóždoho, hdyž zasłyscha zwónčk, kotryž bě w tutej ćichej nocy tak daloko a schěroko słyschec. Wón njebě podarmo wołał, pschetož wulka ličba pobožnych běsche so zeschła. Kak swjatočnje zaklinča na Božej mschi „Swjata nóc“. Mjez wosadnymi kěrluschemi pak též schulske dźěći nas z rjanymi hłosami zwjeselichu. Skónčnje zaklinčachu někotre tsihłósne spěwy. Též na druhej Božej mschi běsche kapałka wobsadźena. Kóždy chcysche swoju winowatosć dopjelnić a dawno žadanu pschiležnosć wužić, a běsche též wjesoły, zo njetrjebasche přeni swjaty dźeń tak daloko pućować. Dopołdnja w 9 hodź. započa so hłowna Boža mscha. Zwjeselacy to napohlad. Hižo ¾9 hodźin běsche kapałka połna. Haj kschesćenjo z najdalschich wsow běchu sem pschikhwatali. Na tutych kemschach zasłyschachmy missu (łaćonsku Božu mschu) wót Hallera. Hdyž tutu wulku ličbu njeznatych a znatych widźach, wjeselach so jara. Ale wutroba mje též bolesche, zo nimamy tu stajne Bože słužby a zo je kapałka tak mała. Tebje, luby čitarjo, tohodla proschu, dopomń so na nas a wotewř swoju darniwu ruku, byrnjež Bože dźěćo hižo wobradźało. Jězus-dźěćatko budźe tebi twój dar mytować.

W **Khrósćicach** měјachu druhi dźeń hodow žadnu swjatočnosć. Knjez Jan Nowak, fararř na wotpočinku, w tamnischej farskej cyrkwi swój 50lětny měschniski jubilej swjećesche. Knjez farař Nowak drje hewak w Drježdźanach bydli, swoju jubilejnu Božu mschu pak běsche sebi wotmyslił w Khrósćicach dźeržeć, na Božim wołtarju, na kotrymž běsche pschez 50 lětami jako młody měschnik též swój přeni wopor swjećił, a we wosadźe, w kotrejž je na 17 lět jako druhi a přeni kapłan ze žohnowanjom skutkował. Joho narodny dom je Prawočanski młyn.

Swjedźeń bě wosebiće wuznamjenjeny z tym, zo též najdostojnischi knjez biskop a tachant Dr. Schaefer z knjezomaj Monsign. seniorom Skalu a scholastikom Loebmannom na njón pschińdźe, a zo swjedźeński prědowanjo joho pschećel Monsignore kanonikus a farař Wornař, sam též jubilar, kiž je lěta dołho joho sobukapłan w Khrósćicach był, dźeržesche. Wopomnjeński dźeń drje běsche hižo 18. dec. był, swjatočnosć pak bě so na druhi dźeń hodow wotstorčiła.

Krótko do 9 hodźin so knjez jubilar ze swjatočnym ćahom do cyrkwje wjedźesche. Za korhojemi dźěchu sobustawy „Jednoty“ ze swojej korhoju a druzy spěwarjo kěrlusch spěwajcy, potom duchowni, mjez kotrymiž bě též hischće knjez P. Alexander jako zastupjeř klóschtra Marijineje Hwězdy. Knjez jubilar dźěsche z najdostojnischim knjezom biskopom, na jubilejski kij so zepjerajo. Pschez nim schtyri čestne družki na pucałkomaj złotu krónu a złoty wěnc a korbiki z kwětkami njesechu.

Najprjedy běsche prědowanjo, w kotrymž Monsign. Wornař na zakładźe słowow swjatoho Schćěpana: „Widźu njebjesa wotewrjene a Syna čłowjeka na prawicy Božej stojacoho,“ nadobnu wysokosć a móc katholskoho měschnistwa a dokonjane 50 lět knjeza jubilara w tym swjatym powołanju sławjesche. — Pschi jubilejnej Božej mschi knjezej jubilarej kk. scholastikus Loebmann a P. Alexander jako levitaj a senior Skala jako paranymf assistowachu. Na khorje spěwachu łaćonsku missu. Te Deum a sakramentalne požohnowanjo swjatočnosć wobzamkny. W tym porjedźe, kaž bě so do cyrkwje wjedł, bu knjez jubilar zas na faru pschewodźany.

Po kemschach tu knjezej fararjej wschelacy zbožo pschejachu. Mjez druhimi též knjezaj senior Skala a scholastikus Loebmann

ſwoje zbožopſcheća wuprajiſchtaj a pſchi tym wozjewiſchtaj, zo ſu z knjezom biſkopom někotſi duchowni Łužicy, kotſiž ke knjezej jubilarej w bližſchich poćahach ſtoja, jako jubilarny dar 600 hr. woprowali, kotrež ſo na fond za ſamoſtatnoho duchownoho w Zdźeri nałoža. Tež druhe čeſtne dary běchu ſo knjezej jubilarej poſkićiłe. Tak kraſny keluch, kotryž ſu někotſi duchowni Drježdźanſkeje diöceſy a joho krejni pſchećeljo darili, rjane čeŕwjene ryzwo wot hrabinki Schönburg-Wechſelburgſkeje, ſlěborna nadoba a t. d.

Swjedźeńſka hoſćina běſche na farje wuhotowana a běchu tam pſchitomni pódla duchownych tež knjezaj wučerjej Hila a Słodeńk, kěbětarjo a pſchećeljo knjeza jubilara. Cyła ličba zbožopſchejacych telegramow wo tym ſwědčeſche, kelko luboſće je ſebi knjez faraŕ Nowak dobył z tym, zo je kóždy čas zwólniwy w duchownej ſłužbje wupomhać, hdźežkuli ſo požada. Woſebje zajimawaj běſchtaj telegramaj hrabje Schönburga z Wechſelburga a prälata de Waal, rektora Kampo Santo w Romje, kiž jomu wozjewi, zo ſwjaty wótc jomu japoſchtołſke požohnowanjo wudźěla. Pſchi hoſćinje najdoſtojniſchi knjez biſkop w ſwojej rěči woſebje na to pokazowaſche, kak knjez jubilar tež „na wotpočinku“ ſebi wotpočinka njepopſcheje, ale tež dale ſwěrnje dźěła, hdźež je nuza, kaž prjedy w duchownſkej ſłužbje. —

Nyſchpor běſche w 3 hodźinach a měješche jón knjez ſenior Skala z aſſiſtencu.

Bóh daj wjeledoſtojnomu knjezej fararjej zbóžny wječor žiwjenja hiſchće na mnohe lěta!

Z **Khróśćic.** W minjenym a z Božej pomocu dokonjanym lěće je ſo w naſchej farſkej woſadźe narodźiło 128 dźěćatkow, a to 64 hólčatkow a 64 holčatkow, mjez nimi woſm njemandźelſkich. — Zemrěło je 95 woſobow, wot kotrychž bě 33 doroſćenych mužſkoho ſplaha, 30 doroſćenych žónſkoho ſplaha, 32 dźěći. 7 bu w Baćonju, 1 w Ralbicach, 1 w kłóſchtrje Marijinej Hwězdźe a 2 we Wotrowje pokhowanych. — Wěrowanych bu 30, pſchipowědanych w naſchej farſkej cyrkwi 47 porow. — K ſwjatomu woprawjenju pobu w farſkej cyrkwi 12744 ludźi (loni 11023).

Z **Marijinoho Doła.** Klóštr je drjewo we wulkej wobšěrnosći dyrbjał mniškow dla bić dać a cyłe daloke lěsy leža nětko kaž zapusćene. Drjewo je so z wjetša předało a hałzy smědźa sebi nětko khudźi darmo wotnošować, štóž chce. To budźe někotromu khudomu při tutej krutej zymje witana pomoc.

Z **Kamjenca.** Prěni ſwjaty dźeń hodow popołdnju po nyſchporje wobradźeſche Bože dźěćo khudym ſchulſkim dźěćom katholſkeje woſady. Najprjedy měješche knjez kapłan faraŕ Hicka w cyrkwi krótku narěč, dźěći napominajo, ſwoje winowatoſće pſchecy ſwědomiće dopjelnić a dźakowni być Bohu a čłowjekam, woſebje ſwojim dobroćerjam. Potom dóſta 64 dźěći w ſchuli ſwoje hodowne dary.

Z **Kamjenca.** 1. decembra 1908 běſche ličenjo ſkotu, a je ſo w Kamjenſkim hejtmanſkim wokrjeſu naličiło: 3945 koni, 24787 howjazoho ſkotu, 23232 ſwini, 827 wowcow a 7971 kozow.

— Kaž Kamjenſki „Tageblatt“ piſa, je tu ſobotu 19. dec. rano wokoło 6 hodźin krótki ſylny ſtork zemjerženja był. Zatſchaſenjo je tak ſylne było, zo je ſo na wjacy měſtnach nadoba w jſtwach začumpała. Tež w ſewjernej Sakſkej, kaž w Lipſku, Meerane a t. d. a w Thüringſkej ſu zemjerženja w ſamſnym čaſu byłe.

Z **Kulowa.** Z nowym lětom pſchewozmje knjez kapłan Markowicz nimo ſchulſkeje wučby w holčacych rjadownjach ſtiftowſkeje ſchule tež tu w holčacych rjadownjach.

— Tſeći ſwjaty dźeń hodow běſche ſebi towaŕſtwo katholſkich rjemjeſlniſkich w Braunerec hoſćencu ſwój hodowny ſwjedźeń wuhotowało a zjednoći z tym z dobom bamžowſki ſwjedźeń k wopomnjeću 50lětnoho měſchniſkoho jubileja ſwjatoho wótca Pia X. Zawodny hodowny ſpěw ſpěwachu wuſtojnje někotſi towaŕſchowje. Jich präſes knjez kapłan Markowicz měješche jara zajimawy dlějſchi pſchednoſchk, kak je bamžowſtwo wſchudźom žohnowanjo rozſywało, woſebje pokozowaſche na dobroty, kotrež je za kulturu, wumjełſtwo, wědomoſć, wotſtronjenjo njewólniſtwa a ſchkit pſchećiwo barbarſkim ludam w kſchižnych wójnach pſchinjeſło. Na kóncu namołwješche pſchitomnych na ſwj. wótca Pia X. ſławu wunjeſć. Potom pſchednjeſechu nam 5 běłych zdraſćenych knježnow žiwjenjoběh ſwj. wótca we wjazanej a njewjazanej rěči. Tež jena krótka hodowna hra: „Bethlehemſcy paſtyrjo“ ze žiwym wobrazom „Jězuſowy narod“ nas zwjeſeli. Prjedy hač ſo domoj rozeńdźechmy, hrajeſchtaj ſo hiſchće dwaj wjeſołej kruchaj: Rumpodichowe pućowanjo a bohaty wuj z Ameriki.

Z **Drježdźan.** Joho Majeſtoſć kral poćeſći póndźelu tydźenja knihowy — wumjełſki — a devocionalowy wobkhod Heinricha Trümpera, dwórſkoho dodawaćela ..., na ſporowej-róžk ſchöſſerhaſy, wobhlada ſebi z wulkim zajimanjom wobrazowy ſalon a nakupowa ſebi tež mnohe wěcy, a zańdźenu póndźelu poby tam tež prync Jan Jurij z wyſokej mandźelſkej.

Z cyłoho swěta.

Sakſka. Wot 1. oktobra 1907 hač do 30. ſeptembra 1908 je ſo w Sakſkej 47 nowych ſchulow twariło. Najwjetſcha mjez nimi je 34. wokrjeſna ſchula w Lipſku, kotraž ma 43 rjadownych jſtwow.

Němſka. Hromadźenjo darow za Zeppelina je nětko wobzamknjene, a je ſo 6005476 hr. nahromadźiło.

— Z Mohuča piſaja nowiny wo ſurowym njeſkutku. Je tam jedyn 21lětny ſtudent aſtronomije, Józef Racke, w duchakhoroſći w nocy pſched druhim ſwjatym dnjom hodow ſwojoho 62lětnoho nana a ſwoje tſi doroſćene ſotry z nožom, ſekeru a z wutſěłom z piſtolije morił. Najſtarſcha joho ſotra běſche ſo Boži wječor hakle ſlubiła, a wokoło jutrow měješche kwas być. Hody wječor hiſchće běchu ſo we ſwójbje wſchitcy zhromadnje wjeſelili a zabawjeli, a tež Józef běſche pódla. Nichtó njemyſleſche ſebi, zo mohł Józef mordaŕſke myſle měć. Nan, Mikławſch Racke, měješche wulke winowe pſchekupſtwo w Mohuču a běſche ſławny centrume. Jako rěčnik jara pytany a lubowany. W lětach 1880 je Mohučſki wokrjes w ſejmje zaſtupował a w čaſu kulturneje wójny je ſo mjez Mohučſkimi ſławnymi mužemi woſebje wuznamjenił z wojowanjom za ſwoju wěru. W poſlednim čaſu poča jara ćežcy ſkyſcheć, a tuž w zjawnoſći wjacy tak njewuſtupowaſche. Runje joho ćežkoho ſkyſchenja dla je ſo mordarjej poradźiło, ſwojoho nana w ſpanju pſchekhwatać. Mikławſch Racke je dwójcy ženjeny był a je 12 dźěći měł. Wot doma pſchitomnych dźěći woſtachu jenož ſtarſchi ſyn a dwě młódſchej dźěsći pſcheſchonowanej. Hačrunjež bě črjóda dźěći wulka, běchu tola we wulkej pſchezjenoſći a luboſći hromadźe žiwi, a tuž je njeſkutk čim nadpadniſchi a wěſtoſć wjetſcha, zo je njezbožowny Józef ſwój njeſkutk w duchakhoroſći ſkućił. Hdyž joho zajachu, prajeſche: „Wěm, čohodla tu ſće, ja ſym mordaŕ! Chcych jich ze ſtaroſćow wumóžić.“

Ruſinjo w Galiciſkej ſu grecſko-katholſkeje wěry a z katholſkej cyrkwju zjednoćeni. Wuznawaja, zo je ſwjaty wótc romſki bamž, naměſtnik Khryſtuſowy na zemi a hłowa ſwjateje cyrkwje. Rozeznawaja pak ſo wot nas z tym, zo maja hinaſche wobrjady pſchi Božich ſłužbach a pſchi wudźělenju ſwjatych ſakramentow. Njewužiwaja tež na kemſchach łaćonſkeje rěče. Božu mſchu ſwjeća we ſłowjanſkej rěči. Jich duchowni ſu z wjetſcha ženjeni; dyrbja pak ſo, chcedźa-li ženjeni być, do měſchniſkeje ſwjećizny woženić. Wumrje-li duchownomu žona, njeſmě ſo tón wjac z nowa ženić. Jenož biſkopja a rjadnicy (kłóſchtrſcy duchowni) njeſmědźa ženjeni być. Tohodla jich biſkopja z wjetſcha z kłóſchtrow wukhadźeja. Na tychle z katholſkej cyrkwju zjednoćenych kſcheſćanow grecſkoho wobrjada zhladowachu z Roma z wulkimi nadźijemi. Měnjachu, zo tući kſcheſćenjo mohł rjec móſt twarja mjez katholikami a wot nas dźělenymi bratrami grecſko-orthodoxneje (prawoſławneje) wěry, po kotrymž ſo ſnadź něhdy tež tući do katholſkeje cyrkwje nawróća. Tohodla ſo z Roma kſcheſćanam grecſkoho wobrjada polěkowaſche ſamo druhdy na ſchkodu wěriwych łaćonſkoho wobrjada. Woſebje bamž Leo XIII. a rjad Jeſuitow za grecſki wobrjad wuſtupowaſchtaj.

Ale bohužel ſo dźeń a bóle pokazuje, zo ſo rjane te nadźije njedopjelnja. Za to ſwědči tež ſćěhowacy podawk. Njedawno zarjadowachu Staroruſinjo w „Narodnym Domje“ w Lwowje jubilejſku ſwjatočnoſć k čeſći bamža Pia X. Hižo do čaſa hrožachu Ruſinjo z radikalnoho lěhwa, zo ſwjatočnoſć pokaža. Dźiwadłowa ſpěwaŕka Filipowſka z Wiena, kotraž měješche na ſwjedźenju ſpěwać, njepſchijědźe, dokelž bě ſo jej pohrozyło, zo změje wulke njeluboznoſće wutrać, prjedy hač do „Narodnoho Domu“ dojědźe. Dokelž ſo njelubych demonſtracijow bojachu, běchu zarjadnicy ſwjedźenja nanajbóle ſkedźbliwi wudźělejcy liſćiki za ſwjatočnoſć. Njedźiwajcy na to dóńdźe k njeluboznoſćam. Hdyž měješche ſo po ſwjedźeńſkej rěči profeſſora Swiſtuna ſława na ſwjatoho wótca wunjeſć, wudyri na galerijach hełka hara, hołk a hwizdanjo, a na ſalu wuſypa ſo cyły mječel kartkow, z kotrymiž pſchećiwo bamžowſkej ſwjatočnoſći proteſtowachu. Herjekarjo ſpytowachu ſo ſamo do ſale dobyć a ludźi won wućiſchćeć. Policija ſkónčnje njekhmanikow won na wulicu wuhna a někotrych zaja. Po ſwjatočnoſći walichu ſo demonſtranći na „Narodny Dom“ — a bijachu wokna, durje, blida a ſtólcy rózno, zo bychu na tajke waſchnjo ſwoju hidu pſchećiwo bamžowſtwu pokazali. Hdyž Turkowje Carohród dobywachu a

romsko-katholske ludy wobydlerjam wobležnjenoho města pomoc poskićowachu z tym wumĕnjenjom, zo bychu tući bamža pschipóznali a z katholskej cyrkwju so wujednali, rejesche zaslepjeny lud w Carohrodźe: „Radschi njech knježi w Carohrodźe (Konstantinopoli) sultanowy turban (čapka) dyžli bamžowska tiara (króna). Tak so sta. Carohród bu sultanowe sydlischćo. Runje tak tež radikalni Rusinjo reja: „Radschi carowy kschub hač bamžowy kschiž."

Madjarska. Handrij Hlinka před sudom romskeje kurije. Znajemy hižo z „Kath. Posoła" Handrija Hlinku, słowacskoho wótčinca, Ružomberkskoho fararja. Tu khwilu sedźi w jastwje w Szegedinje, do kotrohož su joho Madjarowje zasudźili. Z dobom je tež biskop Parvy, lubušk wuherskoho knježerstwa, joho wotsadźił a jomu faru wzał. Hlinka je tu należnosć romskej kuriji k rozsudźenju přepodał. Sobotu 12. decembra so w romskej kongregaciji konciliow pod nawjedowanjom kardinala Gennaroho wo tej wĕcy jednaše. Z aktow, kotrež je kongregacija zhromadźiła, je widźeć, zo je biskop Parvy z jara njepĕknymi srědkami přećiwo Hlincy wojował. Kongregacija njeje wšĕ skórźby biskopa Parvoho za prawe póznała, njedźiwajcy na to, zo běchu přiwisnicy madjarskoho biskopa kardinalam wopačne informacije podawali. Poslednje słowo njeje kongregacija hišće prajiła. Ale hižo to, zo je kongregacija najhórše biskopowe skórźby zaćisła, je za Hlinku dobyće.

Francozska. Nadpad na prawo starschich, wućehnjenjo a wuwučowanjo swojich dźĕći postajeć a za nim kedźbować, drje so tola njeporadźi. Pomału samo radikalni spóznawaja, zo knjeżerstwo ze swojimi bjezbóžnymi zakonjemi a z podtłóčowanjom wscheje swobody stat do zahubjenja ćeri. Zda so, zo ma na schulskim polu so pschewrót wobstojacych njeporjadow započeć. Nadpad na prawo starschich minister kulta Doumergue pschihotuje, kotromuž jedyn z najprĕnischich swobodnych murjerjow, Dessoye, pomha. Nadpad chce: 1. Kóžda kritika pschećiwo schuli, jeje wučenju a pschećiwo wučowanskim knihaam so z pjenjezami abo kłódu khosta. 2. Kóžde sudniske jednanjo pschećiwo žanomu sobustawej wučerstwa njemóže so pschećiwo tomu samomu, ale jeno pschećiwo prafektej departementa założić. — Tu tola skónčnje spóznachu, hdže jězba ćeri. Po cyłej Francozskej so „zwjazki swójbnych nanow" rozschĕrjeja pschećiwo tajkomu zničenju starschiskich prawow. Hischće mócnischo katholikojo wustupuja a zjawnje wuprajeja, zo tajkomu njesprawnomu zakonjej so nihdy njepodćisnu. Biskopja wo wĕcy zhromadny pastyrski list wudachu, kotryž je so na wschitkich klĕtkach čitał. Zjawne měnjenjo je tu cyle na stronje katholikow, pschećiwo kotrymž najbóle so nowy zakoń kowa. Radikalni, kotsiž chcychu zakoń z khwatkom wobzamknyć, so tola bojeć počinaja a cofaja.

Ze **Sicilije a južneje Italskeje** pschikhadźeja zrudne powĕśće. Wutoru je tam žałostnje wulke **zemjerjenjo** było. Pschez **sto tysac ludźi je wo žiwjenjo pschischło a wjele stow khĕžow je so zasypnyło.** Najhórje je zemjerjenjo zakhadźało we wokolnosći městow Messina na Siciliji a Reggio na brjozy južneje Italskeje w Kalabriskej. Tutej dwĕ měsće stej nimale zapuśćenej a podawatej nĕtko zrudny napohlad. Tež druhe města, kaž Maletto, Ripoſto atd., su sobu potrjechene. Pschi wschĕm njezbožu je tež woheń wudyrił, kotryž hubjenstwo powjetschi. Njeje to prĕni króć zemjerjenjo w měśće Messina. Hižo w lĕće 1783 zniči zemjerjenjo połojcu tutoho města a 1823 bu město wot powodźenja domapytane, kotrež pschez mórske rjenjo nasta.

Cyrkwinske powĕśće.

Budyšin. Křćenaj: Aloisija, Wencla Doležala, skałarja w Smilnej, dź. — Theresija, Alberta Mužika, agenta w Budyšinje, dź.

Wĕrowanaj: Emil Glanze, skałaŕ w Budyšinje, z Hedwigu rodź. Šołćic, fabrikskej dźĕłaćerku tam.

Zemrĕli: 24. dec. Walter, Ferdinanda Michiča, kulturtechnikarja w Budyšinje, s., 5 l. 1 m. — Bernard, Rudolfa Hoffmanna, překupca w Budyšinje, s., 6 l. 2 m. 8 dn. — 27. dec. Jakub Libš, wumjeńkaŕ w Hornim Wunjowje, 75 l. 7 m. 13 dn.

Radwoŕ. Wumrĕli su: Hana Šenkowa z Radworja, 77 l. — Jan Bart z Khelna, 51 l.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lĕto 1909: kk. 1.—15. 42. 61. 64. 65. z Budyšina: Monsignore Jakub Skala, senior, scholastikus Franc Löbmann, šulski radźićel, kanonikus Mikławš Žur, faraŕ, direktor Jakub Nowak, kapłan Jakub Žur, cyrkw. wučeŕ Jan Rjećka, tach. wučeŕ Michał Wjerab, notar M. Cyž, wučeŕ em. Hermann Jurk, tach. registrator Mikławš Holka, Hana Šramic, Hana Pózerjowa, Marija Ješcyna, tach. kursor Michał Kubica, Marija Zmijowa, Jan Helgest, Marija Wehnertec, listynošeŕ Jakub Kurjat, Mikławš Rychtaŕ; 16. 17. z Noweje Wjeski: Jakub Šuster, Mikł. Glawš; 18. Jakub Rychtaŕ z Wotrowa; 19. Michał Młynk z Kanec; 20. Pětr Ledźbor we Warmbrunnje; 21. 22. z Kulowa: Madlena Hančkowa, Jurij Młodźeńk; 23. Michał Šołta z Kulowca; 24. Pětr Serbin z Koćiny; 25. Pětr Mawki z Noweje Wsy; 26. 45. z Pančic: faraŕ em. Jakub Bart, Michał Horjeń; 27. 32. ze Zajdowa: Handrij Haša, Michał Kurjat; 28. 71. z Jaseńcy: Michał Just, Mikł. Pječak; 29. Jakub Wićaz z Prawoćic; 30. 31. 41. 51. 52. z Khrósćic: Jan Pječka, Michał Wawrik, Jurij Herrmann, Michał Šołta, Karl Kurfürst junior (1/2 l.); 33. 43. 60. z Dźĕžnikec: Marija Budowa, Jakub Wenel, Mikławš Rječka; 34. faraŕ Jurij Křižank w Seitendorfje; 35. Jakub Křižank z Podhroda; 36.—38. z Baćonja: kantor Jan Symank, Mikławš Delan, Michał Rjeně; 39. Hańža Symankec w Lüneburgu; 40. kapłan Jozef Filip w Česk. Verneřovicach; 44. Jakub Manjok z Ralbic; 46. Jakub Klimank z Pěskec; 47. Michał Matka ze Smjerdźaceje; 48. 49. 66. 67. z Njebjelčic: faraŕ Kubaš, kapł. Jurij Rjeda, cyrkw. wučeŕ Hermann Brauner, Michał Woch; 50. Sćĕpan Skibik z Bóšic; 53. Jakub Delan z Hornjoho Wunjowa; 54. Mikławš Wels z Hněwsec; 55. faraŕ Jan Šołta w Birkenbrücku; 56. Michał Rječka w Małych Bobolcach; 57. kantor Mikławš Bur w Königshajnje; 58. 59. 69. 70. z Hórkow: Pětr Šilak, Michał Wjacsławk, Jurij Nowak, Hana Jórśec; 62. Michał Ella ze Židowa; 63. kubleŕ Jakub Kral w Ćemjercach; 68. Jakub Bĕr z Kopšina; 72.—74. z Radworja: faraŕ Jakub Nowak, kapłan Michał Mič, wučeŕ em. Jakub Kral; 75. Pětr Paška z Kamjenjanskoho Haja; 76. Jurij Rjek z Khelna; 77. 78. z Różanta: Jakub Šołta, Mikławš Šołta; 79. Mikławš Mark ze Sernjan; 80. Pětr Nuk ze Smjerdźaceje; 81.—83. z Konjec: Madlena Hawkowa, Mikławš Buk, Madlena Kralowa; 84. Jakub Pječak z Nowoslic; 85.—87. z Ralbic: Jakub Šwejda, Pětr Žur, faraŕ Jan Just; 88. Dr. Franc Prikryl, faraŕ w Týnu na Morawje; 89. 90. z Drježdźan: Hana Cyžec, Hana Nekec; 91.—93. z Khrósćic: I. kapłan Jurij Delan, II. kapł. Mikł. Dórnik, Hana Hejdanec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Jan Helgest z Budyšina 20 pj., kantor Mikł. Bur w Königshainje 35 pj., Michał Ella na Židowje 50 pj., kubleŕ Jakub Kral w Ćemjercach 50 pj., Hana Cyžec a Hana Nekec w Drježdźanach 1 hr. 40 pj. a 40 pj.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: K božomu dźĕśću J. B. z W. 5 hr.

Za cyrkej wutroby Jězusoweje w Baćonju: K božomu dźĕśću J. B. z W. 5 hr., přez J. H. we Wotr. 2 hr.

Za cyrkej kralowny swjatoho rózarija w Radworju: K božomu dźĕśću J. B. z W. 5 hr.

Za rjadniskich (terciarow): Wumrĕłoj stej Marija Jenčec ze Stróžišća a Madlena Matješcyna ze Stróžišća. R. i. p.

K Božomu dźĕśću su za **„fond" tow. ss. Cyrilla a Methodija** darili, wukupiwši so z tym wot wšĕch pisnych nowólĕtnych zbožopřećow:

Kk.: Sekretaŕ Jakub Delenčka w Marijnej Hwĕzdźe 5 hr., faraŕ Jurij Libš w Baćonju 3 hr., z Khrósćic: Monsignore Jakub Wornaŕ 5 hr., kapłan Mikławš Dórnik 3 hr., zapósłane Kokla-Lisak 3 hr., Jakub Delan z Hornjoho Wunjowa 2 hr., faraŕ Jan Šołta w Birkenbrücku 3 hr., kapł. L. Wojciech we Wulkich Střelcach 5 hr., J. H. we Wotr. 20 hr., direktor tach. šule Jakub Nowak w Budyšinje 3 hr., notar M. Cyž w Budyšinje 5 hr., Mikławš Žur z Njebjelčic 7 hr., Jan Młynk z Ćemjerc 2 hr., **L. W. 50 hr.**, faraŕ Bernard Hicka w Kamjencu 3 hr., ryćeŕkubleŕski najeńk Jan Smoła w Šwosdorfje 3 hr., faraŕ Jurij Křižank w Seitendorfje 3 hr.

Wšitkim lubym přećelam a znatym jenož z tutym najwutrobniše **zbožopřeća k nowomu lĕtu 1909** sćelu, złożiwši z dobom dar za „Serbski Dom" w Budyšinje:

Kk.: J. H. we Wotr. 20 hr., kral. notar M. Cyž w Budyšinje 5 hr., prof. dr. Muka w Freibergu 5 hr., redaktor Marko Smoleŕ w Budyšinje 3 hr., Mikławš Žur z Njebjelčic 3 hr., po 2 hr.: Jakub Delan z Hornjoho Wunjowa, kapłan Jakub Žur w Budyšinje a faraŕ Bernard Hicka w Kamjencu, faraŕ Jan Šołta we Birkenbrücku 1 hr.

Hodowny dar za **fond** »**Raja**« złožichu, wukupiwši so z dobom wot nowólĕtnych zbožopřećow:

Kk.: Klóštr Marijna Hwězda 30 hr., Marija Zyndźic z Khrósćic 1 hr., Madlena Cyžec z Čornec 1 hr., wučeŕ Jan Renaŕ z Khrósćic 3 hr., Jurij Wincaŕ z Worklec 1 hr., z Khrósćic: Jurij Dučman 1 hr., Jakub Česla 2 hr., wučeŕ Michał Nawka z Radworja 3 hr., August Filip z Bronja 1 hr., Jakub Ryćerja z Khasowa 1 hr., Jan Krawc z Khelna 1 hr., Mikławš Grubert z Bronja 1 hr., Hańža Hantušec z Radworja 2 hr., Jakub Bĕrk z Radworja 1 hr., kapłan Michał Mič z Radworja 3 hr., Hańža Kindermannowa 1 hr. 50 pj., Hana Domanjowa z Kamjeneje 2 hr., Khwaćanske serbske towarstwo 3 hr., Z pohladnicow (Khwać. serb. tow.) 2 hr., Jan Cyž ze Stróžišća 1 hr., faraŕ Jurij Wingeŕ z Lubija 3 hr., expos. Pawoł Šołta z Hajnic 3 hr., faraŕ Šwjela z Wochozow 2 hr., redaktor kapłan Žur z Budyšina 2 hr., kapłan Jurij Delan z Khrósćic 3 hr., faraŕ Kubaš z Njebjelčic 3 hr., notar Michał Cyž z Budyšina 3 hr., D. z Drježdźan 3 hr., wučeŕ Arnošt Holan z Budyšinka 1 hr., Khorla (a Max) Wyrgač 1 hr. 50 pj., Jan Młynk z Ćemjeric 1 hr., njemjenowani (4 hr. + 20 pj. + 60 pj.) 4 hr. 80 pj.

Wutrobne »Zapłać Bóh«. **Redakcija »Raja«.**

Listaŕnja redakcije: Do Khr.: Cyrkw. pow. za tydźeń. Běše hižo pozdźe. Postrow!

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 20. dec. 1908:

1. Woły,	žiwa waha centnař wot 27—44 hr.,	rězna waha	57—80 hr.
2. Byki,	„ „ „ „ 30—41 „		62—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „ „ 25—42 „		48—74 „
4. Ćelata,	„ „ „ „ 40—54 „		70—84 „
5. Swinje,	„ „ „ „ 48—55 „		63—70 „

Wične płaćizny:

		w Budyšinje 24. dec.				w Kamjencu 24. dec.			
		wot		hač		wot		hač	
		hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.		16	24	16	54	16	32	16	66
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.		12	80	12	91	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.		12	88	13	30	11	90	12	60
Pšeńca, žołta, stara	50 kg abo centnar	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa		9	55	9	73	9	60	9	80
Rožka, nowa		8	—	8	13	7	70	8	—
Ječmjeń		9	20	9	50	8	50	9	—
Wows		7	70	7	80	7	60	8	—
Hroch		9	75	12	50	—	—	14	50
Woka		8	50	10	—				
Jahły		14	50	15	—	14	—	15	—
Krupy, Hejduš w K.		19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny		2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka		11	50	19	50				
Ržana muka		10	75	13	75				
Syno		3	50	3	80	3	30	3	60
Słoma 100 kg, młóćena	z cypami	3	60	3	70	—	—	4	16
	z mašinu	2	25	2	50	—	—	3	—
Prosata 144 (w Kamjencu 149 jene)		10	—	23	—	11	—	19	—
Butra 1 kg		2	70	2	80	2	60	2	70
Jeja, mandl		1	35	1	50	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40.

Sławny wyššoho stabnoho lěkarja physika Dr. G. Schmidt-a

wolij do wušow

wotstroni spěšnje a dokładnje nakhwilnu wuchosć, běženjo z wušow, šumjenjo a ćežcy słyšenjo samo w zastarjenych padach; k dóstaću bleša po 3 hr. 50 pj. z powučenjom wo nałožowanju přez 10]

Marijinu lěkarnju w Drježdźanach.

(Marienapotheke, Dresden Altmarkt 10.)

20 g Ol. Amygdl. dulc., 4 g Cajeputi, 3 g Ol. Chamomill aeth., 3 g Ol. Campferet.

Wulki skład **časnikow,** rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, róžk žitn. hasy.

Założene 1857.

Pawoł Rychtař

Kamjenc

51 Budyšska droha 51.

Wosebita předawařnja **jězdnych kołow, šijacych mašinow, centrifugow, płokacych** a **žimacych mašinow** najkhmańšich fabrikatow, **gamaše, nakhribjetne měchi,** wolije za centrifugi.

Mam tež samsnu dźěłařnju a najlěpje zarjadowanu za porjedźenja z motorskej mocu.

Za kóždoho so najlěpje hodźace wotpłaćenja rad
237] dowolam.

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Zubjacy lěkař Frey

w Budyšinje

na Moltkowej drózy 19.

Rěčne hodźiny 9—1; 3—5.

Přispomnjenjo: Při so přihodźacych wobstejnosćach w horce prácisne dźěła bjez njebjeskoweje płaty z drohich metallow. [216

Wapno (kalk)

wuhlo

[4

brikety

kamjentne wuhlo

anthracit

wuhlo do kowařnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorěčak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorěčak 307.

Kozace kože,

howjaze a **wowče kože, wowču wołmu, ćelace** a **kaniklace kože, koče, tkhórjace** a **kunace** (mordarjace) **kože,** kaž tež wšě družiny druhich koži kupuje stajnje po najwyššich płaćiznach [211

Heinrich Lange

při serbskej katholsk. cyrkwi a při žitnych wikach 11 napřećo »Złotej Hwězdźe«.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Anger čo. 12'

prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		$2\frac{1}{2}$%	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	$3\frac{1}{2}$%	
„ 6- a 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w Budyšinje, Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

Wšudźom wšědnje **3—30 hr. pódlanskeje** zasłužby poskića so sprócniwym wosobam kóždoho stawa a splaha, kotrež maja nimo powołanskich dźěłow swobodny čas a kotrež chcyłe jón wužitnje nałožić, — z **přewzaćom zastupjeŕstwa; pisomna pódlanska zasłužba, domjace a rjemjesł. dźěło** a mnohe druhe so derje płaćace dźěła a existency. [248

Dalše: **Verlag „Für's prakt. Leben", Leipzig.**

Sta dźaknych připisow!! Žane jebace poskićenjo!!

Jednota, towarstwo kath. Serbow w **Budyšinje,** zmeje měsačnu, kotraž je tež lětnja hlowna **zhromadźizna,** njedźelu za tydźeń, **10. januara.** [11

Krajan na léto 1909

protyka za katholskich Serbow

je wušla.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I] **(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.** poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prócstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Wšitkim česćenym přećelam

6] swojoho wobkhoda přeje

zbožowne nowe léto

Heinrich Trümper a mandźelska.

W Drježdźanach-A. Rózk Sporer-hasy.

Wutrobna próstwa.

Wot wjacy lět smy tež pola nas Serbow rjane a praktiske, druhdźe hižo dawno wobkedźbowane wašnje zawjedli, zo my w času radosće njezabywamy na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje, zo tež jemu jako pěknemu synej Maćicy Serbskeje a cyłeho Serbowstwa swój božodźěsćowy dar scělemy a zo so wot druhdy wobćežnych pisanjow a zbožopřećow k Nowemu Lětu wukupimy z wěstym darom za „Serbski Dom“, z wótčinskim darom za srjedźišćo našeho cyłeho naroda z tym zhromadnje zbožo přejo wšěm swojim znatym a přećelam zjawnje přez nowiny.

Tuto dobre a khwalobne wašnje njechamy spuščić, hdyž tež nětko naš „Serbski Dom“ w Budyšinje wot Michała 1904 hotowy we swojej cyłej pyše před nami stoji. Wón drje je zwonka dotwarjeny, ale znutřka wón hišće njeje wutwarjeny, to rěka: wón njeje hišće tak twjerdźe założeny, zo by móhł, štož je tola jeho zamysł a nadawk, do wšěch stronow našeho serbskeho kraja swoje žohnowanje wuliwać, z jenym słowom: wulki dołh hišće na nim leži a ćeži a swjedźeńska sala hišće do cyła njewuhotowana a tak njewužiwana prózdna stoji. Tutu ćežu chcemy a dyrbimy z lětami přeco bóle z jeho ramjenjow zwotwaleć! Tuž wostańmy lětsa a tež w přichodźe při dotalnym khwalobnym nałožku: scělmy lubowanemu synej našeho naroda — „Serbskemu Domej“ — dale po swojim zamoženju dary k Božemu Dźěsću a k Nowemu Lětu!

Bóh budź z Wami a daj Wam šćedriwu ruku!

Z přećelskimi serbskimi strowjenjemi

Budyšin, hodownički 1908.

Předsydstwo M. S.
Jan Křižan.

Zarjadnistwo Serbskeho Domu.
Michał Cyž.

Redakcija „Časopisa“.
Dr. Ernst Muka.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Jednota - towarstwo kath. Serbow - **w Drježdźanach**

zmeje **wutoru 12. januara 1909** wječor z dypkom 8 hodź. w **Palmowej zahrodźe** (Pirnanska droha 29) swój - - -

— 31. założeński swjedźeń —

wobstojacy z wulkoho wojeńskoho koncerta kapale gardyjězdnych pod nawjedowanjom kral. saksk. stabnoho trubarja k. Stocka, z přećelniwym sobuskutkowanjom koncertoweje spěwarki knjenje dr. Böhmoweje, a serbskoho měšanoho khora, a z bala hač do ranja 4 hodźin.

Zastupne kartki móža so wotewzać w našim towarstwowym lokalu (Bartowy hosćenc, hórnčeńska droha 8) a pola sobustawow po 50 pj.

Wšitkich lubych Serbow a Serbowkow wutrobnje přeprošuje [1] **předsydstwo.**

Porjedźeńka.

W inseratu čo. 251 w Posole čo. 52: **poručenjo piwow,** ma tam rěkać město Zacherlbräu: **„Kochelbräu“.**

Wróćiwši so wot rowa našoho nam njedźelu 27. decembra w 76. lěće swojeje staroby ze žiwjenja wotwołanoho lubowanoho nana, přichodnoho nana, dźěda, wulkodźěda, bratra, swaka a wuja

Jakuba Libša,

mějećela powšitkownoho čestnoho znamja, kubleńskoho wumjeńkarja w Horn. Wunjowje,

wuprajamy jenož z tutym wšitkim přećelam, susodam a znatym za telko sobužarowanja, za wopytanjo pusty-wječora, dary wěncow a tak bohate k rowu přewodźenjo

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“!

W Hornim Wunjowje, 30. dec. 1908.

2] **Hłubokozrudźeni zawostajeni.**

Wjeledostojnomu knjezej

kapłanej Mikławšej Andrickomu,

kotryž je naš časopis z tak mnohimi nastawkami a dopisami lěta dołho podpjerał a pyšił, tež jón někotry čas samostatnje wjedł, za wšitku joho swěru a lubosć k swojomu narodej a k našim zhromadnym należnosćam, **najwutrobniši dźak** do wěčnosće zawdawamy.

Njech Bóh jomu z njebjeskim měrom mytuje!

Towarstwo ss. Cyrilla a Methodija.
Skala.

Dźensnišomu čisłu je připołożene **Wopřijeće a Dosłowo lěta 1908.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 2. | Budyšin, 9. januara 1909. | Lětnik 47.

Jězusdźěćatko a němy hólčec.

I.

Luba mać Boža bě runje ze swjatym Józefom do Bethlehema přišła, zo by so po poručnosći kejžora Augusta ličić dała. Puć z Nazaretha do Bethlehema bě daloki a wobćežny, a tuž bě swjata knježna jara spróchena.

„Chcemoj do hospody hić, hdźež bychmoj wotpočnyć a so najěsć a napić mohłoj“, prošeše wona swjatoho Józefa.

Tutón bě hnydom zwólniwy a poča w jenotliwych domach w Bethlehemje so za hospodu prašeć, hdźež běštaj mohłoj přenocować. Tola wšudźom jeju wotpokazachu. Město bě hižo přepjelnjene z cuzymi, kotřiž běchu z tym samym wotpohladanjom kaž Marija a Józef do Bethlehema přišli. A tak bě wšudźom hižo wšo połne.

Z~~rudnaj~~ a sprócnaj dźěštaj Jězusowej staršej tohodla dale. Swjata knježna móžeše lědma hišće hić, tak słaba bě; ale nichtó jeju njepřeprosy, zo byštaj tam wotpočnyłoj. Tak běštaj nimale hač na kónc Bethlehema dóšłoj. Tu stoješe khuduška khěžka, kotraž wudowje jenoho pastyrja słušeše.

Tuta stoješe runje před khěžu, hdyž Marija nimo dźěše. Wona začuwa sobuželnosć z tej na smjerć sprócnej knježnu; spěšnje přistupi k tymaj swjatymaj pućowacymaj a rjekny přećelnje: „Wój staj spróchaj a wustałoj. Pójtaj, posyńtaj so kus w mojej khěžčičcy, a hdyž staj wotpočnyłoj, potom čehńtaj w Božim mjenje dale! Přetož nócnoho łěhwa wamaj dać njemóžu, dokelž mam sama lědma łožo, hdźež bych ležeć mohła.“ Potom přihotowa ta dobra žónska sprócnymaj pućowacymaj přihódne městačko k sedźenju a dźěleše z nimaj swój khlěb a kus kozacoho mjasa, kotrež připadnje hišće měješe. Tež napić so jimaj da čerstweje wody.

Swjata knježna čuješe so wot toho wokřewjena a dźakowaše so tej khudej wudowje wutrobnje. Potom dźeše přećelnje dale: „Nimaš žane přećo, luba žona, kotrohož dopjelnjenjo ći wosebje na wutrobje leži?“

„Ow haj“, wotmołwi ta wudowa hłuboko zdychujcy.

„A kak rěka tute přećo?“

„Moje jeničke dźěćo je něme. Kak zbožowna bych była, hdy by wot tutoho hubjenstwa wuswobodźene było!“

„Nimaš dha žaneje dowěry na Messiasa, kotryž dźěn móže po slubjenjach profetow mortwych zasy zbudźić a kóždu khorosć hojić?“ tak prašeše so Marija.

„Zawěsće, mam wulku dowěru na njoho. Ale hdy so skónčnje dopjelni žadosć našoho ludu za nim?“

„A tola dyrbi wón po słowach našich profetow bórzy přińć, měj jenož dale nadźiju a dowěru a njepřestań ženje prosyć za swojoho syna!“ Nadobna knježna so błyšćeše z nutřkownej zahorjenosću; so spodźiwajcy hladaše khuda wudowa na nju; wulka česćownosć za tu jednoru knježnu bě ju přewzała, a so kłonicy košeše Mariji ruku.

„Budu činić, štož sy mi radźiła. Ścerpnje budu čakać na Messiasa a dowěrnje prosyć za wuhojenjo mojoho syna.“

Mile so posměwkujcy přihłosowaše Marija tej žonje kiwajcy. Potom poda so ze swjatym Józefom do jeneje hródže před Bethlehemom, zo byštaj tam přenocowałoj.

II.

Swjata nóc bě. W njenahladnym domčku w Bethlehemje běše Messias na swět přišoł. Jandźeljo běchu tón wulki podawk pastyrjam na polu wozjewili, a tuči běchu přikhwatali, k dźěćatku so modlić. Wot pastyrjow běše tež tamna wudowa zhoniła wo přikhadźe Messiasa; ponižna, ale nadobna knježna, tak woni jej prajachu, je w hródźi dołho wočakowanoho swětej dała. Nadobo poča tej khudej žonje switać. Khětře wza swoje něme hólčatko na ruku a khwataše k tej hródźi před Bethlehemom. Tu namaka Mariju a Józefa a lubozne dźěćatko Jězusa, kotrež we žłobju leže, a měješe khude dźěćatko napohlad wšědnoho człowjeskoho dźěsća. Jenož z joho wóčkow wukhadźeše spodźiwne swětło, w kotrymž so njebjeska móc a bóžska miłosć z dobom błyšćeštej.

Strachoćiwje a třepotajcy z česćownosće stoješe wudowa ze swojim dźěsćom; a njewěrješe sebi bliže přistupić. Tola swjata knježna přistupi so posměwkujcy k njej, wza ju za ruku a wjedźeše ju k bóžskomu dźěćatku. „Hlej, tu Messias, wo kotrymž ći njedawno rěčach!“ rjekny luboznje. A z dobom padźe wudowa na swoje kolena a modleše so k dźěćatkej.

„Podaj wšak mojomu dźěsću ruku!“ namołwješe nětko Marija němoho syna wudowy. Spěšnje hrabny tutón prawicu Jězusowu a w němej pobožnosći ju košeše. A, o dźiw! W tym samym wokomiku bě joho jazyk wotwjazany a wjesele rjekny: „Maći, ja móžu rěčeć!“ Wjesele a dźaknje zakřikny wudowa.

„Dźak budź tebi, o Messiaso, wěčny dźak!“ radosćiwje rjekny a poklakny so před lubym Jězusdźěćatkom, zo by k njomu so modliła. Jeje wuhojeny syn pak sćěhowaše jeje přikład.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

III. Ducy k morju.

(Pokročowanjo.)

A kak styskno namaj bě, nětko widźeć klóštr a cyrkej wosamoćenej! Hdy počahnu zasy mniša kěrluše spěwajo do tutoho klóštra, hdy zaklinča zasy přeni raz z přewodom piščeli tudy psalmy, abo — hrózbno to myslić — je tutón twar ze samoho marmora a wukładźeny z najdrohotnišimi kamuškami, wotsudźeny, po času rozpadnyć do procha? Přewostajmy to tomu, kotryž je prajił: Moje mysle njejsu waše mysle. Prawje ma wěsty spisaćel, měnjo: měsacy słušeja k tomu, wšo nadrobnišo tudy studować. Njewěm, hač sym po cyłej Italskej na wumjelskich wupłodach tak bohatu cyrkej widźał, kaž tutu w Certosa pola Pavije. Dyrbjał-li čitař něhdy łóšt začuć, Italsku wopytać, njech tola njezakomdźi, w Certosa wuležć z woza a tu dóńć.

Wosebje rjana je wulka křižna khódba, z kotrejež štyrjoch stronow je kóžda 125 metrow dołha a kotruž 124 arkadow twori, na marmorowych stołpach wotpočowacych, přejara bohače z najwosobnišoho „terrakotta“ (porclina) wudebjenych. Do séčnow su durje k jenotliwym jstwičkam mnichow.

Što rěka mjeno Certosa: (wupraj čertosa)? Je tworjene z łaćonskoho carthusa abo carthausa, po čimž so cyły rjad mjenuje. Kóždy mnich měješe swój domčk, wopřijacy jstwičku k dźěłu z tružnej ławku, jstwičku k bydlenju, tajku k lěhanju a do koła mału zahrodku. Něhdy tu kěčjachu róže kaž na małym kerchowje, dokelž je mnicham zakazane, z bratrami tež słowčka poréčeć. A štó nochcył wěrić, zo su woni tu zbožowni byli? Tute jstwički su nimo měry lubozne a přeprošowace za toho, kotryž žada za swjatym pokojom Božim a jón njenamaka w dźiwim sebičnym swěce. Tuta jstwička zda so nam prajić: Pój nutř, tu dyrbiš być zbožowny. Wězo njeje kóždy stworjeny a powołany za klóštrske žiwjenjo, ale tajke bydleńčko syna swj. Bruna: mała khěžčička ze słódko kiwacej zahrodku, daloko wot swěta a člowjekow, tu móžeš wuznać ze swjatym Pětrom na Taborskej horje: Tu je derje być. Haj, tu je derje, swojomu Bohu służić — woči k njebju, rucy k dźěłu! W samoće spěwać, so posćić, mjelčeć nastajnje a dźěłać, to su hłowne žadanja za mnicha, w tajkej karthausy bydlacoho.

O kak boli to wutrobu, zo so tu njeswěći wěčna swěca, pokazowaca na ćichoho stražnika w „tabernaklu“, w kotrohož lubosćiwej wutrobje su wšě pokłady a bohatstwa zapołożene, kak je ći styskno, hdyž tajku dotał njewidźanu pychu, za Najwyššoho postajenu a poswjećenu, widźiš po něčim rozpadować! Njeje to snadź Bože wjećenjo za krawne skutki założerja? Hdy nastanje też za tutón Boži dom, za tutón klóštr „Wumóžnik“, hdy zaswitaja rańše zerja nowoho rjeńšoho přichoda, rjeńši čas, hač naš čas za njón je?

Synychmoj so hišće cyle podnurjenaj do khutnych mysli toho, štož smój widźałoj, do woza, a konik, kotromuž so prawje běžeć njechaše, dyrbješe naju do města Pavija, połdra hodźiny zdalenoho, dowjezć. Pohonč so njemałko na kónika mjerzaše, dokelž kotry pohonč njeby hordy był na swojej konjej — jeli staj za tym? Powědaše też namaj, zo je we wójnje do Čech přišoł a tak našej domizne bliže. Štož pak njebě rjenje, hdyž z wozom jědźeš w Italskej w tymle času, hdyž wočakuja měsacy dołho Boži dešćik, kaž my nětkle doma, je wulki proch, tak wulki, zo njemóžu wam wopisać. Puće mějachu telko procha, zo běchu z kalkom pomjetanym polam podobne, a też mój běchmoj za tym.

Po šěrokej drózy při dołhim kanalu, kotryž Mailand z Paviju wjazuje, tripotaše brunačk k městu starych Lombardow. Hordźe postupuje „město zemjanstwa a ruiny“, kaž něhdy rěkaše, z płódneje kampanije (krajiny) při rěcy Tičino. Hižo při nutřjědźenju widźiš, zo je to mortwe město pornjo Milanej. Dźensa ma hišće Pavija swoju universitu; w srjedźnym wěku wot wjele tysacow studowacych wopytowana, měješe jara dobre mjeno. Italscy studenći telko hary nječinja, kaž němscy na universitach, n. př. we Wienje, Insbruku, Prazy. Su też přistojniši, a často njewěš, hač maš před sobu spróceniwoho studentku abo klamarskoho wučomca.

Wopytach też dom w Paviji. Je wulkotny twar, tak rjec pospyt Pětroweje cyrkwje w Romje. Tu leža powostanki najwjetšoho cyrkwinskoho wučerja wječornoho kraja, swjatoho Augustina. Wosebje mi tu nadpadny šěroka klětka. Tu mohł cyłu kompaniju horje nastajeć; abo trjeba předar telko ruma, zo by so mohł wuběhać? Wězo telko zymneje krewje w jich žiłach njećeče, kaž pola nas, a italski předar ze swojej mjedźanej słódkej rěču, ze swojimi wosebitymi gestami čini wjetši zaćišć, hač mortwa lodowa postawa někotrohožkuliž sewjernoho předarja. Na hasach njebě runje jara čiste, a měsćanska khudoba kukaše ze wšěch škałbow, cyle hinak, kaž w bohatym, złotym Milanje. Wobydlerjo Pavije dyrbja z časami podobni być našim „Kukečanam“ —, hač je wěrno?

Nětko dźěše z Pavije ze železnicu do Genuy. Šěroki železny móst wupina so nad rěku Po, a my přez njón rjeskotachmy. Njesměrna runina, „lombardiska“ mjenowana, bě posyta z rajsom a z majsom. Majs dawa italskomu dźěłaćerjej słódnu muku, z kotrejež sebi swoju „polentu“ připrawja, khlěbej podobna jědź, kotraž so w horcej wodźe z małymi druhimi wěcami wari. Jomu wona dosaha, hdyž chce swój hłód spokojić. Tu widźiš też mnohe winowe pjeńki a marušnje (Maulbeerbäume), kotrychž lisco so dźernje za židupředźace husańcy. Tute štomy su połne z winom posypane a mjez štomami so winowe pletwy runja guirlandam pletu. Na puću wot stacije Arquata hač do Genuy jědźe železnica w 24 tunlach přez romantiske hórne doły, potom přez najdlějši italski tunel, 8300 metrow dołhi Ronko-tunel, doniž njejsy w Genuwje.

Genuą mjenuje so „la superba“: horde město. Haj, horde smě też być. Kaž kralowna we wědomju swojeje mocy a sylnosće stupa město po horach, je zatłóčowacych, přecy wyše horje, we swojim klinje mějo telko palacow, hrodow, terasow, lětnych hrodow a zahrodow, přeplećenych wot pinijowych a cypresowych hajikow. Před sobu ma majestostne njeskónčne morjo, w přeměnjacych so barbach, zo z wobdźiwanjom njewěš, kotrej barbje bóle wutrobu přikhileć, hač zelenej abo přez purpurowu čerwjeń po něčim do módreje postupowacej.

Morjo je woživiwjene z mnohimi čołmami a nabrjohowymi parnikami. Mócnej zahaćeni z dwěmaj swětłymaj wěžomaj wobhrodźatej přistaw, w kotrymž łódźi do stow ličiš, a će dopominaja na lěpše dny stareje sławy hordeje republiki. Přecy běch sebi přał, zo mohł jónu morjo wohladać. Nětko je widźach, ale wšo, štož běch sebi doprědka w myslach předstajał wo wulkotnosći morja, bu přetrjechene, hdyž je same widźach. Kaž daloko wóčko widźi, ničo hač njesměrnu wodźanu płoninu. Wězo je napohlad morja bóle hač što druhe přihodźeny, človjeka pokazać na Božu wšohomóc, kotraž morju poruči: tak daloko a nic dale. Kak wulkotne su Twoje skutki, Knježe, wšo sy w mudrosći dokonjał!

Wječor hišće so překhodźachmoj po najkrasnišej a najwjetšej drózy, venti settembre = 20. septembra.

Štož je so mi nanajmjenje w Italskej spodobało, je to, zo skoro we wšěch městach su najrjeńše hasy abo naměsta pomjenowane po wosobach a datach, kotrež zwisuja z „unita Italija“ ze zjednoćenjom Italskeje do jenoho kraja. A runje dźeń 20. septembra, hdyž to čitaš, to dyrbi katholsku wutrobu zaboleć. Je dźěn dźeń, na kotrymž syły bandity Garibaldia přez porta Pia so do Roma dobuchu a tak wěčne město swjatomu wótcej z rukow rubichu. Wězo njemóžeš žanomu za złe měć, zo je zahorjeny za samu mysl, kotraž pola nas wupłodźi po francozskej wójnje zjednoćene němske kejžorstwo. Ale to njesmědźeše so stać ze zanjechanjom 7. kaznje, kotraž za dźěłaćerja runje tak płaći kaž za italskoho krala, a njesmědźeše so stać, zo starodawne swjate prawa cyrkwje poteptachu a bamžej joho kraj z ruki wudrěchu. Za cyrkej a kraj by derje było, hdy by so bórzy bamž wujednać mohł z italskim kralestwom, dokelž nětčiše poměry su přez měru zrudne. To bě powšitkownje widźeć, zo su Italscy snadź hišće bóle zahorjeni za swoju zjednoćenu italsku zemju hač my, a zo woni w zahorjenosći njewidźa tu njesprawnosć a křiwdu, kotraž je so cyrkwi stała, w tym swětle, kaž prawo a prawda rěčitej.

W nocy njebě žanoho měra. Dokelž při přistawje přenocowachmoj, bě přez cyłu nóc hara a ridrowanjo wšelskich družinow wozow, zo hórje być njemóže, a k tomu njesměrna horcota a žadławy prak: moskitos! Zahe na ranjo bě hižo město woživiwiło, bjez dźiwa při hobrskim wobkhodźe, kotryž runje tu je mjez Ameriku, Europu a Asiju. Mule, skoro tak wulke kaž konje a jara jim podobne, ćahachu wozy z wulkimaj kolesomaj.

Z wuwzaćom Neapla so žane město tak lohcy do pomjatka njezaryje kaž Genua. Město, 161000 wobdleri ličace, je amfiteatralisky tworjene, to rěka, přestrěwa so we wulkim połkole wokoło morja, kotrež tu twori koleno, tohodla mjeno Genua. Tuž móžeš wot morja z jenym wob-

dźiwacym pohladnjenjom cyłe město přewidźeć. Wot morja postupuje pomału, tak zo ma same z wulkimi kamjenjemi pokładźene wisace hasy. Khěže su wysoke, na 8—10 poskhodow, z čohož je widźeć, zo je městno k twarjenju jara drohe a wobmjezowane a bjez dźiwa — prědku morjo, dozady wysoke nahle postupowace hory apeninske. Wosrjedź stoji přez 100 cyrkwjow! Žiwy wjesoły genueski ludźik, bohate ze židu, ze złotom a slěbrom wikowace klamy: to wšo so zjednoća k luboznomu wobrazej, kotrež město kóždomu podawa.

Wězo ma tež Genua swoje stawizny — połne sławy a krasnych dopomnjenjow. Tu bě hłowna wikowanska droha wot srjedźno-krajnoho morja přez Alpy do Němskeje a Francozskeje. Genuezojo běchu khrobli łódźnicy a zmužići wojacy, kaž wutrobity Kristof Kolumbus, kiž ma tu před hłownym dwórnišćom krasny pomnik z marmora, wobswědča. W Genua bě tež prěnja „bursa“, čohoždla su dźensa hišće wužiwane wurazy italskoho pokhada (na př. bankrot, brutto, netto atd.). Hišće dźensa je Genua jene z najhłownišich wikowanskich městow swěta a wob lěto tu přez 10000 parnych łódźi zastanje. Při brjozy wupina so 1122 metrow dołha marmorowa terassa při přistawje. Wottud móžeš tak prawje hołk a tołk, cyły wobkhod wobkedźbować. A hladaš dale, ničo hač njebjo a zemja, a w njesměrnej dalokosći khila so njebjo do morja.

(Přichodnje dale.)

Zemjerženjo w Kalabriji a Siciliji.

Krajiny w Siciliji a južnej Italſkej, kotrež ſu w nocy wot póndźele k wutorje po hodźoch tak zatraſchnje ze zemjerženjom domapytane byłe, běchu z hróźbnym njezbožom na čas wot cyłoho ſwěta wotrěznjene. Telegrafy běchu zničene, groty roztorhane, železnicy na mile daloko podryte a zapuſćene; wyſche toho bě tam morjo tak rozhorjene a mórſke brjohi pſcheměnjene, zo tež z łódźemi móžachu ſo jeno nanajkedźbliwiſcho njezbožownym krajinam bližić. To wſcho bě wina, zo jeno pomału a njewěſte powěſće wo njezbožu do Neapla a Roma a dale do ſwěta pſchilhadźachu. Depeſche móžachu ſo jeno ze ſchkričkowymi telegrafami dale podawać.

Schtož je nětko wo ſurowym njezbožu znate, doſaha, zo móžemy prajić, zo drje tajkoho zemjerženja wjele ſtow lět na cyłym ſwěće było njeje. Pſched něſchto lětami bu krajina Kalabrija w najjužniſchej Italſkej hižo ze zemjerženjom domapytana. Rěkaſche a běſche to tež njeſměrne njezbožo, hdyž bě tehdom na 20000 čłowjekow wo žiwjenjo pſchiſchło. Tola to tehdom běſche kaž ſłaba pſchedhra za poſlednju njewuprajiće ſtruchłu tragödiju: Pſchez 150000, traſch 200000 čłowjekow je tón króć za krótke minuty zničenych, zaraženych, žiwych pohrjebanych, ſpalenych, z mórſkimi žołmami požrětych! — Cyła ſpodźiwnje kraſna a płódna krajina we južnej Kalabriſkej, započata wot Santa Eufemia, hdźež železnica prěki pſchez Italſku k narańſchomu brjohu w Catanzaro wjedźe, k połdnju woſebje pſchi nawječornym mórſkim brjozy — 80 kilometrow dołha, kaž puć wot Lubija hač do Drježdźan — je nětko kaž njepſchehladne hobrſke pohrjebniſchćo. Dotal kćějate měſta a wſy pſchi železnicy, kotraž po brjozy na wječornej ſtronje Italſkeje hač do najjužniſchoho kónca wjedźe, kaž Monteleone, Mileto, Tropea, Palmi, Scylla, San Giovanni a woſebje Reggio ſu jeno hiſchće ſepje rozpadankow a procha, w kotrychž ſu tyſacy a tyſacy zbožownych wobydlerjow zažny row namakałe. Reggio běſche kraſne měſto ze 60000 wobydlerjemi. Z nich je něhdźe 50000 wo žiwjenjo pſchiſchło, a cyłe měſto je ſpowalane.

Runje tak hróźbne je, ſchtož je Siciliju a tam woſebje měſto Meſſina potrjechiło, dotal jene z najrjeńſchich a bohatych měſtow Italſkeje z wulkotnym a kraſnym pſchiſtawom. Mějeſche 160000 wobydleri. Meſſina wjac njeje. Nimale cyłe měſto je hromada rozpadankow, kotrež ſu z wulkoho dźěla hiſchće z wohenjom do čiſta zničene, dokelž po ſurowych ſtorkach zemje na wſchelakich měſtnach ſo palić poča. Hordozna kathedrala je ſo do hromady ſypła a pohrjebała wulkotny a drohotny wołtař, ſnadź najdrohotniſchi cyłoho ſwěta, kotryž je ſam milliony płaćił. Schtož njejſtej zemjerženjo a woheń zničiłoj, je morjo póžrěło, dokelž ze rženjom morja ſo žołmy wyſoke kaž khěže na njezbožowne měſto walichu a wſcho do morja ſpławichu. Z wobydleri tutoho měſta je na 80000 wo žiwjenjo pſchiſchło, mjez nimi měſćanoſta a wojerſki kommandant. K wſchomu njezbožu za tych, kotſiž zahubje wućeknychu, běſche ſurowy deſchć, kotryž ſo lijeſche a hiſchće ſo dźe.

K połdnju wot Meſſiny pſchi brjozy ſu wſchelake měſta a wſy nic tak jara ze zemjerženjom, ale bóle ze rženjom morja a mórſkimi žołmami ćerpjełe. Zemjerženjo pak je tež hłubſcho do kraja čuć było, hačrunjež telko ſchkody načiniło njeje, tak w Linguaglossa a ſrjedź Sicilije w Caltaniſetta.

Italſke knježeŕſtwo je hnydom pomoc zarjadowało tak derje hač ſo hodźeſche. Wojacy, do njezbožownych krajinow póſłani, rjekowſcy dźěłaja, zo bychu njezbožownym, kotſiž ſu pod rozpadankami, hiſchće žiwi, z njezboža wupomhali, zo bychu mortwych pokhowali, dokelž ſo ſtraſchne dymy z tłajacych ćěłow zběhaja a khoroſće pſchihotuja; dale, zo bychu tež porjad pſchihotowali, dokelž tež tudy, kaž to bywa, njedočincy a złóſtnicy z cuzoho njezboža wužitk ćahnu a bjezbóžnje zakhadźeja. Tež mužſtwa wſchěch cuzokrajnych łódźi, kotrež tam runje blizko běchu, wſchu móžnu pomoc poſkićachu a hiſchće poſkićeja.

Bórzy po njezbožu italſki kral a kralowa ſo do Kalabrije a Meſſiny podaſchtaj. Wobaj ſtaj ze ſwojimaj rukomaj zmužiće ſobu dźěłałoj zaſypanych, hiſchće žiwych, wuſwobodźeć, khorym a ranjenym poſłužować. Pozdźiſcho tam tež kralowa wudowa Margherita a wójwodowa z Aoſta njezbožownych wopytać pſchijědźeſchtaj. Ranjenych a hewak wobſchkodźenych do bližſchich měſtow, woſebje tež do Neapla woža a do lazaretow pſchijimaja. Tež cyrobu tam woža, dokelž wſchitcy njezbožowni za khlěbom wołaja. Tam w Italſkej pilnje k pomocy khwataja a ſu k woporam hotowi. Tola tón kraj ſam njebudźe móc dopomhać. Tež druhe kraje maja winowatoſć pomhać, pſchetož njezbožo dyrbimy ſwětowe njezbožo mjenować. Hižo ſo na wſchelakich měſtnach hibać počina, a je tež trěbne, zo ſo bórzy pomha, dokelž je nuza njewuprajita.

Zemjerženja hiſchće pſcheſtałe njejſu a ſo tu a tam pokazuja. Tak ſrjedu tydźenja w Syrakuſach ſylne ſtorki začuchu, tak zo ludźo płačicy a wołajcy z khěžow ćěkachu. Tež morjo ſo njeje hiſchće změrowało. Tak drje to po kóždym zemjerženju bywa; nadźijamy ſo, zo ſo zemja po něčim zas změruje. — Zemjerženjo najſkerje vulkaniſke njeje. Woheńſapace hory Veſuv, Aetna a Stromboli ſu nimale ćiche. Rženjo je bóle tektoniſke, t. r. ze zeḿſkeje ſkory wukhadźace, a tajkim rženjam je woſebje južna Italſka wuſtajena. Zda ſo, kaž by tamna zeḿſka ſkora ćeńka była porno druhim dźělam ſwěta, kotrež maja krutu podłohu.

Nowiſche powěſće wozjewjeja, zo do wſchelakich měſtow Sicilije, woſebje do Palerma a južneje Italſkeje, ranjenych a wobſchkodźenych, kotrychž ſu tyſacy, woža.

Meſſina je cyłe zničena; kóždy dom je row. Jeno ſrjedźny dźěl njeje ſpowalany, zakłady domow pak ſu ćerpjełe, tak zo w nich ſo bydlić njehodźi. Na haſach mortwi po ſtach leža a ſtraſchnu wóń rozſchěrjeja. Hač budźe měſto zas twarjene a hdy, na to ſo nětkle myſlić njehodźi. Cyłe wyſoke zemjanſtwo je wo žiwjenjo pſchiſchło; wulke hrody, radnica, burſa a banki a biſkopſka cyrkej ſo hiſchće pala. Biſkopſka cyrkej abo kathedrala běſche wuznamjenjeny twar; wona je cyłe zničena, a pod rozpadankami leži jeje pokład, kotryž ſo na 50 millionow wobliča. Wojacy rozpadanki wobſtražuja.

Kral a kralowa ſtaj ſo z miniſtromaj Orlando a Mirabello zas do Roma wróćiłoj. W romſkich cyrkwjach ſo za njezbožownych w Kalabriji a Siciliji dary hromadźa. Tež hewak ſo wſchudźe, na zjawnych měſtnach, torhoſchćach a t. d. dary ſkładuja. Swjaty wótc Pius X. je (woſebje z darow, kotrež ſu ſo k joho jubilejej jomu podałe) million lirow za njezbožownych woprował.

We wſchěch romſkich cyrkwjach běchu žarowanſke Bože ſłužby za tych, kotſiž ſu tak zrudnje wo žiwjenjo pſchiſchli.

Sejm ſo w tychle dnjach zeńdźe, zo by wo tym jednał, kak ma cyły kraj njezbožownym krajinam na pomoc pſchińć. Najſkerje bjez požčeńki woteńdu. Najprjedy ſo wuzbytk dokhodow nałoži, a potom drje ſo dawki powyſcha.

Za ranjenych, kotſiž pak na dróhach leža, pak hiſchće w rozpadankach žałoſća, italſke łódźniſtwo ze wſchej ſwěru dźěła; jomu pomhaja cuzokrajne łódźe. Hač do póndźele běchu italſke łódźe 12270, ruſke 1250, jendźelſke 1139 a němſke 900 ranjenych pſchijałe a wotwjezłe. — Wſchudźe lazarety a khorownje za njezbožownych wotewrjeja; woſebje Neapl je połny lazaretow. Tež ſwjaty wótc je w romſkim hoſpitalu Santa Marta, kotryž je tež wſchelakim Serbam z jich romſkoho pućowanja znaty, 400 łoži za wobſchkodźenych pſchihotować dał. Póndźelu tam wulku ličbu zawoſtajenych z krajinow zemjerženja pſchijachu, kotſiž budźa tam na kóſty ſwjatoho wótca zaſtarani. Bórzy jich ſtatny ſekretaŕ kardinal Merry del Val wopytać pſchińdźe. Pſchi zaſtupje zetka ſo z měſćanoſtu Nathanom, kotryž ſo jomu za miłoſćiwe ſkutkowanjo dźakowaſche a

joho proschesche, zo by swjatomu wótcej za hospodowanjo njezbožownych dźak wuprajił.

Jedyn francozski abbé, direktor syrotownje, je bamžej wozjewić dał, zo hnydom tysac syrotow hač do połnolětnosće pschiwozmje. Bamž je poskićenu pomoc pschijał a postajił, zo ma so 500 dźěći ze Sicilije a 500 z Kalabrije pschijeć.

Pschedsyda ministerstwa ličbn w Messinje morjenych na 80000 liči. Ći tu leža na měftnje něhdźe 3 kilometrow dołhim. To je wulki strach za cyły kraj, dokelž so boja, zo móhł lohcy zahubjacy mór wudyrić. Ćěła z karbolowej wodu poliwaja. Wo žiwjenjo su mjez druhimi pschischli cyły 83. regiment wojakow, najwjetschi dźěl 22. regimenta — wschitcy buchu w kasarmach, kotrež so powalichu, zasypani — dale wschitcy strażnicy, wschitke mužstwa parołódźow, wschitcy seminarisća, měšćansey zastojnicy, wschitcy khori w hospitalach, wulki dźěl jatych a t. d. Druzy jeći ćeknychu a podachu so na rubjeństwo. Dokelž padušchi a rubježnicy so z črjódami do rozpadankow ćischćachu a tam rubjachu, je wyschnosć nad město a krajinu Messina stawne prawo postajiła. Kohož pschi rubjenju nadeńdu, toho na blaku zatsěla. Tak tam za jedyn dźeń 24 njedočinkow zatsělichu. 200 złóstnikow maja wójnske khostanjo wočakować. Tež nad Kalabriju je stawne prawo wuprajene.

Arcybiskop w Messinje njeje mortwy, je žiwy z rozpadankow wućehnjeny. Hdyž njezbožo zastupi, bějsche runje w swojej kapali; z njeje wjac won njemóžesche, dokelž běchu wschě wukhody zasypane. Tak tam wosta žiwy pohrjebany a so na swój kónc pschihotowasche — hač so skónčnje wumoženjo pschibliži.

Wscho hromadźe je zemjerženjo **24 městow** a wulku **sylu wsow** cyle abo z wjetschoho dźěla zničiło.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće 1908 bu w našej wosadźe a sem připokazanej diasporje (z wuwzaćom Lubija a Hajnic) křćenych 114 dźěći, a to 63 hólčatkow a 51 holčatkow, nimo tych běchu hišće 4 mortwonarodźene. Njemandźelskich běše 14, a to 6 z města Budyšina, 3 ze serbskeje wosady a 5 wot cuzych maćerjow. — Wěrowanjow běše 28, mjez nimi 12 měšanych porow. Wyše toho běše hišće 7 připowědanjow. — Pohrjebanych bu na Mikławšk 80 (loni 18 mjenje). Mjez zemrětymi běše 29 hač do 14. lěta (13 dźěći do lěta), dorosćenych 51. Z tutych zemrěchu 1 do 20. lěta, 4 do 30., 3 do 40., 8 do 50., 8 do 60., 6 do 70., 16 do 80. a 5 do 90. lěta. Nježenjenych běše 9, ženjenych mužskich 17, ženjenych žónskich 6, wudowcow 9 a wudowow 10. — K swjatomu woprawjenju pobu w tachantskej, serbskej a jastwowej cyrkwi hromadźe 10262 wosobow. Domawobstaranjow bě 163. — Wunošk woporow w serbskej cyrkwi běše: za misiony w Africy 30 hriwnow, za Lyonske misionske towařstwo 27 hr., za towařstwo swj. Bonifacija 30 hr., za šule a cyrkwje w Orienće 16 hr., za kustodiju swjatoho rowa 23½ hr. wot wobeju wosadow, Pětrowoho pjenježka 59 hr., a wurjadnoho k jubilejej 171 hr. tež wot wobeju wosadow, za twarny fond našeje diöcesy 192 hr., póstneje jałmožny 80 hr., za khudych 25,60 hr. — W tachantskej cyrkwi mějachu spomnjene wopory tón wunošk: za misiony w Africy 22 hr., za Lyonske misionske towařstwo 13,70 hr., za swj. Józefowe towařstwo 10,70 hr., za swj. Bonifacijowe towařstwo 29,22 hr., za towařstwo swj. rowa w Jeruzalemje 30 hr., za twarny fond cyrkwjow našeje diöcesy 142,68 hr., wopor za khudych 12,50 hr. a póstneje jałmožny 32,30 hr. Sobustawy Budyšinskoho Bonifacijowoho towařstwa nawdachu 346 hr. 23 pj.

Z **Budyšina.** Kaž zapisk měšnikow w cyrkwinej protycy za Łužicu a herbske kraje na lěto 1909 nam pokazuje, mamy lětsa w cyłej Sakskej 112 měšnikow. Mjez tutymi budźe lětsa jedyn knjez swój 50lětny měšniski jubilej swjećić, knjez kan. farař Jakub Herrmann we Wotrowje. Štyrjo knježa pak budźa w tutym lěće swój 25lětny měšniski jubilej swjećić, a to 20. januara kk. fararjej Jurij Libš w Baćonju a Julius Junge w Grunawje, a 25. novembra kk. dwórski kapłan Dr. Filip Rěsak a farař Mikławš Bjedrich.

Z **Budyschina.** Łońsche hody pschinjesechu nam rjanu zymičku ze sněhom a lodom. 30. decembra bějsche samo — 15° R. Ale wjeselo njetrajesche dołho. Nowe lěto nochcysche wo zymje ničo wědźeć. Tak so ćeńke běłe poslesche bórzy miny a pola zymu njemrěja. Mamy nalětne wjedro, kotrež rólnik zawěsće rady njewidźi. Pschi ćopłym wjedrje budźe pschirodne žiwjenjo bórzy wotućeć počeć, schtož pak njeje dobre, dokelž pschiroda dyrbi hischće cyły januar wotpočować móc, chce-li w lěće nam dobre płody pschinjesć. Tuž pschejemy sebi nětkle hischće zymu z wulkim sněhom. Kaž so zda, so nasche pschećo bórzy dopjelni. Dźensa, schtwórtk, wječor hižo sněhowe mjetele zasy lětaja.

— W januaru dny kóždy dźeń wo něschto mało pschiběraja. Prěnjoho januara trajesche dźeń 7 hodž. 39 min. a kónc januara budźe dźeń hižo 8 hodž. 52 min. trać. Potajkim pschibudźe dźeń za měsac januar wo 1 hodźinu a 13 minutow.

Z **Budestec.** Tu bě zańdźenu njedźelu (kaž hižo před dwěmaj lětomaj) serbski wječor. Sala bě přepjelnjena. Hosćo běchu z daloka přišli, samo z Khrósćic (3) a pruskeje Hornjeje Łužicy. Program wuwjedźechu z dźěla Budyšscy evangelscy seminaristojo, z dźěla cyrkwiny khor knjeza wyššoho wučerja kantora Smoły. Zajimawy, jara zajimawy přednošk poda knjez wučeř Sommer z Budyšina wo bitwje pola Budyšina. Wosadny knjez farař Domaška napominaše posłucharjow, sebi zakhować a zdźeržeć wótcow swjate herbstwo, drohu maćeřnu rěč. Z hosći poręča knjez wučeř Kral z Khrósćic. Tón napominaše Budesćanskich Serbow, założić serbske towařstwo. To namaka žiwy wothłós. A dokelž so někotři knježa za přihotowanske dźěła namakachu, změjemy traš bórzy nowe serbske towařstwo. Wjele zboža a dobry wuspěch! — Wosebje pak dyrbi so připóznawać pilnosć a zahorjenosć evangelskich serbskich seminaristow, kotrychž je nětkle rjana črjódka. (A katholskich serbskich seminaristow je nětkle tak mało!) — Nadźijomnje so tež pola evangelskich Serbow zbudźi nowy duch a nowe žiwjenjo! Bóh dał! R.

Z **Radworja.** Štož domy swjećenjo w třećim tydźenju nastupa, je so w poslednim čisle „Posoła“ zmylk stał. Prawje ma takle rěkać:

Třeći tydźeń (17.—23. januara) budźa domy swjećene: póndźelu w Miłkecach, Stróžišću, Łahowje a Hodlerju; štwórtk w Khasowje a Łuzy. — Započatk w 1 hodźinje.

Z **Kukowa.** Zańdźenu njedźelu měješche nascha „Bjesada“ swoje měsačne posedźenjo. Na prozy nowoho lěta pschejesche pschedsyda, kaž je powschitkownje waschnjo, zbožo sobustawam a jich swójbam a tež towařstwu, zo by w nowym lěće so rozwiwało a kćěło. Kaž hospodař po dokhowanych žnjach pschehladuje, schto je w běhu lěta wuwikował, tak tež towařstwo so rozhladuje, schto je w minjenym lěće wuskutkowało a dźěłało. Tohodla poda pschedsyda pschehlad wo dźěławosći towařstwa w zańdźenym lěće. Po nim wotmě „Bjesada“ 11 zhromadźiznow a 1 wulět. Z wjetscha bě na kóždej zhromadźiznje pschednoschk. Rěčało je so wo wuswojeńskim a towařstwowym zakonju, wo nacionalnym a socialnym praschenju, wo serbskich towařstwach, wo wupschestrěwanju kschesćanstwa mjez Serbami — pschez swjatoho Methodija, wo jězbje na mórskich brjohach, wo wotročstwje, husitskich wójnach, wo jězbje do Italskeje a wo nastaću a wuwiwanju staroho Roma, tež něschto z joho stawiznow. Tež rozhladachmy so po swěće, wosebje kak je so nabožne, narodne, kulturne a socialne žiwjenjo mjez europskimi ludami a krajemi wuwiło. 2. julija wulećachmy sebi na klóschtrsku horu. Towařstwo pschistupi tež Maćicy Serbskej. K božomu dźěsću zwjeseli dźěći a dorosćenych ze wschelakimi darami. W pscherězku wopyta posedźenja kóždy raz na 43 sobustawow. W běhu lěta pschistupi 12 nowych. Jenoho swěrnoho sobustawa zhubichmy pschez smjerć. W poslednjej zhromadźiznje pschistupichu zasy tsjo. Tak ma towařstwo nětko 138 sobustawow.

Pschedsyda pokaza tež na to, zo mamy jako katholscy Serbja wschu winowatosć, nasch jenički katholski a serbski časopis „Posoł“ podpjerać z tym, zo do towařstwa ss. Cyrilla a Methodija zastupimy a „Posoł“ čitamy, z cyła, hdyž je wo wjele powjetscheny a pschez to mnohich wudawkow za ćischć a papjeru nastało, bjez toho zo je so abonentny pjenjez powyschił. Schtóž chce čitać, tón wschak nawuknje.

„Bjesada“ chce sebi w februaru swójbny wječor wuhotować. Dalsche wuradźenja wo nim so wubjerkej pschewostaja.

Potom dósta knjez kapłan Delan słowo, zo by nam wo swojej jězbje do Italskeje pokročował, a to wo modernym Romje, Vatikanje, Pětrowej cyrkwi a bamžowstwu, schtož „Posoł“

hischće wobschěrnje swojim čitarjam poskići. Najprjedy pscheješche towařstwu zbožo, zo by w nowym lěće tež k Božej česći a Serbam k spomoženju dźěłało. Tež pschinješe postrow wot nowonarodźenoho hólčatka „Serbosława“ z Khróšćic bratsikej w Kukowje. Chcetaj so měrnje znjesć, so jedyn druhoho wopytować a nic sobustawow wotkójić. Tohodla so założiło njeje.

Rěčnik proscheše pschitomnych, po swojich srědkach a mocach tež składować za nowe wokna w naschim hnadownym městnje, za cyrkej Maćerje Božeje w Róženće, zo by sebi kóžda serbska katholska wosada tam pomnik stajiła.

Z tym so jara žiwa zhromadźizna skónči, kotruž bě 55 sobustawow wopytało.

Z Ralbic. Ralbičanska katholska „Bjesada“ měješe njedźelu 3. januara swoju prěnju lětušu zhromadźiznu, kotraž bě derje wopytana. Knjez wučeř Hajna-Konječanski poskići zajimawy politiski přehlad a wopisowaše hrózbne zemjerženjo na Siciliji a w Kalabriji.

Z wjacy stron spominaše so z nutrnym dźakom do wěčnosće na wjeledostojnoho knjeza kapłana † Mikławša Andrickoho. K joho česći přitomni postanychu k ćichej modlitwje. Na jenej bližšich njedźelow budźe so za dušu zemrětoho Boža mša swjećić.

„Bjesada“ budźe wot nětka „Katholski Posoł“ woteběrać a porjadnje do njoho referować.

Skónčnje zdźěli knjez předsyda přeprošenjo do Jaseńcy.

Přichodna zhromadźizna budźe njedźelu 7. februara popołdnju w 4 hodźinach.

Z klóštra Marijinoho Doła. W lěće 1909 je Bóh tón Knjez hižo druhu duchownu knježnu w klóštrje Marijinym Dole do wěčnosće wotwołał. 4. januara wumrě tam zasłužbna duchowna knježna Hilžbjeta Hana Delenčkec. Narodźena 21. julija 1840 w Kukowje pola klóštra Marijineje Hwězdy w serbskej Łužicy, zastupi do klóštra Marijinoho Doła w lěće 1856, bu zadrasćena 22. julija 1857 a wotpołoži swjatočne sluby 28. oktobra 1862. Dołhe lěta zastojństwo klóštrskeje sakristanki z wulkej khwalbu wobstarowaše, pozdźišo so za bibliothekařku, dohladowařku bohateje a sławneje klóštrskeje knihownje a archiva, pomjenowa. Kajki porjad je w tutym swojim zastojństwje měła, wo tym swědča dokładne dźěła, kotrež su wědomostne towařstwa Zhorjelčanske a Drježdźanske wo stawiznach klóštra a powšitkownych wědow domjacych stawiznow wupisać mohłe. Tute dźěła njebychu móžne byłe, hdyž njeby zemrěta knježna so za nje zajimała a lisćiny, kotrež su sobu z najważnišich za Łužiske stawizny (nic jenož za klóštr) w dobrym rjedźe měła. Na to njech so wosebje pokazuje, přetož husto dosć drje so mjenuja tajcy, kotřiž su z dźěłami do zjawnosće stupili, tych mjena pak so zamjelča, kotřiž žórła w rjedźe mějachu a wukhowachu, zo by so z nich čerpać mohło. — Zemrěta knježna bě hižo khora w nazymje zańdźenoho lěta, srjedź decembra pak ćežcy skhorje. Dóstawši swjate sakramenty za mrějacych dźeń 20. decembra wočakowaše žadostnje, tola podata do Božeje wole, smjerć jako wumóžeřku z bolosćow. Přeńdźe jako swěrna Boža słužownica do wěčnosće dźeń 4. januara 1909, runje hdyž so w cyrkwi za jeje na marach stojacu sobuknježnu Antoniju requiem dźeržeše. Nadźijamy so, zo je to zbóžna wěčnosć, přetož ma khwałbu wěrnje pobožneje, swědomiteje duchowneje knježny, kotraž so prócowaše, stajnje po tym žiwa być, štož bě Bohu slubiła. Khowachu jeje ćěło 7. januara po Božich mšach knjeza visitatora, probsta Vincenca, a mnohich łužiskich a wukrajnych duchownych swjatočnje w zemi prastaroho klóštrskoho pohrjebnišća. — Njech wotpočuje w Božim měrje!

Z cyłoho swěta.

Sakska. W měsacu novembru 1908 su sakske železnicy 11902800 hriwnow abo 362200 hriwnow mjenje hač w samsnym měsacu lěta 1907 pschinjesłe. Wschě dokhody wot 1. januara hač do 30. novembra 1908 wučinjeja 136754290 hr. abo 2168949 hr. mjenje hač samsny čas w lěće 1907. Wosebje dokhody we twornym wobkhodźe wróćo du, schtož pornjo lětej 1907 hižo 3025393 hr. wučinja; to drje tež z powschitkownej hospodařskej krisu zwisuje. Wschak mnohe fabriki jedyn abo por dnjow w tydźenju swjeća. Wosobinski wobkhod wo něschto mało pschiběra.

Němska. Na započatku nowoho lěta so nimale wschudźom politiski pschehlad namaka. Kaž pschekupc, hospodař, rjemjeslnik atd. swoje knihi pschehladuja, hospodařske wobstojenja pruhuja, tak so tež w politicy stawa. Tu so runje někle žadyn jara spokojacy wobraz njepokazuje.

Schtož zwonkownu politiku nastupa, móžemy mjezynarodne poćahi mało zwjeselace mjenować. Pschećiwo Němskej! To je raz swětoweje politiki. „My mamy dweju zwjazkownikow a pjeć pschećelow“, tak pschez někotrym časom wjerch Bülow prajesche. A dźensa dyrbimy skoro prajić: My mamy jenoho zwjazkownika, druhi je počał khětro njewěsty a njespuschćomny bycž, a hewak jeno njepschećelow.

Jendźelska je docpěła, zo jedyn „pschećel“ po druhim Němsku wopuschći, a sama Italska, jena z trojozwjazka, kaž so zda, wjele lubosće wjac za Němsku nima. Jenička Awstrija je z Němskej swěrnje zwjazana wostała. Tola tež ju wot Němskeje wotrěznyć, je prócowanjo njepschećelow Němskeje, w kotrejž samej wěste strony, kaž „wschoněmska“, pschećiwo pschećelstwu mjez Němskej a Awstriju schćuwaja. Wuschiknu politiku pola nas to mjenować njemóžemy, kotraž je to docpěła, zo skónčnje Němska tak sama stoji.

Pschi tajkich poměrach drje so strachoćiwje praschesch: Schto ma z toho nastać? Chcedźa snadź wschě tamne mocy z Němskej wójnu započeć? To z ćežka. Z najmjeńscha Jendźelska, na kotrejž najwjacy zaleži, drje na to njemysli. Jeno słabić chcedźa Němsku, zo by ničo wjac sobu rěčeć njeměła w europskim koncerće. Doniž stej Němska a Awstrija kruće zjednoćenej, dha dyrbja tež druhe mocy z tutym mócnym zwjazkom ličić a joho wažnosć pschipóznać. Hdyž tež tutej so dźělitej, potom rěka: Běda wosamoćenomu.

W nutskownej politicy Němskeje so tež dosć ćežkotow namaka, a njewěmy, hač móžemy tež tu wosebje zbožownu mjenować. Mamy tsi hłowne strony: konservativnych, liberalnych a centrum. Prěnjej dwě stej w „bloku“ zjednoćenej. Z blokom knježeřstwo dźěła a koleba so pak bóle na liberalnu, pak bóle na konservativnu stronu so zepjerajo. Kak dołho to póńdźe? Hłownu pruhu změje blok wobstać pschi wuradźenju a doradźenju „financneje reformy“, t. r. nowych dawkow, schtož je ćežke herbstwo z dokonjanoho lěta do nowoho pschenjesene. Centrum z boka stoji, nic nazdala. Wone so do bloka njećischći, tež so knježeřstwu njelischći a móže po prawom cyle spokojom być, zo tajkoho zamołwjenja wjac nima kaž do 13. decembra 1906, hdźež su je wukusali. Centrum budźe tež dale nic tróckać, ale swěrnje sobu dźěłać a zastupować wscho, schtož je k spomoženju kejžorstwa a ludu, wotwobroćeć, schtož je schkódne a strasch ne.

Awstrija. W prěnjej komorje (mjenowanej „komora knjezow“) we Wienje je hrabja Thun, rodźeny Němc, rozomne a sprawne słowa rěčał. Někotre joho myslički njech tu sćěhuja:

Měrna politika je jenož móžna, hdyž mjelči wulica. Rěčnik njecha rozsudźeć, hač bě stawne prawo w Prazy wopowědźene, srědk dobry. Skutkowało je. Njech jeno nětko měr traje, ale nic jeno w Prazy, ale tež w druhich městach, hdźež so njesłuschnosće stawachu. Rěčnik khwali knježeřstwo, zo je kruće wustupiło pschećiwo narodnomu bojkotu. To je wójna na hospodařskim polu a haći hospodařske rozwiwanjo. Wina na tym bojkoće je němska centralistiska politika, kotraž Němcam polěkuje, Čecham pak doprědka njeda. Němcy činja wscho, zo bychu Čechow rozzłobili. Němcy njećešća ani mjena čěskoho kralestwa, mjenuja je provinciju. Z němskich Čech wuzamkuja čěske narodne barby. Widźa w nich provokaciju. Njesmě so na to zabyć, kajke začuća w kóždym sprawnym wobydlerju čěskoho kralestwa stajny kschik Němcow za rozdźělenjom Čech wubudźuje. Němska obstrukcija na čěskim sejmje dyrbješche čěski lud ranić. Njebě k obstrukciji dosahaceje pschičiny. Najbóle ma so wobžarować, zo su na čěskim sejmje Němcy „Wacht am Rhein“ spěwali. To tola dyrbi Čechow ranić. A tu pěseń spěwachu pósłancy teje strony, kotraž widźi w tym provokaciju, hdyž schtó w němskich krajinach čěsku pěseń zaspěwa. To je ludźi k wustupam na wulicach dohnało. W Rakuskej njemóže knježić jenož jedyn narod, dyrbi so knježić ze wschim a ze wschěmi, zo bychu wschitke narody dosćahnyli kulturnoho a hospodařskoho rozwića.

Tohodla ma so Włocham a Słowincam zdźěłanjo, kajkež wysoke schule poskićuja, w maćeřskim jazyku zmóžnić. Ma so italska a južno-słowjanska universita załožić. Kschiwda so Čecham stawa, zo hižo telko lět podarmo za druhej čěskej universitu wołaju. Rěčnik ma to za wulki błud, zo su so Němcy we swojim času wobarali

pschećiwo wuknjenju druheje krajneje rěče. Nětko sami swojich krajanow napominaja: „Němcy, wukńće češki.“ Praschejmy so wukrajnika, hač to zrozymi, zo ma w kraju, w kotrymž dwaj tak wysoko zdźěłanaj narodaj bydlitaj, młody človjek winowaty być, łačonsku, grekšku, francozsku, jendželsku rěč wuknyć, ale zo njetrjeba druhu krajnu rěč nawuknyć.

Hižo 20 lět słyšimy wołać za rozdźělenjom kraleſtwa. Čescha njechadźa toho dopuschćić. Češke stojnischćo je historiske. Bychu trasch Tirolenjo abo Němcy w Schtyrskej z tym spokojom byli, zo by so Tirolska abo Schtyrska rozdźělika? Heſko rozdźělenja češkoho kraleſtwa ma we sebi wjele straschnych scěhnkow. Njech so pominje.

Kóždy narod ma tež prawo žadać, zo bychu krajenjo, kotříž mjez ludnoſću druheje narodnoſće rozprószcheni w mjeńschinje bydla, we swojich narodnych prawach schkitani byli. Njesmě so jim rěč brać. Jenož dospołne rune prawo powjedźe k měrej.

Z němskeje strony so wobkruća, zo njejsu w Prazy tajke poměry, kajkež bychu měłe być, ale z druheje strony myslu, zo bychu Němcy w Prazy so bóle na kedźbu brać móhli, hdyž z narodnymi žadanjemi wustupuja. W Prazy su drje napisy na wuličnych tafličkach jenož češke, a to so snadź z človjeskoho stojnischća da zamolwjeć. W Brnje (Brünn) je wjetschina wobydlerjow češka, Němcy pak w měſće knježa, a wulične tafličky su jenož němske. Wo tym so w nowinach njepischе. Ale zo su w Prazy wulične tafličky jenož češke, to je wězo crimen laesae majestatis (hrěch zranjenja majeſtoſće). Tež so skorži, zo by so za němske schule w Prazy mohło wjacy činić. Hdyž pak ma so we hłownym měſće Wienje w privatnej schuli, kotraž je zakońsch zakoženа, zawjeſć, zo bychu dźěći dóstawake wuswědčenja, kotrež maja zakońsku płaćiwoſć, je cyły němski ćišchć pokny žakoſće a skóržbow, zo Wienej strach hrozy, zo so počěći, poslowjanschći.

Tak rěči sprawny Němc. Mi so zda, zo tute słowa cyłu zwadu w Čechach lěpje rozjasnja, hač bjezkónčne nastawki w nowinach.

Na **Balkanje** so spochi hišće wari a pari. Turkowje bojkotuja njepřestawajcy awstriske twory. Tajki bojkot je najhórša bróń přećiwo Rakuskej. Turkowske krajiny su za Awstrisku skoro jeničke a k tomu najbližše a najlěpše wiki. Přisadźa-li te, njebudźa awstriscy židźa, kotříž drje su dotal najwjetši wužitk z Turkowskeje měli, wědźeć, hdźe z naporjadkom. Židźa pak maja Rakusku mohł rjec w kapsy, a tuž móže so stać, zo počerja kozu k rězu, njebudźe-li dejić. Tež wo konferency njemóža so dojednać. Ruska na tym wobstoji, zo ma so wěc na konferency zrjadować. Najskerje so mjelčo nadźija, zo sebi při tym swobodny přejězd přez Dardanele wuwikuje. Rakuska pak chce jenož z tym wuměnjenjom na konferencu hić, zo by so tam na jeje skutki njespominało. Konferenca, na kotrejž pak by so wo anexiji Bosniskeje a Hercegowinskeje njesmělo rěčeć, by była škorpawa bjez jadra. Skónčnje je so nětk, kaž pisaja, wupuć namakał, kotryž ma wobeju spokojić. Rakuska přizwoli, zo ma so na konferency tež wo anexiji jednać. Ale zo by na konferency šmjatańcow njebyło, budźe najprjedy Rakuska z kóždym mócnarstwom, kotrež změje na konferency słowo, wosebje jednać, a hdyž budźe wěc z kóždym dowujednana, zwoła so sławna konferenca a praji potom k wšomu háj a amen, a swět změje jenu komediju wjacy.

Zajimawa wěc je při tom jenož to, zo z wotmołwy, kotruž rakuske knježeŕstwo do Pětrohrodu pósła, zhonimy, zo je so hižo w prjedawšich časach mjez Pětrohrodom a Wienom wo zjednoćenju Bosniskeje a Hercegowinskeje z Rakuskej jednało. Najskerje je Ruska tehdom z tym była spokojom, nadźijejcy so, zo sebi při tym wupuć z Čornoho morja wunuči. Hdyž pak so jej z tym nětko nješlachći, by tež Rakuskej nětk najradši pječeń zesmudźiła.

W **Serbiskej** je zasy štó z wulkej hubu rěčał, mjenujcy minister zwonkownych należnoſći Milowanowicz. Dunaj a Sawa ma być a wostać mjeza Rakuskej, kotraž ma po prawym nadawk, Słowjanow z romanskimi ludami zbližić. Bosniska a Hercegowinska maja dospołnu abo tola połojčnu samostatnosć pod turkowskim nadknjejstwom dóstać. We Wienje su jomu to pječa jara za zło wzali. Rakuski zapósłanc w Běłohrodźe ma sebi wot serbiskoho knježeŕstwa hnydom wusprawnjenje žadać. Němske nowiny trubja hižo do wójny. Nam pak so zda, zo słowo dźěry njesčini a zo sebi we Wienje tola knježa přemysla, hač so tohodla z wójnu zaparaja. Zapalić je lohko, ale woheń zaračić ćežko.

Wšelčizny.

* Sobuželny wobskorženy. Sudnik: „Wobskorženy, maš k rěči twojoho zakitarja něšto přispomnić?“ — Wobskorženy (kotrohož je cyle młody rěčnik zakitował): „Štož wěm, běše to joho prěnja zakitanska rěč. Sčińće dha jomu to wjeselo a prajće mje swobodnoho.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Jurij, Jana Bilka, fabrikskoho dźěłaćerja na Židowje, s. — Emilia, Rudolfa Vojty, zamkarja w Budyšinje, dź.

Zemrěł: Franc Čihaček, skałař w Jeńkecach († w měšć. khorowni w Budyšinje), 42 l. 4 m. 10 dn.

Ralbicy. Křćeni: Hańža, Mikławša Wawrika, žiwnoscerja w Koslowje, dź. — Jurij Jan, Mikławša Brězana, žiwnoscerja we Łazku, s. — Jan, Madleny Wowćerkec z Ralbic, s. — Hańža, Mikławša Šěraka, dźěłaćerja w Koslowje, dź.

Zemrěći: Hana, † Pětra Mróza, bywš. žiwnoscerja w Ralbicach, zaw. mandź., 84 l. 2 dn. — Jurij, Jana Wincarja, młyńka w Tradowje, s., 16 hodź. — Madlena, Handrija Prócy, wumjeńkarja w Trupinje, m., 66 l. 6 m. 16 dn. — Hańža, Mikławša Šěraka, dźěłaćerja w Koslowje, dź., 2 dn.

Khróšćicy. Křćeni: Mikławš Bernard, Jurija Šwejda, žiwnoscerja we Łusću, s. — Khrystijan Alfons, Khrystijana Špindlera, dźěłaćerja we Wětrowje, s. — Jan, Mikławša Glawša, dźěłaćerja we Wudworju, s. — Jurij Michał, Pětra Kilanka, žiwnoscerja w Kanecach, s. — Marija Hańža, Jurija Wornača, předawarja piwow w Khróšćicach, dź. — Marija Madlena, Michała Šołty, khěžkarja w Starej Cyhelnicy, dź. — Pawoł Jan, Bulanka, khěžkarja w Jaseńcy, s. — Marija Madlena, Jakuba Hejše, žiwnoscerja w Nowej Wjescy, dź. — Jan Jurij, Jakuba Wóski, dźěłaćerja w Starej Cyhelnicy, s.

Zemrěći: Jurij, Hańže Wirtec z Worklec, s., 1 l. 2 m. 21 dn. — Mikławš Janka, wumjenkař w Hrańcy, 71 l. 7 m. 26 dn. — Jakub Nowak, wumjeńkař we Wotrowje, † w Kozarcach, khowany do Wotrowa, 75 l. 5 m. 11 dn. — Mikławš, Jurija Šwejdy, žiwnoscerja we Łusću, s., 13 dn. — Marija Hanušce, służowna z Worklec, 82 l. 1 m. 24 dn. — Marija, Mikławša Libše, wumjenkarja we Swinarni, mandź., 77 l. 8 m. 7 dn. — Hańža, Michała Rjeńca, khěžkarja we Worklecach, dź., 1 m. 9 dn. — Hańža, Jurija Khěžki, khěžkarja w Nowej Jaseńcy, dź., 1 l. 7 m. — Lejna Marta, Marije Henčoweje, rodź. Kocorec, dź., 9 m. 5 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 94.—96. 98. 102. 108. z Budyšina: Hańža Wočcyna, Mikławš Šmarander, Hana Libšec, Jan Wićaz, Hana Rychtarjowa, Marija Dučmanowa, Karl Mišnař; 97. Pětr Hernašt z Rachlowa; 99. wučeŕ Jurij Šołta w Zdźeri; 100. gymnasiast Michał Kětan w Prazy; 103. 104. ze Šunowa: Jurij Žur, Hana Krawžic; 105. Jan Kětan z Boršće; 106. 107. z klóštra Marijinej Hwězdy: propst P. Leopold Schneider, P. Dominik Schiel; 109.—114. z Khróšćic: Monsignore farař Jakub Wornař, Mikławš Kral, Michał Hojeŕ, Marija Zyndźic, Hana Skalic, Marija Křižankowa; 115. 116. z Kozaric: Pětr Bětka, Hańža Leiderowa; 117. 118. z Nuknicy: Jakub Wawrik, Madlena Donatowa; 119. 120. z Worklec: Michał Kósk, Michał Wincař; 121. 122. z Hórkow: Mikławš Khěžka, Jurij Lisnař; 123. Michał Wobza z Now. Wjeski; 124. Hana Jakubašowa ze Zejic; 125. Marija Lipičowa z Wudworja; 126. kapłan Florian Fencl z Wodnjan w Č.; 127. wučeŕ Jurij Słodeńk w Pančicach.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Karl Mišnař z Budyšina 70 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Tow. »Serbowka« w Prazy město wěnca na row † k. kapł. Mikławša Andrickoho 5 hr.

Za cyrkej w Zdźeri: Pětr Libš z Budyšina 10 hr., njemjenowana z Kukowa 5 hr., njemjenowana přez kapł. Delana w Khróšćicach 10 hr.

Za Serbski Dom: Tow. »Serbowka« w Prazy město wěnca na row † k. kapł. Mikławša Andrickoho 5 hr., Cyrill Wjenka 1 hr., Jakub Lorenc, hajnk w Hiesfeldźe jako wěnc na row † k. kapł. Mikł. Andrickoho 5 hr., farař Betlejewski w Filicach 4 hr., kubleŕ J. Młynk w Čemjercach jako wěnc na row † k. kapł. Mikł. Andrickoho 1 hr.

K Božomu dźěšću su za **„fond“ tow. ss. Cyrilla a Methodija** darili, wukupiwši so z tym wot wšěch pisnych nowolětnych zbožopřećow:

Kk.: Jakub Lorenc, hajnk w Hiesfeldźe 5 hr., Marija Šołćic z Kanec 1 hr. 55 pj., Jan Bryl, gymnasialny wučeŕ w Moskwje 1 hr. 40 pj.

Wšitkim lubym přećelam a znatym jenož z tutym najwutrobniše **zbožopřeća k nowemu lětu 1909** scělu, złożiwši z dobom dar za „Serbski Dom“ w Budyšinje:

Kk.: Wučeŕ J. A. Jenč w Kluču 3 hr., gymnasialny wučeŕ Jan Bryl w Moskwje 2 hr., překupc Wićaz w Budyšinje 2 hr.

Hodowny dar za **fond** »Raja« złožichu, wukupiwši so z dobom wot nowolětnych zbožopřećow:

Kk.: Monsignore senior Jakub Skala 5 hr., hajnk Jakub Lorenc w Hiesfeldźe 2 hr., farař Jurij Kral z Dubina 3 hr., Mikławš Wićaz

z Kamjeneje 1 hr., Jan Nawka z Radworja 1 hr., Mikławš Kubaš z Khasowa 1 hr., Madlena Bejmarec z Drježdžan 1 hr., farař Jan Křižan z Hodžija 3 hr., wučeŕ Mikławš Hajna z Konjec 1,50 hr., M. J. 2 hr., wučeŕ Jan Andricki z Radworja 2 hr., J. J. 1 hr., M. Kř. z Kh. 1 hr., Jakub Schäfrich z Radworja 1 hr., Marija B. 1 hr., K. z R. 50 pj., Jakub Leider z Kozare 1,50 hr.

Wutrobne »Zapłać Bóh«. **Redakcija »Raja«.**

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdžanach 5. jan. 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	27—43	hr.,	57—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—42	„	62—74 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	25—42	„	48—74 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	39—52	„	69—82 „
5. Swinje,	„	„	„	„	50—58	„	65—73 „

rězna waha

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ **smjertne křiže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připóscelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorčćak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorčćak 307.

Wulki skład **časnikow,** rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw ☛ za najwobćežniše porjedźenja 8] wšěch družin. ☚

R. Mersiovsky, časnikaŕ

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy. Założene 1857.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Zubjacy lěkaŕ Frey w Budyšinje

na Moltkowej drózy 19.

Rěčne hodźiny 9—1; 3—5.

Přispomnjenjo: Při so přihodźacych wobstejnosćach w horće prăcisne dźěła bjez njebjeskoweje platy z drohich metallow. [216

Kozace kože,

howjaze a **wowče kože, wowču wołmu, ćelace** a **kanikiace kože, koče, tkhórjace** a **kunace** (mordarjace) **kože,** kaž też wšě družiny druhich koži kupuje stajnje po najwyššich płaćiznach [211

Heinrich Lange

při serbskej katholsk. cyrkwi a při žitnych wikach 11 napřećo »Złotej Hwězdźe«.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12 I

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 2. jan. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 7. jan. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	16	24	16	54	16	32	17	—
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	80	12	91	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	12	60
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	55	9	73	9	60	10	—
Rožka, nowa . .	8	—	8	13	7	70	8	—
Ječmjeń	9	20	9	50	8	50	9	—
Wows	7	90	8	—	7	50	8	—
Hroch	9	75	12	50	—	—	14	50
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	50	19	50				
Ržana muka	10	75	13	75				
Syno	3	50	3	80	3	30	3	80
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	60	3	70	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	25	2	50	—	—	3	54
Prosata 312 (w Kamjencu 191) jene	8	—	22	—	10	—	17	—
Butra 1 kg	2	50	2	70	2	20	2	30
Jeja, mandl	1	35	1	50	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2½ %
„ měsačnym „ 3 % danje
„ 3měsačnym „ 3½ % na lěto.
„ 6- a 12měsačnym „ 4 %

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja **wobydlenjow,**

19 też jednotliwe meble za jstwy.

Wšudźom wšědnje **3—30 hr. pódlanskeje** zasłužby poskića so sprócniwym wosobam kóždoho stawa a splaha, kotrež maja nimo powołanskich dźěłow swobodny čas a kotrež chcyłe jón wužitnje nałožić, — z **přewzaćom zastupjerstwa; pisomna pódlanska zasłužba, domjace** a **rjemjesł. dźěło** a mnohe druhe so derje płaćace dźěła a existency. [248

Dalše: **Verlag „Für's prakt. Leben", Leipzig.**

Sta dźaknych připisow!! Žane jebace poskićenjo!!

Jednota, towarstwo kath. Serbow w **Budyšinje,** zmeje měsačnu, kotraž je tež lětnja hłowna zhromadźizna, jutře njedźelu **10. januara.** [11

Swoje piwa kaž ff. **Budyšske čěske, ležaki, swětłe jednore, Wudworjanske běłe** a **brune,** bajerske „**Mönchshof**“ z Kulmbacha, „**Kochelbräu**“ z Mnichowa, **kózłopiwo, seltersku wodu, limonady** a **punšowe essency** poskićuje po najtuńšich płaćiznach

Jurij Wornač w Khrósćicach,

piwowa předawarnja.

NB. Telegramowa adressa: **Warnatsch-Crostwitz.** [251

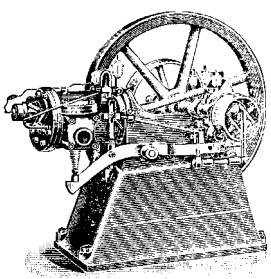

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž tež

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Wutrobna prózstwa.

Wot wjacy lět smy tež pola nas Serbow rjane a praktiske, druhdże hižo dawno wobkedźbowane wašnje zawjedli, zo my w času radosće njezabywamy na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje, zo tež jemu jako pěknemu synej Maćicy Serbskeje a cyłeho Serbowstwa swój božodźěćowy dar scělemy a zo so wot druhdy wobćežnych pisanjow a zbožopřećow k Nowemu Lětu wukupimy z wěstym darom za „Serbski Dom“, z wótčinskim darom za srjedźišćo našeho cyłeho naroda z tym zhromadnje zbožo přeju wšěm swojim znatym a přećelam zjawnje přez nowiny.

Tuto dobre a khwalobne wašnje njechamy spuščić, hdyž tež nětko naš „Serbski Dom“ w Budyšinje wot Michała 1904 hotowy we swojej cyłej pyše před nami stoji. Wón drje je zwonka dotwarjeny, ale znutřka wón hišće njeje wutwarjeny, to rěka: wón njeje hišće tak twjerdże założeny, zo by móhł, štož je tola jeho zamysł a nadawk, do wšěch stronow našeho serbskeho kraja swoje žohnowanje wuliwać, z jenym słowom: wulki dołh hišće na nim leži a ćeži a swjedźeńska sala hišće do cyła njewuhotowana a tak njewužiwana prózdna steji. Tutu ćežu chcemy a dyrbimy z lětami přeco bóle z jeho ramjenjow zwotwaleć! Tuž wostańmy lětsa a tež w přichodże při dotalnym khwalobnym nałožku: scělmy lubowanemu synej našeho naroda — „Serbskemu Domej“ — dale po swojim zamoženju dary k Božemu Dźěsću a k Nowemu Lětu!

Bóh budź z Wami a daj Wam šćedriwu ruku!

Z přećelskimi serbskimi strowjenjemi

Budyšin, hodownički 1908.

Předsydstwo M. S.
Jan Křižan.

Zarjadnistwo Serbskeho Domu.
Michał Cyž.

Redakcija „Časopisa“.
Dr. Ernst Muka.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Jednota - towarstwo kath. Serbow - **w Drježdźanach**

zmeje **wutoru 12. januara 1909** wječor z dypkom 8 hodź. w **Palmowej zahrodze** (Pirnanska droha 29) swój - - -

31. założeński swjedźeń

wobstojacy z wulkoho wojeńskoho koncerta kapale gardyjéźdnych pod nawjedowanjom kral. saksk. stabnoho trubarja k. Stocka, z přećelniwym sobuskutkowanjom koncertowoje spěwarki knjenje dr. Böhmoweje, knjeza komornoho spěwarja Glommy z Kralowohroda a serbskoho měšanoho khora, a z bala hač do ranja 4 hodźin.

Zastupne kartki móža so wotewzać w našim towarstwowym lokalu (Bartowy hosćenc, hornčerska droha 8) a pola sobustawow po 50 pj.

Wšitkich lubych Serbow a Serbowkow wutrobnje přeprošuje [1] **předsydstwo.**

Krajan na lěto 1909

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Schlezska fabrika třěšnych falcowych cyhelow a chamotowych tworow A.-G. w Kotersdorfje

poskićuje **třěšne cyhele** wšěch družinow, kulwatych a hrjebičkatych falcowych cyhelow (Mulden- u. Strangfalzziegel) kaž biberowych wopuškow w naturskich a worcelotwjerdych glasurach.

Zastupjeŕ Fr. Kockert we Łazku.

16] Post Rosenthal b. Kamenz i. Sa.

Dla zemrěća je jena **postawa Khrystusa** z pěskowca, 1 m 80 cm wysoka, tunjo **na předań.**

Hana zwud. Redlowa

ryzbařstwo [15

w **Kamjencu** w Sakskej.

[13] **Wučomne holcy**

za šwadlčistwo žónskich drastow přijima (jeli so přeje, dóstanu tež jěsć a bydlenjo)

M. zwudow. Vogtowa

w **Budyšinje, kotolska hasa 5p.**

Najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“

wuprajamy wšitkim, kotřiž su nam při smjerći našeje lubeje

Hanki Dźisławkec

přez wopytanjo pustoho wječora, přez wěncy a křižiki a přez k rowupřewodźenjo swoje sobuźarowanjo wopokazali. Wosebity horcy dźak pak budź knjezej wučerjej Jurijej Rennarjej za wšitku joho prócu a lubosć.

We Worklecach. [14

Hłuboko zrudźeni staršej, bratr a sotra.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.

Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Ćišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 3. | Budyšin, 16. januara 1909. | Lětnik 47.

Hody w domiznje.

(Přełožił J. Delan.)

„Na, dźěći, dźensa za tydźeń smy wšitcy hižo doma pola maćerje.“ Takle praji wjesele Dr. phil. a Lic. theol. Konrad Sch... k swojim towaršam w seminarskej jědźerni.

Na wšěch wobličach so wjesele zabłyšći. Kóždy mysleše sebi na rjane dny a hodźinki, kotrež na njoho čakachu. Hody doma pola maćerje! Hody w domiznje! We wutrobje našoho bohosłowca wotućachu při tom cyle wosebite začuća. Bjez dźiwa! Po šesćich dołhich lětach dyrbješe lětsa zasy prěni raz to być, zo smědźeše hody doma pola swojich lubych přeżiwić.

Joho biskop bě joho do Roma pósłał, zo by tam swój „doktorat“ w filosofiji a theologiji (bohawědomosći) sebi zasłužił. K tomu pak słuša sydom lět. Hižo měješe swojoho „Dr.“ phil. a Lic. theol. wobstatoho a jomu jenož něšto měsacow hišće zbywaše, zo by tež Dr. theol. był — hdyž w Italskej ćežko skhorje, a lěkarjo joho do domizny pósłachu. Doma so wustrowiwši we swojich studijach pokročowaše. Šěsć lět bě hody swjećił bjez „štoma“, hody bjez sněha a wobradźenja. Kak jomu při tom ćežko bě! Ale bě tež hišće druha wina, zo dyrbjachu za njoho blizke hody njezapomnite być. Přińdźe tola posledni króć jako student, jako bohosłowc na prózdniny. Bórzy dyrbješe do „alumnata“ zastupić, zo by tam na swjate swjećizny so přihotował.

Maćerka hišće jomu před dnjemi pisaše: „Njemóžemy dočakać, zo by zasy při nami był. Nan je hižo rjany wysoki „štom“ pola zahrodnika wobstarał a z města wšitko, štož na štom słuša. Twojej sotře stej, kaž móžeš sebi myslić, nanajwjeselšej. Wbohej stej sebi tak rjec porsty rozkałałoj, tak luboho matej tebje, swojoho jeničkoho bratra. Marja wušiwa za tebje pucałk, na kotrymž móže pozdźišo mučna hłowa dušepastyrja wotpočować, a Lejna hižo tydźenje dołho dźěła na „stoli“ a „Jězusowu wutrobu“ do njeje wušiwa. Nan je hižo za tebje rjany nowy brevir skazał, a mać też zawěsće na tebje njezabudźe. Tuž na wjesołe zasywidźenjo na nowy tydźeń!“

W domiznje sebi na njoho myslachu, přichodnoho „knjeza kapłana“. Też wón chcyše swojich doma rozwjeselić a bě hižo trěbne nakupował. Wšitko bě we swojim pućowarskim korbje skhował a pódła wulki, šěroki paket, wopřijacy „wobradźenjo“ za maćerku — roztorhane nohajcy a šaty k wuporjedźenju —.

Tak čakaše z horcej žadosću na dźeń, na kotrymž móžeše domoj wotjěć. — W nocy wot 17. na 18. decembra spodźiwnje njeměrnje spaše, haj nimale ničo. Mysleše sebi, zo je na tym wina joho wulke wjeselo na hody „doma“ —.

Hdyž chcyše rano stanyć, njemóžeše so dodźeržeć a zasy nazad zjědźe. Spytaše so přewinyć a so zwobleka, zo njeby nichtó pytnył, zo je khory. Na khódbje trjechi joho knjez präses. Hnydom spóznawši, zo je khory, jomu radźeše, zo so zasy do łoža lehnje. Jenož njerad posłuchaše. Za poł hodźiny přińdźe lěkař a napisa po swědomitym přepytowanju za khoroho recept (lěkarjowy wukaz), hačrunjež jomu khory wospjet wobkrućeše, zo žane bolosće nima. Na prašenjo, hač smě jutře rano domoj wotjěć na hody, praji lěkař: Dočakajmy, što budźe, mjez tym dyrbiće so prawje poćić. Tuž so wjeseleše, zo je hišće nadźija, zo smě domoj. Rad chcyše so poćić, tak jara hač so hodźi, hdy by jenož jutře rano zasy strowy był. Wječor zasy zastupi starosćiwy lěkař. Nětko bě „pacientej“ hižo khětro styskniwje. Lěkař klepaše, posłuchaše, něšto słowčkow šepnywši, skónčnje joho na pokoj wostaji, zo by zasy dołhi recept napisał. Potom so khoroho wopraša, na pódlanski korb pokazujo: „Je to waš korb?“ — „Haj, knjez lěkař, wón na mnje čaka“ — wotmołwi khory. — „Na, kaž nětko wěc so ma, budźe korb hišće dołho na was čakać dyrbjeć.“

Konrad so stróži. „Wy měniće, zo jutře njemóžu domoj jěć?“ so bojaznje wopraša. Lěkař sebi rukajcy tykajo njećućiwje wotmołwi: „Z domoj-jědźenja mjez tym ničo njebudźe. Dyrbiće wašu jězbu na k lětuše hody wotstorčić. Wy tola žane dźěćo wjacy njejsće —. Waše płuca njejsu cyle w rjedźe. Mějće so na kedźbu, jara na kedźbu. Nětko wostańće wjacy dnjow we łožu. Božemje!“

Wbohomu bohosłowcej běše, jako by wutroba rozbuchnyć chcyła. Z hodami a domoj-jědźenjom potajkim ničo njebu. Tak zas a zas wospjetowaše.

Nazajtra bě hižo z nim hórje. Też dychanjo bě jomu přecy ćežše. Bórzy bu do khorownje donjeseny a miłosćiwej sotře přepodaty. Patoržicu wječor dóstaštaj staršej telegram, zo je syn ćežcy skhorjeł. Lěkař bě prajił, zo móža so na najhórše přihotować.

„Hdyž lěkař takle rěči, směmy sebi na to myslić, zo joho damy ze swjatymi sakramentami wobstarać“, praji präses. Patoržica bě přišła — swjaty wječor zwony do kraja zwonjachu. Konrad leżeše samlutki we jstwje za khorych w seminaru. Wšitcy joho towaršojo běchu hižo doma a so radowachu ze swojimi lubymi, doma zhromadźeni wokoło božodźěśćowoho štoma. Jenož Konrad nic. Wón bě mjez cuzymi, wšitcy druzy doma pola swojich. Dołho měješe voči k wjerchej złożenej, jako by tam wotčitał wšu swoju žałosć, a štož sebi při tom mysleše, štož wutroba začuwaše — to njewopřija žana wutroba.

A wona přińdźe — swjata nóc, ćicha nóc, kotraž telko wutrobow wozboża, Stonajo khory młodźenc swoju zrudobu do zahłwkow płakaše. Bě połnocy. Zwony dźěchu tak mile a lubje a přeprošowachu z pastyrjemi: „Pójmy do Bethlehema!“ Młody sněh padny na zemju, a hdyž zaklinča spěw jandźelow: „Gloria in excelsis Deo“, a bě wuspěwane: „Pokoj človjekam na zemi“, měješe też joho wutroba hižo pokoj a Konrad tu wjacy njebě ...

Swjećeše hody, kaž bě sebi žadał — w dominzje.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

III. Ducy k morju.

(Pokročowanjo.)

Nazajtra wobhladachmoj sebi město hišće dokładnišo, wšě te rjane zjawne zahrody z južnymi rostlinami. Wosebje rjane a bohaće wupyšene su tu Bože domy — z dopokazom, zo lud derje wě, hdźe ma so nanajprjedy wobroćić, hdyž človječa móc we wojowanju z mocami morja wjacy njedosaha. Kaž skoro wšitcy cuzy pućowarjo, do Genuy přišedši, tež mój kročachmoj k cyrkwi swj. Marije di Carignano. Je w grekskim křižu twarjena z hordoznym kulotwarom (kuplu) a dwěmaj wěžomaj. Nic tak rjana je znutřkowna cyrkej, kotraž je cyle bjez pychi a tola tak wosobna a majestostna, woči na so ćehnje, ale wšitcy chcedźa na kuplu horje, zo bychu wottud sobu najkrasniši pohlad cyłoho swěta wužiwali. Njeje přewysoka, a tola přewidźiš z dobom město na hory zlehnjene a morjo, je z kedźbliwym wóčkom wobstražowace. Zelene hory, na nje natwarjene sněhběłe wulke twarjenišća a palacy, a deleka k nohomaj módro-načerwjeń a na zeleń so zybolace morjo, a wšitko tu hanja a khwata po brjozy — štó mohł so tu nahladać a dodźiwać? Tola tu njemóžemoj stojo wostać, namaj kiwaja nowe wokřewjenja.

Naspomnić dyrbju Genuesisku kathedralu San Lorenzo, k česći sw. Ławrjenca. Je po tŕoch łódźach twarjena basilika nanajrjeńšo wupyšena, kaž z cyła w Italskej lud za swoje cyrkwje nanajwjetše wopory dokonja a je nanajrjeńšo pyši. Wumjelcy maja za wosebitu česć, we swojim ródnym měsće najrjeńše swoje wupłody wěnować cyrkwi k Božej česći a jako pokorne hołdowanjo za swoju njezapomnitu „Madonnu“. W domje je kapala k česći swj. Jana křćenika z powostankami Swjatoho nanajbohatšo wudebjena. Tež khowa so tu sudobjo, w kotrymž Józef z Arimateje swjatu krej, z Jězusowych ranow čećacu, hromadźeše.

Wječor widźach wužšu hasu z wjacy stami pisanych swěcow a lampkow wobswětlenu, kotrež wisachu na štryčkach přećehnjenych přez hasu, tak běchu tež korhowje a korhojčki přičinjene. Njeje to dopokaz, zo su ludźo znjesliwi a w měrje mjez sobu žiwi, hdyž dwaj a dwaj za jedyn štryčk ćahataj? Na doprašowanjo zhonich, zo je tu nowa cyrkej natwarjena a před tydźenjom poswjećena k česći swj. Marije de la guardia („k straži“). Wobhladach sebi tutu nowu tak bohaće wupyšenu a wobswětlenu cyrkej, zo horcoty dla nutřka njewutrach. Dyrbjachu so hnydom biskopske kemše započeć. Tu swjeća ludźo přez cyły tydźeń kermušu: poswjećenjo nowoho Božoho domu. Ale kajki rozdźěl mjez nami a mjez nimi? Je to samón cyrkwinski swjedźeń přez cyły tydźeń, a kak pola nas? Njecham dale to rozpisać, hewak dóstanu do włosow našich rejwarjow a rejwarki a wšěch lubych kermušnikow a kermušnicy, a nic najposledy wšěch, kotrymž je so spodobał znaty ruml na wsy. —

Připadnje a zbožownje so namakach do maćerskeje cyrkwje, kotrejež wotnožka nowa je. Bě tu předowanjo a požohnowanjo z Najswjećišim. Wo předowanju dale njerěču. Myslach, hdy bych tola też takle rěčeć dokonjał kaž tónle kapłan. Zhudach, zo je kapłan, dokelž njebě wjetši hač ja, a ći su najbóle kapłanojo. — Też tu bě woprawdźe pražaca horcota. Lud so — wodajće słowo — waleše na kamjenjach, a žony a muže mějachu, kaž pola nas němske damki, swoju wjechlu (fächer), z kotrejž sebi khłódny powětr łójachu. Hačrunjež njebě jich zwonkowne zadźerženjo za tym, zo bych jim censuru „pobožne“ wustajił, bě tola na wobliču kóždoho widźeć, zo je z połnej dušu pola Boha. Bě też tu runje, dokelž bě cyrkej blizko při přistawje a sobotu wječor, cyle wšědny a prosty lud zhromadźeny, a tuž dwójcy zajimawe, tu směć njenapadnje tutón zawěsće pobožny lud na přitomnoho Boha njezabywši wobkedźbować. Hačrunjež nimaja telko měrneje krewje — pola nas wšak je też wšelako — kaž my, to so njehodźi přeć, zo kóždomu na wočomaj widźiš žiwu wěru do swojoho Boha a nutrnu pobožnosć k madonje. Přejdy hač bě požohnowanjo, diakon so wobroćiwši napominaše lud, swojomu tu přitomnomu Bohu hołdować a so modlić. Při požohnowanju a też při přežohnowanju na Božej mši sebi lud njećini swjaty křiž a na wutrobu njebije, ale drohe wokomiki wužiwa, zo by k swojomu Bohu so modlił ze wšej nutrnosću.

Wjele mohł hišće wam wo Genua, hdźež je so mi tak nimo měry spodabało, přeradźić, tola hdy bych so potom z pućowanja domoj wróćił a što by doma „sydało“?

W Genua mějach też prěni króć na italskej zemi njedźelu rano Božu mšu w cyrkwi swjatoho Karla na wulicy via Balbi, z palacami cyle posytej, při kotrejž běchu bratŕa Minorića postajeni. Je tróštna a wutrobu zahorjaca mysl, tež w dalokej cuzbje so tola doma pola swojich wědźeć, hdyž widźiš, kak so tu tesame swjate wobrjady wotměwaja, na same wašnjo wopor Božeje mšě dokonja; a njech ći też na hasy kóžda kročel praji a cuze zynki će dopomnja, zo sy cuzy mjez cuzymi, stupiš-li pak do Božoho domu a widźiš měšnika swjećacoho swjaty wopor, widźiš-li joho w samsnej drasće: o, wěř mi, katholski křesćano, ty njejsy wjacy w cuzbje, sy doma pola twojeje maćerje, swjateje cyrkwje! O kak tola wě swjata cyrkej ze spodźiwnej mocu do swojoho klina wzać wšě narody zemje, o kak rozymi k našej wutrobje rěčeć też w najdalšej dalokosći, a z lubosću přespina oceany, a ludy wšěch rěčow a barbow k swojej wutrobje ćehnje, a kak pozběhowaca mysl, też ćile, po zdaću ći cyle cuzy ludźo, su twojeje wěry, ći rozymja, hdyž sy z nimi w Božim domje. O hdyž tak stojach před wołtarjom a dokonjach swjate wobrjady, bě mi, jako bych zabył na Genua, na te sta mil, kotrež mje dźěla wot domizny, běch doma, běch we wosadnym Božim domje, a njeběchu-li też serbske kěrluše, kotrež zasłyšach, bě tu tola samón Bóh, a ludźo sćěhowachu swjatomu woporej, jako by jón dokonjał jedyn syn z jich ludu. Takle wě swjata cyrkej wšě rozdźěle wupjelnić a wotstronić přez tu jenu mysl: my smy wšitcy bratŕa a sotry w jenym Zbóžniku, w jenym maćerskim klinje, swjateje cyrkwje!

Tola, wodajće mi, hdźe sym so zabłudźił! Tuž w skoku do hosćenca šalku hubjenoho kofeja wupić, tak hubjenoho, zo bych jón stojo wostajił — by-li był doma — ale tu, što sebi chceš, horco je a wino tola njemóžeš stanywši z łoža pić, hačrunjež bě za same pjenjezy dwaj litraj najlěpšoho Chianti dóstał. A my wostanjemy też w Italskej „Kaffeesachsen“ a pijemy kofej, byrnjež był najhubjeńši, dokelž smy rano na to zwućeni. Kóždy je, kaž dźěćo swojoho časa, tak też njewědomnje dźěćo swojoho ludu a kraja. Italian widźi, zo sy z Němskeje, jeli rano do kofeja caltu — tunkaš; wón to njećini, ale wón so ći też njesměje.

Runje w tym rozeznawa so też najwšědniši italski dźěłaćer a prošer wot zdźěłanych Němcow a też — prajmy sebi wěrnosć — wot Serbow. Italian njebudźe so ženje cuzomu wusměwać, był-li tón hłuposć zehrał, zo mohłe hory dohromady spadać, wón njebudźe će ženje tak wótrje a kruće wobkedźbować, zo by ći to nadpadnyło a ći njelube było. Hlejće, njejsu to počinki, zo mohł kóždy z nas něšto wuknyć, abo nimam prawje? Haj husto sym so za tym a druhim někoho prašał, stajnje bywaše mi posłužowane z najwjetšej zdwórliwosću, a byrnjež był wojeński wyšk, je ze mnu šoł a mi na prawy puć pokazał. Škoda jenož, zo njemóžeš so tak zrěčeć, kaž je trěbne, hišće lěpje by zeznał a lubować wuknył galantny, přistojny italski lud! Njewidźiš tam pjanych na hasy, a italski stražnik njetrjeba kedźbliwe wóčko měć na dorosćenych. W Genua widźach stražnikow hišće wosobnišich hač w Milanje, w cylindru, w běłych rukajcach, hotowych nawoženi. Směšne by było, dyrbjał-li tajki z mazanym lapakom zhromadnje do khłódka hić, za Italsku snadź njeznaty wobraz! Ženje njejsym widźał, zo by stražnik trěbny był k druhomu, dyžli cuzym doprašowarjam z wjednikom. Njejsu to złote wobstojnosće?

Sym so khětro dołho při kofeju piću, kaž so zda, posydnył. Nětko w skoku zeskoč ze mnu do elektriskoho woza, wšak maš jón w šwickim hotelu via Alberto před nosom: „un billeto per Pegli.“ Jědźemy z „elektriskej“ přecy při morju — hodźinu dołho do městačka Pegli, kotrež je hižo w Rivierje, tamnej njewšědnje cunjej a rjanej krajinje, kotraž saha wot Genuy hač do Nizza we Francoz-

skej a so mjenuje di Ponente: „wječorna.“ Skoro cyłu hodźinu jědźeš w spěchu nimo samych přistawnych twarjenjow a składbow — tak wulki je přistaw. Ludźo w poće wobliča, z dźěła bjez košle, jenož w kholowach nošachu měchi na wozy z łódźi. Bě tak hižo horcota, zo so rano při myću hižo počach kaž wotročk, hdyž spody třěchi kruće „worštuje“.

Što jědźemy do wsy Pegli? Je tu wosobny lětny hród: villa Pallavicini = Durazzo. (Italske „c“ wupraj před i a e jako naše „č“.) Wosobny hrabja Pallavicini da villu natwarić za małe pjenjezy, jenož sydm milionow a z rjanym parkom wobdać. Dwě hodźinje trjebaš, zo by zahrodu jónu přešoł. Cyły nowy swět južnych rostlinow a štomow soći tu předstaja, a dokelž je park na horu zlehnjeny, maš z dobom najrjeńši wuhlad na morjo. Za naju bě wopyt tutych rjanosćow tola hišće wopor, dokelž lědma nohi čujach, hdyž dyrbjach přecy wyše — přecy dale stupać. Cedry, oleandry, wulke kaž duby, magnolije, cypresy, kamelije, kofejowe štomy, vanille, cymt, kampfer, popjer, banany, palmy — wšo tu wonka rosće. Pinijow a ławrjencowych štomow stoja tu cyłe lěsy, k tomu wumjełske wodowody a fontány, grekska kapała, turkowski kiosk, mošeja, egyptowski obelisk, chinesiski a romski templ, rjany wodopad a rjane wuhlady na dźěle zahrody, morja — prašamy so: njeje so tu zhubjeny paradiz zasy wrócił? Štóž do Genuy přińdźe, tón njezabudź wopytać tónle krasny raj italskeje zemje.

Wróćo na elektrisku, a zasy jědźemy po samym puću, kaž prjedy, nimo swěćateje wěže (Leuchtturm) do města, w měsće přez wšelake tunele spody hasow wyše a wyše a přez horu smy z dobom zwonka města, ale na druhej stronje, a zastanjemy na Campo Santo abo kaž rěka: Cimitero di Staglieno, smy — njestróž so, zo će wjedu z paradiza na — kerchow! Tón kerchow wopisać — to njecham spytać, dokelž wěm, zo so mi njeby poradźiło. Cyły swět khwali a budźe hišće lětstotki kwalić Genuesiski kerchow. Nic snadź tych dla, kotřiž tu wotpočuja a čakaja runja našim lubym zemrětym na dźeń horjestaća, je so roznjesła sława a khwalba po swěće, ale marmorowych pomnikow dla, kotrež swojim zemrětym zawostajeni stajichu a kotrež pornjo Božim domam wobswědčeja jasnje a krasnje, kak je Bóh žohnował tutón lud z wosebitymi darami wumjelskeje mysle, zo smě so skoro prajić, kaž je Čech rodźeny herc, tak je Italian rodźeny wumjelc. Tu rěči mortwy marmor z kóždoho wóčka, z kóždoho krucha kamjenja tak žiwje k wutrobje, zo, był-li sam měł twjerdu wutrobu kaž kamjeń, tu by so ći zmjehčiła a hnuła, a — sylzy njeby dowobarać mohł. Dźiwno snadź so ći zda, zo takle pisam, ale prašej so tych, kotřiž su na tutym kerchowje pobyli. Wšě postawy su tak rjenje wudypane, zo je cyły mortwy kamjeń wožiwił. Tu spěwa bosy-mnich při kašeu swój brevir, tam leži na smjertnym łožu nan, dźěći a mandźelska so klečo modla. Tu dźerži mać swoje dźěćo, zo by hišće raz nana wokošało, tam zběha zrudźeny nan zawěšk wot wobliča zemrěteje mandźelskeje a pokazuje njeboh' mać swojim dźěćom. Štož tak jara hnujace a jimace je, zo je wumjełc wědźał zrudobu wo zemrětych lubych tak žiwje předstajić, z tym pak je zjednoćena pobožnosć — pokojne podaćo do Božeje wole, jako by nam chcył kóždy rjec: Wutroba chce so mi puknyć w žałosći, a tola wotpočuje nadźija we wutrobje, zo so zasy wohladamy. Tak smjerć wězo hłuboke rany bije, ale swjata wěra lije hojacy wolij do ranow, na to pokazujo, zo wšitcy něhdy stanjemy a so zasy wohladamy. Kak rjane je też italske pomjenowanjo kerchowa! Campo Santo = swjate polo — hdźež leža zemrěći jako symješka wusyte wot Božeje ruki a maja skhadźeć na nalětnym ranju k zbožownomu horjestaću — pjanka pak so ćisnje do wěčnoho wohnja.

Hišće jedyn krótki wopyt a potom na stajne „božemje“ tebi, krasne město Genua, hordźe wupyšena njewjesta majestotnoho morja! Synjemoj so na „funikularu“, kaž hižo wjacy króć, kotrychž je wjacy w měsće a wjazuja město z blizko k morju přistupowacymi horami, a jědźemoj njedźelu dopołdnja na horu „Righi“, z kotrejež maš njepřirunajomnje rjany wuhlad do wšěch stronow, zady do hłubokoho doła, hdźež běchmy runje kerchow wopytali, a před nami wupina so „marmorowe“ město, sněhběłe, tu stoji kaž we wěrowanskej drasće, kóždy rumčk je wužity, nimo šěrokich hasow, často tři za sobu, jena na druhej, a z njej z tunelemi a skhodźeńkami zwjazana z wyššej widźiš „sality“, to su cyle wuzke haski abo lěpje skhodźeńki, hłuboko dele na šěršu hasu pokazujcy. Dale widźiš nanajdale morjo, kotrež předuje Božu wšohomóc a wulkosć; wobě Rivijeri, di Levante a di Ponente, k ranju, lěpje k připołdnju so přestrěwacu a tamnu k wječorej, nam hižo přez wopyt w Pegli znatu. Z tym, zo hišće raz cyłe město, z morjom je wobrubjacym, wobdźiwachmoj, dyrbjachmoj so z dobom rozžohnować. Njeběše wjele khwile, a hižo stojachmoj na dwórnišću, na puću — do Pisa. Dyrbjachmoj pak skoro hodźinu čakać na „diretissimo“, serbski: najspěšniši spěšnik, a přijědźe hodźinu pozdźišo z Turina — daj Bóh zbožo tajkomu hordoznomu mjenej. Mjerzataj, zo njejsmoj tutu hodźinu lěpje wužić mohłoj, a hišće bóle, zo so namaj to zhubi na času w Pisa — prajachmoj poslednje božemje městu.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Minister kulta Dr. Beck je w sejmje wažne a rjane słowa, naštupace naboženstwo wučerja, poručak, a jena wěsta, tež mjez Serbami znata a wjele čitana, Budyšćanka nowina w schwórtkowym čisle tute słowa wusmješcha. A nic jenož to, pisa tak pschećiwo naboženje, schtož žadyn kschesćan za dobre pschipóznać njemóže a njesmě. Tu dopominamy na to, zo je kruta winowatosć kóždoho katholskoho kschesćana, tajke nowiny a časopisy, pschećiwo naboženje a wěrje pisane, nic čitać a z wotebjeranjom nic podpjerać, dokelž to je jěd za žiwjenjo dusche a twoje zbožo. Na město tuteje nowiny, kotrejž je naboženstwo wschitko jene, čitajće a wotebjerajće radschi nasch „Katholski Posoł“. „Posoł“ z kóždym čitarjom woprawdźe berje měni a podawa wučbu, kotraž je nic jenož schkódna, ale wužitna a jara nuzna za wěru a naboženstwo naschich katholskich Serbow. Jenož wěra a naboženstwo nam też Serbstwo zdźerżitej.

Z **Budyšina.** Prěnje dny tydźenja běchu na našim katholskim seminaru pruhowanja za přiwzaće do seminara. Běše so 50 hólčatow zamołwiło, dwaj pak njeběštaj přišłoj. Wot tych 48, kotřiž pruhowanjo sobu činjachu, wobsta jich 47. Jenož 30 pak buchu přiwzaći, mjez kotrymiž staj też dwaj Serbaj. Wobžarować dyrbimy to jara, zo je tak mało Serbow so zamołwiło, hdyž tola w času z cyła jara mało Serbow na wučerstwo studuje. Pod tajkimi wobstojnosćemi njejsu žane wuhlady, zo budźemy w bliššim času móc wšitke naše serbske pomocne wučerske městna ze serbskimi wučerjemi wobsadźić.

Z **Budyšina.** „Jednota“, towarstwo katholskich Serbow w Budyšinje, wotměwaše zańdźenu njedźelu w katholskej towaršni hłownu zhromadźiznu. Město zwučenoho přednoška słyšachmy rozprawy zapisowarja, pokładnika a dirigenta.

Tež w běhu minjenoho lěta smy horliwje dźěłali a so prócowali, nadawk našoho towarstwa dopjelnić. Zhromadźizny, kotrež mějachmy kóždu druhu njedźelu měsaca, běchu w přerězku cyle derje wopytane a běchu z přednoškami, zhromadnymi spěwami a zabawami wupjelnjene. Też financy našoho towarstwa su so zasy polěpšiłe; mamy cyle nahladnu sumu na dani a hišće něšto w pokładnicy. Nowych sobustawow tohorunja zwjeselacu ličbu dobychmy, byrnjež hišće z molom wšitcy Budyšcy Serbja w našim towarstwje njebyli.

W spěwnym wotrjedźe towarstwa je so też pilnje dźěłało. Naš wumjelski a z nimo měry wulkej scerpnosću wobdarjeny dirigent, knjez cyrkwiny wučer Rječka, pak je też wšu prócu na to złožił, spěwarkow a spěwarjow něšto hódne nawučić a to při wšelakich přileżnosćach na prawe wašnjo wužić. Škoda jenož, zo tak mało podpjery namaka, wosebje z boka mužskich.

Wšěm tym knjezam, kotřiž su so stajnje tak horliwje za naše towarstwo prócowali, wuprajamy też tu hišće jónu wutrobny dźak. Prosymy pak jich hnydom, zo bychu tola też w přichodnym lěće swoje mocy poskićeli našomu towar-

stwej, zo by dale kćěło a so rozmnožało cyłomu Serbstwu k wužitkej.

Wólby, kotrež so potom wotmě̌chu, podachu sćěhowacy resultat: Předsýdstwo wostanje zasy tesame a wobstoji potajkim z knjezow: I. předsyda can. faraŕ Žur, II. předsyda kapłan Žur, pokładnik tachantski wučeŕ Wjerab, zapisowaŕ zastojnik Hejduška a dirigent cyrkw. wučeŕ Rječka. Do wubjerka, kotryž ma so kóždе lěto wobnowić, wolichu so knježa: Rab, Robl a Bjedrich.

Přichodna měsačna zhromadźizna wupadnje; za to pak mamy 7. februara zawjeselenjo, wobstojace ze spěwow, dźiwadła a reji.

Z Hajnic. W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće 1908 narodźi so w našej wosadźe 61 (loni 50) dźěći. — Pohrjebanych bu 25 (33) wosobow. — Připowědanych bu 11 (13). — K swjatomu woprawjenju přistupichu 1140 (898), domawobstarani buchu 17 (23). — Na talerju nahromadźi so 228,29 hr. (loni 254,16 hr.), za nowu cyrkej 843,84 hr. (607,03 hr.). Jako póstna jałmožna 20,47 hr. a za dźěćatstwo Jězusowe 41,54 hr.

Z Jasency. Nascha katholska „Bjesada“ mějesche minjenu njedźelu 10. januara swój 35. założenski swjedźeń. Knjez pschedsyda Zarjeńk wotewri ½6 hodź. swjedźeń z naschim rjanym postrowom: „Budź khwaleny Jězus Khrystus“ a praji: „Z tutym postrowjenjom witam was wschitkich zhromadnje, njecham nikoho z mjenom mjenować, zo bych nikoho njezabył.“ Napominasche tež wosebje dźens pschitomne žony, zo maja swojich muži a synow, kotsiž njejsu hischće sobustawy towaŕstwa, pohonjować, zo bychu tež do njoho zastupili. Mjez tym bě so Handrikec wulka sala hač do poslednjoho kućika z hosćemi napjelniła; běsche to krasny napohlad. Po powitanju so hnydom hrajesche prěni dźiwadłowy kruch „Zbožowne hody“, hodowna hra w 2 jednanjomaj. Wobdźěłał Rachlowc. Hra běsche jara wustojna, a hrajerjo połnoho pschipóznaća docpěchu.

Na to mějesche knjez kapłan Delan, duchowny radnik naschoho towaŕstwa, woprawdźe krasnu, jadriwu rěč, w kotrejž so knjezej Monsig. Wornarjej w mjenje towaŕstwa za joho 18lětne zasłužbne skutkowanjo jako pschedsyda dźakowasche. Spominasche na pschec jenaku swěru wysokodostojnoho knjeza, kiž so ze žanej wobćežnosću, žanym njeluboznym časom njeje wottraschić dał, na kóždej zhromadźiznje tu być. Wysoke lěta jomu to wjac njedowola. Towaŕstwo chce jako słaby wopokaz swojoho nutrnoho dźaka z tym podać, zo je joho, dotalnoho pschedsydu, za čestnoho pschedsydu pomjenowało a zo jomu jako wopomnjećo poda rjany wobraz hnadownoho swjećeća Maćerje Božeje Róženčanskeje. Potom knjez rěčnik tež horliwe a zahorjace słowa pschida wo wažnym, hižo 35 lět wobstojacym towaŕstwje a joho dwojim hłownym nadawku, katholsku wěru a serbsku narodnosć swěrnje hajić, zo bychu naschi Serbja runje tak žiwu a skutkownu wěru wobkhowali, kaž lubosć k swojej serbskej rěči, swojim serbskim počinkam, serbskej drasće a serbskej zemi. — Kak bě wscho to pschitomnym z wutroby a zas do wutroby rěčane, pokaza žiwe pschihłosowanjo pschitomnych.

Monsignore kanonikus Wornaŕ so z lubosćiwymi a wótcowskimi słowami podźakowa. Wostanje tež dale towaŕstwu swěrny a pschikhileny, byrnje je wjac nawjedować njemohł.

Tež knjez senior Monsignore Skala podźakowa so jomu w mjenje tachantskoho konsistoria za woporniwe dźěło dokonjanych 18 lět pschedsydstwa.

Po zawodnych wukładowacych słowach knjeza kantora Hile so potom druhi dźiwadłowy kruch hrajesche: struchłohra „Winy wosud“. Po Th. Körneru wobdźěłał Muka. Skónčnje hischće zwjeseli pschitomnych žiwy žortny kruch w jenym jednanju: „Jědźk a lěnjoch.“ Po Fredru wobdźěłała Serbowka. Tón bě ze smjećom hač do kónca mytowany. Hrajerjo běchu sebi wscho jara derje a wustojnje nawukli. Za to so jim w mjenje towaŕstwa z tutym dźak wupraji; wosebity dźak pak słuscha naschim knježim wučerjam a knjezej wučerjej Słodeńkej z Pančic za jich prócu a zarjadowanjo pschi swjedźenju. Tež nahladnych hosći witachmy do nascheje srjedźizny: z Budyschina bě knjez senior Monsignore Skala k nam pschikhwatał, dale knjez faraŕ Hicka z Kamjenca z knjezomaj wučerjomaj a druhimi hosćemi, knjez faraŕ Nowak z Radworja a knjez faraŕ Just z Ralbic a wjele druhich nahladnych muži, schtož je nas jara zwjeseliło. Tón króć běchu sebi Jasenčenjo ryzy serbski wječor wuhotowali, a so pscheje, zo by pschichodny 36. zasy tak serbski był. J. B.

Z Ralbic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je w našej wosadźe narodźenych a w farskej cyrkwi křćenych 41 dźěćatkow, a to 24 hólčatkow a 17 holčatkow, mjez nimi 3 wot njemandźelskich maćerjow. — Připowědanych bu tu 22, wěrowanych pak 17 porow. — Khowanych je na naš kerchow 27 wosobow, a to 12 mužskoho a 15 žónskoho splaha, mjez nimi 10 dźěći. — K swjatomu woprawjenju je pobyło na 7100 ludźi (loni 6635), mjez nimi 10 dźěći k prěnjomu swjatomu woprawjenju dźěše.

Z Njebjelčic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće 1908 narodźi so tudy 22 dźěći (loni 18), a to 14 hólčatkow a 8 holčatkow — njemandźelske žane. — Zemrěło je 17 wosobow (loni 18), 13 dorosćenych, 4 dźěći. — Připowědanjow bě 12, wěrowanjow 8 (loni 3). — Khoromkhodźenjow bě 73, swjatych woprawjenjow 4400.

Z Wotrowa. W minjenym, z Božej hnadu dokonjanym lěće je w našej cyrkwi swjatu křćeńcu dóstało 18 dźěćatkow (loni 13), 10 hólčatkow a 8 holčatkow, mjez nimi jene z Khrósćanskeje wosady, žane njemandźelske. — Wěrowanych bu 5 porow (loni 6), jenož připowědanych 3 pory. — Pokhowanych bu na našim kěrchowje 23 ćěłow (loni 10), 12 dorosćenych a 11 dźěći. — K swjatomu woprawjenju poby 2858 (loni 2839). — Wunošk cyrkwinych woporow a składowanjow bě sćěhowacy: za afrikanske missiony 45 hr., za lyonske missionske towaŕstwo 60 hr., za towaŕstwo swjatoho Józefa 32 hr., za swjaty row 40 hr., póstna jałmožna 60 hr., za naš Boži row 24 hr., za Bonifacijowe towaŕstwo 40 hr. 10 pj., za Afrikanske towaŕstwo 56 hr. 20 pj., za nowe twarjomne cyrkwje w našej diöcezy 46 hr. 70 pj. (24,70 + 22), za orientalske cyrkwje a šule 23 hr. 80 pj., za Boži row w Jeruzalemje 20 hr., za swjatoho wótca pětrowy pjenježk 56 hr. a jako jubilejny dar 107 hr. 50 pj., hromadźe 163 hr. 50 pj., za miłosćiwych bratrow w Prazy a za dźěćatstwo Jězusowe 174 hr.

Z Drježdźan. Tudomne towaŕstwo katholskich Serbow »Jednota« wotmě zańdźenu wutoru 12. jan. swój 31. załoženski swjedźeń, kaž loni, we wulkim salu „Palmoweje zahrody“. Wopyt běše tež zasy jara bohaty. Rjana črjódka duchownych bě so tam zešła, kaž je »Jednota« přecy to zbožo měła tajkoho česćowacoho wopyta. Mjez duchownymi běchu tam kk. jubilar faraŕ em. Jan Nowak, faraŕ em. Dučman, Dr. theol. Filip Rězak, faraŕ Jurij Kral z Dubina, faraŕ Manfroni a druzy Drježdźanscy duchowni; mjez tym běštaj z Łužicy přikhwatałoj kk. Monsignore senior Skala a kanonikus faraŕ Žur a faraŕ Jakub Šewčik z Kamjenicy. Našej zapósłancaj Kokla a Zoba tam tohorunja běštaj, kaž tež wjele nahladnych Drježdźanskich knjezow a knjenjow a nam derje znaty financny assessor Imiš z Kamjenicy.

Porjad swjedźenja bě podobny kaž loni. Wulki koncert, wuwjedźeny wot kapale gardyjězdnych pod nawjedowanjom wustojnoho dirigenta Stoka, přednošowaše z wulkej wustojnosću, kaž přecy, swoje derje zestajane a zrjadowane kruchi. Serbscy spěwarjo a serbske spěwaŕki zanošowachu rjenje wjacore serbske spěwy pod nawjedowanjom knjeza wučerja Lipiča. Knjeni Dr. Böhmowa wustupi ze swojimi serbskimi a němskimi spěwami jako derje znata solistka, a komorny spěwaŕ E. Glomme z Kralowca zwjeseleše towaŕstwo ze swojim wustojnym spěwom a deklamowanjom. Wšitko je so zasy derje poradźiło, tak zo móže předsyda towaŕstwa, knjez Wićaz, z wuspěchom swjedźenja spokojom być, kaž tež knjez faraŕ em. Dučman, kiž dźěn je tež sobu duša serbskeje »Jednoty«; haj, zo je »Jednota« poslednje lěta zasy bóle serbskoho razu nabyła, drje je sobu joho wosebita zasłužba. Tež serbskeje drasty je tam přecy wjacy k wohladanju pola žonow a knježnow, štož hakle cyłomu swjedźenjej rjany napohlad dawa. K zabawnomu dźělej sćěhowachu wězo reje, kaž hewak. Jeno snadź by lěpje było, hdy by so porjad (program) něšto krótši złožił, dokelž mnozy wobžaruja, zo při tak dołhim programje wot 8—12 hodźin potom za wosobinsku zabawu žanoho časa zbytkne njewostanje. Přejemy pak »Jednoće«, zo by přecy tak dale postupowała a dobroho serbskoho ducha po nabožinje a narodnosći swěru hajiła!

Z cyłoho swěta.

Sakska. Joho kralowska Wysokosć krónprync Jurij swjećesche pjatk 15. januara swoje 16. narodniny.

— W druhej komorje sakskoho sejma běsche wutoru wažna debatta, kotraž stojischćo nacionalliberalnych na jenej a knježeŕstwa z konservativnymi na druhej stronje wobswětluje. Kandidat wyschscho wučeŕstwa Schmidt we Frankfurće je z lutherskeje cyrkwje wustupił a do dissidentow schoł. Hdyž bě pozdźischo wo to prosył, zo by swoje pruhowanske lěto wotbyć mohł, je jomu ministeŕstwo kulta to zapowěło a motmołwiło, zo je wón z wustupom z kschesćanskoho wuznaća pokazał, zo joho zmyslenjo je wot kschesćanskoho stojischća wotwobroćene. Schmidt je so tohodla z peticiju na sejm wobroćił. Nacionalliberalni běchu za njoho, konservativni pschećiwo njomu. Jara zajimawe běchu słowa ministra kulta Dra. Becka, kiž mjez druhim praji: „Bjezkonfessionalnosć a bjeznabožnosć stej dwaj jara rozdźělenej pschedmjetaj, a wot wučerja ma so pschede wschim žadać, zo njeje bjez wěry. Nabožnoho wočehnjenja njemóžemy w schulach parować, a tež w reformje ludoweje schule, kotraž pschichodnje do komory pschińdźe, so tute stojischćo cyle raznje zastupuje. Skónčnje so tudy njejedna wo petenta (próstwarja) samoho, ale wo derje pschekładźeny nastork, kotryž dyrbi knježeŕstwo nanajkrućischo wotpokazać.“ Peticija so skónčnje z 35 pschećiwo 26 hłosam wotpokaza.

Němska. Politika Němskeje a tež druhich mócnaŕstwow pak ma zas nowu cyrobu. Kejžor Wilhelm je, kaž kóžde lěto čini, na nowe lěto, hdyž generalojo jomu zbožo pscheć pschińdźechu, politisku rěč měł, kotraž je tež we wukraju wjele kedźbnosće wubudźiła. Rěč je so jeno na generalow wobroćiła, a hižo je znata po cyłym swěće. To je jenož z indiskreciju jenoho abo někotrych pschitomnych móžno. To, schtož je so pschi nowolětnym wopyće pola kejžora rěčało, njebudźe pschećelne zmyslenjo napschećo Němskej wubudźeć, ale nawopak. Kejžor najprjedy rěčesche wo měrje, kotryž chce zdźeržeć, potom tež wo wójnje, z kotrejž wukraj Němskej hrozy, a pschispomni, zo so na swěru němskoho wójska cyle spuschća.

Potom kejžor čitasche nastawk „Wójna pschichoda“, kotryž bě runje „Deutsche Revue“ wozjewiła a kotryž je prjedawschi schef generalnoho staba, hrabja Schlieffen, trasch najwustojnischi wojak Němskeje, pisał. Spomnjeny nastawk cyle jasnje wo njepschećelach Němskeje rěči: wo starym „herbskim“ njepschećelu, Francozskej, wo nowym pschećiwniku Němskeje, Jendźelskej, kotryž jo wujednać njeda. Pschećiwnikow Němskeje nastawk tež Rusku, Italsku, Hollandsku a Belgisku mjenuje. Pschećiwo wschitkim ma Němska so wobarać; jeje pschećel pak, Awstrija, ma na Balkanje činić, zo by so dowobarała.

Kejžor generalam nastawk k studijam poruči a wupraji, so su tu wuprajene myslički tež joho mysle. Zo kejžor swojim generalam starosće, kotrež ma, wozjewi, je zawěsće dobre. Tola schtó pak je to hnydom do swěta podał, tak zo bórzy „Barlinski Tageblatt“ a „Tägliche Rundschau“ wscho wozjewischtaj? A kajki je pschi tym wotpohlad? Zda so, jakož by wjeŕchej Bülowej so z tym zas někajke pschećiwjenjo mjez nim a kejžorom pschihotować měło. Spomnjeny nastawk hrabje Schlieffen drje z jasnymi słowami to njewupraji, tola nimale zrozymliwje naspomina, zo je němska politika cyle wjazła. A schtó je za tu zamołwity? Tola bjez dwěla kancler wjeŕch Bülow. We wukraju, wojebje w Jendźelskej a Ruskej, knježeŕske nowiny wojeŕski strach a njepschećelske zmyslenjo Němskeje cyle khutnje wopominaja. Ruske nowiny praja, zo njewěrja, zo Němska wójnu pschipowědźi, zo je Němska jeno wulka w hroženjach. Tež tu so pódla Francozskeje, Jendźelskeje a Ruskeje: Italska jako njepschećel Němskeje pschedstaja.

Officiosne němske časopisy kejžorowu rěč, kotraž je zas telko hary načiniła, zamołwjeja a praja, zo su to jeno wojeŕske praschenja, wo kotrychž so tu jedna. Tomu pak ma so napschećiwić, zo su to runje tak wulcy wažne politiske praschenja, a wo tych ma tež zamołwity kancler Bülow wědźeć.

Italska. Wo zemjerženju w Siciliji a Kalabriji stajnje nowe powěsće pschikhadźeja, kotrež pak su nětk bóle spuschćomne, dokelž su potrjechene krajiny zas bóle a bóle pschestałe wot druhoho swěta wotrěznjene być.

Kaž chce wojeŕska wyschnosć wědźeć, je w Messinje 70000, w Kalabriji 30000, wscho hromadźe potajkim na 100000 čłowjekow wo žiwjenjo pschischło. Po něčim je tež narodna pomoc zarjadowana; prěnje dny po njezbožu wschak za pomocne zarjadowanja wscheje organisacije pobrachowasche, schtož tež italske nowiny kruće porokuja. Někotromu zasypanomu běsche so pomoc pschinjesć hodźała, a někotryžkuli trasch je so jědźe a pića stradać dyrbjał. Wjacy dnjow pozdźischo su tam a sem hischće njezbožownych z rozpadankow wućahnyli.

Čłowječa złósć so tež pschi njesměrnym njezbožu njeje zadźeržeć dała, z cuzoho hubjenstwa wužitk sćahnyć. Rubježnicy a paduschi so tu bórzy pokazachu. Mnohich su wojacy zatsělili. Hischće hórscha bjezbóžnosć so pokaza: rubježnicy duschow! W Neaple, kaž italske nowiny pisaja, bohazabyćiwi pschekupcy na transporty njezbožownych a syrotow łakaja, z kotrychž sebi młode holcy zhladaja. Tym lesnje pomoc lubja a za so dobywaja — zo bychu je pozdźischo do hańby a njekhmanstwa pschedali! — Tež bursa zady wostać njesmě. Ze wschelakich stron su wopačne powěsće rozschěrjeli, zo je italska banka cyłe swoje zamóženjo pschisadźiła (schtož je hotowa łža, dokelž ničo zhubiła njeje), a su pospytali, italski kredit zničić.

Zapusćene města budźa bjez dwěla zas twarjene. Knježeŕstwo chce pjenjezy bjez danje požčić k nowotwarjenju. Wězo dyrbja so twarjenja stajeć, kotrež su strachej ze zemjerženja hrožacomu mjenje wustajene. Zajimawe je, zo italske nowiny pisaja, zo Jendźelska z wójnskich pschičinow žada zasynatwarjenjo Messiny a Reggia. Ma snadź Jendźelska tam tež do toho rěčeć, zo so wo Messinu a Reggio stara kaž wo swój Gibraltar?

Wosebje so z khwalbu wuzběhuje pomoc, kotruž cyrkej a katholikojo w Siciliji a Italskej podawaja. Arcybiskop w Messinje z duchownymi, kotsiž su runja jomu w rozpadankach žiwi wostali, so nad čłowječe mocy prócuje, njezbožownym pomhać; runje tak w Palermje so wosebje duchownstwo za ranjenych a čěkancow stara. Swjaty wótc je hnydom katholske pomocne skutki zarjadował a je sam wjele pschez million woprował. Wón chcysche sam Vatikan wopuschćić a do južneje Italskeje so podać (je-li wěrno, kaž je so pisało), schtož pak dyrbjesche na krutu wotradu lěkarjow wostajić.

Hłuboko pohnuwace je njewustawace skutkowanjo arcybiskopa w Messinje, kiž je — kaž smy hižo wozjewili — sam z rozpadankow swojoho hrodu wumóženy był. Wumóženi, kotsiž do Roma pschińdźechu, su połni khwalby za njoho. Arcybiskop je w rozpadankach svojoho hrodu wostał. Z duchownymi, kotsiž su smjerći wućekli, pyta ranjenym a mrějacym pomhać, jim swjate sakramenty wudźělec, dźěłaćerjow pohonjeć. Tež kardinal Nava z Katanije na pomoc pschińdźe. Ze sylzami so biskopaj powitaschtaj. Njedźiwajcy napominanjow wyschnosćow zwěritaj sebi do hrožacych rozpadankow, zo byschtaj mrějacych wobstarałoj.

Kak spodźiwnje je někotryžkuli ze zasypanych wumóženy był, za to kralowa Helena sama z časa swojoho pschebywanja w Messinje pschikład powěda. Łódźnicy a wojacy za hischće žiwymi wobschkodźenymi pytajcy wosebje kedźbowachu, hač hdźe stonanjo w rozpadankach słyscha. Na městnje, hdźež běchu khěže na so spadałe, zasłyschachu hłós „Maria! Maria!“ wołać. A zas so tak wołasche. Ze wschim khwatkom so do dźěła dachu, z najwjetschej ćežu so do sepje dobychu a skónčnje do ruma, hdźež jedyn papagaj stajnje „Maria! Maria!“ wołasche. Wojacy spóznachu, zo ptak za někim woła, pytachu dale a skónčnje w susodnym, mjenje wobschkodźenym rumje holcu hischće žiwu nadeńdźechu, kotraž bě we womorje. Ju a jeje wumóžnika, papagaja, na łódź „Vittorio Emanuele“, na kotrejž kralowa běsche, pschinjesechu.

Kajku lubosć wobydlerjo njezbožownych krajinow k swojej domiznje, kotraž je tola tak straschna, maja, je z toho widźeć, zo tež po surowym njezbožu swoju domiznu wopuschćić njechadźa. Knježeŕstwo je tež wozjewiło, zo budźetej měsće Messina a Reggio zas twarjenej.

Podawamy hischće dalsche krótke powěsće:

General Mazza je na ministra telegrafował, zo so poradźi, wschitke pjenjezy a akty ze zjawnych pisaŕnjow wukhować. Železnica mjez Reggio a Neaplom budźe za tsi dny zas wuporjedźana.

Němski pomocny komitej je hač dotal 300000 hr. pomocy do Italskeje pósłał. — Prěni měsćanosta w Londonje je pjeć dnjow po njezbožu pschinoschki za njezbožownych hromadźić počał, a hižo je skład na 1400000 hr. zrostł, wschědnje pschibywa na 200000 hr. We wschěch němskich městach so pschinoschki pschizwoleja, na pschikład zwoli Wiesbaden 2000 hr., Bonn 1000 hr., Barlin 20000 hr., Neuwied 500 hr. a t. d.

W Londonje bě 7. januara we Westminsterskej kathedrali swjatočny requiem za wschitkich pschi zemjerženju zahinjenych. Italski pósłanc a wschitcy joho zastojnicy, lordmayor (prěni měsćanosta), diplomatiski khor, nahladni katholikojo, mjez nimi wójwoda z Norfolka a dr., běchu pschitomni. Po prědowanju, kotrež mějesche Msgr. Howlett po słowach: „Kak je město wopuschćene, kotrež bě něhdy połne ludźi“ ze Žałosćow Jeremiasa, nasktadowa so 3000 hr.

Hrózbny sud Boži. W Messinje wukhadźesche pschèd zemjerženjom tež časopis, kiž běsche wěrje njepschećelny, cyle bjezbóžny,

„Il Telefono". Njehodźi so wopisać, kak žadławje je wšo swjate a bóžske hanił a wusměšał, podobnje, kaž njekničomny italski list „Asino". Runje Boži dźeń běše „Il Telefono" žadławy nastawk přinjesł, w kotrymž narod Khrystusowy, joho smjerć na křižu, joho bóžstwo hanješe. Na kóncu nastawka, kiž tež dźewjećdnjowsku pobožnosć wusměša, stojachu bohahanjace słowa: „Pósćel wšitkim zemjerženjo, jeli chceš, zo dyrbja do tebje wěrić!" A hlej! hižo štyri dny pozdźišo zhiba so zemja, wšo bu hromada procha a rozpadankow a row za stotysac čłowjekow! Što bohahanjerjo, su-li njezbožu wućekli, nětko praja?

Awstriska. Praha ma nětko 6 dźiwadłow. Loni wotewri so na Kralowskich Winohradach, w pražskim předměsće, nowe wulke měšćanske dźiwadło. Tuž ma stolica Čech w tu khwilu dwě wulkej a štyri mjeńše dźiwadła. — Z kóncom lońšoho lěta miny so 25 lět, zo maja Češa w Prazy swoje wulke narodne jewišćo. Ze wšěm prawom su hordźi na swoje narodne dźiwadło — z najrjeńšich na swěće —, dokelž je narostło skoro bjez wuwzaća z drobnych darow, kotrež so składowachu po cyłym kraju, po wšěch stawach čěskoho naroda. Lědma bě twar hotowy, póžrě jón woheń. Dźiwadło so spali. Samsny dźeń hižo počachu Češa z nowa hromadźić a njepřestachu, doniž nowe dźiwadło njestajichu. Wot wšoho spočatka myslachu na to, z narodnoho dźiwadła operetki a druhe lohke, mjenje hódne, kruchi wuzamknyć. Z woprědka njebě móžno, mysličku dospołnje wuwjesć, dokelž ludźo na lohke kuski bóle khodźa. W poslednich lětach pak so na přenim čěskim dźiwadle jenož klassiske kruchi hraja. Pluwow tam hižo njewohladaš. Jenož strowe połne zorno syći a čłowjekej tyje — pluwi jenož w šiji swěrbja — a ludźi duša.

W Serbiskej rólnistwo cofa wot časa, zo je Awstriska wysoke cło na wupłody, ze Serbiskeje wukhadźace, położiła. Z tym, zo je Awstriska Serbiskej swoje mjezy tak nimale zawrjeła, ćěri Serbow do nuzy a hubjenstwa, do zadwělowanja a wójny. Awstriska dźerži Serbisku kaž w železnych klěšćach. Nihdźe njemóže so Serbiska k morju won dobyć, nihdźe njemóže skót a druhe ratařske wupłody wuwožować, khiba do Awstriskeje. A nětko Awstriska Serbiskej durje zatyka. Hobrska bě to škoda za cyłu Serbisku, přetož z ratařstwom stoji a pada tam cyły kraj. Knježeřstwu drje so skónčnje radźi, serbske žito po Dunaju a Čornym morju do Małeje Asiskeje wuwožować. Runje tak zamóh tež twornje za palenjo palenca ze slowkow założić. Ale skót njemóžeše po Dunaju wuwožować, dokelž nima k tomu trěbnych a přihódnych łódźi.

Jendźelčenjo pak njechadźa k twarjenju łódźi pjenjezy wěnować. Tohodla nětko skotařstwo spaduje, dokelž nimaš za skót kupcow. Z tym tež dawki z role woteběraju. Lěta 1904 wunjese tónle dawk hišće 9250000 krónow a po třoch lětach wobliči so jenož na 5150000 krónow a — ani to so njeje nawdało. To swědči, zo ze serbskim ratařstwom hroznje klaca. A z hubjeństwom zwisuja njekhmane socialne sćěhwki. Žiwjenjo njepłaći ničo, mohł rjec njeje fajfy tobaka hódne. Hłód a nuza čini z ludźi paduchow, rubježnikow, mordarjow. Knježeřstwo je překhude, hač zo by so mohło dokładnje wo porjad w kraju starać. Na najnuzniše potrjeby kraja dyrbja so pjenjezy požčować, a khudomu nichtó njepožči, khiba za hobrsku krwawnu dań.

Dokelž je na wšěm hubjeństwje awstriska hospodařska politika abo skerje awstriscy židowscy pjenježnicy wina, rosće w Serbiskej njesměrna hida přećiwo susodej, kotryž chce Serbisku wuhłódnić a po prošenju pósłać, tohodla hrabaja ludźo za mječom, zo bychu rozrubali puta, z kotrymiž je jim dobry susod rucy zwjazał, tohodla so z mocu dobywaju won k wulkomu swobodnomu njesměrnomu morju. Njechadźa wěčnje ze susodoweje hnady žiwi być. Štó chcył jim to za zło měć?

Ruska. W Kronstaće zemrě sobotu rano ruski pop Jan Sergjew. Za čas žiwjenja bu hižo wot šěrokich woršto ruskoho ludu jako swjaty česćowany. Přez cyłu nóc, hdyž wótc Jan, kaž jomu ludźo rěkachu, mrěješe, stojachu syły ludu přeđ joho domom na wulicy. Hnydom po joho smjerći pósłachu telegrafisku powěsć carej a swjatej synodźe. Z črjódami ludźo k joho maram do Kronstadta pućuja. — Dźiwna to wěc! W žiwjenju bywa sprawny, póćciwy čłowjek často zacpěty a wusměšeny. Ale w smjerći so přeco hišće dopjelnja słowo swj. pisma: „Drohotna we wočach Božich — smjerć joho swjatych."

— Najsławniši ruski spisaćel a mudry hrabja Law Tołstoj wuda wosebitu rozprawu přećiwo aneksiji Bosniskeje a Hercegowinskeje. Zasudźa tónle skutk awstriskeje politiki ze swojoho filosofiskoho, nic z politiskoho stojnišća. Jomu je kóžde mocowanjo a nućenjo do duše nuts wohidne. Kóždy čłowjek ma po Tołstojowej mysli bóžsku dušu, bóžski zawdawk we sebi. Tohodla ma jenož Bohu podaty być, nic pak žanomu knježeřstwu, z kotrohož pječa wšo, štož je w politicy a w towařšnym žiwjenju zło, wukhadźa. Swět z tym Tołstoj njenakaza. Wostanje hłós wołacoho w pusćinje. —

Z najwažnišich ruskich nowin słyšiš hłosy, kotrež přećelniši diplomatiski wobkhad z Awstriskej poručeja. Professor Pogodin, sprawny přećel Polakow, piše w „Moskowskim Ježeniedielniku": Ruska je winowata, město toho, zo by myśliła Awstrisku wosłabić abo zničić, do wuzkoho zwjazka z mócnařstwom stupić, w kotrymž maja Słowjenjo mócne stojnišćo a wliw.

K tomu by pak trjeba było, zo by Ruska zasadnje swoju politiku přećiwo Polakam změniła.

„Dyrbimy," piše Pogodin, „Polakam dać narodnu šulu a autonomiju (prawo w swojim kraju knježić, wězo pod ruskim carom jako pólskim kralom). Hakle, hdyž budźemy sprawni přećiwo swojim słowjanskim bratram doma w kraju, hdyž jim spožčimy rune prawo, budźemy sebi wot Awstrije solidarnosć žadać móc."

Podobnje radźi druhi ruski publicist Pantielejew. W „Pětrohrodskim Słowje" wozjewja „list k přećelej Serbej". W nim čitamy, zo jenož Prusam na tym zaleži, zo byštej so Ruska a Awstriska mjez sobu słabiłej. Tohodla matej so Ruska a Awstriska k sebi zbližić.

K tomu přidruži so hišće třeći ruski hłós ze zwjazkom z Awstriju. Nowina „Gołos Moskwy" poda wobšěrnu rozmołwu swojoho korrespondenta z generalom Kuropatkinom. Čitamy tam, zo je so politiski a ekonomiski zwjazk Awstrije z balkanskimi ludami wo dwě sćě lět prjedy započał, hač smy so my (Rusowje) k balkanskim Słowjanam dóstali. Zapominamy na wuprawy generalow Piccolomini ... a prynca Eugena; zapominamy, zo smy njedawno sami wojowali w zwjazku z Awstriskej přećiwo Turkam, zo smy před 30 lětami sami za prawo póznali, Bosnisku a Hercegowinsku z dobom ze Serbiskej awstriskomu wliwej přepodać. Awstriska wobsedźeše hižo před 200 lětami Serbisku pobiwši Turkow, wobsedźeše Běłohród. Samo ći Serbowje, kotsiž w Awstriskej nětko bydla, su so před Turkami do Awstriskeje wućekli ...

... Naš wužitk to njeje, hdy bychu so poměry za Awstrisku tak pohóršiłe, zo by jeničći wupuć wostała wójna ... We wokomiku, hdyž so w Awstriskej słowjanski žiwjoł powjetši, ma Ruska winowatosć, so wo to starać, zo by dotalna politika njedowěry, kotraž 60 lět dwě najwjetšej słowjanskej wócnařstwje dźěli, přestała a z Awstriskej nastało dorozymjenjo, kotrež interessam awstriskich Słowjanow nješkodźi, ale z dobom Rusku wuswobodźi wot winowatosće na awstriskich mjezach w dobje někajkich europejskich šmjatańcow sylne wójsko zhromadźić."

Podachmy tute ruske hłosy — trochu skrótšene — ze swojoho ničo njedodawši, zo bychmy ze słowami ruskich politikow pokazali, kak tam ludźo — wězo nic wšitcy — na dokonjanu aneksiju Bosniskeje a Hercegowinskeje zhladuju. Při prědku zdaše so, zo so Ruska a Awstriska tohodla do pukow datej — nětko hižo byštej, hdy by so po tychle ruskich hłosach jednać měło, do naruči wobjeć měłoj. —

Hač do toho časa — pisaja ruske nowiny „Biřzewyja Wiedomosti" — čimjachu sebi jenož gubernatorowje prawo, železniske ćahi po wuzdaću zadźeržować. Šumi ćah. Nahle so na polu trójka pokazuje, kotraž so w skoku bliži. Signale — znamjenja: — Zastań! Ćah zastanje. Železnicy zastojnicy zestupuja so do rjadow a zejmuja čapki. Z trójki mjez tym gubernator wuskoči a dźe do wotdźěla železniskoho woza, kotryž su jomu k woli wuprózdnili. — Božemje! — Jědźće! — A ćah ćěri dale.

Nětko sebi tesame prawo činja tež archierejowje (wyšši ruscy duchowni). Njedawno jědźeše z ćahom z Włodywostoka biskop Ewsewij. Biskop ma wjorstu wot zastanišća „Sedanka" zdalenu villu. Do teje ville jědźeše wysokodostojny knjez Ewsewij. Ale ćah bě hižo Sedanku minył a najdostojniši knjez njebě wulězł. Ale nadobo so njewšědna wěc stawa. Dźiwny ropot, sylne za-

tichosnjenjo — a ćah zastanje — runje napschećo villi najdostojnischoho knjeza Ewjewija. Wustróženi pućowarjo a železnischy zastojnicy wulětuja z wozow. — Schto je so stało? — Z woza prěnjeje rjadownje wustupuje mjez tym biskop.

— Ničo, ničo ... Tu je moja villa, tuž sym ćah zastajił ... A nětko jědźće z Bohom! —

Wšelčizny.

* Lěkarjow w Němskej. Kaž „Reichs-Medizinal-Kalender“ na lěto 1909 pisa, ma Němska 31640 lěkarjow. Kónc 1907 bě jich 31416. Barlin z předměstami ma sam 3732 lěkarjow, to je na 10000 wobydleri 12 lěkarjow; w druhich městach jich 9 na 10000 wobydleri přińdźe. Lěkařkow je 55 zapisanych.

* K čomu su pile dobre? Mały pachołk w lěkařni: „Dajće šće mi jenu tyzku tych pilow, po kotrež sym wčora za našoho nana był.“ — „Su dha nanej derje činiłe?“ — „To ja njewěm, ale wone so jara derje do mojeje třělby hodźa.“

* Posoł. Pućowacy na dwórnišću nabočneje (sekundarneje) železnicy: „Njepřińdźe dha skoro ćah?“ — Předstojićeŕ stacije: „Wón dyrbi hnydom přijeć; kondukterowy mały Amij tu hižo je.“

* Służowna w nocy 11 hodź. pola lěkarja klinka: „Knjez doktor! Knjez doktor!“ — Lěkař: „Wostuda, što dha je?“ — Służowna: „Wy dyrbiće hnydom k postmištrej přińć!“ — Lěkař: „Što dha jomu pobrachuje?“ — Służowna: „Třeći muž za škot.“

* Po hońtwje. Zaleški z hońtwy dom přińdźe. Žona so joho praša: „Na, mužo, sy něšto třělił?“ — Muž: „Haj.“ — Žona: „Sy to do kuchnje dał?“ — Muž: „Ně, do khorownje!“ (Je mjenujcy do honjerja trjechił.)

* Wšudźe hewak skorža na přiběranjo njeskutkow. Hinak je w Japanskej. Tam je ličba ćežkich njeskutkow w poslednich lětach stajnje woteběrała, hačrunjež so ludnosć sylnje přisporja. To je tež tohodla hišće nadpadne, dokelž je w Japanskej powšitkowne přeměnjenjo a přetworjenjo dotalnych nahladow a počinkow, kotrež stare moralne podawizny zatřasuja. W ličе 1899 bu tam wšo hromadźe 120864 wosobow wotsudźenych, 37 k smjerći. Ličby sćěhowacych lět pak su tele: 1900: 120071 a 33; 1901: 119271 a 29; 1903: 107295 a 41 k smjerći.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Bernard, Bruna Zeha, klampnarja w Budyšinje, s. — Hana, Adolfa Schwoppy, wučerja w Budyšinje, dź.

Wěrowanaj: Pawoł Šibšik, kamjenjorysowaŕ w Budyšinje, z Martu rodź. Wahodźic w Budyšinje.

Zemrěła: 12. jan. Hilža, Bruna Winklera w Budyšinje, dź., 1 l. 5 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 128. 134.—136. 140. 141. 158. 159. z Budyšina: Pětr Libš, Michał Łusčanski, Mikławš Kubaš, Marija Krawcowa, Hana Cymermanowa, Madlena Welsowa, Mikławš Šołta, Marija Mičkec; 129. 133. z Kukowa: Madlena Justowa, Jan Ryćeŕ; 130. bohosłowc Mikł. Just w Prazy; 131. gymnasialny wučeŕ Jan Bryl w Moskwje; 132. Pětr Knježk ze Zrěšina; 137. August Rychtaŕ z Wuric; 138. 139. z Dalic: Jurij Guda, Jakub Rychtaŕ; 142. wučeŕ Bernard Mět w Lipsku-Gohlis; 143. wučeŕ Mikławš Hajna w Konjecach; 144. Mikławš Henčl z Kozaric; 145. Jakub Laras z Noweje Jaseńcy; 146. Jakub Hejduška z Hórkow; 147. Jakub Just z Jaseńcy; 148. 149. z Worklec: Hana Bódlinkowa, Jakub Mět; 150. Michał Hajna z Časec; 151. 152. ze Zejic: Marija Krawčikowa, Jakub Domš; 153. Jakub Kral z Nuknicy; 154. Jurij Trenkler ze Smječkec; 155. Michał Wićaz z Łuśa; 156. Jakub Bulank z Pozdec; 157. Jan Šuster z Hory (½ l.); 160.—169. z Wotrowa: faraŕ a kanonik Jakub Herrmann, Michał Cyž, Mikławš Čornak, Pětr Nowak, Mikławš Hejdan, Mikławš Symank, cyrkw. wučeŕ Jan Rězak, Michał Wrobl, Jan Kubańka, Jan Handrika; 170.—174. ze Žuric: Jurij Wjenka, Jurij Cyž, Jurij Rjeda, Jakub Cyž, Jan Pjetaš; 175.—177. z Kašec: Pětr Cyž, Jakub Šołta, Jakub Rjeda; 178.—180. z Krjepjec: Mikławš Koch, Mikławš Pječka, Mikławš Knježk; 181. Hana zwudowjena Čórlichowa z Kanec; 182. P. Ławrjenc Barnaš, guardian kapucinow w Prazy-Hradšanach.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Hana Šramic z Budyšina 1 hr., njemjenowana 1 hr., wučeŕ Bernard Mět w Lipsku-G. 40 pj., Marija Mičkec w Budyšinje 1 hr., P. Ławrjenc Barnaš, guard. kapuc. w Prazy 1 hr. 40 pj.

Za cyrkej w Zdźeri: Njemjenowana 10 hr.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Hodowny dar za fond »Raja« złožichu, wukupiwši so z dobom wot nowolětnych zbožopřećow:

Kk.: faraŕ Jakub Šewčik z Kamjenicy 5 hr., duchowny Tyšeŕ z Budyšina 2 hr., Michał Donat z Časec 1,50 hr., Pawoł Čornak z Wotrowa 2 hr., Pětr Lebza z Ralbic 1,50 hr., Pawoł Šołta z Wotrowa 1 hr., D. z P. 5 hr., P. Dominik Schiel z Mar. Hwězdy 6 hr., Marija Formanec z Drježdźan 1 hr., L. B. 1 hr., sotře a bratr 2 hr.

Wutrobne »Zapłać Bóh«. **Redakcija »Raja«.**

Listańja redakcije: F. K. w Khr.: płaći: 5 hr. 28 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 9. jan. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 14. jan. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	16	24	16	54	16	32	17	—
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	12	80	12	91	12	32	12	80
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	12	60
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	55	9	73	9	60	10	—
Rožka, nowa	8	—	8	13	7	70	8	—
Ječmjeń	9	20	9	40	8	50	9	—
Wows	7	80	8	—	7	50	8	—
Hroch	9	75	12	50	—	—	14	50
Woka	8	50	10	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	50	19	50				
Ržana muka	10	75	13	75				
Syno	3	50	3	80	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	60	3	70	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	25	2	60	—	—	3	54
Prosata 312 (w Kamjencu 181) jene	8	—	22	—	11	—	18	—
Butra 1 kg	2	20	2	30	2	10	2	40
Jeja, mandl	1	50	1	65	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 11. jan. 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	27—43 hr.,	rězna waha	57—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—41 „		62—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	25—41 „		48—73 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	40—52 „		70—82 „
5. Swinje,	„	„	„	„	48—56 „		63—71 „

Wšudźom wšědnje **3—30 hr. pódlanskeje** zasłužby poskića so spróćeniwym wosobam k óždoho stawa a splaha, kotrež maja nimo powołanskich dźěłow swobodny čas a kotrež chcyłe jón wužitnje nałožić, — z **přewzaćom zastupjeństwa; pisomna pódlanska zasłužba, domjace a rjemjesł. dźěło** a mnohe druhe so derje płaćace dźěła a existency. [248

Dalše: **Verlag „Für's prakt. Leben“, Leipzig.**

Sta dźakných připisow!! Žane jebace poskićenjo!!

Wulki skład **časnikow,** rjećazkow, złotych a optiskich **wěcow.**

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikaŕ

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857. 8]

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Anger čo. 12 I

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

»Serbosław« tow. kath. - Serbow - w Khróśćicach

změje **njedźelu 24. januara** w **4** hodź. we Wjenkec sali swoju **měsačnu zhromadźiznu** z wólbami a přednoškom. [20

Njedźelu 24. januara wječor w **7** hodź. změje **Kulowske „Bratrowstwo“** w Braunerec hosćencu swój **XI. założeński swjedźeń** ze spěwom a dźiwadłom. Wšitkich lubych přećelow serbskeje zabawy jenož z tutym najwutrobniše přeprošuje [18] **předsydstwo.**

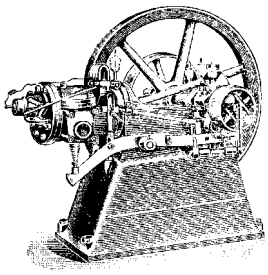

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž tež

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2½ %
„ měsačnym „ 3 % } danje
„ 3 měsačnym „ 3½ %
„ 6- a 12 měsačnym „ 4 % } na lěto.

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Kozace kože,

howjaze a **wowčе kože, wowču wołmu, ćelace** a **kaniklace kože, koče, tkhórjace** a **kunace** (mordarjace) **kože**, kaž tež wšě družiny druhich kožu kupuje stajnje po najwyšših płaćiznach [211

Heinrich Lange

při serbskej katholsk. cyrkwi a při žitnych wikach 11

napřećo »Złotej Hwězdźe«.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokoročak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokoročak 307.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **lětni semester** započnje so **wutoru 20. hapryla 1909.** — Přizjewjenja nowych wučomcow přijima podpisany direktor, kotryž je tež rad zwólniwy, wšelake naprašowanja zwotmołwjeć. 17] **Prof. Dr. Gräfe.**

Krajan na lěto 1909

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Boże martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4I

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy. 9

Dla zemrěća je jena **postawa Khrystusa** z pěskowca, 1 m 80 cm wysoka, tunjo **na předań.**

Hana zwud. Redlowa

ryzbarstwo [15

w **Kamjencu** w Sakskej.

Wučomne holcy

13] za šwadlićstwo žónskich drastow přijima (jeli so přeje, dóstanu tež jěść a bydlenjo)

M. zwudow. Vogtowa

w **Budyšinje, kotolska hasa 5p.**

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkar

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Małe přistojne bydlenjo je dóstać wot 1. hapr. 1909 na Albertowym naměsće 14. Lětnja płaćizna 120 hr. Dalše je zhonić pola 19] rěčnika **M. Cyža.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.

Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Čišć Smolerjec knihiśišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 4.	Budyšin, 23. januara 1909.	Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

IV. Při morju na puću do Florenca.

(Pokročowanjo.)

Tuta jězba je sobu najrjeńša a wšudźom we swěće sławjena po italskej zemi. W starych časach jědźechu romscy putnicy z łódźu po morju z Genuy do Civitavecchia a wottudy z wozom do Roma. Nětko wšo po železnicy jědźe. Wězo njehodźi so prěć, zo je jězba po morju wulkotniša hač po železnizy. Tola runje tutón železniski puć hač do přistawa Spezia ma telko rjanosćow, zo so kóždy, kotryž je tu hdy jěł, rad na njón zaso dopomni. Železnica wjedźe nas přez 92 tunelow, kotrež su do horow hač cyle k morju dostupowacych wułamane. W tunelach samych su kamjeńtne wokna wułamane, tak zo maš z tunela, kiž je hewak z elektriskej swěcu wobswětleny, krasne njenadźite wuhlady na srjedźnokrajne morjo. Cyła syła wumjełskich twarow, mostow, viaduktow wudospołneja rjanosć tuteje čary, kotraž swojoho runjeća pyta, ale też za drohimi pjenjezami wonja.

Jědźechmy najprjedy w Rivieri di Levante. Je to lubozna krajina hač do města Spezia, swojoho miłoho a stajnoho klima dla wot wukrajnikow a pjenježnych měšćanow wjele wopytana. Pola městačka Nervi widźiš cyłe zahrody połne citronow, oranžow a figow. Krasnje, ćiše kaž Kopšin ležitej „Rapallo“ a Margherita wosrjedź wysokich ze zelenymi olivami posadźanych horow. Tak zo lětny hród za hrodom, lěsk za lěskom wobdźiwacomu wóčku zhubi, a škoduješ, zo je ći njemóžne, dlěje rjanosće Božeje přirody z měrnej khwilu wobdźiwać.

W naju kupeju běše hišće jenož jedyn pućowaŕ, Jendźelčan, tónkróć, štož dyrbju k joho khwalbje wuznać, prosty přećelny mužik. Bohužel so njemóžachmy zrěčeć, tuž namaj swoju lubosć pokaza, zo swoje winowe kiće z namaj dźěleše a jědźeše. Z časami so tunele tak přisporjeja, zo měniž, zo so runaš knotej, kiž ze zemje wuležu, so khwilku wobhlada a potom so zaso w ćmołych podzemńskich khódbach zhubi. Pinije a olivy wokhłodźeja město Lavagna („gna“ wupraj: „nja“).

Smy hižo w „Spezia“. Je to rjenje wobtwjerdźeny wojeński abo wójnski přistaw, cyle wopasany wot luboznoho wěnca rjanych horow, kotrež njesu na swojich khribjetach winowe a olivowe zahrody. Tu su swětoznate mórske kupjele, a najlěpši wolij z olivow dobyty, so wottud rozesyła. Ze stacije Avenza wjedźe druha železnica do blizkoho „Carrara“, hdźež su wuwołane marmorowe skały, kotrež wjele dobytka přinjesu — tomu, kotromuž słušeja. W městačku widźiš wjele khěžow z marmora twarjenych. Rjane wutřesane marmorowe tafle a kruchi leža při dalšich stacijach našeje železnicy a čakaju na daloki puć do wšěch rózkow swěta. Kak bohate tute hory su, z toho spóznaješ, zo wjac hač 2000 lět so tu marmor łama. Móža so naše „Hórki“ też z tym měrić, štož starobu a drohotnosć kamjeni nastupa? Pjenjezy pak woboje, Carrara a Hórki, přinjesu, a to je hłowna wěc.

Při rjanosćach kraja so namaj čas miny a po 5 hodź. wuhladachmoj w šěrokej runinje znamjo města „Pisa“ — křiwu wěžu — a bórzy nas wostaji čorny walach na dwórnišću Pisanskim stojo. Město Pisa ze swojimi šěrokimi hasami runja so pornjo hołkej a tołkej w Genua, Neaplu atd. „mortwomu městu“, hasy su prózdne, a mało ludźi tu trjechiš. Bjez dźiwa, něhdy měješe 150000 wobydleri a nětko lědma třeći dźěl. Pisa móže so khwalić stareje sławy a wulkosće, tola to je zašło, to něhdy bě a za to nětko žid ničo njepłaći. Najbohatše zemjanske swójby tu něhdy přebywachu a so z wulkotnej pychu a zamožitosću hordźachu. Tola „sic transit gloria mundi“ (tak zańdźe sława swěta). Skoro namaj tak bě, jako by tu šeriło, wulke krasne hrody — a stoja prózdne.

Přez rěku „Arno“ wjedu tři rjane mosty. Štož pak dźensa hišće kóždoho wukrajnika do Pisa ćehnje, su štyri twary: kathedrala, baptisterium, křiwa wěža a kerchow. Spodźiwnje, tute twary leža zhromadnje zwonka města we šěrokej runinje w swjatej ćišinje dopomnjejcy zabyćiwych ludźi na hinitosć swěta, na njebjeske mysle, a su tak za kóždoho mócne: sursum corda. Tu stojiš a hladaš a hladaš na tute pomniki pobožneje mysle a wumjełskeje ruki, a njemóžeš so nahladać. Njepowědaju ći tute 4 twary, człowjeska duša: tuta šěroka runina je naše žiwjenjo, dźeń po druhim khwata nimo.

Baptisterium = křćeńska cyrkej woznamjenja duchowne znowanarodźenjo k wěčnomu žiwjenju, kathedrala će pokazuje na mnohosć njebjeskich kublow, kotrež tudy dóstawaš w swjatej cyrkwi wot Boha, křiwa wěža ći předuje hinitosć a njewobstajnosć człowjeskoho žiwjenja, a kak móže so człowjek při tom zabłudźić po wopačnych pućach, a — campo santo předstaja nam smjertnu hodźinku, kotrejž žadyn z nas njewućeknje. Tak maš na jenym městnje dospołny wobraz człowjeskoho žiwjenja w joho naturskim a přeznaturskim poćahu: narod, znowanarodźenjo, hrěch, hnadu, hinitosć a smjerć — wšo tu widźiš pornjo sebje.

Wobhladachmy sebi najprjedy baptisterium. Bě njedźelu popołdnju a so runje křćeńca wudźěleše. Dźěći z cyłoho města so tu křćija. W Italskej namakaš cyłu rjanu ličbu tajkich křćeńskich cyrkwjow, z kotrychž su někotre přez swoju starobu kaž w Ravenna, druhe přez wumjełske wupyšenjo kaž tudy a we Florencu znate a khwalene. Wosrjedź wulkoho twara je wulka rotunda, kamjeńtna dupa. Swětły a ćmowy marmor dawa cyłomu twarej rjany raz.

Děchmy nětko na „Campo Santo“. Přidam, zo sym so runje kaž něhdy Hansjakob (faraŕ w Freiburgu) wo tutym twarje w swojich myslach khětro zamylił. Widźawši genuesiski kerchow, běch sebi jón předstajał zwonka na polu, wobdaty z murjemi a kutnymi cypresami, znutřka krasne marmorowe pomniki a snadź hišće něšto rjanych

wumjełskich kapałow. Tomu pak tak njeje. Předstajće sebi dołhu gothisku křižnu khódbu w klóštrje, srjedża zahrodu a do koła štyri khódby ze stołpami wudebjenu. To je zwonkowny raz tutoho kerchowa. Sćěny w khódbach su wudebjene ze sławnymi wobrazami na sćěnu rysowanymi, kotrež so „fresko"-wobrazy mjenuja. Přez sto lět je wjacy wumjelcow na nich dźěłało. Počahuja so wosebje na smjerć, posledni sud, horjestaćo. Wulkotny zaćišć čini postawa Bójskoho sudnika, połna kutneje majestosće. Nětko so na tutym kerchowje hižo na sto lět wjacy nichtó njepokhowa, khiba wurjadnje sławni synowje ludu. Na tamnym (nowym) kerchowje, khětro zdalenym, wotpočuje też njeboh knjez Wels, prjedawši Wotrowski farař, rodźeny na „Majcharec" kuble w Hrubjelčicach. Zemja na starym sławnym kerchowje bu w 11. stotku wot Pisanskich překupcow na łódźach z kalvarskeje hory w Palestinje přiwjezene. W „swjatej" zemi chcychu pobožni wobydlerjo města wotpočować. Na kerchowje by hódź było dny dołho stać a studować sławne hnujace a k pobožnym myslam pozběhowace freskowobrazy, w kotrychž je cyła swjata theologija předstajana, štož nas wuči wo poslednich wěcach człowjeka.

Z kerchowa podachmy so do kathedrale, hdźež bě runje swjatočny nyšpor. Wjele duchownych, nanajwjacy kanonikow w čeŕwjenych, módrych, fijonkowych drastach, něšto młódšich kapłanow, čŕjóda lózyskich „hólčkow" — hewak cyrkej próżdna, to je zrudny wobraz, a dopomnich so při tom na Khrósćanske nyšpory a myslach při sebi: tak daloko dyrbjachu naši ludźo hić, zo bychu „dobry" příkład namakali, hódny k sćěhowanju. Tola k česći italskich nyšporow ma so wuznać, zo je tam wjele Božich domow a zo ludźo časćišo wob dźeń do Božoho domu khodźa k pobožnomu modlenju, a zo su tam skoro wšědnje nyšpory. Płaći tuta zamołwjaca wina też za nas? Krasny dom, cyle z drohotnoho marmora wuwjedźeny, je nadobny pomnik pobožnosće a bohatosće nědhušeje republiki Pisa. Město je tón twar w 12. lětstotku cyły za swoje pjenjezy natwariło z dźakownosće, zo su nad Sarazenami pola Palermo lěta 1064 dobyli.

Nětko hišće w spěchu na křiwu wěžu horje, dokelž njeje wjele časa wjacy, a z mjerzanjom spominachmoj na „přestatu" hodźinu na dwórniščU w Genua. Tuta wěža je kulojta a jenak šěroka deleka kaž horjeka. Wisa połpjata metra a mysliš sebi, zo kóždy wokomik na tebje přijědźe. Nutŕka su zwony, tuž rěka: Campanile (zwóńca), 300 skhodźeńkow wjedźe horje, a wot horjeka je krasny wuhlad na „toskansku" runinu. Njeje hišće dźensa wujasnjene, što je twarskoho mištra pohnuło abo wabiło, křiwu wěžu do swěta stajić. Rěka, zo je chcył městu šabernaka zehrać, dokelž joho dosć nječesćachu; zasy praja druzy, zo je so při twarjenju zemja trochu zesypła a zo su na tak křiwych prěnich 3 poskhodach měrnje dale twarili, tak zo je křiwa wěža dopokaz staroho šibawstwa wobydleri. Wězo bě za naj wurjadne wjeselo, na křiwu wěžu zaležć, a njebě też tak ćežko po marmorowym skhodźe horje přińć — na křiwu wěžu w „Bołogna" bě wěc hižo ćežša.

Nětko pak bě najwjetši čas na dwórniščo, skoku do „carozzy" (woza), a dachmoj so na dwórniščo dowjezć, a zasy dyrbjachmoj na hodźinu čakać. —

Z Pisy jědźechmoj na połtŕeća hodźiny do města Florenca. Železnica jědźe přez nimo měry płódnu krajinu. Tu widźiš lěsy, štož je hewak w Italskej cyle rědko, so zelenjace hory, bohate winowe pola, štož wóčko wokŕewja, hdyž potom bóle k połdnju na puću z Roma do Neapla jenož nahe wupalene horiny wuhladaš.

Wozy běchu přepjelnjene, dokelž njedźelscy wukhodźowarjo jědźechu wječor domoj. Bě hižo ćma, hdyž hodźinu pozdźišo, hač bě po prawom być dyrbjało, do Florenca přijědźechmoj. Kak so wutroba wjeseli, hdyž po tydźeńskim błudźenju w cuzbje mjez cuzymi zas znate wobličo widźiš, znate słowa słyšiš! Tak też namaj běše, hdyž naju dawno wočakowaše na dwórniščU nam znata wosoba. Wšě mjerzanjo na zapozdźeny ćah bě so zhubiło a pokhmurjene wobličo so počinaše zasy posměwkować. A kak rjenje hakle bě, hdyž nas witachu, jako bychmy dawno znaći byli, dobre sotry w Florencu do jich domu. Běchmy kaž doma, a dokelž so ći bórzy wostudźi, hdyž dyrbiš nimale kóždu nóc w druhim łožu po njeznatych hosćencach so wokoło bić (haj — bić z „moskitos"), dha namaj wječeŕ a dobre toskanske wino dwójcy derje słodźeše a pokazachmoj, što hłódny człowjek dohromady móže zjěść a lačny wupić. Tu so dlijić a „wjaty činić", hdyž sebi žołdk swoje prawo žada, by było njekhmanstwo přećiwo brašnomu ćěłu. W Florencu chcychmoj hač do srjedy ranja wostać, hišće přemało časa za tak z wupłodami wumjelstwa bohaće žohnowane město.

(Přichodnje dale.)

Někotre wobrazki ze žiwjenja kejžora Franca Józefa I.

Wšón awstriski lud hotowaše so w poslednim času, zo by k česći swojoho horcolubowanoho kejžora Franca Józefa wulkotne swjedźenje zarjadował. Swjećeše dźěn tamny wjeŕch 2. decembra swój 60lětny knježeŕski jubilej, štož je woprawdźe žadny dar Božeje miłosće. A kelko je Franc Józef tutón čas swojoho žiwjenja wućerpił a dźěłał? Haj, zawěšće by wulcy zajimawe było, z krótka něšto ze žiwjenja wobhnadźenoho šědźiwca zhonić.

Franc Józef narodźi so 18. augusta 1830 w hrodźe Schönbrunn pola Wiena. Joho staršej běštaj arcywójwoda Franc Karl a arcywójwodowa Zofija; na Habsburgskim dworje mjenujcy rěkaju kóždomu pryncej arcywójwoda. Tutón narod zwjeseli tehdyžoho kejžora Franca I. jara, měješe wšak zasy naslědnika, ale też cyły rakuski lud wobdźěleše so žiwje při radostnym swjedźenju. Hłowne město, Wien, běše krasnje z korhojemi wudebjene.

Mały prync bu wot wšěch swójbnych starosćiwje wukubłany; wosebje njespróceniwje staraše so za njoho arcywójwodowa Zofija, joho mać, kotraž so přez wulke dary ducha a duše wuznamjenješe. Też kejžor Franc, joho dźěd, běše małomu hólčkej jara přikhileny, wšědnje by joho k sebi powołał, hrajkaše z nim, wuwučowaše joho a wukhodźowaše so z nim rad w krasnych zahrodach hłownoho města a dojědźe z nim na hród Saxenburg, kotryž je přez swoju krasnu wokolnosć znaty.

Jónu přebywaštaj zasy w tutym hrodźe. Mały Franc Józef měješe runje swój 4. narodny dźeń. Nadobo wuhlada stražowacoho wojaka, kotryž zrudnje před hrodom kročeše. Hnydom wuprosy sebi, ze sobuželnosću hnuty, wot dźěda nčkotre sléborne. Tón je jomu so smějo dari. W runym měrje poda so prync k wojakej, tróštowaše joho a poskići jomu luboznje pjenjez. Wojak pak, sebi swojoho zastojństwa wědomy, ničo njepřiwza — běše wšak to zakazane —. Tak jenož přasentirowaše. Tu přistupi kejžor sam, zběhny swojoho wnučka, kiž wojakej pjenjezy do tornistra położi. Józefk běše cyle zbožowny, zo běše zrudnomu, khudomu wojakej z nuzy wupomhał a wjesełu sćinił. Kejžor Franc radowaše so jara nad tak wustojnym zadźerženjom wojaka a zhoniwši, zo do najlěpšich joho wojakow słuša, spušći jomu wojeŕsku službu a wobdari joho nimo toho bohaće.

Prěnjej wučerjej młodoho arcywójwody běštaj hrabja Bomballes a Coronini. Dobry pomjatk, wutrajna pilnosć, wótry rozom, swědomita dźěławosć a druhe krasne počinki debjachu hižo w młodych lětach powahu přichodnoho kejžora. Wosebje so zajimowaše za twornje a rjemjesło. A wšo dyrbjachu jomu nadrobnje wujasnić.

Běše pak też dobry třělc. Při třělenju w Sólnohrodźe dobu sebi hižo jako jědnaćelětny hólčec wuznamjenjenjo. — Wojeŕstwo zezna dospołnje. Služeše dźěn jako infantrist, ulan a kanonir. Bórzy bu swojeje wojeŕskeje khmanosće dla za wyška pomjenowany. — Hač k lětu 1847 bydleše jenož pola staršich. Bórzy započa politiku studować, při čimž najlěpši šik pokaza. 16. oktobra 1847 bu młody prync wot swojoho wuja, kejžora Ferdinanda, jako kejžorski zastupjeŕ do Wuherskeje pósłany, hdźež w krasnej drasće kejžorskoho husara tamniši sejm, a to w madjarskej rěči, wotewri, kotruž dźěn běžnje powědaše. Tomu so kóždy přitomny jara dźiwaše, přetož hač dotal běše so to stajnje we łaćonskej rěči stało. Přez tajke a podobne skutki dobu sebi bórzy přikhilnosć awstriskoho ludu.

Škódny wliw revolucije z druhich krajow pokaza so też w Rakuskej; lud so zběhny a žadaše sebi mnohe prawa, a to tak mócnje, zo samo Habsburgski trón khětro khabłaše; tola Bóh, wšomócny wodźeŕ swěta, dowjedźe wšo k najlěpšomu. — Z kritiskim wóčkom też Franc Józef tute podawki wobkedźbowaše a je při tym wjele wuskutkował za zbožo kraja.

W bitwach měješe Rakuska tehdy wulke dobytki pod nawodom sławnoho Radeckoho. K tutomu spěchaše też naš pryne do Italskeje, zo by wójnske připrawjenja lěpje zeznał. K prěnjomu razej we swojim žiwjenju wobdźěli so při krawnej bitwje, a to pola Santa Lucia, tak zmužiće, zo joho Radecky sam jara khwaleše. Franc Józef dobu sebi tu nimo mnohoho nazhonjenja přede wšěm přikhilnosć wojakow.

Na nutrne próstwy swojich starosćiwych staršich wróći so a poda so do Insbruka, zo by swoje studije dokonjał. W tutym krasnym tirolskim měsće měješe často přileżnosć, wótčinske zmyslenjo tirolskoho ludu zeznać. Husto wopytowaše třělerńju na swětosławnej horje Isel, hdźež z burami wobkhadźowaše a z nimi třeleše, při čimž sebi často wuznamjenjenja dobu. Přez swoju dobroćiwosć a swój njesebičny wobkhad ze sprostym ludom sčini, hdźežkuli so pokaza, najlěpši zaćišć. Rad khodźeše też, kaž něhdy joho prawóte Maximilian, na hońtwu, na hłowje zeleny kłobuk, na ramjenjach prok, zo by kamsyki honił. Franc Józef je dźensa hišće znaty jako dobry hońtwař.

8. augusta 1848 wróći so skónčnje do Wiena; tola revolucija bu přecy hórša, tak zo dyrbješe kejžorska swójba do Wołomuca čeknyć. Franc Józef jěchaše cyły wobčežny puć za kejžorskim wozom sobu.

Kejžor Ferdinand chcyše hižo dawno njeměrow dla krónu wotpołožić, derje wědźo, zo wša dobroćiwosć ničo njepomha, čežki staw kraja polěpšić, ale zo su k tomu młódše a sylniše ramjenja potrěbne. Wšo bu jara čiše přihotowane. Tak přibliži so za stawizny wulcy ważny dźeń 2. decembra 1848. Cyła kejžorska swójba, wšitcy ministerjo a wyšši zastojnicy buchu do arcybiskopskoho hrodu, hdźež kejžor přebywaše, zawołani. Hižo rano we wosmej hodźinje so tu wšitcy zhromadźichu. Wulke durje krasnje wudebjenoho sala so wotewrichu a wobdaty wot swojich służownikow zastupi kejžor Ferdinand, syny so na trón, wozjewi, zo chce kejžorstwo wotedać, a wuzwoli swojoho wnuka Franca Józefa za naslědnika. Cyła zhromadźizna běše hnuta, hdyž so młody kejžor před swojim wujom poklakny, a tón joho ze sylzojtymaj wočomaj zwokoša prajo: „Bóh žohnuj, Bóh zwarnuj Će, budź pěkny“ — a mjelčo hišće přispomni: „Rad je so stało!“

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Knjez Pawoł Jähnichen, pomocny wučeŕ we Worklecach, bu za wučerja we Wostrowcu wuzwoleny, kotrež městno k jutram nastupi.

Z **Budyšina.** Wot nětka wudawa sakska żeleznica na wosebje bohače wobkhodowych stacijach wosebite jězdne kartki za dźěći. Tute su prědku a zady w tej barbje, za kotruž klasju wone płaća, prědku na hkowje pak je běła smuschka, na kotrejž stoji: „Kinderkarte.“

— Kaž słyschimy, je so tydźenja sobotu wječor w Kossowje tamna korčma wotpalika. Réka, zo je zatyknjene było. Wuschoł je woheń w brózni, a wot tam so bórzy na wschitke twarjenja rozschěrik. Tuta korčma je w poslednim času husto swojoho wobsedźerja měnjała.

Z **Baćonja.** Ćichi je Baćoń, ćicha Baćońska fara — z ćicha Baćoński knjez. Njeje přećel hołka a hosćinow. Dosaha sebi samomu, dźěła ćiše w horcej lubosći za swjatu cyrkej, za swój luby serbski narod. Stražuje pomnik serbskeje pobožnosće, serbskeje woporniwosće — swjatnicu Wutroby Jězusoweje, stražuje kosće serbskoho wótčinca, njeboho prälata Buka.

Tola spodźiwnje — njech je člowjek žiwy kaž pustnik, hdyž jeno je muž, kruteje powahi, člowjek swěrny swojim idealam, nihdy njebudźe zabyty, wostanje w trajacym wopomnjeću.

To smy z nowa nazhonili srjedu, 20. wulkoho róka, na slěbornym měšniskim jubileju knjeza fararja Libša w Baćonju. Pjeć a dwaceći lět je so minyło, zo bě zastupił do winicy Jězusoweje. Narodźiwši so 17. novembra léta 1857 w Miłoćicach, khodźeše z woprědka do klóštra do šule. Měješe wubjernych wučerjow a duchownych. Wot małosće čuješe so k wyššomu powołany. A kajke powołanjo może wjetše być, hač Bohu na swěće statoki — cyrkwje twarić. Tuž bě sebi wotmyslił, twarc być. Tola léta běžachu — a Libšec Jurij khodźeše z wulkimi nadźijemi po Miłoćanskich polach. A najskerje by tam wbohi wjazny ł — hdy by so Miłočanski wjesny korčmaŕ Jakub Šołta, rozhladny a zdźěłany ratař, kajkichž z rědka nakhadźeš, nad nim njesmilił. Jomu měješe so dźakować, zo do Budyšina na tachantsku šulu přińdźe. Tu so joho mysle wyše pozběžechu. Nic z kamjenja a cyheli, žiwe swjatnicy Boże w člowjeskich dušach mysleše twarić. Ale nan by joho do pluha zapřahnył, hdy by njeboh knjez biskop Łusćanski, tehdyši měšćanski kapłan, nana njepohnuł, syna do Prahi puščić. Njejsym jubilarowy rowjeńk — ale telko sebi wěrju prajić, zo je Praha z Libšec Jurija našoho Libša, kajkohož joho znajemy a sebi joho wulcy ważimy, sčiniła. Serb hižo bě, hdyž do Prahi dźěše — to bě zasłužba joho staršeju — wosebje joho swěrneje maćerje —, zo pak so k nam wróći jako serbski wótčinc, mamy so Prazy dźakować. Hižo w Prazy studowaše pilnje słowjanske rěče — a to z tajkim wuspěchom, zo napisa serbsku składbu, kotruž wšón wučeny swět z wulkej khwalbu powita. Pomocny a z přikładom bě jomu při tym knjez professor Hattala, z kotrymž běštaj hač do Hattaloweje smjerće wulkej přećelej.

Dostudowawši a wusłužiwši wójnsku służbu dósta 20. wulkoho róžka 1884 měšnisku swjećiznu. Přińdźe za kapłana do Ralbic (wšitcy wulcy ludźo w Ralbicach służbu nastupichu), z Ralbic dźěše léta 1885 za kapłana a katechetu do Drježdźan, 1888 widźimy joho w Seitendorfje, 1889 bu tachantski vikar a katecheta a potom tachantski prědaŕ w Budyšinje, a wottam pósła so léta 1893 za fararja do Baćonja.

Pjatnaće lět skutkuje ćiše bjeze wšoho hołka w Baćonju, w dobrej serbskej wosadźe mjez ryzy serbskim ludom, kotromuž wšu swoju lubosć poswjeća. Po ćele kipry — što by w nim staroho wojaka zasy póznał! — je we wutrobje młody zwostał, swěrny prěnjej lubosći — přikładny měšnik, horcy wótčinc. A tale swěra, tale wobstajna powaha je jomu wšě wutroby dobyła.

To bě widźeć minjenu srjedu. Wosada bě jomu žiłdźane pluviale (płašć) a ryzwo dariła, šulske dźěći krasne swjeco, patronat ze złotom wušiwane čerwjene ryzwo, duchownstwo wulki pyšny brevir dariło. K tomu hišće dóńdźe syła druhich darow wot jenotliwych joho přećelow a kopica listow a telegramow. Bjermichowa hudźbna kapała z Hasłowa překwapi jubilara zahe rano z pěknym zastaničkom, a na předwjećoru zwjeseli joho Baćońske spěwarske towarstwo z někotrymi derje wubranymi spěwami. Na swjatočnosć bě so črjódka duchownych zešła. Duchownu wyšnosć zastupowaše Monsignore Skala a młody kanonikus Žur, patronat pater Alexander. Na swjatočnych kemšach assistowachu jubilarej Monsignore Skala (paranymf), faraŕ Hicka (diakon) a faraŕ Wingeŕ (subdiakon). Baćońčenjo spěwachu pod swojim wustojnym dirigentom, kantorom Symankom, rjenje łaćonsku missu.

Po kemšach wuhotowa nam knjez jubilar dobry wobjed. Wšěm je nanajlěpje zesłodźało — a wšitcy su so krasnje zabawjeli a we wutrobje so hižo wjeselili na złoty a diamantny duchowny kwas. Daj to Bóh!

W **Grunawje** je tónsamy dźeń k. faraŕ Julius Junge sleborny měšniski jubilej swjatočnje swjećił. Na swjedźenju běštaj też knjez scholastikus šulski radźićel Löbmann jako zastupjeŕ duchowneje wyšnosće a knjez P. Robert jako zastupjeŕ klóštra Marijnoho Doła přitomnaj.

Z **Njeswačidła.** Tu so njedźelu 31. januara wječor 1/2 8 hodźin wuhotuje serbski wječor. (Hladaj też naweštk!) Spěwny dźěl wuwjedźe stajnje zwólniwa Khrósćiańska »Jednota«, mjez tym zo sobustawy Jaseńčanskeje

»Bjesady« předstaja nimo měry žortniwy směšk „Jědźk a lěnjoch“. Čisty wunošk tutoho swjedźenja je postajeny za wbohich njezbožownych w Italskej. Prosymy tež tule, zo byšće, lubi Serbja, přikhwatali na tutón swjedźeń serbskeje lubosće a wutrobitosće! R.

Zapósłane.

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Póndźełu před tydźenjom koncertowaše tak mjenowany „Pančičanski Quartettverein“. Chcychmy hewak wo nim mjelčeć, dokelž rozprawa wo nim žana duchowna jědź za Serbow njeje. Tu čitaš skazanu w druhej nowinje, hdźež sebi dwaj knjezaj hižo lěta dołho swoje musikalne poskićenja wukhwalujetaj. Tam wuzběhuje nětko znaty kritikus z Kamjenca, zo „zmužići spěwarjo swěrnje w hrózbnych časach wudźerža“. Tuta fraza njeje derje zrozymliwa. Jeli traš měni, zo črjódka Serbow zmužiće na zanjechanjo serbskoho spěwa a rěče w tamnych stronach skutkuje, dha ma prawje, runje tak tež, zo ma horstka Serbow, kiž za swoju narodnosć dźěła a wojuje, tam wšelake njeluboznosće, hořkosće a šćuwanja, haj zawěrno „hrózbne časy“ přetrać.

Čitarjam „Katholskoho Posoła“ njech je wo „Quartettvereinje“ tole dodate:

Wón so załoži lěta 1890 jako „serbske spěwařske towařstwo w Pančicach“, kiž chcyše pódla serbskoho spěwa tež němski hajić, štož nikomu porokować njechamy. Nětko pak je runje nawopak. Prjedy běchu potajkim mjeno, rozmołwa, zapis, přeprošenja, programy a zabawa serbske. Wo tym ničo wjac njewidźiš a njesłyšiš, khiba zo někotre serbske holcy w serbskej drasće so tam na „bole“ pokazaja a tam a sem někajki serbski spěw so do programa zabłudźi. To pak so jenož stanje, zo by so Serbam pěsk mjez woči trušił. My so njedźiwamy, zo su so w běhu 18 lět tajke razne přeměnjenja stałe: Stari spěwarjo su z dźěła zemrěli, wustupili abo so z towařstwa wustorčili. Či za cuzej česću njelećachu. Kak chce to hinak być, hdyž su tam ludźo z knjezom, kotřiž su tohodla mjez Serbami, zo bychu tu germanisowali. To dźe pomału — ale wěsće. Slepi njewidźa, wuši njesłyša!

Tón raz so tež z cuzymi hosćemi mjerwješe. To tež bjez zaměra njeje. Něšto zajimawe tež je, zo kritikus z Kamjenca titule wudźěła, a zo tón raz tež serbske přeprošenja so rozesłachu. Štó chce potom hišće prajić, zo to Serbja njejsu?

Z cyłoho swěta.

Sakska. Po poručnosći Joho Majestosće krala ma so nětčišchi sejm wutoru 26. januara w 1 hodźinje w trónskej sali kralowskoho hrodu swjatočnje wobzamknyć.

Hač do toho wokomika maja so dźěła wobeju komorow dokonjeć.

Nowy zakoń, kiž ma dawki za cyrkwje a schule z nowa rjadować (kotryž by tež katholikam Sakskeje někotre położenja a dawno žadanu sprawnosć pschinjesł), je druha komora wotpokazała. W přenjej komorje snadź bě wjetschinu namakał. Pschedłoha drje zawěsće, trasch pschedźěłana, so bližschomu sejmej z nowa pschedpołoži.

Nowe wólbne prawo pak so wobzamknje. Přenja komora je po dołhich wuradźenjach, wosebje druheje komory, porno přenjotnej pschedłozy knježeřstwa wjele pscheměnjene namjety wutworiła a jenohłósnje pschijała. Tež druha komora drje tak wuhotowane nowe wólbne prawo skónčnje pschiwozmje, dokelž je so hižo psched někotrym časom wobkrućało, zo dwě tsećinje wschěch jeje hłosow za to budźetej.

Hłowne postajenja nowoho wólbnoho prawa — schtož je nam znate — su:

Kóždy sakski poddan ma wot dokonjanoho 25. lěta wólbne prawo. Wuměnjenja za wukonjenjo tutoho prawa su tesame kaž za wólby do němskoho sejma. Kóždy wuzwoleř ma najprjedy jedyn zakładny hłós. Po wěstych zasadach a postajenjach pak ličba hłosow pschibywa, tak zo móže jedyn wuzwoleř hač do schtyri hłosow měć. Druhi hłós mjenujcy pschidóstanje kóždy, kiž ma wob lěto z najmjeńscha 1600 hr. dokhodow. Zastojnicy a či, kotsiž do kulturneje abo pschemysłoweje komory wuzwoleja, druhi hłós hižo za 1400 hr. lětnych dokhodow dóstanu. Wobsedźerjo ležownosće ze 100 dawskimi jednotkami abo wobsedźerjo z najmjeńscha 2 hektarow (nimale 8 kórcow) a wschitcy zahrodnicy druhi hłós hižo z 1200 hr. lětnych dokhodow dóstanu. Tež kóždy wuzwoleř, kiž je pschez 50 lět stary a ma hewak jeno jedyn hłós, pschidóstanje druhi hłós. Dwaj hłosaj pschidóstanu wuzwolerjo z 2200 hr. lětnych dokhodow, dale zastojnicy, wuzwolerjo do kulturneje abo pschemysłoweje rady z 1900 hr. lětnych dokhodow, wobsedźerjo srěnjowulkeje ležownosće abo ratařstwa ze 1600 hr. lětnych dokhodow, skónčnje kotsiž maja wuswědčenjo za jenolětnu słužbu dobrowólnikow, a kotsiž su pschez 50 lět stari a hewak jeno 2 hłosaj maja. Tsi hłosy pschidóstanu wschitcy wuzwolerjo z 2800 hr. dokhodow, zastojnicy a wuzwolerjo do mjenowaneje rady z 2500 hr. dokhodow, lěkarjo, juristojo, duchowni, inženirojo, technicy, lěkařnicy a wschitcy, kotsiž maja wobzamknjenu zdźěłanosć a do swobodnoho wědomostnoho powołanja słuscheja, dale wobsedźerjo ležownosćow z 250 dawskimi jednotkami abo hospodařstwa z 8 hektarow, tež zahrodnicy ze zahrodnistwom 2 hektarow a 2200 hr. dokhodow, skónčnje či, kotsiž su pschez 50 lět stari a bychu hewak jeno tsi hłosy měli.

Kaž je widźeć, je namjet khětro komplicirowany abo zawity, a drje so cyle lubić njebudźe, pyta pak tola na wobstojnosće dźiwać. Kak budźe za nasch ratařski a serbski lud skutkować, so we wokomiku pschewidźeć njehodźi.

— W měsacu decembru 1908 je sakska železnica 11758700 hr. abo 186600 hr. mjenje hač w samsnym měsacu lěta 1907 pschinjesła. Wosobinski wobkhod wučini 3775900 hr. (8100 hr. wjacy hač w lěće prjedy) a tworny wobkhod je 7982300 hr. (194700 hr. mjenje) pschinjesł.

Wschitke dokhody hromadźe na sakskich železnicach wot 1. januara hač do 31. decembra 1908 wučinjeja 148656577 hriwnow abo 2183162 hr. mjenje hač w lěće 1907. Wosobinski wobkhod je 51345582 hr. (1021050 hr. wjacy), tworny wobkhod pak 97310995 hr. (3204212 hr. mjenje) pschinjesł.

Němska. Jendźelski kral Eduard so na 8. februara w Barlinje wočakuje. Za joho swjatočne powitanjo pschi Bramborskich wrotach so pschihoty pod nawjedowanjom kejžora samoho stawaja.

— Wo nowych dawkach, kotrež maja lětnje na 500 millionow hriwnow zwjesć, so dale w komisijach wuradźuje. Z wuradźowanjow so zhoni, zo je Němska 1908 ze cłow na 180 millionow mjenje dokhodow měła. — Namjet, dawk za jězdne kartki na železnicach zběhnyć je so wotpokazał. Tónle dawk je loni 20 millionow pschinjesł. Centrum pak žada porjedźenjo tutoho dawka a jězdnoho tarifa, zo by wućěkanjo z wyschschich do nižschich rjadownjow na železnicy pschestało.

— Hrabja Hompeš, předsyda centrumskeje frakcije, je štwórtk 21. januara rano w 9 hodź. w Barlinje wumrěł. Hišće srjedu tydźenja nawjedowaše posedźenja swojeje frakcije. Narodźił je so 16. septembra 1826, potajkim je wysoku starobu 83 lět docpěł. Wot lěta 1874 je stajnje do sejma słušał a zastupowaše wokrjes Düren-Jülich. Tež naši čitarjo budźa joho znać, dokelž we swojim času bu w Kamjensko-Budyšskim wokrjesu jako centrumski ličbny kandidat do sejma woleny.

— Załožeř missionskoho doma w Steyl, generalny superior Arnold Janssen, je w 72. lěće swojoho žiwjenja wumrěł. Janssen běsche wuběrny měschnik a je spodźiwnje a z najwjetschim wuspěchom skutkował. Narodźi so 5. novembra 1837 w Goch nad Delnim Rhynom. W lěće 1861 na měschnika swjećeny skutkowasche hač do 1873 jako schulski rektor w Bocholće. Zahe bě w nim mócne zajimowanjo za missionstwo zeskhadźało. Joho mysl dźěsche za tym, němski missionski dom załožić, a njedźiwajo njesměrnych zadźewkow so na wuwjedźenjo swojoho zamysła da. To pak lohka wěc njeběsche, dokelž tehdom runje w Němskej „kulturne wojowanjo“ zakhadźesche. W Němskej bě w tym času tajki dom njemóžny. Tuž dźěsche Janssen do Hollandskeje, kotraž dźěn bě wulkej ličbje rjadow a klóschtrow z Němskeje wupokazanych wućek a skhow dowoliła, a załoži dom w Steyl, wsy pola města Venlo, blizko pola němskich mjezow. Runje kulturne wojowanjo jomu wschelakich wustojnych měschnikow, z Němskeje wupokazanych abo ćěkacych, dobu. Hižo 1879 móžesche swojich přěnich missionarow, mjez nimi pozdźischoho biskopa Anzera, do Chiny pósłać.

Zo bě započatk ćežki, móže sebi kóždy myslić. Janssen mějesche so často z najwjetschej khudobu bědźić, tola Bože žohnowanjo na joho skutku wotpočowasche. Pschipóznaćo swjatoho stoła docpěwschi mjenowasche swoju kongregaciju „Towařstwo bóžskoho słowa“. Hdyž

bě „kulturne wojowanjo“ pſcheſtało, rozſchěri ſo miſſionſke towaŕſtwo ſpodźiwnje ſpěſchnje. Dom ſwjatoho Michała w Steglu ſo ſpodźiwnje rozſchěri a wutwori. Tam naſtachu wulkotna cyrkej (dwoja, delnja a hornja), tſoji klóſchtrſki wuſtaw, wulka ćiſchćeŕnja, zahrody atd. Dale ſo założichu filiale: w Romje kollegium ſwjatoho Rafaela 1888, w Mödlingu pola Wiena ſeminar ſwjatoho Gabriela 1889, potom miſſionſke domy w Niſy k ſwjatomu kſchižej 1892, St. Wendel w Trierſkej diöceſy 1898 a St. Rupert w Solnohródſkej 1904.

W lěće 1889 P. Janſſen tež kongregaciju za žónſke załoži, kotrež runje tak ſpomožnje za nabožne pozběhnjenjo žónſkich ſkutkuja.

— W pruſkim ſejmje běſche minjeny tydźeń zajimawe jednanjo wo interpellaciji zapóſłanca Röreną. Praſchenjo rěkaſche, hač knježeŕſtwo wo pſchedſtajenjach nahich čłowjekow wě a ſchto chce pſchećiwo tomu činić. Kaž ſmy w ſwojim čaſu hižo piſali, je njehańbitoſć počała wſchě mjezy pſchekročeć. W Barlinje ſu w zjawnych pſchedſtajenjach a w „zamknjenych towaŕſtwach“ cyle nazy čłowjekojo mužſkoho a žónſkoho ſplaha wuſtupowali a hiſchće wuſtupuja. Towaŕſtwo tajke wuſtupy „rjanoſtne wječory“ mjenuje; rěkaja pak tež „naho-lože“. Rören cyłe njeſkutki a žadłakoſće zabłudźenych njehornikow z khutnymi ſłowami wopominaſche a nanajkrućiſcho zaſudźowaſche. Pódla pak tež razuje porokowaſche, zo policija tajke wěcy dowola. Ze wſchěch ſtronow ſejma Rörenej žiwje pſchihłoſowachu. Miniſter hrabja Moltke we ſwojim wotmołwjenju drje tajke zabłudźenja tež njeſkhwalowaſche, z mnohimi ſłowami pak wyſchnoſće zamołwjeſche a ſo na zakoń powołaſche, kiž policiji njedowola, krućiſcho wuſtupować. Z tym miniſter ſejm njeſpokoji. Tež na konſervativnej a nacionalliberalnej ſtronje rěčnicy jara kruće pſchećiwo žadławoſćam rěčachu.

Zo z póććiwoſću w němſkim kejžorſtwje počina bojaznje zlě być, ſmy tež ze zhromadnoho paſtyŕſkoho liſta biſkopow, kotryž je loni prěnju njedźelu adventa ſo čitał, ſłyſcheli. To běchu woprawdźe wótcowſke ſłowa wo ſwoje ſtadło ſtaroſćiwych paſtyrjow. A tola ſu ſamo pſchećiwo tymle kraſnym ſłowam pſchećiwnicy hanjenja a wuſměſchenja rozſchěrjeli.

Wſchitke wójſka, wſchitka „nowa kultura“ a wſchitke narodne bohatſtwo Němſku njezdźerži, jeli ſo jeje wobydlerjo z njepóććiwoſću ſami niča.

Z Prahi. Němscy studenći, wróćiwši so z hodownych prózdninow, zasy „bumlowachu“. Napřećo tomu pak Češa z nowa wustupuja. 10. a 17. t. m. běchu so wulke syły ludu na „přikopach“ zhromadźiłe, zo bychu, čěske narodne pěsnje spěwajcy, njespokojnosć wuprajili. Policija a žandarmerija zdźeržeštej měr, zo njeby ke krawalam dóšło. Skónčnje, hdyž khroblišo wustupowachu, žandarmerija „přikopy“ wuprózdni. Jeli to tak dale póńdźe, drje stawne prawo zas přińdźe?

Italſka. Hnydom po ſurowym njezbožu zemjerženja politika na khwilu mjelčeſche. Nětko ſo zaš ſłyſcheć dawa, a to njepſchećelſcy, woſebje pſchećiwo Awſtriſkej a tež Němſkej. To je ćim nadpadniſche, dokelž tola Italſka hiſchće officialnje z Awſtriſkej a Němſkej trójzwjazk twori. Njepſchećelſke zmyſlenjo najbóle neapelſke nowiny, kotrež ſu daloko a ſchěroko rozſchěrjene, wozjewjeja. Wone ſu kaž napjate z hidu pſchećiwo Awſtriſkej. Praja Italianam, zo dyrbja ſo dla zapuſćenja Meſſiny ſpokojić a ſebi myſlić, zo mohło zapuſćenjo tež pſchez awſtriſke łódźe dokonjane być. Prjedy abo pozdźiſcho bychu tola 20 awſtriſkich wójnſkich łódźow pſchez Meſſinſki kanal jěłe a wſchě kćějate měſta a wſy do procha potſělałe! Wo tym ſo njehodźi dwělować, hdyž awſtriſke nowiny čitaſch.

Je ſyſtem w tej wěcy. Wo pomocy, kotrež ſu awſtriſke a němſke łódźe pſchinjeſłe, ſo ſłowčka njepiknje, za to pak piſaja nowiny „Mattino“ wo „pozběhowacym wuſtupje“, kak ſu jendźelſke, ruſke a francozſke łódźe z italſkimi napſchemo dźěłałe a pomoc poſkićałe njezbožownym. Tam na morju je ſo „ſchtworozwjazk“ zwjazał. Francozſke nowiny praja: „Zemjerženjo w Siciliji je zatſchaſło, ſchtož bě wot trojzwjazka z Awſtriju a Němſkej hiſchće zbytkne woſtało.“

Na **Balkanje** ſo měr pſchihotuje. Z najmjeńſcha ſtej Awſtriſka a Turkowſka ſo wujednałoj a je nadźija, zo tež ſchkódny bojkot w Turkowſkej pſchećiwo Awſtriji pſcheſtanje. Awſtriſka je Turkowſkej ſo z tym zbližiła, zo tutej 50 millionow za dotalne ſtatne kubła w Boſniſkej zapłaći a Sančak a Nowibazar, kotrejž ſtej Turkowſkej jeno z dźěla ſłuſchałoj, tutej definitivnje wotſtupi. Turkowſka ſebi žada a ſo jej zawěſći, zo 1. Awſtriſka Sančak a Nowibazar cyle wopuſchći, 2. z Turkowſkej wikowanſki zwjazk zwjaza a jej zawěſćeny wužitk zwoli, 3. prjedawſche turkowſke ſtatne kubła w Boſniſkej a Hercegowinje zaruna. Wulkovesir Kiamil paſcha je zwjazk z Awſtriſkej wobzamknył a ſejmej wozjewił, kotryž je jomu pſchihłoſował. Z tym je Kiamil paſcha tež nad młodoturkowſkej ſtronu dobyćo docpěł, dokelž ta ſtrona wo wujednanju ničo wědźeć njecha. — Dołho wſchak z bojkotom wjac ſchło njeby, dokelž maja tež turkowſcy pſchekupcy z toho wulku ſchkodu.

Na Balkanje so počina wuwjedrować. Awstriska je zwólniwa, Turkowskej 55 millionow krónow jako zarunanjo za něhduše turkowske statne wobsedźeństwa w Bosniskej wupłaćić. Złoto pak skutkuje dźiwy. Spochi pjenjez žadna Turkowska so z dobom do wšoho poda, hdyž jeno toleŕ w kapsy brinči. Serbisku pak je zasy raz koza liznyła. Hač dotal drje so přecy hišće mjelčo nadźiješe, zo so naposledku Turkowska a Awstriska skocorujetej, a potom by též Serbiska pazory wusunyła. Nětk též z toho ničo njebudźe. Štóž so 'nož na susoda spušća, sebje samoho jeba.

Ruska. Ruski admiral Roźdźestwienski, znaty z japansko-ruskeje wójny, je w Pětrohrodźe wumrěł. Němski kejžor da na joho row wěnc położić.

Pſched 30 lětami.

Ze ſtawiznow wobſadźenja Boſny a Hercegowiny.

Wot 13. junija lěta 1878 wuradźowachu zaſtupjerjo ſcheſći wulkomocow a Turkowſkeje w Barlinje wo woſudach Europy a jeje zbožownych wobydlerjow. Pſchi tym dźiwachu woſebje na Turkowſku; pſchetož na jeje ćěle měješche ſo amputacija po móžnoſći bjez boloſćow dokonjeć.

Po wuſudźe tychle politiſkich lěkarjow měješche rakuſko-wuherſke wójſko Boſniju a Hercegowinu wobſadźić a Turkowſkej ſtaroſć z ramjenjow wzać.

Tuž wuńdźe rozkaz, zo ma ſo dźěl rakuſko-wuherſkoho wójſka zmobiliſować. Z 13. wójnſkim khorom měješche pólny wojeŕſki miſchtr Józef ſwobodny knjez Filipowič do Boſniſkeje ſo walić a 18. pěſcha diviſija pod pólnym marſchalom Schćěpanom ſwobodnym knjezom Jowanowičom Hercegowinu wobſadźić.

Wſchitkim wójnſkim wjedźićerjam ſo na puć rozkaz ſobu da, zo bychu ſo — ſchtož móžno — na kedźbu brali wſchoho njekazanſtwa, zo bychu ničeje nabožniſke čuća njeranili dźiwajcy woſebje na waſchnja a wobrjady muhamedanow, a nanajkrućiſcho ſo pſchiporuči, zo bychu nikoho do turkowſkich moſchejow a haremow njedopuſchćili.

Dnja 29. junija rano w 6 hodźinach započa prěnja hórſka brigada pſchekhód pſchez rěku Sawu, kotraž bě po wulkich njewjedrach a lijeńcach kupata wody.

Hdyž bě brigada pſcheſchła, pſchiwjeſłowa ſo w čołmiku turkowſki major na lěwy brjoh rěki Sawy a wotedа pſchitomnomu pólnomu wojeŕſkomu miſchtrej zapječetowany ſultanowy proteſt pſchećiwo wobſadźenju. Pólny miſchtr proteſt njepſchija, powołajo ſo na rozſudźenjo barlinſkoho kongreſſa. Turka njepraji ſłowa, złoži piſomny proteſt na zemju a pſchipołožiwſchi na njón kamjeń wotjali ſo.

Hnydom w Boſenſkim Brodźe zhonichu Kejžorſcy, zo z dobrym njepóńdźe. Stary guardian franciſkanow wěſchćeſche, zo pod Maglaju a Wrandukom cyle wěſće ke krwawej bitwje dóńdźe. Ale nichtó jomu prawje wot wutroby njewěrjeſche. Poſtup prědkownych ſtražow Filipowičowoho wójſka wot Brodu k Doboji w prěnich dnjach měſaca auguſta bě nimoměry wobćežny. Afriſka horcota wotměnjeſche ſo ſpochi z nahłymi njewjedrami a lijeńcami, puće njeběchu do khodźenja, wojeŕſke mapy běchu cyle njedoſahace a njedoſpołne.

Maglajſka pſcherada. Dnja 3. auguſta.

Dnja 31. julija popołdnju běchu po dolinje rěki Boſny pjaty ſchwadron 7. huſarſkoho połka pod ſtotnikom generalnoho ſtaba Milinkowičom wupóſłali. Joho nadawk bě pſchetorhnjenu kommunikaciju do rjada ſtajić, Boſnjakow na pſchikhod awſtriſkoho wójſka pſchihotować a ſkónčnje we wjetſchich měſtach, kaž w Doboji, Maglaji a Zepči wſcho trěbne wobſtarać. Tohodla bě ſchwadronej pſchidaty intendančny wyſchk ryćeŕ Haydek z 20 tyſacami złotych.

Pſchez Doboj pſchihna ſo ſchwadron dnja 2. auguſta wječor w 6 hodźinach k Maglaji. Pſched měſtom na puſtych ładach rozłoži wobtwjerdźene lěhwo. Samſny wječor puſchći ſo hiſchće wyſchk Declev z połojcu huſarow po drozy k Zepči po powěſće.

Po porněnoſći ſtotnika Milinkowiča pſchińdźe do lěhwa deputacija z měſtačka; pſchedpowě, zo budźa ſo w Zepči kruće pſchećiwo awſtriſkomu wójſku wobarać, zo pak za pokoj w Maglaji doſpołnje

rukuja. Tež wyschk Declev, kotryž bě so runje ze swojim wotdźělom wróćił, njebě nihdźe wobrónjenych widźał.

Nóc bě ćicha a 8. augusta rano w 6 hodź. wujěcha schwadron 144 muži sylny k Žepči. Za schwadronom wrjeskotaschtaj burskej wozyčkaj. Na prěnim bě wyschk Haydegg z pokładnicu a na druhim mjaso za mužstwo.

Ducy po puću dóńdźe posoł katholskoho knjeza ze Žepče a proschesche, zo by schwadron w skoku do Žepče pschihnał, zo tam Turkowje schesćanow krjudźuja.

Runje bě schwadron na hórske sedło dojěchał — běsche w 9 hodźinach dopokónja — prědkownja straž pak, wotdźěl wyschka Decleva, bě zestupił hač do doka. W tym wokomiku zarža ze wschěch stron wótre tšelenje. Husarojo w skoku zeskakachu a dachu so tohorunja do tšelenja. Ale njepschećel bě pschemócny. Njezby ničo, khiba w tej wuzkej hórskej dolinje wostajiwschi wschoho so zawróćić a k Maglaji cofać.

Skónčnje dorazy schwadron k prěnim Maglajskim khěžkam na lěwym brjozy rěki Bosny. Na woběmaj brjohomaj a wosebje na twjerdźiznje widźachu wjele Bosnjakow. Mučni husarojo nabźachu so pschećelnoho powitanja a schćedreje hospodliwosće. — Woboje so jim dósta. We wokomiku zawrjeskota zatraschne tšelenje z khěžkow na prawym brjozy rěki Bosny.

Wyschk Paczona poruči: „Do skoku!“ a schwadron ćeri schtož zamóže po brozu na lěwym brjozy. Tola, hlejće, runje tam, hdźež wuzka broha skoro prawy rózk čini, leži husarski kóń mortwy. Jězdny pada za jězdnym, kóń za konjom, a do toho krawoho nasypa ludźacych a konjacych ćěkow prastkotaja a sypaja so kaž krupy kule njepschećelow. Wyschk hrabja Franc Chorinski wali so k zemi, wot dweju kulow na smjerć trjecheny a wokoło njoho padaja joho hač do smjerće swérni husarojo. Z juskom wleku Bosnjacy wyschkowe ćěko.

Hakle wokoło 5 hodźin popokdnju běchu zbytki husarskoho schwadrona wschomu strachej wućekli do naruči jenoho wotdźělenja pěschkow. Jězdny mischtr liči powostanki. Naliči jich 56. Wyschkaj Declev a Chorinski a 86 husarow su wuwostali. Wyschk Haydegg bě psched Maglaju z woza stočił, dweju Turkow na njoho napjerućeju zatřělił, potom pak bě pschemocy podležał. Z handźarami joho zarazychu a hroznje zwohidźichu. Hulan jomu pschidaty zakřo Turku, kotryž runje grót pschez drohu pschećahowasche a wućeknu. Wojeńska pokładnica z 20 000 złotych padźe Turkam do rukow. Nozajtra dóńdźe hischće 43 rozpróschenych jězdnych, mjez nimi wyschk Declev, kotryž bě so ze swojej črjódku do hór wucofał. Wschu hromadźe bě schwadron pschisadźił 1 wyschka a 36 mužow mortwych a 4 zhubjenych. Tak straschnje wjećesche so zmylka generalnoho staba, kotryž bě jězdnu wupósłał bjeze wschoho schkita pěschkow.

Telko bě nětk wěste, zo na awstriske wójsko čaka krute krawe džěło, zo jenož z mocu kraj wobsadźi. Nazajtra hižo wunźe rozkaz: „Rjadne turkowske wójsko bo zajeća brać, zbožkarjow a domjacu woboru bjez milosće hubić!“

Pojěžźeće-li hdy z Doboje do Maglaje, wuhladaće na lěwo na brjozy rěki Bosny krasny běły pomnik. Tam leža rakuscy husarojo, kotříž su poskuschni byli zakonjej hač do smjerće:

„Pod Maglaju meschita*, pschi njej běła wěž.
Jenož tu, synko mój, z měrom čische lež!
Maćerka njeje će lětka pschejiwika
Luba twoja, džiwno, zo njej' wowrótnika.
Do dusche nanowej' čorne mlhy so dachu
A na joho hłowu sněhi napadachu.
Jenož tu, synko mój, rjenje čische leż.
Psched tobu meschita*, pschi njej běła wěž!“

(Pokročowanjo.)

* meschita = moschej = muhamedanska swjatnica.

Wšelčizny.

* Zmužitosć třoch młodych holcow. Před krótkim časom přińdźe holca, kotruž transmissija pola mašiny popadny, do ćežkoho njezboža. Na wjacy městnach ćěła a też na hłowje bu jej koža dospołnje zwottorhana. Lěkarjo spóznachu, zo so wboha jenož potom wustrowić hodźi, hdyž so kuski kože strowych človjekow na nju přenjesu. Před krótkim so nětko wozjewi, zo kóždy, kiž swoju kožu k tomu dari, 400 krónow myta dóstanje.

Hač do 4. januara zamołwi so k tutej operaciji hižo na 600 wosobow. Mjez nimi běše też kkuda mać, kotraž chcyše tutón wopor přinjesć, zo byštej jejnej dźěšći přilubjene 400 krónow dóstałoj. Hdyž wo tym tři młode holcy zhonichu, poskićichu so, swoju kožu darmo za tamnu njezbožownu woprować, tola pod wuměnjenjom, zo přilubjene 400 krónow tamna khuda žona dóstanje. To so też přiwza. Tu widźimy woporniwosć za njeznatu khoru. Na druhej stronje pak pokaza so nam też hišće druhi dobry počink. Wěsty bur z Raudnicy přińdźe, to wusłyšawši, do kliniki a praješe, zo chce so też operaciji podćisnyć, jeli so joho syn, kiž bě sebi na nozy někajku škodu sčinił, za to w klinicy wustrowi. Za horcu lubosć k swojomu dźěšeu dósta też wón swoje myto. Syn bu do kliniki přiwzaty, bjez toho zo so operacija na nanje wuwjedźe.

Štwórtk 7. januara podachu so tamne tři młode holcy do kliniki a podćisnychu so operaciji. A hdyž so jim praji, zo je hišće kusk kože wot hłowy trěbne, běchu wšitke zwólniwe, też tu darić. Kóždej bu na prawym boku kruch kože wurězany, kiž bě 8 cm šěroki a 20 cm dołhi. Z tymi-le kuskami wodźechu lěkarjo rany khoreje a je potom zašichu. Rany zmužitych młodych holcow so wustojnje zawobalichu. Po operaciji, kotraž $^3/_4$ hodźiny traješe, běchu zasy wšitke wjesołe a žana njeskoržeše, zo ju rana boli. To je zawěsće wulkotny přikład lubosće k bližšomu. -rus-.

* Su syre jeja škódne? Přepytowanja dweju professorow na chemiskim laboratoriju w Barlinje su wučiłe, zo su mjehke warjene a też syre jeja za ćěło kmańše hač mjaso. Měnjenjo, zo na přikład syre jeja za žołdk kmane byłe njebychu, njeje so jako wěrne wopokazało; runje jeja — mjehke warjene a też syre — (wosebje, hdyž so z druhej jědźu měšeja) so wot žołdka cyle derje a lohcy předźěłaja a do ćěła přetworja, a su tohodla jeja jara přihódna a dobra jědź za cyły lud.

Přispomnić móže so, zo so we wulkich městach jeja też kumštnje dźěłaja a to w jara wulkich ličbach. Tute maja też skoru kaž naturske a so wot tutych ćežcy rozeznawać hodźa, předawaja pak so jenož warjene.

* Spodźiwnu bitwu měješe před krótkim wjednik ćaha Paris—Riviera (Express). Wón sedźeše wo měrje w znatej budcy zwonka na wóz přilěpjenej a wobkedźbowaše signale. Nadobo wuhlada wyše so w mróčelach wulkoho ptaka. Něšto wokomikow a zwěrisko třěli jomu přez wokno (najskerje je přez słónčne pruhi błyšćate wokna na so ćehnjechu). Ptak na zemi so walejo a wjednik běštaj jenak nastróžanaj, tola bórzy so cuzy nadpadnik zhraba a wjednika wuhladawši, so z tajkim wotmachom z pyskom a z pazorami do muža da, zo tutón k zemi padźe. Wjednikej wšak so hišće radźi, ruče stanyć a woči před njemdrym ptakom zakitać, tola dobył hišće njebě. Strašna bitwa nasta, tola skónčnje hrabny muž ptaka za šiju, daješe joho a sputa joho dospołnje. Dźesać mjeńšinow běše bitwa trała a wjednik běše cyle rozdrapany a rozkusany. We Dijon wopušći ćah a wza sebi ptaka jako derje a ćežcy dobytu trofeju domoj. Běše to wulki wurjadnje rjany worjoł, kotryž wot křidła ke křidłu přez 2 metraj měrješe.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćena: Hildegard, Karla Gorille, překupca w Budyšinje, dź. — Wěrowanaj: Michał Šuster, fabrikski dźěłaćeř w Budyšinje, z Mariju Madlenu rodź. Wroblec, fabrikskej dźěłaćefku na Židowje. — Zemrěł: 19. jan. Franc Mišok, železolijeř w Budyšinje, 23 l. 18 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 183. 185. 186. 188. 195. 198. z Budyšina: Mikławš Bjedrich, Hana Websowa, Khata Kochec, Khata Pawlikec, Michał Domaška, Marija Měnjowa; 184. farař Michał Wjesela w Königshainje; 187. Hana Winklerowa z Boršće; 189. Hana Symankowa ze Šěrachowa; 190. Jakub Pjech ze Swinjarnje; 191. Hana Šołćina z Kanec; 192. Pětr Rebiš z Baćonja; 193. prior P. Malachias Stingl w Osseggu ($^1/_2$); 194. Jan Bryl z Drježdźan; 196. Jan Rječka z Hnašec; 197. Mikławš Měn z Ćemjere; 199. Jakub Heša w Ronsperku; 200. probošt Wenel Kotroh w Roudnicach; 201. Handrij Dubski na Židowje; 202. 203. z Worklec: wučeř Jurij Renner, ryćerkubleřski najeńk Fr. J. Rynč; 204. Hana Cyžowa z Prawoćic; 205. Marija Pjetašec z Khrósćic.

Listarnja redakcije a administracije: J. P. we W.: Knižka »Pražske Jěz. dźěć.« płaći w jedn. zwj. 70 pj., w lěpšim 1 hr. — J. w Pr.: Budźe nam jara lubo, hdyž budźeće něšto wo tym pisać. Wutr. postrow.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: kk. farař Michał Wjesela w Königshainje 80 pj., »Jednota«, w Drježdźanach zbytk 89 pj., Jan Bryl w Drježdźanach 40 pj., Mikławš Měń z Čemjerc 70 pj., Jakub Heša w Ronsperku zbytk 20 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Pětr Rebiš z Baćonja 1 hr.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Swójba Suchec w Budyšinje 5 hr., pokładnica swj. Antonija w Mar. Hwězdže 10 hr., tohorunja pokładnica III. rjadu tam 5 hr.

Za cyrkej kralowny swjatoho rózarija w Radworju: Z pokładnicy swj. Antonija w klóštrje Mar. Hwězdže 10 hr., tohorunja z pokładnicy III. rjadu tam 5 hr.

K Božomu dźěsću su za **„fond“ tow. ss. Cyrilla a Methodija** darili, wukupiwši so z tym wot wšěch pisnych nowolětnych zbožopřećow:

K.: Jakub Ćemjera z Wotrowa 3 hr.

Wšitkim lubym přećelam a znatym jenož z tutym najwutrobniše **zbožopřeća k nowemu lětu 1909** scelu, złoživši z dobom dar za „Serbski Dom“ w Budyšinje:

K.: Jurij Cyž ze Žuric 2 hr.

Hodowny dar za **fond »Raja«** złožichu, wukupiwši so z dobom wot nowolětnych zbožopřećow:

Kk.: K. Jaroměr Dolećal z Wina 2 hr., Mikławš Just z Jasenicy 2 hr., tow. »Lipa« w Rakecach 2 hr., tow. »Włada« w Budyšinje 3 hr., z Wětrowa 50 pj.

Wutrobne »Zapłać Bóh«. **Redakcija »Raja«.**

Z tutym **skóńčamy** nětko **hodowne** a **nowolětne zberki.** Zapłać Bóh wšěm dobroćelam!

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 16. jan. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 21. jan. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	16	24	16	54	16	32	17	—
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	80	12	91	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	12	60
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	55	9	73	9	60	10	—
Rožka, nowa . .	8	—	8	13	7	70	8	—
Ječmjeń	9	20	9	50	8	50	9	—
Wows	7	80	8	—	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Ržana muka	9	75	13	75				
Syno	3	50	3	80	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	84	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	54
Prosata 726 (w Kamjencu 255) jene	9	—	24	—	12	—	21	—
Butra 1 kg	2	30	2	40	2	30	2	40
Jeja, mandl	1	50	1	65	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 18. jan. 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	26—42 hr.,	rězna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„ „ „	„	30—40 „		62—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	24—40 „		48—72 „
4. Ćelata,	„ „ „	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„ „ „	„	47—55 „		62—70 „

Wšudźom wšěndje **3—30 hr. pódlanskeje** zasłużby poskića so spróćniwym wosobam k óždoho stawa a splaha, kotrež maja nimo powołanskich dźěłow swobodny čas a kotrež chcyłe jón wužitnje nałožić, — z **přewzaćom zastupjerstwa; pisomna pódlanska zasłużba, domjace** a **rjemjesł. dźěło** a mnohe druhe so derje płaćace dźěła a existency. [248

Dalše: **Verlag „Für's prakt. Leben“, Leipzig.**

Sta dźaknych připisow!! Žane jebace poskićenjo!!

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću
pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Dla zemrěća je jena
postawa Khrystusa
z pěskowca, 1 m 80 cm wysoka,
tunjo **na předań.**
Hana zwuń. Redlowa
— ryzbarstwo — [15
w **Kamjencu** w Sakskej.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6- a 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd. [5

Ričimoj też serbski.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumětłske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12[I]
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]
R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Založene 1857.

Kozace kože,
howjace a **wowće kože, wowću wołmu, ćelace** a **kaniklace kože, koće, tkhórjace** a **kunace** (mordarjace) **kože,** kaž też wšě družiny druhich koži kupuje stajnje po najwyššich płaćiznach [211
Heinrich Lange
při serbskej katholsk. cyrkwi a při žitnych wikach 11
napřeco »Złotej Hwězdze«.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach [4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokorćak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorćak 307.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Njedźelu 24. januara wječor w **7** hodź. změje **Kulowske „Bratrowstwo“** w Brauneree hosćencu swój **XI. założeński swjedźeń** ze spěwom a dźiwadłom. Wšitkich lubych přećelow serbskeje zabawy **jenož** z tutym najwutrobnišo přeprošuje [18] **předsydstwo.**

Swobod. zjednoć. kath. wučerjow serb. Luž.

změje **srjedu 3. febr.** popołdnju 1/4 hodź. w **Radworju** pola Kindermanec **zhromadźiznu.** — 1. Rozprawa z Drježdźan. 2. Zličbowanjo. 3. Něšto z časa bibliskich Faraonow. [27

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju. **Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki** atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

6] **Drježdźany-A.,** Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

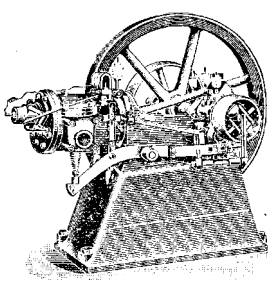

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž tež

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

13] **też jednotliwe meble za jstwy.**

Krajan na lěto 1909

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

13] **Wučomne holcy** za šwadlčistwo žónskich drastow přijima (jeli so přeje, dóstanu tež jěsć a bydlenjo)

M. zwudow. Vogtowa

w Budyšinje, kotolska hasa 5p.

W **Lutowěu** pola **Radworja** je **khěža** čo. 14 z rjanej zahrodu na předań. Derje płaćene dźěło je w blizkosći. Dalše je zhonić pola **Jana Fórmana** tam. [26

Konječanske kral. sakske wojeńske towarstwo

změje **srjedu 27. januara** k narodnomu dnjej Joho Maj. kejžora **wulki zjawny přednošk** ze swětłowobrazami wo němskej južnowječornej Africy a to w **»herbskej gryčće« w Ralbicach.**

Započatk w 7 hodź. wječor.

Přednošowaŕ: Gustav Köchler, prjed. jězdny kejž. škit. wójska.

24] **Předsyda.**

Za njezbožownych w Italskej!

Njedźelu 31. januara t. l. wječor 1/2 8 hodź. wuhotuje so we Weberec hosćencu w **Njeswačidle**

serbski koncert a dźiwadło.

Koncert wuwjedźe Khrósćićanska »Jednota«, dźiwadło sobustawy Jaseńčanskeje »Bjesady«.

Čisty wunošk je postajeny za njezbožownych w Italskej, kotřiž su přez zemjerjenjo wšitko wšitko zhubili.

Wšitkich lubych Serbow přeprošuje wutrobnje

Jan Čech z Łomska,

25] předsyda wubjerka.

Wróćiwši so z přewodźenja našeje lubeje maćerje

Hany zwud. **Wawrikoweje** z **Khrósćic,**

rodź. **Koprijec** ze **Swinařnje,**

prajimy wšitkim za wšu lubosć, kotruž su njeboćičkej w žiwjenju, na khorołožu a po smjerći na pustym wječorje a při přewodźenju wopokazali, nutrnje: **„Zapłać Bóh“.**

W Khrósćicach, 16. wulk. rózka 1909.

Jurij Wornač a swójba.
Jakub Wawrik a mandźelska.
23] **Madlena Wawrikec.**

Wróćiwši so wot rowa našeje nam w 80. lěće swojeje staroby ze žiwjenja wotwołanceje lubowaneje maćerje, přichodneje maćerje, wowki, čety

Hany zwud. Schönoweje,

rodź. **Pawlikec** z **Časec,**

wuprajamy jenož z tutym wšitkim přećelam, wjesnym, susodam a znatym za telko wopokazmow sobužarowanja ertnje a pisomnje, za wopytanjo pusty-wječora a tak bohate k rowu přewodźenjo, wosebje z lubeje wosady,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W Khrósćicach, na dnju pohrjeba, 17. jan. 09.

Za hłubokozrudźenych zawostajenych:

22] **Jurij Delan,** kapłan.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 5. | Budyšin, 30. januara 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

(Pokročowanjo.)

V. We Florencu.

Florenc, italski: Firence = „kćejate město“ abo tež „la bella“, rjane město“, zasłuži sebi zdobnje wšu khwalbu w połnej měrje, z kotrejž je swět, hewak tak njedźakowny, po prawdźe posypa. Ma drje wjele podobnosće z Romom, jenož zo pobrachuja dopomnjeńki na stary pohanski čas, tola móže so runać z nim na wupłodach wumjełstwa, a to ćim bóle, dokelž je Florenc narodne město a z dobom město skutkowanja telko wučencow a wumjełcow, a cyła kopica postawow, kotrež je město sławnym krajanam stajiło, nas na to pokazuje.

Wobydlerjo města Florenca wuznamjenjeja so přez nadobnu powahu, přećelsku mysl, nabožne zmyslenjo, přistojne wašnjo a pokorne zadźerženjo, a rjanosć jich žónskich so sławi a khwali po italskej zemi daloko a šěroko.

We wšěch časach bě Florenc srjedźišćo za zemjanske swójby, wo čimž dźensa hišće swědči mnohosć hrodow a palacow. Město krasnje leži w dole wosrjedź luboznеje płódneje krajiny. Rěka Arno dźěli město do dweju dźělow, a z wulkotnymi twarami potwarjene hórki wopasuja z rjanym wěncom kćejatych zahrodow město ze wšěch stronow, a nad tutym paradizom italskeje zemje wjelbuje so módre njebjo skoro nastajnje a dočinja tak, zo sebi Florenc zasłuži woprawdźe khwalbu rjanoho města. Někak tež naše Drježdźany so na Florenc podobnja a rěkaja: Florenc při Łobju. Lětstotki dołho je so wšo móžne stało, zo by so město přec rjeńšo pyšiło, přec bóle runjało paradizej. Miłe, strowe klima ćehnje ze wšěch stron zamóžitych hosći do tutoho města a naléćo a nazymu tu přeživja. Wulke zasłužby wo wuwiće a wuhotowanjo z wumjełskimi wupłodami je sebi dobyła swójba Mediceow.

Najprjedy chcu tu mjenować mjez tymi 170 cyrkwjemi: dom Santa Maria di Fiore = K česći swj. Marije k róži. Kaž w Pisa stoja tu hromadźe tři wulkotne twarjenja: dom, křćeńska kapała a zwónca abo kampanile. Kathedrala ma wulkotnje rjanu prědkownu stronu abo fasadu a majestostny kulotwar, kotryž bě za „Michel Angelo“ přikładny za kuplu abo kulotwar Pětroweje cyrkwje w Romje. Wulkotny twar je třeća najwjetša cyrkej na swěće, kaž stoji w Pětrowej cyrkwi, je 149½ metra dołha a wot přinoškow jednoroho ludu natwarjena. Chcychu ju tak krasnu měć, zo „człowjeske mocy a wumjełstwo njebychu mohłe ničo wulkotniše dokonjeć“.

Nutřka je cyrkej wupyšena z mnohimi pomnikami, wobrazami a postawami Swjatych; tola na nje mjenje kedźbuješ, dokelž tak w hobrskich rumach so cyłe pozhubjuja. Nutřka w kulotwarje je na kalk z wolijowymi barbami (freski) rysowany wot Vasari „posledni sud“, wulkotne dźěło.

Wšě tři mjenowane twary su ze samoho marmora, a to w štyrjoch barbach: běłej, čornej, čerwjenej a módrej. Našomu ludej, kotryž pisane barby lubuje, by zawěsće tajki twar wulcy so spodobał, a přeradźu rad lubje, zo tam přecy zasy stojach a hladach, zasy so wróćich a njechach so wot njepřirunajomneje fasady, wot popołdnišoho słónčka mile wobswětleneje, dźělić.

Tola što chcych, hdyž rěkaše: pójdźemoj Trollerej na piwo, ma dobre „pilzeńske“. A woprawdźe dobre bě, hdyž běchmoj cyłe popołdnjo we słóncu wokoło hanjałoj. A hišće něšto wupowědam: we Florencu je korčmař z Huski a rěka Muka. Šěrachowski lěkař bě naju na njoho kedźbliweju sćinił, ale přistajił, zo sebi wjele z toho njećini, hdyž joho krajenjo joho wopytuja. Tola njedachmoj so zatrašić a bórzy bu joho korčma wuslědźena. Joho žónka tu bě, a hdyž so za nim prašachmoj, rěkaše, zo doma njeje. Hlejće, tajcy naši ludźo su, w cuzbje rad so swojoho pokhoda hańbuja. Rad bych wot njoho zhonił, hač je Serb. Tajkich muži, kaž Florencski Mukec wuj, a tajkich žónkow, kaž joho žona, hišće wjele znaju, kotříž su doma z nuzu Serbja, ale w Drježdźanach Němcy, a bychu-li móhli, bychu w kóždym kućiku zemje so hinak přebabili a přetworili: drastu, jazyk, a — přeswědčenjo.

Nětko zasy k domej a pódla k baptisteriej! Štož tutomu swoju khwalbu dawa, njeje tak jara majestostny twar, a nutřkowne wudebjenjo (mosaiki), ale to su bronzowe štwore durje, kotrež sebi kóždy wobhlada, hdyž do Florenca přijědźe, a njećini-li to, sebi puki zasłuži. Najsławniše su durje napřećo fasadže kathedrale a rěkaja paradiziska porta. Je jich 10 reliefow (wupukłych wobrazow) a předstajeja podawizny ze Staroho Zakonja. Lorenzo Ghiberti dźěłaše na nich 24 lět dołho, a su na swěće njepřetrjechene. Basnik Dante je so wuprajił: zo su hódne, stać při njebjeskich wrotach.

Wottud podachmoj so k radnicy: Signoria, a na naměsto, před njej ležace. Je to sobu z najrjeńšich a na wopomnjenjach najbohatšich městnow, wobdate wot wulkotnych twarjenjow. Najsławniše je palazzo vecchio (stary palac).

Na tym měsće so něhdy wobydlerjo skhadźowachu a wuradźowachu wo zbožu a njezbožu města. Tu bu też swjatobliwy mnich Savonarola spaleny. Je to njesprawnosć, kotruž je sebi njedźakowny swět zwěrił skućić, zo je tutu česćownu postawu stajił w měsće Wormsu na Lutherowy pomnik, jako by tutón mnich zběžkař był přećiwo cyrkwi a Lutherowy předkhódnik a přikład. Ně, ženje so njeje a njeby Savonarola tak zabłudźił kaž tón, w kotrohož towarstwje dyrbi přećiwo swojej woli wutrać we Wormsu. Savonarola je tysacy a tysacy lohkomyslnych, pyšnych a hordych Florencskich wobydlerjow dowjedł k pokuće a ke kutnišomu, lěpšomu žiwjenju, wězo je so zmylił, zo mjenješe, zo móže we Florencu założić Bože kralestwo powšitkownoho měra a pokoja. Što móže Luther pornjo

tomu nam do skutkow napokazać tak bohuspodobnych a čistych we wědomju a wotmyslenju? O zestup dele, swjaty mnicho, z twojoho města we Wormsu a předuj našomu časej kaž něhdy, zo so wróći k swojomu Knjezej a Bohu! — A čohodla dyrbješe tón swjaty mnich tak zrudnje skónčić? Joho program, hdyž bu lěta 1419 k tomu wuzwoleny, republicy nowe zakonje podać, bě: Khrystus je kral města Florenca, lubosć k bližšomu najwyšša kaznja, modlenjo mudrosć knježićerjow. Tři lěta nawjedowaše po tutych zasadach republiku. To bě čas ze spodźiwnymi přeměnjenjemi: njepřećeljo, kotřiž so dotal na smjerć hidźachu, so zas zjednachu, njesprawne kubło bu z hromadami wróćene, holcy so wudawachu, ale swojoho knježniskoho žiwjenja so njewzdachu, pokutne a próstne wobkhady stupichu na město prjedawšich ludowych hrow a błudnoho póstniskoho zawjeselenja. Cyłe syłe wšědnoho ludu dóstawachu swjate woprawjenjo, a nad klětku, hdźež „ludowy tribun“ Savonarola přědowaše, běchu pisane słowa: „Jězus Khrystus kral Florencski.“ Musika, karty a swětne knihi so zhubichu. Wězo, hdy by naš swět jenož swjatych ludźi hospodował, potom tajke kralestwo móže měć trajnoho wobstaća, potom bychmy měli njebjesa křesćanskeje dospołnosće na zemi. Nětko pak wobstoji swět, kaž je něchtó prawje prajił, z wjetšich a mjeńšich lapakow a šibakow, tohodla dołho njetraješe, a počinachu přećiwo tajkomu žiwjenju a předowarjej wustupować, a wot ludu přeradźeny, wot swojoho města wopuščeny wumrě jako martraŕ swojoho ludu.

Wam tutu mału stawizničku nanajkrótšo tu wupowědach, zo njebyšće mi porokowali, zo jenož wopisuju a swoje myslički při tom podtłóčuju.

Na tute městno: piazza di Signoria, dyrbiš rano abo wječor hić, chceš-li wobkedźbować Florencske žiwjenjo a wobkhadźowanjo. Dyrbju so wobmjezować a njemóžu wam tu wšo wusypać, štož stej hłowa a wutroba we Florencu načerpałoj, hewak lětsa do Roma wjacy njepřijědźemy a dyrbju z napisma słowo „lětušoho“ pućowanja přeměnić do „łońšoho“ pućowanja, a što by k tomu redaktor prajił?!

(Přichodnje dale.)

Někotre wobrazki ze žiwjenja kejžora Franca Józefa I.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

A woprawdźe nastachu z nowym wjeŕchom też za rakuski kraj nowe časy. Běše drje sebi młody kejžor też woprawdźe hobrski program stajił, je jón tola nanajlěpje přewjedł. W lěće 1849 doby joho wójsko někotre sławne bitwy w Italskej pod nawodom sławnoho Radetzkoho. Sardiniske wójsko bu dospołnje zbite a njepřećelski kral Karl Albert dyrbješe měr sčinić.

Młody kejžor česćowaše tamnoho rjeka a swojich zmužitych wojakow wosebiće z tym, zo prěnjomu sławny rjad złotoho vlisa (najwjetši rjad, kotryž rakuski kejžor wudźěla) připósła, a nimo toho dari jomu k wopomnjeću na dobyte bitwy krasnu postawu ze złotoho, slěbra a kowa. Woznamjenja dźěn złoto njesprócnu powahu, slěbro pak stajnu swěru a kow krute zmyslenjo. W nutŕkownym kraju drje hnydom hišće měr njebě, kejžor dyrbješe so wjele prócować, prjedy hač tu dospołny měr docpě. Italske njemčery buchu wot zwonkownych knježeŕstwow mócnje podpjerane, tak zo tu w lěće 1815 zběžk nasta, w kotrymž bu wjele rakuskich zastojnikow morjenych. Haj, samo kejžora chcyše někajki złóstnik skóncować. Franc Józef so mjenujcy jónu po hłownym měsće překhodźowaše. Tu přihna njekhmanik na njoho a zrani joho. Rana pak njeběše wulka, dokelž nóž wosta na spincy wisajo. Njedočinka hnydom popadnychu a do jastwa dowjedźechu. Prěnje słowa rjekowskoho kejžora, hdyž we wozu k hrodej přijědźe, hdźež běše so wulka syła ludu zhromadźiła, běchu: „Mje je samsne njezbožo potrjechiło kaž mojich zmužitych zastojnikow w Milanje.“ Cyły rakuski lud bě dla njekhmanoho skutka jara rozhorjeny, a wot najbohatšoho hač do najkhudšoho wuspěwa kóždy swěrny poddan wutrobny paćeŕ, zo běše Bóh krajej wjeŕcha tak hnadnje zdźeržał. Krasny pomnik je lud potom k wopomnjeću na tule widźomnu pomoc Božu stajił, hdyž wulkotnu votivnu cyrkej we Wienje natwari.

W samsnym lěće namakachu pola Orsowa, wuheŕskoho města, zasy prastaru, zhubjenu krónu swjatoho Šćěpana, z kotrejž bu też Franc Józef w Budapesće wulcy swjatočnje na wuheŕskoho krala krónowany. Městno, hdźež běchu krónu namakali, pyši dźensniši dźeń hišće mała kapałka. W 24. lěće woženi so kejžor z dźowku bayerskoho wójwody Maxa, z rjanej a duchapołnej pryncesnu Hilžbjetu. Wulkotne swjedźenje buchu ke kwasej wuhotowane. Tute swjatočnosće so zasy wospjetowachu, hdyž kejžor a kejžorowa swoje kraje wopytowaštaj. Młoda mandźelska běše pak też swojomu kejžorskomu mandźelskomu wšitko: nadźija, podpjera a lubosć.

W lěće 1853 měješe Rakuska wójnu napřećo Turkam. Ruski car bě młodomu kejžorej pomhał zběžk we Wuheŕskej podtłóčić. Za to chcyše Ruska nětko wot Rakuskeje zarunanjo měć. To so z tym sta, zo Awstrija Rusow w Turkowskej wójnje podpjeraše. Lěto pozdźišo narodźi so kejžorskej swójbje holčka, arcywójwodka Zofija, w lěće 1856 pak arcywójwodka Gisela. Přěńša drje bórzy zemrě, za to pak zwjeseli narod pryncа Rudolfa kejžorsku swójbu, haj, cyły kraj njesměrnje. Powšitkowna bě radosć a tak wutrobna, zo so ludźo na drohach wobjimowachu, sebi radostnje přiwołajcy: „Našomu lubomu kejžorej je so syn narodźił! —

Napoleon III., tamny lesny francozski wjeŕch, započa w lěće 1859 z Rakuskej wójnu, kotruž też doby. Awstriski kejžor dyrbješe Lombardsku wotstupić. Tola to njebě najwjetše njezbožo, přetož za Kejžorsku njeměješe tamny kraj wulkoho wužitka. Nimo toho spózna kejžor, zo by swojomu ludej nowa wustawa (Verfassung) trěbna była. Měješe dźěn nimale kóždy europski lud konstitucijnu wustawu, t. r. lud sam z kejžorom přez swojich zastupjerjow zakonje dawaše a druhe wěcy sobu wuradźowaše.

Hač do nětka běše w Awstriskej kejžor jenički knjez, nětk pak bu hinak. Zo Rakuscy w lěće 1864 Prusam w Šleswigu přećiwo Danskim pomhachu, bu runje přičina, zo dwě lěće pozdźišo wójna mjez Rakuskej a Pruskej wudyri. Jednaše so tu wo tom, štó měł dobyty Šleswig dóstać. Nětko dyrbješe Awstrija k połnocy z Prusami, w połdnju pak z Italskim wójskom wojować. Tutón posledniši njepřećel bu drje wot arcywójwody Albrechta na kraju, wot admirala Tegetthofa pak na wodźe zbity, tola přećiwo Pruskej bě bitwa njezbožowna, hačrunjež tu Rakuscy a z nimi zjednoćeni Saksey najzmužićišo wojowachu. Kejžora Franca Józefa to jara zrudźi, zo samo hórke sylzy płakaše. W Prazy bu měr wobzamknjeny; Rakuska wustupi z „Němskoho zwjazka“ a Pruska bu prěnja móc w němskim kraju.

Kejžor měješe wjele dźěłać; hłuboke a krawne rany dyrbjachu so zasy zahojić. Wuheŕska dósta wšelake prawa; Budapest bu runje tak hłowne město kaž Wien. W Budapesće Franc Józef wosebje rad přebywaše, a hišće radšo jěchaše wón na hród „Gödöllö“, hdźež też kejžorowa Hilžbjeta rad přebywaše, druhdy samo cyłu zymu. Wosebje rjana bě tu hońtwa na liški. Tu sta so w lěće 1874 sćěhowacy podawk: „Při hłownej drózy tu stoji mała khěžka, mały čisty burski statok, w kotrymž tehdy wudowa Somogyi, ryzy wuheŕska žona, bydleše. Před dwěmaj njedźelomaj hakle bě ju kejžorowa, kotrejž so jeje přistojne wašnjo jara spodobaše, bohaće wobdariła. A dźensa jěchaše tu kejžor z někotrymi wysokimi knjezami nimo. Běše hižo khětro pozdźe; wjeŕch bě jara mučny, a dokelž so z wuhenja khěžki kur mócnje waleše, skoči z konja a zastupi wjesele do khěže. Žona Somogyi drje so jara nastróža, běchu tu runje swinjo zarězali a dźěłachu kołbasy. Hejdušne kołbasy warjachu so hižo w kótliku a cyły domčk bě z dobrej wónju napjelnjeny. Wudowa pak pytnywši, zo so kejžorej kołbasow chce, składže někotre do šklě a poskići je kejžorej a joho služownikam. Wšitcy dachu sebi kołbasy derje słodźeć. Po krótkim wotpočinku wopušći kejžor domčk a při woteńdźenju da wudowje 50 šěsnakow.“

Za wšo staraše so kejžor njesprócliwje. Železnicy buchu wutwarjene. Ratarstwo z nowa zakéć. Wšitko so

zběhaše, też překupstwo a přemysło. Wien bu krasnje wutwarjeny, tak zo móžachu wobydlerjo tamnoho města hordźe wuznawać: „Je jenož jedyn Wien. Je jenož jene město kejžorske.“ Wulkotne kněže a domy buchu natwarjene. Štožkuli může muž na trónje wuskutkować, to je Franc Józef w połnej měrje dokonjał. Su-li pak też wšelacy z joho poddanow njespokojni, njeje to kejžorowa wina, přetož kejžor je runje człowjek, kaž kóždy druhi, kotryž móže so mylić.

Jara zrudźi kejžora smjerć joho bratra Maximiliana, kotryž bu wot Napoleona do Ameriki wabjeny a tam wot zběžkarjow zatřěleny. Tola hišće hórše podawki kejžora potrjechichu.

W lěće 1889 bu na hrodźe Mayerling pola Badena kejžorowy syn Rudolf, nadźija a radosć cyłoho kraja, mortwy we swojej jstwi namakany. Kóždy so při tutej powěsći jara wustróža, při sebi šeptajo: „Što budźe tola naš wbohi, dobry kejžor, naš luby, wjelečesćeny kral k tomu prajić?“

A tola je kejžor tónle přezrudny podawk ze sylnej wutrobu znjesł. Wón je njesměrne njezbožo přětrał, smjerć swojoho jeničkoho syna, kotrohož bě z najwjetšej starosću wukubłał, zo by jónu joho prawje hódny naslědnik był. Wězo je kejžora, kaž je sam prajił, joho luba mandźelska w tutych hodźinach mócnje tróštowała.

Najzrudniši dźeń w žiwjenju zestarjenoho kejžora bě 10. september 1899, na kotrymž dnju bu joho luba mandźelska Hilžbjeta wot hruboho italskoho anarchisty w Genfje skóncowana. Tola też to znjese Franc Józef, při čimž joho wosebje joho katholska wěra tróštowaše. Za njoho bě to ćežke pruhowanjo Božeje sprawnosće, a wón je też tute najlěpje wobstał. A za to bu też bohaće mytowany; wón je jenički wjerch, kotryž je tak dołho skutkował za swojich poddanow.

Franc Józef je woprawdźe dobry katholski wjerch. Wšě swoje winowatosće jako swěrny syn swjateje cyrkwje swědomiće dopjelni. Z cyła je žiwjenjo na rakuskim dworje woprawdźe přikładne za druhich wjerchow. A kak přećelny je wón napřećo kóždomu, też najnižšomu. A kak je sebi pola kóždoho lubosć dobył, kóždy swěrny Rakuski je cyle zahorjeny a z cyłej wutrobu spěwa: „Zdźerž nam, Božo, luby knježe, našoho luboho kejžora!“ a też my dyrbimy so modlić, zo by Knjez njebjes a zemje dobroho kejžora zdźeržał k zbožu swojich poddanow a k wužitkej swjateje cyrkwje!

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Minjenu njedźelu swjećeše tudomne towarstwo katholskich knježnow swój 19. założeński swjedźeń. Monsignore senior Skala, präses towarstwa, měješe rěč, knježny pak přednošowachu spěwy a deklamacije a hrajachu dwaj dźiwadłowej kruchaj: „Predigtauszüge“ a „Bettelprincesschen.“ — Wutoru měješe tudomne mužske towarstwo swoje wječorne zawjeselenjo, wobstojace z dźiwadła: „Charleys Tante“ a reji.

Z **Budworja.** Hdyž so sroka na hawrona wudawa, dha chwataja „ptački“ z blizka a daloka do naschoje wsy, zo bychu swědkojo wobnowjenja mandźelskoho słuba byli, schtož so kóžde lěto 25. mulkoho rózka stanje. Lětsa je runje 15 lět, hdyž je so prěni ptači kwas zarjadowak. Tehdom pschiwjezechu kopicu ptakow a ptačkow z Prawoćić k nam a wustajichu je w jenej swi. To bě njewjestow a nawoženi na wubjerk. Mětko slědźiśch podarmo za nimi — chiba něschto marcipanowych —, też za stónkami a swatami, družkami a hercami a braschku. A tola knježi kwasne wjesełe po cyłym Nowakec domje. Kuchařka a tóčka mataj nadosć činić, zo bychu wšitkich a lačnych žołdk swojich hosći spokojitaj. Na wubjerk je tam wschoho a wscho derje pschihotowane. A hosćo su z wjetscha wschitcy znaći, a tak so derje jěs, pije, hraje, spěwa, zabawja a bjesadźuje, runje kaž na kwasu. Na dompuć tak khětse też nichtó njemyšli. Derje, zo rausche zerja nětko tak zahe njeswitaja, hewak móhli tam a sem zapoždźenoho hosća pschi swětłym dnju domoj khelpać widźeć. To dobry zacischće njećini, z cyła hdyž ludźo njewědźa, zo je jedyn na „kwasu“ a — kmótr pobył. Lubiko je so wschěm, a tohodla k lětu zasy na „ptači kwas“, budźemy-li prosćeni a tu hischće smy.

Z **Baćonja.** Zańdźenu póndźelu přeprosy sebi wjeledostojny jubilar, knjez farař Libš, też hišće wšěch swojich krejnych přećelow a wjele lubych wosadnych dla swojoho slěbornoho měšniskoho jubileja do Baćonja. Při wjesołej hosćinje wujasni po luboznym powitanju knjez farař swojim z hnujacymi słowami, kajki dźak je jim a jich prjedownikam za wšu lubosć a woporniwosć winojty, a kak dźeń wote dnja Boha, luboho Knjeza, při woporje Božeje mšě za swojich dobroćerjow prosy!

Na to postrowi joho jena z joho mótkow ze ćesćowacymi słowami:

Wjeledostojny knježe jubilaro,
wujo a kmótře!

Ach, Serbow tłóči, spina ćežki čas:
Kraj płače tak, a z ranow lud tak krawi —
Dźens, bolosć, ćekń pak, Serb hdyž swjeći kwas
A Serbow pychu z jubilarom sławi.

Bóh kruć a dźerž Wam sylnu strowotu
Hač do staroby, do wusnjenja dale!
A duchej Bóh, a pjerej čiłotu
Hač do smjerće Wam khowaj njerozwale!

Nam Bohu sapa lubosć dušina,
Hdyž k njebju zahrabuja naše přeća:
Bóh škitaj Was, zo lět šće pjećina
Was witała by prěnja — druha — třeća ...

Njech wot Was honi Bóh wšě bolosće
A radosć do lět też Wam starych sćele.
Njech z Wami Serbam sława dorosće,
Hdyž přejemy sej wot Was hišće wjele!

Njech z duchom Vašim serbowski naš lud
Po smjerći Vašej też so hišće hrěje!
Serb łamać dyrbi z pjasću prane a křud,
Dóńž Vaše mjeno w Serbach je a kóčeje!

Też Miłoćicy mějachu za swojoho prjedawšoho wjesołoho pachoła hišće wosebite zbožopřeća na wutrobje!

Tak smy so wjeselili a radowali w Baćonju z knjezom jubilarom, kotryž je muž, na kotrohož słowo móžemy so spuščeć a twarić, kotryž je měšnik, kiž modli so wjele za lud a wobkhowa dźakownu wutrobu k swojim dobroćerjam a přećelam.

Bóh, luby Knjez, zdźerž nam našoho knjeza fararja Libša hišće dołhe lěta!

Z **Khróšćic.** »Serbosław«, towarstwo kath. Serbow, měješe zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu we Wjeńkec sali. Knjez kapłan Delan poda nam we swojim přednošku, štož je nam z najpřeńšich stawiznow našeje wsy a wosady znate. Złožowaše so na „nowy łužiski magazin“. organ Zhorjelskoho towarstwa za hornjołužisku wědomosć woćišćany nastawk Dr. v. Boettichera.

Mjeno: Khróšćicy wotłožuje so wot słowa: Khróst abo Khróšćica = kěrčki. Tute mjeno nadeńdźemy prěni króć 1248. W tutym lěće bu zakład położeny k dźensa hišće wobstojacym počaham mjez našej wsu a klóštrom. 13. okt. bu wotkazańska lisćina podpisana, w kotrejž synoju Bernarda II., bratřa Witego, Bernardaj III. a IV. z Kamjeńca, kaž też jich mać a sotra lubja, zo chcedźa nowy klóštr wuhotować z dokhodami a leżomnosćemi Khróšćanskeje cyrkwje. 24. junija 1231 bě biskop Bruno II. Mišnjanski cyrkej swj. Pětra w Budyšinje poswjećił. W lěće 1222 so mjenuja wšě cyrkwje a fary, kotrychž wobsadźenjo ma tachantstwo. Khróšćicy tu njejsu mjenowane, tuž je so naša cyrkej w času 1222—1248 dyrbjała twarić. Dalše zajimawe wěcy z přednoška tu naspomnić, njeje tu města. Štóž so za to zajimuje, njech přińdźe do našeje přichodneje zhromadźizny.

Druhi dypk posedźeńskoho porjada běchu wólby. Za předsydu towarstwa wuzwoli so knjez zapósłanc Michał Kokla. Po dlějšim zapjeranju a zamołwjenju, zo staroba jomu tutu ćežu njeradźi, na jene lěto zastojnstwo prěnjoho předsydy přija, dokelž sebi towarstwo rěčeć njedaše a joho sebi za předsydu žadaše. Za městopředsydu wuzwoli so

dotalny zasłužbny nakhwilny předsyda, knjez kantor Hila. Zapisowarjej staj kk. wučerjaj Renarjaj Khrósćanski a Worklečanski, pokładnikaj: kk. ryćeŕkubleński najeńk Rynč z Worklec a Šołta-Khrósćanski. Do wubjerka słušeja hišće kk. Smoła-Nukničanski, Špitank z Časec, Nowak z Wudworja a Kilank z Noweje Wjeski. Tež rěka, zo k. kapłan Delan do předsydstwa słuša, hačrunjž na posedźenju wo tom rěč njebě. Snadź přichod to wujasni.

Naš nowy knjez předsyda poda nam hišće zajimawe nowinki ze sejma, nowu „našu“ železnicu nastupace. Štóž to słyšał njeje a by rad to zhonił, ma sebi samomu winu připisać, čohodla tu njebě. Knjez kantor hišće rěčeše wo jubileju, kotryž ma lětsa cuni ludowy spěw: „Ćicha nóc, swjata nóc“, basnjeny wot kapłana Mohra. K. kapłan Delan spominaše na 73. narodniny najstaršoho sobustawa towarstwa, kotryž tu kóždy króć je a kotryž je we swojim času wjele do »Posoła« dopisował, Jakuba Kokle, zo by jomu Bóh spožčił ćichi, rjany wječor žiwjenja. Z prjedy naspomnjenym spěwom so rozeńdźechmy, sebi přejo strowe zasowidźenjo, hdyž nas »Posoł« zaso hromadu zwoła. ✕

Do Serbow. Hišće raz Was dopominamy, zo so tule njedźelu wuwjedźe skutk serbskeje lubosće: Serbski wječor w Njeswačidle za znjezbožených wbohich w Italskej. Tež Wy, lubi čitarjo „Katholskoho Posoła“, woprujće šerpatku, přikhwatajcy na tutón serbski swjedźeń. Wšelacy z Was maja tam do Njeswačidła blizko. Tuž so njebojće puća, tež nic wjedra a přińdźće! Tež to je hižo krasna harmonija, hdyž katholscy Serbja w tajkejlej přikładnej jednoće skutkuja w hromadźe z evangelskimi Serbami za spomóženjo druhich wbohich sobućłowjekow. To je prawa křesćanska lubosć! —

Do Serbow. »Serbski Hospodař« je so z cuzby wróćił a khwata nětko zasy k swojim. Kłapa so do serbskich statokow a dworow. Lědy pućuje někotre dny po Serbach a hižo přinjese nam do Pančic a Radworja zrudźace powěsće. Wšelcy su jomu durje zawrěli, pak joho z krótka wotpokazali, dokelž joho wjac njeznaja abo znać njechadźa. Někotři zhladowachu ćmowje na njoho, kaž na prošerja, kotrohož radšo hić hač přińć widźiš. Druzy žadaja sebi zastaty dołh — 60 pjenježkow — wot njoho, kotryž tola napraskał njeje. Jelizo so tón njezaruna, dha wo njón njerodźa. Zasy druzy boja so wo jenu hriwnu, byrnjež hewak na toleř njehladali. Wězo, štóž tu samo při dobrych wobstojnosćach parować njecha abo „njemóže“, tam kłapamy podarmo. Někotři zasy sebi mysla, zo dyrbja hnydom rjemjeń ćahać, hdyž Hospodař proh jich domow překroči. Ně! Prěnjej dwě čisle stej **darmo,** tak rjec na pokazku, zo sebi ludźo jón wobhladaja a z nim poreča, kajki je a što chce. Druzy njemóža so z nowym prawopisom spřećelić. To „na stary dźeń“ nawuknyć je wobćežne. Dwoji čišć pak mnohe wudawki, kotrež su runje při započatku jara wulke, hišće powjetši. Tak a hinak a hišće wjac nam skorži Hospodař, hdyž je po dlějšim přetorhnjenju swoju nohu do kraja nastajił. To boli a wosebje wudawarjej, kotrajž staj přez burske towarstwo namołwjenaj joho do Serbow pósłałoj. K swojej zabawje a wužitka dla tola njepisataj a njedźěłataj. Chcetaj serbskomu ludej służić a tohodla woprujetaj za njón swoje mocy. Byštaj-li bohatej mužej byłoj, rad lubje byštaj Hospodař po 6000 eksemplarach darmo wudawałoj. Hdyž pak njejstaj z časnymi kubłami „wobćeženaj“ a dyrbitaj swój wšědny khlěb z ruku a z hłowu sebi zasłužić, dha, lubi Serbja, wobroća so Hospodař z nowa na was. Njedajće jomu hłód ćerpjeć! Pospytajće tola jene lěto! Ta hriwna tola nikoho njepowali. A jeli traš Hospodař to njedźerži, štož je wam słubił, sedźo při khachlach, dha poréćće kručišo słowčko z nim na nowe lěto. Wšako rad lubje posłucha. Wosebje na was, lube sobustawy Towarstwa Serbskich Burow a nalutowarnjow, zaleži, zo so Hospodař po cyłych Serbach zasydli. Jenohłósnje je so na jubilejnej zhromadźiznje w Małym Wjelkowje wobzamkło, zo Hospodař zasy wuńdźe. Pokazajće, zo to njeběchu jenož hołe słowa. Starajće so wo joho rozšěrjenjo. Na was potajkim je, zo staromu přećelej k česći a nahladnosći mjez Serbami dopomhaće. Daj Bóh, zo njeby naše słowo wuspěch wołacoho w pusćinje měło, ale płody njesło na dalše časy. S.

Z **Kamjenca.** Z cyrkwinskich powěsćow zańdźenoho lěta podawamy sćěhowace: Narodźiło je so 47 dźěći, a to 22 mužskoho a 25 žónskoho splaha. — Připowědanjow bě 13, wěrowanjow 9. — Wumrěło je 21 wosobow, 16 mužskoho a 5 žónskoho splaha. — K prěnjomu swjatomu woprawjenju dźěše 32 dźěći. — Do bratrstwa swjatoho Józefa dachu so 14 zapisać.

Z **Kamjenca.** Njedźelu 24. wulkoho róžka swjećeše tudomne spěwarske towarstwo „Cäcilia“ w hosćencu „pola města Drježdźan“ swój załoženski swjedźeń, kiž bě jara derje wopytany. Knjez farař Just z Ralbic bě tu z hosćom, kotrohož wšitcy lubje witachmy. Swjedźeńsku rěč měješe präses towarstwa, knjez farař Hicka. Spěwy wšelakich družinow buchu wšě jara derje přednjesene, tuž žnjeješe towarstwowy dirigent, knjez cyrkwiny wučeŕ Wjacsławk, zasłuženu khwalbu a připóznaco. — Tež žortnaj kruchaj so derje spodobaštaj. — Póstnicy, njedźelu 21. februara, wuhotuje sebi tudomne kasino wulki swjedźeń z dźiwadłom w pyšnym nowym salu „pola města Drježdźan“.

Ze **Sandawy,** 26. januara. Na połdra lěta wobstoji tudy z mjenom „Lessing-Institut“ wyšša privatna šula, w kotrejž so dospołnje předmjety realnoho gymnasija wuča. Su tu wšelake wotdźělenja za spěšne wuwučenja tajkich, kotřiž wróćo wostachu, potom za tajkich, kotřiž chcedźa pruhowanjo zrałosće humanistiskoho gymnasija (abiturientne pruhowanjo) činić, kaž też za tych, kotřiž maja mysle, tajke k docpěću prawa jenolětnoho dobrowólnika abo korhojnika wotpołožić. Tajki institut bě tu a w cyłej wokolinje hižo dawno trěbny. Ale też z wonka drje namaka tónsamy spodobanjo, dokelž su druhdźe wobstojace realgymnasije tak přepjelnjene, zo dyrbja wučomcow wotpokazać.

Z Kulowa. Rjenje tam bě, jara rjenje, na 9. załoženskim swjedźenju „Bratrowstwa“. Knjez kantor Tilć bě, kaž pschecy, towarstwo někotre rjane khory nawućił, kotrež so powschitkownje pschipóznawachu. Knjezej dirigentej słuscha wosebity dźak, hdyž jako Němc za nas Serbow tak pilnje słutkuje! Dobry pschikład za nětkotrohožkuli z naschich! Hłowny bźěł wječora wupjelnjeschе wulka hra z burskoho žiwjenja „Burska krej“. Wobsah hry je so hižo po Wjelkowskim swjedźenju podał. Tuž jenož něschto słowčkow wo hrajerjach. Ći su powschitkownje swoju wěc derje wukonjeli, wosebje rabźene bě tšeće jednanjo. Krasny napohlad stićeschе też pěkna pschaza w prěnim jednanju. Też Hańžiny spěw: „Do trawki bźěschе trawarka“ jara derje słutkowasche. Wutrajna próca wschitkich hrajerjow, wosebje też wjednika, knjeza Woka, dyrbi so zjawnje pschipóznać. — Do dźiwadła postrowi knjez kapłan Mić pschitomnych. Pokazawschi na mjeno towarstwa, namołwjeschе jich k prawej serbskej lubości a jednoće. Serbske swójby pak njech sćěhuja pschikład swjateje swójby w Nazareće! — Pozdźischo poréča też knjez wučeŕ Kral. Złožuju so na hru dopokaza, kak su naschi najhórschi njepschećeljo — Serbja sami, ale Serbja — wotrodźency. Ći chcedźa naschomu ludej ryć row. Nikdy njejsu Němcy naschi njepschećeljo, a runje tak nic my jich njepschećeljo, kaž so nam to wumjetuje. Zo pak chcemy Serbja być, a to nic jenož po słowje, ale po słutkach, to nam nichtó njemóže měć za zło. Rěčnik poručowasche naschе serbske časopisy, wosebje „Katholski Posoł“ a z nowa wuchadźacy „Serbski Hospodař“. Wo tym poréča něschto słowčkow wjacy. (Dowěrnicy „Serbskoho Hospodarja“ su za Kulowsku wokolinu knjeja Woka, Zomak a Möller, wschitcy tšo sobustawy „Bratrowstwa“. Schtóž chce potajkim z Kulowskeje wosady „Serbski Hospodař“ čitać, njech so na tych wobroći!) Knjez Kral skónči z Cychinskoho nježnej basnju „Modlitwa staroho bura“. Pilnomu towarstwu wunjese knjez kapłan Mić hischće tsikróćnu sławu. — Postrow, połny lubosće za Kulowčanow, bě też dóschoł wot knjeza fararja Wojciecha. — Wopytany bě swjedźeń pschebohaće! — Zo w tutej wulkej serbskej wosadźe hischće tći narodne žiwjenjo, za to bě wječor zasy dopokaz. Bóh dał, zo by narodne žiwjenjo tam też dale tak ćěło a nješko najtrasnischе płody. —c.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Nowy wólbny zakoń, kaž je jón prěnja komora wutworiła

(pschirunaj posledne čisko Katholskoho Posoła), je druha komora ze wschitkimi hłosami pschećiwo 5 pschijała.

— Minjenu wutoru je Joho Majestosć kral Friedrich August sakski 32. porjadny sejm swjatočnje zamknył. Zapóslancy wobeju komorow a syła wysokich a najwyschschich zastojnikow běchu w trónskej sali kralowskoho hrodu zhromadźeni. Kral z wulkim pschewodnistwom wobdaty čitasche wobzamkowacu rěč, w kotrejž drobnischi pschehlad dokonjanych dźěłow poda, wosebje spominajo na wólbny zakoń, zakoń za zastarowace wočehnjenjo, khostanski zakoń za spomóženjo hajnistwa a ratarstwa, hórny a wodowy zakoń a dokładne dźěła za schule, powyschenjo mzdy wučerjow, statnych zastojnikow a (evangelskich) duchownych. Nowy zakoń wo dawkach za cyrkwje a schule, kotryž ma wosebje njesprawnosć wotstronić, zo mjeńschina (t. r. wosebje katholikojo) dyrbi za potrěbnosće wjetschiny (t. r. evangelsko-lutherskich) dawki dawać, drje w tutym posedźenju dokonjany njeje. Tola knježeřstwo jón zas pschedpołoži.

Wječor w 6 hodźinach běsche we swjedźeńskich salach kralowskoho hrodu pyschna hosćina za wschitkich zapóslancow, pschi kotrejž běchu tež cyły kralowski dom, wschitcy ministerjo atd. pschitomni.

Němska.

Minjenu srjedu 27. januara swjećesche nasch kejžor Wilhelm II. swoje 50lětne narodniny. Na tutej swjatočnosći běchu w Barlinje wschitcy němscy wjeřchojo pak wosobinscy pschitomni, pak pschez wosebitych póslancow zastupjeni.

— Hrabja Hompesch †. Wo zemrěću hrabje Hompescha smy w poslednim čisle krótku powěsć podali.

Centrum, kotrohož pschedsyda je zemrěty był, we swojej žarowanskej powěsći praji: „15 lět dołho je jako prěni pschedsyda na čole frakcije centra němskoho sejma stał. We swěrje pscheswědčenja běsche nam jasny pschikład. Joho lubosnosć a joho njewustawaca dźěławosć sćini joho nam kóždomu za parschonskoho pschećela. Swěrne wopomnjećo na zemrětoho w nas ženje njewuhasnje. Poručamy joho duschu wopominanju w modlitwach. Pschedstojićeřstwo centrumskeje frakcije němskoho sejma. Dr. Schädler, Dr. Spahn, Gröber."

W němskim sejmje pschedsyda hrabja Stolberg w posedźenju 21. januara zemrětomu tute słowa wěnowasche: „Rajchstag ma zasy bolostnu schkodu wobžarować. Nasch dołholětny kollega, hrabja z Hompesch, je dźens dopołdnja 10¼ hodź. zemrěł. Njebočički, po smjerći kollegi z Winterfeldta nasch starobny pschedsyda, pschiskuschesche hižo sejmej sewjeroněmskoho zwjazka a wot 1874 pschez 35 lět dołho němskomu sejmej za schtwórty wólbny wokrjes knježeřskoho wokrjesa w Aachenje. My wschitcy smy znali a sebi wažili trajacu swědomitosćž, z kotrejž je zemrěty winowatosće swojoho mandata dopjelnjał. Wobkhowamy jomu swěrne wopomnjećo."

Zo běsche hrabja Hompesch wschitkim zapóslancam kajkohožkuli politiskoho stojnischća luby pschećel, wopokaza so pschez wutrobny podźěl, kotryž zastupjerjo wschitkich frakcijow wuprajachu.

Wosebje pak běsche lubowany wot wschitkich sobustawow swojeje wulkeje frakcije, centra. Ze swojej luboznej powahu wědźesche někotrežkuli napschećiwjenja abo wosobinske njerunosće wuhładkować. „Stary hrabja z Rheina" běsche wschěm sobustawam jenak drohi a lubowany. We swojim wokrjesu Düren-Jülich pak bě znaty a česćeny w kóždym domje. „My zas swojoho hrabju wuzwolimy." Tak rěkasche pschi kóždej nowowólbje. Hrabja Hompesch pak so tež starasche za swój wokrjes, tež za kóždoho najmjeńschoho w nim.

Wón běsche kruty a swěrny katholik bjez tajenja, swěrny hač do smjerće. „My katholikojo znajemy jeno jenu katholsku cyrkej, kotraž ma swoju hłowu w Romje." Tute słowo dosaha za joho kharakteristiku. Dźeń wote dnja by w cyrkwi swjateje Jadwigi na Božej mschi był, často khodźesche k swjatomu wopprawjenju. Kóždy dźeń běsche hrabja Hompesch popołdnju po wobjedźe w němskej sejmowni widźeć, kak tam w hornim poskhodźe, pak na khódbje, pak w jenej stwi swój róžowc spěwasche. Žadyn dźiw, zo bě, hdyž joho Boža ručka zaja, joho prěnja starosć, so dać doma wobstarać.

Awstrija.

— W Delnjorakuskim sejmje je wěsty Axmann namjet podał, zo ma so na wšěch šulach w Delnjej Rakuskej jenož němscy wučić. Sejm tónle namjet 8. wulkoho róžka přija. Přećiwo tomu so Češa zapjeraja ze wšěm prawom. Katholski narodny klub wobzamkny, nahły namjet do kejžorskoho sejma podać, zo by knježeřstwo Axmannowy zakoń kejžorej k podpisanju njepředłožiło. To drje so tež njestanje, dokelž dźěn chce knježeřstwo we Wienje italsku prawnisku fakultu załožić, na kotrejž so po Axmannowej mudrosći tež njeby směło hinak hač němski wučić. Němcy wšak njejsu w Rakuskej sami — a tuž tež njemóža wšěm druhim hubu zatykać.

Wo italskim zemjerženju

hischće wschelake powěsće dokhadźeja.

Tam a sem hischće žiwych wobydlerjow z rozpadankow wurywaju. Tak so 15. januara w Messinje dźewjećlětny hólčec Minissale z rozwalinow jeneje khěže wudoby, kiž bě tam 19 dnjow žiwy zahrjebany był. Tschepotajo a ze słabym hłosom powědasche, zo stej tež joho dwě sotse, 20 a 12 lět starej, hischće žiwej pod rozpadankami. Hnydom za nimi ryjachu a jej namakachu. Wonej powědaschtej, zo su te 19 dnjow so z cyblu, winom, wolijom a wodu žiwiłej. Jich mać je zaražena, nan pak je w Americy. — Tohorunja 20. januara muža wumóžichu, kiž je tón cyły čas, na 25 dnjow, spody zemje žiwy był. Wón bě małe klamy za cyrobine twory měł a bě so we swojej pincy wukhował. Dokelž tam cyroby nadosć mějesche, je čas swojoho straschnoho zajeća derje pschetrał.

Zemja so pschecy hischće změrowała njeje. Tak bě wutoru tydźenja zas sylne zemjerženjo w Reggio w Kalabriji. W nocy so sylnje sněh dźěsche, tež w Messinje, schtož je za tamne južne krajiny něschto jara žadne.

Swjaty wótc Pius X. je za tych, kotsiž su ze zemjerženjom potrjecheni, hač dotal nimale połdra milliona lirow woprował.

— Minister łódźnistwa běsche katholskomu duchownstwu porokował, zo je so mało wo to starało, njezbožownym pomhać. Tajke porokowanjo je so bórzy jako łža a njeduschne pschisłodźenjo wupokazało. W Palermje a Kataniji su tohodla wulke zhromadźizny pschećiwo njesprawnomu wobskoržowanju protestowałe. Diöcesy, w kotrychž je zemjerženjo tak surowje zakhadźało, su Mileto, Reggio w Kalabriji a Messina. Wo Messinskim arcybiskopu a joho duchownych, kotsiž běchu tež sami zasypani byli, smy hižo pisali, tak tež, kak je so duchownstwo w Palermje, Kataniji, Neaplu, Romje a druhdźe, wot swjatoho wótca samoho započate hač do najmłódschoho kapłana, za njezbožownych starało a hischće so stara.

Wulkotne běsche dźěło a starosć biskopa Morabito w Mileće. Tón je ze swojimi duchownymi rjekowscy dźěłał za njezbožownych, tydźeń prjedy, hač je so žana pomoc wot swětneje wyschnosće pokazała. Nowiny su połne khwalby za wustojne a njewustawace dźěło toho biskopa.

Kak běsche w Reggio? Prěni telegram wottam do Roma z wěstymi powěsćemi wo njezbožu pósła generalny vikar diöcesy Dattola. K tomu dyrbjesche staruschki prälat, dokelž běchu wschitke zwjazki roztorhnjene, pschez 4 mile daloko pućować. Prjedy bě hischće swojich seminaristow wuswobodźił a duchownych do wotležanych wsow na pomoc pósłał, hdźež hakle tydźeń pozdźischo knježeřstwo hladać pschińdźe. Hižo tsěći dźeń po zemjerženju bě posoł, kotrohož bě generalny vikar do Roma k swjatomu wótcej z powěsćemi pósłał, zas wróćo w Reggio z darami swjatoho wótca.

Kaž je duchowny Donato z Messiny w Neaplu so wobćežował, je w Messinje wjac hač 100 duchownych so poskićiło, zo chcedźa knježeřskomu pomocnomu khorej so pschizamknyć — jich pak su wotpokazali.

Schpaniski markhrabja Comillas je bamžej łódź „Cataluna", kotraž móže pschez 400 pasažirow pschijeć, pósłał. Ze wschim trěbnym wuhotowana je łódź ranjenych do Romskoho pschistawa Civitavecesia wozyła, z wotkelž su potom po železnicy do Roma pschewjezeni a w hospitalu swjateje Marty pschijeći byli.

Schwyca.

Surowe njezbožo w cyrkwi. W Naxu we Wallisskim kantonje je 10. januara pschi njedźelskich Božich słužbach w katholskej cyrkwi wjelb dele padnył. Cyrkej běsche z pobožnymi napjelnjena, tuž je njezbožo jara wulke; 28 wosobow je zaraženych a 30 z wjetscha ćežcy ranjenych. Ćěła zaraženych běchu straschnje wohidźene. Farař a gmejnski pschedstojićeř do schkody pschischłoj njejstaj. Runje běsche prědowanjo. Tu z khóra něchtó zawoła: „Wjelb so puka!" Tola nichtó słowa njezrozymi. Farař, kiž runje wěrowanske pschedpisma wozjewjesche, hischće schtyri ryněki wučita — tu so dźěl wjelba puschći a ze surowym praskom na pobožnych padźe, tež pischćele a khór sobu potorhnywschi. Z dobom bě cyrkej z prochom a kurom napjelnjena. Klětka pak, wulki wołtař a dźěl łódźe wosta njewobschkodźeny. Farař duchapschitomnosć njezhubi,

wudźěli hnydom mrějacym absoluciju, napominasche k měrej a so bórzy na wuswobodźenjo zasypanych da. Kaž so wozjewja, běsche dawno čas, wjelb porjedźić: zas dopokaz za to, kak je straschne, tajke nuzne porjedźenja wotstorkować.

Francozſka.

Tola jónu něschto zwjeselace. Archybiskop w Auch je tamnischu ložu swobodnych murjerjow kupił a do katholskeje cyrkwje k česći Jězusoweje Wutroby pscheměnił. Njesměrna syła ludźi bě pschi poswjećenju noweje cyrkwje a prěnjej Božej mschi, kotruž tam archybiskop sam swjećesche, pschitomna. We swojej rěči biskop wukłoži, kak zbožowny je, zo budźe Bóh tudy knježić, hdźež je dotal móc złoho knježiła, a kak Boha khwali, zo móže dźělej wurubjenych nabožne srjedźischćo poskićič.

— Biskop w Dijon je dyrbjał měšćanostu Gaillanda z cyrkwje wuzamknyć. Gailland bě měschnika z mocu wuhnał z khěže, kotruž bě jomu něchtó darił.

— Hońtwarjo z města Nantes, kotsiž ničo popadnyli njeběchu, dom so wróćejcy z mjerzanja do Božeje martry pschi pućn tsělachu. Wobydlerjo hač nanajbóle rozhorjeni a zrudźeni na to w pokutnym wobkhadźe ke kschižej ćehnjechu, zo bychu skućeny njeskutk wotproschowali.

— Kak nuzne su „towařstwa swójbnych nanow", sćěhowacy podawk dopokazuje. W jenej gmejnje w Cote d'Or je wučeř, kiž pschi kóždej pschiležnosći ze swojej hidu pschećiwo wěrje so wupjera. Za 20 lět — tak dźěći wuči — we Francozskej z cyła wjac žane nabožnistwo njebudźe. Dźěsćo, kotrež prawje wopschimnyć njemóžesche, praji: „To tola tak hłupje njeje, kaž paćerje, kotrež ći w cyrkwi prajić dadźa." Pschiporuči dźěćom njeduschnu knihu. Starschi so tomu pschećiwjachu. Na to jim wotdźěle z teje knihi diktowasche. Starschi nětk swojim dźěćom wjac do schule khodźić njedadźa. Wyschnosć budźe naležnosć pschepytować, na čož drje toho „woćehnjerja" abo lěpje zawjednika pschesadźi.

Po Ruſkej

pućuje revisor, nic Gogolowy (Gogol spisa dźiwadłowu hru z mjenom „Revisor") — ale woprawdźity, straschny — ale též wěcki słyschisch njesłyschane. Mjez 4 admiralemi, kotsiž wotleća, je též Skrydlov, něhdy posledńja ruska nadźija w mórskej wójnje z Japanami. Schto je zawinował, njeje hischće won. Revisija Port Arturskich aktow je wukopała, zo za 10 millicnow wudatych rublow nimasch wupokazow. Generala Aleksjejewa poćěrja po namjeće ministerstwa za łódźnistwo pschod sudnistwo, dokelž je pječa statne pjenjezy rozfórmanjał.

Komisija je wuslědźiła, zo ma Ruska admirala (bez dolžnosti i objazanostěj = bjez nadawka a winowatosćow), kotromuž lětnje 10680 rublow płaći. Psche ničo a za ničo dóstawa 10 tysac rublow! Njeje to hotowa keklija?

Ale to su wschitko jenož drobnostki pornjo tomu, schtož z Moskwy pisaja. Carski bohot w Moskwje, general Rejnbot, wojownik z kuschimskeje bitwy, čłowjek z rjadami tak powěschany, kaž hodowny schtom z worjechami, swój čłowjek (widźany muž) na carskim dworje, napara telko wěckow, zo su na njoho revisora z najwyschschoho senata, senatora Garina, pósłali. Generala Rejnbota puschćichu ze słužby pječa domjacych naležnosći dla. Njeje to směch ludźom? Kajke to domjace naležnosće běchu, powědaja nowiny. Wón bjerjesche, policija bjerjesche a t. d. a kak! Swět zhoni wo tym pschez sćěhowacy podawk: Wěstomu rjazańskomu ratarjej bě črjóda rubježnikow schwarny pjenjez pokradnyła. Detektiv (tajny policist) bě wučuschlił, zo čěř do Moskwy wjedźe. Tuž dźe na Moskowsku policiju k zastojnikej L., — tón jomu ćeknje. Detektiv wobroći so k starschomu zastojnikej Schćěpanowej, a hromadźe dźetaj do domu, do kotrohož čěř wjedźe. Wukopa so, zo je to wobydlenjo wonoho policajnoho zastojnika L. Tón jimaj 5000 rublow poskića, jeli mjelčitaj. Wonaj njepschijimataj, ale pschipowědźitaj, zo to wozjewitaj wyschschomu tajneje policije Mojsejenku. L. so směje, zo so njeboji, zo ma Mojsejenko swój dźěl. Njedźiwajcy na to dźetaj detektiv a Schćěpanow k njomu a wozjewitaj, schtož bě so stało. Nazajtra dyrbi Schćěpanow k bohotej, generalej Rejnbotej, pschińć a — wróći so, ze słužby wuhnaty! Ale Schćěpanow so njepoda, dojědźe do Pětrohroda, dóńdźe k revisiji a wscho so wotkry.

Rejnbot sam bě ludźom wjele pjenjez wudrěł pječa za dobre skutki. Tola pjenjezy a dobre skutki wjaznychu w joho kapsy. Běchu to dawki z hrajeŕnjow (hdźež zakazane hry hrajachu) a ze zjawnych domow najwyschscheje a najnižscheje družiny. Na Twjerskej wulicy bě 10 tajkich dźěrow, kotrež tysacy płaćachu. „Němski klub" zapłaći 17 tysac, hotel Eremitaž 5 tysac rublow. Wobsedźerjo nižschich dźěrow nawdachu hromadźe 25000 rublow a pozdźischo z nowa 100000 rublow. Z toho so cyła policija wot wjerschka hač do pjaty kormjesche. Pola Moskwy je pschedměsto Perowo. Tu sydlesche rubježne pasmo, kotrež bě 40 wulkich rubježnistwow wukonjało. Ludźo wscho wědźachu, policija ničo. Rubježnicy nadpadowachu ćahi, kóncowachu strażowacych wojakow — wscho bě jim dowolene, dokelž bě policija z nimi pschezjene. Nowina „Rěč" pische, zo mějachu rubježnicy též swoju schulu, w kotrejž wuknjechu a spytowachu ćahi nadpadować. K tomu mějachu wosebitu lokomotivu a prózdne wozy.

Revisija wukopa, zo bě Rejnbot w lěće 1906 we słužbje pola policije 5108 wosobow zapisał a za telko mzdu brał — płaćił pak bě jenož 3570 wosobam. Zbytkne pjenjezy (něhdźe 700000 rublow) lětnje bě sebi skhował. Pjenjezy trjebasche Rejnbot za swoju towařschku, spěwařku Legarowu. Za wuhotowanjo jeje wobydlenja bě 115000 rublow wudał. Rejnbota su wotsadźili — a jeli so jomu njeradźi wěc zamazać, poćěrja joho na sudnistwo.

Po najnowischich powěsćoch je wojeŕski sud w Pětrohrodźe wuprajił, zo je general Aleksjejew za čas rusko-japanskeje wójny wot jendźelskeje firmy Hotchkiß 9500 rublow pschijał. Tohodla ma so ze słužby puschćić a 10000 rublow khostanja zapłaćić abo lěto sedźeć.

— Kontreadmiral Wojewodzki, Polak, bu za ministra łódźnistwa pomjenowany. To je zasy po dołhim času prěni Polak na ministerskim stole.

Z Małeje Asije

su powěsće pschischłe, zo je na mórskich brjohach tam wutoru tydźenja jara sylne zemjerženjo było, kotrež je wjele stow ludźi zničiło. Městačko Fuča njedaloko města Aidin je cyle zničene. 679 khěžow je so tam zasypało. Též w Konstantinoplu je zemjerženjo ludźi nastróžało, njeje pak schkody načiniło. Z Menemen pola Smyrny wozjewjeja, zo je tam zemjerženjo dźesać khěžow powaliło a wjele ludźi pohrjebało. W Nowa-Fochia a Fogliari žana khěža njewobschkodźena wostała njeje.

Psched 30 lětami.

Ze stawiznow wobsadźenja Bosny a Hercegowiny.

(Pokročowanjo a skónčenjo)

Bitwa pod Kosnu. Dnja 4. septembra.

Hłowna kolona rakuskoho wójska ćehnjesche 4. septembra rano wot Doboje k połdnju, po dolinje rěki Bosny k Maglaji. Cyłu nóc běsche so lało, rěki běchu wustupiłe, mosty běchu zwottorhane. Pionirowje mějachu połne rucy dźěłać, zo bychu w skoku puće a pschekhody někak naprawili. Hakle popołdnju dźěło dokónčichu. W hustych lěsach namakachu wojacy hischće někotrych rozehnatych, z dźěła zranjenych husarow.

Wokoło 4 hodźin popołdnju trjechichu prědkowne rakuske stražy na njepschećela, kotryž bě z něhdźe 700—800 mužemi nahłe hórki na sewjeř wot Kosny wobsadźił. Bitwa so započa; ale hakle hdyž wuběrna rakuska artilerija (též lěta 1866 so tuta wuznamjenjesche) do bitwy mócnje zasahowasche, skónči so wječor we 8 hodźinach wojowanjo. Rokoćerjo cofachu. W bitwje pod Kosnu stojesche 13 rakuskich kompanijow. Pschisadźili běchu tsjoch mortwych a 12 ranjenych, mjez kotrymiž bě jedyn wojeŕski wyschk.

Prěnje bě to dobyćo na Bosniskej zemi. Za rokoćerjow bě to kruta epistla, ale njedźiwajcy na to njepopuschćichu. Zajimawe nazhonjenja nabychu rakuscy wojacy hnydom w tutej prěnjej bitwje. Rokoćerjo drje jara spěschnje tsělachu, ale dźěry skoro žaneje njesčinichu, dokelž so njeměrjachu. Tsělwa (municije) mějachu z hromadami. Wo to běchu so rakuscy dobri pschećeljo, Jendźelčenjo, postarali. Wschitke tsělki mějachu znamjeschka jendźelskich twornjow. Kóždy Bosnjak ležesche derje zakryty a měješche pódla sebje dóńčku tsělwa a tsěłesche tak ruče a wjele hač jenož zamóžesche. Tohodla bě schkoda za rakuske wójsko poměrnje dosć snadna. Krótko psched wobsadźenjom běchu so Bosnjacy z tsělbami wobrónili, kotrež so wot zady natykuja; njewědźachu pak sebi z nimi prawje zawjesć, dokelž tsělbinomu měridłej njerozymjachu.

W pozdźischich bitwach wojowasche po boku rokoćerjow též rjadne turkowske wójsko, wosebje krajna wobora. Tehdy póznawachu kejžorscy hnydom po hwizdanju kulow, koho maja psched sobu. Rokoćerjo mějachu bjez wuwzaća Martinowki z podołhojtej patronu. Tajka kula krótko a wótrje zahwizda. Turkowska krajna wobora měješche pak stare tsělby z tak mjenowanym zamkom a wulkoho kalibro. Jeje kule sryčachu hižo z nazdala, haj, schumjachu a wujachu

kaž tule z mjeńšichi kanonow. Samsny dźeń hdyž bě bitwa pod Kosnu, postupi 7. pěšcha divisija (prawe kšidło) pšcheź Banjaluku, 20. divisija pak (lěwe kšidło) pšchija kšćeńcu z wohnjom pod Gračanicami.

Bitwa pod Maglaju. Dnja 5. septembra.

Dispocija za bitwu wosta tajka, kaž pod Kosnu. Rakuske pukli cehnjechu dale k połdnju k wosudnej Maglaji. Też tule nóc tjeńcy so kaž z kanomi, zemja rozmjakny, drohi a puće pscheměnichu so na žumpadła.

Hnydom w dopołdnišchich hodźinach so kejžorska prědkowna straž z njepšchećelskej zetka. Jedyn z njepšchećelow padże a joho konja kejžorscy dosahnychu. Běsche to huzarski kóń z pjatoho schwadrona, kotryž běchu rokoćerjo w Maglaji napadnyli. Kóń bě hižo dospołny doćepak. Po krótkim, ale zasafkym wojowanju, pšchi kotrymž so zasy kejžorscy kanoněrowje wuznamjenichu, dobychu so kejžorscy po 4 hodźinach popołdnju do wopušćeneje Maglajskeje twjerdźizny. Wrota bě pšchitomny wrótnik zwólniwje wotewrił. Na murjach twjerdźizny stojeschtej z pyrjom wobrośćenej kanonje. We wěži pak wotkrychu cyłu bróńernju, połnu bróni ze wschěch stotkow. Na twjerdźiznje wupowšnychu rakušu korhoj, truba zapjeła generalny połhód a wojacy wopowědźichu tři króć „hurra“ zawołajcy, zo je Maglaja dobyta.

W tutej bitwje bě zajimawy, byrnjež też nimoměry wobčežny połhód nabočneje kolony połkownika Kinnarta. Tomu bě so nawdało, zo ma njepšchećela wobćišć a so jomu do khribjeta a do lěwoho boka walić. Hižo wječor pšched bitwu Kinnart ze swojim wotdźělom wućeže. W měšťačku Těšchanach, hdźež nocowachu, něchtó na nich ze žandarmišeje kasarny němški a madjarscy zawoła. Běschtaj to dwaj kejžorskaj husaraj njezbožownoho 5. schwadrona, kotrejuž běchu ludźo w lěsach nadeschli a žandarmam pšchepodali. Wbohaj běschtaj do łoschle wustěkanaj.

Hišće runje w prawym času dóńdże Kinnartowa kolona, zo mózesche we wuzkim pšchesmyku poroženomu čěłacomu njepšchećelej puć zastupić. Schtóž z njepšchećelow bodakej (bajonetej) abo kuli wućekny, bu do rozwódnjeneje torhaceje Bośny zahnaty, kotraž skorc wschitkich špózera. Jenož 9 rokćerjow zajachu — polo a pšchesmyk běschtej z čěłami posytej. Dwě korhowi, wulka hromada bróni, tšélwa a cyroby padże dobyćerjam do rukow. Pola nětkotrych podnjennych rokćerjow namakachu uniformy a bróńe rakuskich husarow, kotříž běchu pšchez Maglajsku pšcheradu wo žiwjenjo pschišchli. Kejžorscy mějachu tón dźeń 3 mortwych, 14 ranjenych. Spróćenomu wójsku popschachu dźeń 6. septembra k wotpočinjenju.

Pół kompagnije 52. połka wupósłachu na rekwisiciju. Z makoho měšťačka pšchihnachu wojacy nic jeno stadło skotu, ale skoro też cyłe wobydlerstwo. W najwjacy domach běchu wojacy bróńe a kruchi uniformow rakuskich husarow namakali, kotrychž běchu w Maglaji nadpadli. Mužowje chodźachu z horda w husarskich schkórnjach a kholowach a pjezłach a na hłowje noschachu roztšélane husarske čapki. To so nad nimi hrozne wjeselesche. Něhdźe dwacećoch, kotříž mějachu na sebi kruchi husarskeje uniformy, po wójnskim wusudźenju roztšélachu. Druhich póšłachu pod wójnskim pschewodom domoj. „Mjerpěkne drje, ale w tajkich časach a poměrach nuzne khostanjo,“ pšchispomina połkownik Holtz we swojim zapisku.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Karl, Alfreda Böhmy, depotowoho vicefeldwebla (w Riesy) rodź. w Dźěžnikecach, s.

Wěrowanaj: Mikławš Žofka, dźěłaćeŕ we Worklecach, z Hanu rodź. Hickee w Budyšinje.

Zemrěli: 24. jan.: Olga, Józefa Otty, šewca w Dobruši, dź., 9 m. 21 dn. — 26. jan.: Franc Krajewski, dźěłaćeŕ w Budyšinje, 44 l. 3 m. 25 dn.

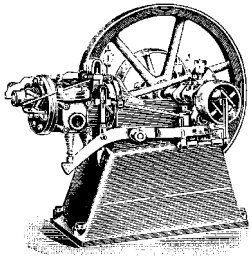

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, benzolowe-, petroleowe- a spirituzowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 23. jan. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 28. jan. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	16	24	16	54	16	32	17	—
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	60	12	80	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	12	60
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	55	9	73	10	—	10	20
Rožka, nowa	7	88	8	—	7	70	8	—
Ječmjeń	9	20	9	50	8	50	9	—
Wows	8	—	8	10	7	70	8	10
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Ržana muka	9	75	13	75				
Syno	3	50	3	90	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena (z cypami)	3	67	3	84	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena (z mašinu)	2	50	2	70	—	—	3	54
Prosata 816 (w Kamjencu 219) jene	8	—	24	—	12	—	22	—
Butra 1 kg	2	30	2	40	2	30	2	40
Jeja, mandl	1	50	1	65	—	—	1	35

Pšeńčne wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Rżany gris 7,40

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 25. jan. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—42 hr.,		56—78 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—40 „		62—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40 „		48—72 „
4. Čełatę,	„ „	„	„	39—51 „		69—81 „
5. Swinje,	„ „	„	„	48—55 „		63—70 „

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kśiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12[1]

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikaŕ

Budyšin

Serbska droha, rožk žitn. hasy.

Założene 1857.

Kozace kože,

howjaze a **wowče kože, wowču wołnu, ćelace** a **kaniklace kože, koče, tkhórjace** a **kunace** (mordarjace) **kože,** kaž też wšě družiny druhich koži kupuje stajnje po najwyššich płaćiznach [211

Heinrich Lange

při serbskej katholsk. cyrkwi a při žitnych wikach 11 napřeco »Złotej Hwězdźe«.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorćčak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorćčak 307.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Seehce restaurant „Germania“) - - - **Telefon čo. 217.**

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Swobod. zjednoć. kath. wučerjow serb. Luž.
zmėje **srjedu 3. febr.** popołdnju 1/2**4** hodź. w **Radworju** pola Kindermanec **zhromadźiznu.** — 1. Rozprawa z Drježdźan. 2. Zličbowanjo. 3. Něšto z časa bibliskich Faraonow. [27

Lubijska banka.

Lubij w Sa. ⁂ ⁂ ⁂ Nowygersdorf.
Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3 měsačnym	„	3½ %	
„ 6- a 12 měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne **wuhotowanja wobydlenjow,**
61 **też jednotliwe meble za jstwy.**

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ **smjertne kříže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Pytam spušćomnu, čistu, młodu **serbsku holcu** k šěsć njedźel staromu dźěśću. Zastup přeje so **hnydom.** Zamołwjenja maja so pósłać na Frau Rittmeister Stäcker
29] Grimma i. Sa.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow w Budyšinje

zmėje **prěnju njedźelu (7.) februara** město měsačneje zhromadźizny **zawjeselenjo** wobstojace ze spěwa, dźiwadła a rejow. **Započatk we 8 hodź. wječor.** — Zastup jeno za sobustawy, za druhich jeno z khartkami, kotrež maja sebi do časa wobstarać. [30

Cow. Serb. Burow za Ralbičansku wosadu

zmėje swoju lětušu **hłownu zhromadźiznu** wutoru **2. februara** (na swj. Marilju) popołdnju w 4 hodźinach w **Konjecach.** — Wo prawje bohaty wopyt prosy
28] **předsydstwo.**

Za njezbožownych w Italskej!

Njedźelu 31. januara t. l. **wječor** 1/2**8** hodź. wuhotuje so we Weberec hosćencu w **Njeswačidle**

serbski koncert a dźiwadło.

Koncert wuwjedźe Khrósćičanska »Jednota«, dźiwadło sobustawy Jaseńčanskeje »Bjesady«.
Čisty wunošk je postajeny za njezbožownych w Italskej, kotřiž su přez zemjerjenjo wšitko zhubili.
Wšitkich lubych Serbow přeprošuje wutrobnje
Jan Čech z Łomska,
25] předsyda wubjerka.

Ludowe towarstwo (Volksverein) w Budyšinje

zmėje **njedźelu 31. januara 1909** wječor w **8** hodź. w **»Albertowym dworje«**

swójbny wječor.

1. Přednošk ze swětłowobrazami (na 100 wobrazow!) knjeza seminarskoho wyššoho wučerja Klausa: **Pućowanjo do Italskeje.**
2. Dźiwadło.
3. Wulosowanjo darow (wuzbytk za tudomne Vincencowe towarstwo).

Dary přijimaja kk.: kanonik a farař M. Žur, direktor tach. šule J. Nowak, překupc Angermann (w Serb. Domje), překupc trubkow Thomas (zwonk. lawska dr.), sem. wyšši wučeŕ Bruger (Jurjowa droha 28 I) a wšitcy druzy dowěrnikojo ludowoho towarstwa.

Dźiwajo na dobry zaměr tutoho zarjadowanja so sobustawy lud. tow. z přisłušnymi na prawje bohate wobdźělenjo přeprošuja. **Hosćo su wutrobnje witani.** [32

Dźak.

Wšěm česćenym a lubym **měšniskim bratram** a **knjezam, přiwuznym, přećelam, znatym** a wosebje też **wosadnym,** kotřiž su mi mój **sležborny měšniski jubilej** so prócowali **wokrasnić,** ze słowom a skutkom, z radu a z prócu, ze spěwom a z hudźbu, z darom a woporom, a **wšitkim,** kotřiž su mje ertnje abo pisomnje z **přećom zboża zwjeselili,** wuprajam tu **wutrobny dźak** a **„Zapłać Bóh!“**

»Swěrna myslička wěčny pomjatk ma!«

W Baćonju, 26. wulkoho rózka 1909.

31] **Jurij Libš,** farař.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihlićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 6. | Budyšin, 6. februara 1909. | Lětnik 47.

Maćerna modlitwa.

„Ah, witajće k nam, maći Zahrodnikec, a witajće wotemše, tak, što dha dobroho njeseće?“ rěčeše Nĕhdźečanski knjez farař k Zahrodnikec maćeri, kotraž runy puć wotemše k njomu na faru přińdże.

Zahrodnikec mać, w pjećdźesatych lětach, ale hižo khětro potulena přez napinace pólne dźĕło, z blĕdym ćerpjacym wobličom, wodychny hłuboko a praješe: „Móžeće wšak sebi myslić, wjeledostojny knježe, z čim přecy z nowa přikhadźam, zo byšće mje zasy trósku zawjeselił a posylnił w mojim ćerpjenju.“

„Je pak to něšto wo Janu?“ wotmołwi knjez farař.

„Haj.“

„Njezbožowny młodźenc! Potajkim su wšě waše próstwy a napominanja podarmo a wón so njeda polĕpšić?“ sobuželnje knjez farař dale powĕdaše.

Zahrodnikec mać město wotmołwy hórcy płakać poča.

„Na, njechamoj stać tudy w khěži, pójće dale, maći“, kazaše farař, wočinješe durje blizko swojeje kencle, hdźež so Zahrodnikowej posynyć kazaše, a hdyž stara hospoza runje snĕdanjo přinošeć poča, kiwny farař, zo hišće snĕdać njebudźe, snadź za khwilku.

„Tak wuprajće so, što was tak boli, snadź změju rady a trósta za was!“

Trochu pozbĕhnjena přez tak přećelne słowa, Zahrodnikowa wotmołwi: „Kak njewuprajne njezbožo to za mnje je, zo je so tón mój syn takle přeměnił, to njemóžeće sebi myslić. Wy sće joho znał, wjeledostojny knježe, a wěsće, kak dobry a dušny to hólčeć bĕše; myslach sebi, zo jeničcy radosće na nim dožiwju, a za to mohła sebi nětko woči wupłakać. Ach, Božo, z čim sym tajkele ćerpjenjo zasłużiła?!“

„Njerěčće tak, maći! Wšak šće njeje wšitko zhubjene, a da-li so Jan jenož wjesć přez zły přikład, njeje wuzamknjena móžnosć, zo so wšitko zasy porjedźić hodźi“, dźeše farař.

„Hdy by to Bóh dał!“ mać pozdychowaše, „ale hdy byšće wšitko wĕdźał, wjeledostojny knježe! Hišće njejsym cyle zabyła ranu, kotruž mi syn přihotowa z powĕsću, zo duchowny njebudźe.“

„Njejsym so nadźał, zo budźeće tak małomyslna, hdyž sym wam tola tehdom hižo prajił, zo nuzowana służba njeby Bohu luba była a zo maja starši tak rjec hrĕch, hdyž swoje dźĕći k powołanju nuća, kotrež je přećiwo jich powazy a jich wotmyslenjam.“

„Ach, na waše złote słowa wšak zabyła njejsym a nihdy njepřestanu wam być dźakowna za trósť, kotryž sće mi tehdom tak sćerpnje a lubosćiwje poskićał, ale to je přez człowjesku móc, hdyž widźiš, zo joho wšitko jeba a wopušća, na čož swoju cyłu nadźiju w žiwjenju staješe.“

„Njemylu-li so, was najbóle rudźi, zo Jan njecha być duchowny; dyrbiće pak sebi překłasć, kak jara by wón był njezbožowny a njespokojny w powołanju, ke kotromuž ženje njeje mĕł lóšt a lubosć. Oh, wy, maći, z wašim prostym rozomom njemóžeće wopřimnyć, kak ćežki a zamołwity je duchownski staw! Wo nim najprjedy płaći słowo swjatoho pisma: »Wjele je jich powołanych, ale mało wuzwolenych.« Sće sebi na to pomysliła, zo dyrbi duchowny stajnje žiwy być w najkrućišim sebjezaprĕwanju? Cyłe swoje žiwjenjo dyrbi wón wĕnować swojim dowĕrjenym dušam, starać so wo zbóžnosć wšitkich, napominać zabłudźenych, druhim być přikład křesćanskeje ponižnosće, sćerpnosće a lubosće. A zo dyrbi w našim času, w tutej dobje njewĕry a modernisma, duchowny być cyły muž, kotryž so nihdźe a nihdy zatrašić njeda, byrnjež też móceniše zmohi so jomu napřeću walałe, to dyrbiće też wĕdźeć. Wĕra, duchowna sylnosć a zmužitosć je trĕbna, ma-li so tajki młodźenc k tomu rozsudźić, a stajnje je lĕpje, so rozsudźić z časom, hač snadź z njespokojnej wutrobu zastupić do powołanja, kotrež by jomu jeno było k zahubje. Ach, kak mnozy starši so tu přehrĕša z tym, zo swojich synow tak rjec nuzuja k duchownstwu, dokelž to su potom z wjetša duchowni, podobni dźĕłaćerjam, kotřiž dźĕłaju mzdy dla. Woni jenož činja to, štož je runje cyle nuzne, zo bychu snadź swoje zastojnstwo zdźerželi, ale dale so njestaraja wo zbožo swojich dowĕrjenych.“

Zrudźena mać tutym ważnje prajenym słowam jenož mjelčo z hłowu přiswĕdčeše. Dokelž pak ničo njewotmołwi, farař pokročowaše:

„Waš syn, štož wĕm a joho znaju, ma jasnu a wotewrjenu hłowu a móže tež w kóždym druhim powołanju, kotrež so jomu lubi, stajnje być česćowny a wužitny sobustaw człowjestwa.“

„Ach, tole dźĕn je, štož mje najbóle boli; myslach sebi, njecha-li Jan zastupić do seminara, zo snadź budźe studować prawa abo lĕkarstwo, ale wčora mi we swojim dopisu zdźĕli nowinku, nad kotrejž sym cyle wustróžana“, zdychowaše mać.

„Na, strach ma stajnje wulke woči a na kóncu to ani tak złe njeje, kaž sebi wy we wašej maćernej starosći to mysliće“, posmja so knjez farař.

„Nĕ, nĕ, knježe! Pomysleće sebi jenož, tón zabłudźeny człowjek chce so zamołwić přede wšim k wojakam, zo by mohł sobu do afrikanskoho wójska, a njedobudźe-li sebi tam dosć česće a pjenjez, chce do Ameriki, snadź mohło jomu tam zbožo kćeć we złotych podkopkach, tak mi pisaše. Ach, Božo, što sym za njoho wšo woprowała, kelko pjenjez k studijam wudawała, što sym za njoho so modliła a nětko chce wostajiwši drohich studijow won do swěta, to mohła so kóždomu wutroba puknyć.“

Nětko też knjez farař poča ze swojej šĕdźiwej hłowu wić, hdyž widźeše, kak je so Jan tola cyle k swojomu njezbožu přeměnił. Mudry a wobhonjeny we wšĕm kaž bě, je so dał zawjesć přez tamne jebace pozłoćane sony, přez tamne powĕtrowe hrody, kotrež sebi młody człowjek často

twari započinajo z małymi, kotrež pak stajnje bóle rostu, doniž skónčnje k njezbožu tajkoho človjeka njerozpadnu do ničoho. Nimowólnje bě knjez farař cyle zamysleny, doniž joho hłós Zahrodnikec maćerje njewubudźi, kotraž bolostnje praji: „A toho sym, njezbožowna maś, dyrbjała dočakać.“

„Myslu sebi, zo njeje hišće wšitko zhubjene. Zo bych wuznał, překwapiła mje waša powěsć je, ale tohodla pak njesměmy hišće cyle zhubić mysle, ale přecy zasy so na Boha spušćeć, k Maćeri Božej so prawje často a nutrnje modlić, a zawěsće so wšo zasy k dobromu wobroći.“

„Bóh dał to.“

„Znaju Jana wot dźěćacych dnjow. Sym joho křćił a pozdźišo też w šuli wuwučował, myslu, zo by so dał wobroćić, hdy by jomu něchtó ważnje tu cyłu wěc wujasnił. Njepřeju drje, zo też tajcy njejsu, kotřiž snadź też pola wojakow w Africy su k dobrym zastojnstwam přišli abo w Americy z wuspěchom swoje zbožo spytali, ale to je jenož mała črjódka pornjo tym, kotřiž su přišli na prošeńsku kij nic jeno po ćěle, ale też, a to wjele bóle, po duši. Jim je so z wjetša šło, kaž zhubjenomu synej, kaž to čitamy w bibliskich stawiznach. Połni hordeje myslički wopušća swój narodny dom, swoju narodnu wosadu, pjenjezy tam wonka we swěće bórzy přečinja, na Boha luboho Knjeza tohorunja zabudu a su hubjeńši, dyžli žane druhe stworjenjo. Tuž, maći Zahrodnikec, sebi myslu, ja jomu najlěpje sam hišće napišu a poreču jomu tróšku do swědomja, snadź joho tola słowa staroho wučerja a dušipastyrja pohnuja, błudne myslički spušćić. Jenož z waha dyrbi so to stać, zo snadź so wěc njeby hišće pohóršiła.“

„Bóh luby Knjez chcył wam tutu dobrotu, knježe, tysac-króć mytować! Znutřkowny hłós mi praji, postaraće-li so wy wo to, potom da sebi Jan rěčeć. Oh, kajke by to zbožo za nas wšitkich było!“

„Sčinju rad, štož budźe w mojich mocach, ale też wy, maći, njezapomńće so prawje modlić, wosebje pytajće pomoc pola najzbóžnišeje knježny Marije. Prošće, zo by wona pola swojoho syna tu hnadu wuprosyła, zo by so wašomu synej rozom rozjasnił a wón spóznał, kak ćežko hrěši přećiwo swojej maćeri. Maćerna modlitwa předobudźe samo njebjesa, přetož ženje njeje hišće słyšane, zo by wusłyšany njebył, štóž so nutrnje a poninžnje na Maćeŕ Božu wobroći.“ Z tutymi słowami skónči knjez farař rozmołwu, a Zahrodnikowa poda so z łóžšej wutrobu domoj.

Wšědnje khodźeše nětko Zahrodnikec maś do domu Božoho, a stajnje, hdyž bě so při wołtarku „Maćerje dobreje rady“ pomodliła, dźěše něšto wołožena domoj. Njeběše cyle měsac, zo bě Zahrodnikowa z knjezom fararjom powědała. Tu zasy jónu tak prawje nutrnje so k swj. Mariji wućekaše, zo by tola jeje syn spóznał, što je k joho spomóženju. Zbožowniša hač hewak hdy khwataše zasy domoj. Tu bórzy po njej zastupi listynošeŕ do domu a přepoda list — list wot Jana. Z třepotacej ruku wočinješe maś list, so bojo, kajke njezbožowne nowinki pak dźens zasy nazhoni. Tola kak so dźiwaše, hdyž poča čitać:

„Droha, lubowana maći!

Prošu Će nutrnje, wodaj mi, zo sym Će w poslednim času stajnje tak rudźił! Ani sam njewěm, što je so ze mnu wšo stawało, je mi nětkle, kaž bych z ćežkoho sona wotućił, a dźakuju so Bohu, zo so njejsym překhwatał z tym, štož mějach wotmyslene činić. Mějach wotpohlad, zanjechać studije, na kotreż sy tak ćežke wopory přinjesła, a hić do afrikanskoho wójska. K tomu hižo wjele njebrachowaše, tu nadobo w tutym rozsudnym času zetkach wóndanjo na hasy pohrjeb. Zemrěła bě stara maś, kaž sebi ludźo wokoło powědachu, a za kašćom kročeše młodźenc, kotryž žałostnje płakaše wo swoju zemrětu maćefku. A tu jako błysk přejědźe moju hłowu, hdy by nětkle takle Ty wumrěła, kajku winu bych měł na duši, zo sym Će takle krjudował a Twojej radźe njeposłuchał. Přińdźech cyle zamysleny domoj, hdźež nadeńdźech list wot našoho knjeza fararja. To běchu prawe słowa, kotreż pisaše, a přińdźechu w prawym času. Hižo sym spušćił myslički, hić do Afriki, ale tak khětře, kaž změju maturu zady so, přijědu domoj so z Tobu a knjezom fararjom rozrěčeć, što mam započeć. Tola najskerje přijědu hižo jako bohosłowc. Mjez tym měj so rjenje, postrow też wšitkich domjacych, a knjezej fararjej praj wutrobny dźak a postrow.

Twój dźakowny syn Jan.“

Lědom běše list přečitała a hižo běžeše z nim ke knjezej fararjej, kotryž so njemało dźiwaše, zo Zahrodnikec maś nadobo tak zbožowna přikhadźa. Knjez farař list přečitawši praji: „Na, to wěrju, zo je was tutón dopis zwjeselił.“

„A za to mam so jeničcy wam dźakować, wjeledostojny knježe.“

„A swojej modlitwje! Sym wam prajił, zo so k najzbóžnišej knježnje nichtó bjez wuspěcha wobroćił njeje, a tak je też tu. Wjeselmy so, zo je so to tak skónčiło, a zo je waš syn tola hišće měł dobru, póćiwu wutrobu ...“

Bórzy přijědźe Jan po derje wobstatej maturje domoj, a po prózdninach woteńdźe jako bohosłowc do duchownskoho seminara. Studowaše pilnje, zo by był dospołny muž k česći a zbožu swojej wosadźe a wótcnomu krajej.

Zahrodnikec maś pak so modleše dale, a jeje modlitwa bu krónowana. Wj..... k.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

V. We Florencu.

(Pokročowanjo.)

Mjez Florencskimi hrodami je najwosobniši a najwjetši palazzo Pitti, w kotrymž kral Viktor Emanuel bydli, wězo hdyž je we Florencu. Je 32000 quadratmetrow wulki, ma 900 jstwow, a khowa so tam wulke bohatstwo wobrazow, mosaikow (z kamušskow zestajanych) a druhich wumjełskich wěcow. Wosebje nadpadnje, hdyž widźiš njebjesku kralownu tu rysowanu a předstajenu w tajkej mnohosći wšelakich idejow a wobrazow, zo ći ćežko bywa, wuprajić, kotry wobraz so ći najbóle spodoba. Najwjetši molerjo mějachu za najwjetšu česć, mjez swojimi wupłodami też swjatu knježnu předstajić, štož je nowy dopokaz wuznamnoho a a jimacoho česćowanja italskoho ludu za swoju Madonnu. Tutón po swojim prěnim wobsedźerju Luca Pitti pomjenowany hród zwisuje přez galleriju abo khódbu ze starym pałacom abo kaž też ŕeka: z palacom degli Uffizii z druheje strony ŕeki. Do tutoho poprawom najprjedy zastupiš a podaš so po „starym mosće“ (ponte vecchio) mjez samymi wobrazami a wosobnymi gobelinami (přeséćeradłami) do palazzo Pitti. W palacu degli Ufficii je wšitko nahromadźene we swětosławnej galleriji degli Ufficii, štož je Florenc na bohatstwach a wumjełstwach wupłodźił. W zběrkach tutoho hrodu je sebi nadobna swójba Medici njezahinity pomnik stajiła, kotraž je krajej wulkich wótčincow a cyrkwi zasłužbnych bamžow a biskopow dariła. Za wučencow a wumjełcow je stajnje darniwu ruku a spěchowacu mysl měła a ze swojimi bohatymi srědkami je swoju a města sławu množiła.

Njeje z cyła móžno, tu nakopjene bohatstwa wopisać. Běchmoj w tutymaj hrodomaj cyłe dopołdnjo, ale cyły čas móžachmoj jenož k tomu wužić, zo te bjezkónčne sale přeńdźechmoj a tu a tam před wosebiće wuznamnym wobrazom khwilu zastachmoj. Skoro wšitcy sławni mužojo Italskeje maja tu postawy a wobrazy. Tu spóznaješ najlěpje, zo Italska ma prěnje městno na swěće dóstać za wumjełske zmyslenjo a bohate spłodźenja. Žadyn kraj njemóže so tu runać z njej, a hdyž italski krajan z hordym stupom stupa přez tute sale a so čuje jako tajki, štó chcył jomu to za zło měć?

Zo bychmoj rjany přehlad na město mělој, podachmoj so na blizku hórku do St. Miniato. Je to bohaće wupyšena cyrkej z mnohimi pohrjebnymi pomnikami, a z njej je zjednoćeny kerchow. Na dale deleka ležacym šěrokim naměśće „piazza le Michelangiolo“, hdźež so wječor wosobny swět překhodźuje, maš nimo měry krasny pohlad na město a na krajinu.

Po domje najwjetša cyrkej je Santa Croce, „k swjatomu křižej“. W njej je město swojim wuznamnym a

„wulkim“ krajanam, tudy pokhowanym, krasne pomniki postajiło. Tu je pokhowany sławny Michelangiolo, kotryž je sebi nimo druhich twarow wosebje přez wutwarjenjo Pětroweje cyrkwje za wšě časy sławne mjeno zakhował.

Tež pomnik sławnoho „Galilei“ tu namakaš. Wón zakitaše nětko kóždomu dźěsću znatu wučbu, kotraž pak tehdom njedosahacych dopokazow dla přećeli njenamaka, zo so zemja wokoło słónca wjerći. Wón bě žiwy a wumrě jako pobožny katholski křesćan, a zo je swój wotpočink w katholskej cyrkwi namakał, dopokazuje bóle hač wšo druhe wopačnosć — jeli njecham krućiše słowo trjebać — měnjenja tych, kotřiž so stajnje na cyrkej hrěša, zo do swěta trubja: mjeno Galilei najjasnišo pokazuje, zo katholska cyrkej wo pokročowanju a wudospołnjenju wědomosće ničo wědźeć njecha, a zo je wšěm nowym wunamakanjam a dopokazam wědomostnych prócowanjow njepřećelna, dokelž so stajnje boji, zo mohła na swojej wučbje něšto přisadźić abo zo mohło so to a tamo jako wopačne we swětle wědomostnoho pytanja wukopać. O, ći wbozy, štó je wědomosć hižo pěstował, prjedy hač běchu wšě te wědomostne hwězdy, kotrež často so błudnym hwěžkam runaja, hdyž počinaja do swjateje cyrkwje rubać, jeli nic katholska cyrkej? Z čim bychu woni dźensa so chcyli wudospołnjeć we swojich wědomosćach, njeby-li jim cyrkej trěbne srědki w nawalach njepřećelskich powróćenjow wukhowała, njebychu-li mniša knihi wotpisowali, w šulach skoro sami z wučerjemi byli? Runje italski kraj nam najkrućiše dopokazy za to při kóždej kročeli dawa, zo je swjata cyrkej wědomosć a wumjełstwo we wšěch časach pěstowała a hajiła, haj wumjełstwo škitała, podpjerała a k nowym dźěłam pohonjała. Tež tu so pokaza wěrnosć słowa: hdyž sebi wučeni našoho časa mysla prawje wučeni być, potom započinaja wot puća wučenosće wotstupować. Hdyž so měrja přećiwo cyrkwi, bórzy jich lepiš na njewědomostnych wopačnych pućach.

Dalša sławna a rjana cyrkej je S. Maria novella, najrjeńšo wupyšena wot zemjanskich swójbow, wosebje wjeŕcha Cosimo I. Jako krasny Boži dom dyrbi so tež mjenować San Marco, cyrkej swjatoho Marka z přitwarjenym klóštrom. Woboje je sławny dominikanski mnich fra Giovanni Angelico de Fiesole z wurjadnje rjanymi wobrazami na sćěnu wudebił. Klóštr je přetworjeny do museja. Je tu hišće widźeć 45 jstwičkow, w kotrychž něhdy mniša z rjadu swjatoho Dominika Bohu słužachu, a tu je tež Savonarola bydlił. W kóždej jstwičcy namakaš rjany wobraz. Tež tamnu cyrkwičku sebi wobhladachmoj, w kotrejž so pod wulkim wołtarjom njetłajace ćěło swjateje Madleny de Pazzis khowa. Swjata leži tu w drohotnym škleńčanym kašću. Haj, spodźiwny je Bóh we swojich Swjatych!

Cyrkej swjatoho Ławrjenca, zwonkownje bóle bróžni dyžli Božomu domej podobna a cyle zanjerodźena, je wosebiće wopytowana swojeju dweju kapałow dla. Přez ćmowu nakhěžu (halu) zastupiš do „capella di principi“, jako „wosmróžk“ natwarjena a je pohrjebna kapała za toskanskich wulkowójwodow, kotrychž marmorowe kašće při marmorowych sćěnach stoja. Z tuteje kapały přińdźeš do pohrjebneje kapały swójby di Medici abo nuova (nowa) sagrestia mjenowaneje. Tola njech je nětko dosć Božich domow wopytanych.

Popołdnju chcychmoj městačko Fiesole wopytać, synychmoj so na „elektrisku“ a za dobru hodźinu běchmoj na horje horjeka, na kotrejž hižo w zastarskich časach rjanosće dla khwalene Fiesole leži, a woprawdźe njejsym so kał, zo popołdnjo woprowach a sebi tu dojědźech. Tak krasne panorama na Florenc a cyłu wokolinu z ćežka druhdźe namakaš. Jenož to so nam njelubješe, zo tež tu wědźachu wo našej „Louisy“, kotraž ma tu ze swojim „nawoženju“ (na kak dołho?) villu, nimo kotrejež tež dyrbjachmoj.

Nětko pak dawam, hačrunjež z ćežkej wutrobu, tebi, rjane město Florenco, Božemje a na zasywidźenjo! Skónčam ze słowami Marquis z Beauffort: „O Florenco, kak sy ty rjane město přez twoje hrody, rjane přez twoje mištrske twary, kotrychž museum ty sy!“ Tu rěča kamjenje. Michel Angelo dawa marmorej myslenjo. Wospjetuju: Florenc je same museum a w někotrym nastupanju Rom přetrjechuje.

So wě, zo dyrbiš z wočinjenymaj wočomaj pućować, nic kaž tamón Jendźelčan ze swojej młodej žónku. Wobaj běštaj Italsku ze swojimi čeŕwjenymi pućowanskimi knihimi „Bädeker“ přepućowałoj a do Francozskeje přijěłoj. W Parizu powědaštaj, što staj widźałoj, a tu přińdźe rěč na Florenc. „Florenc?“ praji žónka, k swojomu mužej so wobroćejo, „Florenc? Myslu, mój luby, zo smój něhdźe w měsće, kotrež tak rěkaše — přenocowałoj. Něwěrno?“ — „Yes, Yes“ (haj, haj), wotmołwi nazhonjeny mandźelski, a to bě wšo, štož wobaj wo krasnym měsće při rěcy Arno wědźeštaj. Štóž tak chce pućować, njech radšo doma wostanje abo dźe do Halštrowa na hermank abo do Njeswačidła.

Srjedu rano, po dźělenju z našeje nam lubeje hospody, hdźež běchu so za naju tak wubjernje starali, zo móžu ju wšěm do Florenca pućowacym Serbam naležnje poručeć, stojachmoj na dwórnišću a w 7. hodźinje wjezeše naju ćah do „Siena“.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyschina. Duchowna wyschnosć je na wschitke katholske fary Łužicy wokolnik pósłała, w kotrymž postaji, zo ma pschi kschćenju dźěći wot njemandźelskich maćerjow wschitka zwonkowna wosebita swjatočnosć, wobstojaca na pschikład we swjatočnej abo čestnej drasće a w ličbje kmótrow wuwostać. — Zrudnje, zo dyrbjesche wyschnosć zapschimnyć, zo by tróschku zahaćiła njekhmanstwu. Mnozy derje zmysleni kschesćenjo pak budźa so wjeselić, zo je skónčnje wyschnosć sama porěčała, zo budźa nětko ći, kotsiž nochcychu na susodow a dobrych pschećelow posłuchać, tola z najmjeńscha na słowa wyschnosće kedźbować.

Snadź budźa sebi někotsi myslić, schto móže dźěćo psche to, a tuž njedyrbi so tute pschi kschćeńcy za hrěch maćerje khostać. — Dźěćo so w ničim njekhosta a též njepschikrótscha. K swjatočnej kschćeńcy (t. r. ke kschćeńcy w cyrkwi) je trěbny a dosaha jedyn kmótr. Hdyž je jich wjacy, je jenož jedyn woprawdźity kmótr, a to tón, kiž pschi dupje pschi kschćenju dźěćo dźerži. Zbytni kmótsja su jenož swědcy. Tući pak njejsu trěbni. Dyrbja-li pak ći być, pschida swjata cyrkej jenoho swědka, najwjacy pak dweju swědkow a toho druhoho wona jenož dopuschći. Wo wjacy swědkach swjata cyrkej ničo wědźeć njecha. Tohodla kschesćanscy starschi nječinja po zmysłu swjateje cyrkwje, hdyž sebi 4 abo wjacy kmótrow za jene dźěćo wuproscha. Hdyž budźe pschichodnje pschi kschćeńcy njemandźelskich dźěći jenož jedyn kmótr, budźe to dospołnje dosahace, a dźěćo změje wschitko, schtož je ke kschćeńcy trěbne, a tón kmótr njech je dobry nazhonity kschesćan.

Zo „čestna“ drasta abo hewak swjatočna drasta k tomu njesłuscha, to so samo rozemi. Dźěćo z toho ničo nima, ale to je nimo k česći Božej též česć za starschich. Abo schtó zwěri sebi žadać, zo dyrbi so njemandźelskej maćeri w zrudnym wokomiku česć wopokazać, we wokomiku, hdyž so psched cyłym swětom zjewi, zo je tuta holca swoju česć zhubiła? — Tuž njebudźe tajka swójba so wjeselić, též nic pschi swjatočnych kschćiznach, ale budźe nadźijejo so na Božu smilnosć z podaćom do Božeje wole pokućić. Rozkatu a ponizenu wutrobu Bóh njezacpěje.

Z Budyšina. Minjenu njedźelu měješe tudomne ludowe towařstwo swójbny wječor w „Albertowym dworje“. Luda běše so telko našło, zo bě sala połna. Jara zajimawje powědaše knjez seminarski wyšši wučeŕ Klaus wo swojim pućowanju do Italskeje, a něštožkuli, štož je widźał, pokaza nam tež we swětłowobrazach. Za čitarjow „Kath. Posoła“ běše to wulkotnje zajimawe a su tež wjele wjetši wužitk z přednoška měli, dokelž je jim hižo knjez kapłan Delan we swojich „wobrazkach z pućowanja do Italskeje“ wšitko jónu wopisał. Pobywši nimale po cyłej Italskej a domoj so zasy wróćiwši, pokaza nam česćeny knjez přednošowaŕ nimo někotrych znatych wobrazow a wobličow tež wobraz wot našoho njezapomnitoho njeboh knjeza biskopa Dr. Jurija Łusčanskoho, štož wšitcy z wěstej zrudnej wjesołosću witachu. Po tym běše hišće krótke

dźiwadło a wulosowanjo darow, kotrohož wuzbytk je za tudomne Vincencowe towarstwo.

Z **Budyšina.** Skład za njezbožownych w južnej Italskej, kotryž je po poručnosći duchowneje wyšnosće w našich cyrkwjach so hromadźił, zo by so swjatomu Wótcej přepodał, je rjany wuspěch měł. W Budyšskej diócesy je so wšo hromadźe 2000 hr. nahromadźiło, a to w cyrkwjach: w Budyšinje 242 hr. 50 p., w Khrósćicach 205 hr., we Wotrowje 50 hr., w Kamjencu 69 hr. 50 p., w Njebjelčicach 45 hr., we Worklecach 12 hr., w Róženće 80 hr., w Ralbicach 103 hr. 50 p., w Bačonju 55 hr., w Radworju 44 hr., w Huscy 25 hr., w Hajnicach 27 hr., w Šěrachowje 171 hr., w Nowym Leutersdorfje 15 hr., we Wulkim Šunowje 12 hr. 50 p., w Žitawje 101 hr. 60 p., w Reichenawje 38 hr. 90 p., w Seitendorfje 94 hr. 78 p., w Königshajnje 63 hr., w klóštrje Marijnym Dole 76 hr. 60 p., we Wostrowcu 127 hr., w Grunawje 94 hr. a w Lubiju 30 hr. Z klóštra Marijneje Hwězdy su 200 hr. hnydom do Drježdźan pósłali, a k dorunanju je so w Budyšinje připołožiło 17 hr. 12 p. To wšo hromadźe wučinja 2000 hr. — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Z **Budyšina.** Budyšske spěwarske towarstwo wučerjow wuhotowa štwórtk 21. januara spěwny wječor k lěpšomu njezbožownych w Italskej. Sobuskutkowała je spěwarka dwórskeje opery, Madlena Seebe. Čisty wunošk je nětko 305 hriwnow.

Z **Njeswačidła.** Sněham a wětram njemóžemy rozkazować, my wbozy — hewak drje běchmy jim zakazali tu dźiwju hru zańdźenu njedźelu. Hrozne wjedro a zawěty puć běštej mnohich wotdźeržowałoj, kotřiž so dawno wjeselachu na radostny dźeń założenja serbskoho towarstwa. Tak bě so jenož mjeńša čŕjódka swěrnych Serbow zešła. Knjez předsyda wubjerka powita zhromadźenych a wunjese sławu na kejžora a krala. Potom měješe knjez wučeŕ Kral přednošk. Poréča najprjedy powšitkownje něšto wo towarstwach a potom wosebje wo serbskich towarstwach. Dale dopokaza, kak nuzne tajke narodne towarstwa tež za evangelskich Serbow su. Prošeše přitomnych, zo bychu stupili do nowoho towarstwa a tworili joho kruty zdonk. Knjez wučeŕ Słodeńk namołwješe wosebje k čitanju serbskich časopisow, »Serbskoho Hospodarja«, kotryž chce być zjednoćaca nowina za wšitkich Serbow. Nětko so jenohłósnje wobzamknu założenjo serbskoho towarstwa za Njeswačidło a wokolinu, z mjenom »Jutrnica« (namjetowane wot našoho basnika J. Čišinskoho). Knjez farař Waŀtař witaše nowe towarstwo z třojoho stojnišća najwutrobnišo, złožujo so na słowa swjatoho pisma: „Bójće so Boha, česće krala, lubujće bratrow!“ Přichodna zhromadźizna postaji so na njedźelu 28. februara. Postrowy a zbožopřeća běchu dóšte wot kk. Jakuba Čišinskoho, fararja Jakuba z Budyšina, překupca Barta z Brězynki, towarstwa »Sorabicum« z Lipska, Jana Kruže z Rakec, towarstwa »Čornobóh« z Drježdźan a wot jeneje Serbowki z Drježdźan (bě tež pjenježny dar připołožiła). Tež wječor jara bohaty njeběše. Tola tym, kotřiž tam běchu, je so zawěsće derje spodobało. »Jednota« spěwaše po zwučenym wašnju wustojnje, a Jaseńčanska »Bjesada« tež derje hraješe. Knjez kantor Hila pokaza na elementarne njezbožo tam w Italskej a přeješe našej lubej Łužicy zwarnowanjo před tajkim a wšim druhim njezbožom. Zabawa plećeše so hišće dołho dale. — To je tola skónčnje skutk na evangelskej stronje! Přejemy »Jutrnicy«, zo by też to była, štož we swojim mjenje wupraja, rańša hwězda za naše cyłe narodne žiwjenjo. Njech sćěhuja nětko też tamne evangelske wosady! — Wobžarowachmy jara, zo so ani na zhromadźiznje, ani wječor nic jedyn z wosadnych wučerjow njepokaza! —

Z **Khrósćic.** Jaseńčanska »Bjesada« změje jutře, njedźelu 7. februara, swoju zhromadźiznu, nic hakle za tydźeń.

3 **Drježdźan.** Pšichodnu wutoru, 9. februara, njezakomdź nichtó z naschich Serbow tudy, „Jednotu“ wopytać. Rjany a zajimawy serbski pschednoschk so nam tam poskći wot knjeza fararja Krala-Dubinskoho. Hdyž nam tón knjez telko luboscze wopokaza, tuž budźmy z najmjenscha dźakowni z tym, zo w prawje wulkej licbje pschindźemy. Druhe zabawjenja a wjesela w korćmach a na lodźe nas pschecy hischće dočakaja — abo tola zawěsće hódniscze njesju, hač nascha „Jednota“ z rjanym a lóžboho zajimacym pschednoschkom a ze serbskej zabawu ze swojimi krajanami.

Z **Kamjenicy.** Někotryžkuli z lubych čitarjow Posoła traš budźe so zajimować, hdyž něšto wo prjedawšim redaktoru zhoni a wo polu joho nětčišoho skutkowanja. Přečitawši sebi te někotre ličby a přemysliwši sebi trochu, što w nich prócy a zrudoby tči, budże kóždy wěrić, zo Kamjeničanskomu fararjej mało časa zbywa k dźełu za luby Posoł, a zo jomu často w duši klinča rjane słowa: doma, doma rjenje je! — Město Kamjenica ma tu khwilu 272000 wobydleri, mjez nimi 16118 katholskich. Tući słušeja do dweju katholskeju farow, kotrejž so mjenujetej prěnja (k swjatomu Janej Nepomuckomu) a druha (k swjatomu Józefej). Prjedawši redaktor je farař prěnjeje fary, do kotrejež słušeja dobre tři stwórćiny města z nimale 13000 dušemi a hišće wobšérna wokolina z mnohimi městami a wsami, wšo hromadźe nimale 20000 duši, kotrež w 124 lutherskich farach rozpjeršene bydła. To je hobrska, sobu najwjetša katholska wosada Sakskeje. A tola ma farař jenož 3 kapłanow w Kamjenicy, z kotrychž hišće jedyn khorowatosće dla skoro ničo wjacy činić njemóže, a jenoho exposita w Mittweidze. We Wechselburgu dźerži Bože służby hrodowy kapłan, tu khwilu knjez kapłan Jurij Delenk.

Křćenych bu w tejle farje loni 470 dźěći a 1 dorosćena wosoba. Z dźěći wšak też někotre ke křćeńcy same přiběžachu! Hólčatkow bě 237, holčatkow 233, njemandźelskich 143 a přez 20 z civilnych „mandźelstwow“! Z křćenych dźěći mějachu 7 lutherskoho nana a 42 luthersku mać. 13 dźěći dósta nuznu křćeńcu, 12 bu jich w khorowni křćenych, 37 na wšelakich městnach wobšérneje diaspory, druhe wšě w farskej abo w filialnej (w Mittweidze) cyrkwi. — Swjatych woprawjenjow wudźěli so 7675, a to w farskej cyrkwi 6575, w Mittweidze 362, we Wechselburgu 450, w Penigu 117, w Limbachu 40, w Hohenaeku 93, w Sachsenburgu 8, w sudniskim jastwje 30; nimo toho bu 169 wosobow doma wobstaranych. 8 wosobow wróći so do klina katholskeje cyrkwje, 134 pak jich wot njeje wotpadny (121 k lutherskej, 1 k němsko-katholskej a 12 k njewěriwcam). Nimo toho dyrbjachu 17 dźěći swojim staršim we wotpadźe sćěhować! — Připowědanych bu 101 porow, wěrowanych 68, mjez nimi 15 měšanoho wěrywuznaća. — Pokhowanych bu 231 wosobow, 123 mužskoho a 108 žónskoho splaha, 37 na zwonkownych kerchowach. Do 1. lěta zemře 91 dźěći, do 14. 26, do 20. 7, do 30. 25, do 40. 19, do 50. 18, do 60. 19, do 70. 10, do 80. 9 a do 90. 3.

Předpisane wopory mějachu w farskej cyrkwi 440 hr. wunoška, dale bu woprowane za cyrkwinske potrěbnosće 246,50 hr., za khudych 756,50 hr. a za wšelke druhe spomóžne a nabožne zaměry 1387,72 hr. Farskich wuswědčeni, listow, spisow a t. d. wupósła so 1818.

Bože służby wotměwachu so porjadnje w farskej cyrkwi, w filialnej cyrkwi w Mittweidze a w hrodowej cyrkwi we Wechselburgu, 12 króć za lěto w Hoheneku a we Waldheimje, 8 króć w Penigu, 6 króć w Limbachu a Hajnichenach a 2 króć w Sachsenburgu.

Nabožina wučeše so: 1. w tudomnej prěnjej katholskej měšćanskej šuli (642 dźěći), 2. na farje: a) srěnim a měšćanskim šulerjam (45), b) zwonkownym dźěćom (80), 3. w Mittweidze (242), 4. w Harthawje (39), 5. w Einsiedelu (17), 6. w Markersdorfje (12), 7. we Wolkenburgu (25), 8. we Wechselburgu (22 a 5), 9. w Luncenawje (15), 10. w Penigu (17), 11. w Limbachu (20) a 12. w Rochlicach (7 dźěćom). Wšěch katholskich šulskich dźěći bě potajkim 1188, njeličo tamne, kotrež z 1. fary do 2. katholskeje šule khodźa, kotraž w 2. farje leži.

Šulski dawk maja tudomni katholikojo jara wysoki płaćić, mjenujcy 75 procentow dokhodnoho dawka a k tomu hišće 24 procentow cyrkwinoho dawka. To je za mnohu liwku dušu přičina k wotpadej wot wěry. — Tele někotre ličby njech potajkim trósku lubym čitarjam wumoluja dźěło a starosće prjedawšoho redaktora a nětčišoho fararja Kamjeničanskoho I, kotryž w modlitwach stajnje spomina na swój

luby serbski lud, ćim bóle, hdyž z pjerom a ze słowom jomu wjacy služić njemóže.

Zapósłane.

Kaž přiležnje zhonich, sym z Pančičanskoho Quartettvereina wuzamknjeny, mojedla wustorčeny, a to, kaž so praji, „zapósłanoho“ dla w 4. čisle Posoła t. l.

Nětko drje so započina mój trón čumpać. Hižo 1907 dyrbjach poprawom skočić, dokelž sebi dowolich, někotrym ludźičkam wěrnosć dopowědać, kotruž wot druheje strony njezhonja. Nětko pak je so předsyda ze swojimi stajnje zwólniwymi sobustawami khětro zapozdźił a je wo swoje wjeselo přišoł. Hižo přez lěto njepłaću z wotpohladom ani přinoška, njewopytam ani jich zhromadźizny, dokelž z towařstwom žanoho zwiska wjac měć njechach. Tak sym so sam z towařstwa wuzamknył. Dźiwać so dyrbju, zo dwaj „mojej kollegaj“ we wustawkach bóle wobhonjenaj njejstaj a tajke wěcki sobučinitaj.

Byrnjež authentiscy njewědźili, štó je autor tamnoho zapósłanoho, dha tola sydnu so k radźe a sudźa a ćisnu jenoho z towařstwa, kiž wjac sobustaw njeje. Tak ma wěc kusk humora, a tón je w žiwjenju trěbny a dobry. Wšo so tež za zło wzać njesmě ... Njedawno staj so dwaj starej sobustawaj wuzamkłoj, dokelž měještaj přez poł lěta zastate a na płaćenjo běštaj pozabyłoj. Na swjedźeń tež njebuštaj prošenaj, a ja běch prošeny a njewěm, čohodla. Po času drje so někotromu woči wotewrja. Nadźijomnje nic přepozdźe. Satis! „Karan khodźi jenož tak dołho k studni, doniž wuško njezhubi.“

Jurij Słodeńk.

K wujasnjenju.

W 4. čisle „Katholskoho Posoła“ čitachmy „Zapósłane“, kotrež so zabjera z Pančičanskim Quartettvereinom a z joho 11. januara postićanym musikalnym wustupom. W kóždym nastupanju wulcy poradźeny swjedźeń je wězo wšu hidu spisarja tamnoho „zapósłanoho“ rozpyrił, a tuž so ze zaslepjenej njemdrosću woprawdźitosć runje na hłowu staja. Pančičanski Quartettverein čuje so tohodla winowaty, sćěhowace wujasnjenjo zjawnosći podać:

1. Hdyž spisowar měni, zo rozprawa „znatoho kritikusa z Kamjenca“ jenož njezasłuženu khwalbu kida na dirigenta a spěwarjow, dha bě hižo dawno doprědka wo prawym abo njeprawym wusudźe kritiki rozrisowane přez mócny a bohaty přikleśk připosłucharjow po kóždym jenotliwym čisle. Quartettverein budźe njedźiwajo na kałate wupady hidźerjow po swojich mocach dale kročić w pěstowanju serbskoho a němskoho spěwa.

2. Prěnjotne mjeno „Serbske spěwarske towařstwo w Pančicach“ so přeměni do „Quartettverein w Pančicach“ lěta 1906, hdyž njebě podpisany, ale — knjez wučeř J. Melzer w Pančicach dirigent towařstwa.

3. Towařstwowe protokolle so pisaja wot lěta 1904 němske (towařstwo ma tež němskich sobustawow), — zarjadowanjo, kotrež dosaha do časa, hdyž bu knjez J. Melzer dirigent towařstwa.

4. Tosame płaći tež wo němskim naćisku programow (hl. program koncerta 18. I. 1904 a dr.).

5. Přeprošenja k towařstwowym zawjeselenjam su so hižo spochi — po přistojnej zdobnosći — němskim hosćom němske stałe, serbske pak tym, kotsiž móža serbscy čitać: tak tež lětsa zasy bě.

6. Wotmyslene zwjertnjenjo wěcow, jako bychu tele nowotařstwa w Quartettvereinje hakle čink nětčišoho wjednistwa byłe, kaž tež njekmčomne přiskłodźenja, zo by nětčiše „knjejstwo“ w towařstwje na germanisowanjo Serbow wotměrjene měło, móže potajkim jenož w tajkim zmyslenju knjeza dopisowarja swój kužoł měć, kotrež je cyle přez nacionalny fanatism zamućene.

To njech je prěnje a posledne słowo!

Po porućnosći Quartettvereina w Pančicach

Brauner, t. č. dirigent.

Z tym njech je nětko kónc! „Katholski Posoł“ žane „Zapósłane“ wo Pančičanskim Quartettvereine wjacy njepřijima. Wšitko dyrbi jónu swój kónc měć.

Redakcija.

Z cyłoho swěta.

Němska.

W němskim sejmje běchu tři dny dołho debatty dla njezbožowanoho nowoho towařstwowoho zakonja, kotryž je posledni sejm z tajkej nuzu a prócu přećiwo lěpšomu přeswědčenju přećišćał. Hižo so na wšěch róžkach pokazuje, zo je to „njezbožowny“ zakoń, bróń w rucy knježeřstwa a joho zastojnikow přećiwo tym, kotrymž knježeřstwo dobre njeje. Zo je zakoń wosebje přećiwo Polakam kowany, so nětk dospołnje pokazuje, a to w nałožowanju „rěčnoho paragrafa“, kotryž za zjawne zhromadźizny němsku rěč žada. Při wuradźowanju zakonja bě knježeřstwo wuprajiło, zo za zhromadźizny, kotrež so wo dźěłaćeřskich a hospodařskich naležnosćach wotbywaja, spomnjeny paragraf płaćić njedyrbi. A hlej, Polakam so njedowoli, tež w tajkich zhromadźiznach pólski rěčeć. Wšitke skóržby jow ničo njepomhaja. Tajke zhromadźizny khětse „politiske“ mjenuja, a hnydom je zakazane, w nich pólski rěčeć.

— Kejžor Wilhelm je při přiležnosći swojich 50. narodninow mjez druhimi hnadownymi wopokazami tež hrabju Wilhelma z Hoensbroech z čestnymtitulom „excellenca“ wuznamjenił. Hrabja Wilhelm z Hoensbroech je tež nam Serbam derje znaty, dokelž je wuj našeje njeboh Moniki a ma nětko tež hłowny dohlad nad Workečanskej khorownju. — W politiskim wustupowanju je so w nowišim času cyle wot centra, kotromuž je prjedy přisłušał, dźělił a přećiwo njomu nowe towařstwo „Deutsche Vereinigung“ załožił.

— Němske łódźnistwo ma nětko třeće městno we swěće. Najsylnišu móc na morju ma Jendźelska, kotraž ma 61 wójnskich łódźow prěnjeje klassy. Potom sćěhuje Amerika z 31 tajkimi łódźemi, potom Němska tež z 31 wójnskimi łódźemi z trochu mjenje wobsahom hač Amerika. Francozska ma 26, Japanska 25. Z toho sćěhuje, zo je skóržba tamnych, kotsiž Němsku bjez wobory na wodźe mjenuja, njeprawna. Jendźelsku wšak drje Němska ze wšěm brónjenjom na wodźe njepřesćehnje.

Pruska.

Wjeřch Bülow je wóndy w pruskim sejmje jako předsyda ministerstwa dlějšu rěč měł, w kotrejž je wo wšelakich naležnosćach so wuprajił. Wosebje zajimawe běše, zo cyle raznje wupraji: W nowych dawkach dyrbi cyle nuznje tež dawk za zawostajeństwo, tež najbližšich krejnych přećelow, być. To bě wosebje přećiwo konserwatiwnym rěčane, kotsiž su cyle přećiwo tomu dawkej. Jelizo konserwatiwni, kaž je z rěčow někotrych jich wjednikow (v. Oldenburg-Januschau, v. Podbielski) słyšeć, we swojim přećiwjenju wostanu, njeje dowidźeć, što potom z kanclerom budźe. Bjez konserwatiwnych tónle dawk móžny njebudźe, dokelž je hižo nětkle wulki dźěl zapósłancow, tež centra, přećiwo njomu.

— W pruskim sejmje bě tamón tydźeń debatta dla nowoho wólbnoho zakonja. Knježeřstwo so porjedźenju pruskoho wólbnoho zakonja, „najhubjeńši“ je jón wjeřch Bismark mjenował, kruće staja. Socialdemokratojo su tohodla na Barlinskich dróhach rokoćenja přihotowali. Tola dale hač k někotrym zaječam tam dóšło njeje.

Württembergska.

We Württembergskim sejmje nowy šulski zakoń wuradźeja. Druha komora budźe z nim tak kaž hotowa. Wona je knježeřsku předłohu hišće pohóršiła, dokelž maja tam liberalni a socialistojo wjetšinu. Nowy zakoń chce wliw cyrkwje na šulu cyle złamać. Duchowny nima wjac lokalny dohladowar šule być a tež w šulskim předstojićeřstwje ma — tež w najmjeńšej wjescy — słowo jeno za gmejnskim předstojićerjom, kiž tola zawěsće wo šuli a pädagogicy wjac njerozymi hač duchowny, kiž je swoje 12 lět studował.

Na cyłej wěcy je to hišće dobre, zo „simultansku“ šulu (t. r. zhromadnu za dźěći kajkohožkuli wěrywuznaća) přećišćeli njejsu, dokelž socialdemokraći přezjene njeběchu.

Po wobzamknjenju w druhej komorje přińdźe nowy zakoń do prěnjeje komory, hdźež trać jón tola hišće porjedźa a jomu najškódniše postajenja wozmu. — Rottenburgski biskop Keppler z cyłym kapitlom je přećiwo škódnomu zakonjej razny protest zapołožił.

Awstrija.

Präsident ministerstwa je předłohi za rjadowanjo rěčnoho prašenja w Čechach přislubił a přihotował. Hdyž so poradźi, tute prašenjo w Čechach derje rozrisować, budźe měr zawěsćeny a

ropoty w Prazy a druhich čěskich a němskich městow w Čechach pschestanu. Čas by był, zo rakuski parlament skóńčnje zas z wuspěchom dźěła a należnosće Rakuskeje pschećiwo njenasytnej a samopaschnej Wuheŕskej zastupuje.

Kaž nowische powěsće praja, wujednanjo zawěrno lohcy njepóńdźe, pschetož němscy a čěscy zapósłancy su w sejmje pschećiwo namjetam stawali a wuprajili, zo su za nich njepschijomne.

Knježeŕstwo je swój namjet 3. februara sejmej pschedpołožiło a pschedsyda ministerstwa Biehnert je jón z wjetschej rěču poručał prajo, zo dyrbi so něschto stać, zo by w Čechach zas měr a porjad zastupił. Tak kaž nětkle to dale hić njemóže, dokelž wobkhad a cyłe zjawne žiwjenjo pschi tom ćežcy ćerpitej. Zo budźe wujednanjo njesměrnje ćežke, bě hižo tu widźeć a słyscheć. Hižo mjez rěču Biehnerta čěscy radikalni straschnje harowachu. Potom pak za rěču Masaryka nasta njewuprajity hołk w sejmje. Tsi hodźiny dołho tamni radikalojo ze wschěmi móžnymi pschiprawami (hwiždkami, pischćałkami, trubami, schćerkowami, wrjeskawami atd.) tak cychnowachu, zo žanoho jednanja móžno njeběsche. Dalsche wuradźowanjo dyrbjesche so na druhi dźeń wotstorčić.

— Sobotu 16. januara wotměwaše so w Sajbuškej hrodowej kapałcy (w Galiciskej) wěrowanjo arcywójwodki Marije Renaty, dźowki awstriskoho arcywójwody Šćěpana, z pryncom Hieronymom Radźiwilom, synom pólskoho naroda. Njewjestu wjedźeštaj nanaj — arcywójwoda Karl Šćěpan a wjeŕch Dominik Radźiwil — a nawoženju wobeju maćeri — arcywójwodowa Marija Theresija Šćěpanowa a wjeŕchowka Dominik Radźiwilowa. Wěrowanjo měješe swjećacy biskop Nowak z Krakowa.

Italska

ma pschi wschim hubjenstwje a pschi wschej starosći dla zemjerženja a joho sćěhwkow hischće khwile dosć, so wo należnosće starać, kotrež ju cyle ničo njestaraja. Za tych poddanow, kotrychž maćeŕna rěč je italska, je Rakuska wosebitu italsku prawizniſku (juridisku) fakultu we Wienje założiła. Na to nasta wulka hara a hórschenjo, dokelž běchu Italianissimi italsku universitu w Terschću (Triesće) žadali. Italski sejm je so wo tej wěcy wjele zaběrał a pschećiwo Awstriji zakhadźał, tak zo samo pschedsyda ministerstwo Tittoni, kiž spokojeć pyta, na swojim stole khabłać počina. To je tola spodźiwna khrobłosć. Schto ma so italski sejm do toho tykać? Nima doma starosće dosć a nadosć? Nowiny „Nuova Antologia" tohodla z dobrym prawom spominajcy na zemjerženjo pisaja: „Nic pschez Awstriju, ně, pschez winu Italskeje „je wótčina w strasche". Kał su organy narodnoho žiwjenja dźěłałe? Kak móžeschtej dwě provincy wot rjanoho ćěła Italskeje dźělenej być, tak zo 13 hodźinow dołho ničo wo tym njewědźachmy? Kak móžesche wulke město tsi dny bjeze wscheje pomocy być? Kak móžesche cyły rynk mrějacych městow pschi móŕskim brjozy cyły tydźeń njewopytany wostać? Kak bě móžno, zo dwě njedźeli dołho žanoho skhowa pschećiwo njewjedru njemějachu? ... Móžemy my nowe łódźe žadać, ani so njepraschejcy, kajke te su, kotrež hižo mamy? Móžemy my sebi wójnu zwěrić, zo bychmy wiki pytali za wupłody, kotrež nimamy? A mamy w Italskej krajiny a čłowjekow, kotsiž žadyn wužitk njepschinjesu a su wopory malarije! Tu je dźěło za cyłe žiwjenjo!"

— Z Roma je „Berliner Tageblatt" tutu powěsć dóstał: Wojacy w Messinje z rozpadankow jeneje khěže na drózy Via Placita załosćenjo słyschachu. Hnydom so do ryća dachu a z njesmèrnej prócu skóńčnje 80 lět staroho muža wumóžichu. Tón bě 28 dnjow so jeno ze zeleninami žiwił; ani kapki k piću njeje měł.

— Též skónc januara su w Messinje zas z nowa sylne storki zemje byli, kotrež podzemske ropoty pschewodźachu.

Ruska.

Bamžowy swjedźeń w Pětrohrodźe.

Zo su so časy we wulkej Ruskej mały kusk polěpšiłe, wo tym swědči bamžowy swjedźeń, kotryž je so započatk tutoho měsaca w Pětrohrodźe wotměł. Pod starym regimentom so njeby na tajke něšto ani myslić mohło. Swjedźeń wotmě so we wulkej sali pola Teniczewa. Sala běše krasnje wupyšena a z hobrskim wobrazom swjatoho wótca debjena. Arcybiskop Werkowski bě přewodźany wot biskopow Denisiewicza a Cieplaka a wjele prälatow. Swjedźeńske rěče dźeržachu kanonik Dębinski a direktor katholskoho gymnasia Cybulski. Swjatočny „Te Deum" skónči krasnje radźeny swjedźeń — přenje hołdowanjo w schismatiskim Pětrohrodźe bamžowstwu přihotowane. Njech je to znamjo dalšoho rozšěrjenja katholskeje cyrkwje mjez Rusami. — Ličba wěriwych, kotřiž jenož ruscy rěča, stajnje rosće.

Psched 30 lětami.

Ze stawiznow wobsadźenja Bosny a Hercegowiny.

(Pokročowanjo město skónčenja.)

Bitwa pod Žepčom. Dnja 7. septembra.

Wječor 6. septembra wozjewichu rakuske prědkowne straže, zo so njepschećeljo pod Žepčom na nowu bitwu pschihotuja.

Nazajtra rano w 5 hodźinach nastupi kejžorske wójsko dalschi wobćežny pokhod. Bosniske rěki a rěčki běža wschě k sewjeru (połnocy) we hłuboko wurytych wuzkich a skalnych rěčnischćach, kotrež so často surowje wija.

Bitwa pod Žepčom započa so krótko psched 12 hodźinami pschipołdnju. Wjedro bě nimo měry tužne. Wojacy kročachu pschi rěcy a móžachu so z najmjeńscha do syteje wole wody napić. Hdyž słónco najhórje smažesche, tunkachu wojacy swoje čapki do wody a kładźechu sebi je cyle mokre na rozžahłe hłowy. Hdyž bě bitwa najhorcyscha, zamróči so nadobo njebjo a hrozne njewjedro so zehna. Mróčele so roztoržechu a woda so z rěkami z njebjes kidasche. Ale žanomu wojakej njepschińdźe na mysle, zo by so płaschć woblekł. Kóždomu bě derje w tej čerstwej kupjeli.

Popołdnju w 3 hodźinach pschihna so wrjeskotajcy jena lohka rakuska batterija a započa tak zabiće tsělec, zo hižo za khwilku njepschećelske kanony womjelknychu. Na drózy zjewi so sylny wotdźěl turkowskich pěschkow z jězdnym na čole, kotryž z běłym rubischćom machasche. Turkowski major poruči swojim wojakam brónje na dróhu kłasć a postrowiwschi po wojeŕsku, wotpja swojomu konjej měschki wot sedła a poda je bjez žanoho słowa kejžorskomu wjednikej. W jenym bě nahnita kórka, kusk cokora a rozmačeny turkowski khlěb, w druhim konjacej podkowje.

Major powědasche, zo je joho wotdźěl wot lěta 1875 w njewustawacej wójnje, najprjedy pschećiwo Hercegowcam, lěta 1876 pschećiwo Serbam, lěta 1877 a 1878 pschećiwo Rusam a nětko bě pósłany do Serajewa. Tu běchu joho rokoćerjo nućili, pschećiwo kejžorskomu wójsku wojować. Pschez tu cyłu dobu njeběchu pječa ani pjenježka mzdy dóstali, běchu so jenož z pólnymi płodami a z tym, schtož běchu wot ludźi zehnali, žiwili.

Zajatych bu 17 wojeŕslich wyschkow a na 400 mužì. Běchu to Anatolcy, ludźo zróstni, hobrskeje postawy a wschitcy derje wobrónjeni.

Z tym, zo bě tutón turkowski wotdźěl brónje złožił, bě bitwa na srjedźa skónčena a tež na woběmaj kschidłomaj bitwa popuschćowasche. Wječor we 8 hodźinach ćehnjechu kejžorscy dobyćeŕscy do wopuschćenoho Žepča. Njepschećelow bě pod Žepčom na 700 800 muži. Kejžorskich bě 5 padnyło, 32 bě ranjenych a jedyn bě so zhubił.

Hnydom po bitwje započachu so kejžorscy na dalschi puć pschihotować. Pod Wrandukom bě jim nowa bitwa wěsta, dokelž je tam kraj kaž stworjeny k wobaranju. Rěčnischćo rěki Bosny so tu nimo měry wije, pschi tym je wuzke a z wysokimi lěsami a skałami wobdate, kotrež tam hač do rěčnischća dele sahaja.

Tola 9. decembra dóńdźe do kejžorskoho lěhwa pschekwapjaca powěsć, zo je Wranduk dospołnje wot njepschećela wopuschćeny. Dnja 8. septembra wobsadźichu kejžorscy bjeze wschoho wutsěla Wranduk a we Wrandukskej twjerdźiznje wuslědźichu 80 wulkich sudow tsělwa.

Nětk bě kejžorskim spomhane. Hižo 11. septembra ćehnjechu dale k Zenicy, pschi čimž dyrbjachu sebi z městnami puć pschez skały łamać. Psched wječorom toho dnja wobsadźichu Zenicu a rozłožichu so do koła we wobtwjerdźenym lěhwje.

Njedaloko wójskowoho lěhwa stojesche kschesćanska cyrkwička z drjewjanej wopalenej wěžu a schindźelowej tsěchu. Trochu dale stojesche dosć wulka kruće natwarjena khěža z 8 woknami. Z teje khěže wustupi młody muž z fezom (turkowskej čapku) na hłowje, dołhu čornu kleriku woblečeny a wopasany z čeŕwjenym pasom. Pschistupi k črjódcy rakuskich wyschkow a postrowiwschi po turkowskim waschnju, proschesche w khorwatskej rěči, hač smě z połkownikom porěčeć.

Runje bě połkownikowy pobočnik (adjutant) Ratkowič pschitomny, kotryž dospołnje khorwatski móžesche. Tuž so woprascha, schto sebi pscheje. Młody duchowny wotmołwi, zo je franciskan a kapłan tudomnoho katholskoho fararja, kotryž knjezow wyschkow pschećelnje k sebi pscheproschuje.

Dóstawschi wot pokkownika dowolnosć, woteńdże 12 wyschkow z kapłanom na faru. „Ze sylzami we wočomaj powita nas," powěda jedyn z tutych wyschkow, „staruschki farař, tohorunja franciskan a też po turkowskim waschnju zdrasćeny. Z pschikhadom naschoho wójska nasta dżěn kónc joho njewustawacych pscheješćěhanjow. Schtož njewusta wot Turkow, to nazhoni nabobnje wot prawosławnych kschesćanow. Dowjedże nas do wobschěrneje jstwy, hdżež nam poda dobru čornu kawu (kofej), turkowski tobak a wubjernu bosnisku slivovicu (palenc ze slowkow). Wobžarowasche, zo nam njemóže z winom służić, dokelž ma pječa jenož telko, kelkoż k Božej mschi trjeba; wjacy na jkkadże měć bě jomu wot turkowskich wyschnoscow zakazane. Ze Zepča běchu so pječa rokoćerjo w dźiwim skoku ćěkajcy cyle wustróżeni pschihnali a ze zkobami joho cyrkwičku zapalili. Z wulkej nuzu bě so jomu radźiło, woheń hischće w spočatku zaleć. Cyle wěsće pschedpowě, zo so z rokoćerjemi ducy do Sarajewa hischće něschto króć zetkamy.

Mjez tutej rozmołwu bě po cyłym twarjenju lubozna wóń pječenje čuć, z pódlanskeje stwy schćerčachu talerje a cynkachu nože, widličky a łžicy a hospodliwy knjez nam pscheradźi, zo so za małe pół hodźiny k hoscinje zesydamy.

W tym wokomiku pak zarża pschez wotewrjene wokno pokkownikowy hłós: „Knježe pobočniko Ratkowičo!"

Pobočnik pschiskoči k woknu: „Poručće, knjez pokkowniko!"

„Hač su knjeza druhoho bataljona horjeka?"

„K służbam, knježe pokkowniko!"

„Rjekńće jim, zo bychu so w runej měrje zeschli — druhi bataljon pójźe wostajiwschi wschoho na předkownc straže!"

Běsche nam, kaž něhdy Mojzesej, kotryž drje smědźesche slubjeny kraj widźeć, ale zastupić do njoho njesmědźesche. Za 10 mjeńschinow běchmy hižo ducy na puću, do dusche nuts zrudźeni a z korčacym žołdkom — a na fararjec hoscinje zeskodźi druhim . . ."

(Pschichodnje dale.)

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenaj: Pawoł, Ottomara Atzlera, žołtolijerja w Budyšinje, s. — Heinrich, Leopolda Weningera, nawjednika hudźbneje kapale w Budyšinje, s.

Khróšćicy. Křćeni: Hańža Marija, Jurija Wojnarja (Wagnera), žiwnosćerja w Nowej Wjescy, dź. — Pawoł, Ernsta Šołty, khěžkarja w Jaworje, s. — Jan Jakub, Jurija Paški, skałarja w Hórkach, s. — Marija Hana, Jurija Rjedy, kublerja a korčmarja w Zejicach, dź. — Marija Hańža, Jakuba Ridla, skałarja we Worklecach, dź. — Hańža Marija, Mikławša Hejduški, žiwnosćerja w Hórkach, dź. — Marija, Jurija Šustera, skałarja we Worklecach, dź. — Madlena, Michała Neka, žiwnosćerja w Dobrošicach, dź. — Pawoł, Jurija Rynčki, skałarja w Hórkach, s. — Pawoł, Jakuba Knopfa, khěžkarja w Khróšćicach, s.

Wěrowani: Jan, m. s. Emila Rječki, khěžkarja w Njebjelčicach, z Hanu, m. dź. Mikławša Buka z Worklec. — Jan, m. s. † Pětra Pika, khěžkarja w Nowej Wjescy, z Mariju, m. dź. † Jana Hendruški, khěžkarja w Smječkecach. — Pětr Pawoł, m. s. † Hermana Loebla, khěžkarja we Worklecach, z Mariju, m. dź. Měrćina Hejduški, žiwnosćerja we Worklecach.

Zemrěli: 1. jan. Hana, Mikławša Džisławka, khěžkarja we Worklecach, dź., 7 l. 8 m. 10 dn. — 2. jan. Jan, Michała Lisnarja, dźěłaćerja we Worklecach, s., 3 m. 23 dn. — 6. jan. Jakub, Kěžnik, wumjeńkař w Hórkach, 75 l. 9 m. 4 dn. — 7. jan. Jakub, † Mikławša Dórnika, khěžkarja w Khróšćicach, s., 69 l. 11 m. 1 dź. — 9. jan. Mikławš Wićaz, žiwnosćer w Khróšćicach, 58 l. 11 m. 27 dn. — 11. jan. Michał Šwejda, wumjeńkař w Khróšćicach, 78 l. 10 m. 16 dn. — 12. jan. Hana, † Mikł. Wawrika w Khróšćicach, zaw. m., 66 l. 9 m. 17 dn. — 13. jan. Hana, † Michała Emanuela Šony z Časec, zaw. m., wumrě we Wětenčy, 79 l. 7 m. 26 dn. — 14. jan. Hańža, Jakuba Holki, žiwnosćerja w Khróšćicach, m., 61 l. 14 dn. — 28. jan. Jan Pawoł, Michała Bulanka, khěžkarja w Jasenčy, s., 1 m. 19 dn. — Madlena, Jurija Handrika, khěžkarja w Dobrošicach, dź., 11 m. 13 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 206. Jan Młynk z Čemjerc; 207.—214. z Miłoćic: Mikławš Pjech, Madlena Fulkowa, Michał Šiman, Pětr Kral, Marija Polowa, Michał Wornač, Jurij Šlosař, Jan Kokla; 215. Pětr Rab z Jawory; 216. Jurij Wencl z Boršće; 217. 219. 220. 240. 241. z Budyšina: Jakub Žur, Michał Rab, Madlena Bokowa, Jakub Mechela, Hana Pjetašowa; 218. 234. z Jasenčy: Mikławš Šanda, Mikławš Handrik; 221. Handrij Młynk z Dalic; 222. Jakub Cyž ze Stróžišća; 223. 229. z Khróšćic: Jakub Brězan, Jakub Holka; 224. Jakub Měrčink z Hrubjelčic; 225. Jurij Wels z Wučkec; 226. 227. z Noweje Wjeski: Mikławš Glawš, Mikławš Dyrlich; 228. Pětr Walda z Pozdec; 230. Jurij Domaška z Lejna; 231. Hana Wjenkowa ze Zejic; 232. Marija Zyndźina z Łusća; 233. Mikławš Špitank z Časec; 235.—237. z Brěmjenja: Jan Wićaz, Michał Kóč, Jan Wowdrich; 238. Jan Čórlich ze Zdźerje; 239. Jan Rječka z Dźěchorjec; 242.—248. z Ralbic: cyrkw. wučeř Jurij Šewčik, Madlena Kórjenkowa, Wórša Błažec, Pětr Lebza, Jurij Kućank, Michał Brězan, Katholska Bjesada; 249.—251. z Nowoslic: Michał Kórjenk, Marija Bukec, Hana Cyžowa; 252.—254. ze Šunowa: Michał Mět, Mikławš Šejda, Michał Šołta (korčmař); 255. 356. z Łazka: Jurij Kral, Michał Žurk; 257. 258. z Konjec: Michał Čornak, Marija Wjaesławkec; 259. Pětr Paška z Jitka.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Njemjenowany z Budyšina 50 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Jan Młynk z Čemjerc 1 hr. 50 pj. cyrkw. wučeř Jurij Šewčik z Ralbic 1 hr. 32 pj.

Za cyrkej w Zdźerj: (hišće z nowol. dar.) k. kantor em. Mikławš Buhr w Königshainje 5 hr.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Listarnja redakcije a administracije: Jak. w Prazy. Mějće džak! Pisajće jenož, budźe nas zwjeselić! Postrow.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 30. jan. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 4. febr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	16	54	16	70	16	66	17	34
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	60	12	80	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	16	11	90	13	2
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	73	9	88	9	80	10	20
Rožka, nowa . .	7	88	8	—	7	70	8	—
Ječmjeń	9	20	9	40	8	50	9	30
Wows	8	—	8	10	7	70	8	20
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Ržana muka	9	75	13	75				
Syno	3	70	3	90	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	80	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	50
Prosata 558 (w Kamjencu 219) jene	9	—	22	—	12	—	22	—
Butra 1 kg	2	30	2	40	2	30	2	40
Jeja, mandl	1	35	1	50	—	—	1	35

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 1. febr. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—42 hr.,	rězna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	29—40 „		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40 „		48—72 „
4. Čelata,	„ „	„	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„ „	„	„	48—55 „		63—70 „

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kříwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12[I]

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Wapno (kalk) wuhlo [4

brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorečak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorečak 307.

Niewšědny podawk! Niewočakowana powěsć!

Po Ruskej revisor jězdźi, a

w Radworju pola Delanec so njedźelu 14. februara 1909

Revisor

hraje. (Spisał Gogol.)

To je **najwjeselša, najžortniša, najrjeńša** hra (w **5** jednanjach) **cyłeho swěta!** Wjele hrajerjow, wjele drastow! Štóž so za žiwo hišće smjał njeje, budźe so na »Revisora« smjeć **dyrbjeć.**

Wšěch najwutrobnišo z tutym přeprošuje

34] **Předsydstwo »Meje«.**

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow w Budyšinje

změje **jutře njedźelu (7.) februara** město měsačneje zhromadźizny **zawjeselenjo** wobstojace ze spěwa, dźiwadła a rejow. **Započatk we 8 hodź. wječor.** — Zastup jeno za sobustawy, za druhich jeno z khartkami, kotrež maja sebi do časa wobstarać. [30

»Jednota« tow. kath. - Serbow - w Drježdźanach.

W přichodnej zhromadźiznje **wutoru 9. februara** wječor budźe knjez **farař Kral** přednošować wo **„Pućowanju do Palestiny“,** wězo serbscy. Serbja a Serbowki w Drježdźanach a we wokolinje so na tutón wječor należnje přeprošuja. Započatk 3/4 9 hodź. — **Njedźelu 14. febr.** wječor wot 6 hodź. zarjaduja serbske holcy póstniske zawjeselenjo z rejemi w **lokalu Jednoty: Bartec hosćenc.** Tež k tomu so Serbja a Serbowki w Drježdźanach a we wokolinje přeprošuja. [33

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

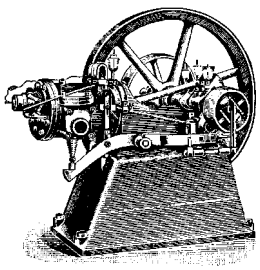

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirifusowe (sprifowe) motory a lokomobile,
kaž tež
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Změnkowy diskont a inkasso.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowa domizna.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„ 3 %	
„ 3 měsačnym	„ 3½ %	
„ 6- a 12 měsačnym	„ 4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejownji.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 7. | Budyšin, 13. februara 1909. | Lětnik 47.

Ludowe šule a duchowna nuza katholikow w Sakskej.

W Sakskej bě srjedź lěta 1906, kaž statistiske zapiski wupokazuja, 1913 gmejnow z 2364 ludowymi šulemi, a 1707 wsow bjez šule. Z nich bě 2251 evangelskich a 51 katholskich šulow (w lěće 1908 bě jich 55). Wyše toho je hišće ličba privatnych katholskich šulow, a na 140 městnach so nabožna wučba wudźěla, hdźež hišće katholska šula njeje.

We wšitkich šulach w Sakskej běše srjedź lěta 1906 hromadźe 780205 šulskich dźěći; z nich bě 752172 evangelsko-lutherskich a 23805 katholskich. Wyše tych bě hišće 4327 dźěći druhoho wuznaća. Pokročowanske šule, kotrež su za hólčata na tři lěta obligatoriske, wopytowaše 88549 šulerjow; wyše toho 3366 holčatow dalše šule wopytowachu.

Wučerjow na spomnjenych šulach 13542 skutkowaše; z nich 12897 w evangelskich a 288 w katholskich šulach (w lěće 1908 bě jich 301). Wyše toho šiźo na 2000 wučeŕkow, kotrež pruhowane njejsu, wučeše.

Z 23805 katholskich dźěći pak jeno něhdźe 15000 dźěći katholske šule wopytowachu. Druhe 9000 katholskich dźěći do evangelsko-lutherskich šulow khodźachu, potajkim 37½ procenta. Kaž je hižo horjeka spomnjene za tajke katholske dźěći so na 140 městnach katholska nabožna wučba wučeše. Tola jeno 5500 katholskich dźěći tule wučbu wopytowaše; tuž wosta 3500 katholskich dźěći, kotrež žanu wučbu we swojim wuznaću njedóstawachu. To drje su z dźěla dźěći prěnich šulskich lět, kotrež prěnje lěta nabožinu we swojej evangelskej šuli sobu dóstawaja a w pozdźišich lětach so do katholskeje nabožneje wučby scelu. Tola wulka ličba, kóžde lěto wjac stow, katholskich dźěći so swojej wěrje zhubi, pak zo su starši lohkomyslni a ze wšelakich přičinow, z wjetša časnoho wužitka dla, do toho zwola, zo jich dźěći so lutherske woćahnu; pak zo so čas, dokonjane 12. lěto, přečaka, a dźěći potom so lutherske woćahnyć dyrbja, dokelž w prawym času so z tamneje nabožneje wučby wzałe njejsu. Woboje je w Sakskej jara lohcy móžne. Přetož najwjacy tych katholikow, kotrěž mjez lutherskimi wobydlerjemi jako mała mjeńšina bydla, su wukrajnicy, a tym krajne zakonje to skerje wolóžnja dyžli poćežuja.

Zakoń drje praji, zo maja so katholscy starši, kotrěž swoje dźěći do evangelskich šulow scelu, kedźbliwi činić, zo maja so rozsudźić, hdyž jich dźěćo dwanate lěto doscehnje; tola kak často so potom wěc zakomdźi, abo lohkomyslni a liwcy katholikojo toho kedźbu nimaja a swoje dźěći evangelske woćahnyć dadźa. Mamy w Sakskej jara wjele swójbow, kotrychž nan a mać staj katholskej, dźěći pak nic wjac. A při wšim tym so tysacy a tysacy kóžde lěto płaća za missionsku katholsku wučbu abo za železniske khartki za dźěći, kotrež dyrbja na zhromadnu katholsku wučbu jězdźić (kaž na př. ze Zymic, Smilneje a Póckowow do Biskopic).

Někotre tajke nabožne wučeŕnje maja wulku ličbu katholskich dźěći. Tak bě jich 1906 dźesać z 40—50, šěsnaće z 50—100; dźesać ze 100—300, jena z 323 a jena z 500 dźěćimi — a wšitke te njemějachu žaneje šule swojeje wěry! Tam a sem so katholske šule přihotuja, kaž na př. w Löbtawje pola Drježdźan, we Wurzenje a Oelsnicach. Tola při njedosahacych srědkach to jara pomału dźe. Na mnohich městnach, hdźež by založenjo katholskeje šule jara nuzne było, dokelž je tam na 100 abo hišće wjac katholskich dźěći, so dołho hišće na to myslić njehodźi. Přićahowacy katholikojo su z najwjetšoho dźěła jeno khudźi dźěłaćerjo, kotrěž su wot industrije do kraja scehnjeni sem přišli, dokelž jim wjetša zasłužba kiwaše.

Knježeŕstwo sebi žada, prjedy hač dowolnosć k założenju katholskeje šule da, zo je jeje wobstaćo pjenježnje zawěsćene, zo so šula dźeržeć móže. Tajke žadanjo drje je cyle rozomne; tola zawěsćenjo so ćežcy dopokazać hodźi, dokelž su katholikojo khudźi dźěłaćerjo a z wjetša wukrajnicy, kotrěž do šulskoho předsydstwa so wuzwolić njemóža. Tohodla měł po prawom stat, kiž tola runoprawo za zasadu ma a kiž ma z toho wužitk, zo cuzy dźěłaćerjo industriju w Sakskej tak podpěraja, so sam za šule katholskich mjeńšinow starać, hdyž dźěn su šule po zakonju konfessionalne. Tola to so njestawa.

Na druhej stronje mamy w Sakskej, mjenujcy we Łužicy w někotrych gmejnach, w kotrychž su evangelscy w mjeńšinje, na př. w Šěrachowje, Seitendorfje, Wostrowcu, Rusdorfje hižo dawno protestantske šule, za kotrychž dźěći je cyle derje starane.

Ze wšoho je widźeć, zo je w Sakskej za katholikow runje tak šulska nuza, kaž cyrkwina. Tež kraje, kotrež nam katholskich wobydlerjow scelu a našu duchownu nuzu powjetšeja, měłe winowatosć, nam na pomoc přińć. Dale pak je z toho tež widźeć, kak wopaki ći činja, kotrěž drje w dobrej mysli za spomožne abo nabožne wotpohladanja dary do wukraja scelu — hdyž mamy doma dosć wulku, z wjetša wjele wjetšu nuzu, hač hdźe we wukraju je. —

Tež Saksa nowy šulski zakoń dóstanje. Nowomu sejmej so bjez dwěla předpołoži. Hižo so w nowinach a časopisach wjele wo tym pisa. Nětčiši šulski zakoń je z lěta 1873. We wšelakim je zestarjeny, tak zo budźe nowy zakoń trěbny. Postajenja a wukazy su so tak rozmnožiłe, zo je ćežko so w nich dozeznać.

Nowy zakoń drje konfessionalny kharakter šuli zdźerži, tola skoro so zda, zo dohlad duchownych spadnje. Tak z najmjeńša so zjawnje namjetuje. Tež njedyrbi w jenej klassy wjac hač 50 dźěći być. Druzy zas chcedźa konfessionalny kharakter šuli wzać. Knježeŕstwo wšak zasady, kotrež nětkle za šulu płaća, kruće dźerži a wosebje za to wojuje, zo šula konfessionalna wostanje. Tež so njezda, zo by knježeŕstwo dohlad duchownych zběhnyć chcyło. To bě

z rěče słyšeć, kotruž je minister kulta a wuwučowanja Beck 19. januara w druhej komorje měł. Wón praji, zo změje nowy šulski zakoń interessy stata zakitać, tola pak też na interessy cyrkwje, gmejny a swójby dźiwać. Sprawnym žadanjam paedagogiki ma přimĕrjeny być, tola też dźiwać na to, što stat a gmejny wuwjesć móža. Nowy twar ma so zepjerać na bohabojosć, kraloswĕru a lubosć k wótčinje. — W jenej druhej rĕči so minister přećiwo namjetam liberalneje mjeńšiny wobroća a praji: Konfessionalny kharakter šule dyrbi so na kóždy pad zdźeržeć hižo z dźiwanjom na sylne přičahowanjo druhowĕrjwych. Dohladowarstwo duchownych móže so jeno potom zbĕhnyć, hdyž so połnje zaruna. Joho słowam wjetšina zapósłancow přihłosowaše.

Ze wšoho je widźeć, zo knježerstwo simultanske šule, za kotrež najwjetši dźĕl protestantskich wučerjow su, njecha. — Chcemy so nadźijeć, zo zasady knježerstwa w nowym zakonju so wopokazaja.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

(Pokročowanjo.)

VI. Na puću do Roma.

Třeći dźeń, srjedu, rano wopuščichmy krasny njezapomnity Florenc. Železnica wjedźeše nas po tym samym puću wróćo, kaž bĕchmy do Florenca přijĕli, k wječornej stronje po brjozy rĕki Arno nimo rjanych lětnych hrodow a płódnych winicow. Pozastachmy w městačku Empoli (ma přez 7000 wobydleri). Tu so naš čah rozwjaza; prĕnja połojca wozow jĕdźeše dale do Pisa, wopuška hišće khwilu čakaše a potom dźĕše dale do Siena. Bĕchmy na tři hodźiny jĕli nimo rjanych z winom, z morušnjemi (Maulbeerbaum) posadźanych zahrodow. Widźachmy rjane łuki, do koła z kerčkami wobhrodźene, a też pola, tak ze štomami wobsadźane.

Tute město Siena, nĕhdy wjele wjetše, ma nětko 25½ tysac wobydleri. Wone leži wysoko wosrjedź płódneje krajiny a khwali so jako jara strowe. Khutne, jednore, wysoke khĕže při wuzkich, z dźĕła postupowacych a z dźĕła do doła spadowacych hasach, mnohosć gotiskich hrodow ze zańdźenych lĕpšich časow — to je raz tutoho města. Też so praji, zo so tu najrjeńšo a najčisćišo italski rĕči — ja wšak to tak pytnył njejsym a bĕch přecy wjesoły, hdyž so z nimi z nuzu dorečach, a hdyž na dobre zbožo, z „listy“ nĕšto wupytawši, nĕšto khmane a dobre k jĕdźi dóstach. Tu w Siena bĕchmoj ze „spargetti“ (nudle) derje trjechiłoj. Zo z winom nimo třĕlichmoj, njebĕ stracha. Skazachmoj sebi najbóle „wino ordinario“, kotrež w krajinje rosće, „wšędne wino“, a bĕ přecy dobre; tola z časom dyrbjachmoj je z wodu překrćić, zo namaj njeby hłowu a rozomĕk zmućiło, a zo byšnej naj nozy dale nosyłoj.

Srjedź města je rjane torhošćo, kotrež je srjedźa hłuboke a kaž amfitheater do koła wuzłobjene. Tudy namaka so palazzo publico abo radnica, kiž so dla swojich wulkich freskow (wobrazow na čerstwy kalk namolowanych) jara wopytuje. Štož bĕ naju pohnuło, do Siena sebi dojĕć po nastronskej čarje železnicy a tak hłownu čaru z Florenca přez Arrezzo do Orvieto, hdźež „spĕšniki“ jĕzdźa, z časom w bojaznym spĕchu, wopušćić, bĕ naju žadosć, hižo po swĕće dosć wukhwaleny, ale hišće nic dokhwaleny „dom“, na najwyššim dźĕle města stojacy, sebi wobhladać.

Dom je z najrjeńšich gotiskich (rózkojtych) twarow Italskeje. Tuta cyrkej wuznamjenja so přez swoju rjanu fasadu (prĕdkownu stronu) z 13. lětstotka. Bože słónčko, kotromuž dyrbimoj wulcy dźakownaj być, zo naju tak swĕru dźeń wote dnja na puću sćĕhowaše, byrnjež też druhdy pót z čoła dobčežeć njemohł, też tutón twar rjenje wobswĕtleše a namaj wšu rjanosć a wšĕ kuzła wumjelstwa začuwać dawaše. O, kak dołho tu stojachmoj před domom, a skoro bĕ namaj čežke dźĕlenjo wot tajkeje tudy nakopjeneje pychi a wumjelskoho wopřijeća! Čerwjeny, bĕły a čorny marmor so tu za wóčko rjenje wotmĕnja a wšelake postawy Swjatych wot Jakuba della Quercia.

Znutřka kedźbliwosć putaja büsty bamžow hač do Alexandra III., kotrež su nad wobłukami srjedźneje łódźe postajene. Cyła cyrkej je też znutřka z marmorom wusadźana. Z ćĕmnozelenym a bĕłym marmorom tworja so wšelake mosaikowe figury ze Staroho Zakonja. Haj samo podłoha je z marmorom wusadźana. Kaž sebi bamžaj Pius II. a III. we swojim narodnym měsće stajne wopomnjenjo zawĕsćištaj přez wumjelske twary, tak je město same dweju Swjateju, w nim narodźeneju, přez wosebitej cyrkwi počesćiło. Staj to Bernardin a Khatyrna.

Swjata Khatyrna nam pokazuje, kajki wliw móže žónska na cyły čas měć, hdyž je wot prawoho ducha wjedźena. Tuž w stawiznach nadeńdźemy, zo so najzrudniše a najkrawniše podeńdźenja, ale też najrjeńše skutki pobožnosće a rjekowskoho zmyslenja zjednoćeja ze žónskimi mjenami. Žona je z časami bóle, dyžli sebi wšitko bólc rozmyslowacy muž, khmana a zwólniwa k najwjetšim njeskutkam, ale też zamóže přez dobre a z płomjeniteje lubosće k Bohu wukhadźace njewšĕdne skutki swĕt z wobdźiwanjom napjelnić a wjacy wuskutkować hač mužski.

Tajka njewšĕdna žónska bĕ swjata Khatyrna Sienska. Narodźena jako dźowka barbjerja Benincasa, wuskutkowa, zo so mjez Sienu a Florencom měr wujedna, a pućowaše do Francozskeje, do Avingnona, hdźež bamžowje hižo na 70 lĕt wotwisni wot francozskich kralow sydlachu, mjez tym zo so w Romje wšo warješe a na hłowu staješe, a cyrkej z toho njesmĕrnu škodu ćerpješe, a pohnu bamža IIrehorja XI. lĕta 1377, zo so zasy do Roma wróći. Swjata Khata bĕ knježna z třećoho rjadu swjatoho Dominika a wumrĕ 1380 w Romje 32 lĕt stara.

W Sienje njezakomdźichmoj oratarium (kapałku) a dom swjateje Khaty wopytać. Tamniši kapłan naju wokoło wodźeše a namaj wšo rozpowĕdaše. Nad wuzkim nutřkhodom čitaš łaćonske napismo, kotrež bjez skrótšenjow takle rĕka: Domus sponsae Christi sanctae Catharinae (dom njewjesty Khrystusoweje swjateje Khatyrny). We jstwach namakaja so wĕcy, kotrež je trjebała, a dźĕle drasty, kotruž je nosyła. Na wołtarju domjaceje kapałki stoji molowany swjaty kříž, pod kotrymž je so nutrnje modliła a wot Khrystusa błuzny joho ranow dóstała.

Wobhladachmoj sebi hišće rjanu cyrkej swjatoho Dominika z rjanymi wobrazami ze žiwjenja swjateje Khatyrny a kapałku swjatoho Bernardina z wobrazami najwjetšoho mištra Sienskich molerjow, z mjenom Sodoma.

W Sienje bĕchu runje wiki a móžachmoj tu krajne italske žiwjenjo sebi derje wobhladać. Žónki, wšo štož kupowachu, do rubiškow wjazachu — korbow tu žanych po zdaću njebĕ. Cyły rynk wóslikow so wućĕri z ćmoweje hródźe, a hladachmoj, zo z tajkoho towarstwa bórzy so wušmjatachmoj, a bĕ hižo čas, dokelž chcychmoj tón dźeń hišće dale — do Orvieto.

Bórzy zas na železnicy sedźachmoj a mĕjachmoj čas, hišće raz wšo wospjetować, štož bĕ namaj lubozne krajne město Siena za duch poskićiło.

Na pjeć hodźinow jĕdźechmoj w płódnej krajinje, a bĕ hižo ćma, hdyž zastojnik zawoła: Orvieto. Tute městačko ma jenož 8000 wobydleri a leži na vulkaniskej horje z „tuffa“ 335 m wysoko. Grotowa železnica wjaza město z dwórnišćom. Chceš-li do města, dyrbiš z njej jĕć, tuž bĕ też wječor přepjelnjena. Bórzy naju witaše rjany rumny hosćenc z wulkej salu, kotraž bĕ cyle prózdna, dokelž Italscy njeznaja tajke sydanjo w korčmach, kaž w druhich krajach.

Bĕchmoj so hižo powučić dałoj, zo je Orvietske wino wuběrne, a tuž chcychmoj je spytać, a dyrbjachmoj našomu „wjednikej“ prawje dać być. Po wječeri so namaj přiwda professor z Westfalskeje, kiž do Konstantinopla pućowaše, a z nim so wječor a nazajtra hač do Roma prócowachmoj zabawjeć, hačrunjež bĕ khětro kožany a za ničo druhe njemĕješe woči, zmysły a wuši hač za wumjelske twary. Po zdaću bĕ joho wutroba też bóle zdźĕłana a wumjelscy zmyslena dyžli katholscy.

Nazajtra bĕ prĕni puć k „domej“, kotryž hišće na rjanosći přesahuje Sienski dom. Tutón dom je widźomny dopokaz za to, zo je so stajnje wĕriło, zo je Knjez a Bóh

na wołtarju na Božej mši wěrnje a woprawdźe pod wobličowmaj khlěba a wina přitomny, dokelž nastaćo tutoho krasnoho twara zwisuje z „dźiwom w Bolsena“.

Bolsena je małe městačko mjez Orvietom a Romom při jězorje samsnoho mjena ležace. Bě lěta 1263. Tu poda so měšnik, kotryž z Němskeje k rowej swjateju japoštołow Pětra a Pawoła pućowaše, k wołtarjej swjateje Khrystiny w Bolsena, zo by wopor Božeje mše swjećił. Tón měšnik bu hižo dlěji čas ćwčlowany wot najhórših dwělow wo přitomnosći Jězusowej w najswjećišim sakramenće, a runje tohodla, zo by tute dwělowanske mysle wotbył, bě so na daloki puć do Roma podał. Hdyž nětko na Božej mši swjate woblatko nad keluchom łama, widźi, kak je tute do woprawdźitoho wěrnoho mjasa přewobroćene a zo wot krewje, kotraž do kelucha, na keluchowe rubiško a na korporale kapa, so na čerwjeń barbi. Jenož tamón dźěl, kotryž měješe mjez porstomaj, njebě so přeměnił — widźomny dopokaz, zo je do mjasa přewobroćene woblatko to same, kotrež bě prjedy přežohnował. Cyle nastróžany přez tajki dźiw pyta jón zamjelčeć a swjate woblatko w korporale skhowa a chcyše też z tym krawe blaki na korporalu zawodźeć. Ale swjaty dźiw bywaše přecy wjetši, čim dlěje na njón hladaše. Widźeše w kóždej kapcy krewje, kotraž bě na korporale kapała, wobraz: Ecce homo abo wobraz z ćernjowej krónu wobwiteje hłowy Khrystusowoje. Třepotajo a we wulkim straše njezwěri sebi, swjaty wopor skónčić, zawodźe keluch z patenu, położi na njón korporale a donjese wšo do kapały. Na tutym puću někotre kapki na zemju kapnychu a pjeć marmorowych taflow bu pokrjepjenych. Hdyž bě wšo tak derje hač so hodźeše skhował, poda so runu sćežku do Orvieto, hdźež runje bamž Urban IV. přebywaše, zo by k joho nohomaj wšo wuznał. Wuzna też swoje zakomdźenjo a dósta wot njoho wodaće. Swjaty wóte poruči Orvietskomu biskopej, zo by so do Bolsena po swjaty pokład podał a jón do Orvieto přenjesł. Hdyž so ze spodźiwnym korporalom wróćeše, jomu swjaty wóte napřećo khwataše a na kolenach swjate potajnstwo počesćowawši z joho rukow přija. Wulka mnohosć ludu a a zemjenjo přewodźachu Boha khwalo a jomu wyskajo bamža na puću do hłowneje cyrkwje w Orvieto. Swjaty wóte tutomu městu swjaty pokład dari, a z tym dnjom započinaše so nowa doba za město, kotrež na sławje a khwalbje po cyłym swěće přibjeraše. Wobydlerjo běchu tak zahorjeni, zo stajny dźiw Boži wobsedźachu, zo kathedralu natwarichu, kotrejež rjanosć a pyšnosć cyły swět z wobdźiwanjom napjelni.

Móžemy so jenož dźiwać, kak móžeše tak małe městačko tajke wudawki za Boži dom zwjesć, kotrež bychu za cyły kraj po zdaću přewulke byłe. Haj, što njezamóže wšo zahorjenosć za Božu česć, što njedokonja wěrna pobožna mysl — dźiwy, zo njewěš, što bóle wobdźiwać, hač krasny Boži dom abo woporne zmyslenjo bohabojaznoho bohuslužownoho města, kotrež tajki pomnik swojej žiwej wěrje do najswjećišoho sakramenta staji.

Tři sta lět (wot 1285—1580) je so na tutym twarje dźěłało, 33 twarskich mištrow, 152 rězbarjow (Bildhauer), 68 molerjow, 90 zestajerjow mosaikowych wobrazow je so tu wobdźěliło. Wosebje wuzběhować dyrbja so krasne mosaikowe wobrazy, kotrež bohaće wupyšenu prědkownu stronu debja. Wuhotowanjo domu z běłoho marmora a błyšć złotych barbow, zybolenjo pisanych kamjeni na mosaikowych wobrazach a k tomu čisty swěćaty běły kamjeń — to wšo so zjednoća k wobrazej, kotryž so njehodźi ze suchimi mortwymi pismikami wopisać, to dyrbiš widźeć a wobdźiwać.

Tu tak prawje widźiš, kak wysoko móže wumjelski duch człowjeka k njebjesam „rjanosće“ zo zběhnyć, hdyž žiwa wěra we wutrobje a pobožna mysl jomu křidła podawatej. Cicoguara je so wuprajił wo tutym twarje: zo móže so tu tróštować „wumjelstwo“, dokelž joho najwosobniši pěstowarjo a hajerjo su tu templ stajili, nanajbóle wobdźiwany a wuhotowany.

Rjeńšoho wobraza na zemi za wóčko człowjeka, kotryž pyta wšě rjanosće wumjelstwa zjednoćić na jenym městnje, njenadeńdźeš, hač Boži dom w Orvieto. Tu so wšitko błyšći a zybyli we słónčnych pruhach, z mortwoho marmora dycha nam napřećo žiwjenjo, kóžda postawa zda so nam wožiwjena. O, tajki templ je mócne „Sursum corda“, wón našoho ducha wjedźe k njebjeskim myslam a žadosćam, a zrozymiš, zo je to porta njebjes, nadwór Boži.

Njechach wóčko wot tajkoho twara wotwobroćić, a jeli sym hdy na puću wo to škodował, zo mi naju program wjacy časa k přebywanju njedowoli, potom dźensa. Bě hižo w 10 hodźinach, a za tři hodźiny dyrbjach hižo postrowić móc: „swjaty Rom“, wěčne město. Hišće jene zrudne pohladnjenjo na tutón twar, a potom hišće na wokomik do hosćenca po swój čapr a na „grotowu“, kotraž nas dele wjezeše ze stajnymi wuhladami na šěroku runinu.

A hišće něšto: Dyrbjał-li w přichodźe hdy Serb so hotować na puć do Roma, njechał pozabyć, do swojoho programa sebi napisać dwě mjenje: Siena a Orvieto. Wšak wěš, čohodla. Wězo njesmě so potom twoje pućowanjo we dwěmaj abo třoch tydźenjach „wotwić“ — hewak wostań „w kraju, to ći praju“.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Minjenu njedźelu běše sebi Budyšska „Jednota“ swoje póstniske zawjeselenjo w katholskej towaršni wuhotowała, na kotrež běše jara wulka syła Serbow přikhwatała, tak zo towaršna sala jich wopřijeć njemóžeše, a dyrbjachu so tohodla też pódlanske rumy wužić. Knjez cyrkwiny wučeŕ Rječka běše nam někotre originalne wěcy k smjeću narysował, tak „Pětra Bunu“, kotryž w Radworju na piwje pobywši doma před horncom kwas swjeco winči a sebi kruće wotmysli, zo nihdy wjacy na piwo njepóńdźe. „Dokelž pak hišće njebě kóne toho słónčnoho julija“ dźěše zasy na piwo. Domoj přišedši zahra samsnu kekliju atd., a to wospjetowaše so wjacy razow, štož wulke wjeselo wubudźi. Ale hišće wjetšu zabawu přihotowa „Dołha kołbasa“, kotruž bě tohorunja knjez Rječka wuhotował. Někotři dyrbjachu so tak smjeć, zo njemóžachu sobu spěwać. Na třećim městnje předstaješe so „Burska krej“. Wobsah je čitarjam Posoła hižo znaty. Hrało je so jara wubjernje. Samo měšćanske holcy běchu derje přasć nawukłe, někotre tak derje, zo sebi myslachmy, zo wot dawnych časow sem na serbske přazy khodźa. Tak widźachmy njedźelu na jewišću jenu wěrnu serbsku přazu, hdźež běchu kołwroty a so woprawdźe předźeše. Škoda, zo tajke přazy we žiwjenju přecy bóle přestawaja. Mjeno „přaza“ je so hišće wšudźom wobkhowało, ale hdyž na „přazu“ du, du poprawom na pjerjodrěnjo abo też — Němc mjenuje to „Kaffeekränzchen“. — W 11 hodź. započachu so reje, bjez kotrychž nětko wjacy njeńdźe.

Přispomnić so hišće dyrbi, zo w měsacu februaru spěwańsko hodźiny wupadnu.

— Městačko Nowosalc-Spremberg je Joho Excellencu sakskoho woprawdźitoho tajnoho radźićela swobodnoho knjeza Hermana ze Salza a Lichtenau za čestnoho měšćana pomjenowało, a to tak, zo tuta česć ma so w joho swójbje dale herbować, doniž budźe swójba rycerskubło we Wujezdu wobsedźeć a zmjeje mužskich potomnikow. Začoženjo města Nowosalca so prjedownikam spomnjeneje swójby pschipisuje. — Knjez ze Salza a Lichtenau běšche psched nětkim 40 létami wobsedźeć rycerskubło w Jasenicy.

Z **Radworja.** Hdyž je »Meja« hač dotal wšě wjetše serbske dźiwadłowe hry předstajała — jako: k. Wingerowe »Na wumĕńku«, Čišinskoho »Na hrodźišću«, Jiráskowe »Gero« (přeł. M. Andricki) — dha chce też skónčnje Gogoljowoho »Revisora« přichodnu njedźelu pola Delanec zehrać. Tutu hru nic jenož Radworćenjo prěni raz na serbskim jewišću pokazaja — ale też rodźeny Radworćan je ju do serbskeje rěče sławnje přewjedł — mjenujcy wučeŕ Nawka w Radworju. »Revisor« je jene z mnohich dźěłow Mikławša Wasiljewiča Gogolja. Tónle Małorus je towaršne žiwjenjo swojoho časa w spisach zwěčnił. Wón je njedostatki ruskich wobstojnosćow wusměšał »ze směchom přez njewidźomne sylzy«. Wón da ludej hladadło, w kotrymž widźeše tón swoje wobličo. Lěta 1835 zla też tajku wotŕasowacu škleńcu:

wjeselohru »Revisor«. Wosoby tu žiwje předstajeju tehdyšich (a też dźensnišich!) zastojnikow a překupcow. Měšćanostecy, Dobčinscy a Bobčinscy, Zemjanicecy, Lapkinecy-Čapkinecy — rozžołmja, zwichorja so z jenym podawkom, jara strašnym za jebakow a šibakow: z přijězdom revisora. Tohole wopyta so njekrasnje bojachu, dokelž do toho časa běchu měrnje žiwi byli, dary brali a dale so njestarali. Dmuchanowski bjerješe drasty wot překupcow. Lapkin-Čapkin łóješe ryby w mutnej wodźe swojoho suda. Zemjanica žiwješe so ke škodźe khorownjow. Dobčinski a Bobčinski běhaštaj dom wot domu kleski předawać. Woni wšitcy žiwjachu so z »křiwym pućom«. Tohodla ta helska hroza před tym »inkognitom« (njezpóznajomnym!) — Khlestakow pak, hdyž je pytnył, zo maja joho za revisora, šepjerja so z hordosću; w joho bjez toho hłupej hłowje so wšo wjerći wot njenadźitoho překhada z dołha, hłodu a skoro z khłódy k sytnomu snědanju z winom, k pjenjezam a žeńtwje! — Radosć so roznjese po měsće — ale bórzy — Khleskakow a Josef staj lědy wujčłoj — přijědźe revisor tón prawy, nic tón inkognito! W tutej hrě směch směch honi — hač na kóncu womjelkny wšo a skamjenjena rěči scena. — Hra budźe **jenož jónu** hrata — tuž přińdźće wšitcy 14. II. pohladać — hewak wšo skomdźiće! (Hladaj nawěštk!)

Swobodne Zjednoćeństwo kath. wučerjow serbskeje Łužicy měješe 3. mał. róžka swoju prěnju lětušu skhadźowanku — a to w Radworju pola Kindermannec w Serbskej jstwi. Přitomnych běše 11 sobustawow 1 hósć. Nowy předsyda k. cyrkw. wučeŕ Rječka, wotewriwši posedźenjo w 4 hodź., spominaše z wutrobnymi słowami na swěrnoho, wjacylětnoho zapisowarja † kapł. Andrickoho — kotryž je 18. XII. lońšoho l. zahe rano w Žitawje zemrěł. Přitomni postanywši so pomodlichu. Bu hnydom postajene, zo ma so Boža mša za † sobustawa w Radworju swjećić dać. Dale dawaše k. Rječka hońce słowa dźaka k. kantorej Symankej — dotalnomu, dołholětnomu, wjelezasłužbnomu předsydźe. Přitomni to z postanjenjom wobkrućichu.

Přednošk měješe k. wučeŕ Wjerab: „Něšto z časow biblijskich faraonow.“ Wopisowaše wosebje „dobu Amarna“. Na 300 tafličkow z tamnoho časa su namakali. Na nich je też kraj Kanaan wopisany a to cyle tak, jako w swjatym pismje. Lud Israelski je pod kralom Amenophom II. (18. dynastija) wokoło 1450 do Khr. z Egyptowskeje wućahnył a nic pod Rhamsesom II. (19. dynastija), kaž dotal powšitkownje měnjachu. — Za přednošk dźakowachu so přitomni z postanjenjom.

Wučeŕ Nawka rozprawješe wo přepodaću dara (16 zwjazkow Beneša-Třebízskoho) — češke narodne powědańčka — k 25lět. měšn. jubilejej k. fararja Libša w Baońju. Na dnju jubileja běše předsyda telegrafiscy zbožo přał. Dar pak hižo nazymu postajeni kk. Symank, Nawka (a za † kapł. Andrickoho joho bratr) 1. t. m. w Baońju hišće z nowa zbožo přejicy přepodachu.

Knjez cyrkw. wučeŕ Šewčik poda zličbowanjo z l. 1908. Wudawkow je na 74 hr. było. Na nowe lěto budźe 1,50 hr. přinoška a 0,50 hr. zwjązkej płaćenych.

Dokelž je we wulkim a małym róžku z wjetša špatne wjedro (jako 3. II. 09), bu na namjet cyrkw. wuč. Šewčika wobzamknjene: w naspomnjenymaj měsacomaj **nic** wjacy skhadźowanki wotměć. Přichodnje so skónc jutrownika w Ralbicach zeńdźemy. I. zapisowaŕ.

Z **Kukowa.** Měsačne posedźenjo „Katholskeje Bjesady“ njedźelu 7. makoho róžka bě jara derje wopytane. Zaběrasche so z wulkoho dźěła z nutskownymi należnosćemi, mjez nimi pschesproschenjo na swjedźeń Katholskoho Kasina w Kamjencu pósłnicy njedźelu a swójbny wječor, kotryž sebi nascha Bjesada jutse wječor w 6 hodźinach w Pančičanskim hosćencu wuhotuje. Dla njedosahacych rumow njemóže so powschitkownje pschesprosyć, hdyž ma towarstwo pschez 140 sobustawow. Schtyrjo nowi so pschijachu. — Hróźbne njezbožo w Kalabriji a Siciliji bě z pschičinu, zo knjez wučeŕ Słodeńk pokaza, kak a pschez čo zemjerjenja nastanu. Móžemy tři druzyny rozeznawać: pak zapaduja njesměrne jamy a hłubiny w zemi, pak nastanu storki pschez wuswobodźenjo płunow a pary we wulkanskich horach, pak pschesuwaja so dźěle zemje pod zemju. Najhórsche su tamne, kotrež so z podmórskimi zjednoćeja, kaž loni w Messinje, 1755 w Lissabonje a 1877 w zaliwje Iquique w Peru, nětko Chile w južnej Americy. Z cyła su tu najwjacy zemjerjenjow měli, dokelž je tu wjele wulkanskich horow. Rusa njeje hischće žanych zemjerjenjow pomęka. Za to pak je mjez ludom wjele njemęra a hróźbnosćow, hdyž so zemja njespjećiwi. We Łužicy też žanych měli njejsmy. Wokoło Plawna we Vogtlandze je so loni tam a sem tróschku začumpało. Ani dnja njezańdźe, zo njeby so něhdźe zemja mjenje abo bóle tschaska a hibaka. Njeboh Falb je spytał, ze stojnischća słónca a měsačka k zemi wjetsche zatschasnjenjo zemje we wěstej dobje doprědka prajić. Je so jomu to też z dźěła radźiło. Schto pak też pomha, hdyž njewěmy, hdy a hdźe. Zemjerjenja su też druhdy khostanjo Boże, psched kotrymž chcył nas Bóh zakitać.

Z **Ralbic.** Tudomne towarstwo k zawěsćenju howjazoho skotu měješe njedźelu 31. januara swoju zhromadźiznu, kotruž knjez městopředsyda Wowčeŕk-Šunowski nawjedowaše.

Ze zličbowanja widźachmy, zo smy w minjenym lěće měli:

587 hr. 68 pj. dokhodow,
485 hr. 19 pj. wudawkow;

potajkim zby 102 hr. 49 pj. w pokładnicy.

Přinoška běše so w lěće 1908 po 1 hriwnje za kóždu kruwu płaćiło.

Knježa Kokert z Łazka a P. Brězan z Ralbic zličbowanjo přehladaštaj.

Sobustawy předsydstwa, kotřiž běchu swoje lěta wusłužili, buchu wšitcy na dalše 3 lěta z nowa wuzwoleni. Su to: kk. J. Cyž — za Nowoslicy, M. Cyž — za Hrańcu a Sernjany, Barč za Pěskecy, Wićaz za Różant a Brězan za Łazk.

Lětsa budźe so za kóždu kruwu zběrać po 1,20 hr. Škody so dale zarunaja kaž hač dotal.

Towarstwo by mohło hišće wjele spomóžnišo skutkować, bychu-li wšitcy hospodarjo swój skót zawěsćeli.

Z **Ralbic.** Njedźelu 7. februara měješe „Katholska Bjesada“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez farař Just zdźěli přeprošeni do Kukowa a Kamjenca, a knjez pokładnik předpołoži zličbowanjo minjenoho lěta. — Knjez wučeŕ Hajna-Konječanski powědaše přitomnym něšto wo Serbiskej a poskići zwučeny politiski přehlad. Samo za dejmantami w našich afrikanskich kolonijach pytachmy. — Přichodna zhromadźizna budźe njedźelu 7. měrca popołdnju w 4 hodźinach.

Z **Konjec.** Njedźiwajo na hrozne wjedro bě so wutoru 2. februara wulka mnohosć sobustawow „Towarstwa Serbskich Burow za Ralbičansku wosadu“ na hłownu zhromadźiznu zešła. Knjez předsyda Wićaz-Różečanski wotewriwši skhadźowanku spominaše na minjenych 20 lět a na to, što je towarstwo za tón čas spomóžnoho skutkowało. Z přećom, zo by towarstwo dale rostło a kćěło, a zo by njebjeski Hospodaŕ dale žohnował a škitał naše serbske hona a statoki, skónči swoje jadriwe słowa.

Nětk poda pokładnik, knjez cyrkwiny wučeŕ Šewčik, zličbowanjo wo minjenym lěće. Tute pokaza:

17680 hr. 68 pj. dokhodow,
16867 hr. 83 pj. wudawkow,

potajkim 812 hr. 85 pj. zbytka.

Knježa Bräuer-Ralbičanski a Handrik-Šunowski zličbowanjo přehladataj.

Dokelž su też někotre sobustawy w płaćenju trochu njeporjadne, so jenohłósnje wobzamknu, zo maja sobustawy być kóžde poł lěta pominane. Štóž je lěto dołho winojty, njedóstanje žanych tworow, doniž njeje stare zapłaćił.

Žiwa rozmołwa dźerješe sobustawy hišće dołho hromadźe. Też wo nowej železnicy so wšelake přeća wuprajichu.

Skazanki na hnoje, symjenja a kalk dyrbja so hač do 14. februara w Ralbicach wotedać.

Tuž w Božim mjenje do 21. lěta!

Z **Jasenc.** Nascha „Katholska Bjesada“ měješe minjenu njedźelu, 7. februara, swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž bě tón króć bohaće wopytana. Knjez pschedsyda Zarjenk wotewri zhroma-

dźiznu w 5 hodźinach z jara zajimawym pschednoschkom. Na to poręča knjez kapłan Delan něschto wo politicy, wosebje schtož Italsku nastupa, zo je tamne zemjerženjo zas z nowa pokazało hidu pschećiwo naschej katholskej cyrkwi. Po tym rěčesche knjez městopschedsyda wučer Kral a wjeseleschc so, zo je so narodne žiwjenjo pola nas zběhnyło; spomni na njeboh kapłana Andrickoho, kotrohož je Bóh tak zahe, we 38. lěće joho žiwjenja z nascheje srjedźizny wotwołał, poręča hischće wo »Hospodarju«, zo chce wón katholskich a evangelskich Serbow zjednoćić. Na to rěčesche hischće raz knjez kapłan Delan. Někotre słowa wo »Hospodarju« prajiwschi, namołwjesche pschitomnych, zo bychu tola na »Posoł« njezabyli. Potom hischće wo zemjerženju w Italskej dale rěčesche a skónči ze słowami: „Wukhowaj twoju duschu, pomhaj druhim!"

Wuspěwawschi zhromadnje schtučku khěrluscha: „O Marija moja radosć" wobzamknychmy zhromadźiznu. — Pschińdźće pschichodnje prawje bohaće! Handrikec sala je wulka dosć. Tež hosćo su wutrobnje witani.

Z **Noweje Wjeski.** Schtwórtk 4. małoho róžka bě so tež do nascheje hewak tak ćicheje wjeski wulka woda nawaliła. Tajkeje hischće njepomnimy, a je wjele schkody načiniła; někotrym bě so hač do wobydlenjow nuts dobyła. — Bóh chcył nas pschichodnje psched tajkim njewočakowanym hosćom zakitać!

So złožujcy na ćischćerski zakoń česćenu redakciju proshmy, zo k „Zapósłanomu" knjeza **Słodeńka** w 6. čisle „Katholskoho Posoła" tuto porjedźenjo pschida:

1. **njeje wěrno,** zo bu knjez Melzer z Pančičanskoho Quartettvereina wustorčeny, dokelž so na njoho tukasche, jako by wón spisowař „Zapósłanoho" w 4. čisle był; cyle druhe pschičiny k tomu nuzowachu. Dalsche je zhonić pola pschedsydy;

2. **njeje wěrno,** zo jenož 2 joho kollegaj za joho wuzamknjenjo hłosowaschtaj; namjet so pschija jenohłósnje (21 hłosow) w zhromadźiznje, hdźež běsche jich 5 joho kollegow pschitomnych;

3. **njeje wěrno,** zo buschtaj dwaj sobustawaj z towařstwa wustorčenaj, dokelž njeběschtaj jenož za poł lěta pschinoschki wotedałoj; zastaty pjenjez dosahasche **pschez lěto** do zady, a tola njezapłaćischtaj wonaj najebać pominanja — njebě potajkim žanoho wustorčenja trjeba a njeje so tež ani słowčka wo tym w zhromadźiznje prajiło.

4. Pscheproschenjo za koncert je knjez Melzer bjez wědźenja pschedsydstwa někak dóstał a jenož luboho pokoja dla njebu wón tehdy ze sale wupokazany.

Quartettverein w Pančicach.
Brauner.

Powodźenja.

Srjedu minjenoho tydźenja nahle taćo zastupi. Rjany sněžk, kiž bě so naschoł, bě za dwaj dnjej, haj za jedyn dźeń, tam a sem za někotre hodźiny, zas nimale cyły roztaty. Dokelž pak je zemja kruće zamjerznjena (tam a sem na poł metra hłuboko), njemóžesche woda do zemje a tohodla dyrbjesche cyła wotběžeć. Za krótki čas běchu rěki cyle napjate a woda wustupiwschi krajiny pschi rěkach schěroko powodźi. Ze wschěch róžkow powěsće wo wulkej wodźe pschikhadźeja. We Łužicy běchu Nisa a Sprewja a wschě, tež najmjeńsche, rěčki pschepjelnjene; tam a sem samo strach hrožesche, podobny, kajkiž bě 1898 pschi žałostnym powodźenju był. Hischće hórje zakhadźachu w Sakskej rěki a rěčki, kotrež nahłu wodu z horow (wosebje rudnych horow) wotwjesć njemóžachu. Wjele schkody je woda we wschelakich městach načiniła, tak w Plawnje we Vogtlandźe, w Kamjenicy, we Freibergu, Döbelnje a druhdźe. Tež samo wo žiwjenjo su někotsi pschischli. Z cyłeje Němskeje hróžbne powěsće wo wulkej schkodźe pschikhadźeja, kotruž su nahłe powodźenja načiniłe. Rěki Sieg, Neckar, Wupper, Ruhr, Lahn, Ahr, Agger, Solawa, Fulda, Elb, Kinzig, Emscher, Lenne, Diemel, Main, Werra a druhe straschnje zakhadźachu. Khěže so podmlěchu a spadachu, mosty za dróhi a železnicy so potorhachu, železniske nasypy rozdrěchu, cyłe města a wsy we krótkim we wodźe stojachu. Nižsche krajiny pschi rěkach buchu mile daloko do howrjacych jězorow pschewobroćene. Na wschelakich čarach njemóža železnicy wjac jězdźić, a budźe njedźele dołho trać, prjedy hač budźe schkoda zas porjedźena. Na wschelake městna dyrbjachu pionirow a cyłe kompanije pěschkow na pomoc wołać. Wosebje czerpjeł je Eichsfeld a w nim hłowne město Heilgenstadt, tež wschelaka města w dołach tamnych rěkow, kotrež so do Rheina wuliwaja. Cyła ličba wosobow je w nahłym nawale wody wo žiwjenjo pschischła. — Tež z Čech a Rakuskeje powěsće wo wulkim powodźenju pschikhadźeja. Wołtawa je straschnje zakhadźała; w Prazy samo za wulki železniski móst najwjetschi strach hrožesche. Tež Łobjo je daloke krajiny powodźiło. Z Morawy wozjewjeja, zo we wschelakich městach, kaž w Brnje, je powodźenjo strach a jara wulku schkodu rozschěriło. Sedm wosobow je so zatepiło. — Zymnischi čas je drje dalsche postupowanjo wody zahaćił. Žałostna schkoda pak wostanje a budźe dołhoho dźěła a prócy trěbne, prjedy hač so zas někak porjedźi.

Podamy hischće někotre drobnische powěsće:

W Budyschinje běchu so lodowe schkruty pod wobłukom nowoho mosta pschez Sprewju, kotryž je hischće zaroschtowany, tak kruće zatykałe, zo bě najwjetschi strach za móst. Dyrbjachu tohodla schkruty roztsěleć, zo bychu wodźe puć wotewrili.

Železnica mjez Taubenheimom a Dürrhennersdorfom dyrbjesche jězdźić pschestać, dokelž bě dołhi kruch cyle počěrjeny. — Wobydlerjo niže stojacych khěžow w Sprembergu, Fugawje a Oppachu dyrbjachu w nocy z domow ćěkać, dokelž schumjaca woda je powalić hrožesche.

Kaž Sprewja bě tež Čornica puće pola Spytec, Běčic, Prěčec, Haslowa a dale dele powodźiła. W Spytecach so młynski Nowak zatepi, hdyž lodowe schkruty wotstorkowasche.

Pola Kamjenca woda Čornoho Halschtrowa tak zakhadźesche a hrožesche, zo dyrbjachu so wojacy na pomoc zawołać.

Wjele ćerpjeć měło je město Oschatz. Železnica do Mügelna dyrbjesche pschestać jězdźić. Konje ulanow, w měsćanskich konjencach stojace, dyrbjachu wotwjesć. Fischerec fabrika na pjelschćowe twory dyrbjesche cyle zastać. W maschinowni woda meter wysoko stojesche, z kólnje murju wutłóči a sudy z barbu woda sobu wza.

Wjele njezboža je z wulkej wodu cyły Vogtland měł. Rěcy Halschtrow a Syra w Plawnje tajku njesměrnu mnohosć wody pschinjeseschtej, zo jej nichtó wućeknyć njemóžesche, kiž njebě do časa na strach kedźbny sčinjeny był. W Untersachsenburgu woda schěsć twarjenjow sobu wza. Pschi tym dźewjećlětna holca wo žiwjenjo pschińdźe a 13lětny hólčec so ćežcy zrani. W Klingenthalu woda dwě khěži wottorhny. Harmonikihłosowař Vogel smjerć w žołmach namaka, tež joho žona je so zhubiła. W Nostwicach pola Elsterberga woda hólca Rahmiga sobu torhny, a wón so zatepi. W porcelinarni w Limbachu tsjo dźěłaćerjo w žołmach smjerć namakachu, pola Hennesa so wjac tysac wowcow zatepi.

W Drježdźanach bě Łobjo pschez 4 metry wysche nulle postupiło. Woda je tam wjele schkody na roschtach za nowy móst a tež druhdźe načiniła, najsylnische stołpy je wottorhła a wotpławiła.

Rěka Mulda pola Grimy cyłe kopicy schtomow, płotow, duri, drjewjanych khěžkow zwutorha a wotnjese. Nimale 5 metrow běsche wysoka.

W Bornje měješchu wodu, kajkejež tam z lěta 1886 wjac njepomnja. W Döbelnje stojesche woda hač do prěnjoho poskhoda. Wojacy 139. regimenta dyrbjachu na pomoc pschińć.

W Kamjenicy je wulki hrodowy hat pschebězał a cyłe dróhi do žołmjatych rěkow pschewobroćił. Wschě pincy tam połne wody stojachu.

W Altenburgu wulkowójwoda sam do wobhroženych delnich hasow pschi Pleißy pschińdźe a hnydom wojeřsku pomoc wobstara.

W nižinach rěkow Fuldy, Werry a Egera je so na 18 mostow potorhało a wotpławiło. Wulki železny móst pola Hoheneicha je so zwjezł a hromadu sypnył.

Ze wschěch kóncow struchłe powěsće pschikhadźeja. Schkoda, kotruž je surowa woda načiniła, so wobličić njehodźi. Dołho budźe trać, prjedy hač so najtrěbnische zas porjedźi. Někotra schkoda pak so z cyła wjac zarunać njehodźi.

W Bayerskej su zjawne składowanja za wobschkodźenych zarjadowali a tohodla ze składami za Messinu a Kalabriju zastali. Pryncregent sam je 50000 hriwnow woprował.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestosć kral Friedrich August je srjedu w kralowskim hrodźe po skhodźe padnył a sebi ruku wobschkodźił. Dwě srjedźanskej kóscy praweje ruki stej złamanej. Kral tohodla wokoło khodźi. Joho wopyt pola Altenburgskoho wulkowójwody a w měsće Lipsku, kiž bě za pschichodny tydźeń postajeny, je pak so dyrbjał wotpowěsć.

— Na kralowſkim dworje je w tychle dnjach archwójwodowa Marija Józefa, ſotra naſchoho krala, ze ſwojim młódſchim ſynom archwójwodu Maximilianom na wopyće.

Němſka.

Jendźelſki kral Eduard a kralowa Alexandra ſtaj wutoru 9. februara z wulkim pſchewodniſtwom do Barlina na wopyt pſchijěłoj. Na dwórniſchću běchu kejžor a kejžorowa, krónprync ze ſwojej mandźelſkej a wſchitcy pryncojo a princeſny k jeju powitanju pſchitomni. Powitanjo bě jara wutrobne.

Měſto Barlin je ſo woſebje na dróhach, po kotrychž wyſocy hoſćo pojědu, wulkotnje wupyſchiło, bóle hač hewak hdy. Kejžor Wilhelm bě woſebite pſchećo w tym naſtupanju wuprajił, a měſto je namołwjenjo radoſćiwje ſćěhowało. Schule maja ſwobodne. Najrjeńſche wjedro nadobnych hoſći wita. Wobydlerjo měſta ſu, ſchtóž móže, na haſach, zo bychu wurjadne ſwjatočnoſće widźeli. Najwjacy wupyſchenjow je w jendźelſkich barbach (čeŕwjena=běła=módra).

Čeſtna kompanija bě k powitanju na dwórniſchću pſchitomna, ſchwadrona garde=dragunarjow pſchewodźeſche wozy, z kotrymiž wyſocy hoſćo a kejžor ze ſwojimi ſwójbnymi do Barlina pſchez Bramborſke wrota jědźechu.

Na Pariżſkim naměſće wyſchſchi měſćanoſta Kirſchner, wobdaty wot ſobuſtawow měſćanſkich wyſchnoſćow, krala Eduarda powita. Kral ſo dźakowaſche prajo, zo ſo wjeſeli, zo je zas jónu w Barlinje. Mjez tym poſtrowi dźowka direktora zoologiſkeje zahrody Hecka kralowu Alexandru a pſchepoda jej kraſny buket. Kralowa w němſkej rěči wotmołwi. Na to wozy do kralowſkoho hrodu dojědźechu, hdźež ſo cyłe dwórſke zaſtojniſtwo pſchedſtaji.

Pſchi ſwjedźeńſkej hoſćinje kejžor Wilhelm wyſokoho hoſća a joho mandźelſku poſtrowi, a kral Eduard ſo podźakowa. Wobaj we ſwojej rěči wuprajiſchtaj, zo chcetaj ſwojim krajam měr wobkhować.

— Tamón tydźeń bě prync Ernſt ze Sakſko=Weimarſkeje wumrěł. Wón bě jako poſlednju wolu zawoſtajił, zo ma joho ćěło ſo ſpalić. Tohodla bu ćěło nic do Gotha ale do Stuttgarta pſchewjezene. Pſchi žarowanſkej ſwjatočnoſći běchu tež katholſcy wójwodowje Württembergſcy, mjez nimi naſlědnik na württembergſkim trónje wójwoda Albrecht. Hdyž pak ſo ćah z kapały, hdźež bě žarowanſka ſwjatočnoſć była, do krematoria (palneje pjecy) naſtaji, wopuſchćichu ſpomnjeni katholſcy wójwodźa ćah, zo bychu z tym pſchećiwo wohnjowomu pokhowanju ſwoje pſchećiwjenjo pokazali. To ſu liberalni jim mócnje za zło wzali, ćim bóle, dokelž běſchtaj württembergſki kral a wulkowójwoda Sakſko=Weimarſki — jako prěnjej knježićerjej — tam ſobu ſchłoj. — Myſlimy ſebi, zo dyrbi tola tež katholik prawo měć, ſwoje pſcheſwědčenjo pokazać.

— Dwórſki prědaŕ (ze ſłužby) D. Stöcker, znaty a wuſtojny parlamentowy rěčnik, je w Bozen=Grieſu wumrěł. Wón je załožeŕ kſcheſćanſko=ſocialneje ſtrony. Najprjedy wot Biſmarka a tež wot nětčiſchoho kejžora wjele ważeny a čeſćeny, pozdźiſcho wobeju ſympatiju zhubi, dokelž ſo jimaj Stöckerowy zaměr njelubjeſche. W parlamentarſkim ſkutkowanju haćeny, ſo Stöcker nutskownej miſſiji w Barlinje, kotruž bě założił, cyle poda; tu je wuſpěchi docpěł, kajkichž ani knježeŕſtwo z wulkimi pjenježnymi ſrědkami doſćahnyło njeje. Stöcker bě razny zaſtupjeŕ wěriwoho kſcheſćanſtwa a pſchećiwnik proteſtantſkich duchownych, kotſiž bóžſtwo Khryſtuſowe prěja. Na ſchćuwanju pſchećiwo Romej ſo wón njewobdźěleſche, ale je raznje zaſudźowaſche.

Awſtrija.

Čohož běchmy ſo bojeć měli, to je ſo ſtało. Obſtrukcija někotrych halekarjow je parlamentarſke khutne dźěło njemóžne ſćiniła a zničiła. Hdyž měješche ſo pjatk 5. februara rěčna pſchedłoha knježeŕſtwa wuradźeć, hnydom radikalni herjekarjo zas ſwoju harn započachu, a to tajku, zo dyrbjeſche kóždy ſpóznać: tu je wſchitke dźěło njemóžne. Čěſcy radikalowje, kotrymž ſo tež Młodočeſcha a čěſcy agrarjowje pſchitowaŕſchichu, běchu woſebje tohodla rozhorjeni, zo bě miniſter wobkhoda Dr. Madaija we wukazu na póſtowe a telegrafowe direkcije prajił, zo ma čěſka rěč „dowolena“ być. To wſchak dyrbjeſche Čechow mjerzać, woſebje hdyž miniſter ſłowo wróćo wzać njechaſche; tola tak wſchitke rozomne pſchekładźenjo ſpuſchćić, kaž je ſo ſtało, njeběſche trěbne. Ze ſwojej njerozomnej obſtrukciju radikaloweje pſchede wſchitkim ludej ſamomu ſchkodźa, nic tak knježeŕſtwu, kotromuž ſo pſchećiwjeja. Tak dha je pſchiſchło, čohož měješche měrny wobkedźbowaŕ podawkow ſo bojeć: Knježeŕſtwo je 6. t. m. z pſchihłoſowanjom kejžora ſejm (kejžorſtwowu radu) zamknyło. Swobodny knjez v. Biehnert, pſchedſyda miniſterſtwa, pſchedſydźe Weißkirchnerej kejžorſki dekret, zamknjenjo parlamenta naſtupacy, pſchepoda, a zamknjenjo ſo ſejmej wozjewi. Nětk hakle dźiwja hara poča. Čechojo ſpěwachu „Hej Slovane“, Němcy „Wacht am Rhein“, mócniſcho pak kſcheſćanſko=ſocialni „Gott erhalte“, rakuſku hymnu. Pódla hara, piſkanjo atd., ſkónčnje najkraſniſche puki — a to ſu zapóſłancy ludu, zaſtupjerjo zdźěłanoſće!

Tutón wukónc dyrbi ſo ćim bóle wobžarować, dokelž ſu jara ważne a nuzne zakonje, woſebje za wſchón lud ſpomóžne, zas daloko wotſtorćene, wſchitke dotalne dźěła za nje zničene.

Kaž kejžorſtwowu radu je kejžor nětk tež čěſki ſejm zamknył.

Schto nětk? Sejm drje ſo za někotry čas, traſch za 4 njedźele, zas powoła, a budźe ſo ſpytać, hač je móžno, obſtrukciju někotrych harowarjow, kotſiž cyłych 500 abo hiſchće wjac zapóſłancow w porjadnym dźěle haća, złamać. Hdy by ſo tež dalſchi poſpyt njeradźił, drje ſo ſejm cyle zběhnje a knježeŕſtwo budźe bjez parlamenta dyrbjeć naležnoſće wjeſć, tak derje hač ſo hodźi.

Mjez tym ſwobodny knjez v. Biehnert dale jedna, zo by trajacy kabinet tworił. Jako nowy miniſter kulta a wuwučowanja zaſtupi do njoho hrabja Stürgkh a jako miniſter wobkhoda Dr. Weißkirchner, dotalny pſchedſyda ſejma.

Z wopiſanych podeńdźenjow a wuſtupowanja zapóſłancow maja najwjetſche wjeſelo Madjarowje. Wuheŕſke khrobłoſće kóždy raz roſtu a wuſpěcha namakaja, hdyž ſo Rakuſchenjo znjeſć njemóža.

Z toho z nowa widźimy, zo je Kejžorſka dodźeržała. W kejžorſkej hodźi ſo po zdaću jenož abſolutiſtiſcy knježić, t. r. kejžor čini ze ſwojimi miniſtrami, ſchtož chce, nikoho z ludu ſo njepraſchejo. Wot toho čaſa, zo je Napoleon III. zaſadu wunjeſł, zo ma kóždy narod prawo, ſam ſwoje naležnoſće rjadować, je Kejžorſka ze ſwojimi wſchelakorymi ludami politiſki njeſtwor. Schto težto bychu započeli we Wienje, hdy bychu 14. paragrafu njeměli? (To rěka: paragraf, kotryž knježeŕſtwu móžnotu dawa, tež bjez parlamenta knježić.)

— Hižo dlějſchi čas pſchihotowana nowa ſtrona w rakuſkim ſejmje je ſo nětko tworiła: Słowjanſki centrum. W nim ſu ſo katholſcy narodni Čechojo, južni Słowjenjo a Rutenojo zjednoćili. Naſtork k tomu zwjazkej ſu katholſcy narodni Čechojo podali, kotſiž ſo hižo dlěje za tym prócuja, jenak zmyſlenych Słowjanow do jenoho zwjazka zjednoćić a w politiſkich a parlamentarſkich praſchenjach pſchezjene ſkutkować. Zawěſće tajki zwjazk wjac dokonja dyžli cyły rynk małych ſtronkow, kotrež dotal ničo njewuſkutkowachu. Zwjazk ma hižo 58 ſobuſtawow. Dokelž w mnohich naležnoſćach ſo kſcheſćanſko=ſocialnym bliža, budźa ličbu zaſtupjerjow porjada rozmnožić a wjetſchinu tworić pomhać.

— Pražſke měſćanſke zarjadniſtwo bě pſched někotrym čaſom nowe železne roły w Pont à Mouſſons ſkazało. Na to je wjednik rakuſkoho železnoho kartella, Keſtranek, winowaſche, zo je ſkazanku tohodla we wukraju činiło, dokelž rakuſki kartel jomu žanu proviſiju njeje zwolić chcył. Zarjadniſtwo bě tohodla wjednika kartella wobſkoržiło. Sudniſtwo je 8. februara Keſtranka na 3000 krónow zaſudźiło.

Italſka.

Zo je w Italſkej za čaſy liberalnoho a njekſcheſćanſkoho regimenta wjele nahniło, je ſo woſebje po poſlednim ſtraſchnym zemjerženju pokazało. Pſched někotrym čaſom bě Oſſervatore Romano z Neapla powěſć pſchinjeſł, zo dyrbi pola měſćanſkoho zarjadniſtwa hiſchće 80 wulkich wałow draſty być, kotraž bě ſo za wopory wulkoho zemjerženja w Kalabriji 1905 nahromadźiła, nic pak rozdźěliła. Spomnjena powěſć dale nadźiju wupraji, zo ſo te wěcy nětk tola do njezbožowanych poſlednjoho zemjerženja rozdźěla ... Schto pak je? Tamne wały draſtow tam wjac njejſu. Měſćanſke zarjadniſtwo je wěcy pſchedało, dokelž te rumy trjebaſche. Hdźe ſu pjenjezy woſtałe — ſchtó wě.

Duſche=kójenjo ſo cyle zjawnje poſpytuje, a to na woporach zemjerženja. Proteſtantſki wuſtaw Waldenſow, kiž ſo po italſkej kralowej Regina Elena mjenuje, ſo prócuje, ſyroty, kotrež ſu njezbožu ſo wukhowałe, do ſwojich domow dóſtać, zo by je proteſtantſcy woćahnył. A tola ſu dźěći katholſke. Wyſchnoſće ſu Waldenſkim ſyroty hnydom pſchewoſtajiłe, mjez tym zo maja katholſke wuſtawy wjele hary a ćěže, prjedy hač ſo jim dźěći dowola, z wjetſcha pak ſo jim zapowja. — W tychle dnjach je nětko mſgr. Cattafari, kotrohož bě bamž do Sicilije na pomoc póſłał, pola pſchedſydy miniſterſtwa Giolitti=a pobył a wo joho pomoc pſchećiwo njeſprawnoſćam proſył. Miniſter Giolitti je pomoc pſchiſlubił. Spomnjeny komitej abo wuſtaw Waldenſow nawjeduja tſi žónſke, Waldenſka z mjenom

Turin, mandżelska socialistiskoho professora Labriola a židowka Levi=owa.

W Reggio w Kalabriji ze zemjerjenjom zasypane wumjelske pokłady su pječa hischće drohotnische dyžli w Messinje. Po poručnosći knjezerstwa je so professor Spinazzola do Reggia podał, zo by pschedbe wschim wumjelske postawy abo figury z 5, 4. a 3. letstotka do Khrystusa, kotrež su njewuprajiće krasne a jenićke na cyłym swěće, wukhowak.

— Messinskoho měšcanostu, měšcanskoho sekretara a diwanaće najnahladnischich měšcanow su zajeli. Jich wobskorżuja, zo su woni wulku mnohosć drasty, kotraž bě so za nuznćerpjacych póstałka, na so sćahnyli. Jich psched wójnski sud staja.

Rom.

Kaž je znate, so we swjatoho Pětrowej cyrkwi w Romje pschi cyrkwinskim spěwje na sléborne trompjety piska, dokelž tam pischćele njejsu. Hižo dawno je so na to spominako, zo měše tola w Pětrowej cyrkwi, najwjetschej cykoho swěta, też pischćele był. Dźiwajo pak na hobrski rum njewěrjachu hač dotal, zo mohše pischćele cyrkwe wupjelnić. Nětko pak so tola zda, zo so myslička hischće wuwjedże. Bamž Pius X. je prajił, zo by tajke pischćele do spomnjenje cyrkwje jako jubilejny dar pschijał. Tajke pschizwolenjo je sobustawy centralnoho wubjerka za jubilejske dary wulcy zwjeselilo. Centralny komitej je wosebity wubjerk za wuwjedźenjo wulkoho zamyska tworił a ze wschěch stron poskićeja so pschinoschki.

Rusa.

W Ruskej su chesa politiskeje tajnoje policije, wěstoho Lopuchina, sadźili. Schto je wscho zworał, hischće won njeje. Telko pak je wučinjena wěc, zo su w Ruskej żandarmojo a policistowje husto dosć najhórschi paduschi a rubježnicy. Wbohi car, na koho ma so poprawom spuschćeć?

Psched 30 létami. Pokročowanjo dla njedosahacoho ruma za tydźeń podamy. Redakcija.

Wšelčizny.

* Najwjacy wohnjow, kotrež přez explosiju petrolejowych lampow so stawaju, jenož přez to nastanu, zo ludźo w prěnich stróželach a we wokomiknym straše njewědźa, kak ma so woheň zadusyć, a tak najčasćišo cyle wopačne srědki nawožuja. K tróstej njech służi, zo to jenož pola nas tak njeje, ale wšudźe, hdźež ludźo bydla a petrolejowe lampy trjebaju. Tohodla su před krótkim w Jendźelskej 30 zjawnych pospytow w přitomnosći zastupjerjow wójnskoho ministra wotdźerželi a při tym za najkhmańšim srědkom k hašenju tajkich wohnjow slědźili. Pruhi běchu jara powučace a pokazachu, zo so najkhmańšo zadusy, hdyž płomjenja z drastami, přikrywami abo pěskom zawodźeješ.

Cyrkwinske powěsće.

Njebjelčicy. Křćeni: Jakub, Pětra Barča, žiwnosćerja w Pěskecach, s. — Jurij, Mikławša Pjecha, žiwnosćerja w Njebjelčicach, s. — Pawoł, Jakuba Kubicy, khěžkarja w Njebjelčicach, s. — Marija Monika, Jurija Łušćanskoho, kublerja w Njebjelčicach, dź. — Jurij, Pětra Grósa (Rajska), žiwnosćerja w Njebjelčicach, s.

Wěrowani: Jan Hadank, skałaŕ w Njebjelčicach, z Mariju Suchec z Jitka. — Jurij Wjenka, khěžkaŕ w Serbsk. Pazlicach, z Hanu Propstec z Njebjelčic. — Mikławš Cyž, skałaŕ w Njebjelčicach, z Hanu Wincaree z Pěskec.

Ralbicy. Křćeny: Jurij Jakub, Jurija Grósa, žiwnosćerja w Šunowje, s.

Wěrowani: Jurij Rynčka, m. s. Michała Rynčki, žiwnosćerja ze Sernjan, z Mariju, m. dź. † Jana Šliža z Nowoho Města p. Wotrowa. — Michał Kušk, s. Mikławša Kuška, žiwnosćerja z Hórkow, z Mariju, m. dź. Michała Buka, žiwnosćerja ze Sernjan.

Zemrěli: Madlena, † Jakuba Hejduški, žiwnosćerja w Konjecach, zawost. mandź., 68 l. 7 m. 20 dn. — Hana, † Eduarda Glawša, khěžkarja w Róženće, zaw. m., 33 l. 10 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 260. Max Salm ze Židowa; 261. 262. z Budyšina: Jan Běrk, Marija Herrmannowa; 263.—274. z Radworja: Marija Dučmanec, Hańža Hantušec, Michał Wjerš, Michał Klimant, Jan Karl Nawka, Mikławš Grólmus, Jan Šenk, Madlena Wünčec, Jan Brycka, Michał Rječk (wojnaŕ), knježe holcy, Jan Rječk; 275. 276. z Hodlerja: Jurij Mička, Michał Połleńk; 277. Michał Žur z Lutowca; 278.—280. z Kamjenjeje: Mikławš Cyž, Jan Handrik, Jan Winaŕ; 281. 282. z Bronja: Jurij Měškank, Khata Kudźelina; 283. Handrij Libš z Měrkowa; 284. Mikławš Kasper z Boranec; 285.—287. z Khelna: Jan Krawe, Pětr Wjerab, Khata Francecyna; 288. Karl Krempka z Khasowa; 295.—311. z Njebjelčic: Jan Dornik, Herman Kubaš, Jakub Leńš, Marija Kralowa, Mikławš Pjech, Jurij Łuščanski, Madlena Wroblowa, Jakub Zmij, Mikł. Žur, Marija Žurowa, Jakub Wawrich, Handrij Propst, Pětr Grós, Mikławš Křižank, Mikławš Hermann, Jurij Žur (Pštruhaŕ), Jan Hadank; 312.—321. ze Serbsk. Pazlic: Jurij Lebza, Jurij Šuster, Jurij Kral, Pětr Krawčik, Pětr Haška, Jakub Lukaš, Jakub Wrobl, Jakub Wjacsławk, Mikł. Lehmann, Jurij Rejška; 322. Mich. Lehmann z Pěskec.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Jan Šenk z Radworja 1 hr.

Za cyrkej w Zdźeri: Přez k. kapł. Dórnika w Khrósćicach 50 hr. Wot knjezow: biskopa a tachanta dr. Aloysia, seniora Skale, scholastika Löbmanna, fararja can. Žura, direktora Nowaka w Budyšinje, fararja can. Herrmanna we Wotrowje, fararja can. monsign. Wernera w Khrósćicach, fararja Nowaka w Radworju a fararja Wingera w Lubiju k česći 50lětnoho měšniskoho jubileja k. fararja em. Nowaka hromadże 650 hr. Žiwy rózowe w Khrósćicach 8 hr. 70 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 6. febr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 11. febr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	16	70	17	—	17	—	17	51
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	40	12	64	12	32	12	80
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	9	88	10	—	10	—	10	30
Rožka, nowa . .	7	75	7	90	7	80	8	—
Ječmjeń	9	20	9	50	8	50	9	50
Wows	8	—	8	20	8	20	8	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Ržana muka	9	75	13	75				
Syno	3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	84	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	50
Prosata 932 (w Kamjencu 196) jene	9	—	23	—	12	—	21	—
Butra 1 kg	2	40	2	50	2	20	2	50
Jeja, mandl	1	35	1	50	—	—	1	35

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 8. febr. 1909:

1. Woły,	żiwa waha	centnar	wot	26—42 hr.,	rězna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„	„	„	29—40 „		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	24—40 „		48—72 „
4. Čelata,	„	„	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„	„	„	50—58 „		65—68 „

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12[1]

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Scehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Niewšědny podawk! Njewočakowana powěsć!

Po Ruskej revisor jězdźi, a

w Radworju pola Delanec so njedźelu 14. februara 1909

— spočatk w 7 hodźinach wječor —

Revisor

hraje.

(Spisał Gogol.)

To je **najwjeselša, najžortniša, najrjeńša** hra (w **5** jednanjach) **cyłeho swěta!** Wjele hrajerjow, wjele drastow! Štóž so za žiwo hišće smjał njeje, budźe so na »Revisora« smjeć **dyrbjeć.**

Wšěch najwutrobnišo z tutym přeprošuje

34] **Předsydstwo »Meje«.**

Katholske kasino w Kamjencu

změje **njedźelu 21. februara** wječor w **6** hodź.
w nowym salu „města Drježdźan“ (zur Stadt Dresden)

— wulki póstniski swjedźeń —

z dźiwadłom,

kotrež sobustawy Kamjenskoho měšćan. dźiwadła wuwjedu.

— Hudźba: wojerska kapała. —

K tomu přeprošuje

36] **předsydstwo.**

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

— **Fabrika** a **skład** —

za jednore a pyšne wuhotowanja

— **wobydlenjow,** —

też jednotliwe meble za jstwy.

63

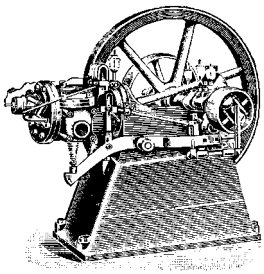

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirifusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze sřěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratařstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdźěše rukowanjo.

Česćujće wopomnjeće lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje **ryzbařstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange

w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ **smjertne kříže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd.

Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoły - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3 měsačnym	„	3½ %	
„ 6- a 12 měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

8] **R. Mersiovsky,** časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorečak 334.

Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorečak 307.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 8. | Budyšin, 20. februara 1909. | Lětnik 47.

Zamysł posta rozjasnjeny z wědy.

So posćić (jejunare) rěka: na postajenych dnjach wšeje jědże so wostajeć; so zdźeržeć (abstinere) pak, wěstych jědźi (a wosebje mjasnych) so wotrjec. Woboje, posćenjo kaž zdźerženjo, dokonja so w tym zaměru, zo bychu nižše nakhilnosće ćěła skludźene byłe, duchowne mocy (wola) pak kowane. W tym zmysłu namakamy posćenjo pola zjewjenych wěrywuznaćow (židow a katholskich křesćanow), ale też pola wumyslenych, a tu hišće kručiše, jako pola Brahmanow, Buddhaistow (w Khinskej, Japanu, Indiskej, Egiptowskej atd.). Cyłe ludy posćachu so k dopomnjeću na hrózbne domapytanja; druhe w pokutnym zamyśle abo žarujcy. Tak předuje Jonas Ninivitam póst (3 dny zasobu) a židźa posća so, wuwjedźeni do Babylona.

Katholska cyrkej swjećeše z časow swjatych japoštołow sem štwore suche dny a w spočatku 2. lětstotka počinaše do jutrow so posćić k dopomnjeću na Khrystusowe ćerpjenjo: z toho wuwi so 40dnjowski póst, tu a tam 70 (wot njedźele Septuagesima, kotraž też dźewjatnik rěka = 9 njedźeli do jutrow); podobnje, tola w druhim zamyśle, nasta pozdźišo póst w adwenće. W běhu časow postajichu so hišće druhe póstne dny (pjatki, vigilije, patoržica, lubjene kaž před swj. Bosćanom), tak zo ma nětko protyka wjele křižikow a hwězdkow (to su póstne a abstinencne dny). Protyka, haj, ale štó stara so dźensa wjele wo wjedro w njej a póst, kotryž předuje?!

Dwoja je wina, zo je posćenjo do zabyća (haj samo tam a sem do zacpěća) přišło: Lěkarjo (wězo njewěriwi) wuslědźichu, zo mjasne jědże čiłosć ćěła spěchuja, haj samo ćěło njesmjertne (skoro!) činja, a swět wěrješe tutomu nowomu (slědnosći polěkowacomu) sćenju. Za druhe je so w našich časach tajke přećahowanjo ludźi stało a zeńdźenjo do wulkich městow, zo wěrywuznaća bóle a bóle so měšachu, a zo dyrbješe cyrkej starych postajenjow so wotrjec, zo bychu pohórški (z přestupjenjom posta) so njemnožiłe.

Telko je wěste: Ludam do škody je póst (t. r. jedynkróćne nasyćenjo za dźeń) w městach a na wsach so zahnało, a płaći hižo za „pobožnoho“, štóž na pjatkach so mjasnych jědźi wostaji. Smy na najlěpšim puću, zo też pjatki so powala, a zo do „staroho swěta“ słuša, štóž hišće za póst rěči.

„Katholski Posoł“ tajkim nowotarstwam polěkować njemóže a njesmě. Wón wě, zo je njedobry duch do swěta zajěł, a wšudże předuje so (w nowinach a korčmach) emancipacija mjasa, kotruž je stary had Jěvu we paradizu wučił. Wužiwanja a polěkowanja požadliwosće su k mocy so dobyłe, a njeje to snadny nadawk, ludźom tu dopowědać: Sće na wopačnym puću, za postom poleći sama — wěra!

Jeli něšto, dha kowa posćenjo w čistym zamyśle wolu: ta pak je z podłožkom póćiwosće a žiweje wěry, kotraž je k woporej khmana.

Hlejće, běchu časy, zo rěkaše: Alkohol je elexir přećiwo smjerći (a tohodla narjeknychu jomu „aqua viva“ — žiwa woda); swět pak je spóznał, kajke zahubjenjo tutón djaboł w podobje njewinowatoho jandźela w sebi khowa: wšudże stawaja temperenclerjo (kotřiž palenca njepija), a cyłe kraje a krajiny w Americy, Šwedskej, Norwegskej, Danskej atd. su so nakazałe a čertej Alkoholej nowe lěto dałe. A ći khwala poměrnosć a strózbnosć nad swjećenu wodu.

Wěrće, lubi ludźo: zaswita čas, hdźež znjewužiwanjo mjasnych jědźi so před rozomom a nazhonjenjom runje tak zatama, jako nětko hižo alkohol. Što dha je po swědčenju rozomnych lěkarjow sćěhwk mjasnych jědźi? Syła khorosćow, wo kotrychž swět prjedy njewědźeše, a to dosć wobćežnych a bolosćiwych: wić, cokorowa khorosć, wjele tuka w žiwoće a wokoło wutroby, khore jěrchenje, a to, zo w žiłach kalk so zasydli, štož je wina nahłeje smjerće (Božeje ručki). Kaž alkohol, kiž je po byću zetłaty cokor, ćěło z jědom zawdawa (delirium), runje tak mjaso, kotrež jěmy, kotrež w nas tłaje, a přez měru wuživane, cyłe ćěło z jědom zaščěpi.

Najrozomniši je wězo tón, kiž za cyłe žiwjenjo so posći (t. r. radšo mjenje jě, dyžli přez měru), a to płaći wšěm, kotřiž su 40. lěto překročili. Ale, ale: měru dźeržeć — štó wo to rodźi? Je skoro, jako by swět połny kruwarjow był, kotřiž praja: Čim wjacy jěm, ćim wjacy mam mzdy! A k wšomu njerozomej w jědźi potepi tuta so hišće z alkoholom; to rěka tola: čepla z Beelzebubom wuhonjeć.

Budźće rozomni a dźeržće póst, kaž być dyrbi: najlěpje po starym wašnju, zo jenož na njedźelach mjaso jěsće (hdyž je maće, a hdyž nic — ničo njepřisadźiće). Někotry mohł z rozomnym posćenjom khoromu ćěłej zasy na nohi dopomhać. Štóž je 50 lět pobył, měł jenož jónu za dźeń pojěsć — na nóc jara mało. Zo mjasna jědź telko mocy dawa, ani stara baba njewěri. Wone słodźi lěpje — a to je wina, zo su Jěvine dźěći na nje so złožiłe. Wukadźće dha z wóruchom a swjećenej wodu w tutym času błud, kotryž je njewěra a lohka mysl našich dnjow porodźiła: přetykanjo z mjasom; a dźeržće za to so pilnje jědźi, kotrež su z muki, wariwa (morchej, kulrěpa, kał) přihotowane, mějće so k sadej, syromu a sušenomu, mlóčnym jědźam (pukane jahły, hejduš). A kofej měšejće z palenej rožku abo ječmjenjom. Hdyž w posće na tajke (cyrkwine) wašnjo so maće, wuznajeće na jutrownički wjesele: Tón khadła je swoje dochtyrstwo órntlich nawuknył.

Štož dźěći nastupa, njetrjebam wjele prajić: Jim su mjasne jědże hišće škódniše dyžli dorosćenomu; hač do 14. lěta móže dźěćo bjeze wšeje škody bjez mjasa być —

dźěćo wšak też wjele wo nje njerodźi. A njebudźeš tola tak lózy, zo jim piwo a palenc dawaš?! Wo tym čiń sebi swědomjo a njeryj jich njewinowatosći row! —š.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

(Pokročowanjo.)

VII. W Romje.

W 11 hodźinach wotjědźechmoj z Orvieto a bórzy běchmoj w Tiberowej dolinje, z mnohimi štomami wožiwjenej. Čim bóle so swjatomu městu bliżachmy, čim dale přiběraše naju napjatosć, zo bychmoj bórzy kóždomu katholskomu křesćanej znate znamjo wěčnoho města: kulotwar cyrkwje swjatoho Pětra wuhlądałoj. O kak rosćeše z kóždym wokomikom wjeselo, zo strowaj a čiłaj bórzy dojědźemoj do Roma. Tu z dobom: ecco san Pietro, hlejće, swjaty Pětr! a hdyž z woknom pohladachmoj, pokaza so namaj w módrej dalokosći hobrski kulotwar.

Kak bu mi tak spodźiwno we wutrobje! Naju horca žadosć bu nětko spokojena, dokelž swjate město namaj napřećo kiwaše. Začuća, kotrež wutrobu zapasachu, hdyž widźach prěni króć Rom, njemóžu wam rozpisać. Prawje dam Lutherej, hdyž takle pisa: Hdyž Rom prěni króć widźach, padnych na zemju, wupřestrěch rucy prajo: „Budź postrowjeny, swjaty Romo! Haj sprawny a swjaty přez swjatych martrarjow a jich krej, kotraž bu tu rozlata.“ Tutomu rjanomu joho wuprajenju přistajam hišće druhe joho słowa: Zo je romska cyrkej přede wšěmi česćowana, je bjez dwěla, dokelž tu swjataj Pětr a Pawoł, 46 bamžow a wjele stow tysac martrarjow přelachu swoju krej, dobychu nad helu a djabołom, tak zo zrozymiš, zo ma Bóh wosebite wóčko za tute město. Zo je tónsamón rót (hort), kotryž wupraji tutu na wěki zasłużenu khwalbu Romej, pozdźišo najhórše hanjenja wuprajał, wězo wěm, ale też to wěm, zo Lutherowa wutroba mjez tym bě so cyle přeměniła, a na tym přeměnjenju njeje Rom wina.

Hdyž so přecy bóle bliżach k swjatomu městnu, dach swojomu wóčku wróćo hladać do starych časow, kak su w tych časach, hdyž hišće železnicy a telko srědkow k lohkomu pućowanju njebě kaž dźensa, putnicy do Roma pućowali. Najbóle přińdźechu do Roma na puću, kotryž je železniskomu pućej runje napřećo, na tamnej stronje Tibera, hdźež stoji Vatikan a hišće dale wulka hora „mons Mario“. Spróćni wot dalokoho puća a wot wobćežnosćow pućowanja, kotrež ani njeznajemy, ani sebi prawje předstajeć njemóžemy, wuhladachu nadobo a njenadźicy z tuteje hory cyłe město ze swojimi wěžemi, hordymi hrodami a z mócnymi rozpadankami ze staroho časa — kaž tehdom hižo měnjachu. Bjez dźiwa, zo běchu cyle přewzaći wot zboža a wjesołosće při tak njenadźitym napohladźe. Jěcharjo zlězechu ze swojich konjow, wšitcy so na kolena poklaknychu a horce sylzy dźaka a wjesołosće ronjejcy wupřestrěwachu swojej rucy, městej napřećo. Mjez sobu so wobjimachu a wokošachu a z radosćiwym wyskom a kěrlušemi postrowjachu Rom: maćeŕ zemje. Štož běchu horco wočakowali, za čimž tak nutrnje žeđźili, bě nětko docpěte a přez „porta Angelica“ přez „wrota swj. jandźelow“ ćehnjechu do města a hnydom k cyrkwi swjateju japoštowoł, při kotrejž bamžowske a narodne hospodne domy spróćnych pućowarjow hospodliwje přijimachu.

Pozdźišo w 15. lětstotku přikhadźachu čŕjódy křesćanskich pućowarjow do swjatoho města po via Flaminia přez móst Milviski, při kotrymž kejžor Konstantin w lěće 312 nad swojim njepřećelom Maxenciom doby, štož bě z dobom dobyće křesćanstwa nad pohanstwom, a zastupichu do města přez wrota „del Populo“. Před sobu wuhladachu wulkotne rumne naměsto, wosrjedź njoho bě 1586 bamž Sixtus obelisk postajić dał, kotryž so hižo tehdom při rěcy Nilu k njebju zběhaše, hdyž bu Mójzes w syćiznowym korbiku při rěčnym brjozy wusadźeny. K lěwicy widźeše pućowaŕ z winom wobrosćenu hórku „Pincio“, hišće dźensa na wječor wot ludu najbóle wopytanu, z krasnym pohladom na město a Vatikan, před sobu wuhlada tři hłowne dróhi, kotrež do nutŕkownoho města cuzych přikhadnikow wjedźechu.

Z tutymi wrotami bě też Marija Khrystina ze Šwedskeje, dźowka Gustava Adolfa, do „katholskoho města“ zastupiła, hdyž bě prjedy w Innsbruku 1655 do katholskeje wěry přestupiła.

Dźensa wězo je železnica, kotraž nimale wšěch do Roma wozy, a přez to je też so wjele pozhubiło wot stareje pychi a krasnosće, z kotrejž so prjedy tajki přikhad do Roma stawaše. Hdyž nětko jědźeš kaž ja po puću z Florenca do Roma a sy so dawno hižo radował nad pohladom na „swjatoho Pětra“, kaž cyrkej a naměsto w ludowym horće: „San Pietro“ z krótka rěka, wuhladaš z dobom na prawu ruku cyrkej swjateje Hańže, wobdatu wot rjanych pinijow a cypresow, na lěwu widźiš horiny (Höhenzüge) sabinskich a albanskich horow, na wokomik wuhladaš cyrkej S. Maria Maggiore z ćeńkej rózkatej wěžu a dwěmaj kulotwaromaj, dale so ći nimo miknje z rjanymi postawami wobstajena prědkowna strona cyrkwje swjatoho Jana w Lateranje. Jědźeš do dwórnišća, a na tamnej stronje widźi wóčko rozpadanki ćmowych termow (kupjelow) kejžora Diokleciana. Při twarjenju tutych su tysacy a tysacy křesćanow jako „khostancy“ sobuskutkowali a při tom martrarsku smjerć sebi zasłużili. Pozdźišo bu tutón dźěł kupjelow přetwarjeny do cyrkwje k česći swjateje knježny, kralowny jandźelow, a nětko widźiš tu krasne róžojte zahrody; su kaž krasne wonješko, z kotrymž město Rom dalokich pućowarjow postrowja, a mócna fontana před nimi bě mi znamjo duchownych darow a hnadow Božich, kotrež wěčne město w lubosći wšěm poskića, kotřiž k njomu, ke kralownje zeńskoho wokrjesa, puću ja.

Pućowaŕ drje čuje so mučny po dalokim pućowanju w horcym času, hdyž słónčko njesměrnje pali: hdyž pak je do Roma dojěł, hdyž je tam, hdźež a za čimž žadaše wutroba lěta dołho, hdyž sebi předstaja wšitko to we wjesołym wočakowanju, štož na njoho w přichodnych dnjach čaka, rjanoho, pozběhowacoho a tróštowacoho za wutrobu, potom je kaž přestworjeny. Zabudźe na spróćne stawy, wón zasy wožiwi a we słódkim spokojenju, zo je tu skónčnje docpěł zaměr pućowanja, počinatej joho duch a wutroba z nowa dychać, a nima žaneje druheje mysle, hač: Sym we wěčnym Romje, w srjedźišću katholskoho swěta, w měsće swjatoho wótca. To jomu dawa nowu móc, nowe žiwjenjo za dny, kotrež wězo mocy ćěła při tajkej kopicy, štož widźi, a mocy ducha napinaja. Z nowym ranjom zasy stanje też z nowej žadosću a z nowym wočakowanjom a zabudźe na wšu spróćenosć, a je žiwy w samych rjanych zaćišćach — w nowym paradizskim swěće.

Na wulkim romskim dwórnišću bě same žiwjenjo, hara a wołanjo, zo byštej wuši bolałoj, dyrbjał-li tam dołho posłuchać. Khrobli zastojnicy jenotliwych hosćencow nam na šiju lězechu a we wšelakich rěčach mjena swojich hosćencow wułowachu a khwalachu, pohončojo drožkow praskachu z bičemi a nam wšelake zrozymliwe a njezrozymliwe mjena napřećo wołachu. Skočichmoj do woza a adresu naju hospody mjenowawši wšomu hołkej wučeknychmoj.

Wokoło dwórnišća nima Rom ničo wosebite, je kaž kóžde nowočasne wulke město. Dołho njetrajoše, hdyž běchmoj nimo cyrkwje S. Maria Maggiore jěłoj, zasta kóń, a pohladawši na postawu swjateje Hilžbjety a na čisło hasy, wědźachmoj, zo smój prawje. Zapłaćichmoj pohončej, štož sebi žadaše, haćrunjeł pozdźišo zhonichmoj, zo telko trjeba njebě — tola wón bě wjesoły, zo namaj při zastupje do Roma wuši wotrě, a mój běchmoj wjesołaj, zo smój — doma, potajkim wobě stronje spokojenej. Tola wšěm, kotřiž mi so tohodla směja, wotmołwjam, zo so pozdźišo wjacy njejsym dał zjebać, a zo někotryžkuli, kiž je w Italskej był, je bywał stokróć wjacy zjebany — bjez toho, zo je to pytnył. Zo pohončowje, pinčnicy a překupcy cuzych jebaja, jeli so jim poradźi, to je też hišće druhdźe hač w Italskej móda, a njesměmy jim to tak jara za złe měć. Woni sebi dowola, zo maja kóždoho forestière (cuzoho) za bohatoho Jendźelčana, kotromuž wo nješto kroškow wjacy abo mjenje činić njeje. Tuž rěka: kedźbować, a nichtó ći za złe nima, hdyž dóstate pjenjezy hišće raz přeličiš, a je-li trjeba, sebi žadaš, štož běchu ći mjenje zas dali. Někomu bě so tute

zbožo na elektriskej stało, zo samo wot zastojnika telko wróćo njedósta, kaž dyrbješe. Zastojnik na njoho kedźbowaše, hač pjenjezy liči, a hdyž to wuhlada, ruče zbytk wróći kaž — najsprawniši jebak.

Wosebita kedźbnosć je trěbna při pjenjezach, dokelž w Italskej wšě móžne pjenjezy dóstanješ: francozske, jendźelske, rumeniske, grekske, stare bamžowske atd. Hdyž sebi pjenjezy dyrbiš wuměnić, dóstanješ kopicu wulkich koprowych, a zawěsće su někotre wopačne pódla. Kóždy „Italiano" sebi pjenjezy, kotrež wot tebje dóstanje, kedźbliwje wobhladuje. Pola nas by tajke zadźerženjo wjacy hač napadne było, tola tu je to po prawdźe a trěbne, jenož dyrbiš sam runje tak so zadźeržeć, njech ći też, kaž so mi sta, žortniwje wotmołwja: „Tute false reverendo": „Wšě su wopačne, knježe!"

W Romje běchmoj w našej hospodźe bórzy kaž doma, a wjeselachmoj so, zo bě so namaj tak derje radźiło z bydlenjom, bě nowa, rjana khěža, a štož je ważne — strowa, štož so wo „Anima", hdźež hewak duchowni do Roma přišeđši zwostawaja, prajić njemóže, z najmjeńša w lěće. Wobjed namaj dźensa derje słodźeše, tak, kaž hewak, nic kóždy dźeń. Tuž naju, luby čitarjo, při tym dźěle njemyl a pohladaj tu khwilu, hdyž mój wobjedujemoj, do romskich stawiznow, štož je trěbne, chcešli dalšim mojim pućam po swjatym měsće trošku ze zrozymjenjom sćěhować.

Rom bu wokoło lěta 753 před Khrystusowym narodom założeny, měješe do lěta 510 kralow za knježerjow, běše potom do lěta 30 před Khrystusom republika, na to kejžorstwo, a to hač do lěta 395 po Khrystusu njerozdźělene. Wot toho časa wobstoješe nawječorne romske kejžorstwo do lěta 476, mjez tym zo narańše so hišće dźerżeše, hač w lěće 1453 město Konstantinopol do mocy Turkow přińdże. W Romje samym pak wutwori so, mjez tym zo w přećahowanju ludow Herulojo, Gothojo a Langobardojo Italsku wobknježachu, najprjedy pod zakitom narańšoho kejžora a potom wot časow Karla Wulkoho pod zakitom romsko-němskich kejžorow přez darowanjo krajinow swětne knježstwo duchownoho widźomnoho wjerćeha našeje cyrkwje. Přez bamžow wobkhowa Rom najwjetšu nahladnosć, byrnje hižo kejžor Konstantin w lěće 330 sydło kejžorstwa do Byzanza abo Konstantinopola přepołožił.

Rom je wot časow nadpadowacych cuzych ludow wjele čerpjeł a wjacy króć z wohenjom zapuščeny był, wosebje hdyž so kejžorojo wo romsko-němsku krónu bijachu, a potom, hdyž w lěće 1084 Normannojo pod Robertom Guiskardom město dobychu.

Bamžowje maja najwjetše zasłużby wo nowe wutwarjowanjo Roma po wšěch zapuščenjach a su też zbytki zastarskich wulkotnych twarjenjow zdźeržeć pytali. Swětne knježstwo bamža bu 1798 přetorhnjene, hdyž bu Rom tehdom republika a hdyž bu 1809—1814 z Francozskej zjednočeny. Lěta 1849 bu Rom z nowa republika, hač 1850 Francozojo Pia IX. zasy wróćo do swojoho města dowjedźechu. Lěta 1870 bu Rom wot Garibaldiowych rubježnych črjódow z nowa předobyty a je wot nětka hłowne město zjednočenoho italskoho kralestwa.

(Přichodnje dale.)

Nowa kultura

w Němskej je „počała čerwja być". Tak khutne němske nowiny pisaja. To so prěć njehodźi. Też we wukraju druhdy na to pokazuja. Wjele wobkedźbowany je při wčeh krótkim dlějšchi nastawk w neapolskich nowinach „Mattino" był, kotryž tam Barlinski sobudźěłaćeŕ, kiž so Borgheje mjenuje, pische. Wón wosebje Barlinske žiwjenjo wopisuje a praji, zo je kraj z wjetscha hišće strowy.

W nastawku so praji: „Sparta krutosće a sebjezapŕěca, kotrež bě w Němskej naschich wótcow hač do błyschćatoho časa założenja němskoho kejžorstwa, a kotrež wschitke druhe ludy wobkedźbowachu, je za wschitke časy zničene. Za tym hač je splah rekow, kotryž je tamón wulki čas wubudźił, mjenje bóle so zhubił, je po nim nowy čas stanył, kotrohož ideale wjac sebjezapŕěco, podwolenjo, dźěło a čistota njeje, ale sebičnosć, materialism, wuživanjo a njehornosć rěka. Žadyn staw němskoho ludu tale zhnilosć pschelutowała njeje. Najprjedy zapschimny měšćanow wulkich městow, wot tam so jěd do provincow dobywasche ... dźěłaćerjo su bjez wěry počeli być ... samo zemjanstwu, kotrež je so w swojich počinkach a w swojim zmyslenju najdźěje strowe wobkhowało, tale zhnilosć hrozy. Wulki rozdźěl napschećo romanskim ludam je tón, zo pola tych njekhmanstwo so tola hischće kryje a khowa, w Němskej pak cyle zjawnje wustupuje, haj w najnowischim času so pod zakrywn wědomosće wuwiwa. Hórje hač w žanym druhim kraju so stare ideale čistotnosće, knježnistwa, maćerstwa a mandźelskeje swěry zničuja. Bjez dwěla, kaž Borgheje praji, Němska w kritiky stoji, kotraž za jeje pschichod wulki strach hrozy, a kotruž dyrbi lud ze wschej mocu pschewinyć, nima-li wosud staroho Roma počerpjeć."

K tomu němske nowiny „Zeitfragen" pschispominaja: „Podawki a poměry, kajkeż su so w nowischim času w skandalosnych „nahich pschedstajenjach" a hischće njehańbićischim zjawnym wopisowanju tychsamych abo też w Mnichowskim procesu wo kabarettach wopokazowake, dopokazuja, zo je njepóććiwe zabłudźenjo mnohich hižo tak daloko postupiło, zo lud dyrbi fysiski zahinyć a zo maja zjawne organy krutu winowatosć pomoc pschinjeść."

To móže so khroble prajić, zo w druhich krajach njekhmanosć tak khroble wustupować njemóže a njesmě, kaž w Němskej. W Ameriky na pschikład, w tymle kraju swobody, žane njehorne abo njepóćciwe pisma njejsu, a žadyn človjek sebi w Zjednoćenych Statach zwažił njeby, nowu wučbu wo hajenju nahoty wozjewjeć. — W Barlinje so to cyle zjawnje stawa. — Hdyž pšeđ dwěmaj lětomaj rusfi basnik revolucije Gorki do Barlina pschińdże, joho tam slawjachu kaž krala. W New Yorku, hdźež potom dale jědźeschce, a hdźež jomu wulkotne powitanjo pschihotowachu, so jomu wschitke durje zamknychu, hdyž bu znate, zo je joho žbanliwa „žona" mandźelska wyschschoho ruskoho zastojnika, kotraž bě z nim ćekła. Z jenoho hotela po druhim „por" wupokazowachu.

Z toho sćěhuje, zo dyrbimy swojich čitarjow wosebje psched tajkimi němskimi spisami warnować, kotrež so nětkle do samych zanjesenych wsow roznoschuja a lud kaža. Starajmy so tola za to, zo tajki jěd też nasch lud njeby nakazył!

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Towarstwo katholskich rjemjeslnikow běše sebi w połnej sali swojoho doma minjenu njedźelu wjesołu póstnisku zabawu wuhotowało. Hraješe so wjeselohra w jenym jednanju: „Służowni" a žortniwy směšk: „Wohnjowy alarm abo Automobilhuppe". Běše to prěni raz, zo w tutym towarstwje też holcy sobu hrajachu. Hrało je so wustojnje derje a přistojnje. Dźiwadłu přizamknychu so reje w póstniskej pyše.

— Wot pósta ma so nimo „čerwjeneje" šule dróha twarić, kotraž so kónc sukelńskeje dróhi na „žitne wiki" wulinje. Kaž so zda, drje wotpohlad so bórzy wuwjedźe. Na sukelńskej drózy je so k tomu hižo khěža, hornčerjej Domšcy słušaca, kupiła.

— Bližimy so hižo ke kóncej měsaca februara a tola mamy hišće rjanu zymičku ze sněhom, kotraž hižo na dwě njedźeli zasobu traje. Je pak nětko najdźeje trało. Dźeń hladajcy přiběra a słónčko dobywa přecy wjetšu móc, a tak so sněh a lód před słónčkom wukhować njebudźetej móc. Potom zawěsće też bórzy přiroda wotući k nowomu žiwjenju. Ptački přićahnu zasy domoj a zaspěwaja nam swój wjesoły spěw. Hižo wokoło 12. februara ma so škowrončk zasy k nam wróćić a bórzy po tym też škórc. Tutej dwaj ptačkaj so sněha njebojitej, hdyž jenož słónčko rjenje swěći a tak trochu wohrěwać počina. Wokoło 8. měrca pokaže so też pliška zasy, wokoło 19. měrca dźiwi hołb a kónc měrca čerwjena wopuška. W čoplišim, ale we wjedrje njewobstajnym haprylu přileća tak na srjedź měsaca hižo łastojčki, a kónc hapryla započina kokula kukać, hdyž je so zelenoho wowsa najėdła.

Z **Radworja.** Minjenu njedźelu hraješe tudomna „Meja" sławjenu wjeselohru „Revisor". Wjele běše so wo njej pisało a powědało, wulcy bu wukhwalowana. Delanec ľubja běše tohodla też napjelnjena z přihladowarjemi, kotříž z blizka a daloka z wulkimi wočakowanjemi sem přikhadźachu. Hrajerjo su powšitkownje też jara derje swój nadawk wuwjedli, zasłuža sebi wšu khwalbu a wšě připóznaćo. Wjele prócy a pilnosće su nałožować dyrbjeli, wulke wo-

pory su přinjesli, prjedy hač swoje róle tak dospołnje wobknježichu.

Štož hru samu nastupa, je drje tuta za lud trochu čežko zrozymliwa. Štóž je zmysł hry zapřimnył, tomu drje so njeje tak wjele smjeć chcyło. Hewak pak hru samu dale kritisować nochcu.

Z Kukowa. Naša „Bjesada“ wuhotowa sebi 14. małoho rózka swójbny wječor, kiž bě nimo měry bohaće wot sobustawow a hosći wopytany. Też susodne towarstwa nas z wopytom počesćichu.

Serbske spěwarske towarstwo, z kotrohož su wšelacy też sobustawy „Bjesady“, wotewri swjedźeń ze spěwom „Serbske barby“, kotromuž so hišće wjac khorow přidruži. Knjeni Šwanowa a knjez kantor Hila wustupištaj z duettom „Holčo a pastyř“ wot Kocora. Też naše holcy zanošachu třihłósny khor „Jandźel a pastyrjo“ po staročěskim ludowym spěwje. Wšě přednoški so wulcy jara spodobachu, a powšitkownje so přitomni dźiwachu, zo móže so z našimi wšědnymi mocami tolko docpěć. Na to sćěhowaše dlějša přestawka. Předsyda towarstwa, k. wučeŕ Słodeńk, wuži tu přileżnosć, witaše hosći a sobustawy, pokaza z krótka na kharakter předstajaceje hry a wunjese skónčnje sławu na duchownu a swětnu wyšnosć. — Knjez kapłan Delan poręča k zhromadźenym wutrobite słowa, wukhadźace z dobreje serbskeje zmyslenosće, wo našim wótčincu, njeboh Mikławšu Andrickim. Rěčnik předstaji nam joho jako Serba, kajkichž porědko w Serbach nadeńdźeš. Z čěłom a dušu wisaše na swojim ludźe a njeznaješe ničo druhe, hač joho zbožo a wobstaćo. Ženje njezhubi nadźiju na přichod. Joho hesło bě: „Njespušćmy nadźiju rjanu, zo so wróća złote časy.“ W tej krutej mysli rěčeše, pisaše a dźěłaše za swój horcolubowany narod, doniž jomu smjerć pjero w rucy njezlemi. Njech joho duch dale mjez nami skutkuje, złožujmy so po joho přikładźe, potom budźe přichod Serbowstwa tajki, za kotrymž njeboh horco žedźeše.

Potom předstaji so hra ze žiwjenja: „Burska krej“. Wobsah je znaty. Najlěpje so wězo prěnje jednanjo spodoba, hdźež přeľe na přazy spěwaja a dźěłaja a wšelake srědki sebi wupowěduja, kak muža dobydu. Hrało je so derje bjez přetorhnjenja. Hrajerjo žnějachu zasłużenu khwalbu. W přestawkach zanošachu so zhromadne spěwy. — Reje skónčichu jara derje radźeny swjedźeń.

Z **Drježdźan.** Poslednju njedźelu, 14. februara, wječor měješe też nascha „Jednota“ make póstnistke zawjeselenje, nic drje tak wulkotne, kaž Budyschka „Jednota“, ale zabawne tola też bě. Poručerjo a nawjedowarjo wječora běchu nasche serbske holcy — wulka črjódka a naschi mkodźi hólcy a druzy też njewuwostachu. Najprjedy so cyle towarstwo kuš zhrě — tola zyma nam po prawym njebě — lokal bě hižo w 7 hodźinach napjelnjeny. Tuž też njetrjebasche so komdźić, wjesełu tu bě, zabawa, spěwy, reje — wězo ważna póstnistka wěc. Harija Bräuerec swoju wěc derje nawjedowasche, hólcy dyrbjachu hladać, kotryž buchu wuzwoleni, so směć wjerćeć. Na ranjo bě wězo wjeseło nimo, schalka brunoho a Drježdźanske plinch a pampuchi swoje mózne činjachu, nas hišće na dompuć posylnić.

Tola nětko njezabudźmy pak też na nasche serbske kemsche njedźelu 28. februara. Njech so nam njepraji, pschi zawjeselenju sće tu tajka mnohosć a w cyrkwi knježi potom hoka próžnosć. Ně, pokažmy też tam, zo tu hišće smy.

Zabyta abo zanjerodźena wěc.

W oktobru zańdźenoho lěta měješe Drježdźanska „Jednota“ žadny swjedźeń; knjez Michał Pjech běše 25 lět zasobu z pokładnikom „Jednoty“. Joho swěra a woporniwosć so khwaleše. Towarstwo jomu rjany, mjehki, čopły župan přepoda. Knježna Hana Cyžec joho ze sćěhowacej pěsnju powita, kotruž běše duchowny radnik „Jednoty“ zestajał.

Knjezej Michałej Pjechej, 25 lět pokładnikej „Jednoty“.

Serbska swěra porno lěpšim swěram stoji,
Po wšěm swěće w Serbach swěrje derje hoji:
Přesahnjena njej' a njeje přesćehnjena.
Serbska swěra česć a khwalba serbskoh' mjena.

Swěrnoh' muža naša „Jednota“ dźens' wita,
Česći šěd'źiwca, kiž serbsku swěru škita.
W serbskich Khrósćicach je kolebka jom' stała,
W serbskej swójbje serbska swěra korjeń hnała.

Pjech je kralej dołhu službu swěrnje służił,
W krawnych bitwach khróble škita njeje wužił;
Njepřećelej z khróblej wutrobu so stajił,
Saksku khorhoj swěrnje škitował a hajił.

Serb je był a Serb je přecy wostał swěrny.
Pjeć a dwacyći lět pokładnicu měrny
Wjedł a rjadował je wšitkim k spokojenju.
Bóh joh' přewodź, žohnuj k měrnom' wotpočnjenju.

H. D. W.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Jendźelski kral a kralowa staj po tśidnjowskim pschebywanju w Barlinje so zaś domoj wróćiłoj. Porjad swjatočnosćow je w Barlinje cyle, kaž bě postajene, so dźeržał; jeno do Postupina (Potsdam) kral jěł njeje zmy dla. Nowiny powschitkownje pisaja, zo so z wopytom krala Eduarda zaś počahi mjez Němskej a Jendźelskej, kotrejž běchu wosebje w poslednim času khętrje nawótšene, so zaś polěpscha.

— Frakcija centrum je swobodnoho knjeza v. Hertlinga za swojoho pschedsydu wuzwoliła. Swobodny knjez v. Hertling je professor filosofije w Mnichowje a z titlom „excellenca“ wuznamjenjeny.

— Komisija za wuradźenjo namjetow nowych dawkow na porjedźenjo financow je hač dotal dołhe posedźenja měła. Wuspěch pak je z wjetscha negativny był. Interesy lěwych a prawych stronow su jara wschelake, a je čežko so zjednoćić na nowe dawki, kotrejž bychu wschěm někak so hodźake. Telko je wěste, zo so nowe dawki, kajšej knježerske pschedkohi wobjimuja, na žadyn pad njepschizwola. Tak kaž je knježerstwo sebi wěc wotmyśliło, by cyła reforma wulki apparat a cyle wójsko nowych zastojnikow žadała, schtož by wjele millionow (liča na 75 millionow) nowych wudawkow kóžde lěto napraszało. Tohodla je so w komisiji razuje na to pokazowało, zo je tola wjele ważnische, hižo wobstojace dawki wutworić a powjetschić, schtož by so bjez dalschich khóstow wuwjesć hodźało.

Wjetschi dawk bjez dwěla na palenc pschińdźe. Knježerstwo sebi monopol pscheje, to rěka producent by palenc, kotryž je palił, statej (kejžorstwu) pschepodał a tón sam jón potom pschedawał. Wěc so podkomisiji pschepoda. Kaž so zda, so jenotliwe strony w tym zjednoća, zo za piwo, palenc a tobak so dawk tójschto powjschi, tak zo nětkle 275 millionow wunjese, nimale telko kaž knježerstwo žada. Tola wulke wudawki, kotrejž by monopol na spiritus načinił, wupadnu.

Herbski dawk a dawk za zawostajeństwa, kotryž bychu też mandźelscy a dźěći zemrětych płacić měli, też žanoho spodobanja njenamaka. Ze wschěch stronow, wosebje wot konserwatiwnych a centra so na straschnosć tajkoho dawka pokazuje. Za to pak knježerstwo runje na tón dawk wosebje ciščeli. Hač dotal je komisija wschě namjety w tym nastupanju wotpokazała.

Dawk na jězdne khartki ma dale wobstać, też dotalny dawk na cokor so nima ponižić.

Matrikularne pschinoschki (jenotliwych statow za kejžorstwo) maja so podwojić, tak zo bychu 100 hr. wunjesle.

Dokelž to hišće njedosaha, chcedźa cko na kofej powyschić a to za punt kofeja město dotalnych 20 pj. na 30 pj.

Hdyž k tomu hišće wjele wuwołana zlutniwosć so woprawdźe pschewjedźe, móže so někniše kejžorstwo z nowymi dawkami zaś zhrabać.

To su načiski reformy, w kotrychž móže zrozymjenjo jenotliwych stronow so pschewjesć. W bliščim času drje so wukopa, schto zmeje wobstaća.

— W Hnězdźanskim Domje je njedźelu swjećacy biskop Dr. Likowski z Poznanja 30 diakonam swjaty sakrament měschnischeje swjećizny wudźelał. Wulka mnohosć ludu bě pschi swjatečnosći pschitomna, tak zo bě wulkotna cyrkej pschepjelnjena. W archidiöcesy Hnězno-Poznańskej maja njedostatk duchownych. Tuž wschitcy wuswjećeni hnydom městna dóstanu.

— W Göttingen, hdźež je universita, su so mnozy nahladni měšćenjo zjednoćili a zjawnje wozjewili, zo jeno w tajkich klamach chcedźa kupować, w kotrychž žane njepóćciwe pisma, pohladnicy,

wobrazy a zortne spisy njepschedawaja. Njehańbite pisma su so tam kaž pluwi zhubiłe, a njezwěrja sebi wjac tajke wukładować. Též w Hamburgu chcedźa tón pschikład scěhować. Njech též druhe města zady njewostanu po tajkim dobrym pschikładźe Göttingskich měšćanow!

Powodźenjo. Delnje Łobjo niže Magdeburga, wosebje tam, hdźež so Havla ze Sprewju do njoho wuliwa, hakle něko krajiny na wjele mili daloka powodźa. Hačenja Łobjowych brjohow su so pschedrěłe. Město Wjerben tši metry pod wodu stoji. Wjes Dobrun je cyle powodźena. W Idenje je wjele skotu, wowcow a swini so zatepiło. W Rohrbecku, kiž je z wodu cyły wobdaty, ničo wodźe wutorhnyć njemóžachu. Tysacy howjadow, koni a swini su żołmy wotnjesłe. Wulke kopjeny syna a hromady słomy po wodźe płowaja. Též pola Osterholza so boja, zo so hačenja pschedrěja.

Oldenburgska.

Oldenburgski sejm w posedźenju 12. februara po tšidnjowskej horcej debaće ze 24 pschečiwo 20 hłosam wobzamkny, zo ma so duchowne dohladaŕstwo schulow zběhnyć. Knježeŕstwo pak bě wozjewiło, zo na žadyn pad duchowne schulske dohladaŕstwo njespuschći, tuž je z tym cyły naćisk noweho schulskoho zakonja spadnył.

— We wsy Blexen nad Wesertu w Oldenburgskej je wulkotny skład petroleja, kiž tam w 9 hobrskich kotołach (tanks) so khowa. Psched krótkim je tam straschne rozbuchnjenjo abo explosija była. Schtyri z tutych kótlischćow so zapaliwschi rozbuchnychu. K wulkomu zbožu nichtó wo žiwjenjo pschischoł njeje. Spaliło je so pjeć millionow kilogramow (= 100000 centnarjow) petroleja.

Württembergska.

Generalna direkcija württembergskich železnicow je knihikupstwam na železniskich dwórnischćach pschiporučiła, zo maja njeduschne, njepóććiwe pisma ze swojoho pschedawanja wuzamknyć, a zo maja so dla wubjerka čischćow, časopisow atd. z towaŕstwom za hajenjo krajnoho spomóženja we Württembergskej a Hohenzollerskej zrěčeć. — Tajke woprawdźe spomóžne postajenjo měło so wschudźe scěhować, potom by powschitkownej njepóććiwosći so jene z hłownych žórłow zatykało.

— Württembergska druha komora je nowy, pschečiwo cyrkwi njepschečelny schulski zakoń z 63 pschečiwo 26 hłosam pschijała. Něko pschińdźe zakoń do prěnjeje komory.

Wuherska.

W Kečkemeće, Nagykörößu, Czogledźe a dale je w nocy z póndźele do wutory sylne zemjerženjo, z podzemskim ropotom zjednoćene, było, kotrež bě 10 sekundow dołho čuć. Wobydlerjo z domow čěkachu. Někotre sćěny su rozpukane; dalscheje schkody było njeje.

Italska.

W južnej Italskej su zas jara sylne zemjerženja poměli. W Reggio ludźo nastróženi z barakow čěkachu. Podobnje běsche w Messinje a Brancaleone.

Turkowska

ma nowe ministerstwo, kotrež je hižo sultanej swěru pschisahało. Parlament je mjenujcy Kiamila paschu z pschedsydskoho stoła ministeria storčił, a Hilmi pascha je na njón pozběhnjeny. To je skutk a wuspěch wosebje młodoturkowskeje strony. Poměry w Turkowskej hischće dołho dorjadowane njejsu. Kaž so officielnje wozjewja, pscheměnjenjo ministerstwa počahi k wukrajej w ničim njepschemenja.

Amerika.

W Akapulko w Mexikanskej je so 14. t. m. dźiwadło Flores wotpaliło; pschi njezbožu je 310 wosobow smjerć w płomjenjach namakało.

Zemjerženja

su tón tydźeń we wschelakich krajach byłe.

Tak su srjedu na amerikanskej kupje Portoriko ćežke zemjestorki měli. Wobydlerjo běchu wschitcy zastróženi.

Tónsamy dźeń so we wokolinje Smyrny w Asiji zemja sylnje tschasesche. We Focea a Menemen je so něschto twarjeni sypło.

W Persiskej je 23. wulkoho róžka, kaž zapozdźene powěsće praja w krajinje Burudschirskej surowe zemjerženjo zakhadźało. Hačrunjež je tam ludnosć jara sporo, su tola mnohe wsy, na 60, z dźěla abo cyle zničene. Někotre je zemja požrěła. Na 6000 čłowjekow je wo žiwjenjo pschischło.

Psched 30 lětami.

Ze stawiznow wobsadźenja Bosny a Hercegowiny.

(Pokročowanjo.)

12. septembra pschikhadźachu powěsće z druhich dźělow Bosniskeje a Hercegowinskeje, bohužel mało zwjeselace. Wschudźe krute wojowanja!

Pólny marschal hrabja Szapary, wjednik 20. divisije pěschkow, bě pod Dolnej Tuzlu krawu bitwu bił — a bě dyrbjał cofać, dokelž zběžk w narańschej Bosniskej hladajcy rosćesche.

Pólny marschal wójwoda Württembergski bě město Trawnik dobył.

7. pěscha divisija bě drje pod Jajcami wulkotne wuspěchi měła, ale generalny major Samec, wjednik 3. hórskeje brigady, bě dyrbjał wobsadźiwschi Banjaluku ze Zahrjebja pomoc žadać, dokelž bě wobsadka w Banjalucy pschesłaba a lud w měsće njepschećelski.

K tomu dóńdźe hischće ze Zahrjebja telegrafiska powěsć, zo je so na prawym brjozy rěki Sawy črjóda wobrónjenych Turkow, wjacy hač 1000 muži sylna, z wozami a zapschahami pokazała, kotraž k połdnju k Banjalucy ćehnje. To běchu nimo měry wažne nowinki.

Pólny mischtr Filipowič dyrbjesche so něko rozsudźić, hač by cofał a njepschećela sebi do khribjeta njepschipuschćił, abo hač by swěrny prěnjotnej mysličcy na ničo njedźiwajo njepschećelej do wutroby sahnył — do Sarajewa. Rozsudźi so za poslednischu mysl — jeničcy prawu.

Prjedy hač wojacy Zenicu wopuschćichu, dosažechu cygana, kotryž so po měsće ćahasche a pola kotrohož běchu daloko-hladadło (fernrohr) wučuschlili. Wukopa so, zo bě je cygan zwohidźenomu čěłej wyschka Haydegga, kotryž bě pod Maglaju padnył, pokradnył. Cygan prějesche z woprědka — skónčnje so wuzna a pscheradźi z dobom dweju Turkow, kotrajž běschtaj na Maglajskej pscheradźe sobu wina byłoj. Za dwě hodźinje běchu wschitcy tšjo wotsudźeni — zatšěleni a pohrjebani. Wójnske prawo za sobu dźěła.

Dnja 13. septembra pschińdźe do lěhwa deputacija ze Sarajewa: dwaj mohamedanaj, 2 prawosławnaj, jedyn katholik a jedyn žid. Wjednik deputacije bě bohot Hafiz pascha. Pólny wójnski mischtr Filipowič wozjewi deputaciji, zo je sebi wotmyslił, Sarajewo bjez njetrjebawschoho krejpscheleća dobyć a pschi tym wostanje. To njech deputacija w Sarajewje wozjewi . . .

Dnja 14. septembra wozjewichu někotsi kschesćenjo z kraja, zo po drózy wot Zenicy k Wysokomu na 2000 rokoćerjow ležo na kejžorskich łaka. Wupósłani husarojo powěsć wobkrućichu.

Tuž dachu so kejžorscy 15. septembra rano na puć. Pschipołdnju rozłožichu lěhwo na poln, złožichu tornistry a zestajachu tšělby do kupkow. Tu nadobo z wokolnych hórkow tšělby a kanony praskotachu. W lěhwje so na alarm trubjesche — a w jenym wokomiku runasche so cyłe lěhwo wulkomu mrówischću. Njepschećel bě derje skhowany a so zabiće wobarasche. Hakle po dwěmaj hodźinomaj cofasche. W njewustawacych attakach čěrjachu kejžorscy njepschećela z hórki na hórku, nihdźe njedowoliwschi jomu pozastać. Hakle wječor w 6 hodźinach wopschesta bitwa po woběmaj brjohomaj rěki Bosny.

Dnja 16. septembra měјachu kejžorske prědkowne straže bitwičku z njepschećelom pod Kolotičami. Hłowne kejžorske wójsko nastupi 17. septembra rano pokhod k Wysokomu.

Bitwa pod Wysokim. Dnja 17. augusta.

Ze zapiskow rakuskoho wojeŕskoho fararja.

Kaž w prjedawschich bitwach, tak běchu rokoćerjo též tón króć z bojosće wo swojej kschidle swoje rjady pschejara rozćahnyli.

Z woprědka powitachu nas z kulemi — ale bórzy dachu so, a to dźensa prěni raz sami ze wschěch stron zhromadnje do nas. „Allah, il allah" wujo pscheńdźechu skoku pschez hórsku rěčku a dospěchu hač na 200 kročeli k naschim kompagnijam. Naschi wojacy, z woprědka trochu pscheskapjeni, so ruče zhrabachu a do rjadu zestupachu. Wyscht Kaltenbrunner kaza trubić do ataki a hižo wali so schěsć rakuskich kompagnijow „hurra" wołajcy na zastróženoho njepschećela. Hnydom na prěni raz začěrja rakuske kompagnije njepschećela do hłubiny torhaceje hórskeje rěki. Rozputa so krawa, surowa, z wobeju stron jara khróbła bitwa. Ale zasy skónči so z tym, zo so njepschećel do čěkanja da. Hakle pschipołdnju w 1 hodźinje wobsadźischtej 2 rakuskej brigadźe po krótkim bědźenju na wulicach měštačko Wysoko, na čož so potom popołdnju w 4 hodźinach cyłe wójsko na prawym brjozy rěki Bosny z lěhwom rozlehny. Kejžorscy naličichu 7 mortwych a 82 zranjenych.

We Wysokim nańdźechu kejžorscy nadobu bróni, tšělwa a chroby. Wrota do Sarajewa stojachu schěroko wotewrjene.

Běsche krasny, ćopły wječor dnja 17. augusta. Nadobo rozžahchu na woběmaj brjohomaj rěki Bosny njeličomne kopjena syna a słomy a palachu so z jasnym wysoko sapacym płomjenjom. Běchu to wohnje radosće, kotrež swěrni wojacy swojomu kejžorej na wječor psched joho narodnym dnjom zapalowachu. Wojeŕske hudźby hrajachu awstrisku narodnu pěseń a tysacy schkropawych, ale sprawnych wojeŕskich hłosow rzachu: „Zakhowaj nam, Knježe Božo,
Kejžora, nasch wótcny kraj!"

Prěnjotny wotpohlad najwyschscheho wójnskoho radźićerja bě do Sarajewa kejžorowy narodny dźeń zaćahnyć, dnja 18. augusta. Tohodla poda so hnydom rano zahe 6. diwisija pěschkow pod marschalom Tegetthofom na puć. Pschipołdnju dokrosnowachu so jeje prěni wojacy na najwyschschi wjeŕschk sewjernych, Sarajewo wobdawacych horow. Z dobom wudoby so z kóždoho horta hrimotace „hurra". „Poskići so nam napohlad," pische jedyn z tam pschitomnych rakuskich wyschkow, „kajkohož čłowjek čas žiwjenja njezabudźe."

„Pod nami ležesche Sarajewo — hłowne město njepschećelow! Ležesche tam tak ćische, tak spokojne — wosrjedź wysokich hór a swojich luboznych zelenych zahrodow — wulkotny napohlad!

Z morja khěžow wustupowachu někotre wysoke twarjenja a njelične wulke a małe minarety, nam runje napschećo pak so swěćesche w horcym žnjeńskim słóncu „žołta baschta" (bastija). A nad cyłym městom swjaty pokoj a hłuboki měr. Nichtó so w Sarajewje nas tak blizkich njenadźesche.

Doniž so hischće na krajne město nahladać njemóžachmy, wustupi z rjadu starschi podwyschk, kotryž bě hižo lěta 1869 w Dalmaciskej wojował, a poprosy rozkazowacoho stotnika wo dowolnosć, zo by směł jako najstarschi z nas dźensa na tak wurjadnym dnju słowčko k swojim towaŕscham porěčeć. Dowoli so jomu.

A nětk poręča stary wojak z tajkim wohnjom, z tajkim zapalom, zo njeby žadyn wojak ani khwilki njekhabłał, hdy by kompagnija w tutym wokomiku rozkaz dóstała, zo by sama jenička Sarajewo dobyła.

Ale město toho rozesłachu na wschě strony wobhonjerjow — nihdźe pak so ničo njehibasche. „Pschečo njepostupujemy," praschesche so njesćerpliwje wojak wojaka, „ći tam w měsće so nas ani kuska njenadźeja. Bjez žanoho wutsěla bychmy hnězdo wubrali."

Tu nadobo dóńdźe rozkaz wot najwyschschoho wójnskoho wjedźićerja, zo so wójsko njesmě ani kročele dale hibnyć. Rozkaz bě datowany ze 17. augusta, 12 hodźin 12 mjeńschin w nocy. Tuž rozłožichmy lěhwo.

Běsche to něhdźe w 2 hodźinomaj popołdnju, hdyž so nadobo na jenej z napschećnych hórkow jězdny zjewi. Dohlada so na nas a po khwili so zhubi.

Za poł hodźiny zjewi so na samsnym městnje horstka jězdnych. Po khwili wustupowasche blizko jich stojnischća stołp kura, bórzy na to dale druhi, tsěći. Bjez dwěla wzajomne znamjenja njepschećelow. Hač do połnocy běchu na wschěch wokolnych horach a hórkach swětła wschelakorych barbow widźeć. Rokoćerjo so do bitwy hotowachu.

Popołdnju pschińdźe do naschoho lěhwa z nowa bohot Hafid pascha. Bě pječa psched rozhorjenym ludom ćěkać dyrbjał. Wěschćesche nam, zo budźa so w měsće zasakle wobarać ...

Dobywanjo města Sarajewa.
19. augusta.

Nóc so ćische miny a rano 19. augusta hibasche so cyłe wójsko k hłownomu městu. Husta mkha zawodźewasche cyłu wokolinu.

Serajewo leži we hłubokej kótlinje, po kotrejž so rěka Miljačka wije. Jenož k wječoru je dolina wotewrjena. Tohodla njemóžachu so Kejžorscy prjedy na zapadny dźěl města walić, doniž njeběchu wysoke horischća po woběmaj bokomaj rěki Miljački dobyli. Po tym bě tež dispoficija za bitwu założena.

Prědkowne wotdźěle Tegetthoffowje diwisije podachu so na puć hižo w dwěmaj rano. W pječich zaržachu prěnje wutsěle. Rozputa so horca krawna bitwa. Naposledku dźěłachu z bajonetami a handźarami. Bitwa trajesche cyłe 3 hodźiny.

Kajki duch kejžorske wójsko napjelnjesche, widźisch ze sćěhowacoho podawka z bitwischća. Za khribjetom wojowacych rokoćerjow jěchasche něschto jězdnych.

Dwaj kejžorskej tsělcaj so na nich dohladaschtaj. „Widźisch-li tam toho Turku na konju?" zawoła prěni na njoho pokazujo. „Widźu", wotmołwi druhi, „schtó z naju joho zwali?" — „Mojedla, tuž započń", dźesche prěni. A tsělc so měrjesche, skłoni tsělbu, spuschći honač — a Turka jěcha dale. „Měrjach so pschewysoko, myslach sebi, zo je 700 kročelow mało." „Hnydom wohladamy", wotmołwi towaŕsch, změrom so zaměri, spuschći a — Turka zwali so ze sydła a kóń čelčkasche bjez njoho dale.

Cyły wotmach Tegetthofowcje diwisije měrjesche so na staru twjerdźiznu. Hač k nasypam a murjam kejžorscy khrobołerjo dorazychu, ale dale nic. Njepschećel pschejara porskasche a pluwasche.

We wosymich rano počachu kanony rěčeć. Ćežke batterije hłowneje kolony tsělachu na staru twjerdźiznu na 4500 kročeli, pozdźischo na 3900 kročeli. Rokoćerjo běchu skónčnje nućeni, z twjerdźizny so wucofać. Wućeknychu so do nutskownoho města a hotowachu so na poslednju rozprawu. Hdyž Kejžorscy pschipołdnju do wopuschćeneje twjerdźizny zastupichu, wuhladachu pola jeneje rozraženeje kanony ćěła tsjoch rokoćerjow. Jim bě jena kula, rozbuchnywschi ze swojimi črjopami nopy rozkočiła. Jedyn z nich dźeržesche hischće z woběmaj rukomaj nabič (rokoćerjo natykowachu swoje kanony wot prědka); druhi pak dźeržesche hischće w hubje zuby zakusnywschi kónc cigarety.

Tak ruče hač poslednje kolony kejžorskoho wójska dóńdźechu, počachu město kaž ze železnymi klěschćemi tež wot nawječorneje a južneje strony schćipać a nětko hakle so nadobo kejžorscy pěschcy počachu do nutskownoho města dobywać.

Bitwa po wulicach města Sarajewa bě tajka, kajkichž je mało we wójnskich stawiznach. Kóžda wulica, haj kóžda khěža bu twjerdźizna a po woběmaj stronomaj wojowachu z woprawdźe slepym zapalom. Bitwa žołmjesche so wot khěže ke khěži, kóžda dyrbjesche so wosebje dobywać. Doniž zamoh pjasć bróń dodźeržeć, hač tesak abo kałač, hač jatagan abo handźar, hač tsělbu abo pistolu, doniž so hischće w ćěle někajka schkrička žiwjenja mischkrjesche, tak dołho wojowachu. Mikosće nichtó nježadasche, nichtó mikosće njedósta.

Žony, starcy a dźěći rozmnožowachu syły njepschećelow. Haj samo khori wopuschćowachu z wulkej prócu swoje lěhwa a wlečechu so k woknam a k wrotam a z dyrkotacej ruku praskachu do hustych kejžorskich zastupow.

Najhórscha bitwa bijesche so pola Begowcje dźamije (mohamedanskeje modlernje). Hakle ½1 popołdnju ju dobychu a potom wobsadźichu Kejžorscy tež konak (sydlischćo knježeŕstwa) na lěwym brjozy rěki Miljački. W samsnym wokomiku wutyknychu na muri dobytoho města, na sewjernej stronje stareje baschty, prěnju rakusku korhoj, korhoj 38. połka. Bě to wuznamny wokomik. Z baschty bě cyłe bitwischćo dospołnje widźeć. Město so palesche na 7 wschelakich městnach, z města dudnjesche hołk a dupot bitwy, do města nurjesche so połk za połkom, korhoj za korhowju a k ranju z města won ćěkachu črjódy zběžkarjow.

Popołdnju w 1 hodź. bě Sarajewo dobyte, ale w jenotliwych dźělach města so hischće bitwa dale po wulicach kaž krawa zmijica wijesche. Za wrotami stoji stary Turka. Runje je wutsělił, z joho tsělby so hischće dymi. Tu trjechi joho rakuska kula. — Pada. — Ale za padacym mužom stawa postawa něhdźe 10lětnoho hólca z natykanej pistolu w rucy. K česći kejžorskich wojakow njech so pschispomni, zo dźěsću pistolu wutoržechu a hólca wotwjedźechu.

Z wuzkeje wulicy wulećа turkowska žónska, ze schlewjerjom zawodźeta, wokoło pasa z pistolu a handźarom, w rucy z tsělbu. Naměri so na rakuskoho wojeŕskoho wyschka, ale prjedy hač wutsěli, powali ju rakuska kulka.

Psched drjewjanymi wrotami susodneje khěže ležesche ćěło zastupjerja naschoho stotnika, wěstoho Homanija. Bě to jenički syn bohatoho wuheŕskoho kublerja — młody čłowjek z krasnymi hustymi swětłymi włosami. Pódla njoho ležesche z wobličom k zemi sprostnjene ćěło padnjenoho Turki.

Rakuska granata zasahny Turčinu z 3 dźěćimi, hdyž ze swojoho so palacoho domu ćěkasche. Dwě jeje dźěsći, hólčkaj, ležeschtaj z rozprótymaj ćěłkomaj mortwej na zemi, najmłódsche — lědma 7lětne dźěćzo — dźeržesche njezbožowna mać w naručach a podarmo so prócowasche krej zastajić, kotraž z dźěsćowoho nawutrobna cyrkasche.

Hakle popołdnju ½3 dostona w měsće bitwa. W 4 hodźin wutyknychu na twjerdźiznje kejžorsku korhoj a witachu ju ze 101 wutsělemi z kanonow.

Serajewo ležesche k nohomaj Joho Majestosće kejžora Franca Józefa I. W 5 hodźinach nasta zasy měr a pokoj w měsće, wschitke wulicy a statne twarjenja běchu wot wojakow wobsadźene. Na to ćehnjesche wójnski wjedźićeŕ Filipowič swjatočnje do dobytoho města. Kschesćenjo, kotsiž so za čas bitwy njeběchu pokazać směli, wulězechu nětko ze swojich khowankow a pjelnjachu wulicy, po kotrychž Filipowič ćehnjesche. Katholikowje běchu skoku swoju cyrkwičku wozdobili a w jeje durjach wočakowasche knjez faraŕ z woběmaj kapłanomaj a ze schěrymi sotrami ze Zahrjebja dobyćerja. Na grekskej cyrkwi zwonjachu ze wschěmi zwonami swjatok turkowskomu

knjejstwu w Bosniskej. Na dworje konaka witachu turkowscy zastojnicy a wyschcy a cyke kschesćanske duchownstwo wjednika dobyćerskoho wójska. Na 13000 kejžorskich wojakow bě w bitwje stako pschećiwo 10000 njepschećelow. Pschisadžili běchu kejžorscy dweju wyschkow a 55 muži mortwych, a 10 wyschkow a 304 mužow ranjenych. Dwaj mužej běschtaj so zhubiłoj. Za to pak běchu 600 muži zajeli a 30 kanonow wschelakoho kalibra, 500 tjelbow, 2½ milliona patronow, 3000 kilogramow tjelwa, nješchto korhojow, sepje drasty a chroby a 180000 turkowskich piastrow (pjenjez) dobyli. Pola nětrych ćełow padnjenych rokoćerjow wuslědžichu serbiske a ruske zkoro.

(Pschichodnje dale.)

Budź swěrny swojej swjatej wěrje!

Za tutón krasny počink nam rjanej přikładaj powěda pólska nowina „Kraj“, w Pětrohrodze wukhadźaca.

„Srjedź zańdźenoho lětstotka wobroćachu z mocu Rusojo katholskich Polakow. Wosebje surowje zakhadźachu z grekso-katholskimi wosadami Litawskeje a Małoruskeje, kotrež běchu z dawnych časow sem z Romom zjednoćene. Telidom mnozy wotpadźechu, mnozy pak też swěrni wostachu. Wosebje kruće stojachu wobydlerjo wsy Lohičina. Wšo chcychu znjesć, jenož zo bychu swoju wěru wobkhowali. Bjez cyrkwje, bjez duchownoho, kotryž by jim swjate sakramenty wudźělał, jich mandźelstwa žohnował a jich dźěći křćił, wočakowachu sćerpnje lěpše časy. Tola jich swěra bu dołho pruhowana. Stari zemrěchu, a nowy splah wotrosće, ale też tón so we swěrje wot wótcow přetrjechić njedawaše, hačrunjež běchu ćeže druhdy přewulke. (Dokelž so cyrkwine knihi wjesć njemóžachu, hdyž bě duchowny zahnaty, płaćachu wšě mandźelstwa jako njepłaćiwe a dźěći jako njemandźelske, kotrež po nanje kubło herbować njemóža, hdyž so druzy mandźelscy herbja zamołwjeja.) Tak někotrohožkuli syn zhubi kubło nana, dokelž někajki z dalšoho přećelstwa, kiž bě wot cyrkwje wotpadnył, so kubła mocowaše, wudawajo, zo woprawdźity herba po zakonju mandźelski njeje, a dokelž bě Rus (wuznawař ruskeje cyrkwje), dósta je też.

Hakle revolucija přinjese wumóženjo z nuzy přez tolerantny edikt cara. Hnydom so Lohičenjo jako katholikojo (nětko hnydom jako romscy katholikojo) wuznachu a počachu nowu cyrkej twarić, dóstachu duchownoho, jich mandźelstwa so přez wosebity ukaz jako płaćiwe připóznachu a jich dźěći jako mandźelske.

Podobnje běše w Niedźwiedźiecach. 1886 dósta tamniši farař wukaz, zo ma so cyrkej začinić. Hdyž to wěriwi zhonichu, běžachu hromadu, wzachu cyrkwine kluče na so a skhowachu je a dźeržachu je, njedźiwajcy žadanjow knježeństwa, ani prózstwow starosćiwoho fararja, kiž so wo swoje wowcy boješe. Tak swoju cyrkej wjacy lět strażowachu a wobarachu, jónu přećiwo dwěmaj kompanijomaj wojakow. Chcychu so radšo wot wojakow morić dać, dyžli Rusam cyrkej přepodać. Jich zmužitosć dobu skónčnje nad knježeństwom. Cyrkej bu jim přewostajena, a před krótkim su cyle wobnowjenu krasnu cyrkej z wulkej radosću a wobdźělenjom wulkeje syły ludźi z nowa swjećili.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Jozef, Jana Franki, šewca na Židowje, s. — Juliana, Pawoła Adlera, tachantskoho wučerja a organisty w Budyšinje, dź. — Walter, Wuarda Sieronskoho, barbjerja w Budyšinje, s.

Wěrowanaj: Jan Krüger, dźěłaćeř w Budyšinje, z Marijanu zwud. Książek, rodź. Szalona, dźěłaćeřku tudy.

Radwoř. Wěrowanaj: Mikławš Ledźbora z Kamjenjeje, z Khatu Kubańkec z Bronja.

Zemrěli: Marija Knoblochowa z Kamjenjeje, 77 l. — Hana Ramšowa z Kamjenjeje, 83 l. — Pětr Bjarš z Khelna, 91 l.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 323. Fr. H. Žundalek, k. k. professor w Rakovniku w Č.; 324. farař M. Žur w Ligoće-Turowskej; 325. Jakub Wawrik z Pěskec; 326. Mikławš Hančik ze Sulšec; 327. Mikł. Bryl w Pančicach; 328. 329. z Konjec: Pětr Čornak, Jakub Rjehoř; 330. Jurij Błažik z Łazka; 331. Jakub Róla z Rachlowa; 332. 333. z Budyšina: Jan Wjerab, Jakub Koprij; 334. Michał Herrlich z Bóšic; 335.—340. z Noweje Wjeski: Marija Klimantowa, Jakub Bělk, Jurij Wojnař, Hańža Kochowa, Marija Khilankec, Hańža Grubertowa; 341. Mikławš Zarjenk z Wudworja; 342.—344. z Khróšćic: Michał Lebza, Jurij Rychtař, towarstwo »Serbosław«; 345. dwórski předaf kanonik Jurij Kummer w Drježdźanach; 346.—348. z Kulowa: Michał Kral I., Michał Kral II., Mikławš Hadrijanc.

Listarnja redakcije a administracije: H. D.-W.: Z wulkim dźakom přijimamy nastawk a wšitko druhe wobstaramy. Najwutrobniši postrow!

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 13. febr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 18. febr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	17	—	17	26	17	43	18	2
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	41	12	80	12	54	12	96
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	30	11	90	13	30
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	—	10	15	10	25	10	60
Rožka, nowa	7	88	8	—	7	90	8	10
Ječmjeń	9	20	9	50	8	50	9	50
Wows	8	40	8	50	8	20	8	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	—	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Rżana muka	9	50	13	50				
Syno	3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	84	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	50
Prosata 610 (w Kamjencu 258) jene	9	—	23	—	12	—	20	—
Butra 1 kg	2	40	2	50	2	30	2	50
Jeja, mandl	1	20	1	35	—	—	1	28

Pšeńčne wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Rżany gris 7,40

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 15. febr. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—42 hr.,	rězna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	29—40 „		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40 „		48—72 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	38—51 „		68—81 „
5. Swinje,	„ „	„	„	48—55 „		63—70 „

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]
(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

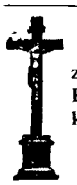

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kříwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12[I]
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.
7]

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Swojim česćenym wotebjerarjam dowolam sebi najpodwolnišo wozjewić, zo sym swojoho njeboho mandźelskoho

wobkhod ratarskich nastrojow (mašinow) a gratow

knjezej

Jurjej Hänslej ze Židowa

přepodała.

Za wšitku wopokazanu **přikhilnosć** a **dowěru** so wutrobnje **dźakuju** a prošu też **tusamu** mojomu **naslědnikej** wobkhować.

Z počesćowanjom

39] **Minna zwud. Manjokowa.**

Na pódlanske wozjewjenjo zdwórliwje dźiwajo, zawěsćam z tutym, zo chcu wobkhod zemrětoho knjeza **Jana Manjoki** po starych dobrych prawidłach a zasadach dale wjesć.

Dotalne derje wupruhowane a připóznate nastroje a graty chcu też dale wjesć, ale też přećam wo wěste druhe fabrikaty budu rad po woli.

Knjeni Manjokowa je też lubosćiwje slubiła, zo chce mje tute lěto z radu a pomocu podpjerać a tuž wostanje wobkhodna městnosć tasama stara znata.

Prošu też napřećo mi wo přećelnu dowěru a přikhilnosć a tak moje předewzaćo podpjerać.

Z počesćowanjom

Jana Manjoka naslědnik

40] **Jurij Hänsel.**

38] **Serbja Drježdźanscy!**

Jutře njedźelu za tydźeń, 28. februara, su w dwórskej cyrkwi **serbske kemše,** započatk 3/4 8 hodź.

Pokažće, zo sebi **je** też **ważiće!**

Katholske kasino w Kamjencu

změje **njedźelu 21. februara** wječor w **6** hodź. w nowym salu „města Drježdźan“ (zur Stadt Dresden)

wulki póstniski swjedźeń

z **dźiwadłom,**

kotrež sobustawy Kamjenskoho měšćan. dźiwadła wuwjedu.

Hudźba: wojerska kapała.

K tomu přeprošuje

36] **předsydstwo.**

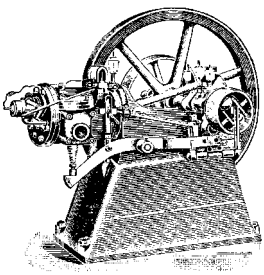

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěše rukowanjo.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

[1

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorečak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorečak 307.

Wulki skład

časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. [8

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Česćujće wopomnjeśo lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a **dostojne zhotowja** a poruča należnje **ryzbarstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange

w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

[2

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. julija 1908 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3 měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12 měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Mašina k šiću je na předań w **Zejicach** čo. 3. [37

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 9. | Budyšin, 27. februara 1909. | Lětnik 47.

Póstny čas.

Swjaty póst je so nam zasy přibližił. Na joho započatku posypuje cyrkej naše čoło z popjełom a praji słowa: Wopomń, človječe, zo sy proch, a do procha so zasy wróćiš. Rjany bywa to wobrjad, haj dwójcy rjany a pohnuwacy po dnjach wužiwanjow a wjeselow, po dnjach njepoměrnosće a hrěcha. Lěpje zawěsće njehodźa so póstnicy skónčić a 40dnjowski póst so započeć.

Človjek dyrbi so na započatku pokutnoho časa na swoje postajenjo dopomnić a swój zaměr tu na zemi. Njech też človjek nosy tu złotu krónu na hłowje, njech so drasći do židy a purpura abo njech so wobleka khudušku drastu dźěłaćerja, na kóncu tola ničo wot njoho njewostanje, hač horstka zemje. Smjerć čini wšitkich runja: krala a prošerja.

Khutny bywa tohodla čas posta, wón dyrbi nas k pokutnosći žiwjenja napominać a rozpominanju ćerpjenja našoho Zbóžnika namołwjeć. A kak móže so to lěpje stać, hač z modlenjom a posćenjom! Hižo zańdźene čisło Posoła namołwješe nas k prawomu sebjezapřěću a posćenju. Wone nam rozłoži zamysł a wužitk posćenja.

Wyše tutoho čělnoho posta pak je też hišće druhe posćenjo, kotrež dyrbimy wobkedźbować. Te wobstoji w tym, zo so nic jenož w jědźi, ale też w druhim nastupanju sebje zaprěwamy. To drje dyrbimy přecy činić, w póstnym času pak dyrbi so to ćim bóle stać. Posćić dyrbitej so twojej wóči. Njedyrbiš so jenož hrěšnych pohladnjenjow zdalować, ale też sebi dowolene wužiwanja zarjec a wćipnosć podtłóčić. Posćić dyrbitej so twojej wuši. Dyrbitej so nic jenož wot česćeranjacych a druhich złych rěči wotwobroćić, ale też drje dowolene, tola njewužitne rěče a towarstwa čěkać. Posćić dyrbi so też twój jazyk a wšeje njetrěbneje rěče so wostajić. Posćić dyrbja so też twoje złe nakhilnosće, wosebje dyrbiš so zdźeržować kóždoho hrěcha. A kak derje by było, hdy by človjek też prawje tón duchowny póst dźeržał a wobkedźbował, kelko njezboža, kelko njepřećelstwa a rozkory, kelko hrěcha by z tym wotwobroćił!

Z tutym čělnym a duchownym postom pak dyrbi so zjednoćić prawa modlitwa a rozpominanjo ćerpjenja Zbóžnika. A kak móže so to lěpje stać, hač z pilnym modlenjom bolosćiwoho różowca? Tu dźěn w duchu wopominamy wšě potajnosće Khrystusowoho ćerpjenja, a bywamy wjedźeni wot wolijowoje hory hač na Knjezowe woporniščo Golgatu. Ale bohužel zhubja so tute rjane wašnjo, w póstnym času zhromadnje swjaty różowc so modlić, přecy bóle z našeje srjedźizny. W prjedawšich časach modlachu so zhromadnje dwór wot dwora wječor na směrkach swjaty różowc. A kak rjenje to běše w kóždym domje, w kóždej swójbje widźeć wšitke stawy wokoło domjacoho wołtarka zhromadźene. Z nutrnych wutrobow stupaše pobožna modlitwa horje k wšohomócnomu Bohu w njebjesach. Hdźe pak su tute rjane časy, hdźe je tutón rjany poćink serbskich swójbow? Wone su so bohužel minyłe a wostanu jenož we wopomnjeću staršich ludźi. Jenož w mało swójbach nadeńdźemy hišće, štož běše něhdy powšitkowny porjad. Haj mnohe swójby njeznaja wjacy zhromadne modlenjo różowca, a bjez dźiwa tohodla, zo tam też nabožny duch wućehnje a druhe njepočinki začahnu do jich srjedźizny, kotrež domjacy měr a pokoj, lubosć a přezjenosć kaža. Wjacy njeknježi mjez nami tamny duch pobožnosće, tamne dobre a stare wašnja a počinki, kotrež serbsku swójbu debjachu a wuznamjenjachu. Cuzy wliw, njeprawy duch liwkosće so přecy bóle dobywa do nas a rubi nam, štož smy wot swojich wótcow herbowali, a štož běše jim swjate a drohe. Hdźe su też nětko časy, hdyž nadeńdźechmy młodosć zhromadźenu wokoło wjesnoho swjatoho křiža, kak tam w posće so różowć modlachu a kěrluše spěwachu!

Hladajmy, zo so zasy wróćimy k dobrym, rjanym serbskim wašnjam a počinkam. Starajće so wo to, zo by zasy wožiwiło tamne zhromadne modlenjo bolosćiwoho różowca w našich swójbach, hdźež běše zabyte. A njech so to wšudźom stanje nětko na započatku póstnoho časa. Njech zasy stupa rjany paćeŕ dom wot domu, k njebju wot jeneje wsy k druhej, wot jeneje wosady k druhej po cyłym serbskim kraju. Potom budźe Bóh zawěsće ze spodobanjom na wšitke swójby hladać, a jenotliwe stawy žohnować. Potom też njebudźemy słyšeć wo zrudobach, kotrež swójby potrjechja a jim hańbu a njećesć před sobućłowjekami přinjesu. Njech zasy kóčeje a wožiwi stara pobožnosć, wótcow wašnja a počinki. —č.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Myslu, zo derje činju, hdyž k lěpšomu dorozymjenju słowčko praju wo nětčišich poměrach bamža w Romje, wo stojnišću, kotrež bamž ma k nowomu knježstwu. Hdyž bu 20. septembra 1870 swjatomu wótcej posledni kruch joho knježstwa wotewzaty, italske knježeŕstwo druhe knježeŕstwa z tym změrować hladaše, zo tak mjenowany „garantirowacy“ zakoń wuda, w kotrymž bamža jako suveräna (samostatnoho, njewotwisnoho wjerha) připózna ze wšěmi prawami, z tym zjednoćenymi, zo smě na přikład kóžde knježeŕstwo swojoho pósłanca pola bamžowskoho stoła měć, a nawopak, zo ma swjaty wótc sam swój póst, telegraf atd. Dale přewostaji knježeŕstwo bamžej Vatikan, Lateran, a jako lětnu residencu villu w Castel Gandolfo ze wšěmi přisłušacymi zahrodami a twarjenjemi jako joho wobsedźeństwo ... Ale bórzy so wětřik wobroći; bě jim žel, zo běchu bamžej telko přewostajili. Najprjedy nuzowachu bamža, cyrkej swjatoho Pětra, swoje ležomne wobsedźeń-

stwo, kaž twarjenja, na kraju kubła předać a za to italske krajne dołžne papjery jako płaćiznu přijimać. Pětrowa cyrkej płaći jako „narodny pomnik“, a bamžej a kapitlej je so jenož dowoliło, dokhody samostatnje zarjadować. Bórzy runje tak z Vatikanskim hrodom činjachu. Najprjedy wotewza — w nocy — knježeŕstwo bamžej pjenjezy-bijeŕnju, a hdyž dźensa wokoło cyrkwje swjatoho Pětra do Vatikana dźeš, widźiš horjeka na muri italsku stražu, cyle blizko při bamžowskich stražnikach, zastup do bijeŕnje wobstražować.

Hdyž so potom w prěnich lětach knježenja Leona XIII. do Siciliskeje někotre wumjelske kluče předachu, kotrež w Castel Gandolfo khowachu, w italskej komorje tajka hara tohodla nasta, zo bu kup zasy wróćena. Při tom bu zasada wuprajena, zo njeje bamž knjez nad Vatikanom, joho zběrkami, musejami a wědomostnymi pokładami, ale zo je jenož Italska to jomu přewostajiła k wuźiwanju a zastaranju. Dokelž smy we swojim domje, tak dale rěkaše, nimaja zwonkowne knježeŕstwa ničo do toho rěčeć, kak Italska z bamžom stoji. Płaćeše dotal bamž jako suverän, bu wot nětka w italskej oficialnej krajnej protycy w zapisku njewotwisnych wjerchow, hdźež bě po starym nałožku bamž na prěnim měsće mjenowany, z cyła wuwostajeny. Kaž bě so tomu zadźěwało, zo by bamžowski zastupjeŕ na kongresu wo měr w Hagu přitomny był, je wšěm znate. Zo italske knježeŕstwo při wulkich cyrkwinskich swjatočnosćach stražnikow a wojakow na Pětrowym naměsće postaja a zo, hdyž cuzy suverän do Vatikana jědźe, přez swojich wojakow też po naměsće špalir tworić da, njestawa so bamža dla, wone dyrbi to činić, zo by porjad so zdźeržał, a wone to rad čini, zo by tak pokazało, zo stej Pětrowe naměsto a dróha wokoło cyrkwje wobsedźeństwo kraja.

Je nětko bamž woprawdźe jaty we Vatikanje? Zo wjacy jako suverän njepłaći a jenož přez hnadu knježeŕsku we Vatikanje bydlić może, je hižo prajene. Wězo knježeŕstwu wjele na tym zaleži, zo by bamža w Romje zdźeržało z politiskich a materialnych přičinow. Dokelž tysacy tych, kotrež kóždołětnje do Roma puću ja a telko pjenjez do kraja přinošeja, njepřińdu italskoho krala dla, ale bamža dla. Je joho samsny wužitk, zo knježeŕstwo bamžej njezadźěwa, pućowarjow přijimać, swjatoprajenja w cyrkwi swj. Pětra wotměwać a druhe dźěła swojoho wyšopastyŕskoho zastojnŕstwa wudokonjeć. Tola woprawdźe su poměry a wobstojnosće hišće dźensa tajke, zo bamž sebi zwěrić njemóže, Vatikan wopušćić, a najlěpši dopokaz za to běchu tamne podawki při přewjezenju čěła Pia IX. Hdyž knježeŕstwo samo čěło bamžowe nješkita a njewobara před nadpadami ludu, kotryž so za wšo hodźi wužić, potom dyrbjał sebi žiwy bamž móc zwěrić, so tajkim přileżnosćam sam wustajić? Tajkich ludźi, kotrij su skaženi a njekhmani, dosć a nadosć w Romje dosaha, a njeby ćežko było, kóždy čas syłu herjekarjow naščuwać, wosebje w nětčišich njeměrnych časach, w kotrychž tajkim krawnym skutkam bóle nakhileny italski „mop“ ze swojej horcej a žiwišej krewju by so też za to wutrjebać dał, wosebje hdyž by so jomu slubiło, zo wšo bjez khostanja woteńdźe. Abo dyrbi snadź swjaty wóte we „swojim měsće“, prjedy hač chce do města jěć, pola italskeje policije so naprašować, hač może bjez stracha sebi zwěrić wujěć? Čisami ludźo, kotrij dźensa swjatoho wótca přeprošuja, zo by so zasy w Romskich hasach pokazał, bychu najprěniši byli, kotrij bychu wołali, hdyž by so jomu někajka křiwda stała, što dha ma w Romje, kotrež k Italskej słuša, pytać; a bychu joho za to winowali prajicy: čohodla njeje we swojim Vatikanje wostał! Potajkim to njehodźi so napřećiwjeć, zo je bamž, kaž je so prajiło, „swojeje hłowy“, hdyž Vatikan njewopušća, a to so też njestawa, zo by so přecy z nowa sobuželnosć z nim pola katholskoho ludu wubudźała a tak „Pětrowy pjenjeżk“ pilnje dale płaćił: wón njemóže Vatikan wopušćić a je tak moraliscy „jaty“ we swojim měsće.

Hač nětko knježeŕstwo kručišo abo měrnišo přećiwo bamžowskomu stołej so zadźerži, to z wjetša wotwisuje wot nakhwilnoho ministerija, kotrež dźensa je a jutře dźe. Ale njehodźi so zaprěć, zo je tola přecy ze wšoho prócowanja widźeć, zo bamža podćišćuje, hdźež jenož może a kaž jenož może.

Zo je Italska nabožnje rozšćěpjena do dweju stronow, čornych a bělych, klerikalnych a antiklerikalnych, dyrbi po času też za kraj z wulkej škodu być, a też protestantscy a Vatikanej napřećiwni mužowje su to wuprajili. Zo by so wupuć za wobě stronje namakał, je za wobě jenak nuzne, a zawěšće budźe japoštolski stoł telko činić a zabyć, štož jenož może. To też ći wědźa, kotrij we Quirinalu bydla, ale tam dyrbja ličić z wobstojnosćemi, kotrež su mócniše, dyžli najlěpša wola knježerja.

Zo pak so hišće dźensa njeje ničo k lěpšomu přeměniło, dopokazuje, zo je njedawno Vatikan sam to wuprajił a dopokaže dale to, zo wječor před bamžowskim jubilejom dyrbješe sebi swjaty wóte lubić dać, zo so před joho woknami přećiwo njomu w njemdrych rěčach šćuwaše a zbožo „zjednoćeneje Italskeje“ na wšěch trunach piskaše. My pak njepřestańmy so za swjatoho wótca modlić.

Rom leži w hórkojtej krajinje na woběmaj brjoho maj Tibera (Tevere), tři mile wot srjedźnokrajnoho morja. Hdyž z kotrejeżkuliž wyšiny so rozhladuješ, widźiš apeninske a zabinske hory, kaž też jenotliwe městačka a dwory, na wšě strony też rozpadanki ze starych časow. Dołhosć murje wokoło města je pjeć romskich mili abo dwě hodźinje a jeje wysokosć 50 stopow; wona je z wjetša w lětach 271—274 twarjena. Rom ma 12 wrotow, a najwažniše z nich su połnócne, hižo naspomnjene z mjenom „porta del popolo“, njedaloko Tibera, kiž so tudy wot połnocy k połdnju wije. Tiber je jenož w času dešćow bóle z wodu napjaty, w lěće maja małe parołódźe na hornim kóncu města hary dosć, zo móža wotjěć.

Na prawym brjozy Tibera leži młódši a mjeńši dźěl města z mjenom Borgo wokoło Vatikana a swjatoho Pětrowoje cyrkwje a wyše horje Trastévere. Tónle prawy brjoh zjednoća z lěwym jědnaće mostow. Stare město leži na lěwym brjozy, z dźěła na šěrokej runinje, z dźěła na hórkach, kotrež ju wobdawaju. Hórkow pak je sydom: mała kapitolinska (campidoglio), dołha quirinalska, mjeńša viminalska, wjetša esquilinska, wyše horje Celio, Palatino a Aventino.

Žane město staroho kaž nowoho časa njebě a njeje tak bohate na wodowodach kaž Rom. Hižo 312 před Khrystusom so położi prěni wodowod: Aqua Apia, 372 druhi z rěki Anio. Přez dobru wodu najbóle wuznamjenjeny bě wodowod Aqua Marcia, po tych je nam hišće wjele druhich znatych. Najwjacy maja swoje kužoły w alpanskich horach. Dołhe rynki kamjeńtnych wobłukow, z wjetša jako rozpadanki, hišće dźensa wo starej sławje swědča a dawaja romskej wokolinje, kotraž Campagna rěka, na stronje k horam, cyle njezwučeny wosebity raz. Dźensa hišće štyri wodowody: Vergine, Felice, Paola a Marcia wšědnje městu wotedawaja 187000 kubikmetrow wody, a tola měješe stary Rom sydom króć wjacy wody hač nětčiši. Trjebamy jenož sebi termy abo zjawne kupjele kejžorow Caracalla, Diokleciana a Agrippy wobhladadować a widźimy, kelko wody stari Romjenjo wšědnje trjebachu.

Wobydleri ličeše so za čas najwjetšoho kćěwa města w starym času na $1^1/_2$ milliona, mjez nimi poł milliona samostatnych Romskich měšćanom; tamni běchu cuzy a njewólnicy. Wot kejžora Augusta poručene ličenjo ludu, kotrež swjatu knježnu ze swjatym Józefom do Bethlehema dowjedźe, napokaza za cyły kraj 4063000 wobydleri. Tuta ličba zrosće hač do lěta 48 po Khrystusu na 6 millionow. Přez natykowace khorosće a wospjetowane nadpadowanja barbarow wot 6. lětstotka ličba hladajcy woteběraše hač do 17000 w času „Avignonskoho zajeća“. Z wróćenjom bamžow do Roma zas lud přiběraše. Do wumocowanja Roma lěta 1870 bě jich 226000 wobydleri a dźensa liči město 500000 wobydleri. Ličba cuzych hošći w měsće wučinja w přerězku na 30000, nanajwjacy wokoło jutrow.

(Přichodnje dale.)

Memento mori!

Wopomń, zo dyrbiš wumrěć! Wšelako w našim času Knjez nam do swědomja rěči. Zemja so zatřasnje, cyłe wulke města so do hromady sypnu a pohrjebaju pod swojimi rozpadankami tysacy wjesołych człowjekow. Rěki wustupuja z brjohow, a wody — njesmělne kaž wuhłódźene wjelki — nurja a dźeja człowjekam za žiwjenjom. Wohnje znića człowječe bydlenja a běda tym, kotřiž płomjenjam w prawym času wućeknyć njemóža! — Lědma smy na žałostne njezbožo w Italskej někak pozabyli, přinjese nam telegraf (nimo njezwjeselacych a zrudnych podawkow z našich krajinow) nowu powěsć wo druhim struchłym njezbožu, a to z Ameriki, z republiki Mexiko. Do mórskoho přistawa tutoho kraja, Aka pulko, běše zańdźeny tydźeń guverneur provincy na wopyt přišoł, cyłe město joho wjesele witaše. Wječor běše jomu k česći swjatočne dźiwadło.

Syła měšćanow — zastojnicy a zastupjerjo měšćanskeje rady a wobydlerstwa z najnahladnišich a najbohatšich swójbow města so w dźiwadle zhromadźichu. Runje běchu najnowše wobrazy z Italskeje dóšłe a kinematograf přitomnym w žiwych podobiznach pokazowaše zahubjenjo Messiny a druhich přez zemjerjenjo zničenych městow Italskeje. Na aparaće so něšto skóncowa. Mechanikar za njedostatkom pytajo ze swěcu dosć kedźbliwy njeběše. Na dobo so zaměšk jewišća wot swěcy zapali, a za někotre wokomiki hižo cyłe jewišćo we swětłych płomjenjach stoješe. Dźiwadło běše cyłe z drjewa twarjene. Tak přihladowarjow při napohladźe płomjenjow hrózba přewza, a wšitcy čišćachu so k wukhodomaj wołajcy a žałosćicy. Jeničke dwoje durje wočinjachu so do sale, a njeběše tohodla móžno, jej čišćońcy dla wočinić. Tola wutłóčichu jej bórzy z wudwjernjow, a dwě wuzkej hascy do wumóženja kiwaštej. Ale přez njerozomne tłóčenjo wot zady padnychu wšelacy před durjemi k zemi a buchu poteptani. Bórzy kopješe so hromada ćełow před wukhodomaj a jej zaso zawrě.

Tak běše so jenož małej črjódcy poradźiło, płomjenjam wućeknyć, dokelž mjez tym běše woheň pokročił a cyłe twarjenjo zapřimnył. Kołwokoło běchu wbozy wot sapacych płomjenjow wobdaći. Na pomoc myslić njeběše, a wohnjowa wobora móžeše někak z nuzu susodne twarjenja před wohnjom wukhować. Jenož krótki čas běchu křiki a wołanja k nahłej a žałostnej smjerći wotsudźenych wonka słyšeć. Bórzy bu jich hort zawrjeny a jenož praskot płomjeni so měšeše do njemócnoho płača wonka stojacych, kotřiž dyrbjachu tak ze swědkami być, kak so jich lubi a swójbni před jich wočomaj žiwi spala. — Přez 320 cyle spalenych ćełow we powostankach namakachu a wšěch do zhromadnoho rowa pokhowachu, dokelž njeběše móžno, jich rozeznać.

Tak wjacy stow ludźi, kotřiž běchu hromadu přišli k wjeselu a bjesadze a kotřiž so při napohladźe cuzoho njezboža zabawjachu, nahle přez podobne a hrózbne njezbožo swój běh žiwjenja skónči a so před Boži sud powoła. — Memento mori — wopomń, zo dyrbiš wumrěć!

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Wjesne wólbne towarstwo je we swojim posedźenju dźeń 20. małoho róžka jako kandidatow za sakski sejm postajiło: za 4. wólbny wokrjes k. Hänela z Koporc, za 5. wólbny wokrjes k. Zobu z Čornowa a za 8. wólbny wokrjes k. Koklu z Khrósćic. Knjez zapósłanc Zoba měješe dlějši přednošk wo nowym wólbnym zakonju. Nowy sejm změje mnohe ważne zakonje: kaž nowy šulski zakoń, zakoń, kotryž ma dawki za cyrkej a šule zarjadować, też nowy woheńhašeński zakoń atd., wuradźować. — Posedźenjo běše bohaće wopytane, jenož škoda, zo bě rum njedosahacy.

Z **Budyšina.** Jutře pojědźe Monsignore senior Jakub Skala do Klingenthala nowy křižowy puć swjećić.

Z **Budyšina.** Naša radnica dóstanje na swoju wěžu nowy časnik. Stoji hižo hotowy pola časnikarja Zachariae w Lipsku. Za dwě njedźeli drje přińdźe do Budyšina a budźe nam čas pokazować. Nadźijomnje budźe spušćomny hač na minutu.

— Tydźenja pisachmy, zo słónčko přecy wjetšu móc dobywa, tak zo so sněh a lód před słónčkom wukhować njebudźetej móc. Nětko pak so zda, zo lětuša zyma so tak bórzy njeminje. W nocy hišće khětro mjerznje a wodnjo słónco skoro ničo abo jara mało zamóže. Srjedu nimale cyły dźeń zasobu sněh přelětowaše. — Z cyła je lětuša zyma jena wot najkrućišich sobu. W minjenych lětach běše 1900/01 też wulka zyma. Tehdom zapřimny zyma w nocy, hdyž »sylvester« swjećachmy, a traješe hač do kónc měrca. Potom sćěhowaše rjane naléćo a léćo a nazyma połnej žohnowanja. 1888/89 běše wjele snčha a wulka zyma, kotraž wot nowoho lěta hač do hapryla knježeše. Też lěta 1870/71, hdyž běchu naši wojacy w Francozskej, běše dołha a kruta zyma, tohorunja lěta 1829/30. Praji so, na krutu zymu sćěhuje rjane naléćo a hišće rjeńše léćo. Nadźijejmy so, zo lětsa tak budźe.

Z **Budestec.** Wutoru wječor přińdźe jedyn njeznaty muž do bydlenja wěsteje Humäus, wudawajo, zo chce sebi wołmjany wodźew kupić. Hdyž žona jomu někotre wodźeća na pokazku wupołoži, ju wón nadobo do lěweje strony kłó. Žona wołaše a muž ćekny. Rana je 2 cm hłuboka a njeje strašna.

W **Myšecach** je minjeny tydźeń młyńk Jurij Bjeńš do njezboža přišoł. Hdyž lód wot wodowoho kolesa prječ činješe, wobsuny so a by 2 m wysoko dele padnył, njebudźiše-li hišće w prawym času z lěwej ruku za koleso hrabnyć mohł. Je pak sebi při tym muskle lěweje ruki roztorhnył.

Z **Różanta.** Dźeń wosebitych hnadow běše za našu wjes a wokolinu zańdźena wutora, hdyž ćesćowachmy w 13-hodźinskej pobožnosći našoho Zbožnika w najswjećišim sakramenće. Swjatočnosć započinaše so rano w 7 hodź. z wustajenjom Najswjećišoho a spěwanej Božej mšu, kotruž knjez adm. P. Šćěpan swjećeše. Po Božej mši spěwaše so litanija wo wšitkich Swjatych, psalm 69.: Knježe, kedźbuj na moju pomoc — a sćěhowace prózstwy. Druhe spěwane kemše měješe w 9 hodź. knjez P. Alexander a třeće knjez P. Dominik w 11 hodź. Wječor w 7 hodź. běše pobožnosć z prědowanjom, kotrež měješe knjez P. Šćěpan na zakładze słowow: „Daj mi, mój syno, twoju wutrobu!“ — słowa z knihi Přisłowow. „Te Deum laudamus“ we 8 hodź. swjatočnosć skónči. — Wopyt na dopołdnišich Božich službach, kaž też wobdźeń a wječorneje pobožnosće běše nadobny. Wosebje bohaće wopytana běše druha Boża mša, na kotrejž běchu nimo wjesnych a Ralbičanskich wosadnych też mnozy pobožni ze susodneje Khrósćanskeje, Njebjelčanskeje a Kulowskeje wosady. —l.

Přisp. redakcije. Wězo maja tule pobožnosć, štož wěmy, też hižo dawno w druhich cyrkwjach; kaž w Budyšinje w serbskej cyrkwi tři dny zasobu, w Khrósćicach a w Radworju po jenym dnju, w Khrósćicach póndźelu a w Radworju wutoru.

Z **Kamjenca.** Tudomne katholske Kasino běše sebi zańdźenu njedźelu, 21. februara, wjesoły póstniski swjedźeń wuhotowało. Wulka nowa sala hosćenca „Města Drježdźan“, kotraž bě z róžičkami cyle wudebjena, tak zo bě róžowej zahrodcy podobna, bě cyle přepjelnjena, lubi hosćo běchu samo z daloka sem přišli. Mjez wjele druhimi běchu tu z hosćemi: kk. farař Just z Ralbic, farař Pohl z Njedźichowa, kapłan Rjeda z Njebjelčic, dale wučeř Šewčik z Ralbic a wučeř Słodeńk z Pančic. Někotre hudźbne kruchi, kotrež tudomna wojerska kapała hraješe, wotewrichu krasny swjedźeń. Na to so wjeselohra w pjeć jednanjach „Anna-Liese“ wubjernje hraješe. Dźiwadłu přizamknychu so reje.

Z **Kulowa.** Minjenu njedźelu wotmě so we Fiebigerowym salu zhromadźizna Kulowskoho ratarskoho towarstwa. Knjez wučeř Rönsch poda zličbowanjo, z kotrohoż widźachmy, zo je towarstwo w minjenym lěće za 15=—20000 hr. hnoja, symjenja atd. kupowało. Potom běchu wólby. Stare pschedsydstwo so z akklamaciju z nowa wuzwoli. Hamtšti pschedstojićer Handrik z Kulowca je pschedsyda, młynk Brězan ze Sulschec je městopschedsyda, wučeř Rönsch z Kulowa pokładnik, wučeř Wels z Němcow I. zapisowar a měšćanšti zastupjer Rychtar z Kulowa II. zapisowar. Dowěrnicy su: Wawri z Němcow, Polak z Noweje Wsy, Brückner z Dubrjenka, Nikolaides ze Salowa, Serbin z Kočiny a Mark z Brěschkow.

Dwaj dowěrnikaj buschtaj z nowa wolenaj: Jan Hadam, měšćanski žiwnoščer z Kulowa a kubler Säring z Lubhošca. Na zhromadźiznje wobdźělischtaj so tež dwaj čestnaj sobustawaj: komisionski radźićel a rytěr rjadu čerwjenoho worjoła Zschiedrich z Wojerec a sekretar wokrjesnoho wubjerka Metzner z Makeje Nědy. Knjez komercny radźićel Zschiedrich běšche towarstwu 30 sadowych schtomikow darił, wo kotrež so na zhromadźiznje losowasche. — Sobustawy towarstwa su z wjetscha jenož Serbja. Towarstwo ma 800 hriwnow zamóženja.

Z **Delnich Sulschec.** Schtwórtk 4. makoho rózka bě so tež k nam do Delnich Sulschec woda nawaliła, tak wulka, zo stari ludźo tak wulkeje wody ani njepomnja. Mějachmy pokne dworn, zahrody a hródže, zo dyrbjachmy skót do brózjnow wodźić. Někotrym stupasche tež do wobydlenjow. Dohačić njemóžachmy, dokelž bě nahle pschijschła. Lód bě tolsty a zadźěwasche, zo woda wotběžeć njemóžeše. Pola Schokéic dwora je lód kamjentnu kawu powalił. Bóh chcył nas pschichodnje psched tajkim njelubym hosćom zakitać.

— Sobotu 20. makoho rózka je słužowny Pětr Kral ze Sulschec, kiž pola młynka a kublerja Jakuba Brězana słuži, do njezboža pschischoł. Je sebi pschi sykanju rězanju na prawej rucy makuschk wotrězył a hischće druhi porst zranił.

— Póndźelu 22. makoho rózka je sebi kowaŕski pomocnik Rudolf Pjećka pschi póstnitschich pryzlach nohu złamał. Je pola kublerja Mikk. Schołtty na murju zaléžł a potom dele spočił, a njezbožo bě hotowe. Budźe dyrbjeć nětko dźěschi čas swjećić.

Z **Kamjenicy.** Nowinje „Allg. Ztg.“ so z Kleinhartmannsdorfa pola Eppendorfa pisa: Njedźelu 14. februara wumrě tu 42 lět stary syn młynka a kublerja Kemptera. So praji, zo wobydlerjo zemrětoho hižo wjacy lět dołho widźeli njejsu. Cělowa žona pósła póndźelu po lěkarja, zo by winu smjerće zhoniła. Lěkař běše hižo wjacy lět dołho w tutym městačku z lěkarjom, ale njewědźeše hišće ničo wo tutym synu Kemptera. Pósła tohodla po wokrjesnoho lěkarja, dokelž běše jomu to nadpadne, zo zemrěty, kiž běše sama kósć a koža, jenož 42 puntow važeše. Sudnistwo je potom 72 lět staroho nana zajało, dokelž je pječa swojoho syna wjacy lět dołho w jenej komorje zamknjenoho měł. Hač so tu wo njekhmanstwje jedna, budźe hakle sudniske přepytowanjo wujasnić.

K rozjasnjenju.

Dopisomaj w 6. a 7. čisle „Kath. Posoła“, kotrajž so ze mnu zaběrataj, mam tole přispomnić:

1. We „wujasnjenju“ so zamjelči, zo njebě podpisany, ale — knjez wučeŕ Brauner předsyda towarstwa, a to w lěće 1904 a scéhowacych.

2. Nihdźe so pisało njeje, zo staj jenož 2 kollegaj za wuzamknjenjo hłosowałoj. (Přir. „Kath. Posoł“ čo. 6.)

To sebi wot kollegow, kiž su z dobrym přećelom knjeza B., nježdadam.

Tola je mi njeznate, hač je jich znate zapósłane knjeza B. w „Bautzener Nachrichten“ čo. 270 raniło, hdźež přećiwo dwěmaj serbskimaj wučerjomaj ščuwaše.

3. Wuzamknjenaj sobustawaj měještaj runje lěto zastate, ale nic přez lěto do zady.

4. Předsydstwo mje na koncert přeprosyło njeje. To je cyle prawje a rozomnje. Z tym pak dopokazuje, zo mje wjac za sobustawa njeměješe.

Přeprošenjo dóstach z Worklec.

Wot swojich přiwuznych nuzowany dźěch skónčnje na koncert, ale nic na „won mjetanjo“. Na to tež přihotowany njeběch.

5. Skónčnje přirunaj zapósłane jenoho evangelskoho Serba w „Bautzener Nachrichten“ čo. 270, kotrež wšitko druhe praji. — To njech je moje posledne słowo.

Jurij Słodeńk.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoć kral Friedrich August wotjědže 27. februara wječor 7 hodź. 15 min. z pěschnikom z Drježdżan pschez Köln do Antwerpena a wot tam z parnikom „Bülow“ do južneje Italskeje. Parnik budźe zastawać w pschistawach: Southampton, Gibraltar, Algier, Genua a Neapel. W Neaplu wostanje Joho Majestoć něktore dny. Domoj pojědže hač do Genua z parnikom a wot tam ze železnicu; 29. měrca chce zasy w Drježdżanach być.

— Sakske železnicy mějachu w měsacu januaru wscho hromadże 10541000 hr. dokhodow, to je 329000 hr. mjenje hač loni w samsnym měsacu. Wosobinski wobkhod je 3348000 hr. abo 147000 hr. wjacy pschinjesk; mjez tym zo je tworny wobkhod 7193000 hr. abo 466000 hr. mjenje dokhodow měk.

Němska.

Powodźenjo.

Powodźenjo Delnjoho Łoboja je, kaž hižo spomnichmy, wosebje z tym nastało, zo so haćenja na 200 metrow daloko pschedrěchu. Krajina na lěwym brjohu Łoboja tam „Wisch“ rěka. 130 lět je z powodźenjom pschelutowana bykа, dokelž sylne brjohi a haćenja, kotrež su z dźěla hižo wot krala Friedricha II. („staroho Fryca“) twarjene, wodu zamjezowachu. Létsa pak so haćenja mocy wody spręć njejsu mohłe. Łód w Češkej a Sakskej bě so pschi nahłym taću a sylnych deschćach pschekamak a po Łobju dele pkowak. Z boka njezbožownje krajiny pak so łód do tajkich kopicow zesuwa, zo kaž hora stoji a wodu haći. Woda, kiž wotběžeć njemóžesche, tłóčesche do sylnych haćenjow, kotrež mócny nawał wudźerżeć njemóžachu. Z dźiwim wotmachom so wulíny, dźěru pschec schěrschu brjo, tak zo je nětko 200 metrow wulka, a cyła wulka rěka sebi nowe rěčnischćo wutwori, po kotrymž nětko dale žołmi. Wjele mil do kraja nuts je wscho jedyn jězor. Na 12 městow a wsow cyle we wodźe stoji. Schkoda, kotruž wulka krajina „Stareje Marki“ poćerpi, so hischće wobličić njehodźi. Pruski krónprync so bórzy do powodźenje krajiny poda, tež ministraj v. Arnim Crieven a v. Moltke staj tam pobyłoj. Wojacy z napinanjom wschěch mocow dźěłaja, zo bychu wodu pschewinyli, tola bjez wjetschoho wuspěcha. Na porjedźenjo brjohow a zahaćenjo wody so mylić njehodźi, dokelž woda w starym rěčnischću wotběžeć njemóže. Łódkamarjo wo dnjo a w nocy dźěłaja, wojacy lodowe hory tšeleja, tola jara pomału doprědka pschindu. Wot Sandawy nad Łobjom hač do Schnackenburga, hdźež so woda zas do staroho rěčnischća Łoboja wuliwa, je wscho powodźene. To je na 50 kilometrow — kaž wot Budyschina hač do Drježdżan. — Za njezbožownych wobydlerjow so na mnohich městnach dary składuja.

Litwjenjo

běchu za časy pólskoho kralestwa z Polakami zjednoćeni. Pólski kral bě z dobom litwinski wulki wjerch. Polacy njepotłóčowachu Litwinow wostajichu jim rěč a narodnosć, tak zo dźensa hišće Litwinjo, hačrunjež běchu wjele stotkow dołho pod pólskej krónu, litwinscy rěča a w swojej maćerščinje Bohu słuža. Jenož litwinske zemjanstwo so po něčim spólšći. Wopuščeny wot swojich zemjanow njemóžeše so litwinski lud narodnje prawje rozwić, njeměješe prawoho narodnoho začuća. W našich časach hakle też mjez Litwinami narodna mysl wotuća. W Ruskej so Litwjenjo kruće do dźěła dachu, zo bychu litwinske pismowstwo, wosebje nowinarstwo wutworili. Radźi bychu sebi też wot ruskoho knježeŕstwa litwinsku šulu wulišćili. Horstka Litwinow bydli we Wukhodnych Prusach. Pruscy Litwjenjo su lutherskeje wěry. Hačrunjež su potajkim Litwjenjo w Prusach samsneje wěry, kaž jich susodźa, Němcy, njeněmča so, ale wobaraja swoju narodnosć, chcedźa Litwjenjo być a wostać. Hač dotal wolachu do sejma pak konservatistow, pak liberalnych. Před něšto létami wuzwolichu prěni króć konservativnoho litwinskoho hospodarja za swojoho pósła.

Nětko so zda, zo maja Litwjenjo mysle so samostatnje organisować. Njedawno mějachu zhromadźiznu, na kotrejž wobzamknychu, zo maja so přichodnje jenož Litwjenjo do sejma wolić. Nimo toho žadaja swobodu za litwinsku rěč w šuli w nabožnej wučbje, a wučerjow, pastorow a šulskich inspektorow tajkich, kotřiž bychu litwinskeje rěče swědomi byli, a runje tajkich tołmačow na sudnistwach. Němcow hižo tute sprawne žadanja Litwinow šerja. Někotre němske nowiny hižo trubja do wohnja a wójny.

Awstriska

ma nowe ministerstwo; stare běchu češcy radikalowje rozpiskali a rozbubnowali. W Awstriskej mało hdy ministerstwo léto wuskuži. Z wjetscha sjedź léta ze słužby dże. A tohodla je w Awstriskej,

kaž na kuble, hdźež čeledź njetraje — wšchitko klaca. Pšchedsyda staroho ministerstwa Bienerth je sebi někt nowych ministrow najimak. Dźiwny twar je dokonjak. Ministerstwo njeje parlamentariske, w kotrymž bychu jenotliwe politiske strony swojich zastupjerjow měłe, njeje pak tež ryzy zastojniske, w kotrymž bychu zastojnicy njedźiwajcy na jich politiske zmyslenjo z ministrami byli, ale je tajke někajke naměšchane. Tak staj ministraj Stürgkh a Hochenburger liberalaj čisteje wody a k tomu zasakłaj njepschećelej Słowjanow. A tajkimaj mužomaj je Bienerth ważnej ministerstwje wunutšowanja a prawa dowěrik (!).

Tuž je bjez dźiwa, zo Słowjenjo nowomu ministerstwu njewěrja. Hačrunjež je w Awstriskej Słowjanow wjele wjacy dyžli Němcow, powoła baron Bienerth 9 Němcow a jenož 4 Słowjanow do ministerstwa. To je stara kichiwda, kotraž so Słowjanam stawa. Tuž tež nimale wschitcy Słowjenjo, z wuwzaćom Rusinow, kotříž spochi z Prusami sympatizuja a Słowjanam kolik mjez nohi rěznu, hdźež jenož so hodźi, zesłupichu a

Słowjansku Jednotu

wutworichu, kotraž změje 122 stawow. Jeli so po času njerozdrjebi, budźe tale Słowjanska Jednota najmócnische parlamentariske združen̄jo, kotrejž by awstrisku politiku na cyle hinasche kolije zehnać mohło.

— Hdźe čitaja najwjacy nowin? W Awstriji wukhadźa 487 politiskich nowin a 1804 njepolitiskich w němskej rěči; češkich politiskich nowin je 320, njepolitiskich 530; w pólskej rěči wukhadźa 95 politiskich a 202 njepolitiskich; w rusinskej rěči 22 politiskich a 26 njepolitiskich; w słowinskej rěči 27 politiskich a 50 njepolitiskich; w khorwatskej rěči 16 politiskich a 19 njepolitiskich; w rumunskej rěči 6 politiskich a 2 njepolitiskej a w italskej (włóšskej) rěči 46 politiskich a 64 njepolitiskich nowin.

Jena politika nowina pschipada na 18882 Němcow, 18610 Čechow, 44762 Polakow, 153706 Rusinow, 44177 Słowincow, 44461 Khorwatow, 16157 Włochow (Italskich) a 38494 Rumunow. Z toho je widźeć, zo je politiske nowinarstwo najbóle rozwite pola Włochow, potom pola Čechow a na tśećim městnje pola Němcow.

— W Barliinje naličichu na 6—7000 Čechow. Sokol (češke towarstwo turnarjow) ma tam 300 sobustawow, towarstwo „Havlíček“ 200, Češły narodni spolek (towarstwo) 100, Spěwarske češke Towarstwo 90, sportowe združen̄jo „Slavia“ 100, Koło tamburow 60, towarstwo „Hus“ w Rixdorfje 60 a towarstwo „Žižka“ w Strehlau 60 sobustawow. Češcha maja w Barlinje swój samsny dom za „Sokol“, 9 češkich hosćencow, w Rixdorfje češku cyrkej. Češcha su w Barlinje z wjetšcha rjemjeslnicy.

— Židźa na Morawje. Židźa zjewjachu so na Morawje hižo w 10. stotku. Židowske prawa wukhadźeja wot Otakara II., kotrejž židow zorganisowa a jim prawo da, zo smědźa swoje należnosće sami rjadować. Kral Jan Lutšenburkski jich bjez tele mikosće wucnoćowasche; za krala Wjaclawa kamjenjowachu na 3000 židow a funkachu jich samo do wohnja. Tež husići hidźachu židow. Za kejžora Ferdinanda dowoli so židam, zo smědźa na wiki khodźić a wikować, tež so wotstronichu wosebite židowske cła a dawki na drohach. Za Karla VI. njebě židam dowolene zwonka ghettow (židowske časće města) bydlić, židźa dyrbjachu brody zapuschćić a so strojić tak, kaž bě jim pschedpisane. Lěta 1725 zakaza dwórsti wukoz pod khostanjom 2000 dukatow, židow pschijimać w městach, hdźež dotal njemějachu prawa so zasydlić. Wodychnychu hakle za kejžora Józefa II. Lěta 1781 dowoli so jim z rjemjeslom, z dźěła też z rólnistwom so zaběrać a wotewri so jim pschistup k wědomostćam.

Za Franca I. dachu so do němčenja židow. Nućachu jich němski wukuć, dawachu jim němske mjena a židowskim schulam němski raz. Naposlednu sćinichu židow najhorliwischich němčerjow.

Židow bě na Morawje lěta 1775 — 23382, lěta 1837 — 26655, lěta 1840 — 37316, lěta 1850 — 40000, lěta 1869 — 42644, lěta 1880 — 44175, lěta 1900 — 44000.

Italska.

W **južnej Italskej** je zemjerjenjo też kath. cyrkwi wulku škodu načiniło. Podawamy dźensa jenož ličby duchownych, mnichow a knjeżnow, kotříž tam při hroznym njezbožu zahinychu:

1. Kamilianojo přisadźichu 1 měšnika (patera) a 2 novicow.

2. Salesianojo: Wšitcy mortwi z wuwzaćom direktora, katechety a jenoho z professorow; 90 khowancow zahiny, 40 wućekny.

3. Kapucinojo: Mortwi: 4 měšnicy, 4 bratřa a wšitcy konventualni.

4. Jesuića: Mortwi: 4 měšnicy a ze 100 alumnow 30.

5. Minorića: W jenym klóštrje wšitcy zahinychu; w druhim wšitcy wućeknychu.

6. Teatinjo: 2 měšnikaj zaraženaj.

7. Miłosćiwe sotry: Sotry, kotrež mějachu službu w jastwje, wšitke zahinychu (tež wšitcy khostancy), kotrež pak hladachu přemyslenych, wućeknychu wšě (tež khori).

8. Sotry dobroho pastyrja: 2 knježnje z nješto dźěćimi zahinyštej.

9. Sotřički khudych: Mortwi: Wyšša a 4 sotry a na 100 wosobow, kotrež we wustawje bydlachu.

10. Wustaw Leona XIII.: Wyšša a někotre sotry zahinychu.

11. Francozski wustaw: 13 knježnow mortwych, wšě syroty wukhowane.

12. Arcybiskopska kurija: Zahinyštaj podsekretar, generalny vikar, dwaj kapłanaj ranjenaj.

13. Duchowny seminar: Z 92 seminaristow je 15 mortwych, runje tak tež 3 professorowje; štyrjoch hač dotal njewuslědźichu.

14. Katedralne duchownstwo: Mortwi 3 kapłanojo a 6 měšćansey fararjo.

Katholska cyrkej w Awstralskej.

Awstralska ma w tu khwilu na 1 million katholikow, 1 kardinala, 4 arcybiskopow, 19 biskopow, 1200 swětnych a 600 klóštrskich duchownych, 6500 knježnow a sotrow, kotrež rozwučuja 120000 dźěći, 1300 cyrkwjow. Mjez swětnymi a duchownymi wyšnosćemi knježi najrjeńša přezjenosć. Hdyž ameriske łódźstwo z kónc minjenoho lěta do Awstralskeje přijědźe, witaše je kardinal Moran w měsće Sidney. Nazajtra bě 1000 ameriskich wyškow a 1500 namorjakow w biskopskej cyrkwi na božej mši.

Amerika.

Pšichodny prajident Zjednoćenych Statow Sewjerneje Ameriki, William Taft, je so hižo wjac króć za katholsku cyrkej pschećelnje wuprajił. Pšched krótkim rěčesche wo katholskej cyrkwi na Filippinskich kupach, hdźež je dleńschi čas jako komisar Zjednoćenych Statow skutkował a nowe knježeństwo tam zarjadował. Wón praji: „Bjez wuliwa katholskeje cyrkwje bychmy pschi swojim skutkowanju za civilisaciju njemócni byli. Tute nazhonjenjo je mje wo tym pscheswědčiło, kak ważne je cyrkwi a jeje wuliwej służić.“

Pschi tej pschileżnosći też na to spomni, kak bě do Roma pósłany. Tam je wón bamžej Leonej XIII. zawěścił, zo móže swjaty stoł najebać dźěleńja cyrkwje wot stata w Ameriey rukowanja za prawa cyrkwje a pomocy ludu wěsty być. Knježeństwo budźe pschecy pschećelne počahi k cyrkwi hajić. Za njoho stej pschi čežkich nadawkach pomoc cyrkwje a jeje wuliw z wulkim wužitkom bykoj.

Z **Prahi.** Swjećili smy póstnicy. Skoro dźeń wote dnja přehanjachu so dróžki, fiakry a automobile po dróhach, wožo swojich hosći, přebabjenych na wšě możne wašnjo, na bal. A tam so wjerći a honi wšitko w směchu a wjeselu, wšo so pisani z barbami swětłymi a sytymi. A tola šeri tu za wšěmi rózkami. Njewěmy, što nas čaka jutře, wječor njewěmy, što budźe rano. Ani w nutřkownej politicy tu hižo dołho tajke šmjatańcy byłe njejsu, kaž nětkle. Narodnostne rozkory su tu zasy jónu z cyłej mocu wubuchłe. Hižo lěta dołho zhubjuja Němcy w Čechach pódu přećiwo Čecham; wsy, haj města, kiž běchu před 20 abo 30 lětami hišće němske, překhadźeja do českich rukow. Čechow w nich přiběra, Němcow woteběra, a tak so stawaja po něčim cyle češke. To je za narodnu pychu Němcow wězo jara ponižace; wobaraja so přećiwo tomu ze wšěmi móžnymi srědkami, z pukami, z rozbićom woknow, hdźež Čechojo bydla, z wuhonjenjom českich dźěłaćerjow z dźěła a bydlenja. Tola to wšo ničo njepomha. Tohodla chcedźa woni zakoń, kotryž by krajiny z němskej wjetšinu wotdźělił wot českich, zo bychu tam potom móhli činić, štož bychu chcyli, zo bychu tam potom z českimi mjeńšinami móhli zakhadźeć kaž w Pruskej z Polakami. A ministerski předsyda, kotryž cyle po jich přeću jedna, poda tajki zakoń

w parlamenće. Čechojo so wězo wobarachu, dokelž njechachu Němcam swoje mjeńšiny wudać. Dóńdźe k haram w parlamenće a skónčnje k wotstorčenju parlamenta. Z dobom poča censura dźěłać. Skoro dźeń wote dnja su tu konfiskowane nowiny, druhdy tři, štyri nowiny za jedyn dźeń. Nimo toho slědźi policija w bydlenjach radikalnych pósłancow za njezakońskimi pismami a wusłucha jich, dotal bjez wuspěcha. — Što budźe z parlamenturu dale, hišće nichtó njewě. Rěka, zo so parlament zasy w měrcu zeńdźe a njebudźe-li knježeřstwu k woli, zo budźe rozpušćeny a nowe wólby wupisane.

Najsylniša parlamentna strona je nětko słowjanska jednota, před krótkim wutworjena. Tuta ma 125 pósłancow, Čechow, Rusow, Słowincow a Khorwatow. Polacy a Ukrajenjo hišće k njej njesłušeja, ale budźa ju zawěsće husto podpjerać, tak zo změje wona w přichodźe zawěsće móсny wliw na znutřkownu politiku.

Zwonkowne poměry kejžorstwa runje won šerja. Němske nowiny drje bjez přestaća na Serbisku šćuwaja a ju hanja a wusměšuja. Ale zo tute wusměšenjo z wutroby njepřikhadźa, widźimy najlěpje z Winskeje bursy. Bursa, kiž ma we wšěch politiskich prašenjach jara dobry nós, ma před wójnu strach a tak padaja hódnoty papjerow. Rozymimy to derje. Wójna z małej Serbiskej by za Rakusku njesměrnje droha a ćežka była, dokelž Serbojo bychu wojowali ze zahorjenjom a woporniwosću, wědźo, zo so jedna wo jich swobodu. Rakuske narody wšak do cyła za wójnu zahorjene njejsu, ani Němcy nic. Słowjenjo tu derje čuja, zo su Serbojo jich bratřa, a bychu we wójnje jenož z přećiwnosću z nimi wojowali. A wažne prašenjo je, bychu-li Jendźelska, Francozska, Italska a Ruska měrnje přihladowali na zakhadźenjo Rakuskeje ze Serbiskej. Je-li nic, by z toho swětowa wójna nastać móhła, kaž před 100 lětami. Je hrózbno na to myslić, a tola njewěmy ani dnja ani hodźiny. Wosud Europy wotwisuje wot Rakuskeje. Popřeje-li wona Serbiskej jenož tróšku swobody, budźe měr. Hewak wšak budźe zlě. —en—.

Přched 30 lětami.

Ze stawiznow wobsadźenja Bosny a Hercegowiny.

(Pokročowanjo a skónčenjo.)

Hadźi Loja.

Wjednicy Serajewjanow rozćěkachu hižo z časom, hdyž hišćе město ani dobyte njebě. Jedyn z nich, znaty Hadźi Loja wopušći Serajewo hižo w nocy wot 17. na 18. augusta, zo by swoje drohe žiwjenjo wukhował — drohe, dokelž běchu Kejžorscy za joho hłowu 500 złotych myta wupisali. Narodźił bě so Hadźi Loja w Serajewje, hdźež bě joho nan z imanom, t. r. z prědarjom. Dokelž bě w Měkcy pobył, we swjatym měsće Mohamedanow, nad rowom profety Mohameda, rěkaše hač do smjerće z čestnym přimjenom Hadźi, t. r. putnik.

Dnja 2. oktobra 1878 zajachu joho pola Rogaticy rakuscy wojacy, dowjedźechu joho do Serajewa a tam joho w khorowni jatoho dźeržachu, dokelž měješe bolacu nohu.

Lěkaŕ Dr. Kramer, kotryž ćežko ranjenoho agitatora wothladowaše, takle wo nim piše:

Dnja 8. oktobra 1878 dóstach jara zajimawoho pacientu, Hadźi Loju. We ambulancnym wozu joho pozdźe wječor cyle njenapadnje sem přiwjezechu. Na poł wosymich wunjesechu toho hobra 4 mužowje z woza do mojoho wotdźěła. Hadźi Loja je přez 6 stopow wysoki, šěrokeju ramjenjow a sylneje kosćojteje postawy. Z přenapinanjom a wulkim tradanjom je jara mizerny. Ćěmne włosy debja joho podołhojte wótre wobličo a wulkej módrej wóčcy přeradźatej, zo je to lesny mudry čłowjek. Je 44 lět a ma tři dźěći. Z joho třioch žonow je jena wumrěła. Po powołanju je pječa wučeŕ.

Hdyž 16. augusta po skhodach Serajewskoho konaka zestupowaše, wutřěli njenadźicy joho třělba, kotruž měješe na lěwym ramjenju z prědkom k zemi wisajo a kula jomu přez nohu přeńdźe. Dokelž so wo ranu njestaraše, zanješwarni a rozjědmi so.

Dobych sebi joho přikhilnosć hnydom po joho přikhadźe. Za limonadu, kotraž joho hladajcy wočerstwi, podźakowa so z přećelnym posměwkom. Prošeše wo mjehke łožo, dokelž joho pječa wšitko boli. Běše jara zmjerzły. Tež we łožu so spochi ze swojim kožuchom přikrywaše. Jědźeše jenož ryžu (rajs) a běrny. Wojeŕski khlěb bě jomu překisały. Palenca njepiješe. Za to rad kurješe a słowki jědźeše. Nadźiješe so, zo wotkhorje a zo joho kejžor wobhnadźi.

Šlachotne zadźerženjo našich wojakow na njoho mócnje skutkowaše; hdy by so nadźeć móhł, zo budźemy tajcy dušni, njebychu so Turkowje přećiwo nam bróni přimali; ale běchu jim pječa narěčeli, zo přińdźemy a skóncujemy jich žony a dźěći a zo jich mešity (modleŕnje) rozwalimy. „Hdyž wotkhorju," dźeše, „poprošu Joho Majestosć wo miłosć a wupowědam mjena wšěch tych, kotřiž su na wšim wina." W joho jstwi stoji wo dnjo a w nocy cyle njetrjebawši wojeŕska straž; wšako Hadźi Loja bjez pomocy ani stanyć njemóže. —

Tute poslednje přispomnjenjo Dr. Kramera pak so wopačne wupokaza. Hdyž 8. augusta 1879 w Serajewje wulki woheń wudyri, spyta Hadźi Loja, dokelž běchu strażnicy k wohenjej běželi, ćeknyć a bjez mała by so jomu radźiło. W skoku wulěze z łoža, rozdrě płachty, přiwjaza je k woknu a spušći so po nich ze swojimaj čedlcomaj. Z nuzu dowleče so hač k rěcy Miljaćcy, a přebrodźiwši přez nikku wodu skhowa so w kerčinach. Tam chcyše wočakać, hač nóc nastanje a potom z pomocu swojich towaŕšow dale ćěkać. Hdyž so joho strażnicy wróćichu, pušćichu so hnydom za nim. Při wučušlichu joho khowanku a Hadźi Loju wotwjedźechu do twjerdźizny do jastwa.

Wójnski sud wotsudźi joho k smjerći; tola khostanjo změnichu jomu na 5lětne krute jastwo. Přez Wien a Prahu dowjezechu joho do Terezina. Ducy po puću zetka so Hadźi Loja 1. oktobra 1879 na Bosniskich mjezach, w Brodźe, připadnje z wyškom Michałom Stipětičom, kotryž bě joho w Rogaticy zajał. Wupraji kejžorskomu wyškej najnutrniši dźak za to, zo joho njebě dał hnydom zatřělić. Njemóžeše wopřimnyć, zo njebě kejžorski wyšk swojim wojakam dowolił, jomu włóski zekšiwić. „Budu so za was stajnje modlić," dźeše Loja, „a hdyž we Wienje rakuskoho kejžora wopytam, prajn słowo za was, zo by kejžor tak dobroho wojaka na majora powyšił. Hdyž pak mje z khłódy pušća, postaram so nadobnje wo was!"

Lěta 1883 spušći jomu kejžor zbytkne khostanjo. Hadźi Loju wuwjezechu do Turkowskeje. Wumrě w Měkcy.

Tež Hadźi Lojowi pomocnicy Kajmakowicz a Kondźija buchu bórzy po nim wuslědźeni a zaječi.

Mohamed Hadźi Kajmakowicz, prěni duchowny w Begowej dźamiji (modleŕni) bě starc wjacy hač 60lětny z dołhej běłej połnej brodu. Joho pokhmurne wobličo, wosebje pak joho žahłej čornej woči přeradźeštej zmužitosć. Njeprěješe ničo, přizna so ke wšomu a hišće samsnoho dnja, hdyž běchu joho zajeli, bu po wójnskim prawje k smjerći na šibjeńcy wotsudźeny — k najwohidnišej smjerći za moslemina, dokelž tak pječa duša z ćěła njemóže a njepřińdźe do raja.

Pólny mištr Filipowič wusud wobkrući a poruči, zo ma so hnydom wuwjesć. Zasudźeny zakhowa swój šerjacy pokoj kaž by jomu ničo wo to njebyło a prošeše jenož wo duchownoho. Třjo turkowscy duchowni a ulema (doktor bohosłowstwa) přińdźechu, woblečechu joho nowe běłe šaty a dołhi zeleny kaftan a dołho so z nim rozmołwjachu.

Puta jomu wotpjachu a wjedźechu joho na wotprawnišćo. W tym wokomiku so raz a zas wutřěli. Wšitcy so wustróžachu, što bě so stało? Zasudźeny Turka bě nahle dwěmaj wojakomaj, kotrajž joho wjedźeštaj, třělbje wutorhnył a do našich wojakow wutřělił. Wojacy so w runej měrje na hobrskoho Turka walichu, a tón hišće posledni wokomik jenomu wojakej tesak wutorhny a na kuski rozłama. Tola joho wojacy skónčnje zmotachu a jedyn jomu zrani suchu žiłu. Z hłowy bě jomu turban wotlećał, tak zo bě joho dospołnje wotruhany nop widźeć. Dowjedźechu joho na wotprawnišćo k štomej, kotrohož won sahaca hałza měješe ze šibjeńcu być.

Kata činješe wojak Michał Boły ze 7. husarskoho połka, zo by so wjećił za swojich bratrow, pod Maglaju skóncowanych . . .

Mjez tym bě so zaćmiło. Tuž zapalichu pod štomom kopjena syna a wysoko sapace płomjo swěćeše na ćěło njezbožownoho duchownoho.

Nazajtra zajachu tež joho towaŕša Sulejmana Kondźija a wječor joho roztřělachu. Tak skónčištaj winikaj, kotrajž měještaj w Serajewje rozlatu krej na swědomju. Hrozne to pomniki při puću dobyćeŕskoho wójska.

Z kajkich dźĕlow wobstoji žona?

W jenej indiskej bajcy, kotruž jendźelski wučenc z hindostanskeje rĕče přełoži, so nastaćo žony tak nĕžnje wopisuje, zo njebudže to tež bjez zajima za čitarjow „Katholskoho Posoła“.

Tam mjenujcy rĕka: Hdyž chcyše Parabrahma — je to w mythologiji Hindow stworićel njebjes a zemje — žonu stworić, dohlada so, zo bĕ při stworjenju muža hižo cyły swój material wučerpał. To nuzowaše joho, zo so do hłubokoho myslenja zanuri. Wuspĕch tutoho bĕ sćĕhowacy: Wza luboznu kulowatosć mĕsačka, žołmojte linki a hibićnosć zmijicy, gracijosne wića wijicy, lohki třepot trawičkі, hibitosć wosycy, somoćanu mjehkosć róže, lohkosć pjerja, cunje pohladnjenjo hołbja, rajkanjo słónčnych pruhow, sylzy nimoćahacych mróčelow, njewobstajnosć wětřikowu, strachoćiwosć zajacowu, hordosć pawołowu, twjerdosć diamantowu, słódkosć mjedowu, hrubosć tigrowu, žahłosć wohnjowu a zymnosć sněhowu, bledźenjo papagajowe a kurčenjo tujawki, liščate kaž tež falšne wašnjo kóčki. Wšitko to zmĕša Parabrahma dohromady a wutwori z toho žonu, kotruž mužej za towařšku dari.

Nĕtko powĕda bajka dale, zo muž, hdyž bĕ ze žonu tak tydźeń hromadźe přebywał, k stworićelej přińdże a praji: „Knježe, stworjenjo, kotrež sy mi dał, zajĕdojća moje žiwjenjo. Stajnje wona bledźi a trjeba mje cyle za sebje. Skorži wjele bjeze wšeje winy a je skoro stajnje khora. Prošu će tohodla, wumóž mje wot njeje, přetož ja njemóžu z njej žiwy być!“

Tuž ju Parabrahma wza wróćo.

Za tydźeń pak přińdże muž z nowa. „Knježe“, wuzna želnje, „wot toho časa, hdyž sy žonu zasy k sebi wzał, čuju so cyle wosamoćeny. Moje žiwjenjo zda so mi puste a wostudźe być. Dopomnju so nĕtko, zo žona jenož nješčebotaše a njestonaše, ale zo mi tež ze słódkim hłosom spĕwaše a mje majkaše. Njemóžu-li ju wróćo dóstać, njecham tež ja wjacy žiwy być.“

Dołhomyslny stworićel smili so nad zrudnym mužom a přewostaji jomu žonu hišće jónu.

Tola po třoch dnjach stoješe muž z nowa před Parabrahmom a skoržeše: „Knježe, njewĕm, kak so to ma; tola nĕtko sym přeswĕdčeny, zo mi žona wjacy mjerzanja, dyžli wjesela přihotuje. Tohodla Tebje prošu, wumóž mje wot njeje!“

„Njedźakowny“, zawoła Parabrahma rozněhwany, „dźi a hladaj, kak budźeš z njej hotowy! Ja waju wjacy njerozdźĕlu. Ty wobkrućeš, zo njemóžeš z njej wjacy žiwy być; wot nĕtka njedyrbiš tež bjez njeje wjacy žiwy być móc.“ Wj.

Wšelčizny.

* Lubić a dźeržeć je dwoje. Před nĕkotrymi njedźelemi bĕše na dwórnišću we Fuldźe bohata hrabinka 10000 hr. winojty nawušnik (rynku do wucha) zhubiła. Hdyž za tym přińdże, telegrafowaše to hnydom předstojićerjej dwórnišća a slubi 100 hr. tomu, kotryž jej nawušnik wróći. Cyłe dwórnišćo přepytawši, namaka nizki zastojnik skónčnje nawušnik. Tele dny dósta jako slubjene myto — 20 hriwnow.

* Zabyty wuj. We Elsaskim městačku Erstein swjećeše wĕsty pjekař swój kwas z wjetšej hosćinu. Kaž so časćišo stawa: na wšelakich, kotřiž wĕsće přeprošenjo na kwasnu hosćinu wočakowachu, bĕše braška zabył a wosebje tež na wuja „Nacka“. A to bĕ złĕ, dokelž Nack wobzamkny, so žałostnje wjećić. Do wĕrowanja posypa puć wot kwasnoho domu hač k cyrkwi z pluwami, štož ma po měnjenju luda strašne sćĕhwki za lubosć a swĕru młodych mandźelskich. Popołdnju wobleče so čornu suknju, staji sebi swĕćaty kłobuk a dźeše ke kwasnomu domej. Tu da sebi z korčmy wonka na hasy před domom blidko přikryć, rjanu ćelacu pječeń na nje a blešu čerwjenoho wina k tomu. Potom sydźe so k blidu a daše sebi słodźeć, wjacy króć też stany a wunjese sławu na młodeju mandźelskeju a liny sebi škleńcu swojoho čerwjenoho wina za lac. Zo měješe při swojej hosćinje wjesołych přihladowarjow so rozymi; to joho pak njemyleše. Skónčnje přińdże hišće fotograf, zo by krasny žort zwĕčnił.

* 65 lĕt we łožu ležeć po spochi njeje woprawdźe ničo małe a tola je so to stało. W Grimsby w Jendźelskej swjećeše 18. decembra zańdźenoho lĕta Miss Mary Doe jeje 76. narodniny. Jako mała 9lĕtna holčka bĕše strašnje padnyła a sebi rjap čežcy zraniła. Dwĕ lĕće lĕkarjo wšu prócu nałožowachu khorosć wotstronić, tola so jim to njeradźi. 11 lĕt stara zhubi hišće wobeju staršeju a přińdże k sotře do Grimsby. Tu dósta mału jstwičku za wobydlenjo a tu njeje hač dotal wopušćiła. Leži tu stajnje we łožu a tola njeje při tym wjesołosć a spokojne zmyslenjo zhubiła a njese swój křiž z podaćom do Božeje wole. Hačrunjež je 76 lĕt stara, widźi a słyši cyle derje a jeje wobličo je młódne a stroweje barby. Čas sebi zahanja ze swojimaj kanarikomaj a z konopačkom, kotrež po jstwje wokoło lĕtaja. Na jeje hłós přińdu ptački k łožu a sydaja so jej na ruku. Tak so jej dźeń po druhim minje a měsacy a lĕta so tež minychu.

* Drohe łožo. Hród Etiolles pola Pariza, w kotrymž kejžor Napoleon III. z kejžorku Eugeniu husto přebywaše, so wottorha a cyła nutřkowna nadoba so předawaše. Při aukciji zańdźenu póndźelu tydźenja su so wysoke sumy płaćiłe; štyri stólcy na přikład płaćachu 7280 hriwnow. Horce přesadźowanjo nasta wo łožo, w kotrymž Napoleon III. lĕhaše, hdyž na hrodźe přebywaše. Skónčnje dósta je Amerikanski bohačk za 20000 hriwnow.

* Mać runje do jstwy zastupi, hdyž mała Lenka tykanc, kiž na blidźe leži, lika. „Ale Lenka, što tola činiš!?“ — Lenka: „Ach, maći, ja chcych tykancej jenož hubku dać.“

* Redaktor: „Wĕsće, młody knježe, to wšak móže so kóždomu stać, zo jomu ničo njenapadnje; ale tohodla tola hnydom basnić njetrjebaće.“

Cyrkwinske powĕsće.

Budyšin. Křćeni: Felix, Jurija Frencla, skałarja w Budyšinje, s. — Leonhard, Benna Kubicy, wikowarja dźiwiny a pjeriny w Budyšinje, s.

Zemrĕł: 21. febr. Wawrzyniecz Japilowski, dźĕłaćeŕ w Adolfowej Hĕće († w khorowni w Budyšinje), 27 l.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lĕto 1909: (Hl. č. 7., 288.—295. tam nĕkak pozabyte wočišćeć) kk. 289. Pĕtr Ryćerja z Lejna; 290. Marija Kralowa z Khróšće; 291. Michał Jakubaš z Hórkow; 292. 293. z Wučkec: Jakub Knježk, Michał Nowotny; 294. Marija Serbinec z Kozarc. — 349. Michał Glawš z Budyšina; 350. August Wrobł ze Židowa; 351. Michał Rjek z Nowych Bóšic; 352. Pĕtr Brĕzan z Konjec; 353. 354. z Kamjenca: faraf Bernard Hicka, najeńk Michał Hauptmann.

Listarnja redakcije a administracije: Do Drježdźan: M. L. (W.) jena 10 pj.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 20. febr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 25. febr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	26	17	52	17	43	18	2
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	80	13	—	12	54	12	96
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	12	88	13	58	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	25	10	60
Rožka, nowa	8	—	8	13	7	90	8	10
Ječmjeń	9	20	9	70	8	50	9	50
Wows	8	40	8	80	8	40	8	70
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. (50 kg abo centnar)	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny (50 kg abo centnar)	2	20	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka (50 kg abo centnar)	10	50	19	50				
Ržana muka (50 kg abo centnar)	9	50	13	50				
Syno (50 kg abo centnar)	3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	84	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	66
Prosata 636 (w Kamjencu 176) jene	10	—	24	—	12	—	22	—
Butra 1 kg	2	30	2	50	2	30	2	50
Jeja, mandl	1	20	1	35	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40

Lubi Serbja, spominajće při wšĕch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Budyšska Jednota.

Přichodnu **wutoru** započnu so zaso **spěwarske hodźiny.** Přińdźće w bohatej ličbje! [43

»Serbosław«

towarstwo w **Khrósćicach** ma **jutře njedźelu 28. febr.** popołdnju kaž hewak swoju **měsačnu zhromadźiznu.** [41

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. [6

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

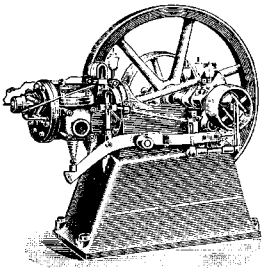

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž tež

připrawy ze sřebac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorečak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorečak 307.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sl.

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajenstwowe wěcy atd.

Ręči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Anger čo. 12

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. [7

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

☛ za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. ☚ [8

R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, różk žitn. hasy.

Założene 1857.

[38] **Serbja Drježdźanscy!**

☛ **Jutře njedźelu 28. februara** su w dwórskej cyrkwi **serbske kemše,** započatk ½8 hodź.

Pokažće, zo sebi **je** tež **ważiće!**

☛ **Wutoru 2. měrca** pak je w »**Jednoće**« přednošk k. fararja Krala wječor w 9 hodź. — Přińdźće wšitcy! —

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźełanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Ręčimoj tež serbski. [5

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy. [6

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %
„ měsačnym	„	2½ %
„ 3měsačnym	„	3 %
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %

danje na lěto.

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Česćujće wopomnjeće lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje **ryzbarstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange

w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Mašina k šiću je na předań w **Zejicach** čo. 3. [37

☛ Dźensa je připołożeny **pastyrski list** najdostojnišoho knjeza biskopa dr. Aloysia Schaefera. — Přełožił J. Skala.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 22. febr. 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	26—42	hr.,	rězna waha	56—78	hr.
2. Byki,	„ „ „	„	28—40	„		59—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	24—40	„		48—72	„
4. Ćelata,	„ „ „	„	38—51	„		68—81	„
5. Swinje,	„ „ „	„	48—55	„		63—70	„

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśe štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšć dopisy a nastawki njech so śćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšć skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 10. | Budyšin, 6. měrca 1909. | Lětnik 47.

Do města!

Dźensniši dźeń ćěri so wšo do městow. Města maja wjesni ludźo za cyle hinaši swět, za wjeselši, zbožowniši swět. Wjeselši, zbožowniši? Kak wjele zrudoby a horja a njezboža khowaju měsćanske murje, kelko človjekow tu hinje na ćěle, kelko na duši!

Kajka zruboba, kajki znutřkowny njeměr khowa so často we wosobnych khěžach, pod błyšćatej drastu! Złe swědomjo a njepokoj honi tak často tych wupikanych měsćanow a njeda jim měra a wotpočinka. Oh! kak zbožowny sy pornjo nim ty, wjesnjano, pod twojej słomjanej třěchu a we twojej jednorej drasće!

Wosebje čeledź žadoni za městom. Burske dźěło zda so jej přećežke, měsćanske lohke, a to hišće za wjetšu mzdu. Na to pak njepomysla, zo dyrbja to „wjacy“ na wšelake potrěbnosće važić, wo kotrychž na kraju ničo njewědźa. A kajku škodu ćerpja tam husto na ćěle a na duši!

Wonječan Wićazowa běše rodźena měsćanka; hakle pozdźišo přińdźe na kraj a zezna so z burskim žiwjenjom. We swojim šěsćadwacetym lěće woženi so z Wićazec Jurjom. Dźěłaše pilnje a nichtó njespózna na njej měsćanku. Wona znaješe měsćanske žiwjenjo, tež strachi, kotrež tam hroža, a wotradźeše tohodla kruće kóždej holcy, w měsće službu pytać.

Husto běše Marja, Wićazec srěnca, hižo tele wotradźowanja słyšała. Směješe pak so tomu, dokelž jeje mysl dźěše za Drježdźanami. Wobroći so na přistajeřku, kotraž jej bórzy službu w hotelu wobstara. Wićazoweje wotradźowanja njeměješe kedźbu. „W měsće wšak wšo złote njeje“, praji tuta. „A w korćmje lohke dźěło? Wjele wjacy budźeš tam dźěłać dyrbjeć, a to swjatk a pjatk. Měniš-li pak, zo tam k pjenjezam přińdźeš, njecham na žadyn pad twojomu zbožu zadźěwać. Čiń, kaž za najlěpše spóznaješ.“

Marja pak wosta při swojim zamysłu. W Drježdźanach widźeše swoje zbožo skhowane. „Tak złě wšak w městach njeje, kaž to ludźo činja“, sebi mysleše. A tak ćehnješe ze swojeje serbskeje domizny do cuzby, do Drježdźan. Sobuželniwje praji Wićazowa sama při sebi: „Ta hłupa holca. Mysli sebi, zo budźa jej tam pječene kawki a złoto za ničo a wo ničo jenož tak do huby lětać. Zo ju jenož tam žane njezbožo njepotrjechi.“ — Wutroba wšak Marji pukotaše, hdyž prěni króć po železnicy k Drježdźanam jědźeše. Na dwórnišću čakaše hižo domownik na nju; sama wšak njeby wědźała, hdźe won a nutř, a by traš tu hižo lózyskim človjekam do pazorow zalězła, kotrež za cuzymi a strachoćiwymi holcami łoja, zo bychu je do njekhmanych dźěrow zapokazali, hdźež je potom bórzy do wšěch hrěchow zawjedu a je na ćěle a duši za čas a wěčnosć zahubja.

Žiwy wobkhad na hasach, jězdźenjo a wrjeskot wozow, mnohosć ludu, wulke twarjenja, wšitko bě jej cuze a tyšeše ju. Njeměješe pak tež wjele časa k přemyslenju a k wobhladowanju; elektriski wóz jeju bórzy hač k hotelej dowjeze. Korćmař jej ćmołu a struchłu komorku připokaza, hdźež měješe z druhimi służownymi spać, prajo, zo dyrbi khwatać so přehotować. Bórzy přińdźe zasy po nju a přidźěli ju w kuchini k wopłokowacym holcam. A hač do pózdnjeje nocy měješe tu wopłokować. Přěnju nóc hižo zastyska so jej po jeje prjedawšej službje. Mučna přewalowaše so w swojim łožu, přemyslujcy to přeměnjenjo. Wšo ju dušeše. Kak tón powětr tu smjerdźi! Někak wusny tola za khwilu. Rano zahe, njeběše hišće ani trochu wuspana, dyrbješe hižo zasy stawać a jstwy a skhody mjesć a wokna, blidka a stólčki trěć a myć pomhać. Hdyž běchu tu hotowe, rěkaše zasy w kuchini pilnje dźěłać. Tak to dźěše dźeń wote dnja, swjatk a pjatk: wječor pozdźe do łoža, rano zahe won, a stajnje pilnje dźěłać. Nětko wobželnosćeše Marja husto swoju njeposłušnosć, ale běše to pozdźe. To běchu tola złote časy byłe pola burow! Tam telko swjatych dnjow a tu nic jenu swobodnu njedźelu, žadyn čas k Božim službam! Njetrjebamy so tohodla dźiwać, zo Marijna strowosć hinješe při tajkim njeporjadnym žiwjenju. Kćějace lica woblědnychu a wjadnychu. Marja skhorje. A dokelž korćmař we službje žanych khorych trjebać njemóžeše, rjekny Marji, zo móže hić, hdźež chce.

Khora a słaba na wšěch stawach přijědźe Marja zasy k Wićazecom a prošeše Wićazowu wo wodaco, zo njeje ju posłuchała, a zo by tola zasy pola nich směła służić. W strowym a čerstwym powětře a při porjadnym burskim žiwjenju zhraba so Marja bórzy zasy a bu strowša kaž hdy prjedy. Wo měsćanskej službje pak njechaše ničo wjacy słyšeć. Hdyž ju škrějachu, hač skoro zasy do Drježdźan njepoćehnje, praji: „Te mje ženje wjacy njewohladaju. Pornjo tamnomu měsćanskomu dźěłej je moje nětčiše burske złote. A tu je porjad, tu móže kóždy strowy wostać a so, byrnjež z kusk mjeńšej mzdu, tola čestnje zežiwić a tež swojomu Bohu służić, kaž so słuša. Tohodla njech boždedla tola kóžda wjesna holca pola burow wostanje. Mje wšak nichtón wjacy w měsćanskej službje njewohlada.“

A Marja je swoje předewzaco dźeržała a přecy zbožowna a wjesoła była. Krótka Drježdźanska służba bě jej trajace powučenjo. Někotražkuli druha je wšak tež tam dobru službu pytała, je pak tam wostajiła strowosć, česć a swoju čistu wutrobu a je sebi wot tam sobu přinjesła złe swědomjo a nutřkowny njeměr.

Horisław.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Smój mjez tym, zo sy dyrbjał so, luby čitarjo, snadź přećiwo swojej woli kaž šulski hólčec w Romskich stawiznach wobhladować, dobru khwilu mělój, powobjedować a najwjetši proch z nohow a z kabata zetřasć. Nětko wjacy dlěje njewutrachmoj w ćichej swětłej jstwičcy z elektriskej swěcu. Naju z mocu ćehnješe k cyrkwi swjatoho Pětra, a

dokelž běchmoj so derje doma přihotowałoj, njetrjebachmoj cyły tydźeń w Romje a też nic w Italskej wjednika. Tajki rad cuzych z wěrnej a njewěrnej suchej wědomosću ćwěluje. Skočichmoj na elektrisku, jědźechmoj na piazza Venezia (Venezianske naměsto), hdźež je za wšě elektriske čary srjedźnišćo; tu přelězechmoj do woza čisło I., wšak tam stoješe: San Pietro, a z wotewrjenej wutrobu a wočinjenymaj wočomaj a wušomaj jědźechmoj přez Tiber na Borgo. Wšo bě za naju tu nowe, tuž bě namaj, jako bychmoj cyły puć spěšnje kaž w powětře přelećałoj, a hižo zasta wóz na Pětrowym naměšće.

Kajke to naměsto! Tute je skutk, woprawdźe mištrski skutk Bernini-owy, jena z najwjetšich mysli, kajkuž je hdy twarski mištr měł a wuwjedł. Naměsto abo torhošćo je štyriróžk a dale před cyrkwju kulowate městno z wulkotnymi kolonadami, štyri rynkami mócnych stołpow. Na tutym naměšće ma přez 60000 ludźi dospołnje ruma, je wobmjezowane wot 400 kralowskich stołpow z 200 hobrskimi postawami. Torhošćo je wot cyrkwje sem 1034 stopow dołhe a 588 stopow šěroke.

Stołpy tworja tři khódby, na kotrychž třěše naspomnjene statuwy stoja. Srjedźna khódba je tak šěroka, zo móžetaj dwaj wozaj derje porno sebi jěć. W prjedawšich lětstotkach mějachu kralojo a kejžorowje to za wosebitu hnadu, zo bychu něhdy w tutych khódbach pokhowani byli. Na kolonady je so we swojim času million toleri wudało. Woprawdźe, rjane to naměsto, hódny nadwór cyrkwje swjatoho Pětra!

Mjez dwěmaj, 43 stopow wysokimaj krasnymaj sykawcomaj (fontänomaj), kotrajž wo dnjo a w nocy dźěłataj a wodu tak wysoko k njebju sćeletaj, zo měniš, z blizka stojo, zo so deščik próši, stoji jako wěčne „Sursum corda“ k njebju so dobywacy obelisk, štyriróžkny kónčojty stołp z jenoho krucha. Je to hobrski kamjeń z granita, 102 stopow wysoki, kotryž je kejžor Kaligula z Heliopole w Egiptowskej do Roma přewjesć a we swojim cirkusu postajić dał. Bu na wosebitej k tomu twarjenej łódźi přiwjezeny. Pod Sixtom V. bu wón w lěće 1586 z wulkej rozhladnosću na kuluchach wotwjezeny a na swoje nětčiše městno stajeny pod nawjedowanjom Domenika Fontany. Je znate, zo by so obelisk, hdyž jón stajachu, při samom wonjezbožił, dokelž počinachu powjazy tak horce być, zo bě strach, zo so zapala. Też běchu so ze suchej horcotu tak naćahnyłe, zo wjac hobrsku ćežu doćahnyć njemóžachu. Hačrunjež bě wěsta smjerć kóždomu přilubjena, kiž by při postajenju słowčka rěčał, tola strach spóznawši matrosa Breska ze San Remo wótře zawoła: wodu na powjazy! To so sta, powjazy so stupichu a doćahnychu, a tak buchu obelisk před njezbožom a tysacy ludźi před smjerću wukhowani. Matrosa dósta jako myto za to dostojnosć zemjana a dowolnosć, zo smě kóžde lěto joho swójba za bołmončku palmy ze San Remo za wšitke Romske cyrkwje wotedawać. A hišće dźensa tak je.

Něhdy služeše obelisk pohanskej přiwěrje, nětko wozjewja kříž na joho wjeršku, kaž też we nim zapołožena partikula swjatoho kříža, zo je kžižowany nad swětom dobył. Ma znaty napis: „Khrystus dobywa, Khrystus knježi, Khrystus poruča, Khrystus swój lud zakitaj přede wšitkim złym!“ Na tamnej k městu přiwobroćenej stronje: „Hlejće, kříž Knjezowy! Ćěkajće njepřećelske mocy, dobył je law z Judowoho splaha.“

Naměsto swjatoho Pětra nas žiwje dopomina na njewuličene syły pobožnoho ludu, kotrež su ze wšěch kónčinow swěta přez wšě lětstotki sem khwatali, zo bychu při rowje swjatoho Pětra klečeć a so modlić móhli, dopomina nas dale, kak prjedy zeleny štwórtk a jutry swjaty wótce lud žohnowaše z logie, z wustupka dele, stojo na prědkownej stronje cyrkwje.

Čim dale so bliži kročo po tutym swětasławnym naměšće k cyrkwi, čim wulkotnišo zjewja so ći fasada, čoło cyrkwje, čim bóle pak też so zhubjuje kupola cyrkwje njesměrneje wysokosće prědkowneje strony dla. Stojo před tutym wulkotnym twarom wupraji hrabja Friedrich Stolberg, hdyž bě hišće protestantski, słowa, kotrež jomu jako prawe wobswědča rady kóždy, kiž je to same zbožo měł, tu stać. Wón praji: „Ženje njeje mje wot človjeskich rukow twarjeny skutk tak hnuł kaž tón. Naměsto je hódne za tajki templ a tajki templ je hódny, na tajkim naměšće stać. Je kóždy twar najrjeńši w Europje, kóždy na swoje wašnjo. Spodźiwanjo a wjesołosć mi wutrobu zaještej, hdyž naměsto před sobu widźach, spodźiwanjo a wjesołosć, hdyž do templa zastupich.“ Wěrno też, štož dale pisa: „Spodźiwno też je, zo też znutřka tutón Boži dom, kiž w prěnim wokomiku hnydom našu wutrobu napjelnja z wobdźiwanjom wulkotneje majestosće, kotraž so nam we nim zjewja, tola tak wulki so njezda, kaž woprawdźe je.“

Někotři su to wukładowali jako zmylk twara, tola tomu tak njeje, dokelž po něčim přiběracy zaćišć wulkotneje wulkosće, kotruž na prěni raz tak njespóznaješ, je jenož nuzny sćěhwk dospołneje přiměry (Ebenmass) abo symetrije. Wulkosć twara pytnješ hakle po něčim, hdyž wjacy króć z wočomaj měriš a přirunaš bliže z dalšim, wosebje pak, hdyž z kupole dele hladaš abo po krywje so překhodźuješ. Tak so wulkosć cyłoho twara khowa za wulkosćemi jenotliwych dźělow. Čim husćišo sebi wobhladuješ tute jenotliwe wotdźěle, čim bóle wurosće tón k hobrskomu skutkej, k najwjetšej cyrkwi na swěće. Ženij twarskoho mištra je srědki namakał, kotrež nam hobrski twar pokazuja poměrnje mały, a tute mylenjo so tak derje poradźi, zo je přecy wobšěrnoho wobhladowanja a rozmyslenja trjeba, prjedy hač so přeswědčiš, zo je cyrkej woprawdźe tak wulka. Tak je tutón Boži dom wěrny wobraz katholskeje cyrkwje, kotraž so też čim rjeńša wupokaza, čim dlěje zastawaš při rozpominanju jeje jenotliwych skutkow a zarjadowanjow.

Woprawdźe je tale cyrkej najwjetša na swěće. Je 187 metrow dołha, mjez tym zo Kölnjanski dom 132 m. Kupola je 117 m wysoka, srjedźna łódź 25 m. Po tutych ličbach móže sebi kóždy někak předstajić, kak wulka ta cyrkej je. Štóž nětk hišće njewěri, tomu njeje dale k pomhanju, hdyž sebi dale rozmyslimy, zo ma cyrkej 21190 □-metrow, 748 stołpow, 390 postawow, tak wulkich, zo jandźelki a postawy dźěći su dwaj metraj wysoke, 290 woknow a 30 wołtarjow. Nutřkowna přeměra kupole je 70 łohćow. To je hižo sama cyrkej.

Po třikróć sydom marmorowych skhodźeńkach postupujemy pomału k cyrkwi horje. Z kóždeje strony će strowitej wulkotnej postawje swjateju Pětra a Pawoła. K prawicy je přistup do Vatikana. Pětrowa cyrkej, pohrjebna cyrkej wjerćha japoštołow, njeje jenož najwjetši, ale je też najpyšniši templ na cyłym swěće.

Z počatka Romskeje wosady bě tu kapałka, a wot časow kejžora Konstantina stoješe tu stara basilika swjatoho Pětra. Na měsće stareje bu w 16. lětstotku nětčiša cyrkej započata a bamž Julius II. přepoda twarjenjo 1506 sławnomu twarcej Bramante. Druzy sławni twarcy, kotřiž so při twarjenju wobdźělichu, běchu: Rafael, Michel Angelo, wot kotrohož je naćisk kupole, Fontana, Maderna a Bernini. 18. novembra 1620 bu cyrkej wot bamža Urbana VIII. poswjećena, tola twarješe so w njej a na njej dale. Nowa sakristija (kapała), kotraž je kaž wulka cyrkej a přez khódbu z cyrkwju samej zjednoćena, bu hakle pod Piom VI. wokoło 1780 za 1200000 toleri natwarjena. Wudawki za cyrkej swjatoho Pětra wučinjachu na kóncu 17. lětstotka na wjacy dyžli 63 millionow toleri a kóždolětnje wudawa so na zdźeržењo twarjenja 40000 toleri.

Fasada abo prědkowny twar je 357 stopow dołhi a 144 wysoki. Horjeka na krywje stoja 9 łohći wysoke postawy našoho Zbóžnika a swjatych japoštołow. Wyše srjedźnoho z pjećich nutřkhodow je naspomnjena loggia, wot kotrejež so „urbi et orbi“, to je, cyłomu městu a wokrjesej zemje wozjewja mjeno nowoho wuzwolenoho bamža. Prjedy so też tu prěni króć nowy bamž ludej pokaza, štož pak wuwostanje wot časa, hač je so jomu kraj a město rubiło. Nima też žanu winu, so cuzym knjezykam zjawnje pokazować, hdyž lěpje njewědźa prawo a prawdu znać.

Z kajkimi začućemi sym tu prěni króć šěroke skhodźeńki k Pětrowej cyrkwi překročił a čitał wulke napismo: „In honorem principis Apostolorum“, „K česći wjercha japoštołow“, to wam njemóžu wopisać, a kaž mi, so nimale kóž-

domu dźe, zo wutroba žiwišo bije, haj třepota, hdyž pomjatk so njemóže dowobarać tych mnohich mysli, na njón so dobywacych.

Najprjedy zastupiš do hale (kaž přěčneje cyrkwje), kotraž je 224 stopow dołha, 40 šěroka a 64 wysoka. Z kónca kóždeje strony je wulka postawa na konju, k prawicy Konstantina Wulkoho a k lěwicy Karla Wulkoho, škitarjow cyrkwje, kotrajž jako najmócnišej kejžoraj křesćanstwa mataj čestnu stražu při rowje „rybaka“.

Z pjećich cyrkwinych duri rěkaja zwonkowne k prawicy Porta santa (swjate wrota) a su z wulkim čornym, ze złotom wobrubjenym křižom woznamjenjene; tesame wočinjeja so jenož w jubilejskich létach. Tu w hali widźimy też hobrski wobraz w mosaikach: Pětrowy čołmik na rozhorjenym morju z wichorom wojowacy, kotryž nam předstaja dóńt swjateje cyrkwje we swěće.

Třepotajo zběhnu ćežki zawěšk před durjemi a stupju do cyrkwje. Tu stoju na měsće, za kotrymž běch dołho žadał, a běch cyle přewzaty wot majestosće tajkoho twara. Poklaknychmoj so ze sylzojtymaj wočomaj tu na prozy Božoho domu „ad limina Apostolorum“, zo bychmoj so Bohu dźakowałoj za wulku hnadu, zo wohladachmoj swjatnicu cyłoho křesćanstwa. Myslu, zo kóždy, kotryž prěni króć do cyrkwje zastupi, pozabudźe na wšu pychu a wumjelsku rjanosć, ale zo jenož mysli na swjatosć tutoho domu, zo tajna móc joho pohnuwa, zo wot so samoho so poklaknje a so modli. A swjaty je tutón Boži dom nic jenož přez powostanki wjerćha swjatych japoštołow, kotrež tudy so khowaja, ale też přez mnohe druhe swjate wěcy a powostanki swjatych Božich, kotrež tu so česćuja. Cyrkej swjatoho Pětra je woprawdźe dom Swjatych. Tu so khowaja wšelake naprawy z Jězusowoho ćerpjenja: hlebija, rubiško swjateje Veroniki, kruch ze swjatoho kříža, kléšće, z kotrymiž bu Jězus ćwělowany, ćěła a dźěle wot ćěłow swjatych japoštołow: Handrija (pokhowany w Amalfi), Symana a Judy, sćenika swjatoho Lukaša (pokhowany w cyrkwi swjateje Justiny w Padua), swjatoho Bosćana, Hieronyma, Chrysostoma, Hrehorja Wulkoho, Basilija, Filipa z Neri atd. Pokhowanych leži tu 131 bamžow, mjez nimi 13 martrarjow a 22 swjatych bamžow. Što liči wšě druhe reliquije, wšěch swjatych biskopow, wjerchow a wuznawarjow, tudy wotpočowacych? Zawěrno, to je templ Swjatych, přeprošowacy k modlenju a k pobožnym myslam! Smy w cyrkwi! Kak mohł ći, luby čitarjo, wšo, štož tu widźiš, wopisować? Hlej, wšitko je tu wulkotne, hódne wobdźiwanja!

Nazdala widźiš srjedź cyrkwje pod kupolu hłowny wołtař; ty njezechceš přidać, zo je wón 50 łohći wysoki a tola je tomu tak. Dźi něšto kročeli k prawicy abo k lěwicy a wokrjep so ze swjećenej wodu; tamnaj běłaj jandźelkaj, kotrajž ći krjepjeńčku podawataj, so zdataj kaž hólčkaj, ale wonaj staj kolosalnej figurje, hdyž k nimaj přistupiš a swoju ruku z jeje rukomaj přirunaš. Kóždy „jandźel“ je marmorowa postawa šěsć stopow wysoka a w krjepjeńcy byštaj so mohłoj dwaj dorosćenaj katechumenaj ponurić a wukřćić. Pohladaj horje a wobdźiwaj krasny pozłoćany wjelb; pokłoń so k zemi a daj swojomu wóčku přelećeć po tych wobšěrnych sćěnach; hlej, wšudźom je marmor a mosaik.

Pójmy dale doprědka a wostajmy nětkle hišće pobočne kapały bjez wopisanja; na prawicy napadnje nam sławne swjećo swjatoho Pětra, z bronzy (mosaza) late, kotrež je z 5. lětstotka. Swjaty Pětr sedźi na wulkotnym trónje z běłoho marmora, prawica je wupřestrěna k požohnowanju, w lěwej dźerži kluče. Prawa noha saha přez proh, a kóždy pobožny katholik počesćuje wjerćha japoštołow a wokošuje prawu nohu. Noha je hižo něšto wotkošowana přez mnohe hołdowanja pobožnoho ludu. Swjaty wótc Pius IX. je dobroćiwje wotpustk 50 dnjow tomu přizwolił, kotryž tak wjerćha počesćuje, a tutón wotpustk płaći też za wšě druhe runje tajke wobrazy teje postawy, a tohodla pućowarjo rad też tajku postawu sebi kupja, požohnować dadźa a domoj bjeru. Na wulkich swjedźenjach zwoblekaja tele swjećo do biskopskich drastow.

Smy nětko pod kupolu. Před wulkim wołtarjom wjedu marmorowe skhodźeńki dele k rowej swjatoho Pětra. Row mjenuje so „confessio“ (wuznaćo), dokelž je přez swoju martrařsku smjerć swoju wěru do Božoho Syna nanajkrasnišo wuznał, za to najwjetši wopor, wopor žiwjenja, dokonjejo. Kehelki z ćeŕwjenoho marmora, na kotrychž a pod kotrymiž so 89 swěcow swěći, wobdawaja tele swjate město, a syły pobožnych tu kleča. Poklakńmy so w duchu k nim! Hdźe bychmy też móhli so pobožnišo modlić, hač tudy při rowje wjerćha japoštołow, pastyrja wowcow a jehnjatow, kotromuž buchu wot Zbóžnika podate kluče njebjeskoho kralestwa, kotryž swoju krej přela za samu wěru, kotruž ty a ja wuznawamoj. Położmy do rukow prěnjoho naměstnika Khrystusowoho swjate slubjenjo, zo chcemy jako dźěći katholskeje cyrkwje žiwi być a wumrěć. Hdźe so swjata wěra lěpje wuznawa a modli hač tudy? Tu so najjasnišo pokazuje, kaž swjaty Cyprian praji, zo tón njemóže Boha za nana měć, kotryž njecha cyrkej za mać měć.

(Přichodnje dale.)

Daj dale!

Braunschweigski wójwoda Erich běše mócny a jovialny knjez, kotryž też žort rozemješe, hdyž dyrbješe być, a kotryž jón też nałožić wědźeše, hdyž měnješe, zo ze žortom dale přińdźe hač z khutnosću.

Jónu so jomu wozjewi, zo bohaći burja wěsteje wsy wjacy kemši khodźić nochcychu, ale kóždu njedźelu a swjaty dźeń w korčmje při dobrym Einbekskim piwje kemšacy čas přečinjachu. Mějachu „k tutomu modlenju“ wosebitu wulku zakhowanu jstwu, do kotrejež žadyn cuzy zastupić njesmědźeše. To běše so wójwodze prajiło. „Piwo wšak tak hubjene njeje“, praji wójwoda, kotryž je sam też radšo piješe, hač swoju „Braunschweigsku Mumu“, kaž tamnomu piwu hišće dźensa rěkaju, „ale zo kemši njekhodźa, to jim wotpłaću.“

Přińdźechu swjatki. Druhi swjaty dźeń rano, runje běše kemši wotzwoniło, zasta před korčmu jězdny, kotromuž wojak z krutoho wobliča hladaše. Wyše toho měješe też dołhi tesak na lěwicy wisajo. Zlěze z konja, kotrohož přikhwatacomu służownikej přepoda, a dźěše runy puć na spomnjenu skhowanu jstwu, hdźež hižo burja wjesele při piwje sedźachu. Korčmař wšak za nim khwatajo joho za ruku přimny a praješe: „Luby přećelo, tu prawje njeńdźeš!“ Jězdny pak so wobroći, pohlada korčmarjej tak kruće do wočow, zo tutón hnydom womjelkny, a šmórny joho z ruku do kućika. Potom zastupi do jstwy. Burja so njemało stróžichu, hdyž njepřeprošenoho hosća wuhladachu, njewěrjachu pak sebi, joho ze jstwy wupokazać. Při durjach na rózku ławki běše hišće městno prózdne. Tu so cuzy sydny, wza wot susoda karan, klepny kruće wo blido a zawoła za korčmarjom. Tutón cyle poniżnje zastupi, dźeržeše sebi lěwu stronu, kotraž joho hišće wot prěnjoho powitanja boleše, a praješe strachoćiwje: „Što knjez požada?“ — „Kanu Einbekskoho! a to skoku!“ wotmołwi tutón. Za wokomik ju hižo měješe, wobroći so buram: „Na strowjo!“ a pohlada khětro hłuboko do karana. Potom staji jón na blido a praji: „To je woprawdźe krasnje! Njebych sebi myslił, tudy tajke rjane towarstwo na swjatym dnju a na dopołdnišich kemšach namakać! Chcemy pak sebi něšto zehrać a chcu was rjanu jězdnu hru nawučić, ta rěka: Daj dale!“ Při tym staže a woćeže susodej k lěwicy plistu, zo so tomu we wočomaj zabłyskny a jomu lico paleše, kaž by je sebi na žehliwych khachlach wopalił. Cyle wustróžany skoči horje a zawoła: „Čert a hela!“ a chcyše na jězdnoho. Ale hižo měješe druhu na druhe lico, a ničo słabšu hač prjedy, tak zo so na swoje sydło zwjeze. Smějo jězdny zawoła: „To je krasna hra! Daj dale, hewak wjacy wot tuteje družiny dóstanješ.“ To so buram zalubi a smějachu so wótře. Tón, kotryž běše dwě dóstał, za wjacy njeżadaše, stany a da swojomu susodej k lěwicy plistu, kotraž też hubjena njebě, a praji: „Daj dale!“ Dźěše dale a „klič, klač“ praskaše we jstwi, hač běše plista na kóncu swojoho puća k jězdnomu dóšła. Kaž błysk so tutón wo-

broći a susodej k prawicy jenu woćeže zawoławši: „Daj dale!“ Tutón so zastróži a měješe lóšt, też jězdnomu jenu zapalić, tola hižo druhu začu. Jězdny stany, přimny so tesaka, pohlada kruće na bura a zawoła: „Na, pachole, chceš třeću?“ Bur so wobroći a susodej k prawicy zasy jenu zapali, kotryž ju dale da. Buram pak směchi zańdžechu, běchu so rozhněwali a placachu so, hač so wšo kurješe. Tak činješe plista swoje koło wróćo hač k jězdnomu. Tón pak wobroći so zasy k lěwicy a tu susodej jenu za wuši mazny zawoławši: „Daj dale!“ Tola tutón wotmołwi: „To je wopačna hra, ty hišće na rjad přińdžeš!“ „Druhe hišće přińdźe“, zawoła jězdny, wotłoži jomu druhu a přimny zasy za tesak. Bur so naboja a da swój dar dale k lěwicy. Tak hišće jónu plista swoje koło wokoło blida činješe. Tola burja chcychu so nětko zhromadnje na jězdnoho walić. Tutón stany a wótře zawoła: „Njech je dosć!“ Wočini swój kožuch a swětły wójwodski kříž so na joho wutrobnju błyskotaše. „Znajeće mje, wy wonječesćerjo njedźelow a swjatych dnjow?“ zahrima wójwoda na wustróžanych burow. „Sym waš wójwoda Erich. Hač do mojoho horda w Braunschweigskej je powěsć přišła, kak wy Knjezowe dny swjećiće. Sym tohodla sam přišoł a za tym pohladał. Sće tu mału mzdu dóstali wot wašich samsnych rukow. Nětk pak čińće, zo dom přińdźeće, a běda wam, słyšu-li hišće jónu podobne wěcy wo was!“

Burja sedźachu blědźi kaž z kamjenja wurubani, hdyž tak swojoho wjerćha rěčeć słyšachu.

„Won“, zawoła wójwoda hišće jónu. Nětk bu nowe žiwjenjo w burach a jedyn po druhim so z durjemi wukhwata.

Hdyž běše jstwa prózdna, zawoła wjerch Erich korčmarja a zapłaći worčiznu. Tola šćipka, kotruž jomu při tom z wótrymi słowami pod nós poskići, njeběše mjehka kaž butra a słódka kaž měd. Tohodla bjez dźiwa, zo, hdyž wójwoda wotjěchaše, běše korčmarjowe wobličo tak dołhe, zo by je z łohćom měrić mohł.

Najlěpše pak běše: z bjesadu w korčmje bě kónc. Burja khodźachu zasy kemši, prěni čas z bojosću před wójwodom, pozdźišo pak z lubosću k wěcy, a wjes bě bórzy jako dobra a křesćanska po cyłym kraju znata.

Hdyž wójwoda wo tom słyšeše, praješe smějo: „Su wšelake łěkarstwa za skažene burske žołdki, ale te „daj dale“ najhubjeńše njeběše.“ ..... b.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** W tudomnym katholskim wučerskim seminaru běchu minjeny tydźeń wot póndźele hač do pjatka wječor pruhowanja wučerskich kandidatow. Kralowski komisar běšche tón króć tajny schulski radźićel Dr. Müller z ministeria; jako komisar duchownje wyschnoše bě k. senior Monsignore Skala pschitomny. Pruhowanjo wschitcy 21 kandidatojo wobstachu, a to dwaj z censuru Ib, pjeć IIa, schesć II, schesć IIb a dwaj IIIa. W zadźerženju móžachu wschitcy censuru I dóstać. Mjez wschitkimi 21 młodymi wučerjemi je jenoj jedyn, kiž móže serbsći.

— 19. měrca dóstanje w tachantskej cyrkwi 9 našich bohosłowcow, kotřiž we Wrótsławju studuja, nižše swjećizny.

Z **Budyšina.** Direktor tudomneje wozoweje tworne, knjez Busch, je měsćanskej khorowni rjany wóz za transport khorych darił. Wóz je debjeny z Budyšskim měsćanskim woponom, ma gumijowe kolesa a wotpočuje na wosebje dobrych pjerach. Je też wulki dosć, zo mataj nimo khoroho we nim też hišće stražowacy łěkař a wothladowaca wosoba rum.

— Tajny ökonomiski radźićel Hähnel z Koporc, zapósłanc 4. wólbnoho wokrjesa, swjećeše srjedu 3. měrca swoje 70lětne narodniny. Tudomne wokrjesne ratařske towarstwo wuhotowa jomu k česći wjetšu hosćinu. Wšelake čestne dary so jomu podachu. Z dobom założi so fond, tak mjenowana „Hähnel-Stiftung“, ke kotromuž su wšitke towarstwa zwjazka přinošowałe. Z danje dyrbja wobdarjeni šulerjo ratařskeje šule w Budyšinje podpjeru dóstawać.

— Naš wokrjesny łěkař, medicinalny radźićel Dr. Streit, bu do Drježdźan do krajnoho medicinalnoho kollegia powołany. Na joho město přińdźe k nam Dr. Hatzsch, dotalny wokrjesny łěkař w Borna.

— Při jednanju na Budyšskim sudnistwje přećiwo W. bě so z jeneje strony prajiło, zo je w katholskej šuli sebi wučeř njepřistojnosće přećiwo holcam dowolił. Štóž tachantsku šulu a wučerjow znaje, wě, zo na tym wěrnoho słowčka njeje. K wobžarowanju jenož je, zo tajke njewěrne tukanja w nowinach stoja, kotrež móža też dźěćom do rukow přińć.

Z **Budyšina.** Tón tydźeń wutoru je nas wulki sněh pschekhwatał, to je w času, hdyž hewak fijakli ze zemje łukać počinaja. Dotha zyma wosebje khudy lud čežcy čischći, dokelž dźěło haći. Wulki sněh też zas z pschichodnym strachom hrozy, jeli nahle tać počnje. Lětuscha zyma je powschitkowna. Ze wschěch krajow powěsće pschikhodźeja wo wulkim sněhu, też z krajow, hdyž hewak sněh jeno z powěsćow znaja. Tak je po cyłej Italskej sněhwěćo. W Neapoli sebi z nim radźe njejsu. Z Portugalskeje wo krutej zymje a wulkim sněhu pisaja, kotryž cyły wobkhod haći. Wichelacy tam swój žiwy dźeń hischće žanoho sněha widźeli njejsu a běchu cyle zaskróżeni. Lohke tšchi twarjeni, wosebje w južnej Portugalskej, za čežu sněha pschiprawjene njejsu, tak zo so mnohe pschekamachu. Też w cyłej Jendźelskej, wosebje w Londonje, mějachu wutoru sylne sněhowe wichory. W Drježdźanach začuchu wutoru pschi sylnym wětru někotre storki zemje. W Barlinje sebi por dnjow ze sněhom žaneje rady njewědźachu. Na 50000 ludźi tam sněh sypaja, tysacy wozow sněh wotwožuja. Tak z najmjeńscha dźěło dóstanu, kotrež dźěłać chcedźa.

Z **Korzymja.** Zrudnje stónči tu fabrikska dźěłaćerka Zwarec z Bónjec swoje póstnjske wjeselo. Z reji domoj pschischedschi wopuschći hischće jónu swoju lěhanšku komoru a wobsuny so tak njezbožownje na schodźe, zo so čežcy na hłowje rani.

Z **Njeswačidła.** Tudomne serbske towarstwo »Jutrnica« je zańdźenu njedźelu wo wustawkach wuradźowało. Z dobom běchu też wólby. Za předsydu so jenohłósnje wuzwoli dotalny nakhwilny předsyda knjez Čech z Łomska. Knjez farař Walťař měješe krasny přednošk wo křižu a křižach. Bohudźak, zo so też na evangelskej stronje započina hibać. Nowomu towarstwu wjele zboža! R.

Z **Rakec.** Też tu kóžde krasne serbske žiwjenjo. Swjedźenje »Lipy« su wot nětšo lět sem stajnje jara bohaće wopytane. Tak bě też njedźelu 14. februara, hdyž so tu mjez druhim předstaješe „Burska krej“. Też tu je so hra jara derje wuwjedła, kaž dźěn to wot wustojnych Rakečanskich hrajerjow do cyła hinak wočakowali njejsmy. Też Rakečanskej pilnej »Lipje« dałše wuspěchi přejemy. R.

Z **Khrósćic.** Zańdźenu njedźelu skhorje nam naš knjez farař Monsignore kanonik Wornař a bu do Worklečanskeje khorownje dowjezeny. Hižo nětšo dnjow so słabši čuješe a njedźelu rano skoržeše na kałanjo w boku. Njedźiwajo na to je hišće spowědał a dopołdnišo Boże służby wotměł. Tola kóždy na nim widźeše, zo so lědma na nohomaj zdźerži, a bě też to słyšeć, zo je khory. Připołdnju třaseše joho zymica jara a lěkař wupraji, zo ma dušenjo płucow. Kaž słyšimy, so skhorjenjo płucow hižo porjedźa. Njech so k nam bórzy zasy strowy wróći!

— Towarstwo »Serbosław« měješe při zwjeselacym rjanym wopytowanju swoje měsačne posedźenjo. Knjez předsyda pućowaše z nami wustojnje a z nazhonjenjom po swěće, nas na zwjeselace a njezwjeselace podeńdźenja doma a druhdźe kedźbliwje pokazujo. Też prošeše, zo by so wot tych, kotrymž něšto zaleži na strowej, rozomnej serbskej zabawje, wopytowało naše bjesadne blido štwórtk wječor pola Wjeńkec. Dyrbi-li zaměr našoho towarstwa so docpěć a »Serbosław« być kaž nakisane často za wožiwjenjo serbskoho dobroho ducha mjez nami, potom dyrbja rozomni a dale so rozhladowacy Serbja mjez nami sebi rucy zawdać, zo so sobu postaraja za to, zo najprjedy wožiwi zasy dobry duch mjez nami, kotryž ma druhe ideale, hač jenož tajki, kotryž rěka: Wob dźeń doma swoje dźěło dźěłam, ale wječor žadam swój karanćk a do huby swoju witanu dymku, potom so wo wšón swět a wo ničo druhe njestaram. Hdyž pólka rjenje pućuje w bjesadnym kole, to je lóšt a žiwjenjo. Wosebje wostajće mje na pokoj z wašim Serbstwom a z towarstwami. Najmudriši je tón, kotryž so wo to ani njestara a je jenož žiwy sam za so a

sam k sebi — k swojomu wužitkej. „Druhi njech so z druhim daji.“ — Zo je to cyle wopačne stojnišćo, kóždy rozomny sam spóznawa, dokelž čłowjek tu njeje sam za so na swěće, ale tež za druhich, dokelž dyrbi z nimi žiwy być. Tuž, lubi bratřa, rozjasńmy zamućene hłowy a w přećelnym towařstwje mamy srědk, so rozrěčować wo našich wěrnych idealach. —

Hłowny dźěl posedźenja bě přednošk knjeza kantora: „Kak wukubłujemy sebi swoje dźěći, zo pozdźišo, wosebje tež w hospodařskim žiwjenju, swój nadawk dopjelnja a křesćanske zasady pokazuja w skutku.“ Snadź so knjez kantor k tomu podwoli, zo swój přednošk za »Kath. Posoł« připrawi a wozjewi. Knjez kapłan hakle pozdźišo přińdźe, dokelž bě z knjezom fararjom do Worklec jěł, nam zdźěli, zo budźe so hišće lětsa wotměwać pola nas „mission“, što je joho zamysł, a rozestaji nam dalši program. Knjez wučeř Rennař-Worklečanski je dobroćiwje přijał referaty wo wopisowanju cuzych krajow, w nakhwilnej politicy wosebje wustupowacych. 28. měrca budźe přichodna zhromadźizna.

Z **Wurcena.** Za nowu měšćansku katholsku šulu we Wurcenje bu dotalny wučeř we Ćwikawje, knjez Franc Konrad, jako dirigirowacy wučeř wuzwoleny.

Raj.

»Raj«, časopis za pěkne dźěći, so po jutrach w rjanym nowym kabaće zjewi, a to kóždej dwě njedźeli! Přez woporniwu pomoc našoho knjeza fararja Handrija Dučmana je nam tón postup móžny. »Raj« je sebi tež mjez wotrosćenymi wjele přećelow dobył. Štóž chce jón po jutrach dale dźeržeć, njech pósćele do Khróšćic 1,30 hr. (knjezej wučerjej Kralej). Potom dóstanje »Raj« porjadnje připósłany. Dźěći wotebjeraju »Raj« dale kaž loni (pola knjezow duchownych abo wučerjow) a płaća za lětnik 50 pj. — Dowolće, lubi serbscy starši, wašim dźěćom, zo dźerža »Raj«. Wón chce zbožo našoho ludu a je pisany a wudawany z wutrobnej serbskej lubosću.

Redakcija »Raja«.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Jednanja wo reformje němskich financow so dale pletu. Zo je wěc žałostnje ćežka, dokelž su interessy jenotliwych stronow abo frakcijow tak jara wšelake, je so do předka wědźało. Zdaše so, zo namjet centrumca Herolda wupuć pokaza, dokelž so na wšitkich stronach jomu přikhilnosć pokazowaše. Spomnjeny namjet postaja, zo maja jenotliwe staty 150 millionow dawka za zamóženjo zwjesć. W komisiji abo podkomisiji namjet wjetšinu namaka a tež sejm drje by jón z wulkej wjetšinu přijał. Zda pak so, zo so knježeřstwu prawje njespodoba, zo wěc z centra wukhadźa a zo je přez njón strach za cyły blok. Knježeřstwo pak a, kaž so zda, tež kejžor sebi přejetaj, zo by blok cyłu reformu sam wuwjedł. Njech dźěn to je kaž chce, njech reformu čini štóž chce, jeno zo dobra zasada, kotruž w Heroldowym namjeće namakamy, so skónčnje přewjedźe.

Cyła naležnosć nětkle takle stoji: Financna komisija je dawk na zawostajeńštwo ze wšěmi přećiwo 6 hłosam zaćisła. Potom je komisija tež kejžorstwowy dawk na zamóženjo z 18 hłosami přećiwo 9 wotpokazała. Knježeřstwo pak hišće kruće wobstoji na dawku za zawostajeńštwa, a statny sekretar Sydow wupraji nadźiju, zo w druhim čitanju wot komisije zaćisnjeny namjet tola hišće stanje. Tomu centrumc Dr. Spahn znapřećiwi, zo so tola knježeřstwo myli. Hdyž so potajkim namjet knježeřstwa njepřijima a knježeřstwo naćisk, za kotryž wjetšina je, přijeć njecha, dha ma knježeřstwo nadawk, druhe srědki a puće pytać. Komisija winowatosć nima, namjety činić. Potrěbnosće kejžorstwa dyrbja so spokojić, a při tym dyrbja tež wobsedźeńštwa so trjechić. Z dotalnych jednanjow je zhromadne přeswědčenjo so zeznać dało: Dotalne matrikularne přinoški sobu ličene, dyrbitej něhdźe jenu třećiznu potrjeby wobsedźeńštwo a dwě třećiznje přetrjeba (Verbrauch) zwjesć.

— Zwjazk ratarjow (Bund der Landwirte) je před krótkim swoju 16. hłownu zhromadźiznu měł, a to, kaž je zwučeny, w Barlinje w Buschowym cyrkusu. Na 8000 ratarjow ze wšěch kónčinow Němskeje bě na zjězd přišło. Sobustawow zwjazk tu khwilu na 309000 liči. Zhromadźizna bě z tym wuznamjenjena, zo wšitcy rěčnicy přećiwo dawkej na zawostajeńštwo, kotryž knježeřstwo namjetuje, rěčachu. Dokelž pak tola nowe dawki trjebamy, zwjazk za to hłosuje, zo so dawk położi na palenc, piwo, wino, wukrajny tobak a na wuhlo, kotrež so do wukraja wuwožuje. Wosebje raznje wuprajištaj so komornik z Oldenburg a prjedawši minister z Podbielski.

— W Barlinje někajki njedočink (abo je jich wjac?) hižo dlějši čas zakhadźa, bjez toho zo by so policiji poradźiło, joho přimnyć. Njeskutk wosebje w tym wobstoji, zo mjelčo z nožom do žónskich kała. Wjac žonow a holcow je hižo ranjenych. Hačrunjež je policija cyłu ličbu muži, na kotrychž tukaše, zajała, dyrbješe tola wšitkich zas pušćić, dokelž so wupokaza, zo njejsu winowaći. Posledni čas je bóle měr počał być, njewě pak so, hač njekhmanik zas njepočnje. Bjez dwěla je čłowjek w duchu zamyleny abo hewak zabłudźeny.

— Na město zemrětoho zapósłanca za wokrjes Bingen-Alzey bu 26. februara we wužšej wólbje centrumc Uebel z 12027 hłosami do sejma woleny přećiwo swobodomyslnomu kandidatej fararjej Korell, kotryž měješe 10877 hłosow. Nacionalliberalni su za centrumskoho kandidata hłosowali, dokelž su tamni centrumcy za to slubili, zo w přichodnej wólbje sami žanoho kandidata njepostaja, ale zo budźa hnydom za nacionalliberalnoho hłosować. Je to prěni króć, zo bu w tutym wokrjesu centrumc do sejma wuzwoleny. Wot lěta 1884 hač do 1907 wobknježachu tón wokrjes swobodomyslni, ale nětko dyrbi jich knježstwa kónc być. Tamni ratarjo nochcedźa wo nich ničo wjacy wědźeć. Wokrjes Bingen-Alzey ma wokoło 7000 katholikow a 15000 evangelsko-lutherskich.

— Rěčnik Chrzanowski, sejmski zapósłanc za Poznańsku, swój mandat złoži. Polacy na joho město dźěłaćeřskoho sekretara Pietrowskoho za kandidata postaja. Joho wólba je nimale wěsta.

— Lětuša hłowna zhromadźizna katholikow Němskeje (56.) budźe we Wrótsławju wot 29. augusta hač do 2. septembra.

— Fulda. Jena z dweju wěžow při biskopskej kathedrali, kotraž so před třjomi lětami při jubilejskich swjatočnosćach wotpali, je zas natwarjena. Twar je na 60000 hriwnow płaćił. Twarsku winowatosć ma pruski stat. Tola je tón komitej za wupyšenjo tehdomnišich swjatočnosćow wobskoržił. Sławny zwón „Osanna“ bě při njezbožu do kruchow šoł. Nětko je nowy zwón „Osanna“ hotowy, a bu wutoru z druhimi zwonami zas prěni króć zwonjeny; je so derje poradźił.

Powodźenjo.

Wulka woda, kotraž je cyłu „Wišu“ w Bramborskej počěriła, pomału spaduje. Lódłamarjam je so skónčnje poradźiło, lód hač do toho městna přełamać, hdźež je Łobjo haćenja přetrěło, tak zo móže woda w starym rěčnišću dale dele běžeć. Wězo je jenož wužši dźěl rěčnišća zas wotewrjeny. Lód je tam nakopjeny kaž lodowe hory. Nětko wosebje na to dźěłaja, zo dźěry, z kotrymiž je sebi woda puć do krajinow wudrěła, z nuzu zatykaja. Po wulkim sněhu, kotryž je wosebje w poslednim času napadał, je wulki strach, zo mohło nahłe toćo hišće hórše powodźenja přinjesć, hdyž dźěn je zemja cyle kruće zamjerznjena a wodu njepřijima.

Tón tydźeń je tež kejžorowa njezbožowne krajiny wopytała.

Hohenzollerska.

Marija Teresija, mandźelska Hohenzollerskoho wjerćha Wilhelma, je w Cannes wumrěła we swojim 43. lěće. Zemrěta běše dźowka prynca Ludowika z Bourbona-Sicilskeje a bayerskeje pryncesny Matildy, ćeta kejžora Franca Józefa. Z jeje mandźelstwa wukhadźeju tři dźěći, jena dźowka a dwaj synaj, nětčiši herbiki prync Friedrich Viktor a Franc Józef. Wjerćhowka běše hižo dlějši čas na swojim ćěle z dźěla zlemjena.

Pólska a Litwa

běštej wot toho časa, zo běštej sebi rucy zawdałoj a tak ze zjednoćenymi mocami hroznu přemóc Křižakow rozwaliłoj, kaž rodźenej sotse, dźowcy jeneje maćerje Pólskeje króny. Nastawachu strašne časy. Na južnych namjezach, na Ukrajinje, rokoćachu so Kozacy, tłóčachu so Tartorjo z durjemi nuts. Chmielnicki hrožeše Pólsku rozwalić — ale sotse Pólska a Litwa so njepušćištej — a Kozacku lijeńcu zahaćištej. Na sewjeru buchaše Schwejda do wrotow Pólskoho kralestwa — wšo kładźeše so jomu k nohomaj

— města wotewrjachu wrota — wójska złožowachu brónje — kral čěkasche z kraja — ale Litwa a Pólska so njerozkorischtej — a tuž też tale wulka woda so rozběža. Na Litwje pschedźesche wójwoda Janusz Radziwił pscheradu ze Schwejdami, stojo na čole kralowskich wójskow. Litwu chcysche wottorhnyć wot Pólskeje, sam sebi krónu Litwinsku na hłowu stajić — ale Litwa wosta swěrna swojej pólskej sotse — a Januszowa pschaza so z hańbu skónči. Nastachu struchłe časy rozrubanja pólskoho kralestwa. Rusowje, Awstrisch a Prusch dźěłachu so kaž wojacy pod kschižom na Golgoće do pólskich krajow. Ale Litwa a Pólska wostaschtej sotse, jene ćěło — jena duscha. Hromadźe krawjeschtej za wótčinu a wěru, hromadźe stonaschtej pod cuzym kschudom, w cuzej kwakli, hromadźe dźěchu Litwinjo a Polacy pod schibjeńcu abo do Sibirskeje. Jich ničo njerozdźěli. Tu popuschći po japansko-ruskej wójnje Ruska trochu wotežki, swobodnischi wětr wukhadźesche z Pětrohroda — wuda so tolerancny wukaz — a hlej, schtož bě we wohnju, w sylzach, w krewi hromadźe skowane, poča so w słóncu pukać, puschćeć, a dźensa nastawa na Litwje strona, kotraž so Rusam lischći, z Polakami pak so zadźěra. A schtó so z toho směje? Njepschećel wobeju — Rusa. Wobeju schlapnje. To wuči nas sćěhowace powědančko Feliksa Sznarbachowskoho z napismom:

Bajka abo prawda?

Na jeschćojtych žołmach howrjacoho morja płowaschtaj čłowjekaj, powostankaj rozbiteje łódźe. Kipry čołmik, kaž schkorpizna we warjacej so wodźe tam a sem funkany, raz a zas spadowasche z wjeŕcha so kopjacych žołmow do bjezdna hłubokich wodow.

Mužomaj rucy zaprajeschtej a rźeschtej wot nadčłowjeskoho napinanja, ale njedźiwajcy na to njewustawaschtej w dźěle. Jedyn z mužow, Stanisław, wjedźesche łódź, druhi, Kaziměr, dźěłasche z wjesłami. Nic prěnju hodźinu hižo tak ćežko dźěłataj. Po rozschćěpjenju łódźe, na kotrejž płowaschtaj, wućeknyschtaj w tym małym čołmiku lědma smjerći, a hlej, w tutej khwili bědźo so z njewjedrom wojujetaj wo swoje žiwjenjo a wo tón kipry čołmik. W tym čołmiku — je jeju poslednja nadźija. We wokomiku, hdyž jón njemdre žołmy pózru, póńdźetaj z dobom z nim do rozpjateje hłubiny rozzłobjenych wodow.

Bije njewjedro za njewjedrom, błysk drěje z běłym błyschćom na schlebjertki wisate čorne mróčele. Njebjo a zemja stej so zrěčałoj, zo zahubitej tu mału kipru schkorpiznu a teju khróbłeju schwarneju wjesłowarjow.

A jimaj, bitymaj, hižo počinaja mocy popuschćować. Hižo wjazuje w płucomaj wodych, hižo rucy słabnjetej, njezamóžetej hłuboko wjesła zanurjeć, hižo ruka pschestawa łódź wjesć.

„Stanisławje!" — započina Kaziměr — „Stanisławje! hač też to hižo naju poslednja hodźina njenastawa? Rucy zakrawjenej a wutroba rozpačena."

„Njezhub nadźije, Kazimĕro, njepuschć wjesła; jeli mamoj zahinyć, to z najmjeńscha hromadźe, w pschezjenosći, wosrjedź dźěła."

„O, ćežke to dźěło, mój Stanisławje! Tola Bóh je z namaj. Pomodlimoj so hromadźe."

Počeschtaj so modlić. Tola nadobo so dźiwna wěc sta. Hdyž Stanisław započa: „Zdrowaś Maria" — poča Kazimĕr „Swejka Maria" (po litewsku). Hnydom pschestaschtaj so wobaj modlić a pohladaschtaj hněwnje na so a z jenym hłosom zawołaschtaj:

„Kak so ty modlisch? Stanisławje, spěwaj „Swejka Maria" (Strowa sy Marija).

A tón jomu wotmołwi: „Spěwaj, Kazimĕrje, „Zdrowaś Maria" a nic „Swejka Maria". Tak so modlachu naschi prawótcy, hdyž was Litwinow z mocy Prusakow wutoržechu."

„Tak naschi bratsja spěwachu" — rjekny Kazimĕr — „hdyž was Polakow w krawnej biwje z Kschižakami podpjerachu."

Stanisław dźesche na to: „A my smy was Litwinow paćerje spěwać wučili, hdyž sće pohanske wopory Perkunej (pschibohej) woprowali."

„Tak smy so modlili, hdyž smy z dobom z wami Schwejdow zahnali z pod Jasneje Hory, hdyž smy prali Turkow pod Chočimom, a pod Cecoru swoje hłowy złožili" — zawoła Kazimĕr.

A hdyž tak wobaj, njekedźbnaj, w zasaklej njerozomnej zwadźe čas bróješchtaj a pschiležnosć pychepuschćischtaj, hdźež byschtaj zamohłoj smjerći wućeknyć, hdyž swojej z hněwom želacej woči na so njemdrje wuwaleschtaj, poča wbohi čołmik, dokelž so nichtó wo njón njestarasche, ruuowahu a směr k brjohej zhubić.

A brjóh bě hižo tak blizko z boka. Ale so zadźeracaj bratraj njedohladaschtaj so na njón. Ale zmohi, te zamochtane njemdre zmohi pytnychu njeporjad na wjetkhim čołmje, zawuchu z hłosom dźiwjeje radosće, wysoko wukschiwichu swój so pěnjacy běły rjap, skopichu so do jeneje hobrskeje lawiny a sylne we swojej pschezjenosći lećachu ze schumjenjom na rozkorjeneju bratrow.

O swjaty Stanisławje, biskopje a martrarjo! a ty swjaty Kazimĕrje, kralowco, wujednajtaj tak ruče hač móžno z wysokoho njebja Stanisławow a Kazimĕrow, wadźaceju so na wbohej zemi. Njedopuschćtaj, zo by łódź, kotraž telko lět zhromadne nadźije wobeju wjezesche, zahinyła wosrjedź pschekory a złobow rozschćuwaneju bratrow.

Württembergska.

Nowy, cyrkwi njepschijomny schulski zakoń, kotryž je druha komora pschijała, nětko na wuradźenjo w prěnjej komorje čaka. Po kraju so na wschelakich městach ludowe zhromadźizny skhadźuja, zo bychu pschećiwo zakonjej protestowali. Pschěd krótkim bě tajka zhromadźizna w biskopskim měsće Rottenburgu.

Awstrija.

Z Insbruka je powěsć pschischła, zo je wotdźěl wojakow, 25 muži a 6 wyschkow, so wot Trienta pschez doł Sugana do Lavarone nastajił. Na puću buchu wschitcy z hobrskej lavinu pschekhwatani a zasypani. Tsi kompanije wojakow a wjele civilnych, hromadźe pschez 500 ludźi, tam dźěłaja, zo bychu njezbožownych wurgli. Boja so, zo su wschitcy zasypani wo žiwjenjo pschischli.

Słowinski žiwjoł w Korutanskej cofa.

W Korutanskej (Kärnten) Němcy spochi postupuja. Lěta 1857 běsche w měsće Celowcu 6000 Słowincow a jenož 3419 Němcow, dźensa je tute město, stolica Korutanskeje, za Słowincow zhubjene. Nowina „Slowenski Narod" wobliči, zo Němcy wot lěta 1857 hač do lěta 1908 w Korutanskej 221 zawrjenych wokrjesow dobychu a w 22 wokrjesach nastachu němske kupy. Wscho do hromady pschisadźichu Słowincy w Korutanskej 380 kilometrow domizny, kotrejž drje do wěčnosće zasy njedobudu.

Hischće lěta 1898 wotbychu so w Celowskim (Klagenfurt) krajnym sudnistwje wschitke słowinske skóržby, po ličbje 26, po słowinsku a z 85 zapiskow do ležownostnych knihi bě 76 po słowinsku a jenož 9 po němsku. Wot toho časa poča so tón poměr pschemĕnjeć na dobytk němskeje rěče, doniž skónčnje lěta 1908 wschitke słowinske skóržby (84) po němsku wotbychu a na 148 zapisow do hypoteskich knihi jenož jedyn słowinski wosta.

Słowacska.

Sławny słowacski moleŕ Joža Uprka, kotryž bě njedawno wot kejžora Franca Józefa I. rjad dóstał, bu proschený, zo by w Londonje wumjełsku słowacsku wustajeńcu wuhotował. Njedawno bě tohodla w Hroznowej Lhoće na Morawje, hdźež Uprka stajnje bydli, jendźelski spisaćel A. W. Seton Watson, pschećel Słowakow, zo by wo tej wěcy z Uprku jednał. Mjez tym zo Madjarojo Słowakow krjuduja a słowacskich wótčincow do rjećazow kowaja, kaž złóstnikow, je so sława słowacskoho wumjełstwa roznjesła po cyłym zdźěłanym swěće a w tom ma Joža Uprka wulku zasłužbu. Hdy też to też z naschoho serbskoho ludu wurosće tajki Uprka?

Słowacy

su z wjetschoho dźěla khudźi ludźo. Najhórschi njepschećeljo prostoho ludu su nuza, wotwisnosć wot dźěłodawaćerjow, njedosahace narodne wědomjo, alkohol a njedostatk zdźěłanja. Wjele z nich so w pismje njeznaje. Wězo njejsu wschudźe jenajke poměry. Pódla khudoho ludu na sewjeru w Trenčinskim, Orawskim a Spiskim komitaće, nadeńdźesch zamóžnischich ratarjow, rólnikow a winicarjow w Nitranskim a Gemerskim komitaće, w někotrych krajinach masch zasy kćějace rjemjesła. Pódla narodnje mało swědomych komitatow (Sarysкoho, Zemplińskoho, Nowohrodskoho a Hontskoho), mamy narodnje horliwe komitaty (Liptowski, Turčanski, Zwolenski a Gemerski). Najwjacy wina na hubjenstwje a wopiłstwje Słowakow su židźa, kotsiž maja wschě korčmy skoro bjez wuwzaća. Słowakej njedadźa wyschnosće ani koncesije. Skoro wschitko, schtož Słowak kupuje abo pschedawa, dźe pschez židowskej rucy. Židźa maja tu w kraju też politiski nadawk dopjelnić. W słužbach Madjarow čuschla a wuskuschuja ludźi a pschi wólbach dźěłaja často z njedowolenymi srědkami za Madjarow na schkodu słowacskoho ludu. Tu khwilu pak sami doma najradschi němscy rěča.

Mjez zdźěłanymi je tójschto renegatow, wotpadnikow wot swojoho naroda, započinajo wot Kossutha (Koschuta) a kónčo pola Chudowskoho, wuwołanoho sudnika w politiskich procesach. Tajcy wotlěpjerjo

pomhaja sami swój lud dobijeć. Te cyke pasmo zastojnikow, kotsiž Słowakow madjarisuja, je same słowacskoho pokhoda. Ći pak, kotsiž mjez zdźěłanymi swojomu narodej swěrni wostachu, za njón skutkowachu a často też čerpjachu, słuchichu často dosć někajku njemudrosć a zeschkodźichu tak ludej bjez toho, zo bychu chcyli. Tak pokazowachu druhdy cyle njetrjebawschi zjawnje swoje sympatije za Rusow. Na kěrchowje we Swjatym Měrčinje (Turčanskim) čitasch na wjele pomnikach też rusti napis: „Wječnaja pamiat". Tajke wšchto wězo Madjarojo wužija a trubja do swěta, zo mjez Słowakami rusti rubel dźěła, zo tam panslavismus kčeje.

W jenym nastupanju su Słowacy sylni: jich kraj njeje narodnje naměschany. Na cykej Słowačiznje nimasch nihdźe na wjach madjarskoho ludu. Madjarske nowiny dawaju so ludźom pschez gmejnskich pschedstojićerjow abo pschez madjarske towarstwa darmo do rukow. Nimaja pak žanoho wliwa na lud, khiba tón, zo lud tak też po něčim słowacski čitać nawuknje. Madjarske nowiny pschejara a pschenjelepje lža a madjarske knježenjo tak směschnje wukhwaluja, zo kóždy wě, schto ma sebi myslić.

Žony pschetrjechuja w něčimžkuliž muži. Su čelnje runje tak rozwite a su energiske, wisaja na starych waschnjach a počinkach, su poměrnische a zrjadnische, njepodawaja so do pića; njepschedawaja za pjenjezy pscheswědčenja a swědomjo. To so samo w politiskim žiwjenju, pschi wólbach často dosć wobswědčuje. Słowacy wjedu póčiwe žiwjenjo, a pschetrjechuja w póčiwosći wo wjele Madjarow, pola kotrychž — nic jeno měšćanska — ludnosć w njepóčiwosći runje won hinje a so sama tóncuje.

Nimale w kóždej wjetschej wsy stej dwě cyrkwi, katholska a evangelska (často też hischće židowska modlernja). Protestantow je mjenje, ale su po cykym kraju — a wschudźe knježi nabožna znjeslisnosć. Madjaronow (ludźi, kotsiž z Madjarami džerža) je mjez katholskimi duchownymi wjacy dyžli mjez lutherskimi. Lutherske schule su hischće zakhowake narodny raz — a maja často čěske napisy nad durjemi. Lutherscy Słowacy bóle z Čechami džerža. Wužiwaja też hač dotal z wjetscha Kralicku ćěsku bibliju a stare ćěske kěrluschе.

Sama stolica Słowakow, Turčanski swjaty Měrćin pschedstaja so ći w jara njewjesołych barbach. Jara rědko nadeńdźesch słowacske abo madjarsko-słowacske napismo na klamach a korčmach. Samo hdyž w Narodnym Domje bydlisch, njepytnjesch, zo sy w Słowacskej. Korčmu w Narodnym Domje su židej wotnajeli, kotryž njemóže ani słowa po słowacsku, runje tak też z komornej ani słowčka po słowacsku rčcć njemóžesch. Służowna džowka dyrbi, jeli trjeba tołmačić.

W korčmje njenamakasch žaneje słowacskeje nowiny ani narodnych nowin, kotrež w měsće wukhadźeja. W najnowischim času počinaja so też Polacy bóle za Słowakow zajimać a jich wopytać. Kak zo lud pod wliwom Čechow a Polakow dźeń a bóle narodnje wotući a dale wuspěschnischo Madjaram čoko staji.

Rusla.

Wulkowjećh Wladimir Aleksandrowič, wuj ruskoho kejžora, je 17. februara we swojim hrodźe nahle wumrěł, Boža ruća bě joho zajała. Na pohrjeb też bokharski wjerch Ferdinand pschijědźe a bu z kralowskimi česćemi pschijaty.

— W Ruskej, wosebje w južno-nawječornych stronach, knježi surowa syma. Sněh so wěje pospochi. Najstarschi ludźo tajkich sepi sněha njepomnja. Cyke wsy a města su ze sněhom zasypane. Cahi železnicy wjazowachu a tepjachu so w sněžy. Tysacy ludźi zahinychu. Hačrunjež dźěłaćerjo ipochi wuspupuja, njepomha to wjele, pschetož schtož nědźe zmjetu, to so z nowa nańdźe a tak bjez kónca. W někotrych wokolinach ani železnica, ani póst, ani telegraf wjacy njedźěła.

Amerika.

Schtwórtk 4. měrca je dotalny präsident Zjednoćenych Statow Sewjerneje Ameriki, Theodor Roosevelt, swoje zastojnstwo złožił a do ruki hižo w novembru z wulkej wjetschinu wuzwolenoho präsidenta Williama Tafta położik. Roosevelt běsche $7\frac{1}{2}$ léta dołho z präsidentom, běsche jara popularny a wulki rěčnik. Nowy präsident pak je naschej katholskej cyrkwi pschećelnje pschikhilen.

Wšelčizny.

* Što so za university płaći? pisaja italske nowiny. Rakuska w přerězku za jenu universitu płaći 1404000 frankow, Němska 2195000 fr., Francozska 1304000 fr. a Italska jeno 804000 fr.

* Witka. Służowny: „Runje je mje knjez rada pósłał dwě cigarje kupić, jenu za njoho po 10 pj. a jenu za mnje po 5 pj." — Susodny służownik: „To bych sebi tola radšo te 5 pj. skhował." — „To też sym, ja sym dwě po 5 pj. přinjesł."

* Policist: „Moji knježa, w tej rěcy so kupać je zakazane." — Pućowarjo: „Čohodla dha to hakle nětkle prajiće? Wy dźěn sće nam přihladował, hdyž smy so slěkali!" — Policist: „So slěkać njeje zakazane!"

* Lěkař do čakarnje woła: „Štó najdlěje čaka?" — Krawski mištr: „Ja, knjez doktor, čakam hižo wosm měsacow na płaćenjo mojoho zličbowanja."

* Roztorhanomu prošerjej miłosćiwa hospoza hišće dobry zymski zwjerschnik dawa. — „Wodajće", praji prošer, „toho trjebać njemóžu, tón mi moju cyłu warbu skazy."

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Johanna, Mikławša Šustera, trichinywobhladowarja w Budyšinje, dź — Caecilija, Jakuba Čórlicha, strażnika w Budyšinje, dź. — Erich, Pawoła Kühna, fabr. wjednika w Biskopicach, s.

Zemrěła: 26. febr.: Johanna, Mikławša Šustera, trichinywobhladowarja w Budyšinje, dź., 2 dn.

Khrósćicy. Křćeni: Lucija Hana Hildegard, Alfreda Panizzy, najeńka klóštrskoho młyna w klóštrje Marijnej Hwězdźe, dź. — Bernhard, Jurija Pjekarja, dźěłaćerja we Worklecach, s. — Jurij Bernhard, Mikławša Herrmanna, kowarja w Khrósćicach, s. — Jurij Jakub, Mikł. Lehmanna, khěžkarja w Jaworje, s. — Hańža, Mikławša Šustera, žiwnosćerja w Hórkach, dź. — Hana Marija, Jakuba Kmeča, kublerja w Khrósćicach, dź. — Marija, Mikławša Hejduški, žiwnosćerja w Hórkach, dź. — Jurij Cyrill, Jurija Schlossera, khěžkarja w Miłoćicach, s. — Jan, Jurija Handriki, žiwnosćerja w Dobrošicach, s. — Jurij Jan, Karla Augusta Glücklicha, dźěłaćerja w Khrósćicach, s. — Pawoł Józef, Jana Mikele, kublerja w Swinarni, s.

Wěrowani: Michał, m. s. Mikławša Lebzy, kublerja w Pěskecach, z Wóršu, m. dź. † Jakuba Pjecha, khěžkarja w Kukowje. — Mikławš, m. s. Michała Nowaka, korčmarja w Dobrošicach, z Hańžu, m. dź. Michała Fulka, khěžkarja w Nowej Jasenicy.

Zemrěći: 31. jan.: Jurij Schmidt (Herc), khěžkař a wumjeńkař w Khrósćicach, 82 l. 25 dn. — 6. febr.: Handrij Cyž, zastojnik, wumrě w Greicu, 58 l. 1 m. 18 dn. — 8. febr.: Karl August Frömmelt, wumjeńkař we Worklecach, 56 l. 4 m. 22 dn. — 18. febr.: Jakub Kasper (Kašpor), khěžkař w Hatach, 54 l. 7 m. 2 dn. — 23. febr.: Marija Hańža, Jurija Wornača, piwowoho překupca w Khrósćicach, dź., 2 m. 11 dn. — 25. febr.: Jan, Mikławša Jakubaša, khěžkarja w Smječkecach, s., 11 l. 2 m. 8 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 355. Madlena Hajnec z Budyšina; 356. Jurij Lebza z Boršće; 357. Jan Kral z Kukowa; 358. cyrkw. inspektor Pětr Lehmann w Drježdźanach; 359.—362. z Radworja: Jakub Kasper, Jakub Běrk, Jakub Šmitk; 363.—365. z Kamjenjeje: Michał Žur, Hana Winarka, Jakub Rěčk; 366.—368. z Khelna: Jan Mjeń, Jakub Měrćink, Jurij Khěžka; 369. Mikławš Wólman z Łuha; 370. Mikławš Žofka z Bronja; 371. Mikławš Pjetaš z Boranec.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: cyrkw. inspektor Pětr Lehmann w Drježdźanach 1 hr. 40 pj., N. z Lutowća 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 27. febr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 4. měrca wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenca, nowa, kórc po 170 punt.	17	52	18	4	17	86	18	36
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	80	13	—	12	54	13	12
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	2	13	58	11	90	13	30
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	60	10	50	10	80
Rožka, nowa	8	—	8	13	7	90	8	20
Ječmjeń	9	30	9	70	8	50	9	50
Wows	8	40	8	80	8	50	8	90
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	20	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	50	19	50				
Ržana muka	9	50	13	50				
Syno	3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młócena (z cypami)	3	67	3	84	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młócena (z maślnu)	2	50	2	70	—	—	3	66
Prosata 732 (w Kamjencu 163) jene	9	—	25	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	50	2	60	2	30	2	50
Jeja, mandl	—	—	1	20	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,40.

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** změje jutře njedźelu **za tydźeń, 14. měrca,** měsačnu zhromadźiznu. [45

Burske kubło

čo. 20 w **Róženće** z něhdźe 44 kórc. ležomnosćow, z wulkej sadowej zahrodu a z cyle blizkimi polami a łukami je **hnydom** ze swobodneje ruki na předań. Dalše zhoniš pola **wobsedźerja.** [43

Drježdźanska Jednota

změje hakle nětko přichodnu **wuteru 9. měrca** přednošk k. far. Krala. (Bu ze zmylku za 2. měrca wozjewjeny). Njech jón nichtó njezakomdźi! [44

Sylnu domjacu bolcu

46] k **1. haprylej** pyta Frau Baumeister **Leupold** Budyšin. Bergstr. 3 I.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	2 %		
„ měsačnym „	2½ %		danje
„ 3měsačnym „	3 %		na lěto.
„ 6- a 12měsačnym „	3½ %		

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

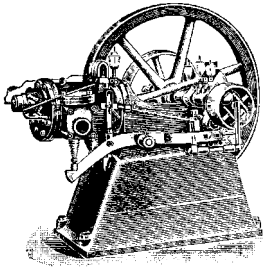

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž tež

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdźěše rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Sechec restaurant „Germania") - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 1. měrca 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—42	hr.,		56—78 hr.
2. Byki,	„	„	„	28—40	„	rězna waha	59—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	24—40	„		48—72 „
4. Ćelata,	„	„	„	40—52	„		70—82 „
5. Swinje,	„	„	„	48—56	„		63—71 „

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z luboscu a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom"** w Budyšinje.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, róžk žitn. hasy.

Założene 1857.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Anger čo. 12[I]

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjełske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [2]

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorčćak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorčćak 307.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja

wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy. 63

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 11.	Budyšin, 13. měrca 1909.	Lětnik 47.

Zrudny kónc Pilatusowy.

K ranju wot města Luzerna — parle Štyrikantonskoho (Vierwaldstädtskoho) jězora we Šwicarskej — zběha so pokhmurna a hrózbna hora Pilatus. Tuta hora nalěha so k tak mjenowanym Bernskim alpam, ležacym mjez Luzernskim a Podlěsskim (Unterwaldenskim) kantonom.

Mjeno Pilatus pokhadźa drje z łaćonskoho mjena pileatus (pokryty z čapku) a bu horje tohodla date, dokelž je jeje wjerš skoro přecy z mróčelemi pokryty. Z hory, na kotruž nětko jězdźi grotowa železnica, poskiča so wopytowarjej lubozny wuhlad na wokolinu. Na horje samej namakamy mnohe a wšelake wudrjeńcy abo žłobiny, su to z wjetša wot wody wudrěne jamy.

W jenej z tutych ćmowych wudrjeńcow hory namaka so bahnaty jězor Pilatowy, wobdaty z wysokimi skałami. Woda je hrozna čorna, dokelž jasne šwicarske njebjo ženje do tutoho kótlišća pohladać njemóže.

Wo tutym „Pilatusowym jězorje“ nětko powědaja so někotre zajimawe legendy, z kotrychž chcu jenu podać.

Někotre dny po Khrystusowej smjerći přeživi Pilatus, kotryž bě Jězusa Židam ke křižowanju přepodał, cyle w samotnosći, blizko k wobłudnjenju. Měrny a ćichi hłós Khrystusowy klinčeše jomu we wušomaj a joho něžne pohladnjenjo joho wšudźe sćěhowaše. A njech dźěše, hdźež dźěše, njech dźěłaše, štož dźěłaše, wšudźe widźeše před sobu tute zrudne pohladnjenjo, słyšeše słowa, na kotrež njemóžeše wjacy zabyć wot tamnoho časa, hdyž je wusłyša k prěnjomu razej: „Moje kralestwo njeje z toho swěta ... Ja sym so k tomu narodźił a k tomu sym na swět přišoł, zo bych prawdźe swědčenjo dawał; kóždy, kiž je z prawdy, słyši mój hłós.“

„Ale što dha je prawda?“ prašeše so Pilatus zasy a zasy. A při kóždym prašenju pokaza so před joho wočomaj Golgata a křiž, na kotrymž bu křižowany bójski ćerpjeŕ, a tamny joho wobraz poslednich mjeńšinow, hdyž so njebjo zaćmi, zemja so třaseše a pukaše, a hdyž so zawěsk w templu roztorhny. A nětko Pilatus rozymješe, zo bě přepodał njewěriwym Židam samu prawdu, kotřiž ju přibichu na wohidny křiž, a to jeničcy swojeje samsneje słabosće dla, runjež bě wědźał, zo je Khrystus njewinowaty. Też Pilatusowa žona njedaše jomu pokoja. Z hórkosću připisowaše jomu Khrystusowu smjerć, a Pilatusowe žiwjenjo bě tak połne ćerpjenja, tak ćežke, zo bě často rad wumrěty był. Přesćěhany tak wot swědomja, přeswědči so skónčnje, zo je jomu poklećo na wobliču zapisane, a zo wšitcy, z kotrymiž měješe něšto činić, so joho zdaluja jako kata Khrystusowoho. Njezby jomu ničo druhe, hač so z Jeruzalema wotsalić. W jenej ćmowej, wichoratej nocy so k tomu rozsudźi. Wopuščiwši žonu a dom wuńdźe z palasta wot nikoho njewobkedźbowany a dźěše k měsćanskim wrotam. Nóc běše hrózbna, a před wočomaj mikaše so jomu wospjet Golgata a křiž Khrystusowy, a wospjet słyšeše rozsudne słowa: „Přišoł sym k tomu na swět, zo bych prawdźe swědčenjo dawał.“ A snadź na sto króć Pilatus žałosćiwje zdychowaše: „Ale što dha, što dha je prawda?“

Dźěše dołho, podćisnjejo so wšelakim njezbožam. Joho ćěło běše mučne a duch njesměrnje ćerpješe. Hłód a lačnosć joho čwělowaštej, nozy jomu zapowědowaštej służbu, ale wón dźěše a dźěše přecy zasy do prědka, njewědźo, ani hdźe dźe, ani čohodla dźe.

W jenej z nocow, kotrež joho často na puću překhwatachu, zetka so z někajkim dołhim, ćmowym sćinom, kotryž, kaž so zdaše, z nim dźěše hač do switanja.

„Štó sy?“ wopraša so dźiwajo Pilatus, ale sćin mjelčeše, podobnje, kaž mjelčeše zadwělowaca duša njezbožownoho ćeknjeńca. Lědom pak poča switać, tu spózna Pilatus sćin bliže a z hrózbu wobjaty praješe: Dyrbjał tole „Wěčny Žid“ być?

„Sym zaklaty a k wěčnomu błudźenju po swěće zasudźeny“, dźeše ze sylnym hłosom Wěčny Žid. „Nošu na sebi hrozne poklećo, twoje poklećo, Pilatuso. Njebě-li ty joho k smjerći zasudźił, ja to činił njeběch, štož sym tak sćinił.“

Pilatus so z hrózbu a z mučnosću wobjaty na swoje nohi zwjeze a padny wšu móc na sebi zhubiwši na puć, ale Wěčny Žid, so njezastajejo, joho zběhny a za sobu ćehnješe.

„Sy mje spóznał, Pilatuso“, poča wěčny pućowař. „Sym hebrejski wojak, torhožanski twojoho praetoria. Často stojach na straži pola praetoria, stojach tam też na tamnym dnju, na kotrymž Hebrejowje wotsudźenoho Khrystusa ćehnjechu z města won na horu Golgata. Myslach sebi, zo je hrozny złóstnik, a zo sy joho na sprawne wašnjo přepodał k smjerći, a chcych tebi něšto k woli sćinić z tym, zo joho wróćo zadźerżach a wusměšejo prajach: „Dźi khětřišo, Jězuso! Što tak pomałku

dźeš? Ćehń, ćehń khětřišo!“ A Jězus pohlada na mnje. Ach, kak pohlada! Nihdy njezapomnju na tamne krutne a z dobom struchłe pohladnjenjo. A ćiše, cyle ćiše mi praješe: „Ja pójdu, ale ty budźeš čakać na zemi, doniž so njewróću.“ A ja čujach, kak jena njeznata, nutřkowna móc hnydom mojej nozy k hiću pohnu ... a sym šoł. Šoł sym dołho, jara dołho, bjez wodychnjenja, doniž so njeběch mučny našoł. Du, njepřestawajcy du a njewěm hdźe. Ach, Pilatuso, Pilatuso, hdyž by ze mnu šoł, bych so tola druhdy mohł zepřeć na twoje ramjo a začuł bych wšu słódkosć wotpočinka z najmjeńša na wokomik!

„A ja hižo wjacy njemóžu“, zastona Pilatus. „Ja słabnu z mučnosću.“ A Pilatus zwjeze so na zemju; Wěčny Žid chcyše joho zběhnyć, ale hrozna móc, kotraž we nim běše, pohnu joho do prědka, a Pilatus wołóženy widźeše, kak někajki njewidźomny a tajomny wichor tutón dołhi ścin wot njoho wotnjese. Wěčny Žid so zminy we złotym błyšću skhadźacoho dnja.

Wot toho časa jimaše Pilatusa při nastawacej nocy hrózba, hdyž sebi pomysli, zo mohł so z wěčnym putnikom zetkać, a přeživi stajnje nóc bjez spanja. Tež wo dnjo, zetka-li so po puću z někajkim putnikom, so Pilatus kóždy raz wustróža a skhowa so před nim spody jenoho kamjenja abo keŕka abo zady wysokeje trawy. Přecy hladaše so wobydlenych městow, dźěše nimo městow a wsow, khowaše so před ludźimi jako rubježnik, bojo so khostanja.

Tak dóńdźe hač do Roma, kotryž před nim na dobo njewočakowanje wurosće, Pilatus jón hnydom njespózna a bě cyle putany wot rozhorjenja a čwělowaceje radosće. Ale to njetraješe dołho. Prjedawša stysknosć joho z nowa přimny, a joho styskna wutroba bě kaž černjowa króna, kotruž bě dał Khrystusej na joho swjatu hłowu stłóčić.

Mutna rěka Tiber njeseše před joho hašacymaj wočomaj swoje šěre wody. Na dobo wudoby so ze rta Pilatusowoho zadwělowace žałosćenjo. Joho woči wudźěraštej, a na druhim brjozy wuhlada tamnu za njoho hrózbnu postawu Wěčnoho Žida, kotryž k njomu swoje dołhe, kosćace pazory tykaše.

„Pój ze mnu“, dźeše Wěčny Žid.

„Njepóńdu z tobu“, zawoła Pilatus. „Radšo wumrěć, hač takle wěčnje wokoło błudźić.“ A předstaji sebi hišće jónu wobraz bójskoho ćerpjerja, kotrohož bě k smjerći přepodał, potom so hišće jónu z prózstwu k njomu wobroći a skoči do mutneje wody Tibera.

Rěka so sčorni, poča žołmić, wustupi z brjohow a njeseše na swojim powjeřše mortwe ćěło Pilatusowe, kotrež we wobwodźe města k brjohej připłowa. Póznachu joho, hdyž běše ćěło do praetoria přinjesene. Rěka Tiber pak stupaše z nowa pomałku do swojoho žłobja. Tu spóznachu, zo rěka njechaše we swojim žłobju pohrjebać najwjetšoho złóstnika na swěće.

Měsćanska rada njechaše Pilatusowe ćěło wobkhować w měsće abo je pokhować na jenym z měsćanskich pohrjebnišćow, so bojo, zo z tym Bože khostanjo za město zawinje. Tuž bu ćěło do tkaninow zawalene a daloko wotpósłane, jara daloko za romske ranicy do pustych a ćemnych horow Galliskeje. Na najwyššim wjeřšku hory, we wodach bahnatoho, ćemnoho jězora wotpočuje wot tutoho časa sem Pilatusowe ćěło.

Njech je to, štóž chce, pastyŕ abo putnik, kóždy so toho njezbožownoho města boji a rady so joho zdaluje. Jeli pak će twój wosud — praji legenda — na tute zrudne městno ćehnje, potom poruč so pod škit swojoho jandźela pěstona, złož swojej woči k zemi a njezwěř sebi něšto do jězora ćisnyć. Njemjetaj tam ani kamjenja, ani płód ze štoma, ani bóčku wot sadu, ani trawu, ani železo, ani złoto, z jenym słowom, ničo, štož mohło Pilatusa wubudźić, kotryž na dnje jězora wotpočuje, pokryty z joho wodami jako z khłódnym smjertnym rubom. Wokomik — a móc, kotraž joho jako w jastwje dźerži, budźe rozłamana: tehdom jězor z brjoha wustupi, dokelž Pilatus joho wody roznjemdri, a na horach nastanje wichor, kotryž roztorha skały a tebje do njeznateje dalokosće wotnjese, jako wětr wotnjese pjerjo, kotrež wupadnje ptakej z křidła.

Pilatus je sebi žiwjenjo wzał w nadźiji, zo nihdy wjacy njewohlada kříž, kotryž złóstnikej sćěhowaše na wšěch pućach, ale tónle kříž wobswětluje ze swojim swětłom cyły swět, a njeje kućika na zemi, hdyž by so njezjewiła joho móc. Swojoho ducha pak Pilatus zničić njemóžeše, a tón joho njespokojeny duch, zawrjeny pod wodami hórskoho jězora, je žiwy a soni a widźi wo snje blěde ćěło Khrystusowe, na kříž přibite na horje Golgata.

To běše njezbožowna myslička Pilatusa, hdyž sebi mysleše, na dnje khłódnoho rowa namakać swój pokoj ... Tón, kotryž njeposłuchaše Božim kaznjam, kotryž přestupi joho zakoń, hdyž bě žiwy na swěće, njemóže tež pokoj nadeńć ani w rowje.

Nětko sebi Pilatus rucy myje we wodach hórskoho jězora. Ale joho rucy stej womačanej z krewju njewinowatoho bójskoho ćerpjerja.

Tři zrudne ściny budźa wěčnje žiwe na swěće: ścin Wěčnoho Žida, kotryž Jězusa wusměšeše, ścin Judaša, kotryž joho přeradźi wysokej radźe, a ścin Pilatusa, kotryž Zbóžnika přepoda do rukow joho njepřećelow.

Powěda so hišće, zo budźe Pilatusej wotpuščene, zo budźe wukupjeny, budźe-li joho ścin wopłakany. Ale dotal so na swěće hišće človjeka namakało njeje, kotryž by sylzu přelał na joho zrudne wopomnjećo. Hdy a hdźe nańdźe so tón človjek?

Po češkim złožił Wj ....

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Nětko sebi „konfessiju“ abo row swjatoho Pětra bliže wobhladajmy. Dele hladajo widźiš durje, a za tymi je wołtař, pod kotrymž su kosće swjatoho Pětra a też někotre kosće swjatoho Pawoła. Tola hłowje swjateju tu njejstej, tej so khowatej w cyrkwi swjatoho Jana w Lateranje. Wězo je confessio nanajdrohotnišo wuhotowana. Zwonka pohladajmy hišće na postawje ss. Pětra a Pawoła a klečacu postawu bamža Pia VI., kotryž je za žiwjenjo husto tudy so modlił. Postawa je cyła z běłoho marmora a bamžowsku drastu woblečena. Je wot sławnoho wumjelca Canova zhotowjena a słuša sobu k najrjeńšim wěcam, kotrež cyrkej swjatoho Pětra wobsedźi. Štóž ju wobhladuje, je wěsće cyle hnuty wot wumjelskoho dźěła, kaž też wot pobožnoho pohladnjenja bamža! Tak móže jenož italski wumjelc pobožnosć z mortwoho kamjenja wukuzłać! Z cyła w tutej cyrkwi su wšě postawy bamžow w drohotnej bamžowskej drasće wulkotnje wudypane, a nichtó njemóže so mócnoho zaćišća na wutrobu dowobarać.

Nad rowom swjatoho Pětra pozběhuje so wulki wołtař, bohaće ze złotom a drohimi kamjenjemi wudebjeny. W nětčišim wołtarju je tón ze stareje cyrkwje

wobjaty. Štyri kolosalne zawite stołpy, z mjedźe late a 186 centnari ćežke, njesu horjeka baldachin (tak mjenowane njebjesa). Ze spodźiwanjom hladamy nětko horje do kupole. Wona wotpočuje na štyrjoch mócnych stołpach, na kotrychž delnjej šěrokosći mohła cyrkwička stać! To je mištrske dźěło Michel-Angela. Kóždy stołp měri 75 m do koła. Tu zrozymiš, zo tamón mnich z klóštra Trinitariow (bratrow najswjećišeje Trojicy) w Španiskej, kotryž chcyše za swój rjad w Romje rad klóštr měć, bamžej, kiž jomu njechaše próstwu dopjelnić, sebi wěrješe próstwu přednjesć, zo by jomu jenož telko ruma přewostajił, kaž přeměra abo wobwod jeničkoho tajkoho stołpa wučinja, kotrychž štyri kupolu dźerža. Próstwa so dopjelni, a wot 17. lětstotka stoji na Qurinale cyrkwička San Carlo alle quattro fontane (Swj. Karl k štyrjom kužołam), kotraž sobu z klóštrom runje telko ruma wopřija, kaž rum jenoho tajkoho stołpa.

Hladaš-li při tajkim stołpje stojo horje ke kupoli, widźiš tam, hdźež so jeje twar spočina a hdźež so wjelbuje, galleriju abo khódbu z kamjeńtnych kehelkow kołwokoło, tak šěroku, zo móžetaj so dwaj zetkać bjez tłóčenja. Wyšše hladajo, widźiš kołwokoło w kupoli najpřisprawnišo za tele městno z połtřeća-łohćowskimi pismikami, potajkim kaž muž wysokimi pismikami, štož pak hakle horjeka pytnješ, napisane słowa Khrystusowe: „Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Et dibi dabo claves regni coelorum“, t. r. „Ty sy Pětr a na tule skału natwarju swoju cyrkej. A tebi dam kluče njebjeskoho kralestwa.“ Štóž pak chce cyle spóznać hobrsku wulkosć kupole, njesmě próceu lutować a — kupolu horjeka sam z wopytom počesćić a sebi bliže wobhladać.

Tuž nětko, luby čitarjo, wostajmoj na krótki čas dalše wobhladowanjo a wopisanjo cyrkwje, a nastaj so ze mnu horje na Pětrowu cyrkej, na kupolu, tak daloko kaž póńdźe. Wěc njeje tak strašna, kaž so na prěni wokomik zda być. Z powětronom je tajke pućowanjo w powětře zawěsće strašniše hač na „Pětrowu kupolu“. Hač na třěchu před kupolu wjedu šěroke skhodźeńki. Je jich 122, a su tak nizke, zo móžeš po nich jěchać horje, a wosobne knježstwa to tež činja a z mulom horje jěchaja. Na sćěnach maš mnohe napisma do marmora, kotrež ći připowěduja, kotre wjerchowske a kralowske wosoby su před tobu samón puć kročili.

Bórzy sy na třěše. Tu móžeš so wo šěrokosći twara sam najkhmańšo přeswědčić. Dźemy do předka a z dobom wuhladamy před sobu cyle město Rom z wokolinu. Rozhladajmy so wokoło! Wuhladamy postawy, kotrež čoło cyrkwine debja a wot deleka hižo so kaž muž wysoke zdadźa być. To su woprawdźe „hobry“. Swjaty Handrij dźerži piłu a mjez jeje zubami je telko ruma, zo móžeš tam přeležć.

Podajmy so dale horje ke kupoli. Pohladajmy nutř a wobkhodźmy prjedy naspomnjenu khódbu sami znutřka: Hdyž dele hladaš, so ći skoro hłowa wjerći a w cyrkwi deleka mjerwja so móličzy ludźičkojo. Kedźbuj na te mištrske wobrazy w kupoli samej, wšě su dołhotrajace mosaikowe. Kak wulke tu horjeka, hačrunjež su so ći wot deleka małe zezdałe; hlej te prjedy małe pjero, kotrež na wobrazu swjaty Lukaš dźerži, je ći nětko sydom stopow dołhe. Delnja połojca kupole je přez pilastry do 16 polow dźělena; potom započina so wjelb a wyšše horje tak mjenowana latarnja, kotraž ma zasy kryw, na kotrymž křiž stoji.

(Přichodnje dale.)

Póstne pobožne waschnja w Kulowskej wosadze.

W 9. čisle pschinjese nam „Katholski Posoł“ rjane rozpomjnanjo „Póstny čas“ a skónči tute ze słowami: „Njech zasy kčeja a wožiwja stara pobožnosć, wótcow waschnja a počinki.“ W naschej Kulowskej wosadze su mnohe dobre pobožne waschnja so hischće wobchowowale. W póstnym času so tu wjele modla, a mnohe serbske póstne kěrluschе zaklinča k česći Božej. Nimale w kóždym domje so zhromadnje bolosćiwy rozarij spěwa. W měsće kaž na wsach khodźa serbske holcy w posće zhromadnje k swjatomu kschižej a modla so tu a spěwaja kěrluschе wo Jězusowym cerpjenju. Přjedy su Kulowske holcy so skhadźowale pola Kschižneje cyrkwje, nětko pak we wulkej hali cyrkwje, w kotrejž so nam wolijowa hora pschedstaja, kak so Jězus krej poći a k swojomu njebjeskomu Wótcej modli. Cyły póst so wosadni wjele modla, najwjacy pak poslednje tři dny martrowneho tydźenja. Zeleny schtwórtk khodźa ke kschižam a to wot kschiža ke kschižej, samo k pólnym kschižam, schtož hač do połnocy traje. Wulki pjatk du holcy zhromadnje spěwajo a so modlo k Božemu rowej a tež zasy domoj, a to we swjatownje žarowacej drasće — w běłych rubischkach. Jutrownu sobotu runje tak, a modla so a spěwaja kěrluschе psched Božim rowom hač do „Božeho horjestaća“. Po horjestaću pak wjesele jutrowne kěrluschе spěwajo domoj cahnu. Po jutrach so hischće dwě njedźeli dołho psched swjatym kschižom zhromadźuja k modlenju a spěwaja jutrowne kěrluschе. — Naspomnić so hischće tež móže, zo po horjestaću procesijon po mjenje wobswětlenym měšće dźe, na kotrymž so měšćanska raba a cyrkwinske přódstojićerstwo korporativnje wobdźěla. M.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Dźensa, sobotu 13. měrca, swjeći naš wjelezasłužbny a lubowany wjeledostojny knjez kanonikus farař Mikławš Žur swoje abrahaminy, t. r. swoje 50-lětne narodniny. Přejemy jomu wutrobnje wjele zboža! Njech Bóh jomu hišće mnohe lěta spožči a joho nam strowoho zdźerži, zo by hišće dołho a wjele dźěłać mohł we winicy Jězusowej, kaž też za swój luby serbski lud.

— Kaž słyšimy, je swěrny přećel našoho naroda, knjez redaktor A. Černý, hižo dlějši čas khory. Přejemy jomu z cyłeje wutroby, zo by bórzy zasy nabył połneje strowoty.

— Naléćo so hižo z cyłej mocu do kraja dobywa, tola zyma nochce so swojoho knježstwa wzdać. Wo dnjo słónćko tak ćople wohrjewa, zo sněh hladajcy so minje, ale w nocy zasy kruće mjerznje; mějachmy tónle tydźeń w nocach samo 6—8° R zymy. Haj, sněh so hladajcy minje, ale jenož tam, hdźež so słónćko připołdnju staja. We khłódku pak njetaje, dokelž powětr je hišće jara zymny. Tak drje budźe hišće dołho trać, prjedy hač so sněh minje.

Rólnik pak ze staroséu z woknom won hlada, hač bórzy hinak njebudźe. Chce do lěsa drjewo puščeć a też na pola k nalětnim sywam přihotować. Što z nazymskimi sywami budźe, hišće nichtó njewě. Najlěpše wuhlady njejsu. Wjele budźe nětčiši wulki sněh škodźeć, kotryž blaki wuleži. Zo wotměnjace taco a mjerznjenjo, kaž to tónle tydźeń běše, sywam derje njećini, to też kóždy wě. Tola wočakńmy a stajmy swoju dowěru na Boha! Z nutrnej prósnej modlitwu wobroćmy so k Bohu, swojomu Knjezej. Njech pak nichtó njezakomdźi, swoju winowatosć napřeco Bohu dopjelnić, wosebje też jutrownu winowatosć. Štóž w tutym času ze želniwej, wučišćenej wutrobu Jězusa, kiž je žórło wšitkoho žohnowanja, we swjatym woprawjenju dóstanje, njetrjeba so ničoho bojeć, też nic hubjenych časow. Bóh zasy wšitko k našomu lěpšomu powjedźe a budźe nas žohnować, kaž budźe prawje a za nas spomožne.

Z **Njeswačidła.** Při tudomnym póśće postajeny listonošeř Józef Löw je póstne připokazanki w hromadźe 700 hriwnow potłóčił, a je nětko ćeknył.

Z **Kamjenca.** Tu namaka njedźelu 7. měrca 69lětny privatus Adolf Remus, prjedawši kowarski mištr hozdźikow, zrudnu smjerć. Zda so, zo je sebi we swojich kachlach přiłožał, při tym je najskerje žehliwe wuhlo wupadnyło a we jstwje woheń nastał. Hdyž susodźa pytnychu, zo so we Remusowej jstwi pali, běšo wón hižo mortwy. Woheń pak bórzy zasy zahašichu.

Ze **Žitawy.** 26. januara zemrě tudy wěsty Jan Herman Hoffmann. We swojim testamenće je městej Budyšinej 3000 hr. za khudych wotkazał k čestnomu wopomnjeću na swoju mandželsku, kotraž je rodźena Bellwitz z Budyšina.

Popjeł wotklepować.

W Lipsku sym napadne dźěćace zawjeselenjo widźał. Kóžde lěto popjelnu srjedu běhaja (njekatholske) dźěći po domach k znatym a druhdźe, a ze šmrěkowymi hałžkami (prućikami) jich poklepuja: „popjeł wotklepać.“ Dóstanu na to z wjetša někajki dark. — To drje je hišće někajki powostank z katholskich časow. H. D.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestosć naſch kral je na swojim pućowanju do srjedźno-krajnoho morja Antwerpen, Southampton, Gibraltar a Algier wopytał a hač do Neapla dojěł. Tam kral dwě njedźeli wostanje. Wróćo pojědźe kral do Genowy a wottam ze železnicu zas dom do Drježdźan, hdźež chce 29. měrca zas wróćo być. — Wopyt w Lipsku so najskerje w hapryłu stanje.

Němska.

Tři měsacy dołho hižo komisija za nowe dawki dźěła. Wuspěch jeje dźěła pak je nimale nulla. Kompromis dla dawka na zamóženjo jeno někak blok hromadu dźerži za wuradźenja dalſchich indirektnych dawkow. Kompromisej pak žaneje dowěry njepokazuja. Nětkle komisija wo dawku na tobak wuradźuje.

Schto z cyłeje financneje reformy budźe, ſchtó chcył to prajić? Za tři njedźele budźa jutrowne prózdniny. Po jutrach zas zastupi němſki sejm. Dlěje hač do kónc meje z ćežka zhromadźeny wostanje. Budźe hač do toho časa wſcho hotowe? Jelizo dale tak póńdźe kaž hač dotal, ani komisija hotowa njebudźe. Ma-li so potom cyła wěc zas wotstorčić hač do nazymja, móže hišće lěto trać, prjedy hač so Němska z wuzkosćow, w kotrychž nětkle zdychuje, wućehnje. — A wſcho to k tomu, zo by wjeřch Bülow swój blok a z nim sebje samoho hišće khwilu dźeržał.

— Pſched krótkim je najstarſcha žona w Němſkej, wudowa Józefa Chajorowa w Zabrze wumrěła. Wona bě so w lěće 1800 narodźiła, dosćahny potajkim 108 lět, a zawostaji 30 wnukow a 250 prawnukow.

— W Poznańſkej provincy je po posledním ličenju 591 627 protestantow, kotřiž maja 291 farſkich wosadow. W měsće Poznanju je 45 350 protestantow mjez 140 000 wobydlerjemi, potajkim třećizna, w Brombergu 35 859 protestantow. Najmjeńſcha farſka wosada je w Skalmierzycach, kotraž ma 284 duſchi, najwjetſcha w Poznanju z 11 500 duſchemi. „Zasydlowaca komisija“ je w poslednimaj dwěmaj lětomaj 17 nowych evangelſkich wosadow założiła za wukrajnych kolonistow. Najstarſcha evangelſka cyrkej je w Bawchwicach, je drjewjana a stoji z lěta 1550.

Bayerſka.

Prync regent Luitpold je wčora, pjatk, 88. lěto swojoho žiwjenja dokonjał.

Awstrija.

W tutych dnjach so zas awstriſki reichsrat powoła, a budźe so hladać, hač je ze sejmom dźěło móžne abo nic. Wosebje nowa słowjanſka jednota a w njej čěſcy zastupjerjo knježeřstwu starosć čini, hač budźe móžno, z njej knježić, a hač zas nowa obstrukcija wſchě parlamentariſke dźěło njeskazy. Hdy by tomu tak było, so sejm cyle rozwjaza a Awstrija budźe bjez parlamenta knježić. Též we — Reichsrat je so 10. měrca zas wotewrił. Za pſchedsydu wuzwola Dr. Pattai-a z kſchesćanſko-socialnych. Prěni a najwažniſchi nadawk je pſchijećo zakonja wo nowych rekrutach. Móžno, zo zwonkowny strach a hrožaca wójna zapósłancow wot krućiſcheje obstrukcije wotdźerži; wotewrjaca rěč pſchedsydy ministerstwa, swob. knjeza z Bienerta, so spodobaſche a powſchitkownje pſchipóznawaſche.

Čěska.

W Jindržichowym Hradcu zemrě 13. wulkoho róžka sławny stawiznar a politik Antonin Rezek. Zaběraſche so wosebje ze XVII. a XVIII. stolětom. Pokračowaſche Čěſkomorawſku kroniku, załoži pismo „Sborník historický“, potom „Český časopis historický“. Po krótkim docentowanju na universiće bu wurjadny professor čěſkeje universzity, a hdyž w lěće 1888 Tomek professuru złoži, bu Rezek joho nastupnik, rjadny professor čěſkeje universzity w Prazy. Lěta 1896 powołachu joho do ministerstwa wuwučowanja a po krótkim času bu w nim powyſcheny na sekcijnoho ſchefa. W ministerstwje Dr. Körbera bě tři lěta čěſki minister. Rezek bě njesměrnje dźěławy muž a wudoby za Čechow wjele městnow w centralnych zastojnſtwach a wjele podpjery wot knježeřstwa za čěſke narodne potrjeby.

Wuherſkej

su wěcy jara zaſchmjatane. Kossuth, kiž ma wjele na swědomju, je tam minister, dokelž je syn swojoho nana. Weckerlowe stojiſchćo je khětro njewěſte počało być. Jelizo na joho město Kossuthowe ministerstwo zastupi, by drje kónc toho ministerstwa hnydom w spočatku khětro wěsty był.

Lawiny.

W cyłych Alpach maja žałostny sněh, kotryž dale a bóle jako njezbožo spóznawaja. Ze wſchěch róžkow alpinſkich krajow wo straſchnych lawinach pisaja, kotrež so z hobrſkich horow dele do dolinow waleja a wſcho sobu potorhuja, khěže, lěsy, pastwiſchća a t. d., kotrež na swojim pući nadeńdu. My sebi tudy w naſchich z wjetſcha runych krajinach pſchedstajeć njemóžemy, kak tam cyłe sněhowe hory do doła ſchumja, hobrſke skaliska potorhuja a ze zahubu hroža wſchomu, ſchtož jeno někajki zadźewk rěka. Wosebje z Korutanſkeje (Kärnten) wo surowych lawinach pisaja. Cyłu ličbu čłowjekow ze wſchelakich krajinow wozjewjeja, kotrychž su lawiny pſchekhwatałe, zasypałe a moriłe. Tak je na železnicy wot Villacha do Rosenbacha dźesać dźěłaćerjow zasypła, z kotrychž su jedyn mortwy, ſchtyrjo ranjeni a pjećo zas wusypani. W Anlaufdole bu dźěłaćeřſka baraka z 30 abo 40 mužemi zasypnjena. Z nich su ſchesćo jako ćěła wućehnjeni, jědnaćo ćežcy ranjeni. — Pola Kreutzen w Hornjej Korutanſkej lawina ſchtyrjoch dźěłaćeri sněh sypacych potorže, wſchitcy su mortwi. — Za wsu Grubičom lawina ſchtyri khěže sobu torhny, jedyn muž a hólčec smjerć namakaſchtaj. — Z Malnic tam pisaja, zo su surowe lawiny železnicu na mnohich městnach zasypałe. — W Bleibergu lawina ſchtyri khěže powali a sobu wza. — W Eisenkappelu buchu ſchtyrjo dźěłaćerjo pohrjebani, třjo su mortwi, ſchtwórtoho hakle na třeći dźeń žiwoho wurychu. — W Feistricach lawina ſchtyrjoch wotročkow zarazy. — W Irſchenje lawina tři khěže zasypa, dwaj čłowjekaj žiwjenjo pſchisadźiſchtaj. — Cyłe dróhi su mile daloko zamknjene. — W Zoldodole w Tirolſkej je lawina 18 wosobow moriła. — W Dolomitach je sněh 2 metraj wysoki napadał. — W sewjernej Tirolſkej taje, a je strach, zo hišće dalſche a hórſche lawiny nastanu.

Prěnje „klakanjo“.

Pomału, jara pomału a strachoćiwje zas žiwjenjo wotuća w zapuščenych krajinach južneje Italſkeje. Rjany podawk z rozpadankow Sicilſkich „Corriere della sera“ powěda. Nětkle rozpadane wsy wokoło Messiny Luigi Barzini wopytuje. Pſched krótkim bě hač do Faro najdalſchi kónc wulkeje kupy pſchi zastupje do Messinſkeje móřſkeje dróhi pſchiſchoł, hdźež wysoka swěćaca wěža stoji. Též tu su samón proch, same rozpadanki. Ludźo, kotřiž su žiwi wostali, w někajkich stanach abo rybakſkich čołmach pſchi brjozy bydla; w rozpadankach pak wojacy ze sekerami a kopačemi dźěłaja.

„Wčora“, tak piſche Barzini, „wulki zwón cyrkwje wurychu. Z třjoch hrjadow ruče zwóńcu postajichu a na nju zwón powěsnychu. Słónco so khować počinaſche. Nětko, hdyž zwón wisaſche, khětře staroho zwóńka pytać běžachu, starca 70 lět staroho, pſchiwjedźechu joho a wołachu: „Zwoń swjaty wječor!“ Starc swojimaj wočomaj njewěrjeſche, tola, ſchtož tu wisaſche, bě woprawdźe joho zwón. Pokleknywſchi so modleſche a potom zwonjeſche. To bě prěni zwón, kiž po dnjach struchłoho, hrózbnoho mjelčenja na městnje njezboža zas swój mócny mjedźany hłós pozběhny. A hdyž so zynki roznjeſechu po zapuščenej krajinje, we wječornej ćiſchinje, ze wſchěch kóncow ludźo běžachu a hladachu a dźiwachu so a po rozpadankach so rozhladowachu, hač z nich zas njestawaja jich khěže, jich domy. Njebě to hłós jich wjeski, kiž so tu słyſcheć da? Wſchitcy tón hłós zas spóznachu.

Rom.

Swjaty wótc Pius X. je na kardinalow bullu pósłał, w kotrejž stare prawo swětnych mócnarjow zběhnje, pſchi wólbje nowoho bamža „veto“ pſchećiwo jenej wěstej wosobje zapołožić. Též kardinalam je pod khostanjom wuzamknjenja z cyrkwje zakazane, tajke veto ze strony swětnych wyſchnosćow w konklavje pſchi wólbje nowoho bamža wobkedźbować.

Pſchi poslednjej wólbje nowoho bamža, hdyž bu naſch nětčiſchi swjaty wótc Pius X. wuzwoleny, je awstriſki kejžor Franc Józef

veto zapołožił pschećiwo wólbje kardinala M. Rampolla del Tindaro, kotrež veto wozjewić běsche kardinal-arcybiskop z Krakowa Dr. Puzyna pschewzał.

Hollandska.

Kónc měrca abo započatk hapryla kralowna Wilhelmina potomnika wočakuje. Cyły kraj na nadźiji swojeje łubowaneje kralowny najwutrobnischi podźěl bjerje. Cyły lud je zahorjeny a we wjesołym wočakowanju. Wschudźe so dary pschihotuja za wočakowane kralowske dźěćko abo dla radostnoho podawka za potrěbnych poddanow, wosebje za dźěćatka, kotrež so tehdom narodźa, a jich maćerje, kaž tež z cyła za khude dźěći.

Francozska.

Hdy težto francozscy katholikojo skónčnje spóznaja,, schto je jim spomožne a nuzne? Tak dyrbimy so pschecy zas prascheć, hdyž wschelake spodźiwne podawki a hibanja wobkedźbujemy. We nowischim času zas orleanistojo abo royalistojo, t. r. pschiwisnicy kralowstwa dźiwnje wustupuja. Jich cyłe počinanjo wschak za republiku straschne njeje, za to pak katholskej wěrje schkodźi, dokelž so royalistojo pschec za zastupjerjow katholstwa wudawaja. Hdyž potom wschelakich njerozomnych demonstracijow a njetrěbneje hary dla, kotruž načinichu, jim swětne knježstwo na nohi stupa a wschelakich khosta, měnja, zo su „martrarjo". Wulke skutki pak njejsu, kotrež dokonjeja, hdyž pomniki njepschećelow cyrkwje wumazaja abo je powalić spytaja, hdyž puki zawinuja atd. Z tajkim něčim so nawrót k lěpschim poměram njeporadźi. Nawopak! Lěpje by było, hdy bychu khutnje dźěłali, sami so zaprěwali a pschezjenosć mjez katholikami spěchowali. Hdy bychu ći wschitcy kaž z jenoho stali, by so tež we Francozskej zas wjele polěpschiło a na posledku njekschesćanski, bjezbóžny regiment padnył.

Najnowsche, schtož maja w mysli, je, zo chcedźa abbé-a Loisy-ho z mocu nadběhować. Abbé Loisy je duchowny, kotryž je so posledne lěta we swojich pismach pschec dale wot katholskeje wučby zdalował, tak zo je joho duchowna wyschnosć joho dyrbjała wuzamknyć. Zo je tajki muž nětčischomu njewěriwomu a cyrkej pschesćěhacomu knježeŕstwu witany, kóždy widźi. Tuž je knježeŕstwo joho za professora w kollégu (schuli) de France pschećiwo woli akademije postajiło. „Orleanski Soleil" něrk pisa: „Knjez Loisy žanoho prawa nima, soutanu (duchownu drastu) nosyć. My jomu ju zwottorhamy, hdyž w kollége de France wustupi. Naschi pschećeljo, tak so nadźijamy, budźa wědźeć swoju winowatosć činić." To su njewužitne demonstracije, kotrež ničo njepomhaja.

— Komora zapósłancow je naćisk za dokhodny dawk pschijała. Nětko změje hischće senat rozsudne słowo rěčeć.

Serbiska

hischće spochi bróni. Serbiski wójnski minister Žiwkowić wobkrući na posedźenju ministrow, zo by srjedź hapryla ¼ milliona wójska do wójny wupósłać móhł, hdy bychu jomu telko pjenjez, kelkož žada, pschizwolili. Stotysac wojakow ma so rozłožić po brjohach rěki Dunawy wot Běłohohrodu hač na rumunske mjezy a po brjohach rěkow Sawy a Driny. Minister wójny poruči, zo bychu Kragujewačiska, Nižska a Běłohródska divisija stojnischća zajałe w trójkuće Rudik-Mladenowač-Kragujewač. W nocy wupósłachu do Mladenowača ćežke kanony. Na dwórnischću w Běłymhrodźe stoji spochi kralowski ćah pschihotowany, w lokomotivje je w nocy a wo dnjo woheń, zo by kral kóždu khwilu móhł do Nischža wujěć, hdy bychu Kejžorscy njenadźicy Běłohród dobyli.

— Ze Srebrnicy so pische, zo je so wot serbskoho brjoha rěki Driny pola městačka Zljebac do awstriskich žandarmow tsělało, pschi čimž podwyschk Kowacewić padźe. Awstriscy zalarmowachu nětko najbližschi wotdźěl žandarmow w Stranikowninje. Nětko započa so bitwička z awstriskoho boka, schto su wutsěleli, njeje znate.

— Ze Skutari wukhadźa powěsć, zo so Čornohórscy do wójny hotuja. Na Čornohórsko-turkowskich mjezach je pječa wjele wójska nakopjene, kotrež wobhrožuje město Skutari w Albaniskej.

— Tu khwilu so kmótsja młodych balkanskich ludow, europske wulkomocy, prócuja, so rokoćacych mótkow změrować. Ruska, patronka južnych Słowjanow, počina Serbow kludźić, zo so njebychu, njenadźijejcy so jeje pomocy, do wójny z Awstriskej puschćili. Francozska, Jendźelska a Italska runje tak raznje wot wójny wotradźuja. Serbiska pak njedźiwajcy na wschě dobre rady spochi brónje, kanony a bomby do kraja wozy, zo čłowjek z toho mudry njebywa. Wěčnje tajka keklija trać njemóže. Raz ma so wěc wujasnić.

Illiriska.

Lětsa nastawa stolětna róčnica załoženja Illiriskoho kralestwa. Kejžor Napoleon wutwori je lěta 1809. W VII. a VIII. stolěće rěkachu kraje, kotrež mjez Dunajom, Sawu a Padom ležachu, Sclavinia. Knježachu w nich drobni županjo a wójwodźa. Po rozpadku Samowoho knjejstwa dóstachu so tute kraje pod knježenjo Karla Wulkoho. Tehdom nasta tež Korutanska (Kärnten), kotrejež hranicy w X. stotku dosahachu wot Dunaja hač do Pada. Ale hižo w XI. stotku wliw a móc južnych Słowjanow woteběra, dokelž so Madjarowje na wjeŕch dobywaja. Hakle w XV. stotku Cylejscy hrabjowje z nowa mysl zapschijachu, južnych Słowjanow zjednoćić. Herman zjednoći Khorwatow z Bosnjakami, Urh II. mjenowasche so ban Khorwatow a Dalmatow, myslesche na to, Serbiskej ruku podać a z njej hromadźe na Turkow so walić. Ale z joho smjerću lěta 1456 wusny tež tale wulkotna mysl. Za Habsburgske časy w lětach 1456—1809 tworjesche Krajina zdónk južno-słowjanskich krajow, ke kotrejž tež Istriska, Pomorska, Rjeka a Triest słuschachu. Dnja 14. oktobra 1809 zjednoći Napoleon Styrsku, Krajinu, Goricu, Khorwacisku, Dalmatisku a Korutansku do jenoho Illirskoho kralestwa. Tute kraje wužiwachu wjele dobroho pod francozskim nadknjejstwom. We wschěch schulach wučesche so w słowjanskej rěči, w Lublanje nasta Ecole centrale (centralna schula). Lěta 1813 Illiriska rozpadźe, lěta 1818 ju Awstriska zasy wutwori, ale bjez Styrskeje. Lěta 1849 wumaznychu jeje mjeno.

Ruska.

Kaž ruske nowiny pisaja, je so wulkowjeŕch Demetrius Konstantinowič, blizki krejny pschećel carowy, rozsudźił, so wschitkich prawow wzdać a do klóschtra grecko-orthodoxskeje cyrkwje zastupić, hdźež mjeno Pater Demetrius pschiwozmje. Wulkowójwoda Demetrius Konstantinowič je nětko 40 lět stary a běsche ruski general nawjedowacy divisiju.

Nuza kowa ludźi k sebi.

We Finskej maja Němcy najwjacy mocy a wliwa, dokelž su najbohaćischi. Nimo Němcow bydla tam hischće Łotycy (Letten), Litwjenjo, Polacy, Rusowje a Židźa. Dokelž ma Finska swój sejm a swoje knježeŕstwo, wjedźesche so pschi wólbach kóždy króć wótra wójna mjez tymi narodnosćemi. Tu khwilu je ruske knježeŕstwo runje wuzwoleny sejm rozwjazało, dokelž bě sejmski pschedsyda w nastupnej rěči rusku politiku pschimał. Bórzy budźa nowe wólby. We zwučenych časach bychu so nětko wschelake narodnosće na wójnu hotowałe. Lětsa su so zrěčałe, zo bychu so wójny zminyłe, a su so z dobrym do mandatow rozdźěliłe. Tuž budźa wólby do sejma cyle měrne, bjez wójny. Nad wschitkimi praska ruski kschud a tón jich hromadu dźerži.

Amerika.

4. měrca je William Taft, nowy präsident zjednoćenych statow w Americy, we Washingtonje swoje knježenjo nastupił. Dokelž tón dźeń tež tam wětrec sněhowe hólcy runje tak khětrje zakhadźachu, dyrbjesche so cyła swjatočnosć w sali senata wotměć.

— W New-Yorku bu měschnik Erasmus Assion, fararź katholskeje wosady swjatoho Stanisława, morjeny. Hdyž po Božej mschi do kapale pschińdźe, nadpadźechu joho złóstnicy a zatsělichu joho. Policija tuka na někotrych fararjej njepschećelscy zmyslenych sobustawow cyrkwinskeje rady a je tež hižo někotrych zajała.

Słowjenjo w Americy.

Po knježeŕstwowych zapiskach je w Americy na 3 millionow Polakow, ½ milliona Słowakow, 350 000 Rusow a Rusinow, 300 000 Čechow, 250 000 Khorwatow, 120 000 Słowjencow, 12 000 łužiskich Serbow a 6000 Bołharow. Wschěch hromadźe je na 5 millionow. Najwjacy Polakow je w Chikago, na 300 000; w Nowym Yorku 250 000, w Bufallo 80 000, w Milwauke 75 000 a w Detroit 75 000. Amerikčenjo sebi Słowjanow khwala. „Słowjan w ničim njestoji za Američanom," pische Američan, „a často hischće joho pschetrjechuje z energiju a w rozmnoženju. Słowjenjo pschetrjechuja nětčischich jendźelskich naduwarjow ze swojej dźěławosću, čiłosću ducha a moralnosću." Potajkim Słowjenjo njejsu jenož smjeće za druhe narody.

Serbija.

Dokelž je powschitkowna kedźbnosć nětko na Serbiju złožena, hdźež so kaž pod kotołom pali a wari, budźe drje naschich čitarjow zajimać, něschto bližsche wo kraju a ludu a joho stawiznach zhonić.

Serbija, kraleſtwo na Balkanje, je něſchto wjac hač tſi króć tak wulka kaž Sakſke kraleſtwo, ma pak jeno něichto wjac hač poł tak wjele wobydlerjow kaž Sakſka. (Lěta 1905 mějeſche Sakſka 4508601, Serbija pak 2688747 wobydleri.)

Tutón kraj běſche po pſchećahowanju ludow wotwiſny wot Byzanza (grecſkich kejžorow). Schćěpan I. zjednoći jenotliwe župy do jeneje, podćiſny ſebi županſtwa a załoži ſerbiſki ſtat 1173; grecſku cyrkej poſtaji jako ſtatnu cyrkej. Najwjetſchi błyſchć za Serbiju dobu rjekowſki a ſprawnje knježacy Schćěpan Duſchan, kotryž ſo hiſchće dźenſa w kraſnych a něžnych ſerbiſkich narodnych ſpěwach ſławi. Schćěpan Duſchan pſchidoby Albaniju, Macedoniju, Theſſaliju a Epirus, a da ſo na cara krónować 1346. Tež woſebity ſerbiſki patriarchat załoži, kotryž wot byzanzſkoho wuſwobodźi. Wulkoſerbija pak dołho njetrajeſche. Pod joho naſtupnikami ſo zas jedyn kraj po druhim zhubi, a Serbija bu dale a mjeńſcha, ſkónčnje buchu ſerbiſcy wjeŕchojo vaſalojo Turkowſkeje.

Lětſtotki dołho trajachu bědźenja a wójny Serbow z Turkami, w kotrychž bu njewotwiſnoſć Serbije cyle zničena a kraj turkowſkomu kejžorſtwu pſchidźěleny. Ludnoſć pak wosta ſwěrna ſwojej narodnoſći a wěrje. Z kónc 18. lětſtotka ſo Serbojo mócniſcho wo njewotwiſnoſć prócować počachu, zepjerajo ſo na Rakuſku a woſebje Ruſku, kotraž bě zakitaŕſtwo nad wſchěmi prawoſławnymi (orthodoxſkimi) kſcheſćanami pſchijała. We wójnje wo njewotwiſnoſć wot 1804 Serbojo lěta dołho wojowachu, hač ſo jim w měrje w Bukareſće 1812 z pomocu Ruſkeje amneſtije a ſebjezarjadowanjo wuſkutkowa. Hiſchće raz ſebi Turkowſka Serbijn podćiſny. Po druhej wójnje wo njewotwiſnoſć, kotruž Miloſch Obrenowič nawjedowaſche, bu tón za wjeŕcha wuzwoleny, kotruž wólbu zaſtupjeŕſtwo kraja „ſkupſchćina" 1827 wobnowi.

W měrje w Adrianople 1830 dyrbjeſche Turkowſka Serbiju za ſamoſtatne wjeŕchowſtwo pſchipóznać, kotrež pak dyrbjeſche jej hiſchće tribut płaćić.

Wójny, nutſkowne njeměry a wuběhowanja jenotliwych ſtronow ludu w tutym kraju hač do dźenſniſchoho dnja ſkoro ženje pſcheſtałe njejſu. Milan II., wjeŕch wot lěta 1868, w lěće 1882 Serbiju na kraleſtwo powyſchi. Běſche pak w ſwojim kraju tak mało lubowany, zo 1889 wot knježenja wotſtupi. Joho ſyn Alexander pak běſche hakle 13 lět ſtary, a tohodla hač do joho połnolětnoſće knježenjo Riſtič jako regent wjedźeſche.

W lěće 1893 Alexander, kiž hiſchće połnych lět docpěł njebě, ſo ſam za połnolětnoho wupraji a knježenjo pſchija. To jomu pſchikhilnoſć ſerbiſkoho ludu njedobu, k tomu pſchińdźe zběhnjenjo ſwobodniſcheje wuſtawy, joho žeńtwa z wudowu Dragu Maſchinowej a ſamowólne knježenjo. W nocy 11. junija 1903 buſchtaj kral a joho mandźelſka morjenaj. Z tym ſkónči knježenjo Obrenowičow.

Na trón ſtupi, wuzwoleny wot narodneje zhromadźizny za krala, Pětr Karageorgewič, na kotrohož ſo tukać njeje pſcheſtało, zo na morjenju Alexandra cyle njewinowaty był njeje.

Wobydlerjo Serbije ſu z najwjetſchoho dźěla (93,5 %) Serbojo; po wěrywuznaću ſu grecſko-prawoſławni (orthodoxſcy). Jeno mały dźěl, wokoło 12000 abo 13000 je katholſkich kſcheſćanow, kotſiž maja biſkopa w Běłohrodźe. Lud je jara wójnſcy zmyſleny a rjekowſki, ſchtož je w joho ſtawiznach załožene.

Kraj je z dźěla jara horaty, z dźěla jara płódny. Hłowne płody Serbiſkeje ſu pſcheńca, mais a druhe žita, konopej, wino a ſad. Tſećina kraja je z lěſami pſchikryta. Woſebje wuwite je plahowanjo ſkotu a pčołaŕſtwo. Tež hórniſtwo ſo tam wuwiwa; wuhlo na wjacy měſtnach ryja. Za 57 millionow hriwnow za lěto tworow wuwožuja, za 44 millionow dowožuja.

Niſch

je ſtare kralowſke měſto Serbije a ma ſo, kaž wſcho na to pokazuje, na hłowne měſto powyſchić.

Najwjetſche a dotalne hłowne měſto je Běłohród (Belgrad) pſchi zaliwje Sawy do Dunawy. Běłohród ma 80000 wobydleri. Za hłowne měſto pak ſo khmanje njehodźi. Leži na ſewjernej mjezy abo hranicy kraleſtwa. Je drje wobtwjerdźene, tola nima žaneje wěſtoſće. Něhdźe dobru milu zdalena na tamnym boku rěki k połnocy leži awſtriſka ſylna twjerdźizna Semlin (Zimony). Parołódźe lědma 20 minutow wot tam do Běłohroda jědu a bychu w krótkim čaſu wſcho dowozyć mohłe, ſchtož by twjerdy Běłohród złamało.

Zo bychu tajkomu ſtrachej wuſtajeni njebyli, hižo dlěiſchi čas w Serbiji na to myſla, knježeŕſtwo a reſidencu do južniſchoho měſta Niſcha pſchepołožić.

Niſch je nětkle wokrjeſne měſto Serbije, woſrjedź kraja ležace z wobeju bokow rěki Niſchawy a pſchi zaliwje tuteje do Morawy, hłowneje rěki kraja; tež wobtwjerdźene. Ma něhdźe 20000, a z wojeŕſkej wobſadku wokoło 24500 wobydleri. W měſće je orthodoxſki biſkop a biſkopſka kathedrala (katholikojo maja tam kapału), gymnaſium, wučeŕſki ſeminar, wojeŕſki ſchpital a piwaŕnja. Měſto bě hižo jako Naiſſus Romjanam znate. Tam ſo kejžor Konſtantin Wulki narodźi. Njedaloko měſta ſu naſypy, hdźež ſo we wuſwobodźacej wójnje 1809 Serbojo woprowachu a z półwrowym ſkładom rozbuchnyć dachu. Dwě hodźinje wot Niſcha zdalene ſu ſtaroromſke kupjele Banja.

Měſto Niſch je tež wojeŕſcy jara pſchihodne. Leži pſchi hłownymaj rěkomaj Morawje a Niſchawje, kotrejž we hłubokich, kraſnych a romantiſkich dolinach běžitej a pola Niſcha ſo zjednoćitej. Pſchi Morawje do hornich krajinow wjedźe praſtara dróha do Macedonije a Uesküba; pſchi Niſchawje pak hiſchće wažniſcha dróha do Sofije a dale po Bołharſkej hač do Konſtantinopla.

Wobě drózy ſu tež Rakuſchenjo wužili w měrniſchich čaſach, hdyž ſebi hiſchće na žanu wójnu njemyſlachu, a hdyž orientſku železnicu twarjachu. Tu wjedźechu wot Běłohroda po dole Morawy do Niſcha a wot tam po dole Niſchawy pſchez měſće Pirot a Zaribrod do Sofije na puću do Konſtantinopla. Z Niſcha tež druhu železnicu twarjachu po dole Morawy horje hač do Skoplie (Uesküba), z wotkelž železnica dale hač do Saloniki pſchi ägejſkim morju wjedźe. Wſchitke tele železnicy pſchez jara kraſne romantiſke krajiny wjedu.

Wot Běłohroda hač do Niſcha je 244 kilometrow, kotrež železnica za 5 hodźin pſchejědźe, wot Niſcha hač k bołharſkim mjezam 100 kilometrow, hač do Skoplie k połdnju je 209 kilometrow.

Hdyž dha ſo tak hłowne dróhi w Niſchu zetkuja, móžeſch ſebi myſlić, zo je hižo z praſtarych čaſow Niſch wažne měſto było, a ſu ludy krawne wójny wo nje wjedli. Attila, „ſchwikadło bože", ze ſwojimi krewjelačnymi črjódami je zapuſći, kejžor Juſtinian pak je zas natwarić da. W lěće 1443 je madjar Hunyady dobu; pozdźiſcho pak Turkojo je Wuheŕſkej zas wutorhnychu a dwě ſćě lět zdźeržachu. Rakuſchenjo pſchićežechu a pod markhrabju Ludwikom Badenſkim w lěće 1689 ze ſławnym dobyćom Turkow pſchewinychu. W lěće 1690 pak bu Niſch zas turkowſki, a tak ſo wo měſto njepſcheſtawajcy wojowaſche. Zo pſchi ſtajnych wobhlěhowanjach a mnohim potſělenju je ſurowje ćerpjeło, ſo rozemi. Tuž dha tež wot romſkich twarbow a turkowſkich wobtwjerdźenjow ſkoro ničo wjac wyſche wostało njeje, woſebje dokelž w poſlednim nadběhowanju Turkow ſerbiſka wobſada twjerdźiznu z rozbuchnjenjom rozwali. Nětčiſche wobtwjerdźenja z wěžu ſu nowe.

Wobydlerjo Niſcha ſu z najwjetſchoho dźěla kſcheſćenjo. Turkojo ſu nimale wſchitcy Niſch wopuſchćili. Jeno blizko pſchi twjerdźiznje hiſchće črjódka w drjewjanych budkach bydli, kotſiž maja w Niſchu mału modleŕnju abo moſcheju. Niſch pak je moderniſke měſto ze ſchěrokimi dróhami. W nim je wjele žiwjenja. Hdźe pak chce tam knježeŕſtwo ſo zaměſćić, njeje znate, a budźe drje ćežko rozſudźić, dokelž ſu tam jeno nizke twarjenja, najbóle pſchi zemi ſtojace bjez hornich poſchodow. Z wjetſcha maja wſchě pſchekupſke klamy, dokelž ze wſow nimale wſchón lud do Niſcha kupować khodźi, ſchtož trjeba. Za kralowſki dom je lěpje ſtarane, pſchetož konak paſchow z kraſnej zahrodu z turkowſkich čaſow je hižo pſched lětami na kralowſki hród pſchetwarjeny, a kral tam kóžde lěto, hdyžkuli do Niſcha pſchińdźe, bydli.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Kŕćena: Cäcilija, Dominika Buhla, ryćeŕkubleŕskoho inspektora w Ćichońcy, dź.

Zemrěli: 23. febr.: Pawoł, Mikławša Neka, dźěłaćerja w Budyšinje, s., 15 l. 4 m. 24 dn. — 3. měrca: Hańža zwudow. Hendrichowa rodź. Mužikec w Budyšinje (ev.-l. na Mikławšk pohrjebana), 89 l. 7 m. — 6. měrca: Rosina Nawratilowa rodź. Eberrechtec, předpředźeŕka w Hajnicach († w Budyšinje w khorowni), 34 l. 11 m. 24 dn. — 8. měrca: Pawoł Gustav Adolf, bětnaŕ we Wjelećinje († w Budyšinje w khorowni), 32 l. 8 m. 11 dn.

Ralbicy. Kŕćeni: Hańža Wórša, Jakuba Młynka, khěžkarja w Róžeńće, dź. — Madlena Marija, Jurija Žura, žiwnosćerja w Šunowje, dź. — Mikławš Pawoł, Mikławša Hejduški, žiwnosćerja w Konjecach, s. — Jurij Józef, Jurija Lipiča, žiwnosćerja w Nowoslicach, s.

Wěrowanaj: Michał Jurk, m. s. Michała Jurka, kublerja w Róženče, z Mariju Klimantec, m. dź. † Pětra Klimanta w Róženče.

Zemrěł: 16. febr. Michał Frencl, wumjeńkař w Róženče, 72 l. 2 m. 15 dn.

Filipsdorf. Duchowne exercicije: 1. Za měšnikow 19.—23. jul., 2.—6. a 23.—27. augusta. 2. Za wučerjow 26.—30. julija. 3. Za knjezow 13.—17. septembra. 4. Za muži a młodźencow 21.—25. julija. 5. Za žony a holcy 19.—23. hapryla, 3.—7 a 24.—28. meje, 5.—9. julija, 16.—20. augusta, 4.—8. oktobra. — Poslednje zastaniśćo na sakskej železnicy: Nowy Gersdorf. P. Prane Miklas, C. Ss. R.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 372. Ed. Merzinger w Drježdźanach; 373. 376. z Budyšina: Pětr Zarjenk, Marija Baršowa; 374. Hańža Gudowa z Hrubjelčic; 375. Jan Pjetaš z Małsec; 377. expos. Jan Wjenka w Aue.

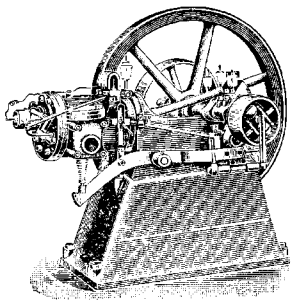

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž też
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader. [4
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌ak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌ak 307.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a
optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857. 8]

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby,
plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12I
prjedy R. Wunderlichowy
zubjacy atelier. 7]

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću
pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Privatni 4 %. | Khapki. | Čapki. | Krawcy 10 %.

Dźěćace suknički. | Fale. | Korsetowe štalty. | Nohajcy. | Košle. | Kolowy. | Krajna wołma. | Sylna wołma. | Wutrobołopješkata wołma. | Zawěški. | Gardiny. | Kornarje. | Šemisety. | Sič̌. | Šlipsy.

Zhorjelski překupski dom
Jan Schaaf. [49

Budyšin. Bohata droha 29.

Prěnje wosebite překupstwo
za serbske drasty.

Wołmjane čorne posamenty
za jaki (kuty)
—.35, —.50, 1.—, 1.50 hač do 2.75.

Herkules porty (čorne)
w 5 kajkosćach a 10 šěrokosćach.

caki (čorne).

Banty a sekle z pisanych posamentow.

Běle špachtlowe canki
we wulkim wubjerku
po znatych tunich płaćiznach.

Francy, wołmjane a židźane.

Zelene židźane rubiška
w krasnych nowych mustrach.

Čorne židźane banty
wosebje šěroke a ćežke k seklam.

knefle,
lacki,
canki,
šnóry
a wšitko
štož so we

šwalčistwje

trjeba.

Šwalče dóstawaju 10 %, **privatni** 4 % rabata.

Ręči so serbski. ——— **Ręči so serbski.**

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** zmĕje jutře njedźelu 14. měrca měšačnu zhromadźiznu. [45

Burske kubło

čo. 20 w **Róžeńce** z nĕhdźe 44 kórc. ležomnosćow, z wulkej sadowej zahrodu a z cyle blizkimi polami a łukami je **hnydom** ze swobodneje ruki na předań. Dalše zhoniš pola **wobsedźerja.** [43

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisańja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wĕcy atd.

Rĕči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Janska Kupjel w Smječkecach.

Wot póndźele 15. měrca su kupjele dźeń wote dnja wotewrjene a to wot 2 hodź. popołdnju.

47] Eduin Hager.

Ratařska šula w Budyšinje.

Přichodny **lětni semester** započnje so **wutoru 20. hapryla 1909.** — Přizjewjenja nowych wučomcow přijima podpisany direktor, kotryž je tež rad zwólniwy, wšelake naprašowanja zwotmołwjeć.

17] **Prof. Dr. Gräfe.**

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwuměšomu wuwjedźenju. **Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki** atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće kralowy-wudowy Karoly

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehce restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźĕłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšĕch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rĕčimoj tež serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowĕdźenju	2 %	danje na lĕto.
„ měšačnym „	2½ %	
„ 3měšačnym „	3 %	
„ 6- a 12měšačnym „	3½ %	

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Wične płaćizny:

		w Budyšinje 6. měrca wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 11. měrca wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.		17	52	18	4	18	37	19	4
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.		12	80	13	—	12	54	13	12
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.		13	2	13	58	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara		—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa		10	30	10	60	10	80	11	20
Rožka, nowa . .		8	—	8	13	7	90	8	20
Ječmjeń		9	30	9	70	8	50	9	50
Wows		9	—	9	30	8	60	9	—
Hroch		9	50	12	—	—	—	14	50
Woka	50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły	centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš w K. . . .		19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny		2	10	2	50	—	—	3	—
Pšeńčna muka		10	75	19	75				
Ržana muka		9	50	13	50				
Syno		3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena	z cypami	3	67	3	84	—	—	4	50
	z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	66
Prosata 738 (w Kamjencu 286) jene		10	—	25	—	14	—	24	—
Butra 1 kg		2	40	2	60	2	30	2	60
Jeja, mandl		1	13	1	20	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rĕznoho skotu w Drježdźanach 8. měrca 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—41	hr.,	rĕzna waha	56—77	hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40	„		59—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40	„		48—72	„
4. Ćelata,	„ „	„	„	40—54	„		70—84	„
5. Swinje,	„ „	„	„	48—55	„		63—70	„

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšĕch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

6]

Wutrobny dźak a „Zapłać Bóh!“

wuprajamy wšitkim, kotřiž su našoho luboho

Jana

z wopytowanjom pustoho wječora, přez wěncy, křižiki a k rowupřewodźenju swoje sobužarowanjo wopokazali, wosebje pak tež knjezomaj wučerjomaj ze šulu.

Zrudźena swójba **Jakubašec**

48] w **Smječkecach.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 12. | Budyšin, 20. měrca 1909. | Lětnik 47.

Swjaty Józef joho namaka.

K swjedźenjej swjatoho Józefa chcu wam luboznu stawizničku powědać, kotruž sym něhdźe namakał, zo bych też wam pomhał z nowa wubudźić a wobkrućić dowěru na zastupnu prósstwu swjatoho Józefa. Lubozny podawk je ze žiwjenja wzaty a njeje jeno wumysleny. Mjena su přeměnjene.

W Rěčicach běše před někotrym časom česćomny žandarm Runka, kotryž drje běše kruty a swěrny we službje, tola cyle sprawny a štož móžeše dobroćiwy, tak zo mějachu joho wšitcy rady. Wón bě dobry křesćan, kaž tež cyła joho swójba. Najbóle pak dyrbješe kóždomu so lubić, zo ze swojej mandźelskej Hańžu woprawdźe rjane a bohuspodobne mandźelstwo wjedźeše. Hižo běštaj swój sležborny kwas dožiwiłoj. Cyła wjes so z česćomnej swójbu, mandźelskimaj a dźććimi, sobu radowaše. Dopołdnja běchu swjatočne kemše byłe, kotrež běštaj mandźelskej sebi skazałoj, a też jara wjele wjesnjanow bě ke mši přišło. Po kemšach běchu jimaj wšelacy zbožo přeli, a potom běchu mandźelskej ze swojimi dźććimi při wobjedźe wjeseli pobyli.

Slěbro-jubilaraj běštaj popołdnju zas samaj. Dźćći, kotrež běchu z dźěła na službje, z dźěła wobstarane, běchu so zas z nimaj rozžohnowałe. Tak cyle zbožownaj hromadźe sedźeštaj a hišće jónu wopominaštaj zbožo tohole dnja, zbožo dokonjanych 25 lět, wopominaštaj też hišće prjedawše žiwjenjo „we swobodźe“.

„Hańža“, praji muž, „móžemoj so woprawdźe Bohu z cyłeje wutroby dźakować za wšitku miłosć, kotruž je nad namaj wopokazował. Tola też swjatomu Józefej sym ja wulki dźak winojty, zo je mi a za mnje pola luboho Boha prosyć pomhał. Sym přeswědčeny, zo mam so joho zastupej a zakitej dźakować, zo njejsym so cyle zabłudźił. Dźensa tebi to dyrbju wupowědać.“

„Hańža, trochu drje wěš, zo njejsym přec tak porjadny človjek był, kaž wot toho časa, zo smój so zeznałoj. Haj, móžu prajić, zo drje nic złóstnik, ale tola witka abo chceš-li štryk sym był.“

„Nó, nó, Jano, tak zlě drje tola było njeje“, praji žona so smějkotajo.

„Nó haj wšak, zły drje runje nic, tola pak njedočink. Wěš, pola wojakow wšak po času tajki sy. Něštožkuli tam słyšiš a widźiš a zhoniš. Njecham ći to dale rozpowědować. Ale wěr mi, njedočink tola běch — doniž mje swjaty Józef namaka, a to je so takle cofało:

Swjatoho Józefa sym čas žiwjenja rady měł, dokelž naš knjez farař w towarstwje młodźencow často wo swjatym Józefje rěčeše. A hdyž před nimale štyrceći lětami dom wopušćach a do wojakow dźěch, moja luba a pobožna maće mi hišće dobre wučby na puć dawaše. Budź jej Bóh hnadny — jene jeje słowo njejsym ženje zabył. Wona mi praješe: Jano, luby synko, wěm, zo wšelakim stracham napřećo dźeš, a mam starosć wo tebje. Sluby mi jene: Spěwaj kóždy dźeń, hdyž lehnyć dźeš, z najmjeńša jene „Strowa sy Marija“ k česći swjatomu Józefej!

Tajki wšak sym přecy był. Lubił rady a husto wjele njejsym. Hdyž pak sym něšto slubił, potom sym to też kruće dźeržał. Tak so słuša za muža, tak so słuša za sprawnoho wojaka. Maćeri sym to tehdom slubił, a dźeržał sym swoje slubjenjo. Je drje jara mało wječorow było, zo sym swój slub zabył abo zakomdźił. Sym to swjatomu Józefej k česći činił — a za to je wón też mje namakał. Wón traš je sebi myslił: Na čakaj, witka, tebje žno nadeńdu.

Prěnje, štož swjaty Józef sčini, bě: wón mje do prawoho prědowanja dowjedźe. Toho ženje njezabudu. To je so takle cofało:

Přińdźech jónu zas dom. Běch tehdom podwyšk. Dołho wjac doma był njeběch; tu mje na dobo žadosć za domiznu zaja. Wuprosych sebi wot wyššich dowol na někotre dny a wjeselach so spominajo na to: Te naše holcy tam, te budźa hladać, hdyž ze swojimi swětłymi kneflemi a tresami přińdu!

A běch domoj dojěł.

Tola prěnje, štož słyšach, bě: Holcy našeje wosady maja tydźeń dołho exercicije. Naš horliwy knjez farař knjeznam a też druhim stawam exercicije doma přihotowaše, zo njetrjebachu dale jězdźić. Z tym je też wšě měješe — dale móže abo chce jich jeno mało jězdźić. — Zo mi to lube njeběše, móžeš sebi myslić. Što nětk moje knefle a tressy — žana holca na mnje ani njepohlada, běchu wšě kaž klóštrske knježny ćiche.

Ale hišće wjac dyrbješe mje překwapić. Hdyž so pobožnosće ke kóncej bliżachu, cuzy duchowny, kiž pobožne zwučowanja nawjedowače, na prědowanju wozjewi: Jutře, pjatk, wječor w šesćich přednošk za knježny wu-

padnje; město toho přeprošuju wosadnych młodźencow na prědowanjo, kotrež budźe cyle wosebiće za nich.

To běše, kaž nětko widźu, cyle runje za mnje přihotowane, a spóznawam w tym zarjadowanju ruku swjatoho Józefa. Moja sotra Hana mi měra njeda, doniž njeprajach: „Na, mojedla, chcu tebi k woli tam hić. To pak ći praju, wjele na sebi přeměnjeć njebudu.“

Tuž tam dźěch do toho prědowanja. Ale kajke prědowanjo to běše! Wo swjatym Józefje knjez rěčeše; joho słowa běchu same škrě, kotrež do wutroby padachu a tam zažehlachu. Wón rěčeše wo česći a čestnosći, wo winowatosćach służby, wo wjertawkach a lohkomyslnych słabuškach. Móžu ći prajić: poł prědowanja hišće njebě nimo — a hižo je mi zyma a horco. Widźu jasnje: Ně, Jano, tak ta wěc njemóže dale hić. —

Na, štož sym hdy činił, to njejsym ženje jeno po połojcy činił. Tak też tudy nic. Sym sebi k wutrobje wzał te prědowanjo; a wosebje, štož tón duchowny wo wuzwolenju powołanja praji, kak maja młodźi ludźo na swój přichod myslić. Joho słowa sym sebi hač do dźensnišoho dnja spomjatkował, dokelž sym sebi je často wospjetował: „Młody přećelo“, wón praješe, „hdyž chceš sebi dobru towařšku za žiwjenjo namakać a jako mandźelsku do swojoho domu dowjesć, dźerž so k swjatomu Józefej. Dom a kubło móžetaj tebi wot staršeju namrěć, dobra mandźelska pak je wosebity dar Boži. Tu hnadu dyrbiš sebi z modlitwu, z čistotu, strózbosću a zlutniwosću pola Boha zasłužić. Młody človjek, kiž njeje čisty, strózby a zlutniwy, a tola k woltarjej stupi, haj traš pěknu holcu do swojoho hrěcha sobu sćehnje, tón poklećo Bože na so wobroći a sčini hišće wbohu žonu a cyły splah njezbožowny. Jenož hdyž dwaj kaž Józef a Marija hromadźe bydlitaj a we swojim Nazareće Jězusej, swojomu Bohu, służitaj, jenož potom Boži měr we wutrobach a Bože žohnowanjo w domje bydli ...“

Na, Hańža, njetrjebaš płakać. Wšak je wšitko dobry kónc nadešło, Bohu dźakowano!

Tuž dha, to běše prěni raz, zo mje swjaty Józef namaka.

Ja ći praju, žona, hdyž domoj přińdźech, běch mjehki kaž wósk. Hdy běše tehdom štó přišoł a prajił: „Zebjeć so a dźi do klóštra, Jano; swět je zły — ja běch šoł!“

Joho žona so zas směješe, hdyž to wusłyša — knjez žandarm a w klóštrje!

„Na, haj wšak, žona, tak daloko dźěn dóšło njeje. Ale wot teje hodźiny počach być druhi človjek. Widźach jasnje, zo sym žałostnje lohki a žiwy był drje nic złósćiwje, tola pak bjeze wšeje krutosće a swědomitosće. Jako wojak drje běch swojim předstajenym so spodobał, tohodla sym też na podwyška a seržanta postupił — hewak pak běch kaž mutelčka. Štóž mje měješe, tón móžeše mje wjerćeć kaž chcyše. Prědowanjo mi woči wotewri. Mjerzach so sam na sebje. A nětk dyrbješe hinak ze mnu być.

K tomu pak bě hišće druhe žedźenjo mi do wutroby so dobyło. Žadach sebi za swojim domom. Pola wojakow drje bě njestarostne a lohkomyslne žiwjenjo, a hačrunjež běch swoje lěta wubył, zo mějach prawo na někajke zastojnstwo, běch hišće dale mohł pola wojakow wostać. Tola přec po swěće běhać a nikoho njeměć, kiž by ći dobry był a komuž by też ty dobry był, to wutrobu njespokoji. Tuž běch sebi wotmyslił, zo chcu sebi pěknu a dobru žonu pytać. Tola te prědowanjo mi też tudy pokaza, zo wšak to tak jednora a lohka wěc njeje, pěknu a dobru žonu dóstać. Tajki rjany wojak a w krótkim feldwebl — měnjach, zo trjebam jeno rucy wupřestrěć, a za kóždy porst so mi jena powsnje, a budźe połna džaka, kotruž sebi wozmu.

Haj, wěrno je, dosć běch jich hnydom mohł měć. Tola mam też woči, zo sym widźeć mohł, kak je so někotromu z mojich kolegow zešło. Štó wě što, měnjachu, zo su dobyli, a běše to radowanjo a khwalenjo: tajkule žonu je dóstał; za krótki čas pak wšitcy widźachu, kak je so zjebał. A hdy bych ja tajku „micku“ dóstał, kotraž so mi bórzy jako „kočišćo“ pokaza! ...

A k tomu nětko tele prědowanjo!

Po prědowanju du k sotře a praju jej: „Hana, hdy tón cuzy duchowny spowědź słyši?“

Hana rozdajicy hubu na mnje hlada, cyła blěda a čerwjena, njemóže słowa prajić, tak so dźiwa.

A što ta holca sčini? Lědma je do toho přišła a hižo leći tajka, kajkaž je, na faru a tam zazwoni, zo farař a tón cuzy knjez za wječerju so stróžitaj, měnicy, zo ma khětře něchtó ke khoromu. — A potom přičéri domoj a cyła so pyri z wjesołoscu: „Jano, wjele dobroh' wot toho knjeza, wón drje je jara mučny wot prědowanja a tych mnohich spowědźi; tola za wojaka je wón k rěčam, byrnje wo poł nocy było. Bórzy po wječeri dyrbiš so přihotować a do cyrkwje přińć.“

„Dundyrholca, to sy mi rjanu wěc naparała!“ Wjac wurjeknyć njemóžach, a jara mudry napohlad drje mjez woči měł njejsym. Hana z najmjeńša je so cyły wječor kichotała.

Zo so mi wjac wječerjeć njechaše, móžeš sebi myslić. Skónčnje prajach: „Nó, Hana, służba je służba; tuž póńdu.“ Wopasach so zas z tesakom, kotryž běch hižo wotpołožił, dźěch do cyrkwje a wućahnych swoje wojerske modlitne knižki a přihotowach so na spowědź wot cyłoho žiwjenja. — Na, Hańža, derje mi njeběše. Radšo chcu cyłe poł kopy paduchow abo druhich njedočinkow łójić, hač tehdom takle sam ze sobu wojować, samlutki w cyrkwi, a na knjeza čakać.

A knjez přińdźe. A móžu ći prajić: krasnje to dźěše! To bě duchowny! Tón wědźeše, kajcy wojacy su. Tři dźěle je wón sam prajił; ja jeno trjebach haj abo ně prajić.

Zawěrno, derje mi najprjedy njeběše. Hdyž pak bě wšo nimo, a ja zas dom přińdźech, dha sym ja wzał Hanu wokoło pasa a sym z njej tři, štyri króć so we jstwje powjerćał. A nan a mać staj so smjałoj, zo jimaj sylzy po licomaj běžachu.

Ženje njezabudu słowow, kotrež mi tón knjez na puć sobu da: „Spěwajće k swjatomu Józefej, a budźće sam tajki Józef: potom žno też swoju Mariju nadeńdźeće. Ja wam to slubju w Božim mjenje. Štóž je dobru žonu namakał, tón je wulke kubło namakał a žohnowanja wot Boha nabudźe.“ To sym sěrwu činił, a tak sym namakał tebje, moju lubu Hańžu!

Mje pak bě prjedy swjaty Józef namakał.“

Słowčko staršim, kotrychž dźěći k prěnjomu swjatomu woprawjenju póńdźa.

„Dajće dźěćatkam ke mni přińć!“ Tak přiwoła bóžski přećel dźěći nětkle Wam, zbožowni starši, kotřiž maće dźěći, zo lětsa prěni króć k swjatomu woprawjenju póńdźa. Jězus, syn Boži, k prěnjomu razej do

wutroby dźěsća zastupi, zo by tam bydlił a njesměrne zbožo wudźělał, kaž jónu w domje Zachäusowym.

Čas, zo so dźěći hižo w šuli přihotuja na prěnje dóstaco swjatoho woprawjenja, tu nětko je. Na tute prěnje swjate woprawjenjo so kóžde dźěćo wjeseli. Je dźěn to najrjeńši a najzbožowniži dźeń cyłoho žiwjenja. Też Waše dźěćo, zbožowni starši, je mjez tak zbožownymi. Ale wot Was pak też wjele wotwisuje, hač budźe wone na tutym dnju woprawdźe znutřkownje zbožowne. Za jich dobre přihotowanjo budźeće najprjedy Wy starši zamołwići. Kaž něhdy na sudnym dnju, tak też na dnju prěnjoho swjatoho woprawjenja žada sebi bóžski Zbóžnik Waše dźěćo wot Was. Tuž přiwobroćće Wašomu zbožownomu dźěsću w tutych dnjach přihotowanja Wašu lubosć a kedźbnosć.

1. Hdyž dyrbiće při wukubłanju Wašoho dźěsća přecy z nim čuć a myslić, płaći to wosebje też w tymle času zbožownoho přihotowanja. Tohodla rěčće často, po możnosći kóždy dźeń, ze swojim dźěsćom wo joho prěnim swjatym woprawjenju, wo joho najwjetšim zbožu, kotrež we swjatym woprawjenju wočakuje. Dźěćo dyrbi widźeć, zo nan a mać, haj cyły dom so na tym interesuje. Hdyž tohodla dźěćo z woprawjenskeje wučby domoj přińdźe, prašejće so, što je dźensa wukło a słyšało, hač je swoje wotmołwjenja derje wědźało, hač je swoje modlitwy dźensa pobožnje dokonjało a Jězusa w najswjećišim sakramenće w Božim domje wopytało atd. Pěkne, horliwe a zahorjene dźěćo budźe žno samo wot so, nječakawši na prašenju, to wšitko powědać. Posłuchajće pak potom też rady a wjesele z interesom na nje.

2. Pomhajće dźěsću při přihotowanju joho **rozoma.** — Zo by so rozom přihotował, zo bychu dźěći wšo wědźałe, štož je hódnomu swjatomu woprawjenju trěbne, dawa drje duchowny nabožnu wučbu cyłe lěta a posledni čas wosebitu wučbu. Wy dyrbiće so nětko za to starać, zo su Waše dźěći tutej wučbje porjadnje přitomne. Doma dyrbiće jim telko časa dać, zo móža sebi, štož je nadate, też nawuknyć, haj, Wy maće za tym hladać, hač so to też woprawdźe stanje. Hdyž Wam duchowny wozjewi, zo Waše dźěćo hišće njeje zrałe, dha so tomu podźišće, dajće Wašomu dźěsću hišće dale na wučbu khodźić, a skónčnje čakajće ze swjatym woprawjenjom hišće lěto. Kak zrudne sćěhwki mohło prěnje swjate woprawjenjo za Waše dźěćo měć, hdy by njehódne było! Runje w našich časach nas nazhonjenjo wuči, zo su młodźi ludźo, hólcy a holcy, kotrež njejsu dospołnje wo najnuznišich wěcach nabožiny wuwučene, najwjetšim strachom a spytowanjam wustajene, kotrymž też bohužel často podleža. A hdyž je dźěćo jónu z njedosahacymi wědomosćemi pola swjatoho woprawjenja było, potom njebudźe też wjacy wjele wuknyć, potom je z pilnosću nimo.

3. Pomhajće pak jim też jich **wutrobu** přihotować, zo ju wučisća wot wšelakich zmylkow a wopačnosćow. Hdyž je njeposłušne abo ze swojimi bratrami a sotrami so wuměčuje, potom z krótkimi a raznymi słowami je napominajće a prajće: To so njesłuša za dźěćo, kotrež chce we swjatym woprawjenju Jězusa přiwzać, kiž je tak posłušny a čichomyslny był.

Tola nic dosć, zo dźěćo jenož zmylki wotpołoži, dyrbi też přiběrać w dobrym a wosebje počinkow nabywać. Hladajće, zo so porjadnje modli, rano, wječor a k blidu. Sćelće je tak husto hač možno, najlěpje wšědnje na Božu mšu. Njehodźi-li so to, dźerźće na to, zo wšědnje z najmjeńša jónu Boži dom wopyta a Jězusa w Najswjećišim sakramenće postrowiwši tam prosy wo wotpołoženjo dobreje spowědźe a dostojne dóstaco prěnjoho swjatoho woprawjenja. Wosebje pak też na to kedźbujće, zo so wobkhada ze złymi towaršemi zdaluje.

4. **Modlće so pilnje za swoje dźěćo!** — Dyrbi-li so wulcy ważny skutk přihotowanja na prěnje swjate woprawjenjo derje poradźić, dyrbja tři zhromadnje skutkować:

a) Bóh luby Knjez ze swojej hnadu;
b) dźěćo samo;
c) duchowny wučeŕ a joho pomocnicy, štož dyrbja wosebje starši być.

Hnada Boža wuliwa so w tutych dnjach wjele nadobnišo na dźěćo. Dźěćo je pilne a zahorjene. Duchowny wučeŕ je hižo přez swoje powołanjo winowaty, należnje a swědomiće wo woprawjeńsku wučbu so postarać. Zo pak by cyły skutk přihotowanja so derje poradźił a přez Bože žohnowanjo krónu dóstał, je k tomu modlitwa trěbna a to wosebje też modlitwa starších.

Starši dyrbja so z cyła wjele za swoje dźěći modlić, zo by Bóh jich prócu wo wukubłanjo jich dźěći žohnował; najwjacy pak w času wokoło jich prěnjoho swjatoho woprawjenja. Tuž modlće so pilnje a wobstajnje z měnjenjom, zo by Waše dźěćo prěnje swjate woprawjenjo prawje dostojnje dóstało. Modlće so za nje rano, zo by dźeń derje nałožiło. Modlće so za nje na Božej mši, a hdyž sami swjate sakramenty dóstawaće, wosebje při dźakprajenju po swjatym woprawjenju, hdyž Jězus Khrystus we Wašej wutrobje wěrnje a woprawdźe přebywajo je čim bóle přikhileny, próstwy a přeća wusłyšeć a dopjelnić. Ale też při zhromadnych wječornych paćerjach přizamknće hišće: „Modlmy so hišće Wótče naš za naše dźěćo, kiž lětsa k prěnjomu swjatomu woprawjenju pójdźe. Też swjatu Mariju, mać Božu, swjatoho jandźela pěstona a jich swjatych mjena patronow prošće wo zastupnu prósstwu. Budźće přeswědčeni, tajka wobstajna modlitwa wotewri dźěsću nadobne žórło hnadow a na dźěćo same budźe to njesměrnje pozběhowacy a natwarjowacy zaćišć činić.

5. Dawajće pak dźěsću też dobry **přikład!** Słowa hnuja, přikłady ćahnu! To też tu płaći. Dobry přikład staršich je najlěpši katechismus, z kotrohož dźěćo najwjacy nawuknje. Modlće so sami! Budźće sprawni a přiběrajće też sami na pócćiwosći!

Połnosć njebjeskoho žohnowanja budźe so wuliwać na Wašu cyłu swójbu a na wšitke bydła Wašoho domu, hdyž budźeće nic jenož dny, ale tydźenje dołho w rjanej luboznej přezjednosći ze swojim dźěsćom dźeń prěnjoho swjatoho woprawjenja wočakować. Z tej samsnej lubosću a wjesołosću, z kotrejž je Jězus jónu do domu Zachäusa zastupił, wón też do Wašoho domu zastupi.

6. Štož skónčnje přihotowanjo cyła nastupa, činja mnozy starši skerje přewjele hač přemało, najbóle ći, kotřiž, kaž so praji, to móža. Hdźež je tohodla hišće dobre wašnjo, zo dźěći w jenajkej drasće k swjatomu woprawjenju du, wostajće to. Hlejće, hdyž tomu tak njeje, potom zamožići starši swoje dźěći z wosobnymi, z nadpadowacymi drastami wuhotuja — a to móže wulke njezbožo za dźěćo same być. Djaboł hordosće w joho hišće njewinowatej wutrobje zeskhadźa, a runje we swjatym wokomiku, hdyž před kehelkami kleči, traš ze zacpěćom na khude, jednorje zwoblekane dźěćo, kotrež pódla njoho kleči, zhladuje. O kajke njezbožo, a tola móže so pod tutymi wobstojnosćemi lohcy stać a bohužel so też stanje. Tohodla, křesćancy starši, zwoblekajće Waše dźěći po możnosći jednorje a jenajke. Bóh njehlada na drastu, ale na wutrobu.

Hdyž budźeće Wy to wšitko wobkedźbować, potom sće dopjelnili nadawk bóžskoho Zbóžnika: „Dajće dźěćatkam ke mni přińć“, potom sće jomu Waše dźěći woprawdźe na hódne wašnjo přiwjedli. Radosćiwa sylza, kotraž so we wóčkomaj Wašoho dźěsća zabłyšći, też Was zwjeseli a wozboži. Dźeń prěnjoho swjatoho woprawjenja Wašoho dźěsća budźe też za Was zasy jedyn z najrjeńšich Wašoho žiwjenja, a Wam wšě Waše prócy bohače zaruna; něhdy w njebjeskej krasnosći pak budźa Waše dźěći Waša radosć, Waša króna. — Tomu daj Bóh!

Pokročowanjo:

„Wobrazki z pućowanja do Italskeje“

dyrbješe dźensa njedosahacoho ruma dla wuwostać. Prosymy wo sćerpnosć.

Redakcija.

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšchina.** - Wčera, na dnju swjatoho Józefa, rano w 7 hodźinach dóstachu 2 w tudomnej tachantskej cyrkwi wosmjo sakscy bohoskowcy, kotřiž we Wrótsławju theologiju studuja, tonsuru a schtyri nižsche swjećizny. Běchu to kk. Jurij Kurze a Jan Spetlak ze Žitawy, Franc Walter z Lubija, Erich Harazim z Lipska, Alfred Schmidt z Borny, Jurij Rheda a Maximilian Rauer z Drježdžan a Jan Erdtel z Mišchna. Jim bě so jako dźewjaty pschizamknyk k. Otto Ewald z Lipska, kiž je dotal theologiju w Bonnje studował a hischće na jene lěto do seminara, snadź tež do Paderborna, pójdźe. Spomnjeni mkodźencojo běchu wo nižsche swjećizny sami prosyli. Wot wutory wječor su so na tudomnym tachantstwje z duchownymi zwučowanjemi na wažny swjaty skutk pschihotowali. — Mjez nimi móže k. Rheda tež serbski. — Naschi schtyrjo kandidaći duchownstwa, kotřiž su na poł lěta w Paderbornskim seminaru, kk. Cyž, Ebermann, Koschicki a Langhammer, su tam do hódu hižo nižsche swjećizny dóstali a budža w tydźenju do bokmonćki na subdiakonow a diakonow swjećeni. Měschniska swjećizna budže najskerje w Budyschinje jutrownu sobotu, zo bychu ći knjeza hnydom jutrowne swjate dny móhli prěnju Božu mschu swjećić a potom bórzy duchownu službu nastupić.

Z **Budyšina.** Jednota, towarstwo katholskich Serbow, měješe minjenu njedźelu w katholskej towaršni porjadnu měsačnu zhromadźiznu pod nawjedom předsydy, knjeza kanonika fararja Žura.

Po zwučenym wašnju wuspěwachmy najprjedy zhromadnje kěrluš a słyšachmy potom přednošk našoho městopředsydy, knjeza kapłana Žura: „Muž, kajkiž dyrbi a njedyrbi być.“ Muža je Bóh najprjedy stworił; za to dyrbi tež knjez być, při tym pak nic žadyn tyran; muž a žona mataj přecy w lubosći a spokojnosći hromadźe skutkować. Muž dyrbi tež mudry być. Hdyž to je, je jomu póćiwa, hospodarska a křesćanska žona lubša hač traš tajka, kotraž móže jenož z wonkownymi rjanosćemi błyšćić. Mudry muž je z dobom tež čichi muž, kiž je rěčeć a připosłuchać z dobom nawuknył; prawe słowo změje stajnje na prawym městnje a budże je w prawym času wužić wědźeć. Při tym pak dyrbi tež być sprawny a pilny; spěwać a dźěłać budże přecy so prócować po prawym wašnju zjednoćić. Wosebje pak dyrbi muža debić počink sylnosće; tón čini joho hakle cyłoho muža. Tola móže sebi tež stajnje swoju wjesołu mysl wobkhować, wšo pak dyrbi přecy w mjezach křesćanstwa być a wostać.

Po jara zajimawym přednošku zaspěwachmy zhromadnje nješto ludowych spěwow, a potom poręča hišće knjez kanonik farař Žur nješto wo influency. Ta pokaza so z tym, zo nas hłowa boli, jěsć njesłodźi, wšě stawy bola atd. Influenca je jěd we človjeskim ćele, a jeli zo so njewotstroni, móže strašne sćěhwki měć. Lehnje so na płuca, jěrchenje abo wutrobu. Najkhmańši srědk, influencu wotbyć, je, kaž tež Kneip wukazuje, so prawje jara počić.

Dokelž bě naš předsyda, knjez kanonik farař Žur, zańdźenu sobotu swój 50. narodny dźeń swjećił, wuprajichmy tež tu w zhromadźiznje naše wutrobne zbožopřeća a wuspěwachmy třikróćnu harmonisku sławu. (Knjez jubilar potom za to knjeza kapłana Žura z wěčnje derje pjelnjenej tyzku wot blida k blidu pósła a kóždomu nješto k wokšewjenju nosa poskići.) — Přichodna zhromadźizna je młode jutry.

Z **Budyšina.** Konservativne towarstwo 2. měšćanskoho wólbnoho wokrjesa, kotryž města Budyšin, Kamjenc, Halštrow, Kinsbork, Nowosalc a Šěrachow wobšija, je za přichodnu wólbu do sejma jako kandidatu k. hamtskoho mištra dróhow Pjetaša postajiło. Pjetaš je rodźeny w Kamjencu. Wólba do sejma budże započatk oktobra.

— Jutře, njedźelu, pokazuje nam protyka hižo započatk naléća. Ale w Božej přirodźe njeje tak, jakož by naléćo so započało. Nihdźe hišće žane nalětne živjenjo! Słónćko wšak rjenje wohrjewa, hdyž sweći, ale často hišće je nam kurjawa a sněhowe mróčele zawodźewaja a wohrjewace słónčne pruhi zemju njedosćahnu. Minjenu srjedu dopołdnja sněhowe wětrec hólcy hišće khětro zakhadźachu. Stary sněh, na kotryž smy so nětko hižo nahladali, so jenož pomałku minje. Hdyž pak taje, dobra sněhowa woda za rolu z wjetša bjez wužitka wostanje, dokelž zemja je hišće hłuboko zmjerzła, a tak woda nutř mokać njemóže. Štož wo dnjo roztaje, to w nocy nimale zasy zmjerznje. Kak rady by rólnik swoje pola wobstaral! Přećiwo Božim wjedźenjam pak ničo njezamóžemy, a tuž rěka: Dale čakać a Bohu so dowěrić.

Z **Njeswačidła.** Njedźelu 14. měrca měješe Łuhowske sadplahowace towarstwo tudy swoju zhromadźiznu. Knjez Dr. Brugger přednošowaše wo wukrajnym plahowanju sadu, wosebje kajke srědki Amerikanowje nałožuja, zo jim sad wulki wužitk přinjese. Přednošk běše jara zajimawy. Na kóncu běchu wólby. Za předsydu bu knjez wučeŕ Domaška a za městopředsydu knjez gmejnski předstojićeŕ Bleža wolenaj. Wobaj we Łuzy bydlitaj. Přichodna zhromadźizna budże 11. hapryla.

— Tydźenja přinjesechmy z Njeswačidła powěsć, kotraž pak njenastupa naše serbske Njeswačidło, ale jene Njeswačidło něhdźe w Čechach.

Z **Rakec.** Tu nasta srjedu tydźenja na knježim dworje w rumnosćach, hdźež so drjewo a wuhlo khowa, woheń. Dokelž běchu tute rumnosće masivne a wjelbowane a też wot wšoho druhoho wotzamknjene, hodźeše so woheń na tule rumnosć wobmjezować.

Z **Jasenicy.** Naša katholska Bjesada wotmě minjenu njedźelu, 14. měrca, swoju měsačnu zhromadźiznu a bě tón króć bohaće wopytana. Přichodna zhromadźizna budże bołmončku, přińdźe zasy tak bohaće. Knjez předsyda Zarjenk wotewri zhromadźiznu w 6 hodźinach a dźakowaše so přitomnym, zo běchu so w tak nahladnej ličbje póstnicy při zhromadnej pobožnosći w cyrkwi zhromadźili. — Na to poskići nam rjany přednošk wo 40 martrarjach w Sebasće, kak buchu woni přesćěhani, ale we swojich čwělach wobstajni wostachu. — Potom poręča knjez wučeŕ Kral nješto wo zjawnych podawkach, wosebje wo powodźenjach, kotrež su jara wjele škody načiniłe; spomni tež wo Americy, hdźež maja nětk nowoho prěsidenta. — Na to podaštaj pokładnik a knihownik zličbowanjo, z kotrohož bě widźeć, zo njejsmy do škody dźěłali, ale zo je nješto mało w pokładnicy wostało. Na to přednošowaše knjez kapłan Delan najprjedy wo přazach, kak su so w starych časach wotměwałe, zo su naše wowki při swětle kadoba a wjesołym spěwje přadłe; potom rěčeše wo nastaću katholskeje cyrkwje w Serbach, a zo su serbske hona stotore płody njesłe za našu katholsku wěru. Přilubi nam, přichodnje dale přednošować wo nastaću klóštra Marijneje Hwězdy a našeje wokoliny. — Na to poręča hišće knjez Rynč z Khrósćic wo spěwanju swjatoho rózarija, a zo móžemy sebi přez pobožne spěwanjo swjatoho rózarija jara wjele wuprosyć. — Z kěrlušom so Bjesada zasy skónči. B.

Z **Ralbic.** Bjesadna zhromadźizna dźeń 7. měrca běše bohužel jenož słabje wopytana. Předsyda, k. farař Just, rěčeše wo dohladźe starších nad swojimi dźěćimi. Starši dyrbja stajnje wědźeć, hdźe dźěćo je, z kim wobkhadźuje a što čita, zo njeby so duša dźěsća zawdała z jědom. — Dale doda hišće nješto wo knotu. — Počahujo so na dopis z Drježdžan so wobzamkny, zo budźemy naše towarstwowe należnosće jako serbske towarstwo jenož w „Posole“ wozjewjeć.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Prěnje ludulićenjo w Sakskej je 1832 było. Wot toho časa je so wobydleństwo w Sakskej wo 183 procentow rozmnožiło. Tehdom měješe Sakska 1595668 a nětko 4508601 wobydleŕ.

Mjez městami su wot toho časa najbóle so rozschěrike: Aue, Plawno, Kamjenica, Lipsk a Ćwikawa.

Awstrija.

Awstrijski sejm (kejžorstwowa rada) je hač dotal k spokojenju dźěłał. Žana hara, žane piskanjo a herjekanjo jón mylilo njeje. Tuž je nadźija, zo budże dale mjerne dźěłać móc, a zo njerozomna obstrukcija zaś wjacy njeskazy. Knježerstwo tohodla też na to mysli, čěski sejm na krótke posedźenjo po jutrach powołać.

Kak njepowolny rakuski kredit je, móže kóždy z toho spóznać, zo je na nowe statne pokładowe listy, kotrychž ma so za 220 millionow krónow wudać, hač dotal tři milliardy krónow postičanych (cejchowanych).

Kschesćansko-socialni w měrcu a meji do nowych wólbow w Korutanskej, Styrskej, Vorarlbergu, Solnohródskej a Hornjej Rakuskej z wulkej nadźiju zastupja. We Vorarlbergu a Hornjej Rakuskej drje bjez dwěla wjetschinu dobudu; też w Styrskej sebi na 20 sydłow wočakuja. Podobnje w druhich krónstkich krajach su jich wuhladny dale a lěpsche. — W posledních wólbach do kejžorstwoweje rady su němske liberalne strony a židowscy liberalowje 500000, socialni demokratoju 516000 hłosow měli, kschesćansko-socialni pak 750000 hłosow. Wot toho časa su poměry za tutych so hischće tójschto polěpschike. — Też radikalni Čescha póznawaja wotnićenjo kschesćanskoho ducha w Čechach a na Morawje. We wólbnym wokrjesu Kutnohórskim-Časlanskim běsche minjeny tydźeń dopjelnjowaca wólba. Tam bě w prjedawschej wólbje so 452 hłosow za katholsku ludowu stronu wotedało, w posledniej wólbje pak so za katholsku stronu woteda 1591 hłosow, potajkim 1139 hłosow wjac hač prjedy.

Stołětne narodniny Słowackoho.

Pólika swjeći lětsa stołětne narodniny slawnoho pólskoho basnika Julia Słowackoho. Z Mickiewiczom a Krasińskim stuscha Słowacki do slawneje trojicy pólskich basnikow, kotrejž po rozcžasowanju něhdyscheje Pólskeje češe pólskoho mjena a pólskoho ducha po cyłym zdźělanym swěće rozmjelesechu. Wschitcy tśi buchu martrarjo za swój lud a kraj. W cuzbje dźěłachu a spěwachu a mrějachu, Krasińki we Włochach, Mickiewicz a Słowacki w hospodliwej Francozskej. Słowackoho čěło wotpočowasche hač dotal na slawnym Parižkim pohrjebnischću Montmartre. Tola pólska wótčina njechasche čěła swojich najlěpschich synow, kotrejž w žiwjenju w njej pschebywać njesmědźachu, w cuzej zemi wostajić. Tuž so hižo dawno z francozskim knježerstwom wo dowolnosć jednasche, zo bychu so Słowackoho kosće z Montmartre směle do Krakowa pschewjesć. Skónčnje je francozske knježerstwo něšto do toho zwolilo. Krakow změje jedyn slawny row wjacy. Krakow je a budże za Polakow to, schtož je Vyschehrad za Čechow, Mikkawschk za katholskich Serbow, khowanka kojći a popjeła wótčincow naroda.

Bosnijka.

dóstanje nowoho bohota. Dotalny bohot general Winzor wotstupi, dokelž njeznajesche krajneje rěče. Kejžor tule pschičinu za prawu wuzna a puschći generala Winzora ze służby z listom ze swojeje samsneje ruki:

Luby generalo jězdy, Winzorje!

Rozkožik sće mi, kak wulki wliw ma na Wasche zastojnstwo jako pschedstojićerja krajnoho knježerstwa rozschěrjenjo Mojoho suverenoho prawa na Bosniku a Hercegowinu a wustawa, kotraž je so tuttym krajanam spožčika, a kak žada sebi njepospěšny wobkhad z ludnosću a jeje zastupjerjemi, k čomuž pak je Wam nuznje trjeba swědomosć krajneje rěče. Spóznawajo tute poměry z jasnym wóčkom, sće so zastojnstwa, kotreż maće, wzdał. Khwalu Wasche lojalne zadźerženjo a wuswobodźam Was wot zastojnstwa rozkozowacoho generala 15. wojerskoho korpsa a wot bohotstwa w Bosnisskej a Hercegowinje a liču na Wasche dalsche wuzitne służby, wuprajejo Wam za Wasche dotalne wubjerne służby swój najmutrischi dźak a spožčam Wam pschipóznawajo Wasche zasłužby staw swobodnoho knjeza.

Wien, 7. měrca 1909. Franc Józef. m. pr.

Tak kejžor Franc Józef na rěč swojich ludow dźiwa. Winzorowy nastupnik budże general Vareschanini z Vareschа.

Serbiske

knježerstwo zakaza, žito, synо a wschěch druhich zemskich płodow wuwožować. Po lońschich khudych žnjach je nuza w kraju powschitkowna. Płaćizny za zemske wupkody stupachu nadobo w Pesčći, a to pohnu mnohich też w Serbiskej, zo počachu žito a druhe wupkody ze Serbiskeje wuwožować. Ale najsterje za tym zakazom něschto cyle hinasche tći.

Z južno-zapodneje Serbiskeje z Knjažewca pschikhadźeja powěsće wo wulkej nuzy. Wschо je so wjele podróžiko a ani za tunje wěcy njedosaha pjenjez. Nic jeno ludźo, też skót trada. Zyma je kruta a pica njeje. Ani skomy, ani kukuricy njeje, a schtož tu je, pschedawa so za hobrske pjenjezy. Wowcy z khodom wotmu ze sebje dźernu. Skót so lědma wači a na njón so Knjažewćenjo najbóle spuschćachu. Žně jich zjebachu a nětko klaca też ze khotom.

Loni pschеda Serbiska do wukraja 452500 metrowych centnarjow žita za 77,9 millionow dinarow, w pschedlońschim lěće 720216 metrowych centnarjow za 82 millionow dinarow. Loni wupschedachu mjenje žita, sadu, jeji, kur a swini hač w pschedlońschim lěće; za to wuwjezechu wjacy mjasa, howjadow, muki, rudy a wuhla. Rakuska bjerjesche lěta 1907 207527 centnarjow za 16,4 millionow dinarow, loni jenož 158170 metr. centnarjow ale za 22 millionow dinarow. Za to pak wuwoz do Němskeje ze 26 na 13 millionow spadny, do Belgiskeje pak město za 4,7 millionow za 16 millionow rozpschedachu. Też Turkowska loni wjacy kupowasche, pschedloni jenož za 7 millionow dinarow, loni za 10,7 millionow dinarow.

— Pischeco hischće kostki njepadźechu, hač budże wójna abo nic. Rakuska spochi hrozy, zo dlěje pschihladować njemóże, kak so Serbiska na wójnu hotuje, zo za tydźeń najdlěje wójna wudyri, ale tydźeń po tydźenju běži — a Serbiska bróni a so wije kaž waka, a Awstriska hrozy — a wěc wostawa pschi starym. Něšto pječa na to mysla, Turkowskej hischće smuhu kraja za pjenjezy wotsihać — Sandčak — Nowibazar a tak Serbam hubu zatykać. Jenož zo sebi to Turkowska lubić da.

Serbija.

Rozhorjenosć Serbow njeda poměry na Balkanje k měrej pschińć. Serbiske knježerstwo drje je psched krótkim, wot wulkomocow pohnuwane, wotmołwjenjo dało, zo rozmnoženjo serbiskoho wobsedźeństwa njezada a zo chce z Awstriju měr dźerżeć pschipóznawschi nětčische wobstojenja w Bosniji a Hercegowinje. Tola spokojiko tajke wotmołwjenjo njeje, wosebje nic we Wienje; pschetož też tele poslednje wozjewjenja Serbiskeje so wija a rozmje a jasnje njerěča. Kaž so wěc pschewidźeć dawa, je serbiske knježerstwo we wuzkosćach. Na jenej stronje wulkomocy Europy k měrej čischća, dokelž so swětoweje wójny, powschitkownoho wohnja boja, kotryž móže serbiske wuhlićko lohcy zažehnić; na druhej stronje pak serbiski lud a sejm dale a khroblischo wustupuje a za wójnu z Awstriju woła. Móže so prajić, zo na wschim wosebje Ruska bjez winy njeje, dokelž je Serbiskej hač dotal w jeje khrobkosći połěkowała. Wotmołwjenjo serbiskoho knježerstwa tohodla w Serbiji samej ničo změrowako njeje. Hłowne nowiny je tak wukładuja, zo so Serbija k ničomu njewjaza, hischće hórje na Awstriju schćěwaja, a hłowne nowiny „Politika“ runjewon žadaja „wójnu na žiwjenjo a smjerć“.

To drje je tak zmyslenjo ludu. A kak chcył tón hinak myslić, hdyž tele njesměrne brónjenjo widži, kotrež w Serbiji njepschestawa? Wschitke wobkrućenja měrnych wotpohladanjow tohodla mało płaća, hdyž so kraj pschec khwatnischo a sylnischo bróni. Na to tež w Awstriji džiwaja, hdžež su na wscho pschihotowani.

Najnowsche powěsće skoro wěsće na to pokazuja, zo so wójna wotwobroćić njeda. Mjez europskimi wulkomocami najbóle francozska diplomatija za změrnjowanjo Serbiskeje skutkuje. Poradži so jej, zažehleny serbiski wohen tola hischće hasnyć?

Bołharske

nowiny so směja, zo ma Carohród tu khwilu tajku haru z khlěbom. Dokelž muka a žito njedosahatej, wozjewichu pjekarjo, zo dyrbja khlěb podrožić. Wyschnosće njechadža to dopuschćić. Tuž pjekarjo wozjewichu, zo njepjeku. To su scěhwki njerozomnoho turkowskoho bojkota, kotryž so tež wosebje na bołharske žito měrjesche. A tola so Carohród na poł z Bołharskeje žiwjesche.

Ruska.

W ruskej dumje spomni pschi jednanju wo nowej požčoncy jedyn ze zapósłancow (professor Alexejenko) na to, zo ani Ruska sama za so ze swojimi žnjemi njedosaha, zo lětsa z wukraja žito pschiwožuje. Na jenym kóncu wuwožuje, na druhim pschiwožuje. To su strasche wuhlady! A potom hischće někotre ruske nowiny hroža, zo by Ruska, hdy by chcyła, Němsku móhła wuhłódnić, njepuschćejcy žito z kraja. Wěsta konservatiwna ruska nowina storka winu na lětuschej žitnej bědže, na ratařske zběžki a ropoty poslednich lět a na rozpschedawanjo wulkich knježich kubłow. „Milliony hektarow ruskeje zemje pscheńdžechu z nazhonjenych rukow wulkich kublerjow do njelepych burskich rukow a scěhwk su khude žně a powschitkowna nuza w Ruskej.“ To drje ći ruscy panicy spochi do swěta trubja, hač pak je to jenička wina, njecha so nam wěrić. Tuž budže tež lětsa Ruska zasy po starym waschnju dołh džěłać dyrbjeć.

— Wjele hołka a hary je w Ruskej zjězd zemjanskich towařstwow nadžěłał. Wotpósłancy tutych towařstwow běchu so w spočatku měrca po ličbje na połdra sta w Pětrohrodže zeschli. W. J. Gurko poda zajimawu rozprawu, w kotrejž dopokazowasche, zo w Ruskej wschudže a we wschim klaca, zo wschitko straschnu hospodařsku krisu wěschći. Za wscho mějesche dopokazy w ličbach. Mnozy drje njepschihłosowachu joho słowam, hórschachu so na njoho, zo hórje čini hač je; ale joho ličby njezamochu powalić.

W samsnym času běchu so w Moskwje pschemysłnicy zeschli. Ći so wobćežowachu, zo so knježeřstwo pschemało stara wo wschě hospodařske worschty, a zo wosebje pschemało w tajkich wuzkosćach tči, zo njeje na dołhi čas z nich žanoho wućeka. Wosebje pschedžernjam a tkalstwam njeswita žana nadžija.

— Z Odessy telegrafuja, zo su pschedstojićerjo wóskowych wokrjesow w Odessy, Kijowje, Warschawje a Wilnje, a tež bohotowje z Němskej a Awstriskej mjezowacych gubernijow tajny rozkaz dóstali, zo bychu wschitke potajne wojeřske pisma, knježeřske archiwy a nahromadžene pjenjezy krajneje renty w namjeznych městach zapakowali a pschihotowane měli, zo bychu je hnydom, dóstawschi rozkaz, hłubje do kraja wotpósłać móhli. We wojeřskich kruhach tež spochi wobkrućeja, zo na mjezach ličba wojeřstwa njewustawajcy pschiběra. Wojeřscy zastojnicy a intendantury rozwijeja njewschědnu džěławosć, z čohož by so móhło sudžić, zo so do wójny hotuja.

— Z Częstochowy njese nowina „Goniec Częstochowski“ džiwnu powěsć. Dnja 3. měrca w nocy wot srjedy na schtwórtk běchu ludžo ducy nimo Jasneje Hory swědcy spodžiwnoho podawka. Nad Jasnohórskim klóschtrom zjewi so hwězda — wulka a njewschědnje jasna, kotraž so po něčim pscheměni a rozeńdže, doniž so skónčnje podobna na błyschćaty swětły kschiž nječini. Tónle kschiž bě, kaž nawoćni swědcy wobkrućeja, na 20 minutow na njebju widžeć, potom so rozpłuny zawostajiwschi po sebi swětłu smuhu.

Tež ruske nowiny rozpisachu so njedawno wo džiwnym podawku. Sta so to pječa w Nižnim Nowogrodže, w domje, kotryž někajkim Likwistam słuscha. W jenym wobydlenju tutoho domu započa bjeze wscheje znateje pschičiny elektriski zwónčk zwonić. Hdyž hara pschez dlějschi čas njepschesta, wotoržechu elektriske groty. Njesměrny strach pak pschewza wschěch, hdyž njedžiwajcy na to, zo běchu elektriske zjednoćenja roztorhane, zwónčk zwonić njepschesta. Bórzy po tym wustyschachu sylne buchnjenjo, kož by schtó z hamorom wo wołnace tramy smoknył. Skoro w samsnym času počachu ze wschelakich bokow we jstwje so nakhadžace wěcy zlětować, talerje, schkleńcy, nože, widlički, wulke ćežke hladadło a druhe wěcy z komody, wobrozy wotsunywschi so ze scěnow poskakowachu hač k wjeŕchej a spadowachu potom ćežko na podłohu. Samo ćežki korb ze schatami zleća hač do wjeŕcha. — Nastróženi ludžo běžachu po duchownych Lědma běchu tući próh pschestupili, pozběže so wulki korb a padže diakonej na khribjet. Z kachli počachu schćěpki lětać, runje tak, kaž by je schtó won funkał. Běžachu po policiju. Tutej so to wěrić njechasche, a po wulkim proschenju hakle wupósła jenoho zastojnika. Přěnja wěc, kotruž strażnik tu wuhlada, bě gumijowy črij, kotryž ze schkórnju hromadže po jstwje pućowasche. To joho nascheri, tak zo wostajiwschi wschoho zakuzłane wobydlenjo wopuschći. — Pschez wěsty čas knježesche měr. Tu so nadobo minjenu póndželu wječor bjeze wscheje pschičiny pozběže ćežki dubowy stólc, wisasche něschto minutow w powětse a potom so z waha na zemju zwjeze. Dohladachu so, zo bě so stólcowe wobłoženjo pukło. Dopisowař „Gołosa Moskwy“ wobkruća, zo je wschitko, schtož wopisuje ze samsnymaj wočomaj widžał. Wěsty lěkař, kotryž bě tute wobydlenjo wopytał, spomni na to, zo trasch ma 11lětny synk wobsedžeřki tuteje khěže magnetiske samotnosće. Policija w nocy a wo dnjo wobydlenjo wobkedžbuje.

Amerika.

Katholikojo w Zjednoćenych Statach Połnócneje Ameriki.

Zjednoćene Staty liča tu khwilu 14235000 katholikow, 258000 wjacy hač loni; měschnikow je 16093, z tutych su 11885 swětnych, a 4208 klóschtrskich. Cyrkwjow naliči so 12928. Diöcesy su wschelakeje wulkosće: diöcesa New-York liči 1219920 katholikow, Chicago 1150000; najmjeńsche su St. Paul z 260000 a Milwauke z 235000 duschami. Arcybiskop Ireland měni, zo je horjeka spomnjena ličba skerje wjetscha dyžli mjeńscha, dokelž z wjacorych diöcesow su ličby z prjedawschich lět sobudžělene a katholikojo grekskо-romskoho wěrywuznaća docyła ličeni njejsu. Tak ličba wschěch katholikow najskerje na 17 millionow wučini. Dokelž maja Zjednoćene Staty tež kolonije, hdžež katholikojo bydla, je ličba wschěch katholikow, pod hwězkatej korhoju Amerikanskej bydlacych, z najmjeńscha 22 millionow duschow.

Čornuchow (murow abo njegerow) bydli w zjednoćenych statach w Americy na 10 millionow mjez 89 millionami wobydlerjemi tamnych krajinow. Wot tutych 10 millionow su jenož 4 milliony čornuchow čisteje krewje, zbytne 6 millionow su mesticy (měschane z běłej ludnosću). Tutych koža je často tak běła kaž pola Europjanow ćopłych krajinow. Tak su na pschikład 2 millionaj mesticow běli kaž Italianojo abo Schpanojo (potajkim bruni wusmahnjeni); wschelacy maja swětłe, haj samo čeŕwjene włosy a časćischo tež módre woči. Zo su čornuchojo tež kulturje pschistupni, wuča ličby analfabetow (tajkich, kotsiž ani čitać, ani pisać njemóža). Ličba analfabetow spadny wot lěta 1870 hač 1900 wot 83% na 67%. W lěće 1900 wopytowasche na 1100000 čornych džěći ludowe schule a pschez 17 tysac wyschsche wustawy. Mjez čornuchami skutkuje na 1800 čornych lěkarjow, 746700

łubkow čorni wobsedźerjo abo najeńkojo wobdźěłaja, a zamóženjo wšěch čornuchow so na 1300 millionow hriwnow wobličuje. 3 nabožinu mjez nimi pak derje njestoji. Jenoż 235 tysac z nich su katholscy a z najmjeńscha tśeći dźěł wšěch čornuchow je njetśišćenych a bědźi so w najhórschim a najćmowischim pohanstwje. Katholikojo zjednoćenych statow su pak wobzamkli, zo chcedźa missiju mjez čornuchami w pśichodnjem ze wšěmi mocami spěchować. —

Wšelčizny.

* Haj tehdom! „Čohodla dha mi skónčenje te 50 hr. zas njedaš, kotrež sym ći požčił? ... Ty sy mi tola hakle wóndy prajił, zo maš krutu wolu, swój dołh zapłaćić!“ — „Haj ... hdyž to prajach, žane pjenjezy njemějach!“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Kŕćeni: Hilžbjeta, Jurija Teichgreebera, wyška w 4. pěšim regimenće čo. 103 w Budyšinje, dź. — Marianna, Hermanna Krečmera, wučerja tach. šule w Budyšinje, dź.

Zemrěli: 13. měrca: Mikławš Pastuch, dźěłaćeŕ w Khrósće (Adolf. Hěće), † w khorowni w Budyšinje, 33 l. — 14. měrca: Rudolf, Gustava Paula, zamkarja w Budyšinje, s., 10 m. 25 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 378. Jurij Špon z Boršće; 379. katechet Fr. Jedlička w Budźejowicach; 380. 381. z Khrósćic: Hana Donatowa, Pawoł Wingeŕ; 382. Madlena Lawkusowa z Łusća; 383. Pawoł Khěžka z Kozarc; 384. kapłan Jozef Papež we Worklecach; 385. Michał Lebeška z Hórkow; 386. Jakub Rjeda z Hory; 387. Jakub Wawrik z Lejna; 388. Jan Lešawka z Prawoćic; 389. Michał Frencl ze Stareje Cyhelnicy.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 13. měrca				w Kamjencu 18. měrca			
	wot		hač		wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	52	18	4	18	54	19	21
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	80	13	—	12	70	13	38
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	2	13	82	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	60	10	90	11	30
Rožka, nowa . .	8	—	8	13	8	—	8	30
Ječmjeń	9	30	9	87	8	50	9	50
Wows	8	70	9	10	8	80	9	10
Hroch	9	50	12	—	—	—	14	50
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	—	14	50
Krupy, Hejduš we K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	40	2	75	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	75	19	75				
Ržana muka	9	50	13	50				
Syno	3	75	4	—	3	50	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	3	67	3	84	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	50	2	70	—	—	3	83
Prosata 882 (w Kamjencu 278) jene	10	—	26	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	60	2	30	2	50
Jeja, mandl	1	13	1	20	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 15. měrca 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnaŕ	wot	26—41	hr.,	rězna waha 56—77 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40	„	59—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	23—39	„	48—72 „
4. Čelata,	„ „	„	„	39—52	„	69—82 „
5. Swinje,	„ „	„	„	47—55	„	62—70 „

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w **Budyšinje**
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěč serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje [4
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoładroha 13.
Dalokorčćak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčćak 307.

Jutrowne kěrluše za křižerjow za 25 pj. su w Budyšinje na farje dostać.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a
optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby,
plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ % } danje
„ 3měsačnym „ 3 % } na lěto.
„ 6- a 12měsačnym „ 3½ %

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Češke přisłowa.

Bóh l'by knjez ma sydom komorkow a hišće z jedneje so njeje wudał. — Bjeŕ, Michale, hdyž Bóh dawa. — Hdźež lubosć, tam Bóh; hdźež zawisć, zły duch. — Štóž z Bohom, Bóh z nim. — Bóh luby Knjez ma na kóždoho kij. — Štož Bóh čorne stworił, djaboł njewoběli. — Bóh Knjez swari lichowari. — Z čerta jandźel njebudźe, byrnjež joh' w dźewjećoi cyrkwjach swjećili.

K zelenomu štwórtkej

so należnje poruča:

Nowa Jěznsowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku po 6 hr. 50 pj. a 7 hr.
Pobožny Wosadnik po 3, 4 a 4 hr. 50 pj.
Khwalće Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.
Róčna Swjatnica po 3 hr. 50 pj. a 5 hr.
Nowy Zakoń, rjenje zwjazany 6 hr.
Prażske Jězusdźěćatko, paćerjaca - knižka, po 70, 100 a 125 pj.
Křesćanska młodosć po 60 pj.
Žiwjenja Swjatych, 1092 str., rjenje zwj. 6,50 hr.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž też přez kk. duchownych.

Janska Kupjel
w Smječkecach.

Wot póndźele 15. měrca su kupjele dźeń wote dnja wotewrjene a to wot 2 hodź. popołdnju.

47] Eduin Hager.

Burske kubło

čo. 20 w **Rózeńce** z něhdźe 44 kórc. ležomnosćow, z wulkej sadowej zahrodu a z cyle blizkimi polami a łukami je **hnydom** ze swobodneje ruki na předań. Dalše zhoniš pola **wobsedźerja.** [43

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja

wobydlenjow,

61 **też jednotliwe meble za jstwy.**

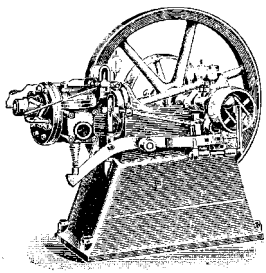

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Nowe tkaniny za drasty.
C. G. Fiebiger
w Budyšinje.

Krute, najtuńše płaćizny.

50] **Dalokoročak 650.**

Serbske blido

kóždu wutoru po 5 hodź. w našej kofejowni. Wšitcy dobri Serbja su witani.

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom sunjewjaz. napředań po 60 pj. pola pokładnika.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

51] # Za naléćo!

poručam swój **wulki wubjerk** krutych a po módźe zhotowjenych

woblečenjow za mužskich

wot 11—40 hr.,

tohorunja **samodźěłane**

woblečenja za hólcow

wot 5 hr.,

lětne paletos a **wjedrowe khornarje** (peleriny) po kóždej płaćiznje, najwjetši wubjerk

dźěćacych woblečenjow

na **400** hižo wot **2 hr.**

Mužace suknowe, manšesterowe a dźěłanske **kholowy** wot 1,50 hr., **hólčace kholowy** wot 1,25 hr., po módźe **pisane** a **běle lacy** jara tunje.

Tohorunja poručam so k **zhotowjenju mnžacych** a **hólčacych drastow po měrje** po znatych tunich płaćiznach. — Wulki wubjerk suknow a płatow po najnowšej módźe.

Franc Mrštni
w **Budyšinje,** dźiwadłowa hasa čo. 4.

Česćujće wopomnjeśo lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbaŕstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange
w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.

Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Čišć Smolerjec knihiśišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 13. | Budyšin, 27. měrca 1909. | Lětnik 47.

Póstne počitanjo.

I.

W Bayerskej leži městačko Tuntenhausen z wotpusknej cyrkwju. Stupiš-li do hale, wita tebje spodźiwna naprawa: leži tam cyła sep człowječich nopow a hwiždźeli; nad nimi je smjerć (dospołny człowječi kosćowc) swoje sydło założiła: k nohomaj leža cypy, biskopski kij, kralowska króna a mječ; w rucy dźerži smjerć kłok a na nim spina šip, założeny na toho, kotryž do hale stupi. To widźo myslach: to tola też trjeba njeje, zo tu w cuzym kraju na mnje so měriš — tohodla přestupich so, zo bych kosćowc z druheje strony sebi wobhladać mohł. Njech pak po cyłej hali stupach, hdźež chcych: wšudźe so měrješe smjertnica na mnje ze swojim šipom. Bě pak też napis wokoło njeje, a to tajki: „Što přezběhuje so człowjek, kotrohož podjeco je z hrěchom a narod połny ranow; što khroboli so, hdyž su joho dny połne spróchnosće a jich skónčenjo hórka smjerć? Po człowjeku čerw, po čerwju smjerć a styski. Tak přeńdźe kóždy człowjek do njeczłowjeka: „z procha sy a z prochom budźeš.“

W starych časach mějachmy też na našich kerchowach tajke kosćeńcy, a wosadni móžachu, hdyžkuli do cyrkwje khwatachu, ducy njepřewinjene knježstwo smjerće wobkedźbować, kaž kemšerjo w Bayerskej.

Kosćeńcy wjacy njejsu, a z nimi je bohužel so też wjele tamneje Božeje bojosće z wutrobow minyło, kotraž człowjeka škitaše před lohkej myslu.

Tuta lohka mysl ryje našomu ludej row a jelizo jej so njehaći, hrozy ludej lijeńca. Njech dha tute rynčki, w póstnym času pisane, na płódnu rolu a do dobreje wutroby padnu.

Lohka mysl je mjez duchownymi khorosćemi tohodla tak strašna, dokelž je człowjek lohkomyslny runje we wěcach, kotrež do wěčnosće sahaja a so pletu. Lohkeje mysle rěka, štóž bjez wulkoho překładženja žada a čini, k čomuž nakhilnosć wabi, njedźiwajo ničo na to, hač je dobre abo złe, škódne abo wužitne, kajke sćěhwki to změje a kajkoho kónca bjerje. Někotry je dosć mudry wšudźe, hdźež snadny wužitk abo dobytk jomu swita; ale runje tak hłupy wšudźe, hdźež wo wěčnosć a zbóžnosć so jedna.

Hračk, wopiłc, njeswarny, wjećiwy, hněwej podaty: ći wšitcy móhli z nazhonjenja wědźeć, zo hrěch njezbožownych čini; wědźa, zo hańbu přiwjedźe, njepokoj do swójbow, khorwatosć, dołh, khudobu, njelóšt k Božim službam a strach před smjerću. Widźa to wšědnje, zo su hrěšne puće z ćernjemi wutykane, zo njećestne znajomstwa wohańbjenjo přiwjedu za cyłe žiwjenjo, zo su mnozy z wopiłstwom wo žiwnosće a kubła přišli a bjezbóžny kónc wzali. To njehnuje lohkomyslnoho: w tym je wón kaž slepy a ma woči, zo by njewidźał.

Dźiwne tola, zo mnohich skerje wšo hnuje, jenož nic to, štož jich duše so dótka. Tu leži něchtó na khorołožu, a dźeš k njomu: Susodźe, z tobu derje so nima, na tebje rowačkec psy šćowkaju — wón so stróži a dyrkota ze strachom. Druhi zasy strachuje so skórźby dla, wo kotrejž wěste njeje, hač w njej wuhraje abo přehraje. A třeći je wjesoła młoda krej, tajka prawa lohka witka: nan rěči k dobromu, mać prosy płačo; z klětki so prěduje a w spowědnym stole pomina, Bóh sam přima do wjedźenja — towarš zemrje nahłeje smjerće — we wutrobje sutaja ćežke mysle — — to je wšo podarmo! A tola njejedna so wo skórźbu, ani wo někotre lěta dlěje na swěće, ale wo njesmjertnu dušu, wo wěčnosć a zaklećo, z kotrohož wumóženja njeje.

Maš-li mysle, do cuzby ćahnyć a maš tam znatoho, dha tola na njoho pišeš a so doprašuješ, kak so jomu wjedźe, prjedy hač so tam pušćiš. Smy wšitcy na puću do druhoho kraja. Jenož jedyn je wottam k nam přišoł, a je nas wučił, kajke tam je a što mamy činić, zo tam zbožownje přińdźemy: je to Khrystus, Syn Boži. Ale to je lohka mysl: cyłe ludy wo tutu wědomosć njerodźa; njeposłuchaja na słowo Bože, kotrež puće jim pokazuje; njeprócuja so też, zo bychu žiwjenjo wjedli po Božich kaznjach a tak zapisk dobyli do knihow žiwjenja: A žadyn z nich njewě, hdy smjerć joho hrabnje a do wěčnych ćemnosćow storči.

Sće tola słyšeli, zo tu a tam něchtó na žnjach z woza padnje a sebi šiju zwinje; abo zo je spody woza přišoł a bu na poł rozrěznjeny; abo zo wječor strowy spać dźěše a rano leže ćěło we łožu; tajke podawki su warnowanja za nas a praja nam: štož je toho překhwatało, może tebi też so stać. Srjedź žiwjenja a smjerće je jenož ćeńka sćěna; z wokomikom je přeražena. Lohka mysl pak měni: mje wšak njenadźicy njehrabnje — a runjež tak myslachu wšitcy, kotřiž buchu překhwatani z nahłej smjerću.

Hižo swjeći japoštołowje skorža na ludźacu lohku mysl za jich časy. Tak piše swjaty Pětr: „Před Bohom je 1000 lět jako za nas dźeń; Bóh so njekomdźi, a hdyž čaka, je to joho dołhomyslnosć, dokelž njecha naše zahubjenjo, ale zo pokućimy. Tola dźeń Knjeza přińdźe, a to njenadźicy, jako paduch w nocy.“ Bóh čaka dołho na nas a njepřekhwata so jako človjek w hněwje; štóž pak je lohkeje mysle, njeważi to, zo je to miłosć a dołha mysl, kotraž na nakazanjo čaka, a staji sebi do hłowy: smjerć je jenož za druhich, a dokelž dotal pokhostany njeje za hrěchi, zo so w tamnym swěće jomu też ničo njestanje.

II.

Z rukomaj móžeš přimać sćěhwki lohkomyslnosće; njedźiwam wjele na to, što wona wšo hižo na swěće płodźi: hańbu, khudobu, khorwatosć, njepokoj w domje, zažnu smjerć; ale na to złožu woči, ke kajkomu kóncej to z človjekom lohkeje mysle najbóle dóńdźe. Z lětami nałoži so človjek na wšo, a też na zasakłosć, kotraž je wšědny płód lohkeje mysle. Tak nastawa troja móžnosć: Lohki wumysli sebi, hdyž smjerć hrozy, zo z nim derje stoji, abo joho ćwěluja strachi zadwělowanja, abo podnuri so w žołmach njewěry.

Człowjek ma so rad za lěpšoho hač před Bohom je, mysli, zo zbóžnosć jomu njećeknje. Tohodla tróštuje so na smjertnym łožu (a druzy k tomu pomhaju), zo budźe jomu Bóh přez porsty hladać a zo dušu też bjez pokutnoho zmyslenja do swojoho kralestwa pušći. Też mysla, hdyž su domawobstarani, dha je wšo wodate, spušćene a zarunane — jako by Bóh po skutkach njesudźił, ale jenož za tym, hač je štó z khwatkom sakramenty mrějacych dóstał — z njepobožnosću kaž za cyłe žiwjenjo. K tomu, zo we swojej hrěšniwosći so spóznaja, zo swěrnu a želnosćiwu spowědź wotpołoža, khwile njemějachu; štož jim runje do mysli přińdźe, praja; najhórši jěd w duši ani njespóznaja, ani jón njewubluwaja: tuta zawisć, donošowanja, wšě te pohórški, plampanja, jebanja, brójenjo a přečinjenjo, zawjedźenjo, zanjerodźenjo dźěći a zanjechanja w dopjelnjenju winowatosćow. Tak dha mrěja tute ludźička najbóle w — pokoju. Po smjerći wočinitej so woči, a hlej, kak su tola sebje wojebali! Tu rěka potom po wosadźe husto, kak je wón a wona wobstarana a kak derje wumrěła. By-li pak so wróćić mohła z tamnoho swěta, by wěcy ći powědała tak hrózbne, zo rozom so ći zahaći.

Druhi zasy leži na smjertnym łožu; čas žiwjenja je z tym so tróštował, zo móže na nim wšo z jenym zarunać. Tola też tón so moli: hrěchi stupja nětko jomu před woči tak ćežke a hrózbne, kaž ženje za cyłe žiwjenjo; wša prjedawša khrobłosć a lohka mysl je poražena, a do helskoho zadwělowanja podnurjeny žałosći: Moje hrěchi su ćežše, dyžli zo by Bóh mi wodał — za mnje njeje hnady. To so poradźi najbóle tym, kotřiž su za strowe a žiwe dny khroble na Božu miłosć hrěšili: jim přińdźe přisłušne myto hižo na swěće — ze zadwělowanjom.

Je pak też hišće třeće wašnjo skóńčenja, kajkež lohka mysl přiwjedźe; hrěch je na hrěch so hromadźił a narostł jako hora Sinai; w lutym hrěšenju je wěra do Boha a do njesmjertnosće duše so potepiła. Tón drje najbóle hołk njećini jako zadwělowacy, ale mrěje na zdaćo we měrje. Hdyž pak je woči začinił, dha stupi duša do wěčnosće z hanjenjom: Njeje Boha — z človjekom ma so jako ze skoćećom — po smjerći ma wšo swój kónc. A doniž tak mysli, porazy joho hižo słowo sudnika: „Štóž njewěri, budźe zatamany.“ —

To je wšědny wukónc lohkeje mysle. Tak wěsće wumrěć njechaš. Njewjedź dha žiwjenjo w lohkej mysli. Krótke su naše dny na swěće, a za tym, kaž smy je nałožowali, čakaja na nas wěčna radosć abo wěčne styski. Njeje dha to wěrna mudrosć, tu na swěće z bojaznym žiwjenjom wěčnu zbóžnosć sebi dobyć, jako někotre, lěta lohkej mysli so podać a potom so podnurić do žehliwoho jězora?

Nětko přijima Bóh hišće kóždoho, kiž je pokutneje mysle a wodawa hrěchi. Štóž pak wotstorkuje wot jenoho lěta na druhe, štóž na nakazanjo njemysli a měni, k tomu budźe hišće khwila, toho překwapi smjerć a njepraša so ničo wo to, hač sy přihotowany abo nic.

Njech tola nichtó njemysli: To mje ničo njestara, to měri so na druhich. Słowo: „Přinjesće hódne płody pokuty“ je wšěm prajene, a štóž za tym njećini, je lohkeje mysle w bóžskich wěcach. A jeli sebi potajimy, zo pokuty njetrjebamy, zeńdźe so nam, jako židam, ke kotrymž Syn Boži dźeše: „Štóž je bjes hrěcha, njech prěni kamjeń ćisnje.“ A njebě nichtó mjez nimi, kotryž bjez hrěcha so čuješe.

Po času přečitaj a wopominaj zazy, štož sy tudy čitał, zo z časom za tym přińdźeš, hač je lohka mysl we wutrobje so zasydliła. Bije-li zegeŕ, dopomń so: sym zasy wo hodźinu bliže k wěčnosći; khowa-li so słónco, wopominaj: něhdy namakam też ja wotpočink; zwoni-li: bórzy też mi zwonja; stanješ-li z łoža: něhdy też stanu k žiwjenju abo zahinjenju.

Wšěm pak, kotřiž dobreje wole su, njech Bóh hnadu spožći, zo wotběliwši so wot lohkeje mysle swěta, za Božej wolu wobstajnje so prócuja, hač zbožownje dóńdu do wěčnych stanow. —š.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Hišće njejsmy na kóncu swojoho wuleta do kamjeńtneje „bamžowskeje měcy“, kaž so praji. Tuž hišće wyše horje! Přińdźemy k druhej khódbje. Wotpočnjemy khwilku a hladamy zasy dele do konfessije. Tu widźimy, kak wysoko smy sebi hižo zalězli! Kročimy wyše hač k třećej khódbje, kotraž wot wonka wobdawa latarnju. Smy přez 350 stopow wysoko, 117 metrow. Tu móšeš na wšě strony zwonka wokoło khodźić a krasny pohlad wužiwać. Wot wysokoho Sorakte w ranju hač k wječoru k Albanskim horam, z wjeŕškami Apeninow zady, kołwokoło romsku kampanju, we wječoru módre morjo.

Hdyž sy tak wysoko, njelutuješ potu, zo by so hišće wyše pozběhnył. Štó chce wyše sobu? Po zdaću tehdom nichtó njechaše, też nic mój towaŕš, a so jomu njedźiwach a wostach tak sam při dalšim wuléće. Tuž ze mnu nětko do kule nutŕ, nad latarnju horjeka! Wězo njesmě wot čitarjow abo čitaŕkow nichtó tak tołsty być, kaž něhduši ruski car Mikławš. Tón bě sebi khětre połčiki připołožił, a tola spyta po železnym rěblu do kule zalězć, tola njezbožo bě hnydom za nim tu! Na dobo njemóžeše dale, nic horje a nic dele, a joho kejžorscy přewodnicy mějachu wjele hary, zo joho z njeluboho jastwa wumóžichu. Dokelž so hinak njehodźeše, přimnychu za kejžorsko-ruskimaj nohomaj a tak dołho móchu ćahachu, doniž njebě kejžorska Majestosć z wuzkeje dźěry wućehnjena. Pola mje stracha njebě. 16 wosobow móže w kuli sedźeć. Su tam dubowe hrjady, kotrež k posydnjenju na najwyššim městnje cyrkwje swjatoho Pětra přeprošuja. Tola dołho tu njewutraješ.

Je tu tak horco, zo hórzy zas božemje prajš. Myslach sebi, hdy by so nětkle kula wottorhła a ze mnu dele spěła, to by njelube wróćenjo było!

Na kuli stoji 18 stopow wysoki železny kříž, kiž nětkle ze swojej kulu a nětko ze mnu sobu wšěm, kotřiž na Rom prěni króć snadź pohladnu, ze spodźiwanjom, džakom a wjesołoscu wutrobu napjelnja. Tola horcota njedowola dalše wysoke mysle a rozpomjeńki, a wjesele so zasy dele podaš do wšědnoho žiwjenja z nutřkownym připóznaćom, zo sy na wyššim trónje sedźał, dyžli ruski car při najwjetšim prócowanju a poćenju.

Wuprajach hižo, zo je so kupoli přimjeno dało: „Kamjeńtna bamžowska měca.“ Njeje drje tajke słowo runje najrjeńše, a tola by mělo zmysła, hdyž sebi na to mysliš, zo bamžowska tiara přesahuje wšě krony a kralowske znamjenja swěta, kaž kupola swjatoho Pětra wšě druhe kupole. Rjeńše je přirunanjo cyrkwje swjatoho Pětra z katholskej cyrkwju. Wobě we swěće nimatej runjeća, štož nastupa wulkosć, pychu a majestosć twara. Wobě njetrjebatej so bojeć, zo jimaj hórzy ze zemje narosće rival, kotryž by so chcył z nimaj woprawdźe měrić a runać. Kaž so dom swjatoho Pětra zběha k módromu italskomu njebju nad powostankami swjatoho Pětra, tak je jena, swjata, katholska a japoštolska cyrkej wot bójskoho Załožerja natwarjena a załožena na njepowalnej skale Pětrowej, a budże trać do kónca časow we swjatym Pětru, we swojich naslědnikach dale žiwa. Haj: „non praevalebunt“ — mocy hele ju njepřemóža.

Wróćmy so zasy do cyrkwje k hłownomu wołtarjej! Na prědku šěrokich stołpow, na kotrychž kupola wotpočuje, stoja wulke postawy swjateje Veroniki, Heleny, swjatoho Longina a Handrija. Tesame dopomnjeja na te štyri znamjenite relikwije, kotreż cyrkej pódla rowa swjatoho Pětra hišće ma, mjenujcy pótny rubčk swj. Veroniki z wotznamjenjom Jězusowoho wobliča, kruch wot swjatoho križa, kotryž je swjata Helena namakała, hlebiju, z kotrejž je Longinus stronu Zbóžnika překłoł, a hłowu swjatoho Handrija. Tele relikwije khowaja so w tych stołpach, do kotrychž je znutřka skhód, a pokazuja so ludej na wěstych dnjach.

W kupoli znutřka su hobrske mosaikowe wobrazy štyrjoch swjatych scénikow. Row swjatoho Pětra wobdawaja při stołpach stojace postawy swjatych załožerjow cyrkwinskich rjadow, dokelž ći, mjenujcy swjeći Benedikt, Franciskus, Dominikus, Ignacius z Loyola a Bruno, běchu najlěpši zakitarjo bamžowskoho stoła.

Při hłownym wołtarju bamž swjeći swjatočnje wopor Božeje mšě a hlada při tom do ludu.

Zady wołtarja dźe hłowna łódź cyrkwje dale, a z kónca stoji „bronzowa“ „kathedra Petri“, kotraž stary drjewjany stoł swjatoho Pětra wobdawa. Štyri wulcy wučerjo cyrkwje: Ambrosius, Augustinus, Athanasius a Chrysostomus, dźerža biskopski stoł, tohorunja jara česćowny a wuznamjenity pomnik Božoho domu. Tutón stoł, najskerje dar bohatoho senatora Pudensa, w kotrohož domje swjaty Pětr w Romje bydleše, je też zwonkownje jara drohotny a wosobny. Je z drjewa wot štoma cedry ze zapołożenymi helefantnozubjanymi kamjenjemi wudebjeny. Tak často hač so žane bamžowske postajenjo w Pětrowej cyrkwi wozjewja, stawa so to z klětki, před tutej kathedru (stołom) stojaceje, dokelž na Pětrowy stoł smě jenož bamž sam postupić.

Na prawej a lěwej stronje wot hłownoho wołtarja čitaš na wulkimaj marmorowymaj taflomaj mjena kardinalow, patriarchow, arcybiskopow a biskopow, kotřiž běchu při wozjewjenju wěrnosće wěry wo bjezhrěšnym podjeću najzbóžnišeje knježny 8. decembra 1854 w Romje přitomni.

Wobroćmy so nětko a wopytajmy pobočnej a prěčnej łódźi. W lěwej prěčnej łódźi stoja wulke spowědne stoły z napismom, w kajkej rěči móžes so tam spowědać. W tu khwilu hodźi so to w 11 rěčach, za Słowjanow w pólskej a khorwatskej (lingua illyrica). Skoro wšě narody maja tu swojoho spowědnika, a tak su tute napisma rjany a hnujacy dopokaz wo tym, kak naša swjata cyrkej je powšitkowna, kak wopřija wšě narody, jazyki a wokrjesy zemje w jenakej lubosći, zo je wopraw-dźe ecclesia catholica. Kóžde ranjo a kóždy wječor maš tu přileżnosć, w Pětrowej cyrkwi so wuspowědać. Při někotrych spowědnych stołach bě dołhi ćeńki kij (ścina) přistajeny. Hdyž sy so wuspowědał, poklaknješ so hišće před stoł, a spowědnik dótknje so će z dołhim kijom. Je pak to dobrowólna pokuta, kotruž móžeš sebi też napołožić, bjez toho zo sy so spowědał, a při čimž móžeš wotpusk dobyć. Tute podyrjenjo dopomina na wumóženjo z wotročstwa hrěcha, kaž su stari Romjenjo tych, kotrymž swobodu dachu, hišće posledni raz podyrili. W srjedźnym wěku bu přez tón samy wobrjad młodźenc za ryćerja bity.

W kóždej kapali su na rowach bamžow a někotrych druhich wopomniki, kotreż wšě njemjenuju, dokelž je jich přewjele.

Na prawicy rěka prěnja kapała della pietà, w kotrejž je wosobne dźěło Michel-Angela: bolosćiwa swjata Marija ze zemrětym Khrystusom na klinje. Druha kapała je swjatoho Bosćana; třeća najswjećišoho sakramenta. Ta je wosebje drohotnje wuhotowana. Skoro we wšěch cyrkwjach Italskeje so Najswjećiše njekhowa na hłownym wołtarju, ale w pobočnej kapali. Tu swěća so mnohe swěcy wo dnjo a w nocy. Štwórta kapała rěka gregorianska.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. „Serbske Nowiny“ přinjesechu tydźenja zwjeselacu powěsć. „Tři Serbja lětsa jako wučerjo z Budyškoho krajnostawskoho seminara wuńdu; su to kk. Schütza z Rachlowa a Junker a Panach z Budyšina. Tuž budźa serbske wučeřske městna, kotreż so prjedy dla njedostatka serbskich wučerjow njemóžachu ze serbskim wučerjom wobsadźić, tajkich dóstać móc. Šulske předstojićeŕstwa dyrbjale so w tutej należnosći z časom na wokrjesnu šulsku inspekciju wobroćić.“

— Knjez cyrkwiny wučeř Jurij Šewčik je póndźelu 29. měrca 25 lět z wučerjom. Přejemy jomu wjele zboža a hišće mnohe lěta! Red.

Z Budyšina. Naléćo tu je! Nic, zo w „Krajanu“ to stoji, ale woprawdźe tu je. Na swj. Józefa zaswěći słónćko tak luboznje a ćopłe, zo nichtó wjacy njedwělowaše, zo naléćo so započina. Za někotre dny so hižo khětro mazany sněh miny. Rěki a rěčki so napjelnichu z wodu, zo přez brjohi stupachu. Łobjo a Wódra a też druhe rěki su tam a sem přez wulku wodu škodu načiniłe. W Božej přirodźe nastawa nětko žiwjenjo. Pola hižo so počinaja pomałku zelenić. Někotre žita, kotreż loni nazymu suchoty dla zezkhadźeć njemóžachu, nětko skhadźeć počinaja. Kaž so zda, je posledni sněh sywam derje činił. Někotrežkuli sywy, kotreż běchu přez suchi zmjerzk ćerpjeće, su so spody sněha zasy zhrabałe. Tuž wočakujmy najlěpše. — Też hižo prěnje hrimanjo w naléću je tu było. Wutoru wječor je wokoło Drježdźan so hrimało, a na to sćěhowaše dešć. Też pola nas so štwórtk přecy tak kusk próšeše.

Z Hnašec. Zańdźeny tydźeń bě minister wójny w tudomnym pólverniku na wopyće. Po wjacyhodźinskim přebywanju wotjědźe ze wšelakimi knježimi, kotřiž joho přewodźachu, zasy do Drježdźan.

Z Poršic. Cyrkwiny wučeř knjez Ernst Hančka je wot knježeŕstwa čestny titul „kantor“ dóslał jako připóznaćo za mnohe zasłužby wo cyrkej a šulu.

Z Rakec. Njedźelu rano wotpali so w Nowej Wsy wudowje Schiemanowej słušaca žiwnosć, wobstojaca z domskoho z hródźu, z bróžnje a kólnje. Twarjenja běchu ze słomu kryte.

— W Šešowje padny 5lětny hólčec hosćencarja Michała Hejdana do rěki a je so zatepił. Sobotu připołdnju su joho pola młyna z wody wućahnyli.

Z Khróśćic. Kaž „Serbske Nowiny“ tydźenja pisachu, su tam minjeny tydźeń w nocy jónu paduši jenomu wob-

sedźerjej synowu łubju wurumowali. Cyłe syno bu w měchach zwotnošene. — Dale je tam też jedyn človjek, kotryž anonymne listy pisa a w tutych cyle sprawnoho človjeka na njelubozne wašnjo wobskoržuje.

Z **Oderwic.** Tu namakachu pónđželu wječor někotři mužojo žadnu wěc na drózy mjez Mitteloderwicami a Spitzkunnersdorfom. Tuta wěc bě automobil, kotryž žanoho knjeza njeměješe. Tón samoběžak khowa so nětko w Spitzkunnersdorfje a čaka na swojoho knjeza.

Z **Kulowa.** Minjenu njedźelu pschełeča nasche město we wyschosći 1000 metrow pschi rjanym wjedrje wulki powětron. Zdasche so, zo z Budyschina pschikhađża a do Hródka leceschе.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoć kral na dompuću z Italskeje đźens 27. měrca do Karlsruhe dojđe, Badenskoho wulkowójwodu wopytać, a wostanje tam hač do 28. měrca.

Němska.

Komisija za reformu financow hischće pschecy k žanomu prawomu kónčej docpěła njeje. Blok so wije a pyta wupuć.

Kaž nowe powěšće z Barlina praja, su so wjednicy blokowych stronow z kanclerom wjerchom Bülowom w šlědowacych namjetach zjednoćili:

1. Nowych posrědnych (indirektnych) dawkow ma so za 305 millionow hriwnow pschizwolić, a to pschez powyschenjo dotalnych dawkow:

a. na palenc	100	millionow	hriwnow,
b. na piwo	100	=	=
c. na tobak z ckom	50	=	=
d. cka na kofej	40	=	=
e. dawka na zapalki	15	=	=

2. Dotalny dawk na cokor ma wostać w nětčischej wyschinje, wostać a so rozschěrić ma też dawk na jěžne listki, z čimž so 35 a 25, hromadźe na 60 millionow dobudźe.

3. Matrikularnych pschinoschkow ma so město 50:75 millionow žadać, potajkim 25 millionow wjac; wyšche toho ma so z dawkom na wobsedźeństwa abo z rozschěrjenjom herbskoho dawka też na namrěwki dźěći abo na druhe waschnjo 100 mill. hr. dobyć.

To by hromadźe 490 millionow létnje bylo, 405 millionow nowych dawkow.

Dawk na pkun, elektriku, nawěschtki a wozjewjenja a na wino by so puschćił; dawk na wuhlo ma cyle spadnyć.

Wschelakim zapósłancam su tele namjety so podałe.

Tute namjety je swobodnomyslny zapósłanc Gamp pschedpokožił. Zda pak so, zo też namjety so njepschiwozmu. Swobodnomyslne nowiny hižo pisaja: Njepschijomne! Też konservativni w tutym wonjeschku kwětki namakaja, kotrež derje njewonjeja, na pschikład herbski dawk wot dźěći. K tomu réka, zo chce Gamp dawk też na jěžne listki schtwórteje klasy pokožić — a dawk na zapalki! To móže rjanu haru — a to nic bjez winy — po cykej Němskej načinić.

Woni so wija a njewědźa hdźe.

Najnowschu nowinku telegraf schtwórtk rozschěrjeschе. Wjednik konservativnych, v. Normann, wjednikej nacionalliberalnych, Bassermannej, officielnje wozjewi, zo je joho strona pscheswědčena, zo je reforma financow trěbna. Indirektnych dawkow dyrbi so 400 millionow zwolić. Dawk na wobsedźeństwa, kotryž do financnych prawow jenotliwych zwjazkowych statow pschima, njeje móžny. Dawk na zawostajeństwa a namrěwki (herbski dawk) konservativna strona na žadyn pad njepschizwoli. Na praschenjo, hač ma to rozwjazanjo bloka rěkać, konservativny wotmołwi: w nacionalnych praschenjach dźěn móža dale hromadźe hić. Podobnje so v. Normann też napschećo swobodnomyslnym a centrej wupraji. Nacionalliberalni so na to hnydom w posedźenju zeńdźechu a dobuchu pscheswědčenjo, zo ma so to jako wupowědźenjo bloka spóznać, za což su konservativni zamołwići.

Bayerska.

Na đnju mjeninow swjatoho wótca Pia X. bě japoschtolski nuncius Monsignore Frühwirth w Mnichowje 18. měrca wječor swjedźeńsku hoscinu wuhotował, na kotruž běchu najwyschschi zastojnicy pscheproschcheni. Pschi hoscinje pschedsyda ministerstwa Dr. swobodny knjez z Podewils krasnu réč na swjatoho wótca dźerješe, kotraž je hódna, zo ju swojim čitarjam zdźělimy, dokelž pokazuje, kak su so poměry w Bayerskej pscheměnike. Za časy Lutza a Crailsheima tajke słowa móžne byłe njebychu.

„Najdostojnischi knježe nuncio! Moji knježa! W znamjenju hischće toho léta, kotrohož jubilejska swjatočnosć je pschečeła a próstwy katholiskeje cyrkwje nad hłowu Joho Swjatosće bamža Pia X. žadała, widźimy so đźens zas tudy w hospodlíwym domje Joho zastupjerja zhromadźenych.

Pjećdźesatlětnomu wopomnjeću dnja, na kotrymž stej biskopowej ruce so swjećicy wupischestrěłoj nad Józefom (Guiseppe) Sartom, su wschitke holdowanja płačiše, wschitke dopokazma pobožnoho poboća, nutrnoho češćowanja, kotrychž swědkowje smy lońschoho léta byli. W nich je so zjawnje pschipóznała swěrna, z kotrejž je žiwjenjo češćownoho starca to dopjelniło, schtož je joho wopornima mkodosć służbje Najwyschschoho słubiła.

Pschedwidźiwosć je wobradźiła, zo běsche to swět, kotryž tule češći, tele pschipóznało wozjewi. Wona je wobradźiła, zo słowa wótcowskeje starosće, kajkaž je w dołhim měschnischim žiwjenju zezrawiła, w tysac diöcesow mysle hibaja. Wona je wobradźiła, zo horliwosći, z kotrejž běsche biskop Sarto za spomóženjo duschow žiwy, so cyła cyrkej jako polo skutkowanja wotewri.

Běsche-li pak cyły swět, kiž je bamža Pia X. pschi joho jubileju češćił — kuzło joho wosobnosće, ke kotromuž też khłódne natury so zjawnje wuznawaja, je založene w prostoće, w kotrejž wona najwyschschе ideale měschnistwa wobjima. Měschnik Knjezowy być, bě słub hodźiny byt, kotraž joho k wokatarjej dowjedźe. Měschnik je wón so stał w najnadobnischim zmyšku słowa: pokojićeć khudobnеje samoty, wjednik dwělowacej bojosći, pomocnik hubjenstwu bjez dowěry. Wjac hischće, wón je to wostał, hdyž dostojnstwo nad dostojnstwo so na joho hłowu kopjesche. A nic mjeńscha, nic mjenje češćowna by joho najnutrnischa powaha była, hdy by đźensa hischće cicha starosć wo nuzu nětkajeje wsy jeno na joho ramjenjomaj wotpočowała.

Zrozymjenjo tuteje hłubokeje, měschnischeje nutrnosće đźěn też je, kotrež so w češćownej lubosći zjednoća, z kotrejž katholska cyrkej na jutšischim dnju na nadobnoho nosćerja jeje najwyschschеje mocy spomina. Zo też my, moji knježa, so tomule zrozymjenju njezamkamy, za to budź swědčenjo radosć, z kotrejž pschihłosujemy wokanju:

Joho Swjatości bamžej Piej X. sława, sława sława."

W Bayerskej

je létusche powodźenjo žakostnu schkodu za tamnische rybaćstwo pschinjesło, kotruž na milliony wobličeja. Z wodu a schkrutami fu statsfac rybow z wody, w kotrejž mózachu zymu pschetrać, so wustorkałe a z dźěła wo žiwjenjo pschischće, z dźěła wot swojich njepschećelow znićene. Njesmérnje wjele mkodych rybičkow a symjenja je kónc wzało. Wjele rybow je z wulkej wodu sobu płowało, te su potom w dźěrach a kótlischkach wostałe, hdyž je woda wotběžała, a tam w sčěhowacej zymje zamjerzłe. Wosebje réki Raab, Delnja Dunawa, Pegnica, Altmühl, jara bohata na rybach, Mohan a Solawa su čerpjeke.

Awstrija.

Sejm je hač dotal cyle derje dźěłak. Wšchitke wěšchćenja, zo nětčišche ministerstwo so hischće do jutrow powali, so dotal njedopjelnichu. Nawopak je parlament cyle po pschećach barona z Bienerta a joho ministerstwa dźěłak. Najwažnischa zakonska pschedłoha, nastupaca rekrutow, je z wulkej wjetschinu (289 hłosow pschećiwo 103) pschijata, tak też pschedłoha wo železnicach, kotrejž běchu dotal privatne a kotrež stat pschewozmje — su to „statna", „sewjerozapadna" a „južnosewjeroněmska" —, je pschijata, tak zo termin 31. měrca njeje pschećakany. Spomóžne parlamentarisce dźěło je wuspěch knježerstwa, kotrež z krutej ruku so wjesła dźerži, zo statny čołm w zmohach rozhorjenosće so njerozrazy. Oppozicija wschak też, byrnje rabscho chcyła, wjele činić njemóže, dokelž dźěn na pschikład rekruca so nic nětčischomu knježerstwu, ale cyłomu krajej a joho wobydlerjam pschizwola. Tuž bě wotpohlad oppositije, nětčischim ministram, wosebje Bienertej, wo pschedłohu dla rekrutow so zakopnyć a padnyć dać, do wody padnyk. Też wudaco 220 millionow statnych pokładowych listow měsesche knježerstwu schiju zwinyć, dokelž njeje statna renta so wudała. Nětko pak je Rakuskej za tamne listy 2800 millionow, potajkim 12 króć wjac pjenjez posticenych, a zapósłanc Steiner je dopokazał, zo stat z wudaćom tychle listow (město statneje renty) na 18 millionow zalutuje. Tuž też tale wójna pschećiwo ministerstwu wusny.

Wójnski strach a nalutowarnje.

Pjenježnicy, kotřiž jeno swój wužitk znaja, nic pak swědomjo, su też w Rakuskej hrožacu wójnu sebi k wužitku wutrjebać wědźeli. Kaž je so dopokazało, su někotři židowscy jebakojo na to złoženi, pokładnicam a nalutowarnjam schkodźeć a wuzkosće pschihotować. Woni wudawachu, zo stat, jeli wójna wudyri, nalutowarnjam pjenjezy wozmje. Jebakojo njenawědźitych ludźi tak zatrajschichu, zo jim muozy swoje nalutowanske knižki za tunje pjenjezy pschedachu. Jebakojo potom ničo nuznische njemějachu, hač w nalutowarnjach pjenjezy z knižkow zběhnyć. W Czernowicach su tjoch tajkich paduchow zajeli, a ći běchu nimale million krónow na te waschnjo zezběhali.

Tola nic jeno njenawědźity lud, też zdźěłani měšćenjo su so dali zamylić. W mnohich městach su lutowarjo swoje nalutowane pjenjezy w bankach zběhali, a z wjetscha žadachu wupłaćenjo we zkoće abo ślěbru. Najhórje bě w Galicisku a Bukowinje. Hobrske sumy mějachu banki w krótkim wupłaćeć. Tak Bukowinska nalutowarnja w Czernowicach za dźeń 40000 krónow; podobnje běsche w Prazy, Čoplicach, Plznju atd. W Pisku wupłaćichu w požčowanskej kasy za dwaj dnjej 200000 krónow. Schkodu maja jeno zescherjeni ludźo, kotřiž swoje nalutowane pjenjezy z wěstych kasow zběhaja a často so potom druhdźe wo nje zjebaja.

Samo w sejmje so wo wěcy jednasche, dokelž dyrbi lud pschedtajkim jebanstwom zakitany być. Financeminister Bilinski k spokojenju rěčesche a mjez druhim praji: „Ja so hańbuju, zo nasch lud wo knježerstwu swojeje wótčiny tak jara zlě myśli ... Privatne wobsedźeństwo so jako něschto swjate schonuje a česći, też hdyž so njepschećelski kraj wobsadźi ... Pjenjezy w nalutowarnjach su cyle wěste a wostanu njezranjene, hač wójna wudyri abo nic." — Tym jebakam wschak je kóždy srědk witany, zo bychu ludowe nalutowarnje zničili a banki zas wschě do swojich (t. r.) židowskich rukow dóstali.

Poměry mjez Awstriju a Serbiju

so hischće dojednake njejsu. Europske mocy sebi wójnu njepscheja; też Rusa, kotraž je prjedy wina była na rozhorjenosći a chrobkosći Serbow, nětko officialnje k měrej radźi. Awstrija sebi razne a zjawne rukowanjo serbiskoho knježerstwa žada, zo chce skónčnje měr dźerżeć a pschi tom wostać. Serbija pak so hischće wije. Njewěstosć dale traje.

Rom.

Swjaty wótc, kiž bě so khěro nazymnik, so zas porjedża. Khorowatosće dla je bamž na dnju swjatoho Józefa, swojich mjeninach, zbožopschejace swjatočnosće wotpowěsć dał. Na tym dnju swjećesche wón Božu mschu we swojej privatnej kapali, a běschtej pschi njej też joho sotra a četka pschitomnej. Hudźbna kapala bamžoweje woboty koncertowasche w Damasowym dworje, hdyž bě běłožołta korhoj wupowšnjena. Po póstnym předowanju pschija bamž runje pschitomnych kardinalow na krótke postrowjenjo. Wulke syły wěriwych do Vatikana pschikhadźachu do zbožopschejaceje listy so zapisować.

Francozska.

Strajk zastojnikow pósta a telegrafa je zas zběhnjeny. Zastojnicy su zas do dźěła stupili. Zda so, zo su zastojnicy najwjacy swojich žadanjow pschećiwschli. Woni pak hroža: Jelizo knježerstwo jene ze swojich pschilubjenjow žłama, wschitcy do generalnoho abo powschitkownoho strajka zastupja.

— Kardinal Andrieu je biskopski stoł w Marseille wopuschćił a biskopske sydło w Bordeauxu pschijak. Ze swojimi dotalnymi wosadnymi so rozžohnuje je ważny pastyrski list na nich pisak. We nim kardinal dźělenjo stata wot cyrkwje a joho njepschećelske wustupowanjo pschećiwo cyrkwi wobžaruje a zasudźa. „Zo by swoje powokanjo dopjelniła, trjeba cyrkej stat, tak też stat cyrkej trjeba, zo by swój nadawk dopjelnić mohł. Rozstorhnjenjo tohole nuznoho zwjazka katholikam tsoju wulku winowatosć nakładuje: 1. pschećiwo zakonjam protestować, kotrež su tamne roztorhnjenjo zawinyłe, 2. z energiju, disciplinu a wutrajnosću na to dźěłać, zo so zakonje zas zběhnu, 3. mjez tym so za to starać, zo so město zapowědźenych pschinoschkow kulta (stata), za potrěbnosće cyrkwje a duchownych trěbne, zwjedźe."

Serbija.

Krónprync Jurij je so pisomnje swojoho prawa na serbiski trón wzdał, a tuž je nětko joho bratr Alexander krónprync, kotryž je 17. decembra 1888 rodźeny. Ńěka, zo je dotalny krónprync Jurij Běłyhród hižo wopuschćił.

Křižna rózička.

Kčěje róża, spodźiwnje je krasna,
Přez nóc swěta ćmowu swěći jasna.

Tuta róża stoji w hrubej roli.
Štóž ju storhnje, wutroba joh' boli.

Štóž ju haji, słódki dźak jom' kiwa,
Byrnjež zemja wša joh' wopuśćiła.

Njesćerpnosć ju rjanu njewuhlada,
Jenož z ćicha wutroba, kiž za njej trada.

Sama pak, hdyž čas naš na kónc dźěła,
Ze křiža nam doda wěčnoh' kčěwa.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Rosa, Jana Kauša, hrabinskoho hajnka w Husecy, dź. — Alois, Richarda Rosnera, šćěłkarja w Budyšinje, s. — Jan, Mikł. Šołty, khěžerja w Budyšinje, s. — Jakub, Jakuba Delana, kublerja w Hornim Wunjowje, s.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 390. Michał Hejduška z Budyšina; 391. Jakub Pjetaš z Pančic; 392. 393. z Wětenicy: Marija Koplanscyna, Khata Pjechowa; 394. 395. z Kukowa: Madlena Lipičowa, Pětr Renner; 396. Madlena Knježkec w klóštrje Marijnej Hwězdźe; 397. Jurij Wrobl z Cornec; 399. Jakub Hajna w Münsteru (Westf.); 400. Jurij Čornak z Ralbic; 398. 401. 402. z Konjec: Hana Weclawec, Jurij Čornak, Mikławš Matka; 403.—405. ze Šunowa: Jakub Wels, Pětr Kurjat, Jakub Šelc; 406. Khata Lebzyna z Nowoslic.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 20. měrca				w Kamjencu 25. měrca			
	wot		hač		wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	18	27	18	87	18	54	19	4
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	—	13	20	12	70	13	38
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	16	13	86	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	75	11	10	10	90	11	20
Rožka, nowa . .	8	13	8	25	8	—	8	30
Ječmjeń	9	40	9	90	8	50	9	50
Wows	8	80	9	10	8	80	9	10
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	10	—	20	—				
Ržana muka	9	50	13	70				
Syno	3	75	4	—	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	83
Prosata 960 (w Kamjencu 281) jene	10	—	26	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	60	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 22. měrc. 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	25—41	hr.,	rězna waha	55—77	hr.
2. Byki,	„ „ „	„	28—39	„		59—71	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	23—39	„		48—71	„
4. Ćelata,	„ „ „	„	40—52	„		70—82	„
5. Swinje,	„ „ „	„	46—54	„		61—69	„

Znajeće hižo

S.u.M.?

Nic? Duž čitajće:

Siegerin je najwosobniša margarina a so runja najlěpšej butře w kóždym nałožowanju dospołnje. [52

Mohra-margarina je hižo dołho město butry znata za blido a kucheń a jara woblubowana. (301)

Wšudźom k dóstaću.

Jeničcy fabrikantojo: **A. L. Mohr,**

A.-G. Altona-Bahrenfeld.

Česćujće wopomnjeco lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbafstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange

w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola. ☚

51] **Za naléćo!**

poručam swój **wulki wubjerk** krutych a po módźe zhotowjenych

woblečenjow za mužskich

wot 11—40 hr.,

tohorunja ☛ **samodźĕlane** ☚

woblečenja za hólcow

wot 5 hr.,

lětne paletos a wjedrowe khornarje (peleriny) po kóždej płaćiznje, najwjetši wubjerk

dźĕćacych woblečenjow

na **400** hižo wot **2 hr.**

Mužace suknowe, manšesterowe a dźĕłanske **kholowy** wot 1,50 hr.,

hólčace kholowy wot 1,25 hr.,

po módźe **pisane** a **běle lacy** jara tunje.

☛ Tohorunja poručam so k **zhotowjenju mužacych** a **hólčacych drastow po měrje** po znatych tunich płaćiznach. — Wulki wubjerk suknow a płatow po najnowšej módźe. ☚

Franc Mrštni

w **Budyšinje,** dźiwadłowa hasa čo. 4.

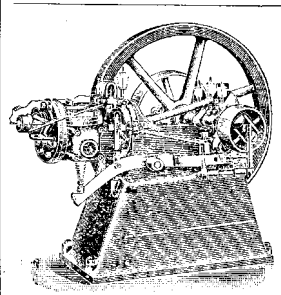

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania") - - - **Telefon čo. 217.**

poručataj so k wudźĕłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšĕch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rĕčimoj tež serbsku. [5

Triumpf

pječene jerje,
delikatesowe jerje,
Bismarkowe jerje,
skulane mopsy,
jerje w gelee,
ruske sardiny,
wolijowe sardiny
we wšelakich wulkosćach
(wulki skład),
najlěpše
sušene lososy (lachs)
cyle nježne a słódke,
najlěpše słódke
sušene rěčne wuhory.
Kielske bücklingi
" sprotty
" flundry
sušene jerje
wšědnje čerstwe.
poruča
Gustav Küttnera nasl.
Richard Weigel.
10 Serbska droha 10.
Najtuńše kupowanske žórło za zasopředawarjow a wulkokonsumentow. [54

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a
optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]
R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanje ležomnosćow.

Wurjadnje tunje składnostne kupje:
1 dźělba zbytnych vogtlandskich gardinow
běle a nažołć, za jene hač do 4 woknow so přihodźace,
1 dźělba fabrikskich zbytkow, katunow a satinow
za pósłanjá,
1 dźělba čistoplatowych bělych ložowych płachtow,
wobrubjene, 140×230 cm, po 2,75 hr.
Wjetše dźělby zbytkow,
nowe wěcy w lětnich tkaninach za suknje, jupy, fale, hólčace woblečenja atd. poruča
Pawoł Hilger
w Budyšinje, seminarska droha čo. 2. [57

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach [4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoročak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoročak 307.

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby,
plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.
7]
Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom sunjewjaz. na předań po 60 pj. pola pokładnika.
Jutrowne kěrluše za křižerjow za 25 pj. su w Budyšinje na farje dostać.

Handrij Noack
w Budyšinje, Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja
wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Selfhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	
„ měsačnym	„	2½ %	danje
„ 3měsačnym	„	3 %	na lěto.
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Zjawna wólbna zhromadźizna
w Khrósćicach
njedźelu 4. hapryla 1909 popołdnju w 4 hodźinach.

59] **Wjesne wólbne towarstwo.**

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Jutrowne jejka
ze šokolady, fondant, gelee atd.
štuka po 5, 10, 15, 25 pj. atd.

Jutrowne zajacy
šokoladowe, marcipanowe atd.
53] hižo wot 5 pj.

Jutrowne zajacy
k pjelnjenju hižo wot 10 pj.

Jutrowne titki
we wšitkich wulkosćach
pjelnjene hižo wot 10 pj.

Gerling & Rockstroh
— w **Budyšinje** —
10 znutřk. lawska droha 10.
150 wobkhodow w Němskej.
Fabrika w Drježdžanach st. m.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje
budże **jutrownu srjedu 14. hapryla 1909** popołdnju w **2** hodź. w »Serbskim Domje«. — Porjad: 1. Rozprawy. 2. Nekrolog. 3. Wólba. 4. Namjety. — Wječor w **7** hodź. **poswjećenjo sale:** spěwy, přednošk a dźiwadło.
Sobustawow a přećelow wutrobnje přeprošuje
60] **předsydstwo.**

Ventzkowe kultivatory, hnójsypaki,
drillowace mašiny, dźećelowe kary,
rólne a łučne brony,
běrnywuběraki „Saxonia“,
juchowe plumpy „Nilowy kóń“
a wšě druhe ratařske mašiny a nadobu
poruča
Jana Manjokowy nasl.
Jurij Hänsel [62
w Budyšinje při žitnych wikach.

Nowe tkaniny za drasty.
C. G. Fiebiger
w Budyšinje.
Krute, najtuńše płaćizny.
50] **Dalokoreč̆ak 650.**

»Serbosław«
towarstwo w **Khrósćicach**
změje **jutře njedźelu 28. měrca** popołd. w 4 hodź. **měsačnu zhromadźiznu** pola Wjenkec. [58

Kózlace kože,
kaž też **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyššich płaćiznach** [61
Heinrich Lange
při serbskej katholskej cyrkwi
a na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej Hwězdźe“.

Burske kubło
čo. 20 w **Róženće** z něhdźe 44 kórc. ležomnosćow, z wulkej sadowej zahrodu a z cyle blizkimi polami a łukami je **hnydom** ze swobodneje ruki na předań. Dalše zhoniš pola **wobsedźerja.** [43

Solotwjowe přesadki,
rjane sylne přetykane, poruča ryćerkubleŕske zahrodnistwo
we **Wutołčicach.** [62

56] **Předawarka!**
Wulki wobkhod z módnymi tworami w Budyšinje pyta hnydom abo pozdźišo młodu **Serbowku,** kotraž chce so na **předawarku** wuwučić dać. Poskića so z tym najlěpša přileżnosć, sebi krute žiwjeńske postajenjo přihotować. Zamołwjenja chcyłe so wotedać na **expediciju Posoła,** Budyšin, Pětrowa cyrkej 9.

K **1. haprylej** abo pozdźišo do Barlina pyta so **młoda Serbowka** k pěstonjenju štwórć lět staroho dźěśća. Připisy chcyłe so **bórzy**
55] pósłać na
Frau Rittmeister Stäcker,
Grimma i. Sa.

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź. w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

K zelenomu štwórtkej

so należnje poruča:
Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku po 6 hr. 50 pj. a 7 hr.
Pobožny Wosadnik po 3, 4 a 4 hr. 50 pj.
Khwalće Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.
Róčna Swjatnica po 3 hr. 50 pj. a 5 hr.
Nowy Zakoń, rjenje zwjazany 6 hr.
Prażske Jězusdźěćatko, paćerjaca knižka, po 70, 100 a 125 pj.
Křesćanska młodosć po 60 pj.
Žiwjenja Swjatych, 1092 str., rjenje zwj. 6,50 hr.
Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž też přez kk. duchownych.

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Wšěch našich lubych čitarjow a přećelow prosymy, zo bychu na nawěštki w „Katholskim Pósle“ dźiwali a při kupowanju so na nawěštk w Pósle powołali. Tak potom překupcy atd. widźa, zo jich nawěštk podarmo był njeje. Woni wam derje posłuža a zasy nowy nawěštk zaplaća. A hdyž pola tajkich kupujeće, kotřiž do „Katholskoho Pósła“ nawěštki njepodawaja, dha jich na to kedźbnych sčinće. Njech tak kóždy hórliwje podpjera našu dobru wěc.

Redakcija a administracija.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so scelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 14. | Budyšin, 3. hapryla 1909. | Lětnik 47.

Jěre myto.

Što z twojej ruku, Syno Boži, činił sy,
Zo z wótrym hozdźom su ju zepřibili?
Snadź — dokelž khorych dótkajo z njej hojił sy?
Snadź — dokelž wona wěčne wrota skhili?
Z njej wět' a žołmy sy nam změrował,
Z njej khlěb sy njebjeski nam hłódnym dał,
Z njej templ židowski sy wučisćał.
To swět ći njewoda!

Što z twojej nohu, Syno Boži, zhrěšił sy,
Zo su ći přez nju tajku ranu bili?
Snadź — dokelž wowcki rozćěkane pytał sy,
Kiž su so w pustej holi zabłudźili?
Z njej ćernjowy sy puć nam wuběhał,
Z njej sy naš krawny zawdawk kupował,
Z njej sy nam khudym pokoj wobstaral.
To swět ći njewoda!

Što z twojej hubu, Syno Boži, skućił sy,
Zo tajke hórke bolosće ju wija?
Snadź — dokelž wučbu swoju wšitkim wučił sy,
Přez kotruž hnady do duše so lija?
Z njej' našim ranam balzam kapota,
Z njej wšitkim nowa sylnosć wotuća,
Z njej wšitkim wěčny raj so wotewrja.
To swět ći njewoda!

Što z twojej hłowu, Syno Boži, złósćił sy,
Zo z hłowoncami su ju krónowali?
Snadź — dokelž skutki lubosće z njej myslił sy?
Je to ta wina wulka, kotraž pali?
Z njej ze žłobjatka kříž je postanył,
Z njej mnohi skutk je čłow'stwo pozběhnył,
Z njej Boži hněw je wot nas wućahnył.
To swět ći njewoda!

Što z wutrobu, o Syno Boži, zwinył sy,
Zo su ju takle hrózbnje rozkałali?
Snadź — dokelž twoju horcu, čistu lubosć my
Na zemi tudy njejsmy připóznali?
Ach, skoro sy naš rozomčk předobył,
Ach, skoro sy nas k sebi doćahnył!
Zo pak sy lubosć z njebjes přinjesć chcył,
To swět ći njewoda!

Před Bołmončku.

Ćichi póst nětk k kóncej dźe,
Mnohi już so raduje:
Zrudne spěwy womjelknu,
Rjeńše časy započnu.

Kóždy hólčec nadobny
Bant sej kupi spodobny,
Tajki serbski křižeŕski,
Rjeńši 'šće hač wojeŕski.

Być ma krasnje debjeny:
Módry, běły, čeŕwjeny,
Zo by serbscy zmahował,
Swěrnych Serbow zradował!

Konik wjes'le zaskaka,
Lědma swjedźeń wočaka:
Stał je w zymje dołhi čas,
Swjećić chce też stwórby kwas.

Stwórba dźěn też pyši so,
Nadźiju wšěm zbudźa to:
Holčki běža do haja,
Połončki sej šćipaja.

Knjez tak budźe sławjeny,
Wot wšoh' ludu khwaleny;
Joho chcemy sćěhować
A z nim swěru wojować!

Njech tak spožči kóždomu
Prawu radosć jutrownu,
Zo k nam wěsće přikhwata —
Hrěšnosć była wuhnata!

Jak.

Zrudna bołmončka.

Sobotu před bołmončku bě, w lěće 1622. Wulcy a mali ćahachu po keŕkach a wotrězowachu mickate hałžki za přichodny dźeń. Wjesołe wobliča wšudźom, khiba jenož wosrjedź lěsa nic. Tam stoješe črjódka muži w hromadźe. Wotrězowachu sebi sylne dubowe retle; a jedyn šeptaše: „Dźens wječor wšitke kije ke mni přinjesće, zo wam hozdźow do nich naklepam.“

* * *

Kónc lěsa stoji cyrkwička. W njej kleči samlutki před tabernaklom khuduški mnich z rjadu kapucinow,

człowjek ze swižnym, blědym wobličom, najskerje bě po dołhim a napinacym pućowanju. Woči so mužikej błyšćitej, rucy stej pobožnje styknjenej, a ze rta so mjelčo paćeŕ po paćerju roni. To bě pater Fidelis.

Wjele stow ludźi bě hižo zasy ke katholskej cyrkwi wróćił přez sapace předowanja, přez swój přikład, přez swoju miłosć a dobrotu a ponižnosć. Tón mnich měješe hobrsku dušu wot Boha. Byrnjež tež skoro ničo druhe swoje njemjenował, byrnjež husto dosć we wopušćenych kapałkach abo na někajkim łónčku syna w bróžni prěnjoho lěpšoho burika přenocował, wobkhowa sebi tola stajnje wulku nahladnosć mjez wokolnym ludom. Předarjo noweje Wittenbergskeje wučby joho tohodla hidźachu kaž smjeŕć.

Mnich to wědźeše, nochcyše pak strašne městno wopušćić.

Na wječor pater pomału z cyrkwičky wustupi. Běše jara mučny. Bjez dźiwa! Dźens bě hižo wjele ludźi spowědał a mnohich druhich wobroćił přez swoje rozwučowanjo, mjez nimi tež někotrych zemjanow a wšelake nahladne swójby. Nětk bě sebje samoho hišće na jutřišu spowědź přihotował a potom so pomodlił.

Wonka po puću wšelake dźěćatka k njomu přiskakowachu, hdyž pomału přez wjes kročeše. Wón kóžde požohnowa.

Hdyž na Bołmončku rano wjesny lud z mickami do cyrkwje ze wšěch stronow so bližić poča, klečeše Fidelis w spowědnym stole. Hodźinu pozdźišo stoješe pola wołtarja. Dom Boži bě z pobožnymi přepjelnjeny. A z wulkej nutrnosću mnich najswjećiši wopor woprowaše. Swjate wjeselo a njebjeski pokoj błyšćeše so z njoho też při předowanju. Lud so potom mĕrnje rozeńdźe. Mnich pak swojomu towaršej rjekny: „Dźens dopołdnja mam też hišće w susodnej wjescy předować. Sym tam požadany. Modl so za mnje!“ Potom so na puć poda.

Krasne ranjo! Swjaty sabatowy pokoj wotpočowaše nad hórkami a dolinami, ptačata tak rjenje zanošowachu, štomy počinachu so hižo zelenić. Dys a dys zwony zaklinčachu. Wšo hnuwaše k pobožnosći. Tak kapucin hač do wsy dóńdźe, a hnydom khwataše na klětku.

Na klětcy namaka papjerku. Je napisana ze słowami: „Dźens hišće předuješ, ale jutře nic wjac.“ Što ma to rěkać? Mnich połoži šlebjertku změrom do boka, čita swjatu epistlu a swjate scenjo, a potom poča rozwučować a napominać. Z joho słowow wěje swjata móc na wosadnych. Joho zahorjene słowa mnohim do wutroby pala. Woni sylzy ronja.

Na dobo nasta hołk před durjemi. Črjóda muži nawali so nutř, halekajcy a z wulkimi kijemi do ludźi storkajcy. Jedyn zareji: „Zastań z twojim předowanjom! Dele z klětki!“ W cyrkwičcy je bórzy hruba bitwa. Mnozy rozběkachu, tamni pak ranjeni po wšěch ławkach ležachu. To bě žałostna Bołmončka.

Mnich bě w tu khwilu z klětki k wołtarjej dóšoł, hdźež krótki paćeŕ wuspěwa. Potom cyrkej wopušći. Z woprědka nichtó na njoho wjac kedźbował njebě. Tola bórzy pytnychu złóstnicy, zo je jim twochnył. Tuž ćěrjachu kaž dźiwje zwěrjata za nim. Za khwilku joho też namakachu. Wobstupichu joho na pólnym pućiku a pokazowachu jomu z hozdźemi pobite dubowe kije mjez woči. „Čakaj, ty paduše! Bamžowsku wěru chceš nas zasy wučić? Što maš napřećiwo nam rěčeć? Chceš našu wěru přiwzać abo nic?“

Tak a podobnje na mnicha rujachu. Jim bu měrna wotmołwa: „Njejsym přišoł, zo bych błudnu wěru přijał, ale zo bych ju pomhał wutupić. A mam wulku nadźiju, zo wy wšitcy so hišće nakazać daće.“

Złóstnicy stojachu trochu překwapjeni. Tajkeje wotmołwy sebi wot mnicha nadźeli njeběchu. Něchtó zawoła skónčnje: „Daj so jaty, abo dóstanješ na měsće khostanjo!“

Wón pak rjekny: „Znaju prawa a što směm abo nic. Zběžkarjam so nihdy podać nocheu a njesměm.“

„Dosć słowow!“ zareji jedyn muž na to, a z bjezbóžnym sakrom swój kij pozběhny.

Na hłowu do smjeŕće dyrjeny so mnich zwjeze. „O Božo, smil so! Jězuso!“

Tola wšitcy počinachu do njoho prać. Krej jomu bórzy z nosa a huby běžeše. Nop jomu puknychu, rjebła rozbichu.

Hišće jónu so wbohi zhrabnyć spyta: „Božo — wo—.“ Potom so sypny. Dokonjał bě a — docpěł.

* * *

To bě martraŕ, kotryž swoju krej přela nic přez pohanow rucy, ale přez rucy křesćanow.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Z 15. haprylom stanu so wjetše přeměnjenja mjez duchownstwom. Knjez tachantski předaŕ Maršner woteńdźe z Budyšina do Auerbacha w Rudnych Horach za exposita. Joho dotalne předaŕske město nastupi dotalny katechet knjez Kielmann, a město katechety dóstanje nowoswjećomny měšnik k. Ebermann. Knjez kapłan Posselt ze Šĕrachowa přesydli so do Kamjenicy za kapłana. Knjez kapłan Fuchs z Wostrowca budźe z prěnim kapłanom w Šĕrachowje, knjez Mott, dotalny druhi kapłan we Wostrowcu, wostanje tam z prěnim kapłanom a za druhoho přińdźe knjez Plewka z Wurcena. Knjez kapłan Jeriga ze Seitendorfa póńdźe do Wurcena za kapłana. Knjez kapłan Just, kotryž nětkle w Kamjenicach hišće kapłani, póńdźe do Drježdźan-Staroho města za kapłana. Nowoswjećomnaj měšnikaj dóstanjetaj: knjez Košicki Lipsćanske kapłanstwo a knjez Langhammer Plauenske, mjez tym zo Plauenski kapłan knjez Englert do Drježdźan-Janowoho města so přesydli a tamniši kapłan knjez Scheuring pak do Drježdźan-Nowoho města. Nowoswjećomny měšnik knjez Cyž z Kašec najskerje do Žitawy za kapłana přińdźe. Tući naši kandidaća duchownstwa su tónle tydźeń w Paderbornje prěnjej dwě wyššej swjećiznje dóstali, a to srjedu subdiakonat a pjatk diakonat. Jutrownu sobotu budźa tući tu w Budyšinje měšnisku swjećiznu dóstać.

Z **Njeswačidła.** Tudomna »Jutrnica« měješe zańdźenu njedźelu derje wopytanu zhromadźiznu. Přednošk knjeza wučerja Krala jednaše wo nowinaŕstwu a joho mocy. Knjez wučeŕ Słodeńk prošeše wosebje wo podpjeru »Serbskoho Hospodarja«. Hosćo běchu tu z dalšich stron. — Pišemy tu wo tutym towaŕstwje, dokelž móža też katholscy Serbja Njeswačidlćanskeje wosady do njoho zazastupić. Towaŕstwo njeje konfesionalne, ale narodne serbske. R.

Z **Khrósćic.** Z rědka nadeńdźemy w Posole powěsć z Khrósćic, a hdyž tam mjeno „Khrósćicy“ čitamy, stawa so druhdy, zo so do časa hižo bojimy, zo budźe někajka hłuposć abo njekhmanosć z našeje wsy tam přez to do serbskoho swěta wutrubjena. Dokelž pak radšo widźimy — dźiwajo na dobre mjeno našeje wsy — zo naše tryski a dźiwne a zrudne kuski mjež nami wostanu, tohodla — z najmjeńša spisowaŕ tutych rjadkow — so wjeseli, hdyž radšo mjeno swojeje wsy w Posole tak husto njewidźi, dokelž spomina na słowo Pisma: Kak móže z Nazaretha něšto dobre přińć? Tola tón króć chce mnohim dalšim přećelam našich Khrósćic něšto zwjeselace wupowědać,

hdyž rozprawja wo poslednjej zhromadźiznje našoho „Serbosławа“. Knjez předsyda poda nam zwučeny politiski přehlad wo wužšim a šěršim swěće, zo by potom, kaž pola staroho a dobroho Serba hinak być njemóže, zahorjace słowa poručał wo jutrownym swjedženju a wosebje wo našich křižerjach. Nam rozestaji krótke stawizny tutoho sobu najrjeńšoho nałožka, w kotrymž serbska narodna mysl a žiwa křesćanska wěra sebi rucy podawatej k překrasnjenju dobyćerja nad hrěchom, smjerću a helu. Rozjasni, kak a hdy je nastało tute nadobne wašnjo jutrownoho jěchanja. Joho napominanjo, serbskim starym (je-li trjeba; štóž je hižo do staršich lět tomu swěrny zwostał, tež dale so tuteje wuznamneje česće njewzda) a młodym hospodarjam, zo bychu sebi dale to za wosebitu česć ważili, dyrbjało kóždoho pohnuć, jutrownički swojoho konika sedłować. Pokazajmy so tež tu jako hódni synojo našich wótcow! Dźeržmy kruće swoje dobre stare khwalobne nałožki, kotrež njesu naše mjeno do najdalšich kóńcinow zemje a stupaja k njebju kaž dobra wóń serbskeje nabožnoje mysle! Njenjesmy k rowej stare wašnja, jene po druhim, hewak nas něhdy samych tam donjesu!

Słowam knjeza předsydy přitowarši so knjez wučeŕ Renař-Worklečanski ze swojim přilubjenym a jara zajimawym přednoškom wo Serbiskej. Powědaše nam wo stawiznach, kulturnym wuwiću, wo wulkosći kraja, wobydlerjach, wopisowaše kraj a lud, rěčeše wo industriji, wojerstwu, wěrywuznaću, rěči, žeźiwjenju ludu, njezabywši tež na serbiske holcy. Jim kolik pod nohi ćisny a namaka zrozymjenjo mjez připosłucharjemi, kotřiž mějachu přiležnosć: serbiske holcy a žony ze „serbskimi“ přirunać a so za „swoje“ wuprajić.

Knjez předsyda a knjez kantor prócowaštaj so, zhromadnu „wědomostnu“ a stawiznisku nić mjez tutymi Serbami a nami wuslědźić, a hdy a kak su so naši Serbja a delni, nětko khětro zapyrjeni Serbojo wot słowjanskoho cyłka wotšćěpili.

Knjez kapłan pokročowaše we swojim přednošku: Stawizny našich Khrósćic, wsy a wosady. Rěčeše wo poměrach w času reformacije a wo jeje sćěhwkach za našu wosadu. Naspomni, zo je Hodźijski a pozdźišo Khrósćanski farař swojej wěrje swěrny wostał, kurwjerchowskim visitatoram takle pišo: „Prosy, zo so njeby jomu wopak wukładowało, zo dźiwajo na swoju přisahu a sluby z dobrym swědomjom njemóže wotstupić wot stareje katholskeje wěry.“ Tutón farař je też hnadowne swjećo Maćerje Božeje z Hodźija do Khrósćic sobu přinjesł. Tu je potom dlěji čas było, doniž pozdźišo do Róžanta njepřińdźe. Knjez kapłan rěčeše dale wo zastojństwach a dokhodach starych Khrósćanskich fararjow, kapłanow a wučerjow, wjele zajimawych drobnostkow nam přeradźejo, kak je farař dyrbjał kapłanej konja stajić, zo mohł Bože służby w Rožeńće a w Ralbicach woswjećić, kak je kapłan swojej kruwje z fararjowymi pasł, wučeŕ kóždu njedźelu a swjaty dźeń, martrowny tydźeń a mjez Božim ćełom fararjej k wobjedu khodźił a t. d. Też wo stawiznach bratrstwa swjatoho Bosćana běše rěč, a přednošk so skónči ze statistiku Khrósćanskich fararjow. Štóž by to rad słyšał a tam był njeje — je sam wina, dokelž tajke wěcy so jenož jónu powědaja, a potom je kónc.

Dale so z wjacorych stron wutrobne přeco wupraji, zo by bóle do zabyća a też tróšku do zacpěća zapadowacy nałožk zasy wožiwił, zo by so na wulkich swjatych dnjach zasy we wysokich kłobukach a w čornej sukni ke mši a k nyšporu khodźiło, a też mužojo zasy we wjetšej ličbje k woporej šli. — „Serbosław“ chce jutrowničku z dobrym přikładom započeć. Sława a wša česć tym, kotřiž to činja. Štóž so nad tym postorkuje, samoho so sudźi. — Tola dosć!

Knjez kapłan hišće z małym přednoškom zaskoči, zo so njeby nikomu pola nas wostudźiło, rěčo wo „přazach“, kak su so wotměłe wot swjedźenja swjatoho Burkharda (14. oktobra) hač do popjelneje srjedy, kak so přełče a hólcy při tom zabawjachu, kak so dwójcy abo trójcy „přazy“ (jako swjedźeń) wuhotowachu. Wšelake tryski a dyrdomdej běchu potom na programje, što bě „dopalowak“ abo „dołamowak“, što „sazna srjeda“, kak přazu „zakałachu“, kelko měješe so ćeńkoho, pačosnoho a zrěbnoho předźiwa napřasć, kak buchu přazy 6. julija 1677 zakazane z khostanjom połsta toleŕ za hospodarja, kiž je dale haji. — Też přazy so zhubjuja mjez nami a powěsće klinča nam hižo kaž bajki našich wowkow. Njech tola naše serbske towarstwa dopomnjenjo na stare serbske wašnja swjate a žiwe zdźeržuja, a hdźež so hodźi, njedadźa jim cyle spadnyć. Naše towarstwo pak njech dale tak kaž posledni króć wostanje swěrne swojomu nadawkej, serbske domjace wašnja hajić a k jich zdźerženju přecy zasy namołwjeć.

Přichodna zhromadźizna budźe 25. hapryla w 4 hodź. Knjez najeńk Rynč-Worklečanski je nam dobroćiwje přednošk přilubił z joho domány. Wy pak — sobustawy našoho towarstwa — přiwjedźće kóždy nowoho kandidata za kornaŕ sobu, zo tak by było za nas towarstwo stajnje swjaty wožiwjacy kužoł serbskeje narodnosće a nabožnosće mjez nami. ×

Z Khrósćic. Wólbneje zhromadźizny w Khrósćicach dla njezměje Jaseńčanska katholska Bjesada jutře, njedźelu 4. hapryla, kaž bě postajene, swoju měsačnu zhromadźiznu, ale hakle młode jutry. Knjez wučeŕ Kral změje přednošk.

— W poslednim čisle „Posoła“ ze »Serbskich Nowin« přewzata powěsć wo pisarju anonymnych listow njebě w někotrych słowach, kotrež so nałožowachu, cyle po prawdźe, štož dyrbi so prawdy dla naspomnić. Podawk — zrudno dosć, zo je pisanjo tajkich listow pola nas móžne — je wšak wěrny, ale štož je w spomnjenym lisće stało, njebě wšo, kaž so praji — z porstow wutłóčene, ale něštožkuli wěrne. To dyrbi so prawdy dla wuznać. Zasudźić pak dyrbi so kóžde pisanjo anonymnych listow, dokelž to je kaž knotace dźełło — w ćmě, kotraž so swětłoho dnja boji. A Pismo praji: Khodźmy w swětle!

Z Ralbic. Naš zwónk Mikławš Bräuer je minjenu póndźelu připołdnju do njezboża přišoł. Běše na wěži časnik naćahał, a při delehiću z wěže je sebi někak wopak stupił, po skhodźe so wobsunył a dele padnył. Nohu je sebi wokoło kulki wuwalił a wobej rucy khětro wobodrěł.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Na swojim dompuću je Joho Majestoć kral Friedrich August Badenskoho wulkowójwodu w Karlsruhe wopytał. Pschi swjedźeńskej hościnje mjez druhim praji, zo je jara ważne, zo zwjazkowi wjerchojo swěru hromadże stoja za spomóženjo kejžorstwa a swojich krajow. Wosebje w naschich dnjach spytuja poměry zwjazkowych wjerchow ke kejžorstwu kazyć. Kral pschi tom spominasche na to, kak chcedźa reformu financow pschewjesć z tym, zo jenotliwe zwjazkowe staty njewschědnje poćežuja a do jich financnoho wyschschoho prawa pschimaja. — Kralowe słowa so w Němskej wjele wopominaja.

Němska.

Reforma financow.

Jara su so liberalni nastrótżeli, zo je w komisiji za reformu financow paragraf druhi pschedkohi dawka na palenc z pomocu centra wołóżeny wjetschinu dóstał. Za njón běchu centrum, konservativni, Polacy a hospodarske zjednoćenjo, pschećiwo njomu kejžorstwowa strona, nacionalliberalni swobodnomyslni a socialdemokraći. Ći běchu hischće wjetschu ćežu na spiritus położić chcyli. Nastrótżeli su so tohodla, dokelž to skutk bloka njeje, ale centrum je pomhało a z nim su konservativni schli. To je zas nowy kłok do bloka. Schto hischće zbywa, „hač zo centrum cyłe wjednistwo dobudże a z konservativnymi cyku reformu pschewjedże“?

Tak daloko wschak njejsmy. Centrum ženje sobudźełko wo reformu zapowěko njeje. Wone rozsudźa po pscheswědčenju, schtož

za spomóžne spóznawa bjez dźiwanja na wužitk same za so. Centrej wschak wo wjednistwo njeje, to jomu ani wuschne njeje.

— W Münstern je njedźelu knjez Eberhard Illigens, dotalny kapitular a regens duchownskoho seminara, wot biskopa Dingelstada biskopsku swjećiznu dóstał. Knjez Illigens je nowy swjećacy biskop, na město zemrětoho hrabje Galen wuzwolony. Pschi swjećiznje běchtaj pschitomnaj biskop Dr. Voß z Osnabrücka a swjećacy biskop Dr. Müller z Kölna.

Bayerska.

Farař Tremel w Bambergskej diöcesy běšche pschećiwo woli swojoho ordinaria, archibiskopa Dra. Aberta, mkodoliberalnej stronje pschistupił, dósta wot swojoho biskopa poručnosć, zo ma z towarstwa wustupić a zo w zhromadźiznach spomnjenoho towarstwa zjawnje rěčeć njesmě, dla pohórschka, dokelž je mkodoliberalne towarstwo katholske cyrkwi jara njepschećelne. Na to so spomnjeny duchowny w liberalnych, cyrkwi njepschećelnych nowinach zjawnje wobčežowasche a swojoho biskopa jara njepěknje pschimasche. Zo běšche to liberalnym witana wěc, móže sebi kóždy myslić. Zdasche so, zo farař Tremel, kotromuž bě biskop duchownu słužbu zakazał dyrbjał, wot swojoho biskopa, haj katholskeje cyrkwje cyle wotpadnje.

Nětko pak je so wón podćisnył a swojomu biskopej, kiž w tu khwilu w Bozně w Tirolskej čežu khory pschebywa, list pósłał, zo so jomu cyle podćisnje a zo jomu žel čini, hdyž je ze swojim zadźerženjom a wustupowanjom swojomu khoromu biskopej zrudobu načinił a trasch khorosć pohórschił. Na to jomu biskop telegrafować da, zo je jeho zmysłenjo, kotrež je zjawnje wopokazał, joho hnuko a spokojiło. Ze swojoho khorokoža Tremelej postrow a žohnowanjo śćele.

Pólska.

Nětkuschi minister, tajny radźičel a sejmski zapósłanc Dr. hrabja Wojćech Dzieduszycki wumrě wutoru tydźenja z Božej ručku zajaty. Hrabja Wojćech Dzieduszycki skuschesche k najznaćischim pólskim politikam, haj k wjednikam pólskeje strony. Wosebje w prjedawschej dobje, hdyž hischće w Awstriskej powschitkownoho wólbnoho prawa njemějachu, měješe hrabja Dzieduszycki wulki wliw w pólskim kole (tak Polacy swoju pólsku stronu mjenuja) a na prawicy awstriskoho sejma. Pschi wschěch ważnischich praschenjach pśaćeschе joho słowo wjele. Dzieduszycki bě njewschědnje zdźěkany a zrěčniwy muž. Čas žiwjenja bě pschećel Čechow a wosebje češćowasche nětkuschoho wjednika Čechow, Dr. Riegera. Běšche muž konserwatiwnych zasadow a śwěrny kruty katholik. Polacy budźa joho ćežko parować. R. i. p.

Awstrija.

Słowakski farař Hlinka w Rožemberku, horliwy pschećel a zakitař swojoho ludu a joho prawow pschećiwo surowym podćisćowanjam madjarskoho knježerstwa, je swojoho horliwoho skutkowanja dla hižo pokdra lěta w Szegedinskim zastwoje. Schtož wbohoho knjeza najbóle bolesche, bě to, zo bě joho biskop Dr. Parvy w Zinsu, kiž cyle w madjarskim a nic cyrkwinskim duchu swoje zastojnstwo wjedźe, fararja Hlinku suspendował, t. r. jomu wschitke wudokonjenjo duchownskeje poknomocy zakazał. Farař Hlinka je so na to do Roma wobročił. Nětko je japoschtolski stok suspensiju fararja Hlinki jako njesprawnu zběhnył.

Luxemburgska.

Krajny sud we Wiesbadenje je słóžbu hrabje Merenberga pschećiwo wulkowójwodowej Marriji Abelheidźe wotpokazał. Hrabja Merenberg, syn Nasauskoho wjerćha z nabočnoho mandźelstwa, chcyschе sebi wujstorkiž, zo by nic najstarscha dźowka nětčischoho luxemburgskoho wójwody, ale wón luxemburgski trón po smjerći wulkowójwody herbowak. Wusud sta so na zakkadźe domjacoho zakonja z lěta 1822.

Serbija.

Serbiski krónprync (kralowc) Jurij je, kaž smy w poslednim čisle spomnili, so swojoho prawa na kralowski trón wzdał.

Kral Pětr je to z manifestom serbskomu ludej wozjewił a k wědźenju dawa, zo spomnjene prawo na joho druhoho syna Alexandra pschenđźe. Też skupschćina (sejm) je tule powěsć pschijała, tuž je dotalnoho krónprynca wotrjeknjenjo prawo dóstako.

Schto je krónprynca pohnuko k tej kročeli, drje so cyle njezhoni, jeno tukać so hodźi. Wulkeje khwalby nihđźe měć njeje, ani doma, ani we wukraju nic. W poslednim času wědźeschе ze swojim khrobolenjom a stajnym wokanjom za wójnu wobstajnu wójnsku mysl serbskoho ludu rozhorić a z tym też sympatije za sebje dobyć. Tohodla je też kročel krónprynca wójnsku stronu serbskoho ludu jara pschekhwataka.

Wójna, kotraž so wschelakim njewotwobrońomna zdasche, je drje nětk cyle wěsće wotwobrońena. Schkoda tych milionow wudawkow, kotrež je wójnski ropot a njerozomne khrobolenjo Serbiskeje runje tak kaž też Awstriskej načiniło.

Měr so zda zawěsćeny być, pschetoż wulkomocy su so cyle z Awstriju zjednośiće w nastupanju žadankow, kotrež Serbija čini. Też tu počinaja widźeć, zo su w njeprawje a zo ničo njewuńcinja. Tuž su počeli z brónjenjom pschestawać.

Krónprync Alexander je jeno lěto mkódšchi dyžli prync Jurij, je pak měrnischi a ćichi mkodźenc, kotryž bóle pschidrodsypytne słubije dyžli wójnu a wojeństwo lubuje. Wón je na ruskim kejžorskim dworje woćehnjeny a běšche wosebity lubuschk cara Mikkawscha.

Něka, zo prync Jurij do ruskoho wójska zastupi.

Serbiski lud je so zas cyle změrował; zda so, zo je jeno krónprynсowe stajne schćiwanjo jich tak rozhoriło było.

Serbiska dowoli, zo smědźa kupcy hižo składane žito z kraja wuwožować. Na wotewrjenym Dunaju a na Sawje čaka tohodla na 6000 wozow žita, wosebje kukuricy, na Łódźe, kotrež bychu te žito do Němskeje a Francojskeje dowjezłe. Serbiska so wjeseli, zo tak hischće něhdźe 7 milionow hriwnow wuwikuje nětko w nałětnym času, hdyž hinaschoho žita wjele njeje.

Zo Serbiska hospodarsky słabnje, pokazuje so też z tym, zo lětša wjele mjenje skotu na pschedań do wukraja rězachu. Loni nazymu hischće wschědnje 40—50 tysac kg swinjacoho a 20—30 tysac kg howjazoho mjasa pschez mjezy do wukraja śelechu. Dźensa ledma pok tak wjele mjasa wschědnje wuwožuja. Skót je też mjeńschi a khudschi. W oktobrje waželesche hischće kóžde zarězane swinjo w pscherěžu 145 kg, dźensa w pscherěžu jenož 115 kg. Mjez městami, do kotrychž smědźa mjaso wuwožować, nadeńdźesch jenož hischće Wien, Pešćh a Prahu. W prjedawschich časach śelechu ze Serbiskeje mjaso też do Ostrawy, haj samo hač do Liberca (Reichenberg) a Cheba (Eger). Dźensa njemóže Serbiska ani telko wuwožować, kaž sebi kupcy žadaja. Howjazy skót wěšte dny z cyła njerěžaja. Wschо do khromady je Serbiska pschez cyke 7 měsacow wot septembra hač do kónca měrca jenož něhdźe 20000 swini a 5000 howjadow do wukraja rozpschedała. A to bě w měsacach, w kotrychž hewak Serbiska najwjacy skotu wuwožuje. Z tym, zo Serbiskej njedowolichu žiwy skót pschez mjezy wuwožować, pohórschichu so pomery tak, zo Serbiska ani pok tak wjele mjasa do wukraja njerozpschedeła, kaž by prawa měła.

— Powěda so, zo je kralowc Jurij so tohodla prawa na trón wzdał, dokelž bě so w nowinach pisało, zo je swojoho słužownika Kolakowića zarazył. Z toho nasta w Běłohrodźe wulke rozhorjenjo. Nowiny podawk takle wopisuja: Srjedu 10. měrca

wječor w 10. hodźinje pschiwjezechu pryncowoho słužownika Kolakowiča čežko ranjenoho do khorownje. Bórzy po tym pschińdżeschtaj wotpósłancaj Běłohrodskoho socialno-demokratiskoho syndikata, kotrajž běschtaj wot wěstoho druhoho słužownika wěc zhonikoj, do khorownje, zo byschtaj so Kolakowiča, kotryž bě po khwili k sebi pschischoł, wupraschowakoj. Kolakowič powědasche: „Kralowc Jurij so wobłekasche, zo by so wječor trochu wukhodźował. Prjedy hač z hrodu wustupi, pschepoda mi list, zo bych jón wěstej wosobje donjesł, a napominasche mje, zo bych na žadyn pad na tón list njezabył. Wotmołwich, zo wěsće wěc wobstaram. Na to kralowc měnjesche: »Budu či dyrbjeć rucy pschekłóć, zo by list tam donjesł.«" Na wjacy so Kolakowič dopomnić njemóžesche. To jenož wědźesche, zo bu wo zemju rěznjeny a wot kralowca z nohomaj teptany. Wotpósłancaj socialnych demokratow spisachu protokol, kotryž Kolakowič podpisa. Za khwilu pak zjewi so policija w khorowni a nućesche Kolakowiča, zo by wozjewił, zo to njeje wěrno, zo je joho kralowc pschemkłóčił, ale zo je so zranił, wobsunywschi so ducy po schodźe. Mjez tym pak bě podawk do redakcijow nowin dóschoł. Nětko so powěda, zo je kral Kolakowičowej wudowje 45000 frankow zarunanja poskićił. Hdyž kralowc Jurij zhoni, zo ministerstwo wo Kolakowičowej smjerći a zamordowanju jedna, dokelž ludnosć žadasche, zo by so winik pokhostał, złoži protest pschećiwo tajkomu postupowanju, dokelž ma jenož kral sam prawo, joho sudźić. Pschedsyda ministrow jomu wotpisa, zo to jenož tehdy płaći, hdyž so sobustawy kralowskeje swójby tež kralowscy zadźerža. Na to so kralowc Jurij telefonisce na pschedsydu ministrow wusypa z najhórschimi wudmami. Skónčnje wozjewi kralowc, zo so sudnistwam pschepoda. W najposlednischich dnjach bě kralowc mjez ludom wjele nahladnosće pschisadźił. Tuž pospyta knježerstwo, joho wotbyć.

Kralowc wopuschći z automobilom swoje wobydlenjo w Krunskej wulicy. Hdźe tu khwilu je, njeje wěste. Joho młódschi bratr Alexander so tež zapjera, po smjerći krala Pětra serbisku krónu pschijeć. Kaž so zda, je serbiska króna hroznje čežnjowa, zo nichtó wo nju njerodźi. W Běłohrodźe je so pječa zmyslenjo ludnosće docyła změniko. Zahorjenosć za wójnu spaduje — samo zapósłancy su wustudli. Powěsć, zo je so kralowc Jurij króny wotrjekł, je mnohim wjesołe posełstwo. Z najmjeńscha tak nowiny pisaja. W tychle powěsćach tči snadź zornjatko, ale zawěsće wjele wjacy pluwow. W Serbiskej pisaja nowiny dźensa tak, jutse runje nawopak, zo človjek njewě, čeji je.

Do Ameriki

loni 45172 židow wućahny. Z nich běschtej 2 tsećinje z Ruskeje. To je mało porunjo ličbam z léta 1907. W tymle léće pschiby do Ameriki 100 tysac židow, z nich 60 tysac z Ruskeje. Poměrnje pak bě tež loni mjez wupućowarjemi najwjacy židow. Njech jeno tak wostanje. Za tajkimi pijelcami nichtó sylzy ronić njebudże.

Židźa w Ruskej pschestupuja z khromadami k mohamedanskej wěrje — wězo jenož tohodla, zo bychu so směli wschudże zasydlić (w Ruskej směźa židźa jenož we wěstych gubernijach a městach bydlić) a wschudże bjez wobmjezowanjow wikować. Tohodla pschedłożichu senatej praschenjo, hač je tajke pschestupjenjo mózne, a hač židźa pschestschedschi na islam z tym hižo njestoja pod zakonjom, kotryž jim jenož we wěstych wokrjesach bydlić dowola. Na prěni dźěl praschenja wotmołwi senat „haj", na druhi dźěl „ně".

Wšelčizny.

* Na wustajeńcy. Předawarka losow: „Njechaće žadyn lós kupić? Tu mam rjane čisło za was — zawěsće wulki lós!" — Wopytowař wustajeńcy: „Nimaće žane druhe? Wulki lós sym dźensa hižo tři króć kupił."

* Na železnicy. Kondukter: „Što ma to rěkać? Wy sće tola z najmjeńša šćśódźesat lět a maće billet za dźěći!" — Aaron: „Nó, my smy tola wšitcy dźěći Israela."

* A.: „Tu maš trubku; sym ju cyle wosebje za tebje skhował." — B.: „Wěš ty što, daj mi radšo jenu, kotruž sy cyle wosebje sam za so skhował."

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Jan, Jurja Gudy, kublerja w Dalicach, s. — Pawoł, Jakuba Hozy, kowarja w Budyšinje, s. — Madlena, Handrija Młynka, kublerja w Dalicach, dź.

Zemrěli: 25. měrca: Marija Madlena Majec, šwadlča w Budyšinje, 73 l. 4 m. 20 dn. — 28.: Theresija zwud. Domšcyna, rodź. Mužikec w Budyšinje, 81 l. 1 m. 17 dn. — 30.: Józef, Jana Franki, šewca na Židowje, s., 2 m. 18 dn.

Njebjelčicy. Křćenaj: Jakub, Jana Pječki, žiwnosćerja a krawca w Pěskecach, s. — Jurij Beno, Michała Glawša, kublerja w Serbskich Pazlicach, s. — Zemrěła: 29. měrca: Marija zwud. Haščyna ze Serbskich Pazlic, 83 l. 2 m. 26 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 407. Madlena Delenkec z Budyšina; 408. Madlena Dučmanowa z Hněwsec; 409. Handrij Henka z Nowoměsta p. Stołpina; 410. Max Šäfrig z Podhroda, 411—413. 422. 423. ze Sernjan: Madlena Šejdźina, Pětr Rocho, Pětr Žur, Michał Rjenčka, Jakub Šołta; 414. Jan Bjarš z Zazka; 415.—418. ze Smjerdźaceje: Marija Lehmanec, Jurij Matka, Mikławš Wowčerk, Michał Domaška; 419—421. z Róžanta: Jakub Wićaz, Jurij Glawš, Madlena Wincańka; 424. Jurij Šołta z Pěskec; 425. Jurij Mič z Dobrošic.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Madlena Dučmanowa z Hněwsec 50 pj.

Za cyrkej w Zdźeri: J. Š. z R. 4 hr.

Za cyrkej we Wulkim Šunowje: z pokładnicy swjatoho Antonija w klóštrje Marijnej Hwězdźe 10 hr. J. Š. z R. 4 hr.

Za fond »Raja« darichu: Jan Rychtař z Pančic 4 hr., Jakub Cyž z Prawoćic 4 hr., Jurij Glawš z Róžanta 2 hr., N. N. z Měrkowa 1 hr. — Za khude serbske dźěći, kotrež »Raj« same dźeržeć njemóža, dari knjez kapłan Fencl z Wodnjan jako wunošk serbskoho wječora a dobytk z łužiskich pohladnicow 42 hr. 54 pj. (50 K.).

Zapłać Bóh wšitkim dobroćerjam! Redakcija »Raja«.

Listańja redakcije a administracije: Do N. 6.24.

Ważne zawostajeństwo, kotrež je nam wobradźiła chemija 19. lětstotka, je wunamakanjo Margariny, kotraž je we swojim nětčišim wudospołnjenju powšitkownje jako tunja zastupnica droheje butry přiwzaća a připóznaćo namakała. Wosebje dobre mjeno matej tamnej dwě znatej družinje »Siegerin«- a »Mohra«-margarina pola hospozow, dokelž so přez wulku podobnosć na butru wuznamjenitej a słód a wóń so najlěpšej mlokarńskej butře runatej. Dokelž trjebanjo tohole butru zastupowacoho srědka šwarne wulutowanjo přinjese, njedyrbjała žana praktiscy zmyslena hospoza so komdźić, z tym pospytać, njech je k warjenju, k pječenju abo na khlěb k mazanju.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestośce - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

7]

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorečak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorečak 307.

[4

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 27. měrca wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 1. hapr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	18	—	18	27	18	54	19	4
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	—	13	20	12	70	13	38
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	16	14	—	11	90	13	30
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	60	10	75	10	90	11	20
Rožka, nowa	8	13	8	25	8	—	8	30
Ječmjeń	9	40	10	—	8	50	9	50
Wows	9	—	9	20	8	80	9	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły centnar	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	—	20	—				
Ržana muka	9	—	13	75				
Syno	3	75	4	—	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	83
Prosata 1014 (w Kamjencu 381) jene	10	—	27	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	60	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	90	1	5	—	—	—	98

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 29. měrc. 1909:

1. Woły,					wot	25—41	hr.,
2. Byki,					„	28—39	„
3. Kruwy a jałojcy,					„	23—39	„
4. Ćelata,					„	40—53	„
5. Swinje.					„	46—53	„

	živa waha centnar	wot	55—77 hr.
			59—71 „
			48—71 „
			70—83 „
			61—68 „

Wjesołe jutry přez **S. a M.**

hdyž so k tykancam a k druhomu pječwej kaž też k swjedźeńskim pječenjam město droheje butry

Siegerin

a **Mohra**

margarina bjerjetej. Skutkujetej tosame ale za wjele tuńši pjenjez!!

65] Wšudźom k dóstaću. (305)

Jeničcy fabrikantojo: **A. L. Mohr, A.-G., Altona-Bahrenfeld.**

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Ręčimoj też serbski. [5

51] **Za naléćo!**

poručam swój **wulki wubjerk** krutych a po módźe zhotowjenych

woblečenjow za mužskich

wot 11—40 hr.,

tohorunja **samodźělane**

woblečenja za hólcow

wot 5 hr.,

lětne paletos a **wjedrowe khornarje** (pelerjny) po kóždej płaćiznje, najwjetši wubjerk

dźěćacych woblečenjow

na **400** hižo wot **2 hr.**

Mužace suknowe, manšesterowe a dźěłanske **kholowy** wot 1,50 hr., **hólčace kholowy** wot 1,25 hr., po módźe **pisane** a **běle lacy** jara tunje.

Tohorunja poručam so k **zhotowjenju mužacych** a **hólčacych drastow po měrje** po znatych tunich płaćiznach. — Wulki wubjerk suknow a płatow po najnowšej módźe.

Franc Mrštni

w **Budyšinje,** dźiwadłowa hasa čo. 4.

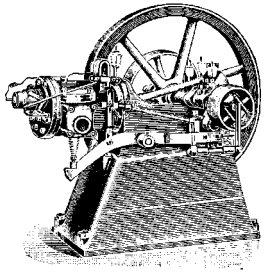

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze sněbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Wšěch našich lubych čitarjow a přećelow prosymy, zo bychu na nawěštki w „Katholskim Pósle“ dźiwali a při kupowanju so na nawěštk w Pósle powołali. Tak potom překupcy atd. widźa, zo jich nawěštk podarmo był njeje. Woni wam derje posłuža a zasy nowy nawěštk zapłaća. A hdyž pola tajkich kupujeće, kotřiž do „Katholskoho Pósła“ nawěštki njepodawaja, dha jich na to kedźbnych sčińće. Njech tak kóždy horliwje podpjera našu dobru wěc.

Redakcija a administracija.

Jutrowne jejka

ze šokolady, fondant, gelee atd.
štuka po 5, 10, 15, 25 pj. atd.

Jutrowne zajacy

šokoladowe, marcipanowe atd.
53] hižo wot 5 pj.

Jutrowne zajacy

k pjelnjenju hižo wot 10 pj.

Jutrowne titki

we wšitkich wulkosćach
pjelnjene hižo wot 10 pj.

Gerling & Rockstroh

— w **Budyšinje** —
10 znutřk. lawska droha 10.
150 wobkhodow w Němskej.
Fabrika w Drježdžanach st. m.

Kózlace kože,

kaž tež **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyššich płaćiznach** [61

Heinrich Lange

při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11; napřećo „Złotej Hwězdže“.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na daň date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

Triumpf

pječene jerje,
delikatesowe jerje,
Bismarkowe jerje,
skulane mopsy,
jerje w gelee,
ruske sardiny,
wolijowe sardiny
we wšelakich wulkosćach (wulki skład),
najlěpše
sušene lososy (lachs)
cyle něžne a słódke,
najlěpše słódke
sušene rěčne wuhory.
Kielske bücklingi wšědnje čerstwe.
„ sprotty
„ flundry
sušene jerje
poruča
Gustav Küttnera nasl.
Richard Weigel.
10 Serbska droha 10.

Najtuńše kupowanske žórło za zasopředawarjow a wulkokonsumentow. [54

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]
R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisańnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wurjadnje tunje składnostne kupje:

1 dźělba zbytnych vogtlandskich gardinow
běle a nažołć, za jene hač do 4 woknow so přihodźace,
1 dźělba fabrikskich zbytkow, katunow a satinow
za pósłanja,
1 dźělba čistopłatowych bělych ložowych płachtow,
wobrubjene, 140 × 230 čm, po **2,75 hr.**

Wjetše dźělby zbytkow,
nowe wěcy w lětnich tkaninach za **suknje, jupy, fale, hólčace woblečenja** atd. poruča

Pawoł Hilger

w **Budyšinje,** seminarska droha čo. 2. [57

Zjawna wólbna zhromadźizna
w Khrósćicach
jutře njedźelu 4. hapryla 1909 popołdnju w 4 hodźinach.

59] **Wjesne wólbne towarstwo.**

Dr. med. Reuss
statn. přip. zubjacy lěkař
Kamjenc
při klóštrskich wrotach.
Plomby, wumjetske zuby, bjezbolosćne wućahowanjo zubow.
K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Předsydstwo a wubjerk
towarstwa ss. Cyrilla a Methodija
změjetaj **jutrownu srjedu** dopołdnja w **10** hodźinach **posedźenjo** w Serbskim Domje.
Sobustawy so jenož z tutym należnje přeprošuja.
Předsydstwo.

Česćujće wopomnjeće lubych wotemrětych!
Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbarstwo**
Ad. Redla nasl. Max Lange
w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Nowe tkaniny za drasty.
C. G. Fiebiger
w Budyšinje.
Krute, najtuńše płaćizny.
50] Dalokoročak 650.

Ventzkowe kultivatory, hnójsypaki,
drillowace mašiny, dźećelowe kary,
rólne a łučne brony,
běrnywuběraki „Saxonia“,
juchowe plumpy „Nilowy kóń“
a wšě druhe ratarske mašiny a nadobu
poruča
Jana Manjokowy nasl.
Jurij Hänsel [63
w Budyšinje při žitnych wikach.

Wutrobny dźak
wuprajam **wšitkim,** kiž su mje na dnju mojoho **25lětnoho zastupjenja do zastojnstwa** z přećemi a krasnymi darami překłapili. Bóh luby Knjez chcył wšitkim bohaće mytować, wosebje wysokodostojnomu knjezej kanonikej a fararjej **Herrmannej** a **lubym šulskim dźěćom!**
We Wotrowje, 29. měrca 1909.
64] **Jan Rězak,** cyrkw. wučeŕ.

XXXV. nalětna skhadźowanka serb. stud. młodź.
změje swoje posedźenjo **srjedu 14. hapryla 1909** dop. w **10** hodź. w Serbskim Domje w **Budyšinje.**
Studowacych a přećelow serbskeje studowaceje młodźiny wutrobnje přeprošuje
Jakub Wjacsławk, stud. theol.,
66] t. č. hłowny starši.

Jutrownu póndźelu a wutoru
karpjaca hosćina a brajeński bal
we **Lazkowskim młynje,** na čož přećelnje přeprošujetaj
67] **Franc Kokert** a **mandźelska.**

Winowe překupstwo
Winowe jstwy
prima holl. austry
poruča [68
Gustav Küttnera nasl.
Richard Weigel
w **Budyšinje,** serbska droha.

Jutrowne kěrluše za křižerjow za 25 pj. su w Budyšinje na farje dostać.

56] **Předawarka!**
Wulki wobkhod z módnymi tworami w Budyšinje pyta hnydom abo pozdźišo młodu **Serbowku,** kotraž chce so na **předawarku** wuwučić dać. Poskića so z tym najlěpša přilježnosć, sebi krute žiwjeńske postajenjo přihotować. Zamołwjenja chcyłe so wotedać na **expediciju Posoła,** Budyšin, Pětrowa cyrkej 9.

K **1. haprylej** abo pozdźišo do Barlina pyta so **młoda Serbowka** k pěstonjenju štwórć lěta staroho dźěśća. Připisy chcyłe so **bórzy**
55] pósłać na
Frau Rittmeister Stäcker,
Grimma i. Sa.

Wróćiwši so wot rowa našeje nam w 84. lěće swojeje staroby zbóžnje zemrěteje lubowaneje maćerje, sotry, přichodneje maćerje, wowki, wulkeje wowki a ćety

Marije zwud. **Haščyneje**
rodź. **Matiješkec** (Kořchec) z **Nowoslic**

wuprajamy jenož z tutym wšitkim přećelam, susodam, wjesnym a znatym za telko wopokazow sobužarowanja, wosebje za wopytowanjo pustoho wječora a tak bohate k rowupřewodźenjo

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

We Serbskich Pazlicach, na dnju pohrjeba, 1. hapryla 1909.

69] **Hłuboko zrudźeni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 15. | Budyšin, 10. hapryla 1909. | Lětnik 47.

Horjestaćo Knjeza.

Hlejće! ćěmna nóc tam w ranju ćiše ćěka;
Swětło prěnje pruhi sćele k zymnej zemi.
Přez židowski kraj zas wjes'le běži rěka,
Kaž hdyž słónco nowe lód a mrózy zlemi.

Ale kajki dźiwny podawk so tu stawa? —
Swět wšón rži a hrózbnje třepota wša zemja,
Tam so z nahłym wrjeskom strašnje puka skała,
Tudy murje khěžow z wotmachom so zlemja.

Što pak tam so zběha z jastwa ćmowoh' rowa,
Błyšćo rjeńši so hač słónčko w bójskej krasy,
Zo so kóžde stworjenjo jom' khila z nowa,
Swětło množi přez Jeruzalemske hasy?

Zbóžnik naš, wón wot mortwych je zjawnje stanył!
Nad smjerću, tej ćmowej kralownu, je sławnje dobył,
Kaž je z helow zrudne duše k njebju ćahnył,
Pokojawši tudy pola wótcow pobył!

Wojacy ze straže truchłej' rozćěkachu,
Njewutrachu bójsku jasnosć Zbóžnikowu.
Staršim ludu dźiwny podawk powědachu,
Zasakłosć pak předźeše już złósć jim nowu.

Jandźel njebjeski wot rowa kamjeń wali;
Mócnje wětry z łuskom přez wšě kraje wuja:
Zo sej wšitcy bychu rucy zawdawali,
Z mocu spěwali nětk jutrow Halleluja!

Jak.

Serbow horjestaćo.

Stał je so tutón podawk před wjele stami lět. Ćicha, miła nóc wupřestrěwaše swój čorny šlewjeř nad wótcowsku Łužicu. Jasny měsačk paseše swoje złote wowcki — hwězdźički — na njebjeskim pastwišću našim prawótcam k wjeselu a radości. Tu leżeše njedaloko hobrskoho lěsa něžna wjeska, nad kotrejž jako włodyka*) knježeše sławny Swarosław. Runje stupi z domu, kotrohož wulka třěcha, ze słomu kryta, so mjez druhimi wuznamjenješe. Z nim dźěštaj młodźenc z dołhimi pjerśćbrunymi włosami a rjana holčička, njeso na rukomaj njewinowate jehnjatko. Pomałku a ćiše kročachu k lěsej. Přez njón pluskotaše sléborna rěčka a na jeje brjozy wupřestrěwaše hobrska lipa swoje hałzy k njebju.

Tu stoješe hižo měšnik w dołhim bělym płašću při wohnišću. Na nim sapaše woheń a kur waleše so mócnje do hałzow lipy. Přećelniwje postrowi měšnik přikhadźacych a wotewza holčcy jehnjatko. Bórzy přikhwatachu hišće druzy a zestupachu so wokoło wohnišća. Tola kaž so zdaše, čakachu wšitcy hišće na někoho.

A hlej, tu pokaza so z daloka rjana mužska postawa: wšitkich woči ju sćěhowachu. Běše to rjany młodźenc: błyšćeše so cyły w drohotnej drasće; běše dźěn syn wójwody. Włodykowa dźowčička joho wuhladawši — lubowaše wšak joho — chcyše k njomu běžeć. Tola jeje bratr ju zadźerža. Swarosław pak dźěše jomu napřećo, da jomu ze serbskim postrowom ruku a dowjedže joho k wohnišću.

Měšnik pak jehnjatko zarěza, krej da do hornčka běžeć. Na to modleše so k Swarožicej, bohu słónca. Ćmowje pak jomu rjany młodźenc přihladowaše; hidźeše wšak wot někotrych dnjow sem pohanske wopory. Před něšto časom běše cuzy japoštoł w joho hrodźe přebywał, a ze serbskej přećelniwosću běše joho hospodował; Method so mjenowaše.

Pohanska modlitwa běše nimo a měšnik poda jomu kelušk ćopłeje krewje k piću, mjez tym paleše so wopor na wohnišću. W tym wokomiku pohlada runje na Irmawitu, kaž Włodykowa dźowčička rěkaše. Běše tohorunja Methodija zeznała. Tu so młodźenc zmuži a zawoła: „Ja wašich bohow njećesću, nochcu wo nich wědźeć, wšak dźěn njejsu. Ja ćesćuju prawoho Boha, stworićerja njebjes a zemje! Wěrju do Jězusa, kotryž je runje tutu swjatu nóc — kaž mi swjaty japoštoł powědaše — wot mortwych stanył. Bu wot swojoho njedźakownoho ludu surowje k smjerći dowjedźeny, a wšě te cwěle je za nas človjekow wućerpjeł.“

„Dźi nam z twojimi bajkami!“ zareji pohanski měšnik, „my chcemy swěrni wostać swojim starym boham, kotříž su nas swěrnje škitali w měrje a we wójnje!“ A ze šćipacej rěču swarješe na křesćanow a jich wěru, a joho słowa skutkowachu na posłucharjow.

Wšitcy přimachu so mječow a chcychu młodźenca morić. Irmawita pak padźe jomu wokoło šije a ze swojim ćełom chcyše joho škitać. Z hrubej ruku wottorhny ju Swarosław wot młodźenca, a zawěšće bychu młodźenca skóncowali, njeby-li so njewočakany podawk stał.

Ze štomow wustupi dostojny stare z bělymi włosami, w rucy dźeržeše křiž. Njemdry pohlada pohanski měšnik na njoho. Młodźenc a Irmawita pak z dobom zawołaštaj: „Methodijo!“ Wšitcy hladachu překwapjeni pak na starca, pak na młodeju Serbow. Ćiše pak přistupi japoštoł k młodźencej a poda jomu swjaty křiž. Nětk započa powědać wo křesćanskej wěrje a jeje rjanosći, wo dobrym Zbóžniku, wo swjatych japoštołach; potom spomni, kaž młody wójwoda, na jutrowničku, kotruž swjata cyrkej dźensa swjeći. Ze swěćatymaj wóčkomaj hladaše młodźenc

*) Předstojićer župy.

na swjatoho prědarja, a měrnje připosłuchaše Irmawita swjatym słowam.

Wšitcy so bórzy změrowachu, a mječe padachu — jedyn po druhim — k zemi. Japoštoł rěčeše tak rjenje, zo so wšitcy dźiwachu tutej swjatej wěrje, kotruž prědowaše. A dołho powědaše, słónčko hižo w ranju z njesměrnej krasu skhadźeše. A nětk spomni na swjatu křćeńcu, bjez kotrejež nichtó wěčnu zbóžnosć docpěć njemóže.

Tu zawoła młody wójwoda: „Křći nas, křći nas!“ Joho słowam sćěhowachu też wšitcy přitomni. Jenož pohanski měšnik wotsali so z hrubym klećom a ćekny k postawje boha Swarožica. Tudy namakachu joho něktore dny pozdźišo mortwoho, běše so sam z woporskim nožom skóncował.

Methodij pak dźěše k rěcy a wšitkich wukřći. Samo Swarosław přija křćeńcu. Hdyž pak běše nětk swjaty skutk dokonjany, zawoła hišće młodoho wójwodu a Irmawitu k sebi, požohnowa a namołwješe jeju, zo byštaj swěrnaj wostałoj swjatej cyrkwi a sebi wěčnu swěru slubiłoj. A wšitkón lud rjekny „Amen!“ Swjaty japoštoł pak napominaše a wučeše ludźi, zo bychu sebi wjesołe halleluja zaspěwali. A to so sta: mócnje klinčeše přez rjanu Łužicu hišće njesłyšane halleluja.

Methodij pak skutkowaše w našim kraju hišće dołho k zbožu a k rozšěrjenju swjateje wěry, a wjele tysacow a tysacow našich prawótcow je wukřćił a do křesćanskeje wěry přijał, a wottud bywaše serbski lud stajnje wulcy pobožny.

Młody wójwoda a joho rjana mandźelska knježeštaj dołho k lěpšomu Serbow nad Łužicu a pomhaštaj Methodijej swěrnje při joho dźěle, a rady spominaštaj na tamnu jutrowničku, kotraž běše jimaj zbožo přinjesła tudy na swěće, kaž też za wěčnosć. Jak.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Mjez kapałami we lěwej łódźi je najwažniša ta za duchownski khór abo kapitolu swjatoho Pětra, hdźež so wjele Božich służbow abo wobrjadow wotdźeržuje. Tam su też dwoje piśćele, mjez tym zo hewak, hdyž je swjatočnosć při hłownym wołtarju, jenož spěwaja wubjerni spěwarjo Sixtinskeje kapale. Mjeno dirigenta Perosi ma po cyłym swěće dobry zwuk, hačrunjež je to hišće młody duchowny.

Wot duri prěnja kapała na lěwicy je křćeńska kapała. Za dupu so trjeba wulka wań z drohotnoho porfyra. Runje tam duchowny křćiješe, a dokelž je to też doma moje nimale wšědne dźěło, přihladowach wudźělenju swjateje křćeńcy, zo bych doma po tym činił. Tola rad přidam, zo tak spěšnje to njedokonjam. Snadź měješe knjez tón dźeń wosebje nuzno. Napadne bě, zo so tu při wudźělenju swjateje křćeńcy sameje słowčko „Amen“ přistaji wot duchownoho, štož nam dowolene njeje. Dźěći jene po druhim přinjesechu do kapały, wšě bjez zawčka, kmótřa njeběchu ničo wosebiće zhotowani, wězo naše družki tu njewidźach a k wołtarkam też njekhodźachu. By so jim snadź wostudźiło, k wšěm třicećim wołtarkam khodźić, štož pak by w hobrskej cyrkwi było kaž wjetše pućowanjo. Hač su potom na wino šli, kaž naši kmótřa, też njemóžu prajić, dokelž njeběch sobu přeprošeny.

Sym će, luby čitarjo, khětro dołho w tutej najhłownišej cyrkwi cyłoho swěta wokoło wodźił. Ty mi to za zło nimaš, a myslu sebi, zo so ći při tom wostudźiło njeje. A zawěrno, njeje też rjeńšoho wjesela, hač tu přecy a přecy zas wot kapale ke kapali khodźić, bjez starosće a swojim myslam so cyle přewostajić. Měniš, zo sy w paradizu. Wšo je tak rjane, tak lubozne, tak natwarjace! Na tutón templ Boži směš poćahować słowa swjatoho Jana: „Ja Jan widźach we wonych dnjach postupować wot Boha z njebja swjate město, nowy Jeruzalem, přihotowany, kaž njewjestu za nawoženju!“

Kak krasne su wšě te postawy! Pieta Michel-Angela, postawy cyrkwinskich wučerjow a założeri cyrkwinskich rjadow! Kak wulkotne pobrjebne pomniki bamžow, kotrychž widźiš kaž žiwych klečacych na swojich sarkofagach! Kak lubozne a nutrne su mnohe mosaikowe wobrazy, po najsławnišich wumjełcach zhotowjene, tak wot Rafaela, Domenichina, Guida Renia, Laufranca. Wšě su mosaikowe wobrazy, njezahinite kaž swjata cyrkej sama a tola tak překwapjace! Wěrju radlubje, zo wjele ludźi, kotřiž su sebi wobhladowali tute wobrazy, su to činili w měnjenju, zo su wolijowe wobrazy, zo mějachu to za njemóžne, zo móže so z mnohich małych pisanych kamuškow tak krasny wobraz zestajeć a barba tak so swěćić, kaž na najrjeńšim wolijowym wobrazu. Njebych-li to prjedy wjacy króć w knihach čitał, bych so sam zawjesć dał a je za wolijowe wobrazy měł. —

Nětko pak domoj k wječeri. Je hižo po šesćich, a napoł sedmich so wšitcy hosćo k wječeri zeńdźemy a so bliže zeznajemy. Elektriskej wozaj, čisle prěnje a šeste, naju dowjezetaj na prawy kónc.

We Vatikanje.

Sym so prócował, tebi, luby čitarjo, cyrkej swj. Pětra nadrobniše wopisać, zawěsće by nětko rad něšto zhonił wo Vatikanje, w kotrymž swjaty wótc bydli.

Vatikan stoji hnydom při cyrkwi swjatoho Pětra a je najwjetši hród. Ma dwaceći dworow a nimale 11000 městnosćow, jstwow a salow. Jenož mały dźěl wužiwa bamž za sebje a swojich służownikow; wjetši dźěl je za wšelake museje a zběrki postajeny. Nimo šwickich stražnikow, kotřiž we swojich zastarskich woblečenjach hród stražuja, dźeš po krasnym šěrokim skhodźe (scala regia: kralowski skhód) do wobšěrneje sale (sala regia).

Wottudy zastupiš do swětoznateje a sławneje sixtinskeje kapały, kotruž je Sixtus IV. lěta 1473 twarić dał; wona je 125 stopow dołha a 43 šěroka. Wona je po prawom bamžowska domjaca kapała za wšě swjatočnosće, kotrež so w Pětrowej cyrkwi njewotměwaja, a kotrež bamž sam dokonja. Dyrbju wuznać, zo sym sebi tutu kapału, po tym, štož běch słyšał, wulkotnišu a rjeńšu předstajił. Kapała twori 40 metrow dołhi štyriróžk, a za laikow postajeny rum je přez jednory marmorowy płót abo lěsycu wotdźěleny wot tamnoho dźěla kapały, w kotrymž bamž swjate wobrjady dokonja, kaž martrowny tydźeń atd. Tohodla runja kapała so bóle sudniskej sali. Podłoha je z marmorom wukładźena a je, kaž rěka, jara hładka, kaž by na lodźe khodźił. To pak njenazhonich, dokelž so tu runje na zemi dźěłaše, a bě wšo khětro mazane, kaž to hinak być njemóže. Tak dalšomu njezbožu wunńdźech, kotrež do wobdźiwanja a wobhladowanja cyle ponurjenoho pobožnoho křesćana hewak lohko potrjechi, hdyž k wjerchej horje hłada a so wobsunywši z dobom so na zemju synje kaž Turka.

Wjerch kapały, najwulkotniše dźěło molerstwa, je Michel Angelo za 22 měsacow dokonjał w lěće 1511. Hłowna myslička tutoho dźěła je přihotowanjo swěta na Khrystusa. Tuž su tam najwažniše podawki a předznamjenja ze staroho testamenta mištrscy woznamjenjene.

Druhi mištrski kruch je wołtarna sćěna, 30 łohći šěroka, na kotrejž je tohorunja wot Michel Angela „posledni sud“ we freskach wuwjedźeny. Dźewjeć lět je na tym dźěłał. Kaž je wón sam był wuznamny genij, tak też su postawy, kotrež je ze žiwymi barbami rysował. Hdyž stojiš před tutym wot kura zamazanym wobrazom, sy hłuboko we wutrobje pohnuty. Tu předstajeni zatamani, jich zadwělowanjo, njemdry hněw a rozhorjenjo, čerći we wšej móžnej njekhmanosći a hrubosći, sudnik swěta w krutej sprawnosći: to wšo skutkuje tak na dušu, zo sy kaž k zemi zraženy, jako by hižo započinał sobu přeżiwić spočatk tamnych hrózbnych dnjow. Hačrunjež su też wuzwoleni předstajeni, tola cyły wobraz jenož hrózbu a bojosć předuje a na wutrobu skutkuje bóle hač najzrěčniwiši póstny předař.

Ze sixtinskeje kapały přińdźechmy k Rafaelowym „stancam“. To su štyri jstwy abo sale z wulkimi wobra-

zami. To běchu prjedy wobydleńske jstwy bamžow. Předstajane su w tutych wobrazach podawki ze žiwjenja bamžow Leona III. a IV., wosebje hrózbny Boži woheń, kotryž we Vatikanje wudyri a na modlitwu Leona IV. bu zahašeny, a tak hišće wjele druhich wobrazow, kotrež wšě naspomnić tola nadawk mojich wobrazkow njeje.

Njecham čitarjam wjednika do italskich rjanoscow a pokładow poskićić, ale chcu jenož na to a druhe, štož widžach, z krótka pokazać. Nanajwjacy pak sam za so sebi skhowam, dokelž sym tola swojedla a k swojomu wužitkej, powučenju a wokřewjenju pućował, a chcu za ćiche hodźinki, w kotrychž mje nichtó njemyli a njebudźi, hišće wjele sebi wukhować, štož dopomnjenjo na pućowanjo słódke a přijomne dźerži a we wutrobje nutrnu žadosć wobkhowa, jeli Bóh strowotu a dalše žiwjenjo wobradźi, w pozdźišich lětach wšo zas wohladać, hišće z wjetšej napjatosću a z wjetšim zajimanjom studować.

Z tutych naspomnjenych jstwow abo stancow přińdźeš do sławnych Rafaelowych loggijow abo khódbow. Tute khódby abo arkady běchu prjedy na stronach wočinjene, nětko su z wulkimi škleńčanymi woknami zawrjene, zo bychu so drohe wobrazy před wšitko ničacym njepřihódnym wjedrom wukhowałe. Też tu nadeńdźeš wumjelske dźěła. Cyły vatikanski hród je samón museum, tuž bjez dźiwa, zo wot dawna syły wučencow a wumjelcow kóždе lěto w nim přebywaju k wudospołnjenju swojich studijow.

Njerěču dale wo vatikanskim wulkotnym museju, wo knihowni, w kotrejž je přez 250000 čišćanych knihow a 27000 rukopisow.

Zajimawe za mnje bě też, zo mózach do twornje mosaikowych wobrazow zastupić. Tu so mosaiki zestajuja, a wjacy ludźi tam dźěłaše. W mnohich kašćikach su wosebje k tomu připrawjene kamuški we wšěch móžnych barbach. Je tu na 13000 so wotměnjacych barbow nahromadźenych, kotrež so při zhotowjenju tajkich wobrazow wužiwaja. Tute mosaikowe dźěła nawuknychu stari Romjenjo wot Grecskich krajanow, a wosebje w druhim lětstotku před Khrystusom kčeješe tute wumjelstwo, tak zo při wurywanju rozpadankow w měsće Pompeji krasne mosaikowe wobrazy wukopachu.

Wězo też tydźeńske přebywanjo w Romje njedosaha, zo by sebi bohate vatikanske zběrki z dobrej khwilu wobhladał, a něštožkuli, štož by zajimawe było wobhladać, dyrbjachmoj wostajić.

Z cyła ničo bóle njenapina, hač pomału po musejach wokoło khodźić. Za něšto hodźin sy so na smjerć spróceny nakhodźił, a by-li dlěje tam wostał, njebychu też najbóle wumjelske wěcy za tebje wjacy zajima měle. Štóž pak je tak bohate wumjelstwo tu wohladał a je dotal wěrił słowam, kaž: zo katholska cyrkej abo zo bamžowje wumjelske wupłody w prjedawšich časach njejsu zańć měli, haj, zo su njepřećeljo wumjelskoho prócowanja a skutkowanja byli, tón bywa wěsće powučeny, zo tomu tak njeje, zo je swjata cyrkej přecy z najwjetšim zrozymjenjom tajke dźěła spěchowała a so prócowała, přichodej wukhować. Za tajkich kmótrow (wujow), kotřiž ničo lěpše njewědźa a druhi a-b-c njeznaja, hač stajnje Romej a bamžowstwu wšě móžne njewěrnosće porokować a wšu njezdźěłanosć připisować, njechodźi so lěpši srědk k wulěkowanju poskićić, zo bychu wot strašneje khorosće, kotraž rěka: hida přećiwo cyrkwi, wotkhorjeli, hač zo so jim praji: Puću jenož do Roma, a so sam tam přeswědč, kak mało wědomosće we twojej hłowje tči, hdyž cyrkej njepřećelskoho zmyslenja přećiwo wědomosći a wumjelstwu winuješ.

(Přichodnje dale.)

Słónco.

Do města so naléćo dobywa, ale z waha. Haj, na někotrych haskach je za cyłe lěto skoro njezasłyšiš. Tam je zrudnje za strowoho człowjeka. Znaju tajku hasku. Znaju w njej na wuzkim dwórčku hubjenu jstwičku. Před woknom maš tam jenož šěru, wysoku murju. Dešć ju druhdy trochu zmyje. Z rědka so słónco hač do dwórčka zabłudźi, — do jstwički ženje.

Dwě tam bydleštej cyle samej ze swojej khudobu a zrudobu, mać a dźěćo. Wona cyle skripjena wot staroscow a hruboho dźěła, khuda wudowa; a wbohe dźěćo ze sylnym hłodom a słabym rozomćkom je khorowate na ćele a duchu. Wo dnjo mać w papjerniku lapy wuběra. Hubjeny powětr jej krk daji. Hdyž so žónka wječor k stajnje kašlowacomu dźěsću domoj wróći, hdyž do joho zrudneju wočow pohladnje, to jej wutrobu łama. Wbohe kurjatko skoro cyły dźeń same w mokrej, ćmowej, tužnej komorcy sedźi a do dwórčka na murju kuka. Kak mohło při tym wjesela dobyć! Wutroba tola słónco trjeba, sweću trjeba, też rjane zelene štomy trjeba w naléću a ptačatka, kotrež nad šěrokim módrym njebjom fifola.

Tale mać a tele dźěćo! Wona je lubuje. Žiwjenjo by za swoje jeničke dać chcyła. Často khwata wjesele domoj. Hdyž pak ćerpjace wobličko a zwjadnjene stawčki widźi, potom je w njej bolosć sylniša hač radosć. A žanoho słowčka njenamaka wjac, kotrež mohło wozbožić. Z němej hubu a zawrjenej ruku dźetej tak najbóle k měrej.

Jónu wudowa susodźincy skorži. Jeje hłós dobywa so hač do jstwy, hdźež mały hólčec čakajo posłucha. Dźiwne słowa zasłyši: „Njebudź tak zrudna tohodla. Ja też žane lohke žiwjenjo nimam. Warbuju mjenje hač ty a — štyri huby z tym zatykuju.“ — „Ale ty maš też twoje słónčko!“

Što z tymle słóncom je, kotrež susodźina ma? Njewidźi dha mać kóždy dźeń słónca dosć po puću? Dźěćo skoro wusnyć njemóžeše. A přichodny čas wjele mysleše a hudaše. Khiba so chce wona rad do jstwy słónco měć? Čakaj! Popołdnju druhdy mała słónčna smuška so hač do rózk khěže zabłudźi. Snadź do jstwy přińdźe, hdyž so jej durje šěroko wotewrja! Ně, njepřińdźe! Tuž hinak, — ze škleńčanej blešku! Mały so přez cyłe wobličo wjeseli, zo je tajku mudru mysl wuslědźił. Napjelni blešku ze słónčnymi pruhami, tyknje ju potom skoku pod falu a běži z njej nutř do jstwy. Tola — słónco je fuk. Kak nětko? Hólčec hrabnje krutu drjewjanu tyzku. Hdźež słónco so na kamjeń zyboli, ju wotewri. Khětře a kruće potom kašćik zaprasnje, zo njeby jomu maćeŕna žadosć twochła.

Wječor wudowa starosciwje zastupi. „Maći, wjesel so. Mam něšto za tebje. Wóndanjo sy skorźiła, zo słónco nimaš. Tuž sym tebi dźensa słónčko dosahnył. Hlej, tule maš!“

Wona z wopřědka njezapřimnje, što mały tak zbožownje swoju tyzku wotewrja, što potom tak spłóšiwje do njeje hlada a skónčnje z płačitym hłosom rjeknje: „Ale — sym je prjedy tola nutřka měł!“

Skónčnje pak mać dorozymi. Sylzy jej do wóčka stupaju. Njepraji słowčka, ale sćehnje zrudne dźěćo k sebi a tłóči je na wutrobu dołho, dołho.

Wot tutoho dnja měješe wudowa też zasy słónco, drje jara blěde, ale tola słónco.

Wólbna zhromadźizna w Khrósćicach.

Hižo łónc februara běšche wjesne wólbne towarstwo so w Maćičnym domje zeschło, zo by kandidatow za nasche serbske wólbne wokrjesy postajiło. Za 8. wjesny wólbny wokrjes postaji so z nowa nasch dotalny dołholětny a wjelezasłužbny zapósłanc kubleŕ Michał Kokla-Lisak z Khrósćic. Tón pak běšche so w poslednim času rozsudźił, zo njecha z nowa kandidować. Tuž powoła wjesne wólbne towarstwo na Bokmonćku do Khrósćic zjawnu wólbnu zhromadźiznu, zo by so też lud wuprajić mohł, kajkoho měnjenja je w nastupanju kandidatury do sakskoho sejma. W bohatej ličbje běchu so wolerjo ze wschěch łónčin zeschli, samo ze Zarěčanskeje a Minakałskeje strony. Knjez kubleŕ Scholta jako powołał wotewri zhromadźiznu 1/5 hodźin, a na to sebi zhromadźizna z aklamaciju knjeza wučerja Skodeńka za

pschedźydu wuzwoli. Hdyž bě so porjad postajił, wukładowaschе nam knjez Kokla nowy wólbny zakoń, wo kotrymž budźe „Posoł“ tež hischće pisać, a potom nam pschehlad poda wo skutkowanju sejma w periodźe poslednich 6 lět.

Na to kročesche zhromadźizna k postajenju kandidata za nowu wólbu do sejma, kotraž budźe započatk oktobra. Wschitcy běchu jenohłósnje za to, zo by knjez Kokla z nowa so postajił dał. Tři króć k tomu namołwjeny wón tři króć kandidaturu wotpokaza a powołasche so na swoju starobu. 24 lět za sobu je knjez Kokla 8. wjesny wólbny wokrjes swérnje, swědomiće a z česću zastupował, a to namaka w zhromadźiznje też słowa horcoho dźaka a pschipóznaća. Tu běsche tak prawje widźeć, kak wulke sympatije nasch dotalny zapósłanc mjez ludom ma. Njech lud jomu dźakne wopomnjeco wobkhowa, jomu samomu pak pschejemy hischće dołhu krutu strowotu, zo by so hischće dołholětnoho wječora žiwjenja zwjeselić mohł.

Zwjeselace za nas też běsche, hdyž knjez Kokla nam pschilubi, zo chce dale hischće, byrnjež też nic wjacy jako parlamentar, za Serbow, wosebje w serbskich towarstwach, skutkować a ze swojej nazhonitej radu k pomocy być.

Hdyž bě zhromadźizna knjezej Kokli swój winowaty dźak wuprajiła, jednasche wo postajenju nowoho kandidata. Knjez Kokla běsche za swojoho naslědnika knjeza kublerja Mikławscha Žura z Njebjelčic namjetował a mjenjesche, zo ma najwjacy wuhladow też w Kamjenskej a Kinsporskej wokolinje, zo dobudże. Někotři hischće běchu też knjeza kublerja Pjecha z Mikoćic a knjeza najeńka Rjeńca z Worklec namjetowali, ale wobaj raznje kandidaturu wotpokazaschtaj. Po tym hač běsche so wjele, ale cyle měrnje za kandidaturu knjeza Žura z Njebjelčic rěčało, wotkłosowasche so, a

knjez kubleŕ Mikławš Žur z Njebjelčic

bu za kandidata postajeny. Wón je kandidaturu też pschijał. Evangelscy Serbja, kotsiž tu z Minakalskeje a Zarěčanskeje wokoliny běchu, běchu tohorunja za tutu kandidaturu, dokelž jim běsche najwjacy wo to činić, „zo so žadyn rycerkubleŕ abo rycerkubleŕsti najeńk za kandidata postajił njeby“. 1/4 7 hodźin skónči so zhromadźizna ze tśikróćnej sławu na naschoho krala Friedricha Augusta, a ze spěwom: „Hischće Serbstwo njezhubjene.“

Tuž mamy też za 8. wjesny wólbny wokrjes zasy serbskoho kandidata. Winowatosć nas Serbow nětko je, zo smy wschitcy pschejzene a wschitcy za toho jenoho dźěkamy a wschitcy joho wolimy. Hižo z dźakownosće napschećo naschomu dotalnomu nazhonitomu zapósłancej dyrbimy za tutoho postajenoho kandidata knjeza Žura być, dokelž wón je joho wubrał a namjetował, a zawěsće z najlěpschim pscheswědčenjom. Njech snadź tu a tam mjez Serbami też něchtó je, kotryž za swoju wosobu njeje za postajenoho kandidata, tón njech naschoje serbskeje wěcy dla zabudźe na wosobinske, snadź njelubozne počachi. Schtó dha je na swěce, kotryž je wschitkim prawy? Tajki jedyn dyrbjał so hischće narodźić.

Dźěkajmy tohodla zhromadnje, znjesmy so mjez sobu a agitujmy za knjeza **kubleŕa Mikławscha Žura.** Pschezjenosć a znjesliwosć wjedźe k dobyću.

Z Łužicy a Sakskeje.

Našim kŕiżerjam přejemy rjane słónčne ćopłe wjedro a wjele zboža! Njezabudźće k Božej česći jěchać, zo by horjestanjeny Zbóžnik też nadobnje mohł was žohnować, zo by waša jutrowna wjesołosć dospołna a też trajaca była. Tak zanošujće na waših pyšnych konikach wutrobne halleluja. Mamy wšitku winu so radować, dokelž ze swojim překrasnjenym horjestaćom je Khrystus naš Knjez smjeŕć, hŕěch a djaboła přewinył a žiwjenjo nam zasy přinjesł. Wón je „wšoho swěta zbóžny tróšt. Hdy budźeše horje njestanył, dha by swět wšón zahinył. Hdyž wón pak horjestanył je, tak khwalmy my a česćmy joho halleluja!“

Z Budyšina. Mjez duchownymi je so hišće jene přeměnjenjo stało, drje mjenje zwjeselace za Njebjelčansku wosadu, kaž z cyła za nas Serbow. Knjez kapłan Jurij Rjeda-Njebjelčanski bu powołany z 15. haprylom do Seitendorfa za kapłana. Njebjelčicy, kotrež mějachu w minjenych lětach přecy kapłana, njezměja na někotry čas žanoho kapłana, dokelž njedostatk duchownych je wulki. — Nowoswjećeny měšnik knjez Jan Cyž přińdźe nětko cyle wěsće do Žitawy za kapłana. Dokelž je tam wjele Čechow a też Polakow, trjebaja tam stajnje jenoho knjeza, kotryž móže česku a pólsku rěč. — Knjez exposítus Pawoł Šołta w Hajnicach bu wot konsistoria za swoju wosobu za fararja pomjenowany. Přejemy česćenomu knjezej wjele zboža!

Z Budyšina. W našim měsće su čŕjódy dźěći, kotrež su často cyły dźeń same sebi přewostajene, dokelž starši na dźěło khodźa. Kak jara so z tym jich woćehnjenjo zanjerodźi, móžeš sebi myslić. Spóznawši njesměrne strachi, kotrež tajkim dźěćom hroža, je tudomne towarstwo swjatoho Vincencia, doŕćawši so z tachantstwom, za tajke dźěći pěstowarnju (němski: Kinderhort) założiło. Tam budźa pod wustojnym dohladom našich česćenych miłosćiwych sotrow, kotrež tu hižo lětdźesatki dołho spomóžnje ze znatej njesebičnosću skutkuja. Knježerstwo je nětko, wo to požadane, za dohlad w pěstowarni dwě miłosćiwej sotře wjacy za Budyšin přizwoliło. Směmy jich nětko šěsć měć. Tak ruče hač z najmjeńša jenu sotru z klóštra Trebnicy, z wotkelž wšě naše sotry su, dóstanjemy, budźe pěstowarnja wotewrjena. Daj Bóh zbožo!

— Wysoki wopyt witaše zańdźenu srjedu popołdnju naša serbska kofejownja. Přebywaše tu Joho Wysokosć pruski prync Waldemar, syn prynca Hendricha, ze swojim přewodnikom, knjezom profesorom Drom. Bairo. Dale joho přewodźeše wobsedźerka sanatoria »Weisser Hirsch« ze swojimaj synomaj, hdźež wysoki knjez přebywa. Z Budyšina podachu so knjeza do Kamjenca. R.

Z pola. Posledni „Posoł“ wo posedźenju „Jutrnicy“ w Njeswačidle jenu sadu pschinjese, kotraž dyrbi so raznje zajudźić, a to čim bóle, dokelž je jenož wothłós prócowanjow, kotrež w poslednim času mjez nami so stawaja a móža katholskomu Serbstwu, towarstwowomu žiwjenju mjez nami a też naschomu „Posołej“ wjele schkodźeć. Tuž sebi tutu sadu a jeje zmysł bliže we wótrym acetylenowym świetle wobhladajmy!

Rěka takle: „Pischemy tu wo tuthym towarstwje, dokelž móža też katholscy Serbja Njeswačidłkanskeje wosady do njoho zastupić. Towarstwo njeje konfesionalne, ale narodne serbske.“ Zo „Posoł“ porjadne rozprawy pschinoscha wo „Jutrnicy“, pschećiwo tomu ničo nimamy — to je redaktorowa wěc, hačrunjež je napadne, zo z tuteje strony lětsa wjacy wo „naschich“ należnosćach so telko njepische kaž loni. Njewěm, schtó dopisować je, mi je pak tole w nowischim času napadowało. Z najmjeńscha je spramne žadanjo, zo, hdyž „Posoł“ porjadne nastawki, kaž z Njeswačidła, pschijima, by tola tajkich dopisowarjow k tomu pohonjeć abo pohnuć dyrbjał, zo tusamu horliwosć a pilnosć w dopisowanju z bliższeho pola pokazuja. A jeli so to njeby stało, potom: »videant consules« — wočinjejće woči!

Z druha: Je njepowalne pscheswědčenjo najwjacy katholskich Serbow, snadź 90%, zo katholscy Serbja njeskuschcja do „Jutrnicy“, ale zo skuschcja do swojich katholskich Bjesadow. A tych na mjezach dosaha: w Ralbicach, w Radworju a w Jasećy. K čomu mamy my swoje katholske towarstwa? Hdźe su podobne pschеća a słowa na evangelskej stronje so wuprajike, kaž tuj? Pokažće nam, zo bywachu evangelscy Serbja z jich strony namołwjeni, do naschich towarstwow zastupić? Ně, lubi Serbja — njedajće so zamylić wot tajkich słowow! Za čo mamy swoje towarstwa? Kaž „Posoł“ pisasche, měješe „Jutrnica“ psched krótkim

34 sobuſtawow (jeli ſo njemyſlimy). Njeje dha tu prěnja a najbliſſicha winowatoſć, mjez evangelſkimi Serbami za jich towarſtwo agitować? To by nam prawje byko, ale nas njech woſtaja na pokoj.

Słónčnje k ſtećom: Najmjenje je nas zwjeſelilo, zo ſo piſaſche, zo tute towarſtwo njeje konfeſionalne, ale narodne ſerbſke! To za nas ſtarych Serbow klinči jako njeſłyſchane ſkowo nowoho proſety! Njekonfeſionalnych towarſtwow a z dobom narodnych ſerbſkich mamy tſi hłowne. To ſu: 1. naſcha Maćica, 2. towarſtwo Serbſkich Burow, abo lěpje: ratarjow, a 3. Towarſtwo Pomocy za ſtudowacych Serbow. K tym pſchińdu naſche naſtupowarnje a pożčernje. Tam wſchitcy Serbja, evangelſcy a katholſcy, nuts ſłuſcheja! Tam ſtukujemy a ſtukujmy tež dole zhromadnje kaž jena wutroba a jena duſcha. Ale hewak je nam cyle njezrozumliwe, čohodla hiſchće dalſchich njekonfeſionalnych towarſtwow trjebamy. My z najmjeńſcha ſmy toho měnjenja, zo naſche Serbſtwo ſtoji a pada z wěru abo z nabożnoſću. Schto je nam wutkowako ſerbſku draſtu, ſerbſke počinki a prajmy hnydom: naſche Serbſtwo? Naſcha wěra! Pſchećiwo ſpytowanjam, kotrež pak chcedża mjez narodnoſću a wěru krutu murju natwarić, chcemy ſo wſchitcy — rěčimy ke katholſkim Serbam — ſtupić kaž jedyn muž, kaž jena murja! Słowa: „towarſtwo njeje konfeſionalne, ale narodne ſerbſke“, wuprajeja, zo matej ſo tutej wěcy dźělić — to tola ſłowčko: „ale“ woznamjenja, abo nic? — a zo hromadu njeſłuſchatej, zo potajkim dyrbi něſchto čerpjeć, pak wěra, pak narodnoſć, hdyž ſo ſłowje změſchatej. A my w tutych ſłowach čitamy dale (byrnje traſchi druzy to też prěli) mały porok, kotryž ſo čini wſchěm tym towarſtwam, kotrež maja na korhoj napiſane: nabożnoſć a narodnoſć. Pſchećiwo tajkim pospytam pak njeby ſo dołć wótrje a dołć jara wuſtupować a piſać mohło, dokelž tu bychu bywake naſche „Katholſke Bjeſady“ abo „Kaſina“ we ſwojich korjenjach podrubane a — po nimi by było!

Po naſchim zdaću — hačrunjeż ſo do cuzych wěcow rad njeměſchamy — by też za Njeſwaćidło tuta zaſada dobra była (a drje też tam tak je). „Jutrnica“ budże bjez dwěla roſć a pſchiběrać a ſo ſtruči, budże-li nic jeno ſerbſke, ale też dobre nabożne, t. r. evangelſke, towarſtwo za Njeſwaćidłčanſku woſadu. Tola njech je něſto „Jutrnica“ konfeſionalne abo njekonfeſionalne towarſtwo — naſchi katholſcy Serbja tam na žadyn pad jako ſobuſtawy njeſłuſcheja, wſchak mamy mjez nami dobrych towarſtwow dołć. Chcemy tola ze ſtawiznow wuknyć, zo njezběhamy narodnoſć **nad** nabożnoſć, a wſchěm ſpytowanjam, naſchej ſerbſkej narodnoſći wottorhnyć abo ju wuſlec nabożnym wodźerom — ſo kruće napſchećo ſtúpmy a zawołajmy: porſty preč!!

Naſche hęſło we woſadnych towarſtwach budź: Swój k ſwojomu!

Z **Khróśćic.** Słowčko k dorozymjenju a k wujaſnjenju! Pſched tydźenjom pſchinjeſe „Poſoł“ dopiš, kotryž je ſo wot někotrych wopak wukožował. Schtož chcyſche we ſwojich zawodnych ſłowach dopiſować wuznać, je to: 1. Z Khróśćic ſo bohužel pſchejara mało do „Poſoła“ dopiſuje, kaž by to za najwjetſchu a najhłownischu wjeſ w katholſkich Serbach, za metropolu, kaž ſu ſo hordźe mjenowałe na bamžowſkim ſwjedźenju, ſo zdobnje a prawje pſchiſłuſchako. Maćizny k dopiſowanju by tola dołć byko z hoſpodarſkoho, narodnoho a też nabożnoho pola. 2. Hdyž ſkónčnje dopiš pſchińdże, wjac kóć čitarjo „Poſoła“ wjele zwjeſelaceho z tajkoho dopiſa njezhonichu. (Pſchirunaj poſłednjej dopiſaj w „Poſole“, kaž też w „Serbſkich Nowinach“, a byrnjež byko na poſłednjej ſtronje — mjez nawěſchtkami.) To tola je cyle njetrjebawſchi, a nas jenož zwonka nas mazaniſchich barbi. Hdyž njebychu z Khróśćic ſchtyrinjedźelſke rozprawy wot „Serboſkawa“ pſchiſchłe, ſchto tam hewak zwjeſelace z Khróśćic ſtoji? A tola by ſo něſchtožkuli zdobne a čeſćowne piſać hodźało. Dopiſować ſebi myſli, zo z tutym měnjenjom ſam njeſtoji. Tuž — wjacy, wjele wjacy dopiſow, ale rjeńſchich, zwjeſelacych! Wo pakoſćenjach, anonymnych liſtach atd. do ſwěta njepiſajće! Někotryžkuli by ſo mohł čaſćiſcho pjera pſchimnyć a něſchto naſchmórnyć! Tu ſwarja wſchelacy na „Poſoł“, zo mało drobnoſtkow, mało dopiſow pſchinoſcha ze Serbow, ſchtož mnohich w cuzbje pſchebywacych ſtajnje wutrobnje zwjeſela, zo „Serbſke Nowiny“ to bóle kedźbu maja — ale, lubi Serbja, **ſchtó je wina?** Nic redaktor, kotryž dyrbi potom wſchě hrěchi „Poſoła“ njeſć, ale my ſami — kotſiž mało dopiſujemy. Dokelž „Poſoł“ njeje redaktor, ale čitarjo a redaktor zhromadnje.

Schtož pak dopiſowar nihdy njeje prajił chyk, kaž někotſi tukachu, to je, zo je w Khróśćicach wſcho ſchpatne, wſcho pjanka! Nawopak! Wſchak je ż „Nazareta“ za nas najwjetſche zbožo wukčeko! A z Khróśćic je Bohu dźak też hižo mnohi dobry wupłod za Serbſtwo wukčeł. Ale ſchtóž čita „Poſoł“, a we nim dopiſy z Khróśćic, a wothladuje wot z wěſteje ſtrony pſchikhadźacych rozprawow wo „Serboſkawje“ — tón mało namaka, ſchtož wutrob zwjeſela. Toho njech je tónc, a tuž — hiſchće raz — pročujmy ſo, jedyn druhomu lěpje zrozymić — najlěpſcha wola tu je pſchi pročowanju za duchowne a narodne zbože naſchich wſy — a dopiſujmy pilnje z Khróśćic, zo nimale kóždy „Poſoł“ něſchto rjane z naſcheje wſy pſchinjeſe. Tak ſtarajmy ſo ſobu za naſchu ſławu, za naſche dalſche dobre mjeno, a w tutym duchu chcemy zhromadnje dale ſtukować.

Z **klóſtra Marijneje Hwězdy** přikhadźa powěſć, zo je tam 7. hapryla zemrěła knježna Viktorija Marija Sieber, rodźena 1845 w Georgenthalu w Čechach. Do našoho klóſtra zastupi lěta 1863 a skutkowaše w nim jako wučerka dźěći, naposledk jako předstojićerka pensionata, jara wustojnje. R. i. p.

Z **Dubina.** Zrudnu powěſć dóstachmy wo skhorjenju knjeza fararja Dučmana. Zańdźenu njedźelu (Bołmonču) bu z dotalnoho bydła w Dubinje do Drježdźan do kralowskoho wustawa khorych (Friedrichstrasse 50) přewjezeny, zo by so tam wot z nowa ćežko wudyrjeneje stareje khorosće wuhojił. Bóh dał, zo by so tam bórzy wustrowił.

Runje před wobzamknjenjom redakcije (Zeleny štwórtk w 4 hodź.) z Drježdźan zrudna powěść dońdże, zo je **farař Dučman** srjedu wječor 3/4 7 w khorowni w Drježdźanach **wumrěł.** Budże jutrownička popołdnju w 5 hodź. tam khowany. — Drobnišu rozprawu a žiwjenjopis našoho sławnoho, wjelezasłužbnoho Dučmana w bližšim čisle podamy. R. i. p.

Z cyłoho swěta.

Němſka.

Kejžor Wilhelm bórzy po jutrach do Venediga pojědże a wottam ſo na někotry čas na kupu Korfu poda, hdjež wot rakuſkeje njeboh kejžorowneje natwarjeny krasny hród Achilleion wobſedźi. Najſkerje też kancler wjerch Bülow we Venedigu budże, hdjež chce jutry ſwjećić. W Korfu ſo kejžor też z greſkim dworom zeńdże.

— Komiſija za reformu ſinancow je 1. hapryla do prózdninow ſchła a 21. hapryla zaſ do dźěła ſtupi. Hač dotal je komiſija wotpokazała: dawk na zawoſtajeńſtwo, pſchemjenjenjo herbſkoho dawka, monopol na ſpiritus, dawk na milinu, dawk na płun a dawk na nawěſchtki a plakaty; pſchijała je ſtatne herbſke prawo a piwowarſki dawk w prěnim čitanju. Dawk na pſchetrjebanjo palenca ſo hiſchće wuradźuje; w podkomiſiji ſtaj dawkaj na wino a tobak.

— Wschelacy na konfervativnej stronje wobžarja, zo so njećerpi, zo bychu centrum a konfervativni hromadźe reformu financow wuwjedli. Hischće psched swojim wotpućowanjom do Italskeje je wjerch Bülow wukaznju dał, zo smě reforma financow so jenički z blokom ſćinić — a tu, kaž wschón swět widži, klaca.

— Hrabja Zeppelin je ze swojim wětronom psched krótkim jězbu do Mnichowa a dale wuwjedł a so zbožownje zaš do Friedrichshafena wróćił. Sylny wětr jězbu jara poćežowasche.

— Pruska komisija za zasydlenjo w narańschich provincach je rozprawu wudała. Z njeje je jasnje widźeć, schtož je z katholskeje strony so pschec porokowało, zo spomnjena komisija a hakatistojo nic jeno pschenjemčenjo pólskich krajinow, ale tež — a to bóle hischće — sprotestanschćenjo dotal katholskich krajinow spěchuje. Po spomnjenej rozprawje bě z 15143 zasydlenych jeno 586 katholskich. Komisija je 42 cyrkwjow a 28 modlerjow za protestantow a jeno 2 cyrkwi za katholikow twariła; tak tež 44 farow a 354 schulow za protestantow a jeno 2 farje a 12 schulow za katholskich.

— Wjerch Karl Günther, knjezacy wjerch Schwarzburg-Sondershausenskeje, je 28. měrca w sanatoriu „Běłym Jelenju“ pola Drježdźan wumrěł. Wón bě nimale 79 lět stary a je swój mały kraj 27 lět wobknjezył. Z nim je wjerchowski dom Schwarzburg-Sondershausen w mužskej liniji wotemrěł. Herbstwo pschejdźe po herbskim zwjazku hižo z léta 1713 na wjerchowski dom Schwarzburg-Rudolstadt. Wjerch Günther w Schwarzburg-Rudolstadtskej je nětko tež knježenjo we Schwarzburg-Sondershausenskej nastupił. Tola hač na tule „personalnu uniju“ (wosobinsku jednotu) wobaj krajikaj, hižo z léta 1584 dźělenaj, tež dale samostatnaj wostanjetaj. Dokelž tež wjerch Günther žane dźěći nima, je prync Sizzo we Schwarzburgu z nabočneje linije za wjerchowskoho naslědnika postajeny.

Italska.

Kschesćansko-socialny duchowny Don Romolo Murri je so najebać cyrkwinsku zakaznju wot radikalow a socialdemokratow do italskoho sejma wuzwolić dał. Dla swojeje njeposłuschnosće pschećiwo duchownej wyschnosći bě hižo prjedy suspendowany a je nětko ekomunikacija na njoho wuprajena. — Don Murri mjez radikalow a socialistow w italskim sejmje w duchownskej drasće khodźi, schtož jich mjerza, tak zo někotsi z wustupom hroža, jeli to njepschestanje,

Rom.

Swjaty wótc je pschi zbožopscheću diplomatow z pschileżnosće joho mjeninow (swjatoho Józefa) zastupjerjam knježićerstwow prósstwu wuprajił, zo bychu swojim knježićerjam bamžowy dżak za nadobnu pomoc wuprajili, z kotrejž su ze wschěch krajow njezbožowne ze zemjerżenjom domapytane krajiny Italskeje podpěrali.

Amerika.

Prjedawschi prásident Zjednoćenych statow Sewjerneje Ameriki, Roosevelt, je na swojim pućowanju do Neapla dojěł. Tam joho němski konsul w mjenje swojoho kejžora postrowi. Roosevelt wotmołwi, zo pscheproschenjo němskoho kejžora do Barlina pschiwozmje a na swojim dompuću kejžora wopytać pschiińdże, zo by jomu wo swojich hońtskich nazhonjenjach powědał.

Wšelčizny.

* Ćežcy khory bur Handrij: „Ty, Khata, hdyž ja wumru, dha sebi našoho wotročka Hansa wzmi; tón je pěkny a dźěławy a ći twoju wěc derje powjedźe.“ — „Haj, ja sym sebi też hižo na to mysliła. Tola, ty jeno najprjedy wumrěj, potom žno Bóh luby Knjez wšo na prawy puć powjedźe.“

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy. Křćeni: Marija Herta, Jana Bernharda Eckardta, klóštrskoho hajnka w Kupjeli, dź. — Marija Hańža a Jurij Józef, Michała Kocora, skałarja we Worklecach, dwójnikaj. — Marija Madlena, Michała Rjelki, wojnarja w Khrósćicach, dź. — Jurij Franc a Lejna Franciska, Mikławša Kronsa, khěžkarja na Horje, dwójnikaj. — Rosalia Wórša, Mikławša Pjecha, kublerja w Miłoćicach, dź. — Marija Madlena, Michała Weidlicha, khěžkarja w Nowych Bósicach, dź. — Benno Jurij, Jurija Bulanka, twarskoho mištra w Kukowje, s. — Jurij Józef, Jurija Pětranca, kublerja w Miłoćicach, s. — Hana Theresia, Michała Ćepica, žiwnosćerja w Dobrošicach, dź.

Zemrěći: 15. měrca: Hana, † Pětra Młynka, khěžkarja we Wudworju, zaw. mandź., 81 l. 13 dn. — 21. měrca: Pětr Dórnik, krawc w Khrósćicach, 66 l. 8 m. 7 dn. — 24. měrca: Hańža Marija, Hańže Domškec, służowneje we Khrósćicach, dź., 5 m. 2 dn. — 26. febr.: Michał Šmidl, khěžkař w Baćonju, 53 l. 2 dn.

Ralbicy. Křćeni: Józef Michał, Jakuba Frencla, rěznika a hosćencarja w Różenće, s. — Jan, Michała Matki, žiwnosćerja w Smjerdźacej, s. — Jakub Alfons, Jurija Nuka, khěžkarja w Różenće, s.

Zemrěł 17. měrca: Jakub Kućank, wumjenkař w Šunowje, 79 l. 1 m. 12 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1909: kk. 426. Michał Pjech z Libonja; 427. farař J. Strane w Lipsku; 428. Jakub Bermich z Hory; 429. Marija Křižankowa z Prawoćic; 430.—441. ze Smječkec: Michał Džisławk, Michał Henčl, Hańža Jakubašowa, Hana Kudźelowa, Pětr Matek, Michał Pjech, Michał Symank, Jurij Šiman, Pětr Šołta, Jakub Šuster, Jurij Tryěk, Jakub Wjeńka; 442. 443. z Lejna: Madlena Nowakowa, Hana Ješkec; 444.—450. z Worklec: Madlena Budarjowa, Jakub Rjelka-Hórnik, Hana Herrmannowa, Jakub Mencl, Michał Trenklef (2), Mikł. Buš; 451. Mikławš Čornak z Ralbic; 452. Michał Kućank z Nowoslic; 453. Mikławš Čornak z Konjec; 454. Michał Česla, najeńk w Šunowje; 455. Jurij Korjeńk z Njebjelčic; 456. 457. ze Serbskich Pazlic: Michał Šołta, Hana Mikławšcyna.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: farař J. Strane w Lipsku 40 pj, z Khrósćic 1 hr.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: N. N. přez D. 10 hr.

Za cyrkej w Zdźeri: Ze zawostajenstwa † J. B. z W. 10 hr., njemjenowana z Budyšina 50 hr. (p. S.)

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Zbytk D. 35 pj., ze zawostajenstwa † J. B. z W. 10 hr.

Za dijecesanske Bonifacijowe towarstwo: Njemjenowana z Budyšina 50 hr. (p. S.)

Za Serbski Dom: C. Michatec 50 pj.

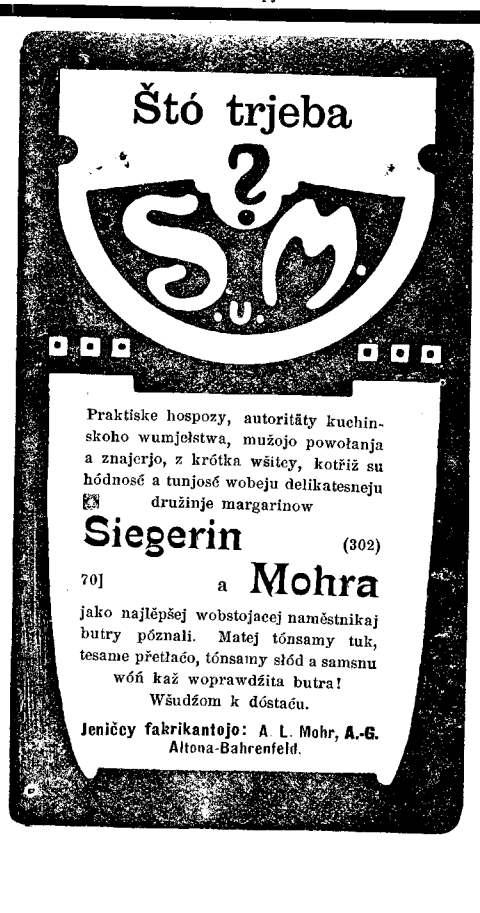

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 3. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 1. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenca, nowa, kórc po 170 punt.	18	27	18	70	18	54	19	4
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	—	13	20	12	70	13	38
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	16	14	—	11	90	13	30
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	75	11	—	10	90	11	20
Rožka, nowa	8	13	8	25	8	—	8	30
Ječmjeń	9	40	10	—	8	50	9	50
Wows	9	—	9	20	8	80	9	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	25	20	25				
Ržana muka	9	—	13	75				
Syno	3	50	3	80	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	83
Prosata 1068 (w Kamjencu 381) jene	14	—	30	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	60	2	70	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	—	98

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 5. hapr. 1909:

						rězna waha
1. Woły,	žiwa	waha	centnar	wot	25—41 hr.,	55—77 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	28—39 „	59—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	23—39 „	48—71 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	44—56 „	74—86 „
5. Swinje,	„	„	„	„	47—55 „	62—70 „

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju. **Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki** atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připóšćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Róžk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

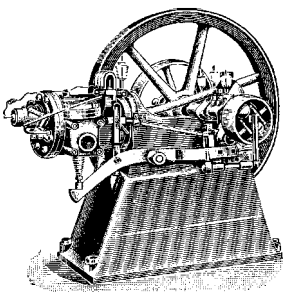

Budyšska twornja motorow B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž tež
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wapno (kalk) wublo brikety kamjentne wublo anthracit wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13. Dalokorčćak 334.
Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorčćak 307. [4

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sl.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěčl serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a
optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
☛ za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. ☚
8] R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, róžk žitn. hasy.
Założene 1857.

Winowe překupstwo
Winowe jstwy
prima holl. austry
poruča [68
Gustav Küttnera nasl.
Richard Weigel
w **Budyšinje,** serbska droha.

Kózlace kože,
kaž tež **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyšších płaćiznach** [61
Heinrich Lange
při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11 napřećo „Złotej Hwězdźe“.

Wurjadnje tunje składnostne kupje:
☛ **1 dźělba zbytnych vogtlandskich gardinow**
běle a nažołć, za jene hač do 4 woknow so přihodźace,
1 dźělba fabrikskich zbytkow, katunow a satinow
za póslanja,
1 dźělba čistopłatowych běłych ložowych-płachtow,
wobrubjene, 140×230 cm, po **2,75 hr.**
☛ **Wjetše dźělby zbytkow,** ☚
nowe wěcy w létnich tkaninach za **suknje, jupy, fale, hólčace woblečenja** atd. poruča
Pawoł Hilger
w Budyšinje, seminarska droha čo. 2. [57

Předsydstwo a wubjerk
towarstwa ss. Cyrilla a Methodija

změjetaj **jutrownu srjedu** dopołdnja w **10** hodźinach **posedźenjo** w Serbskim Domje.

Sobustawy so jenož z tutym należnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Jutrownu póndźelu a wutoru

karpjaca hoscina a brajeŕski bal

we **Lazkowskim młynje,** na čož přećelnje přeprošujetaj

67] **Franc Kokert** a mandźelska.

Ventzkowe kultivatory, hnójsypaki,
drillowace mašiny, dźećelowe kary,
rólne a łučne bróny,
běrnywuběraki „Saxonia“,
juchowe plumpy „Nilowy kóń“

a wšě druhe ratarske mašiny a nadobu

poruča

Jana Manjokowy nasl.
Jurij Hänsel [63

w Budyšinje při žitnych wikach.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Česćujće wopomnjeco lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbaŕstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange
w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prócstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budźe **jutrownu srjedu 14. hapryla 1909** popołdnju w **2** hodź. w »Serbskim Domje«. — Porjad: 1. Rozprawy. 2. Nekrolog. 3. Wólba. 4. Namjety. — Wječor w **7** hodź. **poswjećenjo sale:** spěwy, přednošk a dźiwadło.

Sobustawow a přećelow wutrobnje přeprošuje

60] **předsydstwo.**

XXXV. należna skhadźowanka serb. stud. młodź.

změje swoje posedźenje **srjedu 14. hapryla 1909** dop. w **10** hodź. w Serbskim Domje w **Budyšinje.**

Studowacych a přećelow serbskeje studowaceje młodźiny wutrobnje přeprošuje

Jakub Wjacsławk, stud. theol.,
66] t. č. hłowny starši.

Nowe tkaniny za drasty.

C. G. Fiebiger
w Budyšinje.

Krute, najtuńše płaćizny.

50] Dalokoročak 650.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja

wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

19

Drylowace mašiny, najlěpje a po najnowšim wašnju twarjene. — **Mašiny za zelenu picu** w 3 wulkosćach. — **Sykanjowe** a **butrowe mašiny.** — **Zorno rjedźace mašiny** a **fladrawy** za łubje we 4 wšelkich wulkosćach. — **Móćace ručne mašiny** kaž też za druhe mocy a wšě družiny ratarskich mašinow, tohorunja porjedźenja tunjo a derje poruča

72] **Arnošt Frenzel**

fabrika za mašiny

w **Budyšinje,** Drježdźanska droha 11.

W **Radworju** je rjana **žiwnosć** z massivnymi twarjenjemi a ze 16 kórcami połow a łukow a rjanej zahrodu k 1. oktobrej na předań. Wšo dalše je zhonić čo. 89 tam. [71

Swědomity

pohonč,

kiž so też na rólnistwo wusteji, so hnydom pyta w hosćencu w **Pančicach.** [73

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihidźišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na póśće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 16. | Budyšin, 17. hapryla 1909. | Lětnik 47.

Pohrjeb njeboh Dučmana.

W Drježdźanach běše jutrowničku popołdnju w 5 hodźinach khowanjo našoho luboho Handrija Dučmana, a to na zwonkownym katholskim pohrjebnišću. Čěło běchu hižo por dnjow prjedy z khorownje do pohrjebneje hale přewjesć dyrbjeli. Knjez kanonikus dwórski prědar Kummer bě je najprjedy doma požohnował.

Pohrjebna swjatočnosć započa so $^1/_2$5 hodź. z officiom po mortwych, kotrež kk. senior Mons. Skala a kanonikus farar Žur z Budyšina, farar Nowak z Radworja a farar Kral z Dubina wuspěwachu. Mjez tym běchu so też wosmjo Drježdźanscy duchowni, mjez nimi kk. prälataj präses Plewka a dwórski kapłan Klein a dwórski prědar kanonikus Kummer, zhromadźili. Jara wulka syła katholikow Drježdźanskich a Dubinskich, wosebje zastupjerjo wšelakich towarstwow, přede wšitkim „Jednoty“, běchu na přewodźenjo přišli. Z Radworja bě tu wjac zastupjerjow wosadnych a towarstwow, mjez nimi korhojna deputacija „Katholskeje Bjesady“, a z Lipska korhojna deputacija „katholskoho dźěłaćerskoho towarstwa“ z nawječornoho Lipska.

Pohrjebnu swjatočnosć měješe Lipskowski k. superior Monsignore Schmittmann, pod kotrymž a z kotrymž je zemrěty 17 lět dołho ze wšej swěru w dušepastyrstwje dźěłał.

W pohrjebnej hali najprjedy Löbtawski cyrkwiny khor „Cäcilia“, nawjedowany wot knjeza wučerja Walтera, pohrjebny kěrluš wuspěwa, na čož knjez superior Schmittmann ćěło wužohnowa, a so ćah k rowu poda.

Při rowje měješe knjez Schmittmann pohrjebnu rěč na zakładze słowow: „Ja sym horjestaćo a živjenjo.“ Spomni na to, zo je njedźiwajo swjatych dnjow za swoju winowatosć měł, zemrětomu sobubratrej tu poslednju lubosć wopokazać, kotryž je tak dołho z nim dźěłał jako přikład swěrnoho dopjelnjenja winowatosćow. Wopominaše joho krutu njepowalnu wěru a luboznu přiwisnosć k swjatej cyrkwi, kotrejž cyłe swoje mocy wěnowaše bjeze wšoho wustaća, wšeje sprócnosće, kóždy čas zwólniwy ke kóždomu dźěłu. Wopisowaše joho wulku lubosć k dźěćom, kotrymž bě nic jeno wučeŕ, ale też zastaraćeŕ a wěrny nan, dale k dźěłaćerjam, za kotrychž je často po cyłych nocach dźěłał. Też na joho pilne dźěło za swój narod, na joho njewuhašomnu lubosć k swojej wužšej domiznje, Łužicy, spominaše. A we wšitkim tym dźěle a skutkowanju wutrjebowaše zemrěty swoje bohate duchowne dary hač do poslednjeje hodźiny. Cyle wosebity raz joho cyłeje powahi běše spodźiwna pokornosć a poddatosć napřećo wyšnosći; jomu, swojomu bližšomu předstajenomu, hačrunjož běše tón młódši dyžli wón, wobkhowa kóždy čas hnujacu pokornosć a posłušnosć. — Też zemrěty běše człowjek a dyrbješe so modlić: „Hdyž na hrěchi spomniš, o Knježe, štó potom wobstoji?“ Hdyž je so w tym duchu tak často za druhich modlił, dha mamy nětko my, hdyž je joho rót so zamknył, winowatosć, jomu jałmožnu swojeje modlitwy poskićić a z hłubiny wutroby za njoho so modlić: Wótče naš, kiž sy w njebjesach ... Njech Knjez, kotryž je na dźensnišim dnju z mortwych stanył, też jomu spožči, něhdy horjestanyć z rowa k nowomu živjenju.

Po poslednim měšniskim požohnowanju so ćěło do rowa pušći a korhowje so khilachu nad wotewrjenym rowom. Ze spěwom spomnjenoho towarstwa so swjatočnosć skónči. Jako dar poslednjeje lubosće jomu podachmy do ćichoho rowa ruzlk zemje.

Luby bratr njech tam nětk wotpočuje wot swojoho dźěła, „hač joh' Knjez zas wubudźi“. R. i. p.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

běše tu jutrownu srjedu zasy w Budyšinje a to 62. hižo. Rjane drje wjedro njebě, ale ćim rjeńši bě tón króć zjězd našeje Maćicy. Wopyt bě spokojacy, 69 sobustawow a hosći bě so zešło. Předsyda k. farar Křižan powitawši zhromadźenych, wosebje też rjanu čŕjódku sobustawow z Delnjeje Łužicy, a pokaza na hłowny nadawk našeje Maćicy, zdźerženjo našeje lubeje Serbšćiny, našoho ludu a joho rěče. Na to poda sekretaŕ towarstwa k. kanonik farar Žur hłownu rozprawu wo dźěławosći Maćicy Serbskeje w zańdźenym lěće, spominajo na to, kak je tu Maćica stražowała a dźěłała po swojich mocach a so prócowała, zrudne podawki po móžnosći wotstronić, hdyž so wbohim serbskim dźěćom w někotrych šulach wza serbska »Čitanka« a wotstroni »Spěwna radosć«. »Čitanka« so nětk přihotuje w nowym nakładźe a »Spěwna radosć« po potrěbnosći w přeměnjenym abo porjedźenym wudawku.

Wjacyhłósne spěwy też nadźijomnje bórzy z nakładom Maćicy Serbskeje pójdźa do našich serbskich spěwarskich towarstwow.

Tohorunja bě Maćica pódla, hdyž so při wopyće Joho Majestosće našoho lubowanoho krala z joho wysokim wopytom w oktobru loňšoho lěta wo to jednaše, tež porjenšić tónsamy z hołdowanjom swěrnoho serbskoho ludu w narodnych drastach, wosebje našich žónskich, knježnow (družkow) a dźěći. Knjez Monsignore senior Skala, městopředsyda, předsyda knjez farar Křižan a sekretar knjez kanonik Žur mějachu skazanjo wosebje na starosći. Kajka bě radosć wysokich knježich tehdom, wohladać tu na Budyšskim hrodźe tamnu rjanu pisanu črjódu Serbowkow we swojich narodnych drastach! A hłowna rozprawa naspomni: „Spodźiwne to wěcy, kralojo a wjerchojo so raduja, hdyž Serbow w jich narodnych drastach wohladaja, a mali duchojo a synojo serbskeje maćerje pak rěč a narodnosć podtłóčeja a zničeja!“

Knjez farar Kubica, předsyda wubjerka, rozprawješe wo dźěłach a revisiji wubjerka, kotraž so kóždolětnje po cyłym domje wotměwa, kaž też w nastupanju pokładnicow a zličbowanjow; wšo bě w najlěpšim rjedźe. Wulkeje khwalby dóstanje tohodla zarjadnik domu k. notar Cyž a tohorunja też k. pokładnik Čeć. — Zarjadnik k. notar Cyž poda nětko sam powšitkowny přehlad dokhodow a wudawkow. Dokhodow měješe dom wšěch hromadźe 14 675 hr. 15 pj., mjez nimi bě dobrowólnych darow 921 hr. 33 pj. a 216 hr. 63 pj., a wšěch wudawkow 11 208 hr. 3 pj.; tak wosta čistoho wunoška 3467 hr. 14 pj. Z tutoho so nałoži k wotpłaćenju dołha 3000 hr., za železny fond 300 hr., tak zo bu zbytka w pokładnicy 167 hr. 14 pj. Zarjadnik spomni też na wudawki wuhotowanja sale, kaž za swěčniki 900 hr., za tepjenjo 1000 hr. a za jewišćo a druhe wěcy, wšo płaći pjenjezy, tak zo bě wudawkow za salu na 6000 hr. Najwjetši dźěl pjenjez za wuhotowanjo sale pak je nahromadźił k. prof. Dr. Muka. Też na zhromadźiznje wotmě so zběrka, wosebje za tepjenjo, a so nawda na 52 hr. Zarjadnik spomni też na wšelke njedostatki, kotrež so w tak wulkej kněži tam a sem pokazuja, wosebje čini starosć hišće dwór a konjency, tola po něčim přińdźe wšo do rjadu a potom budźa tu konjency so móc jeno k wupřahowanju na sobotach trjebać.

Pokładnik k. Čeć poda přehlad wo knižnej pokładnicy; dokładne zličbowanjo je też woćišćane w »Časopisu Maćicy Serbskeje« lěta 1909 II. str. 164. Dokhodow bě wšěch hromadźe 3747 hr. 42 pj., wudawkow 3658 hr. 42 pj. a zbytk 89 hr., cyłoho zamóženja pak je 5816 hr. 60 pj. Wobaj, zarjadnik a pokładnik, dóstaštaj zjawny dźak.

Knihownik k. wyšši wučer Fiedler rozprawješe wo knihowni a spomni, zo je so tasama zasy rozmnožiła wo 120 knihi a časopisow, a knihiskładnik k. kantor Kapler poda krótki přehlad wo knihach a knižkach, kotrež bě wudał ze swojoho składa, bě wšěch hromadźe 7491 exemplarow. Dokładnej rozprawje wo knihowni a knihiskładźe stej w »Časopisu M. S.« 1909 II. str. 157 woćišćanej. Też tutymaj knjezomaj so zjawne dźakne připóznaćo za jeju njewšědnu prócu wupraji.

Musejownik k. tachantski wučer Wjerab rěčeše wo museju, joho radosćach a starosćach, a dźakowaše so wosebje k. Šwjeli za krasne dary, napominaše k pilnišomu wopytej, wosebje też wučerjow ze swojimi šulemi. Dokładna rozprawa je tohorunja woćišćana w »Časopisu M. S.« Předsyda so jomu dźakowaše, a napominaše na musej a joho zaměry nic zabyć.

Knjez farar Riesa powědaše wutrobne słowa rozprawy wo Delnjołužiskich Serbach, wo jich lubosći k hornjołužiskim Serbam, kaž też wo literarnej dźěławosći w Delnjej Łužicy a mjenowaše črjódku knihi, kotrež buchu tam wudate. Předsyda dźakowaše so jomu z wutrobnymi słowami. — Ze wšelkich wotrjadow słyšachmy zajimawu rozprawu, wo starožitniskim-historiskim a joho dźěłach wot k. Dr. Renča, a wo hudźbnym wot k. cyrkwinoho wučerja Rječki, kotryž je hač do 19 sobustawow nabył. Wulka próca žada so tu wot předsydow tajkich wotrjadow, tohodla też wonaj wulki dźak dóstaštaj.

Smjerć bě też w zańdźenym lěće khětro swoje prawa pokazowała mjez sobustawami. Podachu so pjeć nekrologow wot sćěhowacych knježich: farar Winger wo nam tak zahe zemrětym horliwym a dźěławym sobustawu kapłanu Andrickim; farar Kral z Dubina wo z krótka wusnjenym far. em. Dučmanu; předsyda farar Křižan wo kantoru Kocoru-Hodźijskim a wo prjedawšim zapósłancu Smołu-Spytečanskim; a Monsignore senior Skala wo wojerskim fararju Rjenču.

Jako nowaj sobustawaj buštaj jenohłósnje přijataj k. duchowny Mjerwa z Bukec a k. kubler Mikławš Žur z Njebjelčic, a za čestnoho sobustawa też jenohłósnje wuzwoleny wjerch Anatol Evgenevič Gagarin w Oknje.

Tak bu w krótkim času mnoho wukonjane na Maćičnej hłownej zhromadźiznje. Wšitkich přitomnych přeprosy předsyda na swjedźeńske wotewrjenjo sale w 7 hodźinach wječor. Mnohe nastorki dóstachmy zasy k dalšomu prócowanju a dźěłu na narodnym polu. Z dźakom skónči předsyda zhromadźiznu po přečitanju protokola a přitomni zanjesechu narodny spěw: „Hišće Serbstwo njezhubjene!“

Posedźenjo předsydstwa a wubjerka towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija

jutrownu srjedu, 14. hapryla, w Budyšinje.

Srjedu po jutrach měješe předsydstwo a wubjerk towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Maćičnym domje posedźenjo, zo by so wo wšelakich należnosćach našoho towarstwa poradźało. Wšitcy běchu přeprošeni, ale mało běše jich přišło. Předsydstwo bě cyle zastupjene, ale z wubjerkownikow běchu jenož kk. farar Nowak-Radworski a Winger-Lubijski, a jako hosćaj knjez farar Šewčik z Kamjenicy, kaž też knjez farar Šołta z Hajnic.

Knjez předsyda Monsignore Skala poswjeći słowa horcoho dźaka zemrětymaj sobustawomaj knjezej kapłanej Andrickomu a knjezej fararjej Dučmanej, kotrajž staj wobaj za naš „Posoł“, kaž z cyła za serbski lud wjele a woporniwje dźěłałoj. Jeju skutki za serbsku narodnosć rěča raznišo a jasnišo, hač mohłe to naše słowa. K jeje čestnomu wopomnjeću přitomni postanychu. Slubichmy sebi, zo chcemy w jeju dobrym duchu čiše z lubosću a horliwosću dale skutkować.

Nastupajo lětušu hłownu zhromadźiznu postaji so, zo budźe tuta na swjatu Trojicu, 6. junija, we Wotrowje.

Po tym jednaše so wo pjenježnych wobstojnosćach „Posoła“. Hač dotal je mało hdy abonentny pjenjez k zapłaćenju čišća a expedicije „Posoła“ dosahał. Nětko, hdyž je „Posoł“ we formaće powjetšeny a tohodla też dróžši, ale abonentny pjenjez hišće tónsamy, budźe abonentny pjenjez hišće mjenje dosahać, wšo zapłaćić. Tomu pak dyrbimy trochu wotpomhać. Tuž so wobzamkny, zo dyrbi so abonentny pjenjez derje wobličić a potom so postajić, kelko stron ma „Posoł“ za cyle lěto wopřijeć při formaće, kajkiž wón nětkle je. „Posoł“ budźe dale tydźeńscy wukhadźeć, ale z časami jenož štyri

stronow wopřijeć. To je so też hižo při poslednim powjetšenju wučiniło, ale dotal so hišće činiło njeje.

Zo by so „Posoł“ přecy dale wuwić mohł, je jara nuznje trěbne, zo by so za fond hišće lěpje postarało, zo by tón přecy dale rostł, a to čim spěšniše, čim lěpje. Winowatosć kóždoho je, zo też dary za fond towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija wopruje, a to mjeńše abo wjetše, kóždy po swojej możnosći. Štóž z najmjeńša **100 hriwnow** da, je čestny sobustaw na čas žiwjenja, njetrjeba wjacy abonentny pjenjez płaćić a dóstanje też čestny diplom.

Hišće wjele přećow so wupraji, wosebje też, zo so „Posoł“ njeby k wosobinskim wěcam wužiwał. Prawje tak, zo so wo tym rěčeše. To je też runje redaktorowe přećo. Z dobom pak też z tutym redaktor prosy, zo bychu česćeni dopisowarjo bóle objektivnje hač subjektivnje pisali, česćeni čitarjo pak nochcyli při čitanju rozprawow a dopisow tak wjele za dopisowarjom pytać, kaž za wěcu; přetož, hdyž při čitanju sebi stajnje na to mysliš, tón abo tamón je to pisał, njebudźe bjez toho, zo tam za sebje też skónčnje, kaž měniš, nješto ranjace namakaš, dokelž dźěn za tym dźeš. Je so hižo w běhu tutoho a minjenoho lěta wjacy króć stało, zo je so na jenoho cyle druhoho dopisowarja tukało, kotryž ani na dopisowanjo myslił njeje, a dopisowarjo tola z wjetša cyle derje měnja, jenož někotři čitarjo to nochcychu derje zrozymić. Tuž budźmy bóle wěcowni, njepytajmy sebje samoho ani při pisanju, ani při čitanju. Džěłajmy zasy dale za našu narodnu wěc po zasadach našich wotemrětych, njezapomnitych wótčincow, kaž kk. Hórnika, Dučmana a Andrickoho, horliwje, zmužiće a woporniwje, ale w lubosći, přezjenosći a znjesliwosći!

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Rom — město wjerchow swjatych japoštołow, swjateju Pětra a Pawoła.

We wjacorym nastupanju zasłuži sebi Rom tute čestne mjeno. Tu bydli nastupnik swjatoho Pětra, tu zběha so k njebjeskim módrinam cyrkej swjatoho Pětra, a hišće chcu was dowjesć na wjacy městnow, swjatosćenych za wšě časy přez tuteju swjateju japoštołow.

Je to najprjedy jastwo — za katholskich křesćanow z časow swjatych japoštołow wjacy žane hrózbne a trašace mjeno njeje — mamertinske jastwo k nohomaj hórki Kapitola. Tute jastwo wobstoji z dweju podzemskeju ćmoweju městnow, jene nad druhim, do kotrejuž so nětdy złóstnicy wot horjeka přez kulojtu dźěru nutř puščachu. Hižo pohansey spisaćeljo, kaž Sallust, nam wopisuja hrózbne městno. Dele zastupiwši do druhoho jastwa móžachmy so sami wo wěrnosći joho słowow přeswědčić. Haj, woprawdźe, kak hrózbne to městno! Kak hrózbne dopomnjenja na njesmilny pohanski čas, kelko žałosće a žałostnych stonani stupa horje z tutych podzemskich jamow! Hdy bychu tute zymne kamjenje powědać mohłe, kak hrózbne powěšće wo krawnych njeskutkach bychmy zhonili! Tysacy a tysacy bywachu w spódnjej jamje zadajeni, bolostne wołanjo dobywaše so horje do zwjeršneje jamy. Kelko jich skónči hłodu wumrěwši. Z dołhimi železnymi motykami bywachu jich ćěła wućehnjene. Cyła kniha, połna krewje a človjeskeje njesmilnosće, by so mohła wo zrudnych woporach tuteju jamow spisać!

A w tutym mamertinskim jastwje měješe kejžor Nero, lačny za krewju křesćanow kaž dźiwi pos, swjateju japoštołow Pětra a Pawoła přez dźewjeć měsacow jateju. Kajki začišć čini to na našu wutrobu, hdyž w spódnjej jamje při swětle swěčki kulojtu dźěru horjeka we wjelbje widźimy, přez kotruž něhdy buštaj swjataj japoštołaj do hrózbnoho městna do srjedź njekhmanych złóstnikow dele puščenaj! Tu stoji stołp, za kotryž buštaj sputanaj! Tola słowo Bože njeje přiwjazane, praji swjaty Pawoł sam, a tuž prědowaše swjaty Pawoł njedźiwajo na wšě zakazy jastwowymaj zastojnikomaj Processej a Marcianej a 47 jatym swjaty evangelium. Wšitcy so dadźa dobyć za křesćanstwo, a na modlitwu swjatoho Pětra wuzórli so z dobom spodźiwny kužoł, a z tutej wodu křćije najwyšši pastyř Pětr nowowobroćenych a zrjaduje jich jako nowonarodźene jehnjata do jomu dowěrjenoho Khrystusowoho stadła. Hišće džensa so tam jasny swětły kužoł žorli.

Wobroćenaj jastwownikaj so prócowaštaj, Pětra namołwjeć, zo by z jastwa ćeknył, zo by tak swoje žiwjenjo dlěje k spomóženju swjateje cyrkwje zdźeržał, a běštaj jomu też při tom pomocnaj. Tola hodźina tu bě, zo by za swojoho Knjeza a mištra ze swojej smjerću swědčenjo podał, a tuž zjewi so jomu Khrystus sam, kotryž bě joho nětdy přez swojoho jandźela z jastwa w Jeruzalemje wuswobodźił, zo by joho nětko k martrańskej smjerći namołwjał a posylnił. Hdyž Pětr zbožownje wućeknywši z mamertinskoho jastwa po „appiskej drózy“ z Roma z khwatkom ćěkaše, tu přińdźe jomu napřećo Khrystus ze křižom na ramjenju. Swjaty Pětr postróženy so wopraša: Domine, quo vadis? (Knježe, hdźe dźeš?) A tón wotmołwi: Du do Roma, zo bych so z nowa křižować dał. Japoštoł zrozymi tomu miłomu a lubosćiwomu napominanju a wróći so do Roma, a hórzy joho zasy mamertinske jastwo přija. Na městnje, hdźež so Knjez Pětrej zjewi, stoji cyrkwička, z mjenom: Domine quo vadis, a tutón podawk je w cyrkwi z tym woznamjenjeny, zo na jenej stronje Khrystus, na druhej Pětr stoji.

Z mamertinskoho jastwa wjedźechu wobeju japoštołow k smjerći. Na hórcy Janikulu stoji cyrkwička: Pietro in Montorio. Tuta cyrkwička so rady jako městno mjenuje, hdźež bu swjaty Pětr křižowany. Po nowišich přepytanjach pak je nětko tak kaž wučinjene, zo je swjaty Pětr na hórcy Vatikanje martrańsku smjerć ćerpjeł, a to na tym městnje, hdźež we swjatoho Pětrowej cyrkwi wołtař swjateju japoštołow Symana a Judy stoji. Tohodla je też wołtarjowe swjećo tutoho nabočnoho wołtarja křižowanjo swjatoho Pětra. A tola njesmě so wopyt tuteje cyrkwički zakomdźić, hižo spodźiwanja połnoho panorama dla, kotrež móžeš na tutej hórcy wužiwać hladajo na wěčny Rom a wokolnosć!

Hdyž horje stupaš po skhodźeńkach, před twojim wobdźiwacym wóčkom rosće tuta kralowna městow, wobwěncowana z krónu rjanych hórkow, přesahowana wot hobrskich rozpadankow, kupolow a wěžow. K lěwicy cyrkej swjatoho Pětra a zady horiny Sabinskich horow, k prawicy cyrkej swjatoho Pawoła ze swojej we złotym błyšću mosaikow so zybolacej fasadu a daloka, šěroka „campagna“ z bohatymi zbytkami stareje pychi. Před wočomaj maš kaž terasy postupowace hory wokoło městačka Albano z błyšćatymi swětłymi twarjenjemi městačkow Frascati, Rocca di Papa, Kastell Gandolfo, a k swojimaj nohomaj widźiš pyšne hrody, ville a zahrody, a přez nje wije so runja slěbornomu pasej réka Tiber. Tón napohlad je tak krasny, zo njemóžeš wjacy wuprajić hač: ach, kak rjenje tudy horjeka!

Wopušćmy nětko tutón krasny wuhlad na město a wopytajmy hišće někotre městna, poswjećene wopomnjeću na swjateju japoštołow Pětra a Pawoła. Najprjedy cyrkej S. Pietro in Vincoli, natwarjenu wot Eudoxije, dźowki kejžora Theodosia II., zo by tam rjećaz swjatoho Pětra, kotryž bě dóstała při swojim pućowanju do Jeruzalema wot tamnišoho patriarchi, khowała. Tutón rjećaz je zjednoćeny z tamnym, kotryž je Swjaty nosył w mamertinskim jastwje na wašnjo, kotrež znajemy přez tak mjenowane debjenki: „rjećaz swjatoho Pětra“, kotrež su tudy dótkane, a kotrež móža pućowarjo kupować. Jako „najwyšši wupłód modernoho wumjełstwa“ khowa tuta cyrkej hišće postawu Mójzesowu wot Michel Angelo. Mištr je Mójzesa předstajił we wokomiku, hdyž z hory Sinai zestupujo swój lud wuhlada wokoło złotoho ćělca rejwacy. Swjaty woheń sprawnoho hněwa a zahorjenja za Božu česć widźiš tu na wobliču profety tak žiwje rysowany, zo spóznawaš, kak bě mócno, zo je tehdom kamjeńtnej tafli rozbił.

Swjaty Pawoł za městom.

Nětko přeprošuju čitarja, zo by w mojich wobrazkach też swjaty Pawoł k swojomu prawu přišoł a k swojej česći, mje sćěhować na dalšim puću k cyrkwi San Paolo fuori le mura abo swj. Pawoła za měsćanskej murju. Po elektriskej na najkrótšim puću bjeze wšeje prócy tam dojěđžemy za dobre poł hodźiny. Tuta cyrkej je jena z najstaršich a po Pětrowej tu najwjetša. Jeje dołhosć wunoša 386 stopow. Hačrunjež je wona přez woheń w lěće 1823 (jedyn klampnař bě mjedźeńcu ze žehliwym wuhłom tehdom na třěše wostajił) wjele drohotnosćow zhubiła, su ju bamžowje Leo XII., Hrjehoř XVI. a Pius IX. z nowa wudebili. W lěće 1854 je ju Pius IX. zasy poswjećił. Wona ma pjeć łóđi, potajkim štyri rynki stołpow. Pjeć wrotow (durje dla wulkosće njemóžeš prajić), mjez nimi zamurjowana porta santa, wotewrja ći přistup do swjatnicy, a přede wšěm přewozmje će pohlad na tónle lěs (wosmdźesat) kamjeńtnych polirowanych granitowych stołpow. Wjeřch wobstoji z wumjelscy wurčzanoho a pozłoćanoho drjewa. Po sćěnach widźiš wjele mosaikowych wobrazow a freskow, wosebje zajimaja wulke medaillonowe (kulojte) wobrazy wšitkich dotalnych bamžow kołwokoło łóđi. Konfesija wobstoji z marmorowych stołpow, a wołtař, bohaće pyšeny, wopřija row swjatoho Pawoła a joho wučownika Timotheja. Wokna maja molowane škleńčane wobrazy wšitkich Swjatych.

Z boka konfesije, hdźež so k přěčnej łóđi přistupi, stojitej kolosalnej postawje swjatoho Pětra a swjatoho Pawoła. Kóžđy z 80 stołpow je z jenoho jeničkoho kamjenja đźěłany, a to w Alpach na horje Simplon, tak zo su z njesměrnej prócu z horow hač na morjo a na wodze sem přiwjezene. Štyri mjeńše stołpy wokoło wulkoho wołtarja su z alabastra, a su dar egiptowskoho khedivy Mehemed Ali-a. Do podłohi tutych stołpow su hišće drohotniše malachitowe tafle zasadźene, kotrež je ruski kejžor Mikławš I. bamžej Hrehorjej XVI. k wupyšenju cyrkwje pósłał.

Mjez pobočnymi wołtarjemi, z wumjelskimi wobrazami debjenymi, je w kapałey dźěł Crocifisso (křižowanoho) pod zastarskim wobrazom Božeje martry mosaikowe swjećo swjateje Hańže, před kotrymž je 22. hapryla 1541 swjaty Ignac z Loyola, załožeŕ rjada jesuitow, ze swojimi towaršemi swjate sluby wotpołožił.

Pódla cyrkwje je zajimawa křižowa khódba ze zastarskimi rowowymi napisami z nětko njepřistupnych blizkich katakombow.

Zawěšće je cyrkej swjatoho Pawoła ze swjatym Pětrom najdrohotniša cyrkej. A štož nastupa pychu znutřkownoho đźěła cyrkwje a nutřkowne wudebjenjo, tu přesahuje w mnohich jenotliwych kruchach tutón Boži dom samo rjanosć cyrkwje swjatoho Pětra. Kak so tu wšo błyšći a zyboli, kak wšo frinkoce a brinkoce! To je krasnosć, hódna za row japoštoła narodow, za „sudobjo wuzwolenja". Sebastian Brunner praji: „Tutón twar wohladać, njesmě nichtó zakomdźić, štóž je w Romje. Stoji tu jako tajki jenički w křesćanskim swěće, a njeje na swěće žadyn druhi tomu podobny twar twarjeny jako basilika w tak hobrskim a wulkotnym wuwjedźenju kaž tutón."

W kapali „powostankow Swjatoho" so khowaja rjećazy, z kotrymiž bě swjaty Pawoł w jastwje přiwjazany, ruka swjateje Hany, hłowa swjatoho Ulricha a druhe. Row swjatoho Pawoła nas pomina: „Budźće wotućeni, stojće kruće we wěrje, budźće zmužići a sylni! Wšitko, štož dokonjeće, so stań w lubosći!"

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Předjutrownu sobotu, 10. hapryla, dóstachu tu w tachantskej cyrkwi z ruki najdostojnišoho knjeza biskopa Dr. Aloysia Schäfera štyrjo kandidaći měšnisku swjećiznu. Běchu to: kk. Jan Cyž z Kašec, Isidor Ebermann ze Seitendorfa, Rudolf Langhammer z Rychbacha w Sakskej a Jan Košicki z Drježđžan. Tuči knježa su w Prazy swoje studije dokonjeli a poslednje poł lěta běchu so w Paderbornje na měšnisku swjećiznu přihotowali, z wotkelž hakle zeleny štwórtk so zasy wróćichu. Štyrjo młođźi knježa zastupja ze zahorjenosću zasy do Jězusoweje winicy k dźěłu; tola duchownskej nuzy z tym hišće wotpomhane njeje. To my Serbja wosebje čujemy. Dyrbitej dźěn dwě kapłanstwje w Serbach, Ralbicy a na khwilu też Njebjelčicy, njewobsadźenej wostać, a też w Khróšćicach je knjez farař Monsignore Wornař jutrowničku sobotu zasy z nowa skhorjeł, a je tak słaby, zo njemóže wjac, kaž by rady chcył, dźěłać. Bóh dał, zo by tutej duchownskej nuzy bórzy wotpomhane było!

Tudy dyrbimy wuprajić, štož w tym nastupanju nam do myslow so dobywa. Hdyž je naš knjez biskop nuzowany, Serbow do němskich wosadow słać, dokelž je wšudźe tolko Čechow a Polakow, kotřiž maja tola duchownje zastarani być, njeby dha móžno było, zo naši němscy kandidaći měšnistwa też jenu słowjansku rěč, wosebje češku a pólsku, wuknu, zo bychu potom w němskich wosadach sami móhli češkich a pólskich dźěłaćerjow zastarać? Knjez biskop by potom też wjele swobodniši był we wobsadźenju duchownskich městow.

— Nowoswjećeni měšnicy su wšitcy swoju primicu swjećili, a to jutry póndźelu knjez Košicki w Drježđžanach, jutry wutoru knjez Langhammer w Rychbachu we Vogtlandźe a štwórtk po jutrach knjez Cyž we Wotrowje a knjez Ebermann w Seitendorfje.

Z **Hrańcy.** Jutrowničku njeđźelu, 11. hapryla, wječor wokoło 10 hodź. wudyri w Cyžec žiwnosći tu woheń, a cyła žiwnosć, wobstojaca z domskoho, hródźe a bróžnje, so spali. Mjez sykawami běše Ralbičanska najprěńša, kotraž je so při dźěle w škitanju susodnoho twarjenja jara wuznamjeniła a tak dalši wulki strach wotwobroćiła. Cyž nima zawěšćene; tuž je škoda nimale wulka. Nadźijomnje křesćanska lubosć swoju smilnu ruku wotewri. Do škody nichtó přišoł njeje, a też skót a wjetši dźěl domjaceje nadoby móžeše so wohenjej wutorhnyć. Kak je woheń nastał, nichtó njewě.

Z **Khróšćic.** Tu zemrě 11. januara t. l. stary a sławny herc Michał Świejda, bóle znaty pod mjenom „Panec nan". Khětro pozdźe dósta dopisować wěste podłohi wo joho žiwjenju. Tohodla hakle nětk wo nim pisam. Zabyty tola po Serbach hišće njeje. Rad spominamy na to, kak wustojnje na kwasach serbske husle hraješe. Te so bohužel bóle a bóle pominu. Naši młóđši hercy na nawuknjenjo serbskich huslow prócy njenałožuja. To je škoda. Na serbski kwas słušeja serbske husle.

„Panec nan" je jedyn z najstaršich serbskich hercow. Wón narodźi so 1830 w Khróšćicach, hdźež też do šule khodźeše. Tamniši wučeŕ wuwučowaše joho w hudźbje. Po času wustoješe so na wšě instrumenty, kotrež so w Serbach hrajachu. Samo piščele hraješe. Při zjawnych swjedźenjach, tak w Drježđžanach pod kralemi Janom, Albertom a Jurijom, skutkowaše sobu jako „serbski herc". 8 lět słuješe pola wojakow, a to při 4. kompagniji w 3. pěšnym regimenće. Dla swojoho dobroho zadźerženja bu wot krala Jana česćeny. Při swojim dołhim žiwjenju njebě ženje khory. Hakle poł lěta před smjerću bu ke khorołožu putany. Njedósta ani wot kraja, ani wot gmejny podpjery, dokelž swój khlěb sebi ze šićom a z piskanjom zasłužowaše. A nichtó njewidźeše na nim wysoku starobu, dokelž „po wojeńsku" stupaše a so znošowaše. Z wojeńskich časow je sebi wšo napisał, što je kóžđy dźeń dźěłał a zasłužił. Joho hesło bě: „Porjad zdźerži dom." Pódla hudźby sebi rady „jedyn čisny". To běštaj joho jeničkej zabawje. Rad pokazamy na tajkich swěrnych Serbow, byrnjež ze wšěđnoho stawa byli. Njech Bóh jomu čichi a měrny wotpočink da!

3 **Kulowa.** Nasha „Bjesada" měješe druhi swjaty đźeń swoje měšačne pojedźenjo. Pschedsyda powědaše nam něchto wo južnych Serbach a jich kraju, kotryž chcychu so skoro z Rakuskej do wójny dać. Potom pschepoda słowo knjezej kapłanej Rjeđže. Chcyše nam swój pschilubjeny pschedńoschk pschedh swojim wotkhadom hischće đźerżeć. Rěčeše wo měštačku Kinsburku

(Königsbrück) a joho wokolinje. Je tam pokschtwórta léta z Njebjelčic sem z duschepastyrjom był a wschelake nazhonjenja, wjesoke a zrudne, pschi swojim japoschtolskim skutkowanju činił, schtož w diasporje dźěn nadeńdżesch. Widżeć a słyscheć na rěčniku bě, zo rozžohnowanjo ze swojimi Serbami wutrobu jomu jima. A to čim bóle, hdyž sam njewě, z kajkeje pschičiny dyrbi wosadu, kotraž joho lubowasche a so jomu dowěri, wopuschćić. Też towarstwo njemóže to zrozymić, zo naschi duchowni so do němskich wosadow scelu, doma pak městna njewobsadżene wostanu. Tři serbske fary z Rózantom — a to dwě hižo léta dołho — su nětko bjez druhoho duchownoho. Podobnje je w Kulowskej wosadze. Tam dyrbi zestarjeny knjez farar, kiž je serbsći nawukny, cyku wulku serbsku wosadu nimale sam zastarać, dokelž za kapkana bóstawa wot nětkotrych lět sem njeserbskich knjezow. Wschudżom, hdżež pschińdżemy, ikyschimy njespokojnosć naschoho ludu.

Też na serbske towarstwa pschipóstana próstwa z Drježdżan so wot pschedsydy pschednjese. Towarstwo hižo czasopis podpjera. Wjac pak činić njemóže, dokelž nam naschе pismowstwo bliže stoji a serbskich pjenjez tak dosć do herbskich krajow du, bjez toho zo by so na sprawne żadanjo Serbow dźiwako, a doma je nuznje trjebamy.

Pschispomnjenjo redakcije. Pokazujemy na rozprawu wo swjećiznach pod Budyschinom a pschispomnjenjo tam. Mamy pscheswědčenjo, zo pschi postajenjach njeje žane wotkhilenjo pschećiwo Serbam rozsudne było, a zo też wuprósdnjene městna w serbskich wosadach so zas wobsadża, tak kherše hač budże mózno.

Z **Kulowa.** Ze starodawnych časow pola nas w Kulowsku, kaž we wschitkich serbskich wosadach Serbja a Němcy za schižerjow jěchaja, a to do Ralbic, mjez tym zo z Ralbičanskeje wosady k nam pschijěchaja, zo bychu horjeńtanjenoho Zbóžnika z radostnymi jutrownymi kerluschemi a modlitwami pschekrasnjeli, nimo toho pak też psched swětom swoju wěru wuznawali. Kulowskich schižerjow bě lětsa wokoło 70 porow a Ralbičanskich pschez 40 porow. Wschitcy su Bohu dźak bjez njezboża pobyli. — K tomu hischće nješchto mało ze stawiznow Kulowskich schižerjow. — Hač do léta 1540 jěchachu Kulowscy schižerjo do Wojerec. Reformacija pak dźělesche tutej dwě susodnej wosadze. Wot léta 1541 jěchasche nětko schižerski procesion z Kulowa do Ralbic, a Ralbičanski, kotryż běsche prjedy do Khróšćic jěchał, nětko do Kulowa.

Wo Kulowskich schižerjach so hischće sćěhowace powěda: W léće 1530, hdyž schižerjo pschez Kulowc a Wulku Nydu do Wojerec ćehnjechu, zhubi kóń, kotryż swjaty schiž njesesche, w Kulowčanskim lěsku zwónčk. Po dżesać létach hakle, hdyž Kulowski procesion posledni króć do Wojerec jěchasche, namaka so zwónčk zasy. Na dompuću kóń pschi spomnjenym lěsku zasta, poča hrjebać a wuhrjeba zhubjeny zwónčk.

Zjawna wotmołwa.

W č. 15 »Kath. Posoła« zabjera so něchtó z poslednim referatom wo »Jutrnicy«. Cyłe pisanje je tak złożene, zo so — kaž wobstojnosće stoja — měri napřećiwo mojemu skutkowanju w »Jutrnicy« a mojej wosobje. Tomu wotmołwjam sćěhowace:

1. Rozprawy wo »Jutrnicy« (a wo evangelskich Serbach docyła — tak drje referent měni?) so jemu njespodobaja. Derje! Na moje referaty so tón »knjez« přichodnje wjacy hněwać njetrjeba — njech jenož sam dale pilnje z »bližšeho« pola dopisuje! — Po mojim zdaću je w »Posole« stajnje dosć rozpisane wo zhromadźiznach Jasčanskeje a Kukowskeje Bjesady a Serbosława. Njeje dha to dosć, hdyž to jedyn pisa?

2. Jelizo su wšitcy katholscy Serbja Njeswačidłčanskeje wosady pak w Radwořskej abo w Ralbičanskej abo w Jasčanskej Bjesadźe, potom je derje. Hłowna wěc pak je, zo su docyła w serbskim towarstwje. Tuž njech přeco přińdu do »Jutrnicy«, kotriž so njeboja knjeza referenty (a jeho sekundantow?). Zo dyrbi so mjez evangelskimi Serbami za »Jutrnicu« agitować, njetrjeba hakle tamny knjez radźić — to so bjez jeho rady hižo stawa!

3. »Jutrnica« je njekonfesionalne towarstwo — njech so knjez dopisowař na to hněwa tak jara hač chce. »Jutrnica« je z katholskeje strony założena — a so potajkim docyła njehodźeše założić jako evangelske towarstwo. Hdy bě so to stało, potom hakle bě so z wěsteje strony ščowkało. — W swojej hidźe je referent na »Wjesne wólbne towarstwo« zabył. Abo njeje traš jemu te docyła sympatiske, dokelž tam wěsta strona »trumpf« njeje? Što měni knjez dopisowař k skhadźowankam serbskeje studowaceje młodźiny? Njeskutkuja też tu evangelscy a katholscy Serbja hromadźe? Mi so zda, zo je raz sam hłowny starši był? (Rady najskerje nic — hdyž je dyrbjał z evangelskimi hromadźe dźěłać!) A njekonfesionalnych towarstwow mamy hišće wjacy! Ze strony předsydstwa Radwořskeje »Meje« je so mi zdźěliło, zo je też »Meja« njekonfesionalne towarstwo, dokelž su tam wot wšeho započatka evangelscy Serbja sobustawy. Też nětkle tam jedyn evangelski Serb sobu spěwa. Tosame płaći wo Pančičanskej »Lipje«. Tak ruče kaž so tam evangelski sobustaw zamołwi, my jeho přijimamy! — Zo je nam naše Serbstwo jenož wěra wukhowała a zo nam to też dale wukhowa jenož wěra, toho měnjenja też sym. Ale što dha je tule napřećiwo wěrje wustupował? Nahlady (jara spodźiwne druhdy!!) někotrych ludźi njejsu hišće wěra! Přeli sebi to někotři bychu! — Porok, zo chcemy my dźělić narodnosć a nabožnosć, ja cyle raznje wotpokazuju. Tola my Serbja — narod mały dosć — njesměmy stajnje a wšudźom do prědka stajeć to, štož nas dźěli, ale to, štož nas zjednoća — našu narodnosć. Evangelscy a katholscy Serbja, wšitcy dyrbimy hromadźe kročić do boja za jenu swjatu wěc, za naš lubowany narod. —

Cyła wěc je so z wěsteje strony wužiła a wutworiła k wulkemu hołkej, jakož by hrozył katholskej cyrkwi najwjetši strach. To skoro směšnje skutkuje! Haj nó, někotři ludźo to jara derje dokonjeja, z kuntwory sćinić elefantu!

Zajimałe pak je, zo sebi tón »knjez« njeje zwěrił na swětło ze swojim mjenom — kaž čorny knot toči w ćmołej zemi a mjeta pjeršć a błóto do tych, kotriž we swětle Božeho słónčka skutkuja za naš lud. —

Moje hesło pak dale wostanje stare serbske hesło: »Bohu k česći, Serbam k spomoženju!« (Nic pak: jenož katholskim, ale wšitkim Serbam k spomoženju.)

Franc Kral, wučeŕ w Khróšćicach.

* * *

Smy tónle dopis woćišćeli, kajkiž jón dóstachmy, bjez toho, zo bychmy pismika přeměnili. Štóž swoje mjeno podpisa, wšo sam zastupuje.

Dyrbimy pak prajić: 1. W dopisu „z pola“ njejsmy namakali, zo so rozprawy wo evangelskich Serbach njespodobaja, ale jeno wobžarowanjo, zo w nowišim času z bližšoho pola so mjenje pilnje dopisuje. 2. Zo by dopis „z pola“ jeno za dźělenjo Serbow wšelakoho wuznaća rěčał, też njemóžemy namakać, nawopak wón za zjednoćenjo wšěch Serbow w tych towarstwach rěči, kotrež su woprawdźe zhromadno-serbske abo njekonfesionalne. 3. Z tym, zo je w tym abo druhim towarstwje jedyn abo druhi sobustaw druhoho wuznaća, njeje towarstwo same hižo njekonfesionalne. To k wuswětlenju. K wujednanju pak chcemy přidać: W dopisu wo »Jutrnicy« njejsmy z ničim na to myslili, zo by knjez dopisowař mysle měł, přećiwo katholskej cyrkwi wustupować abo katholsku nabožnosć podrywać. To je so tydźenja zakomdźiło přispomnić. Hdyž wón dźensa zjawnje wupraji, zo nima mysle, nabožny raz našoho ludu słabić, cyłu dowěru na njoho stajamy, zo swoje słowo dopjelni.

Redakcija.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Minister Dr. hrabja Hohenthal je swoju słužbu złožił. Hrabja na wutrobu a jěrchenje čerpi a hižo dłějšchi čas njeje mohł swoje zastojnstwo zastać. Dokelž budže wuhojenjo hischće dołhi čas žadać, je krala prosył, zo by joho ze słužby puschćił, a kral je joho prózstwu dopjelnił. Wotstupjenjo ministra so powischitkownje wobžaruje, pschetoż wón bě jara wustojny a směrny džěłaćeŕ, kiž we wschim najlěpsche kraja a luda pytasche. Wo nowe wólbne prawo je sebi wjele prócy dawak. Po puschćenju ze słužby chce minister so na swoje ryćerske kubło Knauthcim pschesydlić. Joho nastupnik budže hrabja Witzthum z Eckstätta, sobustaw staroho zemjanskoho splaha Sakskeje, z kotrohoż su hižo mnozy najwyschschi zastojnicy naschoho kraja wuschli. Hrabja Witzthum je w 46. lěće a je pschirodny bratr nětčišcheho pschedsudy prěnjeje komory. Wot lěta 1906 zastupuje jako półkanc Sakslu w Barlinje. Jako nastupnik tam so mjenuje swobodny knjez ze Salza a Lichtenau, syn pschedsydy najwyschscheje zličbowanskeje komory ze słužby, kiž je psched něhdže 30 lětami ryćerske kubło w Jasency wobsynył, nětčišchi pschedstojićeŕ hamtskoho hejtmanstwa w Drježdžanach. Wón je też bohot klóschtra Marijnoho Doła.

— Prync Max, kiž je jutry wutoru do Drježdžan na wopyt pschijeł, je srjedu na katarhi ćežo sthorjeł a je dyrbjał so lehnyć. Kaž so pisa, dyrbi so jara dźeržeć.

Němska.

Kejžor Wilhelm je ze swojej wysokej mandželskej na łódźi „Hohenzollern“ do Venediga dojeł a tam jara swjatočnje witany byk.

— Za nowoho kandidata we westfalskim wólbnym wokrjesu Lüdinghausen-Warendorf je wójwoda z Arenberg postajeny a budže tam bjez dwěla woleny. Wójwoda z Arenberg do centra zastupi. Zajimawe je, zo je wón kejžorej Wilhelmej jara luby, kaž so praji, „persona gratissima“.

— We wokrjesu Düren-Jülich, kotryž je dotal zemrěty hrabja Hompesch zastupował, su za nowoho zapósłanca wjerćha Salma-Reifferscheidt-Dyk wuzwolili. Jara pak so wobžaruje, zo su někotři džěłaćerjo so wot centrumskeje parole dźělili a wosebitoho kandidata postajili a za njoho hłosowali. Pschi kóždej wólbje maja so też woporу pschinjesć. Zo by kandidat wschěm prawy był, njeje možno; tuž dyrbja wolerjo swoje pscheća trochu do zady stajić, hdyž je so powschitkowna parola wudała. — To też nam w Serbach płaći!

Francozska.

Njepschećeljo katholskeje cyrkwje so tu dźiwnje zadźerżeja. Tak na psch. prjedawschi minister łódźnistwa Thomson. Jako minister je Thomson wojerske łódźnistwo wschón nabožny wodźew wusłěkał, mnohe nabožne wobrjady wotstronił, łódźnistkich fararjow wotpokazał a nabožne žadanja khorych abo ranjenych wojakow njedopjelniwschi zacpěł. A schto je tón psched krótkim činił? Joho žona bě ćežcy sthorjeła a dyrbjesche straschnu operaciju pschetrać. Jej mnohe khorownje ze swětnymi wothladarkami wotewrjene stojachu. Tola ně! Thomson dowoli, zo joho mandželska do schpitala džěsche, kotryž maja katholske rjadniske sotry, zo by tam derje wothladana była! A tale žona je židowka! Kóždy może sebi myslić, zo su cyrkwi njepschećelne nowiny hač nanajbóle rozhorjene na to.

Druhi pad, kiž je radikalow hač nanajhórje rozzłobił, je z napschećnikom cyrkwje Beduelom. Tón je we swojim času za njepschećelske zakonje hłosował, cyrkej podtłóčić pomhał — a psched krótkim je so w cyrkwi wěrował dał, haj wuprosy sebi k tomu — bamžowske požohnowanjo!

Turkowska.

W Konstantinople su wojacy zbožk pschihotowali. Swojich officirow w Mambulskich kasarmach zajatych dźeržachu, zo bychu nětčišche knježeństwo powalili. Cyle hibanjo so pschećiwo Młodoturkam měri. Hdyž psched něhdže pół lěta nowe młodoturkowske hibanjo w Turkowskej nasta, tež tehdom wójsko wěc wuwjedże, a zdasche so, zo budže Turkowska nětk w cyle nowych kolijach dale kročić. A za pół lěta zas pschewrót, a to zas pschez wójsko! A cyle mjelčo a čisče je so ropot pichihotował. Najkerje, haj drje wěsće, je tež tón króć, kaž psched pół lětom, poslednja pschičina za pschewrót zwonka Turkowskeje. Cyle wěsće měješe psched pół lětom Jendželska swoju ruku w cyłym pschewróće. Schtó tón króć zady tči?

Zbožkaršcy wojacy stambul, wysoku portu, Sofijinu mošcheju, sejmownju a ministerje wobdachu. Wutoru wot sostow (studentow) nawjedowani anatolscy wojacy žadachu wotstronjenjo młodoturkowskoho knježeństwa a zasyzałoženjo scherifata t. r. knježenjo na zakładze nabožnym, po koranju, staroturkowskej nabožnej knizy. Někotre mjeńsche bitwy ze salonikimi wojakami so stachu, někotři tež padnychu. Wulke krewjepscheleća pak dotal byle njejsu. Wojacy justicnoho ministra movichu a ranichu ministra łódźnistwa; minister wojerstwa dyrbjesche słužbu złožić.

Sultan je dotalny kabinet puschćił. Ahmed Tewfik pasha je za nowoho wulkowesira powołany a změje nowy kabinet tworić. Sultan sebi pschaje, zo by nowy wulkowesir so bóle wo nałožowanjo nabožnych pschedpismow a zdźerżenjo wustawy starał.

Kaž najnowsche powěsće praja, so na cyłym balkanje zas warić počina. Powěsće wo ropotach ze Sandžaka, Saloniki, Macedonskeje a dr. pschihadźeja.

Amerika.

Wosebje w Sewjernej Americy so prócuja, wschelake narody a rassy po možnosći změschceć, zo by pomału jedyn lud abo narod, amerikanski, nastał. To pak njechadža z mocu, kaž w Pruskej pschenjemčuja, ale z dobrym; nic nuće, pschetoż to je Američanam do wole wohidne, ale z druhimi srědkami, žentwami atd.

Tak chcedža wosebje po něčim židow do khschesćanstwa pschiwjesć. Židža so tam žakostnje rozmnožeja. W New-Yorku samym je mjez schtyrjomi milionami wobydlerjow hižo 700000 židow. Či pak tajkeje mocy a ważnosće nimaja, kaž na pschikład 80000 židow w Barlinje. Tu su židža z wjetscha bohaćey a z tym mócni. Hinak je to w New-Yorku, hdyž je z najmjeńscha 600000 pschipućowanych židow, najbóle khudych dźěłaćerjow a rjemjeslnikow, kotřiž we wosebitym khuduschkim dźěle hornskoho města bydla.

Hinak so Američenjo zadźerża pschećiwo ćmowym domorodnym, čornuchom a indianam. Čornuchow abo negrow maja w Zjednoćenych Statach nimale 9 milionow. Tych pak wědża na wschě waschnjo podćišćować. W sejmje je jich jara mało, dokelž su wólbne wokrjesy k jich schkodźe wobmjezowane, a jim je też z druhimi srědkami njemožne šinjene, we wólbach wuspěcha namakać, tak zo negrojo so jara mało na wólbach wobdźeleja. W staće Missisippi je 907630 čornych wobydlerjow a 641200 běłych. Tam je něhdže 100000 čornych wschoho wólbnoho prawa wurubjenych. Tohodla też žentwam mjez čornymi a běłymi na wsche waschnjo zadźěwać pytaja. Běły abo běła, kotrajž z čornuchom do mandželstwa stupitaj, staj ze wschoho wobkhoda z běłymi wuzamknjenaj.

Indianow pak su w Americy tak podćišćowali a krjudowali, zo je jich jeno hischće něhdže schtwórć miliona.

Wšelčizny.

* Małoho Hansa je nan runje přez koleno położił a jomu z kiješkom dopokazuje, zo njesmě njeposłušny

być. Runje napřećo je korčma a tam su reje. Hans (hdyž nan počina): „Aw jaw, to dže zlě, nětk šće też w korčmje »galopp« započinaja.“

* Wě sebi pomhać. Policist: „Wašoho psa smy bjez pranca nadešli; to płaći šěsć hriwnow pokuty abo dwaj dnjej jastwa.“ — Knjez: „Na, šěsć hriwnow njezapłaću — dha joho mojedla dwaj dnjej do dźěry tykńće.“

* Šibawy Mots: „Ty, Motso, čohodla dha nětkle tak pyšne sudniske hrody twarja?“ — Mots: „Haj, wěš, Hanso, dokelž nětkle wjele wosobnišich ludźi sudža hač prjedy.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenaj: Karl, Pawoła Lehmanna, murjerja w Budyšinje, s. — Jan, Ernsta Kaspera, dźěłaćerja w Budyšinje, s.

Wěrowanaj: Michał Kóniór, sukelnik w Budyšinje, z Antoniju rodź. Baumheierec w Budyšinje.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Fr. Damian Delenk w Ameriey 3 hr. 70 pj.

Za cyrkej w Zdźeri: W Budyšinje mjez póstnej jałmožnu so namakace 10 hr., Pětr Rjeda z Kukowa 5 hr.

Za Serbski Dom: Wěnc na row † far. Duěmana wot wuč. em. Krala w Radworju.

Wjele małoho wučinja też wjele! Wěrnosć toho spóznawaja wosebje hospozy, kotrež při kupowanju swojich hospodarskich potrjebnosćow na to mysla a po tym činja. Móže so tola runje w hospodarstwje wšudźom lutować, bjez toho zo by nuzne było, sebi wosebite zapowědźenja napołožeć. Tak na př. móže drohu butru zastupować dobra margarina, kajkaž so nam poskića w znatymaj specialnymaj družinomaj »Siegerin« a »Mohra«. »Siegerin« a »Mohra« matej nastupajo zežiwjenja samsnu hódnosć a samsne přetłaćo kaž najlěpša butra, wot kotrejež so ani po słodźe ani po wóni njerozdźělitej. Stotysacy hospozow trjebaja tusamu tohodla stajnje a wulutuja z tym wjele.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 10. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 16. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	18	27	18	90	19	55	20	6
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	36	13	38	13	70
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	14	11	90	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	75	11	18	11	50	11	80
Rožka, nowa . .	8	25	8	35	8	30	8	50
Ječmjeń	9	50	10	10	8	50	10	—
Wows	9	—	9	40	8	80	9	10
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka . . .	11	50	20	25				
Ržana muka	9	25	14	—				
Syno	3	50	3	80	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	83
Prosata 80 4 (w Kamjencu 381) jene	14	—	30	—	19	—	27	—
Butra 1 kg	2	70	3	—	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	83	—	90	—	—	—	98

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 13 hapr. 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnar	wot	26—42	hr.,	rězna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	28—40	„		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	24—40	„		48—72 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	44—55	„		74—85 „
5. Swinje,	„	„	„	„	47—55	„		62—70 „

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom sunjewjaz. napředań po 60 pj. pola pokładnika.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo leżomnosćow.

Sće hižo spytali
S. u. M.
Nieje ničo dospołnišoho hač
Siegerin-margarina, prěnja kwalitätna družina njedocpějomneje podobnosće na butru a
Mohra-margarina, hižo lěta dołho zastupnica butry bjez swojoho runjeća za blido a kuchinju wupruhowana.
Dopokaz: Jeje wulke rozšěrjenjo a radměćo!
74] Wšudźom k dóstaću. (303)
Jeničcy fabrikantojo: A. L. Mohr, A.-G., Altona-Bahrenfeld.

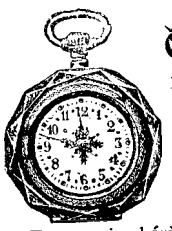
Wulki skład
časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8] **R. Mersiovsky, časnikař**
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Kózlace kože,
kaž też **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyšších płaćiznach** [61
Heinrich Lange
při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11 napřećo „Złotej Hwězdźe“.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Anger čo. 121
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach [4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreńčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreńčak 307.

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž. zmėje **srjedu 28. hapryla** zhromadźiznu w **Ralbicach.** Spěwanjo z prěnim lětnikom. [78

Ralbičanske spěw. tow. »Lilija« wuhotuje **njedźelu 25. hapryla** w »herbskej grychće« w **Ralbicach**

spěwny wječor

po znatym wašnju. Započatk w **7** hodź.

Přećelnje přeprošuje

77] **Předsydstwo.**

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumětšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připóscelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

61

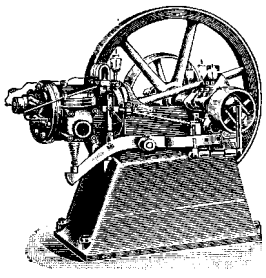

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

Česćujće wopomnjeśo lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbarstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange

w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** zmėje **jutře** njedźelu 18. hapr. měsačnu zhromadźiznu. [79

Swědomity

pohonč,

kiž so też na rólnistwo wusteji, so hnydom pyta w hosćencu w **Pančicach.** [73

Sobotu 1. meje póńdźe **procesion** z Khróšćic do **Filipsdorfa.** Rano w 5 hodź. Boža mša.

75] **Wjednik.**

W Radworju

budźe so **póndźelu** wječor w 6 hodź. na farje polo při farskej skale přenajeć. [76

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožćenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań dale: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Za wopokazy wutrobnoho sobućuća a křesćanskeje lubosće při khowanju

knjeza fararja em.

Handrija Dučmana

z Dubina w Drježdźanach

wupraja wšitkim **horcy dźak,** wosebje pak mons. sup. Schmittmannej za česćowace słowa při rowje, knježim duchownym za swjatočny přewod, Löbtawskej »Cäciliji« za hnujacy spěw, Lipsćanskomu dźěłać. towarstwu, Radworskej Bjesadźe, Dubinskomu Kasinej a Drježdźanskej »Jednoće« a wšěm druhim, kotřiž su z dźěła z daloka sem přikhwatali,

W Dubinje, 11. hapryla 1909.

Jurij Kral, farař,

80] **sobu za zawostajenych.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 17. | Budyšin, 24. hapryla 1909. | Lětnik 47.

Propst Leopold Schneider †.

Wutoru rano so struchła powěsć po Łužicy roznjese: Knjez propst Leopold w klóštrje Marijnej Hwězdźe je dźensa w nocy nahle wumrěł.

Propst Leopold hižo por lět khorješe, joho prjedawša młódnosć woteběraše, tola přecy so hišće nadźija njespušći, zo tola zas so zhraba. Posledniši čas pak joho mocy dale a bóle woteběrachu. W nocy wot póndźele k wutorje so sylny nadpad khorosće zwospjetowa. Móžeše pak hišće swjatosće mrěјacych dóstać; w 1 hodź. joho Boža ručka zaja, mozhy so jomu zlemichu. Z tym so skónči žiwjenjo muža, kotryž bě ze swojimi wurjadnymi darami a po swojich lětach najrjeńše nadźije wubudźał.

P. Leopold Schneider so narodźi 1. januara 1868 w Brunowje w Čechach, zastupi 1886 do cisterciskoho rjada w Oseku, hdźež 5. oktobra 1890 swoje swjatočne sluby wotpołoži; w přichodnym lěće dósta swjatu měšnisku swjećiznu.

Jako młody měšnik přińdźe najprjedy na krótki čas do našoho klóštra za kapłana a potom do Różanta, hdźež běše někotre lěta kapłan njeboh administratora P. Tadeja Natuša. Za krótki čas jara derje serbski nawukny, tak zo móžeše w krótkim swoju połnu službu w cyrkwi a šuli zastawać. Doby sebi też ze swojej přećelnej a miłej powahu lubosć a přikhilnosć cyłeje wokoliny. Hdyž bě administrator P. Tadej hižo 1900 nahle wumrěł, přepoda so jomu administratura Różeńčanskeje hnadowneje cyrkwje. Tola też tute ważne zastojnstwo dołho zastawać njemóžeše. Propst Marijneje Hwězdy, knjez P. Wencel Toischer, při swjećenju kapale w Kunersdorfje pola Bjarnaćic 1901 nahle wumrě, a nětko dowěra joho wyššich k. P. Leopolda na ważne zastojnstwo propsta klóštra Marijneje Hwězdy powoła.

Nic cyle wósom lět je jako tajki radźićel hnadneje knjenje abbatissy Bernardy był a sebi dowěru tutejo, kaž też cyłeje wokoliny dobył. Joho měrne a lubosćiwe wašnjo jomu wysokich a nizkich dobywaše. Mjez prěnišimi mjenujemy wosebje zemrětoho ministra ze Schlieben, kotryž jako Budyšinski wokrjesny hejtman sebi joho jara ważeše. Znatu hospodliwosć klóštra propst Leopold kóždy čas wukonješe a spěchowaše.

Też za naše serbske należnosće měješe zemrěty wosebje za čas swojoho přebywanja w Różeńće wutrobu a mysl. Tehdom běše tam žiwy wobkhad podobnych kharakterow, mjez nimi wosebje kapłan Andricki w Ralbicach. Daloko znata „patentna komisija“, kotrejež sobustaw P. Leopold bě, je so wjele wo natwarjenjo nowoho serbskoho domu w Budyšinje starała.

P. Leopold běše swěrny měšnik, kotryž swoju swjatu službu z cyłej dušu zastawaše, doniž jomu khorosć posledni čas zažny wotpočink přinuzować poča. — Bóh chcył jomu, hdyž je joho nam tak zahe wzał, wěčne myto w njebjesach wobradźić, klóštrej pak zas wjednika spožčić, kiž by za klóštr a wokolinu ze žohnowanjom skutkował!

Handrij Dučman.

Zańdźenu Bołmončku roznjese so po cyłych Drježdźanach zrudna powěsć: knjez farar Dučman je ćežko skhorjeł a bu do kralowskoho wustawa khorych k sotram přewjezeny, zo by so tam wot z nowa ćežko wudyrjeneje stareje khorosće wuhojił. A kóždy so dźiwajo prašeše, Dučman? kotrohož smy tola z krótka časćišo widźeli, 10. měrca hišće strowoho w Jednoće? Při krutej naturje, tak so kóždy nadźiješe, drje bórzy zasy wotkhori. Tola Dučman sam žaneje nadźije njeměješe, dokelž mocy hladajcy woteběrachu, a na lěwej nozy zymny woheń z wulkej bolosću wudyri.

Na swjatu Mariju, 25. měrca, měješe posledniju Božu mšu a předowanjo, a 5. njedźelu posta, 28. měrca, bě posledni raz, hižo jara kipry, w kemšach. Tuž dósta rano, před tym hač so do Drježdźan poda, swjatej sakramentaj pokuty a Božoho Ćěła, po čimž sam za swjatym wolijowanjom a gener. absoluciju žadawši rjekny: „Wjeselu so, zo do Drježdźan přińdu, njech Bóh wjedže, kaž chce.“

A po Božej woli kročeše poslednje kročele. Póndźelu popołdnju hišće nadrobnišo wo zawostajeństwje rozpowědachmoj, při čimž pak hewak tak sylnej wutrajnej wóčcy z mučnosće zapadowaštej. Wutoru dale słabnješe, a srjedu, skoro cyły dźeń při rozomje, ničo wjacy njerjekny, hač słowo „amen“. A tak wudychny wječor $^3/_4$7 hodźin 7. hapryla swoju dušu do Zbóžnikoweju rukow, kotromuž bě telko lět pilnje służił.

Handrij Dučman narodźi so 27. februara 1836 w Bozankecach, wopytowaše wot jutrow 1842—45 serbske wotdźělenjo a potom hač do Michała 1849 němske rjadownje tachantskeje šule w Budyšinje. Nazymu 1849 zastupi do Budyšskoho gymnasija, 1850 do nowozałoženoho katholskoho seminara w Budyšinje. Wot lěta 1851—57 studowaše na Małostronskim gymnasiju w starosławnej Prazy a na to hač do nazymy 1860 theologiju. Dźenik a Kwětki Pražskich Serbowkow dopokazuja, kak hižo tehdom na polu maćerščiny so prócowaše, a tuž bjez dźiwa, zo bě 1858—60 jeje sedmy starši. Wot novembra 1860 hač do jutrow 1861 přebywaše w arcybiskopskim seminaru w Kölnje nad Rheinom, hdźež sebi při wotkhadźe wosebite počesćowanjo z dokładnym dźěłom z dogmatiki zasłuži, a sławny profesor Dr. Schecben joho namołwješe, zo by tola na profesuru dale studował.

Tola Dučman chcyše domoj k swojomu narodej. Tu bu za nakhwilnoho wučerja katholskich präparandow do Budyšina powołany a dósta 16. augusta 1861 měšnisku swjećiznu. Wot 21. oktobra 1861 běše kapłan

w Radworju a wot měrca hač do septembra 1865 kapłan a administrator we Wotrowje, a na to zasy kapłan w Radworju. Lěta 1875 bu po njeboh fararju Nowaku joho naslědnik, hdyž hač do lěta 1884 wosta. Skutkowawši potom w Litoměricach, Křešicach a přede wšim w Zahořanach, kotrež po smjerći dotalnoho fararja sam dospołnje zastaraše, a hdyž cyła wosada z wulkej lubosću na nim wisaše, kaž to při wopytach póznach, přińdże po krótkim přebytku w Drježdźanach w naléću 1886 do Lipska, hdyž 17 lět dołho z njewustawacej pilnosću a wutrajnosću skutkowaše, doniž joho khorowatosć nuzowaše, na wumjeńk hić. Lěta 1903 přesydli so do Dubina pola Drježdźan, zo by w čichoće swoje stare dny přeżiwił. Tu, hdyž je joho prjedawši ministrant a wučomc z fararjom, pomhaše rad, hdyžkuli bě trjeba, w cyrkwi a šuli, wosebje na prózdninach.

Štó bě Dučman? Njeboćički bě kruty, njepowalny charakter, a tohodla muž wěriwy, kiž swojej cyrkwi ze swojimi wot Boha přepodatymi darami wšě časy swojoho žiwjenja hač do poslednjoho dnja służeše. Dučman bě wobdarjeny, nazhonity, wučeny muž, we wšelakim nastupanju original; tuž bjez dźiwa, zo buchu joho husto cyle originalne prědowanja rad słyšane. Najradšo za dźěławy lud skutkowaše, a wosebje w Lipsku, hdyž móżeše bohate dary na wšě strony wuwiwać a nałožować, założi z wulkej prócu dźěłaćerske towarstwo na podłožku samopomocy, kotrež so dżens hižo po cyłej Sakskej wupřesćěra. Dučman wědżeše, zo dźěłaćerski lud so bórzy snadnje w čerwjenym morju zhubi, jelizo jomu móżno njeje, so po křesćansku organisować a w křesćanskich towarstwach tu pomoc hladać, kotruż jomu — bohužel z jědom njewěry — čerwjene towarstwa poskićeja. Dźěłaćerski lud, bjez toho často dosć ze wšěch stron podtłóčowany, ma tohodla wosebitu přisłušnosć, so zjednoćeć; a kóždy, kiž za dźěłaćerski lud so prócuje, dźěła za dobry přichod našoho ludstwa. Bóh sam wě, kelko je Dučman za tele wobstojnosće we wulkej, rozlčanej wosadźe dźěłał, kelko woporow přinjesł. Dale założi w Plagwicach za dźěłaćerske dźěći towarstwo „Monika“, hdyž buchu, hdyž su starši na dźěle, kubłane a wučene.

A hlejće, swoje poslednje nastawki spisowaše njebohi wo tom, kak mohłe so też w Serbach tajke dźěłaćerske towarstwa założić, derje wědżo, zo je też tu najwjetši čas, jeli chcemy dźěłaćerski lud — a w kotrej wosadźe by dźěłaćerjow njebyło? — po křesćansku dźeržeć. Wšudźom so njewěra pokazuje a runje tak derje do Serbow přikhadża; wšak běchu hižo někotři serbscy dźěłaćerjo čerwjeni organisowani, ani njewědźicy, k čomu běchu přistupili. Wšě woršty maja w Serbach towarstwa, ale dźěłaćer žanoho. A runje tón to najnuznišo trjeba, dyrbi-li w katholskim zmyslenju zawostać. My duchowni z diaspory, hdyž su wosadni jenož dźěłaćerjo, to derje wěmy a wšě mocy napinamy, zo bychmy čim wjacy wosadnych čim lěpje do dźěłaćerskoho towarstwa dóstali. A wěrće mi, tak dołho hač naše kasino sobustawam w času kajkejeżkuli nuzy, w khorosći pjenjeżnu podpjeru (3, 6, 9 abo 12 hr. na tydźeń) a při smjerći sobustawa 60 hr. a runje tak wjele, hdyž żona zemrje, skići, stajnje rosće, a nabożne žiwjenjo z toho najlěpše płody žneje. A hdyž nabożne žiwjenjo kčeje, wostawa ludstwo strowe, a njewěriwe podarmo do duri kłapa. Přejemy sebi, zo by so radźiło, naš dźěłaćerski lud na tychle zasadach samopomocy zjednoćić a z dobom nabožnu mysl našich dźěłaćerjow spěchować.

Tele prócowanja njeboćičkoho wjedu nas na joho spisowaćersku dźěławosć. Što je Dučman jako spisowaćel? Wón bě nimo Hórnika najpłódniši na polu spisowanja; wot lěta 1856 pisaše pod mjenom Wólšinski do wšěch serbskich časopisow, do Katholskoho Pósła, do Serbskich Nowin, do Łužičana, do Měsačnoho Přidawnika, do časopisa Maćicy Serbskeje, wudawaše dołhe lěta protyku Krajan, wjele modleńskich a paćerjacych knihow a knižkow, kaž „Róčna Swjatnica“, „Khwalće Knjezowe mjeno“, „Smjertnička“, „Hwězda“, „Žiwjenja Swjatych“, pisaše ludowe spisy, ballady a samo wjeselohry, kaž bu to hižo při joho 70. narodnym dnju rozestajane. Joho najzasłužbniše dźěło je „Pismowstwo katholskich Serbow“, kotrež w Časopisu a pozdźišo jako wosebita kniha wuńdże. Pilnje dźěłaše hač do poslednjoho měsaca na Słowniku a druhich wěcach, a z joho literarnoho zawostajeństwa budźa drje hišće mnohe dopokazy Dučmanoweje klassiskeje serbšćiny sćěhować, kotraž z ludu a z přirody swoju móc čerpa, čohoždla też lud rad joho spisy čita, na joho słowa posłuchaše.

Kak jara njebohi přirodu lubowaše, kóždy z joho přećelow wě. Hdżeżkuli khwilu přebywaše, bórzy dokładnje geologiske, mineralogiske a botaniske poměry a wosebitosće tuteje krajiny znaješe. Joho krasna zahrodka w Dubinje wopřija nimo żadnych štomikow a keŕkow nimale wšě kwětki, kotrež so za našu wokolinu hodża, też mnohe z łukow a lěsa, na tysac wšelakich rostlin. A najrjeńši wobraz, kotryż wot njeboćičkoho mamy, je zawšće: „Dužman we swojej zahrodcy.“

Skónčnje hišće joho narodne skutkowanjo w Drježdźanskej Jednoće naspomnju, kotraž je jeničcy z joho prócu dżens zasy ryzy serbske towarstwo. Joho nježne, přećelne wašnjo też najćežše přewiny a dokonja.

Hišće jene dźěło, drje nic tak wulke, ale za njoho a a za kóždoho Serba zwjeselace, chcyše sobu wuwjesć. Hdyž ja w Drježdźanskej Jednoće 10. měrca wo swojim pućowanju do Palästiny powědach, při tym na klóštr na wolijowej horje spominajo, w kotrymž je w křižnej khódbje Wótče naš w 42 rěčach do marmora ze złotym pismom wudypany — štož widźach, we wšěch słowjanskich rěčach, jenož serbski nic — rjeknych, zo sebi hižo w Jeruzalemje wotmyslich, so wo to postarać, zo też serbski Wótče naš tam přińdże, dha Dučman połny radosće wupraji: „A ja do Posoła zestajam, zo namaj k tutej wězo drohej wěcy tón abo tamón šerpatku přida.“

Haj, woprawdźe, Dučman bě cyły muž, charakter, original, a tohodla we wšelakich maličkosćach dźiwny, ale přecy prawy Serb, a ze swojej wjesołej, nježnej, serbskej wutrobu, kotraž hač do kónca młoda a żiwa wosta, doby sebi njebohi, drje żanoho njeprećela njepomčwši, mnohich přećelow — serbskich a njeserbskich — we wšěch worštach a kruhach na wšěch městnach swojoho spomožnoho dołholětnoho skutkowanja.

Bóh pak njech jomu bórzy z wěčnymi kubłami mytuje, štož je tu na zemi za njoho, za swój staw a lud dźěłał.

Jurij Kral.

Marija, Maćeŕ Dobreje Rady.

Podawk ze żiwjenja bamža Piusa IX.

(Za swjedźeń 26. hapryla.)

Jónu na lětnim wječoru w Romje młody hrabja Jan Marija Mastai-Ferretti w towarstwje pobywšchi domoj dźěšeše. Na puću joho tamna straschna khorosć pschekhwata, kotruż „padawu khorosć“ mjenujemy. Droschkaŕ, kiž runje nimo jědżeše, joho do swojoho woza pokaži a do blizkeje khorownje dowjeze.

Powěšć wo tym podawku so bórzy rozjese do towarstwow, kotrež hrabja wopytowasche. Joho pschećelja joho jara wobžarowachu wědżicy, zo je so za officira w bamżowej gardże zamołwjak. Tale żadosć młodoho hrabje bě nětk zničena. Wjetši Barbarini, połkownik gardy, so k bamżej Pinsej VII. poda, kiž mějesche toho młodoho hrabju wosebje rady, a zdżěliwschi bamżej, schto je so stało, wozjewi, zo byrbi Mastai-a ze zapisku wuschmórnyć, dokelž so za officira njehodži.

Swjaty wótc so jara zrudži a da hrabju k sebi pschińć, zo by jomu to lubosćiwje zdżělił.

„Schto mam nětk započeć?“ zażałosći młody hrabja. „Wschón pschichod so mi zamka, ja sym zhubjeny!“

„Spokojće so, mój synu“, wotmołwi nadobny starc Pius VII., „tójdy je tu trěbny a wužitny, hdyž wot Boha żada, joho wolu

dopjelnić. Schtó móže joho wotpohladanjow doslědźić? Schtó wě, hač Bóh Wam požadany puć njezaraći, zo by Was cyle k sebi ſcahnył? Prajće jomu: „„Mój Bożo, wſcho ſym wot tebje bóſtał, ty ſy mi kubka wobradźił, nětk ſym zničeny a k zemi dyrjeny.““ Bóh Was wuſłyſchi, wosebje hdyž Marija, kotrejež mjeno dźěn też maće, wo radu a pomoc prošyće. K njej ſo wućekajće!“

Hdyž jomu luboſćiwe ſłowa kaž balſam do wutroby kapachu, začu hrabja, kak jomu ſylzy ſo po licach ronjachu. —

Pokojeny a pozběhujeny z bamžowymi ſłowami, kotrež kaž wyſchiſche zjewjenjo pſchija, poča zas měrniſcho wo ſwojim pſchichodźe myſlić. Tu z nowa wotuči w joho duſchi „prěnja luboſć“ k duchownſkomu powołanju, a wón ſo rozſudźi, zo chce ſo za cyłe ſwoje žiwjenjo ſłužbje Božej poſwjećić, jelizo jomu Bóh ſtrowotu wobradźi.

Z tymi myſlemi Rom wopuſchći a khwataſche dom, do Sinigaglia, k ſwojimaj ſtarſchimaj, zo by jimaj ſwój wotmyſł wozjewił. Z wosebitej radoſću jomu mać pſchihłoſowaſche; jeje nutrne pſcheco dźěn běſche pſchecy było, zo by jeje najmłódſchi ſyn ſo ſłužbje Božej poſwjećił.

Swjaty wótc běſche joho k Marija pokazał, to też jomu nětk mać radźeſche, Marija móže radźić a pomhać, hdyž chce.

A hrabja Maſtai-Ferretti wza pućowanſki kij a rózowc do rukow a tak pućowaſche do hnadownoho měſta Loreto, tam, hdźež ſu njeličomne ſłuhy katholikow, mjez nimi bamžojo a ſwjeći, we ſwojich nuzach a naležnoſćach pućowali.

W domčku najzbóžniſcheje Knjeżny, nad kotrymž ſo tam kraſna baſilika pozběhuje, ſo poklaknu, tam ſo z hłubiny ſwojeje wutroby modleſche:

„Jězu Khryſchće, ſłyſch a wuſłyſch na tym měſće, hdźež ſy Ty tak rady pſchebywał, moje próſtwy a žałoſće. Syno Dawidowy, ſmil ſo nade mnu. Wbohe a khore je moje cěło, ćerpjaca moja duſcha. Swět mje wot ſo ſtorka, cyrkej mojeje ſłužby pſchijeć njemóže. Schto mam započeć?“

„O Marija, ſtrowjo khorych, maćer dobreje rady, wuproſch mi wot Twojoho Syna, kotrohož ſy na rukomaj noſyła, a kotryž je Tebi tudy we wſchitkim poſłuſchny a poddaty byk, zahojenjo hrózbneje khoroſće, kotraž mje prudźi a wuwjazuje. Wuproſch mi ſtrowotu a dobru radu w naſtupanju mojoho powołanja! Twoju khwalbu chcu wupowědać, ſchtož mój ſłaby rót zamóže.“

Tak a podobnje ſo hrabja modleſche. Běſche jomu, jakož by tajny hłós zawěſćał, zo je joho próſtwa wuſłyſchana. Pomału ſo pozběhny a dóſtawſchi ſwjate ſakramenty a dokonjawſchi wſchitko, ſchtož pobožne pućowanjo na ſwjatym měſće žada, naſtaji ſo z wołóženej wutrobu na dompuć.

W Sinigagliji wopyta ſwoju ſtarſcheju a pokny nadźije poda ſo potom do Roma.

Wo ſwojim pſchichodnym powołanju žanoho dwěła wjac ujemějeſche. Marija, Maćer Dobreje Rady, bě pola tróna Božoho za njoho zaſtupowała, a wón bě cyle pſcheſwědčeny, zo je joho ſtrowota wobkrućena. — Tak też bě. Hrózbna khoroſć joho wjac njepodeńdźe.

Schto mam hiſchće dodać?

Hrabja Jan Marija Maſtai-Ferretti z wulkej horliwoſću a najlěpſchim wuſpěchom ſtudowaſche a na duchownſtwo ſo pſchihotowaſche, dóſta ſwj. měſchniſku ſwjećiznu, a w lěće 1846 po zemrěću bamža Hrehorja XVI. naſtupi ſtok ſwjatoho Pětra jako Pius IX.

Čas žiwjenja běſche Pius IX. horliwy čeſćowar Maćerje Božeje. Z nutrnym džakom napſchećo njej jako wyſchſchi wjeſch cyrkwje w lěće 1857 druhe pobožne pućowanjo do Loreto dokonja, kotrež bě wulkotuje ſwjatočne. Na hnadownym měſće zjawnje wozjewi, zo je pſchi ſwojim prěnim pobožnym pućowanju do Loreta doſpokne wuhojenjo ſwojeje khoroſće a najlěpſchu radu namakał.

Nalětnja skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće.

Na dnju zhromadźizny Maćicy Serbskeje, srjedu po jutrach, dopołdnja 1/2 11 hodźin wotmě serbske studentſtwo swoju nalětnu skhadźowanku w nowym wudebjenym ſalu „Serbskoho Doma“ w Budyšinje. Hłowny ſtarši, ſtud. theol. Wjacsławk, wotewri zhromadźiznu ze spěwom: „Hišće Serbſtwo njezhubjene“, a potom powita ſtudowacych kaž też česćenych hoſći. Škoda, zo ſo ſtudowacych tak mało wobdźěli, běše jich jenož 11; z »Włady« a zastupjerja Delnjeje Łužicy njewidźachmy žanoho. Z rozprawow, kotrež jenotliwe towarſtwa podachu, bě widźeć, zo ſu wšitcy po mocach derje dźěłali. Dokelž Delnjołužiščenjo hłowne ſtaršiſtwo za lěto 1910 přijeć njechadźa, bu sobuſtaw »Sorabica« ſtud. theol. Kapleŕ za hłownoho ſtaršoho namjetowany. Za I. podſtaršoho namjetowaše ſo abiturient Šołta (Serbowčan) a za II. podſtaršoho ſtud. math. Šołta (Delnjołužičan). Za měſtno přichodneje hłowneje skhadźowanki namjetowaše ſo Minakał abo Haſlow. Lětuša hłowna skhadźowanka budźe, kaž je znate, w Ralbicach. Najwažniši namjet poda knjez cand. theol. Wyrgač, kotryž ma lětuša hłowna skhadźowanka ſebi derje přemyſlić, mjenujcy towarſtwo ſtarych knjezow ſtudowaceje młodosće założić, kotrež by ſo wo to ſtarać měło, zo bychu ſo nam Serbja na wyššich šulach zdźerželi, zo by jim był ze ſtrony tutoho towarſtwa ſkit, pomoc a pohonjowanjo k dźěłu za Serbow. Smy často doſć nazhonić dyrbjeli, zo Serb na wyššu šulu přišedši na Serbſtwo zaby, zo cyłe towarſtwa zańdźechu, a zo tak Serbja, kotříž bychu w nich podpjery a pohonjenja namakali, z wulkoho dźěła Serbſtwo Serbſtwo być dachu abo, hdyž je cyle njezaćiſnychu, tola potom pozdźišo z dźiwnej Serbšćinu wuſtupowachu. Tola kak ma ſo tajke towarſtwo wutworić? Mamy drje „Towarſtwo pomocy za ſtudowacych“ a za to ſmy my ſtudowacy wulcy dźakowni. Tola koho budźe česćowne towarſtwo podpjerować, hdyž na šulach a universitach žanych Serbow wjacy njebudźe, abo z najmjeńša tajkich nic, kotříž woprawdźe też Serbja ſu? Njeby tu „Towarſtwo pomocy“, kotrež ſo za to ſtara, zo ſerbſke towarſtwa na šulach dale wobſtoja a dźěłaja, kotrež ſo też za tych Serbow ſtara, kotříž na jenotliwych druhich šulach ſtuduja, runje tak nuzne było, kaž towarſtwo, kotrež z pjenjezami podpjera? Česćene „Towarſtwo pomocy za ſtudowacych Serbow“ ſo proſy, sebi nadawk, kotryž by tajke towarſtwo ſtarych knjezow ſerbskeje ſtudowaceje młodosće měło, přiswojić a tak ſtudowacym Serbam k pomocy być z radu a ze srědkom. — Knjez farař Šwela je ſamsnoho měnjenja, zo je towarſtwo trěbne a zo dyrbi ſo wubjerk wo zbudźenjo tajkoho towarſtwa poſtarać. Z dobom přeproſy nas knjez farař, zasy raz do Pruskeje přińć a tam ſerbſki wječor z koncertom wuhotować. Na to referowaše hłowny ſtarši wo ſtojniſću Zejlerjowych ſpiſow. Hižo w rozprawach na hłownej ſkhadźowancy w Porſicach bě na to kedźbne sčinjene, zo bychu dołžnicy Zejlerjowych ſpiſow bórzy swój dołh zapłaćili. Tola wšo bě podarmo, runjeż kaž też liſtne napominanjo hłownoho ſtaršoho. Zo je to jara rjenje a ſprawnje, ſo nic wjacy k ſwojomu dołhej znać chcyć, to drje ſo njehodźi prajić. Hłowny ſtarši tohodla namjetowaše, zo by ſo tutym „wbohim dołžnikam“, kotříž najſkerje telko nimaja, zo bychu wšo wurunali, dołh spušćił a kwitował. — Z džakom, z wulkim džakom přiſpomnić dyrbi ſo, zo je knjez Dr. Muka ſtudowacym wulku syłu wšelakich knihow darił, kotrež móža towarſtwa k ſwojomu wužitku trjebać. Ze spěwom: „Naše Serbſtwo z procha ſtawa“ skónči hłowny ſtarši skhadźowanku.

Wj—k.

Poslednje słowo na zjawnu wotmołwu knjeza wučerja Krala.

Hačrunjež bě zjawna wotmołwa knjeza wučerja Krala tak stilisowana a złożena, zo so sama zasudźa přez słowa, dótal njesłyšane w našim Posole, tola dopisowař dźiwajo na někotre njeprawdy a wopačnosće poslednje słowčko praji:

1. Hdyž dopisowař so njeje z mjenom mjenował a też hišće dźensa to nječini, so to njeje stało a njestanje toho dla, dokelž by so za swoju dobru wěc — zo katholscy Serbja njesłušeja do »Jutrnicy« — bojał, ale to je so stało toho dla, dokelž chcyše so wěcownje jenož z wěcu samej zaběrać, cyle njedźiwajo na wosobu. Haj, wón ani wědźeć njemóžeše, zo je knjez Kral tu rozprawu pisał. Z druha dyrbjał knjez Kral wědźeć a widźeć z našoho Posoła, zo wšě wěcowne nastawki bjez małych wuwzaćow so čišća bjez mjena, a knjez Kral sam wjele pisa a je pisał bjez toho, zo by so ze swojim ródnym mjenom podpisował. Najhłowniša wina pak bě, zo dopisowař je powučeny z mnohich přikładow, zo tajcy, kotrychž wopačne nahlady bywaja wěcownje přimane a kritisowane, často cyle na „wěc“ pozabychu, a dokelž wěcowscy wotmołwić njechachu abo — njemóžachu, so z cyłym wotmachom walichu na wosobu. Dopisowař je chcył wěcownje tu jenu sadu wobswětlić a ze žanym pismikom njeje so wosoby njeznatoho rozprawjerja dótkał.

2. Dopisowař njeje k Kralowe skutkowanjo w »Jutrnicy«, ani joho założenjo towarstwa, ani towarstwo same kritisował. Njeby też prawo k tomu měł.

3. Najswjećiše prawo pak ma dopisowař w časopisu, kotryž: „Katholski Posoł“ rěka a chce dale tak rěkać, a kotryž je za katholskich Serbow spisany, tajke rady, zo dyrbja katholscy Serbja do »Jutrnicy« zastupić, wotpokaza.

4. Dopisowarjej bě we wokomiku, hdyž je dopis pisał, jenož wo to činić, zo někotre njekonfesionalne towarstwa přikładnje mjenuje. Wón je wulki přećel našich skhadźowankow a bě to, hdyž knjez Kral hišće ničo wo tych njewědźeše. Je też přećel wjesnoho wólbnoho towarstwa. Přećiwjenjo napřećo tutym towarstwam by knjez Kral jomu z čežka dopokazać mohł. Ale što maja tute wěcy činić we wotmołwje knjeza Krala na tamny dopis? Štóž to dopokaže, tomu so wupłaći toleŕ za »Raj« wot dopisowarja.

5. Wo logiskim zwisku wotmołwy knjeza Krala na tamny dopis „Z pola“ bě telko kaž ničo widźeć a też nic wo filosofiskim słědu joho mysličkow z mysličkami dopisowarja; ćim wjacy bě widźeć wosobinskich njerjanosćow, kaž „šćowkać“, „čorny knot“ a t. d. Tajke wurazy dyrbi dopisowař wotpokazować.

6. Zo sebi tak młody knjez zwěri rěčo wo dopisowarju słowo: knjez do spodźiwnych spinkow stajić, je wot njoho — sit venia verbo — njepřistojnosć. Knjez Kral by so rjenjo podźakował, hdy by so pisało: »knjez« Kral!

7. Přikład Radwořskeje »Meje« njeje toho dla na prawym měsće, dokelž bě rěč wo katholskich Bjesadach, a tajka je nimo »Meje« też w Radworju.

Dokelž so dopisowarjej wotmołwa redakcije cyle njedosahaca zda być, tuž prosy dopisowař redakciju a też česćene předsydstwo wo zjawnu wotmołwu: Słušeja naši katholscy Serbja, kotřiž maja kołwokoło tři katholske Bjesady z porjadnymi posedźenjemi, do »Jutrnicy« abo nic?

* * *

Na zjawne prašenjo dopisowarja předsydstwo a redakcija wotmołwjatej: Naši katholscy Serbja słušeja najprjedy do jeneje z našich katholskich serbskich Bjesadow, nic do »Jutrnicy«.

„Zjawna wotmołwa“ w poslednim čisle je bjez zamołwjenja redakcije. Štóž swoje mjeno podpisa, wšo sam zastupuje. Tak je redakcija też tydźenja hižo přispomniła.

* * *

Rozmołwiwši so z redakciju tudy wozjewjamy: W nowišim času su w „Katholskim Posole“ někotre razy z dopisow a rozprawow njelubozne wosobinske abo paršonske rozmołwjenja nastałe, kotrež so druhdy khětro hórke a jěre wutworichu. Z mnohich stronow žadanjo přikhadźa, zo by tajke wadźenjo so wostajiło a skónčnje cyle přestało. **Tuž tudy wozjewjamy, zo wšitkim dalšim wosobinskim polemikam rjadki „Kath. Posoła“ zamknjene wostanu.**

Předsydstwo towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Dokelž so w tachantskej cyrkwi twari, budźa hač na dalše dźěławe dny dopołdniše kemše w 9 hodź. w serbskej farskej cyrkwi.

Z **Budyšina.** „Jednota“ měješe minjenu njedźelu w katholskej towaršni swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu. Po zwučenym wašnju wuspěwachmy najprjedy zhromadnje kěrluš a słyšachmy potom jara zajimawy a za naše časy připrawjeny přednošk našoho předsydy knjeza kanonika fararja Žura: „Wašnjo našoho žiwjenja a skutkowanjo na našu strowotu.“

W Mnichowje mrěješe w jenym času jara wjele ludźi na tyfus. Hdyž pak so dobra, čerstwa woda wobstara a kolonisacija do rjada staji, so też tuta khorosć zhubi. Podobnje bě też w Kairo. Tam knježeše dołho mór, a hdyž so před městom ležace tonidła wotstronichu a krajina so wuruna, wuwosta z dobom też mór. Tak a podobnje je to ze wšěmi natykowacymi khorosćemi. Husto dosć je też człowječa njeroda a njećistota na tym wina, zo so dale rozšěrjeja. Spodźiwnje zawěsće je, zo runje na wsach też telko ludźi na suchoćinu (Schwindſucht) mrěje. To pak na tym leži, zo strowy powětr, kotryž jich wobdawa, na prawe wašnjo njewužiwaja, abo zo traš tu k wotwobroćenju tajkich khorosćow nuznu čistotu njewobkedźbuja. Dale a bóle so też rozšěrja duchakhorosć a khorosće čuwow. Kak tute khorosće nastawaja? Wjele wina na tym je wašnjo našoho žiwjenja. W našich časach dźe wšo w skoku, nihdźe žadyn měr, žane zastaćo. Husto dosć njewostanje časa dosć wyše, zo bychmy so prawje wuspać mohli, a tola je spar hłowny zakład našeje strowoty. Je so wuličiło, zo móže człowjek 30—40 dnjow bjez jědźe, bjez spanja pak jenož 13—14 dnjow być. Wosebje dyrbi so też za to starać, zo dźěći přileżnosće dosć k wuspanju dóstanu; z přikrótšenjom spara so też hnydom korjeń ke khorosćam w jich ćěle zapołoži.

Zo bychu naše stawy abo też naš duch jónu za tydźeń wot wšědnoho dźěła wotpočnyłe, dyrbimy wosebje njedźelu na prawe wašnjo wužić so pročować. Najprjedy zawěsće swoje cyrkwinske winowatosće dopjelnić a potom hakle přileżnosć pytać, našej strowoće něšto přihódne poskićić. Kóždoho čežkoho dźěła dyrbimy so wosebje na njedźelach zdalować; njepřinjesu nam žane zbožo a najbóle też te najkhmańše njejsu. Kak daloko móže lud přińć, hdyž njedźelu njeswječi, móžemy najkhmańšo na Francozach w času revolucije widźeć. Nawopak pak su Jendźelčenjo jenož tak mócny a kruty lud přez to, zo hižo za 300 lět tak kruće njedźele swjeća, zo ani korčmy njejsu wotewrjene. Też pola nas mohła so njedźela podobnje kruće swjećić. Z najmjeńša mohli wšě klamy, wosebje w městach, začinjene wostać, zo bychu też zastojnicy swoju połnu njedźelu měli. Tola njetrjeba ćišće ćicho na njedźelach być. Rjemjeslnikej n. př. nichtó za zło njezměje, hdyž druhdy njedźelu k tomu nałoži, duchownje dźěłać a so přez to wudospołnjeć. Docyła dyrbjeli so za to starać, wosebje w městach, zo so za lud knihownje założa abo so powučace přednoški poskića, zo też duch swoju cyrobu dóstanje. Hdyž pak wjedro někak dowoli, potom ze swojej swójbu won do Božeje přirody, do ćerstwoho powětra! Najškódniše je, so město toho do zakurjeneje korčmy sydnyć a tu jěd alkohola do swojoho ćěła pjelnić. Wjele khorosćow maja tu swój zakład, a też najwjacy mordarstwow abo druhich njeskutkow na-

stanje w pjanosći. Přez alkohol wumrje za lěto wjele tysac ludźi.

Něšto druhe, na čimž lud khori, je to, zo přejara wjele čita, wosebje časopisow. Tute pak jenož wšelake móžne a njemóžne nowinki rozšěrjeja; wěrnje powučić móže nas jenož dobra kniha, kotraž dyrbi w kóždym křesćanskim domje być.

Wužiwajmy potajkim na prawe wašnjo njedźelu a my sebi wobkhowamy strowotu ducha a ćěła.

Přichodna zhromadźizna wupadnje; za to mamy njedźelu 16. meje załožeński swjedźeń, wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a reji.

— Minjeny tydźeń rozšěrjachu někotre nowiny, zo su dowěrnicy „zwjazka ratarjow“ a „konservativnoho towaŕstwa“ najeńka Brühla jako kandidatu do sejma za naš 8. wjesny wólbny wokrjes postajili. Njedźelu 18. hapr. je konservativne towaŕstwo w Kamjencu zjawnu zhromadźiznu wotměło. Tam njeje so kandidat wot konservativnych hišće postajił. Měšćanski kubleŕ Gräfa z Budyšina, předsyda konseŕvativnoho towaŕstwa za Budyšin a wokolinu, je so wuprajił, zo su woni jeničcy za našoho kandidatu, kublerja Mikławša Žura. Njech nětko je kaž chce. Sobotu tydźenja je „wjesne wólbne towaŕstwo“ w Maćičnym domje posedźenjo měło a so rozsudźiło, zo na kóždy pad kandidaturu kublerja Žura kruće dźerži, a też naš kandidat je so wuprajił, zo wróćo wjacy njestupi. Naš kandidat je a wostanje potajkim

kubleŕ Mikławš Žur w Njebjelčicach.

Dale dyrbimy tudy přispomnić, zo so naš kandidat njeje postajił jako kandidat katholskich Serbow abo z cyła katholikow, kaž snadź to „Sächs. Volksztg.“ měni. Dyrbjało su tute měnjenjo hdźe rozšěrjeć, je razne wotpokazamy. Na zjawnej wólbnej zhromadźiznje w Khrósćicach je to też jasnje a zjawnje so wuprajiło.

Z **Jaseńcy.** Naša „Katholska Bjesada“ wotmě minjenu njedźelu 18. hapryla swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez předsyda Zarjeńk wotewri zhromadźiznu w 6 hodź., poda najprjedy z krótka přehlad wo politicy, přednošowaše dale wo swjatej Julianje z Lüttiha (rodź. w lěće 1193), wulkej česćowaŕcy najswjećišoho sakramenta. Na to měješe knjez překupc Nowak z Hory přednošk wo Barlinje. Je lětsa składnosć měł, tute město wohladać, zo je jěł najprjedy do Frankfurta, tam je widźał jara wjele jabłukow, to bě jara zajimawe za njoho, dokelž sam też z jabłukami wikuje. Z Barlina nam powědaše, zo dyrbiš so tam na kedźbu brać, dokelž je tam na železnicach też paduchow, zo je w Barlinje štyri skhody wysoko jara derje a tunjo pojědł; je tam było na 500 blidow z tysacom a wjacy hosćemi, też Bismarka je widźał, to rěka postawu; pobył je dale w hobrskim překupskim domje, tam je było na 7000 předawaŕkow a kelko hakle kupcow. Skónčnje je so wjesele na Drježdźany domoj wróćił, dokelž bě syty Barlinskoho hołka a tołka. — Na kóncu zhromadźizny praji hišće knjez předsyda słowčko wo nastupanju zjawnych „přez-wochlu-ćahanjow“, a spomni, zo mohło so to wosobinscy stać; tajke něšto so njetrjebało do cyłoho swěta won trubić.

Jakub Bělk, pismawjedźeŕ.

Z **Njebjelčanskeje wosady.** Njeje k wěrje, do čohož so ći druhdy wyšnosć zakopnje. Tak je tudy šulski wubjerk postajił, zo ma na nowu wučeŕnju napis so sćinić: „Jězus pak přiběraše atd.“ To šulskej wyšnosći so njespodoba, a přińdźe dopis po druhim na wubjerk, w kotrymž zamołwjenjo so žada, čohodla ma tutón napis w serbskej rěči być. Myslimy, zo je šula za šulske dźěći a nic za swětne wyšnosće twarjena. Čitać dha budźa napis dźěći, a to w maćeŕnej rěči. Hdy by serbska rěč w kraju zakazana była, dha so dźiwali njebychmy, zo policija so nastaja. Tak daloko pak tola hišće njejsmy; nawopak žada šulski zakoń: zo maja dźěći w serbskich wosadach so też we swojej rěči rozwučować (§ 12, al. 4). Zakoń dha staja po sprawnosći serbsku rěč pornjo něměskej. Hdyž tomu tak je, njerozymi so, kak so šulski wubjerk k rěčam staja w postajenju, z kotrymž nikomu blizko so njestupi, ani zakoń so njerani. Mamy po kraju dosć napismow we łaćonskej a francozskej rěči: što so na tym storči? A dosć tajkich w němskich podrěčach, kaž w Bayerskej a nad Połobjom. A to wšo wyšnosće ćerpja a swět z toho ani z čopow njeńdźe. Tak měnimy: šulski wubjerk w Njebjelčicach njech z ničim so njepřekhwata, ani rjany powučacy napis na šuli njewutorha. Mamy w tudomnej cyrkwi cyłu syłu rjanych napismow, serbskich a łaćonskich. Ponowjenu cyrkej je sebi wjele ludźi wobhladało: Serbja, Němcy, ze wsow, z městow, katholscy a evangelscy; ale ani jedyn postorka wzał njeje, a dźiwne — swětna wyšnosć tohodla słowa pikła njeje! K čomu dha wučeŕnje dla tajka hara?

Z **Worklec.** Z nowym šulskim lětom smy za nowoho druhoho wučerja k. Hendricha Cyža z Prawoćic dóstali. Dotalny druhi wučeŕ k. Jänichen je so do Wostrowca za wučerja přesydlił.

Z **Wotrowa.** Krasny dźeń radosće běše štwórtk 15. hapryla za Wotrowsku wosadu zeskhadźał, hačrunjež wjedro za tym njeběše. Běše zyma, wětsik mócnje duješe a też sněh přelětowaše. Tola, kotrohož wutroba so radowaše, toho njemóžeše to mylić. Tuž přikhwatachu hižo mnozy hosćo rano zahe do Wotrowa, zo bychu přitomni byli při přěnim woporje Božeje mšě nowoswjećenoho měšnika knjeza Jana Cyža z Kašec. Dopołdnja $^3/_4$9 hodźin poda so wosadny faraŕ knjez kanonik J. Herrmann z přitomnymi duchownymi knjezami na rjenje wupyšenu faru, hdźež so młody knjez so modlo přihotowaše. Tu knjez kanonikus hnujace słowa poręčo, knjeza primiciantu dopomni na mnohe dobroty a hnady, kotrež je we wosadnej cyrkwi dóstawał, a na prócu a wopory lubosće, kotrež staj staršej za njoho přinjesłoj, a namołwješe tak k nutrnej dźakowności. Na to młody knjez staršeju požohnowanjo sebi wuprosywši bu we swjatočnym ćahu z korhowjemi do cyrkwje wjedźeny. Před knjezom primiciantom dźěše 15 małych družkow, dwě njesešte j na pucawkomaj krónu a wěnck, a dźesać duchownych sobubratrow: knježa Monsignore senior Skala, kanonik faraŕ Herrmann, direktor Nowak, fararjo Bart, Stranc, Wingeŕ, Šołta, kapłanojo Žur, Mič a Košicki. Wosadny cyrkwiny wučeŕ knjez Rězak njemóžeše swojoho a zhromadnoho 25. jubilejskoho swjedźenja swojich kolegow dla přitomny być a tuž zastupowaše joho knjez kantor Symank. We wudebjenej cyrkwi so přisłušne modlitwy wuspěwachu a potom měješe knjez direktor Jakub Nowak předowanjo wo měšnistwje a wułoži z rjanymi jasnymi słowami: Měšnik wuči a tróštuje wudźělejo hnady wosebje w spowědnym stole kaž na khorołožu. Po předowanju přistupi nowoswjećeny knjez k wołtarjej, zo by přěni króć wopor Božeje mšě dokonjał. Při tym assistowachu knježa kanonik faraŕ Herrmann jako paranymf, faraŕ Šołta diakon a kapłan Žur subdiakon. Po Božej mši, na kotrejž joho staršej, bratsja a sotry z nim swjate wopraw jenjo dóstachu, běše Te Deum, po čimž nowoswjećeny knjez pobožnym požohnowanjo wudźěleše.

Po skónčenych swjatočnosćach w cyrkwi přednješeštej na farje w mjenje małych družkow Hana Cyžec z Kašec a Hana Šołćic z Wotrowa rjenje a jasnje swoje zbožopřeća, w kotrychž jomu Bože žohnowanjo a hnadu, strowosć a dołhe žiwjenjo přejeještej. Kwasnu hosćinu běštaj staršej za duchownych a wšitkich druhich hosći w Kašecach we swojim statoku wuhotowałoj. Na tutu běše so rjana črjódka ludźi zešła a też hišće wokoło 30 družkow. Při wobjedźe so hišće mnohe zbožopřeća ze strony knježich duchownych a wučerjow wuprajichu. Dwě małej družcy Herta Schusterec z Marijneje Hwězdy w němskej rěči a Madlena Pjechec z Miłoćic w serbskej rěči přednješeštej rjane

zbožopschejace hrónčka. Na kónču so knjez primiciant wschitkim dobročerjam a hosćom za wschitku jomu wopokazanu lubosć wutrobnje dźakowasche, z dobom wschitkich prosche wo jich pomoc a próstwu, zo by swoje zaftojástwo derje zastać mohł, a wschitko, schtož žada čežke powokanjo, dokonjeć.

Po wobjedźe běsche $^1/_2$4 hodźin we Wotrowskej cyrkwi nyschporna pobožnosć a po tym so hosćo hischće dołho zhromadnje zabawjachu.

Tak je zasy nowa čerstwa móc do winicy Jězusowoje zastupika, a pschejemy knjezej kapłanej Cyžej z wutroby wjele zboža. Wyrnje młody knjez na khwilu w němskej wosadze dźěłać dyrbjoł, njech tola njezabudźe na swój serbski lud, zo za njón natwarjowace a pozběhowace nastawki do „Katholskoho Posoła“ ścele. Pozdźischo, nadźijamy so, dóstanjemy joho cyle do Serbow.

Pschisp. red.: Hrónčka, kotrejž je Madlena Pjechec nowoswjećenomu měschnikej pschi wobjedźe pschednjeska, za tydźeń podamy.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Kral Friedrich August je w tymle tydźenju w Žitawje na honjtwje pobył a tam někotre kłucharje (dźiwje honače) tšelił.

— Srjedu Joho Majestoć kral nowoho rakusko-wuherskoho pósłanca prynca z Fürstenberga we swjatočnej audiency pschija.

— Prync Max, kiž je wot nahłoho sthorjenja bórzy zas wotkhorjeł, je zas z Drježdźan wotpućował.

— Schtwórtk je město Sebnicy 450létne wopomnjećo swojoho pschistuschenja k wjećhowskomu domej Wettinskich swjatočnje swjećiło. Město Pirna je hižo psched někotrymi létami podobne 500létny jubilej swjećiło.

Němska.

Po jutrownych próźdninach nětko politiske dźěło zas so započnje. Kanclerej wjećhej Bülowej su so wschelake deputacije pschedstajake, kotrejž swoje pschipóznaco joho financnej politicy wuprajichu. Kaž nowiny pisaja, je tež Budyschski wyschschi měšćanosta Dr. Käubler so sobu pschedstajił.

Deputacijam wjećh Bülow wotmołwi: Wočakuju wot financneje reformy tole: Wona ma zwjesć 500 milionow hriwnow. Na matrikularne pschinoschki ma so złožić 25 milionow. Dawk na listne kartki ma so porjedźić, 350 hač 360 milionow ma so z konsuma dobyć, 90 hač 100 milionow pak z wobsedźeństwa. Palenc, piwo a tobak maja nětkuždy 280 milionow hriwnow pschinjesć. Dawk za zawostajeństwa (Nachlaßsteuer) ma so na dawk za herbske dobytki (Erbanfälle) pschewobroćić.

— W Hohensalza (tak je nětko dotalne mjeno Inowraclaw pschejschćene) je rjana katholska cyrkej swjateje Marije so sypka. Hakle nětkotre léta stojesche, a je ju nětčišchi farař, duchowny radźićel prałat Laubitz, za pok miliona natwarił. Krasna cyrkej Naschcheje Lubeje Knjenje je 9. hapryla popołdnju w 5 hodźinach so z wulkoho dźěła zwjezła. Runje běsche z pobožnymi napjelnjena a duchowny předowansche. Tu bu straschny prask słyscheć, schtož na pschikhadźace njezbožo pokazowasche. Duchowny na kłěty napominasche ludźi, zo bychu ruče cyrkej wopuschćili. To so w najlěpschim porjedźe sta. Hnydom na to, hdyž běchu wschitcy z cyrkwje, na połnócnej stronje so murja dawasche a do hłubiny padny. Zwonka a znutrka cyrkwje so hłubina wotewri z dwaj metraj hłubokej wodu, a do teje jedyn kruch murje po druhim pada. Najwjećišche a drohotne judobja cyrkwje mózachu wukhować. Zda so, zo je cyła cyrkej zhubjena.

Do Inowraclawskeje wrsady nětkuždy 20000 duschi słuschа, a ći maja nětko jeno hischće maku cyrkwičku.

Schto dha bě so stako, zo cyrkej takle zjědźe? Inowraclaw na solnej hórcy stoji, a běchu tam hač psched dwěmaj létomaj kralowske podkopki na sól a fabrika na soda. Tamo léto so do podkopkow woda dobu a je cyle pořěri, tak zo dyrbjesche hewjeństwo pschestać.

Dokelž so na někotrych twarjenjach rozkwěkańcy pokazować počachu, powołachu inżenerow, zo bychu pódu pschepytali. Ći pak žanoho stracha njeschpózachu a za schkatłu hubjenomu zakładej winu dawachu. Hdyž so tež na połnócnej stronje cyrkwje tajke rozkwěkańcy pokazować počachu, so ludźo tola bojachu. Tola tež někto hischće inżenerowje žanoho stracha póznać njechachu. Někto je straschne njezbožo pschischło. Tež wobydlenjo duchownych dyrbjesche so wurumować.

Rumunska.

kral je w tychle dnjach swój 70. narodny dźeń swjećił. Tež nasch kral je jomu zbožo pschał, němski kejžor je joho za generalnoho połnoho marschala pomjenował.

Turkowska.

Pschewrót, kotryž je staroturkowski dźěł wójska w Konstantinople pschihotował, so njezda trajacy być. Młodoturkowski dźěł wójska so městu bliži a we nim so zda wjetschi dźěł sympatije za nich być. Najradscho bychu sultana Abdul Hamida wotsadźili abo joho za duchakhoroho wuprajili, tak zo by dyrbjał knježenjo złožić. Z mnohich stron, wosebje w Saloniki, so wočakuje, zo k wjetschomu krewjepschelećeu njedóńdźe, abo zo młodoturkowske wójsko z měrnym wujednanjom zas porjad schini. Kak budźe to móžno, ma bližschi pschichod pokazać. Tež druhe europske mócnosće maja najwjetsche interesy na podawkach. Ležma je potajkim zwada na Balkanje, wosebje dla Serbiskeje, spokojena — a hižo zas nowe, po zdaću hischće bóle „palace praschenjo“.

Wšelčizny.

* Drohe studium. „Waš skót je jara spory počał być, buro!“ — „Haj, haj! Rjane woły sym hižo dawno za swojoho najstaršoho, kiž je na universiće, předał dyrbjał — a tudy we wowćeŕni je tež hižo wokołopostudował.“

* „Ty, korčmarjo, kak dha sy tych herjekarjow tak lohcy ze jstwy dóstał?“ — Korčmař: „O, ja sym jeno zawołał: „Zeppelinowy wětron leći — a hnydom běchu wšitcy wonka.“

* A.: „Kajke dha waše piwo je?“ — B.: „Wubjerne — hewak mi je lókař tola zakazał njeby!“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Antonija, Mikławša Čórlicha, dźěłaćerja na železnicy w Budyšinje, dź. — Gerhard, Franca Sobotty, krawskoho mištra w Budyšinje, s. — Rudolf, Bruna Winklera, wojnarja w Budyšinje, s.

Wěrowanaj: Rudolf Schmidt, stólcyplećeŕ w Budyšinje, z Helenu rodź. Hajnec w Budyšinje.

Zemrěli: 14. hapr.: Florian Krause, dźěłaćeŕ w Budyšinje († w khorowni), 68 l. 9 m. 21 dn. — 16. hapr.: Michał Klingl, służowny w Ješicach († w khorowni), 32 l. 5 m. 15 dn. — 18. hapr.: Karolina zwud. Panenerowa rodź. Klemerec w Budyšinje, 76 l. 3 m. 17 dn. — 20. hapr.: Anton Maaz, časnikaŕ (wobydleŕ wokrj. wustawa na Židowje), 70 l. 9 m. 12 dn. — 21. hapr.: Jurij Jakubaš, žiwnosćeŕ w Běłšecach, 64 l. 5 m. 12 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1909: kk. 458. Dr. M. Hruban w Olomoucu; 459. Michał Lipič z Češkec; 460. 64. 77. z Budyšina: Hana Měrćinkowa, Jakub Heiduška, Madlena Kubicec; 461. faraŕ Jurij Kral w Dubinje; 462. faraŕ Jakub Šewčik w Kamjenicach; 463. wučeŕ Felix Pětranc w Lipsku; 465. Michał Kubaš z Njebjelčic; 466. 467. ze Serbsk. Pazlic: Jakub Bart, Paweł Šuster; 468. Pětr Čornak z Konjec; 469. Jakub Klieman z Kamjenca; 470.—474. z Wotrowa: Jan Symank, Hana Nowakowa, Jakub Čemjera, Khata Mrózcyna, Michał Łušćanski; 475. Madlena Krawčikowa ze Žurje; 476. Jakub Lebza z Krjepjec.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: M. K. z B. 1 hr.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: faraŕ J. Kral w Dubinje, far. J. Šewčik w Kamjenicach, wučeŕ F. Pětranc w Lipsku po 40 pj

Listarnja redakcije a administracije: J. K. w Dub.: Wutrobny dźak! Płaći 6,96 hr. Postrow. N. N. — C. w Hr.: Njepłaći ničo.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 19 hapr. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar wot	26—41 hr.,			56—77 hr.
2. Byki,	„	„ „	28—40 „			60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„ „	24—40 „			48—72 „
4. Ćelata,	„	„ „	43—54 „			73—84 „
5. Swinje.	„	„ „	44—52 „			58—67 „

Wobkedźbujće!

Wšitko, štož so za kuchinju a blido hewak z butru přihotuje, kaž dobre pječenje, ryby, warjenje, jědźe, torty atd., za wšitke tele zaměry přihodźatej so wobej delikatesnej družinje margariny

Siegerin (304)

81] a **Mohra**

runje tak derje, kaž najlěpša butra a stej tola přez třećinu tuńšej.

Wšudźom k dóstaću.

Jeničcy fabrikantojo: A. L. Mohr, A.-G., Altona-Bahrenfeld.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 17. hapr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 22. hapr. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	18	90	19	26	19	55	20	40
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	36	13	38	13	70
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	14	11	90	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	11	18	11	33	11	50	12	—
Rožka, nowa	8	25	8	35	8	30	8	50
Ječmjeń	9	50	10	10	8	50	10	—
Wows	9	10	9	30	9	—	9	20
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	50	11	—
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	50	20	25				
Ržana muka	9	25	14	—				
Syno	3	50	3	80	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	83
Prosata 1230 (w Kamjencu 319) jene	15	—	33	—	19	—	27	—
Butra 1 kg	2	50	2	80	2	50	2	60
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	—	90

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,50, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,40.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]
(Seehee restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12[I]
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

4 pory čriji za jeno 8 hr.
Dla hubjenoho wobkhoda we wjacy wulkich fabrikach dóstach nadawk, zo bych na **50000 porow čriji** za tuni pjenjez rozpředał. — Tuž wostaju kóždomu 2 poraj čriji za muži a 2 poraj za žónske ze šnorowanjom, w brunej abo čornej koži z derje přibitymi pódušemi a rjaneje fasony. — Wulkosć po cišlach. Wšć 4 pory jeno **8 hr.** — Připósłanjo z póstnym doběranjom abo předpłaćenjom pjenjez.
S. Korngold, Schuh-Export
Krakau Nr. 23/3.
Wumčnjenjo dowolene, też pjenjezy so wróća. [35

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Kózlace kože,
kaž też **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyšších płaćiznach** [61
Heinrich Lange
při serbskej katholskej cyrkwi
a na žitnych wikach 11
napřećo „Złotej Hwězdźe“.

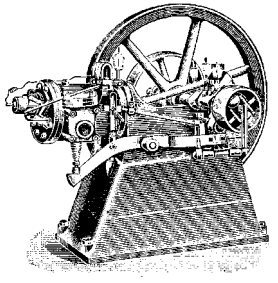

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž też
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Česćujće wopomnjećo lubych wotemrětych!
Pomniki na rowy, rjane a dostojne zhotowja a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbarstwo**
Ad. Redla nasl. Max Lange
w **Kamjencu.** [35] Połčniska droha 19.

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž.

Srjedu 28. hapryla zhromadźizna w **Ralbicach** na šuli. W 4 hodź. praktiski wustup; na to přednošk wo spěwanju z prěnim lětnikom. Potom bjesada, na kotruž su tež česć. mandźelske wšitkich sobustawow wutrob. přeprošene. [83

Lubijska banka.

Lubij w Sa. . . . . Nowygersdorf.

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Róžk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 61

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Ralbičanske spěw. tow. »Lilija«

wuhotuje **njedźelu 25. hapryla** w »herbskej grychće« w **Ralbicach**

spěwny wječor

po znatym wašnju. Započatk w **7** hodź.

Přećelnje přeprošuje

77] **Předsydstwo.**

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisańnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Ręči serbski.

Telefon čisło 177.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorčcak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorčcak 307.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Sobotu 1. meje pójdźe **procesion** z Khrósćic do **Filipsdorfa.** Rano w 5 hodź. Boža mša. — Njezabudźće swjatki na Krupku.

75] **Wjednik.**

Hnydom do służby służobnu holcu

87] a

pěstońču

pytam. Prošu, mi z póstskej khartu powěsć dać a nic hakle hač k bližšomu khodej do Budyšina čakać.

Dr. Rœberowa

na bohatej hasy 27.

Próstwa.

Jutrowničku wječor bu mój statok přez woheń zničeny. Zo bych jón sebi zaso natwarić mohł, wobroćam so na křesćansku lubosć z próstwu, zo bychu mje z fórami a dźěłom podpjerali.

W Hrańcy, 24. hapr. 09.

86] **Mikławš Cyž.**

Serbske blido

kóždu wutoru po 5 hodź. w našej kofejowni.

Wšitcy dobri Serbja su witani.

Dźak,

wutrobny dźak wjeledostojnomu knjezej,

knjezej kapłanej

Jurijej Rjedźe

w **Seitendorfje**

za wšitke tudomnej šulskej gmejnje wopokazane dobroty, kaž tež za tu našim šulskim dźěćom přecy swěrnje a swědomiće dawanu nabožnu wučbu.

W Njebjelčicach, 19. hapryla 1909.

Šulske předstojićeństwo

84] a **wučerjej.**

Dokónčiwši z Božej pomocu **čas přihotowanja** na swoje **nadobne powołanjo** wuprajam — njemějo zastojnskoho dźěła dla składnosće so kóždomu wosebiće podźakować — z tutym wysokodostojnomu tachantstwu swj. Pětra w Budyšinje za dołholětne přebywanjo w serbskim seminaru w Prazy, kaž wšitkim swojim lubym sobubratram, přećelam a znatym, kiž su mi stajnje — wosebje tež na mojim primicnym dnju — tak mnohu přećelsku lubosć wopokazowali, wosebje pak wysokodostojnomu knjezej kanonikej a fararjej Herrmannej a cyłej Wotrowskej wosadze swój **najhoreyši, najnutrniši dźak.** Njezabywam na Was a na drohich zemrětych při woporje Božeje mšě a prošu tež za so wo małe memento.

W Žitawje, 19. hapryla 1909.

82] **Jan Cyž,** kapłan.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćefuje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 18. | Budyšin, 1. meje 1909. | Lětnik 47.

Zbóžna Knježna Orleanska Johanna d'Arc.

Lětsa młode jutry, 18. hapryla 1909, je swjaty wóte Pius X. Johannu knježnu z Dom Remi w Francozskej zbóžnu prajił.

Podamy tu krótku stawiznu tuteje spodźiwneje knježny, kotruž je Boža předwidźiwosć sebi wuzwoliła jako dopokaz za to, kak Bóh słabe a nizke wuzwola, zo by wulke dokonjał. „Spodźiwny je Bóh we swojich Swjatych.“

W lěće 1337 dobu so jendźelski kral Eduard III. do Francozskeje, dokelž wudawaše, zo ma jako syn kralowskeje dźowki z Francozskeje (Filipa Rjanoho) wjetše prawo na francozski trón, dyžli Filip VI. z Valois. To běše spočatk wójny, kotruž Jendźelska a Francozska 114 lět dołho wjedźeštej.

Bóh pósła Francozskej w sprostej wjesnej holcy, Johannje z Arka (Jeanne d'Arc), pomoc, zo by potomnik swjatoho Ludwika, francozski kral Karl VII., k swojomu prawej přišoł.

Johanna so narodźi w lěće 1412 (najskerje 6. jan.) we wjescy Dom Remi (Domrémy) pola Vaucouleurs nad Mosu w Champagneskej; jeju staršej běštaj Jakub d'Arc a Isabella Romée, čestnaj a pobožnaj, kotrajž małe ratarske wobsedźeństwo ze swojimi dźěćimi, dwěmaj dźowkomaj a třomi synami, wobdźěłaštaj. Johanna bě we wšitkim domjacym dźěle derje wuwučena, móžeše tež šić a přasć, njemóžeše pak ani pisać, ani čitać. Wo jeje pócćiwosći wjesny duchowny wuda swědčenjo: „Nichtó w cyłej wsy so jej njerunaše na bohabojosći.“

Tule młodostnu, na ćěle a duši strowu knježnu wuzwoli Bóh za wumóžeńku Francozskeje. Wona bě tež słyšała wo surowym straše, kotryž cyłej Francozskej wot Jendźelčanow hrožeše, kotřiž chcychu sebi, dobywši wšón kraj k połnocy wot Loiry, tež dalše krajiny podćisnyć, a hižo twjerde město Orleans, kluč do južnych krajinow, wobłěhowachu a ćěsnjachu. Jeje kraloswěrnu wutrobu boleše, štož so přećiwo jeje kralowskomu domej přihotowaše, a wona so wjele wo wumóženjo swojeje wótčiny modleše. Hižo ze swojoho 13. lěta sem měješe časćišo widźenja a zjewjenja, kotrež jej dopokazowachu, zo je Bóh ju za wulki nadawk powołał. Swjaty arcjandźel Michał, swjata Katyrna a swjata Margareta ju njepřestachu napominać, zo ma swojomu kralej na pomoc khwatać.

Njemóžemy tu dale wopisować, što je pokorna knježna bźdźenjow wustała, kelko zadźewkow přewinyć měła, doniž jako hakle 17 lět stara knježna 23. februara 1429 w mužacej drasće na konju sedźicy z někotrymi přewodnikami so ke kralej Karlej VII. poda, kiž tehdom we Fierbois k połdnju wot Toursa přebywaše. Po přewinjenju wulkich zadźewkow bu wona skónčnje 9. měrca ke kralej puščena a tomu swój dwoji nadawk, kotryž je wot Boha dóstała, wozjewi: město Orleans wot Jendźelčanow wumóžić a krala do Rheims-a ke krónowanju dowjesć. Hdyž běše knježna kralej samo něšto tajne wozjewiła, štož jeno wón a Bóh wědźeštaj, jej kral wěrješe a da jej małe wójsko, z kotrymž zmužita knježna hnydom k městu Orleansej ćehnješe.

Swój prěni nadawk knježna dopjelni, přetož hižo 8. meje tohosamoho lěta běchu wšitke njepřećelske bastille dobyte, Jendźelčenjo wotehnaći, a knježna ćehnješe na čole dobyćerskoho wójska do města, kotrež ju z njewuprajitym juskanjom a radowanjom přija. Jako póslanu z njebjes nětko Francozojo, kotřiž běchu wšu dowěru zhubili, knježnu česćachu a sćěhowachu, Jendźelčenjo pak so jeje bojachu. Knježna Johanna jich přesćěhaše, zbi jich wjednika Talbota pola Patay, doby Auxerre, Troyes, Chalons a Rheims. Jeje pócćiwosć a knježniska njewinowatosć samo hrubych wojakow kludźeše; Guy z Laval jeje maćeri wo njej pisaše: „Woprawdźe něšto bóžske je w tutej knježnje.“

Nětk, hdyž bě tež Rheims dobyty, zmuži so bojazny kral a ćehnješe do Rheimsa; a tam bu w hordoznej kathedrali 17. julija 1429 na krala žałbowany a krónowany. Johanna při cyłej swjatočnosći na kralowej stronje stoješe, swoju korhoj, kotraž bě z mjenomaj „Jhesus“ a „Maria“ debjena, w rukomaj džeržicy.

Tak běše knježna swój druhi nadawk dopjelniła a chcyše so zas do swojeje ćicheje wjeski wróćić, da pak so wot krala naprosyć, zo při wójsku wosta. Tola jeje wotpohlad, njepřećelow cyle z wótčiny wuhnać, njeměješe wočakowanoho wuspěcha, dokelž bě kral słaby a so za swoje dostojństwo njehodźeše, a zemjenjo jomu w njeskutkowanju poležkowachu. Tuž wójnske skutki knježny Johanny běchu dale a njezbožowniše. Při nadběhu na Pariz bu wona ranjena, dale bu pola Pont-l'Evèque zbita. Wopuščiwši kralowski dwór, dale a bóle też wot wójnskich wjednikow wopuščena, tola hišće bitwu pola Laguy doby, bu pak pola Compiègne, hdyž bě z wójskom wupad z města na njepřećelow ćiniła a swojich ćěkacych krajanow kryješe, dokelž běchu so jej měsćanske wrota přečasnje zamknyłe, 23. meje 1430 zajata. Za wulki pjenjez, 10000 frankow („kelkož so za jatoho krala płaći“), bu wot Burgundskich na Jendźelčanow předata.

Tak bě nětk knježna cyle do mocy swojich najhórših njepřećelow data, kotřiž měra njedachu, doniž by zničena była. W měsće Rouen ju jatu mějachu a tworjachu njesprawny sud přećiwo njej, zo by k smjerći wotsudźena była. Bohužel njehódnoho duchownoho namakachu, kiž bě jim cyle k woli, dokelž so z tym nadźiješe, swoje česćelakomne wotpohlady dosćahnyć. Běše to biskop Cauchon w Beauvais, kiž za arcybiskopskim stołom w Rouen žadaše. Wón sud přećiwo njej zestaja, ze samych njepřećelow knježny, wobskorži ju jako „kuzlarniču a khodojtu“; a tón sud pod předsydstwom biskopa Cauchona njewinowatu a pócćiwu knježnu k smjerći na

šćěpowcu wotsudźi. Wšitkich swědkow, kotřiž za knjeżnu rěčachu, spomnjeny biskop a joho pomocnicy hač do smjerće přeséěhachu. A kral Karl VII.? Tón jej pomhać njemóžeše. Słaby a njerozsudny so też dosć njeprócowaše.

Tak bu 19lětna knjeżna 30. meje 1431 w Rouenje na torhošću spalena. Dominikan, P. Měrćin Ladvenu, bě jej k pomocy hač do kónca. Poslednje słowa knjeżny běchu: „Jězus, Jězus, Jězus!“

Tak pobožna knjeżna skónči jako woprawdźita martrafka. Wo njej praji sławny biskop Dupanloup w Orleansu, kiž je proces wo jeje zbóžnoprajenju přihotował: „Wona měješe swojoho Judaša, duchownoho Cauchona, kiž ju přeradźi, a — jeje drjewo křiża běše šćěpowe.“

Hdyž bě njeskutk so stał, bórzy njepřećeljo spóznachu njezbožo, kotrež su zawinyli. Tressart, tajny pisaŕ jendźelskoho krala, po wotprawjenju knjeżny so domoj wróćiwši cyle struchły žałosćeše: „My smy Swjatu spalili, kotrejež duša je pola Boha.“

Knjeżna Johanna běše k swojim njesprawnym sudnikam prajiła: „Wy mi njenačiniće, štož prajiće, khiba zo wam to na čěle a duši škodu přinjese.“ Spodźiwny běše kónc wjacorych jeje złóstniskich sudnikow. Cauchon 1442 pod rukomaj swojoho łazeńka z Božej ručku zajaty nahle wumrě, Midi bu z wusadom bity, Jan d'Estivet, kiž bě njesprawne wobskoržowace pismo zestajał, bu před měšćanskimi wrotami na hnójnej hromadźe mortwy namakany. —

Dźewjatnaće lět po smjerći Johanny, 1450, hdyž bě kral Karl VII. město Rouen do swojeje mocy dóstał, wón swoje zakomdźenjo, z kotrymž bě njesprawnomu procesej přećiwo njewinowatej knjeżnje přihladował, zarunać poča, zo by k najmjeńšomu česć pócéiwieje knjeżny narunał. Dokładnje bu wšitko přepytane, 144 swědkow bu přesłyšowanych, njezranjena pócéiwosć a bohabojosć nad kóždy dwěl dopokazana. Wuspěch nowoho procesa bě, zo 7. julija 1456 so wusud Rouenskoho suda jako jebawy a hanibny wupraji a zaćisny, knjeżna z Orleansa pak wot wšoho wobskorženja swobodna wozjewi. Jeje nan běše hižo mortwy, mać pak a dwaj bratraj běchu při swjatočnym narunanju česće jich Johanny přitomni. —

Štyrceći lět je Rom proces wo zbóžnoprajenju tuteje knjeżny wjedł a nětk wobzamknył. Na spomnjenych młodych jutrach (18. hapryla 1909) bě k swjatočnomu zbóžnoprajenju w cyrkwi swjatoho Pětra w Romje z Francozskeje zhromadźenych 60 biskopow a wjele wjac hač 50000 pobožnych pućowarjow.

Samo francozske njewěriwe a njepřećelske knježerstwo njeje so powšitkownoho zahorjenja wobróć mohło. Loni hakle běše zakazało, při swjatočnym čahu w Orleansu korhoj knjeżny sobu njesć, a hišće lětsa w januaru je w mjenje knježerstwa officialnje młodostny a cyle njenazhonity „profesor“ Thalamas w Parizu cyle njehańbite přednoški přećiwo tej knjeżnje měł — a nětko? Jutry je tesame knježerstwo wulku postawu knjeżny, kotraž bě hač dotal w někajkim kuće wulkoho hrodu Louvre zaprózena stała, swjatočnje z wojerskim błyšćom do Pantheona přenjesé dało!

Nuzny móšt.

Stawiznička za swjedźeń Zakitarstwa swjatoho Józefa.

(3. njedźelu po Jutrach.)

W Sewjernej Americy leži stat Kanada. Přichez njón mócna schěroka réka Lorenco běži, kotraž ma najwjacy wody w tym dźěle swěta. Wona z hobrskich jězorow, wosebje Erie a Ontario, pschikhadża a so w Lorencowym zaliwje do atlantiskoho oceana wuliwa. Po cyłej Kanadże rozpjeschenych pschez 2 milionaj katholikow bydli, kotřiž z wjetschoho dźěla swoje nabožne winowatosće swěrnje dopjelnjeja.

Nimale srjedź rozschěrjenoho kraja, wysche Pětrowoho jězora, je nahladne město, kotrež so tehdom lěto a dale rozschěrjesche. Katholska wosada měješe tehdom, hdyž so tudy powědany podawk sta, drje katholsku cyrkwičku. Ta pak běše pschemaka a khudušcka. Wona hischće z tamnych časow pokhadźesche, hdyž so prěnje sydlischća tam zakožowachu, a bě drjewjana. Tohodla katholska wosada wobzamkny, nowu, wulku a krutu cyrkej z kamjeni natwarić.

To běchu jenomyslnje wobzamkli; tola wotmysł bě čežki a waženy. Pschetož w tamnych krajinach drje je wjele drjewa, su hobrske schtomiska a tohodla tunje twarske drjewo, ale žane kamjenje tam njemějachu. Te dyrbja so z tamnoho brjoha hobrskeje réki pschiwožować, a to jara wjele próch a pjenjez žada. Najprjedy dyrbja kamjenje dołhi puć ze skalow hač k réčnomu brjohej wozyć, potom je na łódźe abo skalwy nakładować, zo bychu je pschez pokdra hodźiny schěroku réku hač na tón brjoh pschewjezli. A tak dołhoho mosta tam njeje.

Tola to wschu katholskej wosadze dowéru njewza. Woni na zymu čakachu, kotraž dźeń je runje w Kanadże surowa. To tam wschu zmjerznje, samo wulkotny wodopad Niagara. Réka tak kruče zamjerznje, zo móža po njej z najcežschimi wozami jězdźić. Tu pschileżnosć chcychu katholikowje wužić a wschě kamjenje na swój brjoh pschewozyć. Te běchu hižo nakamane a na tamón brjoh zwožene. Wschu na krutu zymu čakasche.

Zyma pschińdże — běsche léto 1881—1882; tola žadyn łód njepschinjese, běsche njewschědnje mika zyma. Pschi brjohach so trochu lodu tworjesche, na krótku khwilu też ćeńka lodowa pschikrywka dźěl réki wodźe — potom pak bě po wschim. Njeměrna réka swoje žołte mazane žołmy k morju walesche, žanoho lodowoho mosta njećerpjesche. Tak zańdże november, december, januar, februar; hižo bě so měrc započał a w krajinach za čichim wschu tajesche. Tak bě wschu nadźija zničena.

Móžemy sebi myslić, kak tej wbohej wosadze bě, kotraž bě hižo telko woporow pschinjesła. K tomu pschińdże wusměšchenjo jich pschećiwnikow, wosebje methodistiskich předarjow, kotřiž prajachu: Bóh sam pokazuje, zo katholskeje cyrkwje njerodźi, dokelž runje w tym ćěce prěni króć po dołhim času réky zamjerznyć njeda.

Tuž zwoła katholski farař swoju wosadu na prěnju njedźelu měrca a namjetowasche, zo chcedźa so wschitcy na swjatoho Józefa wobroćić, zastarańerja Zbóžnika, luboho pomocnika, zastupnika a zakitarja cyrkwje Bożeje na zemi, zo by tón za nich Boha prosył. „My dźěn chcemy“, doda farař, „joho bóžskomu Synej dostojny dom tworić, tuž nas tola wón, čěsla z Nazaretha, wopuschćić njemóže.“

To wschitkich zahori. Hnydom so porjad postaji, po kotrymž mějachu so zjawne zhromadne próstwy dokonjeć, tak zo njepschestachu wodnju a w nocy; tři, schtyri, pjeć dnjow so modlachu.

Na schestym dnju z dobom zyma, a to cyle njewschědna za tón čas, zastupi a dale a bóle pschiběrasche. Réka so z lodom a schkrutami, kotrež z hornich jězorow (Michigan-, Huron- a Eriejězora) pschipkowachu, pschikry. Te so tam zahaćichu a do so zamjerznychu. Pospyty z hrjadami a klocami pokazachu, zo lód na sta metrow balako dźeržesche. Nazajtra pak, w nocy z wutory na srjedu tak surowa zyma zastupi, zo mójachu sebi pschez cyku réku jěć zwěrić. A hlej, dźeržesche! To bě srjedu, na dnju, kiž je swjatomu Józefej poswjećeny.

Hnydom z ranja zhromadźichu so wschitke wozy — też druhowěriwi běchu rady na pomoc pschijěli — wokoło katholskeje cyrkwje. Ludźo we swojej dźěłanskej drasće najprjedy na Božu mschu dźěchu, kotraž so k česći swjatoho Józefa swjećesche, zo by wschu so derje poradźiło — a potom so te sta wozow na puć nastajichu. Zbožownje hač k tamomu brjohej dojědźechu, nakładźechu wozy z kamjenjemi a pschewjezechu je. Tak to cyły dźeń dźěsche. Nuzny móšt, kotryž bě Bóh na zastupnu prósstwu swojoho swjatoho zastarańerja ludźom schěroko dosć natwarił, dźeržesche, tak zo mójachu

wschě ćeže so pschewozyć, a spody pluskotachu žołmy mócneje rěki. Tež bruhowěriwi a wobydlerjo na tamnym brjozy mějachu to za džiw Boži, a praschachu so, hač směđža tež woni lodowy móst wužić, měnicy, zo je Bóh jeno tym móst natwarił, kotryž běchu so modlili.

Wječor běchu wschitke kamjenje na tón brjoh zwožene. Twar cyrkwje bě zawěšćeny.

Hižo w nocy so lód z mócnym ropotom zas pschekama a hibać poča, a rano zas so mutne žołmy k morju dale walachu.

Cyrkej pak hnydom twarić počachu a 14. augusta 1882 bě hižo pod tšěchu. Wona bu poswjećena k česći swjatomu Józefej, zakitarjej wosady, tiž bě jej pola Boha pomoc wuprosyła.

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšćina.** K jutram lětušchoho léta su schtyri stipendije Dr. Jana Maroweje fundacije wuprózdnjene, mjenujcy dwoje po 240 hr. za studowacych na universitach (započina so hižo z dwěmaj poslednimaj létomaj gymnasija), jene po 150 hr. za studowacych na gymnasijach abo akademijach, a jene po 90 hr. za rjemjeslniskich wučownikow. Stipendium móža jeno katholscy Serbja dóstać, a to najprjedy z njeboh Marowoho pschećelstwa, potom z Njebjelčanskeje wosady, a potom z Łužicy z cyła. Próstwy wo stipendium maja so pisomne na tachantske konsistorium w Budyschinje hač do 30. meje zapóstać a ma so pschipokožić narodne wopismo (dopokazowace krejne pschećelstwo), kaž też censury a wopismo pschistojnoho zadžerženja. Schtóž chce stipendij dóstać, dyrbi być Serb.

3 **Budyšćina.** Mejski nyschpor budže so w serbskej farskej cyrkwi po znatym waschnju wotměwać, na njerunych dnjach serbski a na runych němski; potajkim ze serbskim nyschporom so započina a potom so wotměnja. Dźěławe dny je nyschpor wječor 1/2 8 hodźin, na njedźelach a swjatych dnjach pak wječor w 6 hodźinach.

3 **Budyšćina.** 3 1. haprylom 1910 po postajenju němskoho kejžorstwa po cyłym němskim kejžorstwje tak mjenowany oktroi abo měšćanski dawk na twory, kotrež so pschiwožuja, spadnje. Město Budyschin z tym 42000 hr. létnych dochodow zhubi. Něšto so za tym slědźi, kak mohł so tutón njedostatk w dochodach města wurunać, hač trasch pschez dawk na pschirostk płaćizny potwarjenych abo njepotwarjenych ležownosćow.

— 3 Krakowskim nawěschtkom su so też druhe časopisy hižo zaběrałe, wotradźeja, so z tutej tworu črijow nasadźować, tuž njemóžemy hinak, hač čitarjow Posoła tola kedžbnych činić, zo njebychu hakle z tutym nutspadnyli a pjenjezy njetrjebawschi preč mjetali. (Hladaj pschisłomnjenjo mjez dźensnischimi nawěschtkami.)

— Wot dźensnischoho dnja, 1. meje, płaći létni jěždny plan železnicow, kotryž je w dźensnischim čisle 7. strony wotćischćany, a to hač do 30. septembra 1909. Činimy ćešćenych čitarjow na to kedžbnych, zo su so někotre pschemenjenja stałe.

Z **Małoho Wjelkowa.** Hłownu zhromadźiznu wotmě tu zańdźenu njedźelu tudomne nalutowarske towarstwo. Na 40 sobustawow bě so zešło. Předsyda Młynk-Ćemjerčanski nawjedowaše zhromadźiznu. Pokładnik a zličbowar Manjok-Libuchowski přednjese zličbowanjo zańdźenoho léta. Dokhodow měješe nalutowarnja 137664 hr. 51 pj. a wudawkow 130304 hr. 29 pj., tuž wosta zbytka w pokładnicy 7360 hr. 22 pj. Bilanca pak poda slědowace: aktivow 157524 hr. 47 pj. a pasivow 156414 hr. 31 pj., potajkim dobytka 1110 hr. 16 pj. Dobytk bu rozdźěleny po statuće 2/3 ze 740 hr. 10 pj. załož. fondej, wot zbytka hišće 20 % z 75 hr. 20 pj. reservnomu fondej, a skóńčny zbytk 471 hr. 39 pj. so specialnomu reservefondej připokaza, z kotrohož móže potom towarstwo zasy sebi pjenjezy po potrěbnosćach brać za nuzne wudawki.

Kubler Krawc-Khelnjanski namjetowaše, zo by towarstwo też zasy „Hospodar“ za sobustawow płaćiło. Wo tutym namjeće živa rozmołwa nasta, tola namjet při wothłosowanju spadže, dokelž towarstwo změje nětkle dla wšelakich podawkow hišće mnohe wudawki. Naposledku měješe wučeř Sommer jara zajimawy přednošk wo bitwje pola Budyšina.

Z **Khrósćic.** Fiat lux — budź swětło — tak praji abo sebi z najmjeńša mysleše tamny, kiž srjedu před tydźenjom pola Wjeńkec zhromadźenym kedźbliwym posłucharjam rozłoženje, kak by było, hdy bychu so Khrósćicy w elektriskim wobswětlenju na wječorach pokazowałe. Tuž kiwa nam nowe wobswětlenjo, z najmjeńša za naše statoki. A z wotkel ma nam nowe wobswětlenjo zeskhadźeć? To je Połčnica, na puću přez Halštrow. Naši ludźo chcedźa sebi w dobrej khwili hišće cyłu wěc rozmyslić, prjedy hač do toho zwola, zo nowe swětło so zjewja nad Khrósćicami. Kaž kóždе druhe rozswětlenjo, pak z knihow w dołhich studijach, pak na techniskim abo praktiskim puću, cyle darmo njeje, tak też tute nowe wobswětlenjo, kotrež dyrbi našu wjes w cyle nowym, cyle druhim swětle pokazać, tak tunje njebudźe, jeli dyrbi też druhe ratařske dźěło z elektriskej mocu so stać: kaž młóćenjo atd. Tola naši ludźo sebi praja, štož je druhdźe možno, kaž w Ćemjerćach, čohodla nic też pola nas? To su ći, kotřiž chcedźa nowočasne wunamakanja a naprawy nałožeć we swojim domje, a tak w kulturje postupować. Tola su też tajcy, kotřiž su konservativniši a mjenja: tak dołho je šło, čohodla nic dale? Štó dobudźe? Wočakńmy, wšak mamy khwile.

Z **Khrósćic.** Minjenu njedźelu měješe „Serbosław“ swoje měsačne posedźenjo. Knjez wučeř Kral poda nam nekrolog wo njeboh fararju Dučmanu, kiž sebi zasłuži, zo so joho mjeno stajnje w towarstwje z česću mjenuje, wšak je za tute towarstwo wosebje so zajimał a zhrěł, jomu mjeno podał a towarstwowe wustawki su na zakładze Drježdźanskeje Jednoty wudźěłane. Towarstwo da za zemrětoho Božu mšu swjećić. Knjez kapłan spominaše na njeboh propsta P. Leopolda, nam rozłožejo joho lubosć k serbskomu ludej a zrozymjenjo za serbske zaměry. Knjez najeńk Rynč-Worklečanski přednošowaše wo neplach, štož je so přitomnym jara spodobało, dokelž, kaž knjez předsyda měnješe, neple jěmy rano, jěmy připołdnju a jěmy wječor. Kotry je najlěpši nepl? Mnozy chcychu to wědźeć. Knjez Rynč derje wotmołwi: to je tak, kaž při prašenju, kotra je najlěpša cigara. To so njehodźi tak lohcy rjec, hdyž znajemy přez 500 družinow. Hłowne prašenjo zwostawa přecy: k čomu chcemy neple měć, hač k jědźi, k sadźenju, k plahowanju, k předawanju, za skót abo k pospytam, kotre so za našu zemju najlěpje přihodźa. Tola dosć wo tym, wšo njesměmy prajić, wšak bě přednošk jenož za přitomnych, druzy so njech dale naprašuja.

Knjez kapłan rěčeše wo serbskich wašnjach, z prěnjej meju zjednoćenych — wo khodojtach a jich palenju, wo stajenju mejkow a meje, dźiwajo na druhe słowjanske kraje a tamne nałožki. Z kónc přednoška poréča hišće wo zrudnych procesach w srjedźnym wěku, kotrež přećiwo khodojtam so wotměwachu, wotpokaza poroki, jako by katholska cyrkej tomu połčkowała, spominajo na zasłužby jesuity ze Spee, kiž je čas swojoho žiwjenja přećiwo tomu přiwěrkej a tajkim procesam wojował.

Přichodna zhromadźizna budže njedźelu 23. meje po mejskim nyšporje. Tři krótke přednoški su přilubjene, dokelž ludźo maja radšo krótke přednoški a krótke předowanja, za to dlěje rozpominanja. — Na zasywidźenjo — prawje bohaće přińdźće!

Z **Ralbic.** Njedźelu 25. hapryla wječor w 7 hodźinach wuhotowa nam naše spěwarske towarstwo »Lilija« rjany spěwny a zabawny wječor. Hosćo běchu z blizka a z daloka přišli, dokelž rjane słónčne nałetne wjedro dźěn won wabješe. Z Kulowskich, Njebjelčanskich, Klóštrskich, Khrósćanskich, Budyšskich, Njeswačidlskich a Rakečanskich stron běchu přećeljo a lubowarjo serbskoho spěwa a zabawy do Ralbic přikhwatali. Wot našich serb-

skich towarstwow běchu tam zastupjene, štož smy widźeli: Rakečanska »Lipa«, Njeswačidłčanska »Jutrnica« — tuta officielnje přez 10 sobustawow, kotřiž mějachu swoje znamješka —, a Khrósćanska »Jednota«.

Hdyž bě so sala Šołćic herbskeje grychty derje napjelniła, witaše »Lilija« hosći z 5-hłósnym měšanym khorom wot Dr. Pilka: „Witajće hólcy z daloka.“ Na to slědowaše jedyn spěw po druhim, měšany a mužski khor, solo, duet a kwartet.

Z Kocorowych spěwow přednjesechu so: 4-hłósny měšany khor: „Hale něhdźe, haj něhdźe mi różička kće“, 4-hłósnej mužskej khoraj: „Na hory, na hory hić lubi so mi“ a „Po polu, po zelenej holi“, kotryž khor so wosebje rjenje a wumjelscy spěwaše. Tenorowe solo „Ja swěrny Serb a syn sym serbskoh' rodu“, słowa J. Cyža, spěwaše ze znatej wustojnosću Jurij Čornak z Ralbic, ale bě słyšeć, zo bě joho hłós hižo přejara napinany. Wosebje spodobaše pak so nam tež, zo bě mjez mnohimi spěwami tež jedyn narodny hłós, za 4-hł. měšany khor wot Dr. Pilka zestajany: „Wóršulka hišće swěćeše“. Narodne hłosy a ludowe spěwy přecy rady słyšimy, byrnjež bychu so husćišo spěwałe. Dalše spěwy, kotrež nam »Lilija« hišće ze swojimi rjanymi a jasnymi hłosami poskićešc, běchu: „Moja njezapomnička: Do twojej' lubej wóčkow zhladuju“, P. D.-Jadrowskoho 4-hłósny mužski khor ze solom tenora, kotrež Jurij Čornak spěwaše, „Maćeřny rowčk: Pod křižom drjewjanym“, Krawcowy 4-hłósny měšany khor, mužski kwartet: „Nóc ćicha hona wodźewa“, „Holiča dobre zmyslenjo: Ach spominaj na mnje“, duet za sopran a tenor, jara derje spěwany wot Jakuba Čornaka z Różanta a Hańže Kubašec ze Šunowa, 4-hł. mužski khor P. D.-Krasinskoho: „Moja luba lubka najlubša“ a Słodeńkowy 4-hł. měšany khor: „Mužik: Już kwětaški sej drěmu“. Tola wječor njedyrbješe jenož spěwny, ale tež zabawny być. Tuž so nam M. Andrickoho žortna hra: „Bosćij Klibora, ryjeř złota z Mexika“ předstaješe, kotraž hra drje njebě jara dołha, ale přihotowaše připosłucharjam dosć směcha a zabawy, kaž bě słyšeć. Hrajerjo běchu swoje róle tež derje nawuknyli a runje tak derje přednjesli.

Tak je nam »Lilija« zasy rjany spěwny a zabawny, ale tež ryzy serbski wječor wuhotowała a je pokazała, zo přecy dale dźěła a so prócuje a tež na sobustawach přiběra. Spěwarjam a spěwaŕkam, kaž tež hrajerjam wupraji hižo knjez wučeŕ Słodeńk na swjedźenju horcy dźak, ale tež tu hišće jónu jim wšitke naše připóznaćo wuprajimy. Njech »Lilija« ze wšitkimi druhimi našimi serbskimi spěwaŕskimi towarstwami dale zhromadnje dźěła a nam často tajki serbski wječor přihotuje.

Z klóstra Marijneje Hwězdy. Hdyž nam hižo poslednje čisło „Posoła“ žiwjenjoběh njeboh propsta Leopolda Schneidera poda, tuž njech so tu tež z krótka hišće spomni na joho pohrjeb, dokelž tydźenja bě Posoł hižo wězo hotowy, hdyž z pohrjeba dom přińdźechmy. Pjatk 23. hapryla hibaše so w klóštrje wšitko z ludźimi w žarowanskich drastach, chcychu dźěn hišće zemrětomu knjezej propstej, kotrohož mějachu tak lubo, posledniu česć wopokazać. Čěło bě w joho wulkej jstwi wustajene, z mnohimi wěncami wobkładźene; kaž by ćiše dremał, tam leže, čorno-módre nohće dopomnjachu na to, zo bě knjeza propsta Boža ručka zajała.

W 9 hodź. bu čěło we swjatočnym ćahu do cyrkwje njesene, hdźež bě najprjedy pohrjebna swjatočna Boža mša, kotruž měješe knjez prior P. Malachias Stingl z Ossegga. Po Božej mši wotměchu so dlějše wobrjady a pohrjebne paćerje a psalmy po wašnju cisterciskoho rjadu. Na to bu čěło k rowej njesene, na 32 duchownych běchu we swjatočnym ćahu, mjez nimi tež zastupjerjej tachantstwa, knjezaj Monsign. Skala a scholasticus šulski radźićel Löbmann, tež rektor redemptoristow w Filipsdorfje a guardian kapucinow w Rumburgu běštaj přikhwatałoj. Nimo toho běchu tam tež wokrjesny hejtman v. Craushaar z Budyšina, hamtski hejtman v. Erdmannsdorf, měšćanosta Feig, šulski radźićel a wokrjesny inspektor Dr. Hartmann a zapósłanc Rentsch z Kamjenca a druzy, kaž wulka syła ludźi, kotřiž luboho zemrětoho knjeza přewodźachu. Při rowje spěwachu dźěći wustawa rjany hnujacy spěw, a poslednje pohrjebne modlitwy buchu wot duchownoho z wotmołwjenjami klóštrskich knježnow wuspěwane. Wulke płakanjo nasta wosebje, hdyž zemrětoho knjeza do rowa kładźechu. Nětko wotpočuje tam na małym zahkowanym pohrjebnišću klóštrskich duchownych při domje Božim, hdźež hižo wjacy joho sobubratrow městačko namakachu. Njech wotpočuje w měrje a wěčne swětło swěć jomu; nam pak wostanje njezapomnite joho wopomnjećo, dokelž bě dźěn naš lubowany a wjelečesćeny knjez propst P. Leopold Schneider.

W **Prazy** je minjeny tydźeń wučeŕ wjetšoho dźěła našich sakskich duchownych, knjez dwórski radźićel Dr. Leo Schneedorfer, professor na němskej theologiskej fakulće a jeje senior, swój 70. narodny dźeń swjećił. Wjelelubowanomu wučerjej akademiscy wučomcy pyšnu ovaciju wuhotowachu. Čitarnja běše krasnje z kwětkami pyšena. Theolog Gebert w krasnej horliwej rěči zasłužby tak powšitkownje lubowanoho wučerja wuzběhowaše wopominajo dołhe lěta (na wšě 35 lět) joho spomožnoho skutkowanja na Pražskej universiće, a najwutrobniše zbožopřeća wšěch studentow wupraji. Zhromadźeni z woprawdźe elementarnym zapalom tutym słowam přihłosowachu. — Knjez professor, kotrohož pokornosć a luboznosć při hłubokej wučenosći a nutrna wěriwosć a pobožnosć je tak mnohim znata, běše cyle překhwatany z tajkej lubosću swojich posłucharjow. Z krasnej rěču wotmołwi a wuloži troji zwjazk, kotryž joho z fakultu wjaza: lubosć k swojim wulcyčesćenym kollegam, lubosć k swojim swěrnym posłucharjam, lubosć k swjatej wědomosći. — K wopomnjeću knjez professor kóždomu z tych štyrjoch lětnikow 100 krónow dari. Móceny spěw »Vivat academia« rjanu swjatočnosć wobzamkny.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Konservativni němskoho sejma za financnu reformu nowy namjet pschihotuja: Město rozschěrjenja herbnoho dawka tež na mandźelskich a dźěći, pschećiwo kotremuž su so konservativni 11. decembra 1907 jenohłósnje wuprajili, ma so dawk na pschirostk płaćizny za kejžorstwo (Reichswertzuwachssteuer) postajić. Tak je wubjerk konservativneje strony wobzamknyk. Sakscy konservativni běchu so psched krótkim we khownej zhromadźiznje za pschijeće tamnoho herbnoho dawka wuprajili. Zo to myslе konservativneje strony němskoho sejma njejsu, wo tom dwěla njeje.

Nowy namjet konservativnych by zawěsće sprawny dawk zakhować: mjenujcy dawk za to, wo čož je wobsedźenstwo na płaćiwości dobyło, potajkim za wužitk, kiž je wobsedźerjej bjez wscheje prócy pschirostk. Tak na pschd. leżownoscе, twarnischća we wschelakich městach w krótkich lětach na płaćiwości telko dobywaja, zo su nětk nětkdźežkuli 10, 20 króć a hischće wjac drózsche dyžli z wopředka. To je cyle sprawne, zo tajki zbožowny wobsedźer tež nješchto wot swojoho wužitka za kejžorstwo wotcda. Tosame płaći wo druhich zamóženjach a wobsedźenstwach, kotrež tak rjec same rostu. Za tajki dawk, wo kotrymž je so tež prjedy hižo pisało, bychu zawěsće centrum a druzy byli. Hospodarske zjednoćenstwo we swojich nowinach za njón rěči, samo tež nowiny demokratow a swobodnomyslnych wo nim sympatisey pisaja. Tuž so zda, zo by lohcy wulku wjetschinu namakał. Konservativni drje su trochu nadobnje joho wunoschk wobličili, tola sprawny so dawk być zda a wěsće wulka krócel k słónčnomu wurunanju.

Kaž so słyschi, konservativny namjet dawka na pschirostk płaćizny w zwjazkowej radźe pschihótowanca namakał njeje, dokelž wschelake jenotlive zwjazkowe staty tajki dawk same za so pschihotuja.

Liberalni su pschećiwo konservativnomu namjetej jara rozhorjeni; jich nowiny ze wschej hórkosću na konservativnych swarja, zo so či za herbny dawk njechadźa dobyć dać. — Kaž chcedźa nowische powěsće wědźeć, ma so w němskim sejmje w krótkim rozsudnje pokazać, schto z financneje reformy budźe.

— Lětuschi XX. wschonarodny eucharistiski kongreß budźe 4.—8. augusta w Kölnje. To je jako zjězd k česći najwjećischoho

sakramenta cyle nabožna swjatočnosć. Kardinal Fischer, arcybiskop w Kölnje, je wosebity pastyŕski list wo swjatočnosći wudał.

— Hrabja Gustav z Ballestrem, zapóśłanc centra w pruskim sejmje a tśeći syn něhdušchoho präsidenta exellency hrabje Ballestrema, je minjenu njedźelu na swojim kuble w Hostowje z automobilom do njezboža pschischoł a wumrěł. Hrabja Ballestrem běsche ženjeny, njeměješe pak žanych dźěći.

25 lět kolonijalneje politiki.

Minjenoho 24. hapryla běsche tomu 25 lět, zo ma němske kejžorstwo kolonije. Na 24. hapryla 1884 je mjenujcy němske kejžorstwo prěnju a najstarschu swoju koloniju Angra Pequena, sydlischćo Lüderitzowe, pod němski zakoń stajiło. Němski konsul w Kapstaće w južnej Africy dósta poručnosć, zo by to w mjenje němskoho kejžorstwa wuprajił. Po někotrym zapjeranju Jendźelska to pschija wozjewiwschi, zo je južnonawječorny brjóh Afriki hač do walowoho zarězka, wobsedźeństwo jendźelskeje kapoweje kolonije. Hischće w tym samym lěće 5. a 14. julija Nachtigal, sławny pschepućowaŕ Afriki, po hamtskej poručnosći němsku korhoj w Togo a Kamerunje w Africy postaji. W novembrje 1884 sćěhowasche Neuguinea ze susodnym archiplom, dale 1885 Marschallowe kupy a Němska Narańscha Afrika. Z tym bě prěnja a najwažnischa perioda nadmóŕskich dobyćow za němske kejžorstwo wobzamknjena. Hakle kónc dźewjećdźesatych lět pschistupichu Kiawčaw, Samoa, Karolinske a Marianske kupy. — Nasche kolonije su nam hač dotal mało wjesela pschihotowałe, za to pak wjele pjenjez žadałe. Nazhonjenjo, kotrež su zastojnicy dotal tam činili, je najlěpsche, jelizo so k wužitku bjerje. Nětčische kolonijalne zarjadowanjo na to tłóči, kolonije, tak daloko hač je móžno, na swojej samsnej nozy stajeć. K tomu móže so jeno zbožo pscheć. Domoródnych wobydlerjow tam z kschesćanskej kulturu a jeje kaznjemi pozběhnyć, z nimi człowjescy wobkhadźeć, to je najwažnischi nadawk kolonisacije. Potom drje tež skónčnje z nich wužitk za maćeŕny kraj, kiž je hač dotal jeno wopory pschinoschowac měł, pschińdźe.

Awstrija.

Nowy kultusminister je postajił, zo maja lětusche wulke prózdniny na gymnasijach a druhich srjedźnych schulach, kotrež dwaj měsacaj traja a hewak 15. julija so započinaja, lětsa hižo 8. julija so započeć. Za to maja pak swjatki wutoru zas schuln dźeržeć.

Hollandska

hischće žedźiwje čaka na pschikhad trónskoho herby. Wjesoły podawk běchu lěkarjo najprjedy za kónc měrca abo spočatk hapryla, potom na jutry pschedpowědźili. Žadyn dźiw, zo je lud počał nervosny być. Kralowa Wilhelmina je cyle strowa a so wschědnje w Haagskim kralowskim parku pschekhodźuje.

Francozska.

Parlamentarski wubjerk je mnohe a wulke njedostatki we łódźnistwje wukopał. Njeporjad, haj njeswěra na wschěch róžkach. Bóle na zdaćo a waschnja dla so dźěła, hač po krutych zasadach. We łódźnistwje su so sta milionow pschečinike. Najwjacy winy dawaja nětčischomu knježeŕstwu, kotrež je z dźěla njewuschikne, z dźěla ma cyle druhe starosće, hač spomoženjo kraja spěchowac. Parlamentarski wubjerk chce swoje wobskoržowace pismo do srjedź meje hotowe měć.

Zemjerženja

su w Madridźe a druhich městach Schpaniskeje, wosebje pak w Lissabonje a druhdźe w Portugalskej, měli. W Lissabonje na wjacorych městnach woheń wudyri; někotre cyrkwje buchu wobschkodźene; někotsi buchu ranjeni. Wschelacy wobydlerjo ze strachom w nocy na torhoschczu pschebywachu. Srjedź Lissabona a Santarema je wschelaka wjetscha schkoda načinjena. Wosebje ćežcy domapytanej pak stej měsće Benavente a Alverca, hdźež je telko khěži spadało, zo stej nimale zničenej; tež je na 40 człowjekow wo žiwjenjo pschischło. Wojacy su tam na pomoc powołani, tež kral je njezbožowne městna wopytał.

Norwegiska.

Lětsa je w Christianiji w cyrkwi swjatoho Olafa dominikan z Düsseldorfa P. Wirtz póstne prědowanjo dźeržał. Norwegski biskop Dr. Fallize bě joho k tomu pscheprosył, dokelž so tež w Norwegiskej njewěra dale a bóle wupjera. Dołho su w tym kraju lutherscy na zakładźe wěry, kotryž běchu z prjedawschich katholskich časow sebi wukhowali, kruće stali. Hischće dźensa su katholskej wěrje bliže hač sebi sami mysla. W nowischich časach pak je so počała njewěra, protestantski racionalismus, z Němskeje do Norwegiskeje nuts dobywać. Za krótki čas tam něťko hižo tak daloko su, zo so na theologiskej fakulće Christianiskeje university hoła njewěra wuči, haj, zo so samo na klětkach statneje cyrkwje kschesćanske zakładne wučby, kaž swj. Trojica, wočłowječenjo Syna Božoho, pad hrěcha a wumoženjo, woprawske horjestaćo Khrystusowe, skutkowanjo sakramentow, haj, tež bóžski kharaktor swj. pisma prěje.

Lutherski lud pak so mužnje wobara. Z njesměrnymi woporami su loni swobodnu lutherskú fakultu za kubłanjo kruće wěriwych duchownych załožili, tež w časopisach za staru wěru kruće wojuja. Dokelž knježeŕstwo na boku nowotarjow stoji, dźěłaja lutheranojo kruće na dźělenjo cyrkwje wot stata, a pschi tom samo žadaja, zo dyrbja tež katholikojo dźěl prastaroho katholskoho cyrkwinskoho zamoženja dóstać, kotrohož dokhody je dotal statna cyrkej sama trjebała. Jich katholska cyrkej w Norwegiskej w tutym bědźenju swěru podpjera. Tohodla je tež P. Wirtz we swojich póstnych prědowanjach zakładne wučby kschesćanstwa dokładnje dopokazował. Katholikowje a protestantowje z črjódami na prědowanja khwatachu. Na wschitkich stronach so měschnikej wobswědčuje, zo je swój nadawk hač nanajlěpje wuwjedł. Katholscy hižo dawno za tym žadaja, zo bychu dominikanojo tež w jich kraju so zasydlili.

Bołharska

je nětk cyle swobodne a samostatne kralestwo. Wulkomocy su jena po druhej swoje pschipóznaćo wuprajiłe.

Turkowska.

Młodoturkowska strona je dobyła. Sultan Abdul Hamid II. je wotsadźeny. Mohamed V. je za turkowskoho kejžora wuwołany a je hižo pschisahu na wustawu złožił. To je wobsah podawkow w Konstantinople za krótki tydźeń. Pschewrót pak je wjac krewje jako wopor žadał, dyžli bě so wočakowało. Młodoturkowske wójska běchu ze Saloniki a druhdźe psched Konstantinopl pschićahnyłe a woblěhowachu Stambul. Póndźelu nacionalna zhromadźizna wupraji, zo je nuzno pscheměnjenjo na trónje.

W nocy k wutorje so někotsi officirowje, mjez nimi Enver Bey do Yldiza, sultanowoho hrodu podachu, sultanej wolu luda wozjewichu a joho proschachu, zo by jich sćěhował, bjez toho zo by so móc trjebać měła. Sultan Hamid wot wschitkich swojich dotalnych podwolnych słužownikow a lizakow wopuschćeny, jeno hischće wot něhdźe tsjoch swěrnych wobdaty, widźesche, zo pomocy za njoho njeje. Tuž wotmołwi, zo je k tomu zwólniwy, jelizo so jomu žiwjenjo zawěsći. Potom sultana z někotrymi słužownikami na łódź dowjedźechu a do Ćeragana pschewjezechu.

Wutoru dopołdnja zeńdźe so nacionalna zhromadźizna do tajnoho posedźenja a wobzamkny, scheika ül islam (najwyschschoho duchownoho) žadać, zo by nabožne wobrjady za wotsadźenjo sultana dopjelnił. Na to tón „fetwa“ (wusud) wudźěła, kotryž rěka:

„Hdyž kalif wěriwych swěrnych poddanow do wuhnanstwa sćele, hdyž kóncowac a morić dawa, njeměry a zběžki mjez ludom zawinuje, hdyž pschisahu łama, a hdyž skónčnje lud wupraja, zo joho knježeŕske prawa wjac pschipóznawać nochce, maja zastupjerjo ludu rozsudźić, hač chcedźa knježerja wotsadźić abo jomu radźić, zo by so sam wotrjekł.“

Mjez tym so deputacija zapóśłancow k trónskomu naslědnikej Reschadej (sultanowomu bratrej) poda z próstwu, zo by žadanjo ludu dopjelnił. Reschad wotmołwi, zo pscheća ludu z radosću dopjelni.

Nětko měješe sejmowa zhromadźizna druhe tajne posedźenjo, w kotrymž so „fetwa“ pschedčita, na čož so präsident Said zhromadźiznu praschesche, schto wobzamknje. Zhromadźizna jenohłósnje Abdula Hamida wotsadźi a Mohameda Reschada za sultana wuzwoli.

Popołdnju w 3 hodź. nowy sultan z wozom pschijědźe a bu w sejmowni wot wobeju präsidentow powitany. Scheik ül islam wuspěwa modlitwu a nowy sultan pschisahu na wustawu złoži. Z kanonow so 101 króć wutsěli a so cyłomu městu z tym wozjewi, zo je nowy sultan na trón stupił jako Mohamed V.

Prjedawschi sultan Abdul Hamid je schtwórtk w nocy z extraćahom do Saloniki pschijěł; z nim 11 žonow, 2 pryncaj a 6 wosobow joho prjedawschoho dwórskoho stata. Wón bu do ville Allatini pokazany. Wojacy hród kruće stražuja.

W Małej Asiji

Turkojo surowje kschesćanskich Armenow pschesćěhaja: pala a morduja a žadławje pschećiwo nim zakhadźeja. Najhórje je

w měšće Adana, hdźež su tysacy morjenych. Guardian franciskanow we swjatym kraju je italsku łódź k zakitej misionow w Ladikije na pomoc wołak. Do Beiruta je 5000 armenišćich ćěkancow pschischło. Dwaj turkowskej regimentaj z Mersiny w Małej Asiji staj do Adany pschićahnyłoj a tam pschećiwo Armenam njewuprajiće zakhadźałoj. W provincy Adana je hač dotal na 30000 ćłowjekow morjenych. Też Europjanam je tam njeśmérna schkoda načinjena. — A schto europske wulkomocy? Hdźe te su, zo bychu tajkim njeśutkam zadźewałe?

Wšelčizny.

* Z małeje železnicy. Předstojićeŕ stacije: „Čohodla dha dźensa za ćah powjaz nimaće?“ — Wjednik ćaha: „Žona lokomotivnoho wjednika wšak ma dźensa płokanjo.“

* Za tym hač. Cuzbnik: „A wy sće zbožowna mać tych wósom dźěći?“ — Mać: „Nětkle runje haj, přetož wone wšitke spja!“

* Na dompuću z kwasa. Mužej, kiž je so khětro wotunkał, je kłobuk z hłowy padnył. „Žona“, praji wón, „zběhń mi mój kłobuk!“ — Žona: „Ja so ći wohladam. Zběhń sebi jón sam.“ — Muž: „Moje dla, ale potom móžeš naju wobeju zběhać.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: D. Rudolf, Emila H. Šołty, majora w Budyšinje, s.

Khrósćicy. Křćeni: Mikławš, Mikławša Čocha, žiwnosćerja we Wětenćy, s. — Hana Marija, Jakuba Šandy, žiwnosćerja w Jasenćy, dź. — Jurij, Pawoła Šěraka, murjerja w Smječkecach, s. — Hana, Jurija Rachele, murjerja w Nowych Bóšicach, dź. — Hańža, Mikławša Lebzy, skałarja w Kukowje, dź. — Hana Marija, Pětra Nowaka, korčmarja w Lejnje, dź. — Madlena Monika, Michała Krawčika, žiwnosćerja we Worklecach, dź. — Marija Hańža a Jurij Pawoł, Jurija Miča, žiwnosćerja w Dobrošicach, dwójnikaj. — Hana Madlena, Jakuba Šimelki, žiwnosćerja w Dobrošicach, dź. — Jakub, Michała Šołty, skałarja w Swinjařni, s. — Hana Monika, Mikławša Rynča, žiwnosćerja w Jaworje, dź.

Wěrowanaj: 27. hapr. Michał, m. s. Jakuba Krawzy, žiwnosćerja w Smječkecach, z Mariju, m. dź. Pětra Bětki, žiwnosćerja w Kozaricach.

Zemrěći: 4. hapr.: Jurij Šanda, khěžkař w Jasenćy, 69 l. 11 m. 3 dn. — 5. hapr.: Jurij Franc, Mikławša Kronsa, khěžkarja w Horje, s., 16 dn. — 7. hapryla: Viktoria Hana Marija Sieberec, konventualka w klóštrje Marijnej Hwězdźe, 63 l. 4 m. 26 dn. — 10. hapr.: Marija, zaw. mandź. † Jakuba Šramy, žiwnosćerja w Khrósćicach, 78 l. 1 m. 26 dn. — 13. hapr.: Rudolf, Jurija Kurjata, korčmarja w Pančicach, s., 1 l. 9 m. 17 dn. — 15. hapr.: Mikławš, Mikławša Čocha, žiwnosćerja we Wětenćy, s., 12 dn. — 20. hapr.: P. Leopold Richard Schneider, propst w klóštrje Marijnej Hwězdźe, 41 l. 3 m. 20 dn. — 27. hapryla: Jurij Wósky, kubleŕski wumjeńkař we Swinjařni, 77 l. 5 m. 4 dn. — 28. hapr.: Michał Mróz, žiwnosćeŕ we Wudworju, 55 l. 1 m. 1 dź.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 478. Jurij Kubanja w Margretenhau; 479. twarski wjednik J. Wjesela w Kielu; 480. 481. z Róžanta: administrator P. Scěpan Kocian, cyrkw. wučeŕ Jan Rachel; 482. Jakub Serbin z Nowoslic; 483. Hana Bjeńšowa ze Sernjan; 484. Jakub Kmječ ze Smjerdźaceje; 485. Michał Mechela z Pěskec; 486. Jakub Handrik z Worklec; 487. Michał Šołta z Hórkow; 488. Pětr Nowak z Hory; 489. 490. z Pozdec: Jakub Wjeńka, Michał Handrik; 491.—493. z Wutołčic: Marija Deleńčkec, Michał Čemjera, Jakub Pjetaš; 494. 495. z Baćonja: Marija Smolina, Michał Pjech; 496. 497. z Haslowa: Jakub Měrčink, žiwnosćeŕ, Ernst Běrmich; 498. Jan Handrik ze Sulšec; 499.—501. z Nowoho Lusća: Pětr Šołta, Michał Měškan, Jakub Herrlich.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: J. Kubanja w Margretenhau 2 hr.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: J. Wjesela, twarski wjednik w Kielu 40 pj, N. N. z Hory 1 hr., po † Mariji Šraminej z Khrosćic 50 pj.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: N. N. z Hórkow 1 hr.

Za terciarow: Zemrěła: Marija Šramina z Khrósćic. R. i. p.

Za **nawěštk** čo. **85** w **17.** čisle Posoła, nastupacy »**4 pory črlji za jeno 8 hr.**«, njemóžemy rukować, zo su tam wozjewjene črije też woprawdźe krute a pjenjez hódne. Nawěštk bu připósłany — kaž słyšimy, su pola podobnych wonkownych nawěštkow tola spodźiwne nazhonjenja činili!

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Wićne płaćizny:

	w **Budyšinje** 24. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w **Kamjencu** 29. hapr. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	19	26	19	55	19	55	19	98
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	36	12	80	13	38
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	14	11	90	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	11	33	11	50	11	50	11	75
Rožka, nowa	8	25	8	35	8	—	8	30
Ječmjeń	9	50	10	10	8	50	10	—
Wows	9	30	9	60	9	—	9	20
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	11	50
Běrny	2	50	2	70	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	50	20	25				
Ržana muka	9	25	14	—				
Syno	3	50	3	80	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	—	4	20	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	—	—	—	3	68
Prosata 1320 (w Kamjencu 391) jene	15	—	31	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	70	2	50	2	70
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	—	34

Pšeńčne wotruby 6,50, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny ręznoho skotu w Drježdźanach 26 hapr. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnaŕ	wot	26—41	hr.,	ręzna waha	56—77 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40	„		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40	„		48—72 „
4. Čelata,	„ „	„	„	42—53	„		72—83 „
5. Swinje,	„ „	„	„	45—53	„		59—68 „

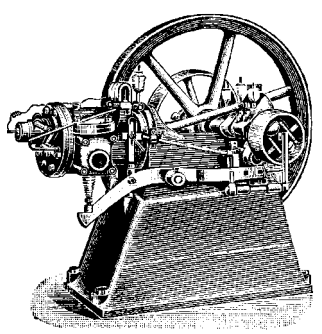

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe)
motory a lokomobile,
kaž też
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja
wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

61
Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Jězdny plan železnicow płaći wot 1. meje hač do 30. septembra 1909.

Na njedźelach a swjatych dnjach je też 4. rjadownja. ▪▪▪▪▪▪▪▪ woznamjenja, zo ma so kartka přikupić (Zuschlagskarte).

Z Drježdźan do Zhorjelca.

Wozowa rjadownja	1—4	1—3	2. 3.	1—4	1—4	1—3	1—4	D 1—3	1—4	1—4	1—3	1—4	1—4	1—4	1—3
Z Drježdźan-St.	12,20	1,30	—	6,03	7,00	8,45	8,58	10,19	12,21	3,03	5,00	5,23	8,00	9,34	10,00
Drježdźan-N.	12,30	1,45	—	6,14	7,11	8,53	9,09	10,30	12,35	3,14	5,09	5,33	8,10	9,45	10,07
Arnsdorfa	1,10	—	—	6,48	7,54	—	9,50	—	1,08	3,47	—	6,06	8,45	10,18	—
Biskopic	1,35	—	—	7,14	8,18	—	10,15	—	1,33	4,10	—	6,30	9,09	10,43	10,46
Zemic	1,41	—	—	7,21	8,25	—	10,22	—	1,40	4,17	—	6,37	9,16	10,50	—
Žičinka	1,50	—	—	7,30	8,34	—	10,31	—	1,49	4,25	—	6,46	9,25	10,59	—
Budyšina	1,59	2,36	4,15	7,46	8,43	9,46	10,45	11,27	2,04	4,39	6,05	7,01	9,40	11,16	do dale
Kubšic	—	—	4,31	7,56	—	—	10,55	—	2,14	4,49	—	7,11	9,50	11,26	
Pomorc	—	—	4,43	8,04	—	—	11,03	—	2,22	4,57	—	7,19	9,58	11,35	
Lubija	—	2,56	5,28	8,25	—	10,08	11,23	11,50	2,41	5,15	6,28	7,39	10,18	11,51	
Do Zhorjelca	—	3,17	6,38	9,03	—	10,31	12,00	12,14	3,19	5,51	6,52	8,17	10,55	12,28	

Ze Zhorjelca do Drježdźan.

Wozowa rjadownja	1—3	1—4	1—4	1—4	1—4	1—3	1—4	1—4	D 1—3	1—4	1—4	1—4	1—3	1—4	2. 3.
Ze Zhorjelca	2,00	—	4,17	—	—	8,55	7,50	11,17	2,11	2,21	4,25	6,58	8,52	9,07	11,20
Lubija	2,25	—	4,59	—	6,32*	9,20	8,36	11,45	2,36	3,07	5,08	7,43	9,15	9,51	12,48
Pomorc	—	—	5,14	—	6,49*	—	8,51	12,01	—	3,22	5,23	7,59	—	10,06	1,14
Kubšic	—	—	5,22	—	6,58*	—	8,59	12,08	—	3,30	5,30	8,06	—	10,14	—
Budyšina	2,46	3,54	5,34	6,52	7,07*	9,41	9,18	12,23	2,57	3,44	5,44	8,21	9,36	10,26	1,36
Žičinka	—	4,05	5,46	7,04	—	—	9,30	12,35	—	3,56	5,56	8,33	—	10,38	—
Zemic	—	4,15	5,56	7,14	—	—	9,40	12,45	—	4,06	6,06	8,43	—	10,48	—
Biskopic	—	4,25	6,10	7,23	—	—	10,04	12,56	—	4,17	6,15	8,56	—	11,01	—
Arnsdorfa	—	4,48	6,30	7,47	—	—	10,25	1,17	—	4,39	6,35	9,19	—	11,21	—
Do Drježdźan-N.	3,39	5,17	6,55	8,20	—	10,34	10,51	1,43	3,51	5,03	7,01	9,45	10,24	11,53	—
„ Drježdźan-St.	3,48	5,29	7,07	8,32	—	10,43	11,03	1,55	4,00	5,15	7,15	9,57	10,33	12,05	—

* Jězdźi jenož kóždu sobotu.

Z Budyšina do Wjelećina.

Wozowa rjadownja	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4
Z Budyšina	4,55†	5,56*	7,12	10,47	1,18†*	2,06	4,39	7,25	9,28
Dźěžnikec	5,03†	6,08*	7,24	10,55	1,30†*	2,14	4,47	7,34	9,36
Budestec	5,11†	6,17*	7,35	11,01	1,39†*	2,21	4,53	7,41	9,42
Do Wjelećina	5,22†	—	7,50	11,13	—	2,34	5,05	—	9,54

Z Wjelećina do Budyšina.

Wozowa rjadownja	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4
Z Wjelećina	—	6,05†	8,25	12,06	—	2,59	5,25	—	10,15
Budestec	5,09*	6,18†	8,41	12,17	12,42†*	3,17	5,42	7,50	10,26
Dźěžnikec	5,18*	6,24†	8,47	12,23	12,52†*	3,28	5,51	7,56	10,32
Do Budyšina	5,29*	6,31†	8,54	12,30	1,04†*	3,38	6,01	8,03	10,39

† Jězdźi jenož sobotu a póndźelu, kaž też swj. dny wot 30. meje hač do 29. augusta.

* Jězdźi kóždu póndźelu, abo když je tehdy swjaty dźeń, wutoru.

†* Jězdźi jenož sobotu, njedźelu a swjate dny.

Z Kamjenca do Arnsdorfa. — Z Arnsdorfa do Kamjenca.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

5,42	8,40	12,15	3,02	7,13	9,25	10,28	Z Kamjenca Do	7,35	11,19	1,59	5,42	8,49	10,12	12,21
6,03	9,00	12,37	3,20	7,34	9,46	10,52	Połčnicy	7,18	11,01	1,42	5,25	8,32	9,50	12,04
6,25	9,20	12,59	3,40	7,58	10,07	11,16	Do Arnsdorfa Z	6,54	10,38	1,20	5,02	8,09	9,23	11,44

(Khoćebuz-) Wojerecy - Rakecy - Budyšin.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

—	—	4,50	—	7,50	—	1,00	—	6,10	—	Z Khoćebuza . do	8,50	—	12,22	—	5,25	—	11,08	—	—	—	—
—	—	5,55	—	8,40	—	1,37	—	6,45	—	„ Petershajna . do	8,08	—	11,50	—	4,50	—	10,20	—	—	—	—
—	—	6,53	—	9,50	—	2,24	—	7,33	—	do Wojerec . . z	7,10	—	11,02	—	4,02	—	9,20	—	—	—	—
4,10*	—	7,04		10,05		2,31		7,41		Z **Wojerec** . do	6,57		10,57		3,57		9,07		12,51*		
4,17*	—	7,11		10,13		2,38		7,48		„ Němcow . . z	6,51		10,51		3,51		9,01		12,45*		
4,25*	—	7,19		10,23		2,46		7,56		„ Kulowa . . „	6,43		10,43		3,43		8,53		12,37*		
4,32*	—	7,26		10,37		2,53		8,03		„ Hóska . . „	6,36		10,36		3,36		8,46		12,30*		
4,39*	—	7,33		10,45		3,00		8,10		„ Zdźarow . . „	6,29		10,29		3,29		8,39		12,23*		
4,46*	—	7,40		10,53		3,07		8,17		„ Komorowa. „	6,22		10,22		3,22		8,32		12,16*		
4,52*	—	7,46		11,01		3,13		8,23		do **Rakec** z	6,15		10,15		3,15		8,25		12,09*		
5,07	—	7,50		11,12		3,24		8,25		z **Rakec** do	6,10		10,13		3,10		8,20		11,44		
5,15	—	7,57		11,19		3,31		8,33		„ Šešowa . ze	6,03		10,06		3,03		8,12		11,46		
5,23	—	8,05		11,27		3,39		8,40		„ Njeswačidła . „	5,55		9,58		2,55		8,04		11,38		
5,33	—	8,14		11,35		3,48		8,49		„ Khasowa . . „	5,46		9,49		2,46		7,53		11,28		
5,39	—	8,19	10,45	11,40	2,13	3,53	7,35	8,54	9,41	do **Radworja** z	5,40	8,25	9,43	12,07	2,40	4,26	7,46	9,01	11,22	11,49	
5,44	7,05	8,21	10,51	11,41	2,17	3,55	7,44	8,55	9,42	z **Radworja** do	5,38	8,18	9,41	12,03	2,39	4,21	7,44	8,53	11,16	11,48	
5,55	7,15	8,31	11,01	11,53	2,28	4,08	7,54	9,05	9,53	„ Mał. Wjelkowa z	5,29	8,08	9,32	11,54	2,30	4,10	7,35	8,44	11,06	11,39	
6,03	7,23	8,38	11,08	12,00	2,36	4,15	8,01	9,12	—	„ Židowa . . „	5,21	8,00	9,24	11,45	2,21	4,00	7,27	8,37	10,58	—	
6,08	7,27	8,43	11,13	12,05	2,40	4,19	8,06	9,17	—	„ Ratarjec . . „	5,17	7,55	9,20	11,41	2,17	3,56	7,22	8,33	10,53	—	
6,15	7,34	8,50	11,20	12,12	2,47	4,26	8,13	9,24	10,07	do **Budyšina** . z	5,10	7,48	9,13	11,34	2,10	3,49	7,15	8,26	10,45	11,24	
7,50	—	11,13	2,34	2,34	5,05	5,05	9,54	9,54	—	do Wjelećina . z	—	†6,05	8,25	—	12,06	2,59	5,25	5,25	10,15	—	
9,03	9,03	10,31	†12,14	3,19	5,51	5,51	10,55	10,55	12,28	do Zhorjelca . z	2,00	4,17	7,50	8,55	11,17	2,21	4,25	6,58	9,07	—	
8,20	—	10,34	1,43	1,43	3,51	7,01	9,45	10,24	11,53	do Drježdźan-N. z	1,45	6,14	7,11	10,30	12,35	1,23	5,33	5,33	8,10	9,45	
8,32	—	10,43	1,55	1,55	4,00	7,15	9,57	10,33	12,05	do Drježdźan-St. z	1,30	6,03	7,00	10,19	12,21	1,13	5,23	5,23	8,00	9,34	

* Jězdźi jenož sobotu. † Jězdźi jenož na prěnim a poslednim dźěławym dnju w tydźenju. • Jězdźi jenož sobotu.

• ○ Jězdźi jenož 2. a 31. meje, 4. julija, 1. augusta a 5. septembra.

Ze Žitawy do Zhorjelca.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

Rjadownja	1—4	1—4	1—4	1—3	2. 3.
Ze Žitawy do	5,49	7,40	10,32	11,49	3,55	8,25	11,09
Wostrowca	5,26	7,09	10,07	11,25	3,30	8,00	10,46
Rusdorfa Ze	5,20	7,14	10,01	11,19	3,25	7,54	10,41
do Žitawy	4,56	6,49	9,37	10,53	2,58	7,30	10,15

Ze Zhorjelca do Žitawy.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

Rjadownja	1—4	1—4	1—4	1—3	2. 3.
Ze Zhorjelca do	8,19	11,14	2,27	5,01	7,33	9,08	12,00
Wostrowca	7,49	10,45	1,58	4,24	6,59	8,39	11,27
Rusdorfa Ze	7,10	10,02	1,22	3,38	6,00	8,00	10,20
do Žitawy							

Z Radworja do Lubija. — Z Lubija do Radworja.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

—	—	8,25	12,07	—	4,26	—	9,01	—	11,49*	Z Radworja (dwórn.) Do	5,30	10,45	2,13	—	7,35	9,41*	—
—	—	8,32	12,14	—	4,35	—	9,08	—	11,56*	„ Radworja (zastan.) „	5,23	10,38	2,06	—	7,28	9,34*	—
—	—	8,40	12,21	—	4,45	—	9,14	—	12,02*	„ Lutowča . . . . „	5,17	10,32	2,00	—	7,22	9,28*	—
—	—	8,52	12,32	—	5,00	—	9,21	—	12,08*	„ Wulkeje Dubrawy „	5,10	10,25	1,53	—	7,14	9,22*	—
—	—	9,04	12,43	—	5,10	—	9,31	—	12,18*	„ Klukša (Zdźerje) . „	4,54	10,12	1,39	—	7,00	9,11*	—
○	—	9,47	1,14	—	5,45	—	9,51	—	12,38*	„ Barta . . . . . „	4,33	9,50	1,17	—	6,37	8,51*	—
5,35	7,23	10,25	1,37	4,08	6,03	6,30	10,09	10,12†	12,56*	„ Wósborka . . . „	4,00	9,28	12,53	3,56	6,15	8,33*	12,02†
6,13	8,06	11,03	2,15	4,48	—	7,14	—	10,50†	—	„ Ketlic . . . . „	—	8,48	12,09	3,20	5,29	7,55	11,26†
6,25	8,18	11,15	2,27	5,00	—	7,26	—	11,02†	—	Do Lubija . . . . Z	—	8,37	11,58	3,09	5,18	7,44	11,15†

○ Jězdźi jenož kóždy štwórtk, hdyž je tutón swjaty dźeń, dźeń prjedy. † Jězdźi jenož njedźelu a swjate dny.

* Jězdźi jenož 2. a 31. meje, 4. julija, 1. augusta a 5. septembra.

Z Lubija do Žitawy.

1—4	1—4	1—4	1—4	1—3
4,55	8,53	12,08	2,13	4,24
5,25	9,19	12,32	2,38	4,48
5,32	9,24	12,37	2,45	4,53
6,01	9,53	1,04	3,18	5,20

Z Žitawy do Lubija.

1—4	1—4	1—4	1—4	1—3
8,27	11,20	4,24	8,27	11,20
8,53	11,44	4,48	8,53	11,44
9,00	11,49	4,53	9,00	11,49
9,30	12,16	5,20	9,30	12,16

Rjadownja	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	2. 3.
Z Lubija . do	8,19	11,14	2,27	5,01	7,33	9,08	12,00
Herrnhuta	7,49	10,45	1,58	4,24	6,59	8,39	11,27
do Žitawy . Z	7,10	10,02	1,22	3,38	6,00	8,00	10,20

Z Biskopic do Žitawy. — Ze Žitawy do Biskopic.

1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	1—3	1—3	Rjadownja	1—3	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4
7,18	—	10,40	2,19	4,37	9,24	11,11	—	Z Biskopic . . Do	6,02	8,57	12,38	3,20	5,47	10,48
7,57	—	11,21	2,54	5,15	10,00	—	—	„ Wjelećina . . „	5,36	8,25	12,03	2,44	5,12	10,15
8,03	—	11,28	3,00	5,21	10,07	11,37	—	„ Šěrachowa . . „	5,30	8,16	11,53	2,35	5,03	10,05
8,36	9,24	12,05	3,35	5,57	10,39	12,02	12,08	„ Habrachćic . „	5,06	7,49	11,24	2,07	4,36	9,35
8,44	9,31	12,13	3,43	6,05	10,47	—	12,45	„ Neugersdorfa . „	5,00	7,39	11,15	1,58	4,26	9,26
9,22	10,40	12,51	4,23	6,44	11,23	12,27	1,04	Do Žitawy . . . Ze	4,11	6,54	10,30	1,12	3,38	8,36

Z Lubija do Habrachćic (Ebersbacha). — Z Habrachćic do Lubija.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

5,47	8,46	11,38	3,08	5,21	8,08	Z Lubija . . Do	8,15	11,16	1,38	2,31	4,57	7,26	10,00
6,35	9,11	12,01	3,32	5,45	8,42	Do Habrachćic Z	7,51	10,55	12,53	2,09	4,34	6,59	9,38

Z Kamjenca do Biskopic.

Z Kamjenca	5,50	11,30	2,03	7,02
Thonberga	6,08	11,49	2,21	7,25
Halštrowa	6,17	11,58	2,30	7,36
Porchowa	6,40	12,21	2,56	8,03
Do Biskopic	7,03	12,44	3,21	8,27

Z Biskopic do Kamjenca.

Z Biskopic	7,25	1,40	4,20	9,12
Porchowa	7,47	2,04	4,51	9,36
Halštrowa	8,10	2,28	5,30	10,00
Thonberga	8,17	2,36	5,42	10,07
Do Kamjenca	8,34	2,56	6,06	10,25

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pučowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěčl serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Kózlace kože,

kaž tež **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyššich płaćiznach** [61

Heinrich Lange

při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej Hwězdźe“.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčak 307.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Anger čo. 12 [1
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8] R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Založene 1857.

Hnydom do służby
służobnu holcu
87] a
pěstońču
pytam. Prošu, mi z póstskej khartu powěsć dać a nic hakle hač k bližšomu khodej do Budyšina čakać.

Dr. Rœberowa
na bohatej hasy 27.

Trawu syčace mašiny,
žito syčace mašiny,
synowe wobroćaki, tigrowe hrabje,
drillowace mašiny, płubi, brony,
mlokowe separatory wšěch systemow
wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.
a wšě **druhe ratařske mašiny** a **grat**
poruča [90

Jan Manjok nasl. Jurij Hänsel
w Budyšinje při žitnych wikach.

Česćujće wopomnjeće lubych wotemrětych!

Pomniki na rowy, rjane a **dostojne zhotowja** a poruča należnje kaž też **wobnowjenjo** starych pomnikow **najtuńšo ryzbařstwo**

Ad. Redla nasl. Max Lange
w Kamjencu. [35] Połčniska droha 19.

Bohu, lubomu Knjezej, je so spodobało, našoho luboho mandźelskoho a nana

Jurija Jakubaša z Bělčec

přez nabłu smjerć k sebi wzać.

Z tutym budź **wšěm najhorcyši dźak** wuprajeny, kiž su w tak mnohej ličbje drohoho zemrětoho k rowej přewodźeli, přede wšěm pak najdostojnišomu knjezej monsign. sen. Skali a k. Porakej. Dźak też lubym přećelam a susodam za wobdźělenjo při pustych wječorach! Wo dalšu pobožnu modlitwu za njeboćičkoho proša

89] **Zrudni zawostajeni.**

Za tak mnohe wopokazma křesćanskeje lubosće a wutrobnoho dźělbraća při khorosći a smjerći našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Marije zwud. Lebzyneje

wuprajamy wšitkim, kotřiž su jej na pusty wječor khodźili a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“.

W Róžeńće, dźeń pohrjeba,
20. haprleje 1909.

88] **Hlubokozrudźeni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćefnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so scélu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 19. | Budyšin, 8. meje 1909. | Lětnik 47.

Marija, wuček hrěšnikow.

(Po němskim piše -u-.)

Sćěhowacy podawk sta so před lětami w Italskej.

Blizko Apeninowym horam leži małe městačko; w poslednjej khěžcy njedaloko lěsa bydleše wudowa ze swojej jeničkej dźowku, šěsnaćelětnej Beatričku.

Khorojta a wuskhnyta, jenož hišće kósć a koža, sedźeše wudowa na terasy pod citronowym štomom. Wobličo měješe kaž wósk žołte, jako by była hižo ćěło; jenož jeje čornej wóčcy błyšćeštej so hišće ze živym zapalom. Wot tam, hdźež wudowa sedźeše, móžeše přehladać cyły krasny, płódny, z waha spadowacy mórski nabrjóh, ze zahrodami a běłymi khěžemi kaž posyty. W dalokosći wustrěwaše so módro-zelene morjo, ale wudowinej wóčcy njemóžeštej rozeznawać, hdźe wódne morjo přestawa, a hdźe njesměrne morjo powětra so započa. Ćopłe słónco italske paleše tak horco, zo łopjena a kćenja wótru wokřewjacu wóń dychajcy rozšěrjachu; wot morja pak duješe khłódny wětřik. Ow, kajka radosć, we khłódku sedźeć, wonjacy wokřewjacy dych rostlinow a čisty powětr do so srěbać a z wóčkomaj přez čorno-módre njebjo so błudźić abo na morjo za čołmami a łódźemi hladać, kotrež ćiše a měrnje so po wodźe woža, abo spěwam posłuchać, kotrež z blizkich zahrodow we swjatej ćišinje přez terasu klinčachu!

Zrudnje posměwaše so stara wudowa. „Ach, krasna zemja, čohodla će dyrbju hižo wopuščić? A moje dźěćo!“ Starosćiwje hladaše staruška za durjemi, hdźež jeje Beatriks na prozy sedźo buny kraješe. „Pój, lube dźěćo, pój, sydń so ke mni!“ rěčeše k njej z lubosće połnym hłosom. Tuta stanywši dźěše k maćeri. „Kak ći je, maći?“ „Hladaj, kak krasnje błyšći so morjo, a hdźe su wostałe časy, hdyž hišće njeboćički nan naju z čołmikom přez nje wožeše a tak krasnje spěwaše“, znapřećiwi mać. „Dźi, lube dźěćo, dóńdź sebi po swoju mandolinu a zaspěwaj mi „Santa Lucia“. Dźowčička, wjesoła a so radujo, zo je maćeri zasy lěpje, běžeše sebi po mandolinu a sydnywši so k maćeri spěwaše z nježnym hłosom krasnu italsku narodnu pěsen:

So złoći na njebju
Błyšć měsačkowy.
Duch miły zefira
Wšě žołmy hładkuje.
Tuž, bratŕa, přistupće,
Mój čołmik nastupće!
Swjata Lucija, swjata Lucija!

Přec zbožnych radosćow,
Neaplo, połny sy.
Też žanych starosćow
A bědy njeznaješ.
Lubozne pěsničći
Přec klinča we tebi!
Swjata Lucija, swjata Lucija!

Hnuta posłuchaše khora a sylzy ronjachu so jej po licach. — Beatriks bě wuspěwała; mać pak zhladowaše, jako by soniła, na daloke morjo a zdychowaše: „Ach, tutu pěseń twój nan tak rady spěwaše; je mi, kaž bych joho hišće spěwać słyšała; tak krasnje, kaž wón, njemóžeše daloko a šěroko nichtó spěwać; ale“ — a sylzy ronjachu so jej z nowa — „hižo je tam, hdźež so hwězdy błyšća, a ja — ja pónju bórzy za nim.“

„Maći, takle tola njerěč“, znapřećiwi płakajo dźowka, maćeŕnu ruku tłóčo, „ja će njepušću!“ — „Haj, hdy bych mohła, drohe dźěćo, přecy, wěčnje bych při tebi wostała, ale smjerć mi hižo łama rjap a lemi wutrobu. Čuju to derje, bórzy so rozdźělimoj. Je drje mi ćežko, zo dyrbju će takle rudźić, ale prajić ći dyrbju. Tola njeboj so, njebudźeš wopušćena. Hdyž ja woteńdu, dźi tam do lěsa k madonje a proš ju, zo by ći z maćerju była. Hdyž mi staršej wumrěštaj, dźěch tam też ja k njej do lěsa, a wona je mje přecy škitowała. A tutón křižik“ — mać wućahny rjany wulki křižik z lacka — „noš po mojej smjerći; budźe ći mócna bróń přećiwo kóždomu njepřećelej. Je w Loreće swjećeny a sym jón dóstała po swojej wowcy.“ Nutrnje wokošiwši křižik poda jón swojej dźowcy.

II.

Štomow lisćo so žołćeše. Wulke črjódy ptačkow ćahachu ze zymnych połnócnych krajow do přijomnišich ćoplišich, tam hdźež palmy so wěčnje zelenja a kwětki kćěja. A w městačku, tam w małej khěžčičcy? Tam ležeše w kašću wudowa. Jeje duša je hižo dale wulećała dyžli tute ptačata, lećała tam, hdźež bywa wěčne naležo, wěčna wjesołosć a radosć.

Beatriks wupyši zemrětu mać z nazymnymi kwětkami, jeje přećeljo a towarški donjesechu kašć na pohrjebnišćo za městačkom a puščichu jón do rowa. Tam nětko wotpočuje při puću, hdźež dobri ludźo nimoducy so pomodla za tych, kotrěž tam hižo wotpočuja měrny wotpočink we khłódnej zemi wot wšoho błudźenja a bědy, wot wšěch starosćow, hněwa a bolosće. Tam wotpočuje blizko při morju a žołmy spěwaju jej do spanja. — Beatriks klečeše při rowje bléda kaž smjerć. Njewotwobroćiwši ani wóčka wot kašća hladaše, jako by wo ničim njewědźała; ani sylzy njemóžeše płakać; hdyž pak kašć do rowa puščichu, padny do womory. Přećelki ju wotnjesechu domoj, a tam přińdźe zasy k sebi.

Njezapomniwši na maćeŕne słowa dźěše do lěsa ke kapałcy, k madonje so modlić a ju wo jeje škit a pomoc prosyć. Nutrnje a horco so modleše, a slubi, zo kóždy dźeń chce k njej khodźić, z kwětkami ju pyšić a k njej so přecy a we wšěch nuzach a wjeselach dowěrić. A tak też činješe. Ani jedyn dźeń so njeminy, zo by swoju njebjesku mać a škitarku njewopytała. Samo, hdyž zyma z hroznym wjedrom přińdźe, klečeše Beatriks jedyn dźeń kaž druhi před kapałku w lěsu.

Južne palace słónco spadowaše z bližacym so wječorom majestotnje a krasnje k morju dele. Njesměrne morjo so zyboleše, a z lěsa klinčeše ptačkow hwizdanjo a fifolenjo. Před kapałku stoješe Beatriks a kładźeše krasny wěnc kwětkojty na swjatoje maćerje hłowu. „Tak, nětko sy rjana, česćowna knjeni!“ a so poklaknywši modleše so, doniž směrki njepadachu. A prjedy hač woteńdźe, zanjese hišće rjany kěrluš: „O sanctissima, o piissima, dulcis virgo Maria.“

Hałzy zapikotachu a před Beatriks stupi z husćiny wulki, wot słónca zbrunjeny muž. Měješe šěroki kłobuk; pod hustymi powokami hroznej, wohniwej woči, a cyłe wobličo měješe wuraz žadostliwy. Beatriks so stróži a bojaznje hladaše na cuzbnika. Tón so žadławje wusměwši praji: „Ty so modliš? Na, to so modl dale, hdyž so na tym wjeseliš. Prjedy sym so też jónu modlił.“ Potom pak, pohladnywši na krasne měrne morjo, zrudnje zdychny.

Beatriks, so jara dźiwajo nad tajkimi rěčemi, spřećiwi: „A nětko so wjacy njemodliće?“ Wón pak z hłowu třaseše a měnješe: „Ně.“ — „A čohodla nic?“ prašeše so wona dale, „njejsće maćerje měł, kotraž je was namołwjała, »ženje njezabyć na paćerje«?“

„Ow haj, sym mać měł“, wotmołwi cuzy, hroznje so smějo. „Hdy by ty wědźała, štó ja sym, njeby so dźiwała, zo so wjacy njemodlu. Sy hižo hdy što słyšała wo Carlo Benzoni?“

„Carlo Benzoni! Mój Božo, wy tola njejsće sam ...?“ „Haj, ja to sym. Budź změrom a njemukń so, zo naju njeby nichtó słyšał, hewak zahwizdam a moji rubježnicy wala so z lěsa. Tola njeboj so, ja ći křiwdy nješčinju.“ — „Ach, ja so njeboju“, wotmołwi Beatriks bjez wšoho stracha. — „Što, samo mje so njebojiš?“ dźeše wón so dźiwajo. „Štó dha ty sy?“

„Kaž widźiš, jednora holca, ale ja mam bróń při sebi, z kotrejž też najhóršoho njepřećela wotećerju“, a wućahny swój křižik, kotryž bě wot swojeje maćerje dóstała.

Tajkeje wěry a dowěry njebě rubježnik wočakował. Překwapjeny a hnuty wotmołwi z miłym hłosom: „Też ja wěrjach a so modlach z dowěru na Boha kaž ty, ale tomu je hižo dołho. Nětko pak mam krawe rucy; kak bych je mohł zběhnyć k paćerjam?“

„Směš, směš! Pola madony smě kóždy, też najwjetši hrěšnik, wućek pytać, też wy!“ — „Ja njemóžu“, wotmołwi raznje Benzoni. — „Tak chcu ja za was spěwać, a budźeće widźeć, zo mje Boža mać wusłyši“, znapřećiwi Beatriks, přeswědčena, zo njebudźe podarmo swjatu Mariju, wućek hrěšnikow, wo pomoc prosyć. A poklaknywši wopřija ze styknjenymaj rukomaj maćerny křiž a spěwaše krasnu modlitwu: »Wopomń, o najdobroćiwša knjeżna Marija: nihdy njebu słyšane ...«

A hdyž wona tak nutrnje so modleše, tak dowěrnje a z cyłeje wutroby, padny rubježnik, kaž přez někajku njewidźomnu móc přemóženy, na kolena a stykny za dołhi čas zasy jónu swojej złóstniwej rucy. Hdyž bě Beatriks so pomodliła, widźeše so wobroćiwši, kak so rubježnikej sylzy ronja. „Džakuju so ći, miłosćiwa maćeř, džakuju so ći“, radowaše a wjeseleše so holčka, „ty sy mje wusłyšała.“

Rubježnik pak, na dobo stanywši, wutorhny jej křižik a zhubi so w lěsu. „Daj mi mój křižik zasy, mój křižik“, žałosćeše knjeżna wustrózana za nim běžo; „daj mi mój křižik, je jenož mosazowy, a što wón ći pomha? Je wot mojeje njeboh maćerje. Daj mi mój křižik zas!“

Tola wołaše podarmo. Jako by so ničo njestało, tak ćicho bě w lěsu. Beatriks boješe so, dale hić; płačo wróći so domoj. Na njebjesach so złoćachu hižo so błyšćate hwěžki, wot morja duješe ćichi wětřik.

III.

Pjatnaće lět bě so minyło. Tu zwonješe šěd́źiwy bosy-mnich za wrotowy zwónčk žónskoho klóštra, hdźež bě w zbožownych dnjach Beatriks ze swojej maćerju husto khodźiła, a cheyše z wyššej knjeżnu rěčeć. — Wrótnica dowjedźe joho do rozmołwjeŕnje. Mjelčo zastupi mnich, sćahnywši sebi kapucu hač na čoło dele. Za khwilu přińdźe też knjeżna.

Mnich přistupiwši bliže dźeše k njej: „Znajeće mje?“ Tola knjeżna joho njepózna. Wón sćahny sebi kapucu, tak zo bu cyła hłowa widźeć. „Snadź znajeće mje nětko.“ — „Ně“, wotmołwi wona. — „Tak snadź znajeće tutón křižik“, praji kapucin, wućahnywši mosazowy křižik. — Knjeżna pak, zradosćena a překwapjena, rabny za nim: „To je mój křižik, křižik wot mojeje njeboh maćerje.“

„Haj“, wotmołwi mnich, a přistaji z třepotacym hłosom: „Carlo Benzoni je jón wam wzał, dostojna knjeżna; frater Francesko jón wam zasy wróća. Zhoniwši, hdźe wy přebywaće, přińdźech sem, zo bych so wam podźakował. »Zapłać wam Bóh, a prośće Boha za mnje khudoho hrěšnika.«“ To prajiwši połoži křižik, pokłoni so a woteńdźe.

Knjeżna pak styknywši rucy modleše so: „Marija, wućeko hrěšnikow, kak mócna sy; budź też moja srjedźićerka!“

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Swjaty Pawoł za městom.

(Pokročowanjo.)

Prjedy pak, hač so rozžohnujemy wot tutoho Božoho domu połnoho krasy a majestosće, chcu naspomnić něšto, štož nas dopomina na tamnoho złóstnika, kiž sebi mjeno človjek ani njezasłuži, a kotryž je dał swjateju wjerchow japoštołow morić, na Nerona. W dworje klóštra (je benediktinski) pódla cyrkwje swjatoho Pawoła so khowa kamjeń, kotryž bu namakany na samsnym měsće, na kotrymž so Nero sam zakłó. Je zajimawe, zrudny kónc tutoho „bójskoho“ kejžora, kaž so daše mjenować, zhonić. Lěto po křižowanju swjatoho Pětra a wotprawjenju swjatoho Pawoła bu tón krewjelačny tyran a človješčo sam z tróna storčeny a hanibnje zahiny. Wojacy wuwołachu wěstoho Galbu, romskoho bohota w Španskej, za kejžora. Nero ćekny w najwjetšim straše z Roma. Wot njoho wuswobodźeny z mjenom Faon poskići jomu k bydlenju swój létny hród, 4000 stopow wot Roma zdaleny. Tam ćěkaše. W straše, zo by był spóznaty a zajaty, zlěze w keŕkach a syćiznach z konja a w blizkim tonidle so skhowa. Hdyž jenož wětřik pohibny jenu sćinu, so kóždy króć postróži. Bóle hač strach a hrózba před njepřećelom, joho hrózba před joho samsnymi krawnymi njeskutkami ćwělowaše. Dwaj mjočaj měješe při sebi. Kedźbliwje pruhowaše, hač staj dosć wótrej, a hišće sebi žiwjenjo khwilu popŕa. Prošeše přewodnika, zo by joho posylnił k samomordarstwu z tym, zo před joho wočomaj na sebi krawny skutk dokonja. Tu wusłyša jěcharjow, kotřiž za nim slědźachu, a po wašnju keklerja Homerowu rjadku wuwoła: „Rychle běžacych koni trabanjo šumja mi do wušow“, a sebi do krka zakłó mječ. Z doprědka stojacymaj wočomaj bě wudychał, za wšěch hrózbny napohlad! Joho kosće so pokhowachu we swójbnym rowniśću. Pod bamžom Paschaliom II. buchu namakane a po třidnjowskim posćenju do Tibera ćisnjene. Na měsće, hdźež bě popjeł tutoho njekhmanoho přesćěharja křesćanow so namakał, bu´k česći swjateje knjeżny, škitarki křesćanskeje wěry, kralowny křesćanow, cyrkej natwarjena, S. Maria del populo. To je nam znate wo zrudnym dóńtu muža, kotrohož mjeno křesćan mjenuje jenož z hrózbu a wohidnosću. —

Hdyž běchmoj so tu rozhladałoj, najachmoj sebi wozyčk z konikom, a naju komando rěkaše: San Paolo alle tre fontane (to rěka: k třom žórłam). Jědźechmy poł hodźiny dale k połdnju na wopomnjenja hódne město w nizko ležacej a njestrowej krajinje. Cyrkwička San Paolo stoji na tym samym městnje, hdźež bu swjatomu Pawołej hłowa wotrubana. Wotćata hłowa swjatoho japoštoła poskoči so po hórcy dele kulejo trójcy, a na kóždym městnje, hdźež při tym padny, nasta kužoł. Tute tři spodźiwne žórła dźensa hišće mócnje ćerja. Nad tutymi

žórłami bu pozdźišo cyrkej natwarjena. Hačrunjež su žórła blizko hromadźe (někotre kročele), ma tola kóžde trochu hinaši slód a wšelaki stopjeń ćopłoty. Wězo, kaž je to wašnjo, so ze žórła k česći swjatoho Pawoła napich. Nětko su žórła wobtwarjene kaž wołtarje pornjo sebi po dołhosći cyrkwje. Woprawdźitaj wołtarjej staj pak tam dwaj; na jenym je křižowanjo swjatoho Pětra a na druhim wotprawjenjo swjatoho Pawoła woznamjenjene. Tež stoji tam za železnymi lěsycami kamjeńtny stołp, na kotryž bu swjaty Pawoł při wotprawjenju přiwjazany.

Pódła Pawołeje cyrkwički je druha kulojće twarjena cyrkej S. Maria Scala coeli (Marija k njebjeskomu rěblej), tak mjenowana wot widźenja, kotrež je tudy swjaty Bernard měł, hdyž wopor Božeje mše za wotemrětych swjećeše, a spodźiwny rěbl wuhlada, na kotrymž jandźeljo Boži horje a dele khodźachu, zo bychu z čisća wumóžene duše do njebjes wjedli. Při wołtarju dźe so do podzemskoho wuzkoho ruma, hdźež je swjaty Pawoł krótko před swojej smjerću pobył. W pódlanskej podzemskej cyrkwi (krypće) su čěła swjatoho martrarja tribuna Zeno a 10000 wojakow pohrjebane.

Třeća cyrkej je wjetša a zastarska S. Vincenzo ed Anastasio. S. Vincenc pod kejžorom Dioklecianom martrańskeje smjerće wumrě, a swjaty Anastasius w Persiskej, a joho powostanki buchu do Roma přewjezene.

Malarija.

Pódlanski klóštr je wobydleny wot „Trapistow“. Tuta krajina běše prjedy zymnicowoho powětra dla jara njestrowa a tohodla skoro cyle njewobydlena. Dźensa je to hinak. Pius IX. powoła lěta 1868 mnichow z rjadu trapistow z Francozskeje do Roma. Při wšitkej prócy njemóžachu w započatku wjele wučinić přećiwo tutomu njestrowomu powětrej, malaria mjenowanomu. Za někotre lěta wumrě jich dwaceći, hačrunjež wšědnje so wječor do Roma wróćachu, tam přenocowachu a rano zasy tu přikhadźowachu k nowomu wobćežnomu, haj rjekowskomu dźěłu. Tu kupowachu wot ludźi ležomnosće a počinachu tu Eucalyptus-štomy sadźeć. To su z Australskeje pokhadźace módre gumijowe štomy, kotrež přećiwo zymnicy derje skutkuja, a nětko su trapistojo hižo telko docpěli, zo móža tu sami bydlić a sobu z krajanami tu wšědne ratařske dźěła dźěłaja. Widźachmy też někotrych na polach dźěłacych, hdyž nimo nich jědźechmy — mi so zda, zo łopjena torbachu. Z łopjenow tutych Eucalyptus-štomow připrawjeja lékařstwo přećiwo zymnicy a za tunje pjenjezy tam je dóstanješ, a rad hišće něšto kroškow připołožiš jako zwonkowne připóznaćo jich rjekowskoho dźěła a zmužitoho skutkowanja tudy.

Mnich mi też z radosću powědaše, kak je jich prync Max wopytał před lětami, zhoniwši, zo smój ze Sakskeje, hdźež ma lud a kraj wosebity respekt před mnichami a jim za kožu dźe. Před tymile mnichami dyrbi kóždy měć wulku česćownosć, hdyž widźi, zo je so jim poradźiło, štož dotal nikomu so njeporadźi, zo móžachu krajinu někak k přebywanju přihodźacu připrawić. A tola druhdźe, móžu rjec, maja tajcy ludźo woči a njewidźa, wuši a njesłyša — mnicham njedadźa do kraja, abo jich honja z kraja, abo jich spomóžne skutkowanjo na wšě wašnjo poćežuja w kraju, a čohodla? „Kaža měr w kraju mjez ludom“, a štó wě, što su hižo wšo zawinyli? Haj tudy su počinali tamny měr powšitkownoho mrěća šěroko a daloko přez swoju woporniwosć a dźěławosć kazyć, a tak su docpěli, zo móže khudy lud tudy zas swoju maćernu zemju někak wobdźěłać, a zo so dalšomu njezbožu, zo cyła krajina je napjelnjena z jědojtym powětrom, a smjerć telko zawinje, so tak po móžnosći wobara. Wěste šćuwace a wšo katholske pola nas kaž rèzniski psyk wobnuchowace nowiny — je mjenować, sebi njezasłuža — wo njeboh ministru ze Schlieben pisachu, zo njeje wón „njepokhostany pod palmami Budyšskoho tachantstwa so překhodźował“. Tute słowo, kotrež też wězo njeje trjechiło, ma swoje prawo w italskej zemi, haj samo we ławrjencowych lěsach a nad khłódnymi hałzami přecy jenak zelenych dubow so njemóžeš dołho překhodźować bjez toho, zo by někak za to pokhostany njebył. Tysacy, kotříž něhdy Alpinske sněhowe wjerški překročichu, połni wjesołeje nadźije a w horcym wočakowanju italskoho paradiza a w strowym ćele kaž duby, su to nazhonili. Kaž wot njewidźomneje ruki zajeći hinjachu = zahinychu, a tamni z nich, kotříž wótčinu zas wohladachu, wróćichu so khorowaći domoj.

Wjacy hač płody italskeje zemje, hač italske na čerwjeń šumjace wino a druhe, štož kraj ze šibawskim wóčkom a dźiwnym posměwkom cuzym hosćom poskića k wužiwanju, je tamny naspomnjeny zymnicowy abo fibrowy powětr wukrajnym z Němskeje přikhadźacym krej w žiłach zajědojći, wot prostoho wojerskoho służownika hač ke kejžorej Hendrichej Luxemburgskomu, kotrohož nahła smjerć w Buonconvento joho ryćerjam a swěrnym so tak njemóžna zdaše, zo sebi ju jenož móžachu wujasnić, zo je złostniska ruka měšnika jomu jědojty napoj z judašowej přećelniwosću podała — jena z mnohich stawizniskich njewěrnosćow a łžow, kotrež dźensa hišće we hłowje někotrych přećiwo „Romskej cyrkwi“ z němskej abo teutoniskej mocu so zahanjacych „preč wot Roma-“ japoštołow so dale žiwi kaž nócna sowa, kotraž suta z Prašicy a ma tam swoje škałby. Štóž pak italske klima, wosebje na rańših stronach a w dolinje rěki Po, znaje a lěta dołho je w Italskej žiwy był, njeje jenož dożiwił, kak w krótkim času lědma 48 hodźinow zymnica toho abo druhoho porazy, ale wón sam lěta dołho na samsnym ćele nosy zrudne sćěhwki tutoho šerjacoho błudma, malarija mjenowanoho.

Haj, malarija je woprawdźita kalamita, njezbožo za italski kraj. Je to powětr, wopřijacy njestrowe a jědojte maćizny, kotrež zawinu, zo zymnica człowjeka nadpadnje. Što je na tom wina, to njeje ani stołtne slědźenjo za tym a studowanjo kalamity hišće dospołnje dopokazało. Někotři připisuja winu nahle so přeměnjacej temperaturje a z tym zwisowacomu nahłomu překročenju dnja do nocy. Najwěsćiše budże najskerje, zo mnohe tonidła abo bahna ze stojacej wodu, hdyž z dobom wysoka temperatura na nje skutkuje, kaž w srjedźnej a delnjej Italskej to je, najprjedy a najwjacy malariju zawinuja.

Ministerstwo je přepytować dało, kelko provincow je wot malarije bóle abo mjenje potrjechenych, a resultat bě zrudny a struchły. Z 69 provincow je jenož šěsć cyle strowych, tamne 63 su pak wjac, pak mjenje potrjechene. „Karta della Malaria della Italia“ nam najjasnišo krajiny pokazuje, hdźež tón njeluby hósć hospoduje. Započinajo při 46. stopnju sewjerneje šěrokosće, w dolinach rěki Aelda malarija ze swojim knježstwom saha hač do Mantuy a Ferrary a cyły kraj wobknježa. Nawječorny brjóh wot Genuy hač do Specije a Livorna ze zadnjej krajinu je strowy, ale nětko zasy saha njestrowy powětr wot Livorna hač do Neapla a Sorrenta při brjozy a hłuboko nutř do kraja (wot 41. — 44. stopnja). W pontinskich tonidłach w maremnach Toskanskeje a w romskej kampagni su zrudne sćěhwki najhórše, tak zo so wot junija hač do oktobra cyły kraj w tych stronach wot wobydleri wopušća; wšo ćěka do horow. Delnja Italska napokazuje šěroke z tutym powětrom napjelnjene kruchi, też Sicilska a wosebje Sardinska. W hornjej Italskej njeje tak złe. Wojerska statistika nam pokazuje ličbu tych, kotříž kóžde lěto na to skhorja. Kóždolětnje skhorje na 42000 wojakow, strowych młodych ludźi, na tu zymnicu, a to we wójsku 180000 wojakow. To je wěste, hdyž w tak młodych lětach telko wojakow skhorje, što dyrbi so prajić wo tamnych, kotříž hubjenje zdrasćeni a hubjenje so žiwicy w tajkich stronach bydla? Wopory njehodźa so wuličić, telko jich je.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Lětša swjatkownička budże najdostojnischi knjez biskop w tachantskej cyrkwi swjate firmowanjo wudźěleć.

— Filipsdorfski procesion běšche lětsa jara sylny; wobdźěli so wokoło 500 wosobow.

3 **Budyšćina.** Wutoru 4. meje je tudy khuda wudowa Brylowa, rodźena z Huski, swój **100.** narodny dźeń swjećiła. Stara „wowka“ hišće derje słyšachi, jeje woči pak jej wosłabnyłoj. Staruschkej jubilarce je so z tym wulka čeść stała, zo je mjez druhimi też Joho Majestoś kral Friedrich August jej zbožo pschećo a 100 hriwnow jako dar póslał dał. — Ńeka, zo je Brylowa hišće starscha, zo je po Huscanskich cyrkwinych knihach hižo 1807 narodźena.

W **Dźěžnikecach** a wokolinje sebi srjedu pschipołdnju mnozy mysłachu, zo so w blizkim papjerniku pali, dokelž pschi Sprewi spodźiwny kal skhadźeć počinasche. Ze wschěch stron sykawy ridrowachu. Tola smudźeńca bě jenož w keščkach pschi żeleznicy. Kelko je so tam spaliło, kak je woheń nastał a kotra sykawa myto dóstanje, hač dotal z wěstoscu hišće zhonić njemóžachmy.

3 **Radworja.** Nascha nalutowarnja wotmě zańdźenu njedźelu w Domanic hosćencu swoju lětuschu hłownu zhromadźiznu. Pschedsyda Smoła-Bronjanski wotewri ju z powitanjom zhromadźenych sobustawow, kotrychž bě so na 80 zeschło. Na to poda zličowar wučeř Schołta-Zdźerjanski rozprawu wo revisiji a pokładnicy. Dokhodow měješe nalutowarnja 160175 hr. 18 pj. a wudawkow 155884 hr. 50 pj., tak wosta zbytka w pokładnicy 4290 hr. 68 pj. Bilanca zańdźenoho léta běsche 166765 hr. 33 pj. aktivow a 165877 hr. 30 pj. pasivow. Dobytka běsche potajkim 888 hr. 85 pj., rjany to wunoschk njedźiwajcy dla wulkeje danje, kotruž nalutowarnja dawa. $^2/_3$ dobytka pschińdźeschtej k zakładnomu fondej a 20 % reservnomu fondej po žadanju statutow. Wot zbytka 237 hr. 03 pj. ma so kalkowa sykawa za bělenjo hródžow za towarstwo kupić, a dalsche pschipokoja so pohrjebnej pokładnicy za wotemrěte sobustawy. Dań za wupožčene pjenjezy wučinja 4 %, dawa pak so wěricelam $3^3/_4$ %. Dale so wobzamknu, zo maja so kóžde $^1/_4$ léta zabawne wječory za sobustawy a jich swójbnych wotměwać, hdyž so powučowace pschednoschki a spěwy poskića. Na tute wječory změdja też żony a knjeżny pschistup. Zawěsće bywa to rjana myśl k spěchowanju narodnosće a towarschnosće, a hižo z wjesołoscu wočakujemy prěni tajki wječor. Nowych sobustawow je 15 pschistupiło. 3 toho wschoho je widźeć, kak towarstwo spomožnje za naschu wosadu a wokolinu skutkuje.

Z Kukowa. Posedźenjo Bjesady zańdźenu njedźelu bě z wulkoho dźěla mužomaj wěnowana, kotrajž staj před krótkim časnosć wopuscíłoj, běštaj to kk. propst Leopold Schneider a farař Dučman. Wo prěnim rěčeše předsyda. Na joho pohrjebje wobdźěli so Bjesada přez deputaciju a z korhowju. Runjež bě rodźeny Němc, dha tola lubowaše jara serbski lud, podpjeraše wosebje pismowstwo — tak dźerżeše šulskim dźěćom „Raj“ — a staraše so też wo to, zo holcy w serbskej šuli derje serbski čitać a serbske kěrluše nawuknychu. Nekrolog skónči předsyda z přećom, zo by joho naslědnik też telko lubosće a přichilnosće k serbskomu ludej a krajej wopokazał, kaž njeboh knjez propst. Cichi „Wótče naš“ scelechu jomu přitomni hišće do rowa, kaž też horcy dźak za wšo, štož je nad nami činił. Joho wopomnjećo wostanje přecy mjez nami. Njech Bóh joho lubosć zapłaći, kotruž je w tak bohatej měrje wusywał. — Potom poskići nam knjez wučeř Kral žiwy wobraz njeboh wótčinca fararja Dučmana. Joho žiwjenjoběh je „Posoł“ wobšérnje rozpisował. Njedawno pisachu němske nowiny wo nim: „Štóž kwětki a dźěći lubuje, je dobry muž.“ To wo Dučmanu w połnej měrje płaći. Joho zahrodka a lubosć wjele stow dźěći to wobkrućeše, a skutki joho njewšědneje dźěławosće budźa hišće dale w Serbach so pokazować. Knjez kubleř Šewčik spomni, zo je sebi knjez Dužman najrjeńši pomnik mjez Serbami z tym stajił, zo zakładny kamjeń Bačońskej cyrkwi dari a twar tuteje cyrkwje spěchowaše. „Česćujmy sebi swojich wulkich mortwych!“ —

Přichodna zhromadźizna budźe zasy wječor $^1/_2$8 hodź. Sobustawow bě 58. Po posedźenju zabawjachmy so ze spěwanjom serbskich pěsničkow, štož budźe so też w přichodźe pěstować. W juniju budźe so też wo to jednać, hdźe sebi Bjesada lětsa wuleći, hač na Čornobóh abo Lubijsku horu. Tohodla prosy so wo bohaty wopyt.

3 **Kukowa.** Klóšchtrski bětnar Jakub Narćik je tydźenja mischtrske pruhowanje wotpołožił a dobru censuru dóstał. Rodźeny je wón ze Schunowa a bětnari hižo dlějschi čas w klóschtrskej piwarni; najprjedy jako Rennerowy wučownik a pomocnik a nětko jako joho naslědnik samostatnje.

Swobodne zjednoćeństwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy wotmě 28. IV. swoju 2. lětušu skhadźowanku w Ralbicach na šuli. Cyła zhromadźizna běše dla sleborneho jubileja našoho pokładnika, k. cyrkwinoho wučerja Šewčika — swjedźeńska. Přitomnych bě 17 sobustawow, mjez nimi kk. senior Skala a farař Šewčik z dalokeje Kamjenicy. Knjez jubilar pokaza nam swoju delnju rjadownju w spěwanju a kak najmjeńšich spěwać wuči. Dale měješe k. cyrkwiny wučeř Rječka přednošk wo spěwanju z prěnim lětnikom, a to po methodze: Heulera z Würzburga. Přednošk zbudźi žiwu rozmołwu. Přichodnje so w smažniku w Khróšćicach zeńdźemy ... W posedźenju, kaž też při sćěhowacej zabawje z knjenjemi mandźelskimi w jubilarowym bydlenju bu knjez Šewčik sławjeny jako naš stajnje swěrny sobustaw. Towarstwo je jomu hladadło dariło. Knjezej jubilarej a knjeni mandźelskej pak wuprajamy za wulkotne hospodowanjo a wokřewjenja popołdnju a też wječor wutrobne „Zapłać Bóh“ — přejo mnohe strowe a zbožowne léta do přichoda.

1. zapisowar.

3 **Ralbic.** Póndźelu běsche lěto, zo bu nasch knjez farař Jan Just tu za fararja zapokazany. Tule pschileżnosć wuži Khróšćanska „Jednota“. Zastupjerjo towarstwa běchu do Ralbic pschijeli, pschinjesechu knjezej fararjej, swojomu prjedawschomu dołholětnomu pschedsyhdźe, zastaničko, pschepodachu jomu diplom a wozjewichu jomu, zo je za „čestnoho sobustawa“ tutoho towarstwa pomjenowany.

3 **Pančic.** Kaž so zda, budźe wo tafli na schuli w Njebjelčicach hišće wjele rěči. Postajenjo schulskoho wubjerka wukładuje so jako „opposicija“ (pschećiwo komu to?), a hrozy so hižo, jeli napis serbski wostanje, zo lubjena pjenježna pomoc z ministerja so njewupłaći. Tuta pomoc pak je pisomnje lubjena a nima z napisom ničo činić. Běch to njedawno w Barlinje a pschińdźech njebaloko kralowskoho hrodu k spodźiwnomu twarjenju: bě to židowska synagoga. Na njej bě na 20 kholi dołhi napis w židowskej rěči (runje tak że swj. pisma, kaž w Njebjelčicach). A kaž na synagogi, ščinja židža też na swoje schule napisy w židowskej rěči. Tu prascham so: Schtó ma wjacy prawa w kraju, žid abo tschešćan? Myslu sebi, jedyn telko, jako druhi. Derje, hdyž tomu tak je, radźu, njech też Njebjelčenjo na tym wobstoja: Jeli židowske napisy w Barlinje njewotstronjeja, dha też serbske njesmědźa. Wažiš-li so žid srjedź Němcow jako wosebity lud a čerpi-li Pruska napisy z hebrejskim razom, čohodla tuta njedótkliwosć w — Sakskej?

Z Drježdźan. Zasy so bliži njedźela našich serbskich kemšow tu w dwórskej cyrkwi, 16. meje, potajkim jutře za tydźeń. By sebi myslił, zo je to dźeń radosće za tudomnych Serbow, tola ličba wopytowarjow to často spóznać njeda. Tuž našich Serbow a Serbowkow zasy na to kedźbnych činimy, wosebje też přecy šwarnu ličbu našich serbskich holcow. Z cyła so dźiwamy, zo runje naše serbske holcy tež bóle Jednotu njewopytuja. Časćišo słyšimy, zo maja wukhod k tomu, zo chcedźa do Jednoty hić — ale w kofejownjach a korčmach naša Jednota swoje zhromadźizny nima, tež nic hač do ranja. — Njech nas naše serbske kemše jutrownoho časa zasy zjednoća a jutrowne swjate woprawjenjo też w dobrych serbskich počinkach wobkrući.

Swjedźeńske hrónčka

dostojnomu knjezej primiciantej Janej Cyžej w Kašecach,

z pjera knjeza wučerja Jurija Słodeńka,

přednjesene wot Madleny Pjechec z Miłoćic.

W Miłoćicach zhonich, zo je dźens tu kwas,
Tuž też khwatam z róžemi Was strowić.
Wysk a radosć knježi w domje zas,
Hdyž rěč ródnu mać Was wukła ronić.

Kwas to njej', kiž swětnych ludźi puta:
Z cyrkwju Božej sće so dźensa zjednoćił.
Wopor prěnički Was přinjesć widźi hnuta —
Knjez za swoju winicu je nětk Was poswjećił.

Bjerćmy podźěl tuž na wosebitej nadźi,
Kiž Bóh miły dźens Wam wopokazał je.
Z wjesołosću witamy wšak swjedźeń radźi,
Duchowny kwas po Serbach so mjenuje.

Stadło Knjeza wodźić, pasć a hladać,
Z pastyrjom być swojom' narodej,
Słowa Waše Serbja budźa tradać,
Puć do cuzby wjedźe dalokej.

Serbam dale ducha mocy swjećće,
W cuzbje njekłońće so cuzbařstwu,
Pjero k sławje serbskoh' mjena wodźće
Za rěč, narod, zemju wótčinsku.

Tuž njech Bóh Wam dale zbožo dawa,
Swój škit, pomoc šćedrje wudźěla,
Doniž něhdy pyši dźak a sława
Row tak swěrnoh' serbskoh' pastyrja.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Kejžor Wilhelm a kejžorowa na swojim dompuću z Korfu na Wien pojědźetaj, hdyž budźetaj 14. meje, zo byschtaj kejžora Franca Józefa wopytałoj.

— Džiwać so dyrbimy, zo so knjeježerstwo tak jara pschećiwo konservativnomu namjetej, dawk na pschirostk płačizny położić, zapjera. Dawk za zaweřstajenstwa, herbny dawk rozschěrjeny też na mandźelskich a dźěći, je knjeježerstwo samo prjedy jako połěkowanjo socialdemokratstwa zaſudźowało — a nětko tak kruće na nim wobstoji, zo je cyle njepschistupne pschećiwo kóždomu namjetej, kotryž chce tamón herbny dawk wotstronić. Mjez zapósłancami so najbóle liberalni pschećiwo konservativnomu namjetej zapjeraja. Zo je namjet sprawny, nichtó přeć njemóže, a zo so lohcy a w krótkim wuwjeść hodźi, pschećeljo namjeta też wobtrućeja a dopokazuja. Tuž dha by z dobom praschenjo, wo kotrymž so hižo na pok léta wodźa, rozrisnjene było — a tola njechadźa. Na wužitk, kotryž je bjez wulkeje prócy wobsedźerjej pschirostk, so dawk kłaść njedyrbi, za to pak na herbitwo mandźelskich a dźěći, kotrejž je z wjetscha płód dołholětnych prócowanjow, wutrajnoho dźěła a stajneje zlutniwosće. To njech něchtó rozymi!

Płačizna na ležownosće nic jeno we wulkich městach rosće, ale też w srjedźnich a mjeńšich městach, w pschedměstach wulkich městow, samo na wsach, wosebje hdyž so industrija zasydli, podkopti wotewrja abo železnicy natwarja. Tak su snadne wsy w běhu lět so na města rozrosłe, a płačizna ležownosćow je tam a sem sto kóć wjetscha dyžli je prjedy była. Wokoło Barlina a w Barlinje somym su mnozy milionarojo, kotřiž běchu prjedy burja. Jich ležownosće su so jim ze złočakami posadźałe. Barlinske ležownosćne towařstwo je loni 100 procentow dywidendy abo danje rozdźělało kaž też hižo w létomaj 1905 a 1906. Hdyž spekulacija takše pokłady dobywa, njeje to cyle spratwne, zo też něschto z toho za cyłe kejžorstwo, kotrejž je w tajkej nuzy, woteda? Zo je spekulacija tajki wuspěch měć mohła, za to ma so nětkźischomu měrej dźakowacź. Měr pak mócne kejžorstwo zarućuje. Tale móc pak je droha. Cyle sprawne je, zo k tomu ći pschinoschuja, kotřiž maja z toho najwjacy wužitka.

Schtož wo ležownosćach, tosame płaći, kaž so samo rozymi, też wo pjenježnych, industrialnych papjerach, akcijach a t. d.

Mjez tym so zas kondźa. Knjeježerstwo so kondźi a njecha konservativny namjet, njepschinjese pak też namjet herbnoho dawka. Zda so, jakoż by po zasadźe činiło: čas dobyty, wschо dobyte.

Tak cyle z waha też liberalni počinaja swoje wótre pschećiwjenjo popuschćeć. Dwoja móžnota pschechiwa, pak rozwuschćenjo nětčischoho němskoho sejmo, kiž bu prjedy tak jara jako „nacionalny" wuhwalowany, abo wotstupjenjo kanclera. A hdy by sejm so rozpuschćił — schto na joho město dóstanu? Liberalni sami so boja: wjetschinu, wobstojacu z centra, Polakow a socialnych demokratow!

— Kanclej wjerch Bülow je 4. meje swój 60. narodny dźeń swjećił. Wón je nětko hižo 37 lět w statnych słužbach, wot léta 1900 kanclej němskoho kejžorstwa. Zo by joho politika jako kanclej, wosebje w poslednich létach, we wschitkim zbožowna była, njebudźe drje nichtó prajić chcyć.

— W Barlinje je 2. meje t. l. kardinal Kopp nowu katholsku cyrkej swjećił. Cyrkej je swjatomu Józefej poswjećena, wosebje tohodla, dokelž nowu wosadu z najwjetschoho dźěła dźěkowerjo tworja. Wulka wosada swjatoho Bušćana je so wosebje w Barlinje k poknoc dale rozschěrika, tak zo maćerna cyrkej swjatoh. Bošćana njedosahasche. Z wosebitej a njewusławacej prócu je farar Cortain to docpěł, zo někto runina cyrkej w tym dźělu Barlina, kiž Wedding rěka, na Müllerstraße stoji. Cyrkej je jako bazilika twarjena po planje patera Ludyera, benediktina w klóschtrje Maria-Laach, a je so w krótkim času wuwjedła. 15. septembra 1907 bě prálat Kleinadam, wjerchbiskopski delegat w Barlinje, zakładny kamjeń swjećił, a hižo 2. meje 1909 móžesche so cyrkej cyle dokonjana swjećić. — Pschi swjatočnosći běsche też prync August Wilhelm jako zastupjeć kejžora pschitomny. Barlin ma nětko 22 katholskich cyrkwjow a wjerchich kapałow, tak zo je najbóhorschej duchownej nuzy katholikow (je jich pschez 200000 w Barlinje) wotpomhane.

— W Mnichowje je srjedu 5. meje arcybiskop Dr. Franc Józef v. Stein wumrěł. Joho běsche 26. hapryla Boža ručka zajała; nětko je na šćehwkach čežkoho schkorjenja dokonjał. Biskop v. Stein je 77 lět swojoho žiwjenja dokonjak. Narodźiwschi so 4. hapryla 1832 w Amorbachu w Delnich Frankach jako syn wjerchowskoho zastojnika bu po dokonjanych studijach na měschnika swjećeny, běsche wučeŕ na wyschischich schulach, wot 1865 profesjor na universiće we Würzburgu, hdyž běsche też nasch najdostojnischi biskop joho wučomc. W lěće 1878 joho bayerski krol za biskopa we Würzburgu pomjenowa, 1898 so wón pschesydli jako arcybiskop Mnichow-Freisingski do Mnichowa. — Pschi joho smjerći běsche też japoschtolski nuncius Frühwirt, kiž bě rúnje khoroho arcybiskopa wopytał pschi schosch, pschitomny. — Arcybiskop v. Stein běsche čichi a měrny charakter, hłuboko wučeny, za spomoženje cyrkwje a stata jenak zahorjeny.

Pólska.

Pónđźelu 3. meje bě so 118 lět minyło wot toho dnjo, zo bě wulki sejm we Warschawje njezapomnitu konstituciju pschijał, kotruž wottud mjenowachu konstituciju 3. meje. Polacy su na tule konstituciju ze wschim prawom hordźi, dokelž běchu mjez wschěmi narodami na swěće sobu najprěnischi, kotřiž sebi konstituciju stworichu. W starych časach, a też w srjedźnym wěku njepkaćesche lud w politicy nicо. Dyrbjesche dawki płačić, do wójnow čahać, krala poschuchać — a joho wolu we wschim swěru dopjelnjeć — a hewak rjenje

z čicha być. W času reformacije nasta samo prawidło: „Cujus regio, ejus religio.“ „Čejiž kraj, toho wěra.“ a tuž dyrbjesche lud wěru telko króć pscheměnjeć, hač ju wjećh měnjesche. Tak bě to nimale po cyłej Europje hač do časow francoskeje revolucije. Tehdom poča sebi lud prawa činić. Dokelž pak kralowje a wjećhowje z dobrym móc z rukow dać njechachu, dóńdże ke krawym zbožkam. Po cyłym swěće so mućesche. Francozska tepjesche so w krewi. W ujej rubasche guillotina swobodże puće. Samo kralowa hłowa padże pod sekeru. Podobnje, byrnjež tež trochu mjenje krawnje, wunućichu sebi tež po času (Prusła hakle w 60. lětach minjenoho stotka) wschě druhe europske ludy konstituciju. Najposledy zawjedże so konititucija w Ruskej a Turkowskej a Persiskej a wschudże čećesche schi tym wjele krewje, a wjele zapuščenja nasta pódła. W Pólskej pak nastupi konstitucija bjeze wschoho rozlivanja krewje, w pschejzjenosći a luboscí. Kral sć.ni bratrowstwo z ludom. Tuž je konstitucija 3. meje khwała pólskoho naroda, a nic jeno wot Němcow, też wot Polakow móże swět něschto wukinyć.

Nimasch hrěcha, kiž by so hižo na swěće njewjećił. Tajki hrěch bě, hdyž so dobri susodza, Ruska, Bramborska a Awstriska, do něhdušcheje Pólskeje rozdźělichu. Schtož tak na so storhnychu, bě njespravne kubło, a te hischće ženje nikomu tyło njeje. Pruska njewě sebi žiweje rady z Polakami, Awstriska je hobrsle pjenjezy do Galicískeje stykała, a Ruska hischće z Pólskej ženje zbožowna była njeje. Kraj je zapuščeny po stajnych zbožkach a wójnach, lud khudy, krewje je so pschez něru wjele rozlało, hida mjez Rusami a Polakami njewotebéra. Stajnje dyrbi Ruska w Pólskej sylne wójsko měć, zo by lud na wuzbóže dźerzała. Tuž je so hižo wjacy króć prajiło, zo by Ruskej lépje było, hdy by Pólskeje njeměła.

Njedawno rozeńdże so něsto powěść, zo ma ruske knjeżerstwo zamysł, wschě twjerdźizny w Pólskej wotstronić. Dźiwachmy so nad tej nowinku čim bóle, dokelž so tehdom zdawasche, kaž by měło Serbiseje dla k wójnje mjez Rusami a Němcami dóńć. Schtóž wě, kak Němcy so za kordonom (ruskimi mjezami) zasydluja a wschě we wójnje ważne městna wobladźuja a pomału ale měšće postupuja, zo bychu po času cyły kraj zajeli, njemóžesche dorozymić, zo Ruska tomu tak směrom pschihladuje, haj hischće Němcam spochi połěkuje. Něsto je won, na čo so zabéra. Ministerska nowina „Rossija“ wozjewi zajimawy artikel. Čitamy w nim doslownje: „Schto tež to pschisadźimy, hdy by Prusak Pólsku hač do smuhi Suwalki — Brześć zebrał a so w njej tak wobtwjerdźił, zo by nam čežko było, zhubjeny kraj wróco dóstać? Khróble smě so prajić, zo změjemy z toho jenož wužitk. Či sami Polacy, kotřiž su tu khwilu njepschećelscy zmyšleni pschećiwo swojim słowjanskim bratram Rusam, bjeze wschoho dwěła swoje začuća pschećiwo nam změnja, hdyž zawoptaja furowe poćišćowanjo Němcow ... Stawizny wuča nas, zo Jendźelska ničo njezhubi, hdyž so Zjednoćene Staty wot njeje wotorżechu. Tesame stawizny bychu zawěšće dopokazale, zo by Ruska jenož dobyła, hdy by rusku Pólsku Němcam pschedała.“ Tule myslicku khwali tež Mjenschikow w nowinje „Nowoje Wremja“. „Jeli mózesche Gorčakow cyłu rusku Ameriku za horsku słěbornych pschedać, pschećo njemohło so to też stać z ruskej Pólskej?“ Wěsty inżenér z němskim mjenom namjetuje rusku Pólsku za 8 miliardow rubli (18 miliardow hriwnow) Prusam pschedać. Pschi tej składnosći bychu so ruscy wótčincy zasy trochu wobohaćili.

Krajni to słowjansey bratrja, kotřiž bychu najradschi swojich słowjanskich susodow, kotrychž su hoč do kosće wodrěli, cuzym pod nohi cisli, zo bychu jich dožrali. Njeje to hotowy bankrot ruskeje politiki pschećiwo Polakam, hdyž sebi njewě z Polakami hinajscheje rady, hač zo jich susodam pscheda? To ’žno je posledni čas, hdyž narod počina kraje pschedawać. Nětk też človjek zrozymi, pschećo je Němcam w Ruskej wschitko dowolene, pschećo smědza so rozschěrjeć a zahybleć, hdyž so jim swobodna, pschećo w Pětrohrodże so spochi na Barlin wobhladuja. Ruska bywa dźeń a bóle pruska provinca, w Ruskej knježi Prusak.

Hollandska.

Tudy knježi powschitkowna wutrobna radosć: Lubowana kralowna Wilhelmina je pjatk 30. haprila džowčičku porodźiła. Te schěšće lět, w kotrychž je kralowna na dostojnosć a zbožo „maćerje“ zrudna čakała, je so lud z njej sobu rudźił. Nětko też cyły lud podźěl bjerje na jeje radosći. W Haagu so tydźenja pjatk rano wjesoła powěść rozschěri a w krótkim bě po cyłym kraju. Extranowiny so hnydom wudawachu. Cyły lud měješche swjaty dźeń, na dróhach so ludźo wobjimachu a sebi z ruku zbožo pschejachu, bjez toho zo bychu so znali. Wschudże so rjane a hnujace hollandske spěwy spěwachu. Jene słowo wschitkich zahorjesche: „Oranije je žiwy! Bóh žohnuj mać a džěćo!“

Francozska.

Minjenu srjedu 5. meje je něhdušcha kejžorowa Eugenija, mandźelska njeboh kejžora Napoleona III., swój 83. narodny dźeń swjećika. Něhdy najmócnischa a najnahladnischa žónska cyłoho swěta je Eugenija nětko po padże a smjerći swojoho mandźelskoho čicha a z wulkoho dźěła zabyta stara knjeni, kotraž je jenički za pobožnosć a wopominanjo prjedawschich rjanych dnjow žiwa. Wona z wjetscha w Jendźelskej pschebywa, tola też druhdy do Pariza pschijědże, hdyž jej potom grudne wjesele čini, nimo tych hrodow jěždźić, w kotrychž je něhdy tak zbožowna była. Jeje wurjadnu rjanosć samo dokonjane 83 lět zničić njeje mohle; wóčcy hischće žiwje a mkódnje hladatej. Tale rjanosć běšche něhdy Napoleona III. cyle zajała. Hdyž bě tón tule błyschćatu džowku Andalusije wuhladał, běšche wot njeje cyle zajaty; wón chcyšche ju za swoju dwórsku knjeni dobyć, tola jeje wlim na njoho bě tak mócny, zo ju sebi za mandźelsku wza. A Eugenija je joho z cyłej mocu wěrneje luboscе lubowaka a tule luboscć jomu też po smjerći njepoškabjenu wobkhowaka. Horcu luboscć je też zdźerżała k swojej wótčinje, Schpanskej, kaž też k Francozskej, schtož wona pschi wschitkich ważnych podawkach a pschi njezbožach, kotrež taj krajej potrjechja, z nadobnymi darami dopokazuje.

Turkowska.

Pschesćěhanjo wbohich Armenow w Małej Asiji dale traje. Tydźenja su krewjelačni Turkojo wjetschi dźěl městačka Tarsus (z wotkelž je swjaty japoschtoł Pawoł był) spalili a wulku ličbu khěschćanow, kaž praja, na 200, tam skóncowali. Też na Mersinu so turkowske bandy měrja. Mersina leži pschi morju. Wot tam dźe železnica pschez Tarsus do Adana. W Mersinje je turkowski knjeżeński pschedsyda Essad Bey so derje postarał, zo so ropoty do města dobyte njebychu. Jomu je swobodna wobora měšćanow z měšćanostu samym k pomocy, dokelž tam wojakow njedosaha. Tak so nadźijeja, zo rubježne bandy wotdźerża. Někotre europske łódże tam w pschistawje stoja a Europčanam wućek poskićeja; něsto su tam też wójnske łódże, a to dwě němskej, jena francozska a jena jendźelska, na pomoc pschijěwše.

Ruska.

Černohórski wjećh Daniło je do Pětrohroda pschijěł wo něšajkej tajnej politiskej naležnosći z carom jednać. Car pschija joho w audiency.

Serbiska.

Katholska cyrkej nima w Serbiskej docyła wuznawarjow serbiskoho naroda (w Dalmaciskej su někotre serbiske katholske fary ze serbiskimi katholskimi duchownymi, w Serbiskej samej pak katholikojo serbiskoho naroda njejsu). Ličba katholikow w Serbiji je wokoło 10000

duši, su pak wšitcy cuzy — najbóle Polacy, kotřiž su so po revoluciji 1863 z Rusko-Pólskeje do Serbiskeje wućekli — a z wjetšoho dźěla su dźěłaćerjo w podkopkach a rjemjeslnicy. Katholske fary su 3, a to w Běłohrodźe, w Kragujewaću a w Nišu. Katholikojo njedóstanu wot knježeŕstwa žaneje podpjery, hačrunjež dyrbja tež do kultusowoho fonda dawki płaćić a hačrunjež knježeŕstwo z kultusowoho fonda wšěch druhich duchownych — samo židowskich rabinow a mohamedanskich šoftas — podpjera. Katholscy duchowni su najbóle z Awstriskeje a dóstanu tež wot tam podpjery. Wosebje znaty a zasłužbny knjez běše posledni farař w Nišu, Dr. Ćoch, rodźeny Šlezak. Přez njesprócne dźěło běše sebi cyrkwičku, šulu a internat za šulske dźěći natwarił. Wón wučeše w šuli, a doma přihotowaše lěpšich hólcow na gymnasij, wopytowaše swojich wosadnych, kotrychž wšěch po mjenje znaješe, w jich domach. Serbiskim prawo-sławnym popam běše joho njesprócne skutkowanjo wězo jara njelube (hačrunjež so wón jenož wo katholikow staraše) a wuskutkowachu skónčnje za njoho jastwo wjacy měsacow. Tola kral Milan, kotryž běše jomu přikhileny, joho wobhnadźi. Hdyž pak so Milan knježeŕstwa wzda, dyrbješe farař Ćoch swoju lubu wosadu wopušćić. 1903 so hišće jónu wróći, tola bórzy potom wumrě. Wot joho smjerće sem nimaja w Nišu wjacy fararja, a šula a internat stej zašloj. Bože služby wotdźeržuje farař z Kragujewaća, rodź. Khorwata, kotryž porjadu w Nišu a w Kragujewaću přebywa. Zo so tak wo swojich wěriwych starać njemóže, kaž dyrbjało so to stać, so rozymi, a wěriwych bywa přecy mjenje dyžli wjacy, a jeli to tak dale pójdźe, budźe w Nišu drje katholska cyrkej, ale njebudźe žanych duši wjacy k njej słušacych.

Amerika.

San Francisko bě so w haprylu 1906 ze šurowym zemjerjenjom do hromady procha a rozpadankow pschewobroćiło a spaliło. Dźens po tšjoch létach je na městnje staroho města nowe krasniše hižo zas nastało. Tu zas widźimy, kak spěšnje w Americy dźěłaja. Z njezbožom bě tehdom 469 twarjenjowych blokow zničenych, mjez nimi běchu měšćanska radnica, najwjetše pschemyslowe twarjenischća. Schkoda pschewyschowaše poltšeća miliardow hriwnow. Dźensa je na městnje njezboža zas 16831 nowych khěžow natwarjenych, wjele rumnischich, hdyž bě prjedy 28000 starych stało. Nowe khěže na 600 milionow płaća, 100 milionow wjac hač su stare winojte byle. Dźiwajcy na zemjenjezbožom měješe San Francisko 450000 wobydlerjow, po njerjenjo su nowe khěže cyle ze železa a cementa twarili. Psched zbožu pak jeno 350000. Hdyž pak twarić počachu, so tež wobydleŕstwo rozmnožeć poča, a dźensa je tam hižo 507339 wobydleri, nimale 60000 wjac hač do katastrofy.

— W Americy zemrě slawna pólska hrajeŕka a spěwaŕka Helena Modrzejewska, zawostajiwschi 1200000 dolarow. Jeje čěło so pozdźischo do Krakowa pschewjeze, hdyž Polacy swojich slawnych krajanow khowaja.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Hana, Jozefa Kirša, krawca w Budyšinje, dź. — Marta, Mateja Hupki, hejtmana w Krakecach, dź.

Wěrowanaj: Otto Mantke, krawc w Budyšinje, z Liddi rodźenej Müllerec w Budyšinje.

Ralbicy. Křćeni: Hana Monika, Jakuba Mikławšca, žiwnosćerja w Šunowje, dź. — Bernhard Michał, Jurija Čornaka, kublerja w Nowoslicach, s. — Khatyrna, Michała Welsa, žiwnosćerja w Koslowje, dź. — Jurij Karl, Jana Karla Maximiliana Müllera, skałarja w Šunowje, s. — Jurij Jan, Michała Žurka, khěžkarja we Łazku, s. — Jurij Mark, Mikł. Krala, žiwnosćerja w Šunowje, s.

Wěrowanaj: Jakub Šwejda, dźěłaćeŕ w Konjecach, z Hanu zwud. Šwejdźinej, žiwnosćeŕku w Konjecach.

Zemrěći: 7. hapr. Marija, Jakuba Klimanta, wumjenkarja w Róženće, mandźelska, 73 l. 2 m. 3 dn. — Jurij Jozef, Jurija Lipiča, žiwnosćerja w Nowoslicach, s., 1 m. 20 dn. — 17. hapr. Marija, † Pětra Lebzy, kublerja w Róženće, zaw. mandź., 74 l. 8 m. 27 dn. — 21. hapr. Hana Monika, Jakuba Mikławšca, žiwnosćerja we Šunowje, 20 dn. — 23. hapr. Hana, † Mikławša Pólka, žiwnosćerja w Konjecach, zaw. dź., 76 l. 3 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 502. Jakub Šołta z Miłoćic; 503. Jakub Hila w Nieder-Salzbrunn; 504. Michał Hila ze Šunowa; 505. Pětr Bräuer z Ralbic; 506. Jozefa Seyfertowa, knjeni nad Dobrošicami.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: farař Pawoł Šołta w Hajnicach (prěnju połojčku) 50 hr.

Za Serbski Dom: Michałec 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 1. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 6. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	19	26	19	55	20	6	20	40
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	36	13	38	13	60
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	14	12	60	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	11	33	11	50	11	80	12	—
Rožka, nowa . .	8	25	8	35	8	30	8	50
Ječmjeń	9	50	10	10	9	—	10	—
Wows	9	30	9	50	9	—	9	30
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	14	50	16	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	11	—	11	50
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	50	20	50				
Ržana muka	9	25	14	—				
Syno	3	50	3	80	3	50	3	75
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	16	4	30	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	20	—	—	3	68
Prosata 1032 (w Kamjencu 341) jene	12	—	30	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	60	2	70
Jeja, mandl	—	83	—	90	—	—	—	90

Pšeńčne wotruby 6,50, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 3. mejo 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—42 hr.,	rěrna waha	56—78 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40 „		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40 „		48—72 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	40—51 „		70—81 „
5. Swinje,	„ „	„	„	44—51 „		58—66 „

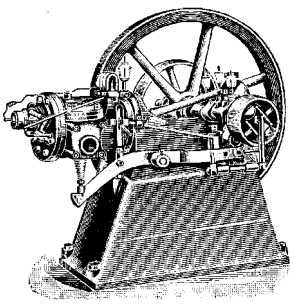

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
plunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž też
připrawy ze sr̆ěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow, rjeńazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]
R. Mersiovsky, časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow w Budyšinje

změje jutře **njedźelu za tydźeń. 16. meje 1909** swój ☞ **załoženski swjedźeń** ☜ ze spěwom, dźiwadłom a rejemi. Započatk wječor we 8 hodź. w towaršni. [92

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania") - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

☞ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.** ☜

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař
Kamjenc
při klóštrskich wrotach.
Plomby, wumjelske zuby, bjezbolosćne wućahowanjo zubow.
K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Kózlace kože,

kaž też **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyššich płaćiznach** [61

Heinrich Lange

při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej Hwězdźe".

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčak 307.

Serbja Drježdźanscy!

Jutře njedźelu za tydźeń, 16. meje, su w dwórskej cyrkwi ☞ **serbske kemše.** ☜ Započatk ½8 hodź.
»Jednota« tow. kath. Serbow w **Drježdźanach** pak změje na tutej njedźeli swoje **zhromadne swjate woprawjenjo** pola swj. **Ignacijowoho woltarja.** Wot **rano 6 hodźin** budźe **spowědź** słyšana. — **Wšitcy Serbjo a Serbowki** so proša, zo chcyli so **wobdźělić.**
91] **Předsydstwo »Jednoty«.**

Najnowše
lětne tkaniny
k **drastam — bluzam — suknjam — jakam**
poruča
93] **w najwjetšim wubjerku**
C. G. Fiebiger
w Budyšinje. • • Serbska droha 5 a 7.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
19

Trawu syčace mašiny,
žito syčace mašiny,

synowe wobroćaki, tigrowe hrabje,
drillowace mašiny, płubi, brony,
mlokowe separatory wšěch systemow
wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.
a wšě druhe ratařske mašiny a grat
poruča [90
Jan Manjok nasléd. Jurij Hänsel
☞ **w Budyšinje při žitnych wikach.** ☜

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwuměšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☞ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćarnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přiséélany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so séelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 20. | Budyšin, 15. meje 1909. | Lětnik 47.

Wobroćene Marijine dźěćo.

Młoda holca, w cuzbje přebywaca, běše horda a pyšna a pytaše so wšěm spodobać. Wjele časa přečini so wobhladujo w hladadle. Jónu pisaše maćeri list a prošeše wo wjetši špihel.

Něšto dnjow pozdźišo dósta wotmołwu: „Moje lube dźěćo, město jenoho špihela póscelu tebi tři. W prěnim budźeš widźeć, kajka sy, — w druhim, kajka budźeš, a w třećim, kajka dyrbiš być.“

Spodźiwna wotmołwa maćerje činješe dźowcy wjele starosće, wona njemóžeše słowa maćerje wopřimnyć. Ze žadosću wočakowaše špihele. Po 3 dnjach přińdźe skónčnje spodźiwna tyzka. Najprjedy namaka w njej wopraw-dźity mały špihel, kotryž jej pokaza, kajka je: jeje lubozne wobličo, a to so jej spodobaše.

Nětko wotewri druhu mału tyzku, a što namaka w njej? Smjertnu hłowu! To běše swěrny špihel toho, kajka jónu budźe. Derje zrozymješe maćernu wučbu a wza sebi ju k wutrobje.

Hišće běše třeći pakćik, a z kajkim njewočakowanjom tutón wotewri? Z třepotacej ruku wućahny wěc, kotraž ležeše do židy zawalena. A kajke překwapjenjo! Běše to rjana postawa njewoblakowaneje knježny. So spodźiwajo praji: „Haj, to je, kajkaž dyrbju być — a tajka chcu z Božej hnadu tež być! a wostać čas žiwjenja!!“

Swěrnje je swoje předewzaco dźeržała. Do poslednjoho „špihela“ je často, haj wšědnje hladała a jón rozpominała. Z nutrnej pobožnosću k najzbóžnišej knježnje cyle napjelnjena prócowaše so, jeje počinki sćěhować, wosebje počink póćiwosće a njewinowatosće.

A hlejće, tež nam so runje w tutym času 3. špihel pokazuje, nětko w měsacu meje. Widźimy postawu njewoblakowaneje knježny na wołtarju wobdatu wot rjanoho lěsa zeleniny a krasnych różow, wulke morjo swěcow ju wobswětla. Wokoło njeje zhromadźujemy so na mejskich nyšporach. Hladajmy prawje často do tutoho rjanoho hladadła.

W nim nadeńdźemy najrjeńše swjećo, kajkež nam hdy špihel pokazuje. Tutón špihel dyrbjałe prawje křesćanske maćerje wužić a jón, kaž tamna mać, swojim wotrosćenym dźowkam poskićeć. Do njoho dyrbjała młodosć prawje hladać, tam widźi — nic, kajka je —, ale kajka dyrbi być: rjana čista, njezranjena, kaž najzbóžniša knježna, na ćěle a duši.

Bjerjmy sebi wučbu prawje k wutrobje. Njech wona našu lubosć a naše česćowanjo k Maćeri Božej, kralownje meje, rozmnoži, zo rady a pilnje wopytujemy mejske nyšpory, a bywajmy jeje swěrne dźěći tu na zemi a tam jónu we wěčnosći.

Podał M.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Malarija.

(Pokročowanjo.)

Třeći dźěl italskeje zemje žałosći pod tutym knježerjom. A što čini kraj? Wot lěta 1860 wobsedźi Piemont Italsku. Bychu-li tu woprawdźići wjednicy ludu a kraja byli a nic jenož sami rěčnicy a zběžkarjo, bychu sebi dyrbjeli najprjedy na to myslić, zo bychu přiběracomu hubjenstwu zadźewali. Přez malariju ćerpi hospodarska, financialna a wojeńska móc kraja, lud zhubjuje přecy bóle a dale swoju čiłosć, khudoba přiběra a štóž móže, wućeknje do Ameriki. Telko železnicow wjedźe přez krajiny, z malariju natyknjene. Je zdźeržeć, telko płaći, zo dokhody so njemóža ani kuska runać z wudawkami. Połdra miliona so kóždolětnje wudawa za khorych zastojnikow při železnicy. Kelko khorownjow a špitalow hospoduje khorych krajanow! Što liči kapital, kotryž so wot zamóžitych nałožuje, zo bychu wustrowjenjo pytali wot khorosće? Što liči te sumy, kotrež so zhubjuja, dokelž zymica pola stotysacow lemi lóšt a khmanosć k dźěłu abo jich čini za dźěło cyle njekhmanych? A to njepłaći jenož wo tamnych, kotřiž z dobom skhorja. Tež štóž je wotkhorjeł, hišće jědojte žahadło sobu nosy w krewi. Wjacy hač pjaty dźěl wobydleri je wopor tuteje khorosće.

Njedyrbimy tohodla spóznać, zo sebi italski lud njezasłuži porok, kotryž so jomu dawa, zo je lěni lud, zo so jomu njecha dźěłać, zo je joho ideal tamne „dolce far niente“, tamne „słódke lěnjohopasenjo“? To, štož so tu a často wudawa za njepočink, je husto zrudny sćěhwk ćělneje njemocy a fysiskeje słabosće a nic tak jara wot wótcow namrěta zasudźomna nawučenosć lěnjoho žiwjenja. Štóž je dlěji čas w Italskej był, wobswědča, zo njeje nihdźe druhdźe pilnišich a wušiknišich dźěłaćerjow namakał dyžli w Italskej, na kraju w ratarskim dźěle a při krajnych twarach. Najkhudši němski dźěłaćeŕ njeby za tak mało mzdy wobdźeń ($1^1/_4$ franka = 1 hr.) dźěłał, kaž so w Italskej płaći, a tola su tu ludźo pilni wot ranja hač do wječora.

A što ma to za krajne derjemćo rěkać, hdyž tuta zymica lud ćělnje słabi a pjećinu wobydleri k dźěłu njekhmanych čini, kóždy z nas zrozymi. Jedyn jenički dźeń zhubjeny k dźěłu, hdyž zasłužba jenož hriwnu wučinja, rěka za kraj: 5 milionow hriwnow přisadźić, tak zo financialna škoda, kotruž kraj přez malariju direktnje a indirektnje ma, wučinja wjele stow milionow. To ma so wšitko rozpomnić, hdyž so rěči wo zrudnych wobstojnosćach a pjenjeżnej khudobje italskoho kraja, a hdyž so někotry hłupy namaka — a jich ličba, kaž rěka, so ženje njezhubi — kotryž rad by katholsku wěru za to zamołwitu činił, zo lud wšo do wulkoho žołdka cyrkwje tyka;

tuta pak so za lud njestara, a tak lud wobkhudnje a cyrkej zbohatnje.

A tola dyrbi so prajić, zo samo jich wjele mjez italskim ludom je, kotřiž tutón njedostatk, tute njezbožo njejsu spóznali. W parlamenće a w kofejownjach so politika předźe kaž stare kolesko, wšo so zahorja za „Italia irridenta“, wšo chce Rakusku zmotać a na Brenneru italskej trikolorje so zmahować dać, abo w Africy Menelikej dołžne a zastate puki na khribjet, a mjez tym fiskus (kraj) přez swoje stajne požadanja lud wucyca, a tón po ćěle a duši hinje a khori.

Jeli pak sebi štó mysli, zo je so tuta misèra pod nowym knježerjom, italskim kralestwom, pomjeńšiła, by so štrašnje mylił. Zrudne a struchłe wobstojnosće su w poslednim času strašnje přiběrałe, malarija je dale so rozšěriła, hdźež bě dotal bóle měrnišo wustupowała; tam ćim hórje zakhadźa, a strowe krajiny je wědźała pod swój sceptar stajić. Wo 30 krajinach to płaći. A što je na tym wina? Spodźiwnje a tola cyle zrozymliwe!

Kraj počinaše, štož strowotu jenotliwych krajinow a ludu nastupa, kaž rak do zady lězć, hdyž politiske a wojeńske přičiny na to tłóčachu, zo so ze wšim móžnym khwatkom nowe železnicy twarjachu. Mnohe hrjebje při brjohach železniskich čarow, połne wody, kotraž njemóžeše wotběžeć, nahrabnosć bohatych knjezykow, kotřiž swoje lěsy pobichu a chcychu so tak wobohaćić přez předawanjo hrjadow, tamny njerozom w kopjenju nasypkow při twarjenju železnicow, zo wot horjeka běžaca woda so hromadźeše a tonidła tworješe: tole wšitko su winy, zo hubjenstwo a khudoba w Italskej dźeń a bóle přiběraštej.

Čohodla njeje knježeŕstwo přez zakonje lěsy škitało, zo bychu dale, kaž prjedy, byłe zepjera přećiwo njestrowym wětram? Kaž druhdźe też bywa, myslachu sebi italscy zapósłancy při twarjenju železnicow najprjedy na swój wužitk a nic na zbožo a tyćo kraja.

Druhi sćěhwk toho hubjenstwa so w tym pokazuje, zo ličba wotpućowacych stajnje přiběra, haj někotre lěta wučinja wona na 80 tysac ludźi. Kraj njemóže swojich ludźi wjacy zežiwić, třeći joho dźěl je pusćina a jenož pastwišća za wulkich knjezykow a jich wobsedźeństwa. Italska bjez malarije by ruma měła za dźesać króć wjacy hač jich wotpućuje.

Wězo je italski kraj zahroda Europy, haj, hdźež citrony kćěja, ławrjenc so zeleni a myrta swoje nadobne kćenja wuwiwa, hdźež lěsy z wolijowymi štomami hórki pyša a mócne keŕćki kaktusowe puće wobhrodźeja. Ale to je jenož w jenym dźěle kraja. Italska je z wjetšoho dźěla horaty a hórkaty kraj. Wulki dźěl zemje je njepłódny. Po Ruskej a Skandinaviskej je Italska tamón kraj, kotryž ma w Europje najwjetše njewobdźěłane krajiny, a so hišće dale bóle rozpřestrěwaja, 6 milionow hektarow na 30 milionow hektarow cyłoho kraja. Ale też wot zbytknych 24 milionow hektarow, kotrež su produktivne, dawa wulki dźěl jenož snadny wunošk, špatne pastwišća za skót zemjanow a knjezykow.

Pódla malarije a wobšěrnoho wotpućowanja krawi hišće Italska na dalšej ranje, kotraž strowotu ludu podrywa, a to je Pelagra. Je to tak cyle khorosć khudoho dźěłaćeŕskoho ludu na kraju, zawinjena přez njedosahace a hubjene žežiwjenjo. Nahrabni zemjenjo wostaja swojim dźěłaćerjam, kotřiž jich pola wobdźěłaja, jenož telko, zo runje dosaha, zo hłodu njewumru. Lěta 1880 bu po cyłym kraju slědźene za přičinami tuteje khorosće, a bu dopokazane, zo je na tym wina to, zo ma lud njedosahacu a hubjenu cyrobu, wosebje zo jenož polentu jě, a tu hišće tak špatnje přihotowanu, kaž jenož móžno. K tomu přińdźe stajne ćežke dźěło pod italskim smažacym słóncom, wužiwanjo nakaženeje njestroweje wody, hubjene, z mało čerstwym powětrom napjelnjene wobydlenja. Tuta khorosć napadnje ludźi, jenož přez 15 lět starych, a ma swoje wopory skoro jenož mjez ratařskim ludom. Pokaza so najprjedy na koži kaž lišawa a po něčim přeńdźe do žiłow, haj samo do mozhow, zniča človjekowe ćělne a duchowne mocy, a tajki človjek skónčnje na duchu słabnje a wowrótni.

Najwjacy ta khorosć so namaka w nižinach Lombardiskeje a Veneciskeje. Něhdźe 31,70 % ludu na tule khorosć khori. „Z rajsom nasadźene pola ze swojej njestrowej a jědojtej paru so wupřestrěwaja cyle hač k woknam nizkich a stuchłych bydlenjow. Bjez dźiwa, zo zymnica a pelagra tysacy spóžera.“ Tak pisa wěsty Jacini w knizy: Wobsedźeństwo a Lombardiska. A hižo je tohodla w hornjej Italskej k zběžkam došło. Tuž ma też Italska swoje „agrarske prašenjo“. Jedna so wo to, hač dyrbi ratařski lud tam woprawdźe zawutlić a so zahubić. Wězo njeje polěpšenjo zrudnych wobstojnosćow hinak móžno, hač zo so „colono“, to je wobkhudnjeny bur, kotromuž ničo wjacy njesłuša, na sprawnym puću wuswobodźi wot putow a křuda swojich „signori“, swojich bohatych knjezykow, kotřiž jón systematiscy wucycaja a wuslěkaja. Na město staroho, cyle njesprawnoho přenajimanja wobsedźeństwa ma nowe sprawniše stupić. Najkhudši dźěłaćeŕ pola nas je lěpje zdrasćeny a so lěpje stoji dyžli italski „colono“.

Hač dotal je z bajonetami so poradźiło, tute hibanjo ratařskoho ludu wo polěpšenjo swojoho stawa a dóńta a wo złamanjo nowočasnoho njewólnistwa pod kwaklu njeswědomitych signori zahaćić, ale na kak dołho? Je tola nowa Italska na stołach swojich akademijow, w parlamenće přez swojich zapósłancow, repräsentantow naroda, w njeličenych nowinach (maš tam tak mało dobrych katholskich nowin, zo je na pjeć porstach ruki doličiš) a spisach wěrje wójnu připowědźiła, duchownych a wučerjow wusměšała, směchej a hanjenjam zaslepjenoho pebla na drózy přewostajiła — a wšitko to před wočomaj knježeństwa, kotrež knježi bjez zasadow a krutych zepjerow.

Štož móže so stać k polěpšenju italskoho klima, a kak ma so malariji napřećo dźěłać, to su Trapistojo přez swój přikład pokazali. Tuž dyrbješe samo knježeństwo — chcyj abo njechcyj — spóznać, zo je tutón rjad za kraj z woprawdźitym žohnowanjom, je kaž woprawdźita předwidźiwosć — a mjez tym, zo je knježeństwo wšě druhe klóštry zběhnyło, je Trapistam dowoliło zasydlenjo pod titulom (risum teneatis — njesměješe so) „ratařskoho zjednoćeństwa“. W šěrokej campagni, kotraž w rozšěrjenju 200000 hektarow wučinja, bydli jenož mało ludźi, a kajcy to su! Trjebaš jenož na nich hladać, na tute spročne, khorojte postawy, a spóznaješ, kak hrózbny njepřećel človjestwa malarija je. Prěnje wuměnjenjo je, zo dźěłaćeŕ ženje w nocy njewostanje, hdźež je zymnicowy powětr, dokelž w mokrej nocy tón jěd nanajbóle skutkuje. To spóznawši wróćachu so před wječorom mniša do Roma stajnje. Tuž nasadźachu 5000 eukalyptus-štomow, a z tym bu tak spomhane, zo móžachu tam nětko hižo přenocować. Tuž jim knježeństwo 1880 wotnaja 400 hektarow pod wuměnjenjom, zo za dźesać lět 100000 tajkich štomow tam nasadźeja. Pomału běchu tući rjekowscy wótčincy tak daloko, zo tam nětko winowe zahrody maja, kotrež maja wuběrny wunošk.

A što je spodźiwnoho z tutym eukalyptusom? Na dwoje wašnjo spomóžnje skutkuje: joho korjenje włóžnotu ze zemje spóžeraja, a joho łopjena wudychuja za strowotu přez měru dobru paru. Tak su dźensa tam khudźi mniša, kotřiž dobroty wudźěleja tym, kotřiž jich druhdźe přeséćhaja, a žohnowanjo přinošuja tamnym, kotřiž su jich něhdy tamali a wot so storkali. Čěmny je přichod, a žadyn njewě, što we swojim klinje khowa. Tutym mnicham, kotřiž w dźěławosći, ponižnosći a sćerpnosći přez žiwjenjo kroča, a ze swojim potom zemju swojich njepřećelow mačeja, khorosće a smjerće so njestróža, zawěsće Bože myto njewuwostanje. —

Kaž sće sami pytnyli, sym so dlěje na puću z cyrkwje a klóštra Tre fontane zadźeržał ze wšelakimi mysličkami a pomnjeńkami, hač bě wam to lubo, a wam něštožkuli wupowědał wo poměrach italskoho ratařskoho ludu. Myslach, to zawěsće čitarjam Posoła, kotřiž su z najwjetšoho dźěła w ratařskim powołanju živi, ničo škodźeć njemóže, zo něšto zhonja, kak so ratarjej w druhich kóncach zemje dźe, a zo maja druzy wjetšu winu k škorženju a

pumpotanju hač naši ludźo. Snadź su moje wułożowanja hubjenstwa italskoho ratarskoho ludu za naš lud, kiž skorži a njewě často, čohodla, trósku elexira abo žijacoho wolija, kiž jim lěpje zesłodźi, hač hdyž bychu so pola mje eukolyptus-liköra napili, kiž sobu domoj přinjesech, a je nětk nimale wšón.

Pohonč naju wjeze wróćo, kónik je po zdaću mučny, tež jenu pódkowu bě přisadźił, pohonč z časami sobuželniwje pódla běži, wulka mróčel z nami čehnje, kaž z Izraelitami w pusćinje, a smój zaprósenaj kaž młyńkaj. Tu zastanje kónik při wjetšej winowej zahrodźe, smój při katakombach, po bamžu Kalixtu pomjenowanych. Mjez tymi šěsćdźesat katakombami so najbóle tute wuzwola za wopytowanjo, dokelž khowaja najwjacy a najwjetšo dopomnjeńki na prěni lětstotk po Khrystusu, a dokelž su wosebje přez zasłužbu bamža Pia IX. nanajlěpje a najdokładnišo přepytane a wujasnjene.

(Přichodnje dale.)

Mortwa ruka a jeje skutki.

Njepschećelso katholscheje cyrkwje herjekaja wjele na tak mjenowanu mortwu ruku. Měnja z tym zamóženjo, kotreż cyrkej wobsedźi a kotreż je pječa mortwy kapital, kotryż ludźom žanoho wužitka njedawa. Wo tutej wěcy poreča na IV. čěsko-słowjanskim katholskim zjězdźe w Prazy zapósłanc Dr. Józef Myslivec něhdźe takle: ... »A schtó to je, mortwa ruka? Tule ruku kóždy znaje. Je to ruka, kotraž je w srjedźnym wěku cyku Europu zdźěłała; ruka, kotraž je narody poddźiwje a mjez sobu spochi wojowace civilisowała a k róbnej zemi pschiputała, kotraž je rjemjesło a wumjelstwo wučiła, hajiła a rozwiła; ruka, kotraž je pralěły a tonidka pscheměniła na płódne hona, twarika schule a cyrkwje, zakładowała syrotnicy, khorownje, skhowy za khudych, kotraž je tež dźensa hischće, hdyž so jej njezadźěwa, cicha dawaćerka a rozschěrjerka pokojenja, noschećka pomocy wschěm na swěće krjudźenym a bitym. Někotryžkuli z tych, kotśiž pschećiwo cyrkwi kowachu a kowaja njesprawne zakonje, kotśiž so najbóle hrěscha na tak mjenowanu mortwu ruku, je we swojim času studował z pomocu „mortweje ruki“, je žebrił wo podpěru z cyrkwinskich fundacijow a rad lubje brał cyrkwinske stipendije, je snadź měschnikowu ruku samo koschił, hdyž by jomu toleŕ ſtićika, a je k wobjedu thodźił do klóschtrow. A někto snadź z tej ruku žiwej, z kotrejž su brali jałmožnu wot mortweje ruki, pisaja jědojte nastawki pschećiwo „mortwej ruce“, kotraž je jich žiwika.

Njech pschikłady rěča, schto „čorna ruka“ čini (tak mjenuja duchownych a tych, kotśiž z nimi dźerža — potajkim wěriwych — njech su duchowni abo swětni):

1. „Růžencová výrobna“ (Różowcowa dźěłarnja) w Prazy zastaruje a žiwi slěpcow a dawa jim pschihódne dźěło. Duschowpastyŕ je w tym wustawje kanonik Podlaha — zastaraćerka a hospoza w nim baronka Helversenowa. Podpěru a dary ſcéle „čorna ruka“.

2. Z asyla „Prażskoho Jězusdźěćatka“ mam wobraz. Widźiśch na nim tři rjady dźěći w čistej jenajkej drasće. Za nimi stojitej knježnje a swětna knjeni, nadobna wučerka, kotraž je wustaw ze swojich nalutowanych pjenjez zakoźika a jón do toho dnja na wschě waschnjo podpěra. Dary za wustaw pschikhadźeja wot samych klerikalow (wěriwych katholikow), swětnych a duchownych, potajkim z „čorneje ruki“.

3. Nowina „Naſche Liſty“ wozjewichu 19. septembra 1908 nastawk z napisom: „Dary.“ W nim čitamy: „Dźěłaćerjam arcybiskopskich żelezańnjow we Friedlandze je arcybiskop Dr. Bauer z Wokomuca schwarny dar wobradźił. Zakoźi tam nalutowańnju za swojich dźěłaćerjow. K tomu, schtoż schtó na dań dawa, pschipłaća knjez arcybiskop 20—30%.“ Hdźe namakaśch něschto podobne we twornjach židowskich miliardow a njewěriwych bohačkow?

Wjele bychmy hischće pisać měli wo mikościwych bratrach a sotrach, wo knježnach wschelakich rjadow, kotreż w nocy a wodnjo brobnym dźěćom a khorym służa. Njeje na swěće žanoho wustawa, krajnoho abo gmejnskoho, kotryż by za khudy lud telko woprował, kelkoż wěmuje cyrkej a tak mjenowana mortwa ruka za hubjenych a běbnych wschěch bružin. Wot arcybiskopskoho hrodu hač do najthudschoho kapucinskoho klóschtrka, wot salonow katholskoho zemjanstwa hač do ćmowoho kućika kschesćanskoho dźěłaćerja, wot prálatow a monsignorow hač k najnóbschomu khoromu kapłanej — wschudźe namakaśch schćedriwu wotewrjenu ruku. „Mějach susoda fararja“, dźesche Dr. Myslevic, „kotryž bě po smjerći doth zowostajił. Wosadni měnjachu: »Tón wschо rozdawa, schtož měješche.« Raz sleće so pola khoroho samo koschłu a wobleče ju khoroho.“ — Znaju biskopa, kotryž wscho rozdo, schtož měješche, tak zo dyrbjeschе joho sotra po bratrowej smjerći bjez mała na słužbu čahnyć. — Znaju zemjanow, kotśiž sebi wot huby wotorhowachu a z tym khudych žiwjachu. — Znaju hrabinku, kotraž khorych hladaschе, kožo jim ſceleschе, włosy a schaty jim rjedźeschе a pschi tym sebi samo wěšte zwěrjatka do hrodu nanosy. — Znaju khěžkarku, kotraž za čas kholery mrějacych na karje pschewožowoschе, wustajejcy swoje žiwjenjo za druhich smjerći. — Njedawno bóstach wot žony khudoho molerja něhdźe 40 krónow za „čorne z khodom mrějace dźěći w Africy“. Mjez pjenjezami bě tež kwasny dar! „Pschečo tež to dawaće?“ woprašchach so. „Smój to tak z mužom Bohu słubiloj“, wotmołwi žónska.

Hlejće! tajkale je prawa „mortwa ruka“ a tajkele su woprawdźe jeje „čorne porsty“.«

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Za nowoho propsta klóstra Marijineje Hwězdy je Ossekski knjez prálat knjeza Różeńčanskoho administratora P. Šěpana Kociana pomjenował, kotryž je hižo wot léta 1900 w Różeńće, a to najprjedy lěto z kapłanom. Hdyž bu tehdomniši administrator knjez P. Leopold Schneider do klóstra za propsta powołany, wosta k. P. Šěpan Kocian w Różeńće z administratorom. 8 lět potajkim měješe zbožo, na hnadownym měsće spomóžnje skutkować a mjez zbožownym Delanskim ludom přebywać. Za tute léta je sebi přez swój lubosćiwy a sprawny wobkhad wjele lubosće dobył, tak zo budźa joho Delansey njerady parować. Knjez propst Šěpan Kocian je rodźeny we Wildenschwert w Čechach a je 26. septembra 1891 do klóstra w Osseku zastupił. W juliju 1896 bu na měšnika swjećeny. Do Różanta přišedši je bórzy derje serbski nawuknył, a tež serbski lud běše po swojich wašnjach a po zmyslenju tak derje zeznał, jakož by ze Serbow samych wukhadźał. — Tak ma klóštr Marijina Hwězda zasy nowoho propsta, a hdyž tež kralowe wobkrućenjo dóńdźe, přesydli so knjez propst Šěpan do klóstra, zo by tež tam naslědnik njeboh k. P. Leopolda był.

Za nowoho administratora w Różeńće je sobubratr knjeza propsta knjez P. Romuald Domaška pomjenowany. Knjez P. Romuald je so 28. julija 1869 w Koslowje narodźił. Z nowym knjezom propstom je wón takrjec połny bratr, dokelž je z nim do klóstra zastupił, sluby złożił a na měšnika swjećeny. Knjez P. Romuald je hižo w Różeńće a Marijinej Hwězdźe jako kapłan skutkował a nětko někotre léta kapłan w Janeku w Čechach pobył. Wón so nětk zas do wóteneje Łužicy na lube hnadowne městno jako dušipastyŕ wróći a witamy joho wutrobnje.

Woběmaj knjezomaj za nowe zastojnstwa přiwołamy wutrobne: Na mnohe léta!

— Minjenu sobotu přebywaše hač do srjedy naš najdostojniši knjez biskop Dr. Alois Schäfer w našim serbskim seminaru w Prazy.

Z **Budyšchina.** Nětčišcha zymna meja, kotraž nam sforo kóždu nóc mróz pschihotuje, daloko a schěroko dosaha. W Italskej

je khětro zyma, też su tam sněh měli, kiž je hewak z cyka w Italskej žadnosć — a lětsa w meji! W Schlezskej je telko sněha było, zo železnicy zawě. Ze wschěch rózkow powěšće pschikhadžeja wo wulkej schkodze, kotreż su mrózy načiniłe. Wosebje nad Rheinom, hdźež je vegetacija dale dyžli pola naš, su schtomy w poknym kčěwje stojace z wulkoho dźěła zničene. Też winicy su wschelako cerpjele. — Dokelž zymne nocy hischće njepuschća — mamy dźen runje lodowych muži Pankracia, Servacia, Bonifacia —, drje też nasche sadowe schtomy, kotreż nětko kčěja, schkodu pocerpja. — Najhórje pak je za nasch skót. Loni nazymu je zymska pica zmjerzła, a nětko sjedź meje hischće tak kaž ničo narostko njeje, schtož mohło so skotej dawać. A za wusthnjenu zemju bychmy tak nuznje pkódny deschć trjebali.

Z **Khróšćic** do **Khróšćic** a **wokolnosće!** W čisle 18. našoho Posoła wozjewjena zhromadźizna „Serbosława“ na njedźelu 23. meje je w posedźenju předsydstwa „Serbosława“ so přepołožiła na Bože spěco, 20. meje, popołdnju 1/2 5 hodźin, a to ma być po postajenju prěnja swójbna zhromadźizna za našu wjes a wokolnosć. Tuž, lubi Serbja z Khróšćic a wosady, z blizka a z daloka, přińdźće bohaće k nam! Wšak je zhromadźizna tak położena, zo je na Bože spěco, hdźež po starym dobrym nałožku mnozy Serbja k nam k nyšporu přikhadźeja. Naša „Jednota“ nam dobroćiwje někotre spěwy zaspěwa, a po wosebitoho knjeza smy sebi też dojěli, zo nam zajimawy a zahorjacy přednošk poskići. Zo je nam trjeba tajkich swójbnych zhromadźiznow z časami, to hakle nikomu dopokazać njetrjebamy, to wuči nas jeničke pohladnjenjo na naš čas a joho žadanja! Zo do swójbnych zhromadźiznow muže słušeja a zo dyrbja přiń, to so njetrjeba jim prajić, to woni sami wědźa, ale naše žony maja rady, zo bywaja lubje a zdobnje přeprošene, a potom so też narěčeć dadźa! Jeli nam date njeje, prawe słowa přeprošenja tudy namakać, njech so spokoja też z mjenje derje stajanymi słowami, a potom njech přińdu! Směmy jim přeradźić, štož so jim za ducha a też za žołdk poskići. Mjeno „rěčnika“ nam zawěsća, zo budźe so wón a to, štož sobu přinjese, kóždomu lubić! Tuž přińdźće wšitcy! Zastup je darmo — kofej wězo nic. (Hladajće też na nawěštk w dźensnišim čisle!) ×

Z **Jasenicy.** Zańdźenu njedźelu bě měsačna zhromadźizna Jaseňčanskeje Bjesady! Wopyt bě khětro słaby. Što bě wina, hač „Maikränzchen“ (!) abo šinčki, njehodźeše so wuhudać. Snadź budźe přichodnje lěpje — njespušćmy nadźiju rjanu! Knjez kapłan poda nam zwučeny rozhlad po kulojtym swěće, přeprošowaše sobustawy a jich žony na swójbnu zhromadźiznu do Khróšćic, pokračowaše we swojim přednošku: „Stawizny katholskeje cyrkwje w Serbach“, nas pokazujo na najstarše katholske cyrkwje.

Z **Konjec.** Zańdźenu njedźelu na wječor běsche sebi pokdralětna dźowčička žiwnosćerja Jakuba Brězana wuběžała a do rěki padnyła. Brězanec statok stoji cyle pschi rěcy. Spodźiwna to wěc, dokelž dźěco njeje ženje blizko k wodze schło, a lědom běsche na tutym dnju ze jstwy, za nim pytachu w cykej wokolinje, też rěku najprjedy pschehladachu, ale za pok hodźiny hakle namakachu dźěco mortwe pschi młynskim česaku. Na puću mjez młynom a Brězanecami je na wječor, wosebje swjaty dźeń, dosć wobkhada, ale runje w tych wokomikach tam nichtó byk njeje. Poroka sebi starschej činić njetrjebataj, dokelž staj za swojim dźěćom stajnje dosć kedźbliwje hladałoj. Ludźacym posudźowanjam pak so njehodźi wučeknyć, a to runje tajcy maja najnuznischo ze swojej spěchnej hubu, kotriž často dosć dołhi čas za swojimi dźěćimi njepohladaja a jim dawaja wokoło běhać. — Bóh je dał a Bóh je wzał!

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Kral Friedrich August nětkle w Tarvis w Alpach pschebywa, z wotkelž chce so 16. t. m. zas wróćić, potom pak hischće na tři dny do Sibyllenorta dojěžge.

— Wo pryncu Maxu, kiž je psched krótkim na kralowskim dworje pschebywał, su někotre nowiny wudawałe, zo je strošchnje khorojty, a zo je strach za joho žiwjenjo. Tajke powěšće su wopačne. Prync Max je so pschez Einsiedeln strowy do Freiburga we Schwycy wróćił, a tam swoje pschednoschki na universiće zas započał.

Němska.

Prěni dawk je financna komisija dohotowała — powyschenj dawk na schampanske wino. Dawk za lěto nětdźe 5 milionow pschinjese — to je 1% požadanych 500 milionow hriwnow. Dawk je namjet centra, a su wschitcy za njón byli, jenož nic — socialni demokratoje, kotřiž z cyka sobu wothłosowali njejsu! Hač budźe dawk kanclerej Bülowej prawy, dokelž je po namjeće centra?

— Tydźenja je w Barlinje excellenc v. Holstein, prjedawschi tajny radźićel we zwonkownym hamće němskoho kejžorstwa, w starobje 72 lět wumrěł. Lětdźesatki dołho je němska politika, su počahi němskoho kejžorstwa z druhimi mócnosćemi so po nawjedowanju tutoho radźićela měrje, kiž je hižo pod Bismarkom a potom pod druhimi kanclerami, a słónčnje hischće wjac lět pod nětčišim kanclerom wjerchom Bülowom nimale wschu wjedł. Holstein běsche kruta samostatna powaha ze železnej wolu, a njeje ženje pola kralowskoho dwora a joho swjatočnosćach byk. W lěće 1906 joho kejžor po namjeće statnoho sekretara v. Kirschkoho ze słužby puschći, schtož je joho bolało hač do smjerće.

— Srjedź městow Dorsten a Wesel je zatraschny woheń 12000 kórcow lěsa zničił. Woheń bě na suchej kucy pola wsy Rhade nastał. Sylny a suschaty rańschi wětřik jón dale čerjesche do lěsa, hdźež bórzy telko mocy nabu, zo bě wschu človječa próca, jón zahaćić, podarmo. Schtož je tam lětdźesatki dołho z njewustawacej prócu so sadźało a plahowało, je jedyn jenički dźeń zničił. Je džiw, zo stary hajnik Kinne, kiž dyrbjesche pschihladować, kak so płody joho cykoho pilnoho žiwjenja znića, płakasche kaž dźěćo? Běs słuscha hrabi Merveldt-Lembeck a wschelakim wulkim buram.

Bayerska.

Arcybiskop Dr. v. Abert, kiž je dlějschi čas ćežcy khory w Gries pschebywał, je zas tak daloko wothorjeł, zo so bórzy zas do Bamberga wróći a so na firmowanske pućowanjo poda.

— Staroskawny klóschtr Wessobrunn, kotryž protestantskomu swobodnomu knjezej v. Cramer-Klett skuscha, je zas za benediktinskich mnichow — kaž psched lětami klóschtr Ettal — wotewrjeny.

Württembergika.

We Friedrichshafen je 2. meje prjedawschi pschedsyda ministerstwa swobodny knjez v. Mittnacht wumrěł w starobje 85 lět. Won bě posledni z tamnych ministrow, kotrychž mjena pod Versaillskim zwjazkom stoja. Hačrunjež potajskim sobuzakoženj němskoho kejžorstwa, won tola samostatnosć swojoho wužichoho wótcnoho kraja raznje zastupowaschе. v. Mittnacht běsche katholik, pschećiwjesche pak so wschelakim sprawnym žadanjam katholikow, na pschikład w nastupanju pschipuschćenja mužskich klóschtrow we Württembergikej; też běsche wótry pschećiwnik centra.

Hollandska.

Nowonarodźena prynčesna budźe Juliana rěkać, nic Wilhelmina, kaž bě so wočakowało.

Z pschičžiny wjesołoho podawka je kralowna Wilhelmina mnohich jatych cyle wobhnadžika, mnohim druhim khostanjo pschikrótschika.

Rom.

Druhu njedželu po jutrach bě w Romje zas swjatočnosć zbóžnoprajenja. Je to Jan Eudes, załožeŕ kongregacije swětnych duchownych za wukubkanjo dobrych měschnikow, ludowe misiony a wóčehnjenjo mkodosće, kiž je 19. augusta 1680 w Caen we Francozskej wumreŕ. Popołdnju na spomnjenej njedželi so swjaty wótc do Pětroweje cyrkwje poda, zo by Zbóžnoho česćił. — Zbóžny Klemens Hofbauer, prěni němski redemptorist, budže na dnju Donjebjesspěca swjaty prajeny. Pschi posedženju kongregacije, w kotrejž so wo tutej a podobnych naležnosćach jednasche, běsche też swjaty wótc pschitomny. Bamž we swojej narěči praji: Wobdžiwanjo pócéiwosće tutych měschnikow nam woprawdže tróschi posł ča, wosebje dženś, hdyž je zły ze wschěmi srědkami katholstim měschnikam wójnu pschipowěł ... „Ženje njeslyschiče zge rěčeć wo rabbinach, wo protestantiskich předarjach, wo zastupjerjach mnohich nabožnych a pohanskich sektow — jeno na katholskich duchownych so měrja."

Belgiska.

W Lowanje (Löwen) je 11. t. m. katholska universita 75-letny jubilej swojoho wobstaca abo lépje z nowa-wožiwjenja swjeća. Hižo w 15. létstotku běsche w Lowanje skawna universita za Brabandsku. Bamž Měrćin V. je ju 9. decembra 1425 wobkrućik. Bamž Hadrian VI. je mjez druhimi skawnymi muženi swoje studije tam dokonjak, němski kejžor Karl V. universiće swoju wosebitu pschikhilnosć wopokazowasche. Za čas najwjetschoho kćewa mějesche universita kóžde léto na 8000 studowacych. Po něčim pak poča spadować, nowe university, kož w Lugdunje (Leyden), jej sylnu konkurrencu pschihotowachu, rakuski kejžor Józef II. ze swojimi „reformami" jej dale schkodžesche (Nižozemska běsche tehdom rakusce wobsedženstwo), francozska revolucija słónčnje ju 1797 znići, dokelž so universita bjezbóžnym zasadam francozskeje republiki podćinjeć njechasche, ale radscho z česću skónči. —

W léće 1833 belgiscy biskopja, kotriž w Mechelnje załoženjo nowoho seminara wuradžowachu, cyku nowu katholsku universitu w Lowanje wobzamknychu. Boże žohnowanjo na nowym załoženju wotpočuje. Dženś je Lowanska katholska universita wschitke druhe belgiske liberalne university w kóždym nanastupanju daloko pschesćahnyła.

Francozska.

Za léto (julij 1907 hač julij 1908) je ličba deserteurow z francozskoho wójska na 15583 zrostka. To je sćehwk schćiwanja pschećiwo wójsku, kotromuž knježeństwo kruće njepschećiwja.

Za čas knježeństwa nowoho cyrkwi njepschećelskoho bloka we Francozskej su wudawki stata wo 100 milionow pschibyłe. Knježa zapółkancy so pschede wschim sami za so staraja. Woni su swoje „bnjowske pieniezy" wo 6000 frankow powyschili a dóstawaja město dotalnych 15000 nětko 21000 frankow! Pschi tom wójsko zastojnikow pod republiku rośe kaž lawina. W léće 1886 běsche we Francozskej 330000 statnych zastojnikow, 1896 bě jich hižo 400000, a dženś ma Francozska 900000 zastojnikow! Či na wsche 4000 milionow mzdy dóstawaja. Hdyž k temu mzdy gmejnskich zastojnikow pschiličišch, masch 5300 milionow, kotreż maja francozscy dawkibarjo zwjesć.

— W Parizu, Lyonje, Lille, Bordeaux a Marseille je strajk póstowych a telegrafowych zastojnikow z nowa wudyrił.

Ruska.

Strašchne schćehwki kholery w Ruskej mózesch najlépje wobkedžbować na pohrjebnischćach, hdyž dženś wote dnja čerstwe ćěła zemrětych pschiwožuja. „Kaschćow stoji tu cyła rjada", kaž češka nowina „Čech" wopisuje, „ale hrjebarjow nimasch. Bojicy so, zo so natyknu, rozčěkachu. Kaschće su z khwatkom spraskane, tak zo mózesch ze schkałbami do nich hladać a z kholeru sprostnjene ćěła zemrětych widžeć. Wobydna wóń z ćěłow wustupuje. Wschudže, hdyž hladasch, wschudžom hrózba a dospokne zadwělowanjo. Ludžo stoja tu, ruchi maja k njebju spjatej, a wotse z pačerjemi měscha so płać a žałosć zawostajenych." Dženś wote dnja skhorje na kholeru něhdže połschtwórta sta ludži. Z tutych dobra tsćina zahe mrěje sche. Hdže khorość zastanje, njehodži so rjec. Khudži a bohaći, strowi a khori, staroscźiwi wo swoju strowotu, a njeporjadni ludžo stawachu so wopory hrózbneje khorosće. Lékatska pomoc bywa často słaba, druhdy njemóžna.

— Ruska chce dale w reformje kročić; staj zaty dwaj zakonskej nacińskaj wuschkoj: 1. zakoń k wobmjezowanju ličby swjatych dnjow a 2. zakoń k zawjedženju Hrjehorjoweje protyki.

1. Rusojo maja wjacy swjatych dnjow hač žadyn druhi lud na zemi, na 150 za léto. Wosebje schłódne za burstwo je syła swjatych dnjow w léće, hdyž je najwjacy dźěła na polach. Na čas wot 1. hapryla hač do 1. oktobra padnje (w Ruskej) 77 swjatych dnjow, potajkim wjacy hač pola nas na cyke léto. Tohodla cerpi burstwo pod tym čežcy, ale też industrija a pschemysko. K tomu pschidže hischće to, zo najwjetschi dźěł luda swjaty dźeń njewužije k česći Božej pschez wopytowanjo Božich słužbow, wjele bóle k tomu, zo by so jónu zaty prawje napił a wopił. Je tohodla w ruskich městach a też na wsach njedźelu a swjate dny na wjećor syła pjanych ludźi na hasach widžeć. Na mjezach k Pólskej a k Finskej je njedostatk hischće wjetschi pschez dwoju protyku, kotruž tam maja. Ruska dźerži so hischće stareje Julianskeje protyki, Polacy a Finojo maja nowu Hrjehorjansku. Rusy na mjezach pak so čaścišcho po woběmaj dźerża a swjeća swjate dny po nowym a starym „stilu" (po nowej a starej protyce), potajkim kóždy swjaty dźeń dwaj króć.

2. Docyła je wschelakosć protykow druhe žórko mnohich njelubosćow za industriju a wikowanjo, a su so hižo husto pospytły k wotstronjenju stareje protyki činiće, tola hač dotal bjez wuspěcha. Za dalschi postup Russeje by so pschećе dyrbjako, zo by so tola stónčnje radźiło, we woběmaj praschenjomaj jónu cyke dźěło činić a dołkadnu reformu zawjesć.

— Z Pětrohroda je też wjesoła powěść dóschła. Stónčnje je so tola arcybiskopej Wnukowskomu dowolilo, dowěrjene wowcki we swojej njesměrnje wulkej diócesy wopytać a za prawom hladać. Je to prěnja dowolnosć, kotruž je romisko-katholski metropolit docyła dóstał. Tohodla a dokelž je tute dźěło tak jara ważne, chcysche so arcybiskop Wnukowski sam na daloki puć podać. Diócesa saha wot Pětrohroda hač do Wladiwostoka a wobsahuje nimo Ruskeje cyku Sibirisku (potajkim krajinu 30 króć tak wulku kaž cyka Němska). Tola arcybiskop je w posće čežcy skhorjeł a dyrbi do kupjelow, zo by so cyle wuhojił. Tak so 30. hapryla swjećacy biskop Jan Cieplak, pschewodžany wot jenoho kanonika, dweju professorow a jenoho fararja, na puć poda. Wulka črjóda katholikow joho k dwórnischću pschewodźesche, minister železnicow je biskopej a joho pschewodnej wosebity salon-wóz za čas cyłoho pućowanja pschewostajił.

Wšelčizny.

* Kak droho kejžor puću je. Zo kejžorowe pućowanja tunje njejsu, móže sebi kóždy myslić, hdyž wopomni, zo ma kejžor też kaž kóždy druhi na železnicy po tarifu płaćić. Kejžor jězdźi přecy ze swojim rjanym wosebitym ćahom, z młódrobělo barbjenymi wozami wobstojacoho. Z tajkim jědźeše też před krótkim čaru Wildpark-Venedig (Benatki), 1600 kilom. dołhu. (W Benat-

kach na njoho joho łódź „Hohenzollern“ čakaše.) Za jědźenjo na železnicy měješe něhdźe 25000 hriwnow płaćić. K tomu přińdu wudawki za črjódu zastojnikow, kotřiž maja za tym hladać, zo by jězba bjez njezbožа a wšelakich zadźewkow była. Ćah dwě lokomotiwje ćehnješe, a na wšěch wjetšich stacijach stojachu lokomotiwy přihotowane k reservje, jeli zo by so něšto na tej abo tamnej lokomotiwje kejžorowoho ćaha stało.

* Mšačny časopis k česćowanju najswjećišoho sakramenta wołtarja „Emmanuel“ pisa jako wotmołwu na prašenjo tele rjane słowa: Čińće we měrje a z ćicha swoju winowatosć, njedźiwajcy na to, što ludźo do toho praja, a hač was štó widźi abo njewidźi. Kak ćiše a změromnje, wot milionow njewobkedźbowany skutkuje naš Zbóžnik w najswjećišim sakramenće! A zapisajće sebi rjane słowa swjatobliwoho měšnika Riglera hłuboko do wutroby:

Z ćicha poniżnje dobre skutkować,
Z ćicha Boha a človjekow lubować,
Z ćicha swoju winowatosć dopjelnjeć,
Z ćicha Božu wolu zapřimnyć,
Z ćicha wjeselić so z druhim,
Z ćicha być při cuzym brachu,
Z ćicha na swoju słabosć spominać,
Z ćicha k njebjesam so wućekować,
Z ćicha dźěl brać na cuzych bolosćach,
Z ćicha we přećach a požadanjach,
Z ćicha, hdyž će ludźo hanja,
Z ćicha wobjimać Jězusowy křiž,
Z ćicha woprować a sebi zapowědować,
Z ćicha přeměnjenjo žiwjenja nosyć,
Z ćicha so předstajenomu dowěrjeć,
Z ćicha woći k njebjeskej domiznje złožować,
Z ćicha sebi dobywać počinki,
Z ćicha, z ćicha hač do smjerće,
Štóž ćichi pokoj lubuje,
Bóh jomu z hnadu mytuje.

* W S. Aniello pola Sorrenta w južnej Italskej wumrě před krótkim sławny katholski spisowaćel F. W. Crawford. Wón bě so 1854 w Bagni di Lucca narodźił; joho staršej běštaj z Ameriki a protestantaj. Crawford studowaše w Romje a potom w dalokim Orienće wjele pućowaše. Tam wosoby a powahi namaka, kotrež w joho spisach so zas a zas nakhadźeja; tam pak hišće wjac namaka: wutrobna přikhilnosć ke katholskej cyrkwi joho zapřija, do kotrejež pozdźišo w Romje přestupi, a je přecy jeje swěrny syn wostał. W joho spisach wěje woprawdźity křesćanski, katholski duch: „Krucifix w Don Marcio“, „fara“, „Pawoł Patoff“ su w jendźelskej rěči spisane a do mnohich druhich rěči přełožene. Historija, humor a satira so w joho spisach wotměnjeja. Z prăsidentom Rooseveltom běše wuzcy spřećeleny. Crawford měješe rjanu smjerć. Na zahorjenjo jěrchenjow ćežcy skhoriwši wědźeše, zo su joho dny ličene. K swojim přećelam praji, zo so nadźija, zo změje zbožo, na smjertnym dnju Zbóžnika swěta ze swěta wuńć. A hlej, wulki pjatk też wudycha. Joho ćěło bu, kaž bě sebi prjedy hižo přał, do Roma přewjezene a tam na kerchowje cyrkwje Santa Croce in Gerusaleme (swj. kříža w Jeruzalemje) pohrjebane.

* Kak ruče łastojčka leći, wuspyta před krótkim jedyn měšćan w Antwerpen w Belgiskej. Dosaže sebi łastojčku, kotraž měješe pod třěchu joho doma hnězdo, namóra jej čerwjeny blak na wutrobno a pósła ju z khwatnym ćahom do Compiegne z 250 hołbjemi. Na druhe ranjo 1/4 8 hodźin so łastojčka a hołbje pušćichu a 22 mjeńšinow po 8 hodź. běše łastojčka hižo zasy w Antwerpenje, běše potajkim cyły puć, 235 kilometrow dołhi, za 1 hodź. a 7 mjeńšinow přelećała. (235 kilom. je štyri króć tak daloko, kaž dróha z Budyšina do Drježdźan.) Prěni hołb pak 3 hodźiny pozdźišo přileća. — Łastojčka preleći za hodźinu 207 km, hołb jenož 57 km.

* Krute žiwjenjo kur. Z powodźenych krajinow nad Łobjom pisaja: Kak dołho kury bjez cyroby wutraja, je so we wulkej wodźe tudy nazhoniło. Pola wobsedźerja w Seehausen někotre kury do wody zlećachu, hdźež so zatepichu. Jena kokoš pak cyle horjeka w kurjencu městačko namaka, a tam cyle měrnje sedźo wosta. Hdyž bě woda wotběžała, wona hišće tam sedźeše, drje cyle zesłabjena, ale hišće žiwa; dwě njedźeli dołho je bjeze wšeje cyroby była. Nětko je zas strowa a hižo zas jeja njese. W Starym měsće bě so kokoš w słomje skhowała. Za 13 dnjow ju tam namakachu. Běše cyła zeskhnjena a lohka kaž pjerjo. Dyrbjachu jej najprjedy małe kuski tučnoho do pyska dawać, dokelž ničo k sebi brać njemóžeše. Nětko zas wjesele běha.

* W Mnichowje. Cuzy: „Wodajće, luby knježe, njemóžeće mi prajić, hdźe bych jow škleńcu dobroho piwa dóstał?“ — Mnichowčan: „To mózu wam prajić. Hdyž chceće škleńcu dobroho piwa pić, dha dźiće po tej drózy horje, nimo cyrkwje dale, bližšu hasu na lěwu ruku nutř a dźiće hač do třećeje hasy na prawicy, potom přińdźeće k jenomu mostej; přez tón dale a hnydom na prawu ruku šesta khěža, tam namakaće škleńcu dobroho piwa. Jelizo pak chceće wosebje dobre piwo pić, dha dźiće jeno hnydom tu do tejele khěže napřećo, za pjeć minutow tam ja też budu.“

* Dypki na „i“. W ludowej šuli w Hornjej Pfalcy před někotrym časom wučeŕ małoho šulerja wuhlada, kiž hórcy płakaše a hikaše. Prašeše so joho, što jomu tola je — tola jeno hórši bu joho płač. Skónčnje po dołhim prócowanju wučeŕ přičinu joho zrudoby zhoni: „Haj, knjez wučeŕ, ja sym wčora lute tajke rjane „i“ pisał a wšudźom dypk horjeka činił, a dźens, hdyž moju taflu wobhladam“ — tu zas hólčk strašnje hikać poča —, „su wšitke dypki deleka.“

* Dobre předowanjo. Wosobna knjeni z provincy do Pariza přińdźe. Dokelž bě wjele wo wulkej zrěčnosći sławnoho předarja Bourdaloue słyšała, chcyše też při jenym joho předowanju přitomna być. Zastojnik, kotromuž bě poručena, z njej do cyrkwje dźěše. Po Božich službach so jeje tón prašeše, kak je so jej pater lubił. Wona wotmołwi: „Wobsah cyłoho předowanja sebi njejsym spomjatkować mohła; telko pak sym z njoho spóznała, zo je puć do njebjes jara škropawy, puć do hele pak tak hładki, kaž najrjeńša kumštna dróha.“

* „Kak dha so Žołmakec znjesetaj?“ — „Hubjenje! Dwaceći lět so mataj, ale žadyn hišće druhomu wodałoj njejstaj, zo staj so brałoj.“

* Wćipny nan. Mały Pětrk: „Nano, ja wěm, hdźe sebi mać pjenjezy khowa.“ — Nan: „Ty njepleko, to će tola ničo njestara ... Hdźe dha je ma?“

* Škoda. „To pak je jara škoda, zo mojoho muža do měšćanskoho wubjerka wuzwolili njejsu. Poł města by so nad tym wjeseliło.“ — Susodźina: „To sebi ničo z toho nječiń! To so nětko druha połojca wjeseli.“

* To budźe zbožowny muž. Mać k susodźinje: „Z našej Luciju pak mam woprawdźe kříž. Warić njemóže, ani kus płokanja njerozymi; dźełać so jej też njecha. Dyrbju jeno hladać, zo ju bórzy wudam!“

* Puzolak: „Najrjeńši dwór je mój, najrjeńše moje trejdy stoja, najrjeńši skót je w mojej hródźi, a hdyž ja našim wjesnjanam piwo zapłaću, maja mje też za najmudrišoho w gmejnje.“

* Wón joho znaje. Cuzy: „Bych ja mohł z jatym Dundalom jónu poréčeć?“ — Jastwownik: „Ně; toho smy wčora pušćili ... tola woprašejće wšak so za tydeń zas. Potom drje joho tu zas změjemy.“

* Dobra rada. „Knjez doktor, moja žona spać njemóže; wona husto hač do dweju abo třoch hodźin stanjena wostawa. Što mam tola pře to činić?“ — Doktor: „Prjedy domoj khodźić!“

* Jednora pomoc. Knjeni: „Ale Herta, hižo zas sy mi drohotnu kanu rozbiła! Štož sy mi ty hižo rozbiła, wjac wučini hač cyła mzda, kotruž maš hišće dóstać ... Što dha mam to činić?“ — Herta? „Wjacy mzdy dawać!“

* Wójna a manöver. „Wulki rozdźěl“, praji stotnik Lipinski, „je mjez wójnu a manövrom. Tam maš jenož jenoho njepřećela před sobu, tu pak su často štyrjo abo pjećo předstajeni pódla.“

* Dundak wo njezbožu w podkopkach čitajo: „Kak sym tola wjesoły, zo ja njedźěłam. Štó wě, što by so mi hižo stało!“

* Časnikař: „Kak so wam waš budźeŕ lubi?“ — „Jara derje!“ — „Najprjedy pak so wam tola spodobał njeje.“ — „Ně, ale nětk je do kruchow.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Wěrowanaj: Jurij Dučman, słužowny ze Smjerdźaceje, z Mariju rodź. Rychtarjec z Wotrowa.

Zemrěli: 10. meje: Marija Madlena zwudowjena Domšeyna rodź. Nowotnec w Budyšinje, 78 l. 4 m. 14 dn. — Jozef Keilhofer, fabrikski dźěłaćeŕ w Hajnicach († w khorowni w Budyšinje), 49 l.

Wične płaćizny:

	w **Budyšinje** 8. meje				w **Kamjencu** 13. meje			
	wot		hač		wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	19	55	19	98	20	40	20	91
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	36	13	54	13	76
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	14	11	20	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	11	50	11	75	12	—	12	30
Rožka, nowa	8	25	8	35	8	40	8	60
Ječmjeń	9	50	10	10	8	—	10	—
Wows	9	30	9	60	9	30	9	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły centnar	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	11	—	11	50
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	75	20	75				
Ržana muka	9	50	14	—				
Syno	3	50	3	80	3	60	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	16	4	30	—	—	4	34
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	20	—	—	3	68
Prosata 1260 (w Kamjencu 345) jene	13	—	30	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	70	2	90	2	60	2	70
Jeja, mandl	—	83	—	90	—	—	—	90

Pšeńčne wotruby 6,50, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 10. meje 1909:

1. Woły,					26—42 hr.,		56—78 hr.
2. Byki,					29—41 „		61—73 „
3. Kruwy a jałojcy,					24—41 „		48—73 „
4. Ćelata,					40—52 „		70—82 „
5. Swinje,					45—53 „		59—68 „

živa waha centnaŕ wot — rězna waha

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12[I]

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

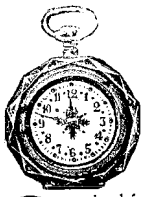

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Kózlace kože,

kaž też **wšě družiny druhich kožow** kupuje po **najwyššich płaćiznach** [61

Heinrich Lange

při serbskej katholskej cyrkwi a na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej Hwězdźe“.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ %
„ 3měsačnym „ 3 %
„ 6- a 12měsačnym „ 3½ %
} danje na lěto.

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Najnowše

lětne tkaniny

k **drastam — bluzam — suknjam — jakam**

poruča

93] **w najwjetšim wubjerku**

C. G. Fiebiger

w Budyšinje. • • Serbska droha 5 a 7.

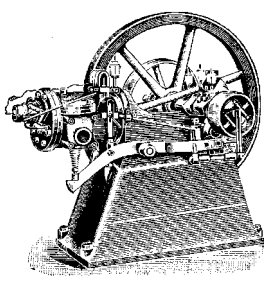

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,

kaž też

připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. Najdlějše rukowanjo. [12]

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Božе martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připóscelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestośće kralowy-wudowy Karoly - - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow **w Budyšinje**

změje **jutře njedźelu 16. meje** swój ☛ **załoženski swjedźeń** ☚ ze spěwom, dźiwadłom a rejemi. Započatk wječor we 8 hodź. w towaršni. [92

Kath. Kasino w Kamjencu

změje **njedźelu 23. meje 1909**

w hosćencu »Złoteje Hwězdy« (Goldener Stern)

31. założeński swjedźeń.

Započatk w 7 hodź.

K tomu přeprošuje [96] **předsydstwo.**

Procesion do Krupki

pónđže z Wotrowa **pjatk 28. meje** rano 1/2 6 hodźin. W 5 hodź. Boža mša.

97] **Wjednik.**

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorečak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorečak 307.

Hermann Gläsel

w Budyšinje

Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje.

94] poruča swój wulki skład

porcelinowych a kamjeninowych tworow

w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.

Majolika a pyšne wěcy, škleńčane twory, prasowane a točene.

☛ Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k sćěbornym kwasam. ☚

dospołne kwasne wuhotowanja.

Trawu syčace mašiny, žito syčace mašiny,

synowe wobroćaki, tigrowe hrabje, **drillowace mašiny, płuhi, brony,** mlokowe separatory wšěch systemow

wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.

a wšě druhe ratarske mašiny a grat

poruča [90

Jan Manjok nasl. Jurij Hänsel

☛ **w Budyšinje při žitnych wikach.** ☚

Serbja z Khróšćic a wokoliny!

Kedźbujće! Kedźbujće!

Na **Boże stpčco,** po mejskim nješporje, 1/2 **5** wotměwa so

I. swójbna zhromadźizna Serbowsława

z k tomu přiměrjenym **prjednoškom,** ze **spěwami** a z dobrej serbskej zabawu!

Přińdźće wšitcy! Přińdźće wšitcy!

Lubje wšěch, wosebje tež naše žony přeprošuje

95] **předsydstwo.**

Serbja Drježdźanscy!

Jutře njedźelu 16. meje 1909 su w dwórskej cyrkwi ☛ **serbske kemše.** ☚ Započatk 1/2 **8** hodźin.

»**Jednota**« tow. kath. Serbow w **Drježdźanach** pak změje na tutej njedźeli swoje **zhromadne swjate woprawjenjo** pola swj. **Ignacijowoho wołtarja.** Wot **rano 6 hodźin** budźe **spowědź** słyšana. — **Wšitcy Serbjo** a **Serbowki** so proša, zo chcyli so **wobdźělić.**

91] **Předsydstwo »Jednoty«.**

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana a mandźelskoho

Jana Hančika z Brěmjenja,

wuprajamy wšitkim přećelam, susodam a wosadnym, kotřiž su njebohočičkomu wulku lubosć wopokazowali na joho khorołožu, na pustywječoru a z bohatym přewodźenjom k rowu, wutrobne

„Zapłać Bóh!“

Wosebje wutrobny dźak tež Wulko-Dubrawskomu wojeńskomu towarstwej, kotrež je joho zhromadnje k rowu přewodźało, a knjezej Schomburgej, wobsedźerjej »Margarećineje Hěty«, kotryž je jomu wosebje tež za čas joho khorosće wjele lubosće wopokazał.

W Brěmjenju, na dnju pohrjeba, 7. meje 1909.

98] **Hłubokozrudźeni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.

Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 21. | Budyšin, 22. meje 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Katakomby

słušachu křesćanam prěnich křesćanskich časow jako pohrjebnišća za jich wotemrětych, kaž tež jako skhadźowanki za Bože służby a nabožne zhromadźizny a skónčnje jako khowanki w časach přesćěhanjow. Wone su kołwokoło Roma wuryte w tajkej dalokosći, zo je sławny wučenc a přepytowar katakombow, de Rossi, wuličił: hdy bychu so wšě khódby abo galerije pornjo sebi hodźałe skłasć, by to 876 kilometrow wučiniło, potajkim tak dołhe byłe, kaž cyła Italska. Naju wjednik, bratr z rjadu Trapistow, poda kóždomu ćeńku swěčku ze służohom, a nětko za nim po wuzkich skhodźeńkach přecy hłubšo dele kedźbliwje stupachmoj. Zastup do tutych katakombow je bóle podobny na tajki do pólneje pincy, a ničo njepřeradźa swjatosć městna, do kotrohož w khutnej mysli a ze swjatej česćownosću zastupuješ. Skónčnje poča tu cyle ćma być, a lědma swěčka rum někak wobswětleše. Smy nětko w podzemskim česćehódnym swjatym Romje. Kóžda tajkich katakombow so hodźi dźělić do třoch dźělow, do jenotliwych khódbow, do komorkow abo wjetšich rumnych městnow a do podzemskich cyrkwjow abo kapałow. Khódby su dołhe, wuzke galerije, porjadnje wuryte, a su často tak wuzke, zo móžetaj lědma dwaj pornjo sebi hić. Hdyž běchmy khwilu šli, wuhladachmy k prawicy a k lěwicy druhe khódby, našu křižowace, tak zo maš tu pod zemju samy labyrinth abo błudźišćo podzemskich khódbow, do wšěch rózkow so wupřestrěwacych. Tu so zabłudźić, je wězo jara strašne. Tuž njesmě sebi njeznaty sam zwěrić, tu zastupić. Je so namaj prajiło, zo so tajki njeby wjacy na swětło namakał, štóž by so w nich zaběžał, bjez wjednika.

Tute khódby pak njesłuža jenož za puće k dalšim komorkam a kapałam, ale su same hižo katakomby, to rěka pohrjebne městna abo cemeterije, to je wotpočink za wotemrětych. Do sćěnow su na woběmaj stronomaj wudypane rowy, kaž naše kašće rumne prózdnjeńcy, jena na druhej, kaž su na přikład na łódźach łěhanske kabiny abo łoža, tak zrjadowane. Je jich často na štyrnaće, w kotrychž zemrěći, bjez kóždoho rozdźěla pokhoda, staroby, splaha, tu wotpočuja. Prjózdnjeńcy su tak złožene, zo ćěło po boku w nich leži, ke khódbje wobroćene, nic snadź z nohomaj. Kóžda stopa je wužita, a tola ma kóždy zemrěty swój wosebity, do stwjerdnjenoho „tuffa“ wudypany row, w kotrymž prjedy hišće druhe ćěło njeje wotpočowało. Ćěła bywachu do rubow zawalene do rowow składźene, a tute na to z cyhelemi abo marmorowymi taflemi a z cementom kruće zawrjene. Do marmora bu krótke napismo zadypane abo pěskowanoho kalka napisane. Druhdy też přiwuzni a zawostajeni, zo bychu row lěpje spóznali, do mokroho kalka drohotny kamušk abo pjenježk zatłóčichu.

Hdźež swjaty martraŕ w ćichim bydlenju wotpočowaše, bu jako znamjo joho martrańskeje smjerće bleška z joho krewju abo martrańska naprawa připołożena. Hdyž bě w časach přesćěhanjow ličba pokhowanych swjatych martrarjow přewulka, buchu jich rowy ze znamjenjom dobyćeńskeje palmy woznamjenjene. O, su to wosebite, haj spodźiwne zaćišće, kotrež naju wutroba měješe, hdyž tu nimo kročachmoj. Tu njewěje smjertny dych, kaž ze wšědnoho rowa, tu měniš, zo tamny duch će wobdawa, kotryž nětdy tu knježeše a tute dołhe khódby wožiwješe, a kotryž dźensa hišće je žiwy a wěje we swjatej cyrkwi, dobywši so z tutych ćmowych rumow na běły, swětły dźeń. Tesame swjate zaćišće, kotrež před 15 stotkami wutrobu swjatoho Hieronyma, hdyž w tutych swjatych khódbach so překhodźowaše, zapasachu, hišće dźensa w kóždym wotućeja, kotryž z ćoplišej wutrobu a ze zmyslenjom, kotrež je přistupne za wyšše, nadobniše začuća, a je wě prawje wužić, do tutych swjatych porjebnišćow zastupuje. Je drje też powětr stuchły, khódba wuzka a puć druhdy wobćežny, spodźiwne začuwanjo tutoho swjatoho Bóžskoho měra wutrobu zajima, zo sama tutón swjaty wotpočink sobu přeživi a zrozymi. Ty čuješ so tu kaž doma, wěje dźěn ći napřećo tasama wěra, zmužitosć a póćiwosć, tasama njepowalna nadźija wěčnoho žiwjenja. Kaž je so ći přecy žiwjenjo swjatych wuznawarjow a martrarjow z knihi a z předowanjow pokazowało, tajke je tu widźiš najlěpje wobswědčene.

Tola njeje časa k dalším rozpominanjam, kaž wužitne też bychu byłe, kročimy dale. Khódby so rozšěrjeja ke komorkam. Su to swójbne rowniśća abo tajke wosobniših a wuznamjenitych swjatych martrarjow kaž bamžow, kotrež so přez tajke „cubicula“ (sparne komorki) wosebje wuznamjenjachu. Tute komorki też służachu k Božim służbam abo jako skhadźowanki za nabožne zhromadźizny. Na dnju lětnoho wopomnjeća smjerće toho abo druhoho swjatoho martrarja so tu křesćenjo k modlenju zeńdźechu. Nad rowom, kotryž bě też horjeka z marmorowej taflu zawrjeny, so wopor Bożeje mšě swjećeše, tak zo swjaty martraŕ, kaž so basnik Prudencius wupraji, wotpočowaše k nohomaj Boha, k nohomaj wopornoho Jehnjeća. Tuta wuznamna česć za swjatych martrarjow hišće po tutym rjanym nałožku dźensa wobstoji, zo su we wołtarju, na kotrymž so wopor Bożeje mšě dokonja, reliquije swjatych martrarjow zapołożene.

Dokelž pak bě w tajkich komorkach tola mało ruma za tajke swjatočne wobrjady, buchu w katakombach hišće wosebite kapały připrawjene abo wuzłobjene za Bože służby. Wołtař też tu nad rowom swjatoho martrarja stoješe. Zady wołtarja namaka so biskopski stoł a po sćěnach kamjeńtne ławki za duchownych. Do murje buchu dźěry wudypane za woporne dary: khlěb a wino. Na

jenej stronje khódby bě kapała za mužskich, na tamne, za žónske, kotrež přez khódbu k woltarjej widžachu. Runje nad khódbu bě woknješko wudypane, zo by čerstwy powětr a też nješto swětła so mohło do tutych swjatych městnow nutř dobyć.

Přispomnić hišće chcu, zo nad tajkej katakombu často hišće so namaka druha a třeća w I. a II. poskhodže, runje tak natwarjena a ze skhodom z delnjej katakombu zjednoćena.

Wše khódby w romskich katakombach wučinjeja 300 hodžinow puća a so tam namaka 4—6 milionow rowow. Sym ći z tym, luby čitarjo, podał pokazku prěnich katholskich Božich domow w podzemskim Romje. Z kajkej česćownosću dyrbiš ze mnu spohladować na tute swjate, za kóždu katholsku wutrobu nimo měry drohe a lube městna! Tuž słyš hišće nješto dalše ze

stawiznow tutych katakombow.

Najprjedy, što woznamjenja tute mjeno? Catacumbae rěkaše z prědka jenož tamny wotdźěl města Roma, kotryž tu krajinu z bokow Appiskeje dróhi zajimaše. Hdyž w 16. lětstotku buchu dalše pohrjebnišća wotkryte, buchu wše druhe pomjenowane z mjenom, kotrež jenož tutomu pohrjebnišću přisłušeše. Swj. Hieronymus, kotrohož hižo naspomnich, wo nich takle pisa: „Hdyž buch jako hólčec w Romje wukubłany, wopytowach kóždu njedźelu w towarstwje druhich hólcow mojeje staroby a mojoho zmyslenja rowy japoštołow a martrarjow a zestupowach do kryptow, w klinje zemje wułamanych. Městno je tak ćmowe, zo so dopjelni słowo profety: »Daj jim žiwym zestupować do podzemje.«“

Podeńdźenja wěčnoho města, wosebje mnohe wichory, kotrež dyrbješe přetrać, njeběchu wězo też bjez sćěhwkow za tute mortwe podzemske město. Bu skoro cyle zabyte. Wjacore lětstotki běchu tute swjate městna cyle z pomjatka ludu wumazane. Skónčnje so też za nje Kolumbus namaka, kiž je zasy jako njeznaty kraj wotkry, a to bě Antonio Bosio z kónc 16. lětstotka.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Wozjewjenjo redakcije. Dźensa wopřija „Posoł“ jenož 4 strony, a tak budže w lětnim času časćišo. Předsydstwo a wubjerk staj srjedu po jutrach wobzamknyłoj, zo ma so to, štož je „Posoł“ na formaće nětko wjetši a přez to dróžši, na stronach nalutować.

Z **Budyšina.** W bliższim času wotewri so tu pěstowarnja za dźěći (Kinderhort). 28. meje přiňdźetej po dowolnosći knježerstwa dwě nowej miłosćiwej sotře do Budyšina, a potom so hnydom tónle wustaw wotewri. Starši, kotříž na dźěło khodźa a tohodla so wo swoje dźěći wobdźeń wjele starać njemóža, móža nětko swoje dźěći, a to tajke do časa, a też tajke, kotrež hižo do šule khodźa, na poł abo cyły dźeń do pěstowarnje k wothladanju dać. Zamołwjeć dyrbja so pola miłosćiwych sotrow w katholskim asylu.

Z **Budyšina.** Njedźelu 16. meje běše sebi Budyšska „Jednota“ swój VII. załoženski swjedźeń wuhotowała. Předsyda knjez kanonik Žur witaše wulku sylu zhromadźenych sobustawow a hosći, wosebje kk. monsign. seniora Skalu a direktora Nowaka, z dalšich hosći z Radworja kk. fararja Nowaka, kapłana Miča a cyrkw. wučerja Andrickoho z mandźelskej. Rozłožiwši nam nadawk a zaměr towarstwa napominaše sobustawy, nic z tym so spokojić, zo sami serbscy hišće rěčimy a Serbja wostanjemy, ale zo maja wosebje starši winowatosć, też swoje dźěći wosebje też w měsće serbscy rěčeć nawučić. So wočakuje, zo ma tola kóždy tak wjele lubosće k swojej ródnej rěči, zo ju też swojim potomnikam jako herbstwo zawostaji, zo swoje dźěći, kaž to też druhi narod čini, najprjedy w serbskej rěči rozwuča a potom hakle w druhej rěči.

Po tutej jadriwej narěči zanjesechu naši spěwarjo a spěwarki někotre rjane spěwy, kotrež so nam jara lubjachu: Dwaj štyrihłósnej měšanej, dwaj jenohłósnej žónskej a dwaj jenohłósnej mužskej khoraj. Tak rjenje, kaž so spěwaše, tak jara pak dyrbimy wobžarować, zo je spěwarski khor tak słaby na sobustawach. Njeje to spěwanje, hdyž so Budyšcy Serbja bóle za serbski narodny spěw njezajimuja a lěpje so na spěwanju njewobdźeleja. Khor móhł z najmjeńša jónu tak sylny być, kaž je. Namołwjamy tuž na tutym měsće, zo bychu w přichodže naši Serbja w prawej bohatej liěbje na spěwanju so wobdźělili, kotrež so kóždu wutoru w katholskej towaršni wotměwa. W juniju budža zasy spěwarske hodžiny.

Skónčnje hrajachu nam nasi z wjetša hižo znaći hrajerjo wjeselohru: „Nankowe škórnje.“ Wšitcy hrajerjo běchu pod nawjedowanjom knjeza Hejduški swoje róle derje nawuknyli a su też wubjernje hrali. Jim wšitkim naše připóznaćo! Rjanych njewinowatych žortow poskićachu nam „Nankowe škórnje“ nadosć, zo je so kóždy jónu nasmjeć mohł. Exstudijo Matij je nam jónu zasy wobkručił, zo je lěpje, 3 tolerje we swojim času hišće w kapsy měć, dyžli je lohkomyslnje přečinjejo a njetrjebawši za šiju pyleć.

Kaž z wjetša, tak też tón raz swjedźeń so z rejemi skónči. Ale rjenje pak tola běše. —

Z **Radworja.** Zańdźenu póndźelu popołdnju čehnješe ćežke njewjedro přez našu krajinu a přinjese nam hižo dawno wočakowany płódny deščik. Njedaloko Bronja dyrí błysk do štoma při puću, nimo kotrohož runje zapřah kublerja Jurka z Bronja jědźeše. Ze štoma zjědže błysk do konjow a zarazy na měsće wobe skoćeći. Pohončej, synej Jurka, kotryž na wozu sedźeše, so njeje nićo stało, wón jenož ze stróželemi woteńdže. Z Božim zwarnowanjom je było, zo zapřah njeběše někotre kročele dale, hewak mohł błysk pohonča zarazyć. Konjej běštaj rjanej młodej skoćeći, tak zo Jurk přecy ćežko škoduje. Też na wjacy druhich městnach je błysk dyrił, dalšeje škody pak njeje načinił.

Z cyłoho swěta.

Saksko.

Naš lubowany krajny wóte a kral Friedrich August swjeći wutoru 25. meje swój 44. narodny dźeń. Bóh wjeršny žohnuj joho a cyły joho lud a kraj!

Němska.

W financnej komisiji němskoho sejma je wóndy sylnje wrjesło. Pšchedsyda, nacionalliberalny Baasche, je pšchedsydstwo w njej žałožił, dokelž bě wjetšina komisije w praschenju, jednansti porjad nastupacym, pšcheciwo njomu wobzamkła, a nacionalliberalni su wuprajili, zo woni pšchedsydstwo wjac njepšchiwozmu. Ze wschoho je widźeć, zo so cyła zwada w komisiji na to měri, knježstwo liberalnych załožić a wobkručić.

Też kanclerˇ wjerch Bülow chce financnu reformu jeno z liberalnymi, nic pšcheciwo nim, činić. Tohodla je wschěm tak jara do boka, zo konserwativni kruče stoja a zo wo rozschěrjenju herbskoho dawka ničo wědźeć njechadža.

Tak komisija kročele dale njepschińdže. A tola mohła reforma hižo hotowa być. Knježerstwo móže wjetschinu kóždy dźeń měć, pschetož za namjety konserwativnych je wjetscha pokojca komisije a tohodla też sejma. Dokelž pak je to liberalnym wopaki, a dokelž konserwativnych mócny centrum podpjera, njedyrbi być. A tak so njedźele, měsacy dołho čahaja, a k žanomu kóncej njepschińdu. Pschi tajkim čahanju ma jeno kejžorstwo schkodu, pschetož kaž je Bülow sam prajił, kóždy dźeń dléje pokdra miliona hriwnow płaći.

Nětko je sejm na schtyri njedźele dom pósłany — a komisija budže so z njepłódnym dźěłom dale dajić měć.

— Pola Herlisheima, por hodžinow wot Kolmara w Elsaskej zdalenoho, je so w noch ½11 hodžin srjedu tydženja jara wulke njezbožo na železnicy stało. We tworowym čahu, kotryž z Kolmara do Herlisheima jědźeschе, na dobo kotoł parnika rozbuchny; dwaj wozaj tworowoho čaha z kolijow skočischtaj a druhe kolije zalehnyschtaj. Hnydom na to po druhich kolijach spěschny čah napschećo pschijědže, kiž chcyschе do Kolmara; z cyłym wotmachom do teju wozow skorči, parnik a póstowy wóz so do kuže pódła

železnicy walischtaj. Mjez tym płun w spěšchniku rozbuchny a w krótkim cyły spěšchnik a też dźěl tworowoho čaha w płomjenjach stojeschtaj. Spěšchnik je so hač na železne dźěle cyle do čista spalił. Pšchi njezbožu su schesćo wo žiwjenjo pschischli, mjez nimi też syn prjedawschoho ministra v. Böttichera, pjeć su čežce ranjeni. Je wopraudźe dźiw a zbožo, zo pschi tak žałostnym njezbožu hischće wjele wjac čkowjekow do schkody pschischło njeje, dokelž bě spěšchnik jara wobsadźeny. — Načinjenu schkodu na dwaj milionaj hriwnow wobličeja.

— Najstarschi duchowny Němskeje, katholski farar Mochorsti w Lischewje pola Khelmna (Kulm) je w tychle dnjach swój 102. narodny dźeń swječił. W Lischewje wón hižo z léta 1836 skutkuje!

Awstrija.

Němski kejžor Wilhelm a kejžorowa staj 14. t. m. do Wiena pschijěłoj. Na dwórnischću jeju kejžor Franc Józef a arcywójwodowa Marija Annunciata, dale nimale wschitcy arcywójwodowje ze swojimi mandželskimi powitachu. Powitanjo běšche jara wutrobne, kejžoraj so tři króć wołoschescheschtaj. W mjenje města Wiena prěni měšcanosta Dr. Lueger wysokeju hosćow powita prajo: „Měšcanosta hłownoho a residencnoho města Wiena je tołmačeŕ cyłoho wobydleŕstwa, hdyž džak za zwjazkowu swěru Waschcheje kejžorskeje Majestośce kaž też radość wupraja, zo smě Waschchu Majestość a kejžorowu we Wienje nanajwutrobnischo powitać." Kejžor Wilhelm so wutrobnje džakowasche.

Pschi swjedźeńskej hościnje wobaj kejžoraj wutrobne słowa rěčeschtaj, z kotrymiž wobkrućeschtaj, zo je jeju hłowne pócowanjo, pschećelstwo zwjazk a ludam měr zdžerżeć. Italskomu kralej telegrafowaschtaj: „Naju zetkanjo namaj z nowa pschiležnosć dawa, naschoho nadobnoho zwjazkownika a pschećela postrowić a jomu horcy wuraz naju njezměnitoho pschećelstwa póstać." Kral Viktor Emanuel wutrobnje wotmołwi wobkrućejo, zo ze wschej swěru zhromadny zwjazk dźerži. Město Wien bě so krasnje wupyschiło; wobydlerjo swojoho kejžora a wysokeju hosćow, hdyžkuli so pokazachu, z wulkej radośću witachu.

Zo so ničo njeby zakomdźiło, też wopyt we Wienje wopaki zrozymik njeby, bě kejžor Wilhelm prjedy na dompuću w Brindisi so z italskim kralom zetkał. To wschak je wěste, zo je pschećelstwo mjez Awstriju a Němsku wušsche. Hdyž italska w trojzwjazku wutraje, dha je to jeno wužitne za nju. Europski měr pak je też pschez zhromadnu wójnsku móc Němskeje a Awstrije sameju zawěšćeny. To je so pschi ropoće dla Bosnije a Serbije jasnje pokazało. Hdyž wjac dwěla wo tom njeběšche, zo je Němska z Awstriju pschejsene, też druhe europske mocy rakuskomu zarjadowanju pschihłosowachu.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Marija, Jozefa Junga, wyššoho póstn. assistenta w Budyšinje, dź. — Eva, Karla Bokša, kóžk. mištra w Budyšinje, dź.

Zemrěła: 13. meje: Jozefa Juda, dźěłaćerka w Adolfowej Hěče († w khorowni w Budyšinje), 20 l.

Listarnja redakcije a administracije: Jak. w Pr.: Připósłanku smy dóstali, tola dźensa běše hižo přepozdźe. Tuž přichodnje. Džak a postrow!

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 17 meje 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—41	hr.,	rězna waha	56—77 hr.
2. Byki,	„	„	„	28—40	„		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	24—40	„		48—72 „
4. Čelata,	„	„	„	40—53	„		70—83 „
5. Swinje,	„	„	„	45—53	„		59—68 „

Pšeńčne wotruby 6,50, Rżane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Rżany gris 7,50.

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wićne płaćizny:	w Budyšinje 15. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 19. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenca, nowa, kóre po 170 punt.	20	40	20	74	20	88	21	68
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	13	23	13	60	13	70	14	—
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	13	30	14	14	11	20	14	—
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	12	—	12	20	12	40	12	75
Rožka, nowa	8	35	8	50	8	50	8	75
Ječmjeń	9	50	10	10	8	—	10	—
Wows	9	30	9	50	9	40	9	60
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	90	3	—	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	—	21	—				
Rżana muka	10	—	14	—				
Syno	3	40	3	60	3	80	4	20
Słoma 100 kg, młóčena (z cypami)	4	16	4	30	—	—	4	50
Słoma 100 kg, młóčena (z mašinu)	2	60	3	20	—	—	3	84
Prosata 1296 (w Kamjencu 74) jene	13	—	29	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	90	3	—	2	70	2	80
Jeja, mandl	—	75	—	83	—	—	—	90

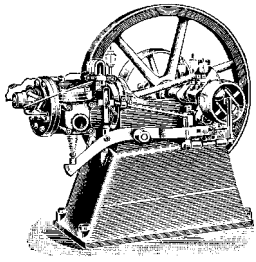

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž też
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12 [1
prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]
R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rožk žitn. hasy.
Założene 1857.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Hermann Gläsel

w Budyšinje

Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje.

94] poruča swój wulki skład

porcelinowych a kamjeninowych tworow

w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.

Majolika a **pyšne wěcy, škleńčane twory, prasowane a točene.**

Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k sšěbornym kwasam.

dospołne kwasne wuhotowanja.

Trawu syčace mašiny,
žito syčace mašiny,
synowe wobroćaki, tigrowe hrabje,
drillowace mašiny, pługi, brony,
mlokowe separatory wšěch systemow

wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.

a wšě **druhe ratařske mašiny** a **grat**

poruča [90

Jan Manjok nasl. Jurij Hänsel

w Budyšinje při žitnych wikach.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41 (**Seehec restaurant „Germania“**) - - - **Telefon čo. 217.** poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Kath. Kasino w Kamjencu

změje **njedźelu 23. meje 1909**

w hosćencu »Złoteje Hwězdy« (Goldener Stern)

31. założeński swjedźeń.

Započatk w 7 hodź.

K tomu přeprošuje [96] **předsydstwo.**

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokoreč. 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokoreč. 307.

Do Jaseńcy!

Njedźelu 23. t. m. popołdnju w ½5 hodź. wotměwa **Khróšćanske pčołarske towarstwo »Pčólnica«** pola **Handrikee** zhromadźiznu.

Porjad: Přednošk, rozmołwa.

Wutrobnje přeprošuje sobustawow a wšitkich pčołarjow

99] **předsydstwo.**

Procesion do Krupki

pónđźe z Wotrowa **pjatk 28. meje** rano ½6 hodźin. W 5 hodź. Boža mša.

97] **Wjednik.**

Najnowše

lětne tkaniny

k **drastam — bluzam — suknjam — jakam**

poruča

93] **w najwjetšim wubjerku**

C. G. Fiebiger

w Budyšinje. • • Serbska droha 5 a 7.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwuměłšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“

přiwołamy

wjeledostojnomu knjezej

propstej P. Šćěpanej Kocianej

w klóštrje **Marijnej Hwězdźe,**

našomu dotalnomu administratorej, za wšitku joho **našim dźěćom** wopokazanu wótcowsku **lubosć** a woporniwu **starosć**, kaž tež za jim poskićenu **nabožnu wučbu!** Njech Bóh jomu bohaće mytuje a ze swojim žohnowanjom joho přewodźa tež do nowoho zastojnstwa!

W Róženće, 18. meje 1909.

100] **Šulske předstojićerstwo.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 22. | Budyšin, 29. meje 1909. | Lětnik 47.

Myslički k swjatkam.

Dźens kóždoh' wutroba zas zwjeseli so z nowa
A přez kraj rjeńši młódniši zas klinči spěw:
Nam Zbóžnik pósłał je toh' tróštowacoh' Boha,
Kiž wot nas wotwozmje wšón hruby hrěch a hněw.

A smy-li słědźili hdy za złym z njemudroscu:
Wón wudźěleć nam swojich darow kubła chce
— Hdyž k njomu modlimy so z prawej ponižnoscu —
A zbudźi we nas dary Bójskej' **mudrosće.**

My njerozmyslnje často dźěchmy falšne puće
A stysknje budźachmy tu wbozy na zemi:
Duch Swjaty podawa nam k wyššim skutkam kluče,
Zo **rozom** nam za swjatu wěru rozswětli.

Hdyž wosyroćena so naša duša čuje,
Wón do njej' zaliwa zas młody, stajny tróšt.
Hdyž dwělow, spytowanjow žołma we njej wuje,
Wón z dobrej **radu** pomha, zbudźa swjaty łóšt.

A smy-li słabi, potłóčeni w ćežkim boju
A čišći hórke horjo naše ramjenja:
Duch Swjaty je, kiž zdźěli słabym **sylnosć** swoju
A zrudobu wšu přeměnja do wjesela.

Kak husto haći djaboł naše dobre činy
A helscy zniči drohi našej' duše měr:
Duch Swjaty wodawa nam hrěšnym mnohe winy,
Wón spožči swjatu **wědomosć,** nam wěčnu ćěř.

Hdyž človjek dobrowólnje wjeršne kaznje hani
A wutrobu jom' spina twjerda zasakłosć,
Přez hordosć miłosć Božu z njedźakom 'nož rani:
Wón da jom', hdyž so wróći, prawu **pobožnosć.**

Štóž swěrnje stajnje swjate kaznje dopjelnješe,
Štóž swjatu cyrkej w dobrym duchu česćeše:
Toh' škita Swjaty Duch a zdźerži w swojej hnadźe,
A **bohabojosć** do duše jom' kładže bohaće.

Kaž swětłych kwětkow pycha kćěja tute hnady
A dopomhaja wěsće k wěčnej zbóžnosći.
Tuž, Ducho Swjaty, wěčny Božo, pój k nam rady
A přewodź něhdy nas hač k swjatej zahrodźi!

Jak.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Katakomby.

(Pokročowanjo.)

Tři lětstotki służachu katakomby k tomu, zo w přesćěhanjach so pobožni modlerjo k swjatym wobrjadam zhromadźowachu, w smjerći so tu z wěčnej njebjeskej sławu krónowani swjeći rjekowje a wojowarjo k poslednjomu wotpočinkej namakachu. Hdyž bě kejžor přez wosebity edikt abo wukaz wozjewił, zo maja so křesćenjo zajeć a před joho sudnikow stajić, potom bu křesćanam wozjewjene, zo so wot nětka Boże służby pod zemju dokonjeja. Sami a cyle z ćicha a tajnje so po njeznatych pućach w nocy tam skhadźowachu, a to jenož k Božim službam. Njeje wěrno, zo su křesćenjo tam ćěkali, zo bychu so wukhowali pohanskim přesćěhanjam. Bě cyle njemóžne, zo bychu tomu rumy dosahałe. A z wotkel by so hodźało, k zeživjenju trěbnu cyrobu wobstarać, bjez toho, zo bychu pohani to pytli a přeradźili? Dlěji čas přebywachu w podzemskich jamach jenož biskop a romski klerus, a to tohodla, dokelž za bamžom, romskim biskopom a joho duchownymi kóždy króć najprjedy kejžorowi wotpósłancy słědźachu, a ći so tež kóždy króć wosebje mjenuja w tajkich ediktach. Wotpohlad je cyle jasny, chcychu přez to pastyrja wot stadła wotdźělić, a hdyž je pastyř zbity, měnjachu, njebudźe ćežko, wowcy rozehnać. Tute prócowanja nam tež jasnje dopokazuja, kak hižo w tutych ćežkich časach lud so k swojomu wjednikej dźeržeše, a zo romski biskop měješe jako bamž a Pětrowy naslědnik wosebitu nahladnosć a ważnosć před druhimi biskopami. Njebě to bojosć, čohoždla bamžowje přecy do katakombow so wućěkachu ze swojimi duchownymi při započatku přesćěhanjow, ale swjata přisłušnosć, zo sami za stadło so wukhowachu, tak dołho hač bě Boža wola, a swojich dowěrjenych z duchownym tróštom a ze swjatymi sakramentami wobstarachu. Tak swjaty Pětr, Alexander, Kalixtus, Urbanus, Poncian, Antherus a druzy tam dlěji čas přebywachu. Tu nawjedowachu swjatu cyrkej, a z tutych ćmowych podzemskich komorkow dobywaše so čiste swětło swjateje wěry do swěta; z wjetša jenož potom tute městna wopušćichu, hdyž jich wjedźeše puć k martrafskej smjerći. Pod Dioklecianom je tu bamž Cajus wósm lět přebywał. Wón bě joho bratrowc a wumrě jako martraf.

Hakle hdyž křesćanstwo doby pod kejžorom Konstantinom, přińdźechu lěpše časy. Na zemi horjeka so nětk bórzy wulke pyšne temple zběhachu k njebju, a tu deleka pod zemju so wšědnje zhromadźachu modlerjo, zo bychu tak česćowali městna, hdež jich wótcojo su ze

swojej krewju swědčili za swjatu wěru. Tu kładźechu k jich noham dobyćeŕske palmy, spěwachu dobyćeŕske khwalbne kěrluše. Kak móhli pozabyć na tak drohotnu pokładnicu, hdźež so khowachu swjate powostanki jich ćěłow? Wosebje stawaše so to na dnju martraŕskeje smjerće, na narodnym dnju swjatoho martrarja za njebjesa, zo cyłu nóc tu přebywachu, zo so wopor Božeje mše tu swjećeše, a jich row so wosebje wudebješe. Z daloka a z blizka procesije přikhadźachu, zo bychu so tu modlili a wo zastupnu próstwu swjatych martrarjow prosyli. Kak wohańbja ćile pobožni pućowarjo tych, kotrymž njeje wjacy hódź tajke pobožne pućowanjo! Kak rěča tute wobkhady za to, zo je to stajnje wašnjo a pobožny nałožk swjateje cyrkwje był a nic snadź pozdźiše dźiwnuške a wumyslene počinanjo!

Tola njebě nihdy dowolene, tajki row wočinić. Hakle w pozdźišich lětstotkach bu nałožk, swjate powostanki zběhnyć a jenotliwym rozdźěleć. Zasy přińdźechu struchłe časy, časy přesydlenja ludow a rubježnych ćahow barbarow. Runje katakomby mějachu při tom wjele ćerpjeć. Rubježne črjódy měnjachu, zo tam skhowane pokłady namakaja. Wšo bu přeryte, přemjetane a zapuśćene. Tuž poručichu bamžojo, zo bychu so swjate ćěła do měsćanskich cyrkwjow přenjesłe a tak před wonjećešćenjom wukhowałe. Hač dotal bě wašnjo, zo njechachu swjaty měr pobožnych spancow spody zemje mylić. Pod bamžom Bonifaciom IV. lěta 610 bu 28 wozow swjatych relikwijow do cyrkwje Sancta Maria ad martyres přewjezenych.

A hišće zrudnišo so zeńdźe swjatym městam. Přez stajne zapuśćenja a wurubjenja bě so ćešćownosć před swjatosću městnow cyle pozhubiła, zo tam samo skót nutřstajachu, a hródźe a hnójne hromady so tu namakachu. A wot 13.—15. lětstotka, w tamnym bjeztróšt-nym času, hdyž bamžojo dlěji čas w Avignonje sydlachu a w Romje wo zapuśćene a wurubjene cyrkwje so nichtó njestaraše, hdyž, kaž basnik Petrarka nam powěda wo sławnej maćeŕnej cyrkwi swjatoho Jana w Lateranje, tam trawa rosćeše a skót so paseše, štó je so tehdom starał wo katakomby w njeměrnych dźiwich časach, tak zo Petrarka skorži, zo wo Romje romscy wobydlerjo sami najmjenje wědźa a znaja?

Hakle z kónc 16. lětstotka, hdyž dróha při Porta Salaria so zasypny a katakomby swjateje Priscille so wotkrychu, počinachu so wučeni ludźo wo katakomby zasy zajimać a za nimi slědźić. Hižo mjenowany Bosio je sebi najwjetše zasłužby dobył. Wjele dnjow a nocow tam přebywaše, na brjuše łažo a w zasypanych a zanjerodźenych katakombach sebi puć pytajo přez lětstotki dołho nakopjenu seṕ. 33 lět tam sprócniwje dźěłaše, cyłe swoje zamóženjo na to woprujo. A wottud přiběraše zasy zajim za katakomby nabožnych, wumjelskich a wědomostnych přičinow dla, wšitcy tu so nadźijachu bohatoho žórła za swoje studije, a njejsu so mylili. Štož je Pius IX. za wotkryćo katakombow dokonjał, je telko, zo so njehodźi dopisać.

Za stawizny cyrkwje, kaž za wumjelstwo jenak wuznamne a wulcy ważne města so ze wšej prócu, wutrajnosću a wobdźiwanja hódnej energiju přepytowachu, štož je wjele pjenjez spóžerało. Wosebite zasłužby za wšě časy dobychu sebi P. Marchi S. J. a Cavaliere de Rossi. A tak so dźensa hišće z horliwej prócu slědźi a pyta w katakombach, a z časami so katholski a wučeny swět překwapi z nowymi wuslědźenymi rowami, napismami, wobrazami atd., a so poradźi, něštožkuli, štož bě dotal njeznate abo njejasne, z tym wujasnić, n. př. rowy bamžow, wosebitych swjatych martrarjow atd. Sławnej mjenje prälatow de Waal-a a Wilperta jako wuznamjeniteju znajerjow katakombow je snadź česćeny čitać sam hižo w nowinach namakał.

Hdyž sym hižo was tak dołho ze swojim za někotrohožkuli snadź wostudłym (štož pak mje njemóže zamylić, to wam wupowědać, štož so mi spodoba) pisanjom wo katakombach zadźeržał, mi wšak tež wodaće, hdyž swój nastawk skóńcam z tym, zo wam přeradźu, zo je so mi w tutych swjatych podzeńskich rowach tak spodobało, zo sebi dowolnosć wuprosych, tu njedźelu rano wopor Božeje mšě swjećić. Hewak je za człowjeka to přecy ćežki a hórki puć, dyrbi-li někoho ze swojich lubych na kerchow k poslednjomu wotpočinkej přewodźeć! Tola hdyž ja njedźelu rano zasy po Appiskej drózy jědźech ke katakombje swjatoho Kalixta, bě moje wjeselo, zo bě mi zbožo popřate, na tak swjećenym měsće, swjećenym nic přez biskopowu ruku, ale přez krej tysac swjatych martrarjow a jich přebywanjo tudy, wopor Božeje mšě swjećić, tak wulke, zo to nikomu njemóžu wupowědać. Tu połnje spóznach, čohodla su mnozy swjeći, kaž ss. Filip Neri, Karl Borromejski, Józef Kalasanćski, a druzy tutón puć k swjatomu Kalixtej tak často a tak rady khodźili. Bě to za mnje jězba k prěnjej Božej mši — pod zemju deleka — tuž wjesołe to začuwanjo! Klóštrski bratr hižo čakaše, dokelž běch so tróšku zapozdźił, a wina bě na tym — kaž přecy — moja dobra wutroba. Wječor prjedy běštej mje lěkaŕ W. a mandźelska wutrobnje prosyłoj, hač njesmětaj ze mnu sobu, a hdyž rano na njej čakach a čakach, skóńčnje rěkaše: knjeni njeje derje spała a chce hišće khwilku drěmać. Běch wězo jara mjerzaty a sebi prajach: to maš za to, hdyž na druhich dźiwaš — wosebje na žony, kotrež ženje hotowe njejsu. Z „bratrom“ zastupich do ćmoweje katakomby a bórzy běchmoj w pohrjebnej kapali swjateje Cäcilije. Tu bě jednory wołtaŕ nastajeny a měšniska drasta k swjatomu woporej přihotowana. K prawicy je row Swjateje. Někotre róže stojachu před nim. Tuta kapała je 6 metrow po kóždej stronje šěroka, a tu je jeje swjate knježniske ćěło wotpočowało, doniž njebu do cyrkwje Swjateje w „Trastevere“ (hdźež hišće „nadźijomnje“ přińdźemy) přenjesene. Do murje je wurubana, wjelbowana dźěra, hdźež jeje kašć z drjewa cypresow stoješe. Tu leżeše w dołhim złotym płašću. Slědy wuronjeneje swjateje krewje běchu hišće spóznać. Hłowa bě spodźiwnje na bok skhilena, rucy po ćěle dele wisaštej. Hdyž bu kašć w 16. lětstotku wočinjeny, khwataše cyły Rom, zo by Swjatu w jeje njewuprajnej rjanosći wuhladał. Někto tam so namaka postawa Swjateje z marmora, runje tak wudypana, kaž bu Swjata w kašću namakana, a tuž so druha wot sławnoho Canova zhotowjena postawa w jeje cyrkwi namaka.

W kapali nadeńdźech hižo rano francozskich pućowarjow, kotřiž běchu so rano zahe na puć nastajili, katakomby wopytać. Běchu to zbóžne wokomiki tu při Božej mši na tak swjatym měsće, hdźež bě row wulcy česćeneje swjateje Cäcilije! Confiteor, Gloria, swjate sćenjo, Credo, modlitwy při přežohnowanju, před a po swjatym wopraw-wjenju, Ite missa est atd. mějachu tu we wosadźe Swjatych, hdyž do jich časow sebi wróćo mysleše, wosebitu swjećiznu, wosebitu móc, bych prajił, cyle nowy, dotal njesłyšany zwuk, tak zo wutroba tu srčbaše mnohi tróšt a swjate wjeselo.

Bě to prěnja Boža mša pod zemju a snadź poslednja. Wězo sym při tom spominał na swojich lubych doma, na domjacu wosadu, w samsnym času w Božim domje zhromadźenu. Přećelny a tak zdwórliwy bratr mje hišće k snědanju přeprosy, tola, dokelž mějach hišće za tón dźeń wjele na starosći — so podźakowach a so přećelnje z nim rozžohnowach jomu wobkrućejo, zo na tute swjate minuty Božeje mše pod zemju a na joho přećelnu lubosć ženje njezabudu, kaž też wón njechał zabyć na moju wótčinu w modlitwach.

Wo katakombach mohł lubym Serbam hišće wjele, wjele tu napisać, tola mje nětko hižo porsty wot pisanja bola, snadź budże pozdźišo, da-li Bóh, tomu přileżnosće, we wosebitym nastawku na to spominać, što nam katakomby přez swoje wobrazy a napisma předuja ze zańdźenych časow swjateje cyrkwje za naše dny, zo su najwěšćiše a najlěpše zakitowanjo wěrnosće našeje swjateje wěry, zo my synojo to hišće wěrimy, štož su naši wótcojo w katakombach wěrili.

(Přichodnje dale.)

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

W XVI. lětstotku běše reformacija našej swjatej katholskej cyrkwi wulku škodu načiniła. Tehdy rozšěri so Lutherowa wěra nimale přez cyłu sewjernu Europu, mjez tym zo kraj w połdnju z wjetša katholski zwosta. Tón wupłodźi rjanu ličbu wulkich Swjatych; tola w našim kraju je tuta jara mała.

Hdyž drje je ta horstka tež mólička, dha su ći Swjeći, kotřiž do njeje słušeja, tola błyšćate hwězdy na njebju našeje cyrkwje. Mjez wšěmi tutymi pak swěći so jako měsačk mjez druhimi hwězdami P. Klemens Maria Dwořák (Hofbauer), kiž bu w lěće 1866 wot sławnoho bamža Pia IX. zbožny a před krótkim časom samo swjaty prajeny. Narodźi so 26. decembra 1751 w Tasecach (Tasswitz) na Morawje; běše potajkim Słowjan. Joho nan běše khudy řeznik. Rjenje skhowany mjez mnohimi sadowymi štomami leži tam we wjescy nježny Dwořákec domčk. W křećency dósta naš Swjaty mjeno Jan; pozdźišo hakle mjenowaše so Klemens. Bórzy zemře jomu nan, škit a pěston swójby. Tak běše nětk Dwořákec mać sama a měješe mólički statok a winicu, štož běše nan zawostajił, wobstarać. Zahe dowjedźe wona — přikład za kóždu katholsku mać — swojoho Janka — běše dźěn hakle šěsć lět stary — do cyrkwje před wołtař a pokaza jomu wobraz křižowanoho Zbóžnika prajicy: „Hlej, Janko, tón budźe wottud twój nan; waž sebi joho a pokročuj na tym puću, kiž so jomu spodoba.“ A pachołk wobkedźbowaše a spomjatkowaše sebi krasne maćerne słowa za čas swojoho cyłoho žiwjenja.

Kaž wosyte symjo w krótkim zeskhadźa, a kaž spóznaješ, hač z njoho pšeńca abo wóst narosće, tak so też hižo w dźěćacej duši jeje złe a dobre počinki pokazuja. Jank cyłu swoju wutrobu poda swojej maćeri a lubowaše ju podobnje, kaž Jězusdźěćatko swoju lubu mać. A hišće w pozdźišich časach, hdyž w cuzbje přebywaše, a hdyž wona hižo dawno we khłódnym rowje wotpočowaše, powědaše Swjaty rady a z hłubokim počesćowanjom wo njej a dźakowaše so nutrnje Bohu, lubomu Knjezej, kiž bě jomu tak pobožnu a dušnu maćerku wobradźił. A přińdźe-li na swojich dalokich pućowanjach jónu zasy do stareje domizny, dźěše najprjedy na kerchow, zo by so při rowje swojeju staršeju za jeju wotpočink modlił.

Po maćeri činješe mały Jank a kaž wona modleše so hodźiny dołho we wjesnej cyrkwičy, a to tak pobožnje, zo jomu wóčcy so swěćeštej, a rucy běštej tak kruće styknjenej, zo drje jandźel w njebjesach nutrnišo spěwać njemóžeše. Běše-li sebi něšto pjenježkow nahromadźił, donjese hnydom wšo pak khudym, pak też knjezej fararjej, zo by za joho wotemrětych Božu mšu swjećił. Wosebje rady pak služeše měšnikej při wołtarju. Smjerćrady bě drje do duchownoho powołanja zastupił, tola srědki k tomu pobrachowachu. Hewak khodźeše pilnje do šule a běše jedyn z najlěpšich šulerjow. Měješe-li pak swobodnoho časa, pomhaše maćeri na polu a we winicy, a wšitcy ludźo lubowachu joho jako swoje dźěćo.

W lěće 1767 přińdźe Jan do Znojma, zo by tu pola pjekarja do wučby zastupił. Přez swoje přećelne a posłušne wašnjo doby sebi bórzy wšě wutroby: wosebje pak lubowaše joho pjećlětny synk pjekarja, staj wšak sebi njewinowatej duši stajnje přećelniwej. A wšudźe chcyše hólčec swojoho přećela přewodźeć. Hdyž Jan rano zahe nowopjećene cełty a khlěby ludźom do domow nošeše, dha běše też hólčec hižo hotowy z myćom a woblekanjom a chcyše na kóždy pad z nim sobu hić. Dokelž pak bě jomu pachołk při dźěle drje khětro na puću, prošeše mištrku, zo by swojoho synka doma zdźeržała. Tola ta, derje wědźicy, zo je pola njoho najlěpje skhowany, prošeše Jana, zo by scerpnosć z nim měł a joho dale sobu brał. Tak wza hólčka na rucy, mjez tym zo na khribjeće ćežki korb z cełtami a khlěbom njeseše. Ale ludźo so nad tym zwjeseliwši prajachu: „Hlejće, swjaty Khrystofor!“ Jan to k prěnjomu razej wusłyšawši, wohladny a wopraša so: „Hdźe dha je tón swjaty Khrystofor?“ A wotmołwjachu jomu: „Khrystofor, dźěn sy ty sam!“ — Njemóžeše pak sebi wujasnić, čohodla ludźo runje joho tak mjenowachu.

Domoj přišedši wopraša so mištrki za Khrystoforom. A wona wotmołwi: „Khrystofor běše wulki Swjaty našeje katholskeje cyrkwje a w Asiskej žiwy; to runje w času, w kotrymž buchu křesćenjo surowje přesćěhani. Hdźež móžeše, pomhaše khudym a podpěraše jich. Tu běžeše pak přez joho domiznu rěka, přez kotruž žadyn móst njeńdźeše. Tu natwari sebi Swjaty — kiž pak bě tehdy hišće pohan — při njej mały domčk, a štóžkuli chcyše přez rěku, toho wza na ramjenja a donjese joho na tamny brjóh. Tute pobožne wašnjo pak jara so spodobaše Bohu, lubomu Knjezej. A hlej, Janko, Jězusk sam zjewi so jomu w podobje překrasnoho dźěćatka, kotrež Swjaty na joho požadanjo přez rěku donjese. A lědom běše srjedź rěki, bu dźěćatko na dobo jasne jako Boże słónčko, a tak ćežke, zo so Swjaty zwjeze: to sta so tři razy. Skónčnje přińdźeštaj na tamny brjóh, a Jězusk jomu wozjewi, štó je a zo je joho wukřćił, a na dobo so zhubi. Hišće wjele skutkowaše Swjaty k lěpšomu swojich sobućłowjekow; skónčnje pak zajachu joho pohanjo a dowjedźechu joho k sudnikej, kiž jomu poruči, wěru zapřeć. Swjaty to wězo njeschini. Tak bu surowje ćwilowany, a skónčnje da jomu pohanski sudnik hłowu wotćeć.“

Kedźbliwje posłuchaše Jan tutym słowam a rjekny: „Ow, zo bych tola też ja tajki swjaty Khrystofor być mohł!“

Něšto pozdźišo přińdźe Jan do morawskoho klóštra Bruck, zo by so tu za pjekarja přistajić dał. Tutón klóštr bu w lěće 1190 wot češkoho wójwody Otty a joho maćerje k česći lubeje Maćerje Božeje natwarjeny a 600 lět dołho je wjele skutkował k zbožu wšěch ludźi we wokolnosći. Skónčnje pak bu klóštr w lěće 1784 wot kejžora Józefa II. zběhnjeny a do kasarmow přeměnjeny; tam, hdźež něhdy pobožni mniša spěwachu, kléja nětko a sakruja hrubi wojacy.

Jana nětk přiwzachu do klóštra, a tu dyrbješe čerstwe cełty a khlěby pjec za klóštrskich knjezow kaž też za khudych, kotřiž wo jałmožnu prošachu. Tehdy zakhadźeše pak hišće sydomlětna wójna, kotraž běše dźěn telko njezboža a hubjenstwa na rjany češki kraj přinjesła; na polach ničo wjacy njerosćeše, wšo bu wot kanonow a koni zničene a wot hrubych wojakow zateptane. A kaž je pruski kral Friedrich sam wobličił, je w tutych bitwach na 889 000 wojakow padnyło. Abt klóštra Bruck běše woprawdźe miłosćiwy a luby knjez, wšak tola kóždy dźeń na 900 wosobow syćeše. A tu měješe Jan wjele dźěłać. Hdźež móžeše, pomhaše khudym, pola wšěch rěkaše jenož „jandźel miłosće“, a hišće w nocy modleše so za polěpšenjo wšeje bědy a za khude duše tych, kotřiž běchu w tych surowych bitwach padnyli.

Často mytuje Bóh, luby Knjez, tych, kotřiž druhim lubosćiwje pomhaja, tudy na zemi a wobradźa jim swětne kubła a zbožo. A też našoho Jana dowjedźe kročel bliže k wołtarjej; kóždy dźeń žedźeše wšak dale a horcyšo za měšnistwom.

W tamnym klóštrje pak běše něhdy bohaty hrabja seminar założił, w kotrymž mějachu so 30 hólcy za měšnistwo wukubłać. Pod nawodom bohabojaznych a wučenych mužow stoješe šula, Bože žohnowanjo wotpočowaše na njej. Janej, hdyž tutych šulerjow wuhlada, kak z knihemi pod pažu do šule dźěchu abo w cyrkwi krasne kěrluše spěwachu, bu tak wuzko wokoło wutroby. Wósom njedźel dołho wo tom ničo njerjekny, doniž skónčnje k abtej njedóńdźe a jomu swoje přeća wupraji.

Tón so zwjeseli na pilnym, ćichim a posłušnym hólcu a wuzwoli joho za swojoho służownika. Jako tajki njeměješe wjele dźěłać, a zby jomu časa dosć k studowanju. To bu jomu při započatku dosć ćežko, bě dźěn hižo 21 lět stary, a joho pomjatk njeběše wjacy tak čerstwy a žiwy, kaž před 10 lětami. Tola štož jomu na duchu pobrachowaše, dočini joho přikładna pilnosć a wutrajnosć. Za štyri lěta wotmě swoje studije na delnim gymnasiju a docpě wjacy, hač někotryžkuli wobdarjeny; jomu pomhaše Duch Swjaty, kotrohož pomoc a hnadu běše sebi wuprosył.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Srjedu po swjatkach, 2. junija, popołdnju w 4 hodź. změje, kaž porjadnje, „Towarstwo Pomocy“ tudy swoju hłownu zhromadźiznu w Serbskim Domje. (Hladaj nawěštk.)

Na samsnym dnju zeńdźe so też popołdnju wokoło $^1/_2$5 hodźin hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje w kofejowni Serbskoho Domu delka. Štóž so za słowjansku hudźbu zajimuje, je tam stajnje witany.

Z **Budyšina.** Kralowe narodniny su so we wšitkich šulach ze swjatočnym aktusom swjećiłe, a też jenotliwe towarstwa a zjednoćeństwa su swjedźeńske zhromadźizny wotměwałe. — Też we Wudworju zeńdźechu so naši Serbja zasy k swjećenju kralowych narodninow. Tam sławjese so też naš sejmski zapósłanc Kokla, kotryž měješe swjedźeńsku wótčinsku rěč.

— Z přileżnosće swojich narodninow je kral mnohim wšelake wuznamjenjenja spožčił. Mjez druhimi su dóstali ryćerski křiž I. rjadownje zasłužbnoho rjada: kk. scholastikus šulski radźićel Franc Löbmann, direktor katholskoho seminara, šulski radźićel Bach, wokrjesny šulski dohladowar w Budyšinje, a šulski radźićel Dr. Hartmann, wokrjesny šulski dohladowar w Kamjeńcu; komturski křiž II. rjadownje zasłužbnoho rjada su dóstali: kk. rěćerkubleŕ ökonomski tajny radźidźel Hähnel nad Kopricami a komturski křiž II. rjadownje Albrechtowoho rjada tajny cyrkwiny radźićel Meier w Budyšinje a krajny starši hrabja a nadobny knjez (Edler Herr) z Lippe Biesterfeld-Weissenfeld nad Deberkecami. Sekretař Schierack při wokrjesnym hejtmanstwje w Budyšinje je dóstał Albrechtowy křiž. Seminarski wyšši wučeŕ k. B. Marisch je dóstał titul a hódnosć „professora“.

— Dwórski kapłan knjez Dr. theol. Filip Rězak je ryćerski křiž I. rjadownje Albrechtowoho rjada dóstał.

Z **Budyšina.** W Budyšinje a wokolnosći, wosebje na wsach k ranju a k połdnju, maja so psy z wonka doma z přityknjenym prancom a z powjazom hač do 17. augusta wodźić abo zawrjeć, dokelž tamón tydźeń su w Bobolcach skaženoho psa nadešli.

— Suchota počinaše strašna być, a tuž běše wulki čas, zo njebjesa so dźensa štwórtk nad nami smilichu a nam płódny dešć wobradźichu. Hižo srjedu so cyły dźeń mróčeše, na wječor někotre kapki padnychu, wječor wjacy, a hdyž bě zemja za přiwzaćo dešćika dosć přihotowana, dešć w nocy a štwórtk na rano khětro šnórki ćahaše a kóždy, rólnik a też měšćan rano stanywši z łoža lohcy wodychowaše, dokelž najwjetšej nuzy je tola na khwilu wotpomhane. Běše wulki čas! Na łukach a na polach ničo njerosćeše a stare syna běchu wšě. Tak njebě za skót žana pica wjacy a butra přez to droha. Kana butry dźěn płaći hižo přez 3 hriwny.

Też žita počinachu žno so cyłe wjerćeć a njebě drje dołho wjacy trało, běchu mohłe popy na polach stać, ale bjez zorna a z krótkej słomu. Samo z wodu poča nuza być. Rěki maja mało wody a studnje tohorunja słabje wodu dawaja. W Biskopicach žno běše zakazane z wodu wyše pancać. Tak dha so dźakujmy Bohu za dźensniše wokřewjenjo a prošmy dale a sćińmy so hódni Božoho žohnowanja. Dalša suchota so nam wěšći a wšitko na to pokazuje. Njezabudźmy my na Boha a potom też wón na nas njezabudźe, t. r. budźe nas bohaće žohnować też z časnymi kubłami.

— Do **Wotrowa** khwatajmy njedźelu na swjatu Trojicu! Towarstwo swjateju Cyrilla a Methodija změje swoju lětušu hłownu zhromadźiznu w tamnej korčmje. Wšitcy z Wotrowa a z wokoliny přińdźće, sobustawy a hosćo, też žony a knjeżny su přeprošene a budźa wulcy witane. Železnica drje do Wotrowa žana njejědźe, ale ničo wo to, mnozy maja kolesa a druzy zawěsće hišće rady běhaja, štož je jara strowe. Hdyž do Wotrowa přińdźeš, dóńdź sebi też na rjane zajimawe historiske hrodźiško abo dźi też zady fary horje na „kupku“; wottam móžeš rjany serbski kraj Hornjeje Łužicy widźeć, samo hač do Budyšina, je-li wjedro jasne.

Z **Hnaščec.** Zańdźenu njedźelu wječor swjećeše tudomne wojeńske towarstwo kralowe narodniny. Pódźelu na to měješe direktor kralowskoho półwrnika, knjez hauptman Rychtař, swój dźěławy lud zhromadźeny w korčmje. Po slawjenju kralowskoho knjeza sćěhowaše hosćina. Kóždy bóšta darmo mócnu schłu pječenje, kotruž móžeše pschi krajnej wojeńskej musiny jebi skodźeć dać. Potom bě hišće dźiwadło a skónčnje bal.

Z **Njeswačidła.** Też „Jutrnica“ w Njeswačidle je sebi swójbnu zhromadźiznu wuhotowała, a to njedźelu 16. meje, kotraž běše jara derje wopytana, samo wot Serbow z dalokeje Bukečanskeje strony. Knjez farař Waltař z rjanymi słowami na to pokaza, kak sebi serbski lud tři rjane počinki česćuje: wěru, nadźiju a lubosć. Tak dołho hač budźe wón tute česćować a po nich so měć, budźe też Boža ruka serbski narod škitać. Serbske spěwarske towarstwa ze susodnych serbskich wosadow porjeńšichu swjedźeń. Žortna hra: „Hwizdaj, ale na bubončk kedźbuj“ je wjele wjesela a zabawy přihotowała. — Tak njech „Jutrnica“ dale skutkuje a wubudźuje w Njeswačidlčanskich stronach a přejemy jej wjele zboža do dalšoho přichoda.

Z **Khrósćic.** Prěnja swójbna zhromadźizna našoho towarstwa „Serbosław“ je nimo a směmy drje wuznać, zo bě jara derje wopytana a zo je so też derje poradźiła. Njetrjebamy zamjelčeć, zo z wěstym strachom doprědka na tutu zhromadźiznu spohladowachmy. Bě to něšto nowe za nas, a tuž ženje njewěš, kak so poradźi. Naše žony, dotal jenož zwučene, na wjesołych, zabawnych swjedźenjach abo wurjadnych zhromadźiznach, kaž bamžowy swjedźeń to bě atd., so wobdźělić, njejsu dotal přistup měle do posedźenjow našich wjesnych Bjesadow abo towarstwow. Su też tajcy, kotřiž měnja: je přecy rjeńšo, hdyž smy muže sami, što tam naše žony chcedźa! Wone so nawuča do korčmow, a budźe nam to njewitana konkurenca. Bohu dźak, zo su tajcy, kotřiž tak rěča, wuwzaćo mjez nami, druzy też našim žonam to, kaž wšo dobre, z wutroby přeja, zo z časami, nic porjadnje, nas a naše zhromadźizny ze swojim wopytom počesća. Naše žony su z wjetšoho dźěła naše přeprošenjo kedźbu měle a k nam přišle. Kaž słyšachmy, je jim też lubiło — bjez reji a fankuchnow. Wšak tak też dźe. Też naš duch sebi z časami swoje prawo žada w powučenju; nic jenož wuskočna nóška, hačrunjeż my też tutej radlubje jeje knježstwo popřejemy — tola wšo we swojim času.

Zhromadźizna wotewri so ze spěwom Jednoty: „My swěrni Serbja chcemy wostać.“ Knjez předsyda witaše nahladnu ličbu zhromadźenych, wosebje naše žónske a našich hosći: knježich fararja Wingera, kapłanow Žura z Budyšina a Miča z Radworja. Wuspěwa so zhromadny spěw: „Naše Serbstwo njezhubjene“, potom sćěhowaše přednošk knjeza fararja Wingera, kiž je so wšěm lubił: Rěčcše wo křesćanskej maćeri a jeje najdrohotnišim pokładže: dźěsću. We swojich zawodnych słowach wupraji rěčnik swoje zwjeselenjo na założenju našoho towarstwa, a rozestaja, zo też do tajkich posedźenjow žony słušeja, kaž róže do zahrody. Wo přednošku nochcemy dale rozprawjeć a drohotne parle tudy rozbróječ, radšo sebi je same skhowajmy. Po prěnim dźěle přednoška bě mała zastawka. Knjez kapłan Delan wupraji jako wosadny duchowny swoje wjeselo nad bohatym wopytom prěnjeje swójbneje zhromadźizny, a so počahujo na bohaty wopyt swjedźeńskoho nyšpora na rjany wobraz našich žónskich wšěch w płachćičkach je namołwješe: Wostańće katholske we wěrje a zmyslenju, serbske w žiwjenju a drasćenju, a přichod wostanje naš. Knjez wučeŕ Kral přednošowaše baseń Ćišinskoho: „Našim žonam.“ Knjez rěčnik potom pokročowaše we swojim přednošku: Kak ma mać dźěći wukubłać. Hdyž bě knjez kantor Hila wosebje hišće Radwořskich lubych hosći, kaž k. cyrkw. wučerja Andrickoho witał, to knjeza kapłana Radwořskoho tak rozwjeseli, zo našomu towarstwu wutrobne přeća na puć dawaše a přeješe, zo by so dale rozwiwało a kćěło.

Z tym bě prěni hłowny dźěl swójbneje zhromadźizny skóńčeny a zabawny dźěl swoje prawo dósta. Wotměnjachu so spěwy Jednoty, zhromadne spěwy, też „Naš njeboh dźěd“ zasy wožiwi, a „Katržinka“ nam wutrobu wotewri, kak jej tehdom bě .... Knjez kapłan Žur namołwješe towarstwo, serbsku zemju nam zdźeržeć, nabožnosć a narodnosć hajić, a jako redaktor nam też swoju wutrobu wutřasy, prošo wo podpěranjo Posoła a dopisowanjo. Knjez kapłan Delan sławješe našu „Jednotu“, jej so dźakujo za překrasnjenjo dźensnišeje zhromadźizny, a sebi přeješe dalše bratrowske a přećelske skutkowanjo tuteju towarstwow na nabožnym a narodnym polu. Knjez kantor Hila namołwješe k zastupej do towarstwa, wosebje žonam po znatym přikładze k wutrobje rěčeše, zo tola nětko doma za towarstwo skutkuja, zo swojich muži k nam, jeli nic runje přinjesu — tola přiwjedu, a hižo žona do mošny přimaše a za swojoho muža zastupny pjenjez zapłaći. Sława jej a jomu! Knjez kubleŕ Pjech z Miłoćic, kotrohož stajnje rad mjez nami widźimy a słyšimy, dokelž tak mócnje z wutroby rěči, sławješe knjeza Koklu-Lisaka jako předsydu w tutym towarstwje a jako wjednika Serbow. Knjez kapłan Delan wunjese našim žonam, přitomnym a njepřitomnym, třikróćnu sławu, je dopomnjejo na słowa basnika, zo dyrbja być jandźel pěston w domje, špihel póćiwosće za domjacych. Někotry sebi snadź při tom pomysli: kak tón k tomu přińdźe, zo je sławi? Jomu k tróštej: wšak nikomu to zeškodźało njeje, a žonam je wjele pomhało, zo je so jim lubiło a zasy přińdu. Hdźe je so druhi — zabawny — dźěl skóńčił, njemóže dopisowař přeradźić, też přitomnych žonow so njesměmy prašeć, ale zo žanomu so domoj zahe njechaše, dopokazuje: **rjenje bě!**

Serbja! Hdyž was zasy Posoł woła, njech II. swójbna zhromadźizna pokazuje: my tu wšitcy smy. Wšěm, kotřiž su so za poradźenjo I. swójbneje zhromadźizny ze słowom a ze skutkom a z wopytom postarali, wutrobny džak!

Ze **Serbskich Pazlic.** Póndźelu popołdnju w 5 hodźinach poča so pola Kmjećec we jitwje palić, dokelž wuheń bě wobschodźeny. Tola so poradźi, woheń bórzy zasy podusyć, a schkoda njebu jara wulka. Wobsedźer je sebi pschi haschenju lěwu ruku khětro wopalił.

Z **Njebjelčic.** Štwórtk 3. junija budźe Njebjelčanska nowa šula wotewrjena a poswjećena. Dźěći budźa so w 7 hodź. rano w starej šuli zhromadźić, potom pójdźa do cyrkwje, hdźež budźa wulke kemše, a po kemšach počahnu do noweje šule.

— Wutoru na Cyžec-Křižankec kwasu, hdyž při wobjedźe hercy piskać počachu, třeleše Łusčanskec pohonč, Pětr Čornak ze Sernjan, na zahrodźe, štož so jomu tak njezbožownje poradźi, zo sebi palc lěweje ruki wottřěli a dwaj druhej porstaj čežcy zrani. Su joho hnydom do Kamjenčanskeje khorownje dowjezli. Kaž so powěda, je njezbožo z tym nastało, zo třelba hnydom njewutřěli, hdyž bě Čornak honač wotćišćał, a tuž cheyše tu wěc přepytować; mjez tym pak třelba wutřěl pušći.

Z **Różanta.** Wjeledostojny knjez P. Romuald Domaška je srjedu swoje zastojnstwo jako administrator nastupił. Ad multos annos!

Z **Różanta.** Pschi lětuschej trajacej suchoće je bjez džiwa, zo so lěsy abo łuki pala. Človjek trjeba pschi hiću zapalku (schwabličku) abo cigaru precˇ čisnyć, a hižo so pali. Tak palesche so sobotu w Różeńčanskim, M. Schäferej a J. Čornakej skuschacym, lěsu a spali so tři górcow 30 létnych khójnow. Schkoda wučinja wokoło 300 hriwnow. — Njedźelu popołdnja, runje hdyž chcyschče knjez předować započeć, palesche so mjez Sernjanami a Dobroschicami tohorunja w lěsu, kotryž žiwnoscerjej Handricy w Sernjanach skuscha. Spali so górc 15 létnych khójnow, a schkoda snadź 50 hr. wučinja. Kak su wohenje nastałe, njewěmy.

Z **Kamjenca.** Pjatk dopołdnja je so za našu nowu měsćansku realku zakładny kamjeń położił.

Z **Protyca.** Na tudomnych polach su z nowa pola z dobrym kaolinom wuslědźili. Hač dotal hižo je so wjele pjenjez wuwikowało z kaolina, kotryž hižo tu někotre léta dołho wotwožuja.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoć kral Friedrich August je wójnskomu ministrej generalej swobodnomu knjezej v. Hausen rjad ručaneje króny (Rautenkrone) spožčił, ministrej kulta a zjawneje wučby Dr. Beckej wulkoschižu Albrechtowoho rjada; präsident druheje komory tajny radźićel Dr. Meynert bu pomjenowany za wěrnoho tajnoho radźićela z titulom „Excellenc“.

— Prync Jan Jurij a joho wysoka mandźelska staj 19. meje w Kölnje pobyłoj a wot tam na Niedermendig do Marija-Laach (Marijny Jězor) dojěłoj, zo byschtaj tamnischi klóschtr benediktinow, kotryž je też kejžor Wilhelm hižo wjac króć wopytał, ze swojim wopytom počesćiłoj.

Němska.

Komisija za reformu financow počina do přódka kročić. Hdyž je blok nimale tak kaž rozpadnył, hdyž su konservativni so wot putow, jich wjazacych, słónčnje wuswobodźili a kruči wostali, wěc počina hić.

Zapósłanc v. Richthofen je namjet stajił, nastupacy dawk na pjenjezne papjery. Namjet komisija ze wschěmi pschećiwo 6 hłosam pschija. Za njón hłosowachu konservativni, kejžorstwowa strona, hospodarska jednota, centrum a Polakojo. Socialni demokratojo so wothłosowanja wzdachu, nacionalliberalni a swobodnomyslni su pschećiwo namjetej. — Knjeježstwo so wo tym hischće wuprajiło njeje.

Hdyž wěcownje jednaja, wěc hnydom bdźe. Dotal pschecy rěkasche: Cyły blok za to njeje, złe centrum je pódla, tohodla njesłdźe.

Namjet v. Richthofenowy chce kejžorstwu 170 milionow hr. nowych dawkow zawěsćić, dawkow, kajkež na pisch. we Francozskej hižo dawno maja.

— Kardinal Kopp, wjerchbiskop we Wrótkławju, je na zahorjenjo płucow čežcy schkorjeł. Dokelž je wutroba słaba, je jara wulki strach wo joho žiwjenjo, a lěkarjo mało nadźije na zdźerženjo drohotnoho žiwjenja podawaja. W cyrkwjach Wrótkławskeje diöcesy su zjawne modlitwy za khoroho biskopa poručene.

— Hrabja Balleſtrem, prjedawschi präsident němskoho sejma, je 300000 hr. k twarjenju katholskeje cyrkwje w Kostowje darił. Tam běsche psched někotrymi njedźelemi joho syn pschi njezbožu z automobilom wo žiwjenjo pschischoł. K joho wopomnjeću ma so cyrkej twarić.

— Wulkotny dom w Kölnje je thory. Psched něhdźe 30 létami, hdyž buschtej wobě wěži dokonjanej, bu cyle dotwarjeny; nětko pak so pokazuje, zo kamjenje wulkotnoho twara, wosebje tych njeličomnych bebidłow a wutwarkow so schkódnoho wliwa powětra wulkoho města wobróć njemóža a so drjebić počinaja. Wěcywustojni su twarjenjo wschelako pschepytowali. Z porjedźenjom budźe so bórzy počeć dyrbjeć, budźe lětdźesatki dołho trać a wjele milionow płacić. — Pola tajkich wulkotnych gotiskich twarow z mnohimi bebidłami je nimale pschecy porjedźenjo. Na spodźiwnje krasnym domje w Milanje dreje, doniž stoji, hischće pschestali njejsu twarić a porjedźeć. Wosebita marmorowa słaka je jeničcy za tutón dom wotewrjena.

— Muž bjez rukow narodźeny. 15. meje zemrě w Königsbergu (w rańschej Pruskej) profesor tamneje universitty, Dr. Karl Lohmeyer w 77. lěće swojoho žiwjenja. Lohmeyer je žiwy dopokaz za to, kak daloko človjek pschińdźe, hdyž z wutrajnosću a energiju

na sebi džěła; běšche mjenujcy bjez rukow so narodźił w lěće 1832. Wobbarjeny hólčec wukjesche a studowaše pilnje a bu 1873 za profesora stawiznow na Königsbergskej universiće pomjenowany. Profesor Lohmeyer běšche nahladny wučenc w Němskej a we wukraju a běšche sobustaw wjacorych wučenych wustawow. — Na hasy, na universiće a w bibliothekach pschewodźeše joho stajnje hólčec, kotryž jomu durje wočinješe a začinješe a jomu pschi woblekanju a slěkanju pomhaše. Pschi čitanju a pschi studijach pak blokowaše wučenc sam w knihach, a to z hubu. Tež pisać mózeše; pschimny pjero ze zubami a běšche pschez njewustawacu prócu thmanšche a rjenšche pismo sebi dobył, hač někotryžkuli „advokota“.

Awstrija.

Kaž w Delnjej a Hornjej Rakuskej, Tyrolskej a Vorarlbergskej, tak su tydženja tež w Styrskej wólby za styrski sejm jara rjane wuspěchi za kschesćansko-socialnych pschinjeske. Hačrunjež běchu němsko-nacionalni, wot jim pschihilnych wyschnosćow podpěrani, so z liberalnymi židami a samo socialdemokratami zwjazali, tola jeno 2 sydle dobychu, mjez tym zo kschesćansko-socialni jich 15 bóstachu. Socialdemokratojo, kotříž w Hornjej Styrskej kaž sami knježa wustupowachu, cyle podležachu. Hłownu zasłužbu wo sławny wuspěch ma burske towarstwo, kotrež ma tam 45000 sobustawow. Liberalni su cyle zastróženi. Město toho pak, zo bychu so z kschesćanskimi burami zjednočili, chcedźa pschi wólbach w městach, kotrež su tole dny, z ćeřwjenymi hić.

Francozska.

Strajk zastojnikow pósta a telegrafa je so cyle slazył. Clemenceau, kiž je prjedy cyle po waschnju njespokojnych radikalow myslił, rěčał a jednał, je so pschećiwo njespokojnym zastojnikam, kotříž běchu mjezy prawa a rozomnych žadanjow pschekročili, krutu wopokazał, a sejm je z wulkej wjetschinu jomu pschihłosował. Zastojnicy su tohodla nimale wschitcy zaś do džěła stupili, najhórschi schćuwarjo buchu zajeći, někotři su hižo ze służby puschćeni. Spěchowarjo strajka listy rozschěrjeja, w kotrychž praja: „My smy pschedobyći. Z winu tych, kotříž swoju wzajomnu winowatosć njesu dopjelnili, je 600 naschich wotsadźenych a na 2000 ćłowjekow do hubjenstwa zastorčenych. Smy pschedobyći, tola njezadwělujemy.“

Ruska.

W pschedposledním čisle „Katholikoho Posoła“ čitachmy, zo je so swjećacy biskop Jan Cieplak z Pětrohroda na wisitaciju do Sibirišeje podał. Hač do naschoho časa bě Sibirišla kaž njeznaty swět. Słyschachmy jenož wo Sibirišej, hdyžkuli ruske knježerstwo črjódku politiskich hrěschnikow na pokutu do Sibirišeje sćelesche. Tohodla měnjachmy, zo je cyła Sibirišla njeskónčna pusćina — njesmérne jastwo, zo do Sibirišeje ćłowjeka zahnać tekło pkači, kaž by joho žiwoho do zemje zakopał. Dźensnischi dźeń sudźimy hinak. Sibirišla železnica, kotraž pschez cyłu Sibirišu hač do Wladiwostoka nad Ćichim oceanom saha, je tónle njesmérny kraj — Sibirišla je nimale wo stoćizu wjetscha hač cyła Europa — wotamknyła. Na tutej hobrišej pschestrěni pak jenož 7 milionow ludźi bydli, hačrunjež by so tam 100 milionow zežiwiło. Jenož najsewjernische polarne pasmo Sibirišeje je spochi do sněha a lodu zfowane. Wottam bóstawamy najdrohotnische kožuchi. Bóle k połdnju wot 64°—57° ćehnje so schěroke pasmo najrjeńschich lěsow. Kajke tu bohatstwo — njewobsahnita nadoba drjewa! Hischće dale k połdnju rozpschestrěra so, kaž daloko wóčko saha, pusta (step), zarosćena z tučnej trawu a wysokimi zelami. To je hischće knježniska zemja. Hdy by so pkuh jeje bótknył, by so do najpłódnischeje role pschewobroćiła. Južna Sibirišla je horata, polna žórkow a jězorow, hordozny romantiski kraj.

Podnjebjo (klima) je we wschelakich krajinach wschelake. K poknocy horje dale a zymnische, k połdnju stajnje ćopliše, haj něhdźeźkuli samo tropiše (horce), na horach mike. Sibirišla ma hischće wulki pschichod. Tam je hischće njewužiteje płódneje a tunjeje zemje nadoba. Jeli so dotal nichtó wo nju njetorhasche, bě wina toho w tym, zo njebě železnicy, po kotrejž bychu so wupłody kraja mohłe wuwožować. To budźe nětko lěpje, hdyž sibirišla železnica kaž hobrška žiła pschez kraj so ćehnje a wschudźe nowe žiwjenjo wubudźa. Sibirišla wabi k zasydlowanju. Mjasch tam něhdźe 200—300 kilometrow schěroke pasmo kraja, kotryž by so wubjernje za rolu hodźał, dwě pasmje kraja za pastwischća, pasmo lěsow, wulke rybarstwo na pobrjohach Ćichoho oceana, w horach masch najwschelakorische kowy (metale). Krajina, w kotrejž złoto namakasch, je wjetscha, hač złoćane kraje Kalifornišeje, Australišeje a južneje Afriki hromadźe. W Kalifornišej, Australišej a Africy hižo dawno za złotom slědźa — do Sibirišeje so złotalačni rućerjo hischće njewalichu. W jeje horach kryja so snadź hischće njesmérne pokłady. Nimo toho ma Sibirišla nadobu kowra, slěbra, wokoja, cyna, syrka (schwabla), žiwoho slěbra, železa a wuhla. Sibirišla je potajkim tež za pschemysło słubjeny kraj.

Tež za katholsku cyrkej a jeje missiony Sibirišla rjane wuhladny skića, hdy jeno by Rusła tolerancu nic jeno na papjerje, ale tež w žiwjenju pokazowała.

Wšelčizny.

* Lěpši pomjatk. Časnik ma lěpši pomjatk dyžli človjek. Človjek zabudźe často swój zegeŕ naćahnyć, tola časnik potom ženje njezabudźe, zastać.

Cyrkwinske powčšće.

Budyšin. Křćenaj: Helena, Adama Krzemienja, skałarja w Nowych Spytecach, dź. — Pawoł, Jana Rječki, žiwnosćerja w Dźěchorjecach, s. Zemrěłoj: 20. meje: Lucia zwudowjena Mišokowa rodźena Gruška w Budyšinje, 44 l. 5 m. 9 dn. — 22. meje: Karl Grofa, překupc žitow w Budyšinje, 54 l. 6 m.

Należnosće našoho towarstwa.

Zemrěty sobustaw: Jan Hančik z Brěmjenja. R. i. p.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Pšeńene wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,75, Pšeńeny gris 6,75, Rżany gris 7,50.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sl.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wapno (kalk)
wuhlo [4
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokorečak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorečak 307.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 22. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 27. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	20	74	21	25	21	76	22	10
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	60	14	—	14	40	15	4
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	58	14	42	11	20	14	—
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	12	20	12	50	12	80	13	—
Rožka, nowa	8	50	8	75	9	—	9	40
Ječmjeń	9	70	10	30	8	—	10	—
Wows	9	50	9	80	9	75	10	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . centnar	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	25	21	50				
Ržana muka	10	50	14	50				
Syno	3	80	4	—	3	80	4	20
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	4	16	4	30	—	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	2	60	3	20	—	—	4	16
Prosata 1278 (w Kamjencu 74) jene	13	—	28	—	18	—	25	—
Butra 1 kg	2	80	2	90	2	80	2	90
Jeja, mandl	—	83	—	90	—	—	—	90

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 24. meje 1909:

							rězna waha
1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—41	hr.,		56—77 hr.
2. Byki,	„	„	„	28—40	„		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	24—40	„		48—72 „
4. Ćelata,	„	„	„	40—53	„		70—83 „
5. Swinje,	„	„	„	44—52	„		58—67 „

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas a dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ % } danje
„ 3měsačnym „ 3 % } na lěto.
„ 6- a 12měsačnym „ 3½ %

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

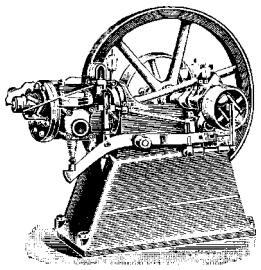

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari
płunowe-, bencinowe-, benzolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž tež
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

Najnowše

≡lětne tkaniny≡

k **drastam — bluzam — suknjam — jakam**

poruča

93] **w najwjetšim wubjerku**

C. G. Fiebiger

w Budyšinje. • • Serbska droha 5 a 7.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Anger čo. 12[1]

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Hermann Gläsel

w Budyšinje

Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje.

94] poruča swój wulki skład

porcelinowych a kamjeninowych tworow

w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.

Majolika a pyšne wěcy, skleńčane twory, prasowane a točene.

Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k slěbornym kwasam.

dospołne kwasne wuhotowanja.

Hłowna zhromadźizna towarstwa swj. Cyrilla a Methodija

budźe njedźelu 6. junija 1909 popołdnju wot 4 hodźin

we Wotrowje.

Porjad: 1. Přednošk. 2. Rozprawa wo pokładnicy towarstwa a připóznaće zličbowanja. 3. Rozprawa wo skutkowanju towarstwa w minjenym lěće. 4. Wólba. 5. Namjety a debata.

Wšitkich sobustawow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Ze **Slanknowa** so wozjewja, zo procesion do **Albendorfa** lětsa **21. junija** pojědźe.

August Kunze,
hosćencař w Slanknowje,
103] **wjednik.**

Hosćenc w Pančicach!

Swjatki wutoru koncert wojeńskoho połka z Kamjenca w zahrodźe.

Započatk w 4 hodźinach. **Po nim reje a zabawa.**

NB. Při hroznym wjedrje na sali. [101

Trawu syčace mašiny,
žito syčace mašiny,
synowe wobroćaki, tigrowe hrabje,
drillowace mašiny, płubi, brony,
mlokowe separatory wšěch systemow

wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.

a wšě **druhe ratařske mašiny** a **grat** poruča [90

Jan Manjok nasl. Jurij Hänsel

w Budyšinje při žitnych wikach.

Swjatkowny hermank

1. junija budźe w **Kulowje**

wot dopołdnja 10 hodź. po zemrětej překupcowej **Welsowej**

wulke wupředawanjo (awkcija)

wšěch železow a železnych krótkich tworow.

Z tutym wosebje kk. tyšerjow, zamkarjow, kowarjow atd. na to kedźbnych činimy. Ćisami móža tež hižo před awkciju po přeću twory po kóždej jeno přijomnej płaćiznje dóstać.

W Kulowje.

Herbja zemrěteje překupcoweje Welsoweje.

102]

Towarstwo pomocy za studowacu młodosć.

Hłowna zhromadźizna budźe **srjedu 2. junija 1909** popołdnju w 4 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Dnjowy porjad: 1. Rozprawa. 2. Wólby. 3. Namjety.

106] **Předsyda.**

Wuhotowanjo sparneje jstwy (sparnje) wobstojace z 1 kamora, 2 łožow, 2 nócnych kamorčkow, 1 blida k myću z marmorowym nastawkom je z cyła abo po kruchach na předań w **Budyšinje** na hornčerskej drozy čo. 41 pola Groša (w nabočnym twarjenju).

104]

Za wšě lubosćiwe **zbožopřeća** a druhe wopokazma lubosće a přikhilnosće při přileżnosći mojoho přesydlenja do Róžanta jako **administrator** najwutrobniše

„Zapłać Bóh luby Knjez".

Wosebje wulcy je mje zwjeseliło **wulkotne postrowjenjo** w Róženće, krasne wrota a pletwy, kotrež su **Róžencenjo** a **wokolnosć** přihotowali. Wosebje dźakuju so z cyłeje wutroby wysokodostojnomu knjezej **propstej P. Sćěpanej Kocianej** za lubosćiwy přewod, lubomu sobubratrej knjezej **P. Dominikej** za wutrobny postrow, kaž też wjeledostojnomu wosadnomu fararjej knjezej **Janej Justej**, česćenym knjezam **wučerjam, gmejnskomu** a **šulskomu předstojićerstwu** a wšěm lubym přitomnym a přeju, zo by jim najzbóžniša knježna to bohaće mytowała.

W Róženće, dźeń 27. meje 1909.

P. **Romuald Domaška,**
administrator.

105]

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 23.	Budyšin, 5. junija 1909.	Lětnik 47.

Zmužita holčka.

Něžne płomješko wěčneje lampki mikotaše přez cyrkwičku Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje. Běše žno kkětro pozdźe; přez wokna so zjewi tu a tam na njebju z ćěmna módrym błyšćata hwězdźička. Tola w dalokosći čerwjenješe so njebjo a surowe płomjenja sapachu do powětra; škrě lětachu a načinjachu, hdyž padachu, běda a hrubu smjerć. Husitojo běchu cyłe rjane městačko Lubij wurubili, kněše zapalili a ludźi zamordowali. Nětk ćehnjechu z haru a hołkom přećiwo Budyšinej. Wobydlerjo, z wonka muri bydlacy, ćěkachu do města, zo bychu tu někajki škit namakali před złym njepřećelom.

A hlej, do našeje lubeje cyrkwički, kotraž tehdy hižo na samsnym městnje kaž dźensa z wonka muri stoješe, zastupi 16lětna holčička. Klakny so samalutka před wołtař so modlicy, zo by Bóh lube město škitał, a rady by so sama woprowała, by-li přez to Budyšin wuswobodźić mohła. Přecy bliže přińdźe cuze wójsko, cyrkwine murje třepotachu. Tola čim hórje hołk zakhadźeše, ćim pobožnišo spěwaše holčka.

A hlej — za krótki čas palachu hižo so kněže w blizkosći cyrkwje a kur waleše so w tołstych mróćelach wokoło woknow a sćini swjaty dom hišće ćemniši. A holčka blizki strach spóznawši poskoči khětře skhodźeńk k wołtarjej horje, wotewri tabernakel, ke kotromuž měješe jako dźowka zwónka klučik, wza swjaty keluch a wuži wšě swjate woblatka, zo by Zbóžnikowe ćěło zdźeržała před wonječesćenjom hrubych Husitow. W tym samsnym wokomiku hižo wotewrichu so z mocu durje, a z haru zastupi črjóda rubježnych wojakow.

Holčka běše so zasy před wołtarjom poklaknyła, jeje ličcy błyšćeštej so jako róžowej pupkaj, a swjata horliwosć sapaše jej we swětłu wěčneje lampki z módrych wóčkow. Wojacy rubachu do swjatych wobrazow a mjetachu wšu cyrkwinsku pychu dele. Skónčnje přińdźechu też k wołtarjej a złoty keluch wuhladawši hrabachu lakomscy za nim. A tu storči jedyn z nohu do holčki.

„Štó dha tu je?“ zawoła wojak a torhny holčku k sebi.

„Přinjes nam kluče za kapalu; chcemy je měć; dyrbiš wo nich wědźeć“; zareji hnydom cyła črjóda.

„Te ja njedam“, wotmołwi holčka zmužiće.

„Njedaš-li je nam, zabijemy će!“

„To móžeće mojedla činić; ja pak je njedam. Bože kubła rubić, je ćežki hrěch, ke kotromuž wam pomhać, mi dowolene njeje.“ Njebojaznje rěčeše holca; Zbóžnik, kotrohož běše dóstała, a Duch Swjaty, kotrohož bóše wo pomoc prosyła, pomhaštaj jej.

Lědma běše to wuprajiła, porazy ju tamny wojak tak hrubje k zemi, zo jej čoło sylnje krawješe.

W tym samsnym wokomiku zastupi też wojerski wyšk; wšitcy zmjelknychu a zestupachu so do rynka. Tutón pak ćežcy zranjenu holčku wuhladawši bu hnuty a wopraša so wojakow, štó z nich je to činił.

Tamny wojak přistupi a powědaše wšo z wěrnosću.

„A ty sebi zwěriš, tajku słabu holčku zranić, ty njekhmaniko? Dźi mi z wočow! Nochcu wo tebi wjacy wědźeć.“

Na to poruči druhim wojakam, holčku z cyrkwje do wójnskoho lěhwa donjesć. A sam zakaza, so wo zmužitosći khudeje holčki dźiwajo, cyłomu wójsku, cyrkej wurubić. Tak wona zwosta njezranjena.

Potom poda so sam do swojoho lěhwa, hdyž běchu holčku mjez tym do mjehkoho łoža położili. Při njej stoješe młoda žona, wyškowa mandźelska, kotraž jej wobčas zymne wobalki wokoło čoła kładźeše.

Wojacy běchu zastali rubić a wšitcy, z wuwzaćom stražowacych, běchu hižo wusnyli. Wyšk zastupi, wokoši swoju mandźelsku, kotraž jako jandźel lubosće khoru holčku wothladowaše.

„Słyš, Wjacsławje! Hižo zasy wo Swjatym Duchu powěda, zo by jej sylnosć dał, město wot njepřećelow wuswobodźić. Hladaj jeno, kak jej ličcy palitej. Pój, sćiń jej po jeje woli! Tak powědaše rjana žónska; młody mandźelski njemóžeše ničo napřećiwić, a woprawdźe poruči na druhe ranjo swojim wójskam, dale ćahnyć. Zmužitu holčku wróći jeje staršimaj a dari jej nimo toho sto toleř.

Njewuprajita wjesołosć a njeskónčna radosć napjelni wutrobu měšćanow při tutej powěsći. Holčku sławjachu jako swoju wumóžerku. Ta pak wuspěwa před cyłym ludom dźakowny paćeř k lubomu Zbóžnikej a k Swjatomu Duchej, wědźicy, zo ma so jimaj za spěšnu pomoc dźakować.

Wšě kkěže před murjemi běchu spalene, jenož naša cyrkwička zwosta njezranjena cyłomu swětej k wěčnomu dopomnjeću na tamnu Božu pomoc. Chcyše drje pozdźišo wjele wosobnych młodźencow našu zmužitu holčku za mandźelsku měć, tola wona žanoho njepřija; ale wuzwoli sebi sama Ducha Swjatoho samoho za nawoženju zastupiwši do klóštra, hdyž wjele dobroho skutkowaše Bohu k česći a sobućłowjekam k zbožu.

Jak.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Via Appia.

Po Appiskej drózy mje na słónčnym njedźelskim ranju wóz wróćo wjeseše. Tuta dróha je sobu najwosobniša a najstarša a ma hordozne mjeno: Kralowna wšěch dróhow. Wězo na njej žana wosobnosć abo wosebita rjanosć widźeć njebě, dokelž bě w horcym słónčnym wjedrje, hdyž wjele měsacow hižo kapki z njebjes padnyło

njeje, połna procha, zo namaj často móžno njebě, přecy wšón proch z drasty wučesać. Njeje woprawdźe radźomne, w dobrej čornej drasće w tajkim času, hdyž słónčko jenož smažeše a pražeše, po italskich dróhach khodźić a čim mjenje jězdźić. O kak derje mi bě, zo běch sebi we Florencu šěroki słomjany kłobuk za tunje pjenjezy kupił, woprawdźity „italiano“, kotryž tola najwjetšej šibałosći słónčka zadźewaše.

Dróha je w lěće 312 před Khrystusom twarjena wot kejžora Appia Klaudia a wjedźe do Neapla. Tuta dróha je ze stawiznami cyrkwje nanajwužšo zjednoćena. Po njej přińdźe swjaty Pawoł prěni króć do Roma, tola jako jaty. Swjaty Pětr měješe tu po swojim spodźiwnym wuswobodźenju z mamertinskoho jastwa hižo naspomnjene zjewjenjo Knjeza. Někotre pohanske pohrjebne pomniki su nětko rozpadane a bjez pychi. Bě dźiwne wašnjo wosobnych a bohatych pohanskich Romjanow, zo swojim wotemrětym cyle blizko při nanajbóle wožiwjenych dróhach pohrjebne pomniki stajachu, wězo ze samsneje słabosće, kotraž, kaž rěka, je hišće dźensa pola někotrych ludźi sylny njepočink a rěka: so wulcy činić, sebi nješto być zdać na to abo druhe. Někotre z nich, kaž pyramida Cestia při wrotach swjatoho Pawoła, do kotrejež je často Bože njewjedro dyriło a kotraž nětko ma na wjeršku błyskowod (tajke nowočasne wunamakanjo na starodawnej starožitnosći dawa spodźiwny raz), kaž też rowny pomnik (hobrski kulotwar) Cäcilije Metelle su woprawdźite wjerchowske pomniki a mócne twary, kotrež wězo kedźbliwosć kóždoho wubudźeja. Za křesćanskoho pućowarja je Appiska dróha tohodla tak česćowna, dokelž skoro wšitcy martrarjo, kotřiž w blizkim Kolosseu swoje žiwjenjo za Jězusa wudychachu, buchu po tym puću w nócnej swjatej čišinje wot křesćanow do katakombow donjeseni k poslednjomu swjatomu wotpočinkej. Bamžojo, biskopja a měšnicy tu khwatachu po puću, zo bychu w nocy swjaty wopor Božeje mše w katakombach swjećili a z tróštom a pokojom křesćanam k pomocy byli. Njeje to swjata dróha, hdźež kóždy kamjeń khowa česćepołne dopomnjeńki na najćežše časy swjateje cyrkwje, tola najpłódniše na swjatych počinkach a rjekowskich skutkach?

Po drózy do města kročo přińdźeš k wobłukej Konstantina, najkrasnišomu cyłeje Italskeje. Je dźěn to wopomnik dobyća tutoho kejžora a sobu znamjo dobyća křesćanskeje wěry!

Nětko stojiš před wulkotnymi rozpadankami, na lěwicy hišće derje zdźeržanymi, před něhdyšim dźiwadłom, kotrež

Kolosseum

rěka. Swoje mjeno nima tute twarjenisko, kaž bychmy sebi myslili, wot swojeje hobrskeje, kolosalneje wulkosće, ale wot dawno rozpadnjeneje hobrskeje postawy kejžora Nerona („Colossus Neronis“), wjacy hač pjeć dźesać łohći wysokej, kotruž běše Hadrian z mosaza leć a před tymle dźiwadłom stajić dał. Po přikładze tamnoho 105 stopow wysokoho kolossa k česći słónca w přistawje Rhodus twarjenoho a pomjenowanoho, da tale postawa Neronowa pozdźišo też mjeno twarjenju, kotrež so za njej pozběhowaše. Mjenowachu je Kolosseum, t. r. twarjenjo při kolossu. Wot 8. lětstotka, kaž so w pismach namaka, bu tele mjeno trjebane za tónle wosmy „dźiw swěta“, kotryž je na wulkosći jenož wot cyrkwje swjatoho Pětra přetrjecheny.

Zwonkowny pohlad je wulkotny; hač k hornjomu zymsej je nimale 100 łohći. Nětko by tajki twar wjele milionow póžrjeł, tola romscy kejžorowje mějachu to tuńšo, dokelž sta tysacow njewólnikow (sklavow) móžachu darmo při swojich twarjenjach wužić! Nimale 1500 kročeli wuměriš, hdyž chceš Kolosseum z wonka wobkročić. Z jenymi dwojich wrotow zastupiwši njewidźiš drje wjacy něhdušu pychu a krasnosć sydłow, tola też rozpadanki dadźa ju hišće wuhudać.

Kak bě móžno, tak hobrski twar w lědma 15 lětach zhotowić? To so někak zhuda, praji Dr. Kayser, wot tyranow, kotřiž so z tukom ludow a z krewju narodow kormjachu, to jenož so hodźi wudokonjeć wot mócnarjow, kotřiž nad bohatstwami poł swěta a nad dźěłaŕskimi mocami cyłych wójskow njewólnikow knježachu. Nas zyma woběhuje při tajkej mysli na surowosć, kotraž tutón twar zhotowi. To su rumy, z krewju twarjene a z krewju za krejpřeleco poswjećene. Wojeŕskomn romskomu ludej, kiž bě přez wójny a krejpřeliwanjo wotrostł, lubjachu so krawne hry gladiatorow, kotřiž na žiwjenjo a smjerć wojowachu. Za tele hry wunamakachu ovalne, po podobje jeja twarjene amfiteatry za najpřihódniše. Kejžor Cäsar twarješe prěnje kruće stojace amfiteatry, ale hišće z drjewa, prěnje kamjeńtne Statilius Taurus. Hdyž bu Titus Flavius Vespasianus, kiž přećiwo židam wojowaše, w lěće 69 po Khrystusu w lěhwje před Jeruzalemom za romskoho kejžora powołany, chcyše wón lud zasy dobyć a da k wotměwanju hrow za wysokich a nizkich z njesměrnymi wudawkami tónle amfiteatr twarić, kiž bu po nim Flavium mjenowany.

Tónle pohanski twar měri přez 2000 stopow kołowokoło; arena (nutŕkowna płonina, hdźež so hry wotměwachu) je blizko 300 stopow dołha. Wot štyrjoch poskhodow tohole twarjeniska měješe kóždy hinaše stołpy, ale wšě jara rjenje wuwjedźene. Při zemi su hišće te městna, hdźež su w swojim času wšelake naprawy (mašiny) k přiwodźowanju wody byłe, a hdźež su lawy, tigry a druhe zwěrjata za krawne hry přihotowane stałe a wupušćowane byłe. Kóžda etaža je tak twarjena, zo su zadnje rynki sydłow přecy wyšše. Wot wudebjenjow, kotrež su sydła kejžorow, senatorow, ryćerjow a druhich wosobnych wosobow pyšiłe, wězo nětko ničo wjacy widźeć njeje. Z cyła je tam 87000 ludźi derje sedźeć mohło, wyše toho běše hišće za 20000 ludźi dosć městna k staću; při čimž městna za służownikow a gladiatorow njejsu sobu ličene. Nad cyłe dźiwadło hodźachu so płachty wupřestrěć k zakitanju přećiwo słónčnym pruham. K tomu służeše 240 wudebjenych žerdźi.

To bě městno, hdźež so krawne wojowanja ze zwěrjatami, kaž też muži přećiwo mužam wotbywachu k wjeselu romskoho luda. Titus poswjeći je z hrami, kotrež 120 dnjow trajachu; 5000 dźiwich zwěrjatow bu tehdom zakałanych, 10000 gladiatorow namakachu tehdom swoju smjerć; přetož či běchu hišće tuńši dyžli zwěrjata. Z krewju je tón teatr był twarjeny. Statysacy židow, w židowskej wójnje do zajeća wotwjedźenych, kejžoraj Vespasian a Titus wužiwaštaj k twarjenju. 12000 jatych židow je wyše druhich njewólnikow při twarjenju ćežkomu dźěłu a surowości podležało! Spodźiwny dóńt synow Abrahamowych!

Nastaco židowskoho ludu je nam woznamjenjene přez robośerske dźěła při pyšnych twarach egyptowskich faraonow, joho kónc nam wozjewjeja tute krawne dźěła při hobrskich skutkach romskich imperatorow! Tak su stawizny pyramidy postajiłe při kolebcy židowskoho ludu a Kolosseum nad joho rowom! To je lud, kotryž začisny swojoho Messiasa, na kotryž wón płakaše prajo: zo by tola spóznał, što je k twojomu pokojej ... Ty nochcyše ...

Wukńmy z tutych krawnych zrudnych stawiznow, kak so kóždomu zeńdźe, kiž so zběha přećiwo swojomu Knjezej a Bohu!

Kejžor Domician poruči tam hry, kotrež 1000 štrusow, 1000 jelenjow, 1000 dźiwich swini a 1000 žirafow k wojowanju a smjerći žadachu. Trajan, najlubozniši a najwjetši mjez pohanskimi romskimi kejžorami, Trajan, kotrohož dobroćiwosć kóždomu po nim wuzwolenomu kejžorej bu přiwołana jako zbožopřeco ze słowami: „Budź zbožowny kaž Augustus a dobroćiwy kaž Trajan“, tutón Trajan pósła na jenym swjedźenju 10000 dźiwich zwěrjatow a 10000 gladiatorow na tule arenu. Hdyž běchu dźiwje zwěrjata počałe žadne być, wuńdźe za Afriku zakóń, zo tam njesmědźa žanoho lawa wjacy skóncować. Zo bychu so tajke hry wuwjesć mohłe, dyrbjachu provincy Afrika, Asia a Gallia (francozska) dźiwje zwěrjata wobstarać. Gladiatorojo buchu z njewólnikow wójnskich jatych a wotsudźenych złóstnikow wuzwoleni. Samo žónske njebuchu přelutowane. Hdyž njenasytna žadosć za krawnymi hrami njebě hišće spokojena po spadanju tak mnohich

woporow, skočichu druhdy senatorojo a rycerjo do areny, zo bychu wojowanjo wobnowili, so sami k tomu podawši.

(Přichodnje dale.)

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Hdyž w Tirolskej abo Šwicy pućuješ, nadeńdźeš často hłuboke dźiwje wužłobiny, hdźež ći při puću hroža same wysoke skały jako kamjeńtne hobry. Puć pak bywa stajnje wužši a wužši, zo sebi myśliš: „Tu so wjacy won njenamakaš.“ A na dobo wuhladaš před sobu k prawicy nježnu dolinu, přez kotruž slěbročista rěčka pluskota. Při wodźičcy pak wije so pućik mjez skałami do najpłódnišich kćějacych łukow.

Tak bywa tež w žiwjenju husto, a tež našomu Janej so tak zeńdźe. W lěče 1776 běše swoje studije na nižšim gymnasiju w Brucku dokónčił, a nětk widźeše so mjez wysokimi skałami jatoho. Klóštrska šula w Brucku měješe mjenujcy jenož 4 rjadownje, a k dalšim studijam pobrachowachu srědki. Jan čuješe we sebi wulku žadosć k pustnistwu; jako pustnik chcyše so přihotować k dalšomu pobožnomu žiwjenju. Hodźinku wot Znojma zdalena leži pyšna wjeska z krasnym hrodom a přerjanej cyrkwičku, kotruž mnohosć wumjelskich woltarjow a wobrazow debi. Najdrohotniši pokład tutoho Božoho domu pak je postawa Zbóžnika, kaž bu, kruče za stołp přiwjazany, surowje šwikany. A kóžde lěto tam pućowachu tysacy a tysacy ludźi, zo bychu tu swoje bolosće a horjo Zbóžnikej skoržili. Tam chcyše nětk tež naš Jan pućować. W blizkosći pak stoješe tehdy mólički lěs, „Pejlski lěs“ mjenowany. Tu natwari sebi Jan mału khěžku, při čimž jomu joho bratr, kiž běše ćěsla, pomhaše. Tu přeživi swoje najrjeńše dny. Kóžde ranjo dźěše młody pustnik do tamneje cyrkwički, hdźež so z pobožnymi wosadnymi modleše. Potom dźěłaše pak w zahrodcy, kotruž běše sebi při swojej khěžcy připrawił, pak dźěše do lěsa, zo by tu Božu wšohomóc a dobroćiwosć spóznał a prawje ćesćił. Připołdnju zwari sebi swój khuduški wobjed. Kusk khlěba a někotre neple jomu dosahachu. Rady so posćeše Zbóžnikej k ćesći. Popołdnju khodźeše zasy do cyrkwje a přebywaše tam husto hač k wječorej. Njedźelu so skoro cyły dźeń modleše. A při tym běše tak zbóžny jako jandźel w njebjesach. Tu w lěsu joho tež wšo k spěwej pohnuwaše: rano wubudźichu joho ptački z rjanym spěwom, a wječor, hdyž so cyła přiroda a zwěrina k měrej podawaše, klinkotachu wšudźom zwónčki tak luboznje k ćesći njebjeskeje kralowny. A poklaknywši modleše so dołho, doniž skónčnje njewusny. — Často pak liješe so dešć a hrožeše njewjedro; tola wšě křižiki znjese naš Swjaty z lubosće k Bohu.

Wčzo dźiwachu so wšitcy wokolni nad młodym pustnikom a mějachu joho rady. Hdyž nětk do tamneje cyrkwički khodźachu, wopytowachu tež joho a přinošachu jomu khlěb, muku a druhu trěbnu cyrobu. A kóždomu rjekny słowčko dźaka za lube dary a słowčko tróšta za dalše žiwjenjo. — Běše sebi tež wulki drjewjany křiž wudźěłał; tutón wza husto sebi na ramjenja, pućowaše k cyrkwičcy a za nim kročachu pućowarjo pobožne spěwy spěwajo. Kak pak to činja dźensniši dźeń młódši ludźo cyle hinak! Prawy pokoj a měr namakaš jenož w čistej a njewinowatej duši.

Tola dołho tute žiwjenjo njetraješe. Za lěto mjenujcy wuda rakuski kejžor Józef II. kaznju, přez kotruž buchu mnohe klóštry a wšě pustnistwa zběhnjene. Tak dyrbješe Jan swoju słódku samotu wopušćić a poda so do Wiena, zo by tu zasy pola pjekarja do służby zastupił. Tołsty kij w rucy a swoje brěmješko na khribjeće dóńdźe pěši do kejžorskoho města. Jara drje so dźiwaše nad rjanymi khěžemi a cyrkwjemi, a zawěsće sebi tehdy njemysleše, zo budże jónu „japoštoł“ tutoho města mjenowany. Bórzy namaka słužbu pola pjekarja „k železnej kruśwje“. — Tři lěta tu pilnje dźěłaše. Njeběše tajki rjemjeslniski dundak, kiž, město zo by dźěłał radšo pola burow, po prošenju khodźi. Też tudy khodźeše wšědnje kemši. Za młodoho człowjeka stej pobožnosć a paćeř w měsće jenički srědk, joho před hrěchom zakhować.

Bórzy pak začu Dwořák zasy wulki lóšt k pućowanju. Běše hižo wjele słyšał wo wěčnym Romje, hdźež staj swjataj Pětr a Pawoł pokhowanaj, hdźež je njesměrna mnohosć martrarjow swoju krej za swjatu wěru přelała, kaž wo swjatym wótcu, kiž dźěn je tak miły a přećelniwy a tola bywa tak žałostnje přesćěhany. — We Wienje dźěłaše hišće Dwořákowy towařš, kiž běše też pjekař. Mjenowaše so Pětr Kunzmann. Tutomu wozjewi Jan swój wotpohlad. Tamny rady do toho zwoli a chcyše z nim sobu do wěčnoho Roma hić. Wobaj nalutowaštaj sebi trěbny pjenjez, kotryž druzy přepija abo z kartami překlepaja, a kładźeštaj do zhromadneje pokładnicy, doniž skónčnje dosć pjenjez njeměještaj.

W lěče 1781 wopušćištaj Wien a dźěštaj cyły puć hač do Roma pěši. Přińdźeštaj přez Semmering a wottud do Italskeje. Běše druhdy tak ćopło, zo so jimaj pót jenož tak po licomaj k zemi ronješe. Ducy po puću spěwaštaj pobožne modlitwy a lubozne spěwy k ćesći a khwalbje Stworićerja. Mnozy drje jeju hanjachu a so jimaj smějachu, wo čož pak so njestaraštaj. Hdyž běštaj spróčnaj wot spěwanja, dźěštaj ćiše dale a dźiwaštaj so nad hobrskimi Alpami, nad płódnymi winicami a krasnymi polami Italskeje zemje, a w kóždym stworjeńcku spóznaštaj Božu wšohomóc a wulkosć.

W Italskej, hdźež jimaj ludźo njerozymjachu, dyrbještaj často pod hołym njebjom přenocować jako swjaty Franciskus a joho towařš swjaty Aegidius. Čim bliže pak k swjatomu městej přińdźeštaj, ćim mócnišo jimaj biješe wutroba, hdyž skónčnje wot poslednjeje hórki na hobrske město hladaštaj, bu jimaj, jako byštaj do njebjes zastupiłoj. Poklaknyštaj so a wuspěwaštaj dźakny a khwalbny kěrluš.

Wšě swjate městna wopytaštaj a z najwjetšej nutrnosću spěwaštaj k lubomu Jězus-dźěćatkej a k joho najswjećišej maćeri, a njećinještaj jako druzy, kotříž sebi na tajkim swjatym městnje často jeno wobhladuja krasne wobrazy a drohotne wokna. Dźěštaj też k swj. spowědźi a k woprawjenju, a hdyž běštaj tak khětro dołho we wěčnym měsće přebywałoj, wróćištaj so zasy wulcy pohnadźenaj do Wiena. Dźensniši dźeń drje mnozy cyle hinak swjate pućowanjo wukonjeja, sydnu so do woza abo na železnicu, pak směja so a baja sebi to a tamne, pak swarja na dołhi a hubjeny puć, za čož pak sebi zawěsće Bože žohnowanjo njezasłuža. Su pak też tajcy, kotříž ménja: „Ach, što mi swjate pućowanjo pomha? Bóh móže mój paćeř też wšudźom druhdźe wusłyšeć.“ To pak je wopačnje; prawe pućowanjo na swjate městna je wulcy wužitne a spomóžne. Pohladajmy tola na lube Jězusdźěćatko, kak ze swojimaj staršimaj do Jeruzalema puću je! Bóh a maćeř Boža mataj swoje wosebite městna, hdźež mnohim człowjekam najwjetše hnady wudźěleštaj, a też my nochcemy zapomnić přede wšitkim na naš luby Różant.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Prěni dźeń swjatkow wudźěleše najdostojniši knjez biskop Dr. Aloys Schäfer w tachantskej cyrkwi sakrament swjatoho firmowanja. Drje je hakle dwě lěće, zo je tu swjate firmowanjo wudźělał, ale ličba firmowacych běše hižo zasy na 218 narostła, a rumnosće katholskoho dźěla tachantskeje cyrkwje pak su za tajke swjatočnosće njedosahace. Tuž budże so wot nětka w Budyšinje z wjetša kóžde druhe lěto swjate firmowanjo wudźěleć.

W 9 hodźinach měješe najdostojniši knjez biskop pontifikalnu Božu mšu ze swjatočnej asistencu. Po kemšach rozestaja w derje zestajanej zrozymliwej narěči wosadnym a firmowacym dar mudrosće a wědomnosće. Na to sćěhowaše firmowanjo, tak zo bě cyła swjatočnosć wokoło ¼12 hodźin skónčena.

Popołdnju w 2 hodźinomaj měješe najdostojniši knjez biskop pontifikalny nyšpor a w 4 hodźinach jědźeše přewodźany wot knjeza Monsignore seniora Skale do tudomnoho krajnoho wustawa (jastwa), zo by też tam 13 jatym swjate firmowanjo wudźělił.

— Wjeledostojny knjez Monsignore senior Skala je so też lětsa zasy swjatki póndźelu do Prahi podał, zo by khowancow našoho serbskoho seminara z wopytom zwjeselił a so na jich porjadnym wuléće swjatkownu wutoru wobdźělił. Lětsa bě wulět do Kutneje hory (Kuttenberg). Haćrunjež běše lětsa hižo swjatki wutoru na wšitkich čěskich gymnasijach zasy šula, su khowancy našoho seminara za tónle kóždolětnje porjadny wulět wurjadnje tónle dźeń swobodny dóstali. — Šrjedu je so na małostronskim gymnasiju w Prazy pisomna matura započała. Našim maturantam wjele zboža!

Z **Budyšina.** „Towarstwo Pomocy za studowacu młodość“ wotmě swjatkownu srjedu swoju lětnu hłownu zhromadźiznu. Šwarna črjódka sobustawow bě so zešła. Předsyda knjez farař Rjeda wotewri w postajenym času zhromadźiznu powitawši wšitkich. Tola dźeńšni porjad dyrbješe wostać z dźěla njewuwjedźomny, dokelž bě knjez pismawjedźeŕ zapućował; tuž też wuwosta powšitkowna rozprawa, město kotrejež předsyda wozjewi, zo je towarstwo też w zańdźenym léće mnoho dóstało, zhubiło pak ničo. Rozprawa pokładnikowa bě spokojaca, bě było 2040 hr. 66 pj. dokhodow, mjez tutymi wšak jeno 129 hr. lětnych přinoškow; wudawkow bě pak 1831 hr. 65 pj., tak zo bě zbytk w pokładnicy na kóncu léta 1908: 209 hr. 1 pj. Podpjery dóstachu 21 studowacych hromadźe 835 hriwnow.

Cyłe zamóženjo towarstwa wučinješe kónc léta 1908 24363 hr. 20 pj. Pokładnik knjez wučeŕ Polan dósta zasłużenu khwalbu a zličbowanjo bu připóznate. Nětko jednaše so wo někotrych nutŕkownych należnosćach towarstwa. Sprawna bě skórźba a zrudźaca, zo ani ći, kotŕiž su podpjeru wot towarstwa za studentske časy dóstawali, potom, hdyž su hotowi, jako sobustawy njezastupja. Zwjeselaca pak bě powěść, zo bě zemrěta knjeni Pfuhlowa towarstwu 300 hr. wotkazała. Předsyda wupraji dźakne słowa a zhromadźizna postaže.

Postaji so też z nowa, zo tajcy, kotŕiž swoje přinoški tři léta wjacy zapłaćili njejsu, so też wjacy jako sobustawy ličić njemóža. Knjez farař Mrózak namjetowaše pak, zo by so też hišće nimo zapisowarja město-zapisowaŕ wuzwolił, zo njebychmy tak, hdyž tu zapisowaŕ njeje, cyle na suchim sedźeli; wuzwoli so jenohłósnje knjez kanonik farař Žur.

Bjez dźiwa wšak, zo bě wěsta njespokojnosć słyšeć ze srjedźizny towarstwa a rěkaše — loni ničo cyłe — hdyž njebě tu předsyda ani městopředsyda, a lětsa ničo cyłe — hdyž tu też njejsu podłožki aktow; tohodla też njemóžachu so dale we wupisanju towarstwa (přeprošenju) jako druhi dypk, postajene wólby stać ale dyrbjachu so wotstorčić.

Po skónčenju zhromadźizny podachu so mnozy do posedźenja hudźbnoho wotrjada Maćicy Serbskeje, kotreż joho předsyda knjez cyrkwiny wučeŕ Rječka-Budyšski nawjedowaše a tam wosebity raz słowjanskoho spěwa a hudźby wukładowaše a z přikładami na klawěrje też praktiscy pokazowaše. Wjele sobustawow wotrjada drje tam wiedźeć njeběchu, ale čim kedźbliwišo sćěhowaše mnohosć hosći z njewšědnej prócu zestajanym wuwjedowanjam tak pilnoho a njesprócnoho předsydy. Přednjesenja běchu wulcy zajimawe a připosłucharjo běchu knjezej Rječcy jara dźakowni za to, štož słyšachu a zhonichu. Předsyda hudźbnoho wotrjada pak prošeše přitomnych, wosebje knjezow duchownych, zo bychu hladali, hač doma w cyrkwjach abo archivach stare spisane melodije, wosebje kěrlušow, nimaja, zo bychu so mohłe potom přehladać a přestudować.

Z **Budyšina.** Pšichodnu póndźelu 7. junija popołdnju w 5 hodźinach wotewri so tudy wustaw za dźěći (Kinderheim), hdyžež budźa móc wobdźeń dźěći pšchebywać, hdyž staj starschej často wobaj na dźěle. Zamołwjenja za pšchiwzaco maja so stać pola wyšschescheje tudomnych miłosćiwych sotrow w asylu na dwórnischćowej drózy.

Z **Budyšina.** Wot wutory mamy tu na naschich žitnych wikach wulki francozski cirkuš „Angelo“, kotryž budźe dźensa pjatk 4. junija poslednje pschedstajenjo dawać. Reklama do časa běsche wulka. Nimale wschě wrota a klamaŕske wokna su z wulkimi plakatami zapowschane a zaplacane. Budyschski dźenik někto we wčorawschim čisle zakostnje jěru kritiku wo tutym cirkusu podawa. Tola my nochcemy tu wo cirkusu dale rozpisować, dokelž dźěn prjedy też ničo wo nim do prědka pisali njejsmy, haćrunjež psched dwěmaj njedźelomaj hižo pschipis wot direkcije cirkusa dóstachmy. Ta wěc běsche nam kusk napadna. Z cyła, schto pomhaja nam tajke cirkusy, nimo toho, hdyž tak často pschińdu, kaj to w poslednim času bě? Powučenjo nam žane njepodawaja, khiba zo nam nasche móschnje wuprózdnja a nam drohi čas rubja. Wosebite wotschewjenjo też nimasch, hdyž sy tam hodźiny dołho pschihladował.

— Haćrunjež so k swjatym dnjam za wuléty najpřihódniše wjedro njepřihotowaše a z wopŕedka też njebě, běše so prěni swjaty dźeń swjatkow připołdnju rjenje wuwjedriło, tak zo wjetši dźěl měšćanow swoje wokřewjenjo w dalších wulćtach do horow pytaše. Wobkhod na železnicach běše tohodla swjatkowne swjate dny tak wulki, zo porjadne ćahi wulétowarjow dowozyć njemóžachu. Mjez Zhorjelcom a Drježdźanami je nimo 29 porjadnych ćahow hišće 67 wosebitych ćahow jězdźiło, a to 42 z Drježdźan do Zhorjelca a 25 ze Zhorjelca do Drježdźan. Tak su lětsa swjatki so wšitcy wjeselili, naši rólnicy, zo je Bóh tón Knjez jich pola z płódnym dešćom žohnował, měšćenjo, zo móžachu při rjanym wjedrje sebi wulećeć a železnica, za měješe dobre swjatkowne dokhody.

— Na Budyschskim dwórnischću je so lětsa swjatki hač do wutory wječor 22854 jězdnych kartkow pschedało; loni jenož 19071 kartkow. Dokhodow z jězdnych kartkow je nasche dwórnischćo lětsa 18262,45 hr. měło, 1522,75 hr. wjacy hač loni.

— Sudnisće prózdniny so lětsa 15. julija započinaja a traja hač do 15. septembra.

Z **Radworja.** Po zwučenym waschnju dźěsche też lětsa swjatkownu wutoru nasch procesion do naschoho hnadownoho města Rózanta. Wjedro běsche rjane a pschihódne a tohodla też wobdźělenjo jara wulke. Wschě stawy běchu wurjadnje bohače zastupjene: dźěći, mužojo a žónske, wosebje pak běsche wulka ličba žónskeje młodosće, schtož so tu z khwalbu wuzběhnje. Ženje drje hischće tajku ličbu naličili njejsmy kaj lětsa. Że to rjany a zwjeselacy dopokaz, zo so hischće mać Boža češći z teje strony, kotraž też jeje pomocy tak rjec najbóle trjeba. Njech pak też Boha rodźićeŕka prósitwy wschěch wusłyschi, kotreż tam na jeje hnadownym městnje k njej stupachu z dobrych wutrobow. A Bóh chcył nam bohate swoje žohnowanjo wobradźić, wo kotreż smy po puću tak wutrobnje prosyli. Haj, tak móžemy wuznać, zo je so procesion derje poradźił, a pscheje so jenož naležnje, zo by też w pschichodźe tak bohače wobdźělenjo było, zo bychmy byli a wostali najsylnischi procesion w Rózenće. — Tak dołho hač budźa Serbja sebi maćeŕ Božu a jeje hnadowne městno we swojej srjedźiznje ważić a je wopytować, tak dołho budźe też mać Boža ze swojej zastupnej próstwu schkitać serbsku nabožnosć a narodnosć, Serbow rjane waschnja a počinki.

Z **Jasenicy.** Dźensa njeje měšačna zhromadźizna naschcje Bjesady. Za to njedźelu **20. junija** ze zajimawym pschednoschkom wo pućowanju do swjatoho kraja a Egiptowskeje. Też swójbne sobustawy sobustawow Bjesady smědźa pschińć, a ujech w bohatej ličbje pschińdu, zo bychu słyscheli wo kóždej schčešćanskej wutrobje lubodrohich městnach, po kotrychž je naschi Zbóžnik sam pućował. Nowe wozjewjenjo zhromadźizny so njestanje, tuž sebi kóždy to dwě njedźeli dołho w pomjatku schowa.

3 **Njebjelčic.** Schtwórtk 3. junija bu nascha **nowa schula** poswjećena a wotewrjena. W 7 hodźinach so dźěći w starej schuli zhromadźichu. Knjez kaplan Njeda, kiž běšche we swojej wulkej lubości k starej wosadze samo ze Seitendorfa k nam pschikhwatał, prajesche starej schuli bożemje a we 8 hodźinach swjećesche potom swjatočnu Božu mschu. Po kemschach podachu so dźěći ze swojimi wučerjemi, schulscy pschedstojićerjo a hosćo do noweje schule. Hdyž bě twarišt mischtr kluče noweje schule pschepodał, poswjeći knjez farař Kubasch schulu a měješe krótku narěč wo słowach serbskoho napisma: „Jězus pschiběrasche na mudrości a hnadze." Na to so pschizamknu swjedźeńska rěč knjeza cyrkwinoho wučerja Braunera. Wjesoła hoscina, pschihotowana za schulske pschedsydstwo, hosći a dźěći, wobzamknu swjedźenišu swjatočnosć. — Wokrjesny schulski dohladowar knjez schulski radźićel Dr. Hartmann njeběšche na poswjećenju noweje schule pschischoł, ale bě so zamołwił.

Pschispomnjenjo redakcije: Njebjelčanska nowa schula ma serbske napismo a nad tym je so wyschnosć postorčiła, měnjo, zo žane serbske schule njesu, ale jenož sakske ludowe schule. Někto je redakcija zhoniła, zo je tež w Baschecach hižo léta dołho sakska ludowa schula ze serbskim napismom. Potajkim, čohodla nic w Njebjelčicach, hdyž w Baschecach to płaći? Nimo toho, wučini dha serbske napismo telko, zo tajka schula potom wjacy sakska ludowa schula njeje? Je-li tomu tak, njedyrbjało na žanej sakskej ludowej schuli wjacy napisma być, ani němske, ani serbske, ani katholske, ani evangelske.

W **Drježdźanach** su wot swjatkow sem nowe automaty, a to tajke, w kotrychž póstowe znamki a dopisnicy dóstanjesch. Za 10 pjenjezkow mózesch dóstać pak jenu znamku po 10 pj., pak dwě po 5 pj., pak jenu dopisnicu z makej noticnej knjižku abo protyčku atd.

Drježdźanske nowiny „Dresdner Nachrichten" pisaja tole: „Na lětušchim prěnim procesionje katholskich Serbow do Krupki wobdźěli so porno druhim létam zaso mjenje, snadź wokoło 200 wosobow. Pjatk psched swjatkami pschińdźechu do Gottleuba, pschenocowachu w „tšelenni" a dźěchu sobotu rano dale. 3 Krupki wróco pschińdźechu druhi swjaty dźeń wječor hač do Pěrny. W druhich létach wobdźěli so druhdy wokoło 400 wosobow.

Takle dopisuje so wo naschim katholskim serbskim Krupčanskim procesionje w cuzych nowinach, a schto nasch „Posoł"? — Ničo, njebě-li redaktor to w tutych cuzych nowinach najprjedy čitał. Njebě dha mjez tutymi 200 wobdźělerjemi nichtó, kiž bě mohł redaktorej „Posoła" krótki dopis na jenej dopisnicy pschipósłać? Kóždy čita rady nowinki a pyta tajke też w „Posole". Ale „Posoł" móje jenož potom prawje wjele a też zajimawych nowinkow pschinoschować, hdyž ći, kotsiž tajke znaja, je redaktorej pschipósćelu. Dopisowarjow drje runje tak jara njezwjeseli, hdyž dyrbja z wulkej pórcu dopis pisać, ale čim wjacy wjesela a dźaka namakaja pola čitarjow, a najwjeselschi a dźakowníschi je kóždy króć redaktor, hdyž móže z mnohimi dopisami čitarjow zwjeselić a „Posoł" zajimawy činić. Bjez prócy ničo njeje, bynjej wjesela było. Tuž njech je hižo dobreje wěcy dla kóždy, kiž něschto nowoho wě, dopisowar „Posoła" a njech rady tu maku wobcéžnosć dopisowanja na so wozmje.

Z cyłoho swěta.

Nasch kral Friedrich August je ze swojimi dźěćimi we swjatkownym tydźenju wjesela Jana z Hohenlohe-Bartenstein wopytał a je pschez Stuttgart, hdyž běsche württembergski kral joho na dwórnischću luboscíwje postrowił, do Sigmaringen na wopyt Hohenzollernskoho dwora jěł.

Němska.

Kaž so pisa, poda so nasch kejžor srjedź junija na połnócny dźěl Narańschoho Morja, zo by tam z ruskim carom so zetykał. Car je pječa joho pscheprosył.

— Namjety za reformu financow a nowe dawki, kotrež bychu w němskim sejmje wjetschinu namakałe a nětčischej pjenjezney nuzy Němskeje wotpomhałe, na léto 508 milionow zawěšeja.

Każ je so wobličiło, by pschinjesł dawk na kotowanjo (t. r. pschipuschćenjo pjenjezných papjerow na burse) a dawk na pschirostk abo pschibywanjo płaćizny 160 milionow hriwnow,

matrikularnych pschinoschkow 50 milionow,
dawk na piwo 100 milionow,
dawk na palenc 80 milionow,
dokhody wot tobaka 50 milionow,
powyschenu dawk na schampanske wino 8 milionow,
dawk na wobswětlace khobučki atd. 24 milionow,
dawk na zapałki 16 milionow,
wutworjeny dawk na jězdne kartki 20 milionow.

Dokelž so wulki dźěl tutych nowych dawkow na bohatsche worschty ludu rozdźěli, móža so namjety sprawne mjenować.

— Liberalni su so jara rozhněwali, dokelž chce wjetschina komisije a tak też cyłoho němskoho sejma nowe dawki hinak postajić, hač je jim lubo. W financnej komisiji su pjatk do swjatkow cyłe swoje dźěło zkóžili a so wotpałili. Su to nacionalliberalni, swobodomyslni a socialdemokraći. Wschitcy su swoje zastojnistwa jako referentojo abo rozprawnicy zkóžili.

Wjetschina komisije so na tym tak jara zrudźika njeje. Dźiwnje pak też běsche. Nacionalliberalny pschedsydstwa komisije Paasche wotstupi. Bórzy pak so privatnje jenotliwym stronam k wědźenju da, zo by wón rady zas wólbu pschijał. Joho frakcija pak hinak postaji, a w bliščim posedźenju komisije liberalny Paasche zrudnje powěda, zo by zas wólbu pschijał, zo pak je joho frakcija hinak wobzamkła. Tuž wjetschina komisije konservativnoho za pschedsydu wuzwoli. A někto dźěło spěcha nabywa; za tři njedźele je komisija dale pschischła dyžli prjedy za schěść měsacow. Zadyn dźiw, zo so liberalni mjerzaja.

Hdyž su liberalni wotstupili, wjetschina komisije (konservativni, centrum, kejžorstwowa strona, hospodaŕske zjednoćenjo, zwjazk ratarjow a Polacy) dźěła dale powjedźe a dokonja. Nic zo by někto wscho jeno sprasłaka, ale po swěrnym rozważenju prascheni wěcownje dojedna a wobzamknje. Liberalni mějachu dotal jeno starosć wo swoje knježstwo, nic tak jara wo financnu reformu.

— Hrabja Zeppelin je ze swojim wodźiwym powětronom „Zeppelin II" swjatki nowu pruhu wobstał a pokazał, zo móže joho powětron 36 hodźin dołho so w powětrje dźerżeć. Zeppelin je w swojim powětronje cyłu Južno-Němsku hač do Lipska pschełećał a so zbožownje zaso wrócił. Sobotu psched swjatkami w 10 hodź. wječor je Friedrichshafen wopuschćił, njedźelu w 5 hodźinach popołdnju w Lipsku był a pschez Hallu, Würzburg a Stuttgart so wrócił. W Göppingen jenož nasta mały defekt na powětronje, kotryž pak bu bórzy wuporjedźany, tak zo móžesche za por hodźinow pónđelu popołdnju 1/4 hodźin zaso dale leće. Wot Göppingen pak Zeppelin w powětronje wjacy sobu jěć njeje, ale je powětron na kraju w automobilu scěhował. — Tónle wuspěch budże za Němsku, wosebje za wójnske časy, z wulkim wuzitkom. Za krótki čas budże sebi Němska móc njepschećelski kraj a wójsła z wysokoho powětra wobhladać a pschehladać.

— Sobotu psched swjatkami bu we Windhuku němsko-južnoafrikanska krajna wustajeńca wotewrjena. Gouverneur tamnych kolonijow pólska kejžorej hołdowanski telegram. Też prjedawschomu gouverneurej v. Lindequistej bu telegrafowane.

— Kardinal Kopp, wjerchbiskop we Wrótsławju, kotryž běšche na zahorjenje płucow čežcy skhorjek, je wutoru zasy pręni króć nješchto lěpje spać mohł. Też wutroba zasy mócnischo bije. Najwjetschi strach je nětko wotwobroćeny a je nadžija, zo zasy wotkhorje.

Rom.

Swjaty wótc Pius X. je schtwórtk 3. junija 74. lěto swojoho žiwjenja dokonjał. Wjeseli so najlěpschoje strowoty. Cyły katholski swět zjednoća swoje modlitwy zawěsće w próstwje, zo by swjaty wótc hischće mnohe lěta k Božej česći a spomóženju cyłoho človjeństwa čołmik swjatoho Pětra mohł nawjedować po swojim heslu „instaurare omnia in Christo“ (t. r. „wschitko w Khrystusu wobnowić“).

— Tamón tydžeń 25. meje je so 300 železnicarjow swjatomu wótcej pschedstajiło. Cile 300 zastupuja 125 towarstwow ze 40000 sobustawow. Bamž swoje wobdźiwanje wupraji nad tym, zo je we Francozskej telko kschesćanscy zmyslenych mužow, kotrež su kschesćanscy organisowani, pódla njewěriwych njepokoj pschihotowacych. „W zjednoćenju mocow leži potajnstwo wuspěcha.“

Belgiska.

Kral Leopold je ze swojim krajom nimale rozpadnył. Dokelž sejm jara wulke srědki pschizwolić njecha, kotrež by wuwjedženje hobrskich drohotnych twarow w Brüsselu, kajkež kral sebi žada, trjebało, tón nětko swoje bohate zběrki a drohotne wumjelske pokłady do wukraja pschedawa, wosebje na bohatych Američanow. Kral, kiž je skoro pschecy we wukraju, we Francozskej, chce z tajkim pschedawanjom belgiske pryncesny, swoje džowki, wo jich herbstwo pschinjesć, a te mnohe miliony swojoho zamoženja madamje Lacroix a jeje a joho synej, hrabi z Terbueren, pschiwobroćić. Žadyn džiw, zo je Belgiska cyle rozhorjena na tajke počinanje swojoho krala.

Turkowska.

Młodoturkojo su wotsadženoho sultana nuzowali, swoje zamoženje wozjewić, kotrež ma na wukrajnych bankach. Pschi tym su namakali: w Barlinje na „Reichsbancy“ $9^2/_5$ miliona hr. a w jendželskich płaćiznach 152500 puntow sterlingow, na němskej bancy 4188000 hr. a w jendželskich płaćiznach pak 150000 puntow sterlingow.

— Po wotsudženju pschez wójnske sudnistwo w Adana bu 9 Turkow a 6 Armenow wobwěsnjenych, a 6 Turkow su k jastwu na čas žiwjenja wotsudźili.

Wšelčizny.

* Kak stari su biskopja w Němskej? Před krótkim zemrě senior němskich biskopow Dr. ze Stein, Mnichowski arcybiskop, přez 77 lět stary. Seniorstwo mjez biskopami přeńdže na 75lětnoho biskopa Dr. Dingelstada w Münstrje. Přez 70 lět su hišće 4 druzy biskopja, mjez nimi kardinal Kopp we Wrótsławju, 72 lět. 60. lěto swojoho žiwjenja překročichu 10 mjez biskopami (najstarši z tutych je 69lětny kardinal Fischer, Kölnjanski arcybiskop). Přez 50 lět liči 9 biskopow, mjez nimi naš knjez biskop Dr. Alois Schäfer, kotryž so 2. meje 1853 narodźi. Najmłódši je nowy biskop Ermlandski, Dr. Bludau, kotryž je 1862 rodźeny, potajkim hakle 47 lět stary. — W Němskej dźěłaja potajkim nimale młodźi knježa jako najwyšši pastyrjo, žadyn z nich přez 80 lět njeliči. Před 20—30 lětami běše to hinak, tehdom běše hišće biskop z Marwitz w Khołmje žiwy, kotryž 91 lět stary zemrě, a biskop Räss w Strassburgu, kiž 94. lěto docpě. Freiburgski arcybiskop Dr. Herman z Vicari dosćahny 95. lěto swojoho žiwjenja.

* Kak wjele koni ma němski kraj? Kejžorski statistiski hamt wudawa, zo měješe Němska kónc minjenoho lěta 4345043 koni. W lěće 1883, potajkim před 26 lětami, měješe Němska jenož 3522545 koni. Relativnje najwjacy koni wobsedźi Barlin z 52568 konimi.

* Jene „h“ přewjele. Před něhdźe 50 lětami přebywaše njebo jendźelska kralowna Viktorija ze swojim mandźelskim, pryncom Albertom, w Němskej, pruski kralowski dom wopytawši. Běše też mjez druhim na hród Stolzenfels nad Rhynom přeprošena. Na puću do hrodu přińdźechu Jendźelscy hosćo też do Kölna, hdźež so jim k česći wulke swjedźenje wotměwachu. Wosebje napadnje česćowaše wobsedźeŕ małych klamow kralownu. Běše jej wosebite hrónčka k powitanju wěnował: „God save the Queen!“ („Bóh požohnuj kralownu!“) štož běše z wulkimi pismikami wyše duri swojich klamow napisał. Tola njemóžeše dosć jendźelscy, a napismo njeseše mały zmylk, jene „h“ přewjele, rěkaše: „God shave the Queen!“ „Bóh wottruhaj kralownu!“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Hańža, Jozefa Bräuera, dźěłaćerja na Židowje, dź. — Marta, Pawoła Šibšika, na-kamjeń-rysowarja w Budyšinje, dź. — Erna, Julija Šklenički, železowjerćerja w Budyšinje, dź.

Wěrowanaj: Alfred Braun, zamkař w Budyšinje, z Amaliju rodź. Lupačec tu.

Zemrěła: 2. junija: Hańža zwudow. Šubertowa rodź. Handrikec w Budyšinje, 64 l. 2 m. 13 dn.

Khrósćicy. Křćeni: Pětr Pawoł, Mikławša Mikla, žiwnosćerja w Swinjarni, s. — Bernard Mikławš, Mikławša Krečmarja, khěžkarja we Worklecach, s. — Jan Michał, Mikławša Hejše, khěžkarja w Lejnje, s. — Hana Marija, Jakuba Pjetaša, krawca w Pančicach, dź. — Jan Jurij, Jakuba Žurika (Schurig), kublerja we Wudworju, dź. — Marija Margaretha, Jakuba Franca Rynča, ryćeŕkubl. najeńka we Worklecach, dź. — Hana, Mikławša Nowaka, pohonča w Dobrošicach, dź. — Hańža, Michała Wóski, dźěłaćerja w Lejnje, dź. — Marija Madlena, Hany Handrikec ze Smječkec, dź. — Jurij, Michała Křižanka, žiwnosćerja w Khrósćicach, s.

Wěrowani: 4. meje: Jan Hermann, m. s. † Hermanna Löbla, listynošeŕ w Khrósćicach, z Mariju, m. dź. Jurija Kilanka, žiwnosćerja w Nowej Wjescy. — Jan Deleńk, m. s. Jakuba Deleńka, žiwnosćerja w Haslowje, z Hanu Mariju, m. dź. † Mikławša Wićaza, žiwnosćerja w Khrósćicach. — 11. meje: Jakub, m. s. Michała Bělka, žiwnosćeŕ w Nowej Wjescy, z Mariju, m. dź. † Pětra Wjesely, žiwnosćerja we Wudworju. — 24. meje: Jurij, m. s. † Jakuba Henčla, žiwnosćerja w Hórkach, z Hanu, m. dź. Michała Hejduški, žiwnosćerja we Wětenčy. — Jurij, m. s. † Pětra Bryla, khěžkarja w Kukowje, z Hanu, m. dź. † Jakuba Koska, khěžkarja we Worklecach. — 25. meje: Jurij, m. s. † Michała Šimana, žiwnosćeŕ w Smječkecach, z Hanu, m. dź. Bernarda Forcha, khěžkarja w Nowej Wjescy. — 26. meje: Mikławš, m. s. † Jana Čorlicha, žiwnosćerja w Pěskecach, z Madlenu, m. dź. Michała Wawrika, žiwnosćerja w Khrósćicach.

Zemrěći: 28. hapr.: Hańža, Mikławša Šěna, khěžkarja w Nowej Wjescy, dź., 7 l. 4 m. 19 dn. — 3. meje: Madlena, zwudow. mandź. † Jakuba Delanka w Drježdźanach, zemrě w Kukowje, 71 l. 7 m. 3 dn. — Michał Mjechela, wumjeńkař w Nowym Łusću, 77 l. 10 m. 18 dn. (pokhowany w Baćonju). — 9. meje: Madlena, Michała Šěraka w Dobrošicach, mandź, 62 l. 9 m. 18 dn. — 10. meje: Marija, Michała Nowotnoho, kubl. wumjeńkarja w Miłoćicach, mandź., 67 l. 11 m. 6 dn. — 17. meje: Hana, † Pětra Rynča, žiwnosćerja w Miłoćicach, zaw. mandź., 67 l. 20 dn. — 21. meje: Mikławš Libš, wumjeńkař w Swinjarni, 87 l. 24 dn. — 1. junija: Jakub Zarjeńk, žiwnosćeŕ w Swinjarni, 68 l. 8 m. 29 dn. — Pětr Kral, kublcf w Miłoćicach, 63 l. 10 m. 8 dn. (zemrě we Worklečanskej khorowni).

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 507. 508. ze Zdźerje: Jan Šmarander, Pawoł Kóst; 509. Mikławš Dźisławk z Worklec; 510. Michał Donat z Časec; 511. August Eiselt z Lejna; 512. Jakub Lawkus w Drježdźanach; 513.—515. z Jawory: Marija Zarjenkowa, Marija Wawrijowa, Madlena Jakubašowa; 516. Hańža Šołćina (Symankec) z Pančic; 517. 518. ze Smjerdźaceje: Mikławš Brusk, Jurij Dittrich; 519. 520. z Rožanta: Jurij Klimant, Michał Šołta; 521. Mikł. Koplanski ze Sernjan.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Jakub Lawkus w Drježdźanach 40 pj.

Za cyrkej w Zdźeri (R.): Na Hójbikec-Čórlichec kwasu w Zdźeri nahromadźene 43 hr. 60 pj., N. N. z Khasowa 2 hr., N. N. z Hajnic 5 hr., Marija Šołćic z Kanec 5 hr., Jurij Mič z Dobrošic 3 hr.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 1. junija 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	25—40	hr.,	rězna waha	55—76 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	27—39	„		59—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	23—39	„		48—72 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	38—52	„		68—82 „
5. Swinje,	„	„	„	„	44—51	„		58—66 „

☞ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 29. meje wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 3. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenca, nowa, kórc po 170 punt.	21	25	22	10	21	76	22	10
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	—	14	40	14	40	15	4
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	14	—
Pšenca, žolta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	12	50	13	—	12	80	13	—
Rožka, nowa	8	75	9	—	9	—	9	40
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	10	—
Wows	9	80	10	20	9	75	10	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka } 50 kg abo centnar	8	50	10	—				
Jahły }	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	25	21	50				
Ržana muka	10	50	14	50				
Syno	3	80	4	—	4	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena {z cypami	4	16	4	30	—	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena {z maśinu	2	60	3	20	—	—	4	16
Prosata 1164 (w Kamjencu 349) jene	12	—	27	—	15	—	25	—
Butra 1 kg	2	70	2	90	2	70	2	80
Jeja, mandl	—	83	—	90	—	—	—	90

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]
(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Čohodla so ćwěłujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Kśiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.
Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12[1]
prjedy R. Wundorlichowy zubjacy atelier. 7]

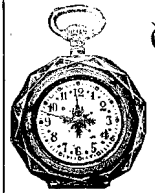

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a
optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kśiže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper,
Drježdźany-A.,
dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Rózk Sporer- und Schößergaße 25.
Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

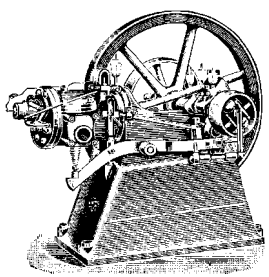

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituzowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž tež
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šckowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—6 hodź.
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Za lětni čas
poručam swojim česćenym woteběrarkam
nowe dóńdźene:
swjedźeńske fale a rubiška
w krasnych družinach a barbach,
muslinowe fale
w najnowšich turkowskich mustrach,
potom njewšědny wubjerk
čornych tkaninow
k **suknjam, falam, jakam, rubiškam**
čiste kaž mustrowane.
Alphons Schauseil
w Budyšinje. [107

Wróćiwši so wot rowa našeje dźowki

Marije,

kotruž je nam Bóh njenadźicy přez nahłu smjerć 24. meje wotwołał, wuprajamy wysokodostojnomu knjezej fararjej Justej, knjezej cyrkw. wučerjej Šewčikej, Ralbičanskej šuli, wšitkim wjesnym, přećelam a znatym wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez“** za wšitku wopokazanu lubosć a česć při składnosći wopytowanja pustoho wječora a k rowupřewodźenja.

W Nowoslicach, 27. 5. 09. [112

Hlubokozrudźena swójba Glawšec.

Hłowna zhromadźizna towarstwa swj. Cyrilla a Methodija

budźe jutře njedźelu 6. junija popołdnju wot 4 hodźin

we Wotrowje.

Porjad: 1. Přednošk. 2. Rozprawa wo pokładnicy towarstwa a připóznaco zličbowanja. 3. Rozprawa wo skutkowanju towarstwa w minjenym lěće. 4. Wólba. 5. Namjety a debata.

Wšitkich sobustawow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Ludowe towarstwo za kath. Němsku w Budyšinje

zmeje **jutře njedźelu** 6. junija w hosćencu w **Bělšecach**

lětni swjedźeń

wobstojacy z koncerta w zahrodźe, ptaka- a do tarče třelenja, zbož. kolesa wjerćenja, ze wšelkich hrow za dźěći atd.

Započatk 1/2 4 hodź. Zastup darmo.

Hosćo su wutrobnje witani. [108

Khrósćanska nalutowarnja

zmeje **njedźelu 13. junija t. l.** popołdnju w 4 hodźinach w herbskej grychće w Khrósćicach swoju

34. generalnu zhromadźiznu.

Dnjowy porjad: 1. Lětne zličbowanjo a bilanca 1908. 2. Wotwjazanjo předsydstwa a dohladowarstwa. 3. Rozdźělenjo dobytka. 4. Wólby. 5. Wozjewjenja abo namjety.

Předsydstwo.

Michał Kokla.

110]

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** zmeje jutře njedźelu za tydźeń, **13. jun.** wulět na **klóštrsku horu.** — **Přichodnu wutoru** wječor pak je zasy **spěwanjo.** [109

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorčak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorčak 307.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

Wuhotowanjo sparneje jstwy (sparnje) wobstojace z 1 kamora, 2 łožow, 2 nócnych kamorčkow, 1 blida k myću z marmorowym nastawkom je z cyła abo po kruchach na předań w **Budyšinje** na hornčerskej drozy čo. 41 pola Groša (w nabočnym twarjenju).

104]

Dawam sebi česć wozjewić, zo sym so z knježnu **Losku Irmlerec,** džowku knjeza aut. hórniskeho a hutniskeho ingenieura **K. A. Irmlera,** bywšeho hórniskeho a hutniskeho direktora, redaktora „Hórniskich a Hutniskich Listow“, a jeho mandźelskeje knjenje **Hilže** rodź. **Zoufalych** w Prazy na Kralowskich Winohrodach slubił.

Freiberg w Sa., Wosyčanska h. 6.
Swjatki 1909.

111] Prof. Dr. **Ernst Muka.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšo skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 24. | Budyšin, 12. junija 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Kolosseum.

(Pokročowanjo.)

Zyma nas woběhuje, hdyž na přihladowarjow tychle hrow myslimy. Tydźenje dołho dźeń wote dnja ćišćachu so k swojim sydłam, bjez toho zo by lačnosć za krewju spokojena była. Zo bychu při tychle dźiwich wjeselach njezawutlili, bu w amfiteatrje při pohladowanju na ćěła a při dymje človječeje krewje jědźene a pite. Husto trajachu hry też přez cyłe nocy. Potom bu Kolosseum z tysacami faklow wobswětlene. Dopomnimy so na tajke hry. 107000 přihladowarjow, pak sedźo, pak stojo, je na swojich městnach. Dźiwja napjatosć na wšěch wobličach! Kejžor sam sedźi we swojej kejžorskej ložu w najspódnišim rynku sydłow. W samsnym rynku su vestaliny, pohanske knježny! Z wotspody słyšiš wućo dźiwich zwěrjatow, kotrež so bórzy z jich železnych lěsycow wupušća.

Tu zastupi pohanski měšnik a wopruje skoćo k wujednanju přiboha Jupitra. Nětko zatrubi hudźba a zastupja trubjerjo a honjerjo abo šćuwarjo, kotřiž dyrbjachu z křudami tych wbohich nahich k wojowanju honić. Wbozy ludźo su z dźěła z mječemi a z hlebijemi wobrónjeni, zo bychu přećiwo zwěriskam wojowali, z dźěła pak su k stołpam přiwjazani abo do sakow zašmjatani, zo bychu roztorhani byli. W ćahu po arenje wokoło a před kejžorom so kłonicy dyrbja wołać: Cäsar, morituri te salutant! (Kejžoro, na smjerć přihotowani će strowja!) Nětk rozdźěla so do wjacy črjódow, zo bychu po rjadu žratwa zwěriskow byli.

Tu wotewrja so na date znamjo zapadowace durje přizeńskich khlěwow a wuhłódnjene lawy, tigry, pantry, leopardy, bary a dźiwje kunče wuskoča, wot kałakow a žehliwych železow roznjemdrjene, z wotewrjenej klamu a w dźiwim skoku na človjeske wopory. Hlejće, kak so tychle 107000 přihladowarjow wokřewja a rozraduje na krawnym wobrazu! Je hišće rozdźěla mjez dźiwimi zwěrjatami a mjez tutym ludom, lačnym za bratrowskej krewju? Črjódy zahinu pod pacami a zubami rubježnych zwěrjatow. Wojowarjo ze zwěrinu su morjeni abo wusprócnjeni. Nětko přiskoča wuhłódnjeni ludźo a wozmu sebi kruchi tych skóncowanych jelenjow, dźiwich swini a wotnjesu je, zo bychu ze človjeskim mjasom nasyćene zwěriska doma zjědli. Postajeni służownicy pak wotnjesu ćěła skóncowanych ludźi. Druzy njewólnicy přindu, runaja arenu a wotstronja krawe łuže.

Mjez tym krjepi so z różowej wodu, a rjana wóń přećehnje dźiwadło. Spěw a hudźba wokřewja človječe wucho.

Z nowa so trubi, a na pyšnych wozach abo konjoch přijědu gladiatorojo w lohkim woblečenju a postrowjeja kejžora. Jich hru spočinaja žortowarjo, kotřiž ze zawjazanymaj wočomaj napřećo sebi wojuja. Nětko přindu wojowarjo ze sakom, do kotrohož chcedźa swojoho napřećnika zašmjatać; štóž jenoho popadnje, wleče joho přez arenu, mjez tym zo tón dobyćerja kłóć so prócuje. Nowe wotdźělenjo wojuje z nožemi, na kosu podobnymi. Po nich přindu ći, kotřiž jedyn druhoho z powjazom zadajić pytaju. K tomu přidadźa so hišće wojowanja na dwěkolesnych wozach. Skóńčnje přindu wuwučeni gladiatorojo; jeni wojuja pěši z dołhimi mječemi a zakituja so z wulkimi nastawami, a druzy złožuja na konju hlebiju přećiwo sebi. Na wobličach knježniskich (!) a ćichomyslnych (!) vestalinow wobrazuje so dźiwje wjeselo nad tajkim počinanjom! Khwalba a powołanjo je ze sydłow sem słyšeć. Tak často hač wojowar dóstanje smjertnu ranu, wołaja: „Habet! hic habet!“ kaž bychu někotři přełožili: „Tón ma dosć!“ Hdyž je gladiator ćežcy trjecheny padnył, prosy ze zběhnjenej ruku wo hnadu. Ale joho předobyćer dyrbi so přihladowarjow prašeć, hač ma so hnada stać. Što lud wotmołwi? Pak pozběhnje ruku z dele stłóčenym palcom jako znamjo wobhnadźenja, pak wupřestrje pjasć z pozběhnjenym palcom, štož woznamjenja wotsudźenjo k smjerći. Woni wšak so, kaž nanajbóle, njezběhnu ze sydłow, tuž žadaja smjerć ranjenoho. Tón wbohi dyrbi nětko ležo abo klečo mječ napřećnika z ruku zapřimnyć a sebi na krk stajić, zo by so tak sam k smjerći podał. Wołanjo a kleskanjo z rukomaj přewodźa kóždu tajku exekuciju. Dobyćerjo pak wopušća skóńčnje khwaleni přez wosebite wrota wojowaniśćo.

Hry gladiatorow su skóńčene. Nětk přiwala so wosobni a khudźi, ćopłu krej z ćěłow pić, dokelž sebi błudnje mysla, zo budźa wot padaweje khorosće wustrowjeni. Arena so wuprózdni, a dokelž je wječor, zaswěća so fakle, a přez mašiny přinjesu so lěsne štomy na dźiwadło a wojowarjo su z nowa wot zwěrjatow ze wšěch stron nadpadowani. — Dźiwja hońtwa je skóńčena; človječe a zwěrjace ćěła přikrywaja arenu. Tola někotre lawy a bary z Alpow hišće tu su, a lud woła: bestiarios (wojowarjow ze zwěrinu abo k zwěrjatam wotsudźenych).

Tu wozjewi so, zo su hišće někotři křesćenjo přihotowani; kejžor poruči, jich přiwjesć, a lud so z nowa djabołscy wjeseli, hdyž zwěriska křesćanow morja, dźe pak zrudnje domoj, hdyž Bóh swoju móc pokazujo zwěrjatow khlamu zawrje, a tamni njezranjeni z areny wuńdu.

Čohodla pak tebje, luby čitarjo, zabawjam z tak krawnymi wobrazami? Měniš snadź, zo mam nad tym swoje spodobanjo a chcu će za to dobyć, zo by so ze mnu wjeselił? O ně, tomu tak njeje! Mějach cyle druhi wotmysł, hdyž će dowjedźech do Kolossea a ći předstajach tamne dźiwje krawne hry, kotrež nam žiwje dopokazuja zrudne zabłudźenja ludu, kiž je so wot Boha wotwobroćił a zapadnył do pohanskeje ćmy. Štož chcych we twojej

wutrobje přez to docpěć, hnydom zhoniš! Hlej, njesměrnje wjele křesćanow, k smjerći wotsudźenych, bu při tajkich hrach woprowanych. Ad bestias (před zwěrjata)! tajke wusudźenjo bu husto w Romje a druhdźe na zjawnych sudniščach wuprajene nad tymi, kotřiž jako česćowarjo jeničkoho Boha nochcychu přiboham woprować. Rěki martrařskeje krewje, kaž swjatoho Ignacia z Antiochije, su też w tymle dźiwadle so přelałe. Ale słowo křesćanskoho zakitařskoho spisowarja: „Krej martrarjow je symjo křiža“, je so też tudy dopjelniło. Nad pokrewjenej zemju pozběhowaše so křiž jako štom žiwjenja, kiž ćěri hałzy na wšitke strony zemje! Bamž Benedikt XIV. (1740—58) staji tam 14 kamjeńtnych stacijow křižowoho puća wokoło areny a wosrjedźa wysoki křiž. Kóždy pjatk khodźachu tam ludźo k stacijonam. Kóždy pjatk a njedźelu wječor prědowaše tam franciskan za bratrstwo wopytowarjow křižowoho puća. Kóždy cuzbnik pak tam přišedši wokoši zdonk křiža, kiž srjedź areny stojo móc a dobyćo křesćanstwa prědowaše. Też naš njezapomnity Michał Hórnik je, kaž nam powěda, tu wjacy króć Kolosseum wopytował a nabožnje so modlił khodźo k stacijonam.

Italske knježeŕstwo da křiž a stacijony wotstronić — nobl, kaž to přecy bě. Rěkaše, to bě trjeba za wurywanja w Kolosseu, a woprawdźe, hdyž počinachu ryć za romskimi starožitnosćemi, su bjez wjele prócy a wudawkow bórzy namakali archäologisku — wodu! Nad tym wulke spodźiwanjo! To móžachu sebi zalutować, dokelž hižo 1811 bu do stareje zemje w Kolosseu ryte, ale wody dla zasy dźěła zastajichu a wšo zamjetachu. Tak bě blamaža nowoho knježeŕstwa wulka a wusměwanjo derje zasłužene.

Na jenej stronje, k Lateranej, bu w Kolosseu cyrkwička natwarjena, a hač do 17. lětstotka bywaše na płonej třěše, podobnje kaž w Oberammergawje, wulki pjatk passionska hra předstajena. Zo hrajerjo swoju wěc za swjatu a jara khutnu wobhladowachu, z toho sćěhuje, zo so doprjedy w blizkej cyrkwi hač do krewje šwikachu a potom w procesiji swjate kórluše spěwajcy na jewišćo ćehnjechu. Na samsnych sydłach, z kotrychž nětdy lud w surowej krewjelačnosći přihladowaše najžadławišim předstajenjam, nětko sedźachu črjódy pobožnoho ludu a ćiše a sylzy ronicy sćěhowachu tamne krawne drama, tamnu khutnu hru na horje Golgotha.

Nětko pak tu stoji tutón twar kaž cuzbnik, kiž je so zamylił do našoho časa a našoho swěta, a njebychu-li křesćenjo byli, kotřiž jón přecy zasy wopytuja, zo bychu so sami we wěrje wobkručili spominajcy na časy swjatych martrarjow, a njebychu-li Romjenjo z časami jón wobdźiwali, hdyž so ze wšelakobarbnym bengalskim wohnjom wobswětli a woči tysacow ludźi na so puta, hdyž w tajkim swětle murje tak prawje wožiwja a mócnje na nich skutkuja: štó by dale wopominał tamne krawo-pohanske hry, kotrež běchu nětdy tak ludej do krewje přešle, zo su so same nimale sto lět hišće zdźeržałe, hdyž bě Rom z wjetša křesćanski. Potom tutón hobrski twar stoješe zapusćeny, tak zo nasta přiwěrk: Tak dołho hač Kolosseum stoji, stoji Rom; padnje-li pak, też Rom padnje, a padnje-li Rom, padnje swět. —

(Přichodnje dale.)

Hłowna zhromadźizna towaŕstwa swjateju Cyrilla a Methodija we Wotrowje 6. junija 1909.

W kóždej wosadze hižo běchu w běhu minjenych lět zhromadźizny naschoho towaŕstwa pobyłe, jenož Wotrow bě hač dotal z boka ležo wostał. Pschecy rěkaschje, schtó do Wotrowa póńdźe, je wotležany a nima žaneje rumneje sale. Tola, njeje dha we Wotrowskej wosadze samej hižo dosć horliwych sobustawow a też tajkich, kotřiž rady rěčnika słyšcha, kiž ma słowa luboscze za nich? A schtož rumnu salu nastupa, to su sebi Wotrowčenjo derje pomhać wědźeli. Korčmarec běchu swoju rjanu wulku rězańcu k zhromadźiznje pschiprawili, blida, stólčki, ławki nastajeli a wschitko tak rjenje ze schtomikami a pletwami wupyschili, zo nichtó njepytny, zo je na rězańcy. Też swojich ludźi je Wotrowska wosada stajła, a też z blizka a z daloka běchu mnozy pschikhwatali, ani so njebojachu dalokoho a wobćežnoho puća. Samo ze Židowa a z Budyschina běschtaj dwaj pěschi do Wotrowa pschischloj a pěschi so zasy domoj wróćischtaj. Zhromadźizna běsche jara derje wopytana; bě so, kaž móžemy ze zapiska widźeć, 68 sobustawow a 51 hosći zeschło. Tola wschitcy so njejsu zapisali. Widźachmy tam hischće někotrych druhich, kotrychž mjeno podarmo w zapisku pytamy.

W $^{3}/_{4}5$ hodźin pschedsyda knjez Monsignore senior Skala zhromadźiznu z katholskim postrowom wotewri a powitawschi hosći a sobustawow wuzběhny, zo nascha zhromadźizna njeje politiska, ale swójbna. Knjez kanonik farař Herrmann witasche z wutrobnymi słowami zhromadźiznu do Wotrowa a wupraji, kak so wón jako wosadny farař wjeseli, zo je też Wotrow jónu městno tajkeje zhromadźizny, zo by też tu hischće dobry nabožny duch so dale pěstował a z nowa wubudźał.

Knjez kapłan Delan, kotryž běsche na próstwu pschedsydstwa pschednoschk luboćiwje pschewzał, dokelž, kaž wón sam prajesche, ma k Wotrowej wosebitu pschikhilnosć a luboš, rěčesche wo zaměrje naschoho towaŕstwa. **„Schto chce towaŕstwo swjateju Cyrilla a Methodija?“** tak staji rěčnik prašenjo a wotmołwi na to: Towaŕstwo chce nas k swěrnej a wopórniwej luboći k naschomu narodej zahorić, bohabojosć mjez ludom zdźerżeć a hajić. Haj, jeničcy wěrna bohabojosć, luboš k Bohu a k bližschomu, ta móže a budźe nas k tomu pohnuwać, zo swój narod lubujemy, jomu swěrni wostanjemy a za njón wopory pschinjesemy, hyrnjež by wón mjeńschi a pscheb wulkim swětom njenahladnischi był. Bohazabyćiwosć a njespokojnosć je maćeŕ wschoho hubjenstwa. Njepschezjenosć a zawisć je wina, zo smy někto tak mały lud, dokelž pschezjenj njepschećeł je so na nas walił a nas pschedobył nascheje njepschezjenosće dla. Tohodła je za nas nuznje třebne: towaŕschnosć a pschezjenosć. Jenož tak móžemy to, schtož hischće mamy, sebi zdźerżeć a něschto wustutkować. Běsche drje Napoleon swoje wulke wójny dobył, hdyž joho wojacy njebychu muž pschi mužu kaž njepowalna murja stali? — Tuž kóżdy katholski Serb do towaŕstwa swjateju Cyrilla a Methodija słuscha, zo by čitał organ tutoho towaŕstwa: „Katholski Posoł.“

Knjez rěčnik čitasche basnju, kotruž je nasch Ćischinski k 25. jubilejej „Posoła“ basnił. K tomu pschigamnuj napominanjo: luboš k narodnej zemi a rěči a starym serbskim nabožnym počinkam naschich wótcow měć, k čomuž chce nasch „Posoł“ nas zahorić. — Hospodarjo wosebje njech sebi haja swoje namrěte pola, łuki, lěsy, domy a statoki, a k tomu słuscha, zo su dobri serbscy hospodarjo. — Też serbske žony a knjeżny, kotrež běchu w nahladnej ličbje na zhromadźiznu pschischle, napominasche rěčnik, sebi swoje serbske waschnja a dobre serbske počinki zdźerżeć, wosebje, zo bychu doma dobre hospozy a dobre schćešćanske maćerje byłe. — „Woči k njebju, ruce k dźěłu, dowěru k sebi!“ budź nasche heslo.

Knjezej rěčnikej pschitomni mócnje pschihłosowachu. Wosebity dźak so jomu wot pschedsydy za tak horliwe wutrobne słowa wupraji a pschitomni postanychu.

Redaktor „Posoła“ knjez kapłan Žur poda rozprawu wo stutkowanju towaŕstwa w minjenym lěće 1908. Nimo hłowneje zhromadźizny w Njebjelčicach je towaŕstwo bamžowski jubilejny swjedźeń w Khróšćicach zarjadowało, hdyžej měješe nimo swjedźeńskeje rěče knjez kantor Symank pschednoschk wo należnoscach naschoho towaŕstwa. Dale su so wotměwake 4 posedźenja pschedsydstwa a wubjerka. — W Kulowje je towaŕstwo 6. decembra 1908 lokalnu zhromadźiznu wotdźerżało. W posedźenjach pschedsydstwa a wubjerka je so w auguście wobzamkło, zo maja

wubjerkownicy kóždolětnje we swojich wokrjesach lokalne powučace zhromadźizny wotdźeržować. 11. decembra je pschedsydstwo w Serbskim Domje wuradźowało wo powjetschenju „Posoła" na format „Serbskich Nowin". Techniskich pschičinow dla bě powjetschenjo trěbne. Z ćežkej wutrobu je so to wobzamkło, dokelž wo połojcu wjetschi format žada sebi wo połojcu wjetsche wudawki, a tola dyrbjesche abonentny pjenjez tónsamy wostać. Tuž dyrbi nascha starość być, zo towařstwo nowych sobustawow a abonentow dobudźe. Kóždy samostatny katholski Serb dyrbi tohodla „Posoł" čitać a tež płaćić, byrnjež bychu w jenym domje potom wjacy „Posołow" byłe. Jenož potom, hdyž „Posoł" płaćisch, sy sobustaw towařstwa a podpjerasch dobru wěc. — „Posoł" je powjetschený, tak njech so tež ličba abonentow powjetschi, a wo to njech so nasche swěrne sobustawy pola swojich susodow a pschećelow derje postaraja. Hewak njemóžemy wobstać.

Pokładnik knjez kanonik fařař Žur wuwjedowasche w dlějschej rěči, zo je towařstwo swjateju Cyrilla a Methodija a „Posoł" za nas to, schtož je za Němcow „Volksverein" a „Sächsische Volkszeitung". Po tym poda nam zličbowanjo minjenoho lěta, z kotrohož widźachmy, zo drje runje z deficitom dźěłali njejsmy, ale k lětu to budźe, njebudźemy-li abonentow pschidobyć. Tež nawěschtki dyrbja pschiběrać. Tohodla njech jenotliwi swojich pschekupcow k tomu namołwjeja, zo w „Posole" inseraty wozjewjeja, a zo woni tež pola tych kupuja, kotsiž w „Posole" inseriruja. Zličbowanjo běsche so wot knjezow kantora Symanka a cyrkwinoho wučerja Rječki pschehladało a staj je za prawe pschipóznałoj. Tež zhromadźizna zličbowanjo za prawe spózna a pokładnik bu wuswobodźeny. Knjez kantor Symank hischće někotre słowa doda a wuzběhny, kak wulku prócu sebi zestajenjo tajkoho zličbowanja žada, a tuž pokładnikej wosebity dźak skuscha. Z cyła bě widźeć ze zličbowanja, kak njesebičnje bjez materialnoho wužitka wschitcy ći dźěłaja, kotsiž maja wudawanjo „Posoła" na staroći.

Dale běsche na tutej zhromadźiznje tež wólba, a to wólba redaktora. Redaktor „Posoła", kiž je pismawjedźeř towařstwa, dyrbi po wustawkach wot hłowneje zhromadźizny woleny być. Hač dotal je po wotkhadźe knjeza fararja Schewčika čitarjam znaty redaktor, knjez kapłan Žur w Budyschinje, jenož wot pschedsydstwa a wubjerka towařstwa postajeny był, nětko je joho tež hłowna zhromadźizna jenohłósnje wuzwoliła; z tym je wólba tež pschęd sudnistwom płaćiwa.

Skónčnje běchu hischće namjety. Knjez cyrkwiny wučeř Rězak wupraji z nowa pschećo, zo by tak bórzy hač móžno so samostatny redaktor za „Posoł" postajił, kotryž njeby trjebał z druhim wulkim zastojńskim dźěłom so zaběrać, ale kotryž by swoje mocy jeničcy „Posołej" woprować mohł. Jenož potom budźe „Posoł" swój nadawk cyle a dospołnje dopjelnić móc. Haj, to běsche namjet, kotryž redaktorej najbóle na wutrobje leži, zo by so tak bórzy hač móžno dopjelnił. Hižo lěta dołho za tym wojujemy, zo bychmy cyle njewotwisnoho a samostatnoho redaktora měli, ale hdźe pjenjezy k joho zežiwjenju jow wzać? Hromadźimy hižo někotre lěta za fond, tón pak jara pomałku rosće. Tuž namołwjejće, lubi čitarjo, swojich znatych, kotsiž maja móschnu pjenjez, zo bychu za fond scherpatku woprowali abo tež wotkazali — a sami tež woprujće. — Knjez cyrkwiny wučeř Rězak rěčesche potom hischće wo słowje, kotrež „Posoł" nimale w kóždym čisle wočischća: „Starschi, wučće swoje dźěći serbski čitać!" Měni, zo so tute słowo wot mnohich starschich wopaki zrozymi. Woni praja, to je tola wučerjowa wěc, k čomu dha dźěći do schule sćelemy. Pschi tym starschi zabudu, zo maja tola tež winowatość, swoje dźěći doma pschesłyschować a hladać, hač dźěći doma woprawdźe čitaja a wuknu. Na tajke waschnjo dyrbja starschi swoje dźěći doma wučić a hladać, zo dobru młodosć nam woćahnu. — Knjez kanonik fařař Žur na tute słowa pschispomni, zo wone słowo wosebje starschim w městach płaći, hdźež so w schulach serbski čitać njewuči, dokelž su tam jenož němske schule.

Knjez administrator P. Romuald Domaschka hischće jónu pschećo wupraji, zo so wosobinske wěcy njebychu wjacy w „Posole" pisałe. Hdyž so dwaj w zjawnosći pschahataj, čini to hrozny začisch, a nichtó to rady nječita.

Knjez kubleř Schewčik spomina na to, kak naschi Serbja pschecy bóle ze wsow do městow ćahaja a radscho do twornjow na dźěło khodźa, hač pola bura dźěłaja. Pschez to su naschi burja nuzowani, cuzych dźěłaćerjow z Čěskeje abo Pólskeje sebi najimać. Tući často dosć nikoho nimaja, kiž by jich duschepastyřscy zastarać mohł, dokelž naschi knježa duchowni wschitcy čěsku abo pólsku rěč njemóža. Tuž by derje było, hdy by towařstwo swjateju Cyrilla a Methodija so tež wo to sobu postarało, zo bychu naschi studenći, kotsiž w Prazy studuja, tež čěsku a pólsku rěč wukli. W Prazy je k tomu dosć składnosće; hdyž su z Prahi zasy won, je to potom ćežo. — Haj, wěrno to je, to sebi wschitcy pschejemy, ale nuzować nikoho njemóžemy. My móžemy tute pschećа pschecy zasy wuprajeć a k tomu namołwjeć. Naschi Serbja, kotsiž su w Prazy, wschitcy čěscy wuknu, schtož móžemy z khwalbu pschipóznać, a někotsi tež pólscy wuknu.

Prjedy hač so rozeńdźechmy, buschtaj za pruhowanjo pschichodnoho zličbowanja hischće revisoraj wolenaj. Knjezaj kantor Symank a cyrkwiny wučeř Rječka buschtaj z nowa za revisorow jenohłósnje wuzwolenaj.

Z wjesołosću pschijima zhromadźizna tež telegrafiski postrow a zbožopschećа wot knjeza fararja Scholty z Hajnic.

Hižo 1/4 8 hodźin běsche, hdyž so zhromadźizna skónči z kěrluschom a katholskim postrowom, a Bože słónčko so za horami khowasche, hdyž z Wotrowa jědźechmy. Zawěsće so nichtó kał njeje, kotryž je na zhromadźiznje we Wotrowje był, dokelž rjenje tam běsche. Mnozy druzy bychu rady tež do Wotrowa pschischli, ale wólbneje zhromadźizny w Njeswačidle dla njejsu móhli pschińć. Knjez wučeř Słodeńk běsche so zamołwjeć dał. Tež knjez fařař Bart běsche postrow pósłał pschez knjeza kapłana Delana, dokelž sam pschińć njemóžesche — je ćežcy khory.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Zańdźenu sobotu 5. junija dopołdnja w 10 hodźinach měješe wjesne wólbne towařstwo w Serbskim Domje zhromadźiznu. Kubleř Žur běše kandidaturu złožił a tuž trjebachmy nowoho kandidata za wólbu do sakskoho sejma, jako kotryž so wot zhromadźizny naš dotalny zapósłanc **Michał Kokla**-Lissak z Khróšćic z nowa zasy postaji. Knjez Kokla je nam krućе přilubił, zo budźe hišće raz do sejma kandidierować. Nětko pak wostańmy při tutym kandidaće a wojujmy z cyłej mocu za njoho. Zda so, zo budźe bitwa horca. Njech kóždy stoji jako muž; nikomu njech bróń z ruki njepadnje, hdyž budźe so njepřećel jomu bližić, wjele mjenje hišće, zo do lěhwa njepřećela so skhowa. Hańba by to za kóždoho Serba była, kotryž by to činił a tak swój lud přeradźił a předał. Naš kandidat budźe stajnje prosty **jednory bur,** dokelž tajki ma wutrobu za swój lud a za swoju ródnu zemju, a tuž móže tajki jedyn najlěpje a jeničcy 8. wólbny wokrjes zastupować. **Muž při mužu wojujmy za Koklu!**

Z **Budyšina.** Póndźelu 7. junija bu tu khowařnja za katholske dźěći wotewrjena, kotraž je tudomnomu asylej přitwarjena a za kotruž je so Vincencowe towařstwo postarałe a kotruž ma tesame towařstwo tež ze swojimi srědkami zdźeržeć. Swjatočnosć bě cyle jednora. Něšto dźěći tachantskeje šule wuspěwachu rjany spěw, knjez kanonik fařař Žur měješe narěč, w kotrejž spomni, zo je Vincencowe towařstwo drje najmłódše mjez katholskimi towařstwami w Budyšinje, mnoho je so jomu před

a při založenju napřećo rěčało, tola bu założene a jara spomožnje je hižo w tychle nimale 4 lětach skutkowało a posledni wuplód je tale khowarńja za dźěći (Kinderheim). W našich socialnych wobstojnosćach je tajki wustaw wosebje w městach jara nuznje trěbny. Wobaj staršej khodźitaj často na dźěło, dźěći sebi samym přewostajiwši. Što z tajkich budźe? Na hasach so wokoło honja, što tam nawuknu? Tu dóstanu nětk z najmjeńša wuček před tajkim hubjenstwom. Wot rano 6 hodźin hižo hač do wječor 6 abo 7 hodźin móža być w khowarni za tuni pjenjez, 10 pj. na dźeń, kotrež tam njejědźa, ale připołdnju k wobjedu dom khodźa a potom zasy přińdu, a za 15 pj. tajke, kotrež chcedźa tam też připołdnju jěsć měć. Zawěsće, tuńšo drje so žadać njemóže.

Tu su nětko pod dohladom miłosćiwych sotrow, wuknu wšelke wužitne wěcy abo dyrbja dźěłać swoje šulske nadawki. Přijimaja so tu hižo wot najmłódšeje staroby, hdyž móža z najmjeńša hižo běhać. Też za dźěći ze wsow je to přihodny přebytk, kotrež připołdnju domoj njekhodźa, wědźa, hdźe móža hić a wostać.

Knjez Monsignore senior Skala poručа też k přitomnym a přeješe tutomu najnowšomu skutkej Vincencowoho towarstwa zbožo, rozestajiwši też nastaćo a wuwićo tuteje khowarńje.

Knjez notar Cyž dźakowaše so skónčnje wšitkim, kotřiž maja zasługby wo tónle skutk: tachanstwu, kotrež je lokal natwariło a wuhotowało za zadanjenjo wot towarstwa, kralowskomu ministerijej kaž też wokrjesnomu hejtmanstwej, kotrejž wyšnosći stej dobroćiwje tutón wustaw a powołanjo dweju miłosćiweju sotrow k tomu přizwoliłoj. — Wězo je so towarstwo też dyrbjało wo to prócowoć, a wosebje je předsyda towarstwa knjez notar Cyž měł z tym wjele dźěła a prócy, zo skónčnje so wšo poradźi. Też zběranjo wosebitych darow bě joho nadawk, zo bychmy wustaw a dwě za njón přizwolenej miłosćiwej sotře móhli zdźeržeć. Jomu słuša tohodla też wosebity a wulki dźak. — Ze spěwom skónči so potom swjatočnosć wotewrjenja. Zešli běchu so k tomu wjacy sobustawow Vincencowoho towarstwa, někotři knježa duchowni a też katholske towarstwo žónskich bě přitomne. Staršim poručamy tutón wustaw, zo chcyli jón też nětko wužiwać za swoje dźěći, hdyž su tak dołho hižo za nim prjedy žadali. Bóh pak chcył tutón socialny skutk žohnować, zo by njesł bohate płody k česći Božej a k spomóženju lubych dźěći.

Z Budyšchina. Z njeluboznym zamylenjom je so ſtako, zo rozprawa, za lětuſchu hłownu zhromadźiznu „Towarſtwa Pomocy za ſtudowacych Serbow“ ſpiſana, ſo w prawym času njeje wotedała, a tohodla we hłownej zhromadźiznje ſo čitać njemóžeſche. Za ſobuſtawy ſpomnjenoho towarſtwa a też za druhich, kotrychž bychmy rady za nje dobyli, ju tudy wozjewjamy:

Wjelećeſćeni pſchitomni!

Ćiſche a ſpomožnje za cyłe Serbſtwo ſkutkowace „Towarſtwo Pomocy za ſtudowacych Serbow“ je lětſa 29. leto ſwojoho wobſtaća dokonjałko.

Wot zahorjenych naſchich wótcow, kotrymž běſche powſchitkowne ſpomoženjo naſchoho naroda naležane, w dowěrje na pomoc Božu a narodnu myſl naſchoho luda założene, je w tych lětach ſwěrnje a doſłědnje ſo za tym prócowało, zdźěkanoſć a duchowne pozběhnjenjo naroda z tym ſpěchować, zo pomoc a ſrědki k wukubłanju a zdźěkanju mkodych Serbow poſkićeſche, zo bychu ći, ſwoje pſchihotowanjo a zdźěkanjo dokonjawſchi, naſchomu ludej k pomocy być mohli.

Kaž pola wſchitkich tajkich założenjow bywa, ſo pódła wuſpěchow też njeporadźenja a njedoſtatki pokazuja. Też Towarſtwo Pomocy je podpěru poſkićało, hdyž kuli móžeſche a za radźomne a pſchiſłuſchne ſpózna. Też wono je wobžarować měło a ma wobžarować tajkich, kotřiž, požadawſchi a dóſtawſchi pomoc wot Towarſtwa, powołanjo — z dźěła też wunoſchne — docpěchu, a potom na Towarſtwo, haj cyłe Serbowſtwo zabychu, dokelž jim druhdźe wjetſchi wužitk kiwaſche.

Njelube nazhonjenja pak njemóža Towarſtwu zadźewać a też njeſmědža, zo ſwojim zaměram ſwěrne też dale pomoc poſkića, hdyž to po najlěpſchim ſpóznaću za nuzne ma. Njelube nazhonjenja ani pſchedſtawſtwo pohnuć njeſmědža, zo z reſerwy wuſtupi a diskretne jednanjo, kajkeż je dotal wobkedźbowało, wopuſchći. Pokładnik Towarſtwa je — ſchtož ſo z dźakom wopomina — ſo prócował, podpěranym, kotſiž ſwojich winowatoſćow napſcheco Towarſtwu zabychu, ſwědomjo wótſić, a je też docpěł, zo wſchelacy, kotſiž prjedy pomoc dóſtawachu, tola nětko z najmjeńſcha jako ſobuſtawy ſwoje winowatoſće dopjelnjeja. Też na to pſchedſtawſtwo dźiwa, zo pſchi wudźělenju podpěry ſo wobhonja, hač próſtwarjo ſerbſcy dźěłaja a ſo w ſerbſchćinje wudokonjeć pytaja a hač ſu ſobuſtawy ſerbſkich zjednoćenjow. Tute a podobne pſcheća, wosebje w poſledniej khownej zhromadźiznje wuprajene, je pſchedſtawſtwo we wočomaj měko pſchi wudźělenju podpěrow.

W minjenym lěće je ſo 23 ſtudowacych wo pomoc zamołwjało. Mjez nimi běchu 7 ſtudenći na univerſitach, 4 gymnaſiaſći a 10 wučerſcy ſeminariſći. — Rozdźělić móžachmy 870 hriwnow.

Dźiwajcy na wobſtojenja a poměry jenotliwych ſmy pſchidźělili: tſjom ſtudentam po 70 hr., tſjom po 50 hr. a jenomu 40 hr.; dale dwěmaj gymnaſiaſtomaj po 40 hr. a dwěmaj po 30 hr., ſkónčnje dwěmaj ſeminariſtomaj po 40 hr., tſjom po 30 hr. a pjećom po 25 hr. Zbytka za njewočakane potrěbnoſće zdźeržachmy 35 hriwnow.

Dwěmaj prěparandomaj pomocy zwolić njemóžachmy, dokelž by to pſchećiwo zarjadowanſkomu porjadej było.

Pſchi rozſudźenju w naſtupanju požadanych požčenkow ma ſo pſchedſtawſtwo z wubjerkom po zaſadach, kotrež wo wěſtoſći wupožčenjow płaća.

Pſchedſtawſtwo Towarſtwa Pomocy je w tu chwilu:

pſchedſyda: farař Rěda
měſtopſchedſyda: direktor Nowak
pokładnik: wučer Pohlan
pſimawjedźer: ſenior Skala

} w Budyſchinje.

Do wubjerka ſtuſcheja: kk. kanonik farař Žur a redaktor Smoler w Budyſchinje, farař lic. theol. Renč w Ketlicach a farař Nowak w Radworju.

Dokelž 6lětny turnus za kk. pſchedſydu fararja Rěda a pokładnika wučerja Pohlana, kotryž je we ſwojim času, 3. julija 1905, po § 9. wuſtawkow z kooptaciju pſchedſtawſtwa a wubjerka wuzwoleny był, dale za kk. redaktora Smolerja a fararja Nowaka-Radwańſkoho hakle k lětu wuběhnje, lětſa nowych wólbow trěbnych nimamy.

Bóh žohnuj miłosćiwje dźěło a ſkutkowanjo Towarſtwa Pomocy!

Jakub Skala, pſimawjedźer.

Z Budyšina. Tudomny 4. kralowski sakski regiment čisło 103 budźe wot 19. hač do 21. junija 2001ětny jubilej swojoho wobstaća swjećić. Wšitcy prjedawši wojacy tutoho regimenta su na jubilej přeprošeni. Sobotu wječor we 8 hodź. budźe swjatočne powitanjo w exercirhali nowych kasarmow. Njedźelu dopołdnja we 8 hodź. budźa so wěncy na Tuchorju a Mikławšku a při wojeńskim pomniku k wopomnjeću na wotemrětych toho regimenta położić; w 11 hodźinach su pólne Bože służby na dworje nowych kasarmow a $^1/_2$1 hodźin swjedźeńſki ćah. W přitomnosći krala Friedrich Augusta budźe popołdnju w 4 hodź. swjedźeńska hościna w salach societety. Wječor w 8 hodź. wuhotuje sebi kóžda kompagnija wosebje swój swjedźeń w jenotliwych salach w našim měsće. Njedźelu popołdnju je na Třělnišću („Schiessblejše“) koncert. — Na jubilej přijědźe naš kral z pryncomaj a chef regimenta, Badenski wulkowójwoda Friedrich II.

— Tu so póndźelu w nocy 1/2 11 hodźin na prědańskej hasy w khěži čisło 7, kotraž bě prjedy Grollmusowej słušała, palić poča. Počało palić je so na hornjej łubi pod třěchu. Dokelž bě tam dosć suchoho drjewa, so hnydom cyła třěcha paleše. Wohnjowym woboram so bórzy poradźi, woheń wobmjezować, tak zo je so jenož třěcha spaliła. Derje, zo bě tak ćicho. Hewak běše tónle woheń za cyłu tamnu wokolnosć jara strašny być mohł. Cyroby by tam nadosć namakał.

— Před tydźenjom w nocy wot pjatka k soboće je nad našim městom nimale 2 hodźinje hrimanjo stało. Błysk je na wjacy městnach nutř dyrił, ale nihdźe palił. Też dobry wokřewjacy deščik nam hrimanjo sobu přinjese.

— Stare 50-pjenježkarje wot 1. oktobra t. l. w zjawnym wobkhodze ničo wjacy njepłaća. Hač do 30. sept. 1910 móžeš je hišće w Reichs- abo też w krajnych kasach za hódnosć slěbra wupłaćene dóstać.

Z Njeswačidła. Prěnja wólbna bitwa je nimo, a to pola nas minjenu njedźelu. Konservatiwne towaŕstwo z Kamjenca bě wólbnu zhromadźiznu powołało, zo bychu so wolerjo za toho abo tamnoho kandidatu wuprajili. Knjez Bryl chcyšče so jako kandidat pšchedstajić. Hač dotal pak so nihdźe zjawnje jako tajki postajił njeje, je z wjetšcha jenož wot najeńkow z Kamjenčanskeje a Kinsborskeje strony w jenej zhromadźiznje w Kamjencu namjetowany. Bur jim hóńź njeje, nima, schtož je jedyn najeńk wuznał, „zdźěkanosće", lud w sejmje zastupować. Cyła zhromadźizna bě za Bryla pšchihotowana. Kaž so praji, bě wosebje joho wohnjowa wobora sylnje zastupjena, kotraž jomu po kóždym skowje móchnje pšchihłosowasche. Nětko so w nowinach trubi, zo je „pšchewulka wjetšchina" za Bryla. To dźěn budźemy widźeć, hdyž budźe wólba. Ważna wěc je, zo je so wothłosowanjo za Bryla wot napšchećiwneje strony zanjechało. To je wulki dobytk. Kak hakle bychu so khwalili a hordźili, hdyž tam ta była njebě. Potom drje bychmy słyšcheli: „Wšchitcy běchu za Bryla." Wón so też nětko jako „pšchećel" Serbow wudawa. Chcyšče wědźeć, hač su Serbja Minakałskeje, Rakečanskeje a Njeswačidłskeje wosady za njoho. To pak docpěł njeje, byrnjež z cyłej wutrobu za tym slědźił. Nětko telko wě, kaž prjedy. Tak je prawje. Serbja, njedajće so wot Bryla a joho pšchiwiska zaslepić. Stojće kruće k naschomu kandidatej. Wo katholskich Serbach ani słowćka njespomni. Schtóhа wě, zo su ći też na sweće.

Potom k. Bryl wuzna, zo je serbske towaŕstwo w Njeswačidle wólbow dla założene. To sebi Jutrničenjo lubić dać njesmědźa a njemóža. Z tym wuprajenjom je drje sebi we swojej wokolinje row wurył za swoju politiku smjerć. Jenomu serbskomu wučerjej so porokowasche, zo so z wólbnej agitaciju zabjera. Byli wón za „ökonomiskoho radźićela" dźěkał a skutkował, dha by so hač do njebjes wuzběhował a snadź we wschěch nowinach wukhwalował. Za bura wustupować njesmě. To je njepschistojne. To pak nas njebudźe zastrózić. Pónźdźemy wschitcy kruće do boja za dotalnoho, jara **zasłužbnoho zapósłanca Michała Kokla.** Prosymy też, zo bychu naschi pšchećeljo hižo wschudźom a za njoho agitowali. Jeli kóždy swoju winowatosć čini, budźe dobyco nasche.

Wot jeneje strony so spytasche, evangelistich a katholskich na so naschěnować. Tola wschelakosć wěry nikomu bróń we wólbnej bitwje być njechasche. Tón nahlad so hnydom zamaza. **Wójna pak płaći Serbam,** kaž je to nahladny muž z Kinsborskeje strony sebi wuplapnył. Serbja, kedźbujće! Was chcedźa zbić. A čohodla? Najskerje, dokelž pschi wólbach do němskoho sejma pozjadne strony tak z wuspěchom podpěramy a jenički wokrjes pschedčerwjenym nawalom schkitachmy. To je džak za to. Pschichodnje wjac. .—.

Z Kukowa. Pjatk tydźenja w nocy wokoło 12 hodź. nasta tu w žiwnosći Hendricha Sendy na njeznate wašnjo woheń, kotryž wšitke twarjenja tuteje žiwnosće a też bróžnju susoda Michała Barta spali. Wot wonkownych sykawow běštej sykawje z Wotrowa a z Wudworja na pomoc přijěłoj.

Z Njebjelčic. (Poswjećenjo šule.) Kaž dołho so naša šula twarješe, zdaše so něštožkuli na njej hišće być njedospołne a poroka hódne, hdyž pak je twar z Božej pomocu dokonjany, je skoro kóždy z njej spokojom a je cyle překwapjeny, wosebje dla nutřkownoho zarjadowanja a wužića rumow. Kak jara so ludźo za nju zajimuja, pokaza so jasnje při jeje poswjećenju na dnju 3. junija, hdyž bě so telko hosći zešło, wosebje česćenych maćerjow, zo bě wšitko přepjelnjene!

Po 7 hodź. zhromadźichu so šulske dźěći w starej šuli; na to zastupichu šulscy předstojićerjo a mnozy wosadni do jstwy. Z kěrlušom: „So Bohu dźakujmy" wotewri so swjedźeń.

Na to wujasni nam k. kapłan Rjeda, kak je Njebjelčanska stara šula wot léta 1839 swój nadawk pod nawjedowanjom a skutkowanjom zemrětych kk. fararjow Šołty, Kokle a Smoły a njeboho k. cyrkwinoho wučerja Nowaka — kiž bě 46 lět dołho tudy z wučerjom — nanajlěpje dokonjała; kaž też nětkle hišće so tuta liči pod dohladom k. fararja Kubaša a pod wjedźenjom k. cyrkw. wučerja Braunera do najkhmanšich šulow našeje wokoliny; kak su z njeje wušli nahladny lěkaŕ njeboh Dr. Nowak w Kamjencu, horliwi duchowni kk. kapłanojo Jakub Žur, Jurij Delan a Mikławš Dornik a cand. theol. k. Bruno Brauner w Osseku a Jakub Jurij Barč w Emausu w Prazy.

Nadawk našich dźěći pak je, po přikładźe mjenowanych knježich a lubych staršich, dźědow a wowkow, z kotrychž su mnozy do teje šule khodźili, swoje winowatosće stajnje swědomiće dopjelnić, zo by so Njebjelčanskej šuli „dobre sławne mjeno" też dale wobkhowało! — Na kóncu wobroći so rěčnik — w němskej rěči — k česćenej Braunerec swójbje, spominajo z hnujacymi słowami na wjesołe a zrudne w tutym domje přeżiwjene hodźiny!

Nětko podachu so wšitcy do Božoho domu, zo bychu so Bohu dźakowali za dóstate dobroty w starej šuli, a prosyli wo Bože žohnowanjo za nowu šulu.

Pod zwonjenjom a ze spěwom: „Spěwaj wšědnje" kročeše hnydom po kemšach swjatočny ćah do noweje šule. Po přepodaću klučow poswjeći k. farař Kubaš nowu šulu. Z krótkimi a luboznymi słowami poréča k dźěćom, zo bychu serbske napismo: „Jězus přiběraše na mudrosći a starobje a hnadže pola Boha a človjekow" prawje zańć měli a po nim so přecy złožowali. Kóžde dźěćo ma ze swojimi talentami — njech je jich 5 abo 2, abo 1 wot Boha dóstało — tak wikować, zo by po Jězusowym přikładźe ze starobu přiběrało na mudrosći, wosebje pak na hnadže Božej, zo by tamne městno w njebjesach dóstało, kotrež je Jězus kóždomu za swěrne wikowanjo ze swojimi talentami postajił a přihotował.

Na to wuspěwa so spěw: „Harre, meine Seele", na kotryž so přizamkny swjedźeńska rěč k. cyrkw. wučerja Braunera: „Što žada sebi tuta nowa šula wot nas?"

Wona sebi žada:

a) wot wučerja swěru, bjez kotrejež so w šuli ničo docpěć njehodźi; přetož wučeŕ je kaž rólnik, kiž drje sebi wupyta za kóždu družinu wusywow prawe polo, kotrohož prócowanjo pak je też podarmo, hdyž njepóśćele Bóh swoje žohnowanjo;

b) wot dźěći swjatu bojaznosć, kotraž ma Boha před wočomaj w šuli, wosebje też ducy do šule a ducy ze šule; štož so pokazuje we swědomitym prócowanju w šuli a w přistojnym zadźerženju a wobkhadźe z druhimi dźěćimi, wosebje też napřećo staršim, předstajenym a wotrosćenym;

c) wot staršich překładźenjo a dobry rozsud, přetož hdyž doma před dźěćimi bjez překładźenja so rěči přećiwo šuli a wučerjej, potom zhubi dźěćo dowěru a lubosć k šuli, štož je jomu do škody — tohodla je derje, hdyž staršej a wučeŕ zhromadnje we wočehnjenju dźěśća skutkujetaj;

d) wot šulskoho předstojićerstwa dobre zastaranjo, přetož wšitka wudawki a wopory, njech su tute też wulke, su a so přinjesu tola jenož za naše dźěći, za kotrež je nětko nanajlěpje starane.

Z khwalbnym kěrlušom: „Tebje my Boha khwalimy“ skónči so hłowny dźěl.

Njech wostanje tutón swjedźeń wšitkim w dobrym dopomnjeću. Njech spožči Bóh luby Knjez też nowej šuli swoje žohnowanjo, zo by prawje dołhe lěta dopjelnić mohła swój čežki nadawk, zo by kóždy, kiž do njeje khodźić budźe, přiběrał po přikładze našoho Zbóžnika „na mudrosći a starobje a hnadźe pola Boha a čłowjekow“.

NB. Wutrobny dźak w mjenje wšitkich knjezej cyrkwinomu wučerjej Braunerej za wuhotowanu hosćinu.

Z **Brěmjenja**. Pjatk tydźenja w nocy při Božim njewjedrje bu naša ćicha wjes dwójcy z Božim wohenjom domapytana. Najprjedy dyrbi błysk do domskoho khěžkarja Klimanta a spali je. Wone měješe so w přichodźe wottorhać a z nowa natwarić. Krótko potom, hdyž so pola Klimantec hišće paleše, zjědźe błysk do domskoho zwudowjeneje Helasoweje a přewobroći też tute za krótki čas do prochu a popjeła. Helasec njejsu skoro ničo wukhować móhli, ale je wša nadoba (meble, drasta a poslešća) w płomjenjach wostała. Wboha žona dyrbi so čim bóle wobžarować, dokelž je jej hakle před někotrymi njedźelemi muž po dołhej a čežkej khorosći zemrěł. Runje so we jstwje modlitwy přećiwo njewjedrej modleše, hdyž błysk dyri a wot horjeka hač dele do jstwy přijědźe, a hnydom so tu palić započa. Ze sykawow bě jenož Adolfhětska přijěła.

Z **Wostrowca**. W starej rěcy „Neissy“ su štuku popadnyli, kotraž je přez 1 mtr. dołha a waži 20 puntow.

Z **Kulowa**. Srjedu 2. junija w nocy w 1 hodź. zeschceri nas w najlěpšim sparn wohenšći alarm. Palešče so pola murjeńskoho mischtra Miča, pola kotrohož so brózńja, hólnja a hródź wotpalichu. — Pjatk 4. junija so z nowa w nasčim měšće palešče, a tón raz wotpalichu so brózńje pschekupca Józefa Rychtarja, hosćencarja Rudolfa Fiebigera a pschekupca Józefa Jselina. Wohnjowa wobora kóždy króć z wulkej spěschnosću a prócu zapschimny, a tak so poradźi, woheń na swoje městno wobmjezować a dalšche njezbožo wotwobroćić. Sobu spalike su so też někotre wozy a nastroje. Nastata schkoda so ze zawěšćenjom tak trochu zaruna. Woheń drje je zatyknjeny był.

— Lětuschi lětni swjedźeń tudomnoho wojeńskoho towarstwa budźe njedźelu 27. junija.

Z **Brěznej**. W našim dwórnišću su paduši pobyli. Dokelž ničo cyłe wot pjenjez namakać njemóžachu, su tam surowje zakhadźeli a knihi roztorhali.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Z nowych dawkow, kotrež su konservativni namjetowali a kotrež móža wjetschinu namakać, su so liberalni wosebje na dawk rozhorili, kotryž ma bursu potrjechić. Za to, zo so pjenježne papjery na bursy pschipuschća, ma so dawk płaćić. Tajke pschipuschćenjo rěka „kotowanjo“ (Kotierung). Nowy dawk je měrnje a sprawnje wumyslený, tak zo je wosebita twjerdosć pschi nim wotwobroćena. Za wěste papjery so ničo, za druhe snadny dawk žada, za wukrajne pjenježne papjery něschto wjac. Hdyž ma so na pschirostk płaćizny za ležownosće dawk pokožić, dha tola też na pjenježne papjery, kotrychž płaćizna druhdy w krótkim wysoko stupa. — Dawk, kotryž tu z konservativnymi wjetschina zapósłancow žada, maja we Francozskej hižo pschez 50 lět, wón statej kóžde lěto 85 milionow pschinjese. Lětša je Francozska tutón dawk hischće powyschika. To wscho je francozskomu pjenježnistwu tak mało schkodźało, zo je so Francozska na „prěnjoho bankiera swěta“ wutworika.

Bayerska.

Za nowoho arcybiskopa w Mnichowje je prynczregent Speierskoho tachanta Franca Bettingera pomjenował. Franc Bettinger je so 17. septembra 1850 w Landstuhle w Pfalcy jako syn prjedawschoho kowarja narodźił. Dokonjawschi swoje studije w Innsbrucku a Würzburgu bu 1873 na měschnika swjećeny, pobu jako kapłan w Zweibrücken, Kaiserslautern a Reichenbachu, dale jako farar w Lambsheimje a Rozheimje a dósta 1895 powołanjo jako kapitular do Speiera. Lětša w januaru hakle bě joho prynczregent za tachanta tamnischoho kapitla pomjenował a nětko 4 měsacy pozdźischo joho za arcybiskopa požada. W Bayerskej so nad tutej wólbu duchownoho, kiž je telko lět w duschepastyrstwje skutkował, jara wjesela. „Prawy muž je na prawe městno powołany.“

Württembergska.

We Württembergskej su surowe njewjedra a krupobiće měli. Cyłe krajiny su z krupami zapuščene; krupow bě so telko naschko, zo hischće nazajtra zemju pschikrywachu.

Wšelčizny.

* Njebojazny prědař. Jedyn dwórski prědař prědowaše jónu njedźelu jara horliwje a kruće přećiwo njepočinkam, kotrež běchu na tamnym dworje doma. Hdyž prědař nětko k wobjedu přińdźe, praješe wjerch k njomu: „Knjez prědař, dźensa pak sće nam něšto mócnje na khribjet dał.“ — Prědař wotmołwi: „Zo je to jenož na khribjet było, mi jara žel čini; mój wotpohlad bě, zo by to do wutroby padnyło.“

* Kóždy tydźeń 17¾ kanow butry dawa jena kruwa sama na Mayerec farmje pola Syrakusy (njedaloko New-Yorka). Tuta kruwa ma 8000 dolarow abo 41500 hriwnow płaćiwosće. Jene ćelo wot njeje bu njedawno za 2000 dolarow abo 8400 hr. předate.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Erich, Roberta Justa, šćětkarja w Budyšinje, s. — Zemrěli: 2. junija: Franc Jänichen, prjedawši zwónik w Budyšinje, 76 l. 6 m. 24 dn. — 4. junija: Hana zwud. Rězakowa rodź. Wenclec w Bělšecach, 69 l. 5 m. 3 dn. — 6. junija: Franc Langer na Židowje (we wustawje), 48 l. 2 m. — 7. junija: Jurij, Jurija Gudy, kublerja w Dalicach, s., 2 m. 22 dn.

Radwoř. Wěrowani: Jan Mošef z Měrkowa z Madlenu Šołćic z Radworja. — Pawoł Hołbjk ze Zdźerje z Mariju Ćórlichec tam.

Zemrěli: Hana Rajnišec z Radworja, 71 l. 4 m. 20 dn. — Mikławš Běrk z Radworja, prjedy w Boršći, 73 l. 8 m. 20 dn. — Mikławš Grólmus (Mróz) z Radworja, 59 l. 6 m. 19 dn. — Jan Hančik z Brěmjenja, 57 l. 11 m. 28 dn. — Adam Krycyk z Khrósta, 38 l.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 522. 523. z Khróšćic: Michał Kokla-Lisak, Handrij Kórjenk; 524. Michał Mjechela z Łuša; 525. Michał Šewc z Worklec; 526. Jan Werner ze Stareje Cyhelnicy; 527. Jakub Čornak ze Sernjan; 528. Michał Šejda ze Smjerdźaceje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Michał Kokla-Lisak z Khróšćic 25 pj.

Listarnja redakcije a administracije: J. w Pr.: »Kutna hora« za tydźeń! Dźensa njebě ruma. Postrow!

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembracijske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wapno (kalk) wuhlo [4
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̆ak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̆ak 307.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 5. junija wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 10. junija wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenca, nowa, kórc po 170 punt.	21	25	22	10	22	10	22	95
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	24	14	61	14	40	15	4
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	14	—
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	12	50	13	—	13	—	13	50
Rožka, nowa	8	90	9	13	9	—	9	40
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	10	—
Wows	10	30	10	50	10	—	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	3	80	4	—	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena (z cypami / z mašinu)	4	50	4	80	—	—	5	50
	3	—	3	50	—	—	4	66
Prosata 1026 (w Kamjencu 228) jene	14	—	29	—	15	—	24	—
Butra 1 kg	2	50	2	80	2	60	2	70
Jeja, mandl	—	83	—	98	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,50, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdžanach 7. junija 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—41	hr.,	rězna waha	56—77	hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40	„		60—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	24—40	„		48—72	„
4. Ćelata,	„ „	„	„	42—53	„		72—83	„
5. Swinje,	„ „	„	„	44—52	„		58—67	„

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwuměšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće kralowy-wudowy Karoly
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

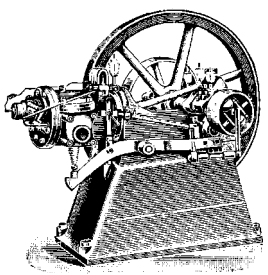

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž tež
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Cohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kříwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12 [1
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład
časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
☛ za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. ☚
8] **R. Mersiovsky,** časnikar
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy. Założene 1857.

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kaščiki (safes).
Zhotowjenjo pučowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ %
„ 3měsačnym „ 3 %
„ 6- a 12měsačnym „ 3½ %
} danje na lěto.

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
tež jednotliwe meble za jstwy.
9]

Kosy

z rukowanjom a bjez njoho,
kosowe prudła — kosowe rynki — brusy
synowe widły
kupujeće najlěpje a najtuńšo pola
Augusta Hajny
předawarnja železnych tworow
120] w **Budyšinje**
12 kamjeńtna droha 12.
Rěču serbski. Rěču serbski.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1

(Seehec restaurant „Germania“) - - - **Telefon čo. 217.**
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Luž.
zmeje **23. junija popołdnju** w 1/24 hodź. zhromadźiznu **w Khrósćicach.** — 1. Rozprawy wo B. čitankach. 2. Něšto z Willmannowych knihow. [117

Přenajećo abo předaćo herbskeje grychty.

Kubło herbskeje grychty w **Koujecach** čo. 1, 82 akrow wulke, pola, łuki a lěs, z nowymi massivnymi twarjenjemi, z rjanej rejwanskej łubju z połnymi korčmařskimi prawami je na předań abo na 6 lět z přijomnymi wuměnjenjemi k wotnajeću.

W Konjecach. 8. junija 1909.

Póst Różant pola Kamjenca w Sa.
(Cunnewitz, Post Rosenthal bei Kamenz i. Sa.)

Jakub Šołta,
115] wobsedźeŕ herbskeje grychty.

Trawu syčace mašiny,
žito syčace mašiny,
synowe wobroćaki, tigrowe hrabje, drillowace mašiny, płuhi, brony, mlokowe separatory wšěch systemow
wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.
a wšě druhe ratařske mašiny a grat
poruča
Jan Manjok nasłed. Jurij Hänsel
w Budyšinje při žitnych wikach. [90

Dźak!

So wróćiwši wot rowa našeje lubowaneje, njezapomniteje maćerje

Hany zwud. Rězakoweje

wuprajamy wšitkim lubym přećelam a znatym, kotřiž nam při smjerći lubeje maćerki a wowki našu hłuboku zrudobu położić pomhachu přez wopytowanjo pustych wječorow ze strony dobrych susodow, přez pyšne dary wěncow, přez bohate k rowu přewodźenjo a pisomne dźěłbraćo abo hewak na druhe wašnjo naš najwutrobniši

„dźak a zapłać Bóh tón Knjez!“

wosebje też wšitkim wysokodostojnym duchownym knjezam, kotřiž našu njebohačku mać k rowu přewodźachu, nas ertnje abo pisomnje abo na druhe wašnjo tróštowachu.

W Drježdźanach, Wotrowje a Bělšecach, 7. junija 1909.

Hłubokozrudni zawostajeni
114] **swójby Rězakec.**

Ze **Słanknowa** so wozjewja, zo procesion do **Albendorfa** lětsa **21. junija** pojědže.

August Kunze,
hosćencaŕ w Słanknowje,
103] **wjednik.**

Jara derje zdźeržane
křidło (Flügel)
za **šulerjow** abo tež za **rejwansku łubju** so přihodźace, je jara tunjo **na předań.** — Hdźe, je zhonić w expediciji »Kath. Posoła«. [118

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Jednota tow. kath. Serbow **w Budyšinje**
zmeje jutře njedźelu **13. junija** wulět na **klóštrsku horu.** **Wotjědže** so 3 14 pop. z Budyšina hač do **Žičinka.** Štóž sobupojědže, chcył z najmjeńša 1/24 na **dwórnišću** być. [109

Jaseńčanska Bjesada
zmeje **jutře za tydźeń, 20. junija**, měsačnu zhromadźiznu z **přednoškom:** Pućowanjo do swjatoho kraja a Egyptowskeje. Započatk 1/25.
Přistup ma kóždy.
Přińdźće wšitcy!
Wutrobnje přeprošuje
113] **předsydstwo.**

Wróćiwši so wot rowa našoho lubowanoho mandźelskoho, nana, přichodnoho nana, bratra a dźěda

Franca Jänichena,
prjedawšoho zwónka,

wuprajamy wšitkim přećelam, znatym a wosadnym za wšitke wopokazma lubosće a dźěłbraća při joho khorosći, za wopytowanjo pustywjećora a z bohatym přewodźenjom k rowu z tutym najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Budyšinje, 6. junija 1909.

116] **Hłubokozrudźeni zawostajeni.**

Zjawny a wutrobny dźak

wupraja so z tutym zemrětomu
prjedy dołholětnomu zwónkej farskeje cyrkwje „Našeje Lubeje Knjenje“

Francej Jänichej
w Budyšinje.

Bóh chcył joho swěrne wjacy hač 25lětne dźěło za rjanosć a čistosć našoho domu Božoho mytować z njebjeskej zbóžnosću.

R. i. p.

W Budyšinje, na dnju joho pohrjeba, 6. junija 1909.

Kanonik **Mikławš Žur,**
119] farař.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 25. | Budyšin, 19. junija 1909. | Lětnik 47.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Hdyž so našej přećelaj zasy do Wiena wróćištaj, buštaj wot staroho mištra a mištrki lubje přiwzataj a dźěłaštaj pilnje dale w „żeleznej krušwje“. — Tola prawje so jimaj tu wjacy spodobać nochcyše; běše wšak w cyrkwjach pornjo Romej wšo tak puste a prózdne. Kejžor Józef II. běše po swojich myslach wšo přeměnił a cyłu krasnu a hnujacu Božu służbu skepsał. Klóštry buchu zamknjene a do kasarmow přeměnjene. Ćěła buchu, do měchow zwjazane, pohrjebane. Z klětki njeprědowaše so wjacy krasna katholska wučba, ale njebolawy Józefowy system. Mócnje žedźeše so Dwořák zasy do južnoho kraja. Bywachu-li dny krótše a zymniše, zbudźachu łastojčki, kotrež do ćoplišich krajow ćěkachu, we nim tutu žadosć.

Joho žedźenjo so hišće množeše, hdyž swjaty wótc Pius VI. w měrcu 1782 sam do Wiena přijědźe, zo by z kejžorom wo cyrkwinski měr a pokoj jednał. Cyły čas, kotryž bamž w kejžorskim měsće přebywaše, njeběše tam pola ludu žadyn kónc wjesela a radosće. Na 500000 cuzych samo bě přićahnyło, zo bychu sławnoho starca wuhladali a wot njoho swjate požohnowanjo dóstali.

Tež Dwořák běše mjez ludom a často wuhlada swjatoho wótca, tak hdyž żeleny štwórtk a jutrowničku wulku Božu mšu swjećeše. Jara joho boleše wutroba, hdyž jutrowničku rano na wšěch dróhach čitaše: „Bamž budźe dźensa dopołdnja we swjato Ščěpanowej cyrkwi wulki dźiwadłowy kruch hrać. Kóždy ma darmo zastup.“ Dwořák modleše so za wbohich hrěšnikow, kotřiž dobroho bamža tak wonječesćachu, a joho lubosć k njomu bu přez to jenož horcyša. 23. měrca wopuści Pius město. Tola joho wopyt njebě ničo pomhał: cyrkwje a kapałki buchu swojeje pychi wurubjene a njekřesćanski duch zaja cyłu katholsku cyrkej w Rakuskej. To wšo zrudźi wězo našoho Jana jara, a zasłyšawši, zo je w bamžowym kraju hišće dowolene, jako pustnik žiwy być, chcyše tam na kóždy pad zasy dóńć. Swěrny Kunzmann chcyše zasy z nim hić. Mištr wo tym zhoniwši spytowaše wšo, zo by Jana při sebi zdźeržał, přetož ženje hišće njeběše tak swěrnoho służownika měł jako Dwořáka. Samo hdyž jomu mištr swoju dźowčičku za mandźelsku a wjele pjenjez přilubi, njezwoli Jan do toho, dokelž běše jomu ćiche pustnistwo lubše hač wšě swětne kubła, haj samo hač rjana młoda žona.

Tak hotowaštaj so z nowa a podaštaj so pěši do krasneje Italskeje. Dołho přebywaštaj we wěčnym Romje pobožnje so modlicy. Tu wusłyšeštaj wo dźiwnym staruškim městačku, kotrež je wjele starše hač Rom sam, hdyž bu tež tutón hižo w lěće 753 před Khrystusom założeny. Stari Romjenjo mjenowachu je Tibur, a dźensa rěka Tivoli. Tam běše tehdy wjele pobožnych pustnikow, kotřiž tam krute křesćanske žiwjenjo wjedźechu a při tym swoju zahrodku pěstowachu.

Našej towaršej dźěštaj přede wšěm k tamnišomu biskopej Hrehorjej Chiaramonti, kiž bu pozdźišo jako Pius VII. za bamża wuzwoleny. Tón běše runje tak pobožny kaž tež mudry muž. Najprjedy jimaj wšě pustniske winowatosće rozjasni. A hdyž so jeju wopraša, hač so woprawdźe k tajkomu žiwjenju powołanaj čujetaj, wotmołwištaj: „Jězusej k česći móžemoj wšo znjesć.“ A prawje běštaj rěčałoj, je wšak lubosć Boża najlěpše lěkarstwo wšeje bědy a wšoho horja. Na to dari jimaj biskop hišće pustnisku drastu a přeměni jeju mjena k znamjenju, zo dyrbitaj na swět a na wšo zańdźene zabyć, zo byštaj byłoj człowjekaj po woli Khrystusowej.

Kunzmann rěkaše nětk Emmanuel a Dwořák Klemens. Wottud mjenuje so naš Swjaty stajnje jenož Klemens Maria. Kaž běše swjaty Klemens, biskop w Ancyrje w Asiskej, pod kejžorom Dioklecianom 28 lět dołho za cyrkej wjele wućerpjeł, tak dyrbješe tež Dwořák w přichodźe wjele wućerpjeć za swjatu cyrkej. Wón ćesćeše wot toho časa swjatoho Klementa nanajnutrnišo a stajnje so k njomu wućekaše, a tak je wot njoho tež tajku sylnosć herbował, přez kotruž sebi swjatosć doby. Runje 23. januara, na dnju swjatoho Klementa, přija naš Swjaty pustnisku drastu. Skónčnje dari jimaj biskop hišće khěžku w blizkosći Tivola, a ze swjatym napominanjom a biskopskim žohnowanjom wotpósła jeju do pusćiny. A radostnišo jimaj biješe wutroba pod khuduškej brunej drastu, hač mnohomu panikej w čornym fraku a wysokim kłobuku.

Přińdźeštaj najprjedy k rěcy Annio, kotraž přez njesměrnje rjanu dolinu šumi a poskakuje kaž młode zrěbjo na pastwišću, doniž so skónčnje njewuliwa do Tibera. Wottud hižo wuhladaštaj nježnu cyrkwičku z małym tórmikom na skale, a pódla tuteje stoješe mjez krasnymi wolijowymi štomami skhowany jeju přichodny domčk. Přede wšim zastupištaj do cyrkwje. Tu debješe wumjelski grekski wobraz Maćerje Božeje. Na hłowje měješe złotu krónu a na rukomaj dźeržeše Jězus-dźěćatko. Z daloka a z blizka pućowachu ludźo k tutomu hnadnomu městnu, a za kóždoho měješe Swjata Maćeř miłosćiwu wutrobu, a khudomu burej spožći rjane žně kaž dźěłaćerjej wšědny khlěb. Ludźo tón wobraz Madonnu Quintiliolowsku mjenowachu.

Pućowarjej zastupištaj na to do khěže, hdźež buštaj wot druhich pustnikow přećelniwje přijataj. Kóždy tu měješe swoju stwičku ze zahrodku zady khěžki, hdźež sebi wšelaku zelinu a druhu trěbnu cyrobu plahowachu, z kotrejž dyrbjachu so žiwić. Kemši khodźachu zhromadnje do tamneje cyrkwički a k nohomaj Božeje Maćerje so modlachu, a nimo toho pilnje dźěłachu: lubosć njeje lěnja; bywa-li pak to, potom wustudnje jako tłajaca woda. Klemens mjećeše cyrkwičku a liješe wolij do lampkow.

Wołtař debješe z krasnymi kwětkami ze swojeje zahrodki. A kaž so lampki swěćachu Maćeri Božej k česći, tak so błyšćeše tež našomu Swjatomu wóčko, hdyž před njej klečeše, a wonješe joho duša we słódkej wóni wšěch počinkow.

Přińdźe-li pućowař nimo, zaklepa Klemens do wokna a postrowi joho. Tutón pak nikoho njewuhladawši rjekny: „Štó dha mje strowješe?“ Tola Klemens wotmołwi lubje a přećelnje: „Madonna Quintiliolowska“, a prošeše, zo by zastupił do cyrkwički a Madonnu postrowił. — Přińdźechu-li pak procesiony z kampagniskeje doliny abo z bližšich hór, zaswěći wšě lampki a spěwaše z pobožnym ludom runje tak, kaž 7 lět prjedy na Morawje. Prošachu wo płódne žně: krasne žita a słódki sad, dobre wino a čerstwy wolij.

Husto pohlada Klemens tež dele přez dolinu na staruški Tivoli a spominaše, kak hinak to wšo bywaše w pohanskich časach, kak tehdy človjekow woprowachu a myslachu, zo sebi přez to dobudu spodobanjo swojich bohow. Hdyž pak Klemens k prawicy pohlada, widźeše tam płódnu Romsku Kampagniju a w dalokosći samo hobrski Rom, cyle do tołsteje kurjawy zakryty, z kotrejež kaž porst Boži swjato Pětrowy kulotwar k njebjesam pokazuje, pod kotrymž wotpočuje ćěło khudoho Galilejskoho rybaka. K lěwicy zas šumješe a howrješe Annio a spěšnje ćěkachu wšě te swětłe wodźički a słónčko so we nich zyboleše w rjanych barbach tučałki. Tu mysleše Dwořák na wbohich človjekow, kotříž su so wot praweje wěry dźělili a přecy hłubšo a hłubšo padnyli do bědy a hubjenstwa. Hačrunjež jim swěći słónčko Božich hnadow, dha tola wostanu na wopačnych pućach. Hdyž so wječor bliže a so nad horami krasny měsačk zjewi a Klemens mjez wolijowymi štomami klečeše, tu dopomni so na luboho Zbóžnika, kak w Gethsemanejskej zahrodźe krej so poći za hrěšnych človjekow, tež za Tivolskich pustnikow a Dwořáka. To běchu joho najrjeńše hodźinki a jako starc hišće často powědaše: „Džěćatka, hdy byšće tola wědźeli, kak rjana je Tivolska krajina! Tam běše słódke žiwjenjo, dokelž tam mózach z cyłej wutrobu spěwać: duša čuješe so zdalena ze swěta a cyle pozběhnjena k Bohu, lubomu Knjezej.“

A woprawdźe je cyła stwórba wulkotna rjana kniha, kotruž je Bóh sam napisał. Kóžde stworjeńčko, wjetše abo mjeńše, je pismik we njej. Wšo khwali Božu mudrosć a dobroćiwosć. Swjeći dokonjachu, tu njesměrnje krasnu knihu čitać, kaž swjaty Bernhard, kiž je sebi w bukowych lěsach swoju měd̄asłódku mudrosć dobył, a też Klemens, kiž je mjez wolijowymi štomami swoju wěru wobtwjerdźił, a tola je wona našim dźensnišim wučencam hišće kniha ze sydom pječatami.

(Přichodnje dale.)

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Wot Kolossea podach so

k wobłukej kejžora Tita.

Do kamjenja wudypane reliefy na nim předstajeja dobyću kejžora nad židami a přewinjenjo Jeruzalema. Mjez reliefami je tónle najspodźiwniši: Romjenjo ćahnu z jatymi židami pod dobyćerskim wobłukom a dobytwu z Jeruzalemskoho templa njesu: sydomručny swěčnik a złote woporne blido. Přez tónle wopomnik Božich khostanjow něhdy wuzwolenoho luda njekhodźi hišće nětko žadyn romski žid. (Tych je tam dosć, samo měšćanosta Nathan, dobry přećel kralowy, je žid.) Kóždy dźe z wonka tychle čestnych wrotow wokoło a wuplunje k znamjenju swojoho hněwa a hidźenja.

Hdyž sebi wobłuk wobhladowach a so dopomnich na zrudny doñt židowskoho luda, njemóžach sebi potajić, kak hrózbnje je so dopjelniło hižo na přichodnej generaciji słowo, kotrež židźa před Pilatom wołachu přećiwo Jězusej: „Joho krej přińdź na nas a naše dźěći.“ Pohansey Romjenjo njejsu žanoho znaća toho měli, zo křesćanskej wěrje pomnik stajeja, hdyž k česći kejžorej Titej tutón wobłuk stajichu. „Znajeće přepokazacy dopokaz za wěrnosć křesćanstwa?“ prašeše so njewěriwy pruski kral Bjedrich II. njewěriwoho přećela Voltära, a jomu so wusuny krótka wotmołwa: „Židźa!“ A kral dyrbješe připóznać, zo je z jenym słowčkom prawu wotmołwu namakał.

Dźeń 2. septembra lěta 70 stoješe kejžor Titus na płomjenjacych rozpadankach Jeruzalema, po njesměrnym napinanju a dotal njesłyšanych wobćežnosćach předoby jón. Tutón dźeń je za židow jich „Sedan“, kaž Francozojo 1800 lět pozdźišo swój Sedan dożiwichu. Njejsu mjez woběmaj ludomaj někotre jenajke poćahi njepřećelskoho zmyslenja přećiwo cyrkwi?

Bórzy přińdźech na

Forum Romanum,

něhdy sławne torhošćo, město ludowych zhromadźiznow, jednanjow, sudźenjow a wšoho politiskoho žiwjenja w časach staroromskeje republiki. Před nami pozběhuje so třojowrotaty wobłuk (čestne wrota) kejžora Septimia Severa, kotryž su jomu pjenježnicy a překupcy k česći natwarili. Po dołhim forum kročo móžeš so tak prawje dopomnić, kak wšitka swětna móc a sława hinje a zahinje; ze wšěch bokow widźiš w rozpadankach temple a hrody; haj nětčiši Romjan rěka tomu torhošću: campo vaccino (kruwjace polo), dokelž bě w běhu časow tak zapuščene, zo tam howjadła pasechu na brjóžkach. Sic transit gloria mundi („tak zańdźe krasnosć swěta!“).

Zo je pohanski Rom w času swojoho kćěwa woprawdźe wulkotny być dyrbjał, spóznawamy nimo tutych zdźerżanych pokazkow tež ze słowow swjatoho Polykarpa, kotryž sebi přeješe, zo by rad tři wěcy widźał: Khrystusa jako človjeka, swjatoho Pawoła jako předarja a Rom w času joho mocy a sławy. A nětko? Wšo je nimo. Tuž je z mócnym porstom pisała Boža předwidźiwosć do ludowych stawiznow swoje njepowalne zasady: „Swět zańdźe ze swojim lóštom, štóž pak Božu wolu dopjelnja, wostanje na wěki.“

Džensa widźimy do staroho forum zatwarjene někotre małe, ale jara stare hižo klóštrske cyrkwički. Tu je wšo tak puste a prózdne kaž na kěrchowje. Woprawdźe je tudy kěrchow, pohrjebnišćo stareje romskeje sławy a krasy. A hdźež něhdy stoješe swjatnica bohowki Vesty, tam stoji nětko cyrkwička Santa Maria Liberatrice (Swjata Marija Wuswobodźerka). Bě tež z kóne romskoho pohanstwa wulki čas, zo na město pohanskich knježnow, kotrež knježniske žiwjenjo wjedźechu, stupichu křesćanske knježny. Dokelž najebać tych mnohich privilegijow, diademow, kotrež jich hłowy pyšachu, purpura, do kotrohož so drasćachu, pyšnych nosydłow, w kotrychž bywachu wot mnohich służownikow po hasach nošene, njebě jich skónčnje wjacy hač sydom. „Est totus numerus“, wuwoła swjaty Ambrosius, „to su wšě“, a pokazowaše na křesćanske knježny, kotrež žadyn druhi privilegium nježdadaju, hač w dospołnej khudobje Bohu służić. Nětko swjata mać Boža tam knježi, hdźež prjedy stary pontifex maximus, pohanski wyšši měšnik, rozkazowaše.

Hdyž nětko romski měsačk mile swěći na Forum a Kolosseum a ze swojim błędym swětłom tute ćěłowe polo wobswětli, hdyž w tutych naspomnjenych cyrkwičkach so połnócne modlenjo brevira wot knježniskich hubow započina, a zwuki khorala w ćemnych wobłukach swój wothłós namakaju, potom je to wobraz, kotryž so zdobnje přihodźa za tak khutne naměsto a majestotny kralowski lud, kotryž tu něhdy bydleše, jako dopominace poslednje requiem. —

Smy so z pomnikami, na pohanske časy Roma dopominacymi, zaběrali, tuž wopytujmy nětko zasy hišće někotre wuznamne cyrkwje. Wězo wěm, zo to njeje prawa methoda, takle poskakować z pohanskich časow do křesćanskich, pohanske a křesćanske dopomnjeńki měšeć, ale činju to po zasadźe: variatio delectat, přeměnjenjo, też we wopisowanju italskich wobrazkow, wokřewja, zo

so wostuda zaćěri. A zo su so moje wobrazki hižo někotromužkuli wostudźile, hižo słyšach, tuž čakam jenož hišće na redaktorowe pokiwnjenjo a zastanu — sebi derje zasłuženy wotpočink w pisanju popřejo. Tak dołho hač pak mi wupřahnyć njedowoli, dyrbju dale pjero do čornidła tunkać a porsty křiwić. Snadź redaktor bórzy k spóznaću dóńdźe prajo: je dosć šmóranja!*)

Mjez wšěmi druhimi romskimi cyrkwjemi sebi

Hłowne Cyrkwje,

kotrychž je sydom, wosebje zasłuža, zo nadrobnišo na nje spominamy. Tute cyrkwje wopytać ma so za pobožne pućowanjo, a je wot bamžow z mnohimi wotpuskami wobhnadźene.

Wopytowanjo runje tutych sydom cyrkwjow je nastało z jara staroho wašnja, pjeć patriarchiskich cyrkwjow wopytować. Nimo Roma bě prěnje sydło patriarchi město Alexandrija w Egyptowskej, założene wot swjatoho Marka, k tomu přińdźe Antiochija w Syriskej, na to Jeruzalem a Konstantinopel. Hdyž běchu krawne přesćěhanja přetrate, mějachu bamžojo za dobre, zo by so jednota mjez wěriwymi a čistosć wučby ćim wěsćišo zakhowała, naspomnjene sydła patriarchow nanajwužšo z Romom zjednoćić. K tomu so narańšim patriarcham štyri najhłowniše cyrkwje ze swojimi přisłušacymi twarjenjemi jako bydlenjo za čas jich přebywanja w Romje připokazachu. Patriarchej z Alexandrije cyrkej swjatoho Pawoła před městom, tomu z Antiochije cyrkej Santa Maria Maggiore, Jeruzalemskomu cyrkej swjatoho Ławrjenca před měsćanskimi murjemi a Konstantinopolskomu cyrkej swjatoho Pětra. Bamž jako najwyšši patriarcha narańšoho a nawječornoho kraja wobkhowa za swoju cyrkej: cyrkej swjatoho Jana w Lateranje. Tohodla ma tež ta cyrkej mjeno: „Wšěch cyrkwjow Romskich a swěta maćeř a hłowa.“ Po puću k tutym pjeć patriarchskim cyrkwjam dóńdźemy hišće k dwěmaj prastarymaj a wulcysławnymaj: swj. Bosćana a swj. Křiža w Jeruzalemje, kotrejž putnicy na swojim puću sobu wopytowachu, z čohož nasta pobožny nałožk pobožnoho pućowanja k sydom hłownym cyrkwjam.

Tuž so nětko ze mnu, luby čitarjo, nastaj na tutón puć. Njeboj so, zo wustanješ, wšudźom sebi dojědźemoj „po elektriskej“, a zo so zamylimoj, tež njeje stracha, wšak sym so prěni króć samlutki do tutych cyrkwjow namakał. Trjebaš jenož dobre woči, čwak kuraže a něšto kedźbnosće k tomu!

1. Započinajmy z cyrkwju swjatoho Bosćana. Stoji z wonka měsćanskich murjow na nam hižo znatym měsće, při katakombach swj. Kallista, na městnje, hdźež bu čěło Swjatoho pokhowane. Zo jako syn Serbow, kotříž swjatoho Bosćana ze starodawna česćuja, so za tutu cyrkej a jeje drohi pokład wosebje zajimach, njeje spodźiwne. Z rowa tutoho Swjatoho, kotryž ma napismo: Christi miles (wojowař Khrystusowy) a Ecclesiae defensor (zakitař cyrkwje), klinči nam słowo swjatoho japoštoła: „Dźěłaj kaž dobry wojowař Khrystusowy“, a štó njeby slubił na tutym měsće, zo wostanje swěrny Jězusowej korhowi a cyrkwi hač do smjerće? Tež su tu katakomby swjatoho Bosćana, kotrež pak njewopytach, hdyž běch we ważnišich swjatoho Kallista pobył.

2. Wulězemy z elektriskoho woza před cyrkwju swjatoho Jana w Lateranje. Při tutej cyrkwi bydlachu bamžojo wot časow kejžora Konstantina Wulkoho w tak mjenowanym lateranskim hrodźe, hač bu po nawróćenju z Avignona sydło do Vatikana přepołožene, potajkim na 1000 lět dołho. Pjeć powšitkownych cyrkwinskich zhromadźiznow abo koncilijow so w tutym hrodźe wotmě. Cyrkej je woprawdźita kathedrala romskoho biskopa. Wona měri z wuwzaćom hale 384 stopow w dołhosći a 164 po šěrokosći a ma pjeć łódźi. Najważniše drohotnosće khowa tudy wołtař; wyše druhich reliquijow staj tu hłowje swjateju japoštołow Pětra a Pawoła. Wołtařne blido, pozdźišo z marmorom wobdate, je drjewjane; na tym samym su swjaty Pětr a bamžowje prěnich lětstotkow Božu mšu swjećili. Jenož z wosebitej bamžowskej dowolnosću smě so tu Boža mša swjećić.

Krasne rězbařske dźěła namakaja so w pobočnych kapałach. Tež je sebi njeboh bamž Leo XIII. tutu cyrkej za swój wotpočink wuzwolił, a wot njoho pomjenowani kardinalojo su jomu krasny pohrjebny pomnik tudy stajili: bamž stoji tu žohnujo, něšto do prědka pokhileny, na stronje kleči dźěłaćeŕ, za kotrychž je njeboćički telko dokonjał. Tola joho powostanki su hišće w Pětrowej cyrkwi a čakaja na přenjesenjo do wuzwolenoho rowa. Zrudne nazhonjenjo při přewjezenju cěła njeboh bamža Pia IX. je snadź powučenjo za nětčišoho bamža, zo tak njekhwata z dopjelnjenjom přeća swojoho předkhadnika. Zrudnje dosć, zo ani mortwy bamž wjacy swjaty njeje romskomu naščuwanomu a zabłudźenomu ludej, a zo dyrbi so swjaty wóte bojeć, tutu posledniu wolu Leona XIII. jomu dopjelnić.

Běchu tu runje swjatočne Bože służby. Wšo wosobni duchowni w čeŕwjenych a módrych drastach, zo dwělowach, hač tu při cyrkwi čornu duchownsku drastu znaja a noša, kaž my wšědni służownicy cyrkwje.

Pódla cyrkwje stoji najstarša dupnica abo křćeńska kapała, w kotrejž je so hižo Konstantin křćič dał. Druha kapała rěka: Sancta Sanctorum abo Scala Santa; tam je tón woprawdźity swjaty skhód z Pilatusowoho hrodu, to rěka: tamne 28 skhodźeńkow ze šěroho a z módrojtymi pruhami přećehnjenoho marmora, kotrež su nětko z drjewom wobdate, ale tak, zo kruch kóždoho skhodźeńka widźiš, a najwyšši je cyle wotewrjeny. Na tymle je naš Zbóžnik jako Ecce Homo stał. Po tutym skhodźe pobožni putnicy jenož klečo postupuja. Deleka stej dwě postawje: Pilatus pokazuje židam Jězusa a Judaš Jězusa wokošuje. Wosebje posledni wobraz je tak živy a hnujacy, zo so njemóžeš sylzow wobróć při pobožnym wobhladowanju. Na Judašowym wobliču — tuta djabołska njekničomnosć a wohidne žadławe tajenjo — a na Jězusu tuta Bójska ćichomyslnosć, tuta dobroćiwosć njebjeskoho dobroho pastyrja, zo měniš, tu stojitej hela a njebjo hromadźe, tu chce djaboł přez swojoho wuzwolenoho Jězuza najbóle poniźić — a wón to dowola! Štó wuměri tutu lubosć k hrěšnikam, štó wučerpa tutu dobroćiwosć napřećo zhubjenej wowcy? Časćišo spohladuju na tutón wobraz doma a ženje so na nim nahladać njemóžu.

(Přichodnje dale.)

*) Redakcija a też korrektor staj ze wšelakich stron najlěpše rozsudy wo tutych wobrazkach z Italije słyšałoj. Mnozy so na kóžde pokročowanjo wjesela. To wšak njejsu jeno zabawne wobrazki, ale runje tak też powučace a pohnuwace. Tuž prosymy knjeza spisowaćela, zo by dale „pjero do čornidła tunkał“.

Z Łužicy a Sakskeje.

Wólba. Štwórtk wječor we 8 hodźinach wotmě so w Rušicach zjawna wólbna zhromadźizna, kotraž běše derje wopytana. Kubleŕ Hanča z Protyc rěčeše wo wólbnej agitaciji, kajka tuta z wjetša bywa, a wo prašenju, nastupace kandidata. Najeńk Opica z Němskich Pazlic, so wě, přećiwo našomu kandidatej rěčeše, kaž hinak wot njoho njewočakowachmy, dokelž najeńcy — z wuwzaćom drje našich serbskich — su wšitcy za Brühla, dokelž prosty jednory bur jim dosć hódź njeje, zo mohł w sejmje jich sobu zastupować.

Tež so něšto naspomni, zo je tachantstwo z konservativnymi kompromis činiło, zo budże tachantstwo za konservativnoho kandidata w Budyšinje a w Šěrachowje wustupować, a za to woni za našoho kandidata Koklu. To dyrbimy pak cyle wotpokazać. Tachantstwo žadyn kompromis činiło njeje. Nimo toho tachantstwo žanu wólbnu agitaciju njewjedźe a tež we wjesnym wólbnym towařstwje čisće ničo prajić nima a tež njepraji. Wjesne wólbne towařstwo je cyle njewotwisne wot teje abo druheje wyšnosće a dźěła jenož za interesy našoho wjesnoho luda w 5. a 8. wjesnym wólbnym wokrjesu. Knjez Kokla rěčeše po tym hišće

wo swojim skutkowanju w minjenym sejmje. — Zhromadźizna běše jara žiwa a móžachmy z toho spóznać, zo su sympathije w tutej wokolnosći za Koklu jara dobre. Tuž wšitcy do boja za našoho dotalnoho wjelezasłužbnoho zapósłanca Michała Koklu z Krósćic!

Z Budyšina. Před krótkim je naša Maćica Serbska něšto wudała, štož budźe našim spěwarskim towarstwam zawěsće witana wěc. Stej to pjećhłósny měšany khor „Za Kamjencom za górami“ a štyrihłósny měšany khor „Šaparik wójcki pasešo pód gajkom“. Kóždy spěw stoji na wosebitej dobrej papjercy a poskićuje na samsnej stronje delnjo- kaž tež hornjołužiski text. Hudźba bu wot našoho sławnoho B. Krawca zestajana. Text je knjez prof. Muka wobstarał. Wot tuteju krasnje wuhotowaneju spěwčkow płaći za naše towarstwa kóžde łopjeno jenož 5 pjenježkow. Dyrbimy je pak nětko tež kupować. Čim khětřišo cyły skład zrumujemy, ćim prjedy nam Maćica Serbska zawěsće něšto nowe po samsnym tunim wašnju poda. Dóstać móžeš noty w Smolerjec knihowni. K dalšim zdźělenjam wo tutej należnosći je rad cyrkwiny wučeř Rjećka tudy zwólniwy.

Z Budyšina. Najdóstojniši knjez biskop Dr. Schäfer je so srjedu pschipołdnju ze spěšnikom do Wrótšławja podał, zo by tam schtwórtk na Božoho-Ćěła-dokhowanja 62 alumnam měschniku swjećiznu wudźělał. Kardinal Kopp drje so pomału porjedža, njemóže pak hischće stawać, khiba zo joho na khwilu na sofa połoža, tež swjećacy biskop Marx, kiž je 74 lět stary, je khory a njemóže napinacu swjatočnosć dokonjeć. Tuž běsche kardinalej jara witane, zo běsche nasch biskop zwólniwy, tam wupomhać.

Wot Wrótšławja so nasch najdóstojnischi biskop do Frauenburka nad baltiskim (narańschim) morjom poda, zo by njedźelu 20. junija nowoho biskopa za Warmińsku (Ermlandsku) diöcesu w narańschej Pruskej swjećił. Nowy biskop Dr. Bludau je wučomc naschoho biskopa a bě dotal joho nastupnik jako professor w Münstru. Tohodla je sebi joho za konsekratora požadał. Pschi swjećiznje budźetaj pschitomnaj Dr. Augustin Rosentretter z Kolma a swjećacy biskop Warmińskeje diöcesy Herrmann.

Z Budyšina. Kaž hižo w poslednim čisle pisachmy, přijědže k 200lětnomu jubilejej našoho pěšoho regimenta čisło 103 naš kral a regimentowy chef Badenski wulkowójwoda Friedrich II. Tutaj přijědźetaj jutře njedźelu dopołdnja w 10 hodź. 50 min. z kralowskim wosebitym ćahom do Budyšina, z dwórnišća hnydom přez Karolsku, Tuchořsku a Lubijsku dróhu do nowych kasarmow pojědźetaj. Po dokonjanych pólnych Božich służbach pojědźetaj w 1 hodź. po samsnych dróhach do Gudowoho hotela, a wot tam popołdnju 3 hodź. 55 min. po Bismarkowej drózy, Hošic hasy a zwonkownej Lawskej drózy do Societa. Wječor 1/2 7 hodźin Joho Majestosć kral a Badenski wulkowójwoda zasy z kralowskim wosebitym ćahom z Budyšina wotjědźetaj.

Připołdniši swjedźeński ćah póńdže po séčhowacych dróhach: po Lubijskej drózy, Wallskej drózy, nimo pósta, Hošic hasy, zwonkownej a znutřkownej Lawskej drózy, přez Hłowne torhošćo, po Bohatej drózy na žitne wiki.

Z Hajnic. Tež lětsa mějachmy na Boże Ćěło za procesiju wokoło naseje kapałki wosebite wjedro. Našich sydom wosadnych towarstwow wobdźěli so na swjatočnym wobkhadźe z Najswjećišim a před nim sćeleše přez 50 małych druzkow kwětki a różički. Knjez cyrkwiny wučeř Rjećka nawjedowaše spěwny khor a fabrikska wohnjowa wobora staraše so za akuratny porjad. Wosadni běchu nam różičkow nanosyli, a z lubosćiwej pomocu tón čas pola nas přebywacych šěrych sotrow z Drježdźan hodźeše so Boži dom nanajrjeńšo wudebić. — Po nyšporje běchmy so na 60 sobustawow a hosći zešli k wulětej do susodneje wsy, do hospodliwych Bělšec. Wjedro wosta rjane, a tuž dachmy sebi tam při dobrym kofeju a hišće lěpšim tykancu derje być. Tak běchmy za tón dźeń woprawdźe wokřewjeni na duši a ćele. Zwjeselace je, zo so nětko też na šesćich njedźelach k ćesći swjatoho Aloysia přez 40 dźěći a nješto dorosćenych porjadnje při swjatym woprawjenju wobdźěleja a z tym kóždy raz dospołny wotpusk dobywaja.

Z Khrósćic. Zajdźenu njedźelu měješe Khrósćanska nalutowarnja swoju lětušu khownu zhromadźiznu. Nimo 100 hr. za Worklečansku khorownju, schtož je jara khwalobne a wschoho pschipóznaca hódny bohaty skutk, pschizwoli khowna zhromadźizna na namjet knjeza kapłana Delana też 100 hr. za fond, kiž so składuje za městno samostatnoho, njewotwisnoho redaktora Katholskoho Posoła. Pschizwolenje je so po dlějschej debaće stało ze 94 khłosami napschećo 44 khłosam (jeli so prawje dopomnimy). Z debaty bě tola widźeć, zo tuta myšl, tak ważna hač wona je, hischće połnoho zrozumjenja njeje namakała mjez naschim ludom. Redakcija katholska Posoła njech tola z toho spóznawa, kak nuzno je, pschecy a pschecy zasy w Posole na to pokazować, zo je nuzne žadanje za nasch čas a katholski serbski lud katholski serbski dobry časopis. Tajki trjeba muža, kiž jón njetrjeba po dokonjanym zastojnskim dźěle po wjećorach a často po nocach spraškać, ale cyłoho muža, kiž swoju cyku móc cyle móže časopisej wěnować a pschi tom njetrjeba na lěwicu ani na prawicu z jenym wóčkom kukać, hač snadź njepostorči. Za tym dźěkajmy! Čohodla wo tym pischemy? Z prěnja, zo by so z khwalbu a z džakom też w zjawnosći pschipóznało, zo dwě tśećinje pschitomnych sobustawow nalutowarnje tam pschednjesenym mysličkam z pschizwolenjom tutoho dara pschihłosowachu, z druha, zo by so z džakom wuzběhnyło, zo je Khrósćanska nalutowarnja prěnja, kiž prěnju kročel čini za tutón za nas katholskich Serbow nimo měry ważny, haj narodny a wótčinski skutk, a zo by wona bórzy namakała druhe towarschki w naschich serbskich zjednoćenjach, kotrejž na tutón sobu najprěnjschi nadawk naschoho časa za nasch luby lud so dopomnja a w skutku pokazaja, zo wědźa, časej a joho žadanjam zrozymić. Wěžo bě w naschim wjeselu, zo je so, kaž sebi myslimy, wótčinski skutk wot khownoje zhromadźizny dokonjał, tež maka hórka kapka, a tu tež dźensa wutřóčmy!

Wolako nas je, zo tola hischće nasch luby Posoł pola někotrych mjez nami njenamaka tu lubość a te pschipóznaco, kajkeż sebi za nimale 50 lět swojoho časnoho běžženja tola zaslužił. Pschidamy radlubje, zo ma tón a druhi mjez čitarjemi tajnu, skhowanu skóržbu na to a druhe w Posole, to hinak njeje, schtóž chce wschitkim wutrjechić, ma so hischće narodźić, ale my sebi tola myslimy, zo tysac metrow wyšche wschěch skóržbow na „Posoł“ dyrbi stać powschitkowne spóznaco, zo je Posoł nam tak trěbny kaž wschědny khleb, zo ma być nasch nabožny a narodny wjednik, zo Posoł naschomu ludej wzać a z katholskich Serbow wuhnać chcyć, réka nam jeli nic smjertnu, tola ćežku, jara ćežku ranu bić. A dale! Po naschim zdaću dyrbi nam měrne pschekładźenjo też to prajić: schtóž pschecy a pschecy skorži na Posoł, ma, jeli chce dobry a wótčinski Serb być, tu swjatu winowatosć, sobu za to so starać, zo so to, schtož je po joho zdaću hischće njedostatk na Posole, wotstronja, a zo so Posoł staji na wyschschi a schěrschi schodźeńk.

Lubi Serbja! Sama kritika a jenož kritisować, to naschomu ludej, to nam ničo njepomha, jeli z bobom njechamy swoje mocy, duchowne a financialne, sobu k tomu posćiće, zo nasch Posoł by to był, schtož być dyrbi: nasch nabožny, narodny a politiski wjednik! Wěžo tute z luboścu k naschomu ludej z wutroby pisane słowa so njemjerja na wěste wosoby, my jenož to tu pisamy, schtož so nam do wutroby wuliny, hdyž na jenej stronje widźimy, kak je jich mnohich dźěłaćerjow, kotřiž samo po nocach, po dokonjanym zastojnskim dźěle z čisteje, njesebičneje luboście za nasch Posoł pisaja, dźěłaja a so staraja, wopor za woporom pschinjesu, studenći, wučerjo

duchowni a tež mnozy druzy z naschoho ludu, a kak na druhej stronje hischće mnozy su, kotśiž za to pschipóznaco nimaja, a tole zrozymić njemóża abo njechadża. Tele stowa njepócahuja so jenoż na tych w tamnej zhromadźiznje, kotśiž ménjachu, zo njeje trjeba za Posoł woporow, ale su spisane za wschěch, kotśiž su w katholskich Serbach samoho zmyslenja, a tych je wjele! O lubi Serbja, stupmy so tola skónčnje na wyschschi skhodźeńk narodnoho zmyslenja, mějmy lépsche spóznaco za nasche narodne potrébnosće! Wjele jich je, kotśiž ménja, zo su jenoż sami za so na swěce, najprjedy za sebje, potom druhdy za swójbu, ale zo maja hischće dalsche a swjate winowatośće tudy dopjelnić, zo su jenoż stawk w cykłu Serbstwa, a kaž na cele kóżdy staw za céło sobu dźěła a sobu so prócuje, z nim je wjesoły a zrudny, strowy a khory, tak je tež z nami. My njejsmy tu sami za so, ně, my smy tu za cyły narod. Kaž cyke céło cerpi, hdyž jedyn staw cerpi, tak je z nami Serbami. Cyke Serbstwo, cyły lud cerpi, hdyž jenotliwy staw swoje winowatośće zanjecha. To mějachmy dawno w myslach, dźensa, hdyž bě tomu pschileżnosć, to wuprajichmy.

Ześćimy rad druhe pscheswědčenjo; tuž njeporukujemy tym, kotśiž mějachu za dobre, powschitkownomu zbožu Posoła tamón dar zapowěć, ale lubość k naschomu serbskomu ludej nas pohnu, słowćko za Posoł a z tym za cyły nasch lud prajić. Njech, kaž z wutroby pschińdże, by puć do Waschich wutrobow namakało a dobre płody njesło — we swojim času. Nadźijomnje nam Posoł bórzy drobnje rozpisa, čohodla je wótčinski stukt kóżdoho z nas, hdyž za to sobu wopruje, zo by so Posołej dak redaktor, kiž je jenoż redaktor, zo by wot ranja hač do nocy pisał za nasch lubodrohi serbski lud. — Wschón dźak a wscha khwalba skuscha pak Khrósćanskej nalutowarni, zo je prénja puć nastupiła k wjetschomu zbožu naschoho ludu, a hdyž namaka prawje mnohich, kotśiž ju w tom śćěhuja, potom hakle pokaże so jeje wótčinski stukt w najrjeńschim świetle. ✕

Z **Kulowa.** Na Boże Céko su po cykłym katholskim swěce wulke swjatočne wobkhady k česći Jězusej w najswjećińschim sakramenće woktarja. Tak bě tež pola nas w Kulowje wulkotnje swjatočny wobkhad wokoło města k 4 woktarkam. Nasche město běsche so k tomu rjanu pychu wobleklo: korhowje, zelene brězy, pletwa a wěncy. Dyrbjesche dźěn kral njebjes a zemje nimo hić, zo by nam swoje žohnowanjo wudźělał. Wschitke němske towarstwa ze swojimi korhowjemi dźěchu prědku psched Najswjećińschim a spěwachu němske kěrluschе. Za Božim Céłkom dźěchu Serbja, tež „Bratrowstwo“ ze swojej korhowju. Knjez farař njesesche Boże Céło a kk. kapłanaj w swjatočnych ryzach assistowaschtaj.

Jara zwjesełace běsche, zo nimo 27 němskich družkow tež 25 małych serbskich družkow Božomu Synej kwětki ześelechu. Tak wjele serbskich małych družkow drje dołho wjacy widźeli njesmy, kaž lětsa. To je prawje a zwjesełace, zo serbske maćerje swojim dźěćom zasy jako družki khodźić dadża. Božomu Synej słuscha najrjeńsche, schtož mamy, tež najrjeńscha drasta a čista wutroba.

Wobžarować so dyrbi, zo na tajkim dnju, kaž na Boże Céło, njeje wjacy wjele žonow a holcow we płachćičkach. Běchu jenoż někotre. Dyrbjake tola wschitke hić, kaž k swjatomu woprawjenju; Božomu Synej tuta česć słuscha, kaž tež swjata cyrkej so na tymle dnju k česći Synej Božomu swjatočnu drastu wobleka. Tež za serbsku płachćičku so tola nasche maćerje a knjeżny hańbować njedyrbjake. Abo je snadź wobcežne, we płachćičcy hić? Za česć Božu njedyrbi nam ženje ničo wobcežne być a dyrbjeli ześi wopor pschinjesć. — Běch na Boże Céło w Ralbicach w njschporje. Tam widźach skoro wschitke žónske w serbskich płachćičkach. To je prawje, to je mje zwjeselilo, to je dopokaz, zo w Ralbicach hischće dobry serbski khcheschanski duch knježi, zo swojoho Boha ześuja z wutrobu a też ze swojej drastu. — Bóh luby Knjez je nam zasy Boži deschćik wobradźił, wo kotryż je swjata cyrkej tak nutrnje prosyła. Tuž budźmy swojomu Bohu też dźakowni z tym, zo dobre stare počinki a pobožne waschnja naschich starschich dale hajimy a tak wobkhowamy. L.

Z **Kulowa.** Njedźelu wokoło 11 hodźin běsche pola nas zasy Boži woheń. Tón króć palesche so na Budyschinskej drózy pola krawskoho mischtra Pětra Hančki. Joho khěża z klamami je so wotpalika. We swojich klamach mějesche tójschto hotoweje drasty a też płatu na sčkadże, schtož je so wischitko spalika. Wot sykawow běchu tu jenoż Kulowske, kotrež pak su jara pilnje dźěłake. — Też w Topolinskec drózni na torhoschću běsche woheń zakoženy, kotryż pak su z časom zaleli a drózynju tak zdźerżeli. Derje, zo w drózni ničo wulke nutśka njebě. Pschi hoschenju je so syn knjeza Topolinskoho na khowje nimale ześko wobschkodźił. Bóh chcył nas w pschichodże psched wohenjom pschelutować! Zawěsće drje tu něchtó je, kiž ma swoje wjesele, woheń zakoženy.

Z **Drježdżan.** Nasche towarstwo katholskich Serbow „Jednota“ je pschede wschim podpjerace towarstwo krajanow. Směmy pak je też skoro wjesele zabawjace pućowarske towarstwo mjenować. Lědom zo je Boża pschiroda po zeńskim sparje zasy k nowomu žiwjenju wotućila a potom we swojej rjanosći psched nami stoji, zajědże też naschomu towarstwu žiwjenjo do nohow. Njemóżemy sebi potom hinak pomhać, hač zo sebi też w towarstwje wulećimy do krasnje zelenjotjeje a ćěłatjeje Božeje pschiroды, a hdyž ześo zasy ke kóncej dźe, potom hischće raz won, zo bychmy wot rjanosće pschiroды božemje wzali. Tak pojědźemy njedźelu 27. junija najprjedy z parnikom z Drježdżan, pěschi pak potom dale do krasneje wjeski Rockau na schalkn ćopłoho koseja z dobrej burskej pomazku, a słónčnje chcemy sebi kusk zarejwać, wosebje serbsku reju, a pschi tym też serbscy zaspěwać. Hakle pozdźe w nocy budźemy so domoj wróćeć, hdyž budźa swj. Janowe swěćate muschki žónskim a mužskim dompuć rozswětleć. Njech so tohodla cyła njeśmérna „Jednota“ w polnej ličbje na tutym wulěće wobdźěli a też lubych hosći budźemy rady widźeć. Kóżdy žno swoje zawjeselenjo namaka. Tuž 27. junija popołdnju w 2 hodź. wotjědźemy wschitcy z parnikom na wulět „Jednoty“ do Rockau.

W **Pieschen pola Drježdżan** je najdostojnischi knjez biskop Dr. Schäfer minjenu njedźelu 13. t. m. popołdnju w 5 hodźinach zakładny kamjeń za nowu katholsku cyrkej swjećił a pokožił. Swjatočnosć so čim lépje poradźi, dokelž krótko do 5 hodźin so dešće hić pschesta. Wulka syła pobožnych, mjez nimi też wysocy a nahladni hosćo, běsche so na ważnu a pyschnu swjatočnosć zhromadźiła. Pischnjanska cyrkej so tam na Reheselskej drózy po planje architekta Tandlera twari a jako basilika wuwjedże. Dotal dyrbi tam farař Müller w małej swj. Józefowej kapali Boże służby dźerżeć.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Też lětsa zas so wschelake wopyty wulkomócnarjow pschihotuja. Z tym ma so měr spěchować, kotryż dźěn w Europje wschudże pschi mjeću stoji, t. r. wschitke wulkomocy su nanajkrućischo bróńjene, zo bychu ze swojej hrožacej mocu druhich wot wójny wottraschałe.

Tajke wopyty lětsa wosebje ruski car Mikkawschi pschihotuje. Z kónc julija chce wón prašidenta francozskeje republiki a tež jendźelskoho krala wopytać. Zo su tute tśi mocy ze sobu pschećelene, je znate. Hdyž běsche tón dwoji wopyt hižo znaty, wozjewi so, zo car Mikkawschi a kejžor Wilhelm so srjedź junija w Baltiskim (narańschim) morju zetkataj. Z toho wschelake, wosebje ruske nowiny wudawachu, zo je Němska — žarliwa na tamne

nowe špěchowanja Ruskeje z Francozšku a Jendželsku — žadaka, zo so prjedy wobaj kejžoraj zetkataj. Tomu tak njeje. Wotmyšl tutoho zetkanja wot Ruskeje wukhadža.

— Hdyž so bursy dótkaja, dha je kóždy raz wulka hara. Pschi pytanju za nowymi dawkami je wjetšchina němšćich zapósłancow chyle sprawnje špóznaka, zo by bursa jara derje schwarny dźěl trěbnych pjenjez zwjesć mohła, bjez toho zo by to jara čuka. Tola wschón kraj móže wjac płačić, jeno bursa nic. Pjenježnicy wulke zhromadźizny wotměwaja (tak tydženja w Barlinje w cirkusu Schumann), zo bychu pschećiwo nowomu dawkej na bursu protestowali. Wokaja, zo ma w Němskej bursa najwjetšche dawki płačić. To je hotowa łža. Francozška ma w pscherěžku 90 milionow létnje dawka wot bursy za kotowanjo. Tam bursa tři króć telko płaći kaž w Němskej. Hišće hórje je jej w Jendželskej, hdyž ma bursa nimale schěšć króć wjac płačić dyžli w Němskej. — Tak pjenježnicy zjawne zmysłenjo šlepja a kaža.

Mjez tym su tež ministerjo jenotliwych zwjazkowych statow hromadže pobyli a wo nowych dawkach so wuprajili. Njeje brje officialnje wozjewjene, schto su wučinili. W Barlinskich nowinach pisachu, zo su ministerjo pschećiwo nowomu dawkej, kotryž by bursa zwjesć měła (kaž za „kotowanjo“) a zo tež dale rozschěrjenjo herbstkoho dawka na mandźelskich a dźěći žadaja.

Tón tydzeń je zas němski sejm abo rajchstag so zhromadźił. Najwažnischi podawk w sejmje je rěč kanclera wjercha Bülowa. Joho wuschikne diplomatiske waschnjo bě zas z joho rěče spóznać; je wjac zamjelčeć wědźak hač prajić. Mjez druhim praji, zo wón centrum wot sobudźěła na financnej reformje wuzamknyć njecha, napominasche konservativnych, kotrjž so z mnohimi druhimi pschećiwo herbstkomu dawkej zapjeraja, połkoni so liberalnym atd. Jeno ślabe pschipóznaco bě wuspěch joho rěče.

Schto sejm wuradźi a wuwjedže, ma so za krótke njedźele pokazać; pschedobkho so tak wjac zhromadźeny njezdźerželi. Budže snadź cyła financna reforma do nazymja wotstorčena?

— **Zeppelinowa jězba swjatki 1909.** Ze swojim nowym powětronom „Z II“ je hrabja Zeppelin jězbu w powěrše dokonjak, kotraž je wschitko pschetrjechiła, schtož je hač dotal we wětro-kóždźnistwje so dokonjako. Zeppelin je ze swojim powětronom wot Friedrichshafen k połnocy lećak cyłu nóc; swjatkownišku rano w 6 hodź. běsche nad bayerskim městom Treuchtlingen, $8^1/_2$ hodź. nad Nürnbergom, $12^1/_2$ hodź. pschełeća sakske mjezy a jědźesche nad Plawnom, Ewikawu, Gera a Zeißom do Lipska. W Lipsku je njesměrny lud zběža, dokelž měnjachu, zo so tam dele puschći. Tola powětron dale lećesche do Pruskeje hač do Bitterfelda. Hižo bě so hač do Barlina powěsć roznjesła, zo Zeppelin pschijědže. Pschez 100000 ludźi so tam w krótkim zhromadźi; sam kejžor ze swojej swójbu, ministerjo atd. pschikhwatachu. Tola Zeppelin njepschijědže. Hakle pozdźe dóndže powěsć, zo je Zeppelin pola Bitterfelda so zas na dompuć nawróćił. Cyłu nóc jědźesche a póndźelu w 7 hodź. běsche pola Crailsheima w Bayerskej, w 9 hodź. nad Stuttgartom. Dopołdnja w 11 hodźinach dyrbjesche so dele puschćić, dokelž bě benzin za motory wuschoł. Pola Jobenhausen so hobrska łódź pomaku dele puschći — tu ju njezbožo pschekhwata. Kónc powětrona so do kruschwiny, kotraž tam sama stoji, zapopadny, a cyły kónc na 30 metrow dołhi so roztorha, zekschiwi a stóncowa. Wot póndźele pschipołdnja hač do wutory popołdnja dyrbjachu dźěłać, zo bychu schkodu trochu naprawili a domoj dojěć móhli. Srjedu rano w 6 hodź. běsche powětron, hač runjež móžesche jeno jedyn motor hišće dźěłać, zas w zaliwje Manzell pola Friedrichshafen. — Powětron je 1250 kilometrow lećał w jenej jězbje. To je hobrska dałokosć, nimale kaž wot Mnichowa do Roma a wróćo; pschez 39 hodźin běsche powětron w powěrše, bjez toho zo by zastał. W pscherěžku je 39-kilometrow za hodźinu lećał. To je njesłychjany wuspěch Zeppelina. Do Barlina wón žanu powěsć póstał njebě, zo chce tam dojěć. Móže być, zo bě to dokonjak, hdy běsche sylny wětr, dojěć atd. pschetwjele benzina njepschetrjebał. Tuž dyrbjesche so w Bitterfelde wróćić. Kejžorej je Zeppelin telegrafował, zo so nadźija, zo za 6 njedźel (tak dołho budže porjedžany) so w Barlinje ze swojim powětronom wozjewi.

— Lětuscha konferenca biskopow Němskeje (z wuwzaćom bayerskich) we Fuldźe wupadnje. Za to so krótscha konferenca eucharistiskomu konkresej w Kölnje (1.—4. augusta) w archybiskopskim hrodźe pschisamknje. Tež nasch najdostojnischi knjez biskop Dr. Schäfer so na spomnjeny zjězd do Kölna hotuje.

Pruska. Léta 1906 naličichu w Pruskej 6554837 schulskich dźěći. Z nich bě 5654342 němskich a 900495 druhich narodnosćow. Skowjanskich schulskich dźěći bě 13,66 %, a to

1. pólskich . . 864175 — 13,18 %,
2. čěskich . . 18555 — 0,28 %,
3. kužiško-serbskich 12102 — 0,18 %.

Danskich schulskich dźěći bě 24444 (0,37 %), litawskich 18639 (0,28 %). Ličba pólskich schulskich dźěći, kotrež nimo pólskeje druheje rěče njemóžachu, bě léta 1891 — 498585 a léta 1906 — 611190.

Francozska.

W južnej Francozskej, wosebje w Marseillu, Avignonje, Aixu a cyłej wokolinje hač do San Remo su sylne zemjerjenjo měli. Zemja so hišće změrowaka njeje. Wjele khěžow je spadako, na 70 čłowjekow wo žiwjenjo pschischčko a pschez 200 wosobow ranjenych.

Amerika.

Präsident Taft je pched krótkim njehańbite pschedstajenja na dźiwadle raznje zasudźił. W New-Yorku běsche präsident na prěnju hru nowoho dźiwadłowoho kruchа „Zjewjeł“ pscheproscheny do dźiwadła Belasco pschischoł. Po prěnim akće, w kotrymž so žiwjenjo we wulkoměšćanskim tonible njekhmanstwa pschedstaja, wustupi młoda holca na jewischčo a poča njehańbitu reju pschedstajeć. Präsident Taft hnydom napadnje stany a wopuschći dźiwadło, njekhmane wustupy zasudźujo. Publikum, hdyž to zhoni, hnydom joho pschikład sćěhowasche.

Wšelčizny.

* Biskop jako redaktor. Biskop Shanley w Targo w Americy je, kaž katholske cyrkwine nowiny pisaja, za swoju diöcesu časopis założił, kotryž wón sam rediguje, zo by tak jako pastyr ze swojim stadłom w stajnym zwjazku stał. We wokolniku swojich wosadnych prosy, zo bychu powěsće ze wšěch farskich wosadow bjez rozdźěla rěče a barby joho wosady (su tam też Indianojo) słali; wón prosy, zo bychu: Češa, Jendželčenjo, Němcy, Francozojo, Grekojo, Indianojo, Irojo, Polacy atd. powěsće do nowin słali, kotrež budža wšě witane. K woteběranju nowin też tych přeprošuje, kotrjž su liwcy abo zymni. Biskop praji, zo bychu jeno jónu nowiny woteběrali, pozdźišo wěc hižo do rjada přińdže. Też woteběrańskoho pjenjeza dla njech su bjez starosće. Lětny přinošk móža wot 50 pjenježkow hač do 400 hr. słać, kaž chcedźa. Komuž je 50 pj. přewjele, też tón njech časopis bjerje a čita, zličbowanjo so jomu žane njepósćele, dokelž snadź něchtó druhi za to zapłaći. „Časopis je list, kotryž Waš biskop kóždy měsac Wam sćele, a kotryž Waš biskop prosy, zo byšće jón čitali.“

* Zawěsće. Profesor historije: „Suba, što sebi myśliće, što bě so stało, hdy běchu Wallensteina njeskóncowali?“ — Student Suba: „Myslu sebi, zo by wón pozdźišo tola wumrěł.“

* Tak pičk rozsudźi. Lěkař: „Maš na lačnosć skoržić?“ — Pičk: „Ně, knjez doktor, na tej so přecy wjeselu.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Rudolf, Jana Lehmanna, murjerja w Budyšinje, s. — Erwin, Ferdinanda Handbichlerja, wyššoho młynka w Budyšinje, s. — Pawoł, Jurija Dučmana, dźěłaćerja na Židowje, s.

Wěrowanaj: Pawoł Jan Klimand, wozowy lakěrař w Budyšinje, z Fridu Selmu rodź. Nahlerec, dźěłaćefku w Budyšinje.

Ralbicy. Křćeni: Hańža Madlena, Mikławša Wowčerka, khěžkarja w Smjerdźacej, dź. — Hańža Cäcilija, Mikławša Ćemjery, kublerja w Ralbicach, dź. — Jan Pawoł, Jana Mikławška, blidarja w Šunowje, s.

Wěrowani: Wudowc Michał Krawc, žiwnosćeŕ w Koslowje, z Hańžu, zaw. m. dź. † Bosćija Krala z Nowoslic. — Jurij Rachel, m. s. Bosćija Rachela, žiwnosćerja we Łazku, z Madlenu zwudowj. Brězanowej rodź. Šelcec ze Smjerdźaccje.

Zemrěli: 7. meje: Madlena, Jakuba Woka, khěžkarja w Koslowje, mandź., 70 l. 8 m. 10 dn. — 9. meje: Hańža Monika, Jakuba Brězana, žiwnosćerja w Konjecach, dź., 1 l. 5 m. 16 dn. — 13. meje: Jurij Jan, Michała Žurka, khěžkarja we Łazku, s., 20 dn. — 24. meje: Marija, Michała Glawša, kublerja w Nowoslicach, dź., 10 l. 3 m. 24 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 529. 530. z Brěmjenja: Pawoł Šołta, Jakub Krawc (Lehmann); 531. Marija Bjaršec z Budyšina; 532. P. Jan Kocián z Klimkovice; 533.—538. z Radworja: Michał Rjenč, Jan Glücklich, Karl Jänich, Marija Grubertec, Michał Šmidk, Mikławš Bjarš; 539. Mikławš Šwejda z Radwořskoho Haja; 540. Mikławš Miklič z Boranec; 541.—543. z Bronja: Mikławš Kopr, Mikławš Rječk, Mikławš Smoła; 544.—547. z Kamjenjeje: Marija Khilanec, Mikławš Wićaz, Jakub Domanja, Jurij Winař; 548. Marija Kasperka z Měrkowa; 549. Jakub Rječk z Khelna.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: P. Jan Kocián z Klimkovice 40 pj.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Pšeńčne wotruby 6,75, Ržane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 7,—, Ržany gris 7,57.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 12. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 17. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	21	68	22	53	22	10	22	95
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	61	14	80	14	40	15	4
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	12	75	13	25	13	—	13	50
Rožka, nowa	9	13	9	25	9	—	9	40
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	10	—
Wows	10	10	10	50	10	—	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka } 50 kg abo centnar	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	—	4	30	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	33	—	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	33	3	67	—	—	4	66
Prosata 972 (w Kamjencu 302) jene	14	—	29	—	15	—	24	—
Butra 1 kg	2	60	2	70	2	30	2	60
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	1	5

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 14 junija 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—41 hr.,	rězna waha	56—77 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	28—40 „		61—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	25—39 „		48—72 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	35—49 „		65—79 „
5. Swinje,	„ „	„	„	44—52 „		58—67 „

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće kralowy-wudowy Karoly
Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kříwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12I
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. ☚ 8]
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću
pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisańja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z luboscu a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ % } danje
„ 3 měsačnym „ 3 %
„ 6- a 12 měsačnym „ 3½ % } na lěto.

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

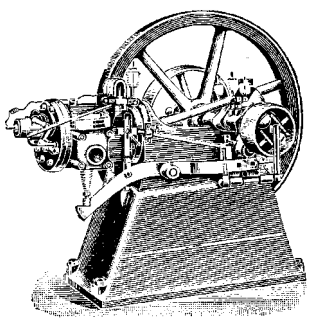

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,
kaž tož
připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4I
(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž. zmėje **23. junija** popołdnju w 1/2 4 hodź. **zhromadźiznu w Khróśćicach.** — 1. Rozprawy wo B. čitankach. 2. Něšto z Willmannowych knihow. [117

Jednota - towarstwo - kath. Serbow w Drježdźanach

zmėje njedźelu **27. junija** wulět do **Rockau.** Wotjězd z parnikom w 2 hodź. wot terasowoho brjoha (Terassenufer). Kotřiž chcedźa pozdźišo wotjěć, móža z elektriskej hač do Niederpoyritz jěć. Wšitke sobustawy so wutrobnje přeprošuja. Hosćo budźa nam jara witani.

122] **Předsydstwo.**

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja
wobydlenjow,
tež jednotliwe meble za jstwy.

Trawu syčace mašiny, žito syčace mašiny,

synowe wobroćaki, tigrowe hrabje, drillowace mašiny, pluhi, brony, mlokowe separatory wšěch systemow

wosebje **Isola** a **Domo** hižo po 50 hr.
a wšě druhe ratarske mašiny a grat
poruča
Jan Manjok nasl. Jurij Hänsel
w Budyšinje při žitnych wikach. [90

Hermann Gläsel

w Budyšinje
Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje.
94] poruča swój wulki skład
porcelinowych a kamjeninowych tworow
w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.
Majolika a **pyšne wěcy,**
škleńčane twory, prasowane a točene.
Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k sléborným kwasam.
dospołne kwasne wuhotowanja.

Wólbna zhromadźizna w Njeswačidle.

Njedźelu 27. junija t. l. popołdnju w 4 hodźinach we Weberec hosćencu w Njeswačidle dotalny zastupjeŕ 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa,
knjez kubleŕ Michał Kokla z Khróśćic,
wolerjam rozprawu wo swojim skutkowanju w sejmje poda.
Wšitcy wolerjo so na zhromadźiznu přeprošuja.
Wjesne wólbne towarstwo.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
[4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌ak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌ak 307.

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** zmėje **njedźelu 27. junija** t. l. wulět na **klóštrsku horu.** Wotjědźe so 3[44] pop. z Budyšina hač do **Žičinka.** Štóž sobupojědźe, chcył z najmjeńša 1/2 4 na **dwórnišću** być. [109

W Radworju

je **khěžka** čo. 89b z 3 běrtlemi zahrody na předań. [121

Jara derje zdźeržane
křidło (Flügel)
za šulerjow abo też za **rejwansku łubju** so přihodźace, je jara tunjo **na předań.** — Hdźe, je zhonić w expediciji »Kath. Posoła«. [118

Kosy

z rukowanjom a bjez njoho,
kosowe prudła — kosowe rynki — brusy
synowe widły
kupujeće najlěpje a najtuńšo pola
Augusta Hajny
předawarnja železnych tworow
120] w **Budyšinje**
12 kamjeńtna droha 12.
Rěču serbski. Rěču serbski.

Přenajeco abo předaco herbskeje grychty.

Kubło herbskeje grychty w **Konjecach** čo. 1, 82 akrow wulke, pola, łuki a lěs, z nowymi massivnymi twarjenjemi, z rjanej rejwanskej łubju z polnymi korčmarskimi prawami je na předań abo na 6 lět z přijomnymi wuměnjenjemi k wotnajeću.

W Konjecach. 8. junija 1909.
Póst Rózant pola Kamjenca w Sa.
(Cunnewitz, Post Rosenthal bei Kamenz i. Sa.)

Jakub Šołta,
115] wobsedźeŕ herbskeje grychty.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 26. | Budyšin, 26. junija 1909. | Lětnik 47.

Hnadna Knjeni M. Bernada †.

Z Marijneje Hwězdy dokhadźa zrudna powěsć. Hnadna Knjeni M. Bernarda Karolina Kasper je njedźelu 20. junija wječor we wosmich z Božej ručku zajata wumrěła. Sobotu popołdnju zaja ju Boža ručka. Knjez propst njebě doma, dokelž bě do Róžanta spowědać jěł. Ruče po njoho pósłachu.

Hnadna Knjeni móžeše hišće swjate sakramenty dóstać. Njedźelu wječor bě wućerpiła a štwórtk dopołdnja ju swjatočnje pokhowachu. Syła duchownych z blizka a daloka ju k rowu přewodźeše a wjele sylzow so za njej a po njej ronješe, dokelž bě była dobroćerka wšěch khudych a tradacych.

Narodźiwši so w Lobendawje w Čechach 12. novembra 1838, zastupi 5. okt. 1857 do klóstra Marijineje Hwězdy a 6. małoho rózka 1860 złoži klóstrske sluby. Dlěji čas bě z wučerku w klóstrskim holčim wustawje; khwilku bě prafektka tutoho wustawa. Po smjerći Hnadneje Knjenje Kordule Karoliny Ulbrich, 27. novembra 1882, wuzwolichu nětko njebohčičku 23. wulkoho rózka 1883 za Hnadnu Knjenju. Swoje ćežke a zamołwite zastojnstwo nimale 27 lět dołho ze wšej swěru zastawaše, lubowana wot wosebnych a khudych. Wosebje bě nimo měry šćedriwa za kóždoho, štóž wo jeje durje zakłapa. Lěta 1908 swjećeše swój 25lětny jubilej jako Hnadna Knjeni. Wša wokolina so při tym wobdźěli. Kóždy žadaše, lubowanej Knjeni swoju lubosć pokazać. Joho Majestosć kral Friedrich August jej při tutej składnosći slěbornu Karolinu medalju spožči. Nětk je so jej dóstało jako myto swěrnoho dźěła w Božej winicy króna wěčneje zbóžnosće.

Njech je swjata zemja jej lohka! R. i. p.

Też Joho Majestosć kral Friedrich August je depešu sobužarowanja pósłał, kotraž ma so takle:

Čitam runje hłuboko zrudźeny wo smjerći najdostojnišeje knjenje Abbatissy a wupraju konventej moje najwutrobniše sobužarowanjo. Bóh daj jej wěčny wotpočink a wěčne swětło swěć jej!

Friedrich August.

Sydom spancow.

(Po ludowym powědańčku.)

Hdyž človjeka druhdy tak prawje lěni čwěluje a so jomu potom z łoža njecha, rěka často dosć, to je też tajki „Siebenschläfer“, bjez toho, zo by što wědźał, kak je tute přisłowo po prawom nastało.

Běše to wokoło lěta 250 po Khrystusowym narodźe. Tón čas pak je znaty jako čas zrudoby a žałosćenja pola křesćanow w Romje a w romskim kejžorstwje. Tehdyši romski kejžor Decius přikaza, křesćanow jich wěry dla přesćěhać. Sam wosobinscy pućowaše po kraju, zo by so na martrach čwělowanych wokřewjał.

Na tym pućowanju přińdźe też do jenoho města, kaž so powěda, bě to Efesus —. Tam přiwjedźechu jomu 7 młodźencow, kotřiž też do Khrystusa wěrjachu. Z lesnymi a rjanymi słowami spytaše bratrow wobrěčeć, so křesćanskeje wěry wotrjec. Tola ći njedźiwajcy kejžora wostachu krući a njepowalni we swojej wěrje. Dokelž pak běchu hišće młodźi, da jim Decius hišće čas, zo bychu sebi tu wěc trósku přemyslili. Potom so wotsali prajo: „Hdyž zasy přińdu, woprašam so was, hač cheeće přiboham woprować.“

Toho so sydmjo bratřa nadźeli njeběchu. Běchu zasy swobodni, a tuž ćeknychu. Njedaloko města běše khětro wulka jama, w kotrejž so skhowachu. Tam a sem dźěše jedyn z nich zasy do města, zo by jědźe nakupował.

Po nčkotrym času přińdźe Decius z nowa do tamnoho města. Tu dopomni so też na sydom młodźencow. Tola hdyž so za nimi prašeše, so jomu wotmołwi, zo su woni ćekli, ale wobydlerjo města wědźa, hdźe so khowaju. Hdyž běchu Decia so woprašeli, što ma so z nimi stać, tón wotmołwi: „Row su sebi sami wuzwolili a tohodla njech tam też wostanu.“ Potom pósła murjerjow před město a da tamnu jamu zamurjować. Mjez murjerjemi pak běše też jedyn křesćan. Tutón napisa na tafličku mjena sydom młodźencow a ćisny ju potom do jamy, tak zo bu sobu zamurjowana. To pak sćini tohodla, zo bychu ludźo, jeli so něhdy kosće młodźencow namakaju, wědźeli, što je w tej jamje na tak surowe wašnjo swoje žiwjenjo skónčić dyrbjał. Młodźencojo pak wusłyšawši ludźi, swojej khowancy so bližacych, skhowachu so cyle do zady. Jedyn džeržeše druhoho za ruku. Swoje ćěło a dušu Bohu, za kotrohož ćerpjachu, poručiwši, bórzy wusnychu.

Na 200 lět bě so minyło. Na romskim trónje sedźeše bohabojazny kejžor Theodorius. Wo tamnych młodźencach hižo dawno nichtó ničo wjacy njewědźeše. Tu da jedyn romski zemjan tamnu murju potorhać, zo by z jamy hródź za wowče stadło sćinił.

Tola hdyž bě murja potorhana a ju prěni raz zasy słónčne pruhi rozswětlichu, wotućichu też sydmjo bratřa. Mysłachu sebi, zo su jenož jenu nóc spali.

Najmłódši z nich dźěše tohodla, kaž bě to zwučeny, zasy do města, zo by cyroby nakupował. Hdyž pak z jamy wustupi, zdaše so jomu wšitko cyle hinaše. Krajina bě so skoro cyle přeměniła. Rjane štomy, pola a łuki wobdawachu jich bydlenjo. Ćichi měr wotpočowaše wšudźom. Na polach dźěłachu ludźo a běchu wjeselši dyžli hdy prjedy. Zdaše so jomu wšitko jako són.

Tole tola hišće wčora njebě, mysleše sam při sebi. Tu přińdźe k městu. Na wulkich železnych wrotach wuhlada krasny křiž, znamjo zboža a wjesela. Hrózba joho wobja a jenož bojaznje wěrješe sebi do města zastupić. Też tu bě wšitko přeměnjene. Hasy a twarjenja běchu nowe a rjeńše dyžli wčora. Tu a tam wuhlada zasy swjaty křiž, a hdyž nimo jeneje cyrkwje dźěše, wusłyša tam krasny spěw „Te Deum laudamus“. Tu pak dopomni so, čohodla je po prawom do města šoł.

Nětko pyta pjekarja, pola kotrohož bě hišće wčora po khlěb był, tola njemóže joho wjacy namakać. Tohodla dźěše k prěnjomu lěpšomu a žadaše sebi khlěb. Hdyž pak jón zapłaći, hladaše pjekař cyle dźiwnje na pjenjez a jomu jón wróćo dawajo praješe: „Luby přećelo, za tón pjenjez ći ničo dać njemóžu, tón dawno ničo wjacy njepłaći.“

Młodźenc so dźiwajo jomu wotmołwi: „Je tola hišće wčora płaćił, a čohodla njedyrbjał też dźensa za njón to dóstać, štož hewak?“ Tu wobhlada sebi překupc pjenjez hišće jónu a praješe:

„Wčora je hišće płaćił? To tola móžno njeje, je dźěn to štó wě kak stary pjenjez. Pohladaj jenož na wobraz a wopismo! Maš tu tola kejžora Decia!“

Tu wotmołwi młodźenc: „Njeje dha Decius naš kejžor?“ — „Před tym nas Bóh zwarnuj!“ dźeše pjekař.

Hdyž so wobaj tak rozrěčowaštaj, zhromadźi so cyła črjóda ludu wokoło njeju. Kóždy cheyše stary, hižo dawno wjacy njewidźany a zabyty pjenjez widźeć. Někotři přistupichu k młodźencej a prašachu so joho, hdźe je pjenjez dóstał. Tón pak na to jenož njejasnje wotmołwješe. Tohodla dowjedźechu joho k wyšnosći.

Sudnik pak běše šědźiwy a dostojny biskop. Hdyž so joho přećelnje wopraša, štó a z wotkel je, wotmołwi jomu młodźenc, zo je jedyn z tamnych bratrow, kotřiž su z bojosće před Deciom před małej khwilu z města ćekli a so w jenej jamje skhowali.

Biskop tute spodźiwne wotmołwjenjo słyšawši praješe: „To je tola hižo na 200 lět, zo kejžor Decius knježeše. Nětkle pak mamy bohabojaznoho kejžora Theodosia. Tola powěda so hišće pola nas, zo su pod knježenjom tamnoho hruboho kejžora sydom młodźencow zamurjowali, a jedyn z nich měješe tesame mjeno kaž ty. Jeli sy wěrny křesćan, praj nam, hdźe je waša khowanka a hdźe su twoji bratřa.“

Tu spózna młodźenc, zo je jim Bóh čas zrudnosćow a ćwělowanja přespać dał. Nětko poča płakać a praji: „Pójće, ja wam wšitko pokazam.“ Wulka syła ludu přewodźeše joho a namaka tam wšitko, kaž bě jim młodźenc prajił. Hdyž běchu sebi ludźo jamu wobhladali, přewodźachu sydom spancow do města. Tu přińdźe też kejžor Theodosius, zo by jich wohladał.

Hdyž pak bě so słónčko za horami skhowało, wróćichu so młodźencojo do swojeje khowanki, a Bohu so podźakowawši, lehnychu so k měrej, z kotrohož wjacy njewotućichu. —rus—

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Nimale lěto přebywaše Dwořák pola lubeje Maćerje Božeje w Quintiliolu. Tu spózna, zo pustnistwo joho woprawdźite powołanjo njeje. Na najlěpše běše so z modle njom a posćenjom přihotował za cyłe dalše žiwjenjo. Jónu rano pak wusleče so swój pustniski woblek, rozžohnowa so z towaršemi a wopušći tu lubu cyrkwičku, nježnu khěžku a krasny haj a poda so na puć do domizny, přetož to běše Boža wola. Wězo to běše wobćežne pućowanjo, dokelž njeměješe pjenjez při sebi, a ničo njeběše sebi sobu wzał, hač mjeno Klemens, kaž so wottud k dopomnjeću na tamne rjane časy stajnje mjenowaše, a tołsty kij. Tak dyrbješe so cyle na smilnosć a dobroćiwosć ludźi spušćeć. Dwořák zmužiće pućowaše, derje wědźo, zo Bóh luby Knjez kóždomu stworjeńću trěbnu cyrobu dawa, samo hdyž tołsty sněhowy wodźew zemju kryje. A tak wróćeše so zasy do Wiena, zo by tu — hdy by so někak hodźało — swoje studije dokonjał. Najprjedy drje dyrbješe zasy jako pjekařski służić, zo by sebi tak swój wšědny khlěb zasłužił. W swjato Šćěpanskej cyrkwi, hdźež wšědnje ke mši khodźeše, służeše měšnikej při Božej mši tak nutrnje, zo wšitcy na Klementa hladachu jako na postawu Swjatoho, kotraž jich zahorješe ke křesćanskomu žiwjenju.

Jónu nětk liješe so hobrski dešć na zemju. Cyłe rěčki pluskotachu po hasach a kóždy hladaše, zo by pod třěchu přišoł. Tři wosobne žónske — běchu sotry — stojachu před cyrkwinskimi durjemi sebi rady njewědźicy. Běchu na Božej mši pobyłe, a jena z nich wupraji přećo za wozom k domoj jědźenju. Klemens, kiž blizko stoješe, zasłyša to, a hnydom so wopraša, hač by po tajki hić mohł. Žónske so nad tym jara zwjeselichu, a rady běžeše, Klemens na torhošćo po wóz. Z dźakownosće přeprosychu joho, dokelž měješe samón puć hić, zo by so sobu do woza synył. Tu nětk prašachu so joho za tym a tamnym, za staršimaj a druhimi. Běchu joho też přecy tak pobožnje ministrować widźałe. Tehdy sebi myslachu, zo snadź hižo na knjeza studuje. Klemens jim na wšě prašenja přećelnje wotmołwješe, zo je z Morawskeje, zo je nan hižo dawno zemrěł, zo je mać khuda a zo by smjerćrady na duchownstwo studował. „Sym drje žno započał z wuknjenjom, tola dokelž sym překhudy, pobrachuja mi srědki, a tak budu drje z Božej wolu měšnistwo spušćić dyrbjeć.“

Tajka rěč so žonam wulcy spodobaše a rjeknychu: „Nimaš-li dale ničo na wutrobje, přińdź jeno k nam, my ći wšě srědki k studijam damy.“ Klemens to wusłyšawši běše jako w njebjesach. Njewědźeše, komu by so najprjedy dźakował, Bohu lubomu Knjezej, abo pobožnym žonam. Domoj přišedši powědaše mištrej hnydom cyły podawk, a też tón wjeseleše so z Klementom. Tón pak wopušći pjekařnju, naja sebi stwičku, nakupi sebi trěbne knihi a studowaše wo dnjo a w nocy, zo by zabytu wědomosć zasy wospjetował. Zo pak njeby při wuknjenju wusnył, wza sebi swěčku do lěweje a knihu do praweje ruki a při tym khodźeše po stwičcy horje a dele.

Z toho móžeš widźeć, kelko ma mólička wěe druhdy sćěhwkow. Njeby-li Dwořák žonam tak přećelnje posłużił a by-li sebi rjekł, dyrbju při tajkim dešću na swoju drastu kedźbować, njeby snadź nihdy k studijam přišoł, ćim mjenje k měšnistwu, tak wulkomu Swjatomu.

W Bruku běše sebi Klemens wšelaku nuznu wědomosć nawuknył, a štož bě pozabył, wospjetowaše, a wjele běše sebi hišće spomjatkował, hačrunjež bě tomu hižo sydom lět nimo. Tak móžeše so nětk hnydom do filosofiskeje rjadownje zapisać dać. Wo wšědny khlěb a druhe potrěbnosće njetrjebaše so starać: za to postarachu so te bohate žony. Přede wšim ćežko padże Klementej studijum filosofije, dokelž běše ta kniha, z kotrejež dyrbješe wuknyć, tak ćmowa jako mazane wokno. Njeběše w njej žadyn prawy porjad, ale jenož zhniwa wučba Józefowoho systema. A nimo toho njerozymješe knjez professor sam wjacy hač šulerjo, a tak dyrbjachu sebi ći po móžnosći sami dale pomhać. Tola Dwořák měješe krutu powahu a železnu mysl. Mnohi student mohł so hańbować, hdyž swoje žiwjenjo z joho žiwjenjom přiruna. Tajki khodźi wob dźeń město do šule do přirody, a wječor zasy pije, tak zo rano w prawym času njestawa, ma dźěn ćežku hłowu. Mysli sebi, zo budźa jomu cyle wot samoho wědomosć do hłowy trubić. To potom žněje djaboł helske płody.

Tola při wšej pilnosći njezabu Klemens nihdy na Boha. Wosebje česćeše joho w swjatym sakramenće, a prošeše joho jako dobry křesćanski student wo pomocnu

hnadu. Joho rozom bu tak bóle a bóle rozjasnjeny, a lohcy rozezna křesćansku wučbu wot cuzeje. Měješe tam professorow, kotřiž běchu cyle njewěriwi. Jónu też jedyn lute wopačnosće wo swjatej wěrje wučeše, a dokelž nochcyše zastać, stany Klemens prajo: „Knjez professor, štož sće tu prajił, njeje katholske“, a wzawši kłobuk wopušći wučeńnju. To běše hórka krjepka za njewěriwca. Hdyž pak so za wjele lět zasy z Dwořákom zetka, rjekny: „Wěsće hišće, što sće tehdy w lěće 1784 rjekł: »Štož přednošuju, njeje katholske«, kak sće wotešoł a kak so mi přitomni smějachu. To drje boleše, ale je też pomhało. Mam nětko hinaše nahlady, za čož mam so wosebje też Wam dźakować.“

Znate je, zo su sebi Swjeći stajnje swěrnoho přećela pytali; pohladajmy jeno na swjateju Dominika a Franciska abo na swjateju Pětra a Pawoła! A Bóh sam je tajkich swjatych mužow druhdy na jara spodźiwne wašnjo hromadu přiwjedł a jich žohnował, přetož tajka swěrna přećelnosć korjeni w bójskej wutrobje. A też Klemens nadeńdźe tajkoho přećela, kiž jomu přistoješe jako wjaz k winowcej.

Jónu mjenujcy bě so Dwořák w swjato Šćěpanskej cyrkwi z cyłej wutrobu modlił. Hdyž pak chcyše woteńć, wuhlada tam na durjach papjerku přilěpjenu, z kotrejež dowidźa, zo je khudy student we wulkej nuzy, a też čisło teje kněže, w kotrejž bydleše, bě tam napisane. Hnydom poda so na puć, zo by prošacoho namakał. Tam přišedši nadeńdźe studenta, młódšoho hač wón běše. Njeběše drje bohaty, tola stwička běše přistojnje a nježnje wuhotowana. Mjenowaše so Judas Thadaeus Hübl a narodźi so w lěće 1761 w češkim městačku Čermnje. Joho nan běše khudy hajnik, a tak dyrbješe so Thadaeus z wjetša sam dale starać. A Klemens spózna w nim pobožnoho, njezranjenoho młodźenca. Lubje joho tróštowaše a slubi jomu pomoc. Poda so hnydom k tamnym bohatym knjeżnam a powědaše jim wo khudym češkim studenće. A joho próstwa njenamaka hłucheju wušow; rady wupomhachu Hüblej, a wottud njeměše też tón žaneje nuzy wjacy. Dwořák a Hübl buštaj najlěpšej přećelej a lubowaštaj so čas žiwjenja jako David a Jonathas. A woprawdźe je dobry, swěrny přećel najdrohotniše kubło tu na swěće. Tajki je kaž jandźel pěston, kiž će we wšim horju tróštuje a před złym hrěchom škita. Tola zły přećel je jako helski duch, kiž bu wot djaboła pósłany, zo by će po różowej sćežcy wjedł hač k njesměrnej jamje, z kwětkami pokrytej, a běda tebi, sćěhuješ-li joho, zawěsće potom padnješ do jamy a wša zeńska pycha a krasnosć sobu, zo sebi rady njewěš. Ta jama pak rěka wěčna hela. A tuž njebjeć sebi kóždoho za přećela, ale prašej so najprjedy mudrišich ludźi a spomń na słowa swjatoho pisma: „Lěpje je, zo z jenym wokom k žiwjenju nutř dźeš, hač zo by dwě woči mějo čisnjeny był do helskoho wohnja.“

Dokelž pak mějachu wučerjo, samo też theologiscy, tak cyle njekatholske nahlady, a dokelž dyrbjachu młodźencojo, kotřiž chcychu na měšnistwo studować, do tak mjenowanych kejžorskich generalnych seminarow, wot Józefa II. zarjadowanych, kaž do pohanskoho jastwa zastupić, nochcyše tu Dwořák dlěje wostać. Swjeći Thomas, Augustinus, Bonaventura a druzy cyrkwinscy wučerjo njebuchu tu připóznaći, za to pak běchu swobodnomyslni wučerjo Albertini, Kolb, kiž wučeše, zo nječistota žadyn hrěch njeje atd., wšomócni. Zbóžnik běše jim jenož mudry čěslowy syn. Wot tajkich wučerjow móžachu młodźi bohosłowcy šikwane wěcki nawuknyć. Chcyše-li Klemens w Rakuskej něhdy jako měšnik skutkować, by też do tajkeje kasarmy dyrbjał a tam wšón tón skaženy powětr do so srěbał. Swój wótcny kraj drje lubowaše jako dźěćo swój maćerny domčk, tola wjele drohotniša běše jomu njesmjertna duša a njebjeske kralestwo; tuž preč do cuzby, ke kužołej wšeje wědomosće: do Roma! Swojoho přećela pak nochcyše sarnoho we Wienje wostajić, přetož wo joho njesmjertnu dušu so boješe. Wón dyrbješe z nim sobu do Roma. Nětk pak běše Hübl ćežcy skhorjeł a leżeše w khorowni. Klemens joho často wopytowaše, kaž so to za přećela słuša, a jónu rjekny: „Pójdu zasy do Roma. Pój sobu!“ Tamny so dźiwaše a wotmołwi zrudnje: „Sym khory a nimam pjenjez; kak bych to z tobu hić mohł?“ „Njerudź so!“ rjekny naš Swjaty, „pjenjez sebi wuprošu, a za zbytne budźe so Bóh starać.“ A woprawdźe wotkhorje Hübl bórzy. — Podźakowaštaj so přede wšěm tamnym dobročeńkam, kotrež jimaj też nětkle połnu móšnu pjenjez darichu. Bu drje też jim ćežko, so wot pěknoho studenta dźělić, tola radšo chcychu z njoho měć swěrnoho měšnika, dyžli njekhmanoho najeńka.

(Přichodnje dale.)

Wrótnica njebjes.

We Wienje je hasa, kotraž ma mjeno „njebjeska porta“. Tam bě hač před krótkim klóštr swjateje Hańže; lud pak mjenowaše knjeżny „strażićeńki njebjeskeje porty“. Stara stawizna powěda podawk, kiž je so w započatku 16. lětstotka tam stał.

Blizko duri, kotrež z klóštra won wjedźechu, bě swjećo swjateje knjeżny Marije. Młoda knjeżna, přez póćiwe wašnjo sebi lubosć a spokojnosć předstajenych a sobusotrow dobywši, měješe zastojnstwo wrótnicy.

Jónu wječor z mučnosće swoje wšědne paćerje před swjećećom swjateje Marije spěwać zaby. Wo snje nětko zły duch ju spytujo, z hładkimi słowami k njej rěčeše: „Čohodla sy tu w zymnych a wuzkich klóštrskich murjach? Ty młoda a rjana knjeżna, wužiwaj radšo wjeselo a zbožo swěta, móžeš też tam bjez złósće žiwa być!“ Pokoj a měr duše bě zhubjeny. W přichodnych nocach djabolske liśćenja so wróćichu, a to tak, zo knjeżna spytowanjam podleža.

Wosrjedź nocy stanywši, wza kluče klóštra, połoži je před swjećećom swjateje Marije ze słowami: „Njebjes kralowna! Wzmi tute kluče a stražuj twoju swjatnicu, ja, twoja njehódna służownica, chcu so do swěta wróćić.“

Tak wona klóštr wopušći. Sydom lět so miny. Holca wužiwaše wjesela swěta, ale też wšitku hórkosć žiwjenja dyrbješe woptać. Po sedmi lětach wočiništej so jej woči, a hórka želnosć přewza jeje wutrobu nad tak lohkim žiwjenjom. Sylna žadosć za klóštrskim žiwjenjom zasy wotući a nadźija, zo jeje wulka njeswěra a njeposłušnosć so jej woda. Wona so zas wróći.

W ćmowej, ćichej nocy přińdźe cyle sprócna před klóštrske durje. Strachoćiwa zazwoni, durje so wotewrichu — a w njebjeskim błyšću, Jězusdźěćatko na rukomaj, stupi najzbóžniša knjeżna jej napřećo a jej ruku zawdawši, wróći jej kluče. Potom so zhubi swjata Marija w swjećeću při durjach. Zjawnje wuzna želnosćiwa knjeżna na druhi dźeń wyššej kaž też sobusotram swoje přestupjenjo a prošeše nutrnje wo wodaćo. Wulke bě dźiwanjo wšitkich, hdyž tola knjeżnu żenje parowali njeběchu. Swjata Marija bě sydom lět zastojnstwo wrótnicy wobstarała, a nichtó njebě pytnył, zo knjeżna tam njeje. Swjećatko, wo kotrymž so tutón pobožny podawk powěda, bu, hdyž klóštr so zběhny, do swjatoho Stefanowoho doma přenjesene a tam hišće dźens so zjawnje češći. M. S.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Pokładnik našoho „Posoła“ knjez kanonik farař Mikławš Žur je póndźelu tydźenja, 14. junija, do kupjele Wörishofen w Bayerskej zapućował, a tuž njech so mjez tym hač do 24. julija wšitko Posoł nastupace na redaktora sćele, też lětne přinoški (abonentny pjenjez). Wosebje wo to so należnje prosy, zo by kóždy prawje khwatał z płaćenjom swojoho přinoška abo abonentnoho pjenjeza. Nimaš tola daloko k našim knjezam wubjerkownikam, dźi a wotedaj tam 3 hr. abo chceš-li měć, też toleř. Njećakaj a njewotstorkuj hač na kónc lěta, ale płać hnydom. Připołož k tolerjej też nješto za fond towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija. — Też knjez monsignore senior Jakub Skala, korrektor „Posoła“, je minjenu wutoru na štyri njedźele k posylnjenju swojich přenapinanych mocow do Marijneje kupjele w Čechach zapućował.

Z Budyšina. 200-lětny jubilej kral. sakskoho 4. połka (regimenta) pěškow čo. 103. Jubilej drje běše wojeński, ale też naše město swjećeše jubilej sobu a pokaza, kak ma zaňć swojich wojakow. Wulkotnu pychu bě so město woblekło, na kóždej drózy, před kóždym domom stoješe štomik při štomiku, brězyčki a šmrěčki a z kóždoho domu drje zmahowaše so korhoj, pletwy a wěncy pyšachu domy. Mnozy stari wojacy tutoho połka běchu přikhwatali na jubilej, tak zo měsćenjo wjacy bydlenja za nich njemějachu a někotryžkuli drje w nocy ze soboty na njedźelu, kaž też z njedźele na póndźelu njeje łoža trjebał, dokelž zasywidźenjo ze starymi towaršemi přihotowa jomu telko wjesela, zo na wotpočnjenjo sebi njemysleše. Někotryžkuli stary wojak je swojoho towarša, wot kotrohož je so před lětdźesatkami dźělił, zasy namakał; kajka to wjesołosć, ale też kajke přeměnjenjo je so mjez tym stało mjez towaršemi, kaž też w starym měsće Budyšinje. To mějachu sebi wjele powědać.

Njedźelu dopołdnja w 10 hodź. 50 min. přijědźe Joho Majestosć kral Friedrich August ze staršimaj pryncomaj a Badenski wulkowójwoda Friedrich II, chef našoho połka. Runy puć jědźechu Majestosće wot dwórnišća do nowych kasarmow, hdźež běchu so wojacy k paradze zestupali. Při paradze nawjedowaše Badenski wulkowójwoda swój połk. Po tym wudźěleše kral po dlějšej narěči sam mnohim zasłužbnym starym a młodym wojakam wuznamjenjenja, a hdyž bě też pólna Boža služba nimo, při kotrejž měješe sekundarius Haebler předowanjo, dźěchu Majestosće k snědanju, stari wojacy pak zestupachu so na Lubijskej drózy k swjedźeńskomu ćahej, kotryž dźěše přez Walsku dróhu, Hošic a Lawsku dróhu, přez Hłowne torhošćo a Bohatu dróhu na Žitne wiki. Tam so stari wojacy zasy rozeńdźechu. W 1 hodź. wotjědźe kral a Badenski wulkowójwoda z kasarmow do Gudec hotela. Wottud podachu so wysocy knježa k nowym kasarmam, sebi tute wobhladać, a po tym jědźechu do Hnašec tamny pólvernik wopytać.

W 4 hodźinach wotmě so wulka hosćina w Societeće, při kotrejž kral našoho kejžora a jubilejski połk sławješe. Badenski wulkowójwoda spominaše z horcym dźakom na sławnu zaňdźenosć połka a sławješe cyłe sakske wójsko. Mjez tym zo běštaj kralowskej pryncaj hižo popołdnju w 3 hodź. ze spěšnikom zasy do Drježdźan wotjěłoj, wotjědźeštaj kral sam a chef regimenta Badenski wulkowójwoda hakle wječor 1/2 7 hodźin z wosebitym ćahom do Drježdźan.

Wobšěrnišo swjedźeń rozpisować, njeje tu ruma, a nimo toho žno drje su stari wojacy, kotřiž su tu na swjedźenju byli, wam doma wšo wupowědali. Tute snadź něštožkuli wjacy wědźa hač redaktor, kotryž wot cyłoho swjedźenja nimale ničo zhonił njeje, hač hakle wječor w 9 hodźinach měješe khwile, jónu sebi rjenje wupyšene město wobhladać.

Z přileżnosće jubileja su so też někotre pjenježne, samo też nahladniše dary zapołožiłe jako fond k podpěranju wojakow. Město Budyšin je k wopomnjeću na tónle dźeń kasarmowej drózy nowe mjeno dało, kotraž dróha nětko „Nouartowa dróha“ („Nouart Straße“) rěka.

— 14. junija zemrě we Frankfurće n. M. nasch krajan Jan Čorlich, kejžorski ličacy radźićel. Też mnohim čitarjam „Posoła“ drje je derje znaty. Je narodźeny 16. februara 1841 w Sulschecach pola Kulowa, hdźež běšche joho nan z wučerjom. Z wopruźka chcyšche na duchownstwo studować, wopytowašche 1854 präparandu naschoho katholskoho seminara w Budyschinje a zastupi potom do serbskoho seminara w Prazy. Spóznawschi, zo njeje za duchownstwo powołany, wustupi ze seminara a, hdyž běšche maturu wotpołožił, zastupi w Budyschinje do póstoweje służby. Posledni čas běšche w Frankfurće n. M. wyschschi póstny sekretar a dósta titul „ličacoho radźićela“ („Rechnungsrat“), hdyž lěta 1905 so na wotpočink poda. Wón běšche swěrny syn swjateje katholskeje cyrkwje. Z cyłej wutrobu wisašche na swojej serbskej domiznje. Tuž też často do Serbow pschikhadźesche, a wopyta też kóždy króć Kulowskoho knjeza fararja Krauschu, ke kotromuž měješe wulku dowěru. Też lětia chcyšche do Serbow na wopyt pschińć, ale Bóh bě hinak wobzamknył. Wón sthorje, měješe raka w jatrach. Surowe bolosće je wutrać měł, ale z wulkej ćerpnosću a podatosću je tesame njesł, doniž Bóh joho pschez smjerć njewumoži. Wumrě, ze swjatymi sakramentami doma wobstarany, w Marijnej khorowni we Frankfurće. Za Kulowskich khudych je něschto mało wotkazał.

Z Hnašec. Sobotu 12. junija běše k nam powěsć přišła, zo budźe Joho Majestosć kral Friedrich August też naš pólvernik wopytać, hdyž do Budyšina na jubilej tamnoho regimenta přińdźe. Tuž też my někotre dny na wupyšenjo našich domow nałožichmy. Minjenu njedźelu 20. junija popołdnju 1/4 3 hodźin přijědźechu Majestosć naš kral a Badenski wulkowójwoda Friedrich II. z přewodom z třomi automobilami k nam. Oficirowje, zastojnicy, dźěłaćerjo, wojerske towarstwo a šulske dźěći běchu so do spalira zestupali, zo bychu wurjadny wysoki wopyt postrowili. Joho Majestosć mnohich ludźi so jara přećelnje naprašowaše, a hdyž bě sebi też pólvernik samón wobhladał, wróći so w 3 hodźinach zasy do Budyšina. W lěće 1891, hdyž běše Joho Majestosć hišće pryne, běše tu posledni króć na wopyće pobył.

Z Rakec. W Nowej Wsy pola Rakec so póndźelu paleše, a to wotpali so žiwnosć Hanje Muchowej słušaca z domskim a z hródźemi. Twarjenja běchu ze słomu přikryte a tak so wohoń spěšnje po cyłym twarjenju roznjesy.

Z Jasenicy. Nascha katholska „Bjesada“ wotmě minjenu njedźelu, 20. junija, swoju prěnju swójbnu zhromadźiznu. Knjez pschedsyda Jarjenk wotewrinschi zhromadźiznu w 5 hodź. powita pschitomnych, wosebje pak knjeza fararja Nowaka z Radworja, kotryž bě z dalokosće do nascheje srjedźizny pschikhwatał, kaž też česćene žónske, kotrež běchu prěni króć na nascha njedźelska zhromadźizna pschischłe.

Na to pschednoschowasche nam knjez farař Nowak wo swojim pućowanju do swjatoho kraja. Bě to za wschěch jara zajimałe, a lubiło je so wschěm. Tuž wuprajamy też tu hischće knjezej fararjej zjawny dźak za joho rjane słowa, a prosymy joho, hdyž změje čas, zo by zasy k nam pschischoł pschednoschować. Nasch duchowny radźićel dźensa pschitomny njebě, běšche so zamołwił. Wobžarowachmy drje to jara, ale dyrbimy pak joho zamołwić, dokelž ma zastojnskoho dźěła a wobstaranja nadosć. — Pschichodna zhromadźizna budźe druhu njedźelu julija.

Z Khróšćic. Nasch „Serbošław“, towarstwo katholskich Serbow za Khrósćicy a wokolinu, změje na Pětra a Pawoła swoju měšačnu zhromadźiznu. Pschednoschk je nam dobroćiwje pschilubił nasch sobustaw, knjez gymnasialny wučeř Jan Bryl w Mosćwje w Ruskej. Započatk budźe po lětnim programje w 7 hodźinach. Pschińdźće wschitcy a pschiwjedźće też nowych sobustawow sobu.

Z Różanta. Naša hnadowna cyrkej je zasy nowu pychu dóstała. Skoro kóžda wosada, z kotrejež procesiony sem khodźa, je sebi trajacy pomnik z tym stajiła, zo je tu nowe krasne wokno dariła. Kotre wokno je kóžda wosada dariła, je na kóždym napisane a srjedźa je jako medailon wosadny patron. Wosebje je so wuznamjeniła Ralbičanska wosada, kotraž je před krótkim hakle swój farski Boži dom tak krasnje wudebiła a je nětko do Różanta zasy tři wokna dariła. Na jenym z nich je rjana postawa swjateje Khaterny. Też Šěrachowska wosada je so horliwje na hromadźenju za wokno wobdźěliła; kóždy je něšto mało darił a tak pokazał swoju lubosć k Różenčanskej Maćeri Božej. Šěrachow ma we swojim woknje swjatoho Jana Nepomuckoho. Baćońska wosada ma Jězusowu wutrobu a Wotrowska swjatoho biskopa Benna. Na druhej stronje widźimy Njebjelčansku wosadu ze swjatym Měrćinom, Kamjeńčansku ze swjatej Mariju Madlenu, Kulowsku ze swjatym martrarjom Bonifaciom, kotrohož

so 14. meje swjeći, a Khróśćansku ze swjatym Symanom. Njech mać Boža wšitkim bohaće z časnymi a wěčnymi kubłami mytuje, štož su z lubosće k njej činili a njech su tute dary pomniki, kotrež dźěćom a dźěći-dźěćom wozjewjeja, kak su jich prjedownicy sebi tute hnadowne městno wažili.

Z Róžanta. K nam běše jedyn cuzy psyk přiběžał, kotryž bě skaženy. Toho drje su zatřělili, ale dokelž je pječa tež druhich skusał, je nam hamtske hejtmanstwo nětko w cyłej dalokej wokolinje plakaty na twarjenja a štomy nalěpić dało z napisom: „Hundesperre.“

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestosć kral Friedrich August je lětsa swjatki ze swojimi dźěćimi wjeŕcha Jana z Hohenlohe-Bartensteina we Württembergskej wopytał. Wo wopyće so nadrobnje pisa: Swjatki póndźelu $^1/_2$9 hodźin jědźesche kral Friedrich August po měſtačku, kotrež bě ze sakskimi a Hohenloheskimi korhowjemi pyschene, we wjeŕchowskim galawozu, pschewodźany wot wjeŕcha, kiž bě wysokich hosći na dwórnischću Niederstatten powitał. Napschećo kralowskomu nanej sedźachu joho tsi dźowki, pryncesny: dźesaćlětna Margareta, wósomlětna Marija Alice a sydomlětna Hana Pia Monika. W druhim wozu jědźechu tsjo pryncojo: krónprync Jurij (16 lět), Friedrich Khrystian (15 lět) a Ernst (11 lět). Pschi hrodowym portale wysokich hosći wjeŕchowka powita. Po snědani so kral ze swojimi dźěćimi a z pschewodnistwom, kaž tež wjeŕch ze swojej mandźelskej do hrodoweje cyrkwje ke mschi podachu. Wutoru a srjedu kral z krónpryncom a wjeŕchom na hońtwu dojědźechu, a měјesche krónprync zbožo, zo swojoho prěnjoho sornika tsěli. Kóždy dźeń rano kral z krónprynzom a wjeŕchowku Božu mschu wopytachu. Hewak dźeń wužichu na wulěty a hry w hrodowskej zahrodźe. Srjedu kral z dźěćimi zas wotjědźe. Wopytawschi wójwodu Albrechta Württembergskoho, swojoho swaka, poda so do Sigmaringen, hdźež něschto dnjow pola wjeŕcha Hohenzollernskoho pschebywasche. Na dompuću wuži kral zastawku dweju hodźinow k tomu, zo w Ulmje wulkotny Boži dom wopyta. Z pryncomaj postupi horje na wěžu (kotraž je najwyschscha w cyłej Němskej), mjez tym hač pryncesny ze swojej guwernantu sebi cyrkej wobhladowachu. Na dwórnischću w restauraciji kofej wupiwschi poda so kralowska swójba pschez Crailsheim zas do wótcneje Sakskeje.

— Njedźelu 13. junija wječor $^3/_4$8 hodź. pschijědźe bayerski prync Ludwik do Drježdźan a bu wot krala na dwórnischću powitany. Prync Ludwik je prync-regenta Luitpolda, kiž je chef Žitawskoho regimenta čisło 102, pschi 200lětnym jubileju tutoho zastupować pschijěł. Kral Friedrich August so tohodla póndźelu dopołdnja ze swojim wysokim hosćom do Žitawy poda.

— Nowy minister nutskownych a zwonkownych naležnosći hrabja Vitzthum z Eckstätta so kónc junija do swojoho zastojńskoho wobydlenja w Drježdźanach na Seestraße pschesydli. Dotalny minister hrabja z Hohenthala a Bergen je tute wobydlenjo hižo wopuschćił. Nowy minister budźe hischće w tym měsacu psched kralom pschisahać a z 1. julijom swoje zastojństwo nastupi.

— Socialdemokratiski sobustaw sakskeje druheje komory Goldstein je 14. junija wumrěł.

Němska.

Kejžor Wilhelm je so 17. junija z ruskim carom w finskim zaliwje baltiskoho morja wokoło města Revala zetkał. Rano w 6 hodźinach bližesche so kejžorowa łódź „Hohenzollern“, kotruž tsi druhe sćěhowachu, ruskim łódźam, tam čakacym. Hdyž bě „Hohenzollern“ zastała, pschijědźe w 10 hodźinach car Mikławsch z čołmom a postupi na němsku łódź. Kejžor Wilhelm joho pschi skhodźe powita. Monarchaj so tsi króć wokoscheschtaj. Po wopyće, kotryž poł hodźiny trajesche, poda so car zas na swoju łódź. Krótko na to kejžor Wilhelm cara na joho łódźi „Standart“ wopyta. Ruski minister Stolypin, kotrohož němski statny sekretaŕ swobodny knjez ze Schön wopyta, měјesche z tutym dlějschu rozmołwu. Z rěčow, kotrež kejžor Wilhelm a car Mikławsch pschi hosćinje 18. junija na němskej łódźi „Gneisenau“ měјeschtaj, bě spóznać, zo wobaj mócnarjej so prócujetaj, měr zdźeržeć.

— W Delnjej Bayerskej schlachtarjo straschnje zakhadźeja. W minjenym haprylu su tam 22 burskich kubłow zničili a rozschlachtowali. Cyła jich płaćizna wučinjesche 766000 hriwnow. Wot 1. januara hač do 30. hapryla su 56 kubłow za połtseća miliona pokupili a rozbili! — A potom hischće su swobodnomyslni, liberalni atd., kotsiž njepschestanu na to skoržić, zo so burstwu wschudźom polěkuje, a kotsiž so pschećiwo kóždomu dawkej na bursu wobaraja, za to pak na burstwo pschecy nowe dawki kłasć chcedźa.

Awstrija.

Kaž kóžde lěto, swjećesche so tež lětsa swjedźeń Božoho Ćěła we Wienje z błyschćom a krasu, kaž trasch nihdźe na cyłym swěće wjac nic. Na tutym wozjewjenju katholskeje wěry a pobožnosće so kejžorski dom nanajswjatočnischo wobdźěla. Lětsa krasny dźeń swjatočnosć hischće pozběhowasche. Njeličene tysacy ludźi so na pohnuwacym napohladźe zradowachu a natwarjachu. Rano w 6 hodź. počachu wozy jězdźić k wulkotnym wrotam swjatoho Schćěpanowoho doma. Najwyschschi zastojnicy Rakuskeje, ministerjo, magnatojo, wjeŕchojo, najwyschschi officirojo atd. hodźinu dołho pschijězdźowachu, wschitcy běchu najpyschnischu galu woblečeni. W 7 hodź. pschijědźechu tsi dwórske galawozy, kóždy ze schesćimi schěmlami. W nich pschiwjezechu so najwyschschi dwórscy zastojnicy; potom sćěhowachu wschitcy arcywójwodźa w schtyrjoch galawozach ze schesćimi konimi. Skónčnje pschijědźe wóz, do kotrohož bě 8 krasnych schěmlow zapschehnjenych. W nim sedźeschtaj kejžor Franc Józef a trónski nastupnik Franc Ferdinand, wobaj we wulkej uniformje. Swjećacy biskop Marschall a cyły kapitel kejžora pschi durjach powita, na čož bě ćah do cyrkwje a pontifikalna Boža mscha. Po njej so zarjadowa ćah z Božim Ćěłom. Njesměrny błyschć tychle pisanych uniformow wschěch dostojnikow so njehodźi wopisać. W ćahu kročachu wschitcy rycerjo Złotoho Jehnjeća (Goldenen Vließ), wschitcy ministerjo, najwyschschi dwórscy zastojnicy, póstancy, krajni marschalowje, pschedsydźa sejmow, měšćanosta ze swojimi tsjomi naměstnikami, generalojo atd. Najswjećische njesesche swjećacy biskop Marschall (kardinal Gruscha je ćežcy na woči skhorjeł). Njebjesa nad Najswjećischim njesechu najwyschschi zemjenjo: prync Lobkowic, prync Croy, prync Hohenlohe-Waldenburg, prync Thurn a Taxis, so wotměnjejcy z druhimi. Prěni za Najswjećischim kročesche kejžor Franc Józef w marschalskej uniformje z bantom najwyschschoho rjadu Marije Teresije, pschewodźany wot dweju zastupjerjow najwyschschich rakuskich rjadow, za nim Franc Ferdinand a druzy wójwodźa. Kejžor, hačrunjež 80 lět stary, cyły procession sobu dźěsche, kotryž bě hakle w 10 hodźinach zas w domje. Jedyn pschihladowaŕ wo nim pisa: „Nic złote błyschćate uniformy naschich hordych kavalirow, nic zynki fanfarow wozjewjachu tak nadobnosć tohole cyrkwinskoho swjedźenja, a rěčachu mócnje k wutrobje ludu: hdyž pak wuhlada, kak staruschki monarch, trochu pokhileny, tola kruće stupajo za Najswjećischim dźěsche a Najwyschschomu psched cyłym swětom ponižnje česć dawasche, dha drje kóždomu so wutroba zahori, a někotryžkuli drje je tutón nadobny wobraz bjezporočneje zmužitosće a ryzo-čisteje pobožnosće sebi hłuboko do wutroby założił.“

— Prync Ludwik z Bayerskeje je po swojim wopyće w Sakskej a Žitawskoho regimenta 15. a 16. junija tež Prahu wopytał. Z naměstnikom jědźesche na łódźi „Maria Valeria“ po Wołtawje niže Prahi hač do Podbaby a wobhlada sebi tamusche

kanalisacije. Wječor wobdźěleješche so na hościnje pola naměstnika. Nazajtra sebi wschelake žadnosće krasneje Prahi wobhlada. Z Prahi so prync na Morawu poda.

— Italski prawizniski fakultet so nětk najskerje we Terschću (Triest) založi a na zymu wotewri. Z tym so skónčnje Italianissimi Awstriskeje spokoja, kotryž su, wosebje w Innsbrucku, dotal wschelake hary a ropoty zawinowali.

Ruska.

Z Pětrohroda. Zasy je ruskim katholikam čežke pruhowanjo napołożene: arcybiskop Wnukowski, wo kotrymž je Posoł hižo wjacy króć pisał, je zemrěł. Njebohčički chcyše so na lěto na daloki puć do Sibiriskeje podać, zo by tamne katholske wosady wopytał, skhorje pak w měrcu čežcy na astma. Hačrunjež so khorosć polěpschowaše a so wschitcy na dospołne wotkhorjenjo nadźijachu, běše tola Bóh hinak wobzamknył, nadpad so wróći a započatk junija zemrě arcybiskop. Pětrohródski arcybiskop ma poprawom swoje sydło w Mohilewje w nawječornej Ruskej, kotraž je z časow Pólskoho kralestwa sem katholskoho wěrywuznaća, bydli pak jako prěni katholski biskop Ruskeje w Pětrohrodźe. Zemrěty měješe čežke stojnischco psched knježerstwom, kotrež napschećo katholikam sprawnoho zmyslenja njeznaje. Schtyri dołhe lěta běše wulka diöcesa bjez pastyrja, prjedy hač so Wnukowski powoła, nětko je po krótkim skutkowanju do wěcnosće wotwołany. Bóh dał, zo by so bórzy naslědnik postajił a prawy muž na wulcy wažne městno so stajił. Jako nadźijomnoho nowoho arcybiskopa mjenuja ruske nowiny biskopa Symona, kotryž w tu khwilu w Romje bydli.

Bołharska.

Bołharske hospodarske towarstwo měješe mysle, lětsa sebi do Prahi do wustajeńcy na ratarski tydźeń dojěć. Ale njebu z toho ničo. Za to wuběrže sebi do Pesčće na mjezynarodnu mlocnu a skótnu wustajeńcu. Ducy po puću zastanu w Běłohrodźe. To je druhi króć, zo bołharscy ratarjo zhromadnje Serbisku wopytuja. Z cyła je wschudže w bołharskim rólnistwje postup widźeć. Bjeze wschoho powučenja a pohonjowanja počinaja bołharscy ratarjo z nastrojami (maschinami) dźěłać. Njedźiwajcy na to, zo bě loni za ratarjow khude lěto, kupowachu tola bołharscy hospodarjo nadobnje nastroje.

Wšelčizny.

* Swědomity Jank. Mać so domoj wróćiwši: „Na, Janko, sy dha tež prawje pěkny był?“ — Jank: „... Luba maćeńka, ja sym jeno kus wot mjedu likał, kiž na polcach stoji — ale ja sym potom hnydom šoł so do kućika stupić a sym so hańbował.“

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 550. 552. z z Khrósćic: Handrij Wićaz, Hana Wjacsławkowa; 551. Hana Zyndźina z Lejna; 553. Pětr Rjeda z Kukowa; 554. administrator P. Romuald Domaška z Różanta; 555. 556. ze Šunowa: Mikławš Kral, Michał Bräuer; 557. Michał Frenel z Ralbic; 558.—560. z Nowoslic: Hana Bjenšowa, Michał Domaška, Michał Glawš; 561. Jakub Čornak z Koslowa.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Admin. P. Romuald Domaška z Różanta 1 hr. 40 pj.

Za cyrkej w Zdźeri: Njemjenowana z Budyšina 50 hr., njemjenowana w Budyšinje 10 hr., Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej we Wulkim Šunowje: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej we Werdawje: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej w Aue: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej w Döbelnje: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Listarnja redakcije a administracije: J. w L.: Měj wulki dźak a pisaj dale! Trjebam wjele. Sym nětkle tu sam. Dźensa njemóžachmy wjacy podać, ale za tydźeń cyle wěsće. Potom pak budźemy so też kupać.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Hańža, Mikławša Krawćika, pohonča w Budyšinje, dź. — Marija, Jurija Bräuera, dźěłaćerja w Budyšinje, dź. — Hańža, Handrija Bramla, skałarja w Smilnej, dź.

Wěrowanaj: Józef Hänsel, skałař w Zemicach, z Mariannu Krafcikec, hospozu w Zemicach.

Zemrěł: 20. junija: Rudolf Rychtař, kowař w kopmiku w Budyšinje, 61 l. 10 m. 16 dn.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 19. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 24. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	27	22	10	22	95
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	80	15	—	14	8	14	88
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	13	—	13	50
Rožka, nowa	9	25	9	38	8	80	9	30
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	10	—
Wows	10	30	10	50	10	—	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	20	4	50	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	33	—	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	67	4	—	—	—	4	66
Prosata 930 (w Kamjencu 351) jene	14	—	29	—	15	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	70	2	20	2	50
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,75, Ržane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 7,—, Ržany gris 7,57.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 21. junija 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	26—42 hr.,	rězna waha	58—78 hr.
2. Byki,	„ „ „	„	29—40 „		61—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	25—40 „		48—73 „
4. Ćelata,	„ „ „	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„ „ „	„	47—54 „		62—69 „

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumětšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Jedyn 10 HP płunowy-bencinowy-bencolowy motor, system Deutz
„ 6 HP bencinowy-bencolowy motor, „ Hille
„ 6 HP „ „ „ „ Grob
„ 3 HP „ „ „ „ Benz
„ 2 HP „ „ „ „ Hille
„ 8 HP připrawa ze srěbacym płunom, „ Hille

kotrež motory je firma za wotpłaćenjo přijała, wumjeniwši je na wjetše motory, předa po tunjej płaćiznje

Budyšska twornja motorow:
B. Brückner w Budyšinje. [127

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom sunjewjaz. napředań po 60 pj. pola pokładnika.

Kosy

z rukowanjom a bjez njoho,
kosowe prudła — kosowe rynki — brusy
synowe widły
kupujeće najlěpje a najtuńšo pola

Augusta Hajny

předawarnja železnych tworow
120] w **Budyšinje**
12 kamjeńtna droha 12.
Rěču serbski. Rěču serbski.

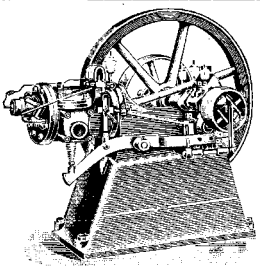

Budyšska twornja motorow
B. Brückner

w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze sřěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wučahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pučowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

Za lětni čas

poručam swojim česćenym woteběrarkam
nowe dóndźene:

swjedźeńske fale a rubiška

w krasnych družinach a barbach,

muslinowe fale

w najnowšich turkowskich mustrach,
potom njewšědny wubjerk

čornych tkaninow

k **suknjam, falam, jakam, rubiškam**
čiste kaž mustrowane.

Alphons Schauseil

w Budyšinje. [107

Hermann Gläsel

w **Budyšinje**
Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje.
94] poruča swój wulki skład

porcelinowych a kamjeninowych tworow

w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.
Majolika a pyšne wěcy,
skleńčane twory, prasowane a točene.
Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k sléborným kwasam.
dospołne kwasne wuhotowanja.

Wólbna zhromadźizna w Njeswačidle.

Njedźelu 27. junija t. l. popołdnju w 4 hodźinach
we Weberec hosćencu w Njeswačidle
dotalny zastupjeŕ 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa,

knjez kubleŕ Michał Kokla z Khrósćic,

wolerjam rozprawu wo swojim skutkowanju w sejmje poda.
Wšitcy wolerjo so na zhromadźiznu přeprošuja.

123] **Wjesne wólbne towaŕstwo.**

Wulke

inventurske wupředawanjo.

Zo bych swojim česćenym wotebĕrarjam jónu wurjadnje dobytknu **kupowansku składnosć** poskićił, předawam wulku dźĕlbu

žonjaceje a mužaceje drasty

po kóždej nĕkak so hodźacej płaćiznje.
Njech tohodla nichtó njeskomdźi, tute

wurjadne poskićenjo

po potrĕbnosći najlĕpje wužić.

Čorne žónske žakety, krótke a dołhe, hižo po 4 hr.,
pisane žónske žakety we wšitkich barbach a dołhosćach, cyle po nowej módźe,
žonjace paletoty, z čornoho płatna a tkaniny,
žonjace přeprošne mantle, krasnych mustrow, hižo po 4 hr.

Wulka dźĕlba mužacoho woblečenja,

kotrež sym zwjetša sam zhotowił, najlĕpje dźeržace stofy, za spodźiwnje tuni pjenjez.

Woblečenja za **pacholow** a **hólcow,** wosebje rjane

dźĕćace woblečenja

za cyle wurjadnje poniženu płaćiznu.

Tute wurjadne poskićenjo płaći tež za wšitku zymsku drastu.

Poručam tohodla hišće raz, tute wurjadnje dobre poskićenjo najlĕpje wužić.

Drasta zhotowja so tež po mĕrje, z połnym rukowanjom za wosobne sedźenjo a najlĕpše zešićo.

Najtuńše płaćizny! **Kruće sprawne posłuženjo!**

Otto Preuss

[126

(mĕjićel: **Karl König**)

Žitna droha 4. **w Budyšinje.** **Žitna droha 4.**

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźĕłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšĕch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rĕčimoj tež serbsku. [5

Lubi Serbja, spominajće při wšĕch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „Serbski Dom“ w Budyšinje.

Jednota - towaŕstwo - kath. Serbow w Drježdźanach

zmĕje njedźelu **27. junija** **wulĕt** do **Rockau.**
Wotjězd z parnikom w **2 hodź. wot terasowoho brjoha** (Terassenufer). Kotřiž chcedźa pozdźišo wotjěć, móža z elektriskej hač do Niederpoyritz jěć. Wšitke sobustawy so wutrobnje přeprošuja. Hosćo budźa nam jara witani.

122] **Předsydstwo.**

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowaŕnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokorčak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokorčak 307.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik

we wšĕch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Jara derje zdźeržane

křidło (Flügel)

za šulerjow abo tež za **rejwansku łubju** so přihodźace, je jara tunjo **na předań.** — Hdźe, je zhonić w expediciji »Kath. Posoła«. [118

Jednota tow. kath. Serbow w Budyšinje

zmĕje **jutře njedźelu 27. junija** wulĕt na **klóštrsku horu.** **Wotjědźe** so 3^{44} pop. z Budyšina hač do **Žićinka.** Štóž sobupojědźe, chcył z najmjeńša $^1/_2$4 na dwórnišću być. [109

»Serbosław«

towaŕstwo za kath. Serbow w Khrósćicach a wokolinu

zmĕje na **Pětra a Pawoła** wječor w **7** hodź. **měsačnu zhromadźiznu.** Knj. gymn. wučeŕ **J. Bryl** w Moskwje je nam **přednošk wo Ruskej** přilubił. Přińdźće wšitcy!

Wutrobnje přeprošuje

125] **předsydstwo.**

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkaŕ

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.

K rĕčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

So wróćiwši wot pokhowanja našoho luboho mandźelskoho a nana

Mikławša Haidana,

kublerja we Wotrowje,

wuprajam z tutym

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

wšitkim tym, kotřiž su nam a našomu drohomu zemrĕtomu w joho khorosći, při smjerći a pohrjebanju na tak wšelakore wašnjo lubosć a dźĕlbraco wopokazali, na pustym wječorje joho posledni króć wopytali, joho bohaće k rowu přewodźeli a ze swojimi pobožnymi paćerjemi jomu pomoc a położenjo, nam pak tróšt, nadźiju a dowĕru přihotowali.

Wotrow, 12. junija 1909.

Hana zwud. **Haidanowa**
w mjenje druhich zawostajenych.

124]

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisóčłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 27. | Budyšin, 3. julija 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Hłowne Cyrkwje.

(Pokročowanjo.)

3. Njedaloko cyrkwje swjatoho Jana je cyrkej „swjatoho Křiża w Jeruzalemje“ (Santa Croce in Gerusalemme). Tuta cyrkej je česćowna jeje wulkeje staroby dla a mnohich wosobnych reliquijow, tudy zapołożenych. Mje tuta cyrkej też tohodla hišće zajimaše jako susoda našoho „klóštra“, dokelž tu mniša z cisterciskoho rjadu swjatnicu stražuja, cyle tak zdrasćeni kaž naši, jenož zo běchu w nizkich črijach a w běłych nohajcach, štož so mi lubješe, dokelž k běłej sutanje derje stoješe.

Myslička, Jeruzalem tak rjec do wěčnoho Roma sobu zaměsćić, najwjetši a najswjećiši pokład Jeruzalemski do Roma přenjesć dać, pokhadźa wot wuznamneje žony 4. lětstotka, swjateje Heleny. Wona přinjese swjaty kříž a druhe reliquije wot Jězusowoho swjatoho ćerpjenja z Jeruzalema do Roma a też zemju z Kalvariskeje hory. Město, hdyž wona tute pokłady zapołoži, pomjenowa so Jeruzalem, a Konstantin Wulki natwari tu cyrkej. Něhdy bě wokolnosć cyrkwje S. Croce wožiwjena, nětko pak dołho hižo šěroke naměsto kaž puste, cyle wosyroćene leži. Mi so to spodobaše, tuta swjata čišina na tom měsće! Běše mi, jako bychu stawizny cyrkwje runja njewidźomnomu duchej tute murje stražowałe, jako bychu stare mjena wožiwjałe: kaž Kaifas, Pilatus, „křižuj joho!“ A hladaš-li dale, widźiš rjany wěnc Sabinskich horow runja majestotnomu diademej tutu cyrkej krónować.

A kak swjate začišće dobywaja so ći do wutroby, hdyž postupuješ do spódnjeje cyrkwje! To su hišće zakładne murje prěnjotnoho twara, a to je zemja, z Golgothy sem přenjesena. Bě tu runje Boža mša a cyrkej z dźěćimi napjelnjena, hdyž njedźelu dopołdnja tu pobych.

Tuta khutna wokolina njeżada sebi druhich stražnikow, hač mnichow w česćownym zdrasćenju. Započatk tutoho rjadu, wot swjatoho Roberta założenoho, wjedźe nas do 11. lětstotka a do Francozskeje. Maćerny klóštr bě Cisterc (Citeaux) pola Dijona, z wotkelž so spěšnje a z młódnej mocu běli mniša po Europje rozmnožachu, wosebje, hdyž bě swjaty Bernard do tutoho rjadu zastupił, kiž so jako druhi założeŕ a wótc tutoho rjadu česći. Lědma bě žadyn druhi rjad tak nahladny, tak bohaty a z tak mócnym wliwom na swój čas kaž tutón. W času swojoho kćěwa ličeše 2000 mužskich a 6000 žónskich klóštrow. W 13. lětstotku stojachu mniša na wjeršku mocy a kćěwa, a kruty porjad, žiwjenjo w duchu założerja, starosćiwe pěstowanjo wědomosće a plahowanjo zemje bě jich móc a khwalba. Spisaćel tutoho časa mjenuje jich: swětło na horje, wobdźiwanjo człowjekow a radosć jandźelow. Tak liča tući mniša so sobu k najwjetšim dobroćelam Europy a Němskeje.

Reformacija w 16. lětstotku a säkularisacija (powšitkowne wurubjenjo a zběhnjenjo klóštrow přez mócnarstwa a krajne zakonje) w započatku 19. lětstotka běštaj smjertnaj jandźelaj za tak kćějacy rjad. Naš čas je na nich skoro cyle pozabył. Tola dźensa hišće přećeljo cyrkwinskoho wumjelstwa a tajcy, kotrychž wóčko njeje přez nowočasne błudne pismowstwo hišće cyle začěmnjene za žohnowane skutkowanjo katholskeje cyrkwje w srjedźnym wěku, z wosebitej lubosću wopytuja runje cisterciske klóštry, pak zběhnjene, zo bychu so wokřewjeli na wóni stareje pobožnosće a wučenosće, postupowaceje ze zawrjenych knihownjow, celow a cyrkwjow, pak zo jich wjedźe mócny zajim za wopytowanjom klóštrow z tak sławnym mjenom.

Młody přećelny pater, z kotrymž so „někak“ rozmołwjach a jomu powědach, zo w mojej wosadźe doma też klóštr z jich rjadu wobstoji, mi pokaza swjate reliquije: wulki kruch swjatoho kříża, dwaj ćernjej z krony Zbóžnika, jedyn hózdź z kříża, kósć z porsta swjatoho Domaša a taflu z kříża z hebrejskim, grekskim a łaćonskim napismom (poslednišej po hebrejskim wašnju wot prawicy k lěwicy pisanej). Tute reliquije su za škleńcu zasadźene a dawaja so wot duchownoho k wokošenju.

Tuž so rozžohnujmy wot tak lubeje cyrkwje a jeje wokolnosće, zdobnje mjenowaneje: „Rjana pusćina Romska.“

4. Šesta hłowna cyrkej je San Lorenco fuori le mura, cyrkej swjatoho Ławrjenca z wonka (měsćanskich) murjow. Što joho njeznaje, zmužitoho a rjekowskoho diakona a martrarja swjatoho Ławrjenca? Před cyrkwju stoji na šěsć zastarskich stołpach wotpočowaca předcyrkej, kotraž je też, kaž cyła cyrkej, z rjanymi freskami debjena. Hewak je wokolnosć cyrkwje wosamoćena a khutne cypresy maja tu čestnu stražu při rowomaj tudy pokhowaneju wuznamneju Swjateju, swjatoho Ławrjenca a swjatoho Šćěpana. Ćělo swjatoho Šćěpana bu w 5. lětstotku při Jeruzalemje namakane, do Konstantinopla a pozdźišo do Roma přenjesene a zdobnje při rowje swjatoho Ławrjenca pokhowane. Za lěsycami khowa so tu marmorowa tafla, městno, na kotrymž je swjatoho Ławrjencowy rožeń stał.

Napřećo rowej Swjateju je sebi bamž Pius IX., kotryž je telko za tule cyrkej dokonjał, swój posledni wotpočink wuzwolił. Joho pokorne, jednore wašnjo, kotrež joho w žiwjenju tak wuznamnjeneše, je tu pokazał z tym, zo chcyše w tej cyrkwi pokhowany być. Pozdźišo bu joho pohrjebne městno přez dary z cyłoho swěta bohaće a krasnje wudebjene, a te wulkotne mosaikowe wobrazy je hakle loni w oktobru zemrěty professor Ludwik Seitz w naćisku zhotowił.

Italske cyrkwje so wot našich w něčimžkuliž rozeznawaja. Ławki w italskich cyrkwjach njejsu, abo jenož z rědka, za to leži při zadnich durjach hromada nakopjenych witkowych stólčkow. Štóž chce so synyć,

sebi tam jedyn wozmje a dźe z nim, hdźež so jomu najlěpje lubi. Chce-li so poklaknyć, wobroći stólčk, poklaknje so na sydło a zeprje rucy na wobłoženjo. Durje su z wjetša wotewrjene, ale z ćežkim kožanym zaměškom zapowisnjene, zo njeby horcota so tak jara do cyrkwje dobywała. Časniki na wěžach njebija při štwórće-biću jenož štwórće, ale tež přecy cyłu prjedawšu hodźinu sobu.

Pódla cyrkwje swjatoho Ławrjenca je romski kěrchow, Campo Santo. Italske kěrchowy so wot našich domjacych jara rozeznawaja. Pak so zemrětym w Italskej stajeja hobrske pomniki, pak małe čisłowane taflički, na kamjeńtnej hórcy stojicy, připowěduja, zo tu čaka zemrěty na zbóžne horjestaćo z mortwych. Wšo pak předuje nam khutnu mysl smjerće. Róže a kwětki na rowach, ćim mjenje różowe zahrody, kaž na našich měsćanskich kěrchowach, tam njeznaja. Haj samo druhdy khutny raz smjerće so nam na spodźiwne wašnjo předstaja, kaž w tamnym rowniščU kapucinskeje cyrkwički. Cyłe rowniščo je „wupyšene“ wot deleka hač horje z kosćemi prjedawšich mnichow z jich rjadu. Z rjapow, rjebłow a z druhich kosći zestajane człowjeske ćěła, kaž so nam smjerć wobrazuje, spodźiwnje na nas spohladuja. Zemrěći su woblečeni swój „klóštrski habit a kapucu. Zeskhnyta koža hišće na hłowje wisa. We wobliču ma koža dźěry a zemrěty z přez hłowu sćehnjeneje kapucy tak hrózbnje spohladuje, jako chcył prajić: Dźensa mi, jutře tebi! Njech so tajke počesćowanjo zemrětych jako zatrach za žiwych lubi komuž chce, mi nic.

7. Nam zbywa hišće krótki wopyt poslednjeje hłowneje cyrkwje (swjateju 5. Pětra a 6. Pawoła — po prawom 1. a 2. — smy prjedy hižo wopytali): Santa Maria Maggiore w susodstwje naju hospody. Rěka „Marija wjetša“ k rozeznawanju wot mnohich mjeńšich Maćeri Božej poswjećenych cyrkwjow. Přetož ze 400 cyrkwjow, kotrež Rom ma, je jich na 300 swjatej Mariji poswjećenych. Hewak ma Rom poměrnje mało dopomnjeńkow na najzbóžnišu knježnu. Ju zastupujetej tam jenož spodźiwnej swjećoći, a to prěnjotne swjećo „Maćerje wobstajnoje pomocy“ w cyrkwi swjatoho Alfonsa, kotrež je same prajiło, zo chce na tutym městnje wostać, a swjećo swjateje Marije z Jězus-dźěćatkom w „Maria Maggiore“, kotrež je swjaty Lukaš wobrazował. Tuta cyrkej rěka tež Basilika Liberiana abo Maria ad nives (k sněham), dokelž bu prěni króć pod bamžom Liberiom po spodźiwnym dźeću, kotrež měješe wón z dobom z wosobnym měsćanom Janom, na tym samym městnje natwarjena, hdźež rano po tamnym sonje (5. augusta) spodźiwnje sněh namakachu.

Dołha je cyrkej 132 kročeli a ma tři łódźe. W jenej z kapalow (cappella del Presepe) khowa so pjeć deskow ze žłobja Jězus-dźěćatka. Wone so hody wustajeja.

Kóždy wječor so při tutej cyrkwi ze zwónčkom zwoni po starym wotkazanju, kotrež je w „kampagni“ so zabłudźiwši putnik postajił, dokelž bě wusłyšawši zwonjenjo tuteje cyrkwje zasy na prawy puć pokazany był.

Nadrobniše wopisanjo cyrkwje, kotraž ma jara wjele zajimawoho, dyrbju spušćić. Tuž podajmy so domoj k wječeri.

Tam so zeznachmy z Amerikanom, kiž bě ze swojej swójbu, 7 wosobow, do Roma přijěł z Ameriki. Bě z nimi wjacy měsacow na pućowanju, we Francozskej, Španiskej atd. Bě to jednory cěsla, nad Rhynom rodźeny, kiž je w Americy zbohatnył, dokelž hewak njeby mohł měsacy dołho sebi kóždy dźeń 200 hr. wudawkow za swojich popřeć. Bě jednory, wjesoły mužik, tołsty kulowaty, bjez brody, stajnje so smějo — hotowy Amerikan. Pić so jomu stajnje chcyše — wbohomu — tuž bě bórzy wustudował, hdźe je w Romje dobre wino a dobre piwo. Wo dobrym piwje runje telko rěčeć njechamy. Na naměšće swjatoho Pětra před wočomaj swjatoho wótca sym je spytał. Bě jara drohe, a najlěpše też njebě. Radšo sym nimo wina, hdyž so pót ze mnje liješe a nozy dale njechaštej, sebi kupił blešku „selters“-wody ze šklenčku „Vermouth“, štož łačnosći wotpomha. To běch sebi na jednorych ludźoch wothladał.

Kóždy druhi putnik do Roma a po Italskej pućowacy popřeje sebi w tajkej horcoće, jeli w tutych měsacach tam z cyła sebi dojědźe, připołdnju mału „siestu“, to rěka, wón to dokonja, štož naši ludźo za kachlemi. Mój sebi z towaršom to ženje popřeć njemóžachmoj; pak čakaše na naju wšědny „brevir“, pak wostudła a mjerzata korrespondenca do domizny znatym. To wšěm tu so wuspowědam: rady pisał njejsym, a je to też było — prěni a posledni króć. —

(Přichodnje dale.)

Kupajće so.

Słónčnje nastawa nam doba pschihódna za kupjele — za kupanje. Smy so lětsa načakali. Spochi bě zymne, jěre wjedro. Z cyła so zda, kaž bychmy so lětsa wo měsac zamylili, zapozdźeli. Čohož smy hewak we wulkim a małym rózhu swědomi, toho so dočakachmy w měrcu, haprył bě bóle na měrc, měja zasy skerje na haprył motana. Hakle junij posłica nam to, schtož bě nam měja dołžna. W meji sym hischće wjacy hač jónu we jstwje tepił, dokelž mje nozy wozybaschtej.

W tajkim njelubosnym času so nikomu do wody njecha. Wschitcy njejsmy tajcy krući ludźo, kaž rusey wjesnjenjo, kotrež so pječa też w zymje w rěcy kupaja wurubawschi sebi wutwor do lodu. Z najmjeńscha to knjez wučeŕ Sommer wobkruća, a dokelž je w Ruskej pućowak, wěrju jomu. Pschečo měř też hwizdać? Znaju drje ludźi, kotrež na pućowanju dźiwy widźa, wěcki nazhonjeja, kotrež bychu so wubjernje za „Fliegende Blätter“ hodźake, pola kotrychž pak sebi ženje prawje wěsty njejsy, hač tute spodźiwne podawki prjedy na papjerje njestojachu, hač so na pućowanju zjewichu; tola njeje muž tohole kalibra, a tuž žno móżeschi so na joho słowo spuschćeć: Rusowje so w lodźe kupaja. Teč pola nas sebi to druhdy schtó wumyslí. Ludźo njechychu tola joho kedźbu měli, hdy by ničo wurjadnoho — byrnjež njerozomnoho njezworak. Wěm čłowjeka, kotryž je so lěta dołho po naspomnjenym ruskim waschnju kupał. Po zdaću jomu to też tyjesche. Dožiwi pak jenož 35 lět. Wumrě schorjewschi na mozhy. Njeběchu trasch joho lodźane kupjele toho wina? Najsprawnischi čas za kupanje je a wostanje lěco, hdyž ma woda swoje wěste stopjenja čopkoty, hdyž so we wodźe wotschewisch a njedyrkotasch. A tón čas nětko je — tuž nakhwatajmy, čohož smy pschez dołhu zymu parowali.

Woda ma na čłowjeske ćěło wulki wliw — spodźiwnu móc. Njejsmy drje runjewon wódne stworjenja. Woda njeje nasch stajny wischědny žiwjoł. Nasch statok je a wostanje ta kruta zemja, kotraž nas žiwi, naschich wótcow kosće kryje. Ale wuwjazani, pschikowani spochi k zemi njejsmy. Smy dospołnischi dyžli druhe stworjenja — a tuž też trajemy z najmjeńscha na khwilu w žiwjenju, nam hewak njezwučenym. Ryba slaka na pěsku — my so wotschewimy w kupjeli. Hlejće na dźěći! Hdźež jeno je hrjebička, rěčka, brodźa w njej hółčata z wuwornjenymi hač do kolen tholowami, hołčata z wuwjazanymi, wuzběhanymi sukničkami. Kajke to wjesełe za tón drobny ludźik, we wodźe pancać, hańenja twarić, mkynčki stajeć. Woda čłowjeka k sebi wabi. Schtótežto by sebi rad njewupkunył na čołmiku do jězora, po haće. Tohodla su sebi też ludźo we wschěch časach wodu ważili, nad wodu, nad rěkami, nad jězorami, pschi žórkach, nad morjom so zasydlowali a ze zastarska so hižo kupali. Pola židow žadasche sebi zakoń, zo so ludźo často myjachu, kupachu. Hdyžkuli měješe židowski měschnik słužbu we swjatnicy nastupić, wukupa so psched tym. Schtóž bě so ćěła dótknył abo wusadnoho, dyrbjesche do kupjele. Farizejowje hrěšachu so na wučownikow, zo so za blido sydaju njewukupawschi so. Khrystus sam spomina na kupanje prajo za poslednjej wječerju Pětrej: „Schtóž je wumyty (wukupany) njepotrjebuje ničo, hač zo by nozy wumył, a je wschitkón čisty.“ Nawoženja a njewjesta dyrbjeschtaj so wukupać, prjedy

hač k wěrowanju dźěschtaj. Dokelž židowska žona mało hdy z domu wuńdźe, khodźesche so do hata we swojej zahrodze kupać. Pschi tajkej sčkadnosći nadpadžeschtaj wonaj złóstnikaj čistotnu Susanu, zo byschtaj ju do hrěcha zawjedłoj. Muže pak wopytowachu zjawne kupjele. Herodes da w tajkej kupjeli mrodobo wyschschoho měschnika Aristobula z lesću zatepić, bojo so wo swój trón, dokelž bě Aristobul z Davidowoho kralowskoho splahu, z kotrohož mějesche kral — mesias — israelskoho ludu wuńć. Sławne židowske kupjele běchu nad Galilejskim morju. Čopke kupjele běchu w měsće Tiberias (45° Cels.), horce schwablowe kupjele w Engaddi nad Mortwym Morjom (35° Cels.) a w Gadara, hdyž je dźensa hischće 10 horcych kužołkow z warjacej wodu. 3 biblisich stawizнow znajemy hataj Siloah a Bethesda, do kotrohoż z časami jandźel zestupi a wodu spohiba; a schtóž potom prěni do žołmjaceje wody stupi, wotthorje, schtóžkuli jomu też bě. Samo mórske kupjele hižo žida znajachu a sebi ważachu.

Podobnje bě pola starych Grekow. Hižo za časy prastaroho grekskoho basnika Homera bě waschnjo, zo hosćom a cuzbnikam, w domje pschebywacym, čopke kupjele poskićowachu. Ženje so starodawny Grek za blido njeležny (njesedźachu — ležachu za wobjedom), khiba zo bě so prjedy wukupał. Kóždy mějesche swoju kupjel w domje. Też prjedy hač woprowachu abo kwas hotowachu, so stajnje kupachu. Runje tak wuživachu horce kupjele k strowjenju a lěkowanju.

Wulkotne kupjele twarjachu stari Romjenjo wosebje w dobje kejžorow Nerona, Wespasiana, Tita, Trajana, Caraculla a Diokleciana. W Romje samym bě tehdom na 800 kupjelow.

Wulcy ważene su kupjele pola wschěch islamitiskich ludow, kotrež muhamedansku wěru wuznaja. Najwjetscha Mohamedowa zasłužba drje je, zo swojich ludźi čistotu nawučzi poručiwschi, zo ma so kóždy mosłem (wuznawać joho wěry) wjacy króć za dźeń kupać.

W Němskej, Francozskej a Jendźelskej nastawachu zjawne kupjele hakle po tschižnych čahach do swjatoho kraja. Putnicy wot tam so wróćiwschi rozschěrjachu waschnja narańschich ludow we swojej domiznje. Skónčnje dóńdźe k tomu, zo mějesche kóždy měšćan — haj samo kóždy zamožnischi hospodar na kraju swoju kupjel doma. Wosebje w časach, hdyž so też w Europe wusad rozschěrjesche, rosćechu kupjele kaž hriby ze zemje. Po něčim pak poča so w tajkich kupjelach njehorne živjenjo zahnězdźić. Tuž hižo w spočatku 17. lětstotka wyschnoše pschećiwo njehornoćam wustupowachu, też nětkóžeźkuliž kupjele zahanjachu, tak zo ludźo po něčim wotwukmychu, so kupać. Hakle w 19. lětstotku nastawachu z nowa zjawne kupjele, a kupanjo bu zasy powschitkowne waschnjo. Bohužel pak nětkóžeźkuliž, wosebje też mjez wjesnym ludom, hischće wěste pschesudki pschećiwo kupanju knjeza. Ze sasskeje provincy, kotraž do Bramborskeje słuscha, wěrny lékař pische: Budźe nětkóže tši njedźele, zo mějach na kraju wonka jětra schćěpić. Kaž je to waschnjo mjez ludom, napraschowachu so maćerje a też druzy ludźo wo lékarsku radu. Pschichladawschi wěstu žonu poručich, zo maja ju do khorownje dowjeźe. Lědma bě so mi słowo „khorownja" wusunyło, bě z črjódki tu zhromadźenych žonow hłós słyscheć: „Do khorownje njepóńdźesch —, tam dźěn ludźi kupaja." Hač też tajke nahlady mjez Serbami nětkóžeźkuliž njeknježa? — Dźiwna wěc; dźěćo dźeń wote dnja kupamy — smy pscheswědčeni, zo to dźěśu tyje. Hdyž pak dźěćo wotrosće, myje sebi jeno hischće rucy a nozy, mjezwoćo a schiju; druhe dźěle čěła pak čas živjenja wjacy njewomačaja, khiba zo so Bóh luby Knjez smili a nas sam wukupa dawschi nam pschemoknyć hač do kože. A tola měnju, zo by so burśi lud, kotryż ma w tajkim poće swój wschědny Boži khleb jěść, po swjatoku čerstwa kupjel woprawdźita dobrota, wotschewjenjo była. A kelko khorosćow bychmy so zminyli, kak bychmy swoje čěło skrućili, kelko pjenjez za krjepki a lěkarja bychmy sebi zalutowali, hdy bychmy so porjadnje a rozomnje kupali.

Prěnja wěc, na kotruž masch pschi kupanju dźiwać, je městno, hdźež masch myśle so kupać. Kupańnja njech njeleži pschewysoko a nic na wotewrjenym městnje, kotrež je wětrej wustajene; nawopak wschak njesmě być na pschejara zanjesenym zapadnym městnje. Jeli kupjel pschewysoko, a k tomu ze wschěch stron wotewrjena, so z lohka zazymnisch, w zapadnych kutach, hdźež słónco mało hdy zaswěći, je woda bahnojita, zhnika, pokna nakažliwych wuparow. Najsprawnischa kupjel by hat być, do kotrohoż a z kotrohoż spochi woda čeće a kotryž je wobrošćeny z kečkami a wot poknocy a ranja z lěsom wobdaty. Wsěch wody ma na kóždy pad słónčnym pruham pschistupny być, z dobom pak dyrbiśch w kupjeli tež schkitany być psched žahnymi słónčnymi pruhami. Wožiwjaca móc słónčnoho swětła a čopkoty a z dobom mily khłódk činja, zo će kupjel woprawdźe wočerstwi a wotschewi.

Hdźe masch so kupać? W haće abo w rěcy? Hdźeż ujeje mózno, w rěcy so wukupać, dyrbiśch so wězo z hatom spokojić, jeno zo woda w haće spochi njestoji — a tak njehnije a zo njestrowych wuparow nima. Kupjel w rěcy, z cyła čećacej wodźe, wězo wjele bóle wočerstwuje a žołmy na čěło narażejcy čuwy mócnje posylnjuja. Dokelž pak su rěčne kupjele skoro pschecy khětro zymne, njemóžesch je kóždomu radźić. Woda w rěkach je z rědka hdy čoplischa hač 20° Cels., a to je za najwjacy ludźi khětro mało.

Kak čopka ma kupjel być, hodźi so z čežka prajić. Wjele zaleži na tym, hač człowjek pkowa abo z najmjenschcha we wodźe so mócnje hiba — a to měr kóždy činić — abo hač we wodźe jenož změrom stoji. Stojo we wodźe budźesch wězo pschi 20° Cels. ze zubami klepotać, pkowajo budźe ći woda nimale pschećopka. Powschitkownje drje smě so rjec, zo je za strowych ludźi kupjel z 18—20° Cels. čopkoty runje prawa — a pod hołym njebjom změje wězo tajka kupjel swój wužitk; wožiwi, wočerstwi, posylni čuwy a cyłe čěło.

Ducy do kupjele njeleć, dźi swój stup, ženje njeskoč do wody, hdyž sy po čěle abo po duschi rozhorjeny, hewak by će mohła snadno Boża ručka zajeć. Do wody stupajo womačaj sebi z wodu wutrobnjo a hłowu — a potom so ruče podmuć. Najlěpje, hdyž człowjek z brjoha abo ze skakanc khroble do wody skoči. We wodźe so hibaj, schtož zamóžesch, ale njewostań w kupjeli pschez ¼ hodź. Potom ruče won z wody, nětkóžе za ćichim čěło wususchić, a jeli ći zyma, spěschnje so pschekhodźować, donić so njezhrěješch, to su hkowne zasady, kotrež masch wobkedźbować. Po khwili něschto pojěź — wubjernje ći jeskodźi —, z pokrym žokdkom pak ženje do kupjele njeleź. Też w kupjeli njeje khmanje, jěść. Po kupjeli so na słónco lehnyć, donić mokre čěło njewususchnje, móže wostudźe — druhdy samo schkódne sčežki měć. Schtóž rozomnje kupjele wužiwa, so najlěpje za swoju strowotu stara.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Dołho dosć běchmy so přihotowali a skónčnje mózachmy sebi z našej Budyšskej „Jednotu" minjenu njedźelu na klóštrsku horu wulećeć. Njedźelu 13. junija běše naš wulět do wody padnył, a nětko skoro wjele hinak njebě. Mróčeše so a kapaše cyłe dopołdnjo kaž popołdnjo. Mróčele pak běchu swětłe a čeńke; tuž so njebojachmy, a wokoło štyrcyćo drje běchmy, kotříž sebi wulećachmy, a wječor so žadyn z nas njemjerzaše, zo je sobu był, dokelž wot deščika ničo cyłe njebě, a my mějachmy zabawy dosć. Hakle hdyž do Budyšina wróćo přijědźechmy, so deščik poča leć. — Přichodna měsačna zhromadźizna budźe druhu njedźelu julija popołdnju w 4 hodź. w rjanej sali „Maćičnoho Domu", hdźež budźe najprjedy přednošk a potom pónźdźemy sebi

„serbski musej“ wobhladać. Přińdźće wšitcy. Knjez kofejownik Heinca tam jara dobry kofej a kakao wari, a dobre tykancy wězo budźe nam też poskićeć.

Z Njeswačidła. Rańcha wjes započina bóle a bóle zajimawa być. Hižo druhi raz wotmě so tu wólbna bitwa, a to minjenu njedźelu, hdyž knjez Kokla wo dźěławosći zańdźenoho sejma rěčeše. Nimo wulkeje syły pschiwisnikow bě so tež črjóda njepschećelow naběžała, kotraž pschezroschenjo wjesnoho wólbnoho towarstwa sćěhowaše. Zawěsće kóždy so zwjesели, hdyž tam knjeza najeńka Brühla ze swojim „stabom“ wuhlada. Najspodźiwnischu rólu pschi tym znaty hoscenčar Mučink z Holeschowa hraje. Joho najskerje dawno khodojta tołka, zo dyrbi hižo „24 lět po katholskich huslach rejwać“, — po dobru serbsku — chce z tym Serbow dla wěrywuznaća schěpić. Tam a sem drje tajki skupu wowcku namaka, kotraž so da z tym zamylić. Wjetschina tola strowy rozomk wobkhowa a parolu džerži: W 5. wjesnym wólbnym wokrjesu podpjeraja **katholscy evangelskoho Serba** a we 8. wokrjesu **evangelscy katholskoho Serba.** Tutón zwjazk je so hižo lětdźesatki k dobromu serbskoho luda wobkručił. A čoho dla njedyrbjeli 250000 katholikow Sakskeje też jenoho zastupjerja w druhej komorje sejma měć? Njezmjeslíwe duchi to njećerpja. Nětko dyrbi hinak być. A k tomu sebi wuzwola kóždy raz jenoho „z wyschschoje worschty“, kaž hižo w prjedawschich lětach znatoho rycerkublerja.

Tu khwilu činja pospyty z mužom ze srjedźizny Serbow. Líča z tym, zo so někotsi tola narěčeć badźa a so hižo lěpschi wuhlad spěchuje. Nichtó prěć njemóže, zo su tutu wójnu někotsi najeńcy naparali a k podpjerje sebi někotrych z burskoho stawa nawabili a někto so jich wjednik, t. r. kandidat, wschudźe khwali, zo też burja joho rodźa, samo mjeńschi. Kak jenož so tamny najeńk na nowiny rozsypa a rozpyri, kotreż sebi dowolachu, wo nim pisać. Wosebje pschimasche a wobarasche so napschećo „Serbskej Nowinje“, kotraž z połnym prawom na tym dwěluje, zo je knjez Brühl lubuschk Serbow. — Spodźiwnje, zo ani jedyn žiwy dopokaz nimamy wo pschikhilnosći tutoho knjezyka k nam. To so tak nahle njećini, mjenje bóle tehdom, hdyž sebi jich dobrych čini, dokelž jich trjeba. — Hdyž bě pschihotowanu litaniju wuspěwak, potom padny na toho a tamnoho. Ale kóždy so joho dowobara, schtož jomu njebě witane. Mysli wschak sebi, zo budźe kóždoho porazyć, kiž so jomu spjeći. To pak so jomu njeschlachći a też njebudźe. Něschtožkuli wobkručuje, schtož njemóže dopokazać. A hdyž so to pschećiwo njomu wužije, potom z wjetscha ničo wo tym njewě abo wědźeć njecha.

Wopačne wupady pschećiwo knjezej Kokli wo železnicy wot Wósborka do Radworja so raznje z tym najlěpje wotpokazachu, zo so joho rěče, w sejmje džeržane, čischćane jako lećace lisma mjez pschitomnymi rozdźělachu. Te rozschěrjene njewěrnosće wotpokazaja.

Knjez Brühl sam wuzna, zo za dwě lěće wotsal poćehnje abo kaž w „Budyschskich Nowinach“ pisa, zo za dwě lěće joho „pacht“ wuńdźe. Zdaleny wot swojoho wólbnoho wokrjesa — dyrbjał-li jomu hdy pschipadnyć — chcyk so wo njón starać? A kak? — Hižo to je winy dosć, zo so njewoli, a bóle hischće toho dla, zo wo schuli wjele — njerozymi, kaž je to 6. junija wuznał. W pschichodnym sejmje budźe so wo pschetworjenju schulskoho zakonja jednać, a k tomu trjebamy muža, kiž ma zrozymjenjo za tak ważnu krajnu a ludowu należnosć.

Na kóncu zbromadźizny wołasche znaty hoscenčar z Holeschowa kaž džiwi muž. Z haru a z hołkom rozeńdźechu so ludźo, kiž běchu nimo měry bohaće na bitwu pschićahnyli, ale — bjez mječa a kija. Mazany wupad knjeza Brühla na pschedsydu serbskoho towarstwa zmjeje drje hischće sćěhwki. Tomu knjezej žadyn srědk hubjeny a niźki dosć njeje, zo njeby jón pschećiwo swojim njepschećelam wužił. To njeje nobl, zo so jedyn „ökonomisti radźićel“ tak daloko zabludźi. Serbja, dajmy jomu prawu wotmołwu na wólbnym dnju! Wschitcy za **Kokłu** hłosujmy!

Nadźijomnje změjemy bórzy zasy pschileżnosć, z nim duchowne brónje wótsić. Njech je, hdźež je a kaž chce. Bojeć so njebudźemy. +

Z Radworja. Tudomna „Katholska Bjesada“ wotmě na ss. Pětra a Pawoła lětsa prěni raz město załoženskoho swjedźenja zhromadny wulět. Wobdźělnicy přikhadźachu po něčim na dwórnischćach tudomneju železnicow, tak zo so skónčnje w Budyšinje cyły „procesion“ zjednoći. Tu wopytachmy „serbski musej“ z joho starožitnosćemi a druhimi drohotnosćemi, kotryž mnozy hišće widźeli njeběchu, byrnjež husto do města přikhadźeli. Na to wotjědźechmy z ćahom do Budestec, z wotkelž dalši puć na 500 metrow wysoku „Mnišonsku horu“ wjedźeše. W lěsach ducy po puću widźachmy žałostne zapuśenjo, kotreż je tu znata husańca „mniška“ (Nonna) načiniła. Połojca rjanych šmrěkow stoješe wotezranych a wuskhnytych. Na horje samej, wosebje na jeje 20 metrow wysokej wěži (tórmje), poskićeše so daloki wuhlad k Lubijej, k Žitawje, haj, hač hłuboko do Čech. Wšitko sebi wobhladawši wróćichmy so po druhim puću z hory dele — do Hajnic, wopytachmy tamnišu kapalu a šulu z jeje elektriskim rozswětlenjom, a wosebje wulku fabriku, kotrejež wobhladanjo běše nam jeje wobsedžeŕ, knjez Porák, přećelnje dowolił a kotreż z fabriskim direktorom sam nawjedowaše. W tutej fabricy dźěła nětkdźe 700 ludźi, kotriž kóždy dźeń 90 centnarjow předźena napřadu. To běše zajimawy napohlad; přetož najwjetši dźěl z nas njeběše hišće čas žiwjenja žaneje fabriki znutřka widźał. Tak so čas přespěšnje miny. Duchownje a ćělnje wokřewjeni khwatachmy na dwórnišćo, z wotkelž nas ćah wječor zasy do Radworja domoj přiwjeze.

Z Jaseńcy. Dokelž Jaseńčanski korčmař 2. njedźelu w juliju swoju salu sam trjeba, ma Bjesada **wurjadnje dźensa** prěnju njedźelu (4. julija) swoju měsačnu zhromadźiznu.

Z Khrósćic. Dwě třećinje, přez 60 sobustawow „Serbosława“ bě so na ss. Pětra a Pawoła we Wjeńkec sali zešło. Někotre lube wobličo tu bohužel wjacy njewohladachmy. Też njeběchmy za zło brali, hdyž so ći sobustawy z rjanym mjenom „Pětr“ njeběchu přejara postróžili swojich mjeninow dla, ale zo bychu, so njebojo njelubych sćěhwkow tajkoho swjedźenja, tola hišće dóšli.

Knjez kapłan syny so do automobila a w khwatnym jězdźe po politiskim swěće nam to, štož bě wosebje zajimawoho wohladał a dožiwił, zdźěli. Knjez gymnasialny wučeŕ Jan Bryl poskići nam swój přilubjeny přednošk, abo jeli smy joho prawje zrozymili, zawod k dalšim přednoškam. Rozjasni nam, čoho dla a kak je do „swjataje“ ruskeje zemje přišoł. Kaž so zda, tuta zemja powšitkownje njeje tak swjata, kaž Rus to měni, dokelž, hdyž nam rěčnik powědaše wo powazy a poměrach jednoroho ludu, słyšachmy mnohe njelube wěcki, n. př. zo ruskoho „mužika“ lěnja koža swjerbi, žony dyrbja nimale wšo dźěło doma a na polu wobstarać, mužik swoje kroški za palenc wumělja. Pobožny je drje hišće mnohi z ludow, to pak je też husto zwonkowny připlack, haj samo, prjedy hač z pólki kluka, sebi tři kříže ščini. Jich duchowni, popja nimaja žaneje nahladnosće pola ludu, dokelž njepočinki a słabosće wšědnoho ludu swědomiće a swěru sobu pěstuja. Wopisujo nam puć do Ruskeje, namaka słowa khwalby za zdźěłanosć pólskoho naroda, za pólske hwězdy, wědy a hudźby, nam njezamjelčo pak też zrudne łopjena z pólskich stawiznow, kotreż zawinychu zrudny kónc ludu: njepřezjenosć, přewulka samostatnosć a škódne prawo jenotliwca a tak dale. — Přichodnje chce nam zajimawy přednošk podać wo ratařskich poměrach a prašenjach ruskoho ludu, wo „dumje“ a t. d. Rěčnik dósta za swój přednošk derje zasłużeny dźak wot předsydy towarstwa.

Na to zdźěli so, zo je towarstwo 18 nowych sobustawow přibyło, tak zo je ličba 90 překročiła; za poł lěta

rjany to wuspěch! Pěknje a z Bohom dale na tutym nastupjenym puću. Tola jene přeco mamy: hdyž nowych sobustawow přijimamy z wjesołoseu, njechamy nihdy, zo stari, kiž nam pomhachu korhoj towarstwa w Khrósćicach we wjesołej mysli wutyknyć, nětko měnjo, zo je wšo dokonjane a jich trjeba njeje, doma wostanu. Ně, hdyž rěka: dženša je „Serbosław", potom dyrbi kóždy sobustaw wědźeć, zo druhe wobstaranja po możnosći wotstorči a zo ma za swoju čestnu należnosć, zo k nam přińdże! Čim wjacy nas je, čim rjeńšo tu budźe, wosebje hdyž tón abo druhi ze swojimi dobrymi idejemi a ze swojim prostym žortom mjez nami roztaje, potom njebudźa hodźinki pola nas kožane, ale zabawne.

Přichodna zhromadźizna budźe na swjatoho Jakuba wječor w 7 hodź. Wšak wšsće, čohodla na swj. Jakuba runje. Lětsa njeje dowolene, na swj. Jakuba dźěłać — dokelž je njedźela. Tuž přińdźće wšitcy!

Po přednošku bě rjana zabawa hač do dźesaćich (abo dlěje? my dźěchmy do loža, tuž njewěmy). Štó njeby znał našoho brašku z Wudworja, nětko w klóštrje na wumjeńku? Hdyž joho widźimy, stajnje so nam wutroba zhrěje, dokelž to je muž, kajkiž bohužel přecy mjenje bywa mjez nami. Naš „braška" nam hišće rjanu a zajimawu drobnostku poda, kak je so jomu zešło něhdy w Kukecach w korčmje při palencarjach, w heli zady kachli słódko sonjo. Jeli budźemy — pěkni, nam wón přichodnje zasy z přilopka swojeje žortniweje wutroby zajimawe wěcy wućehnje. Wón je stajnje lubje witany a rad widźany, a tak widźi: haj, w Khrósćicach je tež hišće rjenje. ×

Z **Lejna.** Minjenu njedźelu wječor w 11 hodź. wudyri w bróžni ryćefkublerja Michała Ješki woheń. Wšitka słoma a syno a tež dwaj reblowanej wozaj so spali, jenož murje wostachu stojo. Hdyž běše so woheń tak daloko zalał, zo kóždy měnješe, dalši strach wjacy njehrozy, poča tež čeledź zasy swoje wěcy do komorow na hródźi rumować. Dołho njetraješe, póndźelu dopołdnja poča so na dobo z nowa dale palić, a to na hródźach, kotrež so dospołnje wupalichu. Čeledź njeje ničo wot swojeje drasty wjacy wohenjej wutorhnyć mohła. Kak je woheń nastał, nichtó wuslědźić njemóžeše, najskerje je zatyknjeny był.

Ze **Smječkec.** Pjatk tydźenja, 25. junija, wječor w 10 hodźinach poča so tu w Golanec domskim, Michałej Hanskomu słušacomu, palić. Domske je so cyle spaliło a tež nimale cyła domjaca nadoba. Rěka, zo ma Hanski zawěsćene, ale škoda je wulka. Wjacy sykawow běše na pomoc přijělo, mjez nimi Wudworjanska najprěnja. Kak je woheń nastał, nichtó njewě.

Z **Drježdźan.** Hižo přched dwěmaj njedźelomaj pisachmy wo wuleće naschoje „Jednoty" do Nočkau, a tuž drje budźa čitarjo Posła něšto tež wědźeć chcyć, kak je na wuleće było. Njenje běšche a wjesoli smy tež byli. Sobustawy su so jara bohaće wobdźělili a tež hosćo, mjez kotrymiž dyrbimy wosebje knjeza Dra. Böhmu a joho česćenu mandźelsku mjenować, kotrajž staj naschomu towarstwu přechecy jenak swěrnaj. Spěwali smy wjele, wosebje tež serbske pěsnički; tola tu płaci słowo, kotreż sławny Mendelssohn wo jokobiku praji: „Nowo njeje ničo nawuknył, spěwa stare lube spěwy." Na wječor zarejchmy sebi, a to tež serbsći. Běšche nam přchi tym, jako bychmy zasy w naschej lubej serbskej domiznje byli. Haj, to woprawdźe je najwjetsche wjesele a wotschewjenjo přchi wuletach naschoje „Jednoty", zo lubosć k serbskomu narodej tu zasy z nowa wotući a wožiwi. Pozdźe wječor hižo běšche, hdyž zaspěwajo: „Ja pak tam chodźach po horach, po horach wysokich" na dompuć so naštajichmy.

Mjez wuletowarjemi widźachmy tež mnohe serbske žony a knjeżny we swojich narodnych draštach; schtoż je nas wulcy zwjeseliko. Jim tohodla wosebje česć a džak, kaž tež wschitkim druhim, kotsiž su so wo dobre poradźenjo naschoho wuleta prócowali. — Nětko pak tež njezabudźće na nasche tydźeńske zhromadźizny, kotreż su kóždu wutoru w Bartowym hosćencu. Nichtó njech so njeda hakle napominać a honić. Kóždy je jenak horco witany Khodźmy wschitcy na porjadne zhromadźizny a potom budźe na druhim wuleće, kotryž budźe kónc augusta, hischće wjele rjeńscho.

— Dóstachmy hischće druhi dopis, hdyž bě prěni hižo zestajany, kotryž tež podamy, dokelž prěni wudospołni. Naš zwjeseli, zo Drježdźanscy Serbja pilnje dopisuja. Red.

„Jednota", towarstwo katholskich Serbow w Drježdźanach, měješe njedźelu 27. junija swój nałětny wulět do Nočkau. Njedźiwajcy rozneho wjedra bě so tola schwarna črjódka zeschka. Z parnikom jědźechmy hač do „Niederpoyritz" a wot tam pěschi dale horje do Nočkau, makeje wjesći na prawym brjozy Łobja, z kotrejež masch wulkotny wuhlad do doliny. Tu so pschi koseju a rejach zawjeselichmy. Tež zaspěwachu nam nasche hólcy a holcy wjac-hłósnje „Swjatej Marijinu reju" a „Hale sy-li mi moja lubka stajnje swěrna". Z wonka wjesći wobhladachmy sebi tež zbytki starošławneje lipy, kotraž tam wot započatka 14. lětstotka hižo stojesche, kaž němske nowiny njedawno pisachu. Mócny wětr bě staruschku psched nětchto dnjemi powalił. Wječor w 10 hodźinach hakle so zasy na dompuć stajichmy. Nichtó so wězo njemjerzascheše, zo bě sobu schoł. Za to běchu z dopokazom lute wjesoke wobliča. Spěwajo a juskajo čehnjeschče wjesoła črjódka zasy dele k Łobju, k parnikej, tiž ju zasy do wulko-měšćanskoho žiwjenja wróćo dowjeze.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoć kral Friedrich August je schtwórtk swoje pućowanjo pschez kraj Rudnych Horow, wosebje wokoło Kamjenicy, nastupił. Pjatk so zasy domoj wróći.

— Prync Jan Jurij ze swojej wysokej mandźelskej w Rehefeldu w Rudnych Horach pschebywa, hdźež pječa hač do 28. julija wostanje.

— Nowy minister znutskownych a zwonkownych należnoscow hrabja Vitzthum z Eckstätta je wutoru psched kralom swoju pschisahu wotpołožił a tak swoje zastojnstwo nastupił. Z tutym dnjom so hrabja Hohenthal na wotpočink poda.

Němska.

Kaž je znate, jednasche so pschi financnej reformje w kejžorskim sejmje skónčnje jenoż wo praschenjo, hač so herbski dawk pschiwozmje abo nic. Konservativna strona a centrum z Polakami běchu pschećiwo tutomu dawkej, kotryž by wosebje ratarjow jara wobćežił. Liberalni běchu za njón, to drje wosebje tohodla, dokelž dawki njechadźa, kotreż bychu wosebje bursu a z cyła kapitalistow potrjechiłe. Z dobom pak běsche cyke praschenjo so khětro na politiske polo zkožiło, t. r. liberalni chcychu, a to tón króć z pomocu knjezekstwa, na kóždy pad prawo zdźerżeć. Pschi wothłosowanju bu nětko herbski dawk ze 195 hłosami pschećiwo 187 hłosam zaćišnjeny. Wopravdźe bě pschećiwo njomu hischće wjetscha wjetschina, dokelž socialdemokraca jenoż za njón hłosowachu, zo by so cyła reforma bóle dźěłała, chcychu jón w tu khwilu pschećišćeć a pozdźischo pschi tsećim čitanju potom pschećiwo njomu hłosować, tak zo by potom zasy cyke dźěło podarmo było. Tak je z najmjeńscha z razom so ważna wěc rozsudźiła a knjeżestwo wě, zo ma so wo druhe dawkowe namjety starać.

Dokelž bě so Bülow ze swojimi liberalnymi cyle do tutoho dawka zakusał, njewosta jomu ničo dale wyschе, pak sam wotstupić, pak kejžorej namjetować, zo by so sejm rozwjazał. Kaž sebi kejžor sam pschejeschče, poda so tohodla hnydom k njomu do Kiela, a tam je so nětko postajiło, zo Bülow wotstupi — ale hakle potom, hdyž budźe financna reforma dokonjana. Kejžor sebi žada, zo by Bülow sam hischće tutón ważny nadawk dokonjał. To so zawěsće tež w krótkim času stanje, ale drje nic, kaž je to

Bülow pschecy žadak, z pomocu liberalnych, ale pschede wschim z tamnej wjetschinu, kotraž je też herbšti dawk začisnyła.

Liberalne nowiny nětko khěžro jěrje pschečiwo tutomu nowomu „blokej“ pjaja. Skorža, zo je zasy centrum k mocy pschischko. Měrja někotři, zo budže Bülow zasy z nowa spytować, ze swojim blokom financnu reformu wuwjesć. Tola drje tomu njeje wjele nadžije. Pschez pol léta su so podarmo prócowali a njejsu ničo wukonjeli. Potom hakle, hdyž je centrum sobu zastupiło, džěsche wěc dopředka.

— W Münsteru je so jědnaceštow-létny jubilej swj. Ludgera, něhduschoho prěnjoho tamnischoho biskopa, swjećik, a z bobom też 50-létny měschništi jubilej tuhwilnoho biskopa Dingelstädta.

— Powětron „Zeppelin I“ je póndželu w nocy pod nawjedowanjom majora Sperlinga swój hižo dołho pschihotowany wulět do Metza nastupił. We wokolnosći města Biberacha pak dyrbjachu zastać lećeć a so na zemju zasy podać, hdyž su dlějschi čas sedžo wostali, dokelž njewjedro: wulki deschć a wětřik, jim dale njedasche.

Awstrija.

Kajke postupy je kschesćansko-socialna strona w rakuskich krajach činiła, móžemy ze slědowacych ličbow spóznać. W 7 sejmach Delnjeje a Hornjeje Rakuskeje, Styrskeje, Korutanskeje, Solnohródskeje, Tirolskeje a Vorarlberga je po nowych wólbnych zakonjach wschо hromadže 419 sydłow. Zastupjerstwo so takle rozdžěla:

Delnja Rakuska 127: a to kschesćansko-soc. 93, konservativnych 6, swobodnomyslnych 20, socialistow 6.
Hornja Rakuska 69: a to kschesć.-soc. 37, konš. 11, swob. 20, soc. 1.
Styrska 73: kschesć.-soc. 18, konš. 1, swob. 49, soc. 5.
Korutanska 37: kschesć.-soc. 2, konš. 1, swob. 34, soc. 0.
Solnohródska 49: kschesć.-soc. 21, konš. 11, swob. 15, soc. 2.
Tirolska 48: kschesć.-soc. 25, konš. 11, swob. 12, soc. 0.
Vorarlbergska 26: kschesć.-soc. 23, konš. 1, swob. 2, soc. 0.
Wschěch hromadže 419 (prjedy 224): kschesćansko-socialnych 219 (118), konservativnych 32 (44), swobodnych 152 (159), socialistow 14 (3).

Z toho je widžeć, kak móc kschesćansko-socialnych pschiběra; dobywschi hromadže 101 sydłow maja w 5 sejmach wjetschinu. Ličba sydłow drje je sylnje rozmnožena, tola swobodni njejsu z toho ničo dobyli, nawopak, su 7 sydłow zhubili.

Wšelčizny.

* Kołp hólca wumoži. W Budapesće mózachu wopytowarjo měsćanskeje zahrody widźeć, kak wulki kołp (šwon) šěsćlětnoho hólca zatepjenju wutorhny. Pola wulkoho jězora stoješe hólčec a mjetaše sródki młodym kołpjam. Nadobo so hólčk kiwkny a zhubiwši přewahu do jězora padny. Pytaše drje so z wody wudobyć, tola wuzka drasta jomu zadźewaše, a hižo žołmy joho zaprijachu a do srjedź jězora ćehnjechu. W tym wokomiku so sylny kołp do wody suny a płowaše runu smuhu k hólčećej, kiž ze zmohami běchu. Tón móžoše ptaka wokoło šije wzać. Kołp so z hólcom k brjohej wobroći a poradźi so jomu też, brjoh dóścahnyć. Tam na smjerć wustróžany nan swojoho syna přija.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Pawoł, Jana Majewskoho, tyšerja w Budyšinje, s. — Wěrowanaj (w Biskopicach): Leonhard Bohla, kołowy dźěłaćer w Biskopicach, z Hanu Menclec z Biskopic.

Khrósćicy. Křćeni: Hendrich Ludwik, Hendricha Schäfera, najeńka w Jaseńcy, s. — Hana Hilžbjeta, Michała Wojnarja, klóštrskoho hejtmana w Kukowje, dź. — Hana, Jurija Nowaka, žiwnosćerja w Nowej Wjescy, dź. — Jan, Maksa Alberta Wulenka, khěžkarja w Kanecach, s. — Jan, Jakuba Krawćika, kublerja w Zejicach, s. — Jan, Jakuba Suški, khěžkarja we Wudworju, s. — Marija Monika, Michała Strawsa, žiwnosćerja w Smječkecach, dź. — Hana, Michała Rynča, žiwnosćerja w Miłoćicach, dź. — Jurij Ludwik, Bernarda Hawša, kowarja w Pančicach, s. — Monika, Mikławša Měrćinka, žiwnosćerja na Horje, dź.

Wěrowani: 8. junija: Jan Šibšik, m. s. † Mikławša Šibšika, žiwnosćerja w Hórkach, z Hańžu Šandžic, m. dź. Mikławša Šandy, žiwnosćerja w Dobrošicach. — 15. junija (w Baćonju): Jakub Rjeda, słužowny w Kopšinje, z Mariju Hejdanec w Nowym Łusću, m. dź. Jakuba Hejdana w Radworju.

Zemrěći: 11. junija: Michał Mark, khěžkař a dźěłaćer w Časecach, 46 l. 4 m. 9 dn. — 15. junija: Khata, Michała Wjerša, dźěłaćerja w Prawoćicach, mandź., († we Worklečanskej khorowni) 46 l. 11 m. 1 dź. — Jan, Jakuba Krawćika, kublerja w Zejicach, s., ½ hodź. — 20. junija: Hana, Stanisława Jašoka (Jasiaka), dźěłaćerja w Małej Boršći, mandź., 27 l. († we Worklečanskej khorowni). — M. Bernarda Karolina Kasper, hnadna knjeni w klóštrje Marijnej Hwězdže, 70 l. 7 m. 8 dn. — 24. junija: Jakub, Michała Šołty, khěžkarja w Swinarni, s., 2 m. 2 dn.

Radwoř. Wěrowani: Max Bruno Kral z Kamjenca, z Mariju Hanušowej z Kamjenjeje. — Jurij Měrćink z Khelna, z Hanu Khilanec z Kamjenjeje.

Zemrěći: Wylem Kulink z Kamjenjeje, 49 l. — Šćěpan Nowak z Rybitwow w Ruskej (w Khrósće), 45 l.

Za cyrkej „Kralowny najswjećišoho rózarija“ w Radworju: Marija Kasperka z Měrkowa 5 hr.; na Měrćinkee-Khilanec kwasu w Kamjenjej 36 hr. 70 pj.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 26. junija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 1. julija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	27	22	10	22	95
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	50	14	80	14	72	15	4
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	14	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	13	—	13	50
Rožka, nowa	9	13	9	25	9	20	9	40
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	10	—
Wows	10	50	10	60	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	4	80	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	50	—	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	60	4	30	—	—	4	66
Prosata 930 (w Kamjencu 232) jene	13	—	27	—	15	—	25	—
Butra 1 kg	2	50	2	70	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	90	—	98	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,75, Ržane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 7,—, Ržany gris 7,75.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 28. junija 1909:

						rězna waha
1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot 26—42 hr.,		58—78 hr.
2. Byki,	„ „	„	„ 29—41 „		61—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„ 25—41 „		48—74 „
4. Ćelata,	„ „	„	„ 35—48 „		65—78 „
5. Swinje,	„ „	„	„ 47—53 „		62—68 „

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Češke přisłowa.

Chce-li djaboł zawjesć, hotuje so za jandźela. — Kaž Bohu Kuba, tak Kubje Bóh. — Dźensa jěd, jutře měd. — Hlada přez wrótka (hólc, kotromuž ženjtwa we hłowje khodźi.

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Jedyn 10 HP płunowy-bencinowy-bencolowy motor, system Deutz
„ 6 HP bencinowy-bencolowy motor, „ Hille
„ 6 HP „ „ „ „ Grob
„ 3 HP „ „ „ „ Benz
„ 2 HP „ „ „ „ Hille
„ 8 HP připrawa ze srěbacym płunom, „ Hille

kotrež motory je firma za wotpłaćenjo přijała, wumjeniwši je na wjetše motory, předa po tunjej płaćiznje

Budyšska twornja motorow:
B. Brückner w Budyšinje. [127

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 % | danje
„ měsačnym „ 2½ % | danje
„ 3měsačnym „ 3 % | na lěto.
„ 6- a 12měsačnym „ 3½ % | na lěto.

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

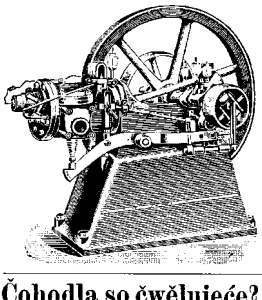

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (sprifowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Anger čo. 12
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Wulke
inventurske wupředawanjo.

Zo bych swojim česćenym wotebčrarjam jónu wurjadnje dobytknu **kupowansku składnosć** poskićił, předawam wulku dźělbu

žonjaceje a mužaceje drasty

po kóždej někak so hodźacej płaćiznje.
Njech tohodla nichtó njeskomdźi, tute
wurjadne poskićenjo
po potrěbnosći najlěpje wužić.
Čorne žónske žakety, krótke a dołhe, hižo po 4 hr.,
pisane žónske žakety we wšitkich barbach a dołhosćach,
žonjace paletoty, z čornoho płatna a tkaniny,
po nowej módźe,
žonjace přeprošne mantle, krasnych mustrow, hižo po 4 hr.

Wulka dźělba mužacoho woblečenja,

kotrež sym zwjetša sam zhotowił, najlěpje dźeržace stofy, za spodźiwnje tuni pjenjez.
Woblečenja za pachołow a hólcow, wosebje rjane

dźěćace woblečenja

za cyle wurjadnje poniženu płaćiznu.
Tute wurjadne poskićenjo płaći też za wšitku zymsku drastu.
Poručam tohodla hišće raz, tute wurjadnje dobre poskićenjo najlěpje wužić.
Drasta zhotowja so też po měrje, z połnym rukowanjom za wosobne sedźenjo a najlěpše zešiće.
Najtuńše płaćizny! **Kruće sprawne posłuženjo!**

Otto Preuss [126

(mějićel: **Karl König**)
Žitna droha 4. w Budyšinje. Žitna droha 4.

Handrij Noack
w Budyšinje, Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokorečak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorečak 307.
[4

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Hermann Gläsel
w Budyšinje
Lawske hrjebje 4. W Serbskim Domje. 94]
poruča swój wulki skład
porcelinowych a kamjeninowych tworow
w jednorym kaž w najrjeńšim wuwjedźenju.
Majolika a pyšne wěcy,
skleńčane twory, prasowane a točene.
Najwjetši wubjerk darow ke kwasam a k slěbornym kwasam.
dospolne kwasne wuhotowanja.

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** změje **njedźelu 11. julija** popołdnju w 4 hodź. **měsačnu zhromadźiznu** w Serbskim **Domje.** [128

K **15. augustej** pyta so
Serbowka
za **pěstońcu** k 9 měsacy staromu hólcej do officěrskoho domu. Wšo dalše zhoniš pod adressu: O. N. Dresden-N., Nordstraße 10, I. [130

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Hłuboko hnuty wupraja z tutym konvent klóštra Marijneje Hwězdy wšitkim swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

za wšitke přećelniwe a česćowace wopokazma lubosće, kotrež su so stałe na tak wšelakore a wulcy pokojace wašnjo při smjerći a pohrjebje wjeledostojneje

abbatissy a hnadneje knjenje

Bernardy Karoliny Kasper.

Z dobom prosy konvent, zo bychu wšitcy drohej wotemrjetej swěrne wopomnjeće wobkhowali a na nju w modlitwje spominali.

Klóštr Marijna Hwězda, 24. junija 1909.

Hana Franciska Lang,
priorka.

129]

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přiščěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 28. | **Budyšin, 10. julija 1909.** | **Lětnik 47.**

Z Łužicy a Sakskeje.

Dźensniše čisło wopřija jenož 4 strony, zo bychmy nalutowali na stronach, štož je Posoł na formaće wjetši a dróžši. Česćenych čitarjow „Posoła“ pak namołwjamy, zo bychu „Posoł“ přecy dale rozšěrjeli, zo bychu tež ći „Posoł“ wotebjerali, kotříž to hišće njećinja.

Kóždy samostatny katholski Serb dyrbi najprjedy sobustaw towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija a tak tež wotebjerać „Posoła“ być, prjedy hač žane druhe katholske nowiny wotebjera. To je joho winowatosć!

Jenož hdyž budże ličba sobustawow abo abonentow přibjerać, budże „Posoł“ móc wobstać a tak tež bóle swój nadawk dopjelnić, zo by pomhał narodne křesćansko-katholske kubła ludej zdźeržeć. Tež čeladni njech zastupja do towarstwa a wotebjeraja „Posoł“. Tři hriwny za lěto maš tola wyše za narodny křesćansko-katholski skutk. Njemóže-li jedyn čeladny sam toleŕ za „Posoł“ zwjesć, njech so dwaj abo tŕo zjednoća, kotříž w jenym domje hromadźe służa. Njech naši česćeni wubjerkownicy a dowěrnicy čeladnych k tomu namołwjeja.

Něhdźežkuliž za jedyn tydźeń, samo za dźeń toleŕ njetrjebawši wopruješ, tuž móžeš tola za cyłe lěto z najmjeńša toleŕ za dobry skutk, za podpjeranjo „Posoła“ wyše měć. Abo měniš, hdyž za „Posoł“ něšto wopruješ abo činiš, to tak wulki dobry skutk njeje? Na to drje směmy ći wotmołwić, zo drje je to runje tak Bohu spodobny skutk, kaž hdyž za cyrkej-twarjenjo něšto wopruješ. Hdyž za cyrkej wopruješ, natwarja so Bože domy, w kotrychž so Bože słowo předuje, swjate potajnosće swjeća a tak wěriwym hnady wudźěleja. Hdyž za „Posoł“ wopruješ, přinošuješ k tomu, zo móže „Posoł“ dale wobstać, dale so rozšěrjeć, zo samo do domow a rukow tych přińdźe, hdźež narodnosć a nabožna póćiwosć hinje. Hdyž pak tajki človjek zasy natwarjowace nastawki, tež přikłady ze žiwjenja Swjatych čita, štož tola „Posoł“ we swojich powědańčkach poskića, budże so někotryžkuli zasy zhrabać a zasy stanyć. Njejsy z tym Bohu spodobny, dobry skutk dokonjał, hdyž sy jomu pomhał w duchownym žiwjenju stanyć?

Dale tež „Posoł“ stajnje direktivy dała, kak mamy so we tym abo tamnym nastupanju zadźeržeć. Při tym pak ma wón jenož powšitkowne zbožo swojoho luda w kedźbu, a nic, zo by to jenomu abo druhomu k woli było. Tajkoho wjednika, a to jenož jenoho, dyrbimy měć, chcemy-li my nabožnosć mjez ludom, tež mjez młodoscu zdźeržeć, hdyž so za tym abo druhim časnym zaměrom prócujemy.

Hlej, „Posoł“ dźěła za powšitkowne zbožo cyłoho serbsko-katholskoho luda, a tak tež za zbožo kóždoho jenotliwoho, wón strażuje a napomina će, zo při wšitkim prócowanju ženje swoje najdrohotniše kubła zhubił njeby. Biskopja a bamžowje podpjeraja katholsku pressu, tak njech kóždy katholski Serb swój „Katholski Posoł“ podpjera.

Z Budyšina. Naš wokrjesny lěkař Dr. Hertzsch wot 13. julija hač do 13. augusta zapućuje. Mjez tym budże joho Kamjenski wokrjesny lěkař Dr. Žur zastupować.

Z Budyšina. Tydźeński dešćik, kotryž so tři dny za sobu (wot 30. junija hač do 2. julija) dźěše, běše rólnikam witany a też nic. Štóž měješe syno hišće wonka, wosebje hdyž joho łuki při rěcy leža, to rady njewidźeše, dokelž nadobny dešć běše rěki z wodu tak napjelnił, zo přez brjóh wustupichu. To so wě, wulka woda synam ženje derje njećini; je-li syno posyćene, płowje potom sobu, njeje-li hišće posyćene, potom njeje wjacy khmane. Lětsa nichtó rady wot swojoho syna, kotrež hišće je jomu narostło, něšto njeparuje, je tola lědom třećizna syna hač hewak. — Na druhej stronje pak běše dešć zasy dobry, dokelž tutón je zemju trochu namačał, tak zo je nadźija, zo budże tola nětko druhi dźećel a wotawa lěpje rosć. Też běrny a rěpa budża so nětko skerje radźić. Z cyła móżemy drje rjec, zo budża lětuše žně so dobrym sěrnim žnjam runać. Žita stoja rjane, też pšenica, byrnjež bóle rědka. Nalětne sywy budża w zornje tohorunja rjane, we słomje bóle krótke.

Z Hornjeje Kiny. Naš kubleŕ knjez Michał Hórnik (Guda) běšche na ratařskej wustajeńcy w Lipsku jenoho swojoho oldenburgskoho konja, kotrohož běšche sam kubłał, wustajił a je na njoho 2. prämiju bóštał. Widźimy z toho, zo też naši serbšcy burja rozymja konje kubłać. Někotryžkuli drje je so prjedy jmjał, hdyž sebi Hórnik zwěrjeješe, też swojoho jenoho konja na tak wulkej wustajeńcy w Lipsku wustajić. Nětko pak su woni khostani a Hórnik mytowany. To naš zwjeseli. Zawěšće budże to naših serbšćich burow pohonjować, też w płahowanju a kubłanju koni wutrajnje so dale prócować.

Z Jasenicy. Naša „Katholska Bjesada“ wotmě minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž bě tón króć słabje wopytana. Što bě na tym wina? snadź Budyšska „šiesblejcha“, abo bě snadź hdźe mała kermuška? štož by tola trochu přezahe było, abo činješe to tak wjele, zo bě zhromadźizna wurjadnje na prěnju njedźelu měsaca přepołožena? Nadźijamy so, zo budże přichodna zhromadźizna zasy bohatšo wopytana.

Běchmy potajkim mała črjódka, ale wjesołeje a dobreje mysle, tak zo sebi zaspěwachmy rjany spěwčk: „Chcył je knjez hólčik wjedźeći, kak w cuzym kraju je.“ Knjez předsyda Zarjeńk wotewri Bjesadu w 6 hodź. a powita zhromadźenych wutrobnje. Knjez kapłan Delan poda nam najprjedy krótki přehlad wo našej serbskej politicy, a po tym přeńdźe Němsku a druhe kraje. Běše nam też někotre wobrazy z Roma sobu přinjesł, kotrež nam wukładowaše, zo bychmy zrozymili, štož widźachmy. Na to

powědaše nam knjez wučeŕ Kral hišće něštožkuli zajimawe ze žiwjenja njeboh fararja Handrija Dučmana, wosebje wo joho rukopisach, kotrež je zawostajił.

Tež jenoho žadnoho hoša witachmy do našeje srjedźizny, knjeza gymnasialnoho wučerja J. Bryla z Moskwy. Tež wón luboščiwe a zajimawe słowa k nam poréča a přełoži nam jenu rusku baseń, spomni dale na někotre wobstojnosće w Ruskej, a přilubi nam, hdyž jónu zasy k nam do Serbow, do swojeje domizny, přińdże, budże sebi wosebity přednošk za nas zhotowić.

Na to so zasy rozeńdżechmy, a hačruniž běchmy mała čŕjódka, běchmy tola dołho bjesadowali, a naši knježa běchu nam mnohoho jara zajimawoho a powučacoho powědali.

Z Ralbic. Naša „Katholska Bjesada“ witaše minjenu njedźelu do swojeje srjedźizny wysokodostojnoho knjeza admin. P. Romualda Domašku. Škoda, zo bě so jich tak mało sobustawow zešło! Knjez P. Romuald powědaše nam ze stawiznow klóštra Oseka. Ze zajimanjom posłuchachmy na wšelake zrudne a też wjesołe podeńdżenja, kotrež je sławny klóštr wot swojoho założenja (1196) hač do našoho časa dożiwił.

Hač dotal je 40 abtow w Oseku knježiło. Mjena nam najznačišich duchownych tutoho klóštra, kotříž ze Serbow wukhadźachu, rěkaja: Jan Andricius z Kulowa, Gallus z Kulowa, Matij Čoška z Trupina, Wnuk z Noweje Wsy, Beno Kral z Ćemjeric, Wornaŕ z Dubrinka, Inocenc Jawork z Miłočic a Tadejus Natuš z Kukowa.

Knjez wučeŕ Hajna-Konječanski powědaše wo najwažnišich skutkach w politiskim žiwjenju, a slubi, zo chce w přichodnej zhromadźiznje — 5. septembra wječor w 7 hodź. — přednošować wo „liberalismje“ a wo nowym sakskim „wólbnym zakonju“. Tuž přińdźće wšitcy!

W zhromadźiznje dźeń 4. hapryla přednošowaše knjez faraŕ wo njepoměrnosći, najmócnišej kralowni na zemi, a dźeń 2. meje přeńdźechmy politiski swět, widźachmy, kak je rólnistwo wučerna bohabojosće a pobožnosće, a wobdźiwachmy wulkotne postupy w lěkarstwje.

W auguśe budża też za Bjesadu prózdniny!

Z Rožanta. Kaž druhe lěta, tak też lětsa na swjedźenju domapytanja swjateje Marije procesiony do Rožanta hnadowne měšno swjateje Marije wopytać pschińdźechu, zo bychu swjatu Marju tu wosebje čeścowali a jeje wosebity schćit sebi wuprosyli. Lětsa pak so jara hubjene wjedro za tónle dźeń pschihotowaše. Hižo dwaj dnjej do swjateje Marije, srjedu a schtwórtk, so za sobu bjez pschestaća deschćit dźěschće, haj z časami lijeschе, a też pjatk rano a dopołdnja njebjo hinak. Njedźiwajo na tute hrozne wjedro běchu so tola někotre procesiony na puć do Rožanta podali, kaž Ralbičanski, klóschtriši, Khrósćanski a samo Budyschći procesion. Wopory za tych, kotříž mějachu dalschi puć hić, kaž Budyschinscy, su wulke byle — su dźěn dyrbjeli cyły puć, 4—5 hodźiny dołho, w deschćiku hić, a běchu też hač do kože pschemokli —, zawěšće pak je swjata Marija nad tutymi swojimi češcowarjemi so wulcy zwjeseliła a jich mytowała, zo je jim čim wjacy hnadow wuprosyła. Čim wjetschi wopor sebjezaprěča pschinjeseschi, čim wjacy hnadow dóstanjeschi, hdyž tutón wopor woprawdźe z luboscu k Bohu njeseschi.

Najwjetschi wopor pak je Scherachowski procesion pschinjeseł, kotryž hižo dźeń prjedy pschińdźe a na swjedźenju samym hižo dopołdnja psched wulkimi kemschemi zasy woteńdże. Tući mějachu najdalschi a najwobčežnischi puć, a tola běsche jich 17 wosobow sobu pěschi schło a wokoło schěsnaco běchu z wozom pschijeli.

Bóh dak, zo by tajka woporniwa myśl naschej mkodosći pschikładna była, tak zo naschе procesiony do Rožanta na ličbje wobdźěleri ženje wotebjerałe njebychu, wosebje zo by też Budyschinscy nam śwérny wostał. Scherachowski procesion hižo lěto dwójcy do Rožanta pschińdźe a ma jich z wjetscha hižo króć wokoło 100 abo wjacy wobdźěleri. Tući maja najdalschi puć a dyrbja hižo raz dwaj dnjej woprować, a tola su to z wjetscha thudźi dźěłacerjo. To je pschikład, schćěhowanja hódny!

Z Worklec. Njedźelu, 4. julija, popołdnju krótko po 3 hodźinach wudyri woheń pola khěžkarja Kindermana. Jenož z nuzu możeše so skót płomjenjam wutorhnyć, druha nadoba so nimale cyła sobu spali. Woheń je 7lětny hólčeć założił, zo bě zapalku do nizkeje słomjaneje třěchi tyknył. Wotpaleny njeměješe zawěšćene, a nuza je čim wjetša, dokelž ma čŕjódku małych dźěći. Wudworjanska sykawa běše mjez druhimi, kotrež běchu na pomoc přikhwatałe, najprěnja.

Z Kulowa. Hižo zasy so tu palesche, a to póndźelu tydźenja rano w 3 hodźinach. Na njeznate waschnjo wudyri w domje krawca Kliemanka woheń. Wohnjowa wobora możeschе wohcń bórzy zahaschić, tak zo so jenož tšecha spali.

Z cyłoho swěta.

Salska.

Joho Majestosć kral Friedrich August pomjenowa sakskoho póstanca w Barlinje, swobodnoho knjeza ze Salza a Lichtenau, za połnomócnoho zastupjerja we zwjazkowej radźe, a wón bu do tuteje też pschijaty.

— Joho kralowska wysokosć prync Max pschińdźe wutoru do njezboža. Hdyž we Freiburgu we Schwycy z kolesom po nahłej hórcy dele jědźeschе, padże z kolesom a rozpaći sebi kósć w lěwym ramjenju.

Rěmska.

W kejžorskim sejmje nětko z nowej wjetschinu spěschnje wo financnej reformje dale wuradźuja, a najskerje srjedź měsaca so ważna należnosć dotónči. Kancler so na wuradźowanjach njewobdźěla. Joho zastupuje statny sekretar Bethmann-Hollweg jako zastupjeŕ zwjazkoweje rady. Najskerje pschiwozmu so schćehowace dawki:

A. Dawki na wobsędźeństwo a wobkhod hnědźe 157 milionow, a to:

1.	Dawk na pschepschedawanjo leżownosćow a na tajke leżownosće, kotrymž njewschědna płaćiwosć pschirosće	40 milionow,
2.	Dawk z kwitowanja w schekowym wobkhodże .	20 =
3.	Dawk na wschelake papjery w pjenježnym wobkhodże (Kuxen- a Effektenstempel 22½ mil. a Talonstempel 27½ mil.) wschо hromadże . .	50 =
4.	Powyschenjo matrikularnych pschinoschkow . .	25 =
5.	Dawk na změnki (Wechselstempel)	2 =
6.	Dawk na żelezniske jězdne kartki	20 =

B. Konsumske dawki něhdźe 345 milionow:

1.	Dawk na champanske wino	5 milionow,
2.	Dawk na piwo	100 =
3.	Dawk na palenc	80 =
4.	Dawk na tobak	43 =
5.	Dawk na kofej a čaj	37 =
6.	Dawk na cokor	35 =
7.	Dawk na płunowe świećidła (Gas-Glühkörper) .	20 =
8.	Dawk na zapalki (Streichhölzer)	25 =

Tu a tam móże so pschi tutych namjetach druhoho čitanja hischće něchto mało w tsećim čitanju pschemenić, tola powschitkownje pschi tutych dawkach wostanje.

— Schtó nowy kancler budże, njehodźi so na žane waschnjo z někajkej wěstoću prajić. Mjenuja so wschelacy mužojo, pschede wschim: Bethmann-Hollweg, Rheinbaben atd. Tola na druhej stronje réka, zo budże wschón swět pschekwapjeny, hdyž budże nowy kancler wozjewjeny.

Awstrija.

Wo wyschschoho měšcanostu Luegera we Wienje mějachu strach, zo woslepi. Tola posledni čas je so krej, kotraž běsche so do wócka wulinyła, zasy z wócka wotstroniła, tak zo ma sam zasy dobru nadźiju na wustrowjenjo.

— Attentat na kardinala Skrbenskoho. Prażski wjercharchibiskop Skrbenski je w tu khwilu na firmowanskim pućowanju we wokrjesu Glac. Póndźelu je w Delnim Hamsdorfje firmował, a hdyž so z cyrkwje na faru wróćeschе, bu wot wěstoho schleńcerja Wjaschawa Nemica nadpadnjeny. Tola ludźo złóstnika bórzy pschewinychu a Nemic bu do Glackoho jastwa wotwjedźeny.

— We Wuheršej jednaja hižo dołho wo nowym ministerium. Ze wschelakimi politiskimi wjednikami je kejžor jednał. Njehodźi pak so ministerium zwjesć, kotrež by mohło so na wěste politiske strony zepjerać.

Italisla.

Arcyabt Bonifacius Krug je njedźelu 4. julija w abteiji benediktinow w Monte Cassino wumrěł. Wón je rodźeny 9. februara 1838 w Hünfeldže pola Fuldy, je w Pennsylvanskej swoje wukubłanjo dóstał a pschebywa wot léta 1883 w Monte Cassino. Wot léta 1897 běschе z arcyabtom.

Hollandsla.

Tak šu wólby do sejma dokonjane a katholikojo ju z konservativnymi protestantami zjednoćeni wulku wjetschinu pschećiwo liberalnym a socialdemokratami dobyli.

Francozsla.

Cyrkwi njepschećelske knježerstwo počina tu nětko duchownych a samo biskopow psched sudnistwami wobschorżować. Knježerstwo chce mjenujcy pschedawać tamne kubła, kotrež je njeprawnje cyrkwi rubiło. Wěžo su duchowne wyschnoscе swojim wěriwym zakazałe, tajke kubła kupować. Tohodla chce nětko knježerstwo wschěch, kotříž su to zakazali, khostać dać. Tak mohło k zjawnomu pschesćěhanju duchownych a biskopow dóńć. Snadź by to za cyrkej cyle derje było, a nětkotrižkuli liwki fschesćan by snadź so nješchto skrućił, hdy by widźał swojich pastyrjow w jastwach.

— Swobodni murjerjo we Francozskej hischće njewotpočuja, ale podrywaja dale fschesćanstwo. Nimaja na tym hischće dosć, zo su wjacy tysacam katholskich schuleri wučerjow wzali, zo su khorownje pschez to, zo su klóschtrske mikosćiwe sotry z nich wuhnali, najwjetschomu njeporjadnej a mohł rjec zapuscenju pschepodali, chcedźa swoju złóšć pschećiwo wschitkomu katholskomu hischće dale sydźić. Njedawno mějachu swobodni murjerjo a swobodnomyslni w Puy swój kongres a wuradźowachu tam, kajke srědki mohłe so dale pschećiwo katholskej cyrkwi trjebać. Po nětčischim zakonju wostanu cyrkwje hischće jenož katholskim Božim słužbam poswjećene. To pak swobodnomyslnych hischće we wočach kaka, a tak wobzamknychu, wschitke mocy na to złožować, zo bychu so cyrkwje tež za druhe zamery trjebałe, kaž za zjawne zhromadźizny, dźiwadła atd. We samsnych cyrkwjach, w kotrychž so dopołdnja Boža mscha swjeći, dyrbja so popołdnju zabawne wjesela a pschedstajenja wuhotować. Tež dyrbi so we wschitkich městach a na wjach na to dźěkać, zo so tam wulki pjatk zjawne wulke hościny wuhotuja, pschi kotrychž so darmo mjasne jědže posćicuja. Dale buchu hischće šćěhowace tři namjety stajene, kotrež jo jenohłósnje pschiwzachu: 1. Starschi nimaja prawa, swoje dźěći kschćić dać a na tute waschnjo jim wěstu naboženu pschinuzować. 2. Dyrbi so za to starać, zo so měschnikam pschistup do khorownjow pschecy bóle njemóžny scini. 3. Stat dyrbi zarjadować, zo so wschitke pohrjeby bjez měschnika wotdźerżuja. Jenož tym, kotříž sebi raznje cyrkwinski pohrjeb žadaja, smě so to wurjadnje dowolić.

Potajkim žadyn konc, a swobodni murjerjo njebudźa prjedy wotpočować, doniž pola ludu kóžde fschesćanske zmyslenjo podusyć njebudźa.

Jendźelska.

W Liverpolu je wulke njepschećelstwo pschećiwo katholskim wudyrikam. Anglikanski duchowny, wěsty Wise, je tam dlějschi čas hižo pschećiwo katholskim schćuwał, na nich najnjerozumnische łžě rěčał, n. pisch. zo chcedźa druhowěrnych morić, zo bamž kóžde léto tak a tak wjele stow ludźi zamorduje atd. Z tym běschе njezdźěkany lud tak rozhorił, zo njewinowatych katholikow pschi procesionje, kotruž tam wotměwachu, nadpadnychu a mnohich ćežko, samo hač na smjerć ranichu. Nasche liberalne nowiny wězo to tak wozjewjeja, zo su tam njepschećelstwa mjez katholikami a evangelskimi wudyrike.

Persisla.

W Persiskej su stajne njemery, a by tam dawno hižo najhórscha revolucija była, hdyž njebychu rusey wojacy hischće trochu z mocu měr a porjad zdźerżeli. So rozymi, zo rusła wyschnosć to cyle njeradу njećini, dokelž so nadźija, pschi tym wjetschoho wliwa w tamnych krajach dobyć.

Kreta.

Kupa Kreta je w léce 1897 pschez wójnu wěstu samostatnosć dobyła a stojesche wot toho časa jenož pomjenje pod knježerstwom turkowskoho sultana. Nětko chcedźa młodoturkowje zasy wjacy wliwa na tutej kupje dobyć, schtož sebi Kretojo lubić njedadźa. Zo Kretojo cyle pod knježerstwo Turkow pschischli njebychu, bliža so bóle Grekskej. Turkojo drje pschećiwo Kretam brónja, tola k wójnje drje njepschińdže.

Amerika.

W Americy je tak wulka čopkota, zo tam w sejmje wusłekani sydaja.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Marianna, Maxa Domški, klampnarskoho mištra w Budyšinje, dź. — Max, Józefa Kuby, překupca na Židowje, s.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Njemjenowana přez k. kapłana Delana 10 hr., N. N. z Khróšćic 50 np.

Za cyrkej w Zdźeri: Njemjenowana přez k. kapł. Delana 12 hr.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 3. junija				w Kamjencu 8. julija			
	wot		hač		wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	22	95	23	27	22	10	22	95
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	14	80	15	10	14	72	15	4
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	13	30	14	42	11	20	—	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	13	—	13	50
Rožka, nowa . .	9	25	9	38	9	20	9	40
Ječmjeń	9	50	10	30	8	—	—	—
Wows	10	50	11	—	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	50	2	80	—	—	3	—
Pšeńna muka . .	12	75	22	—				
Ržana muka . .	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	50	5	83	—	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	4	40	5	20	—	—	4	66
Prosata 888 (w Kamjencu 201) jene	13	—	27	—	15	—	25	—
Butra 1 kg	2	40	2	60	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,75, Ržane wotruby 7,—, Pšeńny gris 7,—, Ržany gris 7,75.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 5. julija 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	26—42	hr.,	rězna waha	58—78	hr.
2. Byki,	„ „ „	„	29—41	„		61—73	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	25—41	„		48—74	„
4. Čelata,	„ „ „	„	38—50	„		68—80	„
5. Swinje,	„ „ „	„	48—55	„		63—70	„

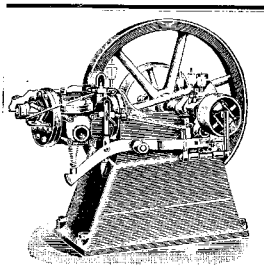

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež priprawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Cohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Kśiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Anger čo. 12

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

63

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokorčak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokorčak 307.

Jednota tow. kath. Serbow **w Budyšinje** změje jutře njedźelu 11. julija popołdnju w 4 hodź. měsačnu zhromadźiznu w Serbskim Domje. [128

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Ręči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwuměłšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Wotewrjenjo pisarnje.

Česćenym Serbam w Kamjencu a wokolnosći najpodwolnišo k wjedźenju dawam, zo **15. julija t. l.**

w **Kamjencu** na kralowskej drózy 14

pisarnju

za **kupne, hypothekske, testamentske, zawostajenstwowe wěcy, kupowanjo** a **předawanjo ležomnosćow, wudźělanjo prózstwownych pismow, skórźbow, lisćinow wšeje družiny**

wotewrju.

Wo dobroćiwe přikhadźenjo prosy

Ręču serbski! **Ręču serbski!**

Richard Kutschke,

prjedy dołholětny expedient a pisarniny předstojeŕ knjeza wobkhodnoho agenta aktuara zw. sł. Liebscha w Budyšinje.

131] **Ręču serbski!**

Jedyn 10 HP płunowy-bencinowy-bencolowy motor, system Deutz
„ 6 HP bencinowy-bencolowy motor, „ Hille
„ 6 HP „ „ „ „ Grob
„ 3 HP „ „ „ „ Benz
„ 2 HP „ „ „ „ Hille
„ 8 HP připrawa ze srěbacym płunom, „ Hille

kotrež motory je firma za wotpłaćenjo přijała, wumjeniwši je na wjetše motory, předa po tunjej płaćiznje

Budyška twornja motorow:
B. Brückner w Budyšinje. [127

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Ręčimoj też serbski. [5

So wróćiwši wot rowa našoho njezapomnitoho nana

Jakuba Pjecha ze Smječkec

prajimy z tutym wšitkim za bohate k rowu-přewodźenjo a wšě druhe wopokazma lubosće, wosebje też kath. Bjesadźe w Kukowje najwutrobniše **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

132] **Hłubokozrudźeni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towafstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towafstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 29. | Budyšin, 17. julija 1909. | Lětnik 47.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Po jara wobćežnym pućowanju přińdźeštaj našej přećelaj skónčnje do Roma. Dwořák chcyše tu rady do klóštra zastupić, tola do tajkoho, hdźež so prawa pobožnosć haji a hdźež najlěpši duch knježi. Słyšeše drje wjele wo pobožnych mnichach a jich přikładnych klóštrach, tola dołho dwělowaše, do kotroho by zastupił. Tu pak pomhaše jomu Bóh sam na jara spodźiwne wašnjo přez małoho hólčka. — Jónu wječor sedźeštaj našej přećelaj we swojej hospodze a přemyslištaj, kotre cyrkwje chcyštaj na druhi dźeń wopytać. Tu na dobo přińdże Dwořákej myslička jako z njebjes a rjekny k přećelej: „Wěš ty, što? Jutře rano pójdźemoj do cyrkwje, w kotrejž so najprjedy zazwoni.“

Při tym wosta. Hdyž dźeń zaswita a w jstwičcy hišće ćmička knježeše, wubudźi nježny sleborny zwónčk našeju přećelow, jeju lubosćiwje namołwjejo, jako by jeju njebjeski jandźel ćahnył. Hnydom so hotowaštaj, dźěštaj z hospody a podaštaj so k cyrkwičcy, z wotkelž luby hłós zyncheše. To pak běše mała cyrkej „St. Giuliano“. Dźensa tam cyrkej wjacy njestoji. — Tu nětk zastupištaj a wuhladaštaj cyle w prědku při woltarju pobožnych mnichow, wšitkich w čornej drasće. Wokoło šije mějachu wulke běle kolary. Wšitcy so zhromadnje modlachu, a na to rozpominachu Zbóžnikowe hórke ćerpjenjo, mjez tym zo jedyn měšnik z knihi čitaše. Kaž pčołka z kwětkow a różičkow na polu a na łucy słódki měd srčba, tak srěbachu też mniša z tutoho rozpominanja najsylnišu cyrobu za swoju njesmjertnu dušu. Dwořák a Hübl buštaj wšej hnutaj, tak zo so poklaknyštaj a pobožnje sobu spěwaštaj. Hdyž bě wšo nimo, chcyše Dwořák hišće khwiličku w cyrkwi wostać, přetož w joho duši howrješe so jako w njesměrnym jězoru. Skónčnje pak dźěštaj tola won, a hlej, tu nadeńdźeštaj hólčka, kiž drje na njeju čakaše. Hnydom přistupi Klemens k njomu prajicy: „Mój pachołko, rjekń mi tola, kajcy su to měšnicy tu w cyrkwi?“ A hólčik pohlada přećelnje na njoho wotmołwjejo: „Mój knježe, to su mniša z rjada Najswjećišoho Wumožerja, a też wy budźeće jónu tajki.“ Nětk běše Dwořák docpěł, za čimž běše žedźił. Bóh sam běše jomu přez jandźelka joho powołanjo pokazał. — Hišće tón samón dźeń poda so do klóštra a wuprosy sebi, zo by mohł z priorom porěčeć. Běše to P. Landes, jedyn z najswěrnišich přećelow swj. Alfonsa Liguorskoho, kiž běše dźěn rjad redemptoristow — kaž so tuči mniša też mjenuja — założił. Prior jomu wšo tak rjenje rozłoži wo pobožnych mnichach a swjatym założerju, kotryž běše něhdy biskop był, pozdźišo so teje wulkeje česće wotrjekł, zo by Bohu hišće nutrnišo służić mohł, zo je hišće živy a zo w Pagani, italskim městačku, bydli. Potom powědaše, kak mniša wosebje wbohim pohanam a zabłudźenym křesćanam prěduja a jim po móžnosći pomhaja; kak dyrbja wšitcy sćeńske rady: samowólnu khudobu, stajnu čistotu a dospołnu posłušnosć pod duchownym wyššim za čas živjenja slubić. To wšo spodobaše so Dwořákej wulcy, a hdyž běše P. prior dopowědał, prošeše, zo by joho też do klóštra přiwzał. P. prior pak prašeše so joho hišće za mnohim a skónčnje bu Klemens tola redemptorista, jako kajkiž je w pozdźišim živjenju jara wjele skutkował. Jomu běše kaž młodźencej, kiž je mnohe lěta w cuzbje wokoło błudźił, doniž skónčnje jónu do domizny so wróćiwši wjesnu cyrkwičku z lubym tórmikom wuhlada. Dźěše na to hnydom do cyrkwje so Bohu nutrnje dźakujo za wulku hnadu, zo běše joho k duchownomu synej swjatoho Alfonsa, tamnoho mócnoho stołpa katholskeje cyrkwje, sčinił. Potom wróći so do hospody, hdźež też swojomu přećelej powědaše, zo chce nětko do rjada redemptoristow zastupić. Tola Hübl so jara stróži, přetož jomu styskaše so za swětom a za rjanej rakuskej zemju. Bórzy da so do Klementa a wumjetowaše jomu, zo chce joho přeradźić w cuzym kraju, mjez njeznatym ludom, a wotradźowaše jomu měnjo, zo też w klóštrje wšitko złoto njeje. Ćiše posłuchaše Dwořák na njoho a wosta měrny a přećelny, byrnjež tamny też bóle swarjeł. Spytowaše swojoho přećela změrować, štož pak so jomu prawje njeporadźi. Přeješe sebi z cyłej wutrobu, zo by też Hübl do klóštra zastupił; tamny zas cheyše, zo by Klemens we swěće wostał.

Běše już wječor pozdźe. Hübl hižo spaše, mjez tym zo Klemens před joho ložom so poklaknywši za njoho so modleše. Mnohu hodźinku to traješe, a čim dale nóc pokročowaše, ćim nutrnišo spěwaše kaž Jakub w Starym Zakonju wojujo w paćerjach z Bohom. A hdyž Thadaeus rano wotući, widźeše Klementa, kak so při nim na zemi klečo modleše. Tu žno poča hnada we nim skutkować, a bórzy dźěštaj hromadźe do tamneje cyrkwički. Hübl měješe hišće wjele ze sobu wojować, na dobo pak zawoła: „Wěš ty! Ja tu tola wostanu a zastupju z tobu do klóštra. Tak móžemoj čas živjenja hromadźe wostać.“ — To Dwořáka tak zwjeseli, zo swojoho přećela hnydom wobjima. Najprjedy poklaknyštaj so před woltarjom Božeje maćerje a podźakowaštaj so jej. Dźěštaj do klóštra, hdźež buštaj rady přijataj.

Kaž hižo čitachmy, běše tehdy hišće swjaty Alfons z Liguory živy, kiž běše w lěće 1732 tutón klóštrski rjad założił. Běše žno na 88 lět stary a měješe jara wjele ćerpjeć na duši a ćele. Surowje hórki keluch dyrbješe wupić, přetož knjez chcyše joho k jenomu z najwjetšich Swjatych sčinić. Běše nimale slepy, a cyle joho ćełło běše khore: nimo toho boješe so wo dalše wobstaćo swojoho rjada.

Tu nětk tróštowaše joho Bóh, kaž luba maćerka swoje khore dźěćo. Našej přećelaj mjenujcy bórzy wob-

zamknyštaj, kongregaciju redemptoristow tež do Němskeje a Awstriskeje přenjesć. Jako worjołaj pozběhnyštaj so jeju duši k njebju; wězo zhonichu tež druzy bórzy wo jeju wotmyslenju. Smějachu so, zo chcetaj khudy pjekařski a hišće khudši hajńkowy syn, kotrajž hišće bohosłowstwo dostudowałoj njeběštaj, w sewjernej Europje klóštry założić, hdyž dźěn swět surowje přećiwo klóštram wojowaše. Swjaty Alfons pak so jara zwjeseli, hdyž wusłyša, zo staj dwaj Rakušanaj k redemptoristam přistupiłoj, a hdyž zhoni, zo mataj tak dobre wotpohlady. Alfons a Klemens drje njejstaj so čas žiwjenja wuhladałoj, lubowaštaj pak so kaž nan a syn. A hlej, swjaty Alfons z radosću dožiwi, kak budźe so wot njoho założeny rjad po cyłym swěće rozšěrjeć přez Němsku, Rakusku, Francozsku, Španisku, Pólsku, Šwejdsku, Jendźelsku, Ameriku a samo Awstralsku. Wjele spěwaše swjaty Alfons za swojich nowych duchownych synow. Zo bu Dwořák tak wulki Swjaty, je swjaty Alfons zawěsće jomu wuprosył na swojim khorołožu.

24. oktobra 1784 buštaj našej přećelaj zadrasćenaj. Na tutym dnju swjeći swjata cyrkej swjedźeń swjatoho Rafaela, kiž běše Tobiasa do cuzoho kraja přewodźał na wobćežnym pućowanju. Tak běše tež Dwořákowe žiwjenjo dotal było dołhe pućowanjo, a Boži jandźel bě z nim šoł z domizny do dalokoho Roma a dyrbješe joho tež zasy domoj přewodźeć. Wokoło pasa nětk nošeše Klemens dołhi różowc a wokoło šije křižik. Při wšim zwosta tak wjesoły a radostny, jako by był bohaty knjez, nic pak khudy redemptorista.

Za Klementa běše při započatku posćenjo jara ćežke, přetož italscy ludźo su zwučeni, mjenje jěsć hač my tu w sewjernych krajach, a tohodla móža so też krućišo posćić. Tola zmužiće je wšo přetrał Bohu k česći. Wjele wuknješe a studowaše, kaž joho swěrny přećel; 19. měrca 1785 buštaj hódnaj spóznataj, sluby wotpołožić. Potom buštaj do italskeje wsy Frosina pósłanaj, zo byštaj so tu cyle na swjate měšnistwo přihotowałoj. Překrasne dubowe lěsy přikrywachu tamnu krajinu. Rjenje tam pluskotaše nimo rěčka Cosa, a na łukach pasechu so kosmate kozy a čorne buwoły. Rady khodźeštaj won do lubeje přirody. Studowaštaj wjele, tak zo buštaj 19. měrca 1786 hižo na měšnikow wuswjećenaj. Tu nětko zakóčeše w Dwořákowej wutrobje nowa róža a hnadowna njebjeska móc wuliwaše so do joho duše, jako płódny dešć na łačnu zemju. Kak wjeseleše so, zo móžeše nětko jako měšnik skutkować a też swjatu drastu nosyć, kotraž so njeroztorhnje, ale cyła a čista wostanje hač k sudnomu dnjej. A naš Swjaty njemóžeše so Bohu dodźakować za njesměrnu hnadu, zo běše joho na tak spodźiwnym puću k najrjeńšomu powołanju dowjedł. Joho dotalne žiwjenjo zdaše so jomu jako krasna bajka, kotruž wowka w zymje při čopłych kachlach dźěćom powěda.

(Přichodnje dale.)

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Hačruniž bě w naju pućowanju za Rom jenož tydźeń postajeny, a dyrbjachmoj so khětro do spěcha měć, chcychmoj-li najważniše wěcy sebi wobhladać, a pilnje po elektriskej ridrować, bě tola jene popołdnjo za wulět do dalšeje wokoliny Romskeje postajeny, a to do městačka Tivoli. Prjedy běchu tajke wuléty za romskich pućowarjow droha kermuša, dokelž pohončojo žadachu sebi na 50 lirow (40 hr.) a wjacy. Nětko jich njetrjebaš. Ducy tam jědźechmy (běchmy štyrjo: lěkař z Wrótslawja ze swojej mandźelskej a mój dwaj) z elektriskej. Lóšt, po elektriskej w tajkim času jězdźić, je nam tehdom zašoł. Měsacy dołho njebě italska zemja kapki dešća wohladała, tuž do tajkoho procha přijědźechmy, zo běchmy hotowi młyncy. Huba so nam sama zawrě, a myslachmy sebi: „Hdy by tola skoro kónca mělo!“ Hodźinu dyrbjachmy wutrać. Wjele wozow z kamjenjemi a z druhimi wěcami nam napřećo přijědźe. Wozy maja z wjetša dwě kole a su khětro wysoke. Mule abo woły njekhodźa pornjo sebi, ale tak, kaž naše husy do rěki khodźa. Pustu, wostudłu „kampagnu“ derje sebi wobhladać, bě přileżnosće dosć. Zady njeje pak nas powjeselachu Albanske a Sabinske hory.

Z časami so nimo mikny „osteria“ = wjesna korčmička. Tajku sebi předstajić, njeje lohko. Mysłće sebi rubjeżnu jamu, nic pod zemju, ale při zemi, ze wšěm čaporom wobtykanu; w najrjeńšej mazanosći a w najwjetšim njeporjedźe so nam präsentiruje, tola dóstanješ w njej dobre wino a dobry sad.

Bórzy nas elektriska po horje horje njeseše, dokelž Tivoli leži na horje, ma strowy powětr a dobru wodu. Městačko ma na 7000 wobydleri, njeje wšak runje rjane a čiste.

Čohodla sym sebi tu dojěł do tajkoho procha? Štóž je w romskich stawiznach trochu doma, znaje też tute stare městačko Tibur, nětko Tivoli, a chce je wohladać, to bě prěnja přičina. Druha bě, zo su tu wulkotne wodopady rěki Anio, kotrež su přez kumštne naprawy hišće bóle wuwjedźene. Při zastarskim templu Sibylle do doła postupuješ a widźiš wottud 96 metrow hłuboki wodopad. W druhich časach, hdyž je wjacy wody, kaž tehdom běše, je to šumjenjo a syčenjo, zo swojoho słowa njesłyšiš. Tehdom pak toho stracha njebě. Nětko žadaše naš žołdk za swojim prawom — dobre wino a twarožk běštaj za njoho dobraj dosć, a bě też spokojom.

Na dompuć nastajichmy so k dwórnišću a jědźechmy po železnicy, dokelž nas na elektrisku čaru njelóštowaše. Krasny napohlad poskićeše nam Tivoli we wječornym wobswětlenju. — Khrósćanow njerozhněwam, hdyž wupraju, zo też Khrósćicy w elektriskim wobswětlenju nam to njebudźa móc poskićeć. — Železnica wjezeše nas we wulkim kole wokoło hory, a cyła hora hač dele bě wobswětlena wot tysac a tysac swěcow. Tola też dompuć bu nam skaženy. Dyrbjachmy při „šwablowych kužołach“ nimo. Na tute „Aquae Albulae“ njezabudźemy, to bě hórje hač hewak něšto. Też přijědźechmy z „italskej wěstosću“ hodźinu pozdźišo do Roma wróćo, tak zo bě so wulět khětro mjerzacy skónčił. To pak běchu jenož pódlanske wěcy, wulki duch so njeda přez to zamylić, tuž romskim pućowarjam też tutón wulět lubosćiwje poručam. —

(Přichodnje dale.)

Na Čornobozy a w Bukecach.

Wulět serbskich towarstwow njedźelu 11. julija 1909.

Jara dobra je myslička, kotraž človjeka pohonja a pohnuwa, sebi jónu wob lěto něhdźe dale do kraja wulećeć, zo by so trochu ze swojeje wšědneje jenajkosće wuhibał a tróšku so po Božej rjanej zemi rozhladował: „Što radosć rjeńšu dawa, hač dróhu pućować?“ Hdźež so dwaj abo tři a wjacy k tajkomu zhromadnomu wulětej zjednoćeja, je towaršnosć wjeselša, zabawniša, a kóždomu so bóle lubi, wě-li jedyn na přemoh druhoho bjesadować. Najrjeńšo a wulcy khwalobnje pak bywa, hdyž cyłe towarstwo sebi korporativnje wulět sčini, kaž je to nětkole hižo mjez serbskimi towarstwami. Ze zdobnym wašnjom. A kak rjenje a luboznje hakle radźi so wulět w towarstwach, hdyž wjedźe přezjena mysl a bratrowska lubosć wšěch zhromadnje za jenajkim zaměrom na wulět!

Wo tajkim přećelskim a jara derje radźenym wuléće mamy přileżnosć dźensa rozprawjeć, a činimy to z čim wjetšim dosćčinjenjom, z čim wjetšim wotmachom so na druhej stronje prócuje, w přitomnym času našu narodnu přezjenosć rozšěrić a rozdrjebić. Bě to imposantna kolona — něhdźe 100 ludźičkow w črjódźe —, kotraž njedźelu 11. smažnika wot Pomorc ze zastanišća k našim starosławnym serbskim Bukecam stupaše. Hižo na zastanišću bě tule syłu wulětnikow knjez Krónа, předsyda „Bukečanskoho serbskoho towarstwa“ powitał a w Bukecach samych witaše nas zasy sejmski zapósłanc knjez Zoba, a tam přida so hišće črjódka sobustawow wjesnoho towarstwa, tak zo drje bě nětko ličba 100 cyle połna. A

tuž rjadowachu so sobustawy a hosćo třoch, po prawym štyrjoch towarstwow — mjenujcy „Kukowskeje Katholskeje Bjesady“, kotraž běše po prawym tutón wulět zarjadowała, spěwarskoho towarstwa „Lipy Serbskeje“ a Njeswačidliskeje „Jutrnicy“, kaž „Bukečanskoho serbskoho towarstwa“ — k pyšnomu pisanomu ćahej horje na wóteny serbski Čornobóh.

Katholscy a evangelscy Serbjo, stari a młodźi, ćehnjechmy zhromadnje mjez sobu bjesadujcy, ći wuspěšniši na nóžki w prědku, ći wobstarniši a wobšerniši — po wazy ćežcy — w zady, a srjedža to centrum z runowahu — tak hibaše so wšo pomałku, z waha, ale wěsće wot pjatow hory hač k jeje wjerškej; běchu pak wězo tež přećelkojo, kiž sebi we Wujeżku pola korčmarjec wuja dycha nałójichu a mocy posylnichu, haj, někotři mištrowje běchu hakle z kołami do Wujeżka dojěli, a to běchu ludźo »z Mudrec«, dokelž móžachu potom dešćikej spěšnišo wućeknyć, kiž je našich wulětnikow wróćo ducy do Bukec přemačał. — —

Na wjeršku wótcnoho Čornoboha so wšitcy rozsydachmy, wonka a nutřka, wšudźe, hdźež so spróchnym noham městačko spožči; škoda, zo njebě móžno, wšitkim zhromadnje so za jene blido zesydać! A też pokhmurjene wjedro njepopřa z wěže Čornoboha wuhlad šěroko a daloko do kraja. Tohodla khodźachmy k wonym zastarskim městnam, kotrež bywachu našim prawótcam poswjatne, wone hromady skaliskow ze šědźiwych stotkow našeje narodneje mythologije.

Wo wuznamje serbskoho wótcnoho Čornoboha porćča wulětnikam gymnasialny wučeŕ knjez Jan Bryl potom w Bukecach hakle sćěhowace słowa z narodneje historije, kotrež pak chcemy přihódnišo tudy zaměsćić, dokelž mějachu po prawym na městnje być přednjesene.

„Stojimy tudy na sławypołnym, rjanym Čornobozy, najwyššej to horje w pasu pohór Łužiskich. Starosławny je naš Čornobóh tohodla, dokelž stej joho mjeno a sława hižo w starodawnych wěkach założenej, w šědźiwych stotkach historije serbskoho naroda; tuž praju ze wšěm prawom: naš serbski wótcny Čornobóh.

Čornobóh běše našim serbskim prawótcam a prjedownikam swjaty — Čornobóh, dyrbi też nam hišće być swjaty jako swójstwo našich serbskich wótcow.

Čohodla běše wón hižo našim prawótcam swjata hora?

Naši prjedownicy běchu wot najstaršich časow jako pobožny lud znaći a wěrjachu do Boha Wjeršnoho, kotryž w njebju bydli. Ale při nim wutworichu sebi we swojej mysli hišće wšelakich přibohow a duchow jako na zemi skutkowacych. Kaž stawizny wo našim kraju powědaju, bě po jich zrozymjenju Běły bóh wodźićeŕ wšoho, štož so na swěće stawa; tohodla prošachu joho wo zakit a woprowachu jomu za wšitke dobroty. Wšitke njezboża a złe skutki pak přiepěwachu złomu duchej, Čornomu bohu. Tajke wopřijeće wo dwojej we swěće knježacej mocy namakamy też pola druhich ludow. Tola su sebi to hižo pohani jako dwoje wopokazanjo mocy jenoho najwyššoho boha wukładowali. A tutón jedyn bóh, z kotrohož druhe bóžstwa wukhadźachu, bě pola našich prjedownikow bóh słónca abo swětła. Hrimanjo a błyski wukładowachu so jako joho hněw. Štož z cyła na zmysły człowjeka skutkowaše, a štož wón wobdźiwaše, to česćeše jako Boha abo jako skutk wěstoho boha.

Přijimna słowjanska natura běše stajnje nakłonjena, wšelake připadnosće žiwjenja sebi ze skutkowanjom duchow wujasnić a zjewjenja w přirodźe jako připowědźenja zboža abo njezboža spóznawać.

W kraju Głomačanow we wokolinje Mišnja tworješe mócne žórło daloko znate bahno abo jězor Głomač, wo kotrymž wokolni wobydlerjo w spočatku 11. lětstotka biskopej Thietmarjej Merseburgskomu dźiwne wěcy powědachu. Hdyž měješe mjenujcy zbožowny měr mjez wobydlerjemi nastać abo zemja płódne lěto lubić, napjelnjowaše bahno, jako by z pšeńcu, wowsom a žołdźemi pokryte było, syły k brjoham přikhwatace z wjeselom; nawopak, hdyž surowy wójnski njeměr hrožeše, wodźewaše so bahno, kaž prajachu, z poćehnjenjom krewje a popjeła. Tak běchu pohanam wěste městna z hroženjom a swjatosću wobdate. Też pola nas je so tohodla wjele powěšći wo duchach, djasach, božej złośći, připołdnicy, kuzłarjach a khodojtach a t. d. dotal zdźeržało.

Naši prjedownicy wšelakim boham a ducham swoje pola a lěsy, zrudoby a radosće poswjećejcy wuznawachu tola, zo je jedyn Bóh, kotryž w njebju nad druhimi bohami knježi a tam jeničcy z njebjeskim rjadowanjom so zajima, zo druzy bohowje jenož jim dowěrjene přisłušnosće činja, zo wšitcy wot njoho wukhadźeja a zo je kóždy z nich z tym bliži, z čimž je bliže Bohu bohow. Tajka bě wěra Słowjanow, křesćanstwu so přibližowaca, wo zapřijeću jenoho Boha, stworićela swěta. —

Hory, skały, lěsy, žórła a měrne hórki służachu Słowjanam jako městna modlitwow, woprowanjow a wšelakich wobrjadow. Tohodla česćowachu woni haje boham poswjećene a njedowolichu nikomu je zaničić. Na městnach boham poswjećenych natwarichu wulke wołtarje z kamjeni, kotrež běchu jedyn na druhi położene a z druhimi kamjenjemi we wěstej zdalenosći wobdate, štož wobhrodu swjatoho městna woznamjenješe. Po času počachu nad wołtarjemi krywy twarić dla wukhowanja před dešćom a słóncom a tak nastawachu twarjenja, swjatnicy abo temple mjenowane.

Tudy na Prašicy a Čornobohu mamy hišće slědy wołtarjow a powyšene městna na skale, žiwje dopominace, zo su naši prawótcojo tu něhdy wopory boham woprowali, zo su so tu modlili a swoje nabožne wobkhady wotměwali. Mamy tu horu pod mjenom Hromadnik, na kotrejž su so woni zhromadźowali k swojim bohosłužbam a wobrjadam, ale mamy tu też hišće kamjeń wudupjeny, t. mj. „myjadło“, hdźež su so najprjedy myli, prjedy hač su k woporej šli, a skónčnje je tu też hišće skała, »klětka« mjenowana, na kotrejž je měšnik zhromadźeny lud žohnował, a zaso na Prašicy je so prašał a wěščił přichodny dostatk swojoho naroda. Z toho my potajkim widźimy, kak swjate su bywałe wšitke tele městna našim serbskim prawótcam, kak swjata je jim była cyła hora — Čornobóh.

Też nam dyrbi naš Čornobóh być hišće swjaty a čohodla to? Mało pomnikow drje nosy naša ródna Łužica předstajejcy nam před wočomaj, što mamy my Serbja wopominać a rozpominać, ale myslu, zo runje krasnišoho narodnoho pomnika njebywa, dyžli je to naš wóteny serbski Čornobóh. — Njejsmy wšak wjacy pohanjo, zo bychmy traš wšitko zło, kotrež so nam abo cyłomu narodej tak často a husto stawa, připisowali někajkomu Čornomu bohu a tohodla joho česćowali a swjatosćili — ně, ale my wšitcy derje wěmy, kak knježi mjez nami zły duch skaženosće, wotrodźenstwa a hidy njepřećelskeje, kiž chce naše stare, wótčinske a wukhwalene počinki, naše dobre narodne nałožki nam zničić, kiž chce naš cyły mały serbski narod zahubić. My wšitcy derje wěmy, kak ćerpi naša serbska narodnosć runje w přitomnym času pod tutym złym, skaženym duchom najbóle, a kak mjezy serbskeje narodnosće přeco bóle woteběraju, mjez tym zo naši wotrodźency, wotpadnicy a njepřećelojo přeco bóle přiběraju. A hlejće, najlubši přećelje, na naš wóteny Čornobóh: to je strażnik našeje narodnosće a kruty měznik Serbowstwa! Čim mjeńša črjódka nas je, čim swěrnišo dyrbimy w hromadźe stać, tak kruće stać muž při mužu w swjatej přezjednosći a bratrowskej swěrje kaž twjerdźe stoji tutón skalny khribjet našoho wótcnoho serbskoho Čornoboha a strażować dyrbimy z nim, zo by so přez joho pjaty njepředrěła zběhaca so zmoha germanisacije a našu lubodrohu ródnu Łužicu njepožrjeła. W přezjenosći je móc, w jednoće je sylnosć, w bratrowskej swěrje a lubosći je naše wumoženjo, je přichod naš a cyłoho naroda! Njech nam naši susodźa njejsu podarmo tudy pomnik muža postajili, kotryž je něhdy ze żeleznej wolu rozkorjenjeny narod Němcow dohromady skował a prajił: „Wir Deutsche fürchten Gott da droben, sonst weiter nichts auf dieser Welt!“ Njech tutej dwaj pomnikaj, naš Čornobóh a Bismark, nam předujetaj na stajnosći: Serbscy bratřa, budźmy přezjeni! Hdyž budźemy tak swěrnje do hromady dźeržeć jako tu khwilu, a budźemy zhromadnje dźěłać jako ryćerjo a rjekowje serbskoho ducha, čuća, zmyslenja a chcyća, to směmy so nadźeć z dowěru na Boha, zo wotewrí so nam hora našich

nadźijow, naš serbski Lubin, je-li złožujemy so po basni našoho narodnoho pěsnjerja Jakuba Čišinskoho: Lubin — wutroba.“ (Přichodnje dale.)

W **Khrósćicach,** 11. julija 1909.

Luby Posole!

Njeměj nam za zło, hdyž we swěrnej starosći wo Twoje derjeměćo a w horcej lubosći k Tebi sebi dowolamy, so Će woprašeć, što z Tobu je, hač sy khory abo hač nimaš dosć k jědźi a k piću. „Šiesblejcha“ Či tola w žołdku njeleži, zo sy tam skhorjeł? Hdyž posledni króć k nam přińdźeše, so nam njechaše lubić. Bě tola khětro suchi a słabuški na stawy. Što Či po prawym bywa? Ty so sam zamołwješ z tym, zo tohodla hladajcy słabnješ, dokelž nimaš dosć k zežiwjenju, sy khudačk a nimaš z časami ničo k wobjedu. Wbohi Ty! Haj pjenjezy bywachu přecy, kaž so praji, nervus rerum, jadro žiwjenja, a tak też pola Tebje najskerje budźe.

Hdyž sy so nětko po měsćansku zdrasćił, dołhe smužkate kholowy wobuł a frak po nowej módźe so woblekł — haj samo nowy šlips sy sebi přiwjazał (w nowym napismje) —, so nam skoro zda, jako njeby mohł krawca zapłaćić, zo k nam tak wujachleny, suchi a khorowaty přičampaš. To nas boli. Přejemy Či z wěrneje wutroby, zo by so bórzy zhrabał a we Twojim nowym zdrasćenju k nam přišoł, do syteje wole najědźeny, tołši a strowši.

Ty nam skorźiš, zo nimaš dosć k srěbanju. My dyrbimy a chcemy a budźemy Či pomhać. Wěř nam, zo nam to woprawdźe žel bywa, hdyž bě tak suchi, a radlubje, hdyž Či tón wujednany tolef zapłaćimy, kóždy z nas šerpatku připołoži, zo njeby šwižny wostał kaž šita jehła. Ale ty dyrbiš nam też do časa wozjewić, hdyž twój financny minister wjacy z Tobu prawje dale njecha. My so kóždy króć na to njedopomnimy a druhdy na to zabydźemy. Hdyž pak nam nuzu wuskorźiš, kak Či w žołdku počina tak mjehko a prózdno być, potom Či radlubje wotpomhamy.

Hišće jónu Či přejemy, zo by so bórzy wustrowił, zasy starych mocow nadobył, zo by nam kóždy króć něšto rjane powědać mohł — wšak my to stajnje rad słyšimy —, zo njebychmy trjebali ze suchej hubu sedźeć, kaž posledni króć, hdyž žane powědańčko nam njechaše powědać. Tuž měj so derje a budź lubje postrowjeny

wot Twojich starosćiwych starych dobrych znatych
w Khrósćanskej wosadźe.

W **Budyšinje,** 16. julija 1909.

Lubi wotebjerarjo a čitarjo Posoła!

Móžeće pak Wy rjenje žortować. Prawje, zo při našich hubjenych časach humor njezhubiće. — Wy prajiće, zo sće „starosćiwi wo moje derjeměćo“ a zo maće „horcu lubosć ke mni“. Derje! To mje zwjeseli; tuž so nadźiju, zo budźeće mi też woprawdźe pomhać. Nic słowa, ale skutki móža mojej nuzy wotpomhać. Wy sami prajiće: „My dyrbimy a chcemy a budźemy Či pomhać.“

Tuž też cyle wěsće připołožće k wujednanomu tolerjej šerpatku.

Ale nic na tym dosć: Prócujće so też wo nowych wotebjerarjow!

Postarajće so sobu wo nawěštki. Kupujće pola tych, kotřiž mi nawěštki dawaja, a namołwjejće druhich, zo mi też dawaja nawěštki.

Dale, hdyž je pola Was něchtó wumrěł a Wy chceće so za dóstatu lubosć a tróšt džakować, činće to přemnje. Wobstaram Wam to runje tak rjenje a tunjo, kaž „Kamjenski Tageblatt“. Hdyž maće něšto k wozjewjenju, też to rad lubje wobstaram. Kóždu sobotu wozmu nahromadźene nowinki pod pažu a leću z nimi do dalokoho swěta, samo přez morjo do Ameriki.

Dajće pak mi bórzy — čim prjedy, čim lěpje — redaktora, kotryž njeje z druhim zastojńskim dźěłom wobćeženy a mje jenož tak pódla spraska, ale kotryž móže swoje mocy jenož za mnje wěnować. Tuž składujće za fond mojoho přichodnoho samostatnoho redaktora.

Potom mam hišće něšto na wutrobje! Čitajće, štož Wam poskićam a wobkedźbujće to!

Zo to přecy njeličiće, sym to nětkle nazhonił. Na příkład 26. junija sym Wam wozjewił, zo dyrbiće „hač do 24. julija wšitko »Posoł« nastupace“ jenož na mojoho redaktora słać, a hlejće — što sće činili? — Waše listy z nawěštkami za mnje su najprjedy přez Budyšski póst do Bayerskeje pućowali a přez Wörishofen a Kissingen, tam mojoho pokładnika wopytawši, přińdźechu hakle ke mni. Bjez dźiwa, zo so při tym zapozdźichu.

Tuž mějće so też Wy prawje rjenje a budźće lubje postrowjeni wot Wašoho starosćiwoho, dobroho znatoho staroho přećela

»Katholskoho Posoła«.

Z Łužicy a Sakskeje.

Minjeny štwórtk bu naš sławny serbski wótčinc knjez professor Dr. Ernst Muka z knježnu Losku Irmlerec w Prazy w cyrkwi St. Salvator zwěrowany. Wuprajamy jomu a joho knjeni mandźelskej najwutrobniše zbožopřeća. Wón je w tym času prěni a najzasłužbniši wjednik našoho serbskoho luda. Přejemy jomu, zo by Bóh jomu mytował w prawje zbožownym mandźelstwje, štož je za dołhe lěta w njewustawacej dźěławosći, w stajnej woporniwosći za naš cyły serbski lud skutkował. Njech Bóh Wjeršny jomu w domjacym zbožu nowe mocy dari, zo by joho lubosć a swěra serbskomu ludej hišće dołho zdźeržana była.

Redakcija.

K wólbam. Přećiwo wólbje knjeza Kokle wojuje, kaž čitamy, Brühlowa strona też toho dla, dokelž by tutón w nowym dawkowym zakonju za to hłosował, zo bychu so dawki z ležomnosćow katholikow, też woprawdźe katholikam, kaž też nawopak z ležomnosćow lutherskich tutym přiwobroćiłe. Koklowe stojnišćo pak je tola zawěsće sprawne, a samo, hdy by přez to lutherska cyrkej abo šula tu a tam něšto mjenje dokhodow měła, **wostanje sprawnosć tola sprawnosć** a je wjacy winojta hač něšto kroškow pjenjez. Nimo toho pak je też knježeŕstwo hižo přilubiło, zo, hdyž wosadam přez nowy zakoń někajka škoda nastanje, by so tuta na někajke wašnjo wurunała.

Z cyła njedyrbjało so pola nas wólbne wojowanjo na konfessionelne polo złožić, dokelž knjez Kokla njeje postajeny wot katholikow, ale wot wjesnoho wólbnoho towaŕstwa, do kotrohož runje tak derje katholscy kaž evangelscy słušeja. Nimo toho je to runje evangelska strona namjetowała, zo by we 8. wólbnym wokrjesu katholski Serb kandidirwał. Štóž přećiwo kandidaturje knjeza Kokle wojuje, njemóže žadyn sprawnje zmysleny dobry Serb być.

Z Budyšina. Pryncesna Mathilda wopyta minjenu wutoru našoho knjeza biskopa w Šěrachowje. Přijědże dopołdnja 1/2 12 hodźin ze swojej přewodźeŕku baronku

z Gärtner do Budyšina, hdźež ju knjez biskop na dwórnišću powita, a wottud jědźechu z tachantskim wozom do Šěrachowa. Wječor wróći so zasy do Drježdźan.

Z Budyšina. Naša „Jednota“ měješe tón króć swoju měsačnu zhromadźiznu w Maćičnym domje. Bě tak derje wopytana, zo stólčki a blida njedosahachu. Smy sebi stólčki z kofejownje a samo z museja hromadu nosyli, tak zo naposledku nihdźe wjacy stólčka k dóstaću njebě. Widźachmy też, zo je rjana sala Maćičnoho domu za naše zhromadźizny kusk mała, a swjedźeń njebudźe „Jednota“ ženje w Maćičnym domje wotměć móc.

W $^1/_4$5 hodźin wotewri městopředsyda zhromadźiznu zdźěliwši, zo je tež naš knjez předsyda so na nas dopomnił a nam z kupjelow pósłał postrow a „wjele zboža“ k přenjej zhromadźiznje w Maćičnym domje. Hdyž bě nam musejownik, knjez Wjerab, rozpowědał, kajke žadne pokłady a starožitnosće naš Maćičny dom khowa, dźěchmy sebi musej wobhladać, a wróćiwši so do sale, přednošowaše nam k. gymnasiast Jakubaš rjenje wo „serbskich kralach“.

Wobsah přednoška wo starych „serbskich kralach“ běše z krótka sćěhowacy:

Su-li drje mnozy stawiznarjo naše najstarše stawizny přepytowali, dha je tola hišće najwjetši dźěl tutych z ćmowej ćěmnosću přikryty. Słowjenjo so něhdy rozšěrjachu wot Baltiskoho morja hač do Italskeje a Grekskeje nutř, wot Rhyna hač k Dněprej. Milčenjo, naši prawótcy, wobydlachu Hornju Łužicu a wulki dźěl Mišnjanskeje. Nad nimi kaž nad druhimi Słowjanami knježachu kralojo, kotřiž mějachu we wójnje wšu móc, mjez tym zo w časach měra pak na hońtwu khodźachu a hosćiny hotowachu, pak samo rolu wobstarachu. Tehdy běše jich móc jara wobmjezowana. Před bitwu pak so zeńdźechu, zo bychu zhromadnje wuradźowali, kaž bajka wo Lubinje wobswědča. Najznaćiši serbscy kralojo su Derwan, kiž bu wot češkoho krala Samo zbity, dale Semil a Miliduch, najsławniši mjez wšěmi, kiž chcyše swojim poddanam ze swojej smjerću swobodu zdźeržeć — tola podarmo. Němscy zmyslenoho krala Tugła su Serbja skóncowali. Posledni kral, kiž je z mjenom znaty, bě Přibisław, kotryž dyrbješe do Delnjeje Łužicy ćeknyć; tu natwari sebi sylny hród. Joho potomnicy — tak so pola němskich spisowaćelow a w ludowych bajkach baje — dźensa hišće knježa a dobudu jónu staru móc a nowu sławu, hdyž so Serbstwo z nowa zběhnje.

Wšitcy běchu na słowa dobroho rěčnika z wulkej kedźbnosću posłuchali a dźakowachu so jomu z mócnym přihłosowanjom.

Hdyž běchmy hišće khwilku wuradźowali a postajili, zo budźe město přichodneje zhromadźizny w augusće wulět do Radworja, rozeńdźechmy so spokojeni z dźensnišej zhromadźiznu w 7 hodźinach domoj z přećom, zo by też přichodnje kóžda zhromadźizna tak derje wopytana była.

Z Budyšina. Póndźelu 12. julija běše za Budyšski šulski wokrjes hłowna wučeńska konferenca pod nawjedowanjom k. šulskoho radźićela Bacha. Přednoški poćahowachu so wosebje na nowy sakski zakoń, kotryž ma so postarać za woćehnjenjo dźěći, za kotrychž so starši njestaraja. Po tutym nowym zakonju móže wyšnosć dźěći, kotrymž doma ćežke strachi hroža, w druhich swójbach abo we wustawach woćahnyć dać, doniž 16. lěto njejsu překročili.

Z Ralbic. Kaž w nawěštku čitaće, wopyta nas na swjatu Mariju Madlenu Khrósćanska „Serbska pčolnica“ a zarjaduje zhromadźiznu z přednoškom. Hižo naši serbscy prawótcojo su byli zahorjeni pčołarjo. My z dobom česćujemy našich wótcow, hdyž hajimy pilnje stare serbske wašnja. Tuž přińdźće štwórtk popołdnju wšitcy, kotřiž sće pčołarjo abo kotřiž so za pčołarjenjo zajimujeće. Wutrobnje budźeće k nam witani.

Z klóštra Marijneje Hwězdy. Štwórtk na swj. Mariju Madlenu budźe nowa hnadna knjeni wolena.

Z Prahi. Pjatk 9. julija skónčichu so na k. k. statnym gymnasiju maturitne pruhowanja. Mjez kandidatami běchu sedmjo khowancy serbskoho seminara, z nich jenož jedyn Serb, Jurij Šołta z Wotrowa. Wšitcy sedmjo wotpołožichu pruhowanjo z dobrym wuspěchom, dwaj z wuznamnej khwalbu.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoś kral Friedrich August je schtwórtk ze swojej swójbu do Tirolskeje wotjěł.

Němska.

Nowe dawki w sejmje buchu 10. julija po wulkej a ważnej debaće pschiwzate. W tamnej debaće hischće jónu wschitke strony swoje stojnischćo napschećo cyłej finanenej reformje wuprajichu. Z dobom sebi też, a to husto doś razuje, prajachu, čohodla je blok rozpadnył, kajke počahi někto mjez stronami su a budźa, a też čohodla Bülow wotendźe. Wězo so kóžda strona k swojomu lepschomu zamołwja, a winu za to, schtoż je jej njelubo, na druhu stronu storka. Tola z cyłeje rozmołwy so słónčnje tola jako njepowalna wěrnosć to pokaza, schtoż w jara rjanymaj rěčomaj stary konserwatiwny wjednik z Heydebrand a centrumski wjednik z Hertling wuprajischtaj a schtoż też liberalni pschi wschěm jich zaběranju prěć njemóžachu, ta wěrnosć mjenujcy: Blok je rozpadnył tohodla, dokelž bě joho cyły zaměr tón, cyłe knježerstwo pschecy bóle na liberalnu stronu stłóčić. To pak konserwatiwna strona njemóžesche pschidać, dokelž by so z tym sama morika. A dokelž ma podpjeru za swoje konserwatiwne zasady jenož w centrumje, dyrbjesche so słónčnje zasy z centrumom pschećelić. Bülow je schoł, dokelž běsche so z liberalnymi pschejara kruće zwjazał. Konserwatiwni njejsu joho zahnali, a też nam katholikam móže wscho jene być, schtó je kancler. Dokelž wosebiteje luboscze drje njemóžemy wot žanoho so nadźijeć a wěsta sprawnosć so nam zapowjesć njemóže, hdyž su katholikojo w sejmje sylnje dosć zastupjeni.

Z tutoho móžemy też widźeć, čohodla někto liberalni we swojich nowinach tak njewschědnje surowje zakhadźeja a schćuwaja pschećiwo konserwatiwnym a centrumej. Woni su so nadźijeli, zo zasy k mocam pschińdu, kaž jónu w času kulturnoho wojowanja, to pak so jim njeje poradźiło.

Nowe dawki, kotrymž je někto 12. julija też zwjazkowa rada hižo pschihłosowała, su tele:

A. Dawki ze wschědnoho potrjeba:

piwo	100	milionow,
palenc a sprit. . .	80	=
tobak	43	=
kofej a čaj . . .	37	=
zapałki	25	=
swěčidła	20	=
champanske wino . .	5	=
	310	milionow.

Tute dawki, z wuwzaćom champanskoho wina, potrjechuja wschěch.

B. Dawki na wobsedźeństwo:

pschepschedawanjo ležomnosćow	40	milionow,
dańske talony	27$^1/_2$	=
stempel na wudawanjo pjenježnych papjerow	22$^1/_2$	=
cheki a kwitowanja	12$^1/_2$	=
změnki (Wechselstempel) . . .	7$^1/_2$	=
	110	milionow.

C. Dawki, kotrež wostanu:
cokor . . . 35 milionow,
jězdne kartki . 20 „
55 milionow.

D. Matrikularne pschinoschki 25 milionow.

Cyle nowe dawki potajkim pschinjesu 500 milionow.

Nowe dawki njezastupja na dobo. 1. augusta zastupi dawk na piwo, kofej, čaj a stemple, 15. augusta: na tobak, 1. septembra: na cigaretki, a 1. oktobra: na palenc, champanske wino, zapalki a chekowe stemple.

— W poslednim posedženju sejma wuradžowasche so wo powyschenju mzdy zastojnikow. Za assistentow na pósće běsche sejm w druhim čitanju pschiwzak 1800—3600 hriwnow a za nižschich zastojnikow na pósće (listynoscherjow w městach) 1200—1800 hriwnow. Pschi tšećim čitanju w poslednim posedženju sejma knjezeństwo pschez statnoho sekretara Sydowa někto cyle raznje wozjewi, zo na žadyn pad assistentam wjacy hač 1650—3300 hriwnow a nižschim zastojnikam 1100—1700 hriwnow njepschiwoli a radscho cyły zakoń spadnyć da, jeli sejm pschi swojim žadanju wostanje. Sejm běsche tohodla nuzowany, knjezeńskim namjetam pschihłosować, zo njeby zastojnikam wschě powyschenjo zhubjene byko. Dyrbjesche to čim bóle pschihłosować, dokelž nazymu, hdyž by so zakoń z nowa namjetował, njeby so też wjacy docpěko a nimo toho njeby so potom powyschenjo wróco ličiko wot 1. haperyla 1908, kaž so to někto stanje.

— Wotwhadžacy kancler Bülow je 10. julija pschi swjatočnej hościnje ze swojimi zastojnikami so rozžohnował.

— Za **nowoho kanclera** je pomjenowany knjez **z Bethmann-Hollweg;** za statnoho sekretara znutkownych naležnosćow minister z Delbrück. Za ministra kulta bu pomjenowany dotalny Brandenburgski prasidenta z Trott zu Solz, kotrohož nastupnik budže Bülowowy pschećel, dotalny chef kancle z Löbell. Sydow je pomjenowany za ministra pschekupstwa; za sekretara kejžorstwowoho poklada pak bu dotalny podsekretar Wermuth pomjenowany.

Pólska.

Pólske nowiny pisaja, zo je němski kejžor politiku ruskoho ministra Stolypina pschećiwo Polakam khwalił, prajo Stolypinej: „Waschu politiku pschećiwo Polakam khwalu, pschetož z Polakami ma so jara kruće jednać; čim krućišcho pschećiwo nim wustupujesch, čim měrnischi su, hewak z nimi ničo njewučinisch.“

Awstrija.

Rakuski sejm bu 10. julija zamknjeny. Wschitke pschedmjety njesju so hodżeli wuradžić dla obstrukcije Słowjanow. Dyrbjachu so hač do nazymy wotstorčić.

— Krawna kschćeńca češkeje nalutowarnje w Cahnowje. W němskich nowinach skiwla spochi na hroznych Čechow, kotsiž duschnych Němcow pschenicho a wo nicho nadpaduja. A tuž je bjez dźiwa, zo čitarjo tutych nowin woprawdže kruće do toho wěrja, zo w Čechach Němc sebi žiwjenja wěsty njeje. Tohodla snadž podarmo njebudže, pokazamy-li, zo wschak też Němcy žani jandželjo njesju.

W Delnjorakuskim městačku Cahnowje myslachu Čescha češku nalutowarnju zakožić. K tomu měješe so zjawna zhromadźizna w Cahnowje. Wobkrjesne hejtmanstwo w Gänserndorfu zhromadźiznu zakaza. Tuž zeńdżechu so někotsi Čescha z Wiena, zastupjerjo češkich pjenježnych wustawow, z Cahnowskimi wjednikami Čechow na dowěrlimu schadżowanku, zo bychu so wo tej naležnosći zrěčeli. Hnydom, hdyž Wienscy Čescha do Cahnowa pschińdżechu, witachu jich Němcy z dźiwim herjekanjom a hrožachu, zo jich zaraža. Herjekarjo běchu Němcy a češcy renegaći a na jich čole stojachu zastojnicy Strakoschowoho cokrowara a Cahnowscy wučerjo. Čescha z Wiena njestarachu so wo hejelow a dźěchu pschewodżani wot Cahnowskich Čechow do češkeje korčmy. Němcy walichu so za nimi do hościenca, a tam by dóschło k hroznej bitwje, hdy bychu Čescha do privatnoho wobydlenja njewoteschli. Tam wuradžowachu. Měšcanosta Noemer wospyta też do tutoho domu so dobyć. Čescha rozsudźichu so, w Cahnowje češku nalutowarnju zakožić. Dowuradźiwschi njechachu Čescha zasy herjekarjam na wóči lězć a podachu so tohodla na dwórnischčo do susodneje wsy Havranohroda. Němscy herjekarjo puschchichu so za nimi. Mjez Čechami bě też něschto žonow. Čescha zakožichu ducy po puću do češkoho hościenca w Havranohrodže. Hościenc wobstupichu Cahnowscy renegaći, wučerjo a zastojnicy Strakoschowoho cokrowara. Němcy walichu so na Čechow a nasta hrozna bitwa, w kotrejž buchu někotre wosoby češko ranjene. Redaktor „Wienskoho dźenika“ Janča dósta 36 ranow a trójcy klóchu joho z nožom. Ranjeny je też administrator naspomnjenoho dźenika Schindler a advokatny koncipient Dr. Bahala, kotromuž pschecrezachu licu kóšć. Podarmo žadachu Čescha měšcanostu wo pomoc, podarmo žadachu, zo by policiju pschiwokał. Starosta wotbý jich smějo so. Tuž podachu so Čescha na dwórnischčo. Też tam jich Němcy pschewodżachu a funkachu kamjenje do nich. Zasy něschto Čechow češcy zranichu. Knjeza Schindlera któchu straschnje do schije. Druzy buchu z kamjenjemi zranjeni. Někotre kamjenje běchu na 5 kilogramow češke. Jedyn tajki kamjeń wzachu Čescha jobu do Wiena jako pokazku. Hischće na dwórnischču dachu so Němcy do Čechow a wotwjedżechu redaktora Janču do Havranowa wróco, hdyž z nim protokol spisachu. Potom joho policija puschći, njeda pak jomu na ½ hodźiny dołhi puć w nocy nikoho na pomoc sobu. Tajcy su němscy martrarjo!

— W Brnje, stolicy Morawy, bywachu na němskim wustawje za wučerki pschijimowace pruhowanja njedźelu a na swjatoju Cyrilla a Methodija, na Morawje pschikazanym swjatym duju, a to kóždy króć wot 8 hodźin rano. Dokelž so kandidatki hižo po 7 hodźinach a wučerjo do 8 hodźin zhromadźowachu a pruhowanja pschez cyle dopołdnjo trajachu, wězo ani wučerjo ani kandidatki na kemschach njepobychu. Snadź běchu pruhowanja tohodla na njedźelu a swjaty dźeń złożene, zo by swět zhonił, zo na němskich wustawach na wěru njedźiwaja. Ze zamyslom je so to stako, pschetož kóždy druhi dźeń w tydźenju by so lépje k tomu hodżał. Njedźelski měr tola też za wučerske wustawy płaći. Abo maja kandidatki wučerstwa hnydom, hdyž do wustawa zastupuja, nabožnistwo zacpěć wukmyć? Schto też to tajke wučerki potom dźěći nawuča?

Wuherska.

Tu Weckerle zasy ministerstwo wobkhowa.

— Ludowe towarstwo za katholikow Wuherskeje, kotrež měješe w započatku tutoho léta 140469 sobustawow, je hač do 200659 zrostko. Je to za Wuhersku jara wažne towarstwo, dokelž maja tam katholikojo mało mocy w zjawnym, wosebje w politiskim žiwjenju, a so też dotal dosć wo to njeprócowachu. Tajke towarstwo zbudži snadź wjetsche žiwjenjo.

Rom.

Turkowske póselstwo pola bamža. Swjaty wótc pschija njedźelu turkowske póselstwo. Ghalib bej wjedżesche póselstwo, kotrež měješe bamžej wozjewić, zo je Muhamed V. knjeznje nastupił. Ghalib bej pschepoda bamžej list, wot sultana Muhameda samoho spisany. Swjaty wótc so dlejschi čas z pósłancami rozmołwjesche. Potom podachu so pósłancy też hischće k bamžowomu statnomu sekretarej kardinalej Merry del Valej.

To je prěni króć, zo je so to wot Turkowskeje stako. Prjedy je to Francozska pschecy tomu zadźěwała, dokelž měješe protektorat nad katholikami w cyłym narańschim kraju. Tón by wězo rady

wobkhowaka, dokelž ma tam potom tež wjetšheje politiſkeje mocy. Tola hdyž doma katholſku cyrkej dale bóle pſchesćěha, njemóže sebi ſwjaty wótc jeje protektarſtwo w cuzbje lubić dać.

Francozſka.

General Gallifet, jedyn z najſkawniſchich francozſkich generalow, kotryž je tež pſchi Sedanje so wosebje wuznamjenił, je 8. julija wumrěł.

Jendželska.

Prjedawſchi indiſki vice-kral Marquis Ripon bu minjenu ſrjedu w kapali, kotruž je sebi sam we swojim parku natwarił a hdžež tež joho mandželska hižo dwě lěće wotpočuje, pokhowany. Ripon je jedyn z najſkawniſchich a zaſłužbniſchich jendželſkich zemjanow. Pſched 35 lětami wróći so wón do klina katholſkeje cyrkwje. Tehdom běſche tohodla ſkoro dyrbjał ze ſtatnych ſłužbow wuſtupić. Joho pſchećel, znaty Gladſton, kiž sebi joho jara wyſoko waželſche, móžeſche to zadźěwać.

Marokko.

W Marokko maja Schpaniſcy čežſche wojowanja z tamnymi Kabylemi, kotſiž běchu tam wſchelakich europſkich džěłaćeri nadpadnyli, wurubili a z džěła morili.

Perſiſka.

We hłownym měſće Teheran ſu z nowa wojowanja mjez tamnymi zběžkarjemi a ruſkimi kosakami. Perſiſki ſchah budže so lohko dyrbjeć pod ſchkit zwonkownych póſtanſtwow podać.

Druhe powěſće hižo praja, zo je tam doſpołna anarchija hižo wudyriła. Wjednik nacialiſtow Sipahdar je so za ſchaha proklamirować dał.

Afrika.

Z němſkeje kolonije „jnžno-nawječorna Afrika“ pſchikhadźeja dokładniſche powěſće wo powſchitkownej krajnej wuſtajeńcy, kotraž je so we Windhuku 5. meje ſwjatočnje wotewriła. Wuſtajeńca, kotraž je podobnje, kaž pola nas wuſtajeńcy ſu, zarjadowana, pokazuje wſchitko, ſchtož tamny kraj wupłodža. Su tam n. pſch. widźeć diamanty z Lüderitzbucht, mjedź (kopr), marmor, wołoj, cyn, też małe kuſki wuhla, kotreż ſu ſo tam w zemi namakałe, ſu wuſtajene. Dale ſu tam widźeć wſchelake rataſſke naſtroje, ſtanje za tamnych wojakow, wſchelake wěcy, kotreż ſu tamni afrikanſcy wobydlerjo ſami pſchiprawili. Też rataſſke wupłody, kaž n. pſch. twarožk, pólne płody, kaž kěrpſy, neple — płaćeſche tam prjedy, hdyž hiſchće železnicu njemějachu, centnar 30, haj ſamo 70 hriwnow, nětko je centnar hižo za 10 hr. k dóſtaću.

Miſſionarojo wuſtajeja tam wſchelake ſchulſke a druhe wěcy, też rjemjeſlnicy maja tam wſchelake džěła wuſtajene, tam twarjene wozy atd.

Amerika.

Mjez Ameriku a Japanſkej budža bórzy dyrbjeć z nowa jednać wo praſchenju, hač ſmědža Japanojo do Ameriki wupućować. Kaž je znate, ſo Amerikanojo hižo dołho pſchećiwo tomu wobaraja. Pſched dobrym lětom běſchtej ſebi Amerika a Japanſka wučiniłoj, zo ma ſo zaſybdlenjo Japanow wobmjezować. Tak je tam w lěće 1908 jenož 2800 začahnyło, mjez tym zo běſche lěto prjedy 16000 pſchiſchło. Tamne wučinjenjo dyrbjeſche jenož na dwě lěće płaćić. Nowe jednanja, kotreż dyrbja ſo nětko ſtać, móža lohko zaſy k pſchekoram mjez woběmaj ſtatomaj wjeſć.

Cyrkwinske powěſće.

Budyšin. Kſćena: Lejna, Hermanna Schwarca, šewca w Budyšinje, dź.

Wěrowanaj: Jan Fórman, džěłaćeſ z Lutowča, z Klaru Schütztee z Hornjoho Wunjowa.

Ralbicy. Kſćeni: Khata, Hany Jurjancec ze Sernjan, dź. — Pawoł, Jana Domaški, žiwnoſćerja w Koslowje, s. — Marija, Mikławša Ćemjery, kublerja w Ralbicach, dź. — Hana Monika, Pětra Pawoła Krala, kublerja w Konjecach, dź. — Marija, Jurija Narćika, žiwnoſćerja w Sunowje, dź. — Marija Madlena, Michała Wjenki, dźěłaćerja w Sernjanach, dź. — Pawoł Pětr, Mikławša Lipiča, hoſćencarja w Nowoslicach, s.

Wěrowanaj: Jurij Kral, m. s. Michała Krala, žiwnoſćerja w Sulšecach, z Hańžu, m. dź. † Pětra Šołty, kublerja w Konjecach.

Zemrěći: 9. junija: Jurij Karl, Jana Karla Maxa Müllera, dźěłaćerja w Šunowje, s., 1 m. 24 dn. — 19. junija: Marija, Pětra Čornaka, žiwnoſćerja w Konjecach, mandź., 47 l. 4 m. 3 dn. — 21. jun.: Madlena, † Jakuba Bulanka, hoſćencarja w Šunowje (Bušency), zaw. mandź., 86 l. 4 m. 19 dn. — 22. junija: Karl Selter, podrožnik w Šunowje (Bušency), 72 l. 7 m. 1 dź.

Pražskomu Jězusdźěćatkej wupraji so tu zjawny dźak za wusłyšenjo próſtwow we wšelakich naležnoſćach.

Naležnoſće našoho towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 562. Józef Strauss w Drungawje (½ l.); 563. Jan Smoła, ryćeŕkubleŕski najeńk w Šwosdorfje; 564. Jakub Smoła, inspektor w Dorfstadt; 565. Pětr Šołta z Łazka; 566. Hańža Diesnarec z Hórkow; 567. Mikławš Buk z Worklec (½ l.); 568.—570. z Khróšćic: Michał Rjelka (½ l.), Mikławš Zarjeńk (½ l.), Hana Kindermanka (½ l.); 571. Hańža Grólmusowa z Budyšina; 572.—586. z Němcow: Michał Čórlich, Pětr Čórlich, Michał Šołta, Michał Šołta, Mikławš Šołta, Madlena Grofina, Jakub Jurk, Jan Kral, Pětr Mětaš, Jurij Mič, Hańža Popjelowa, Jan Šiman, Pětr Zarjenk, Michał Grofa, Michał Lullak; 587. 588. z Kukowa: Marija Pjechowa z Kukowa 50 pj., Pětr Žur ze Sernjan 2 hr., njemjenowana 50 pj., njemjenowany 50 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Marija Pjechowa z Kukowa 50 pj., Pětr Žur ze Sernjan 2 hr., njemjenowana 50 pj., njemjenowany 50 pj.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Njemjenowana přez k. kapł. Delana 12 hr.

Za cyrkej „Kralowny najswjećišoho rózarija“ w Radworju: Njemjenowana přez k. kapłana Delana 12 hr.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 10. julija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 15. julija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	27	21	25	22	10
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	50	14	80	14	88	15	20
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	—	11	20	—	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	12	50	13	—
Rožka, nowa	9	13	9	25	9	30	9	50
Ječmjeń	9	50	10	—	8	—	—	—
Wows	10	60	10	90	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	8	50	10	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	12	—	12	75
Běrny	2	60	2	90	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	—	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	50	5	83	—	—	5	82
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	4	40	5	20	—	—	5	—
Prosata 888 (w Kamjencu 299) jene	14	—	30	—	15	—	25	—
Butra 1 kg	2	40	2	60	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,75, Ržane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 7,—, Ržany gris 7,75.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 12. julija 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—42 hr.,	rězna waha	59—78 hr.
2. Byki,	„	„	„	30—41 „		62—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	26—41 „		48—74 „
4. Čelata,	„	„	„	36—40 „		66—78 „
5. Swinje,	„	„	„	50—57 „		65—72 „

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Budyšska droha čo. 11

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Pčołarjo!

Štwórtk 22. julija (na swj. Mariju Madlenu) pop. w 3 hodź. ma Khrósćičanska »**Serbska Pčólnica**« zhromadźiznu w **Ralbicach** pola **Brěžanec.**

Wšitkich pčołarjow a přećelow pčołarstwa wutrobnje přeprošuje

134] **předsydstwo.**

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorěčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorěčak 307.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Hosćenc w Pančicach!

Njedźelu 18. julija t. l. popołdnju w 4 hodźinach

wulki koncert wojeńskoho połka z Kamjenca.

Po koncerće bal za wopytowarjow.

NB. Při hroznym wjedrje w sali. [133

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

61

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

61

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

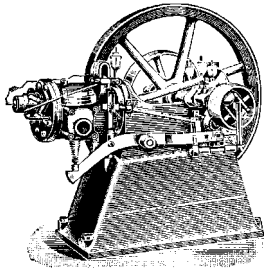

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěšeńša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4I

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“

wšitkim tym wuprajamoj, kotřiž su naš statok před wohnjowym njezbožom wukhowali.

We Worklecach, 4. julija 1909.

Michał Krawčik a mandźelska.

136]

Dołholětnomu, derjezasłužbnomu sobustawcej našoho předsydstwa, knjezej

Michałej Čórlichej w Jaworje,

přiwołamy do wěčnosće „Zapłać jomu Bóh luby Knjez joho swěru z dobrej danju!“

W mjenje Wotrowskeje nalutowarnje

135] **Mikł. Symank,** předsyda.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so scélu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 30. | Budyšin, 24. julija 1909. | Lětnik 47.

Hnadna Knjeni Hana Franciska Lang.

Minjeny štwórtk, na swjatu Mariju Madlenu, běše za stawizny našoho klóštra Marijnu Hwězdu wulcy ważny dźeń. Dotalna priorka, knježna **Hana Franciska Lang,** bu **za Hnadnu Knjeni a Abbatissu wuzwolena,** a to hnydom při prěnjej wólbje z wulkej wjetšinu. Jako wjednik wólby skutkowaše visitator našeju klóštrow knjez propst P. Vincenc Vielkind z Marijnoho Doła, jako assistent tudomny propst knjez P. Šćěpan Kocian a jako prosekretar P. Alexander Hitschfel. Jako zastupjeŕ knježeŕstwa běše klóštrski bohot z Posern přitomny.

Hnadna Knjeni Hana Franciska Lang je rodźena 11. hapryla 1853 w Osseku, 10. septembra 1872 bu w našim klóštrje zadrasćena a 16. novembra 1874 wotpołoži swjatočny profes. Wot lěta 1875 hač do 3. hapryla 1897 běše z wučeŕku w instituće, na kotrymž poslednim dnju bu za subpriorku a 23. hapryla 1903 za priorku wuzwolena. Tak je wona hižo wot lěta 1897 na dwanaće lět dołho pod njebohčičkej, njezapomnitej Hnadnej Knjeni klóštr sobu wjedła, a nětko su knježny klóštra jej najwyšše wjednistwo klóštra dowěriłe. Přejemy Hnadnej Knjeni a Abbatissy Hanje Franciscy Lang wjele zboža, zo by Bóh ju žohnował z mocu wot horjeka w zamołwitym nowym zastojnstwje a dostojnstwje a ju nam mnohe lěta k spomoženju klóštra zdźeržał. To daj Bóh!

Z dobom wuprajamy Hnadnej Knjeni tež k jeje mjeninam, kotrež budźe hnydom póndźelu prěni króć w jeje nowym dostojnstwje swjećić, swoje najwutrobniše zbožopřeća!

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Něšto dnjow po měšniskej swjećiznje swjećeše naš Swjaty we Frosinonskej cyrkwičcy tež swoju prěnju Božu mšu. Na to studowaše hišće někotry čas pilnje dale, derje wědźo, zo je duchowny bjez praweje wědomosće kaž prózdny worjech. Běše sebi potom dosć wědomosće nadobył, prošeše swojoho priora, zo by jomu a Hüblej dowolił, so do Rakuskeje wróćić; chcyše tež tu tutón klóštrski rjad założić. Prior da jimaj z wutroby rad k tomu swoju dowolnosć — běše dźěn hódnosć a wustojnosć našeju mnichow spóznał — a přeješe jimaj wjele zboža na puć. Hnydom sebi wuhotowaštaj swoje brěmješko, wotpołožištaj mnichowsku drastu a woblečeštaj so wšědnu měšnisku, a po lubym rozžohnowanju ze swěrnymi sobubratrami podaštaj so zmužitaj Rakušanaj na puć do domizny. Njejěchaštaj na koniku, ani so njesydnyštaj na wóz, ale pěši dźěštaj, kaž běštaj přišłoj. W Romje podźakowaštaj so hišće pola hłownoho předstojićerja wšěch redemptoristow za wšě dobroty, a tón da jimaj swoje žohnowanjo k zwažliwomu wotpohladej.

Wšědnje swjećeštaj na pućowanju Božu mšu, zo byštaj sebi při njej Bože hnady a pomoc wuprosyłoj. Skónčnje přińdźeštaj tak do rjanych tirolskich horow, hdźež krasnu stwórbu wobdźiwaštaj a so tež nad pobožnymi ludźimi dźiwaštaj, kotřiž měšnikow wulcy česćuja. Hdyž potom do Rakuskeje dóńdźeštaj a prěnje kněže Wiena wuhladaštaj, biješe jimaj wutroba z wjesołosću mócnišo a z dźakownosće přećiwo Bohu horcyšo. Najprjedy wopytaštaj tamne pobožne knježny, kotrež běchu našeju přećelow něhdy tak bohaće podpjerałe; tež k swojomu něhdušomu pjekařskomu mištrej přińdźeštaj, kiž so dodźiwać njemóžeše, zo je Klemens duchowny knjez.

Kaž škódne krupy na žita padaja a wšo znič̆a, tak howrješe tehdy w Rakuskej hrózbny wichor Jansenistow a druhich njewěriwcow. Najzrudniši přikład dawaše kejžor Józef II. sam z tym, zo na tysac klóštrow zběhny — trjebaše wšak kasarmy a jastwa. Kejžorscy zastojnicy a wosebje židźa wuhonjachu mnichow a sotry z klóštrow, wurubjachu jich drohotne knihownje a zničachu mnohe rjane wumjełstwo. Wězo jara tunjo buchu tute wěcy židam rozpředawane a mnohi drohi pokład a pjenježk zhubi so we hłubokich kapsach kejžorskich zastojnikow. Na wbohich mnichow pak swarjachu a jich w mazanych knihach a nowinach hanjachu.

Hdyž Dwořák wšu tu běchu wuhlada, krawješe jomu wutroba, a rakuski kraj zdaše so jomu być kaž zapusćeny łěs, kóždy klóštr pak kaž wurubany dub. Wšě tute złe skutki su so pozdźišo jara wjećiłe: w mnohich bitwach, kaž tež w znutřkownym žiwjenju bu Rakuska khětro poražena, na čimž ma dźensa hišće ćerpjeć. Klemens spóznа, zo tu njemóže wostać hižo tohodla nic, dokelž njeběše w kejžorskim generalseminaru studował. Dokelž pak běštaj tola přerady skutkowałoj za zbožo katholskeje cyrkwje, přepodaštaj so bamžowskej propagandźe. Tu w propagandźe zwjeselichu so nad měšnikomaj. Runje běše Waršawski arcybiskop z dowolnosću ruskeje kejžorki Khaty II. wo měšnikow prosył. Pólska trjebaše nuznje duchownych. Hač do lěta 1770 běše pólski kraj mjenujcy hišće samostatny a katholikam so tam derje dźěše. Wjele Němcow přićahny a so tam zasydli. W lěće 1772 připadny wulki dźěl pólskoho kraja k Ruskej, tola w započatku mějachu so katholikojo tež tu hišće jara derje. Běše drje ruska kejžorka zła žona, kotraž wo wěru njerodźeše, z francozskimi njewěriwcami wobkhadźowaše a so wo šestu a sedmu Božu kaznju smjerć mało staraše. Tola k najmjeńšomu měješe hišće mozhy we hłowje, štož

někotryžkuli wjerch tehdyšoho časa njeměješe. Wědźeše, zo so zbožo kraja a joho wobydlerjow korjeni na krutu wěru.

We winowcu 1786 dóstaštaj našej přećelaj wulki list, z kotrymž jeju bamž do Pólskeje k měšniskomu dźěłu wotpósła. Wězo zwjeseli so Klemens jara nad tym a njeboješe so, na 200 hodźin daloko pěši běžeć, a dźakowaše so Bohu, zo je jomu nowu rolu k wobdźěłanju dał. Wšě hórke wopory zdachu so jomu słódke być jako cokor a měd. A bórzy wopuščištaj kejžorske město. Hdyž pak chcyštaj nětko přez Dunawski móst hić, wuhladaštaj tam na dobo muža w pustniskej drasće, kiž drje chcyše přez móst. Mnozy so jomu smějachu a hanjachu khudoho pustnika, jako by był helski djaboł. Tola hinak hladaše Dwořák na njoho, zdaše so jomu znaty być. A hlej, tu spózna we nim swojoho nědhušoho přećela Kunzmanna, kotrohož běše w Tivolskej pusćinje wostajił a kiž chcyše nětko do Kölna k rowu swjatych tŕoch kralow pućować. Wobaj wobjimaštaj so z radoseu hnydom na drózy, a zhoniwši, zo je Klemens měšnik a redemptorista, prošeše Emmanuel, zo by joho do kongregacije přijał. Tak bu tutón Dwořákowy prěni novica. — W žiwjenju bywa tajke přećelstwo druhdy cyle hinak. Hdyž n. př. pachołk abo holca ze wsy do města ćehnje, zo by tam do służby zastupiła, mysli sebi hnydom, štó wě što je. A přińdźe-li jónu bratřik abo sotřička, abo samo nan a mać jich wopytać, dha so hańbuja a njewědźa z hordoseu a złoseu ničo rjec a nochcedźa z nimi přez město hić, to snadź by jich dobromu mjenej škodźeć mohło. Wězo tajke zadźerženjo je jara hrěšne a hišće hłupiše, tak zo swjate pismo praji: „Štóž so swojoho přećela hańbuje, nima žadyn rozom.“ — Naš Swjaty tajki njeběše, rady dźěše ze swojim khudym přećelom, runjež so ludźo smějachu.

Běže hižo nazyma a z rěkami liješe so dešć na zemju, tola tón jich njemóžeše wottrašić, ale zmužiće kročachu paćerje spěwajcy dale na rjanu Morawu a přińdźechu skónčnje do Znojma. Tu so Dwořákej wjacy tak njelubješe, kaž dwaćeći lět prjedy, přetož pobožni mniša běchu wuhnaći, a prjedawše dobre počinki pola nětčišich wobydlerjow podarmo pytaše. Wšě te krasne cyrkwje, w kotrychž běše so nětdy tak pobožnje z wutroby modlił, běchu puste a prózdne; tak też tu dołho wostać nochcyše. Najprjedy dźěše hišće won z města do Tasec, zo by tu swojich lubych wopytał. — Hdyž nětk do swojeje narodneje wjeski přińdźe, hladachu wšitcy z woknow, a někotři joho też zeznachu a bórzy rozšěri so nowa powěsć přez cyłu wjes, zo je so Dwořákec Jan wrócił, nic pak jako khudy pjekař, ale jako duchowny knjez. Wšitcy so dźiwachu, hačrunjež hižo z joho młodych lět wědźachu, zo budźe tón čichi, měrny hólčik jónu jako měšnik skutkować. Dwořáka postrowi kóždy domčk, štom a kamjeń tak přećelnje; pod štomami wšak běše jako pachołk hrajkał a nimo khěžow běše do cyrkwje a do šule khodźił. Hdyž pak k wótenomu domčkej přińdźe, běše też tutón hišće tajki, kajkiž běše jón wopušćił. Hdyž pak do jstwy zastupi, joho luba sotra nimale do womory padny, tak so zastróži. Bratra spóznawši pak z radoseu joho wokoši. A też jeje muž postrowi swojoho duchownoho swaka nanajwutrobnišo, a też dźěći přińdźechu čišе, njezwěricy sebi, přećelnomu wujej ruku dać.

Tola jenu by Swjaty hišće přerady wuhladał, zo by so jej dźakował za wšu lubosć a prócu: jeje dla běše wosebje do Tasec přišoł, a to běše joho luba maćerka, tola jeje čěło wotpočowaše hižo přez lětko wonka na khłódnym kěrchowje. Tak dźěše Klemens na kěrchow, hdyž mnozy wotpočowachu, stari a młodźi, z kotrymiž běše Dwořák nětdy wobkhadźował, ale surowy kosćowc je jich wšěch rubił a jich bjez wšeje smilnosće do hłubokoho rowa ćisnył, hdyž nětk tłajachu. Hdyž pak so Klemens k rowej swojeje maćerki poklakny, spominaše na nju, kak běše joho starosćiwje wukubłała, paćerje spěwać wučiła, joho do cyrkwički sobu brała a napominała ze słowom a z najlěpšim přikładom, a kak běše so dźeń a nóc za swoje dźěći prócowała. Tu nětk dźakowaše so jej hišće z cyłej wutrobu a spózna, zo njeby čas žiwjenja k měšnistwu přišoł, njeby-li tak starosćiweje a pobožneje maćerki měł. Dołho modleše so nanajnutrnišo za jeje wěčny wotpočink, a prošeše Boha wo zasywidźenjo jónu w njebjesach. Skónčnje da jej hišće swoje žohnowanjo, tola wjele móceniše, přetož měšniske žohnowanjo přetrjechuje maćerne. Potom dźěše do cyrkwičky a swječeše za zemrětych lubych swój Boži wopor.

Krótki čas přebywaše Swjaty hišće w Tasecach. Potom so rozžohnowa ze wšěmi lubymi a ćehnješe ze swojimi přećelemi do sewjernoho kraja. Mnohu sylsu drje wupłakachu Klemensowa sotra a jeje dźěći, a też swak by radšo widźał, by-li Dwořák na Morawje wostał. Tola Boža wola chcyše hinak.

Pućowanjo do dalokoho kraja běše jara wobćežne. Zymne wětry wujachu, cyłe tydźenje padaše dešć, samo też sněh, tak zo běchu wšě dróhi a puće błóćane a hubjene. Tydźenje dołho njemějachu sucheje drasty a škórnjow, a dźiw, zo njeskhorjechu při wšej mokroće a zymje. Na dwaj měsacaj trjebachu, doniž skónčnje wokoło hód do Waršawy njepřińdźechu.

(Přichodnje dale.)

Na Čornobozy a w Bukecach.

Wulět serbskich towarstwow njedźelu 11. julija 1909.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Z Čornoboha wróćichu so towaršni wulětnicy zasy do Bukec, hdźež přisydnychu so najprjedy k zhromadnej hosćinje w Heimrichec hosćencu. Zawěsće běše jich wjele přećelow dešćikowoho wjedra a druhich zadźěwkow dla doma zwostało, ale něchtóžkuli spominaše na nas. Z jenym dopokazom za to bě telegrafny postrow knjeza kantora Hile z Khróšćic, kiž w duchu z nami sebi zaspěwa: »Rjana Łužica«

Knjez kubleŕ Krónа z Bukec witaše bratrowscy a wutrobnje wšitke towarstwa do starosławnych Bukec, na čož knjez wučeŕ Słodeńk z runje tak wutrobnymi słowami wotmołwi a wuloži, kak je nas katholskich Serbow bratrowska lubosć k evangelskim bratram přiwjedła, zo bychmy tudy mjez sobu wobnowjeli a wobkrućeli zwjazki bratrowskeje jednoty a serbskeje swěry. — Tu postany a porčča sejmski zapósłanc k. Zoba a powita w mjenje evangelskich Serbow nas katholskich do jich srjedźizny. Też wón rozpowěda nam, što rěka bratrowstwo po słowach narodneje hymny: »Hišće Serbstwo njezhubjene.«

Wěrny bratr čuje z bratrom, čerpi z nim, a njese z nim wšo, štož čas abo wosud jomu přidźěli, a tak ma to też być z našim narodnym bratrowstwom: Wšitcy za jenoho, jedyn za wšitkich!

Knjez kubleŕ Pjech z Miłoćic wuzběhowaše ze słowami khwalby našoho horliwoho a wjelezasłužbnoho sejmskoho zapósłanca knjeza Zobu a z přećelnymi přećemi dalšoho žohnowanoho skutkowanja wunjese jomu sławu. —

Po wobjedźe rozhladowachmy so w Bukecach po wsy, na kěrchowje, w cyrkwi a wšudźe tam, hdźež městne pomniki wopowědowachu podawk wo nadpadnjenju a wo zakitowanju Bukec.

Swjatočny porjad, kotryž bě „Bukečanske serbske towarstwo“ swojim hosćom připrawiło, započa so wokoło 6 hodźin a wotewri so ze štyrihłósnym khorom: »Hanka budź wjesoła«, přednjesenym wot Pančičanskeje „Lipy Serbskeje“ pod wustojnym dirigowanjom knjeza wučerja Słodeńka. Jako rěčnik wustupi wosadny faraŕ knjez Kubica, kiž bě so runje dźeń prjedy z Tirolskeje domoj wrócił. Powědaše nam wo swojich zaćišćach a nazhonjenjach, zapřijatych na swojim pućowanju, při čimž wón wosebje rjanosć města Insbruka a joho krasnych twarbow wuzběhowaše. Tohorunja pokaza na historiskoho rjeka Tirolskeje, Handrija Hofera, kotromuž je na horje Isl krasny pomnik postajeny, a přirunowaše tule horu z Bukecami, rozpołoženymi na isolowanej wyšinje a zasy Hofera z majorom z Langen. Tam je wojował wony Tirolski rjek z małej črjódku swojich krajanow přećiwo francozskej přemocy za swobodu luda a wótenoho kraja, a tu je ze swojim bataljonom přećiwo rakuskim wójskam žiwjenjo

přisadźił pruski officěr, padnywši za swojoho krala a za česć wótčiny. Česć słuša woběmaj, a my wobdźiwamy jich z połnym prawom, přetož štóž we wojowanju padnje abo swoje žiwjenjo wopruje za wótčinu, je hódny khwały a sławy wot kóždoho přećela kaž njepřećela. A po přikładze Hofera a majora z Langen so złožujcy dyrbimy też my być wojownicy na kóždym polu, hdźež narodnosć a wótčinstwo wola nas do boja za prawo, wołtař a trón. Za swjate wěcy a kubła wěry, narodnosće a wótčinstwa wojujcy, budźemy zawěsće wojować dobyćerscy. — Takle rěčeše knjez rěčnik k zhromadźiznje a předpołoži z dobom swoje brožurki a prědowanjo počahowace so k joho přednošku tak, zo móžeše, štóž sebi je kupi, doma hišće nadrobnišo sebi wo nadpadze pola Bukec přečitać.

Knjez Króna pokaza nam něšto swědkow z krawnoho Bukečanskoho bitwišća, kanonowe kule, kotrež bě na swojej roli wukopał — a to běchu »kulki« čežke, železne, kiž su tehdy kanony porskale do Bukec. — „Ale nic tehdy jenož su lětale do Bukec kule,“ — tak praji knjez zapósłanc Zoba, „ně, wone lětaju też dźensa hišće do Serbow wokoło Bukec, njewidźomne drje kule, ale za to čim strašniše, kotrež maja nahle rozmjasć naše serbske wutroby a čuća serbskosće. Tola hlej, hišće njepowalnje stoja serbske Bukecy, jich serbske domy a kołwokoło serbske statoki a serbske wsy. My stojimy kruće w duchownym wojowanju za naše Serbstwo a ródnu Łužicu!“

Knjez wučeŕ Słodeńk z Pančic wotkrywaše strašnosće, kotrež Serbam hroža přez wšelake nadpady a tajne wlečenja našich přećiwnikow a wotrodźeńcow. Do woči rěča nam rjane słowa a počinjeja so jako najlěpši přećeljo, ale za wočomaj su přeradnicy, kiž přez swoje zadźerženjo jenož našej škodże skutkuja, k połkowanju našich přeščěharjow. Tajkich nadpadow hladajmy so kedźbliwje a mějmy woči wotewrjene: Tón je naš wěrny přećel a bratr, kiž za kóžde rjane słowo też staji dobry skutk! Nic słowa, ale skutki móža nam pomhać, tuž skutkujmy zhromadnje a přezjenje! Dobry skutk hospodliwosće su dźensa wopokazali Serbjo Bukečanskoho towarstwa, kotrymž słuša naš zhromadny dźak a sława!

Knjez Čech, jako předsyda „Jutrnicy“, dźakowaše so tohorunja wšitkim za bratrowske přijimanjo w Bukecach, tołmačujo wutrobny postrow knjeza fararja Waltarja-Njeswačidlskoho.

Knjez Pjech-Miłočan wupraji swoju dowěru, zo njebudźe nihdy zlě ze Serbami, zmėje-li serbski lud swojich ródnych wjednikow a swěrnych intelligentow. —

Do tutych rěči plećechu so też spěwne čisła a deklamacije. Knjez kantor Kefk z Bukec wustupi ze solom: »Što radosć rjeńšu dawa«, a přednjese tule miłu Zejlerjowsku pěseń z mócnym hłosom a čućom, kaž potom pozdźišo hišće lubozny spěw: »Z dychom swjatoh' Jana.« Knjez wučeŕ Kral z Khróšćic recitowaše ze zahorjenjom pjeć Ćišinskoho wótčinskich basni. Na to zaspěwa khor „Lipy Serbskeje“ štyrihłósnje ze zběrki Kocoroweje: »Božemje horam«. A hdyž běchu dowuklinčałe poslednje słowa lubozneje pěsnje: »Wy hory serbowske, wam rjane božemje!« zaklinča kaž z jenoho horta hišće třikróćna hrimotaca sława na našoho lubowanoho krala, wunjesena přez knjeza Zobu. —

Z tym skónči so tak rjec oficielny dźeł swjedźenja, přetož ći najdalši hosćo dyrbjachu zasy wotsal do Pomorc na zastaniśćo, nochcychu-li daloke puće pěši běžeć. Njedźiwajcy toho pak zwosta hišće wjele wjesołych bjesadowarjow při piwje, spěwje a zabawje hromadźe, a směmy rjec, zo běchu poslednje khwile tak rjane a njeskaženc, kaž bywachu swjedźeńske hodźinki miłe, radostne a swjatočne, na kotrež budźa naši lubi wulětnicy z blizka a z daloka zawěsće spominać móc lěto a dźeń. Njech tutón derje radźeny wulět zwostanje do wutroby a pomjatka zapisany kóždomu z nas. Naš dźak a khwalba a připóznaće płaći wosebje tym, kiž su so wo tajke rjane poradźenjo z wjele swěru prócowali! Na zasywidźenjo na hłownej skhadźowancy w Ralbicach. Na zdar!

Serbin.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Wjeledostojny Monsignore knjez senior Jakub Skala so dźensa, pjatk 23. julija, wječor z Marijnych kupjelow zasy domoj wróći. Witamy joho najwutrobnišo domoj a přejemy, zo by kupjel a popřaty tamny 4njedźelski wotpočink jomu derje tył a tak zasy z nowej posylnjenej mocu w duchownskim zastojnstwje a na narodnym polu dźěłać mohł. K joho mjeninam k njedźeli pak přejemy wjele zboža! Ad multos annos!

Też wjeledostojny knjez kanonik a farař Mikławš Žur, naš pokładnik, je so zbožownje domoj wróćił; też joho najwutrobnišo domoj witamy a jomu wšo te najlěpše za dalše zastojńske napinace dźěło přejemy.

Z Budyšina. Njedźelu wječor bu tu wšesty pohonč August Mörbe wot swojoho 7lětnoho psa kusnjeny. Při přepytowanju je so wupokazało, zo běše psyk skaženy. Hižo wjacy króć smy w minjenym času čitali, zo buchu ludźo wot skaženych psow kusnjeni, a někotři su na to wumrěli. Tuž dyrbimy prawje kedźbować, wosebje kotřiž maja psy, zo jim njedadźa bjez pranca wokoło běhać.

— Wot minjeneje njedźele je so wjedro skónčnje wobroćiło, tak zo mamy nětko rjane ćopłe dny a słónčko rjenje swěći a wohrjeła. Nětko drje budźa też žita bórzy zezrawić, a žně so tam a sem hižo tónle tydźeń započinaja. Je też čas. Porno druhim lětam budźa lětsa žně wo dwě njedźeli pozdźišo. Nadźijomnje njebudźe nětko wjedro wjacy kazyć. Dokelž też ječmjeń a też wšitko druhe budźe bórzy zrawe, dyrbi wjedro nětko jara hójić, zo njebychu žnjeńcarjo wjacy we swojim dźěle zadźeržani byli. Bóh dał, zo by wšitko derje domoj přišło, štož je narostło.

Při žnjach je z wjetša też jara ćopło a človjek so wjele poći. Čim wjacy so poćiš, čim wjacy chce so ći pić, a wone je to też trěbne. To pak njepij zymnu wodu samu, ale sčin sebi do wody něšto kapkow citronoweje juški. Njepij pak palenc a też nic piwo při dźěle; to ći mocy njeposylnja, ale słabi.

Z Kamjenca. Pruski pryne Eitel Friedrich je srjedu popołdnju też naše město pod nawjedowanjom měšćanosće Dr. Feig sebi wobhladał, wosebje hłownu cyrkej. Štwortk rano w 7 hodź. wopuści zasy naše město a pućowaše ze swojim generalstabom dale do Wojerec.

3 **Komorowa.** Na cyle njeznate waschnje wudyri pjatk 16. julija pola kublerja Lippiča w bróžni wohenj, kotryž so bórzy też na domske žiwnosćerja Rakonca rozšěri. Bróžnja a domske so spališchtej. Druha schkoda dale njenasta. Potrjechenaj mataj zawěsćenaj.

Luby Posole!

Dokelž bě Ty tak přećelny, našomu wótčincej knjezej professorej Dr. Ernstej Mucy k joho zwěrowanju z knježnu Losku Irmlerec w Prazy we swojim poslednim čisle najwutrobniše zbožopřeća wuprajić, zda so mi, zo by Ty za swojich čitarjow też rad něšto nadrobniše wo tutym kwasu našoho wótčinca zhonił; tuž maš tu krótku powěsć wo tym wurjadnym kwasu, jeli budźe Tebi hódź, wot jenoho Twojoho dobroho přećela, kotryž běše tam přitomny. Wěrowanjo bě w rjenje wupyšenej cyrkwi swj. Salvatora w Prazy w přitomnosći najbližšoho krejnoho a duchownoho přećelstwa z wobeju stronow. Wěrowanjo wukonaše knjez farař Ferd. Hrejsa; wón měješe krasnu čěsku wěrowansku rěč, a runje tak krasnu a duchapołnu serbsku rěč dźeržeše jimaj do zawdawanja rukow knjez farař M. Domaška z Budestec, kotraž wšitkich přitomnych, wosebje Serbow nanajhłubšo zapřimny. W cyrkwi a před cyrkwju bě so wjele wysokoho a nizkoho ludu zešło. — Kwasna hosćina wotměwaše so w hotelu „Arcywójwody Šćěpana“ na Wjacsławskim Naměšće; při njej buchu mnohe zbožopřejace připitki wunjesene a k njej dokhadźachu za čas cyłeje hosćiny skoro pospochi zbožopřejace telegramy z blizka a daloka a też ważne zbožopřejace dopisy a listy buchu młodymaj mandźelskimaj do kwasa, při kwasu a po kwasu pósłane,

tak zo bě telegramow, dopisow a lisćikow do hromady na 400 nimale we wšěch słowjanskich rěčach, wosebje pak w běskej a serbskej, ale tež němskich bě cyła kopica. Rěčeli pak su při kwasnej hosćinje: 1. knjez farař Ferd. Hrejsa, kiž we swojim prěnim připitku młodymaj mandźelskimaj w mjenje wšitkich kwasnych hosći hišće raz wutrobnje zbožo přeješe a młodu mandźelsku na to pokaza, zo wona nětko swój běski narod wopušći, zo by bratrowskomu serbskomu narodej swoju wótčinsku lubosć a znatu wótčinsku dźěławosć poswjećiła. — 2. knjez farař Domaška přinjese młodymaj mandźelskimaj wutrobne postrowjenja hornjołužiskich Serbow a młodej knjeni Mukowej zbožopřeća cyłoho serbskoho naroda, kiž ju z radosću do swojeje srjedźizny wita a wot njeje podobne wótčinske skutki wočakuje, kaž wot jeje mandźelskoho a přepoda skónčnje knjezej Drej. Mucy w mjenje Maćicy Serbskeje rjenje zaramowany počesćowacy diplom z přispěwom, kiž budźe snano hromadźe z přispěwom w antikskim metru, wot knjeza fararja M. Urbana młodymaj mandźelskimaj pósłanym, we »Łužicy« wotćišćany. — 3. knjez farař Bog. Šwela tołmačeše we hłubokozačutej delnjoserbskej rěči młodymaj mandźelskimaj zbožopřeća pře mnohich delnjoserbskich přećelow knjeza nawoženje, kiž hižo wot swojich studentskich lět Delnju Łužicu ze samsnej horcej lubosću wobjimuje kaž Hornju Łužicu, wopytujo kóžde lěto z najmjeńša raz swojich Delnich Serbow a jich krasne Błóta. — 4. knjez farař M. Handrik pak přeješe zbožo w znatej zrčźniwości w mjenje serbskeje hole, namjeznych a Mužakowskich Serbow, pola kotrychž Dr. Muka runje tak rady přebywa přiznawajo so k nim jako jich. — 5. knjez farař kanonik Jakub Herrmann-Wotrowski, znaty dołholětny swěrny přećel Mukowy, kiž dźiwajo na swoju wysoku starobu njebě mohł wosobinscy na kwas přijěć, běše w mjenje katholskich serbskich přećelow nawoženje, haj w mjenje wšitkich katholskich Serbow dołhi hnujacy zbožopřejacy připis pósłał z wjacorymi podpisami, za čož běchu jomu młodej mandźelskaj a wšitcy přitomni kwasni hosćo wosebje dźakowni. — 6. knjez měšćanski zastojnik Stanislav Forman, sekretař słowjanskoho kluba, wupraješe we swojim připitku zbožopřeća mnohich słowjanskich přećelow Mukowych z najwšelačišich kónčin Słowjanstwa a witaše přitomne němske knjenje, swěrne pomocnicy jich serbskich a słowjanskich mužow a přeješe sebi, zo by jich přikładna přezjenosć a lubosć so wupřestrěła na wšitke jich němske towarški a zo by tak skónčnje dołho horcy požadana přezjenosć a narodnostna znjesliwosć mjez wšitkim němskim a słowjanskim ludom nastała a stajny wobstatk dóstała. — 7. knjez kubleŕ ryćeŕ K. Pjech z Hornjoho Wuježda, Mukowy swak, witaše w hnutej a hnujacej rěči nowu swakowu a četu do Mukec swójbinstwa a. přećelstwa, zo by wona wšitkim joho stawam, starym kaž wosebje młodym a młódšim, tusamu přikihlnosć a lubosć wopokazowała, kotruž jeje muž wšitkim je poswjećował a stajnje poswjećuje. Cyła hosćina měješe lubozny a wutrobny swójbny raz. —

Ze syły zbožopřejacych telegramow, připisow a dopisow, kotrež buchu k počesćowanju Mukec młodeju mandźelskeju pósłane a při kwasnym blidźe do česko-słowjanskich, serbskich a němskich hnydom při dóstawanju rozdźělene wot třoch přitomnych knjezow, a to prěńše wot knjeza St. Formana, serbske wot kn. fararja Handrika a němske wot kn. wučerja J. Keŕka čitane, njech su tu jenož někotre najważniše naspomnjene; přetož bych-li wšitke naspomnił, bych jenož z mjenami wjacy stron „Posoła“ wupjelnił. Najspěšnišo so wučitachu te 10—12 visitne khartki z mjenom zbožopřejerja a spody z pismikomaj **p. f.** (= pour fèliciter), na kotrež so z runje tak krótkim dźakom **p. r.** (= pour remercier) wotmołwja. Njewjesćiny nan je po cyłej awstrisko-wuherskej zemi jako autorita w hórniskich a hutniskich należnosćach a jako redaktor nahladnoho fachowoho měsačnika „Hórnickè a hutnickè Listy“, při kotrychž redigowanju jomu dotal joho dźowka Loska swěru pomhaše, a tuž jomu a młodymaj mandźelskimaj předstojićerjo nimale wšitkich hórniskich a hutniskich zarjadnistwow a wustawow hač do ministerija nic jenož Češkeje, ale cyłoho kejžorstwa zbožopřejace telegramy a připisy pósłachu, a dokelž je naš Dr. Muka po wšěm wědomostnym swěće a wosebje mjez słowjanskimi filologami, rěčespytnikami a narodnopisarjemi derje znaty, dósta wón z jich strony wjele krasnych zbožopřećow, mjez kotrymiž chcu wuzběchnyć připis k. k. češkeje Akademije wědomosći a wumjelstwa a k. k. Towarstwa wědomosćow w Prazy; dale přejachu z khwalbypołnymi připisami zbožo předsydstwa měšćanskeje rady městow Prahi, Žižkowa a Kràl. Vinohrad přez swojich starostow (měšćanostow), mnozy professorowje Akademijow a Universitow w Prazy, Krakowje, Zagrjebje a Běłohrodźe, z našeje serbskeje Łužicy, předsydstwo Maćicy Serbskeje a Towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija, redakcija „Kath. Posoła“ a delnjoserbskoho „Bramborskoho Casnika“, kn. farař. kan. Jak. Herrmann a towaršowje w mjenje katholskich Serbow (hladaj horjekach), kn. farař Rěžo-Janšojski w mjenje delnjołužiskich Serbow, Drježdźanske towarstwo „Čornobóh“ a 200 Serbow w Bukecach 11. 7. zhromadźenych přez kk. zapósłanca Zobu a předsydu Buk. serb. tow. Krónu; tež němskich zbožopřećow bě wulka hromada, mjez nimi w prěnim rjedźe jedyn telegram wot kollegija a jedyn wot wučomcow gymnasija Albertina w Freibergu, tohorunja po jenym wot tych třoch prěnich rjadownjow (I A[1], I A[2], I B[1]) gymnasija, w kotrychž Dr. Muka wuči; z telegramow a připisow jenotliwych přećelow wobeju stronow chcu tu skónčnje jenož hišće wosebiće mjenować zbožopřeća J. J. wjerćha Anat. Evg. Gagarina z Ruskeje, Excellency Richarda z Muka, rjad. professora na universiće w Jurjewje, prof. univ. Wlad. Francewa z Waršawy, rěčnika Alfonsa z Parczewskoho z Kališa, prof. univ. Jana Baudouina de Courtenay z Pětrohroda, prof. Dr. Janečka ze Zagrjeba, Monsignore Jakuba Skale, seniora Budyskeho tachantstwa, medicinalnoho radźićela Dra. Dreški w Freibergu a sanitetskoho radźićela Dra. Szablewskoho w Drježdźanach atd. Nó, to změjetaj młodaj Mukec mandźelskaj cyłe tydźenje pospochi pisać, doniž staj so wšitkim za tute přećelske spominanja a zbožopřeća dodźakowałoj. Tebi pak, mój luby Pósole, wonaj hnydom přeze mnje při tutej składnosći z hnutej wutrobu swój kemšacy dźak wuprajataj a sebi tak khwilku časa a wužitny sležbornik do nowoho mandźelstwa zalutujetaj.

Twój

pilny čitaŕ a swěrny přećel
Swatomił.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

W Lipšku budźa 28. julija wulke swjatočnosće, ke kotrymž so tež nasch kral zasy ze Seis w Tirolskej domoj wróći. Tamna universita budźe mjenujcy jubilej swojoho 500-lětnoho wobstaća swjećić.

Němska.

Ekkancler Bülow je Barlin wopuschćił. Hischće poslědni čas je pokazał, kak běšche liberalnym so pschikhilił a konservativnym wotkhilił. Tohodla tež njeje zakonje, financnu reformu nastupace, podpisał, schtož so jomu ze wschěch stron tak wukožuje, zo to njeje činił, dokelž njebuchu wot njoho a liberalnych zastupowane namjety pschiwzate, ale te wot konservativnych a centra. W rozmołwje, kotruž měješe Bülow z redaktorom nowiny „Hamburger Korrespondent“, winuje wón tohorunja konservativnych, zo su wina na joho wotkhadźe a zo bychu móhli z nim a z liberalnymi lěpschu reformu wukonjeć, hač je so stała. Konservativni so wězo pschećiwo tajkim wobschorjowanjam wobaraja a dosć rozmje dopokazuja, zo je sforo cyke dźěło liberalnych w tym wobstało, zo namjety wschelakich stron a też namjety knjeżerstwa wotpokazowachu, zo pak ze swojeje strony ničo positivne njenamjetowachu. Najjasnischo dźěn to z toho widźimy, zo sejm

z jich „pomocu“ za schěšć měsacow ničo wuwjesć njemóžesche, potom pak za jedyn měsac cyke hobrske dźěło dokonja. — Naschi sakscy konserwatiwni wichak, kotryž krutych zasadow pruskich konserwatiwnych njeznaja, tež někto prawje njewěźa, hač dyrbja dokonjanu reformu khwalić abo na nju swarjeć.

— Pschez nowy financny zakoń budźe piwo drózšche, a to, dokelž nowy dawk na hektoliter něhdźe 2 hriwnje wučini, by měł litr piwa dwaj pjenjezkaj drózšichi być. So rozumi, zo njemóža tute podróženjo piwarnje njesć a tež nic hosćencarjo, ale ći, kotryž piwo pija. Džiwnje pak je, zo piwarnje tajku pschileżnosć rady wužija, zo bychu za so wosebity dobytk měli. Tak su zastupjerjo piwarnjow w południowej Němskej 16. julija w Barlinje wobzamkli, zo dyrbja piwarnje pschichodnje za litr 5 pjenjezkow, hosćencarjo pak 7 abo 10 pj. wjacy žadać. Piwowjerk by potajkim pschichodnje potom tsoji dawk měł, za stat, za piwarnju a za hosćencarja, a pschi tym hišće za stat najmjeńschi. Hač budźa sebi ludźo, kiž piwo pija, to lubić dać, to so tola hišće jara prascha.

— Za ratarstwo ważny zakoń je sejm hišće we swojich poslednich posedźenjach pschiwzak. Jednasche so mjenujcy wo cło na ječmjeń. Powschitkowny zakoń mjenujcy postaja, zo ma so za ječmjeń, kotryž so jako pica za ſtót wužiwa, mjesćsche cło płaćić hač za tamny, kotryž so za piwarnje atd. trjeba. Někto je so husto stawało, zo bu ječmjeń, hdyž pschez mjezu dźěsche, jako picowy ječmjeń deklarěrowany, potom pak so na druhe waschnjo wužiwał. Pschez to bu płaćizna za ječmjeń poniżena a ratarstwo z tym schkodowane, a nimo toho tež cło na ječmjeń wjele mjenje wunoschowasche, hač běsche to po prawom dyrbjało. Nowy zakoń ma někto tutomu njedostatkej zadźěwać.

— Pschelětowanjo w powětse so pschecy dale wukonja. Zeppelin jězdźi hižo wjele mil daloko ze swojim powětrownikom, a w druhich krajach maja podobne łódźe. Ale tež wschelake naprawy, z kotrymiž jenotliwy w powětse létać móže, so pschecy bóle wudospołnjeja. Tak je Francoza Paulham ze swojim nastrojom njedawno nimale hodźinu dołho w powětse létał, a to hač do 150 metrow wysoko. Wěšty Latham je spytał pschez kanal mjez Jendźelskej a Francozilej pschelećeć. Hdyž bě 18 kilometrow wot pschistawa zdaleny, so jomu motor někak wobschkodźi a padże do morja. Bu pak wot łódźnikow z wody wućehnjeny.

— W Aachenje pschikhadźeja w tu khwilu mnozy pobożni pućowarjo k česćowanju tamnischich relikwijow. Minjenu njedźelu běsche jo tam na 100 tysac ludźi zeschko.

— W Kölnje pschihotuja so na eucharistiski kongreš, kotryž ma so tam wot 4. hač do 8. augusta wotměwać. Tuta internacionalna zhromadźizna k česći najwjeršischoho sakramenta budźe, kaž loni w Londonje, tak tež tu bohaće wopytana. Mnozy arcykardinalojo, arcybiskopojo, biskopojo a měchnicy ze wschěch kónčin su hižo pschipowědźeni a tysacy wěriwych so tam hižo na puć hotuja. Swjaty wótc tež wosebitoho zastupjerja pósćele.

— Wot 19. julija je w Kölnje skhadźowanka khesćanskich dźěłaćerskich zjednoćenstwow (christlicher Gewerkschaften.) 150 zapósłancow zastupuje tam 275000 dźěłaćerjow a dźěłaćerkow, kotrež su w tutych zjednoćenstwach organisowani. Tež knjeżerstwo je na skhadźowancy sobu zastupjene. Tute zjednoćenstwa maja wosebje tón zaměr, zo by so dóšło dźěłaćerskoho ludu w fabrikach, podkopkach atd. pozběhowak. Runje je 10 lět, zo tute zjednoćenstwa wobstoja a su hižo wjele dobroho za dźěłaćerjow wuskutkowałe. W nich stara so po khesćanskich zasadach tež za časne zbožo dźěłaćerskoho ludu a dźěłaćerjo njetrjebaja so hišće mócnischim socialdemokratiskim abo, kaž so same mjenuja, swobodnym zjednoćenstwam pschizamknyć, kotrež drje so tež wo časne zbožo swojich sobustawow staraja, pschi tym pak jim wěru rubja.

— Pschepschoschenjo na 56. hłownu skhadźowanku katholikow Němskeje, kotraž so 29. augusta we Wrótskawju započina, je wuschło. Tež ze Sakskeje budźa so mnozy wobdźělić, dokelž mamy tu mjez nami wjele schlězkich katholikow. W Drježdźanach so w tu khwilu wuradźuje, a tež na jenotlinse towarstwa drje hišće wosebite pschepschoschenjo k wobdźělenju wuda, zo by wosebity čah ze Sakskeje tam jěł.

— Schpanjski infant Alfons bu w Koburgu z tamnej pryncesnu Leontinu wěrowany, a to najprjedy w katholiskej cyrkwi a potom, kaž so pisće, na hrodźe Edinburg tež w lutherskej kapali. Alfons je do tuteje žentwy bjez dowolnosće schpanischoho krala zastupił, a tutón je jomu někto jako chěr cyłoho kralowskoho domu titul „infant“ wzał. Tež wojerške hódnosće su so jomu wzałe, dokelž tež swojich wojeršich wyschischich njeběsche wo dowolnosć prosył, schtož běsche jako wojak činić dyrbjał.

Pólska.

Kak džiwne wěcki so w Poznańskej pod pruskim knjeżerstwom stawaja, je znate. Dokelž je po nowym towarstwowym zakonju pólska rěč w zjawnych zhromadźiznach zakazana, su tam hižo pospytowali, něme zhromadźizny wotměwać, doniž so tež to njezakaza. Někto su tam też něme džiwadło poměli. 11. julija swjećesche tam pólske towarstwo „Oświata“ w Leng we wokrjesu Kóbnitz (we wólbnym wokrjesu hrabje Mielzynskoho) zakoženski swjedźeń. Hižo popołdnju, hdyž so w lěsu wonka zabawjachu, zakaza pschitomny policist, pólski spěwać. Wječor podachu so do sale k džiwadłu. Tu pak policist zasy wozjewi, zo smě so džiwadło jenoż w němskej rěči hrać. Na to njeběchu wězo pschihotowani, a džiwadło cyle wumowstajić, trasch by ludźi jara rozhoriło. Wobzamknychu tohodla thěrse, zo by so džiwadło jenoż z gestami a mimiku, kaž za hłuchoněmych, pschedstajało, bjez toho zo by so słowčko pschi tym prajiło. Hrajachu znaty ludowy kruch „Genovefa“, a tuž ludźo też tak k wschomu derje dorozymichu. Pschi sćenim akće pak so policist na dobo poča prascheć, hač su hrajerjo też wschitcy z Leng, a hdyž zhoni, zo su z wjetscha ze Storcy, zakaza, dale hrać. Ludźo, runjeż rozhorjeni bóšć, wostachu tola měrni. Też hižo pschi hraću pokazachu, zo swoju wjesołosć njeběchu zhubili, pschetoż schtož mjesćesche so w kruchu spěwać, też wopramdźe po melodiji prawje spěwachu, drje nic ze słowami, ale jenoż ze zwoku „la la la“. Tak běsche zasy jónu wohoła Němska psched surowymi Polakami zbožownje wumožena.

Awstrija.

Na puću z Karlowych Warow na swoje tubło w Galiciskej so wróćiwschi zemrě nahle znaty Kasimir Badeni. W létach 1895 hač do 1897 je wón ministerpräsident w Rakuskej był. Jako tajki běsche wón čěškej rěči wěste prawa dał; z tym pak sebi hněw němskeje strony na so ćahny. Z toho nastawace parlamentarne njeměry běchu joho nuzowake, swoje zastojaństwo złožić.

Rom.

Za archabta swětoskawnoho klóschtra Monte-Casino bu dotalny prior Pater Gregorio Diamare pomjenowany.

Belgiska.

W Belgiskej chcychu w sejmje nowy zakoń wuradźić, po kotrymž dyrbjesche z najmjeńscha z kóždeje swójby jedyn wojak być, pschi čimž pak dyrbjachu też hišće wschelake wuwzaća możne być. Tola hižo pschi pschihotowacych zhromadźiznach so pokaza, zo też tute tola snadne žadanjo njeby w sejmje wjetschiny namakało. Knjeżerstwo dyrbjesche tohodla sejm rozpuschćić a na 19. oktober wurjadne posedźenjo powołać, zo by potom tutón zakoń so dowuradźił. Nam w Němskej, hdyž dyrbi kóždy wojak być, so to wězo džiwne zda.

Francozska.

Kabinet Clemenceau je wotstupił. Prăsident Fallières je demissiju pschiwzał, a tak budże so někto nowy kabinet tworić dyrbjeć. Jako naslědnik wot Clemenceau mjenuje so Briand a tež Delcassé.

Jendželska.

Tež w Jendželskej w prěnjej komorje mějachu debatu wo powschitkownym wojeŕstwu. Kaž je znate, ma Jendželska jenož najatych wojakow, a slawny pschewinjeŕ Burow, lord Roberts, hižo dołho na tym dźěła, zo by so powschitkowne wojeŕstwo zawjedło. Tola prěnja komora tež tón króć, runjež lord Roberts z wulkej horliwosću za to rěčeschе, to zaćišny.

— 17. julija je so na Thamse wulke zwučowanjo wojeŕskoho łódźnistwa započało. 150 łódźi wschěch druzinow je so tam zhromadźiło. Je to łódźnistwo, wulke a mócne, kaž hischće ženje njeje nihdźe zhromadźene było. Najwyschschi wjednik wschěch łódźi je Sir Willam May.

Schpanjska.

We Varese w italskej provincy Komer zemrě 18. julija prync Karl z Bourbon, wójwoda Madridski, znaty pod mjenom Don Karlos. Běschе 30. měrca 1848 w Laibachu rodźeny. Hdyž bě joho nan Juan so 3. oktobra 1868 wschěch prawow na schpanjski trón wotrjekł, žadaschе Don Karlos pod mjenom Karl VII. tutu hódnosć za so. Wjacy króć tak 1869, 1870 a 1873 spytowaschе podarmo, z mocu Schpanjsku za sebje dobyć. Tež w naschich Serbach měješche tehdom we swojich wojowanjach wjele sympatije. Serbja so tehdom za powěsće ze schpanjskoho bitwischća wulcy zajimowachu. 18. februara 1876 dyrbjeschе pschez schpanjsku mjezu do Francozskeje ćeknyć. Z toho časa sem je jenož hischće z protestami swoje prawa zastupował. Joho syn Jayme słuži jako leutnant w ruskim wójsku.

— Tež Schpanjska chce sebi nowe wójnske łódźnistwo natwarić. Knjeżeŕstwo je z jendželskim syndikatom zjednało, zo ma za Schpanjsku za 140 miliionow hriwnow wójnskich łódźi twarić, a to z wjetscha w schpanjskich pschistawach. Zo maja tam jenož jendželskich liferantow, so wězo z toho wujasni, zo ma kral jendželsku princesnu za mandželsku.

Rusa.

W Pětrohrodźe kholera njepschestawa. Stajnje je tam pschez 800 na kholeru khorych a wschědnje tam hač na 50 ludźi na surowu khorosć zemrěje.

Persiska.

Podobnje kaž w Turkowskej je tež revolucija w Persiskej so skónčika. Schah Mohamed Ali Mierza je wot revolucionarow pschewinjeny pod ruski schkit so podał. Na joho městno bu joho 13lětny syn Achmed Murza **za sultana** pomjenowany. Schah potajkim wjacy njeje. Wojowanja tohodla hischće skónčene njeju. Kaž w tu khwilu wěcy stoja, je to wězo Jendželskej lubo, dokelž je bóle z parlamentom a zbožkarjemi dźeržaka. Ruskej pak, kotraž je z cyka bóle za absolutne knjeżeŕstwo a tohodla na stronje zahnatoho schaha stojeschе, je to njelubo. Z wobcej stronow budźa tohodla zawěsće so dalsche mučenja stawać. Najradscho drje byschtej so Ruska a Jendželska do Persiskeje rozdźěliłoj. Jenož njemohło so to stać, bjez toho zo bychu so tež druhe mócnaŕstwa, pschede wschim Turkowska, sobu nuts měschake.

Sedlicy. — Kutna Hora.

(Wulět khowancow serbskoho seminara. Piše -u-)

„Swjatki, tón lubozny swjedźeń bě přišoł“ a za nim dźeń, kóždomu khowancej serbskoho seminara jara witany, dźeń kóždolětnoho wuleta: Swjatkowna wutora. —

Rano w štyrjoch sćerčaty zwón mje wubłudźi z měrnoho spanja luboznych sonow. Hišće jako bych njebył, zběham so pomału z posleščowych wobalkow, a hač je woprawdźe wěrno, zo je słódkoho wotpočinka zasy jónu kóne, hladam z napřećnym woknom, hač so z nim hižo dobywa jasnoho ranja złoty błyšć.

A woprawdźe. Widźu, kak přez „ludowu“ zahrodu překi a přez susodne Hradčany „hižo ćeka rjosojta nóc po njebjesach preč“. Khětře wuskoču z łoža, z lěwej nohu prjedy — njedźeržu ničo do přiwěrkow — widźu, zo su wšitcy wulětali, jenož Józef a Jurij, dźěn wěčnje poslednjej, so hišće njehibataj.

Bórzy smy wšitcy w kapali, zo bychmy dali Bohu Wjeŕšnomu khwalbu a dźak za nócny škit w modlitwje a Božej mšě, a prosyli wo joho přewodźenjo, a smy bórzy, hdyž smy tež kóždy swojoho žołdka požadanja spokojili, na puću na dwórnišćo. Ćicho hišće w měsćanskich hasach, jenož klepot našich stupow klinči sylnje a z jasnym wothłosom mjez wuzkimi rynkami wysokich khěžow. Za dwaceći mjeńšinow smy na dwórnišću. Njećakamy dołho; hižo słyšimy wołać kaž bjez hłosa „portiera“: Praha — Vysočany — Český Brod — Kolín.

Lědom smy so zesydali, późnje hižo porskać a ćežcy stonać parny čorny kóń a pomału začahuje — a khwatnišo jědźe — a bórzy kaž ze spěšnym wětrom napřemo wujě z městom won, wostajiwšich wysokich khěžow skoro njepřewidźomny wustrjeń w ćmowej mhły a domjacym kurje. Won spějemy do krasneje přirody, na rjany kraj. „We wutrobach so nutŕka jasni a z wočow błyšć dźe zahrěća. Hdyž zemja z tajnym kuzłom basni tu pyšnu pěseń naleća.“ Vysočany, z miłeje hórki mile krajinu wobknježace, so minu, druhe wsy a wjeski, z blizka, z nazdala, ze słónčnymi pruhami pozłoćane nam přećelnje kiwaju, hona, pola, w debje rjaneje meje hordoznje wupyšene, nas přewodźeja po lěwicy, po prawicy. Wokřewjacy napohlad to za widźace wóčko a čujacu wutrobu. Tu krasna dolina, tam mała, wjetša hórka. A w njej a na njej nimale stajnje wot so zdalena wupina so syła khěžow, małych nizkich, wjetšich wysokich a z čerwjenych tŕčchow, spějo k wysokosćam, zběha so cyrkej ze swojej wěžu. Skoro wšudźe pak widźiš knježi dwór, z dołhimi, wulkimi khěžemi. Widźiš, zo tu bydli rólniski, dźěłaćeŕski lud, kiž sam mějo snadź jenož smužki pola abo něšto kórcow khodźi za tuni pjenjez robośić na „knježske“. Na 20 a wjac žónskich často a husto na jenym zahonje dźěłaja, po zemi ważo płeja cokrowinu, kotraž so po cyłych Čechach a na Morawje, wosebje pak tež w tutych kónčinach plahuje. „Knježske“ wobsedźeństwa su wulke a sahaja daloko a šěroko. W přerězku maju wšě zahony njesměrnu přestrjeń — a jenož tu a tam so ći miknu wužše a mjeńše kruchi, přez lědom połdra abo dwaj stopaj šěroku mjezu dźělene. Krasnje stoja žita, čorne, tučne, a dźećele huste kaž lěs. Płódna zemja skoro wšudźom. A tak jědźemy: polo polo, wjeska wjesku honi. Z małymi zastawkami přejědźemy ... Českí Brod, Plaňany atd. a z nazdala přikiwa nam přećelny Kolin, hdyž dyrbimy wustupić, zo bychmy sebi na khwilku město wobhladali.

Wupřestrjewa so na lěwym brjozy Łobja po małej hórcy; kołowokoło pak skoro luta płódna runina; ale je hnojena z krewju a sprochnjenymi kosćemi. Spominam na mordarsku bitwu sydomlětneje wójny, hdyž tudy rakuski pólny maršal Daun zbi a přewiny njepřewinitoho Friedricha II. Pruskoho, a dopomnju so, kak tudy Friedrich widźo wěstosć swojeje zahuby a porażki, njemdry swojim před njepřećelom a smjerću cofacym wojakam přiwoła njećłowjeske słowa: „Wy psy! chceće dha wěčnje živi wostać?“ Što je młodźenc, nadźija přichoda a swojich lubych wšo a jeničke, sebilubosći a česćelakomnosći? O křesćanska lubosć!

(Přichodnje dale.)

Wšelćizny.

* Lědma k wěrjenju. Wěsty kruwjacy wikowaŕ pósła po železniczy wóz kruwow z Göttingen do Wiesbadena. Po puću ćeleše so kruwa a přinjese 2 ćelatcy

na swět. Wikowař dósta wot direkcije železnicy khostanjo za to, zo stej so we Wiesbadenje dwě ćeleći na wozu namakałoj, kotrejž so w Göttingen woznamjenjiłoj njejstej. Wikowař dopokaza, zo ćeleći w Göttingen hišće na swěće njeběštej a toho dla jej woznamjenić njemóžeše. Po tym so khostanjo zběhny, tola dyrbješe so fracht za njej na cyły puć dopłaćić, dokelž wikowař dopokazać njemóžeše, na kotrej staciji je jomu přibytk nabył.

Zapósłane.

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Česć, komuž česć słuša! Přistajimy: Lubosć, komuž lubosć słuša. Redakcija „Katholskoho Posoła“ so skoro přecy w prawym času dopomina na to, hdyž je dobre wašnjo a přičina: zbožo přeć. Tola budźmy sprawni: hdy so my na to dopomnimy, zo my samu lubosć a same wjeselo jej wopokazamy? A wona tola njebudźe tak nobl, zo sebi sama zbožo přeje! Tuž wěsće w mjenje dźakownych čitarjow a wotebjerarjow Posoła směmy njespróchnej redakciji a — dokelž redakcija bjez korrekcije być njemóže — dowolamy sebi też wjelezasłužbnomu korrektorej našoho Posoła — dokelž wobaj, korrektor a redaktor, mataj stare sławne serbske mjeno: Jakub — wutrobniše a najpokorniše zbožopřeća wuprajić k swjatomu Jakubej jutře njedźelu. Njech swjaty Jakub wobaj wuhotuje ze sylnej mocu wot horjeka a w našim dešćowym času prawje pokrjepi často z njebjeskej rosu Božeje hnady, zo byštaj tute woporne a často dosć njedźakowne dźěło za nas dale w starej lubosći a swěrje dokonjałoj. Dokelž pak dobre zbožopřeću bjez někajkoho dara być njemóže, tuž připołožimy 5 hr. jako dar za Posoł, so nadźijejo, zo to redakcija njewotpokaza. Z dobom njech je to z dopokazom, zo „kedźbliwje“ tón króć Posoł čitachmy a wobkedźbowachmy, štož Posoł tydźenja pisaše.

—

Za tu wuprajene zbožopřeća wupraji z tutym redaktor „Posoła“ z dobom w mjenje knjeza korrektora najwutrobniši dźak. Smy tute zbožopřeća sobu woćišćeli, dokelž sebi myslimy, zo to čitarjam něšto k woli sčinimy, z najmjeńša tym, kotřiž su to zapósłali. Z dobom wuprajimy z tutym naše přeću, zo přichodnje njebyšće wjacy tajke žadanjo na redaktora stajili, zo dyrbi redaktora nastupace zbožopřeća we swojim „Posole“ wotćišćeć. Wěmy drje, zo Wy to derje měniće, a nas to zwjeseli, zo też na nas spominaće. Spomńće też w modlitwje jutře na nas! Hišće jónu wutrobny dźak.

Za připołożeny dar za „Posoł“ „zapłać Bóh tón Knjez“!

Redakcija.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Herta, Benedikta Pospieszczyka, domownika w Budyšinje, dź. — Benno Jurij, Michała Rjedy, dźěłaćerja w Budyšinje, s. — Marianna, Richarda Libša, rěznika w Budyšinje, dź. — Martha, Michała Měrćinka, wobsedźerja hosćeneca w Bělšecach, dź.

Wěrowani: Jan Strauss, pohonč w Radebeul, rodź. ze Zdźerje, z Mariju Schäferec, domjacej w Budyšinje, rodź. ze Zdźerje. — Alois Stirner, skałař w Budyšinje, z Klaru Merbethec, dźěłaćefku tudy.

Zemrěł: Jan, Jakuba Müllera, dźěłaćerja w Budyšinje, s., 2 l. 1 m. 22 dn.

Listarnja redakcije a administracije: Do Khr.: Dopis wo kublach woćišćeć dać njemóžemy. To by jenož hara nastała a snadź hišće wjacy. Tuž je lépje, zo wuwostanje. Ničo za zło! Wutrobny postrow!

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 17. julija wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 22. julija wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	27	21	25	22	10
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	50	14	80	14	88	15	20
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	28	11	20	—	—
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	12	50	13	—
Rožka, nowa . .	9	13	9	25	9	30	9	50
Ječmjeń	9	50	10	20	8	—	9	50
Wows	10	50	10	80	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	—	—	—	—
Běrny	2	60	2	90	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	4	20
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	50	5	83	—	—	5	82
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	4	40	5	20	—	—	5	—
Prosata 1184 (w Kamjencu 356) jene	12	—	28	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	30	2	60	2	40	2	60
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	1	5

Pšeńčne wotruby 6,50, Ržane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 19. julija 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnar	wot	27—43 hr.,	rězna waha	59—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	29—40 „		61—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	26—41 „		48—74 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	33—46 „		63—76 „
5. Swinje,	„	„	„	„	48—56 „		63—71 „

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1I
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]
R. Mersiovsky, časnikar
Budyšin
Serbska droha, rožk žitn. hasy.
Założene 1857.

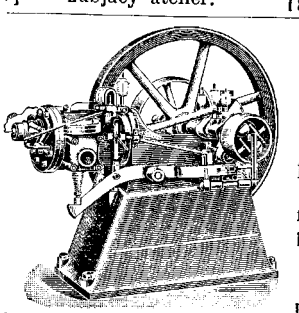

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjeslo a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoły - -
Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	
„ měsačnym	„	2½ %	danje
„ 3měsačnym	„	3 %	na lěto.
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

61

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje [4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokorčcak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokorčcak 307.

5 hr. myta

dóstanje tón, kotryž mi paducha mjenuje, kiž je wospjet w mojim lěsu pola **Nowoslic** swanjo kopał.

138] W Ralbicach, čo. 7.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

»Serbosław«

towarstwo za kath. Serbow w **Khrósćicach a wokolinu** ma **dźensa njedźelu** wječor w 7 hodź. měsačnu zhromadźiznu ze zabawnym wječorom we Wjenkec sali. Přednoški přilubichu kk. wučerjo kantor Hila, Renner-Worklečanski a Bryl z Moskwy.

Přińdźće wšitcy wěsće!

137] **Předsydstwo.**

Procession

do **Rumburka** póndźe sobotu rano **31. julija** z Budyšina. [139] **Wjednik.**

Žito syčace mašiny, tigrowe hrabje, ručne mlóćace mašiny, pluhi z jenej a wjacy radlicami, brony prěnich družinow

141] pola

Jana Manjoka nasléd. Jurija Hänsela

w Budyšinje při žitnych wikach 6 a na sukelnskej hasy 34.

Najwutrobniši dźak a Zapłać Bóh

wuprajam wšitkim, kiž su mi při khorosći a smjerći mojeje lubeje maćerje

Madleny zwud. Rachelki

swoje dźělbraco wuprajili, kiž su jej na pustych wječorach jałmožnu modlitwy poskićili a z přewodom k rowu poslednju česć wopokazali.

Wutrobny dźak wosebje tež tamnym, kotřiž su njebohu w času jeje khorosće a smjerće — hdyž njemóžach sam přitomny być — tak lubosćiwje a woporniwje wothladali a na kóždе wašnjo so za nju starali. Bóh Wam mytuj!

W Róžeńće, 21. VII. 09.

140] **Jan Rachel.**

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Wšěch našich lubych čitarjow a přećelow prosymy, zo bychu na nawěštki w „Katholskim Pósle“ dźiwali a při kupowanju so na nawěštk w Pósle powołali. Tak potom překupcy atd. widźa, zo jich nawěštk podarmo był njeje. Woni wam derje posłuža a zasy nowy nawěštk zapłaća. A hdyž pola tajkich kupujeće, kotřiž do „Katholskoho Pósła“ nawěštki njepodawaja, dha jich na to kedźbnych sčińće. Njech tak kóždy horliwje podpjera našu dobru wěc.

Redakcija a administracija.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 31. | Budyšin, 31. julija 1909. | Lětnik 47.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Jako arcybiskop knježeše tehdy we Waršawje pobožny a přećelny Ferdinand Maria Saluzzo, wójwoda z Corigliano, kiž so jara za swjatu cyrkej a zbožo njesmjertnych dušow staraše. Wosebje rady měješe redemptoristow; běše tola jedyn z najlěpšich přećelow swjatoho Alfonsa, kotryž běše jako wón jónu neapolitanski hrabja był. Radlubje přiwza woporniwych měšnikow a dari jim z radosću nježnu cyrkwičku „St. Benno“. W tutej běchu něhdy jesuića skutkowali, nětko pak bě prózdna a pusta. Pobožny biskop poda so tež k pólskomu kralej Augustej Poniatowskomu a wza tež našich přećelow sobu, kotrychž kralej předstajiwši wujasni, štó su, kak su sem přišli a što tu chcedźa. Kral so nad wustojnymaj měšnikomaj zwjeseli, a hačrunjež sam wjele njewěrješe, přilubi jimaj tola swój škit a swoju pomoc, přetož měješe dobru wutrobu. Tu we Waršawje skutkowachu pobožni mniša na 22 lět a wutrachu tam mnoho, zo bychu wbohomu ludej nowoho nabožnoho ducha přinjesli.

Tamna cyrkwička swjatoho Benna stoješe jara rjenje na nježnej hórcy a běše hišće cyle pyšna, bě wšak so hakle před 100 lětami pod kralom Ladisłaom twarić započała. Tři wołtarje ju debjachu. Na hłownym błyšćeše so krasny wobraz swjatoho Benna, na pódlanskich wołtarjach běchu wobrazy swjatoho Józefa a ćerpjacoho Zbóžnika, kak joho surowje šwikaja. Husto drje přikhadźachu ludźo k tutomu poslednišomu wabrazej, zo bychu Knjezej swoje horjo a wšu nuzu wuskorželi. Dźensa tam nětko stoji město lubeje cyrkwički hruba twornja, a hdyž něhdy »Sursum corda« a Boże spěwy zaklinčachu, tam słyšiš wostudłu fabriksku haru. Hlej, kak so časy přemjenjeja!

Mniša dóstachu khěžku pola cyrkwje, kotraž stajnje hrožeše, zo snadź so sypnje. Njestrowy powětr tam duješe a sćěny běchu mokre a zymne, k tomu přińdźe hišće hobrska zyma. Tola Klemens dowěri so cyle Bohu, kiž wšěch wjedźe a škita. Do stwički zastupiwši njenadeńdźe ani knihu abo črij, ani łžicu abo hornčk. Tři tolerje měješe hišće wot pućowanja zbytne. Tak dyrbjachu prěni čas so wězo w najwjetšej khudobje žiwić. Bórzy mózachu z pomocu biskopa khěžku do klóštra přetwarić a tžo mniša wobstarachu sebi drastu redemptoristow. Kóždy dźeń swjećeštaj měšnikaj w cyrkwičcy Božu mšu, spowědaštaj ludźi: prěni čas jenož němscy, tola bórzy nawuknyštaj pólšćinu. Emmanuel wobstaraše domčk, warješe a wotewrješe durje. Njeběše wězo wubjerny kuchař. Často warješe tež Klemens sam, a zawěsće je to lěpje mohł hač Emmanuel, hdyž tež to wosebje wuknył njebě. Spać dyrbjachu na twjerdych ławkach, bórzy pak so na to zwučichu. Khuduške, swjate žiwjenjo spodobaše so njebjeskomu Wótcej, kotryž stajnje pomhaše, hdyž běše pomoc třěbna. Jónu knježeše pola mnichow zasy tak prawje wulka nuza, njemějachu ničo k jědźi. Tola Klemens znaješe bohatoho knjeza, kiž rady pomha a w tabernaklu khudeje cyrkwički bydli. Toho prošeše z wulkej dowěru, a potom zaklepa do móličkich durčkow tabernakla prajicy jako japoštołowje něhdy na morju: „Knježe, pomhaj! je najwjetši čas.“ A hlej, lědma běše so Dwořák domoj wróćił, zastupi tež hižo bohaty měšćan, kiž jim połnu móšeń pjenjez přinjese.

Tola swjaty Dwořák měješe tež hišće druhi wopyt, kotryž joho tysac króć bóle zwjeseli hač wopyt tamnoho bohatoho měšćana. A to běše swjaty Alfons sam, kiž chcyše swojoho luboho syna w joho skutkowanju hišće jónu wuhladać, prjedy hač do njebjes zastupi. Dołho běše za tym žedźił, z Klementom poréčeć, tola to njebě ženje móžno. Hdyž potom 1. augusta 1787 w 12 hodź. připołdnju zemrě, spěchaše duša, z ćěła wustupiwši, do Waršawy; hdźežkuli chce duch być, tam wón z Božej dowolnosću tón samón wokomik hižo je. Tak zjewi so jimaj při wumrěću duša swjatoho Alfonsa.

Wbohomu pólskomu ludej hrožachu tehdy surowe časy; pólske kralestwo runaše so mrějacomu ćěłej. Lěta dołho hižo žedźeše ruska kejžorka Khaterna, kaž tež pruski kral Friedrich II. za pólskim krajom. A pólski kral August II. Poniatowski knježeše jenož z pomocu ruskeje kejžorki a zawěsće prócowaše so po móžnosći wo zbožo pólskoho luda, tola praweje dźěławosće a kruteje powahi pak njeměješe. Wón běše kral za žony, nic pak za pólskich rjekow.

Pólscy hrabja padachu pak we wójnach, pak běchu w jastwach jeći, pak dyrbjachu do cuzych krajow ćěkać. Druzy, kiž swobodni wostachu, wojowachu mjez sobu a wadźachu so kaž małe dźěći. Nimo toho buchu tež tući, kaž kral sam, njewěriwi a dźeržachu so wučby francozskich njewěriwcow. A zo bychu tež zjawnje pokazali, kak na hłupym cuzym wašnju wisaja, wotpołožichu swoju krasnu narodnu drastu a woblekachu so za to francowsku. — Podobni běchu tež duchowni, kotřiž běchu zli dosć, ruskej kejžorcy radźić, zo by katholikow podtłóčowała. Najwjacy pak su židźa zawinowali; běše wšak jich na 28000 we hłownym měsće samym. Kraj bě khudy a pusty. Městačka a wsy běchu surowje wurubjene. Pod wšěj tutej bědu měješe burski lud najhórje ćerpjeć. Tola zmužity ludźik zhraba so hišće w poslednim času. Kral zarjadowa wustawu z nowa, tak zo so zdaše, Pólska budźe so dźeržeć. Tu pósła ruska kejžorka sylne wójsko do kraja; bojazny kral poda so k ruskomu wójskej a Polacy dyrbjachu so sami dale starać. Jich nawjednik — druhi Gero — Alexander Württembergski přeradźi swoje wójska, a hišće zbytnu črjódku nawjedowaše nětko tamny rjekowski, z horcej lubosću k pólskomu narodej napjelnjeny Thadaeus Kosciusko. A lud, podtłóčeny a hanjeny,

zběhny so a surowje sudźeše ruskich dobyćerjow. Na to přićahnychu hobrske syły němskich a ruskich wojakow do kraja, doniž skónčnje pola Maciejowice k poslednjomu ćežkomu bojej přińdźe. Na 8000 zmužitych pólskich wojakow leżeše zatřělenych abo ćežcy zranjenych na krawnym bitwišću. Kosciusko sam bu přez tesak zranjeny, a z konja padnywši praji tamne znate słowa „Finis Poloniae“ (Kónc pólskoho kralestwa). Surowy Suwarow ćehnješe na to do hłownoho města, hdźež buchu stari a młodźi, mužojo a žony, hólcy a holćki bjez hnady mordowani, tak zo 18000 ćłowow po Wisłje k morju dele płowaše. A 13. junija 1795 bu rjany kraj dźělený mjez Ruskej, Pruskej a Rakuskej.

Tola nad wbohim bědźacym ludom běše so Bóh smilił. Běše jomu k tróštej a k pomocy P. Dwořáka pósłał, kotryž při smjertnym łožu bratrowskoho luda stojicy mrějacych tróštowaše kaž njebjeski jandźel. Jomu běše date, bědźacomu ludej prawu ćěř k wěčnej dominzje pokazać, hdyž jich zeński kraj do rowa padaše. Jako swjaty posoł měra dyrbješe być kruta murja přećiwo protestantam, ruskej wěrje a francozskej njewěrje. Što je tu swjaty Klemens wšo wuskutkował, hišće z krótka w prawym času ći napišu, tu pak spomjatkuj sebi, luby čitarjo, jenož jenu ważnu mysličku, kotraž też naš serbski lud nastupa. Na swojim padźe běše pólski lud sam wina. To so nihdy stało njeby, bychu-li kral a poddani swěrnišo hromadźe dźerželi. Je dźěn kóždy staw luda kaž nježna sněhowa hwězdźička, kotraž, hdyž ju přimnješ, rozběhnje, a hlej, tola wučini mnohosć tajkich hwězdźičkow hobrski, kruty kryw, kiž tak twjerdźe na łukach a polach leži, zo ma Bože słónčko dołho dźěłać, prjedy hač wšo roztaje. Tak tola skutkuj też ty swěrnje sobu za zhromadne zbožo a za wužitk wótcenoho kraja: Bóh ći to wšće jónu zapłaći a mytuje.

(Přichodnje dale.)

Sedlicy. — Kutna Hora.

(Wulět khowancow serbskoho seminara. Piše -u-)

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Wobhladajmy sebi městačko; njeje tu wjele wosebitoho spominanja hódne. Hdyž na torhošću stojiš, widźiš rjanu radnicu a piwowar w renaisansnym, dale něšto twarjeni w zajimawym barokowym stilu. Tu ći też napaduja klamowe napisma: z mjenow póznaješ, zo maju też jow najwjetše klamy — židźa; nowy dopokaz, kak je so zažrała tuta drapa do křesćanskoho žiwjenja. „Też jow kaž wšudźe na zbožo łaka jědojta.“ Městačko ma dwě rjanej cyrkwi; přede wšim je krasny gotiski twar, na kotrymž so tón čas porjedźa, wumjełske, wosebje zajimawe je hornje wołtarne swjećo, předstajace smjerć swjatoho Bartromja. Je to molba sławnoho mištra Brandla*. Dale je tu wulkotny a wulki twar: realne a wyšše gymnasium.

Wokřewiwši so z karančkom Kolinskoho piwa, wróćichmy so zasy na dwórnišćo, zo bychmy wotjěli do Sedlca. Po khwilcy wostudłoho čakanja postupichmy zasy do ćaha. Slepe zbožo wuhna mje z někotrymi, dokelž bě 3. rjadownja přepjelnjena, do mjehkoho woza prěnjeje rjadownje. Tu so derje sedźeše, ale na to myslić njemóžach. Wosobny knjez na prawicy da so ze mnu do rěče a hórzy spóznachmoj so jako Słowjanaj. Bě horliwy Čech, znaješe Łužicu, bě studujo połdra lěta w Lipsku theologiju khodźił za serbske blido, wopytał Budyšin, wobžarowaše jara přezahu smjerć Andrickowu; a wo tych a druhich serbskich należnosćach so rozmołwiwši, wupraji mi swoju radosć, zo je mohł zasy jónu ze Serbom porěčeć. Mjez tym běchmy dojěli a prajachmy sebi božemje, wón jědźeše dale.

Po prósnej drózy kročicy dóńdźechmy do Sedlca.

Znaty a wuwołany je Sedlec přez swoju krasnu cyrkej Donjebjeswzaća swjateje Marije a přez wulku twornju na tobak z nimale 2300 dźěłaćerjemi, wosebje žonami. Wo njej pozdźišo něšto podamy. Dale je tam wulke knjejstwo wjerćha Karla Schwarzenberga z někajkimi 3095 hektarami wobsedźeństwa, z krasnym hrodom, wulkim dworom a piwarnju. Nětčiši hród je prjedawši sławny klóštr cisterciskich, kotryž lěta 1143 założi a z jara mnohimi krasnymi kubłami (z někajkimi 12 wsami) wobdari bohaty češki knjez Mirosław. Tutón powoła z klóštra Waldsassenskoho z Hornich Frankow mnichow cisterciskoho rjadu, zo bychu w tutej krajinje hórnistwo zawjedli a spěchowali. Woni dobychu sebi wulke zasłužby wo tutu krajinu: założichu tu mnohe wosady, twarjachu krasne cyrkwje, wukopowachu prałsy a dobychu tak krasnu, płódnu rolu. Z časom rozmnoži so wosebje też přez dalše wulke darjenja zamoženjo a wobsedźeństwo klóštra, tak zo móžeše klóštr w 15. lětstotku na pjeć stow mnichow, z nich 300 duchownych, hospodować. Kral Wjacsław II. wudźěli klóštrej (1291) prawo mùncowne (smědźachu sebi sami pjenjezy bić), a wuswobodźi jón na wěčne časy wot wšitkich dawkow. Lěta 1302 bu klóštr wot wojakow Henricha Korutanskoho wurubjeny, dokelž běchu jomu mniša při wólbje za češkoho krala hłós zapřeli.

Husitske wójny podrychu a zničichu z dobom sławu a klóštrowe bohatstwo. 1421 nadpadnychu Husića pod samym swojim sławnym wjednikom Janom Žižku klóštr, a dobywši wupalichu jón; při tom bu něšto stow mnichow zabitych, mjez nimi też něšto kartusianskich, kotřiž běchu sem ze swojoho spalenoho klóštra ze Smichowa pola Prahi wućekli, tudy skhow před hroznym njepřećelom pytajcy. Krasnu cyrkej swjateje Marije bě drje Žižka zakhować kazał; tola jedyn wojak, žedźo za wulkimi cyrkwinymi pokładami ćisny żehliwu smólnicu na třěchu, kotraž płomjo hrabnywši so poča palić a hórzy stoješe cyły krasny twar w płomjenjach. Žižka, njemdry, zo je so joho rozkaz přestupił, slědźeše za złóstnikom. A z wójnskich rjadow wustupi wojak, myslo, zo dóstanje wulku khwalbu a myto. Zo by jomu njeskutk zapłaćił, da jomu Žižka żehliwe złoto do huby naleć.

Hakle po 30 lětach wróći so do wopuščenoho a zahubjenoho klóštra zasy něšto mnichow, kotřiž běchu powšitkownej zahubje wućekli. Jim so poradźi, drje ćežko, klóštrske kubła, kotrež pak běchu z wulkoho dźěła hižo do swětnych rukow přešle, swojomu prjedawšomu zaměrej wróćić, a hórzy rosćeše a kćěješe klóštr z nowa, tak zo pod kralom Ferdinandom I. (1526—64) płaćizna wšitkich kubłow na 6 milionow šěsnakow wučinješe. Wot nich buchu wottorhnjene knježstwa a buchu samostatne w Kolinje a Nowym Dworje. 1619 buchu mniša z klóštra wuhnaći, tola hižo lěto pozdźišo, hdyž bě katholska strona na „běłej horje“ pola Prahi dobyła, wróćichu so zasy. Wot toho časa poča klóštr zasy jara rosć a kćěć a z joho zamoženja bu 1717 cyrkej swjateje Marije Donjebjeswzaća z nowa natwarjena a 1759 też nowy twar konventa dokónčeny. Ale přez kejžorski rozkaz Jósefa II. bu 24. okt. 1783 klóštr zběhnjeny, klóštrske kubła připadnychu „nabožinskomu fondej“, wot kotrohož je kupi młódša linija Schwarzenbergskich (Orlická), sčiniwši z njoho druhi fideikomis tuteje swójby. Wšě hibniwe wěcy, mjez nimi jara drohe, wumjełske, so rozpředachu, krasna cyrkej bu 1788 wonjeswjećena a přeměnjena na statne składnišćo muki za wojakow. Do prjedawšoho konventa bu, hdyž bě najprjedy druhim zaměram posłużił, 1812 přenjesena z Jeníka statna twornja na tobak a cigary.

Do njeje nětk zastupichmy. W mjeńšich, wjetšich rumnosćach so tudy dźěłaše. Tu krajachu wulke čornobrune tobakowe łopjena na wulkich rězakach: jedyn po druhim přecy drobnišo. Pódla je kotołnica: tři wulke kotoły z horcej paru tu stoja. Dźěłaćeŕ wočini duŕčka a kotoł wupłuny wóz, snadź přez kubikmetra wopřijacy, napjelnjeny z łopjenami. Tu so łopjena parja, zo njebychu so při rězanju łamałe. Dale kročo zastupichmy do městnosćow, hdźež so łopjena runaja a hładkuja a po strukturje a hódnosći wubjeraja, mamy tu jednory tobak; su tu wosobne wonjace družiny, nós a wutrobu kóždoho wěrnoho kurjerja wokřewjace: Sumatra, Manilla, Havana,

* Tutón je też molował wołtarne swjećo Serbskoho seminara: swjatoho Pětra.

španske tobaki atd. — W druhich wulkich salach, hdźež druhdy na 300 žónskich w jenym sedźi, wjerća so cigary, tam cigarety. Poslednich so tu jara wjele dźěła, a to na wjacore wašnjo; pak napjelnja so troski z tobakom, kaž to někotři kurjerjo sami činja; pak zhotowja je nastroj. Přez kolezko wjerći so wot spody papjerjana smuha, na nju běži we wuzkej ryncy drobny tobak; wobě nětko dale so ćehnjo přiźdźetej mjez koleska, hdźež dóstanjetej kulowatu cigaretnu formu, a něšto centimetrow dale wotrěznje so hotowa cigareta. Kak spěšnje tajka mašina dźěła, je widźeć z toho, zo za dźeń (dźěła so wot 6—11 a wot 12—4 hodź.), t. j. za 9 hodźin 140000 štuk zhotowi. — Zasy w druhim wotdźělenju dźěłaju so troski za cigarety, dale tyzki za zapakowanjo cigarow a cigaretow a kak so zapakuja.

Cyła twornja je wubčrnje zarjadowana; rumnosće su derje ventilowane, dyrbiš pak so na tobakowy dym zwučić, zo jón wjacy nječu ješ. Muže, wosebje pak žony, běchu z wjetša hubjenoho, njestrowoho napohlada, a myslach sebi, zo njemóža, kotřiž tu lěta dołho dźěłaju, wysokeje staroby docpěć. Tola zhonich, zo dźěło we tworni nješkodźi, khiba zo maš hižo přikihlnosć ke khorosći. — Njeje drje přewjele, 9 hodź. dźěła, a dźěło samo na sebi je jara lohke a njenapinace; tola pak so mi zda trósku kruće być, hdyž nimaja žaneje zastawki, zo bychu poswačić móhli, a k wobjedu jenož hodźinu popřatu. Za tutón čas wězo tež z wjetšoho dźěła domoj njeńdu: maja we tworni wulku rumnosć, hdźež móža sebi jěsć wohrěwać, kotruž su sebi sobupřinjesli, a za tři krejcary (5 pjenježkow) poliwki kupić. Potom pak wopušća z wjetša twornju, doniž je jim hišće popřate, zo bychu so wonka mjez polami a pod štomami na khwilku lehnyli, doniž wótry hwiždk twornje jich njewoła k nowomu dźěłu. Z dobom z nimi wopuščichmy twornju, nětduši klóštr.

W Rakuskej je tobak-„monopol“, t. r. kraj sam dźěła a předawa tobak. W lěće 1908 rozpředa za 247 milionow krónow (króna = 85 pj.); při tym wukuri so štyri króć wjac cigaretow dyžli cigarow. W Čechach samych je so w minjenym lěće 422488480 cigarow do powětra spuščało; w cyłych rakuskich krajach 1228518583. Najwjacy kuri so w Delnjej Rakuskej, hdźež so na kóždu hłowu 7,66 krónow (6,50 hr.) kóždolětnje za tobak wuda.

Po wopyće twornje dźěchmy do nětko farskeje, prjedy konventneje cyrkwje swjateje Marije. Je to jena z najwjetšich — a na tajkich je češki kraj jara bohaty — cyrkwjow w Čechach, a jenička, kotraž je we wšitkich swojich dźělach natwarjena po francozskim kathedralnym razu. Po zběhnjenju bě, kaž hižo prjedy přispomnich, swětnym zaměram zaměstnjena, doniž ju kejžor Franc, dokelž je „jena z najrjeńšich architektoniskich krasnosćow zemje Češkeje“, da wobnowić (1806). Krasna tuta cyrkej ma pjeć łódźow, měri 113 m do dołhosće a 46 m do šěrokosće a dosaha 31 m wysoko. Wjelbowany wjerch wotpočuje na 34 stołpach; cyrkej ma 106 woknow, mjez nimi, nad hłownymi, fasadnymi durjemi, je 14 m wysoke, 7 m šěroke, ma 69 křidłow a 4830 pólkow.

Wobhladawši sebi tutón krasny Boži dom, khwatachmy na starosławne pohrjebnišćo, poswjećene w XIII. lětstotku ze zemju z Kalvarija; tohodla pytachu tudy tysacy z blizka a z daloka hruzlk a khłódnu jamku k wěčnomu wotpočinkej. Lěta 1318 położichu so tu při zakhadźacym morju pječa na wšě 30000 do swjateje zemje. Z tutym zwisuje tež nutřkowne małeje, po gotiskim stilu twarjeneje, swjatej Trojicy poswjećeneje cyrkwički, mjenowaneje „kostnicy“. Po něšto skhodźeńkach zastupiš z durjemi, a — skoro so stróžiš, měł-li tež wutrobu njebojazniwu; wuhladaš a widźiš same — človječe kosće. Po wšěch sćěnach a wjeršnych wobłukach wisaja kosće, kóstki a rynki smjertnych hłowow. W štyrjoch rózkach cyrkwički stoja wulke pyramidy ze samych ručnych a nohowych kosći zestajane a wobrubjene z hłowami. Widźiš tu křiže, Schwarzenbergski wopon, wulki krónski swěčnik a t. d. ze samych človječich kosći, tam zasy leži rynk smjertnych hłowow, jenej cyłe čoło wotrubnjene, druha ma ramy abo pokazuje hinaši słeď mordařskoho mječa. — Hrózbne to wšitko widźeć.

Stoju a hladam a mysle mi hraja: ... što jónu běchu, kotřiž nětko tudy tłaja? Snadź šěd źiwi starcy, hdyž wójny spěšny kłok jich trjechi, snadź młodźencojo w meji žiwjenja, hdyž smjerć z tupej kosu do nich rubny, zo padnychu kaž žitne stwjelca? Mócny knježe ř tutón kóstny muž a njesmilny, kiž je, hačrunjež kipry kosćowc, wěčnje žiwy. — O človječe, što sy smjerći! Je, jako bychu ći šeptałe tute kosće tamne struchłe słowa: tu eram, ego eris. „Štož ty sy, jónu běch; štož ja sym, jónu budźeš.“ Mócnje, zo ći dušu jima, předuja ći ze zrěčniwym hłosom wo khwatnej zańdźenosći tutoho swěta, wšěch joho krasnosćow a bohatstwow; ći předuja, kak też po krónje cyłeje stwórby, po krasnym, hordym človjeku ničo wjacy njewostanje, khiba zblědnjene kosće, a też te hišće sprochnjene. Jenož to, štož je njesmjertne, wostanje. Wuspěwachmy jich dušam k spomoženju „Wótče naš“ a khutne „Animas fidelium“. — Potom wopuščichmy městno, hdźež smjerć sebi khowa swědki swojich skutkow.

Wopuščiwši Sedlec dźěchmy při małej rěčcy, we khłódku zelenych štomow dale. Njedaloko poskiceše so krasny wobraz: Kutna Hora. Za někajke 20 mjeńšin ju docpěchmy.

Z runiny zběha so z waha na južnorańšej stronje, kaž po terasach na skalnej hórcy, posyta z rojom pisanych tŕěchow, mjez kotrymiž so spinaju wysoko k njebjeskej módrinje krasne cyrkwje a hród. Město ma něhdźe 15 tysac wobydleri. Hižo w srjedźnym wěku płaćeše za čestne město w stawiznach Češkeje krony a běše prěnje město po Prazy. Kutna Hora njewuznamjenješe so jeno přez wulku ličbu wobydleri, ale też přez bohatstwo sleborných rudow. Češcy kralowje popřachu tohodla hórnikam mnohe prawa, sami tu často knježachu a so jara wo rozkwět města starachu. Z tutych časow su so zdźeržałe mnohe wažne pokłady, twarske a wumjelske z cyła, kotrež na wšelakich městnach města hišće dźensa swědča wo bohatstwje, sławje a wysokim stojnišću kulturnoho wuwića minjenych časow Kutnohórskich. To su pokłady, kotrež zbudźichu zawisć cyłeje Europy, a jich dla dóńdźe też k mnohim a mordařskim wojowanjam wo Kutnu Horu. Tak na přikład žadaše sebi němski kral a romski kejžor Albrecht I. Habsburgski lěta 1303, powołajo so na regalne prawo, wot češkoho krala Wjacsława, zo by jomu pak sleborne doły Kutnohórske na 6 lět přewostajił, pak zapłaćił 80000 hr. slěbra, za dźesatk kejžorstwu pječa dołžne a njewotwjedźene. Dokelž so kral po joho žadanju njeměješe, nawali so Albrecht z wulkim wójskom. Ale hórnikojo — běše jich na wšě 60000 a wukhadźachu ze wšěch móžnych krajow: z Pólskeje, Wuherskeje, Pomorskeje, Mišnjanskeje atd. — zbichu joho, zo dyrbješe z kraja ćeknyć. Wosebje też kejžor Sigmund žadaše za „tutym najwjetšim pokładom kralestwa Češkoho“, štož wulku zahubu a njezbožo městej přinjese.

Pohlad na město je krasny. Štóž widźi wot połnócnowjećorneje železnicy domy a wysoke wěže cyrkwjow, tomu raduje so duša a błyšći so wóčko.

Smy w Kutnej Horje a khwatamy, lačni a hłódni, do hotela „u zlátě sloupy“; je hižo w druhej hodźinje. Bórzy smy pojědli. Napisawši z khwatkom něšto kartkow (dopisnicow), zo bychmy z nimi postrowili swojich lubych a znatych w domiznje, podachmy so na puć, zo bychmy sebi wobhladali starožitne, wumělske pomniki zańdźeneje Kutnohórskej sławy.

Dźemy do srjedźnoho dźěła města. Tu stoji krasny sławny něhdy kralowski hród, nětk měšćanske wobsedźeństwo. Je to wulkotny gotiski twar ze započatka 14. lětstotka, nětko krasnje wobnowjeny za poł miliona hriwnow. Wudawki je njesło město same. Zajimawy twar nadrobnje wopisać, by předołhi nastawk był. Tuž jeno na někotre ważniše drobnosće pokazam. Při zastupje do radneje sale čitaš rjane słowa za radnych knježich. „Štóžkuli sydacy w radźe, sem zastupiš za swojim zastojnstwom, před tutymi durjemi wotpołož wšě swoje požadosće, hněw

a znjesliwosć; hidu a přećelnosć, liščenjo, swoje wosobinske starosće podćisń wosadźe. Přetož: z kotrejž měru ty druhim prawdu činiš abo křiwdu, ze samsnej měru też tebje na sudźe Božim wotpłaćenjo čaka a so ći napołoži.“ W sali so mjez druhim wulki wobraz namaka, kiž pokazuje krala Wjacsława IV. a před nim stojaceho Jana Husa, rektora Pražskeje university. Kral ze zajimom posłucha słowam Husowym. Je to moment wustajenja „Kutnohórskoho dekreta“, ważnoho we swojich sćěhwkach za přichod university a čćskoho naroda z cyła. Po założenych postajenjach dźěleše so Pražska universita do 4 narodow: čćskoho, baworskoho, pólskoho a sakskoho. Tute štyri narody mějachu kóždy po jenym hłosu při wólbje rektora, kotryž nimo universitnych zastojnikow pomjenowaše też hišće fararjow a wučerjow na kraju. Přez to mějachu wukrajne narody hromadźe tři a češki narod we swojej samsnej zemi jenož jedyn hłós. Kral Wjacsław IV. pak postaji na Husowe požadanjo, zo maju přichodnje Češa we wšěch universitnych wujednanjach tři a druhe tři narody hromadźe jenož jedyn hłós. To so sta lěta 1409. Přez to pak nasta wulka njespokojnosć mjez tutymi narodami a wjele tysac studentow z profesorami wopušćichu Prahu, podawši so z wjetšoho dźěla do Lipska, hdźež założichu nowu universitu. Też druhdźe nastachu bórzy nowe university: tak w Krakowje (1363), we Wienje (1365), w Heidelbergu (1386) atd. Dale je hišće zajimawe, zo so tu też přez mnohe lětstotki pjenjezy bijachu. Bijerjo přikhadźachu z Florenca w Italskej (Włóskeje). Tohodla rěka tutón hród „vlašský Dvůr“. Nětko wužiwaja so tute sławne krasne městnosće z dźěla jako radnica, z dźěla za holče šule.

Wobhladawši sebi tutu historisku a wumělsku krasnosć, zastupichmy hnydom w susodstwje do wulkeje, rumneje cyrkwje swjatoho Jakuba, 55 m dołheje. Je twarjena w gotiskim stilu z pěskowca a hižo w XIV. lětstotku założena. Časy su ju wobškodźiłe, tuž so zas wobnowja. Wěža, 80 m wysoka, je trošku pokhilena, sćěhwk wulkoho zemjerženja z lěta 1548. Cyrkej ma swoje stawizny: běše we swojim času kathedrala utraquistiskich biskopow, nětko cyrkej katholskoho arcydekanata.

Dźemy dale, po přecy wyše postupowacych hasach, doniž njepřińdźemy na skalnatu runinu, kotraž k ranju a k połdnju nahle kaž wotrubana spaduje. Tu wupina so „jako skamjenjena bajka, jako zjewjenja z druhoho swěta, jako złoty hród z powědańčkow“ krasny Božidom swjateje Borbory. Nima swojoho runjeca w Čechach, khiba Pražski dom. Wosebje mócnje skutkuje, haj wobkuzłuje přez swoju krasnu ležomnosć: ze wšěch stron je cyły widźeć wot deleka hač horje, mjez tym zo při Pražskim domje so jenož hornja połojca twara a wěže wuzběhuje z pasma khěžow a hrodowinych twarjeni. Cyrkej swjateje Borbory bu założena w XIV. lětstotku, w časach Karla IV., wot bohatych Kutnohórskich hórnikow. Z mjeńšimi, wjetšimi přestawkami je so na tutej swjatnicy twariło sta lět. Wot 1884 je so zasy na njej wobnowjało, a nětko stoji zasy dospołnje hotowa we swojej wulkotnej pyše a debje gotiskoho stila. Wobnowjenjo je na milion krónow stało. Rjane a wulke wobrazowane wokno nad portalom same płaći 5000 šěsnakow (8500 hriwnow). Krasnosć tutoho Božoho doma wopisać njezamóžu. To dyrbi človjek widźeć, zo by poznał wupłod, wumělstwo, móc a skutk genialnoho ducha. Tajke swjatnicy, kaž docyła wšě Kutnohórske Bože domy, twarješe zamožity a woporniwy wěriwy lud. To su kamjentne swědki křesćanskoho ducha, kajkež staješe Bohu k česći a khwalbje pobožna zahorjenosć a dźěćowska dźakownosć napřećo starosćiwomu Wótcej a šćedriwomu Dobroćerjej. Z rěčniwym hłosom powědaju wone synam a wnukam, kak něhdy sławjachu a lubowachu z hłubin nutrinow češcy wótcojo „Knjeza wšěch knjezow, kiž mócny je a swjate je joho mjeno“. — Hač synojo to słyša? Časy dawne, kak hinaše tola běšće! Po wuzkich skhodźenkach postupichmy na cyrkwinu tšěchu. Wottud mamy krasny napohlad na město a wokolinu; widźiš daloko čornomódre hory, wosrjedź pak runinu na prawo, hórki a doły na lěwo a wšudźe lubozne wjeski. A k tomu hišće kuzło naléća!

Dele khwatachmy; dosć smy widźeli. Z tym začišćom w duši nochcemy so rozpjeršić, zo njeby so nam překhětře twochnył. Tuž sebi wjele wjac njewobhladamy, ale wróćimy so zasy do hotela, hdyž je čas k wječeri. A tak je tu hodźinka dźěłenja — khwatachmy na dwórniščo.

Z dobom z nami dawaše božemje Kutnej Horje a jeje wokolinje čerwjene słónčko; pozłoćeše přećelne, ryzy čćske městačko a joho krasne hona. Nas pak wotnjese čah přez Kolin, Poděbrad, Nymburk, Lysu domoj.

Směrki padachu a ćmička so šěrješe, wječornica bě so zaswěćiła frinkotata, a bórzy też měsačk so zjewi a swoje sonite swětło wuliny na šěroku daloku runinu. Zanjesechmy sebi spěw, spěw maćeřny. Wón wutrobu jima, a duša so raduje, z myslemi smy w Serbach ..... „Njesće lećo mróčele mi domu wótcnomu, njesće moje strowjenja tam, hdźež ći lubi su .....“

Z Łužicy a Sakskeje.

☛ Wot dźensnišoho dnja hač do 4. septembra njech so wšitke nastawki, dopisy, nawěštki a t. d., z cyła wšitko, Katholski Posoł nastupace, jenož na adressu knjeza fararja a kanonika Mikławša Žura sćelu, dokelž redaktor njebudźe w tutym času doma.

Z cyła česćeni dopisowarjo přecy najlěpje činja, hdyž wšitko, štož dyrbi so w Posole wotćišćeć, sćelu na adressu: An die Redaktion des „Katholski Posoł“ in Bautzen, Domstift.

Z **Budyšina.** Naša „stołětna“ žona Johanna Christiana zwudowjena Brüllowa je srjedu 21. julija popołdnju w 2 hodź. wumrěła. 4. meje swjećeše wona swoje stołětne narodniny, haćrunjež běše hižo nimale 102 lěće stara, kaž su to cyrkwinske knihi dopokazali. Při swjećenju jeje stołětnych narodninow je mnohe dary dóstała, też naš kral běše jej 100 hriwnow přepodać dał. Běše to wulke wjeselo, dokelž dźěn so w khudobje žiwješe. Je 12 dźěći měła, kotrež pak hižo su jej wšitke wumrěle, je potajkim wšitke swoje dźěći přeživiła. Jeje mandźelski běše dźěłaćeř na hrodže w Huscy a je hižo 1865 wumrěł. Haćrunjež běše Brüllowa nimale 102 lěće stara, njebě tola najstarša žona w Sakskej. Najstarša žona je „Mutter Geier“ w Žitawje, kotraž je loni 104. narodniny swjećiła.

Z **Budyšina.** Z 1. oktobrom wotstupi tudomny najwyšschi evangelski duchowny za Hornju Łužicu, tajny cyrkwiny radźićel Oskar Meier, a pójdźe na wotpočink. Za naslědnika je, kaž nowiny pisaja, dwórski předar w Drježdźanach, Hugo Friedrich Rosenkranz, pomjenowany.

— Nasche Budyschske piwarnje su wobzamkle, hektoliter češkoho a „Lager“-piwa wo 2 hriwnje a hektoliter jednoroho piwa wo 1 hriwnu powyschić. Tuž budźa też korčmarjo Budyschskoho hejtmanstwa sćěhowace płaćizny postajili: 2/10 litra češkoho piwa 10 pj., 1/4 litra 11 pj. a 4/10 litra 16 pj. — W Žitawskim wokrjesu pak hižo budźe piwo nješchto dróžsche. Tam budźa sebi korčmarjo wot 1. augusta žadać: za 2/10 litra češkoho piwa 10 pj., za 1/4 litra 12 pj., za 4/10 litra 18 pj. a za 1/2 litra 20 pj. Jednore piwo budźe w Žitawje płaćić: 2/10 litra 5 pj., 4/10 litra 10 pjenjezkow, a tak też pola nas.

— Stare 50pjenjezkarje, kotrež maja napismo „50 Pfennige“, njebudźa wot 1. oktobra tohole lěta w zjawnym wobkhodźe wjacy płaćić, z najmjeńša je niechtó wjacy přiwzać njetrjeba. Na zjawnych kassach pak budźa hišće hač do 30. septembra 1910 swoju płaćiwosć zdźerżeć.

Z **Khrósćic.** Na swjatoho Jakuba — zaňdźenu njedźelu — so zaso widźachmy pola Wjeńkec w naschim „Serbošćawje“. Njemóžachmy so pschi započatku hórschić na pschepjelnjenu salu, tola

pomału bu khmańscho; małe kermuschki, koncerty a druhe wotwlakowanja to zawinychu; tuž so tež postaji, zo w augusće zhromadźizna wupadnje a zo to w zymje nakhwatamy. Hdyž tež zasy starych dobrych znatych wuhladachmy, mnohich bě tola ta a druha wina doma zdźeržała. Knjez kapłan nam wo politiskim rozhladźe zdźěli, schtož bě sebi z ćernojteje politiskeje zahrody kwětkow naschćipał. Knjez wučeŕ Kral nam w luboznym spěwje: „Chcył je knjez hólčik wědźeći, kak w cuzym kraju je", pokaza, kak je z wótrym duchom njeboh fararŕ Dučman z toho spěwa mnohoho zajimawoho wučerpał a kak so nam w spěwje wotkryja narodnostawizniske drohotne pomnjeńki. Knjez wučeŕ Bryl swoje slubjenjo dopjelni a nam pschednoschowasche wo ratarskich wobstojnosćach a bědźenjach ruskoho luda, wo robočanskim hospodaŕstwje, wo rozdźělenju ruskeje pódy a nam skónčnje jenotliwe politiske wotdźělenja abo frakcije w 3. dumje pschedstaji a nam jich programy rozwi, wosebje kak so prócuja, kóždy na swoje waschnjo, agraŕske praschenjo wuhudać.

Knjez kubleŕ a njesprócny pokładnik Schołta nam powě, zo je ličba sobustawow hižo žadane „sto" pschekročiła. Nětko móžemy so widźeć dać! Pschecy do prědka, ženje zastać, ženje do zady, to budź hesło nasche!

Njenje so wuwi zabawny dźěl ze spěwami, sławjenjom darniwych „Jakubow", kotsiž nam kulojtoho njeplecha z dobrym piwom do srjedźizny walichu, wschitcy so bratrowscy zesydachmy a serbski spěw a mnohe powučace a tež zabawne słowo tón a druhi namaka, pschi wschěm pak nas wjazasche jene a tesame wědomjo: bratrowscy chcemy dale hromadu stać, hromadźe spěwać, skutkować, zo nam serbske mjeno njezańdźe. ✕

Z **Nalbic.** Naschi serbscy pčołarjo měješchu schtwórtk na swjatu Mariju Madlenu tu pola Brězana zajimawu zhromadźiznu, kotruž běchu Khróšćenjo k nam powołali. Knjez J. Kmječ z Khróšćic měješche rjany, nimale 2hodźinski pschednoschk, w kotrymž nam powědasche wo wschelakich družinach pčołkow, kaž tež wo jich kołčach, kak twarja, so rója atd. To wubudźi mjez pschiposłucharjemi žiwu debattu, na kotrejž so wosebje tež kk. kantor Hila a wučeŕ Hajna jako wustojnej pčołarjej wobdźělischtaj.

Z Wotrowa. Za dołholětne spomožne skutkowanjo w šuli a cyrkwi je ministerstwo kulta a rozwučenja našomu cyrkwinskomu wučerjej knjezej Janej Rězakej titul kantor spožčiło. Knjez kanonikus farař Herrmann je dźeń swjateje Hany w přitomnosći šulskoho předstojićeŕstwa knjezej Rězakej wysoke wuznamjenjenjo swjedźeńscy přepodał. Přejemy knjezej kantorej mnohe lěta!

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestosć kral Friedrich August so 28. julija ze Seis domoj wróći a wopytawschi jubilejne swjatočnosće uniwersity w Lipsku wostanje potom hač do 20. augusta w Moritzburgu.

— Joho kralowska Wysokosć prync Max je 24. julija do Drježdźan pschijěł a poda so potom hnydom do kralowskeje villy do Hosterwitz k wopytej Jeje kralowskeje Wysokosće pryncesny Mathildy a tón samsny dźeń hischće tež do Rehefelda dojědźe, zo by tam Jeje Wysokosćow prynca a pryncesnu Jana Jurja wopytał.

— Wubjerk konserwatiwneje strony wotmě minjenu póndźelu w Drježdźanach zhromadźiznu. Po dlějschich rozmołwach pschiwza so wobschěrna resolucija, z kotrejež chcemy někotre hłowne myslički zdźělić: Konserwatiwni zastupuja po swojej wjetschinje herbski dawk (wschitcy potajkim wjacy za njón njejsu), njepřeja, zo financna reforma tež samo po pschiwzaću herbskoho dawka so z blokom wuwjesć njeby hodźała, nochcedźa konserwatiwnej stronje w sejmje za zło měć, zo je so k wuwjedźenju wažnoho nadawka za tón pad z centrumom zjednočiła, pschipóznawaja z dźakom, zo so ze centrumom njeje dale zapletła, zasudźuja liberalne poroki, zo su konserwatiwni centrumej zasy k mocy dopomhali, jako njewěrne, dokelž je to njemóžne, hdyž liberalni pschichodnje zasy sobu činja, zasudźuja njesłyschane njewěrne a ranjace schćuwanja liberalnych nowinow a slubja sebi, zo chcedźa runje tutych schćuwarjow dla krućischo hromadu dźeržeć a so organisować. To je krótki zmysł jich dołheje resolucije. Tak jednorje wschak resolucija tute mysličkі njewupraji a njemóže to, dokelž cyłe stojnischćo naschich sakskich konserwatiwnych njeje krute a jasne, kaž te pruskich. To widźimy jasnje ze zadźerženja wschelakich nowinow, kotrež so tola konserwatiwne mjenuja, po pschiwzaću financneje reformy. Schtož su n. psch. najprjedy nasche „Bautzener Nachrichten" pisałe, to běsche mohło cyle derje tež w najhórschej liberalnej nowinje stać. Hakle po něčim je so potom kurjawa, kotraž na naschich konserwatiwnych redakcijach ležesche, pomałku rozćahnyła. To budźe naschim konserwatiwnym wosebje tež pschi wólbje do naschoho sejma wjele schkodźeć, zo tak často we swojich zasadach khabłuja, a schto je sobu wina jich hłowneje njewěstosće? To je jich woprawdźe dźěćacy strach psched centrumom a z cyła katholikami.

Tónle strach dźe tak daloko, zo tež najjenotliwischu sprawnosć katholikam nochcedźa popschećc. To widźimy n. psch. jasnje zasy z pschipisa nahladnoho evangelskoho duchownoho, kotryž „Bautzener Nachrichten" w čisle 169 wotćischćachu.

Tutón duchowny tam namjetuje, zo by so jenož za tajkich kandidatow hłosowało, kotsiž su pschećiwo tamnomu pschedmjetej knježeŕstwa, kotryž chce cyrkwinske a schulske dawki na wobsedźeństwa sprawnischo rjadować. Jomu zda so to drje nic runje sprawnje, ale tola prawje, zo dyrbja katholscy wobsedźerjo dawki wot swojich ležomnosćow za lutherske cyrkwje a schule dawać. Wo tym wón słowčka njepraji, zo je to prawje, hdyž evangelscy wobsedźerjo dyrbja za katholske schule a cyrkwje płaćić.

A kajku ma tamny dopisowaŕ za swoje stojnischćo pschičinu? — Katholscy wobsedźerjo dyrbja dawki wot swojich ležomnosćow lutherskim płaćić, dokelž dyrbja lutherske cyrkwje a schule duschepastyŕstwo někotrych dźěłaćeri tamnych katholskich wobsedźerjow zastarać. Pschi tym wón ani z mysličku na to njespomina, zo maja mnozy lutherscy wobsedźerjo, fabrikantojo, kublerjo, syły katholskich dźěłaćeri, za kotrež dyrbja so katholske schule a cyrkwje starać. Jich knježstwa katholskim cyrkwjam a schulam ani pjenježka njepschinoschuja, wutrjebuja jenož k samsnomu wobohaćenju jich mocy; z wotkel khude katholske cyrkwje a schule srědkow bjeru, zo bychu za tamnych dźěłaćeri a jich dźěći cyrkwje a schule twarili a zdźerželi, wo to so njestaraja. A pschi wschěm tym pisa něško hischće wysoko stojacy evangelski duchowny, nic, zo dyrbja tući wobsedźerjo něschto za swojich dźěłaćeri khudym katholskim schulam a cyrkwjam pschinoschować, ně, zo dyrbja tež hischće dale katholscy wobsedźerjo, kotrychž dźěn jich z cyła wjele njeje, do evangelskich schulow a cyrkwjow dawki wot swojich ležomnosćow dawać. Tu tola woprawdźe njerěči najmjeńscha sprawnosć, ale jenož samotny wužitk.

— Póndźelu popołdnju ½6 hodźin bu pokhowany w Drježdźanach generalleutnant Jan Nepomuk Maria baron ô Byrn, nan nětčischoho wukubłarja kralowskich pryncow.

— Generalleutnant Reyher swjećesche swój 60lětny wojeŕski jubilej.

— 500lětny jubilej uniwersity. W Lipsku su so wulkotne pschihoty za 500lětny jubilej uniwersity stałe. Lipšćanska je druha najstarscha z hischće wobstojacych němskich uniwersitow. Bu założena w lěće 1409, hdyž němscy studenći Pražsku uniwersitu wopuschćichu. Lipšćanska běsche sobu najbóle wopytana mjez wschitkimi němskimi uniwersitami. Pschesahasche husto samo Mnichow

a Barlin pschez ličbu swojich wopytowari. W tu khwilu ma 4581 zapisanych studentow a 52 studentkow. Wosebje wuwiwała je so wot časa krala Friedricha Augusta I. sem. Jomu k česći bu přenje nětčische universitne twarjenjo, tak mjenowane Augusteum, natwarjene. Pschi joho poswjećenju 3. augusta 1836 rěčesche pozdźischi kral, prync Jan, tute krasne słowa: „Tu dyrbi prědař słowa Božoho do joho potajnosćow pokazany bywać, pschichodny wułožeř zakonjow jich najhłubschi zmysł rozymić wuknyć; tu dyrbi pschichodny lěkowař ćerpjacoho čłowjestwa z nazhonjenjemi lětstotkow so wuhotować, ale tež hižo sebje samoho dla dyrbi swjate swětło wědomosćow so tu zdźeržeć a hajić; tu wotewrjeja so slědźerjej w pschirodźe potajnosće Božeje wschohomocy, slědźerjej w stawiznach njeznate podawki prjedawschich časow."

Potom rozschěrjesche so universita dale bóle. Wot lěta 1867 hač do 1868 nasta nowych wučbnych wustawow za 6½ miliona hriwnow. Nowe universitne twarjenjo bu natwarjene 1867. Załožne zamoženjo wučini w tu khwilu 31 milionow hriwnow. Pschi jubileju su wschelake dalsche dary darjene a pschilubjene.

Knihownja, do kotrejež buchu najprjedy mnohe knihi zběhnjenych klóschtrow wzate, wobsaha w tu khwilu 550 tysac zwjazkow a 6500 rukopisow. Ma wosebity dom, kotryž bu 1891 twarjeny. Žadyn 100lětny jubilej njeje Lipsčanska universita hischće tak wjesele pschihotować mohła kaž tutón. Pschecy běchu jubileje z tym molene, zo bě Sakska pak we wójnje, pak zo wójny hrožachu. Psched 100 lětami pschebywasche tehdyschi kral w Parizu. Tón króć pak wobdźěli so kral, sam prjedawschi Lipsčanski student, z wučerjemi a studowacymi na njewschědnym swjedźenju.

Němska.

Nowy kancler Bethmann-Hollweg chce w septembru wschelakich wjeŕchow jenotliwych zwjazkowych statow wopytać a so jim pschedstajić. Najprjedy pojědźe do Drježdźan, Mnichowa, Karlsruhe, Darmstadta a Weimara. Pozdźischo poda so potom tež do druhich hłownych městow.

— Kaž je znate, je mjez nowymi dawkami tež dawk na dańske talony pjenježnych papjerow. Po tutym zakonju ma so wot kóždoho nowoho talona, kiž so po 1. augusće tutoho lěta wuda, wěsty dawk wotedać. Wschelake industrielne towaŕstwa su nětko spytałe tutón dawk z najmjeńscha na dlějsche lěta wobeńć. Wudachu mjenujcy khwatnje hischće do 1. augusta nowe talony z wjetschej ličbu dańskich kuponow, njedźiwajo na to, zo hischće prjedawschi talon njebě wotběžał. Hdy by to tamnym wjacy hač 400 towaŕstwam, kotrež su to nětko hižo činiłe, płaćiło, by kraj pschez 60 milionow, hdyž pak bychu to wschitcy tak činili, kiž papjery wudawaja, by kraj na 250 milionow dawka zhubił. Cyły tutón pospyt je jenož tohodla z cyła móžny, dokelž běsche knježeŕstwo joho płaćiwosć na 1. august postajiło, nic, kaž běsche so w sejmje najprjedy namjetowało, 1. julija. Wězo zo so tutón pospyt tamnym towaŕstwam njeporadźi, ale sejm a knježeŕstwo zatykaja nazymu hnydom z nowym pschidawkom tutomu zakonjej tamnym towaŕstwam jich lesćiwy wupuć. Wulke nahladne towaŕstwa, kaž n. psch. Drježdźanska banka a wulke Barlinske banki, tež najwjetsche łódźinske towaŕstwa, kaž „Norddeutscher Lloyd" a „Hamburg-Amerika Linie", njejsu so na tutej njerjanej wěcy z cyła wobdźěliłe. Ze wschoho toho pak je zasy widźeć, kak mobilny kapital pschecy zasy někajkich pućow namaka, zo by hidźacym dawkam wućeknył. Kak hakle by to potom było, hdy bychmy město tajkich dawkow herbski dawk měli? Burjo abo ratarjo bychu dyrbjeli dawk dawać, dokelž njemóža swoje kubła mjelčo swojim herbam pschepodać. Wobsedźerjo pjenjez a pjenježnych papjerow pak bychu to lohko činić a tak so dawka zminyć móhli. A pschi tym naschi sakscy konservativni, kotsiž tola wosebje w burskim ludu maja swój pschiwisk, pschecy hischće herbski dawk zastupuja.

— Nasche wójnske łódźnistwo trjeba kóžde lěto wjac a wjacy pjenjez, dokelž łódźe bywaja pschecy wjetsche a wobschěrnische. Wosebje Jendźelska je počała pschecy wjetsche łódźe twarić, a druhe mócnaŕstwa dyrbja pschecy sobu kročić. Přenje tak mjenowane „Dreadnought", kotrež buchu lěta 1906 dotwarjene, wobsahachu 18187 tunow. Dalsche družiny, „Bellerophonds" mjenowane, wobsahachu hižo 18898 tunow, dalsche „St. Vincenc" 19559 a „Neptune", kotrež so w tu khwilu twarja, 20575 tunow. Amerika, kotraž chce wězo pschecy wschitko pschetrjechić, ma najnowschej wójnskej łódźi „Arkansaß" a „Wyoming" z 25000 tunami. Płaći hižo jako prawidło, zo njesmědźa přenje wójnske łódźe niže 20000 tunow wobsaha měć, dokelž njemohłe hewak mócne kanony a pancare njesć. Nasche němske přenje „Dreadnoughty", tak mjenowane łódźe klassy „Nassau", maja drje jenož 18500 tunow, dalscha rjadownja pak, kotraž dyrbi so na město klassy „Oldenburg" twarić, budźe zawěsće wjetscha. Tu njeje žanoho dodźerženja wjacy. Jedyn stat twari pschemo druhoho, a to njezměje kónca, doniž snadź so staty mjez sobu z dobrym njezjednaja, zo chcedźa swoje łódźnistwa wobmjezować, abo doniž so dla surowych wudawkow pjenjez njewukrawja. Pschekupske łódźnistwo ma dźěn hižo łódźe ze 30 tysac tunami. Tak póndźe tež z wójnskimi łódźemi pschecy dale.

Nasch němski zakoń za wójnske łódźe postaja 38 najwjetschich łódźi (Linienschiffe), 20 pancerowych kschižakow (Kreuzer), 38 małych kschižakow, 144 torpedowych łódźi. Najwjetsche łódźe mějachu płaćić 19,96 milionow hriwnow, pancerowe kschižaki 15 mil. hr., małe kschižaki 4,62 mil. hr. Cyłe wot sejma pschizwolene łódźstwo dyrbjesche płaćić 1234,04 milionow hriwnow. Nětko pak su so łódźe dyrbjeli dale wjetsche twarić a su tohodla tež dale dróžsche. Najwjetsche łódźe płaća nětko nimale dwójcy telko, kaž psched 10 lětami, hdyž bě so nowy łódźski zakoń wuradźił. Poměrnje drózsche hischće hač najwjetsche łódźe su pancerowe kschižaki. Lěto 1900 dotwarjeny „prync Heinrich" płaćesche ze wschěm hromadźe 15 milionow hriwnow. 20. měrca tutoho lěta dotwarjeny „von der Tann" 36,66 milionow hriwnow. Cyłe łódźstwo, za kotrež bě 1234,04 milionow hriwnow pschizwolene, by, dyrbjałe so łódźe po nětčischich potrjebnosćach twarić, nětko płaćiło 2424,91 mil. hr. Kelko pak za 5 abo 10 lět, njehodźi so nětkle pschewidźeć.

— W druhim kwartalu lěta 1909 buchu 142 mužskich a 11 žónskich, wscho hromadźe potajkim 153 wosobow jako wostudki wukrajnicy z němskoho kejžorstwa wupokazani a nimo toho tež hischće 10 anarchistow.

— Na eucharistiski kongreß w Kölnje su so mnozy cyrkwinscy wjeŕchojo a syły nahladnych wosobow zamołwjeli. Pschez 60 arcybiskopow a biskopow tam budźa, n. psch. kardinal Vincenco Vannutelli, jako zastupjeř swjatoho wótca, kardinal Ferrari, Mailandski arcybiskop, kardinal Kopp, kardinal Mercier, Mechelnski arcybiskop, arcybiskop Frühwirth, japoschtołski nuncius w Mnichowje, wschitcy němscy biskopja, mnozy rakuscy biskopja, jendźelscy, italscy, schpaniscy atd.

— Hdyž württembergscy zapósłancy wulět do Friedrichshafen činjachu, buchu tež wot krala, kotryž ma tam swoju lětnu residencu, powitani a hospodowani. Tež ći 4 socialdemokratiscy zapósłancy, kotsiž so na wulěće wobdźělichu, sćěhowachu pschepróschenjo krala a sławjachu krala sobu, po tym hač běsche kral tež tutych socialdemokratow z ruku witał. Pschećiwo tomu protestuja nětko socialdemokraća, a jich „Vorwärts" je tak rozhorjeny nad tym, zo skoro žane słowa njenamaka na tak njetaktnym zadźerženju „genossow". — Potajkim zo su tući 4 socialdemokraća kralej ruku dali a do sławy na krala sobu hłosowali, je so jim za zło wzało!

Awstrija.

Póndźelu na swjatu Hanu bu w Insbruku 62lětny hrabja Jurij Esterhazy na měschnika swjećeny. Je rodźeny

1848 w Lissabonje, w Karlsburg pola Wiena studowasche humanistiku, 1866 wojowasche sobu na čěškej zemi a pola Kralowoho Hradca bu jomu w bitwje joho kóń pod nohomaj wottšěleny, 1884 žohnowasche kardinal Gruscha joho mandželstwo, z kotrohož dwaj synaj wukhadžeschtaj. 1891 zemře joho mandželska, a hdyž běschtaj tež joho jeničkaj synaj jomu zemrěłoj, wotmyslichu sebi w 59. léče swojoho žiwjenja, na měšchnistwo studować. Kruta wola a pilnosć, wot Božeje hnady žohnowana, pomhasche jomu pschez wschitke zabźěwki, tak zo może někto 5. augusta w Kalksburg z wjesołej a džaknej wutrobu napschećo Bohu swoju primicu swječić.

Rom.

W Romje kněži w tu khwilu wurjadnje khłódne wjedro. Swjatomu wótcej to wubjernje tyje. Pschekhodźuje a pschejězdźuje so wschědnje w dalokich vatikanskich zahrodach a wotmětwa tež mnohe audiency.

Francozska.

Pschedsyda nowoho ministerstwa je pryedawschi kultusminister Briand. Z toho je widźeć, zo budźe ministerstwo w samsnym duchu knježić, kaž pod Clemenceau.

— Nowy kardinal w Bordeaux, Andrieux, bu wot knježerstwa swojoho nastupnoho předowanja dla k 600 frankam khostanja zasudźeny. Njeje pak so tohodla nastrózał, ale je hyndom zasy kruće pschećiwo njespravnym zakhadźenjam njewěriwoho knježerstwa protestował.

— Schtož je Latham podarmo pospytał, je so wěstomu Bleriot-ej njedźelu rano po zdaću z lohkoću poradźiło. Je mjenujcy kanal wot Calais do Dover za jenož 27 minutow pschelećał. Wón měješe pschiprawu, kotraž je po podobje mócnoho wulkoho ptaka twarjena. Ludźo w Jendźelskej, kotříž joho widźachu, sebi najprjedy myslachu, zo mócne ptačischćo leći. Někotři joho pschećeljo joho mjenujcy w Dover wječakowachu. Spěšna torpedołódź bě psched nim z Calais wotjěła, zo by joho pschewodźała a jomu, je-li trěbne, po puću k pomocy była. Tola Bleriot je swojim lećadłom łódź bórzy pschešćahny. W Londonje běsche Bleriot-ej k česći wulkotna hościna, pschi kotrejž buchu jomu tež tyjac puntow sterlingow (pschez 20 tysac hriwnow) pschepodatych, kotrež běsche jendźelska nowina „Daily Mail“ postajiła za toho, kotryž prěni króć kanal pschelećí. Francozowje su z wjesołosću a z hordosću nad rjanym wuspěchom swojoho krajana wschitcy zawjerčani, a tež Jendźelćenjo, jako jich tuhywilni pschećeljo, so wuleky sobu wjesela.

Schpaniska.

Wojowanjo z Kabylami w Marokko bywa pschecy hrózbnischo. Schpanischy móža so ledom pschećiwo surowym nadpadam dźiwich Afričanow zdźerżeć. Hižo pschez wjacy hač 300 schpanischich wojakow je padnyło a mnozy su ranjene. Schpanischi wjednik Marina žada 40000 wojakow, zo by započatu wójnu k dobromu kóncej wjesć mohł. K tomu su w schpanischej domiznje wojacy a ludźo docyła pschećiwo tutej wójnje. Wojacy, kotříž dyrbja do wójny wućahnyć, so wyschischim spjećuja, a we wjacorych městach su dźěłaćerjo železnische čary roztorhali, zo čahi z wojakami njebychu wotjěć mohłe.

Rusla.

Hdyž ruski kejžor pućuje, je pschecy derje wobstražowany. Tón tydźeń poda so ze swojej swójbu na hród Hemmelmark, zo by tam prusku pryncesnu Heinrich z jeje synomaj a wulkowójwodsku Hessensku swójbu wopytał. Tuž dyrbjesche ze swojej łódźu „Standart“ pschez kejžor Wilhelmowy kanal pschejěć. Z tóžbohu boka jěchasche tohodla k joho wobstražowanju wotdźělenjo wojakow. Cyły schleswigski połk husarow čisło 16 a Wansbeński połk husarow čisło 15 łódź schćitasche.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenaj: Pawoł, Pětra Žura, połonča w Budyšinje, s. — Pawoł, Jurija Hajny, fabrikskoho dźěłaćerja w Budyšinje, s.

Zemrěłoj: 23. julija: Fedko Czucha, dźěłaćeŕ w Adolfowej Hěće († w měšćanskej khorownji), 27 l. — 26. jul.: Karl Lehnert, wobydlěr a keslowy kowař w Dźěžnikecach, 62 l. 8 m. 8 dn.

Ralbicy. Křćenej: Hana Monika a Khata Hilžbjeta, Pětra Kurjata, žiwnoscerja w Šunowje, dwójn. dź.

Zemrěła: 18. julija: Madlena, † Michała Rachele z Nowych Bóšic, zaw. mandź., (zemr. w Róženće na šuli) 67 l. 11 m. 27 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 595. Hana Šewčikec we Worklecach; 596. 597. z Čěškec: Mikławš Buk, Jakub Hicka; 598. kapłan Jan Cyž w Žitawje; 599. 600. z Budyšina: Jakub Mlynk, Jurij Šenker; 601.—604. z Khróšćic: Hana Frenclowa, Pětr Hoza (1/2 l.), Jakub Šěrc, Marija Dienaŕka; 605. Jurij Zarjenk z Časec; 606. 607. ze Smječkec: Michał Šiman, Mikł. Schneider (1/2 l.); 608. Jakub Pječka z Hórkow; 609. Jakub Bjedrich z Łazka; 610. 611. z Róžanta: Jurij Dźišławk, Jakub Hančka; 612. Pětr Schneider ze Smjerdźaceje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Marija Dienaŕka z Khróšćic 30 pj., Michał Šiman ze Smječkec 50 pj.

Za cyrkej w Zdźeri: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr. (s.)

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Wot njemjenowaneje přez P. Dominika 3 hr., Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr., N. N. přez kapł. Delana 2 hr.

Za cyrkej w Lubiju: z Kanec 2 hr.

Za cyrkej we Wulkim Šunowje: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr. (s.)

Za cyrkej we Werdawje: Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej w Königsteinje: Přez kapł. Dórnika **100** hr.

Za cyrkej w Aue: Přez kapł. Dórnika **100** hr., Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za cyrkej w Döbelnje: Přez kapł. Dórnika **100** hr., Jakub Pjech ze Smječkec 10 hr.

Za Serbski Dom: farař Rěžo w Janšojcach (D. Ł.) 1 hr., St. Mikławš w Zhorjelcu 2 hr.

Wozjewjenjo.

Hač do 4. septembra njech so wšitke **dopisy** za »Posoł« na knjeza **kanonika a fararja Žura** scélu, pod adressu: Herrn Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Jakub Žur, redaktor.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 24. julija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 29. julija wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenca, nowa, kóre po 170 punt.	22	95	23	27	21	25	22	10
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	14	50	14	80	14	88	15	20
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	13	30	14	28	11	20	—	—
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	12	50	13	—
Rožka, nowa . .	9	13	9	25	9	30	9	50
Ječmjeń	9	50	10	20	8	—	9	50
Wows	10	50	10	70	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	8	50	10	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	—	—	—	—
Bérny	2	60	2	90	—	—	4	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	4	20
Słoma 100 kg, młóčena z cypami	5	50	5	83	—	—	5	82
Słoma 100 kg, młóčena z maśinu	4	40	5	20	—	—	5	—
Prosata 888 (w Kamjencu 356) jene	14	—	28	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	50	2	70	2	50	2	70
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	—	98

Pšeńčne wotruby 6,50, Rżane wotruby 7,—, Pšeńčny gris 6,75, Rżany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 26. julija 1909:

						rězna waha	
1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43	hr.,		59—79 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	29—40	„		61—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	26—41	„		48—74 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	35—47	„		65—77 „
5. Swinje,	„ „	„	„	50—57	„		66—73 „

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumětelske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 1 I

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

XXXV. hłowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodźiny

wotměwa so **7., 8.** a **9. augusta 1909** w herbskej grychće

w Ralbicach.

Sobotu 7. augusta: w 3 hodź. **posedźenjo wubjerka** (wšě towarstwa maja zastupjene, wšě namjety wozjewjene być).

Njedźelu 8. augusta: w 1/4 hodź. **hłowna zhromadźizna** (powitanjo, rozprawy, wólby atd.) — 1/2 7 hodź. koncert — dźiwadło* — bal**.

Póndźelu 9. augusta: wulět.

Na wšě wuhotowanja přeprošuje swojich lubych sobustudowacych Serbow, česćenych přećelow studowaceje młodźiny, serbske towarstwa, cyły serbski lud wutrobnje

W Hórkach, w juliju 1909.

Jakub Wjaclawk, stud. theol.,
142] t. č. hłowny starši.

* Čisłowane městna za koncert z dźiwadłom, prěnje po 1 hr., druhe po 50 pj., móža so kupić pola podpisaneho, kaž też pola knj. překupca Brězana w Ralbicach.

** Bal je jenož za wopytowarjow koncerta a dźiwadła.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

6]

Wapno (kalk) wublo brikety kamjentne wublo anthracit wublo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčak 307.

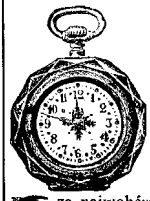

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju. **Bože martry** □ **smjertne kříže** □ **rózowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper,
dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **zymski semester** započnje so **wutoru 19. oktobra 1909.** — Přizjewjenja nowych wučomcow přijima podpisany direktor, kotryž je też rad zwólniwy, wšelake naprašowanja zwotmołwjeć.

143] **Professor Dr. Gräfe.**

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2 1/2 %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3 1/2 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Žito syčace mašiny, tigrowe hrabje, ručne młóćace mašiny, pluhi z jenej a wjacy radlicami, brózny prěnich družinow

141] pola

Jana Manjoka nasléd. Jurija Hänsela

w Budyšinje při žitnych wikach 6 a na sukelnskej hasy 34.

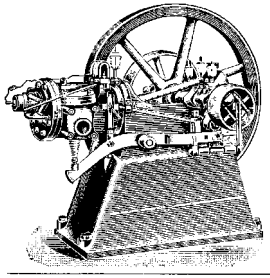

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w Budyšinje

twari **płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,** kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehee restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćefnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 32. | Budyšin, 7. augusta 1909. | Lětnik 47.

Wozjewjenjo.

Hišće jónu wozjewjamy, zo maja so **hač do 4. sept.** wšitke **dopisy** za »Posoł« na k. **kanonika a fararja Žura** słać, pod adressu: Herrn Pfarrer N. Sauer, Bautzen, dokelž redaktor njeje doma. **Redakcija.**

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Jesuića w Romje.

Wopomnjenja a česćowanja hódnych městnow nadeńdźemy w Romje dosć a nadosć. Wo tajkich městnach płaća Ciceronowe słowa, kotrež je něhdy wuprajił wo akademiji (wysokej šuli) w Athenu. „Njeleži to w človjeskej naturje, zo bóle bywamy zahorjeni, hdyž městna widźimy, na kotrychž wulcy mužojo přebywachu, hač hdyž jich spisy abo wo nich čitamy? Tu dyrbju sebi myslić na Platona, zo je so tu rozrěčował ze swojimi wučomcami, tute zahrody mi tutoho sławnoho wučerja tak žiwje před dušu stajeja, zo joho tak rjec před wočomaj kročacoho widźu.“

Hdyž pohan wo pohanu tak pisa, njedyrbi z wjetšim prawom tosame wuznać křesćan wo najrjeńšich kwětkach křesćanskoho žiwjenja, wo Swjatych Božich? Na tamnych městnach přebywać, to njeje jenož wjeselo, to je duchowne wokřewjenjo. Na tajkich městnach duša srěba woprawdźe „parfum de Rome“, t. r. duchownu rjanu wóń wěčnoho města, wóń swjatosće. Štož podarmo pytaš w Drježdźanach, Barlinje, Parizu, Londonje, New-Yorku, to namakaš w Romje — wóń swjatosće. A tohodla hišće so njecham a njesměm dźělić wot Roma, a čitarjo Posoła mi też za zło njezmětja, zo jich hišće wjedu na někotre městna, hdyž do duše so dobywa tuta lubozna wóń swjatosće.

Tuž dowjedu was do hłowneje cyrkwje jesuitow w Romje: al Gesù: Jězusowa cyrkej pomjenowana. Je jena z najrjeńšich w Romje a wosebity lubušk pobožnych Romjanow. Haj, pobožni woni su, Romjenjo kaž z cyła wobydlerjo rjanoho italskoho paradiza. Wězo njesměš pola nich to pytać, štož w Serbach widźiš w Božim domje, njesměš jich sudźić po našim zadźerženju w cyrkwi, ale chceš-li cuzy lud a joho wašnja prawje zeznać, dyrbiš je doprědka studować a znać a po tym sudźić. Mnozy z nas njebychu zadźerženjo italskich ludźi w Božim domje za pobožne měli, a tola tomu tak je. Wězo su bóle hibićiwi, a je-li přirunanjo dowolene, jich přebywanjo w cyrkwi runja so bóle tomu našich dźěći. Štó chcył prajić, hdyž dźěći njemóža cyle tak změrom sedźeć w Božim domje, zo by to kóždy króć zła wola była? Často je dźěsćowska hibićiwosć wina na tym, a zabudźa na to, zo su w domje Najwyššoho. A tak je też z italskim ludom. My smy sebi bóle wědomi, zo smy w domje Knjeza, před kotrymž mamy najwyšši „respekt“; swjata bojosć před nim nam kaza, zo w pokornej česćownosći a w swjatym straše k njomu přińdźemy. Cyle hinak italski lud! Wjesele a so smějo přińdźe do domu swojoho — luboho njebjeskoho nana, a so tak zadźerži kaž dźěćo doma. Italski lud wě, zo swojoho Boha lubuje, tuž też Bóh jón lubuje; čohodla dyrbjał so před nim bojeć? Joho lubosć k Bohu jomu něštožkuli dowoli, štož sebi my dowolili njebychmy, a italski lud měni, wšak jón a joho wutrobu Bóh znaje a wě, zo we wšim derje měni a wola je ta najlěpša. Tuž njepřińdźe do domu swojoho Knjeza w bojosći před nim, ale do domu swojoho nana jako joho lubowace dźěćo.

Italski lud mjenowaše tutu cyrkej jesuitow: nadwór paradiza, dokelž so tam Bože służby ze wšej swjatočnosću a wšej móžnej pychu swjećachu. W tej cyrkwi je swjaty Ignacius z Loyola swój posledni wotpočink namakał. Wołtař, pod kotrymž je Swjaty pokhowany, je sobu najbóle wumjełske a najdrohotniše dźěło w Romje. Na wołtarjowym wjeršku widźiš najswjećišu Trojicu, swět předstajaca kula je z jenoho krucha drohotnoho lazurkamjenja (lapis Lazuli), najwjetšoho z cyła znatoho krucha tutoho přez krasnu módru barbu wuznamjenjenoho kamjenja. Kašć je z pozłoćanoho mosaza, wukładźeny z kristalowymi a achatowymi kamjenjemi. Hlejće, to je wotmołwa dźakownych potomnikow na joho khuduške žiwjenjo.

Też wot joho swěrnoho přećela a rjadownoho bratra swjatoho Franca Xaveria, kotrohož ćěło w dalokej Indiskej wotpočuje, ma cyrkej al Gesù powostanki. Je to joho prawa ruka, ruka, kotraž běše tak často wječor spróchna wot wudźělenja swjateje křćenicy na statysacy pohanow. Štó chcył nam zapowěsć, tutu rukn česćować, kotraž je cyłu provincu kralestwa Khrystusowoho natwariła? Tutón wurjadny Swjaty Boži w najdalšim ranju zasy dny swjatych japoštołow wobnowi, wobroći 52 krajow a ze swojej ruku wukřći na milion njewěriwych. A wšitko to w dźesać lětach! Wón je khorojnik wulkich missionarow z rjadu jesuitow.

Što je tutón rjad dobroho wuskutkował po swěće! Swjaty Ignacius je mjez hobrskimi postawami wulkich mužow 16. stotka sobu najbóle wuznamjenity. Je we wšim tak cyle wojerska, ryćerska natura, tak prawje dźěćo ryćerskoho španiskoho ludu. Tutón wojerski duch wěje nam też napřećo z rjadu, kotryž je założił. Tuž je joho rjad hišće dźensa po cyłym swěće a wosebje też pola nas nanajbóle hidźeny, a někotrohožkuli zyma wobćhuje, hdyž mjeno jesuit słyši abo jeno jesuitski kłobuk wuhlada. Haj tak daloko běchu so w Němskej někotři

we swojej bojosći a hłuposći zabłudźili, zo chcychu w jenym němskim měsće jesuita dać přepytować — hač tola konjacej nozy nima! Štóž jich znaje, so jich njeboji, khiba zo so katholskeje wěry z cyła boji. Bohužel pak mnozy ludźo wo jesuitach lědma wjacy wědźa hač romscy židźa w času swjatoho Pawoła wo Jězusowej wěrje, zo so jim wšudźom napřećiwjeja. Jako by napřećiwjenjo, kotruž wěc namaka, hižo samón dopokaz za to był, zo wěc dobra njeje. W tutym swěće namaka wšitko, štož so pozběhuje ze wšědnoho žiwjenja, postork a napřećiwjenjo, čim bóle towarstwo z tak krutym, granitowym zakładom swojich wustawkow, kaž jesuitski rjad. Z tym, zo synojo swjatoho Ignacia we wojowanjach swjateje cyrkwje sobu najprčniše rjady wupjelnjeja a wšudźom zastupuja, hdyž je najbóle pomoc trěbna, wědźa sami najlěpje, zo z tym dyrbja postorčić, kaž kóždy, kiž sebi do prěnich rjadow zwěri, a woni so tež njestróža napřećiwjenja a njepřećelstwa, jenož smědźa pak sebi žadać, zo so přećiwo nim wojuje ze sprawnymi brónjemi a nic ze łžemi, přisłodźowanjom a z hrubej namocu, kaž to často bywaše a bywa.

A tola by jich tón jara mało znał, kiž by měnił, zo su woni jenož tajcy, kotřiž wójnu a wojowanjo lubuja. Jenož hdyž je tomu trjeba, jich namakamy mjez „militia Christi“, Khrystusowym wójstwom. Hewak pak swoje wurjadne mocy wěnuja pokojnym měrnym dźěłam, kaž modlenju, dušipastyrstwu, wědomosćam, wučenju, missionam, z cyła wšěm japoštołskim dźěłam, kaž sebi jich hesło: „wšo k wjetšej česći Božej“, to žada. My pak najlěpje činimy, hdyž w swojim posudźowanju jesuitow a jich skutkowanja so mamy po přikładze bamžowskoho stoła. Tón jesuitski rjad wulcy česći a rad wužiwa jich pomoc w cyrkwi, ale tohodla wón ženje njeje tutón rjad pornjo druhim cyrkwinskim rjadam wosebje wuzběhował abo jich nahlady z nahladami swjateje cyrkwje we wšim runja stajił. Rjad jesuitow je rjane kćenjo na štomje swjateje cyrkwje, ale wón njeje cyrkej sama. Tak dyrbimy tež my jesuitow sebi ważić, sławne jich stawizny wobdźiwać, jich počinki připóznawać, a to čim bóle, čim wyše so zběhaja zmohi přisłodźowanjow.

Móže drje so někotry druhi cyrkwinski rjad přez njón stajić. Telko pak je wěste: njebychmy-li tutón rjad měli w cyrkwi Božej, kelko krasnych łopjenow w cyrkwinskich stawiznach, w stawiznach wědomosće, wukubłanja dźěći, dušepastyrstwa a missionow, kotrež nětko debja lětniki swjateje cyrkwje, by było prózdnych! Štó chcył na njebju Swjatych hwězdy z tak čistym błyšćom, kaž swjeći Ignacius, Franc Xaver, Aloysius atd. su, parować?

Podamy so nětko z cyrkwje al Gesù do cyrkwje San Ignacio z wulkotnym susodnym twarjenjom: kollegium Romanum. W tutej cyrkwi wotpočujetej dwě najrjeńšej kćeni ze štoma, kotryž je swjaty Ignacius sadźił, swjaty Aloysius Gonzaga a swjaty Jan Berchmans. Jedyn, wjerchowski syn z domu knjezow z Gonzaga, tón jako syn prosteju staršeju z Nižozemskeje, staj najwyšši skhodźeńk w młodym žiwjenju docpěłoj, kiž móže sebi człowjek po tutym žiwjenju přeć.

Chce-li štó widźeć, kajki njewuprajny wliw swjaty Aloysius dźensa hišće ma na młode a stare wutroby, dyrbjał přitomny być swjedźenjej Swjatoho w Romje a by wuhladał tajku mnohosć luda, kiž cyrkej a bydlenjo Swjatoho tón dźeń wopytuje, a by wučitał z pobožnoho zadźerženja romskoho luda, zo je so česćowanjo Swjatoho ze spodźiwnej mocu přimnyło wšěch wutrobow. Kaž w cyrkwi wołtarjej wobeju Swjateju, tak stej w pódlanskim „kollegiju“ jswtě, w kotrymajž Swjataj bydleštaj, cyle blizko při sebi, jenož přez mału sakristiju dźělenej. Wězo sym tež w tutymaj jstwomaj pobył, a na to ženje njezabudu. Tu dycha wšitko wóń swjatosće, a wutroba čuje, zo po swjatej zemi khodźi.

Tutón „Kollegium Romanum“ bě nčhdy wulkotna šula jesuitow, podobna našim universitam. W času, hdyž swjaty Aloysius tam studowaše, měješe dwaj tysacaj khowancow. Dźensa słuša tntón dom po wupokazanju woprawdźitych wobydlerjow knježeŕstwu. Zasy tajki boharubjeński skutk hrubeje namocy wot nowych knjezykow skućeny! Kak praji David? „Knježe, kak dołho hišće?“ To sebi tola knježeŕstwo dowoliło njeje, tutej jstwě Swjateju zamknyć a přistup pobožnym wobarać. Woni derje wědźa, čohodla. Podobnje kaž we Francozskej z hnadownym městom Lourdes-om, kotrež chcychu swobodni murjerjo, Combes a joho konsorći zawrěć, ale skoku zasy přistup dowolichu, hewak by tola po nimi było! Dźěći toho swěta su po swojim wašnju časćišo mudriše hač dźěći swětła.

Hišće chcu was dowjesć do cyrkwje S. Andrea del Quirinale (swjatoho Handrija na hórcy Quirinal). W tutej cyrkwi je pohrjebany swjaty Stanisław Kostka, młodženc wot pólskeju staršeju, kiž tu 18 lět stara jako novica jesuitskoho rjada zemrě.

Štož swjaty biskop Cyprian praji wo cyrkwi Karthagiskej, zo w jeje pyše ani lilije, ani róže njepobrachuja, to smě so tež rjec wo rjedźe: Jězusowoho towarstwa. Krejčeŕwjene róže to su swjeći martrarjo mjez missionarami z jesuitskoho rjadu, lilije pak su: Aloysius, Berchmans a Stanisław Kostka. We jstwě, w kotrejž je tón wumrěł, pokazuje so postawa, předstajaca nam młodoho novica w mrěću. Takle dřěma njewinowate dźěćatko w maćeŕnymaj rukomaj! Kajki magnet je tutón row swjatoho młodženca za nadobne wutroby! S. Andrea bě z wosebitej lubosću a jara často wopytowane městno młodoho Joachima Pecci, a při rowje Swjatoho a na joho swjedźenju 13. novembra 1837 dósta tu pozdźiši bamž Leo XIII. swjećiznu na subdiakona a z tym złote puta, z kotrymiž bu putany na službu Božu! Tu je wón tež prěni wopor Božeje mšě swjećił, a samón wołtař hišće dźensa tam stoji.

Pódla rowa swjatoho Stanisława je row Karla Emmanuela IV., krala Sardiniskeje, kiž lěta 1816 tudy jako sobustaw jesuitskoho rjadu wumrě. Kral a pozdźišo jesuit! Postrózt so dwacety lětstotko! To njeby za mózne měł! Wot dnjow Karla V. je porědko, zo kralojo do klóštra zastupja. Karl Emmanuel pak bě w francozskich zbožkarskich wójnach spóznał wěrnosć słowa: vanitas vanitatum, omnia vanitas (prózdnosć prózdnosćow, wšo je prózdnosć). Tehdom bu jomu joho kraj rubjeny a tu wjacy joho njełóstowaše za swětnym błyšćom a kralowskej česću. Ze swojej mandźelskej Mariju Klotildu, sotru njezbožownoho francozskoho krala Ludwika XVI., bě ćekał z kraja do kraja, a lědma hdyž trón swojich wótcow zasy nastupi, wumrě jomu kralowa. Wón wzda so kralowanja a namaka swój pokoj před swětom w tutym klóštrje, hdyž bě žiwy jako prosty „frater“.

Jenož mało kročeli wot tutoho rowa ležeše 60 lět pozdźišo w mrěću Viktor Emmanuel ze Savojskeje, kiž bě so wumocował z pomocu Garibaldiowych čeŕwjenych košlakow wěčnoho města. Spodźiwne, haj zrudne su bliže wobstojnosće joho zrudneje smjerće, a ženje najskerje so šlewjeŕ wot potajnoho wumrćća tutoho krala njezběhnje. Zawěsće pak je tróštniša ćicha smjerć krala-jesuita hač čemna tragedija po dźiwim žiwjenju w Quirinalu, hdyž njesmilna smjerć kralej krónu z hłowy wotstaji, kiž bě dał bamžowski hród z „ditrichom“ nałamać. Wobaj wotpočujetaj wot swojich skutkow. Kotroho skutki běchu khmaňše, nazhoni swět, hdyž truba zatrubi k wulkomu sudźenju.

Tak sym wam něštožkuli wupowědał wo zasłužbnym rjedźe jesuitow a třoch rowach sobu najrjeńšich kćeni na štomje tutoho rjadu. General jesuitow, najwyšši předstajeny cyłoho rjadu, „čorny bamž“ mjenowany, njebydli w Romje, ale we Fiesole. Snadź hišće někotry čitaŕ so dopomni, zo smy sebi tež tam dojčli. Mjeno „čorny bamž“ nima wjacy zmysła hač pomjenowanjo: „čeŕwjeny bamž“, kotrež nawdawaja kardinalprăfektej propagandy, tamnoho wulkoho wustawa, kiž ma missiony swj. cyrkwje na starosći. Wobaj „bamžaj“ staj posłušnaj służownikaj „běłoho“, woprawdźitoho bamža, dyrbjał-li tutón samo přećiwo jeju wuprajenju hdy rozsudźić. Swět lubuje tajke pomjenowanja. Tute nimaja wjacy na sebi, hač zo

so na nje dźiwno posłucha, a hdyž bliže za tym hladaš, bórzy nazhoniš, zo su to hołe słowa.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšchina.** Hamtšći hejtman z Carlowitz z 1. oktobrom swoju słužbu wopuščći. Joho Majestoť kral je do toho zwolił, zo knjez z Carlowitz so na wotpočink poda, dokelž je joho strowota jara zesłabjena. Do Budyšchina pšichińdže jako nowy hamtšći hejtman knjez z Pflugk, dotalny hamtšći hejtman w Lubiju.

— Čitarjow „Posoła“, kotrychž pola ze żeleznicu mjezuja, na to kedźbnych činimy, zo maja popy na polach z najmjeńšcha 38 metrow wot cary zdalene być.

3 **Minakała.** Wólbna zhromadźizna, kotraž tu zaňdźenu njedźelu běšche, zwjeseli so jaro bohatoho wopyta. Wokoło 1/2 5 hodź. wotewri ju knjez Marko Smoleŕ z postrowjacymi słowami a sławješche naschoho krała, pšchi čimž też pšchitomni socialdemokraća postanychu, schtož njeje powschitkownje jich waschnjo. Pšchedsydstwo pschewza knjez Kmjeć z Khrósćic. Knjez Kokla rěčeše z krótka wo dźele zaňdźenoho a pšchichodnoho sejma, na čož so dlěšcha debatta wuwi. Črjódka čekwjenych z wokolinty bě so też naběžała a sebi wosebitoho rěčnika, dźěłaćeńskoho sekretara Menku z Drježdžan, słazała, zo by w rozmołwje pšchećiwo konservativnym rěčał. Jomu so dowoli rěčeć, tak dołho kaž chcyšche. Hdyž bě dobre pół hodźiny so z konservativnym programom zaběrał, potom sam pšchesta, byrnjež hišće wjac na wutrobje měł. Ludej so wostudźi na njoho posłuchać, a bórzy drje bychu „ke kóncej“ wołali, jeli njebě pšchestał. Zajimawe je, zo z doraźom w debaće serbšku rěč žadnoho, byrnjež sam serbšći njeměješe. Tute žadanjo je sčěhnk jich politiskoho programa. Po nim ma w kejžorstwje kóžda rěč runoprawo pódla němšteje. Tomu móže kóždy pšichłosować. Tohodla dźěn też § 7 towarstwowoho zakonja zaćišnychu. Socialdemokraća so jara pšchistojnje zadźerżachu, schtož móže z pšichładom za mnohich być, kotříž w zjawnych zhromadźiznach druhdy nohi, rucy a hubu ke łoženju měra a porjada trjebaja. Socialdemokratej so kruće a raznje wotmołwi. Měrnje stónči so zhromadźizna. Za nas stoja wěcy w Minakalšcej wokolinje derje. Ani Bryl, ani joho pšchiwišk so tam njepokaza. Čohodla?

3 **Njebjelčic.** Po krótkim jednanju kupi zaňdźenu wutoru cyrkwiny wubjerk dotalnu wučerńju tudy za 5500 hriwnow. Leżomnosć sama pšchipadnje farskomu lejnej, wot kotrohož je 1837 wzata; twarjenjo na nim (schula) ma po trěbnym pschetwarjenju pšichichodnje fararjej za wobyblenjo słužić. Trěbny pjenjez zwjedu někotři z wosady a tuta ma jón po dźělach za 12 lět wotpłaćeć. Kup je za wobaj dźěłaj (schulsku a cyrkwinu wosadu) jenak wužitna: prěnja dóstanje hnydom pjenjezy a njetrjeba na dołhe wupisowanja čakać, kaž we Wotrowje; njemóže też prajić, zo je jej mało so sadźiło; druha ćekńje dróžschomu twarej, kotryž do rukow jej hladaše. Wschitcy pak snědża strach wottschasć, kotryž z toho hroženje, zo leżomnosć so wot rjemjeślnika pschikupi, kiž z maschinu dźěłajo hołk načini, z kotrymž pschi Božich słužbach w bliżkej cyrkwi hara a molenja nastanu.

3 **Wotrowa.** Pjatk 30. julija dopołdnja běhaše tu po wsy wulki běło-čorny pšyk, kotryž pschez swoje njewschědne waschnjo napadny. Dobywaše so do dworow a kuny w jenym druhoho wulkoho psa, na rjećazu pschiwjazanoho. Na puću pschez wjes rani dwě dźěći, 7 a 13 lět starej. Na druhi dźeń zhonichmy, zo je pos skaženy a zo bu w Połčnicy, hdźež bě 6 wosobow skusał, zatšélený. Tohodla bu też hnydom tudy kusnjeny rjećaznik k smjerći wotsudźeny, zo njeby, wot skaženoho natyknjeny, straschnu chorosć dale rozschěrjał. Ranjene wosoby pak dyrbjachu hnydom do Barlina, zo bychu so tam w Pasteurskim wustawje psched furowej chorosću zakhowałe. — Kaž někt słyschimy, je so njeluby hóść w Rózjeńce z mocu wudobył a wot tam straschne pućowanjo nastupił.

3 **Wotrowa.** Zańdźeny pjatk psched połdnjom pschiběža do naschcje wsy skaženy pos, kotryž je 2 dźěći a jenoho psa skusał a jenej holcy sukniu rózdrěł. Toho jenoho hólca je tak mócnje skusał, zo dyrbjesche hólc hnydom k lěkarjej hić, dokelž bě rana wulka. Wěc dyrbjeschje so hnydom hamtskomu hejtmanstwu wozjewić, kotrež to z dobom w bližšich wsach wozjewi, jeli tam pos pschińdže, zo joho zatšéla. Bohu dźak sobotu rano joho hižo w Połčnicach zatšélichu. Też tam bě hižo 6 wosobow a něschto psow a kóčkow skusał. Tam bu po wědomosći skótnoho lěkarja za skaženoho spóznaty. Tak někt potrjechi 52 wsow a 3 města zadźerżenjo psow (Hundesperre), w 23 wsach bu podlěšchena. Tuž maja tu 75 wsow a 3 města hač do 30. oktobra zadźerżenjo psow. To wschak hischće by so znjesko, ale po porućnosći wyschnosće dyrbjachu so skusani hnydom do Barlina podać, zo bychu so pschećiwo straschnej chorosći schćěpić dali, a dyrbja tam dlěšchi čas wostać. Psy a kóčki pak, kotrež buchu wot skaženoho psa skusane, buchu hnydom zatšélene.

Pschispomnjenjo redakcije: Tónle dopis je nas jara zwjeselił, dokelž, kaž z pisma widźimy, wukhadża z jednoroho ludu a je jara rjenje zestajany a spisany.

Skhadźowanka.

Tute słowo skhadźowanka so kóžde lěto zasy čita a dźensniši dźeń drje žanoho Serba wjacy njebudże, kiž njeby wědźał, što wona je. Wustawki praja: „Skhadźowanki dyrbja serbskich studowacych jednoćeć k zahorjenju za swoju narodnosć, k zhromadnomu dźěłu za Serbstwo ... a dyrbja mjez serbskim ludom narodnu mysl zbudźeć a jón za powšitkowne interessy dobyć pytać.“ To je zaměr tutych kóždolětnych skhadźowankow. Serbja so stajnje wjeselachu, hdyž pak tu, pak tam přińdźechu wjeseli studenći, stajnje jich lubje witachu a hospodowachu.

Lětsa dóńdźemy sebi nětko do starosławnych Ralbic. Tam budże rjenje. Ralbičenjo so hižo dawno wjesela a činja najrjeńše přihoty, zo by so tam nam lubiło. Tuž tam přińdźće wšitcy jutře njedźelu 8. augusta a wohlejće, kak waš młody studentski lud mysli a čuje, a přińdźće nic jenož na koncert a reje, ale hišo na naše wuradźowanja. Zasłyšiće tam rjane słowa a spěwy, zeznajeće tam swojich studentow a zahoriće so za swoju serbsku narodnosć. Hłowna zhromadźizna započnje so popołdnju 1/4 hodź. Štóž chce wužić żeleznicu do Rakec, dyrbi z Budyšina wotjěć 2.10 hodź a je w Rakecach 3.13 hodź. Z Rakec do Ralbic pěši je hišće hodźinu. Wječor 1/2 7 hodź. je potom koncert z dźiwadłom. Koncert wuwjedźe „Ralbičanska Lilija“ z mócnym khorom (přez 50 spěwarkow a spěwarjow), kaž też Budyšscy krajnoscawscy seminarisća. Městna budża čisłowane a móża so po hižo znatej płaćiznje też popołdnju na zhromadźiznje kupić. Potajkim hišće jónu, přińdźće tam wšitcy a budźeće nam horco a wutrobnje witani. Na zasywidźenjo w Ralbicach!

Wj.....k

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestoť kral je frjedu, kaž kóžde lěto, ze swojimi synami a z pryncesnu Mathildu „ptaču kuku“ wopytał, też městno wohnjowoho njezboża bliže wobhladał. Po wopyće poda so kral do Moritzburga, hdźež je so na někotre njedźe kralowski dwór pschepołožił, pryncesna Mathilda pak wróći so do Hosterwic.

— Kral je swój wobraz ze samorućnym podpismom darił excellency Bindingej, rektorej Lipšćanskeje university, k wopomnjeću na jeje jubilejšći swjedźeń; tohorunja tajnomu dwórskomu

radźićelej proreftorej Hornej a pschedsydźe studentskoho swjedźeńskoho wubjerka stud. theol. Rauschej.

— Na Drježdźanskej „ptačej łucy" wudyri póndźelu w Langowym stanje „Bratwurstglöcklein" nadobo woheń. W stanje mějachu mały Zeppelinski powětrowy ballon. Wot njoho wuńdźechu někak schkrě, a hnydom zapali so lohka drjewjana tšěcha. Ludźo walachu so z mocu z durjemi won, a je dźiw, zo pschi ćischćeńcy njejsu ludźo wo žiwjenjo pschischli. Za schtwórć hodźiny palesche so hižo hromada druhich stanow. Wohnjowa wobora z mocu wohnjej wobarasche, ale lědom so jej poradźi, woheń na tamny dźěl wobmjezować, kiž bliže k Łobju leži. Płomjenja sapachu kaž wěže wysoko k njebju a nad nimi wotpočowasche mróčel kura kaž čorna murja. Hrózbnje rjany to napohlad! Bohu dźak njeje žadyn čłowjek pschi surowym njezbožu žiwjenjo pschisadźił. Mnozy starschi běchu drje pschi ćischćeńcy swoje dźěći zhubili, ale pozdźischo je pschez policiju zasy namakachu. Na 70 abo 80 stanow je so spaliło. Lětstotki dołho njeje podobne njezbožo tutón ludowy swjedźeń potrjechiło.

W Drježdźanach su hnydom za wotpalenych někotre tysac hriwnow nawdali.

— Druhi dopis, kotryž dóstachmy, wulke njezbožo žiwje takle wopisuje:

Drježdźansku ptaču łuku (Vogelwiesu) je lětsa wulke njezbožo domapytało. Rjane wjedro póndźelu běsche syły wopytowarjow won na hobrsku městnosć, pschi Łobju ležacu, wabiło. Dróhi, hasy a haski wulkeje městnosće mrowjachu so z ludźimi, wosebje z dźěćimi, a tež w stanach knježesche hižo wjesołe žiwjenjo. Musika a spěwanjo w stanach, hołk a hara na karuselach, wołanjo pschedawarjow a wopytowarjow: wscho do hromady so měschejo běsche hobrski koncert jenož za dobre čuwy na krótki čas znjesliwy. Nadobo wokoło 6 hodźin wječor nasta wołanjo: woheń! woheń! a za někotre wokomiki hižo dyri mócne płomjo z Langowoho „Nüruberger Bratwurstglöcklein" k njebju a ćežke čorne mróčele kura walachu so po schěrokej hasy pschi Langowym stanje k Łobju. Woheń rozschěrjesche so z wulkim wotmachom a za někajke 5—10 mjeńschinow běsche cyły prědkowny dźěl ptačeje łuki jene płomjenite morjo. Musika a hara na karuselach běsche zastała — za to pak zastupi kschičenjo a wołanjo wustróžanych a wo swoje dźěći so bojacych wopytowarjow — žałosćenjo wot wohnja potrjechenych pschedawarjow a pschedstajowarjow (wuměłcow), komando-wołanjo a swary wohnjoweje wobory, kotraž njewuprajiteje ćischćeńcy dla k wohnju njemóžesche. Parne kotoły maschinow rozlětowachu z wulkim hrimotom. Ze wschěch kóncow pschihna w krótkim času nimale cyła wohnjowa wobora města ze sylnymi signalemi sebi puć dobywajo (wozy kóždeje družiny dyrbja hnydom zastać, zo by wohnjowa wobora z khwatkom doprědka móhła), wojacy, grenaděrojo a honjerjo a tež druzy ludźo pschikhwatachu. Wscho wojowasche ze wschěmi mocami a wutorhny wohnju, schtož so hodźesche; wokoło 8 hodźin běsche woheń poduschený. — Schkoda, kotruž je načinił, je wulka dosć. Schtwórty dźěl městnosće leži pusty a čorny, posypany z powostankami prjedawschich krasnosćow a dobrych kuskow. W čornym wuhlu ryja pinčnički a khudźi wobsedźerjo budow ze łžicami za pjenjezami a to z dobrym wuspěchom, někotry čorny gróschi a slěbornik so wuryje. Cyle spaliło je so 27 wulkich stanow a 60 budow, wobschkodźenych pak je 39 wjetschich a na 100 mjeńschich budow. Wo žiwjenjo žadyn čłowjek pschischoł njeje, jenož wjetscha ličba, na 60 wosobow, je so bóle abo mjenje zraniło. —

„Ptača łuka" so dale swjeći a z rozpadankow nastawa zasy nowe žiwjenjo.

— W Lipsku swjećesche so wot 28. hač do 30. julija 500 lětny jubilej tamneje university. Cyłe město běsche krasnje wudebjene, wosebje tamne hasy, kotrež su blizko university abo po kotrychž dyrbjesche swjatočny ćah hić. Tysacy prjedawschich schulerjow běsche so zeschło, tež mnozy wjeŕchojo běchu pschitomni, mjez nimi prync August Wilhelm jako kejžorowy zastupjeŕ, wulkowójwoda Friedrich II. Badenski, wulkowójwoda Ernst Ludwig Hessenski, wójwoda Ernst II. Sakfko-Altenburgski, prync Heinrich XXVII. Reußski, wulkowójwoda Karl Michał Meklenburgski, krónprync Ferdinand Rumunski a t. d.

Srjedu dopołdnja pschepoda wosebita deputacija, mjenujcy rektor Pražskeje university, dwórski ryćeŕ ze Sackich z dwěmaj dekanomaj, wosebity čestny dar Pražskeje university, wotćisk najstarschoho zygla Pražskeje universiy, kotraž dźě je maćeŕ Lipsčanskeje.

Na powitanskim wječoru srjedu wobdźěli so 82 zastupjerjow universitow, akademijow a druhich wysokich schulow cyłoho swěta. Schtwórtk dopołdnja běchu swjatočne Bože słužby, na kotrychž so tež Joho Majestosć kral Friedrich August wobdźěli. Professor Dr. Rietschel mějesche prědowanjo. Potom běsche wulkotna swjatočnosć w nowym dźiwadle, pschi kotrejž mějesche kral sam, rektor magnificentissimus universiy, rěč. W njej spominasche na mnohe dobroty a wuznamjenjenja, kotrež su sakscy wjeŕchojo, joho prjedownicy, Lipsčanskej universiće wopokazali, a kak su wučerjo a studenći tajkich dobrotow so hódni činili. Wón pschepoda wosebity medaillon ze swojim wobrazom a z wobrazom markhrabje Friedricha, załožerja universiy, kotryž ma rektor magnificus wot nětka nosyć. Potom wuprajachu wschelacy zastupjerjo knježeŕstwow, schulow a t. d. universiće swoje zbožopscheća. Cyła swjatočnosć trajesche 4 hodźiny a tola so nikomu pschi njej njewostudźi.

Wosebje swjatočny aktus běsche pjatk dopołdnja w 9 hodźinach w universitnej hali. Hala bě krasnje wudebjena. Wjedźeni wot universitnych pedellow w jich historiskich drastach pschićahnychu wjeŕchojo we swjatočnym ćahu do wulkotneje hale, hdźež běchu studenći, prjedawschi a nětčischi, sobustawy 1. a 2. komory a čestni hosćo hižo zhromadźeni. Drasty we wschelakich barbach, wudebjene z mnohimi wuznamjenjenjemi, poskićachu krasny napohlad. Po rjanym spěwje mějesche zasy kral wosebitu rěč a pschepoda universiće swoju statuwu, zhotowjenu wot Lipsčanskoho wuměłca. Na to buschtaj krónprync Jurij a prync Friedrich Christian, kotrajž běschtaj z pryncom Maxom na swjatočnosćach pschitomnaj, na universitu jako schulerjej zapisanaj, runjež ju wězo hižo wopytować njebudźetaj. Po spěwje „Salvum fac regem" mějesche tajny radźićel professor Dr. Wundt swjedźeńsku rěč. Po njej buchu wschelacy wjeŕchojo a druzy nahladni mužojo za čestnych doktorow Lipsčanskeje universiy pomjenowani. Z nowym spěwom skónči so swjatočnosć. Na to wotměwasche so swjatočny ćah pschez město. Najprjedy pschińdźechu deputacije zwonkownych wysokich schulow a studenći cuzych rěčow, prědku wězo zastupjerjo Pražskeje universiy, a potom sćěhowachu ze swojimi korhojemi Schwajcarjo, Wuheŕscy, Jendźelčenjo, Skandinaviscy, Francozscy, Italscy, Schpaniscy, Ruscy a Amerikanscy. Japanscy, Grekscy, Rumunscy, Bołharscy, Pólscy, Armeniscy, Syriscy a Georgiscy ludźo běchu we swojich narodnych z dźěla napadnych drastach. Potom pschińdźe 300 studentow, kotsiž mějachu pschedstajeć, kak běchu w lěće 1409 studenći z Prahi do Lipska pućowali, njesechu pschęd sobu wobraz Pražskoho doma, někotsi dźěchu pěschi, druzy wjezechu so na wozach a zasy druzy jěchachu na konjoch. W dalschim ćahu běchu pschedstajene wschelake podawki ze stawiznow Lipsčanskeje universiy a sakskoho kraja, tež wschelacy sławni studenći prjedawschich časow běchu tu widźeć, n. pschikład Leibnitz, Lessing, Goethe, Gellert a t. d. Swjatočnosće skónčachu so wječor z hru w dźiwadle, z koncertom a studentskim komersom, na kotrymž so tež kral wobdźěli. — Sobotu poda so hischće wulka ličba pscheproschenych hosći na Albrechtowy hród w Mischnje. — Na swjedźenju běsche tež nasch najdostojnischi knjez biskop Dr. Aloys Schäfer pschitomny.

Pšichi Lipšcanskim jubileju bu też tajny radźićel Hühnel z Koporc za doktora filosofije pomjenowany.

Němska.

Hdyž pšichi wuradźowanju nowych dawkow w němskim sejmje so zapósłankcy też na wulkopjenjeżnikow a jich bibite bohate srědki měrjachu měnicy, zo ma też pjenjeżnišwo dźěł wulkich woporow, kotrež kejžorstwo žada, pšichinješe, zakožichu wulkopjenjeżnicy a zastupjerjo pšchemyšla a pšchekupstwa nowy zwjazk, kotryž „Hansabund“ mjenowachu. Za tón zwjazk nětko mócnje agituja a pytaja nic jeno pšchemyšlo a pšchekupstwo za njón dobyć, ale też mjeńšich rjemjeslnikow, haj samo ratarjow, wudawajcy, zo w tym zwjazku wšchitcy swoje interesty zastupjene a zakitane namakaju. Zo su žiđza cyle za nowy zwjazk, móže kóžby rozumić. Ale zo měli mjeńšchi rjemjeslnicy a ratarjo zakit namakać we zwjazku tajkich, kotriž su jim we wjchitkim napšeczo, kotriž „srjedźny staw“ wšchudże podćišćeuja, kotriž srénje a mjeńšche rjemjesło wšchudże podusyć pytaja a kotriž njepšchestanu na njenasytnosć ratarstwa wokać, to tola nichtó wérić njemóže, kotryž ma strowej woči.

Wulkopjenjeżnicy wšchak maja wulku hubu a wo nacionalnym abo narodnym němskim zmyslenju stajnje réča a wšchitkich zasudźuja, kotriž do jich truhy njetrubija; hdyž pak so wo to jedna, za kejžorstwo woporty pšchinjeść, ćeže na so wzać, kotreż su sami ze swojim „nacionalnym“ wupjeranjom nam načinili a nakładli, potom so pěknje khowaja a druhich do prédka storkaja.

Spózнaće, šchto „Hansabund“ chce, mnohim pšchikhađźeć počina. W Bayerskej a też druhđże zastupjerjo „srjedźnoho stawa“ wabjenjo Hanzajwjazka raznje wotpokazuja.

— W Landau-Neustadt podležachu nacionalliberalni we wuzšchej wólbje socialdemokratam. Tutón wokrjes w „Pfalcy“ su liberalni dotal pšchecy wobsedźeli. Tutón króć pak běchu njehajnišće, kaž dźě to nětkle wšchudźom činja, pšchećiwo druhim stronam, wosebje wězo pšchećiwo centrej, schćiwali, zo so wšchitcy wot nich wotwobroćichu. Pornjo létej 1904 su tam na 5000 hłosow zhubili. Centrumscy wolerjo běchu tak pšchećiwo nim rozhorjeni, zo je dźěl z nich socialistu wolił, runjeż bě wjednistwo postajiło, zo maja so wolerjo hłosowanja wzdać. Nacionalliberalnym pak je cyle wuzitne, zo jónu widźa, hdźe jich schćiwanjo wjedźe a schto by so z nimi stało, hdy by knježerstwo po jich žadanju sejm rozwjazało, dokelž bě herbišći dawk zaćišnył.

— Hrabja Zeppelin, wo kotrymž w tu khwilu wšchón swět réči, je 31. julija wot Friedrichshafen ze swojim powětronjom „Z II“ do Frankfurta dojeł. Jězba je so też bjez wšchoho zadźéwka poradźika. Wot pšchipołdnja 12 hodź. čakachu we Frankfurće tysacy a tysacy ludźi na njoho. Mócne syły wolachu so won z města k městnej, hdźež dyrbjesche powětroń zastać. Cišchćeńca a měšchenca bě tak wulka, zo móžeše cyły regiment pěschkow a mnozy policistojo ledma porjad zdźeržeć. Samo na tšechach stojachu ludźo. Do 2 hodź. wuhladachu powětroń, najprjedy wysoko w powětře, lećeše tak wysoko, zo jo jenoź kaž trubka zdasche. Powětroń pscheleća najprjedy město, wjerćesche a pšchelětowasche so w powětře, kaž jón wjednicy wodźachu. Po 3 hodź. puschći so k zemi, wojacy pšchinnymchu jón z powjazami, kotreż buchu z powětronja dele puschćene a $^1/_{24}$ hodźin stojesche kruće k zemi pšchiwjazany. Z hudźbu a z mócnym pšchiwitkom bu hrabja Zeppelin powitany. Mnozy nahladni nuzojo joho postrowjachu, mjez nimi prync a pryncesna Karl Hessenjkej, minister nutsskownych naležnosći z Moltke, generalaj Lyncker a z Eichhorn, wyšchši měšćanosta z Abdeke atd.

Póndźelu 2. augusta dopołdnja w 10 hodź. leéesche Zeppelin ze swojim powětronjom z Frankfurta dale do Kólna, hdźež so jomu z nowa wulke počešćowanja pšchihotowachu.

Jězba hač do Kólna njeje so hrabi Zeppelinej radźika. Hač do Remagen jědźešche powětroń jara derje. Tam pak dyrbjesche so jara sylnoho wichora a hrimanja dla wróćić a jědźešche zasy do Frankfurta.

Schtwórtk 5. augusta je hrabja Zeppelin ze swojim powětronjom „Z II“ druhi króć do Kólna leéał a Köln też doščahnył. Rano $^7/_5$ hodź. wopuschći powětroń Frankfurt a běšche w 11 hodź. w Kólnje, hdźež wokoło wulkoho doma pšchejéwschi so do napscheéno Deutza poda, tam dele puschći a w pšchihotowanej hali wulkowa.

— Wutoru na wječor pšchijědże bamžowy legat kardinal Vincenc Vanutelli do Kólna, hdźež bu pšchi wrotach ze swojimi pšchewodźerjemi wot kardinal-arcybiskopa Fischera, mnohich duchownych a wěrliwych powitany a we swjatoćnym čahu pšchez krasnje wupyšchene dróhi do doma pschewodźany. Z tym je wulkotny eucharistiski kongreß so započkał. Wo nimi budźemy pšchichodnje nadrobnischo rozpowědować.

— Eucharistiski zjězd. Kaž smy hižo wozjewili, je swjaty wótc wosebitoho póslanca (legata) jako swojoho zastupjerja na eucharistiski zjězd do Kólna pósłał. Je też kardinal Vincenc Vanutelli, kotromuž staj jako pschewodnikaj pšchidźělenaj prałat Dr. Lohninger, rektor „Animy“ w Romje, a prałat Dr. Heiner, bamžowski uditora a sobuzastupjer najwyschschoho bamžowskoho sudu.

Hač do Mohuča pšchijědże bamžowy legat ze železnicu póndźelu wječor. Tam joho biskop Dr. Kirstein powita a pšchi radostnym witanju njesmérnych hłow ludźi do doma a biskopskoho wobydlenja wjedźeschče. Hač do Mohuča bě kapitular Dr. Blank z Kólna jako zastupjer kapitla najschećo pschijěł.

Wotjězd z Mohuča bě wutoru w 9 hodźinach na krasnje wupyšchenej wosebje najatej łódźi „Frauenlob“. Na cyłym puću hač do Koblenca běchu so w krasnych městach a wsach po brjozy Rheina njepschehladne hłuky wobydleri we swjatoćnych drastach zhromadźike, kotriž bamžowoho póslanca radostnje powitachu. Wschudże ze wschémi zwonami zwonjachu.

Do Koblenca bě w 1 hodźinje wosebita swjedźeńska łódź „Rheingold“ napschećo pschijěła, na kotrejž čestne pschewodnistwo na kardinal-legata čakasche. W 2 hodź. łódź z kardinalom do Koblenca pschijědźe. Kardinal pschestupi na „Rheingold“ a bórzy po 2 hodź. nastaji so jězba do Kólna.

Tule jězbu wopisać njeje móžno. Njedźiwajcy deschća, kiž so čascisco, druhdy thětro hłnje, dźešche, běšche so w Koblencu cyłe město pschi brjozy zhromadźiko a bamžowoho póslanca z njepschestawacym radostnym wokanjom witasche. Po wobémaj bokomaj wulkeje réki stojachu skoro w njepschetorhnjenym rjedźe schule, wobydlerjo, towaršiwa wschćich wosadow, wschudże so tšelesche, zwonjesche, spěwasche a wokasche. Cyły puć bě kaž dobyćerski abo triumfowy čah. Wschitcy chcychu wotpósłanoho swjatoho wótca a w nim bamža samoho češćić. Kardinal Vanutelli, kiž wschitkich nimale wo stawu pschewyschowasche, stojesche na łódźi a njewusstawajcy so džakujo kiwasche a lud žohnowasche.

Wosebite swjatoćne powitanjo bě w Königswinter, schtož je prénje město Kölnjanskeje arcydiöcesy. Tam $^3/_5$ łódź dojeđże. Kardinal wopuschći łódź a poda so do hotela Berliner Hof, hdźež so powitanjo sta. (Pšchichodnje dale.)

— Z južno-nawjećornerje Afriki pschikhađźeja z nowa powěšće, zo su tam diamanty namakali. Wjacore pola dyrbja tam być z pěskom, w kotrymž so diamanty namakaja.

Pruska.

W Lischawje w Khołmskej diöcesy je psched krótkim dekan Stanisław Machorski w starobje 102 lět zemrěł. Wón běšche najstarschi katholski duchowny drje cyłoho swěta.

— Schulu, kotraž budże pschez milion hriwnow płačić, we Wilmersdorfje pola Barlina twarja. Wulkotny twar ma 28 schulskich jstwow za rjadownje, kotrež zmeja po 30 hač 40 dźěćoch dóstać, a ma skužić za Cäcilinu schulu, wyschschu holču schulu z kursami realnoho gymnasia.

Bayerska.

Konsekracija a intronisacija nowoho arcybiskopa za Muichow Dra. Franca Bettingera budże tam 15. augusta.

Elsaska.

W Straßburgu je prjedawschi dołholětny zapósłanc němskoho sejma, kanonikus Józef Guerber, nimale 85 lět stary, zemrěł. Loui bě hischće 60lětny měschnisti jubilej swjećił. W sejmje je wón Elsasku a jeje należnosće lětdźesatki dołho wustojnje a směrnje zastupował.

Schwajcarska.

Biskop w Churje, Fidelis Battaglia, je psched někotrym časom wysokeje starosty dla swoje zastojnstwo złožił. Swjaty wótc je joho někto za titularnoho arcybiskopa w Cyzikusu pomjenował.

— Minjenu njedźelu pschipołdnju pokachu so lěsy lodownika Lischena a hory Pic Ajac wysche Taraspa w delnim dole Engadin palić. Wohoń so ze surowej spěchnosću a mocu rozschěrjesche, tak zo běchu po něčim cyłe lěsy, cyła krajina kaž żehliwe morjo. Wschón lud je prócowasche, wohoń zahasnyć, tola podarmo; hobrsće khójmy a jědle so palachu kaž skoma. Schkoda je njesmérnje wulka.

Italska.

W Milanje so 4. novembra započnje 300lětny jubilejny swjedźeń swjatoho Karla Borromejskoho a budże cyłe lěto trać. W septembru 1910 budże čěło swjatoho kardinala a arcybiskopa we stawnym Milanskim domje k zjawnomu počesćowanju wustajene.

Francozska.

Sobotu 31. julija wopyta ruski car Francozsku. Popołdnju po 2 hodź. dojědże joho łódź „Standart“ do pschistawa Cherbourg, hdźež joho präsident Fallières hižo wočakowasche. Hnydom poda so präsident na carowu łódź k powitanju. Wječor běsche na łódźi „Verits“ ruskomu wopytej k česći hoscina. Francozska so wjezo nad wopytom wulkotnje wjeseli, je dźe horda na to, zo ma mócnoho pschećela.

Jendźelska.

Z Francozskeje poda so rusti car ze swojej mandźelskej hnydom do Cowes, zo by tam jendźelskoho krala wopytał. So rozymi, zo bě powitanjo mjez nimi jara pschećelne. Carej bu tam tež jendźelske wójnske łódźnistwo pschedstajene. Pschez 150 wójnskich łódźi wotměwasche tam wulkotnu paradu.

— Zajimawy pospyt su w jendźelskim pschistawje Portsmouth činili. Tam maja wosebite pschiprawy, mócne zdonki a schtomy z rjećazami hromadu zwjazane, z kotrymiž mógli, kaž mjenjachu, kóždej łódźi jězbu do pschistawa zatykać. Admiral lord Bowesfort pak stajnje rěčesche, zo by jenička łódź wschě pschiprawy pscherazyła. Bu tohodla postajene, zo by łódź „Ferret“, mały tak mjenowany „zničeř torpedowych łódźi“ (Torpedobootzerstörer), spytaka, pschiprawy pscherazyć. Dobrowólnikow so hnydom dosć zamołwjesche, kotříž chcychu straschnu jězbu sebi zwažić. Srjedu 28. julija rano w 5 hodź. bě wschо k jězbje pschihotowane. Leutnant Hodypu wjedźesche łódź. Tysacy běchu so na brjohach zhromadźili. Z połnej paru jědźesche łódź tak spěchnje hač mózno pschećiwo zadźěwkam. Někotrych łódźi pschihladowaš tschepotasche, mérjo, zo mócne zdonki z wótrymi łóncami łódź hnydom pscherežu. Z wotmachow prasny łódź do drjewjano-železneje murje, zawrjeskota, jołmy zahowrichu, trochu so łódź zatorhowasche, a potom bě łódź „Ferret“ — nutska w pschistawje, bě „njepschewinjomne“ zadźěwki pscherežnyła, kaž nóž twarožk. Łódź bě so jenoš cyle mało wobschkodźiła. Wulke pschiprawy, kotrež su w mnohich jendźelskich pschistawach pschihotowali, potajkim ničo njepomhaja.

Schpanska.

Zbožkarstwa, kotrež so w Schpanskej tu a tam afrikanskeje wójny dla stawachu, su někto wosebje w Barcelonje k surowym njeskutkam wjedle. W Barcelonje kuježesche hižo pschecy wěsta njemérniwosć. Wosebje w tam jara rozschěrjenych mnohich pschedměstach ikhadźowachu so dawno hižo anarchistojo a druzy zaslepjeni njepschećelsko čkowječoho towarstwa. Póndźelu 26. julija započachu so tam powschitkowne njeméry a zbožkarstwa. Dźiwje črjódy, mjez nimi roznjemdrjene žonisko, pschećahowachu z dźiwim hołkom měšcanske dróhi, nadpadowachu ludźi we swojich wohydlenjach a klamach, twarjachu barrikady a tšelachu na wojakow a policistow a moricu mnohich. We wuzkich hasach njemóžachu wojacy dosć wučinić, a kaž so zda, njewěrjesche sebi tež wojerski wjednik dosć kruče pschećiwo nim wustupić. Skónčnje wobroći so wscha złóje njekhmanikow pschećiwo klóschtram a nikosćiwym wustawam tamnischich muichow a sotrow. Wjele mnichow a sotrow bu na najsurowische waschnjo morjenych. Klóschtry a wustawy buchu zapalene, a nichtó njemóžesche a njeměd̆žesche tež woheń hasćeć. Wbohe klóschtrske knježny, kotrež chcychu z palacych twarjenjow wućeknyć, buchu wot surowcow do wohenja wrócо storkane, zo dyrbjachu so žiwe spalić. Pschez tysac ludźi je tam pschi mordarstwach a wojowanjach wo žiwjenjo pschischło. Cyle wěste powěsće wo njeskutkach so ani njehodźa zhonić, dokelž, kaž so zda, knježerstwo powěsće rozschěrić njeda. Wojacy su dże wyschnosći swérni wostali, a też měšcenjo sami njejsu drje so zawěsće na zbožkarstwach wobdźělili, ale njemějachu z časami mocy, njeskutkam zadźěwać, kotrež tamni, z wjetscha z cuzby pschićehnjeni njedobrincy wobeńdźechu. Nětk drje je so porjad zasy wrócił, a zbožkarjo su z dźela khostani abo so to hischće stanje. Njesmérna pak je zrudoba a bolosć, kotraž je so tam njewinowatym staka.

Portugalska.

Jendźelski kral Eduard je portugalskoho krala Manuela ze samorućnym listom na wopyt w Jendźelskej pschepрosył. Kral Manuel so tam za někotre njedźele poda.

Serbija.

W Běłohrodźe běsche so wulka črjóda studentow psched konakom, t. j. psched kralowskim hrodom, zhromadźika wótse wokajo: „Preć z Karageorgewicami! Njech je swoboda žiwa!“ Policija je někotrych dźesać tutych herjekarjow zajimaka. Zawinowaka tajke revolucionarne hibanjo je stara radikalna strona, kotraž chce nětčišchi serbišku dynastiju wot knjeńenja wotsadźić. Wone też réka, jeli kral Pětr knjeńenjo złoži, dyrbi so jomu zarunanjo 5 milionow frankow dać. — Wo kralu Pětru jo pische, zo je čežcy khory a husto do womory pada.

Persiska.

Stary schah dóstanje 5000 puntow na lěto pensije, dyrbi pak Persisku wopuschćić. W tu khwilu wola tam nowy sejm.

Azija.

W Mandschurje je žałostne powodźenjo. Pschez 1000 ludźi je so zatepiło.

— Japanske město Osaka je surowy woheń nimale zničił; 13000 khěžow je so spaliło.

Amerika.

Z Mechika pschikhadźeja powěsće wo čežkich zemjerjenjach. Město Acapulco je nimale cyle zničene a mnohe mjeńsche města a wsy tohorunja. Po stach su ludźo wo žiwjenjo pschischli. Po

zemjerženju walachu so tu a tam žołmy wody pschez kraj. Ludźo bydla wonka a cerpja wulku nuzu, dokelž cyroby nimaja.

— W Kolorado su so haćenja hobrskoho wodowoho reservoira pschedrěłe. Miliarda kubikstopow wody powodźi na milu daloko cyły kraj. Mnozy su wo žiwjenjo pschischli.

— Katholikojo w Kanadźe zmeja tute lěto prěni koncil w Quebeku. Kanada ma 6—7 milionow wobydleri. Mjez nimi je 2508785 katholikow. Maja tam 8 archidiöcesow, 21 diöcesow, 9 japoschtolskich vikariatow a 1 japoschtolsku präfekturu, 3962 měschnikow, mjez nimi je 2734 swětnych a 1228 klóschtrskich duchownych. Cyrkwjow je tam 2399. W 13 seminarach studuje w tu khwilu 1607 bohoslowcow. Wyschschich schulow je tam 73. Wschelakich kharitativnych wustawow 314. Dokelž tam stajuje ludźo pschipućuja, maja tam katholikojo tež wschelake rěče a wschelaki ritus. Tak maja w archidiöcesy Bonifacius 75503 katholikow Boże służby po łaćonskim rituse a 35000 po ruthenskim. Z tam bydlacych Indianow je na 50000 katholskich. Protestantow je tam wscho hromadźe něhdźe 32000; kelko hischće pohanow, njehodźi so wobličić. Mimo Indianow je tam tež na 20000 Mestizow, kotrjž wot Schottow a starych Kanadanow wukhadźeja. Katholskich nowinow je tam francozskich 129, z wjetscha tydźeńskich a měsačnych; 7 nowinow wukhadźa wschědnje. Mimo toho wukhadźeja tam tydźeniki a měsačniki w jendźelskej, němskej, pólskej, italskej, syriskej a indianskej rěči. Kanada bu hakle psched 300 lětami wobčehnjena a to wot Francozskeje. Wulka je pschez 9 milionow □filometrow. Kraj móhł hischće 10 króć telko wobydleri zežiwić, kaž w tu khwilu ma.

Wšelčizny.

* Wotkazanjo. A.: „Nazdalak je, hdyž wumrě, wšo, štož měješe, syrotowni zawostajił.“ — B.: „To pak bě pěknje wot njoho. Što dha je zawostajił?“ — A.: „Pjeć małych dźěći.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Sidonia, Ernsta Raue, agenta w Budyšinje, dź. — Marta, Jana Barča, wobkhodnika w Budyšinje, dź.

Zemrěła: 3. augusta: Hana Handrikec, předawarka w Budyšinje, 30 l. 2 m. 14 dn.

Khrósćicy. Křćeni: Bernard Pětr, Bosćija Zarjeńka, překupca w Khrósćicach, s. — Bernard, Michała Nowaka, khěžkarja w Kukowje, s. — Marija Madlena, Jakuba Jancy, žiwnosćerja w Bóšicach, dź. — Marija, Jurija Khěžki, žiwnosćerja w Lišej Horje, dź. — Hana Hilžbjeta, Jana Hančika, khěžkarja w Jaworje, dź. — Bernard Frane Jozef, Michała Benša, žiwnosćerja w Jaseńcy, s. — Jakub Bernard a Hana Monika, Michała Wićaza, žiwnosćerja w Pančicach, dwójnikaj. — Jurij Jakub, Mikławša Jakubaša, žiwnosćerja we Worklecach, s. — Jurij Pawoł, Mikławša Koska, dźěłaćerja we Worklecach, s. — Marija Madlena, Michała Wawrika, žiwnosćerja we Worklecach, dź.

Wěrowani: 6. julija: Jurij Rjeda, m. s. Michała Rjedy, žiwnosćerja na Horje, z Hanu zwud. mandź. † Jakuba Bódlinka we Worklecach. — 19. julija: Jurij Kórjeńk, wudowc a žiwnosćeŕ w Njebjelčicach, z Hańžu Nowakec, służownej we Worklecach.

Zemrěći: 2. julija: Jakub Pjech, kubleŕski wumjeńkaŕ w Smječkecach, 77 l. 1 m. 18 dn. — 4. julija: Hańža Korszinskec z Hórkow, † we Worklečanskej khorowni, 73 l. 1 m. 13 dn. — 13. julija: Michał Čórlich, kubleŕ w Jaworje, 41 l. 1 m. 5 dn. — 20. jul.: Bernard Franc Jozef, Michała Benša, žiwnosćerja w Jaseńcy, s., 7 dn. — 22. julija: Madlena, zwud. mandź. † Michała Rjelki z Koslowa, zemrě w Dobrošicach, 82 l. 6 m. 23 dn. — Khata, zwud. mandź. † Michała Bjedricha ze Smjerdźaceje, zemrě we Wětenčy, 89 l. 10 m. 3 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 613.—615. z Budyšina: Mikł. Šuster, Pětr Šwon, Pětr Žur.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: k. farař Pawoł Šołta w Hajnicach druhi dar k dopjelnjenju 100 hr.: 50 hr. a k tomu hišće 10 hr.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: W. z Budyšina 5 hr., přez k. fararja Justa z Ralbic 50 hr.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Naše **expedicije** kaž tež našich **sobustawow** prosymy **należnje,** zo bychu nam **čo. 19., 20.** a **21. Posoła 1909** dobroćiwje pósłali, jeli hišće žane maja; čo. **20.** je docyła wušło. **Redakcija.**

Za cyrkej w Zdźeri: W. z Budyšina 5 hr. (s.), za jene domawobstaranjo w Budyšinje 10 hr. (s.), přez k. fararja Justa z Ralbic 50 hr. (s.)

Na nowu cyrkej w Ebersbachu: přez k. far. Justa z Ralbic 50 hr. (s.)

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 31. julija				w Kamjencu 5. aug.			
	wot		hač		wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	27	21	25	22	10
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	50	14	80	14	88	15	20
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	28	11	20	12	60
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	12	50	13	—
Rožka, nowa	9	13	9	25	9	30	9	50
Ječmjeń	9	50	10	20	8	—	9	50
Wows	10	30	10	70	10	25	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	—	—	—	—
Běrny	2	75	3	—	—	—	3	50
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	4	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	50	5	83	—	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	4	40	5	20	—	—	5	—
Prosata 696 (w Kamjencu 205) jene	14	—	28	—	14	—	24	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	50	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	5	—	—	—	98

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 2. aug. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43 hr.,	rězna waha	59—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	29—40 „		61—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	26—41 „		48—74 „
4. Čelata,	„	„	„	36—48 „		66—78 „
5. Swinje,	„	„	„	50—57 „		66—73 „

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne křiže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

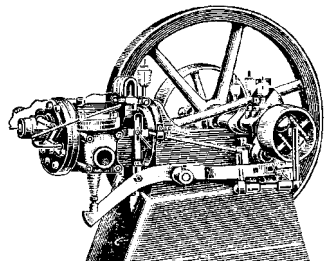

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Budyšska droha čo. 11

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

7]

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

☛ za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. ☚

8] **R. Mersiovsky, časnikaŕ**

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

XXXV. hłowna skhadźowanka

serbskeje studowaceje młodosće

wotměwa so **7., 8.** a **9. augusta 1909** w herbskej grychće

w Ralbicach.

Sobotu 7. augusta: w 3 hodź. **posedźenjo wubjerka** (wšě towarstwa maja zastupjene, wšě namjety wozjewjene być).

Njedźelu 8. augusta: w $^1/_2$4 hodź. **hłowna zhromadźizna** (powitanjo, rozprawy, wólby atd.) — $^1/_2$7 hodź. koncert — dźiwadło* — bal**.

Póndźelu 9. augusta: wulět.

Na wšě wuhotowanja přeprošuje swojich lubych sobustudowacych Serbow, česćenych přećelow studowaceje młodosće, serbske towarstwa, cyły serbski lud wutrobnje

W Hórkach, w julìju 1909.

Jakub Wjacsławk, stud. theol.,
142] t. č. hłowny starši.

* Čisłowane městna za koncert z dźiwadłom, přenje po 1 hr., druhe po 50 pj., móža so kupić pola podpisanoho, kaž tež pola knj. překupca Brěžana w Ralbicach.

** Bal je jenož za wopytowarjow koncerta a dźiwadła.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

19

Žito syčace mašiny,
tigrowe hrabje,
ručne młóćace mašiny,
pluhi z jenej a wjacy radlicami,
bróny prěnich družinow
141] pola
Jana Manjoka nasłěd.
Jurija Hänsela
w Budyšinje při žitnych wikach 6
a na sukelnskej hasy 34.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]
(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
[4
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokorčcak 334.
Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokorčcak 307.

Jednota tow. kath. Serbow **w Budyšinje**
změje jutře njedźelu **8. aug. zhromadźiznu** kaž hewak. Wulět hermanka dla wupadnje. [144

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

So wróćiwši wot rowa našeje lubeje njezapomniteje dźowki a sotry

Hany Handrikec

wuprajamy z tutym

„Zapłać Bóh tón Knjez“

wšitkim tym, kotřiž su nas a našu lubu zemrětu tróštowali a jej skutki křesćanskeje lubosće za čas jeje dołholětneje khorosće wopokazowali, kaž tež tym, kotřiž su jej z wopytowanjom pustoho wječora a z bohatym přewodźenjom k rowu poslednju česć wopokazali, wosebje tež tudomnomu tow. kath. knježnow z joho wysokodost. předsydu monsign. sen. Skalu.

Poručamy dušu njeboćičkeje do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Budyšinje, na dnju pohrjeba,
6. augusta 1909.

Hłubokozrudźeni zawostajeni:
145] **staršej a bratr.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 33. | Budyšin, 14. augusta 1909. | Lětnik 47.

XXXV. hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće

7., 8. a 9. augusta 1909 w Ralbicach.

Krasne dny su so minyłe, a to nic jenož po wjedrje woprawdźe rjane, ale też, štož dožiwichmy w našim serbskim kraju, w starosławnych Ralbicach. Bě dźěn tam skhadźowanka. A što ta nic jenož za naše studentstwo, ale też za naš serbski lud znamjenja, to tu njecham dołho rozpominać, to kóždy hižo dawno sam znaje. Hižo njedźele dołho so wšo wjeseli na tutón ludowy a studentski swjedźeń. Lud chce na našich skhadźowankach spóznać swojich studentow, kotřiž dyrbja być jónu jich wjednicy. Štož nětko skhadźowanku samu nastupa, traješe wona, kaž kóžde lěto, 3 dny. Hižo sobotu popołdnju w 4 hodźinach bě so k wubjerkej nahladna črjódka studowacych kaž też hosći zešła. Běše tam 23 studowacych. Z Budyšina bě k nam přikhwatał zastupjeŕ našeje financneje komisije knjez cyrkwiny wučeŕ Rječka, zo by nam podał rozprawu wo stojnišću našich nahromadźenych pjenjez. Njedźelu so z wopřědka zdaše, kaž by nichtó přińć njechał na našu skhadźowanku, tak zo njebě móžno, kaž bě postajene, $^1/_2$4 hodźin zhromadźiznu wotewrić. Tola z dobom so pjelnješe sala, ze wšěch stron přikhadźachu a přijězdźowachu hosćo a studowacy. A hižo 5 mjeńšinow do 4 hodźin móžeše hłowny starši stud. theol. Wjacsławk 40 studowacych a wulku syłu hosći strowić a witać, a běchu mjez nimi wosebni, žadni knježa. Pokaza we swojej zawodnej powitanskej rěči, kak mamy wšitcy zhromadnje, studenći a lud, skutkować za naš serbski lud a kraj, kak mamy stać muž za mužom, zo so do nas njeby dobyło cuzbarstwo. Pokaza dale, kak móža sebi tu w Ralbicach studowacy nowoho zahorjenja dobyć za naše ideale, hdyž wopominamy, zo běchu tu jónu swoje prěnje zastojnstwo nastupili mužojo, kaž biskop Łusćanski, Skala, Róla, Libš, Šewčik a Andricki, wšo mužojo, po kotrychž stopach móžemy khodźić. Na to podźakowa so hłowny starši Ralbičanskomu spěwarskomu towarstwu „Liliji“ za prócu, kotruž je nałožowało při wuknjenju spěwow, kotrež nam wječor přednjese, wosebje jeje dirigentej knjezej wučerjej Hajnje Konječanskomu, kaž też Ralbičanskim knježnam, kotrež běchu nam salu tak krasnje wudebiłe z pletwami a wěncami.

Z rozprawow, kotrež słyšachmy porjadu wot Sorabika, Serbowki, Society, Swobody a Włady bě widźeć, zo su wšitke towarstwa derje dźełałe we swojej maćerśćinje. Też rozprawu Delnjołužiskich studentow słyšachmy přez knjeza cand. theol. Jordana. Też jim słuša sława. Z rozprawy hłownoho staršoho wo joho zastojnskim lěće zhonichmy, zo běše namołwjenjo w rozprawach skhadźowanki lońšoho lěta, kaž też pozdźiše listne napominanjo dołžnikow Zejlerjowych spisow bjez wuspěcha. Wěc přepoda so financnej komisiji po jeje přeću do rukow.

Knjez cand. theol. Wyrgač wobćežuje so na dwaj dypkaj w rozprawach lońšeje skhadźowanki a žada, zo by so joho přispomnjenjo přiwzało do lětušich rozprawow. Wón praji, zo w tamnym čisle »Łužicy«, kotraž ma rozprawu wo skhadźowancy w Poršicach, njeporjad w Zejlerjach so připisuje nětčišomu studentstwu. Tola tutón njeporjad zawinychu nětčiši stari knjezojo, a dźens móža so nětko studowacy starać, kak so z misery wudrapaja. Tuž porok njesłuša nam! Dale so wobćežowaše, zo je w tym čisle »Kath. Posoła«, hdźež je tohorunja rozprawa skhadźowanki, přispomnjene, zo so dźiwadłowy kruch »W paslach« „pod žanymi wobstojnosćemi w Serbach hrać njehodźi“, a tola je so zasy hrał w Radworju. A dale njeje trjeba, zo dyrbi dźiwadłowy kruch stajnje powučeć, móže dźěn też jenož k zabawje słužić. Knjez gymnasialny wučeŕ Bryl poda rozprawu wo dźěle towarstwa Ad. Černý w Prazy wot lěta 1907 a přepoda z dobom knihu, w kotrejž běchu wupłody towarstwa. Nětkle chce towarstwo wudać knižku za naše dźěći, „Brunčki“ mjenowane.

Po rozprawach přeńdźechmy k wólbam. Za hłownoho staršoho přichodnoho lěta postaji so stud. phil. Fähla ze „Sorabika“, za I. podstaršoho mulus Šołta ze „Serbowki“ a za II. podstaršoho stud. math. Šołta Delnjołužičan. K lětu změje so hłowna skhadźowanka w Minakale, abo je-li snadź sala w blizko ležacym Łomsku wjetša, traš we Łomsku. Za městno wuleta postaji so Kulow.

Namjety podachu so štyri. Prěnje tři wuńdźechu na přećo financneje komisije studowaceje młodosće. Tuta přeje sebi, zo bychu so pjenježne knižki studowaceje młodosće, hač dotal w Ralbičanskej nalutowarni khowane, dla lěpšoho přehlada dale do Budyšina. Kóždy hłowny starši dyrbi po swojim zastojnskim lěće podać financnej komisiji nadrobnu rozprawu wo dokhodach a wudawkach skhadźowanki, a skónčnje dyrbja so kwitowanja a zličbowanja a t. d. přepodać financnej komisiji a nic, kaž dotal so khować w aktach skhadźowanki. Wšě tři namjety so přiwzachu. Na to poda knjez cand. theol. Wyrgač namjet, zo by česćene Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow wutworiło wubjerk, kotryž by so za to starał, zo bychu Serbja, přišedši na wyššu šulu, też woprawdźe zwostali Serbja a so wudospołnjeli we swojej maćerśćinje. Dla tutoho namjeta zeńdu so zastupjerjo towarstwow a hłowny starši 18. augusta pop. w 2 hodź. w „Serbskej kofejownji“ w Budyšinje a budźa sebi tule wěc bliže rozkładować.

W dalokosći běchu na skhadźowanku spominali a telegramy, listy abo dopisnicy nam připósłali: kk. prof. Dr. Muka a mandźelska, kanonik farař Herrmann, předsyda „Maćicy Serbskeje“ farař Křižan-Hodźijski, farař Šewčik, farař Šołta, farař em. Urban z Budyšina, farař Šwela, kapłan Wojciech, kapłan Žur, kapłan Cyž, kapłan Fencl z Vodnaň w Čechach, notar Cyž, Drježdźanska

„Jednota“, Madlena Hajdanec w Drježdźanach, wučeř Polan, Dr. Pata z Litomišla w Čechach, Dr. Černý, Vratislav, Stanislav a Forman z Prahi a t. d. Wosebje radowało nas je akrostichiske sapphiske hrono knjeza fararja em. Urbana, jomu wutrobny dźak! Wšitkim pak zasy pósła horcy postrow dźakna skhadźowanka. A z tym přikhadźam k rěčam.

(Skónčenjo přichodnje.)

Eucharistiski kongreß.

Prälat generalvikar Dr. Kreutzwald, kiž běsche k powitanju bamžowoho zastupnika z Kölna z druhimi knježimi do Königswinter pschijěł, pschewodźesche kardinala do hotela. Psched mostom, hdźež běsche łódź zastała, stojesche krasny wobłuk z napismom: »Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam.« „Ty sy Pětr a na tule skału natwarju swoju cyrkej.“ Na woběmaj stronomaj puća stojachu towařstwa ze swojimi korhojemi a běłe zdrasćene holčki. W hotelu běsche wjele nahladnych muži. Franciskanski knjez biskop z Nepi a Sutri, generalny präses Monsignore Schweitzer, mnozy bamžowi tajni komornicy, rycerjo Maltesow atd.

W hotelu posydny so kardinal Vanutelli na wosebity k tomu pschihotowany trón a prälat Kreutzwald postrowi joho we łaćonskej rěči, jomu hołdujo jako zastupjerjej swjatoho wótca a čestnomu pschedsydźe eucharistiskoho kongressa. Z dźakom wupraji kardinal w dlějschej tež łaćonskej rěči, kak hłuboko hnuty je wot lubosćiwoho powschitkownoho powitanja a kak so raduje, zo móže swjatomu wótcej tak krasne powěsće pschinjesć wo wěrje a lubosći katholskoho ludu. Z łaćonskim hrónčkom pschepodaschtej potom dwě holčcy kardinalej rjany richel kwětkow.

Hdyž bě pschitomne spěwařske towařstwo hischće pospěwało, poda so kardinal ze swojimi pschewodźerjemi zasy na łódź.

Hačrunjež so deschćuje, stoja črjódy ludu na brjohach a to dźe tak dale wot jeneje wsy k druhej, hdźež łódź po Rheinje dale jědźe. Cyrkwinske spěwařske a druhe mužske a žónske towařstwa su wschudźom zhromadźene. Na cyrkwi w „Plittersdorfje“ jasni so daloko napis: »Eviva« a »Laudetur per omne momentum sanctissimum sacramentum«. „Khwaleny budź kóždy čas najswjećischi sakrament.“ Małe čołmiki pschewodźeja z hudźbu wulku łódź. Běłe zhotowane dźěći běchu tu a tam tak zestupane, zo słowa a pismiki tworjachu, tak w Plittersdorfje »Pius«, w Limperichu »V. V.« (Vincenco Vanutelli).

Tak bliži so łódź Bonnej, hdźež tysacy ludźi ju hižo wot nazdala strowja. Schěsć druhich wulkich łódźi jědźe za kardinalowej łódźu „Rheingold“. Tež na brjohach wot Bonna hač do Kölna stoja pschecy zasy pschi kóždej wsy wulke syły ludźi, strowja łódź na wschelake waschnjo, ale ze samsnej lubosću a zahorjenosću.

Hižo z daloka je słyscheć mócny zwuk „kejžorowoho zwona“ z wěže Kölnjanskoho doma, a hdyž łódź Kölnjanskomu pschistawej so bliži, strowja ju tysacy a tysacy, kotsiž běchu dwě hodźinje dołho na nju čakali. Z radosću zhladuja na wysoku postawu kardinal-legata w joho purpurčeřwjenej drasće. Hudźba na łódźi zapiska: „Tebje my Boha khwalimy“, a spěwaja ze zahorjenosću sobu. Z łódźe wustupiwschi bu kardinal wot domkapitla postrowjeny. Wón požohnowa cyły zhromadźeny lud a kročesche potom pod baldachinom za kanonikami, kotsiž joho wjedźechu, pschewodźany wot tych, kotsiž běchu na łódźi z nim sobu pschijěli.

Pschi zastupje do města běchu krasne čestne wrota, wěži podobne, natwarjene. Dźesać metrow wysoke stołpy dźeržachu krasny čeřwjeny baldachin, nad kotrymž złota tiara so pozběhowasche. Tu běchu zhromadźeni wyschschi měšćanosta Wallraf z mnohimi měšćanskimi zastupnikami, kardinal arcybiskop Fischer z propstom Dr. Berlage a druhimi kanonikami. Biskopja Bludau Warmiński (Ermlandski), van Euch Kopenhagenski, Rosentreter Khołmski, Efrem Giesen Schantungski, swjećacy biskop Müller Kölnjanski a mnozy prälatojo.

$^1/_2$8 hodźin dóńdźe bamžowy legat k čestnym wrotam, a hdyž bě cyrkwinski khor postrowjacy kěrlusch wuspěwał, witasche joho kardinal Fischer w mjenje Kölnjanskeje diöcesy a wyschschi měšćanosta Wallraf w mjenje města. Kardinal so dźakowasche hłuboko hnuty.

Po wuspěwanju druhoho kěrluscha poda so wulkotny procession na puć do doma. Wschě hasy běchu nanajkrasnischo wudebjene, a njeličomne syły ludu stojachu pschi puću.

We 8 hodźinach zastupi procession pod zwonjenjom wschěch zwonow do doma, kiž běsche nanajkrasnischo wobswětleny. Schěsćhłósny spěw: »Ecce sacerdos magnus« powita kardinala w domje, a po wuspěwanju pschiskuschnych modlitwow zaklinča z nowa krasny spěw: »Tu es Petrus« wot Hallera, na čož kardinal-legat swjatočne požohnowanjo wudźěli.

$^1/_2$9 hodźin podaschtaj so kardinalaj do arcybiskopskoho hrodu. Cyłe powitanjo bamžowoho zastupnika běsche rjane a horliwe wuznaćo katholskeje wěry, běsche pak tež krasny započatk eucharistiskoho kongressa. Lubosć k swjatomu sakramentej dyrbi a chce dźěn tutón kongreß zbudźować, a hdźe mohła lěpje tuta lubosć so zapalić hač tam, hdźež knježi žiwa wěra?

Nazajtra pschijimasche kardinal-legat Vanutelli w arcybiskopskim hrodźe mnohe audiency. Mjez druhimi pschija tež naschoho knjeza biskopa Dr. Schäfera.

Popołdnju $^1/_2$5 hodźin běsche w domje zjawna zhromadźizna. Dom běsche k tomu pschihodnje wupyscheny, najswjećische běsche z doma do kapale donjesene, dokelž dyrbjesche dom być kaž wschědna zhromadźinska sala. Pschi klětcy běsche wosebite blido, za kotrymž tajny komisar eucharistiskoho kongressa Namurski biskop Heylen a rěčnicy sedźachu. Tež za biskopow su wosebite městna pschihotowane. $^3/_4$5 hodźin zastupichu kardinalojo Vanutelli, Fischer a Ferrari Milanski do doma a buchu na powyschene městno blizko klětki pschewodźeni.

Hnydom wotewri nětko biskop Heylen kongreß z kschesćanskim postrowom: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ a z krótkej rěču. Essenski farař Dr. Jansen pschečita potom bamžowe pismo, w kotrymž swjaty wótc kardinal-legata Vanutelli za swojoho legata pomjenuje. Kardinal Vanutelli powita wulku zhromadźiznu we łaćonskej rěči, so złožujo na słowa: »Laudetur Jesus Christus« („Budź khwaleny Jězus Khrystus“). Wón rozkłoži, kak maja runje winu, pschi tutej pschiležnosći Boha khwalić, kak pschihodne runje tute město za tak krasnu zhromadźiznu je, tute město a tutón dom, w kotrymž wotpočuja powostanki swjatych Tsjoch Kralow. Po jich pschikładźe dyrbjeli dźě wschitcy Khrystusa pytać a so radować, hdyž joho namakaja w swjatym tabernaklu, kaž su joho swjeći Tsjo Kralojo namakali w žłobjatku w Bethlehemje.

Po namjeće biskopa Heylena bu swjatomu wótcej hołdowacy telegram wotpósłany. Na to postrowjesche kardinal-arcybiskop Fischer, wotměnjejo w němskej, łaćonskej a francozskej rěči zhromadźiznu w mjenje swojeje diöcesy, a wyschschi měšćanosta Wallraf w mjenje Kölnjanskich wobydleri.

Přěni pschednoschk mějesche professor Dr. theol. Gerhard Esser z Bonna „Wo eucharistiji jako potajnstwje wěry“. Dale pschednoschowasche radźićel wyschschoho krajnoho sudnistwa Marx z Düsseldorfa „Wo wuznaću wěry do najswjećischeje eucharistije w zjawnym žiwjenju“, a skónčnje prjedawschi zapósłanc z Valenciennes Mr. Thellier de Poncheville w francozskej rěči „Wo najswjećischej eucharistiji jako sakramenće lubosće“. Z krótkej modlitwu skónči Msgr. Heylen zhromadźiznu w 7 hodźinach.

Schtwórtk popołdnju w 2 hodź. mějesche eucharistiske towařstwo měschnikow wosebitu zhromadźiznu w sali katholskeje towařschnje. — Iriscy pućowarjo wotměwachu swoju derje wopytanu zhromadźiznu w cyrkwi swjatoho Michała, hdźež so wschelake pschednoschki w iriskej rěči dźeržachu.

Přěnju zawrjenu zhromadźiznu wotewri schtwórtk $^1/_4$11 hodźin generalvikar prälat Hilpisch Limburgski w sali staroho Gürzenicha. W njej pschednoschowasche najprjedy prof. Dr. Brandt z Bonna „Kak běsche so modlenjo k najswjećischej eucharistiji w běhu stawiznow wuwiwało“. Farař Ditges z Kölna „Wo česćowanju najswjećischoho sakramenta w Kölnje a nad Rheinom“; P. Korbinian Würz z rjadu swj. Benedikta „Wo wschědnym wopytowanju najswjećischoho sakramenta“; P. Schäfer z rjadu mnichow Bóžskoho Słowa (Steil) „Wo husćischim swjatym woprawjenju“; ludowy wučeř Heudrich Jansen „Wo najswjećischim sakramenće a schulskej młodosći“ a skónčnje farař Adolf Böhmer z Bonna „Wo přěnim swjatym woprawjenju a wo porjadnych woprawjenjach schulskeje młodosće. W tym samym času běsche wosebita zawrjena zhromadźizna w sali Marcellowoho gymnasija za italskich pućowarjow, w kotrejž so pschednoschki w italskej rěči dźeržachu.

Druha zjawna zhromadźizna běsche schtwórtk popołdnju $^1/_2$5 hodź. w domje. Na njej wobdźělesche so nimo druhich tež kardinal Kopp, kiž běsche mjez tym do Kölna dojěł. Najprjedy

porěča w njej kardinal Ferrari Milanski w italskej rěči. Druhi rěčnik bě kanonikus prof. Dr. Mayenberg z Lucerna; wón pschednoschowasche „Wo eucharistiji a jednoće katholskeje cyrkwje“. Potom rěčesche měsćanosta Emil Prüm z Clairvaux w francozskej rěči, wosebje „Wo socialnych žohnowanjach, kotrež z najswjećischoho sakramenta wukhadźeja“; prof. Dr. theol. Gisler z Kura „Wo najswjećischej eucharistiji w porjedźe sakramentow“; Dr. Donders z Münstera „Wo najswjećischej eucharistiji jako woporje“ a skónčnje prof. Dr. Mausbach z Münstera „Wo najswjećischej eucharistiji a kschesćanskej dospołnosći“.

Nimo tutych wulkich zhromadźiznow běchu hischće skhadźowanki za jenotliwe wotdźěle, tak n. psch. posedźenjo měschnikow w cyrkwi swjateje Marije donjebeswzaća, zhromadźizna za duschepastyrstwo młodosće, wosebita zhromadźizna žónskich a t. d. We wschitkich tutych zhromadźiznach buchu wjacory krasne rěče dźeržane.

Pjatk dóndźeschtaj na kongreß wotmołwje na hołdowace telegramy swjatoho wótca we łaćonskej a kejžora w francozskej rěči.

Bamžowy telegram rěkasche:

Eminencomaj kardinalej Vanutelliej a Fischerej w Kölnje.

Pschećelne pscheća, kotrež staj mi z mnohimi katholikami, kotsiž su na eucharistiski kongreß so zhromadźili, pósłałoj, je Swjaty Wótc z dźakniej wutrobu pschijał a sćele jako wotmołwu tutych dopokazow Wascheje lubosće swojim lubowanym synam z cyłeje wutroby swoje požohnowanjo.

Kardinal Merry del Val.

Kejžorowy telegram rěkasche:

Swinemünde 6. aug. 1909.

Joho Eminency kardinalej Fischerej w Kölnje.

Joho Majestosć kejžor a kral da so Waschej Eminency a knjezej kardinalej Vanutelliej za pschipósłane hołdowanjo němskich a wukrajnych katholikow k internacionalnomu eucharistiskomu kongressej w Kölnje zhromadźenych nanajlěpje dźakować a prosy Waschu Eminencu zhromadźenym Wysoko-Joho dźak a najlěpsche pscheća za spomožne dźěła wuprajić.

Po najwyschschej poručnosći tajny kabinetny radźićel w zastupowanju ze Strempel.

Schtwórtk dopołdnja wotbywasche so tež hischće zawrjena zhromadźizna we francozskej rěči w cyrkwi minoritow a w jendźelskej rěči w sali měsćanskoho towaŕstwa.

Pschi sakramentalskich pobožnosćach w domje prědowasche srjedu wječor biskop Dr. Korum Trierski a schtwórtk biskop Dr. Keppler Rottenburgski. W cyrkwi minoritow prědowasche we francozskej rěči biskop Dubois Verdunski, w cyrkwi swjateje Wórsche w jendźelskej rěči biskop Dr. Clancy Elfinski a w cyrkwi swj. Handrija w pólskej rěči swjećacy biskop Anatol Nowak Krakowski.

W druhej zawrjenej zhromadźiznje, kotraž so pjatk 6. augusta dopołdnja w 10 hodźinach we wulkej sali Gürzenicha wotměwasche, mějesche pschedsydstwo professor Dr. Selbst z Mohuča. Dokelž pak běsche sala pschepjelnjena, dyrbjesche z dobom druha zhromadźizna w cyrkwi donjebjeswzaća swj. Marije być. W Gürzenichu rěčesche Dr. Franc Kaufmann „Wo wopomnjećach na prěnje swjate woprawjenjo“, khwalesche, zo so tajke wopomnjeńki dźěćom wudźěleja a wukłožowasche, kajke dyrbjałe być. Dale pschednoschowasche nasch prync Max wo tym, schto swjaty cyrkwinski wučeŕ Cyrill Jeruzalemski wo najswjećischej eucharistiji wuči. P. Clemens Blume pschednoschowasche „Wo kěrluschach k česći swjatoho sakramenta wołtarja“; P. Dröder z Hollanda „Wo eucharistiskej ludowej literaturje“ a P. Fabrius Schlager z Hollanda „Wo bratstwach k česći najswjećischoho sakramenta“. We zhromadźiznje w cyrkwi donjebjeswzaća swj. Marije pschednoschowasche faraŕ Dr. Fink Essenski „Wo swjatych woprawjenjach mužow“; kapłan Kaiser „Wo exercicijach za dźěłaćerjow a rekrutow“ a generalny präses Monsignore Schweitzer „Wo katholskim rjemjeslniskim towaŕstwje jako schuli nabožnistwa“. Z dźěla w samsnym času běchu hischće zawrjene zhromadźizny za wopytowarjow kongressa cuzorěčnych krajow.

Tsećа zjawna zhromadźizna běsche pjatk 6. augusta $^3/_4$5 hodźin zasy w domje, kotryž bě wot pobožnych wopytowarjow pschepjelnjeny. Biskop Heylen pschedčita najprjedy bamžowy a kejžory telegram pschi mócnym pschihłosom pschiposłucharjow. Potom porěča arcybiskop Amette Parizski „Wo pschesćěhanjach katholskeje cyrkwje we Francozskej“. Dźakowasche so za podźěl druhich wěriwych a wupraji swoju dowěru, zo Bóh katholikow w ćežkim času krutych zdźerži. Kapucin P. Kilian Müller pschednoschowasche „Wo socialnej wažnosći eucharistije“; dominikan P. Handrij Schmidt „Wo eucharistiji a skutkowacej lubosći napschećiwo bližschomu“; professor Meyer z Luxemburga „Wo eucharistiji a wumjełstwje“ a skónčnje w francozskej rěči belgiski senator Orban de Nivry „Wo eucharistiji a wěrywuznaću“. Na to mějesche, kaž pschi wotewrjenju zjawnych posedźenjow, tak tež k jich skónčenju kardinal-legat Vanutelli dlějschu łaćonsku rěč. Po zhromadnej modlitwje, zo chcył Bóh k njedźelskej processiji rjane wjedro wobradźić, wudźěli kardinal Vanutelli bamžowske požohnowanjo a w 7 hodź. skónči Monsignore Heylen poslednju zjawnu zhromadźiznu.

W tsećej zawrjenej zhromadźiznje, kotraž so zasy z dobom w Gürzenichu a w cyrkwi donjebjeswzaća swj. Marije wotměwasche, pschednoschowasche seminarski direktor von der Fuehr „Wo waschnju Božu mschu słyschеć“; faraŕ Dörner z Aachena „Wo sylnischim wopytowanju Božeje mschě na dźěławych dnjach“; faraŕ Jakub Odental z Düren „Wo eucharistiskich processijach“; oberst-leutnant Hasse z Aachena „Wo exercicijach za rekrutow“; faraŕ Ferdinand Ludwigs z Bonna „Wo ludowym spěwje pschi mjelčacych Božich mschach“ a skónčnje Dr. Walter Rottes z Póznanja „Wo eucharistiji we wschelakich wobrazach wschěch lětstotkow“.

(Skónčenjo pschichodnje.)

Rozprawa „Serbowki“
na lěto 1908/09

podata na hłownej skhadźowancy w Ralbicach.

„Serbowka“, towaŕstwo studowacych Serbow serbskoho seminara w Prazy, skónči z lětušim šulskim lětom 63. lětnik swojoho wobstaća. Měješe w I. semestrje 14 rjadnych a jenoho wurjadnoho, w II. semestrje 14 rjadnych sobustawow. Kónc lěta wustorči so přez wubjerk towaŕstwa z dowolnosću wyšnosće jedyn sobustaw z našoho zjednoćenja, dokelž swoje winowatosće jako sobustaw nječinješe, žanoho zajimanja za naše prócowanja a za serbsku wěc do cyła njepokazowaše. — Starši běše bohosłowc Mikł. Just, I. wubjerkownik a z dobom knihownik bohosłowc Jakub Wjacsławk, II. wubjerkownik abiturient Jurij Šołta, dopisowaŕ gymn. Józef Jakubaš a pokładnik gymn. Jan Pól.

Po přewzatym wašnju zkhadźowachmy so w „serbskich hodźinach“ njedźelu wot 8 — $^1/_4$10 hodźin. Tak mějachmy dohromady 30 hodźinow. W tutych našich zhromadźiznach dźěłachmy předo wšim na zakładźe wustawkow: nižši gymnasiasći deklamowachu; wyšši přednošowachu, wšitkich kritisowaše wubjerk po rhetoriskej, stilistiskej a wosebje gramatikalnej stronje. Často sebi starši tež wot druhich sobustawow, wosebje wot mjeńšich, posudźenjo słyšanych deklamacijow abo přednoškow žadaše. Na to přečitowachu so dóstate a wotkhadźace listy a wuradźowaše so wo najważnišich naležnosćach towaŕstwowych. Potom sćěhowaše rěčespytny přednošk staršoho abo historiski prěnjoho wubjerkownika wo stawiznach Budyšina, abo přednošk gymn. Jakubaša wo kulturnym wuwiću Serbow. Druhdy kritisowachu so tež — zbywaše-li čas — nastawk młódšoho sobustawa na same wašnjo kaž přednošk, wosebje pak tež po prawopisu. Zbytne nastawki přehladowachu so z wonka „hodźinow“. Dale čitachmy tež pokazki z Čišinskoweje poesije abo, wosebje w poslednim času, pak z „Łužicow“ prjedawšich lět, pak z „Kwětkow Serbowki“ nastawki Mikł. Andrickoho. Chcychmy sebi na dobrych přikładach wobhladać rjanosć, hibitosć a wobrotnosć serbskeje rěče a móc Andrickoweje stilistiki. Wosebity zaměr při tym pak tež běše, posylnić a skrućić zahorjenosć sobustawow za swoju narodnosć, zo njeby tuta zahorjenosć wostała jenož płomjacy zapal młodych wutrobow, ale so stała skutkowna přez to, zo so hižo w towaŕstwje, wosebje tež z wonka hodźinow, kotrež dźěn maju našomu prócowanju jenož poskićeć na-

stork a zaměr, přihotujemy ze swěru a wobstajnej pilnosću k přichodnomu skutkowanju na narodnym polu.

W spomnjenych 30 hodźinach smy słyšeli a kritisowali 18 deklamacijow a 55 přednoškow. Rěčespytne přednoški złožowachu so na Libšowu składbu. Přewzachmy §§ 50—80, wobsahace wosebje wučby wo genitivje a akkusativje. Při genit. posses. poskići so też přileżnosć k wobšěrnišomu wułožowanju zmysła adjektivnych suffiksow. Stawizny Budyšina jednachu wo prěnjej połojcy nowoho časa; Jakubašowe přednoški wopřijachu kulturne wuwića Serbow pohanskich a w prěnich křesćanskich časach.

K wuwučowanju w prawopisu a stilistiky pisachu so pilnje nastawki; při wólbje thematow mějachmy so wosebje po přihódnosći maćizny za někajki serbski časopis. Běchmy sebi mjenujcy nadawk stajili, po możnosći naše serbske nowinarstwo podpjerać z dopisami a přede wšim z nastawkami. Pisachmy — jedyn sobustaw też we wjazanej rěči — najwjacy do „Katholskoho Pósła“, dale też do „Łužicy“, „Raja“. Do „Musea“, organa česko-słowjanskich bohosłowcow, žiwjenjoběh Mikławša Andrickoho a Handrija Dučmana.

Woteběrali a čitali smy nahladnu liěbu časopisow: „Katholski Posoł“, „Łužicu“, „Serbske Nowiny“, „Časopis M. S.“, „Serbski Hospodař“, „Wosadnik“, „Raj“. Dale też češke nowiny, kotrež smy při darniwości češkich redakcijow z wjetša darmo dóstawali: kaž „Nový Věk“, „Studenská Hlídka“, „Museum“, „Meditace“.

Při wšim tym namakachmy też na próstwu knjeza prof. Dr. Muki hišće časa k wotpisowanju cyłoho Müllerowoho katechisma, zo by so tuta za serbsku literaturu tak ważna kniha, kotraž je jenož w jenym exemplaru zdžerżana, z najmjeńša po wotpisku do serbskoho Musea so zapołožić mohła.

Po tutym, tudy rozprawjenym wašnju smy dźěłali a so wukubłowali w „Serbowcy“. Njech ze symjenja wótčinskeje lubosće a z wědomosće, kotruž smy sebi tu zasywali, zrostu dobre płody, zo bychu nam w přichodźe mohłe poskićeć duchownu cyrobu k dźěławosći za swojich Serbow zbožo a sławu.

W Kukowje, 8. augusta 1909.

Mikławš Just, t. č. starši „Serbowki“.

Křćeńske mjena.

Kaž mjenje bóle wšcho, tak su też samo pobožne počinki a waschnja počałe módże podćišnjene być. Kak ma hólčec rěkać? Tak so njejsu jeno Zachariašowi a Hilžbjećini susodźa a přećelcjo praščeli, tak so też dźensa husto praščecja, z najmjeńscha swójbni, hdyž je Bóh dźěćatko na swět powołał.

Praščenjo do křćeńcy wschadź je dobre a sprawne; wschadź ma so dźěćku dać mjeno za cyłe joho žiwjenjo. Tohodla je praščenjo też dosć ważne. A kajke je wotmołwjenjo?

Tu so wosebje móda do nas Serbow dobywa. Dobre zastarške křćeńske mjena su dawno zaschłe. Na přikład Mots (Matthäus), Matij (Mathias), Syman (Simon), Domaš, Bartrom, Lukaš, Mark, Schćěpan, Lawrjenc, Hrehoř, Mróz (Ambrosius), Hawschtyn (Augustinus), Měrćin, Hans atd. starschi nikomu wjac njechadźa rěkać dać. Mjena su so z wjetscha jeno we swójbnych mjenach, kotrež su ze křćeńskich mjenow nastałe, zdžerżałe.

Też někotrych rjanych mjenow za holcy pola nas wjac njenadeńdźeš. Kaž na přk. Lucija, Walpora (Walpurgis), Herta (Gertrudis), Hapla (Apollonija), Wórta (Dorothea) a dr. drje nihdźe wjac njenamakaš.

Někotre su počałe jara njewschědne być, kaž Handrij, Filip, Khata, Wórscha a podobne. Mako so też nadeńdźe Benno a Cyrill, schtož by nam tola jara blizko było.

W prjedawschich časach mózješe často mjeno Hans słyšeć. Toho pak so Serbja boja. Za to su je Němcy přichijeli; mózješ w najwosobnischich swójbach Hanšow namakać, wosebje w nowischim času, hdyž tam nichtó wjac Johann rěkać njecha, ale jeno Johannes, schtož tola ničo druhe njeje, hač łaćonska twórba tohosamoho mjena.

Ale też samo mjenow, kotrež běchu hač do dźensnischoho dnja w Serbach cyle wschědne, kaž Jakub, Mikławsch, Michał, Pětr, so někotři boja, haj, mózu rjec, haňbuja, wosebje ći, kotříž rady němcuja, dokelž runje wokoło nich bydlacy Němcy tajkich mjenow nimaja. Dźiće pak do krajinow Nad Rheinom abo do Westfalskeje, tam na přk. dosć Jakubow a Pětrow namakaće.

Mi so zda, zo je za katholskoho křesćana najważnische, dźěćcu mjeno swjatoho dać, kiž by jomu čas žiwjenja nic jeno był jako mjeno-patron ze zakitarjom, ale też ze swojimi pócćiwosćemi jasny přikład.

W tym su naschi wótcojo jasne wóčko měli. Wschelacy su wosebje też na to džiwali, kajkoho patrona jich sarška cyrkej ma. Tak mózješ runje w Ralbičanskej wosadze hišće časćischo Khatu namakać. Tuž dźerżće so też w tym waschnja naschich wótcow.

To bych rad też w druhim nastupanju hišće radźił. Naschi wótcojo su kóždomu swojomu dźěćcu jeno jene křćeńske mjeno dawali. W najnowšchim času je, kaž z cyrkwinskich powěsćow spóznawam, też pola Serbow počała móda być, dźěćom wjac hač jene křćeńske mjeno dawać. To wschak by cyle dobra wěc była, hdy by so jeno na to myślilo, dźěćcu wjac patronow do žiwjenja sobu dać. Tola, schtó na to myśli? Je počało móda być, a zda so wosobnische być, hdyž ma dźěćo wjac hač jene mjeno.

Pischi tym pak so na to njedźiwa, zo so tajkomu dźěćcu ćeža do žiwjenja sobu dawa. Wschudźe a přichec rěka na sudnistwach, we wschitkich pismach atd., kotrež maja hamtsku płaćiwosć měć, „pokne“ abo cyke mjeno. Je-li jene wuwostajene, je podpismo njepłaćiwe. Sće sebi to też přichekadli?

Kajka je měšchenca z mjenami, hdyž je jich wjac hač jene, to ći najlěpje wědźa, kotříž maja z tajkimi wěcami činić. Hdyž někotó na přk. rěka Friedrich August Wilhelm Schmidt, tak lohcy so přchestaji mjeno do August Wilhelm Friedrich abo Wilhelm Friedrich August abo August Friedrich Wilhelm. Runje tak na přikład Pětr Pawoł a Pawoł Pětr atd. Potom je měšchenca a wuwjedowanjo hotowe. Toho wschoho so zminje, schtóž ma jeno jene mjeno.

Dale stajne praschenjo za tym, z kajkim mjenom so někotó mjenuje abo woła (Rufname). Přchetož nichtó tola njebudźe wołać: „Pawlo Pětrje, pój jěch“, „Hańža Marja, njeschkřeč tak“, a podobnje. K čomu mjena dźěćcu dawać, kotrohož ani sam trjebać njechadźa?

Cyłu kopicu mjenow dźěćcu dawać je wosebje w Schlezjskej waschnjo. Znaju tajkoho muža ze Schlezjskeje. Tón ma wósom dźěći, a kóžde ma tři mjena. Zwěrju sebi chróble prajić: Hdy by tón muž na sudnistwje dyrbjał połne mjena wschěch swojich wósom dźěći w prawym rjedźe prajić, tón to dokonjał njeby.

Tuž je moja rada, kotruž sym z tutymi krótkimi pokazkami trochu wujasnił, tale: Dawajće swojim dźěćom jenož jene mjeno. To je za was a za dźěćo najpschihódnische. Tak su naschi wótcojo činili, tak też my čińmy!

W kupjelach.

Sedźu we swojej stwičcy. Njeje wulka — blidko při woknje — łožo — khamor za drastu — myjadło — stólcaj — lěhadło (konopej) — to je wšo. Ale mi so w tej komorcy lubi. Njejsym z wulka zwučeny — njejsym z hrodu, ale ze žiwnosće. Tuž mi kućik dosaha. Posledni zeński skhow — komorka na swjatym polu też šěrša njebudźe. Stwička ma woknješko won do zahrody. Rad hladam na tu čerstwu zeleń. Wóčko wotpočnje. Mje tajka prosta burska zahroda z młódnej zelenej trawu, z jabłučinami a krušwinami, ze zahončkom běrnow a kuchinskimi rostlinami bóle wokřewja, hač pyšny park

z wulizanymi, ze žołtym pěskom posypanymi ścežkami, z hrjadkami hordych róži a somoćanych kwětkow, hdźež njesměš trawy so z nohu dótknyć, hdźež by samo po pučikach mohł na porstach khodźić. Rjeńšo mi wonja trawa, runje posyčena, hač kwěćel krasnych róži. Sym wšak burskeje krewje. Po cyłych hodźinach tu sedźo přihladuju na syckow — žnjeńcarjow. Tu hakle też počinaju rožku syc. Spochi dešć je žně zapozdźił — a žito k zemi splacał — powalał a wětřik je je rozcybał a zašmjatał. Pjanka — wósty — pyr su nčhdźežkuli žito přerostłe, zo so polo zeleni kaž łuka. Tuž też kosa wjesle njebrinči — a połna hrjaba so njekładźe — ale klinči kaž by stonała, zakusuje so a zas wjazuje — a na polu njeje słyšeć jusk a spěw žnjeńcarjow. Pšeńca hišće njezrawi, ječmjeń so započina bělić — wows je hišće cyle zeleny. Pólka — drobne zahončki — su wisate a njerune — ćežka robota za ludźi a skót — a wunošk poměrnje dosć snadny. Za to pak maš z pola krasne wuhlady — wóčko saha štó wě hdźe — a hobrske hory kaž z wulkotnym módrym pasmom kraj k połdnju wěncuja. Ach, kak mje wabja tute hórske wjeřski. Před dwěmaj lětomaj njebě mi hišće žana hora přewysoka. Čim wyšša — čim rjeńša — čim lubša. Z wětrom kročach horje. — Dźensa lěkař z hłowu wije, hdyž žebrju, zo by mje pušćił do hór — na Hochschar — na wjele wopowědany „Altvater“ (1490 m). Z nuzu sym sebi wumocował lěkarjowu dowolnosć, zo smědźach přez Zuckmantel na hnadowne městno „Mariahilf“ pućować. Puć njeje rěče hódny (něhdźe 3 hodź.), wězo trochu na horu. Wotenđźech z Ziegenhalsa, městačka w pruskej Šlezskej, njedaloko awstriskich mjezow, rano w sedmich. W nocy bě njewjedro přešło — woda bě něhdźežkuliž puć rozrywała — ale powětr njebě wokhłódnił. Słónca njebě widźeć. Wołojane mróčele wisachu a khmurjachu so na njebju a warjachu nowe njewjedro. Powětr — čisty wumyty — wšón wonješe — ale hewak bě we stwórbje wšo ćicho — ptačata mjelčachu, ničoho dobroho so njenadźejcy. Ale njedach so zatrašić. Z dobrej khwilu kročach dale. Po pući zetkawach so ze žónkami, kotrež truskalcy a tuchořske jahodki do města njesechu. Wšo khuduške — stradane postawy. Dźiwna wěc. Hórski lud — spochi dycha čerstwy lěsny powětr, njeskaženy z fabrikskim dymom, — a tola tak kipry — mizerny, tak mało spodobny na te hobrske hory, na kotrychž bydli a so žiwi. Žónki přikhadźachu z awstriskeje Šlezskeje a běchu hižo na 3—4 hodźiny ducy po pući. W Ziegenhalsu předawaju potom swoje lěsne jahodki, truskalcy po 50—60 pj. za liter a tuchořske po 20—30 pj. Za tón khudy lud — to suchi a kuši Boži khlěb — ale tola khlěb. Čahnu dale swoju dróhu.

Zetkam so ze 4 cłownikami. Kóždy ma třělbu na ramjenju a tesak při boku; wróćeja so žortujcy a wótře so rozmołwjejcy z nócneje słužby. To su namjezne ptački — na hranicu hižo njemóže być daloko. Njemylach so. Hišće něšto stow kročeli a běch w Awstriskej. Njejsym bramborski — ale wuznač tola dyrbju, zo je bramborska dróha khmańša hač awstriska. Woža tu spochi drjewo, wóz wrjeskoce za wozom — tuž bjez dźiwa, zo bě rozjězdźena a po wčorawšim njewjedrje rozpancana a błóćana. Ale wulěźć bě móžno a črij žadyn we błóće tčacy njewostajich. Přińdźech do Zuckmantla, prěnjoho awstriskoho městačka. Drobne to městačko — kaž Halštrow — Kulow — khěžki po jenym — najwjacy po dwěmaj šosomaj — často ze šindźelemi kryte. Dopokaz to, zo smy w krajinje, z drjewa nadobnej. Wulicy su hišće derje dosć dłóždżene. Cyrkej, wot wonka nahladna — wulka — je nutřka poměrnje mała — ale bohaće wupyšena. Z Khrósćanskej — z Radwořskej njemóžeše so po wulkosći měrić — a tola drje je Zuckmantelska wosada wjetša dyžli Khrósćanska a Radwořska hromadźe.

Ze Zuckmantla wušedši zeńdźech z dróhi a minych so do lěsa. Ach, kajki je to hordozny lěs. Tajkoho w Serbach njewuhladaš, překhodźiš-li też Serbow wóteny kraj prěki a po dołhosći. Kajke to šmrěćiska — buki — wjeřska njewohladaš — zdonk njewobješ, a rune zróstne kaž swećki — a hdźcž jenož z wóčkom sahaš — lěs a samón lěs na horu horje, z hory dele, a hora dźerži so hory — kaž njeskóńčne pasmo. A čeji kóždy štom — kóžda hałžka — kóžda kročel — cyłe tute njesměrne lěsne morjo? Lohko zhudaš, přeradźu-li ći, zo najbližša 890 m. wysoka hora „Bischofskoppe“ rěka. Wšitko to je biskopske, słuša Wrótsławskomu wjerchbiskopstwu. Nětk so tak njedźiwam, zo ma Wrótsławski kardinal tak wulku nadobnu — šćedriwu ruku. Tu su kužoły joho bohatstwa. Njedźiwam so też, zo w Awstriskej z křiwym wóčkom na to hladaja, kak bohatstwa awstriskich krajow přez mjezy do Bramborskeje so wuliwaja. Tola mojedla. — Što to mje stara — njejsym awstriski, ani bramborski. Zanurjam so hłubje a hłubje do lěsa. Swjatočna ćišina mje wobdawa. Žadyn čłowski hłós, žadyn ptači spěw — žane znamjo žiwjenja. Njesłyšiš ani wrjeskot wozow, ani łuski sekerow. Jenož dys a dys trjechiš na hrjebičku, w kotrejž woda čista kaž sleborna po kamuškach šćeboce a pluskoce. Du pomału. Do syteje wole chcu so nasrěbać šmrěčeje wónje, lěsneje ćišiny. Kročel za kročelu pokročuju — postupuju. Ścežka wjedže na horu — tuž su drobne moje kročele. Njesměm so napinać. Často zastawam; khilam so za truskalcu při puću, dźernu tuchořske jahody, měrju štomiska z wočomaj a rukomaj, zakopuju so wo kamjenje, wobsuwam so po wložnych hładkich korjenjach, a hdźež so lěs rozstupuje a wóčku wuhlad wotewrja, tam stojo napojam woči a wutrobu z krasnosću lěsneje hórskeje stwórby. Bjez dźiwa, zo trjebach město hodźiny dobrej dwě hodźinje, prjedy hač so k hnadownej swjatnicy dowlečech. Hižo wot nazdala zasłyšach kěrluše a piščelow zwuki. Cuzy knjez bě přišoł a swjećeše Božu mšu. Na tutym hnadownym městnje njebydli mjenujcy žadyn knjez. Nimaš tu fary, ani kłóštra při cyrkwi — ale jenož dwě korčmje. Korčmař čini zwónka a stražnika hnadowneje swjatnicy. Njedźiwajcy na to njeminje so tam w lěće skoro ani dnja bjez kemši. Spochi přikhadźeja duchowni ze wšěch stron swěta a črjódy pobožnoho ludu. Hdyž też sebi w Awstriskej něhdźežkuliž z kemšemi ludźo tak nuzne njećinja, na hnadowne městno horliwje pućuja a mać Božu pobožnje ćesćuja. Skoro před abo na kóždym domčku maš wobraz Maćerje Božeje z latarničku, kotraž so w nocy, wosebje ze soboty na njedźelu, a na swjedźenjach Maćerje Božeje swěći. Přečo tute rjane wašnjo też pola nas bóle rozšěrjene njeje? Hdyž wšitko we wsy spi, by so před swjećatkom Maćerje Božeje swěćiło płomješko lubosće, ženje njehašaceje. A też to wobžaruju, zo naše processiony do Krupki — Filipsdorfa — a wosebje a přede wšitkim do Różanta su dale a khudše. Pěši hić na hnadowne městno, je wopor wjele wjetši a tohodla Bohu spodobniši, hač hdyž po železnicy so wjezeš, pěši z processionom ducy dawaš zjawnje swědčenjo wo swojej katholskej wěrje, a z wobćežnosćemi, kotrež ducy po pući maš, zapokućuješ swoje hrěchi. A hdyž ma dźensniši dźeń skoro kóždy zastojnik něšto dnjow wob lěto prózdniny, přečo njeměł też burski čłowjek dźeń abo dwaj sebi wzać, zo by Mać Božu na hnadownym městnje wopytał a česćował. Tajke běchu moje mysle, hdyž do swjatnicy zastupich do srjedź pobožnych putnikow. Dźiwnje — potajnje ćma bě w cyrkwi. Stoji dźěn skhowana pod wysokimi šmrěkami. Ćim jasnišo swěćachu so swěćki na wołtarju — ćim bóle zyboleše so sleborne swjećo Maćerje Božeje nad wołtarjom. Wučakach Božu mšu — a potom skoku k wobjedu. Běch so wuběžał a wuhłódnił.

Po wobjedźe dźěch so po hnadownym městnje rozhladować. Nadeńdźech tu po cyłym lěsu rozprošene małe drjewjane kapałki, a w kóždej bě wěsty podawk z Jězusowoho žiwjenja abo ze žiwjenja Maćerje Božeje předstajeny. Wobrazy su z wjetša zastarske, z dźěla na drjewo molowane, ale wulcy zajimawe a někotre też drohotne. Škoda, zo tam njeje swědomitoho dohlada. Dźěći popisuja a pošmóruja swjećata z wołojnikom. Wostach na hnadownym městnje w hórskej samoće hač do $^1/_25$ popołdnju. Putnicy wotkhadźowachu, z bobožnymi kěrlušemi so z Maćerju Božej rozžohnujcy. Skónčnje bě też za mnje

čas domoj. Rad bych tež ja z kěrlušom: „Ach, Marija, dobru nóc“ wotsal šoł — ale samomu so hubjenje spěwa. Wšo wotkhadźešo spěwajo — jenož serbski putnik woteńdźe z ćicha, kaž cuzy, ničeji. — Z hory dźěše w skoku dele do Zuckmantla, a wot tam hišće spěšnišo z automobilom domoj do Ziegenhalsa, a zasy běch wo dźeń khudši — wo dźeń bližši k rowej, wo dźeń dale po puću do wěčnosće, hdźež změje swój kónc wšě naše zeḿske putnistwo. Wingeř.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Towařstwo katholskich Serbow, tudomna „Jednota“, wotmě njedźelu 8. augusta swoju měsačnu zhromadźiznu. Bě drje hermank w Budyšinje a hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće w Ralbicach, tola při wšitkim tym běše zhromadźizna zrostła na 60 wopytowarjow. Tola na wulěće při hermanku drje běchmy lědma štwórty dźěl tejele ličby zwjedli, tohodla so joho wzdachmy. — Předsyda přednošowaše wo socialnym postajenju žónskeje. Pokazowaše na zabłudźenjo našoho časa, wo kotrymž so telko rěči a pisa wo emancipaciji (t. r. wuswobodźenju) žónskeje, tak zo po cyłym swěće howri tele hesło přecy wulkeje ličby tajkich zabłudźenych žónskich wowcow. Skónčny wupłód tutoho hibanja dźěn ma być zničenjo swójby, a puć k tomu njeje ničo druhe hač poniženjo a wonječesćenjo žónskeje, kajkež to samo pohanstwo hórše a žadławiše znało njeje.

Wěrne powołanjo a najlěpše postajenjo žónskeje pak tola je a wostanje, kotrež je Bóh tej samej dał wot spočatka, a ke kotromuž so tež najwjacy žónskich hišće dźerži, to je žónska jako křesćanska mandźelska, křesćanska mać a křesćanska hospoza, kotrež jeje najpřihódniše postajenja buchu potom w přednošku šěršo rozpomnjene. Tak skónčichmy hermank we swojim towařstwje na hódne wašnjo.

Kak hišće snadź z jenym abo druhim wulětom ludźe, je njewěste, jeli so wuwjedźe, wozjewi so w „Posole“. — Spěwařske hodźiny započnu so zasy přichodnu wutoru 17. augusta a so prosy, zo bychu so tež spěwařki a spěwarjo prawje nadobnje wobdźělili.

Z Budyschina. Pschi samom běsche tež nasch hermank swój wohen měł, kaž Drježdźanska ptača łuka. Sobotu wjecor zapali so poprancowa buda, invalidej Handrikej słuschaca, na žitnych wikach. Ludźo hnydom budu potorhachu a woheń zadusychu, prjedy hač so dale rozschěri. Wbohi wobsedźeŕ, kotrohož móžachu lědy wohenjej wutorhnyć, ma na 75 hr. schkody.

— Wschelakim žonam a holcam je so tež lětsa zas na hermanku móschna ze zaka zhubiła, prjedy hač wo tym pytnychu. Po zdaću su tež pakosćerjo a padušchi sobu na hermank pschischli, a tu nětk žnějachu, hdźež wusywali njejsu. Dosahnyli pak žanoho njejsu.

Z Wjeleczina. Tachantske lěsy na Mnischoncu su jara wot mnischkow ćerpiłe. Rjane zelene schtomy su cyle wotežrate a na zemi leža a łaža hromady grawoćiwych husańcow, woprawdźe wohidny napohlad. Pschez 100 kórcow lěsa budźe so dyrbjeć bić.

Z cyłoho swěta.

Němska.

Kejžor a kejžorowa pschebywaschtaj 9. augusta we Cleve. Je 300 lět, zo bu prjedawsche wójwodstwo Cleve z Bramborskej zjednoćene. Tutón jubilej tam swjatočnje swjećachu.

— Na swojim dompuću z Jendźelskeje zetka so ruski car zasy z němskim kejžorom na ruskej łódźi „Standart“. 7. augusta popołdnju ½6 pschijědźe kejžor na łódźi „Sleipner“ do Andorfskoho jězora a wočakowasche tu ruske łódźe, kotrež so w 6 hodź. wot Brunsbüttela sem pschibližichu. Kejžor bu wot ruskeje kejžorskeje swójby wutrobnje witany, a wón pschewodźesche ju na „Standardźe“ hač ke Kielskomu morju. Wječor w 10 hodź. so hakle zasy na swoju łódź „Hohenzollern“ wróći. Cyły kanal běsche zasy hač nanajwěsćischo wot wojakow a policistow w uniformje a bjez uniformy wobstražowany.

— Prync Herman ze Saksko-Weimarskeje je z Weimarskeje wulkowójwodskeje swójby wustupił, wschěch prawow na Weimarski trón sam za sebje a za swojich potomnikow so wzdał a budźe wot nětka jeno hrabja z Ostheima rěkać. Prync Herman je so 14. februara 1886 narodźił a je najstarschi syn prynca Wilhelma w Saksko-Weimarskej, kiž je wuj nětko knježacoho wulkowójwody. Dokelž tón žanych dźěći nima, měјachu młodoho prynca za nastupnika a herbu Weimarskoho tróna. Pjenježne wužkosće su pschičina toho, zo dyrbjesche prync z wójska wustupić a zo bu jako brójeŕ pod zastaranjo stajeny.

— Powschitkowne Cäciline towařstwo mějesche 3. a 4. augusta swoju dźewjatnatu hłownu zhromadźiznu w Passawje, krasnym bayerskim měsće nad Dunawu. Na zhromadźiznje bu za generalnoho präsesa z nowa wuzwoleny prälat Dr. Haberl, za prěnjoho naměstnika professor Müller z Paderborna a za druhoho Msgr. Mitterer, khorski wjednik w Brixen. Hudźbne dźěle krasnoho swjedźenja wuwjedźe Passawski domowy khor, nawjedowany wot swojoho dirigenta, duchownoho radźićela Bachstefela.

— Pola Krefelda pschi ćežkim hrimanju 4. t. m. błysk do ćaha naboćneje Krefeld-Düsseldorfskeje železnicy dyri. Dwaj wozaj so spalischtaj. To so jara z rědka stawa, zo by błysk do železniskoho ćaha dyrił.

Pruska.

Pruski minister wójny v. Einem je khorowatosće dla swoje zastojństwo złožił, a kral je generala v. Heeringen, dotalnoho komandera II. armeekorpsa, za joho nastupnika pomjenował. Minister v. Einem běsche pola wschitkich stronow rady widźany. Jomu so nětk komando nad III. armeekorpsom pschepoda.

Bayerska.

Wójwoda Dr. Karl Theodor, sławny lěkaŕ za woči, swjećesche póndźelu 9. augusta w Possenhofen pola Starhenbergskoho jězora swoje 70lětne narodniny. Swjedźeń započa so, kaž je to w joho swójbje waschnjo, z Božej mschu. Dopołdnja pschińdźechu mnozy zbožo pschec, mjez nimi wosebita deputacija z Mnichowa z wyschschim měsćanostu, kotraž jomu pomjenowanjo za čestnoho měsćana w Mnichowje wozjewi.

Wójwoda Karl Theodor je hač dotal hižo pschez 5000 wosobow wot „schkórca“ zbožownje wuhojił.

Čěska.

Jendźelski kral pschijědźe 12. augusta do Marijinych Kupjelow a wostanje tam hač do 4. septembra.

Rakuska.

W Kalksburga we wustawje jesuitow swjećesche 5. augusta hrabja Jurij III. z Esterhazy prěni wopor Božeje mschě.

Rom.

Schesty króć swjećesche swjaty wótc bamž Pius X. 9. augusta swój krónowanski dźeń. Swjatočnosć wotmě so w Sixtinskej kapali. Kardinal Merry del Val swjećesche Božu mschu; pschitomni běchu mnozy kardinalojo, diplomatiski khor, rycerjo rjadu Maltesow, bamžowa sotra a wnučka a někotsi hosćo. Po Božej mschi wudźěli swjaty wótc pschitomnym swoje požohnowanjo.

— Komissija, kotrejž bě swjaty wótc nadawk dał, zo ma katholske cyrkwje a wustawy w krajinach, z poslednim zemjerženjom zapusćenych, natwarić, je swoje dźěła w diöcesy Reggio nimale dokonjała. Wschudźe su nizke drjewjane cyrkwje z wěžu za zwony natwarjene, kotrež maja ruma za 500—4000 wosobow.

Schwedska.

We Schwedskej stawkuje na 300 tysac industrielnych dźěłaćerjow. Tajke stawkowanjo w tutym kraju hižo dawno hrožesche. Dźěłaćerjo maju tu sylne zjednoćeństwa. Hdyž běchu nětko njedawno tež wobsedźerjo mjez sobu wosebity zwjazk sćinili, čakaschtaj tak na wěc wobě stronje, dźěłaćerjo a jich knježa, a na wójnu, we kotrejž dyrbi so pokazać, kotra strona najprjedy cofuje. Posledni dostork k stawkowanju nasta w drjewowym młynje, hdźež dźěłaćerjo wjetschu mzdu žadachu. Dokelž ju njedóstachu, złožichu dźěło, a nětk je so jim wjetschi dźěl industrielnych dźěłaćerjow pschizamknył. Cyłe pschekupske a rjemjeslne žiwjenjo je tak rjec wusko. Hłownomu městu hrozy hłód, samo mortwych nochcedźa ludźo wjacy pokhować. Khudy muž, kotryž njemóžesche ćěłowoho woza za swoje zemrěte dźěćo namakać, wjezesche jo na karje na pohrjebnischćo. Jeli bychu so tež dźěłaćerjo na železnicach stawko-

warjam pschizamknyli, by nuza nanajwjetscha była. Na zbožo hischće rataŕscy dźěkačerjo njejsu dźěło złožili.

Kreta.

Nowa Turkowska je so do toho podała, zo je so Bołharska samostatna ćinika a Rakusa sebi Bosniju pschiswojiła. Cim krućischo zda so, zo chce so někto zasy Krety mocować. Po grekisko-turkowskej wójnje psched 12 lětami je Turkowska bóle a bóle, runjež běsche wójnu dobyła, wosebje pschez prócowanjo Ruskeje po něčim wschón wliw na kupje Kreta pschisadźiła. Kreta měješe autonomiju, t. r. bě samostatna, a tuta samostatnosć bě zawěsćena pschez ruskich wojakow, kotrymž bruchu jendźelscy, francozscy a italscy pschizamknjeni pod grekiskim sobuwjednistwom. Rusa drje chcyschе pschihotować, zo Kreta po něčim cyle do grekiskeje mocy pscheńdże. Jendźelska, Francozska a Italska běchu jej wo tym pschihłosowałe. Nětko nadobo chce nowoturkowske knježerstwo Kretu zasy cyle k turkowskej provincy ćinić a hrozy Grekiskej, kotraž so wežo na swoje wot tamnych 4 mócnarstwow pschizwolene prawa spuschća, z wójnu. Turkowskej wschak njeby tajka wójna njeluba była, dokelž by drje Grekisku lohko pschewinyła a młodoturkowske knježerstwo by tak kedźbnosć wot wschelakich znutrnownych njedostatkow wotwobroćiło a z tym swoju móc w ludźe posylniło. Tamne 4 wulkomócnarstwa maja po wschej sprawnosći winu, Grekisku pschećiwo Turkowskej zastupować, pschetož Grekiska bjez jich dowolnosće so žanych prawow mocowała njeje. Prajscha so jenož, hač budża mócnarstwa za tule swoju winowatosć stać. Pschińdże-li mjez Turkowskej a Grekiskej k wójnje, pschińdże snadź też měr mjez druhimi mócnarstwami do stracha. Dotal je so grekiske ministerstwo pod nowym prašidentom Rhadis jara rozumnje zadźeržało a na njesprawne žadanja Turkowskeje měrnje wotmolwjało. Tak na pschikład Turkowska žada, zo by Grekiska grekisku khorhoj z Krety wotstronila a grekiskich officirow domoj wotwołała. Grekiska na to wotmolwi, zo wona njeje khorhoj wupowisnyła, a zo tam grekscy officirowje njejsu po poručnosći Grekskeje, ale po poručnosći tamnych 4 wulkomócnarstwow. Na tute měła so potajkim Turkowska wobroćić.

Japanska.

Japanska je na jendźelske, němske a francozske knježerstwo wosebite pismo póslała, w kotrymž so na to wobkedźuje, zo mnozy najeńcy z tutych krajow w japanskich městach nochcedźa za swoje tam wotnajate ležomnosće gmejnske dawki płaćić. Statne dawki woni bjez wobaranja płaća. Zda so tola sprawne być, hdyž japanske knježerstwo mocy dóstanje wot tajkich najeńcow, kotriž tam swojoho dobytka namakaja, też wschitke dawki žadać kaž wot swojich samsnych poddanow.

Amerika.

Zjednoćene staty su sebi nowy tarif na cło wudźěłałe, kotryž je prašident Thaft podpisał. Za Němsku a z cyła za wschě kraje mimo Jendźelskeje je tutón nowy tarif nimale strašny. Z prěnja ma wón tak mjenowane minimalne a maximalne mjezy, t. r. na twory z wěstych krajow może so wyschsche cło położić hač na samsne twory z druhich krajow, abo z druhimi słowami, Amerika może druhomu krajej na twory, kotrež chce do Ameriki dowožować, wysoke abo nizke cła położić. Wysoke cła budża so wežo na twory z tajkich krajow klasć, kotrež maja też na amerikanske twory wyschsche cła, abo kotrež z cyła wěstym amerikanskim tworam do kraja njedadża, tak n. pšch. Němska njerodźi wo amerikanske mjaso, dokelž pschez nje lohko khorosće sobu pschińdu. Tak może so też potajkim lohko stać, zo by na twory z Němskeje wyschsche cło pschischło. Pschekupstwo a industrija byschtej z tym pola nas wulku schkodu měłoj a z tym bychu też druhe stawy sobu cerpike. Druhe strašne na nowym amerikanskim tarife je, zo so cło njewoblići po tym, schtož twory pola nas płaća, ale schtož w Ameriky płaća. Nětko je znate, zo su z wjetscha wschitke twory w Ameriky drózsche hač pola nas. Cło na nasche twory mohło potajkim lohko tak narosć, zo njeby z cyła wjacy móžno było, wěste twory do Ameriki wuwožować.

Wšelčizny.

* Zajimawe anekdoty wo sakskich wjerchach a Lipsčanskej universiće:

Kral Jan, jedyn z najwučenišich wjerchow na trónje, tak zo powšitkownje rěkaše „filosof na trónje“, w najwuššim zwjazku z universitu stoješe. Kóžde lěto by ju wopytował a wšelake kollegije słyšał. Rad by so z professorami rozmołwjał. Tak też lěta 1864 do Lipska přińdże. Při tej přileżnosći kralej też semitiskoho wučenca Julia Fürsta předstajichu, kiž bě před krótkim za wurjadnoho professora tam pomjenowany był.

„Mój smoj kollegaj,“ kral žortujo praji, „přetož mój wobaj w Lipsku njemóžemoj so porjadnaj professoraj stać,“ Kralowy žort so na wustawu Lipsčanskeje universitу poćahowaše, po kotrejž móža na njej jeno protestanći za porjadnych professorow so postajić. Kral bě katholik a Fürst žid.

Kral Friedrich August je na wulkotnym swjedźenju university w tychle dnjach so ze swojej znatej luboscćiwosću a přećelnosću wobdźělał. Wo joho studentskich lětach w Lipsku Erich Bischoff piše:

Tehdomniši pryne Friedrich August so cyle naturscy zadźerżeše. Wšědnje by na dworje university cyle wjesele swoju całtu k swačini sebi słodźeć dał, doniž by zas zwón joho wołał k prawizniskej mudrosći.

Runje tak wjesoły młodźenc běše dwaj semestraj pozdźišo pryne Max, nětčiši měšnik a professor.

Z komornym knjezom v. d. Planitz-om pryne Friedrich August pola professorow swoje wopyty činješe. Pola jenoho pak bu wotpokazany, dokelž bě służowna holca město „knjez v. d. Planitz“ wozewiła „jedyn knjez z Plagwitz“ tu je. To so pozdźišo wukopa, a wobě stronje so na tym wjeseleštej.

Při komersu Paulinow w krystalpalasće měješe so pryne za salamander, kiž bě k joho česći so smórał, dźakować. Hdyž we swojej rěči pozasta, pospyta komorny knjez khětro wótře sufflirować; tu pryne wjesele přistaji: „Kommilitonojo! Runje sće słyšeli, što chcych ja prajić. Přizamkuju so česćenomu předrěčnikej. Tuž, kommilitonojo w tym zmyslu!“ a wupi bjez poroka swoju škleńcu ... Žadyn rěčnik by njemohł wjetšoho a radostnišoho přihłosowanja dobyć, kaž pryne z tajkim piwosprawnym słowom.

Wozjewjenjo.

Hišće jónu wozjewjamy, zo maja so **hač do 4. sept.** wšitke **dopisy** za »Posoł« na k. **kanonika a faraŕja Žura** słać, pod adressu: Herrn Pfarrer N. Sauer, Bautzen, dokelž redaktor njeje doma. **Redakcija.**

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Marija, Jana Göttgen, molerja w Budyšinje, dź. — Max, Jozefa Taisa, cyhelnskoho dźěłaćerja na Židowje, s. — Herta, Maxa Poča, formarja w Budyšinje, dź. — Hildegard, Bernarda Welsa, dohladowarja w kasarmach w Budyšinje, dź. — Hedwig, Rochа Wrsaly, skałarja w Spytecach, dź. — Bernard, Otty Linki, hosćencarja w Ćichońcach, s.

Zemrěła: 12. augusta: Marija zwud. Gräbnerowa rodź. Wuleńkec we Wulkim Wjelkowje, 86 l. 15 dn.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Njemjenowany z Worklec 5 hr.

Za cyrkej we Wulkim Šunowje: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej w Drježdźanach-Piesnje: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej we Werdawje: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej w Aue: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr., Žiwy Różowc w Khróšćecach 8 hr.

Za cyrkej w Kamjenicach (Chemnitz): Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej w Lipsku-Lindenau: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej we Ošacu: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Za cyrkej we Wulkim Hojnje: Jan Budaŕ z Worklec 15 hr.

Naše **expedicije** kaž też našich **sobustawow** prosymy **należnje,** zo bychu nam **čo. 19., 20.** a **21. Posoła 1909** dobroćiwje pósłali, jeli hišće žane maja; čo. **20.** je docyła wušło. **Redakcija.**

Pšeńčne wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Rżany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 9. aug. 1909:

									rězna waha
1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	27—43	hr.,			59—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	29—40	„			61—71 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	26—41	„			48—74 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	36—48	„			66—78 „
5. Swinje,	„	„	„	„	51—60	„			67—77 „

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 7. aug. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 12. aug. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	22	95	23	37	—	—	—	—
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	14	60	14	80	13	60	14	—
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	—	11	20	12	60
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	13	50	13	75	—	—	—	—
Rožka, nowa	9	13	9	25	8	50	8	75
Ječmjeń	9	50	10	—	8	—	9	—
Wows	10	30	10	70	8	—	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	—	—	—	—
Běrny	3	20	3	40	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	75	22	—				
Ržana muka	11	—	15	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena (z cypami / z mašinu)	5	50	5	83	—	—	5	—
	4	40	5	20	—	—	4	—
Prosata 846 (w Kamjencu 248) jene	14	—	28	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	60	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	05	—	—	1	05

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju 2 %
„ měsačnym „ 2½ % } danje
„ 3 měsačnym „ 3 % } na lěto.
„ 6- a 12 měsačnym „ 3½ %

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjełske zuby, bjezbolosćne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisańa za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumětske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 1 [1

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌ak 334.

Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌ak 307.

Wulki skład **časnikow,** rjeńazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy. 6]

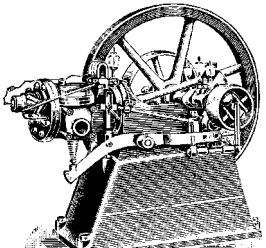

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**

twari **płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile,** kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdźěše rukowanjo.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - - kralowy-wudowy Karoly - - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 34. | Budyšin, 21. augusta 1909. | Lětnik 47.

XXXV. hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće

7., 8. a 9. augusta 1909 w Ralbicach.

(Skóńčenjo.)

Kaž bě loňša skhadźowanka wobzamkła, ma kóžde lěto jedyn studowacy z přednoškom za lud wustupić. Tutón přednošk měješe stud. theol. Just, a to wo horliwym dźěle tak mnohich Serbow w pismowstwje. Přednošk, kotryž bě wulcy zajimawy, so pozdźišo hišće w „Posole“ woćišći.

Z česćenych hosći poreča jako prěni knjez wučeŕ Słodeńk. Wón wupraji dźak za přeprošenjo na skadźowanku w mjenje Kukowskoho towarstwa „Lipy“ a přeprosy z dobom wšěch hosći na koncert, kotryž wuhotuje 5. septembra „Lipa“ w Pančicach. Knjez zapósłanc Zoba žadaše sebi wot zdźěłanych Serbow idealne wopory, a zo tući zdźěłani Serbja njebychu, hdyž su wužili serbski pjenjez, šli do Němcow, ale zwostali tu pola nas. Knjez senior monsignore Skala napomina studowacych, dźěłać stajnje za Serbstwo, ze Serbstwom a před Serbstwom. Za Serbstwo, dokelž su mnozy, kotřiž so skhadźowachu a zahorjenje rěčachu, haj běchu hłowni starši a z dobom — woni su womjelkli, woheń jich je wuhasnył a woni dźěłaja w druhim lěhwje. Też ze swojim ludom dyrbimy dźěłać a nic tak, zo lud nam njerozymi. Rěč njesmě być wyše ludu. Dźeržmy so tych słowow, kotrež lud trjeba, tak daloko wězo, kaž su prawe. Před ludom dyrbimy skutkować, z prawym přikładom před ludom stać. Knjez zapósłanc Kokla přinjese nam postrowy wot „Jednoty“ a „Serbosława“ Khróšćanskich. Praji, zo skhadźowanki hižo 35 lět wusyłaja, ale žně často njejsu, kajkež dyrbjałe być. Knjez kubleŕ Pjech z Miłoćic namołwja, zo bychu studenći, hdyž budźa w zastojństwach, byli stajnje swěrni wodźićerjo luda; hdyž to budźa, potom njeje stracha za Serbstwo. Mnozy wšak pytaja po swojich studijach česć z wonka serbskoho kraja. W šuli njech so też stajnje serbski wuči pódla němskeje rěče, my trjebamy wobě. Knjez kubleŕ Krónа z Bukec přinjese nam postrow wot Bukečanskoho towarstwa a přeje, zo bychu wšě słowa, kotrež su so tu rěčałe, so sćiniłe też wěrne. Knjez wučeŕ Słodeńk to přida, zo naši serbscy wučerjo wotkhadźeja do Němcow, tola praji, zo woni to njebychu, hdy bychu wobstojnosće to móžne činiłe. Tuž je na nas zależane, zo wutworimy prawje wjele statnych městnow. Knjez kantor Hila měni, zo dyrbi so, hdyž so hižo wo idealach rěči, ludej rozpowědać, kak mohł so ideal dobyć, a to je nadawk serbskeje studowaceje młodosće. Knjez gymnasialny wučeŕ Bryl khwali cuzbu jako hajeńku našeje narodneje rěče. W cuzbje hakle nawuknješ sebi ju ważić, ju prawje spóznać. Knjez wučeŕ Kral praji, zo nic ći Serbam škodźa, kotřiž won du do cuzoho lěhwa; ale ći, kotřiž mjez nami přećiwo serbskomu ludej skutkuja. Knjez kapłan Mič strowja hišće w mjenje Radwořskeje „Bjesady“.

Hłowny starši wupraji skóńčnje zjawny dźak knjezej Dr. Mucy za darjene knihi a dowolnosć k zhotowjenju pohladnicow z joho wobrazom. Wuspěwawši hišće štučku „Naše Serbstwo z prócha stawa“, so hłowna zhromadźizna skónči.

Zabawny dźěł, wobstojacy z koncerta a dźiwadła, wuwjedźechu Ralbičanska „Lilija“ a Budyšscy krajnostawscy seminarisća. Wša khwalba słuša „Liliji“ a jeje woporniwomu a wustojnomu dirigentej knjezej wučerjej Hajnje-Konječanskomu. Haj spěwarki a spěwarjo a dirigent z tutym koncertom pokazachu, kak wustojni woni su na spěw. Hdźe namakamy w Serbach jim runjeća? Sława wam a horcy wutrobny dźak za krasne hodźinki, kotrež sće nam poskićili. Měšane, mužske a žónske khory so wuměnjowachu. Žortne a też khutne wěcy zasłyšachmy. Z mócnym khorom: „Sławna Słowjanšćina naša“ nas postrowichu naši spěwarjo; khor drje znaty, ale stajnje zasy zahorjacy a na to nježny khor Beethovenowy na text: „Na kóždu hałžku lěha so młódna zeleń po kraju.“ Budyšscy krajnostawscy seminarisća zanjesechu na to krasny kwartet: „Zbóžny čas.“ Sćěhowaše 4-hłósny měšany khor: „Hačrunje doły, hory mje dźěła wot tebje.“ Tak drje zaspěwa sebi też mnohi dobry Serb, hdyž bywa w cuzbje a spomina na swoju drohu Łužicu. Z nutrin wutroby wón přecy zasy spěwa „Ja při tebi pak wostanu ze swěrnej serbskej myslički“. Jara derje spodobaše so też mužski khor: „Moja luba lubka najlubša.“ Žortny kwartet: „A pisane su sanki“ a solo: „Što woni činja“ zaspěwachu z wustojnosću krajnostawscy seminarisća. Najhłubši a trajacy zaćišć činješe drje 4-hłósny mužski khor: „Bywachu Serbojo“, staroserbski spěw, kotrohož prěnjej dwě štučcy texta staj wot J. Ćěsle; druhi wjetši dźěł pak je wosebje za 35. hłownu skhadźowanku zbasnił knjez dirigent a wučeŕ Hajna. Spěw sam bu krasnje přednjeseny a běše, jako bychmy słyšeli tamnych starych serbskich rjekow. (Text je hódny, zo so tudy na kóncu sobu woćišći.) Solo „Ja swěrny Serb a syn sym serbskoh' rodu“ přednjese z wurazom knjez kubleŕ Čornak-Ralbičanski. A zo nam spěwachu Delanscy, to začuchmy ze spěwa: „Z domom w Delanach.“ Njedźiwam so wam, hdyž sebi khwaliće waše Delany. Prawje maće; też mi so zda, zo knježi tu hišće bóle serbski duch, serbska mysl, hač je to wašnjo „w horach tam horjeka“. Tam horjeka „wšo je tak měsćanske, z wulka so znošuje; njewěš, z kim bjez stracha wišnje by jědł“. Dźeržće dale kruće k serbskim wašnjam, njech njeje też wšo tak krasne, kaž tam horjeka, wšak pak tola „wěšće też lubować, spěwać a trać“. Krasnje a tak nježnje zaklinča też Pilkowy duet „Ach spominaj na mnje“, runjeż w prěnjej štučcy mała disharmonija nasta. Byrnjeż też často słyšany, skutkowaše tola derje też 5-hłósny měšany khor „Za

Kamjeńcom, za górami“. Zo pak by so tež kóždy tróšku nasmjeć mohł, k tomu słužeštaj spěwaj „Bur w Kukecach něhdy je wotročka měł“ a „Hansk prěni raz na žeńtwičku“. Po solu „Čohodla nic“, derje spěwanym wot seminarista Rausendorfa, wustupi knjez kantor Hila-Khrósćanski a zaspěwa nam ze znatej wustojnosću „Z dychom swjatoh’ Jana“ a sławješe na to z lubymi připóznawacymi słowami Delanskich „sołobikow“ a jich dirigenta. Joho spěw a słowa wuklinčachu do Sławy, kotruž cyła zhromadźizna sobu wunjese. Sćěhowaštaj krasnej khoraj „Naši hólcy z wójny jědu“ a „Stoji ta woda lěta tam“, w kotrymajž spěwomaj „Lilija“ hišće jónu pokaza, zo je zrosćena kóždomu spěwej a khorej. Spěwny dźěl skónči so ze spěwom „Hura Słowjanam: Zerja skhadźeja we ranju“. — A zo by so skónčnje kóždy tež do syteje wole nasmjał, za to postara so wjeselohra: „Wona přijědźe.“ Wšitcy hrajerjo hrajachu z najwjetšej wustojnosću. Najlěpje spodobał drje je so słužobnik Měrćin. A derje, zo wona njepřijědźe, hewak bě snadź hišće hórje było, hač hižo tak bě.

Po koncerće běše za njesprócne nóžki hišće přihotowana sprócna khwilka, a derje so wona wuži. Tola tež druzy, kotřiž běchu mučniši, namakachu zabawu — jenož škoda, zo njebě dóstać jědźe, kotruž sebi žołdk tak mócnje pominaše. Rjenje pak bě, a hdyž rano słónčko swěćić poča, dźěchu posledni domoj.

Póndźelu dopołdnja w 10 hodź. pak stoješe šwarna črjódka pola Brězanec, zo by sebi wulećała do Kulowa. „Tam je rjenje“, rěkaše, a tuž do prědka. Runjež Bože słónčko nimale kusk přederje z nami měnješe, tam tola dóńdźechmy strowi, wjeseli. A tam pola Braunerjec přinamaka so jich hišće nowa črjódka, tak zo docpěchmy ličbu 40 a wjacy. A zabawjeli smy so tam derje, lubiło je so nam wšěm. Smy tam spěwali, smy tam rejwali, haj samo na čołmikach smy jězdźili, doniž skónčnje wječorne směrki nam prěnich wotwjedźechu, kotřiž z ćahom spěchachu k Rakecam a dale. A my posledni wuńdźechmy z Kulowa wječor $^1/_2$10 hodźin, sebi hišće jedyn mócnje spěwajcy.

Wj......k.

Staroserbski spěw.

1. Bywachu Serbojo hordźinscy rjekojo, bywachu rjekojo wjele stow lět. Rjekojo bywachu, wojowachu, spěwachu, to znał je swět.

2. Serbojo, Serbojo, kak je so změniło! Budźće zas rjekojo, by was znał swět! Rjekojo w myslenju, w lubosći, w žadanju, by was znał swět.

3. Młodźi wy Serbojo, serbscy studentojo! Zrosćće nam mužojo, naroda česć! Mužojo, wjednicy w serbskej politicy lud maće wjesć!

4. Naša sće nadźija, přichoda zepjera. Budźće nam twjerdźizna, při mužu muž! Wučerjo, duchowni, wšitcy wy zdźěłani při mužu muž!

5. Młodźenca mnoheho, woj’warja serbskeho, wohenja połneho serbski znał swět. Muža pak w zastojństwje póžrěł nam njesmilnje cuzy je swět.

6. Běda nam, běda nam, budźe raz lud naš sam! Cuzbaŕskim jebakam podwoli so! Potom wjac’ Serbojo njebudźa zawěrno lět ani sto.

7. Młodźi wy Serbojo z přisahu stupće so na Serbow wjednistwo žiwy wšón čas! Z ludom tuž do boja, swjećić b’dźe swoboda bórzy swój kwas!

(Štučka 1. a 2. wot J. Ćěsle; 3.—7. słowa knjeza wučerja Hajny-Konječanskoho.)

Eucharistiski kongreß.

(Skónčzenjo.)

Wulkotny kaž cyły eucharistiski kongreß běsche tež swjatočny procession, z kotrymž so njedźelu 8. augusta cyły swjedźeń skónči. W najkrasnischim słónčnym wjedrje jasnjachu so měsćanske dróhi, wupyschene z khorhowjemi, płachtami tak krasnje, kaž snadź samo tute rjane město hischće ženje widźało njebě. Njeličomne tysacy ludźi pschijědźechu hischće rano z wosebitymi ćahami a rozmnožachu syły, kotrež hižo po měsće ćahachu. K swjatym sakramentam dźěsche we wschěch Kölnjanskich cyrkwjach telko ludźi, kaž to hischće ženje było njebě.

Dopołdnja mějesche kardinal Vanutelli swjatočnu pontifikalnu Božu mschu w domje. Popołdnju $^3/_4$2 hodź. zhromadźichu so jenotliwe towaŕstwa na wěstych hasach, zo bychu so do processionskoho porjada zestupałe. Kak dołhi cyły procession běsche, móžemy trochu z toho spóznać, kelko towaŕstwow z Kölna a blizscheje a dalscheje wokoliny so na nim wobdźělesche. Běsche tam 41 towaŕstwow katholskeje mužskeje młodosće, 94 towaŕstwow katholskich rjemjeslniskich, 258 towaŕstwow dźěłaćeri a hórnikow, 38 towaŕstwow pschekupcow, 144 wschelakich towaŕstwow z Kölnjanskeje diöcesy a hischće wjele towaŕstwow, wschelake bratrowstwa a mužske a žónske a cyrkwinske wotrjady z druhich němskich diöcesow.

$^1/_2$4 hodź. pschińdźe kardinal Vanutelli, a něiko rjadowasche so procession. Za hižo mjenowanymi towaŕstwami dźěchu najprjedy klóschtrscy duchowni, na to swětni duchowni w běłych rochetach, duchowni Kölnjanskich farow w pluvialu a z ministrantami, čestni a tajni komornicy, professorojo theologiskich wustawow a fakultow, Aachenski domkapitel a zastupjerjo cuzych kapitlow, vikarojo Kölnjanskoho doma, bamžowscy prälaća, potom domowy khor a za nim domski kschiž domkapitla, potom w mitrach a z dźěła z biskopskimi schtabami 14 abtow, 17 japoschtołskich vikarow a titularnych biskopow, 40 biskopow a 14 arcybiskopow. Pschewodźany wot ryćerjow wschelakich rjadow kročesche potom bamžowy póslanc kardinal Vanutelli z Najswjećischim. Za nim dźěchu kardinalojo Ferrari, Mersier a Fischer. Cyły ćah běsche so hižo dawno na puć podał, prjedy hač kardinal z Najswjećischim dom wopuschći, a tři hodźiny dołho ćehnjesche procession pschez kołowu dróhu (Ringstraße), hdźež hłowa pschi hłowje njesměrne syły ludźi stojachu. Njedźiwajo na mnohosć ludu knježesche tola wschudźe porjad.

Procession dźěsche na nowe torhoschćo (Neumarkt). Tute najwjetsche Kölnjanske naměstno, hdźež dyrbjesche so požohnowanjo z Najswjećischim wudźělec, běsche wot wojakow, policistow a mnohich zarjadowarjow wobstupjene a dyrbjesche prózdne wostać, doniž procession njepschińdźe. $^1/_4$4 hodź. ćehnjechu pschez nje z hudźbu, spěwom a modlenjom prěnje towaŕstwa, kotrež dyrbjachu wot njoho hač k domej do schpalira so zestupać. Z towaŕstwow wustupichu tu cyrkwinske spěwaŕske towaŕstwa a podachu so na wosebite powyschene městno na prawej stronje tam natwarjenoho wołtarja. Po něčim poča so schěroke naměstno pjelnić. Wjele stow khorhowjow wobdawasche jón a poskićesche mjez zelenymi schtomami krasny napohlad.

W 5 hodźinach je naměstno połne a jenož srjedźa wostanje schěroka dróha. Wokoło wołtarja njeličomni duchowni we swojich čorno-běłych, maltesarscy ryćerjo w purpur-čeŕwjenych drastach, mjez nimi mužojo we swjatočnych čornych suknjach, holčki běło-čeŕwjene a po cyłym naměstnje tysacy a tysacy jedyn pschi druhim — njezapomnity to napohlad. Hižo dwě hodźinje ćehnje jena črjóda za druhej pschez naměstno, horco pali Bože słónčko a tola nihdźe žadyn njeporjad, žana njesćerpnosć, ćische posłuchaja črjódy na hudźbu, spěwy a modlenja nimo ćahacych. Skoro poł hodźiny traje, prjedy hač su wschitcy duchowni k wołtarjej doćahnyli.

W 6 hodź. postaji kardinal Vanutelli Najswjećische na wołtaŕ. Mužojo z mócnymi kwěćclemi a pozłoćanymi processionskimi latarnjemi a maltesarscy ryćerjo z tesakami w rukach stoja nad woběmaj stronomaj wołtarja.

Pjatnaće stow spěwari zaspěwa pod nawjedowanjom mischtra domowoho khora Msgr. Kohena krasnu łaćonsku swjedźeńsku hymnu. Spěw pschewodźa instrumentalna hudźba. Na to spěwa so łaćonska motetta O quam suavis (O kak słódki).

Po spěwje Tantum ergo wudźěli kardinal Vanutelli wysoko pschęd wołtarjom stojo požohnowanjo z Najswjećischim. Wscho je so pokłoniło, wscho je womjelkło we wutrobnej pobožnosći. Hnydom na to pak zaklinča z tysac a tysac rtow spěw „Tebje my Boha khwalimy“. Kaž hrimot waleja so mócne zwuki pschez naměstno a postupuja k jasnomu njebju. Tak mócny je zaćischć, zo mnohim so sylzy z wočow ronja.

Rjany kaž cyły procession běsche tež joho kónc. Pschi jenych wrotach pschęd domom běchu so dźěći zestupałe, kotrež běchu lětsa k prěnjomu swjatomu wopravjenju byłe. We swojich běłych a čornych drastach poskićachu lubozny napohlad. Tysacy stojachu pschęd domom a na wróćenjo Najswjećischoho čakajcy za-

spěwachu tu a tam cyrkwinske kerlusche. Hač k skhodej nawječornych wrotow běchu po woběmaj stronomaj puća towaršstwa ze swojimi khorhowjemi zestupane. W domje stojachu wosebite čestne straže. Samo z Antwerpena běsche tajka „Garda Najswjećischoho Sakramenta".

W 7 hodź. pschińdźe kardinal z Najswjećischim, kotrež běsche cyły puć njesł, k domej a z nowa wudźěli tu wonka psched wrotami a nutska w domje sakramentalne požohnowanjo. Z powschitkownym spěwom „Tebje my Boha khwalimy", kiž so ze samsnym zahorjenjom w domje kaž tež z wonka psched cyrkwju na dalschich bróhach spěwasche, skónči so wulkotny procession a z tym cyły eucharistiski kongreß.

Začischć, kotryž je tuta wulka skhadźowanka powschitkownje činiła, chcemy tu ke kóncej wuprajić z někotrymi słowami, kotrež francozski spisowaćel Francois Veuillot we francozskej nowinje „Univers" pische: „Město Kölu je najswjećischomu Sakramentej triumf pschihotowało, z kotrymž so ničo njehodźi pschirunać. Pod njebjom, wot jasnoho słónca rozswětlenym, mjez khorhowjemi a różowymi wěncami, srjedź dweju stowtysac pschihladowarjow, kotsiž kedźbliwje a pobožnje na wjacy kilometrow dołhim puću so ćischćachu, čehnjesche 60000 muži w processionje nimo, zo bychu wot bamžowoho legata njesenu swjatu hostiju pschewodźeli. 60000 muži! Nimo tysac khórschtrskich sotrow a tysac holćkow ze wschelakich cyrkwinskich spěwaršskich towaršstwow běchu tu jenož mužojo, kotsiž wědźachu, schto činja, a kotsiž po swojej samsnej woli na processionje so wobźělichu. A w tutym měrniwym so modlacym wójsku wučinjesche duchownstwo, kotrež bě w črjódach mjez nim rozdźělene abo najswjećischi Sakrament wobdawasche, na 3 abo 4 tysac.

Haj, 60000 mnji! A to běchu jenož jenotliwi zastupjerjo wschelakich towaršstwow, zjednoćenjow a městow, pschetož zastupjerstwa běchu dyrbjeli na někotrych muži wobmjezować, zo njeby krasny čah so bjez kónca rozcahnył a železnicy so pschepjelnike. Njewěriwcy a fanatikojo njech nětk praja, zo wěra mrěje, njech swoje woči zasakle zamkaju psched tajkimi podawkami! Wschitcy sprawni mužojo pschipóznawaju, zo dyrbi njeskónčnje žiwe wostać tamne pscheswědčenjo, kotrež cyły lud nuci, swjatu hostiju češćić ..... sylna pobožnosć kloni ludowe čoła k zemi, kaž sylny wětr kłosy. Potom pozběhuja so hłowy, Tantum ergo rozlćerja so kaž žołma. Nowe požohnowanjo, pomału wudźěla je kardinal-legat, kotryž chce je njedźiwajo na swoju mučnosć po zdaću podlěsćić, zo by na spodźiwnym napohładze pobožnych črjódow so sam posylnił.

Khwaleny a česćeny budź Najswjećischi Sakrament Woltarja!

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Rowy swjatych žónskich a knježnow.

Nihdy njeby mi lubo było, hdy bych zhonił wot čitarkow „Posoła", zo sym je jenož dowjedł k rowam swjatych mužow, o nich, sym tež rowy swjatych knježnow a žonow wopytał, a tuž naše čitarki přeprošuju, zo bychu mje hišće raz w duchu na tutym puću přewodźałe.

Najprjedy k cyrkwi swjateje Cäcilije! Nimo swjateje Hańže je tuta Swjata najbóle lubowana a česćowana swjata knježna wot romskich žonow a knježnow. A swjata Cäcilija jim jeje česćowanjo bohaće płaći a je namołwja, za njej so modlić jeje krasnu modlitwu: „Fiat, cor meum immaculatum, ut non confundar" („Njewoblakowana budź moja wutroba, zo bych wohańbjena njebyła"). Tež našim serbskim knježnam njemóže lěpša rada so podać, hač česćowanjo swjateje Cäcilije a časćiše modlenjo tuteje jeje modlitwy.

W tutej cyrkwi, w prjedawšim hrodźe jeje nawoženje Valeriana, w kotrymž bě martrařskeje smjerće wumrěła, je nětko pokhowana. Kardinal Rampolla, kotrohož titularna cyrkej tuta je — kóždy kardinal dóstanje při swojim pozběhnjenju na dostojnosć kardinala jenu romsku cyrkej jako titul připokazanu a w tajkich cyrkwjach wuhladaš nimo wobraza swjatoho wótca najbóle wyše khora wobraz kardinalowy — je tutu cyrkej a row swjateje Cäcilije dał wumjelscy wuhotować, z mosaikowymi wobrazami wukłasć, haj, samo z elektriskej swěcu wobstarać, tak zo sy cyle přepjaty, hdyž do podzemskeje cyrkwje zastupiš, a najkrasniše mosaikowe wobrazy na sćěnach w elektriskim swětle so ći napřećo błyšća.

Cyrkej stoji na samsnym městnje, hdźež knježniska mandźelska z Valerianom bydleše. Tež pokazuje so w pobočnej kapali staroromska kupjelna jstwa, hdźež cheychu Swjatu z wohnjom zadusyć, a hdźež jej potom tři króć šiju jenož narubnychu (wjacy króć rubać romski zakoń njedowoleše), zo wona na třeći dźeń hakle wudycha. Před woltarjom pokazuje ležaca postawa, w kajkim położenju je swjata Cäcilija wumrěła a pozdźišo w katakombach a w lěće 1599 při přetwarjenju woltarja z nowa z njezranjenym ćěłom namakana była. Tuta marmorowa postawa tak mócnje skutkuje na dušu toho, kiž na nju hlada, zo je wón čim bóle hnuty, čim dlěje na nju hlada: tute njewuprajne swjate podaćo do Božeje wole, tuta njebjeska luboznosć a rjanosć, tuta jandźelam podobna čistosć, kotraž rěči z toho wobraza, móže tež kamjeńtnu wutrobu njewěriwca zmjehčić. Je jako by njebjeski nawoženja sam stražował nad drěmanjom swojeje njewjesty a k nam rěčał ze słowami swjatoho Pisma: njewubudźće ju, moju lubowanu!

Přepytowaŕ katakombow, Bosio, nam powěda, zo při namakanju jeje swjatoho ćěła w cyrkwi 1599 so njejsu wonjace žałby spaliłe — to njebě trjeba, bjez přestaća luboznu wóń, kaž wot różow a lilijow wukhadźacu, ćěło wudychaše. Bamž Klemens VIII. płakaše hladajo na Swjatu a so ćěła njedótkny. Štyri njedźele dołho bu ćěło wustajene, a njeličomne syły pobožnoho ludu so při jeje ćěle modlachu, potom bu zasy zamurjowane spody hłownoho woltarja. Při jeje rowje pak stražuja knježny, čorne a běłe zdrasćene, a hdyž z cunim hłosom Davidowe psalmy zaspěwaja, potom zda so, jako bychu ćěmne pruhi swěta ćěkałe před swětłymi zmohami cyrkwinoho modlenja z knježniskich hubow, a „Salve Regina" na kóncu klinči tak luboznje a słódcy, kaž wječorne klakanjo a zwonjenjo swjatoho wječora po khowanju Božoho słónčka. —

Smy na puću do cyrkwje swjatoho Augustina. Tež w tutej cyrkwi namakaš stajnje mnohich pobožnych, kotříž so tu modla. Tu je sławne hnadowne swjećo maćerje Božeje. Česćowanjo swjateje knježny je dźěn rjana wosebitosć romskich wobydleri, haj po cyłym italskim kraju.

„Madonna",

tute mjeno je we wšěch hubach. „Moje wino je čiste kaž Madonna", mjenješe korćmař, hdyž bu prašany, hač tola njeje naměšane. Pola „Madonny" wobkrući mi pohonč, zo joho kónik daloki puć wot Sorento hač do Salerno (přez 10 hodźinow k jědźenju) poběhnje, hdyž sebi zwěrich, na tym dwělować. Wumjelstwo a poesija sławitej wot prastarych časow sem a khwalitej Madonnu. Při wšěch wjeselach a zrudnych podeńdźenjach ludu ma tež Madonna swoje městno. Hdyž bywa dźěćatko do cyrkwje přinjesene k swjatej kŕćeńcy, je italska mać dawno doprjedy hižo swoje dźěćatko Madonnje dariła, a zo tuta jeje lubuška by zakitała a derje wobhladała, wupowisnje mać Madonnje k česći rjanu taflički w cyrkwi swjatoho Agostina abo slěbornu wutrobičku w „San Maria di Beltrade" w Milanje abo w druhej wot tych mnohich Marijinych cyrkwjow w Italskej.

K česći Madonny zaswěća so lampki před jeje swjećećom na hasach a pućach a swěća so cyłu nóc, časćišo so pobožna duša před tak wobswětlenym swjećećom poklaknje pobožnje so modlo. Hdyž so tuta lampka prawje rjenje a jasnje swěći, wjeseli so nad tym dobry lud runja njewinowatomu dźěsću. Štóž je hłubšo do duše italskoho ludu zhladował, dyrbi jomu zbožo přeć k tutej čistej njeposrědnej lubosći k swojej Madonnje, hižo tohodla, dokelž džensa hišće tute dźěsćowske a pobožne česćowanjo jako słódke płody płodźi tamna čistosć žiwjenja, čestnosć we wobkhadźowanju a přistojnosć a swjata hańbiciwosć w cyłym zadźerženju. To wšak by mnohi slěpc wot italskoho ludu nawuknyć mohł, kiž so jomu sobuželniwje

wusměwa prosteje a pokorneje pobožnosće dla, kotraž je najwjetšomu dźělej ludu na čoło stłóčena.

Tute hnadowne swjećo maćerje Božeje při cyrkwinych durjach, „madonna del parto“ (madonna poroda), ma rjane napismo: „Knježna, twoja česć je twoje maćerstwo.“ Pobožnje so tu maćerje romske modlachu, hdyž do cyrkwje zastupich, wokošachu nohu swjećeća, położichu woporny pjenježk do piksy a mačachu sebi čoło z wolijom z mnohich tu so swěćacych lampow. Hdyž po zdrasćenju sudźiš, bě tu tež wjele wosobnych žonow.

Při wulkim wołtarju namaka so druhe hnadowne tohorunja wulcy česćene swjećo Maćerje Božeje. Kaž rěka, je wot swj. Lukaša molowane a z Konstantinopla přenjesene. Wjacy króć bu při natykowacych khorosćach we swjatočnym wobkhadźe po romskich hasach nošene, a khorosć wuwosta. Nětko ma rjane napismo: „Njebjes wjeselo, zemje pomoc, čisća tróšt.“ Wjacy króć sym namakał, kak rjane a wubjernje so přihodźace napisma je italski lud za wšelakore pady žiwjenja sebi zwubjerał. —

Štož pak bě prěnja wina, zo za tutym rjanym Božim domom w Romje slědźach a jón namakach, bě to, zo je tu

swjata Monika

pokhowana. Hdyž běch w Pavia sebi telko časa wzał a row jeje wulkoho syna, swjatoho Augustina, wopytał, kotrohož spisy a myslički stajnje rad čitam a nałožuju, zo bych moje khude mysle z joho słowami skhować mohł, njechach tola na row joho swjateje maćerje zabyć. Zo cyrkej nětko ma swojoho swj. Augustina, ma so nimo Božeje hnady dźakować sylzam maćerje Swjatoho, swj. Moniki. Jeje swjatosć a pobožnosć spóznawamy ze skutka, kiž je so jej poradźił, zo je swojoho syna dobyła za Boha, cyrkej a njebjesa. — O, hdy by kóžda mać to wo swojim dźěsću prajić mohła! Kaž so nam zda, njeby maćerjam našoho časa ničo škodźało, hdy bychu pilnišo recept swjateje Moniki nałožowałe: pobožne paćerje a sylzy, z wutroby so wudobywace, město rjanych falow, cankow a khutow. Město toho, zo jim wšě zawjeselenja, bole a kwasy překrasnjeć z nuznej přitomnosću dowoleja, by druhdy derje było, kaž je swjata Monika to činiła, zo bychu swoje dźěći při domjacym rozmołwjenju pokazowałe na to, kak trěbne je jim, z časom swoje mysle — město na swětne prózdnosće a wšelake draby — zběhać k njebjeskim hwězdam a wot tam wšo zdobne sebi wuprosyć. Pobožne sylzy paćerjow bychu mnohu sylzu zrudoby a njewočakowanoho njezboža zalutowałe. To je moje měnjenjo, njech druzy hinak mysla. Nic jenož we Francozskej, ale tež na mnohich druhich městnach namakaš w našim času: Moniki, žony, kotrež maja pohanskoho (z najmjeńša tak zmyslenoho) muža a zabłudźenoho syna. Bóh dał wšěm tym Monikam tak sławne dobyćo, kaž něhdy swjatej Monicy!

Woprawdźe katholska ideja so nam při rowje swjateje Moniki před woči staja: dźěło a starosć wo wumoženjo dušow. Kaž tuta afrikanska mać před połdratysac lětami je bědźiła a wojowała wo duše swojich lubych, tak druha Monika, swjata cyrkej, we wšěch lětstotkach wojuje, płaka, a so modli za duše swojich dźěći a mnohich Augustinow su tute paćerje a sylzy maćerske dowjedłe do maćerskoho klina.

Tola sym so we swojich myslach skoro sam zabłudźił, tuž: Božemje wulka swjata maći, Monika, njezabudź w njebjesach prosyć za naše serbske maćerje, zo bychu dospołnje přecy znałe dostojnosć maćerskoho powołanja! —

Nětko, dokelž čas z khwatkom ćeka, skočmy na stajnje nam witany elektriski wóz a dajmy so dowjesć do cyrkwje

Santa Agnese fuori le mure

(swjateje Hańže z wonka měsćanskich murjow).

Dokelž je na dlějšim puću khwila, chcu mojim čitarjam zajimawosće dla wupowědać nuzu, kotruž w Romje mějach, prjedy hač mi dowolichu, kaž to chcych, wšědnje wopor Božeje mšě swjećić. Při cyrkwi swjatoho Augustina stojacy hród, w kotrymž je kenclija bamžowskoho zastupnika jako romskoho biskopa, kardinala Respighi-a, mje runje na z mjerzanjom přeživjene hodźinki dopomni. Mějach wot knjeza biskopa wobswědčenjo sobu, zo sym katholski měšnik, a zo móže so mi dowolić, w italskich cyrkwjach wopor Božeje mšě swjećić. Wšudźom bě so mi to lohcy poradźiło. Ale w Romje njechachu mi šěre sotry to dowolić, měnicy, zo dyrbju najprjedy so hić předstajić do kenclije kardinaloweje. To so mi njelubješe. Z prěnja, hdźe we wulkim měsće Romje namakam tutu kencliju, dale při tom wjele drohoho časa zhubju; skóncnje tola spóznach, zo w mojim wulkim słomjanym kłobucy a lohkej pikešcy so derje njemóžu kardinalej předstajić: štó wě, za koho mje změje. Tež mje mjerzaše, zo samo wopismo knjeza biskopa w Romje ničo njepłaći, a zo maja tak mało respekta před tajkim pismom. To so mi njelubješe. Tola što pomhaše, ja tam dyrbjach. Khwilku dyrbjach čakać, wokoło mje duchowni w dołhich klerikach, a ja mjez nimi we wulkim kłobucy a krótkej sukni. Skóncnje dóstach nowe wopismo, hdyž běchmy so z nuzu po italsku zrěčeli, zo směm sydom dnjow jako měšnik z „Abilenskeje“ diócesy Božu mšu w Romje swjećić. Tón wosmy króć sym bjez dowolnosće čitał. Zo w Romje tež wšitcy njezmylni njejsu, z toho widźimy, zo měnjachu, zo sym něhdźe z Asiskeje přiběžał, z Abilenskeje diócesy, kaž na mojim wopismje stoješe. Tež tuta bolosć kaž wša druha bórzy zańdźe. —

Tola tu smy hižo při cyrkwi swjateje Hańže. Tuta cyrkej je titularna cyrkej kardinala Koppa z Wrótsławja, kiž je mje na měšnika wuswjećił. Tuž chcych tola ju widźeć. Zwonka na njej wosebita rjanosć njeje widźeć, ćim dróžši pokład khowa spody wołtarja, row swjateje Hańže. Kaž jeje mjeno nam hižo přeradźi (Hańža rěka jehnjo), je w młodych lětach w njewinowatosći swoje knježniske žiwjeńčko wudychała za „Jehnjo Boże“ a nětko w njebjesach za Jehnjećom kroči z dobyćerskej palmu w rucy.

Hdyž bě martrařskeje smjerće wumrěła, pokhowaštaj jeje staršej ćěło na swojim kuble při nomentanskej drózy. Často při rowje swojoho lubuška so modleštaj. Tu so jimaj zjewi swjata Hańža, wobdata wot mnohich swjatych knježnow, a jeju tróštowaše. K prawej stronje měješe sněhběłe jehnjo, znamjo jeje mjena, ale tež znamjo toho, za kotrohož bě so woprowała. Kejžor Konstantin natwari nad jeje rowom cyrkej. Tu nětko wotpočuje z dobom ze swjatej Emerencianu.

Přez starosćiwosć bamža Pia IX. je Boži dom znutřka rjenje wudebjeny. Na swjedźenju Swjateje (21. januara) stawa so w tutej cyrkwi spodźiwne poswjećenjo jehnjatow. W počahowanju na naspomnjene zjewjenjo swjateje Hańže abt pódlanskoho klóštra Augustinow swjeći dwě běłej jehnjeći. Z wołmy tuteju so pallije (podobne kaž měšniska stola, jenož krótše a wuže) zhotowjeja, kotrež bamž po nyšporje před swjedźenjom swjateju Pětra a Pawoła swjeći a na rowje swjatoho Pětra zapołoži. Tute pallije potom rozesyła zasłužbnym arcybiskopam, patriarcham jako wuznamjenjenjo a wosebite počesćowanjo, kotrež ma jich dopominać na to, zo dyrbja stajnje we wuzkim a swjatym zjednoćenju z najwyššim pastyrjom swoje dowěrjene stadło wodźić, zo bychu duše dowěrjenych wowcekow kaž čiste jehnjata přidźělene byłe njebjeskomu Jehnjeću.

W pódlanskim klóštrje je na sćěnje wobraz, spodźiwne wumoženjo bamža Pia IX. wot hrožaceje smjerće předstajacy. Bě 12. hapryla 1855. Pius IX. wopyta cyrkej swjateje Hańže. W susodnym domje bě na 120 wosobow zhromadźenych, kotřiž běchu so wokoło stoła, na kotrymž bamž sedźeše, zestupali. Na dobo wułama so podłoha abo špundowanjo, a z mócnym wrjeskotom padnychu wšitcy přez 20 stopow hłuboko do spódnjoho poskhoda. Blida, stołcy, kamjenje a hrjady — wšitko zawalene do tołsteje mróćele procha sobu dele zjědźe. Přitomny knjez, kiž bě horjeka stojo wostał a wšo widźał, powědaše, kak je so trón ze swjatym wótcom po něčim dele puščał, deleka so wobroćił a ze zadnim wobłoženjom abo zepjeradłom joho škitał před kamjenjemi, za nim dele pada-

cymi. Bamž njebě ani kuska zranjeny, žane wobodrjenjo, ani joho běła drasta njebě womazana. Tež z druhich wosobow njebu žana ćežko ranjena. Přěnje słowo swjatoho wótca, hdyž joho wućahnychu ze zapadankow, bě słowo profety: Misericordia Domini, quia non sumus consumpti („Boža smilnosć, zo njejsmy zahubjeni"). Na to naprašowaše so bamž za tamnymi, a zhoniwši, zo nichtó na smjerć ranjeny njeje, zawoła hłuboko hnuty: „To je dźiw, dźakujmy so Bohu." Poda so do cyrkwje swjateje Hańže a sam zanjese: Te Deum.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyschina.** Nasche lube čitaŕki a hospozy, kotrež sobotu na wiki pschińdu, na to kedźbnych činimy, zo je tu na wikach paduch abo najskerje paduschnica pschi dźěle, kotraž pschedawacym a kupowacym žonam pjenjezy ze zaka kramosći, bjez toho, zo wobkradnjene w prawym času za schkodu pschińdu. Tak je so minjenu sobotu zasy jenej jahodki pschedawacej žonje 20 hriwnow ze zaka zhubiło. Tež druhim je so podobnje schło, kotrež pak njejsu policiju na pomoc wołali, tak zo jich schkoda na zjawne pschischła njeje. Hač dotal so njeje radźiło, pakosćerja pschi njekničomnym dźěle pschimnyć. Tohodla njech kóžda na swoju móscheń kedźbuje! — Tola je skónčnje policija jenu pschedawaŕku sadu zajała, na kotruž so tukasche, zo mohła wona ta pytana paduschnica być. W jeje bydlenju namakachu 36 prózdnych móschnow a 6 druhich z pjenjezami, tež rubischko, do kotrohož běchu pjenjezy zawalene. Nadźijomnje su prawu popadnyli, su ju hnydom do jastwa wotwjedli.

— Schtóž ma pčołky, njech wě, zo je wjele słódkeje pomjedźe padnyło: na tu so pčołky łója a ju nanoscha; w zymje pak wot njeje mrěja. Kołčam, kotrež chcesch pschez zymu khować, dyrbisch dha 5—10 puntow cokora dać, zo pčołky w zymje wot toho so žiwja a tak mrěću ćeknu. W nalěću, hdyž zasy lětaja, jim pomjedź dale njeschkodźi, dokelž z wodu so wulěkuja.

W **klóschtrje Marijnej Hwězdźe** su wuzwolene a postajene za nowu priorku knježna Thekla Nowakec (z Njebjelčic), za subpriorku knježna Lucija Schwarcbachec (ze Seitendorfa), za novicmischtrku knježna Sofija Schroeder (z Kyowsthala w Pruskej).

Z **Kamjenca.** Na ćopłych wječorach pschilětuja tu z hromadami mnischki, a je so tohodla na Hutbergu wosebity apparat stajił, kotryž ma te schkódniki łójić a hnydom spalić. Z wuspěchom su spokojom.

Podobne pospyty je tachantski hajńk Wawrik z Göhreowym apparatom tež na Mnischonskej horje pódla „Hajńkownje" z dobrym wuspěchom činił. Budźe to srědk, kiž straschnu schkodu skónčnje wotwobroći?

— Tež do Rudnych Horow (Erzgebirge) počinaju wulke syły mnischkow pschilětować, a to z krajinow wot ranja sem. Knježeŕstwo, kotromuž najwjacy lěsow słuscha, z cyłej mocu napschećo tym grawoćiwym zwěrjatkam wojuje.

Z **Kulowa.** Dokelž je lětsa hłowna zhromadźizna katholikow Němskeje we Wrótsławju, potajkim w naschim wótcnym kraju a poměrnje tak blizko za nas, je tudomne towaŕstwo **„Bratrowstwo"** wobzamkło, zo chce so na tutej zhromadźiznje a tež hižo njedźelu na swjedźeńskim ćahu ze swojej khorhowju wobdźělić. Zawěsće je to rjane wotmyslenjo tutoho pilnoho towaŕstwa, a budźe drje to tež přěni króć, zo budźe so tu pokazać jena serbska khorhoj ze serbskim towaŕstwom pschi tajkej pschiležnosći.

Tež je nasche towaŕstwo w poslednjej zhromadźiznje swojeju čestneju sobustawow kk. wyschschoho kapłana Wojcziecha, nětko we Wulkich Střelcach, kotrohož mamy w dobrym wopomnjeću, a Michała Schołtu, privatiera w Němcach, z tym wuznamjeniło a počesćiło, zo je woběmaj pschepodało rjany diplom. Z tym chcysche towaŕstwo wosebje z dźakownosće pschipóznać jeju woporniwu dźěłałosć kaž tež dobroćiwu darniwosć za towaŕstwo.

Z **Drježdźan.** Za wotpalenych na „ptačej łucy" je so dotal na 20 tysac hriwnow nahromadźiło. Dokelž pak schkoda pschez 100 tysac hriwnow liči, chce město druhe wosebite wulke składowanjo zarjadować.

Financna reforma.

Po něčim počinaju wschelake tež liberalne nowiny trochu rozomnischo wo financnej reformje sudźić. Kaž přěni čas po jeje pschiwzaću wo njej pisachu, njebě ani rozomnje ani sprawnje. To bě hołe schćuwanjo pschećiwo centrej a konservatiwnym, a pschičina k tomu běsche hněw, zo so liberalnym njebě poradźiło, konservatiwny wliw w knježeŕstwje podtłóčić a cyłe knježeŕstwo bóle na liberalne sćežki zwjesć. Tohodla pisachu runja socialdemokratam, zo je nowa wjetschina w sejmje wina na wschitkich nowych dawkach, zo su konservatiwni a centrumscy kaž rubježnicy, kotsiž chcedźa ludźom, wosebje khudym, posledni kroschik z kapsy wućahnyć. Činjachu jakož by tajke rubjeństwo jich mjehku wutrobu, kotraž pschecy z ludom začuwo, njesměrnje bolało.

Po jich pisanju mohł sebi něchtóžkuli myslić, zo lud, wosebje schěroke worschty ludu njeby žadyn dawk trjechił, hdy by so financna reforma po woli liberalnych pschiwzała. Na khwilu su woprawdźe ludźi, kotsiž njestroniske nowiny nječitaja, zaslepili. Samo katholikojo, kotsiž tola powschitkownje k centrumej dźerža, su dźěn tu a tam měnili, zo je centrum a mjez nimi wězo zasy duchowni na tym wina, zo dyrbja ludźo nětko na wschelake wěcy ze swojoho wschědnoho potrjeba wjetschi dawk płaćić.

Wopraschejmy so tu jónu, hač tomu woprawdźe tak je a hač bychu ludźo tuńscho woteschli, hdy by so financna reforma po hłowje liberalnych dokonjała. Knježeŕstwo žadasche pjeć stow milionow nowych dokhodow. Čohodla bě k tajkomu žadanju dóschło, njemóžemy tu bliže rozkłožować.

Centrum njeje na tym wina, dokelž je pschecy so wobarało, wudawki pschizwolić, za kotrež tu pjenjez njebě. Dokelž chcysche centrum lutować, bu dźěn sejm lěta 1906 rozwjazany a „block" je potom za krótki čas po stach milionach dołha naprasnkał. Nowe dawki potajkim dyrbjachu być, a tež to bě bjez praschenja, zo dyrbjesche so dźěl tutych dawkow na wěcy wschědnoho potrjeba złožić.

Jenož dawk na zamoženja zběhać, so za kejžorstwo njehodźi, dokelž dźěn zawostaja wschitke direktne dawki jenotliwym zwjazkowym statam. Jednasche so tohodla wo to, zo njeby z najmjeńscha pschewjele dawka na khudschi lud pschischło.

Kajke běchu nětko w tutym nastupanju wotpohlady liberalnych, a schto je nowa wjetschina, wobstojaca z konservatiwnych a centruma, pschizwoliła? Liberalni chcychu 400 milionow nowych dawkow na wěcy wschědnoho potrjeba, kaž na piwo, palenc, tobak a t. d. pschizwolić, nowa wjetschina pak je jenož na tute wěcy 310 milionow dawka połožiła. A pschi tym nětko liberalni na wjetschinu zakhadźeja, zo chce wbohi lud wurubić a zamjelča, zo „rubjeństwo" — by-li po jich woli schło — by hischće 90 milionow drózsche było. Njerěka to lud wobekhać?

A kajke dha je, hdyž jenotliwe dawki sebi wobhladamy? Je wěrno, zo woprawdźe jenož wschědny lud ćischća? Zo dyrbi pschi trěbnych nowych dawkach kóždy swój wopor pschinjesć, to drje tež nichtó njepřěje. Tež cyle po sprawnosći tute wopory rozdźělić, njebudźe drje ženje žanomu člowjekej móžno. Jenož tak derje hač so hodźi dyrbi so na to dźiwać, zo by na sylnische ramjo so kładł tež ćežschi dawk, a na to je so pschi nowych dawkach tež po móžnosći dźiwało, lěpje zawěsće, hač hdy bychu so dawki wubrałe po liberalnych receptach.

Nochcemy tu na to dźiwać, zo někotry dawk nimale skoro jenož bohatschich ludźi potrjechi, kaž na pschikład dawk na schampanske wino — jenož socialdemokraća we swojim času pschećiwo tajkomu dawkej hłosowachu, měnicy, zo je schampanjer „napoj khudoho muža". Ale tež ze schěrschich dawkow změje bohatschi wjacy płaćić hač khudy. Tak na psch. budźa cuze ćežsche piwa powschitkownje wjetschi dawk njesć měć, hač nasche jednore piwa, kotrež tola pschede wschim nasch wschědny lud pije. Schtóž pak chce wosebnische wěcy wužiwać, njech tola tež něschto pjenježkow wjacy za nje płaći.

A wschako njejsu runje k žiwjenju trěbne, runjež kaž dźěn palenc, kiž drje budźe najbóle podróženy, žiwjenju wjele wjacy schkodźi, hač pomha.

Tež dawk na tobak je tajki, zo drózschi tobak wjele bóle potrjechi hač tuni. Schtóž na psch. cigaru za 4 pjenježki kuri, njezměje hischće poł pjenježka dawka płaćić, haj, za tym hač změje tobak we wschelakich lětach płaćiznu, móže druhdy samu cigaru kaž dotal za samsny pjenjez kurić, schtóž pak cigary za 20, 30 a wjacy pjenježkow kuri, změje něhdźe tsećiznu cyłeje płaćizny jako dawk pschidać.

Dawk potajkim, hdyž jomu krućišcho do wočow hladamy, husto dosć tak surowy njeje, kaž někotre nowiny činja, kotrež chcedža lud zašćuwać. Je to čim mjenje, hdyž rozpominamy, zo so, hdyž su krajne financy zasy derje zarjadowane, tež hospodarske žiwjenjo zasy pozběhnje, a zo tak, štóž dyrbi wjacy dać, na druhej stronje tež zasy wjacy zasłuži. Štož wosebje dawk poćežuje, to je bóle nahrabnosć jenotliwych ludźi, kotřiž chcedźa přeco za swoju kapsu hišće něšto wosebite zasłužić a tak husto dosć wěcy přewjele podrožuja.

Telko je wěste, financna reforma njeje tak hubjena a njesprawna, kaž to wěste liberalne nowiny činjachu, a njeby na žane wašnjo khmańša, ale by za šěroke woršty ludu wjele wobćežniša była, hdy by so po liberalnych namjetach činiła. Zo socialdemokraća na nju swarja, so samo rozymi, niečinja dźě to wěcy dla, ale dokelž chcedźa lud přećiwo knježeřstwu a wšomu porjadej našćuwać.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Při wojeřskich zwučowanjach wokoło Boritz, Lommača a Mišna je šěsć kompanijow železniskeje brigady wójnsku železnicu twariło. Pola Boritz twari so tež wosebity móst přez Łobjo. Wojeřske zwučowanja maja sćěhowacy zaměr. Wójsko je Magdeburg dobyło a chce nětko Drježdźany, kotrež za twjerdźiznu płaća, woblěhować. Porjadne železnicy su zničene a Łobjo hodźi so jenož z dźěla za łódźe trjebać; tohodla dyrbja tajke wojeřske železnicy k woblěhowanju trěbne připrawy přiwožować. Cyła železnica z Boritz do Wilsdruffa dyrbi hač do 2. septembra dokónčena być. Potom maja so tam tři dny dołho wšelake wažne pospyty činić; mjez druhim dyrbi so pola Mišna 280 metrow dołhi móst nad šěrokej hłubinu twarić. Kejžor přińdźe 20. septembra do Mišna, a kral chce jomu k česći na Albrechtowym hrodźe swjatočnu hosćinu přihotować. — Z Mnichowa je pjatk 13. augusta 14 officirow a 265 muži přišło, zo bychu ze železniskej kompaniju sakskich wojakow so sobu na tamnych dźěłach wobdźělili.

Němska.

Kaž poslednje lěta z cyła, tak je tež w lěće 1908 němske kejžorstwo hubjenje hospodariło. Nimo 250 milionow dołha, kotryž je činiło, brachuje hišće 140 milionow, dokelž su dokhody z dźěla mjeńše a wudawki wjetše, hač bě so do prědka wuličiło. Tute pjenjezy budźa so drje dyrbjeć na nowu požčonku brać. W tutym lěće zda so, zo dokhody so zasy wo něčo polěpša.

— Dokhody němskoho kejžorstwa lětsa so zaś trochu pozběhuja. W prěnim štwórćlěće wučinjachu cła 12 milionow hriwnow wjacy hač loni. Dawk na cokor 3 miliony hriwnow a při bursy přidobyštaj so 2 milionaj hriwnow. Zda so, zo so hospodařske wobstojnosće z cyła zasy polěpšuja.

— Na skhadźowanku katholikow we Wrótsławju, kotraž so tam 29. augusta započnje, hotuje so tež hižo wjele katholikow ze Sakskeje. Njedźelu měješe z Drježdźan wosebity ćah jěć, štož pak so nětko, kaž runje čitamy, wuwjesć njemóže.

Bayerska.

Njedźelu, na swjedźeń swj. Marije Donjebjesrwzaća, bu w Mnichowje nowy arcybiskop Dr. Bettinger wot japoštołskoho nuncia, arcybiskopa Frühwirtha, we hłownej cyrkwi swjećeny. Sobuswjećacej biskopaj běštaj Passauski biskop z Ow a Augsburgski biskop z Lingg. Přitomni běchu tež benediktinscy abtojo klóštrow swjatoho Bonifacia w Mnichowje, z Ettala a ze Scheierno.

Württembergska.

Na Württembergskich socialdemokratow so zasy druhe socialdemokratiske nowiny žałostnje złobja. Hdyž njedawno Württembergscy zapósłancy Zeppelina a joho twary we Friedrichshafen wopytachu, buchu wot Württembergskoho krala k swačini přeprošeni — a hlej, tež socialdemokratojo, kotřiž běchu pódla, ke kralej dźěchu, postanychu tež samo, hdyž so sława na krala wunjese, haj socialist Heymann, redaktor socialdemokratisko-humoristiskeje nowiny „Der wahre Jakob“, kiž z wobrazami a ze słowami dosć njekhmanje wšěch wjeřchow hani, so samo cyle podwólnje zamołwješe. Wosebje prusy a sakscy socialdemokraća so na to surowje hněwaja a žadaja, zo bychu so tamni „dwórscy socialdemokratowje“ ze socialistiskeje strony wuzamkli. Přewjesć wšak to njebudźa móc, dokelž je stara znata wěc, zo socialistojo w južnej Němskej tak „dźiwi“ njejsu.

Awstrija.

Kejžor Franc Józef je 18. augusta swój 79. narodny dźeń swjećił. Loni běše so tón dźeń wužił k wulkotnym swjedźenjam po cyłej Awstriji a pola wšitkich wjeřchow, dokelž kejžor loni tež sobu 60-lětny jubilej swojoho knježenja nad Awstriju swjećeše. Lětsa pak je česćowny starc na trónje, kiž njedźiwajo wysokich lět swoje winowatosće jako knježićeř z wulkej swěru dopjelnja, swoje narodniny bóle ćiše swjećił.

— Rakuske wojeřske manöwry budźa lětsa na Morawje pola Wulkoho Mjezyřiča k ranju wot Iglawy w přitomnosći rakuskoho a němskoho kejžora. Němski kejžor přijědźe 8. septembra do Iglawy a poda so potom z automobilom do Wulkoho Mjezyřiča, hdźež budźe kejžor Franc Józef joho wočakować. Wojeřske zwučowanja budźa potom wot 9. hač do 12. sept. a to, kaž hižo w poslednimaj lětomaj, pod najwyššim wjednistwom arcywójwody Franca Ferdinanda, kotromuž ma šef generalnoho staba general z Götzendorf k pomocy być.

Arcywójwoda Ferdinand je wo tajkich wojeřskich zwučowanjach pornjo prjedawšomu wašnju wjele přeměnił, přede wšim to, zo su wjednicy wjele swobodniši we swojich rozkazach, hač to prjedy běše. Najwyšše wjednistwo při manöwrach z cyła žanej stronje njepředpisowaše, kak ma swój dóstaty nadawk wuwjesć. Tak su manöwry wójnje cyle podobne, hdźež dźěn dyrbi wjednik tež z wjetša samostatny być.

— Na Morawje běše wot 21. julija hač do 3. augusta we Velehradźe skhadźowanka słowjanskich theologow. Hižo před dwěmaj lětomaj běše so tam podobna, ale hišće nic tak sylnje wopytana skhadźowanka wotměwała. Zhromadźizna měješe wosebity wotpohlad, zjednoćenjo schismatiskich narańšich cyrkwjow z Romskej přihotować. Słowjanske narody wězo změja w tutej wěcy najwažniši a najrjeńši nadawk. Bjez nich dźěn njemóže so tajke zjednoćenjo stać. Tohodla su skhadźowanki nimo měry wažne. Protektor tuteje skhadźowanki běše Wołomucski wjeřcharcybiskop Dr. Bauer, kotryž běše tež při hłownych skhadźowankach přitomny. Jednanja nawjedowaše Lwowski (Lembergski) arcybiskop Handrij ze Szeptyckich, primas Galicije. Unirowani měšnicy běchu tam z Bołharskeje, Sedmihródskeje, Wuheřskeje, Galiciskeje a Dalmatiskeje. Z Konstantinopla běštaj tam dwaj mnichaj assumpcionistow. Tež wšelacy popja rusko-katholskeje cyrkwje tam běchu. Z toho je widźeć, zo tež mjez tymi myslička na zjednoćenjo so počina, runjež pomału, tola trochu rozšěrjeć, přetož na skhadźowancy lěta 1907 njeběše so žadyn wobdźělił, hačrunjež běchu přeprošeni.

— We Wienje su statysacy Čechow; maju tam tohodla tež swoje Bože słužby, šule, towařstwa atd. W nowšim času su nětko swobodnje zmysleni Němcy, herjekarjo po wašnju Schönerera a Wolfa, počeli přećiwo zhromadźiznam Čechow wustupować. Hdyž na přikład Češa we Schwechaće pola Wiena kermušu swjećachu, hdyž čěske towařstwa w Semeringskim wokrjesu swjedźeń, kaž hižo husćišo w prjedawšich lětach, wotměwachu, nadpadnychu jich wot wšoněmca Malika nawjedowani a našćuwani Němcy. W salach zhromadźenym Čecham wšak njemóžachu wjele zeškodźeć. Tohodla ćepjechu do policistow, kotřiž po swojim zastojnstwje zhromadźenych škitachu, a wobškodźachu khěže, kotrež pak nic Čecham, ale Němcam słušachu. Rozomni Němcy, kaž křesćansko-socialni wězo wo tajke njerozomnosće a njekhmanosće njerodźa. Tute demonstracije wukhadźeja wot tych samych ludźi, kotřiž tež němskich katholikow při jich skhadźowankach hanja a přesćěhuja, kaž su to na přikład najnjehańbićišo loni w Rumburgu činili. Škodu tajkich njeskutkow wězo maju w Rakuskej němscy wobydlerjo sami.

Belgiska.

16. augusta wróći so přichodny belgiski kral prync Albert ze swojej mandźelskej, kotraž běše jomu hač do Teneriffa napřećo jěła, ze swojoho třiapołměsačnoho pućowanja do Kongo (w Africy). W Antwerpenje a w Brüsselu bu wot wobydlerjow jara swjatočnje powitany. Officielne powitanja běchu jednore, dokelž belgiski kral česćowanja swojoho nastupnika rady njewidźi. Wón sam pola swojoho ludu nima wjele lubosće a tohodla tež ju druhim rady njepopřeje. Čim jasnišo pokaza

pak so, kajku luboſć ma mjez ludom prync Albert a joho ſwójba. Hač na Hollandſke mjezy běchu mnohe łódże jomu napſchećo jěke. Wſchě haſy běchu wupyſchene a tyſacy ludźi čakachu na prynca. Wosebje ſo lud radowaſche, hdyž prync a prynceſna, tak khětře hač bě łódź k brjohej dojeła, ſwoje tſi dźěći z najwjetſchej luboſću poſtrowiſchtaj.

Jendźelſka.

Ćežko ma lětſa miniſterſtwo wojować wo budget abo hoſpodarſki pſchedmjet. Trjeba mjenujcy wjacy dokhodow a chce tohodla dokhodny dawk powyſchić — tak mjenowanu ſupertaxu na njón położić —, koncelſiju za korčmarjow podróžić a tež dawk na leżownoſće powyſchić. Hižo pjeć měſacow ſo knježerſtwo w „nižſchim domje“ z tym bědźi. Dóſtanje drje tu wjetſchinu, ale lohko potom „wyſchſchi dom“ z najmjeńſcha dźěl powyſchenjow zaćiſnje. Potom ſnadź knježerſtwo cyły ſejm rozwjaza, a na to ſo nowe wólby ſtanu z namjetom, zo dyrbjak ſo prěni dom wotſtronić, kaž je ſo to huſćiſcho hižo hrozyło. Lud pak ſebi wyſchſchi dom tola waži. Tuž mohło ſo lohko ſtać, zo liberalne miniſterſtwo pſchi nowowólbach wjetſchiny za ſwój wotpohlad njedóſtanje.

Schpanijſka.

Bóle a bóle je widźeć, kak wulku ſchkodu ſu zbožkarjo we Barcelonje načinili. 48 cyrkwjow a klóſchtrow bu ſpalenych. Materialna ſchkoda ſama wučini na 30 milionow. Ani wobličić pak ſo njehodźi ſchkoda, zo ſu tu nanajkraſniſche twary, wutwory wumělſtwa a nanajkadniſche powoſtanki z prjedawſchich časow zničene. Ze wſchěch lětſtotkow, započate wot lěta 900 hač do najnowiſchich časow, běchu tu twary, kajkež z dźěła z cyła wjacy w Schpaniſkej njejſu namakać.

Schwedſka.

Stawkowanjo traje dale. Nimale wſchitcy dźěłaćerjo, kotſiž ſu w zwjazkach, ſo na nim wobdźěleja a dóſtawaja pjenježnych podpjerow z Jendźelſkej, Ameriki, Němſkeje a t. d. Dźěłaćerjo z wonka zwjazkow pak z wjetſcha dale dźěłaja, a tak ſo jara praſcha, hač dźěłaćerjo ze ſwojim ſtrajkom ſchto wučinja.

Kreta.

Mjez tym, zo ſo Ruſka, Jendźelſka, Francozſka a Italſka, kotrež ſu poprawom naležnoſće na kupje rjadowake, kondžachu, nětko Greſiku pſchećiwo turkowſkim zaběranjam ſchkitacź, je to na pröſtwu greſkoho knježerſtwa do nětko Rakuſka činika. Jeje pöſłanc je w Konſtantinoplu khutnje na to pokazał, kajke ſtrachi mohło to za cyku Turkowſku měć, hdy by z Greſkej bjez doſahaceje pſchičiny wójnu započała. Tamne ſchtyri mócnarſtwa njejſu drje zhromadnje, ale najſkerje ſu jich zaſtupnicy jenotliwje Turkowſkej wot tajkeje wójny wotradźeli. Z Turkowſkej ſo tohodla hubjenje jedna, dokelž je tamniſche knježerſtwo po mjenje, ale bjez mocy. Woprawdźe knježa tam wěći Młodoturkojo, ludźo, kotſiž na zjawne njewuſtupja, ale jenož w tajnym ſwoje rozkazy wudawaja, a kotrymž dyrbi ſo tam knježerſtwo podćiſnyć, byrnje jich ſamo prawje njeznało. Pſchećiwo woli wſchěch europſkich mócnarſtwow pak ſebi tež tuči ludźo njezwěrja, ſwój kraj do wójny hnać. — Wulkomócnarſtwa nětko jenak razuje rěča z turkowſkim knježerſtwom, kotrež pſchećiwo Greſkej hiſchće khětro njepſchećelne noty piſa a pſchećiwo wobydlerjam na kupje Kreta ſamym, kotſiž ze ſwojim njerozomnym zadźerženjom — nochcedźa na pſchikład greſiku khorhoj wotſtronić dać — Turkow njetrjebawſchi hněwaja. Że widźeć, zo njechadźa k wójnje dóńć dać.

— Greſiku khorhoj ſu nětk matrozojo wulkomocow ſami wotſtronili. Tuž drje Turkojo ſo ſkónčnje ſpokoja.

Amerika.

W Zjednoćenych Statach je zakoń, zo präſident njeſmě za čas ſwojoho zaſtojnſtwa hić. Jeli mjezy Zjednoćenych Statow pſchekroči, dyrbi ſwoje zaſtojnſtwo złožić. Präſident Tafft by nětko radu ſwojoho pſchećela z młodych lět, Mexikanſkoho präſidenta Diaza wopytał. Tohodla zeła ſo z nim na wulkim moſće pſchez rěku Rio Grande, kotryž Zjednoćene Staty wot Mexika dźěli. Srjedź moſta poſtaji ſo blido, hdyž budźetaj präſidentaj hromadźe wobjedować, kóždy we ſwojim kraju. Wokoło blida wězo Tafft njeſmě hić, a hdyž ze ſchkleńcku ſtorčitaj, njeſmě tež ſwoju ruku pſchedaloko wutyknyć, zo njeby ſo do druhoho kraja zabłudźił.

Wšelčizny.

* Čopłe wjedro zańdźenoho tydźenja je wjele psow skazyło, tak zo ze wšěch kóncow Němskeje ludźo, wot tajkich psow skusani, w Barlinje přebywaju, zo bychu so w tamniším Pasteurskim inſtituće (wustawje) šćěpić dali; je tam tu khwilu na 60 wosobow, mjez nimi 8 ze Sakskeje.

* Zo so pčołař wot swojich pčołkow skóncuje, je jara žadna wěc, tola je so to tute dny stało. Bura Klemku ze Züllichau rój nadpadny a tak rozkała, zo pčołař za krótki čas z wulkimi bolosćemi wumrě.

* Kruſwy, kotrež kóžda 21 puntow waži! Pola jenoho překupca sadu w Londonje je 6 kruſwow na předań wustajenych, z kotrychž kóžda 21 puntow waži. Tute kruſwy předawaja so pod mjenom „Ma belle Angevina“ a su wot jenoho sadplahowarja w južnej Francoskej plahowane. Kóžda kruſwa płaći 50 hr. Zo bychu so tute hobrske kruſwy tež w Londonje zawjedle, plahowałe a rozšěriłe, je sadpředawaŕ wozjewił, zo čisty wunošk z tutoho předawanja na dobre wěcy nałoži.

* Präsident Taft waži na 326 jendźelskich puntow a počina čežu tołstoty přejara začuwać. Dokelž pak swój kraj wopuščić njesmě, je sebi wosebitoho masseura z Bostona najał, kiž je słubił, zo joho wo 26 puntow wołóži.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Pawoł, Pětra Winklera, dźěłaćerja w Budyšinje, s.

Wěrowanaj: Pawoł Eissler, fabrikski dźěłaćeŕ w Budyšinje, z Fani rodź. Gubšec tu.

Zemrěłoj: 12. augusta: Pětr Hicka z Lutowća († w tudomnej khorowni, pohrjebany w Radworju), 48 l. 8 m. 3 dn. — 13. aug.: Jakub Kral, pohonč w Radworju († w Budyšinje), 28 l. 18 dn.

Należnosće našoho towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 616. Michał Šuster z Kukowa; 617. Jakub Wjaſławk, bohoſłowc w Prazy; 618. Hana Jurkec prjedy w Dawoſ; 619. Khata Cymerec w Drježdźanach; 620.—622. z Worklec: Jakub Mlynk, Marija Metichowa, Michał Krawčik; 623. Jakub Žur z Noweje Wjeſki.

Dobrowólne dary atd. za towarſtwo: Khata Cymerec w Drježdźanach 25 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Khróšćanska nalutowarnja (po wobzamknjenju generalneje zhromadźizny) **100 hr.**

Za cyrkej w Lubiju: Njemjenowana přez P. Dominika 3 hr.

Marijanska kasa serbskoho seminara w Prazy: za **Zdźěř, Hajnicy** a **Wulki Sunow** po 21 kr. = 17 hr. 85 hr.

Za Serbſki Dom: Na hłownej skhadźowancy serbsk. stud. młodoſće w Ralbicach nazběrane 33 hr. 23 pj.

Naše **expedicije** kaž tež našich **sobustawow** prosymy **należnje**, zo bychu nam **čo. 19., 20.** a **21. Posoła 1909** dobroćiwje pósłali, jeli hišće žane maja; čo. **20.** je docyła wušło. **Redakcija.**

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 14. aug. wot		hač		w Kamjencu 12. aug. wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	—	—	—	—	—	—	—	—
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	14	60	14	80	13	60	14	—
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	13	30	14	—	11	20	12	60
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	—	—	—	—	—	—	—	—
Rožka, nowa	8	50	8	75	8	50	8	75
Ječmjeń	9	50	10	—	8	—	9	—
Wows	10	—	10	50	8	—	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	15	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	—	—	—	—
Běrny	3	—	3	25	—	—	3	—
Pšeńčna muka	12	50	21	75				
Ržana muka	10	50	14	50				
Syno	4	50	5	—	4	—	4	50
Słoma 100 kg, młóćena (z cypami)	5	—	5	40	—	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena (z mašinu)	3	60	4	20	—	—	4	—
Prosata 894 (w Kamjencu 248) jene	14	—	28	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	60	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	05	—	—	1	05

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 16. aug. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43	hr.,	rězna waha	59—79	hr.
2. Byki,	„	„	„	30—41	„		62—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	26—42	„		48—75	„
4. Ćelata,	„	„	„	36—48	„		66—78	„
5. Swinje,	„	„	„	52—61	„		68—77	„

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ **smjertne kříže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja
wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

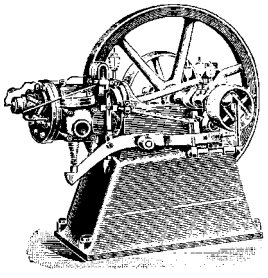

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Čohodla so ćwčlujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 11
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich
wěcow.
Prěni specialny wustaw
☛ za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin. ☚
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž.
změje wšelakich winow dla **hižo srjedu 25. augusta** popołdnju w 4 hodź. swoju zhromadźiznu ☛ w **Radworju** ☚ pola Kindermanec. — Porjad předmjetow: 1. Na kralowskej krajnej wjedraŕni. 2. Z Willmannowych spisow. 3. Hłowna zwjazkowa zhromadźizna. [148

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowaŕnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
[4
Willy Mader.
Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokorečak 334.
Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokorečak 307.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisaŕnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Pčołarjo!
Njedźelu 22. augusta popołdnju w **4** hodźinach ma Khrósćanska Serbska Pčólnica zhromadźiznu z přednoškom w **Sernjanach** w korčmje. Wšitkich serbskich pčołarjow a přećelow pčołaŕstwa wutrobnje přeprošuje
150] **předsydstwo.**

Do Krupki
pójdźe procesion **njedźelu 5. sept.** z klóštra Marijneje Hwězdy; w 5 hodź. Boža mša. Wo bohate wobdźělenjo prosy
147] **wjednik.**

Masivna khěža
ze zahrodu w **Brěmjenju** čo. 7 je na předań. Dalše je zhonić pola gmejnskoho předstojićerja tam. [146

Dwě wobydleni
[149
w **Radworju** móžetej so k 1. oktobrej wotnajeć. Wjacy zhoniš pola wobsedźerja čisło 79b (w młynskich khěžach).

Lubijska banka.
Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kaščiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3 měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12 měsačnym	„	3½ %	

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.** ☚
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Seehce restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Ręčimoj też serbski. [5

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 35. | Budyšin, 28. augusta 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

Rowy swjatych žónskich a knježnow.

(Pokročowanjo.)

Do města so wróćiwši wopytach druhu cyrkej k česći swjateje Hańže na namésće Navona. Je twarjena na podzeńskim městniščom, hdźež chcychu swjatu knježnu wohańbić, a hdźež bu wona na spodźiwne wašnjo wumožena. Tute torhošćo je po Pětrowym torhošću najwjetše; wosrjedź stoji wulkotny sykawc (fontana), na štyrjoch stronach wułamana skała, z kotrejež so runja štyrjom rěkam woda wala. Tute štyri rěki dopominaja na štyri najwjetše rěki na swěće: Dunaj, Ganges w Indiskej, Nil a Rio de la Plata w južnej Americy. Mjeno „Navona“ na to pokazuje, zo je mózno, cyłe torhošćo do jenoho jězora z powodźenjom přewobroćić.

Wězo mi njeje mózno, čitarjow do wšěch cyrkwjow dowjesć, kotrež sym wopytał. Rom sam wjacy cyrkwjow wobsedźi, hač ma lěto dnjow, pječa přez 400. Hdyž smy w Siena dom swjateje Katyrny wopytali, podajmy so hišće k jeje rowej. Namaka so w cyrkwi Maria sopra Minerva. Wona je tak pomjenowana, dokelž je nad něhdušim templom bohowki Minervy twarjena. Štó njedyrbjał česćować chcyć tak wuznamnu a wot Boha wobhnadźenu Swjatu, kotraž najwyšši skhodźeńk dospołnoho žiwjenja dosćeže, we swojej lubosći k Bohu něhdy ze sylzojtymaj wočomaj wobkrućejo: „To je a wostanje mi hudańčko, kak móže křesćan dobrowólnje snadny hrěch wobeńć.“ Cyrkej je jena z najrjeńšich gotiskich, kotrychž w Italskej porědko nadeńdźeš. Tež sławny molerˇ Fra Angelico Fiesole, kotrohož we Florencu w klóštrje swjatoho Marka zeznachmy, je tu pokhowany. Dwě čistej, knježniskej duši wobě ze sławnym mjenom, kotrež njezańdźe, tak dołho hač swět wostanje křesćanski. Tej duši stej swojomu mjenej prawy, tež před Bohom płaćacy błyšć podałoj ze swjatym žiwjenjom. Tu čakataj na zasywidźenjo z njebjeskim kralom knježniskich dušow.

Tak sym čitarki dowjedł k rowam ss. Cäcilije a Hańže, Moniki a Katyrny, zo nětko njemóža mi porokować, zo sym jenostronski. Ja pak tež to darmo činić njecham, tuž njech je prózstwa dowolena, zo bychu čitarki ze mnu słyšałe z rowow lubych Swjatych hłós, wukhadźacy a wuprajacy: „Přikład dawachmy wam, zo byšće tak činili, kaž my.“

Poslednje puće po romskich hasach.

Je hižo čas, zo so skónčnje rozžohnujemy z městom, wutrobje tak zrosćenym, zo dźělenjo woprawdźe lohke njebě. Jeli sebi čitarˇ mysli, zo sym so cyle wučerpał z tym, štož tu widźach, słyšach a wobdźiwach, toho zwjeršna wěra by mi jenož žel być mohła. Kak móžeš so w Romje dohladać a nahladać? By-li tu tež měsacy był, čas njeby njetrjebawši brójić trjebał, stajnje by za wóčko, ducha a dušu nowu wokřewjacu a wozbožacu cyrobu namakał.

Někotre swjatnicy chcu jenož naspomnić, jeli by tón abo tamón čitarˇ pozdźišo so do Roma hotował, zo njeby mi porokować mohł, zo sym najwažniše wěcy wopomnić zanjechał.

Mjenuju cyrkej S. Andrea della Frate, w kotrejž bu w lěće 1842 žid Ratisbonne přez zjewjenjo swjateje Marije ke křesćanstwu wobroćeny; cyrkej k swjatym japoštołam z powostankami swjateju Filipa a Jakuba; cyrkej swjatoho Bartromja na jenej kupje w rěcy Tiberje, twarjena wot kejžora Ota III. k česći swjatoho Adalberta (Wojćecha) z Prahi, kotrohož reliquije z tymi swjatoho Bartromja pod wołtarjom wotpočuja; S. Maria degli Angeli z klóštrom karthusianskich mnichow z nimo měry rjanej postawu swjatoho Bruna, cyle podnurjenoho do swjatoho, wot klóštrskeje regule napołoženoho mjelčenja, jako by nam prajiła, zo by rěčał, njeby-li jomu wot klóštrskeje regule to zakazane było.

Dale mjenuju S. Clemente, cyrkej ze zajimawymi starožitnosćemi, natwarjenu nad starej zasypanej a nětko zasy wukopanej cyrkwju (su poprawom tři cyrkwje, jena na druhej).

Wuwožowanjo a wuryćo podzeńskeje cyrkwje měješe sćěhowacu přičinu, kotruž zawěsće „Posoł“ rad zasłyši. Biskopja z Morawskeje wobroćichu so z wosebitej prózstwu na bamža Pia IX., hdyž so bližeše 1000lětny wopomnjeński jubilej japoštołow Słowjanow: swjateju Cyrilla a Methodija. Tutaj běštaj powostanki bamža Klementa z Krimskeje tu sobu přinjesłoj. Cyrill w Romje wumrěwši bu z Pětroweje cyrkwje na prózstwu swojoho bratra sem přenjeseny. Nadźija, zo so při wurywanju powostanki a row swjatoho Cyrilla tudy namakaja, so bohužel njedopjelni. K česći tuteju swjateju bratrow je bamž Leo XIII. dał wosebitu kulojtu kapalu w nabožnej prawej łódźi cyrkwje natwarić, cyłu so ze złotom błyšćatu. Na njedźelskim dopołdnju běch tu Božim službam přitomny a na naše towarstwo a „Posoł“ při tym njepozabych ....

Dalše cyrkwje su S. Lorenzo in Paneperna (na rózownju), na měsće, hdźež swjaty Ławrjenc martrarskeje smjerće wumrě; S. Marco z reliquijemi sćenika Marka, martrarjow Abdona a Sennena; S. Bernardo alle Terme (pódla Diokleciańskich kupjelow) z klóštrom mnichow z cisterciskoho rjadu.

S. Maria in Ara Coeli

na měsće staroho templa přiboha Jupitra. Mjeno cyrkwje: „Marija k njebjeskomu wołtarjej“, ma tute nastaćo: Romski senat chcyše kejžorej Augustej wołtarˇ natwarić. Kejžor wopraša so pohanskeje měšnicy, Tiburskeje Sibylle, kotraž jomu wěšćeše: „Z njebjes dele přińdźe kral lět-

stotkow.“ Lědma bě słowo wuprajiła, a njebjo so wotkry před wóčkom kejžorowym, a mać z dźěsćom na rukomaj, z njebjeskim błyšćom wobdata, so zjewi nad wołtarjom a hłós zawoła: „To je ta knježna, kotraž podejmje swěta Zbóžnika, to je wołtař Syna Božoho.“ Na to wotpokaza kejžor namjet senata a na samsnym měsće natwari wołtař z napismom: „Wołtař jednorodźenoho Boha.“ Pod wołtarjom wotpočuje kejžorka Helena, kaž dźěn je cyrkej z cyła bohata na rownych pomnikach a wurjadnje rjanych wobrazach na sćěnach.

Hdyž tam sam přebywach, zetkach so tu z belgiskimi pućowarjemi, kotrychž audiency pola swjatoho wótca běch njeprošeny a tola runje tak zahorjeny přitomny był.

W sakristiji tuteje cyrkwje so mnohim čitarjam znate sławne Santo Bambino khowa: Lubozna postawa Jězusdźěćatka. W někotrych serbskich domach ju natrjechimy do zawěkow zawalenu, kaž so małe dźěći powijeja. Postawa je rězana ze štoma z wolijoweje zahrody pódla Jeruzalema, do drohotneje židy zdrasćena, z drohimi kamjenjemi a parlemi a rjećazkami debjena. Hody so tute dźěćatko wustaja we žłobju ležace w nabočnej kapali, před nim je mała klětka. Na popołdnjach so cyrkej z ludźimi pjelni, a małe dźěći wustupuja jako prědarjo, hólcy a holcy, a zhromadźenym pobožnym, też z wosebnoho pokhoda — cyle po prawdźe předuja. Nam by so směšne zdało, a z ćežka by so pola nas tak kurażne dźěćo nadešło, kotrež by z klětki wosadźe doprědowało — hač do kónca. Sym sebi dał wobswědčić, zo tajke prědowanjo z dźěsćowskoho horta mócnje skutkuje na wutrobu doroscenych, a zo mnohi šěđźiwc hłowu pobožnje khila a so da powučić wot móličkich. Tu so najrjeńšo dopjelnja Knjezowe słowo: „Ze rta móličkich sy sebi khwalbu přihotował.“

Nutrne a powšitkowne je česćowanjo tutoho dźěćatka bambino a mnozy dadźa sebi je přiwjesć w khorosći ke khoro-ložej, a su zbožowni, hdyž měšnik jich žohnuje z dźěćatkom, prjedy hač zestupja ze swěta a stupja před dźěćatko, jako swojoho sudnika. Hdyž po hasy wóz jědže a z wozowoho wokna je módra stola wupowěsnjena, je to za Romskich znamjo, zo měšnik bambino ke khoromu wjeze k wokošenju a požohnowanju. Wysocy zemjenjo maja to za wosebitu česć, hdyž móža swój wóz k tomu poskićić.

Cyrkej stoji na starym sławnym kapitoliu, hdźež ńchdy hordźe k njebju so zběhaše romska radnica. Podarmo tu pytamy rjekowskich šěđźiwych senatorow, radnych (nic radźenych) knjezow, kotřiž, hdyž wšo před njepřećelom z města ćěkaše, tu, kaž Lotowa žona, sedźo wostachu, zo galliscy wojacy, jich namakawši, njewěđźachu, hač su to postawy abo žiwi, a za bělu brodu skubachu. Podarmo pytamy tu też sławne kapitolske husy, kotrež ze swojim gagotanjom w nocy drěmacych a z dobom stražowacych wojakow wubudźichu a město a hród před njepřećelom wukhowachu. Rěka pječa, zo su so rozešle do cyłoho swěta, a zo tu a tam hišće nadeńdźeš tajke šnapotawy abo gagotawy, tola ja njemóžu z wěstosću rjec, hač to też wo Serbach płaći, nadźijomnje nic.

Nócna ćišina na kapitoliu so z časami wotměnja z wućom wjelčicy, kotruž knježeŕstwo tu dźerži dźakownosće dla, zo je, kaž rěka, wjelčica zeživiła sobuzałožerja Roma, Romula. Dokelž pak nowo-italske knježeŕstwo so runje hóršić njemóže na přepołne krajne kapsy, a dokelž jomu na wěrnosći staroho powědańčka z ludu snadź we słabych hodźinkach wšelake dwěle z duše so wudobywachu, je w dobrej hodźinje město wjelčicy lišku do klětki sadźiło. Wšak w našim času skoro wšitko falšuja, samo wbohu wjelčicu.

K nohomaj kapitolia leži staroromske torhošćo

Forum Romanum.

Tutym rozpadankam hišće na wočomaj widźiš, kak bohata pycha ńchdy na tom měsće swoje knježstwo wudokonješe. Wšě zjawne krajne należnosće, sudniske wusudźenja tu so wotměwachu. Cicero tu z „rostrow“, t. r. z rěčniskoho stoła, swoje hrimotace a sławne zakitańske rěče dźeržeše, tu bu ćěło prěnjoho cěsara abo kejžora Julia Caesara spalene, tu stoja rozpadanki templa bohowki Vesty, w kotrymž pohanske knježny Vestaliny, wot romskoho ludu wulcy česćene, za to so starachu, zo swjaty woheń njewuhasny. Tu k njebjesam so dobywaja hobrske wobłuki Basiliki Julia, romskoho sudnistwa, w kotrejž wulka mnohosć křesćanskich wuznawarjow zmužiće a wjesele swědčenjo dawaše za swoju wěru a wotsudźenjo k martrańskej smjerći, Boha khwalicy a so jomu dźakujcy za tutu hnadu, wozjewjene dósta.

Tu bě wutroba cyłoho města, w kotrejž so zjawne žiwjenjo romskoho kraja a ludu jako we swojim centru zasy zetka. Žane městno na cyłym swěće nima sławniše stawizny, hač tutón romski Jeremias, torhošćo, žarowace za starej sławu a pychu. A kaž „forum“, tak žaruje też a njeda so tróstować „via sacra“, swjata dróha, ńchdy najwjacy woživjena dróha swěta, po kotrejž pohanjo swoje dobyćerske ćahi a křesćenjo swoje stokróć sławniše dobyćerske puće do kolossea k martrańskej smjerći nastupowachu. Wjacy hač tysaclětne wosamoćenjo a zabyćo je nětko zrudny dóńt. — Njeje woprawdźe tak lohka wěc, w tak krótkim času, kiž bě namaj za naju přebywanjo w Romje wot pućowanskoho maršala připokazana, mjez tymi mnohimi swjatymi a wuznamjenitymi městnami runje te wunamakać, kotrež su najbóle wopytowanja hódne, zo so nam njebychu, hdyž domoj přińdźemoj, druzy šibacy wusmjeli. A z dobrym swědomjom a bjez hwizdanja směmoj wuznać: Najwažniše wěcy smój widźałoj, dokelž běchmoj doma hižo wobaj z časom wšě tute městna pilnje w knihach a na karće wopytowałoj.

Tajka cyrkej, kotruž dyrbi kóždy wopytać, je

Pantheon,

wot Romjanow z wjetša mjenowany S. Maria rotonda (= kulowata) abo też „k martrarjam“.

Agrippa, přichodny syn kejžora Augusta, natwari pódla wulkotnych kupjelow też tutón templ a poswjeći jón přibohej Jupitrej, pozdźišo wšěm přiboham, kotrychž postawy so znutřka kołowokoło postajichu.

Wulkotny to twar, tutón stary pohanski templ! W hali stoji 16 pyšnych korinthskich stołpow, kóždy z jenoho krucha granita, 35 stopow wysoki a 16 šěroki. Cyły twar nima ani jenoho wokna. Dóstawa swětłosć z dźěry na wjeršku kulowateje třěchi. Dźěru škleńca njekrywa, tak zo móže dešćik do twara kapać, a zemja je tak wužłobjena, zo móže woda do dźěry, srjedź twara wudźěłaneje, wotběžeć.

Tutón Pantheon bě sławnomu twarcej Michel Angelo mysličku za kupolu „swjatoho Pětra“ wupłodźił. „Chcu Pantheon w powětře natwarić“, tak wón wuwoła, a je tutón wulkotny skutk wulkotnje też wuwjedł. Druhi sławny mištr Bernini je tutón twar tróšku skazył a skepsał, kaž při nimale wšěch wulkich wupłodach so tón abo druhi snadny hrěch při twarjenju skući, zo by tak so nam stara wěrnosć přecy zasy před woči stajiła: što su wšitcy twarcy pornjo njebjeskomu swětowomu twarcej, kiž njebjo a zemju ze słowom wšohomocy stwori? Wón je krasnej kupoli na Pantheonje přilěpił dwě wežičcy, a tak je lud, stajnje k dobromu žortej přikhileny, jej pomjenował: wóslacej wuši Berniniowej. To nětko ma tón wulki mištr za to, zo wšón swět so směje joho wóslacymaj wušomaj. Tajki dobry žort njeje ženje ničo wopačne a njetrjebawši. Z prěnja kruće sedźi w ludźe a druhdy wjacy skutkuje, hač khutne dobre słowo. Wězo dyrbi dobry być a njesmě słodźeć za starymi jejami.

Tola ja was njechach do pohanskoho templa dowjesć. Tuž słyšće: Bamž Bonifac IV. poswjeći Pantheon 13. meje 610 na křesćansku cyrkej, a kaž raz hižo naspomnich, na 28 wozach reliquije z katakombow da tu přewjezć, tak zo woprawdźe sebi mjeno: k swj. martrarjam zasłuži. Swjedźeń poswjećenja cyrkwje so přepołoži wot bamža Hrehorja IV. na 1. november, a bu z tym zjednoćene wopomnjećo na wšěch Swjatych. Tak tutón swjedźeń Wšěch Swjatych nasta, a je krasne dobyćo křesćanstwa nad pohanstwom po stawiznach swojoho nastaća.

Swětosławny moleř Rafael je po swojim přeču tu pokhowany. Rjeńše hač joho jednory rowny pomnik je napismo nad nim: „Hdyž bě žiwy, boješe so přiroda, zo by přetrjechena była wot wumjełskoho Rafaela, hdyž wón wumrje, zo dyrbi z nim sobu wumrěć.“

Též kralaj Viktor Emmanuel a joho syn Umberto staj tu pokhowanaj. Wobaj do cyrkwje njesłušataj, ale do kralowskoho swójbnoho rownišća w Superge pola Turina. To dyrbješe zasy, jeli směm znate słowo nałožeć, trumf być přećiwo bamžej-souveränej! Wočakńmy, štó prjedy dotrumfuje, hač italski kral jako „romski“ kral abo bamžowstwo. Bóh luby Knjez ma tež khwilu, čakać. Kónc trumfowanja móžemy dźensa hižo doprjedy wěšćić: Bože slubjenjo wěčnoho traća ma bamžowstwo, nihdy pak italske kralowstwo. Štóž ma wosebitu pobožnosć k tutymaj kralomaj, móže so do tu wupołoženeje knihi zapisać. Též ke mni přećelnje a šibawje wojak přistupi, dokelž mje snadź za duchownoho njeměješe, ale ja jomu pokazach, zo njejsym zahorjeny česćowař tuteju, a njechach swoje rjane mjeno a pismo k překrasnjenju rubježnoho skutka podać. — Najswjećiše so tu wjacy njekhowa. Što by tu tež chcyło, hdyž tu přebywataj dwaj kralaj, kotrejuž ma někotryžkuli, z najmjeńša Viktora Emmanuela, za zakusanoho njepřećela cyrkwje a zahorjenoho sławjerja Garibaldijowoho „rjekowskoho njeskutka“, za „swjatoho“ naroda. Před tajkimi swjatymi naš pokorny Knjez a Bóh radlubje nochuje a jim městno přewostaja. Tola něhdy tež přińdźe za tutón skutk dies irae, dies illa: tamón dźeń hněwa. Potom so pokaže, zo je dobył law z Judowoho splaha.

(Přichodnje dale.)

Z kupjelow.

Čas čěka. Hižo schtyri njedźele so kupam. Dźeń wote dnja stawam rano w 5 hodź., trochu zahe za lěnje kupjelanske žiwjenjo? Wstańschi z łoža khodźu do kupjele. Wotunkam so hódnje a wupluskam — a potom runu smuhu ke mschi. Do cyrkwje je schlapa — něhdźe poł hodźiny. Ducy po puću sebi z dobrej khwilu rańsche paćerje wuspěwasch. Mało koho zetkasch. W kupjelach pozdźe stawaja. Jenož dźěłaćerjo leća na dźěło z módrymi blachowymi karančkami w rucy. W schesćich zawuja twornje — zazwonja z cyrkwje; tam započina so dźěło — tu swjaty wopor a modlitwa.

Spěwaj a dźěłaj! Ludźo su z wjetscha duschni — wěriwi. Knjez by móhł pospochi kłobuk w horschći měć. Skoro wschitcy strowja: „Gelobt sei Jesus Christus!“ Dys a dys pak zasłyschisch též trochu z ćicha, kaž w strasche: „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!“ To su Polacy z Hornjeje Schlezskeje z Balestremowych podkopkow.

Hrabja Balestrem, něhduschi pschedsyda němskoho sejma, jara bohaty čłowjek, je mjenujcy w Ziegenhalsu za swojich dźěłaćerjow a jich dźěći smuhu lěsa z korčmu kupił, w kotrejž móže na 30 muži pschebywać. Pódla su twarjenjo za schulske dźěći stajili. Tu maja joho dźěłaćerjo a jich dźěći kóždě lěto wěsty čas wotpočować a so posylnjeć na ćěle a na duschi. Kóždy dźěłaćeř wostanje tu dwě njedźeli — dóstawa jěść a pić a bydło darmo, k tomu hischće kóždy dźeń 3 hriwny pjenjez. Jenož palenca korčmař jim dawać njesmě. Čas maja ludźo pschečinić w lěsu abo, je-li hrozne wjedro, we wulkej sali, hdźež móža piskać a rejwać. Dźěći tutych dźěłaćerjow wostawaju tu 4 njedźele. Wobhladach sebi khěžu, hdźež bydla. Rjane twarjenjo je po schwyzarskim waschnju natwarjene. Wučeřka, kotraž bě z dźěćimi z Hornjeje Schlezskeje, z Rudy, pschischła, a kotraž ma dohlad nad dźěćimi, mi zwólniwje wscho rozpokaza. Wjedźesche mje najprjedy do schulskeje stwy deleka pschi zemi. Dźěći, kotrež pschez cyłe lěćo wot hapryla — hač do novembra po schtyrcećoch na raz na 4 njedźele sem pschikhadźeja, hólčata a holčata so po rjadu wotměnjejcy, njemóža pschez cyły čas bjez wučby być. Tuž maja kóždy dźeń něhdźe 3 hodźiny schule. Tón króć běchu tu runje holčata z wučeřku. W schulskej stwi, rjanej — swětłej — połnej Božoho słónca a wónje jědlow, wuhladach na sćěnje napschećo durjam Božu matru, hewak pak běchu po sćěnach wschudźe pruske wótčinske a wójnske wobrazy rozwěschane. Pruski schulski dohladowaŕ budźe so wjeselić nad tajkim plahowanjom pruskeje narodneje mysle. Z cyła hnydom začujesch, zo pruska schula pschede wschim za tym skutkuje, zo by z dźěśća prawoho Prusaka wukubłała.

Praschach so korčmarja, kotryž holčatam swačinu dawasche, hač te holčata pólski njemóža? „Móža drje“, wotmołwi, „ale pólski mjez sobu rěčeć njesmědźa.“ — „A pschečo nic?“ so praschach, „maćeŕnu rěč rěčeć — tola njeskutk njeje ani hrěch, kotryž by so zakazać měł?“ Ale to byschće dyrbjeli widźeć, kak tón korčmaŕ kschiwje na mnje pohlada a nad mojimi khróbłymi słowami z hłowu wijesche. Hdy bych njebył w kolaru, schtó wě, kak by mje poćesćił. Měјach mysle, něschto hódnje pschečinić w tutej Balestremskej korčmje a z dźěćimi so pólski zabawjeć. Ale ně — hdźež pólska rěč smjerdźi — tam serbskoho pjenjeza hódni njejsu. Wuńdźech — a njewróću so hižo tam. Stajnje sym so hněwał na krala Antiocha, zo je Makkabejskim hólčatam jazyki wurězać dał. Na njoho so dopominam, hdyž widźu, kak w Pruskej pólsku rěč zahanjeja. Běda!

Z cyła so mi zda, zo su ludźo w Ziegenhalsu, tak duschni hewak — pobožni a wěriwi — tola jara krući Prusacy. Njech jeno pomnju na mjena: Hohenzollernwarte — Bismarckturm — Bismarckeiche — Prinz Heinrichsquelle — Sedanwiese a t. d. Čłowjekej so hłowa wjerći. Hižo ducy po puću na železnicy měјach mały rencontre z Ziegenhalsaŕku. Wopraschach so, hač w Ziegenhalsu tež pólski prěduja? Ale to trjechich. Kaž by ju wosa wožahała, poskoči a wusyča: „To by było — pola nas pólski prědować — nihdy nic!“ A nasch schwarny kupjelanski mischtr měnjesche, zo by so tym pólskim dźěłaćerjam z Balestremskich podkopkow zakazać dyrbjało, w Ziegenhalsu wótse pólski rěčeć, zo 'žno su pječa skóržby na nich Balestremej skali. Najskerje pak su z Balestremowеju rukow, jeli su z cyła hač do joho rukow pschischłe, w runej měrje do starych papjerow pućowałe. Ale wuznamne to je. Pruska politika pschećiwo Polakam zasakuje do ludu.

Ćim bóle zwjeselich so, hdyž so mi tudyschi knjez faraŕ, stary dostojny knjez, wuzna: „Kelko króć sym hižo wobžarował, zo njejsym za młode lěta pólski nawuknył, ale nětko so mój stary zwjadły jazyk na pólske zwuki njemóže hižo zwučić.“ Prawy katholski měschnik ženje njeje chauvinist. Kóžda rěč je jomu prawa, dokelž jomu puć ruba do wutrobow. Sym wschak tež druhich knjezow póznał, kotsiž smjerć radźi na Polakow rypnu a sebi samo Bismarcka khwala. Tola nochcu jich dla pjero z jěrkosću mačeć. Komu by z tym spomhane było?

Wróću so na kemschacu sćežku. Zetkawam so ze žonami a dźěćimi, kotrež brěmjenja truskalcow a tuchorskich jahodow — hribow je tu lětsa mało — do města njesu. Pschikhadźeja z daloka za awstriskimi mjezami. Rano ½3 su wuschłe dwě hodźinje daloko do hór — cyły dźeń su schćipałe — a schtož naschćipachu, poskićuja ći po 60 pj. za liter. Bych sebi měru popschał, ale njesměm. Sym ducy k wołtarjej.

Cyrkej wam nochcu wopisować. Moje pjero je schkropawe. Boju so, zo móhło so wam wostudźić. Pscheradźam jenož, zo je cyrkej po tak mjenowanym jesuitskim waschnju twarjena, z nizkimaj wěžomaj, kajkež su tu z wjetscha, na čole. Dźiwna wěc. Kołowokoło horischća hač do połdra tysaca metrow wysoke, a domy Bože a cyrkwinske wěže w tutej wulkotnej stwórbje tajke nizke, kaž bychu sebi horje njewěriłe, kaž by jich pschenadobna stwórba dusyła. Cyrkej je njedawno wobnowjena — rjana čista a wołtaŕne ruby běłe kaž sněh, zo z wjesołosću k wołtarjej dźesch. Ničo rjeńsche hač čisty Boži dom. A ludźom so w nim lubi. Též dźěławy dźeń su ławki nimale połne a na njedźelach, hačrunjež su tsoje kemsche, stajnje khopate.

Po kemschach khodźu dźeń wote dnja do mlokaŕnje na mloko a butsanku. Schkleńca mloka abo syдka po 5 pj., butsanki po kroschku, k tomu za 5 pj. róžkow. To mi dosaha. Za 15 pj. posnědam — a mlokowa, pobožna duschka z wosady, mi pschipódla měšćanske nowinki powědo, tak zo mi trjeba njeje, nowiny čitać.

Posnědawschi pasu so won do lěsa. Khodźu z wjetscha sam. Sym wschak khětro slědny, schtož towaŕstwo nastupa. Měјach tu schlezskoho fararja, dobroho knjeza, wjesołoho waschnja a z hubu spěschnej kaž kolesko a z jazykom połnym žorćikow. Kóždy bě jomu dobry a zbožowny, hdyž z nim požortowa. Též mój smoj so po bratrowsku wokoschałoj — ale bratrowstwo njesćinichmoj. Wina — joho stojnischćo pschećiwo Polakam. Napschećo mi za wobjedom sydasche staruschki duchowny radźićel — anima candida — duscha čista kaž hórska rěčka. Pokhodźichmoj — njezwadźichmoj so — ale wostachmoj sebi cuzaj. Wina: Duchowny radźićel

měnjesche, zo je němska powaha tola wjele nadobnischa dyžli češka. To mi dosaha. Z radžićelemi so tu z cyka wjcho mjerwi. Z najnowischich hosći je sudniski radžićel z Bytomja. Joho khorosć je melancholija, hypochondrija. Duschny čkowjek, dobry tschešćan, ale žakosnje zapleńčeny, we wschim a wschudže tschepotach wo swoju strowotu. Tón njezamóže sam być a tuž so mje dźerži kaž kleschć. Mam z nim wjele scerpnosće, dys a dys też z nim so pschesudu, z wjetscha pak sym dawno pscheze wschě hory, prjedy hač so z pjerja abo pschipoldnju ze spara wudrapa. Wodawam jomu joho dźiwnuschke waschnjo, dokelž móže nješchto pólskich prajidłow a slawnoho pólskoho spisaćela Kraszewskoho jara češći a joho spisy horliwje čita. Je tu też kujeni z Warschawy z dźowčičku, rodźena Rusowka, kotraž pak bě so na Polaka wudała. Wjezo je też pólsteje rěče dospołnje swědoma. Schkoda, zo njeje muž. Wo cykych dnjach bych tak ruski wukuć móhł — ale tak pak bychu so lózy ludźo snano na nas hrěschili.

Tuž khodźu radschi swoje ścežki sam jeničći, pak po brjozy rěki „Běleje“ (Biele) — hlejće rěka słowjanskoho mjena — pschez awstriske mjezy do Niklasdorfa. Tam je krasna nowa cyrkej. W njej běch jónu njedźelu na kemschach a naposkuchach so na cyrkwinsku hudźbu z huslemi a pawkami a trompetami. Často wjazu w Pohmannec korčmje. Tam je tunje awstriske jara dobre wino, wubjerne piwo a hischće lepschi sydł — „čisty mloko“ — kaž tu praja. A tohole sydła dla, kotryž spochi piju, pućuju pschez mjezy. Potom wopłokam sebi ze sydłom zawlečenu schiju z winkom abo piwkom a wołóženy — z najmjenischa w móchni — wróćam so po čmě domoj.

Ducy po puću pobachtam w lěsu ze starej maćerku, kotraž tam w lěsu na nahle spadowacej horje mjez młodymi schmrěčkami dźeń wote dnja ze serpom trawu žněje. Staruschka je 67 lět a pschero hischće z karu do trawy jězdźi po scežkach tak horbatych a schkropawych, zo masch próżdny so na kedźbu brać, zo by sebi nozy njezłamał. Wčora wječor ju zasy zetkach. Bě dźewjata hodźina, a w lěsu čemno, ale kara tu hischće stojesche próżdna a łónca trawy pschi njej ležachu a w kerkach brinčesche serp. „Njebojiće so, maćerka?“ wopraschach so. „Njeboju so,“ dźesche wona. „Mam čiste swědomjo we wutrobje a różowe w kapsy a serp w horschći. Koho bych so bojeć měła?“ „A pschе čo hischće swjatok njećiniće?“ prajach, „hlejće, słónco je so skhowało, a słónco waschoho žiwjenja też bórsy w Božim domćk pódźe — popschejće spróchnym stawam měr — njech dźěći mać žežiwja!“ — „Mi wschak bjez dźěła derje njeje, luby knježe,“ wotmołwi, „wčora bě njedźela, pschećinich ju w Božej cyrkwi — dźensa dopołdnja pobych zasy w kemschach. Tak dołho sydajo njewutraju. Krej ma so hibać w stawach, hewak so sydnje. Mi je najlepje, hdyž ze serpom w rucy po kolenach po horach łažu. Njechcam z cuzeje hnady žiwa a dźěćom na khlěbje być. A drapać dyrbimy — smy khudźi. Khěžku — tješchu a ničo wjacy nimamy. Schtož dźensa nahódam, jutse zeschlapamy, a ničo njezbywa. Ale Bohu dźak a khwalba, smy strowi, jěść słodźi a spi so nam derje, a hdyž mi žiwjenjo wuzwonja, njetrjebam dołhi testament dźěłać kaž bohaći ludźo. Potom budże mi lózo.“ — „Wusrěwajće »Wótče naš« za mnje,“ proschach wschón hnuty. — „A wy, luby knježe, za mnje; mějće dźak a zapłać wam Bóh, zo z khudej žónku z ludu lózby króć tak duschnje powědaće. Jeli nic tudy — w njebjesach budu za wami hladać!“ A skhilimschi so wokoschi mi ruku, a słza z jeje wóčka ju womača. A mi bě kaž by z njebjes rjosa na nju padła. „Dobru nóc, maćerka!“ — „Dobru nóc, luby knježe — jutse na Božej mschi spomńće na mnje!“ A z čicha woteńdźech, podnurjach so do čmowoho lěsa, do jasnych myšli.

Kajka to rjana, čista, čicha duschа — kaž jasna jandźelowa słza w tej kiprej prostej žóncy. Kajki dejmant w tajkej wschědnej wobručy. Kajki raj w tutej wutrobje, kajki pokoj, kajke zbožo pod krywom jeje słomjaneje khěžki. Wuńdźech na wobswětlenu promenadu. W błyschću elektriskich swěcow pschekhodźowachu so tu knjenje w ropotacej židźe z krinkotacymi dejmantami a parlemi we włosach a na rukomaj — a z próżdnej nahej wutrobu a z lesnymi hładkimi, bjezmyslnymi rěcemi na jazyku. Ale mje wscha ta pycha a nadutosć dźensa někak wotschasowasche. Mi stojesche psched wočomaj rjeńscha, nadobnischa, hač wschitke tute złočane židźane popki, wona prosta žónka — trawarka w lěsu — ze serpom w rucy a z rózarijemi.

Jurij Wingeř.

Rozbita Boža matra.

Před wosebnym hrodom w Parizu zasta elegantny automobil. Minister wustupi z woza a dźe do swojoho bydlenja, tam sebi sam jara spokojny powěda: „Kak krasny dźeń! Žeńe hišće tajki wuspěch! Sym tři hodźiny rěčał, a wšo přihłosowaše mojomu wotpohladanju. Hdyž prajach, kak derje je, zo so klóštry zběhnu, duchowni so wučerja, wšo, štož je bóžske a křesćanske, so wotstroni: nichtó so njenapřećiwi; kóždy to za prawe spózna. Bohosłowcy dyrbja k wojakam, a přez to mnozy na duchowne powołanjo zabudu, cyrkwje wumysleneje winy dla zamknjemy a fary potłóčimy. Tak docpějemy, zo Francozska wot romskeje wěry cyle so dźěli. Bohužel su žónske w našim lětstotku hišće jara wěriwe. Běše-li moja mandźelska njewumrěła, sym wěsty, zo bychmoj zwadu w tutym nastupanju mjez sobu mełoj. — Moja dźowka Germana bě tehdom 5 lět stara. Za wučerku měješe žonu bjeze wšeje wěry, kotraž z wulkim wušikom wědźeše, wšě bóžske a křesćanske začuća zničić. Dźens je Germana 20 lět stara. Hlejće, katholikowje, woćehnjenjo mojeje dźowki; pokažće mi, sće-li z wuspěchami wašoho wukubłanja tak spokojeni, kaž ja swojoho! Haj, to je lóšt swobody a swobodnoho zmyslenja.“

Tu so zaklepa, służownik wočini durje a nutř stupi rjana, młoda knježna. To bě Germana. Přińdźe k nanej a praji: „Sy mučny po dołhim posedźenju? Mam prostwu a bych so zwjeseliła, chcył-li dźens wječor ze mnu bjesadować.“

„Ty tola wěš, zo dyrbju so před ludźimi wuznamjenić, zo by měła přileżnosć, sebi po swojej woli muża zwolić wosebnoho a wulkoho powołanja“, wotmołwi nan.

„Po mojej woli?“ praša so Germana. „Ty mi potajkim njechaš nawoženju přinuzować?“

Minister, kiž před hodźinu w parlamenće wšo we swojej mocy wědźeše, kiž so zwjeseli, hdyž někoho rozhorjenoho widźeše, zo by joho poniżił, bu z dobom njeměrny, jomu bě, jako by njeznaty strach hrozył. „Sy dha ty hižo woliła?“

„Haj“, wotmołwi knježna.

„Sym tola wćipny, mjeno nawoženje zhonić.“

„Nano, wón stoji wyše wšitkich! Ja chcu Knjezej służić, chcu do klóštra hić!“ ...

Cyle zblědnjeny a rozhorjeny so jeje njewěriwy nan wopraša: „Wot kotroho časa so z tutej myslu nosyš?“

„Hižo tři lěta. Što mje k tomu pohonja, chcych tebi nětk powědać. Hdyž jónu z mojej wučerku po polach so překhodźowach, namakach rozbitu Božu matru. Wšitke kuski hromadu spytach a potom křiž zasy zestajach. Hdyž na mojim dźěle so wjeselach, wučerka do Božeje matry storči, zo zasy wšitko rozpadny. Njewěrjach sebi, jej moju wohidu nad hroznym skutkom wuprajić, tuž dha mjelčach; ale na tym dnju wotući we mni žadosć, kotruž njejsy ty, też nic wučerka, mi do duše zaščěpił. Dźens nětk předewzaco je krute a njepowalne. A, nano, hdyž ty mi jónu powědaše, zo je smjerć wěčny spar, dha začuch ja, zo moje čełło drje może wumrěć, ale zo we sebi mam dušu. Na tebje myslach ze styskom w tajkich hodźinach, ale při tym mje tróštuje „rozbita Boža matra“. Namakach w joho bolosćach móc, poručach jomu tebje, zo by też ty joho lubował, kaž ja tomu zwuknych, dokelž ja słušam jomu za čas a wěčnosć.“

Germana stany, rucy nana wzawši je zwokoša. —

Měr a wěstosć słowow joho dźowki běchu tak překwapjace, zo jenož praji:

„Galilejski, ty sy dobył!“

Potom da znamjo, zo chce sam być.

Nětk widźi, kak prózdna běše joho česćelakomnosć. „Rozbita Boža matra.“ Sakrileg, kotryž traš je wón zawinował! Takle so Khrystus wjeći! Wón chcyše Francozsku njekřesćansku widźeć — a nětk njemóže samo swoje dźěćo k tomu nawabić. Tak roztorhny so šlewjef joho zabłudźenoho ducha. Wšohomócny knjez a mištr ma njepřistupne khowanki, tam knježi, poruča a njerozomej swojich napřećiwnikow sobuželnje so posměwa.

Wulki minister mysleše cyłu nóc, a hdyž přěnje słónčne pruhi dźeń witachu, wón so poklakny a płakaše.

M. S.

Zjawne prašeńčka.

Pſched krótkim w Serbach do korčmy zaſtupich a tež mĕſtačko wopytach, na kotrejž ſo we wĕſtych nuzach wučĕkujemy. Schtož tam wohladach, je mje dźiwało. Sćĕny bĕchu tam wſchelako popiſane, ſerbſki a nĕmſki, a to z dźĕla z tak njepſchiſtojnymi, njehańbitymi ſchtučkami, zo njerozymjach, kak mohło tajke nĕſchto w naſchej rjanej Łužicy móžne być. Su nam traſch nĕkajcy cuzbnicy tajkule hańbu napiſali? Abo dyrbjeli naſchi kraſni młodźencojo woprawdźe ſpodobanjo na tymle zhniwym powĕtſe namakać?

A — kedźbuja naſchi hoſćencarjo tak mało za ſwojim domom, zo tam tajkele jĕdojte hady za naſche duſche ſo wupſcheſtrĕwać ſmĕdźa ſchtó wĕ kak dołho?

Schtó je wina?

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyſchina.** Minjenu njedźelu, 22. auguſta, ſwjećachu naſchi rĕznicy wulki ſwjedźeń. 500 lĕt je ſo minyło, zo bĕſche čĕſki kral Wjacſław Budyſchſkim rĕznikam khorhoj ſpožčił za wopokazanu ſwĕru a mĕrniwe zmyſlenjo pſchi tehdomnych njemĕrach a zbĕžkach w mĕſće Budyſchinje. To bĕſche za tamne čaſy, hdźež ſmĕdźachu jenož rycerjo a wójſko khorhowje noſyć, wulke wuznamjenjenjo. — Ze wſchĕch kóncow Łužicy a Sakſkeje bĕchu hoſćo pſchikhwatali, z Drježdźan ſamych na 180. Popołdnju 1/2 5 hodź. wotmĕ ſo ſwjatočny ćah pſchez mĕſto, nawjedowany wot heroldow w draſće 14. lĕtſtotka. Swjatočnoſć ſama wotmĕwaſche ſo w „Krónje“.

— Pſchehlad dokhodow a wudawkow ſakſkich železnicow z lĕta 1908 je wuſchoł. Z toho ſpóznajemy, zo bĕchu pjenježne žnĕ za kraj w lĕće 1908 khudſche hač lĕto prjedy. Wſchĕch dokhodow bĕſche pſchez 162 millionow hriwnow (5 mill. mjenje hač 1907) a wudawkow naliči ſo na 120 mill. hriwnow (nimale 6 mill. mjenje hač 1907). Tak ſu ſo železnicy jenož z 3.8 % zadaniłe, mĕſto 4.9 % w lĕće 1907. Schpatny zbytk budźe hiſchće w lĕće 1910 čuć, a miniſter financow dyrbi ruku kruće na móſchnu dźeržeć, zo by ſo ſchkoda zaſy wurunała. W přĕnim połlĕće 1909 ſu ſo pomĕry zaſy polĕpſchiłe, dokhody (na 87 mill. hr.) ſu ſo wo nimale 3 mill. hr. powjetſchiłe. Kak zo traſch dobra konjunktura dale wutraje.

Z **Drježdźan.** „Čorna brigada“ (Schützy a Jägerjo) zmĕje jutſe 29. auguſta a pſchichodne dny w Drježdźanach a Freibergu ſwjedźeń 100-lĕtnoho wobſtaća. Ničo hač ſwjedźenje na ſwĕće! Čaſy tak hubjene być njemóža!

— Za wotpalenych na „ptačej łucy“ je mĕſto Drježdźany 10000 hriwnow pſchizwoliło, a towaŕſtwo tſĕlcow, kotromuž mĕſtnoſć „ptačeje łuki“ ſłuſcha, tohorunja 10000 hriwnow dariło. Wſcho hromadźe je ſo na 40—50 tyſac hriwnow nazbĕrało.

W **Döbelnje** ſwjećachu ſakſcy grenadirojo ſwój 4. zjĕzd. Na 4000 hoſći bĕſche pſchitomnych. Na wulki jubilejny ſwjedźeń 250-lĕtnoho wobſtaća ſakſkich grenadirow w lĕće 1920 maja ſo hižo wot lĕta 1910 pſchihoty činić.

Z cyłoho swěta.

Sakſka.

W Aue wučomcy ſchule za blachowe dźĕła ſtawkuja. Jedyn wučomc bĕ ſo w nowinach na wjedniſtwo ſchule wobćežował. Hdyž joho kuratorium na to wuzamkny, wozjewichu wučomcy, mjez kotrymiž ſu mužojo hač do 30 lĕt, zo wjac ſchulu wopytować njebudźa. Wjacore jednanja wučeŕſtwa z wučomcami k žanomu kóncej dowjedłe njejſu. Mĕſćanoſta Dr. Kretzſchmar wučomcam nĕtko hrozy, zo ſo ſchula hač do Michała zamknje. Z tym by wučomcam njemóžne ſćinjene było, wotkhadne wuſwĕdčenjo dóſtać. Hač dotal pak ſo ći podćiſli njejſu.

Nĕmſka.

Pſchecy bóle pokazuje ſo, zo chcedźa woſebje pſchekupcy financnu reformu za ſwoje kapſy wužić. Powyſchuja płaćizny za wſchelake twory nic jenož wo dawk, kiž je na nje položeny, ale huſto wo tſi abo ſchtyri króć telko, ſchtož dawk wučinja. Pſchećiwo tomu ſo wĕzo kupcy ze wſchim prawom wobaraja. Tež rataŕſke nowiny pſchekupcow warnuja. Pokazuja na to, zo móža ſo wſchelake twory tež pſchez rataŕſke kaſy zhromadnje ſkazować. Dotal ſo to z wjetſcha njeje ſtawało, a to bĕ prawje. Za rataŕſke kaſy njeje to hłowny nadawk. Kóždy ſtaw a potajkim tež pſchekupſki ma ſwoje prawo, a kaſy jomu tohodla njedyrbja konkurrencu činić. Hinak pak wĕc bywa, hdyž pſchekupcy z nahrabnoſće pſchewulki dobytk pytaja a tak ludźi njeſprawnje ſchkoduja. Tohodla njech pſchi powyſchenju płaćiznow, hdźež je trĕbne, ſprawnu mĕru dźerža. Hewak njemóhli ſo buram dźiwać, hdyž bychu ſebi pſchez ſwoje kaſy twory tuńſcho wobſtarowali.

— Hrabja Zeppelin pſchijĕdźe 28. auguſta ze ſwojim powĕtronjom „Zeppelin III“ do Barlina. Budźe tam kejžorowy hóſć a tohodla tež w kralowſkim hrodźe bydlić. Tež druhe wuznamjenjenja ſo jomu tam pſchihotuja.

— Biſkop Dr. Schneider w Paderbornje je ćežcy ſkhorjeł. Za njoho ſu ſo zjawne modlitwy pſchikazałe. Najnowſche powĕſće praja, zo ſo z nim trochu polĕpſcheć počina.

— W Pruſkej bu w lĕće 1908: 8365 mandźelſtwow rozwjazanych, to je zaſy zrudny poſtup porno prjedawſchim lĕtam. W lĕće 1907 bĕ jich 7952, 1906: 7539, 1905: 6924 a w lĕće 1900 bĕ jich nĕhdźe 5000. Zo rozwjazanja mandźelſtwow ſtajnje pſchibĕraja, je zrudne znamjo za naſch čas. Pomyſlmy ſebi jenož, kelko zrudoby, njepſchezjenoſće a pſchekory ſo za tutym khowa. A kajke hubjenſtwo za wbohe dźĕći w tajkich mandźelſtwach. Dyrbja widźeć pſchekoru ſwojich ſtarſchich, ſudniſtwa pſchipokazuja je pak tomu, pak tamnomu ze ſtarſcheju, a huſto doſć njewĕdźa wbohe dźĕći, ke komu ſłuſcheja, a ſchto potom, hdyž ſo ſtarſchi zaſy dale wožeńja? —

— Do naranſcheje a nawječorneje Pruſkeje ſu ſo njeſmĕrne ſyły mniſchkow nawaliłe. W nocy pſchilećachu. W Elbingu rano cyłe hromady na drózy ležachu abo na ſchtomach po tyſacach wiſachu. W Tilſiće ſo jich ludźo wobróć njemóžachu. W Memelu latarnje haſowachu, dokelž do nich połno mniſchkow nalĕze. W Zopoće z khoſchćemi hońtwu na ſchkódne mjetele dźeržachu. Rozſwĕtłowaca wĕža w Neufahrwaſſer pola Gdanſka bĕ w nocy telko mniſchkow k ſebi nawabiła, zo bĕ na ranjo čorna wĕža cyle bĕła z mjetelemi; wſchĕ łódźe bĕchu z nimi poſypane kaž ze ſnĕhom. Woſebje ſylny bĕſche nadpad mniſchkow w Königsbergu. Wokoło elektriſkich lampow wſcho zlĕtowaſche kaž pſchi ſylnym ſnĕhwĕću. Wſchudźom ſo mniſchki nuts dobywachu, ſamo ludźom do wuchow a do huby lĕtachu. Pod kandelabrami połkohća tołſte ſepje ležachu. Z khwilemi njeſmĕrne mnohoſće wſchón wobkhod haćachu. Sylny nawal ſchkódnych mjetelow bĕ z Ruſkeje ſem pſchiſchoł. Hdyž tele ſyły ſančkow ſwoje jejka (kóžda pſchez 200!) wotkładu, kak móže k lĕtu žadyn ſchtom ſtrowy woſtać? Huſańcy, kotrež woſebje ſchmrĕki kóncuja, wotkuſaja wſchu woć, tak zo dyrbi ſo ſchtom zaduſyć a zahinyć.

Awſtrija.

Nĕmſki kejžor pſchijĕdźe 8. ſeptembra popołdnju w 4 hodź. do Iglawy. Tam powita joho archywójwoda Franc Ferdinand a z nim pojĕdźe potom w automobilu do Wulkoho Mjezyrĕča, hdźež budźe joho kejžor Franc Józef wočakować. 9. a 10. ſept. woſtanje tam nĕmſki kejžor pſchi wojeŕſkich zwučowanjach a pojĕdźe potom 10. ſeptembra do Karlsruhe.

— We Wienje mĕjachu poſledni čas wjednicy wſchelakich parlamentarſkich ſtron jednanja wo pſchichodnych ſejmowych zhromadźiznach. Jednaſche ſo wo to, zo by hrožaca obſtrukcija w ſejmje ſo potłóčiła. Woſebje južnoſłowjanſke zjednoćenjo bĕſche ze ſwojej obſtrukciju — kelko mĕjeſche ſprawneje pſchičiny, njemóžemy tu pſchepytować — wina, zo dyrbjachu ſo poſedźenja ſkónčić. Wuradźowanja njejſu k wočakowanomu kóncej wjedłe. Wjednicy njemóžachu wſchitcy za ſwoje ſtrony pſchilubić, zo ſo obſtrukcije woſtaja. Knježeŕſtwo je tohodla wobzamkło, zo ſejm w ſeptembru na krótke poſedźenja, kotrež dyrbjachu ſejmam jenotliwych krajow puć pſchihotować, njepowoła. Pokaza ſo nĕtko, hač budźa ſejmy jenotliwych krajow ſwoje dźĕła ſpĕchować móc abo hač tež tu obſtrukcija zaſy zaſtupi. Woſebje wažne budźe tute praſchenjo w čĕſkim ſejmje.

— W delnjo-awſtriſkich gmejnach rozeſćeła ſo tu khwilu peticija, po kotrejž mĕło knježeŕſtwo za tamne gmejny poſtajić: 1. zo dyrbi rĕč pſchi zaſtojńſtwach a w ſchulach nĕmſka być, a 2. zo Słowjenjo ſo njeſmĕdźa w tutych gmejnach jako za-

ſtojnicy pſchiſtajić. Tajku próſtwu drje knježeŕſtwo z ćežka dopjelni, dokelž drje budźe rozomniſche dyžli ći, kotſiž ſu ju wudali. Próſtwa njeje jeno njeluboſćiwa pſchećiwo druhim narodam, ale tež jara njerozomna, pſchetož wudawarjo dyrbjeli ſebi prajić, zo ſu tež Němcy w mnohich rakuſkich měſtach w mjeńſchinje. Tam móhli potom druhe narody z nimi runje tak činić, kaž woni to ze ſłowjanſkimi chcedźa.

Schwajcaŕſka.

W Genfje je ſo wulke njezbožo ſtało. Minjenu póndźelu popołdnju ½5 hodź. tam jena kheža, čiſćeŕnja měſćanſkeje płunaŕnje, rozbuchny. Explosija bě tak ſurowa, zo cyłky kilometer kołwokoło ſo wſchě wokna rozpukachu. Jara wjele ludźi je do ſchkody pſchiſchło. Hač dotal ſu tam 13 mortwych a wjac ćežko ranjenych namakali; mjenje ranjenych je wulka ličba. Najſkerje je ſo w čiſćeŕni płunowy apparat abo roła pukła. — Wjac dnjow budźa tam dyrbjeć bjez płuna być.

— W měſće Zug mějachu 22. auguſta ſchwycſcy katholikojo 3. ſkhadźowanku. Z tſělenjom kanonow a z wulkim njewjedrom ſo dźeń započa a deſchćowaſche ſo mócnje hač do popołdnja. Bože ſłužby, kotrež běchu ſo měłe wonka ſwjećić, dyrbjachu tohodla w cyrkwjach być. Ludźo wězo njenamakachu tam měſtna. Tež hłownu zhromadźiznu, kotraž dyrbjeſche ſo njewjedra dla we ſwjedźeńſkej hali wotměwać, móžeſche jenož 4000 woſobow wopytać. Njedźiwajo na tajke njedoſtatki, knježeſche wulke zahorjenjo. 20000 woſobow ze 40 hudźbnymi kapalemi běſche ſo tam zeſchło.

Francozſka.

Na ſławne bitwiſchćo Mars la Tour pſchijědźe z dowolnoſću francozſkeje wyſchnoſće deputacija němſkich officirow z někotrymi wojakami, kotſiž běchu ſo na bitwje 1870 wobdźělili. Na mjezach buchu wot francozſkoho officira, měſćanoſty a fararja z Mars la Tour powitani. Na bitwiſchću poręča major Bärenſprung w němſkej a major Zedlitz we francozſkej rěči ſo dźakujo za pſchećelne powitanjo. Major Zedlitz poruči pomnik, kotryž je tam k wopomnjeću na padnjenych poſtajeny, ſchkitej měſćanoſty. Wotmołwjejo tutón ſlubi, zo chce ſtražować na tym, zo móhli mortwi wobeju narodow měrnje tam ſwój ſmjertny ſpar ſpać. Kraſne wěncy buchu pſchi pomnikach natładźene.

Jendźelſka.

W Iriſkim wokrjeſu „Belfaſt" pokazuja ſo pſchecy zrudniſche ſćěhwki proteſtantſkich ſchćuwarjow pſchećiwo katholikam. Tak zaſchćuwany je z dźěla lud, zo we wſchelakich měſtach bydlenja a klamy, katholikam ſłuſchace, nadpaduje, wurubuje, haj ſamo za pala. We Lurganje dyrbjachu policiſtojo ſkónčnje do ludźi rubać a tſělеć, a z nich ſamych buchu wſchelacy ćežko ranjeni. Ludźo běchu z dźěla tak roznjemdrjeni, zo lěkarjow pſchimachu, hdyž policiſtam rany zawjazowachu. Su wſchak to jenož ludźo, kotſiž ſu tež hewak k njeměram pſchecy hotowi, ale zrudnje je, zo ſo nabožny fanatiſmus tak zbudźuje.

Marokko.

Zběžkaŕ, kotryž je lěta dołho pſchećiwo Marokkanſkomu ſultanej wojował, bu wot wojakow ſultana Muley Hafida zbity. Najprjedy rěkaſche, zo je popadnjeny, tola je z někotrymi pſchewodźerjemi ćeknył. Lohko pak w pſchichodźe mocy wjacy njedobudźe. Zběžkaŕ je znaty po mjenje Roghi abo Bu Hamara. Rěkaſche poprawom Jelali ben Abt is Selam Sehani abo z krótka Jelali Sehani. Běſche we wſchelakich ſłužbach pobył, tež wojak bě był a khwilu w jaſtwje pſchebywał. Dlějſchi čas ſłužeſche pola Menebhi, ſultanowoho zaſtupnika w Tangeru. Hdyž bu z tuteje ſłužby wotpuſchćeny, poda ſo do Mazugan, pſchepoda tamnym cłownikam jebanſki liſt a dóſta na njón 4000 Duros wupłaćenych, z kotrymiž ſo do Algierſkeje poda. W zymje 1902 wróći ſo do Marokko. Nětko hakle prawe jebanſtwa započa. Ze wſchelakimi kekleŕſtwami lepi lud tak, zo jomu wěrjeſche, hdyž ſo za ſcherifa, to je za potomnika profety Muhameda, wudawaſche. Lud mějeſche joho za ſwjatoho a wěrjeſche dla joho kumſchtaŕſtwow, zo móže dźiwy ſkutkować. Wón bě pſchiſahał, zo nochce ſo na konja ſydnyć, doniž njeje ſultana Abdul Aſiſa z tróna ſtorčił a ſam ſebi trón dobył. Jěchaſche mjez tym na wóſlicy, a mjenowachu joho tohodla Bu Hamara, t. r. nan wóſlicy. Marokkanſcy zaſtojnicy mjenowachu joho Roghi. po zběžkarju, kiž běſche po lěće 1860 wjele njeměrow činił. Seruni ſchćuwaſche lud pſchećiwo Abdul Aſiſej wudawajo, zo tón wukrajnikow a kſcheſćanow zakita, zbudźowaſche z tym fanatiſku hidu Mohamedow a doby wjele pſchiwiſnikow, wudawaſche ſo tež za Muley Mohameda, bratra ſultana. Abdul Aſis njemóžeſche ničo z nim wučinić. Muley Hafid je joho pak nětko tak zbił, zo drje wjacy k mocy njepſchińdźe. Z dźěla je tež k ſwojim zběžkaŕſtwam francozſke pjenjezy dóſtawał a ſchpaniſke brónje. — Nowiſche powěſće praja, zo Roghi njeje do cyła zbity, ale zo hižo zaſy ſwoje wójſka hromadźi.

Amerika.

W Pitsburgu w Zjednočenych Statach běchu wulke njeměry. Tam dźěłaćerjo ſtrajkowachu, a hdyž tam njedźelu ſheriffa Exlera, na kotrohož mějachu woſebity hněw, w elektriſkej železnicy wuhladachu, nadpadnychu joho. Zo by ſo zakitał, tſěleſche Exler do ludźi, ale bu wot nich do ſmjerće ranjeny. Na to naſta mjez policiju a ſtrajkowacymi woprawdźita wójna. Wojacy dyrbjachu policiji pomhać. Na woběmaj ſtronomaj bu wjacy ludźi morjenych a ranjenych.

Argentinſka.

Z Buenos Aires pſchikhadźa powěſć wulkoho njezboža. Argentinſka łódź „Columbia", mjeńſchi ſtary parnik z lěta 1860, jědźeſche ze 102 paſažirami a 48 matroſami do pſchiſtawa měſta Montevideo a ze ſamoho pſchiſtawa won pſchijědźe němſka wulka Lloydowa łódź „Schleſien". Běſche rano w 6 hodź. a deſchćik ſo z njebjes lijeſche. Tuž wjele widźeć njeběſche, a parnikaj praſnyſchtaj z wotmachom hromadu. „Columbia" rozrěſny ſo do dweju dźělow a ſo prěnja połojca hnydom podnuri. Paſažirojo hiſchće ſpachu a buchu tak wot ſmjerće w ſpanju pſchekwapjeni, wumoženi buchu jenož matroſojo a někotſi druzy mužſcy; žony a dźěći ſo nimale wſchě zatepichu. Wěſte ličby hiſchće znate njejſu, piſa ſo wo 70 wumoženych. Je to najwjetſche tajke njezbožo za wjele lět w tamnych morjach.

Wšelčizny.

* Z Roma. Bamž Pius X. chce podłohu abo plestr cyrkwje swj. Pětra wobnowić dać. K prěnjomu razej je so tohodla spódk cyłeje cyrkwje dokładnje wuměrił, a je so při tym wupokazało, zo je runjewon hobrscy wulki. Wón wopřija mjenujcy 12275 kóstnych metrow. Zo so tajki hobrski rum za jene lěto wumjełscy wobnowić njehodźi, je jasne. Tola dźěło tak ruče hač móžno ke kóncej dowjedu. Mjeńšu połojcu je hižo Pius IX. wobnowić dał, tak zo je jenož hišće 6240 kóstnych metrow wobnowjeć, štož 380000 lirow płaći. Bamž k tomu ze swojeje privatneje kasy 100000 lirow přicpěje. Dźěła dyrbja so po bamžowej wosebitej poručnosći hač nanajlěpje wuwjesć, a dyrbi so při tym najkhmańši marmor trjebać. Hač so při tej składnosći tež pišćele natwarja, je hišće njewěste. Wěcywustojni (a wosebje bamž?) boja so, zo bychu so přez pišćele krasne architektoniske linije skazyłe. Napřećo tomu pak internacionalny komitej, kotryž chce wulke pišćele do Pětrowskeje cyrkwje bamžej darić, piše, zo je wot bamža pismo dóstał, w kotrymž tón swoje wjeselo a swoju spokojnosć nad wotmyslenym darom wupraja a swój dźak wšěm tym, kotřiž so na tutym „dopokazu wěry a přiwisnosće k swjatomu stołej wobdźěleja."

Tež wulkotne pokłady Pětrowskeje cyrkwje dóstanu nowe městna, hdźež budźa před wohnjom a paduchami zakhowane. Tež rěči so wo založenju museja cyrkwje swj. Pětra, w kotrymž ma so wšitko hromadźe wustajić, štož so na Pětrowsku cyrkej poćahuje. Tu přińdu nimo druhich rjanych wěcow wosebje drohotne ruby na wołtarje ze 16. a 17. lětstotka atd.

* Někotre próški z lěkařskoho powołanja. K sławnomu lěkarjej Dr. Bretonneau přińdźe pacient, kiž žałostnje zrěčniwje swoje ćerpjenja a wobćežnosće wopisowaše, tak zo lěkař ani jenoho prašenja stajić njemóžeše. Skónčnje tón tola sćerpnosć zhubi a z krutym hłosom do joho rěči zawoła: „Pokažće mi jazyk; najprjedy chcu jón widźeć, potom hakle słyšeć."

— Znaty jendźelski chirurg Sharp móžeše so kruće rozhorić, hdyž někajki pimplojty khory z móličkimi wěcami joho wobćežowaše a komdźeše. Jónu joho wosobny lord powołać da a prošeše, zo by štož móže khwatał. Sharp so hnydom nastaji, cyły wujachleny a přepo-

ćeny ke khoromu přińdźe a namaka, zo je sebi lord — trochu ruku wobodrěł! Tola lěkař so tón króć po zdaću njerozhněwa. Joho wobličo pokazuje wulku starosć. Swójba joho wobkedźbuje, a wšitcy ze strachom třepotaja. Sharp recept napisawši woła za służownikom. Tomu přikaza, zo dyrbi w skoku štož móže do lěkarnje běžeć, kóžda sekunda je jara ważna. — „Měniće, zo je strašne?“ wopraša so pacient. — Sharp z hłowu kiwajo praji: „Jelizo służownik jara khětře zas njepřińdźe, je strach ...“ Tu so wotmjelkny a zamysleny z hłowu wije. — „Ale, božedla, knjez doktor, wo čo je strach?“ — „Je strach“, wotmołwi Sharp cyle khutnje, „zo mohła rana hewak hižo zažita być, prjedy hač służownik zas přińdźe.“

— Sharpowy kollega Dr. Abenethy so wosebje na to hněwaše, hdyž joho něchtó bjez ważneje winy w nocy wołać daše, tak zo bu ze spara budźeny. Jónu w nocy žónska k njomu přihna a do duri joho sparneje komory biješe. „Knjez doktor, pójće hnydom; mój syn je myš póžrjeł.“ — Hnydom so z komory doktorowy hłós słyšeć da: „Derje, dajće jomu hnydom kóčku póžrjeć!“ Prajiwši so doktor na druhi bok wobroći a dale spaše.

* Kupa zbóžnych. „Kupa zbóžnych“ je mała kupa „Crie Haven“, kotraž něhdźe 15 jendźelskich milow wot brjoha rěki Maine zdalena leži a na kotrejž su wšo hromadźe jenož 41 ludźi: 14 muži, 13 žonow a 14 dźěći, měrniwje a bjez starosće žiwi. Kóžda swójba ma mału khěžku. Nimo toho hišće su tam dwě khěžcy za rybakow, mała šula a mały mosćik k morju. Kěrchow ma jenož dwaj rowaj a skoro ženje njeje trjeba, zo lěkař kupu wopytuje. Khorosć, nuza a hłód su jim njeznate starosće. Durje před paduchami zamkać njetrjebaja. Dokelž dróhi twarić njetrjebaja, tuž tež žane gmejnske dawki nimaja. Jenički dawk, kotryž maja dawać, je mały přinošk za zdźerženjo šule, w kotrejž jich dźěći wučbu dóstawaja.

* Dypk přez poł miliona drohi. Žona bohatoho Amerikana wobhladowaše sebi w Parizu přebywajcy klamy wulkoho złotnika. Diadem (złota pycha na hłowu) za 85000 frankow doby jeje spodobanjo hač na wysoku płaćiznu. Žona so toho dla přez telegraf swojoho mandźelskoho we New-Yorku wopraša, hač smě sebi diadem kupić. Muž wotmołwi: „No. Price to high.“ („Ně. Płaćizna přewulka.“) Telegrafist w Parizu pak napisa: „No price to high!“ („Žana płaćizna přewulka.“) Žona wulcy zwjeselena wróći so do klamow a wupyta sebi druhi podobny pyšny diadem, kotryž pak 500000 frankow płaćeše. Tak měješe muž za dypk, wot telegrafista zabyty, poł miliona frankow płaćić.

* Hólčata, kotrež so pola Fröndenberga w rěcy Ruhr kupachu, wuhladachu při brjozy něšto błyšćate, štož bě poslednja wulka woda k brjohej připławiła. Hdyž bliže hladachu, namakachu 304 kruchow starych pjenjez z časa pohanskich romskich kejžorow, kotrež maja wysoku historisku płaćiwosć. Namakane pjenjezy so wyšnosći wotedachu.

* Něšto podobne. Jastwownik: „Wy chceće potajkim za čas swojoho khostanja dźěło měć ... Kajke dha maće powołanjo?“ — Khostanc: „Ja sym na dundr hrał w hudźbnej kapali.“ — Jastwownik: „Dobre, dha móżeće na dworje drjewo rězać.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Zemrěła: 20. aug.: Cäcilia, Jakuba Čórlicha, stražnika w Budyšinje, dź., 6 m. 4 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 624. 625. z Brěmjenja: Michał Hołdrich, Jakub Wjerab; 626. Michał Rab, gymnasiast w Sittard; 627. Jakub Kilank z Hrańcy; 628. Marija Hankec z Hatow; 629. Michał Nuk ze Smjerdźaceje; 630. Jan Nowak, listynošeŕ w Budyšinje; 631. Jurij Słodeńk z Khrósćic.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 23. aug. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43	hr.,	rězna waha	59—82	hr.
2. Byki,	„	„	„	30—41	„		62—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	26—42	„		48—75	„
4. Ćelata,	„	„	„	38—50	„		68—80	„
5. Swinje,	„	„	„	50—60	„		66—76	„

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 21. aug. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 27. aug. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	—	—	—	—	17	—	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	04	13	68	12	80	13	44
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	13	30	14	—	11	20	12	04
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	—	—	—	—	10	—	10	50
Rožka, nowa	8	40	8	52	8	—	8	40
Ječmjeń	9	50	10	—	8	—	8	60
Wows	8	40	8	50	7	50	10	50
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. (50 kg abo centnar)	19	—	19	50	9	50	10	—
Běrny (50 kg abo centnar)	3	—	3	25	—	—	3	—
Pšeńčna muka (50 kg abo centnar)	12	25	21	50				
Ržana muka (50 kg abo centnar)	10	50	14	50				
Syno (50 kg abo centnar)	4	—	4	50	4	—	4	80
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	60	4	20	—	—	4	—
Prosata 900 (w Kamjencu 248) jene	14	—	28	—	13	—	23	—
Butra 1 kg	2	60	2	70	2	60	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	05	—	—	1	05

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

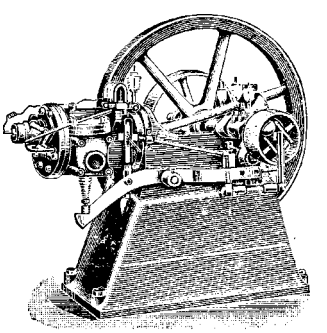

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1 I
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo leżomnosćow.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
[4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌čak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌čak 307.

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow w Drježdźanach

změje swój **druhi lětni wulět** **njedźelu 5. septembra.** Zeńdźenjo so wobdźělacych pop. wot **4** hodź. w **parkowym hosćenen** w **Plawnje,** hdźež budźe rejwanske zawjeselenjo, Wo prawje bohate wobdźělenjo sobustawow kaž tež hosći (Serbow a Serbowkow) prosy [152] **předsydstwo.**

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

61

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ **smjertne kříže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

61

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjelske zuby, bjezbolosćne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [2]

Do Krupki

pójźe procesion **njedźelu 5. sept.** z klóštra Marijneje Hwězdy; w 5 hodź. Boža mša. Wo bohate wobdźělenjo prosy

147] **wjednik.**

Masivna khěža

ze zahrodu w **Brěmjenju** čo. 7 je na předań. Dalše je zhonić pola gmejnskoho předstojićerja tam. [146

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **zymski semester** započnje so **wutoru 19. oktobra 1909.** — Přizjewjenja nowych wučomcow přijima podpisany direktor, kotryž je tež rad zwólniwy, wšelake naprašowanja zwotmołwjeć.

143] **Professor Dr. Gräfe.**

Cigary!

Dokelž po zastupjenju tobakowoho dawka 16. aug. twory, kotrež běchu hižo na składze, wot dawka potrjechene njebuchu, předawam, **doniž skład dosaha,** po starych płaćiznach, a prošu, zo so hišće prawje bohaće z cigarami zastaraće.

H. Lehmann

[153

Bohata droha 2. w Budyšinje. **Při hlownym torhošću.**

Někotre **nowe** **winowe sudy** 55 litrow wopřijace, su pola podpisanoho **na předań.** Kaž je znate, su tajke sudki wosebje za nutřkładźenjo kału jara so přihodźace. [151

W Budyšinje, při Pětrowej cyrkwi čo. 8II. **Jan Nowak,** zwónk tach. cyrkwje.

So wróćiwši wot rowa našoho luboho nana, přichodnoho nana a dźěda

Mikławša Žofki,

žiwnosćerja w **Bronju,**

wuprajamy wšitkim **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh“** za wopytowanjo pustoho wječora kaž tež za tak bohate přewodźenjo k rowu, wosebje pak tež Radwořskomu wojeńskomu towarstwu za poslednju wotemrětomu wopokazanu česć.

W Bronju, na dnju pohrjeba,
19. VIII. 09.

154] **Zrudni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerjnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 36. | Budyšin, 4. septembra 1909. | Lětnik 47.

Hdyž je so redaktor »Posoła« dźensa zasy z pućowanja dom wrócił, maja so wot nětka wšitke dopisy, redakciju nastupace, zasy na njoho samoho słać.

Redakcija.

Swjedźeńska rěč

Mikławša Justa, cand. theol.,

staršeho Pražskeje »Serbowki«,

na 35. hłownej skhadźowancy serb. stud. młodźiny w Ralbicach

dnja 10. augusta 1909.

Motto: »Ač zemřeli, ještě žiji.«*

Česćeni hosćo, lubi studowacy bratřa!

Smy narod ćichich krajanow, w kotrymž časy du skoro we wšědnej jenakosći: měsacy a lěta leća nimo nas kaž mróčele njebjes nad nami a ducy bjeru sobu najkrasniše wokomiki serbskeho žiwjenja. Jenož druhdy zahrěwa Bože słónčko našu zymnu krej a zahorja narodne čuća. Tajke jasne słónčne dny su naše narodne swjedźenje. Wone su naše narodne swjate dny, na kotrež naš dobry serbski lud hišće rad khodźi, zo by tam so napojił z narodnym duchom a sebi wokřewił serbsku dušu. Prěni snadź a najwažniši tajki swjedźeń w serbskim žiwjenju je hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodźiny.

Łubja je přepjelnjena z našim wjesnym ludom. A kóždemu błyšći so radosć z wočow, zahorjenosć a hordostne začuće; tak wjeseli so tu naš lud nad swojim studentstwom. To je, lubi studowacy bratřa, tón lud, kiž je — zo bych wužił Ćišinskeho słowa —

„w bědźe stał lěttysacowej
A wutrał krwawosławne martrarstwo.
Je wukhował ze swěru w nocy ćmowej
Rěč serbsku nam a serbske swójbarstwo!“

A tutón lud, kiž je sem přikhwatał, zo by so zešoł ze swojim studentstwom, wón je skalnokruće přeswědčeny a wočakuje wot studentstwa, zo wone serbske je a wostanje, zo budźe serbsku zemju lubować nade wšo a to, štož je wón nam přez sta lět w horcym wojowanju a hórkim bědźenju zakhował a přewostajił, škitać, doniž budźe hišće jedyn hruzlk košić pjaty dobrych dźěći serbskich.

Tónle narod bě něhdy tak wulki. Wón wobydleše hobrsku přestrjeń wot Wisły a Wódry hač k Wezerje; wot sněžnych Hobrskich hor hač k žołmam Baltiskeho morja. A tola politiscy mócny tónle narod ženje njeběše. Serbska ludnosć dźěleše so na wjele, wjele splahow. A tute splahi njewjazaše dohromady wzajomnosć jenajkich interessow; ně, jich rozdwoješe zawisć, překora, njepopřeće. K tomu přistupi njepočink, kotryž dźensa hišće Serbow wohidźa: hrabańca za cuzbarstwom. Přez to běchu wrota do Serbow wšudźom wotewrjene. Po nich smy wostali my jako syroty na hobrskim pohrjebnišću, hdźež nas kóždy štom a kamjeń dopomina na rowy našich wótcow! Hižo Serbow mjeno w knihach narodow wumazowachu a pohrjebny kěrluš přihotowachu. Ale tu pokaza so zasy, kak wěčnje wěrne wostanu słowa: „Narody budźi a hubi Bóh Wjeršny sam!“ A Bóh Wjeršny; wón wubudźi z naroda samoho mužow, kaž Makkabejow. Ze studentstwa wuńdźechu tući rjekojo, zo bychu z krutej mocu dźerželi a zakhowali serbsku narodnosć. „We studentskich rjadach to běše, hdyž sebi najzmužiwiši a najnadobniši rucy podachu a sebi prajachu: Wukhowajmy rěč, wukhowajmy wótcny kraj, wukhowajmy narod. A wukhowachu jón. We studentskich rjadach to běše, hdźež so prěnja žałosć nad njezbožom naroda zjewi a ze studentskich rjadow wuńdźechu ći prěni, zo bychu padacemu na nohi pomhali. A našim rjadam přede wšim dowěrješe tutón wubudźeny narod swoje bolosće a žałosće, a tele bolosće a žałosće buchu z dźěćdźistwom wšeje idealneje młodosće wot naroda k narodu.

My derje wěmy, tudy horješe so studentstwo za narodne pismowstwo kaž woheń, hdy bě studentstwo z japoštołom narodneho wědomja, hdy po našim kraju knihi roznošeše a narodnu kulturu z cyła. My wěmy, kak serbscy studenći we Wittenbergu, Hali, Lipsku, Wrótsławju, Prazy spjacych z womory budźachu, sparnych z jamy ćahachu: najprjedy tych, kotřiž mjez nimi tajcy běchu — a potom z bratrow kohožkuli. My wěmy też, kak ke kolebcy našeho „noweho Serbowstwa“ w prěnim rjedźe studenći stupachu a ze železnej pilnosću a z lubosće płomjenjom we wutrobje a z idealow błyšćom na čole so přihotowachu, swój lubowany młody narod wodźić. My wšak też wěmy, zo naše studentstwo wokhromi a zdrěmny — ale po tym nastupi ćim mócniši wubuch zahorjenja, škrě lětachu, hłosy spěwachu a zahrimachu — na koncertach, na skhadźowankach, w časopisach. A z toho wohnjow praskotanja su mužojo wušli, před kotrymiž so kóžda serbska hłowa kłoni, a kotrychž mjenow zwuk nam našu dušu hrěje a našemu wuchu klinči kaž kuzło hudźby.

Zajimawe wostanje ethnografam, kak je znowawubudźeny serbski lud, kotryž bě wot němskich spisowarjow dawno k smjerći wotsudźeny, z nowa do zjawnosće stupał a sebi literaturu tworił. Je za serbskich studowacych spomožne, hdyž trochu zhonja, što su jich prjedownicy jako studenći skutkowali, kak su so prócowali, zo bychu na jasnych přikładach zańdźenosće sebi też woprawdźity přikład wzali, podobnje so prócowali a skutkowali.

* Z wulkeho dźěła wužich słowa našich wótčincow samych. A hdyž woni k nam rěča; štó je, kiž nochcył słyšeć!

Sydomdźesat lět a dlěje twori a twari so zjawnje naše nowe Serbowstwo. Štož je so prjedy za nje stało, to běše literariska dźěławosć někotrych jenotliwcow a přihotowanje młodych Serbow w towarstwach. A z tajkich towarstwow wuńdźechu mužojo, kotřiž potom hač do wysokeje staroby swěrni wostachu narodnemu prócowanju. Woni założichu 1842 porjadnje tydźeńscy wukhadźace časopisy. Najprjedy Jordanowu »Jutrničku«, »Serbsku Jutrnicu« a potom Zejlerjowu »Tydźeńsku nowinu«. A počachu so pisać: swětne časopisy, knihi a knižki. Horliwi Serbja njeprašachu so wjacy, jeli je hódno za mały lud hišće knihi pisać, ale dźěłachu nětko pilnje w pismowstwje. Njech młodźi Serbja, wosebje studowacy, přehladuja stawizny serbskeho pismowstwa po nastawkach Jenča a Dučmana wot lěta 1842 hač do 1892; njech přečitaju brošurku Kukowskeho: „Die Literatur der Lausitzer-Wenden im 20. Jahrhundert" abo nastawk Adolfa Černeho: »Sto lět hornjołužiskeje literatury a Jakub Ćišinski«. Poslednje dźěło je drje čěscy spisane, ale hižo do serbšćiny přełožene a po dźělu w Spisach Maćicy Serbskeje wotćišćane. (Druhi dźěl snadź w přichodnym čisle wuńdźe.)

Při wšim tym dyrbješe so spisomna rěč za swětne wěcy hakle tworić, jako też prawopis. Štóž knihi a časopisy přehladuje, nadeńdźe wšelake pospyty, poradźene a njeporadźene. Jordan, Smoleŕ, Pful składowachu prěnju radu wo tym, dokelž druhe słowjanske rěče studowachu; po nimi Buk, Hórnik, Muka a druzy. Wšelake je so po času přeměnjało, kaž to hinak być njemóže. Tehdy žadaše so nowa šulska čitanka z realijemi, ale njewuda so, mjez druhim też tohodla, dokelž zestajerjo čitanki dosć serbskich słowow njeznajachu abo tworić njezamóžachu. To a wšitko druhe serbske žadaše wjele prócy a wědomosće. Samo starše knihi za cyrkej a šulu dyrbjachu so w nowych wudawkach wjele porjedźić w rěči a prawopisu. Tući pilni dźěłaćerjo na literarnym polu studowachu wosebje też serbsku ludowu poesiju. Po wsach a serbskim kraju běhajo zběrachu woni serbske ludowe pěsnički a wudachu je w krasnej knizy. Při tym wuznamjenichu so wosebje Haupt a Smoleŕ a po 20lětnej stagnaciji zasy Hórnik, Muka, Adolf Černý. Posledni je też zběrał bajki a powjesće z ludu, a je — prjedy w Spisach Maćicy Serbskeje, nětko — we wosebitej knizy wudał: »Mythiske bytosće łužiskich Serbow«. — Wšelacy pisachu něšto za wučenych Serbow a pódla něšto za serbski lud; wudachu so protyki a spěwniki. Młodźi Serbja lubuja swětnu poesiju a wudachu Zejlerjowe spisy. Mnozy wuznamjenichu so w nowočasnej poesiji, doniž tuta přez Ćišinskeho njedocpě wustojneho wuwića.

Wulki skutk za zjawne serbske žiwjenje a za pismowstwo běchu serbske towarstwa. Najstarše je Maćica Serbska. Kak wjele je tuta dźěłała při wšěch zadźěwkach, njepřećelstwje a liwkosći Serbow, to njech naši młodźi a horliwi Serbja zeznaju, přečitawši dotalne sešiwki Časopisa. — Dale nastachu nabožne towarstwa w lěće 1848 a w slědowacych: lutherske knihowne a katholske towarstwo swjateju Cyrilla a Methodija, potom spěwarske a ratarske towarstwa, serbske bjesady a t. d.

Tak dźěłachu naši wótčincojo we studentstwje a wušeđši ze studentstwa, njesprócniwje za młode narodne žiwjenje, za swój lubowany byrnjež mały lud. Haj, mnozy dźěłachu z tajkej zahorjenosću, njesebičnosću, wopórniwosću a wutrajnosću, zo so před nimi cyły słowjanski swět z počesćowanjom kłoni a jich wulke dźěło sebi waži.

Njesprócniwi a wutrajni dźěłachu woni za Serbow zbožo a sławu. Hakle poł hodźiny do smjerće wotpołoži Hórnik pjero, z kotrymž bě telko lět swojemu ludej służił. Abo Michał Šewčik. Hižo ze słabjacej, třepotacej ruku pisaše wón poslednje rynčki na stawiznach »Serbowki«. Smjerć hakle je jemu serbske pjero z ruki wzała.

Naši wótčincojo běchu mužojo idealow! Wěčnje młodostna jich mysl njeseše so z lohkim křidłom; wona njekhodźeše ćežki, njelepy stup někajkich mudračkow abo zestarjenych njedožiłcow. Wótčinje poswjećichu woni pol swojeje wutroby, poł swojeje duše, poł swojeho žiwjenja. A idealni dyrbimy też my być. Runje serbskemu studentej je ideala trjeba, kaž kwětcy powětra a Božeho swětła, a to ćim bóle, ćim bóle so w našej materialitiskej dobje wšitko jenož za wužitkom honi a jenož tam so hiba, jenož tam so k wjetšemu skutkej zmuži, hdźež pjenjez klinči, rjady kiwaju a česć.

Ideal žada sebi woporniwosć. Tu znajachu naši wótčincojo. Wšitke swoje mysle a starosće, wšě swoje mocy ducha a wšě zwonkowne srědki swojeho powołanja a swojeho zamóženja nałožowachu woni njemylnje a wobstajnje k tomu, zo bychu serbskemu ludej służili. Běchu žiwi z woporniwym skutkom za naš lud, njedźiwajo na njepřipóznaće abo njedźak. Njepytachu ani česće, ani pjenježneho wužitka při swojej serbskej dźěławosći, ale jim swěćeše so kaž jasna hwězda krasne hesło: »Bohu k česći, Serbam k spomoženju!«

Naši wótčincojo běchu mužojo horliweje wutroby.

„..... Horliwosć
Je dźowka myslow w duchu swjećenych,
Kiž jako krej a mloko rjana rosće,
A bywa mać ći skutkow sławjenych.
Budź, Serbo, horliwosć ći duše žadosć
Budź česć a pycha ći a wočow radosć!
Tu knježnu wěčnje młodu, wěčnje rjanu
Mi, młodźenco, za družku wuzwol sej!
Kaž wolij jeje lubosć je na ranu
A nihdźe, hdźež kće, ćmow a strachow njej.
Kaž kuzłańnica horca budźe lubosć.
Puć w ćernjach wě přez złósć a strachi wubosć.
Kłós krasny z horliwosću kće a zrawi
A njese jusk a zbožo do kraja;
A nihdy čiłosć w stawach njezerzawi,
Hdyž jeje mocy mysle hibaja.
Hdźež horliwosć so hori w dušach prawa,
Tam ludej rosće zbožo, móc a sława."

Čas spěšny, haj jara spěšny běži a we swojim spěšnym běhu spochi powala mužow, kotřiž běchu a su stołpy Serbowstwa. To zastajić a přeměnić njeleži w mocy smjertnikow. Ale to zaleži w našej mocy, zo tutón spěšny čas wotpłoka slědy zańdźenosće a dźěła, prócowanja a wojowanja sławnych tutych prjedownikow. Jich herbstwo dyrbimy my dale wjesć, kotřiž přez swoje wukubłanje powołani smy, być wjedniccy swojeho ludu, kotřiž mamy w přichodźe wodźić łódź Serbstwa na zmohach ćežkich wobstojnosćow.

Tohodla też naši wótcojo, wosebje Hórnik, žaneje přileżnosće wužić njezabywachu k zasywanju lubosće k dźěławosći za wótčinu do wutrobow młodych Serbow. Kajke rjane, zahorjace listy je k našim skhadźowankam pisał. Wopomńće a zapisajće je sebi do hłubokosće swojich wutrobow; wšě jeho napominanja, kotrež je k nam rěčał we swojich nastawkach a knihach, kaž n. př. w »Historiji serbskeho naroda«, we »Łužicy« 1893 jeho „poslednje napominanje młodym Serbam" a druhe. Abo wobhladajće sebi wohnjowe namołwjenja Andrickeho, kotrež je wón k nam rěčał we »Łužicach« abo pisał pod titulom „Listy našemu studentstwu". Mějće skónčnje před sobu jich cyłe z njewustawacej, njesebičnej, ponižnej dźěławosću wupjelnjene žiwjenje, kotrež je najmócniše napominanje, zo by kóždy z nas wšě swoje mocy poswjećił dobrej, swjatej wěcy Serbstwa.

Wjele móžemy zasy wuknyć, hdyž čitamy jich žiwjenjoběhi we »Łužicach« podate abo w nekrologach Spisow Maćicy Serbskeje. Studujmy w hižo mjenowanym časopisu »Łužicy« „listy z prěnich časow noweho Serbowstwa"; čitajmy dale we »Łužicach« 1892 a přichodneho lěta „Stawizny serbskich studentskich towarstwow" a t. d.

Wot tutych wulkich přikładow dyrbimy wuknyć. Njech zerja jich wulkeho ducha swěća nam a přichodnym a pokazuja puć. Njech pod jich hrějacymi pruhami zrosće ze symjenja, kotrež su woni tak bohaće wusywali, lěpši přichod našich Serbow. — Tola

„Dom Serbam k zbožu stać a kruće budźe
Hdyž w njebjesach mam škit a zakład w ludźe."

Lud potajkim je fundament serbskeho domu. Na lud dyrbja so twarjerjo našeho zboža, naši wjednicy spušćeć a zepjerać móc, ma-li so twar dobry poradźić. Lud ma swojim wjednikam so dowěrić a jim wěrić, z nimi skutkować a dźěłać, ale nic so wotwlakować a na nich ze šelawym wóčkom zhladować. Wězo so tući druhdy tež zmyla, ale štó je njemylny na swěće? Tohodla hišće njesmědmy wopušćić wěc, kotraž je sama na sebi dobra a pěkna.

To w našim času wjacy samo njedosaha, zo sebi dźeržimy swoju rěč, zo hajimy swěrnje swoje wot prawótcow přewzate wašnja a počinki. Ně, hišće wjacy je winowatosć woprawdźiteho Serba:

„Budź kóždy móčny rjek a škitař zdobny,
Hdyž bije błysk a ruja hrimoty.“

Potom njebudźemy mjez małymi ludami w Europje, jako su Islandźcjo, Frisojo, Rhaetoromanojo wšak posledni, ale budźemy dale žiwi — z česću.

Smy słyšeli, kak zahorjeni, horliwi, idealni, wopornіwi a njesebičeni młodźencojo to běchu, kiž su zasy žiwjenskeho ducha nadychali do mortwych stawow serbskeho naroda. Jich symjo nětko hižo rosće kaž štom a rozšěrja hałzy přez lubu Łužicu. O pójće, lubi młodźi Serbja, a zesydajće so w tutych hałzach kaž ptaki njebja, — pytajće w nich nic jenož swój skhow, ale tež swoje žiwjenje, swoju duchownu cyrobu. Do jich stopow stupajmy: „Njehladajmy přećiwnikow khwały, njebojmy so zawistnikow hany, njedrěmajmy lěnich zrudne spanje, ale w Božim mjenje njebojaznje hajmy Serbow rěč a sławu! Stojmy w lubosći za narod kruće. Njech Serbam k zbožu du nas wšitkich puće!“

„Stojmy w lubosći za narod kruće.
Njech Serbam k zbožu du nas wšitkich puće!“

Zhromadźizna katholikow Němskeje

je w dnjach 29. augusta hač 2. septembra so we Wrótsławju wotbywała.

Město Wróćław, wosebje „domowa kupa“, hdźež su biskopska kathedrala, hród kardinala a wobydlenja kanonikow, bě so krasnu pychu woblekło. Dale w měsće samym wupyšchenjo dróhow a domom tak powšitkowne njeběše, kaž to w městach nad Rheinom, we Westfalskej a Bayerskej bywa. Šlezakojo su bóle khłódni, su pak tohodla powšitkownje tež cyle zahorjeni za swoju wěru.

Njedźelu běše wulki ćah dźěłaćerjow, kotrychž bě so něhdźe 26000 zhromadźiło. Ćah, w kotrymž bě wulka ličba hudźbnych kapalow a 300 krasnych khorhowjow ćehnješe nimo wjeŕchbiskopskoho hrodu, přěd kotrymž běchu nahladni wjednicy katholikow Němskeje a Wrótsławskeje zhromadźizny na tribunje přitomni. Kardinal Kopp z wjesołym wobličom na dźěłaćerjow spohladowaše a jich žohnowaše. Pólskim dźěłaćerjam wosebje přiwołachu, tež kardinal jim kiwaše a jich wosebje žohnowaše.

Po ćahu běše zhromadźizna dźěłaćerjow we swjedźeńskej hali, w kotrejž Porsch, v. Savigny a Fleischer rěčachu. Tež kardinal Kopp bě na zhromadźiznu přišoł a z połhodźinskej rěču dźěłaćerjow zwjeseli, po kotrejž jim biskopske požohnowanjo wudźěli. Předsyda v. Savigny sławu na kardinala wunjese, kotrejž přitomni horliwje přihłosowachu. Na to so kardinal zas wotsali. Tež katholske towařstwa rjemjeslniskich mějachu wosebitu zhromadźiznu.

Pontifikalnu Božu mšu dźeržeć sebi kardinal Kopp zwěrić njemóžeše, dokelž dyrbi so po swojej ćežkej khorosći tola hišće dźeržeć. Joho swjećacy biskop Dr. Marx zastupowaše.

Na prěnim dnju, póndźelu, bu w zamknjenym posedźenju za prěnjoho předsydu wuzwoleny zapósłanc němskoho sejma kubleŕ Herold z Loevelinkloe pola Münstera we Westfalskej, za prěnjoho městopředsydu hrabja Valentin Ballestrem, za druhoho Dr. Heinrich swobodny knjez z Aretin. — Za čestnoho präsidenta wuzwolichu hrabju Ballestrema, prjedawšoho předsydu němskoho sejma. Njehodźi so wopisać, z kajkej radosću joho powitachu, hdyž wón so zepjerajo na swój kij a na miłosćiwoho bratra, kiž jomu posłužuje, wustupi, zo by so za wopokazanu česć dźakował. Z khorosću zesłabjeny je zestarik a ćěłne mocy su zwotebjerałe, duch pak je hišće žiwy a čerstwy.

Prěnja zjawna zhromadźizna běše póndźelu popołdnju $^1/_2$5. Wulka sala bě hač do posledńjoho městna napjelnjena; na 8000 wosobow bě přitomnych. Předsyda kubleŕ Herold wotewri zhromadźiznu z horliwej rěču, w kotrejž k přezjenosći napominaše a wobkrućeše: „My smy přišli, zo bychmy měrej słužili. Nikoho njebudźemy přimać a jeno swoje samsne naležnosće budźemy wuradźeć.“ Powita wosebje hrabju Ballestrema, Dra. Porscha a Dra. Hitzu, a wułoži program lětušeje 56. hłowneje zhromadźizny. Po nim zwjeseli kardinal Kopp njedźiwajo swojeje słabosće zhromadźiznu z dlějšej rěču, z kotrejež wosebje słowa dla Polakow wuzběhujemy:

„Jeno jene běch sebi přał, zo by zmysljenjo mojich pólski rěčacych wosadnych nic jeno w jich wysocy zwjeselacym wobdźělenju na swjedźeńskim ćahu, ale tež ze słowami w jich maćeŕskej rěči so wuprajić mohło. To by cyle wosebiće rjany runozynk tohole swjedźenja posylniło.“ Njesměrne přihłosowanjo 8000 přitomnych pokaza, kak bě to wšěm z wutroby rěčane.

K wusswětlenju tychle słowow kardinala Koppa přispominamy: Komitej we Wrótsławju, kiž měješe přihoty za wulki zjězd wobstarać, bě hižo 21. meje na knježeŕskoho präsidenta we Wrótsławju so wobroćił z próstwu, zo by njedźelu, hdyž mnozy pólscy dźěłaćerjo do Wrótsławja přińdu a na ćahu so wobdźěla, so za nich směła zhromadźizna dźeržeć a w njej pólski přednošk měć. Towaŕstwowy zakoń mjenujcy postaja, zo smě so na zhromadźiznach a towaŕstwowych zjězdach němski rěčeć; pólska rěč smě so na nich jenož tam trjebać, hdźež Polacy z najmjeńša 60 procentow wobydlerjow wučinjeja. Dale pak zakoń wuwzaća dowola, hdyž to wyšnosć přizwoli. Tak to we Wrótsławju je. Tuž bě přihotowanski komitej knježeŕstwu próstwu wo dowolnosć zapósłał. Hakle za tři měsacy 21. augusta je tam knježeŕstwo wotmołwiło: wobžaruje, zo próstwu dopjelnić njemóže. — Pólske katholske nowiny na to pisaja: Z toho je widźeć, što je tamne prawo, wo kotrymž zakoń rěči, winojte, zo smě so dowolnosć dać. Polacy móža z toho widźeć, zo so jim tajka dowolnosć ženje njeda, hdyž samo Němcam, kaž w tymle padźe, so dowolnosć zapowě. — Zo radikalne pólske nowiny ze strony Korfantoho so z jara wótrymi słowami na to wuprajichu, móže sebi kóždy myslić.

Tež radźićel wyššoho krajnoho suda Marx we swojej rěči protest přećiwo zakazni pólskeje rěče wospjetowaše. Wón rěčeše wo šulskim prašenju a žadaše raznje nabožnu wučbu w maćeŕskej rěči. Marx wosebje derje znaje šulske naležnosće, jeje potrěbnosće a šulske zakonje w Němskej. Cyle kruće wupraji žadanjo, zo ma šula po wuznaću dźělena abo konfessionalna wostać. Njehodźi so wopisać, z kajkim zapalom zhromadźizna joho słowa sćěhowaše a jim přihłosowaše. — Před nim běše wjeŕch Alois Löwenstein za missiony rěčał a je podpjerje katholskoho ludu poručał.

Wutoru bě dopołdnja hłowna zhromadźizna katholskoho ludowoho towaŕstwa, w kotrejž hłowny předsyda Brandts, wobsedźeŕ fabriki w München-Gladbachu, a generalny direktor prälat Pieper rěčeštaj. Towaŕstwo ma 625000 sobustawow. Tež na tule zhromadźiznu kardinal Kopp přińdźe; a wón w dlějšej rěči towaŕstwu swoju dowěru a swoje připóznaćo wupraji.

Na druhej zjawnej zhromadźiznje popołdnju rěčeše rěčnik Herschel wo Bonifacijowym towaŕstwje. Wón pokaza, kak nuzne tute towaŕstwo za cyłu Němsku je, hdźež na mnohich městach rozpjeršeue mjez druhowěriwymi katholske mjeńšiny kaž přez nóc wurostuja. Ćile katholikojo, z najwjetšoho dźěla khudźi dźěłaćerjo, trjebaja cyrkwje, dušipastyrjow a šule. Jim z trěbnymi srědkami k tomu pomhać, je zawěrno dobry, bohuspodobny skutk. — Tež tu běše zas kardinal Kopp přitomny. Dale rěčeše rěčnik Dr. Bell z Essena wo socialnym prašenju a professor Dr. Meyers z Luxemburga wo nadawkach křesćanskeje lubosće k blišemu (karitas) w našim času.

Moje pućowanjo.

Naš luby stary Zejleř wědźeše rjane pěsnje wo pućowanju nam spěwać. Kóžde lěto so na nje dopomnju, kóžde lěto zas, hdyž nowe kisałe kórki so na wšěch měšćanskich hasach poručeja. To klinči potom dźeń a nóc přez wutrobu: „Kak stupa so lóštnje a wjesele přez lěsy te khłódkojte“ abo „Hić na hory so wjeselu“ abo „Što radosć rjeńšu dawa, hač dróhu pućować“.

Nětko mi před krótkim pisaše Žitawski Ernstak: „Přijědź jutře dopołdnja přez Lubij ke mni. Zalězemoj

sebi na něšto dnjow do našich hor.“ Furetatrr! Fajn! Hnydom sebi nowych wołmjanych štrympow nakupich, kłobuček z někajkej włosatej wopušku zezady, wulki sylny kij, blešku salmijaka — dokelž běch zasłyšał, zo wokoło Žitawy druhdy jara muchi kusaja — a zwjazach předešćnik sebi na khribjet. Přichodne ranjo stojach w Žitawje. Přećel mje najprjedy k Jenčej na piwo dowjedźe. Wone hrozne njebě, dundyr njechał! Hač sym tam pjeć abo dźesać nopkow wulał, to woprawdźe njewěm. Ernst je wšo zapłaćił. Jenož to wěm, zo mój luby Ernst při tym z wulkej horliwosću a wutrajnosću a wosebitej wušiknosću swój plan mi rozjasnić so prócowaše. Chcyše najprjedy ze mnu běžeć přez pola a lěski na „Hornčerja“. Dale chcyše mje wjesć přez „Skalnu hasu“ a druhe wulkotnje romantiske rjanosće na „Wysoki lěs“. Ja běch ze wšěm spokojom.

Hdyž pak přećel wo rjanym „Hoybinje“ placać poča, a kak derje tam kurjatka pjeku, zawołach mócnje: „Brr! Na Hoybin sobu njeńdu, ně, woprawdźe nihdy nic! Wěš ty, što? Do Krombacha póńdźemoj, haj do Krombacha, wot kotrohož „Sakska ludowa nowina“ skoro kóždy dźeń něšto nowe pisa. Hlej — z prěnjoho je tam zawěsće wšo tuńše hač hdźežkuli druhdźe, z druha móžemoj so po puću jahodow najćšć do syteje wole, z třeća snadź při tym też něšto zmijicow zabijemoj. Te spošujemoj potom ducy dom přez mjezu, dokelž so za nje pola nas rjeńša premija płaći, a k štwórtomu, štó dha wě, hač do nowiny njepřińdźemoj, hdyž smoj w Krombachu pobyłoj. Tuž njemazaj dale tajke njepolitiske wobliča! Ernsto, jenički přećelko, pój sobu do Krombacha!“ Ernstak ma złotu wutrobu. Tuž rjekny skóńčnje: haj.

Módre njebjo nad nami pyrješe, hdyž pola „Augustinec“ z města stupachmoj. Krasne hory před nami! Wulkotnje! Ow!

Před „Čertowym młynom“ kupichmoj sebi hišće hórki paleněk a škleńcu piwa — Ernst zasy płaćeše — a potom na lěwe z hordej kročelu do lěsa nutř so dobywachmoj, ja wězo skoro stajnje do prědka a skoku kaž młody kóń. „Što radosć rjeńšu dawa?“ Za hodźinku, hdyž pućik bóle a bóle kaž na třěchu wjedźeše, wuńdźe drje trochu dych, tola ničo na tym! Dale! Hodźinku pozdźišo zlězechmoj do kamjeni, wulkich druhdy kaž cyle Ćemjericy. Rad běch so Ernsta prašał, hač dha skoro kónc helskoho puća njeje. Ale móžach jenož hišće tak někak „pf, pf“ činić. Tohodla wostach změrom kaž hewak. Wšak na wšu tule martru přińdźe skóńčnje — Krombach. A hlej, přez štomy zmahowacu khorhoj wuhladach za khwilku.

Krótko po tym stojach w poće swojoho wobliča a wšelakich druhich stawow na khopicy „Hornčerja“. Juchej! Wězo cyle na kromu won so sydnychmoj do tajkeje někajkeje třepotaceje budki, dokelž bě tam najrjeńši wuhlad kołwokoło. A potom khětře něšto na jazyk. Nó, cyle khětře wšak njedóstachmoj, ale za poł hodźinki tola kóždy měješe, štož chcyše, Ernst horcy kofej a ja blešku citronoweje limonady. Ow, to zasłodźi! Z dobom pak přećel na mnje kuka, kaž by mje rad fotografować chcył. „Jakubje, pokaž mi twój jazyk!“ A nadobo počina so rjepotać, zo so cyła khěžka třaseše. Khětře skočich tohodla do zahrody wróćo, zo njebych skóńčnje po skale dele so zwjezł. Ernst pak skaka za mnu a tyka mi špihel mjez woči. A tu widźach wobradu. Złoty časo! Što dha bě so ze mnu stało? Huba, jazyk — bruny — kaž z hlinu namazany. Spytam lizać. Njeńdźe preč! Spytam wotmyć w korčmje, najprjedy ze zymnej a potom z horcej wodu. Preč njeńdźe! Tule limonadu lohko njezabudu. Po puću sym sebi hubu samo z pěskom rybował. A tola so Ernsta na wječor hišće prašachu, hač ja traš klimatisowany Malaja njejsym.

Po tak struchłym nazhonjenju ćehnjechmoj trochu ćicho dale, to rěka – Ernst hwizdaše, najskerje, dokelž njechaše sebi pytnyć dać, kak žel jomu sym. „Wysoki lěs“ dyrbjachmoj na pokoj wostajić, ćim bóle, dokelž nadobo w mojim žołdku so něšto dźiwnje wožiwjeć počinaše. Dyrbjach druhdy hłubšo do lěsa zalězć, zo bych kusk za hribami pohladał. Mjez tym mój Ernst z dobrej khwilu na „Wótrym kamjenju“ poby. Blizku Hoybinsku dolinu mi dosć wukhwalić njemóžeše. Ale što to wšo pomha, hdyž chce człowjek do Krombacha. K tomu pak zdaše so wulki čas być. Słónco dźěše pomału domoj. Zady „Wysokoho lěsa“ stoješe ćmowa mróčel. Na, potajkim! Kajki puć pytać dyrbimoj, bě namaj takrjec pjata hypotheka. To jenož wědźach hišće ze „Sakskeje ludoweje nowiny“, zo tam wokoło „Wysokoho lěsa“ někajki pućik k někajkej hajńkowni čisło 6 wjedźe, a zo při tutym puću wšsty Jehring nětkdźe rjany hosćenc wachuje z mnohimi komorkami za cuzych dundakow kaž mój. Přińdźechmoj nětko k tajkomu podobnomu pućikej. A dokelž ničo lěpše njewědźachmoj, tuž po nim dźěchmoj. Pućik bě cyle rjany, jenož — zo bě za běrtl hodźiny najrjeńša sćežka, a za poł hodźiny stojachmoj wosrjedź lěsa a njemóžachmoj dale, khiba zo přez wšě štomy a keřki. A w tejle husćinje rozhněwa so njebjo nad namaj. Dešć praskaše do naju a wětřik duješe kaž na harfje, kotruž lěta dołho wjac hłosowali njejsu. Mokry běch bórzy na kožu. Ernstej so też najlěpje njelubješe. Njesłyšach jenož derje, na čo wón wšo swari, přetož hrimot mjez horami ruješe kaž hłódny law, a dešć so sypotaše a šumješe hórje hač Debsćanski młyn. To bě woprawdźita wostuda, prjedy hač skóńčnje zas někajki pućik dołazychmoj. Po nim leže se papjera, jejowa škorpizna, potajkim kultura. Tu dopomnich so też, zo mějach po prawym předešćnik sobu na khribjeće, trochu pozdźe. Bě też přemoknjeny nětko.

Hłódny, lačny, mokry, mučny wuhladach při puću korčmičku, hajńkownju čisło 6. Dale so mi khodźić njechaše. Ćma bě hižo. Zyma mje třaseše. Stupichmoj potajkim k hajńkecom nutř. Přez nóc tam wostać směd źachmoj, ale pod třěchu na špundowanju. Mojedla! Nutř do kralestwa čěskoho. Powječerjachmoj. Potom krosnowachmoj so pod třěchu. Tam žno někotři druzy spachu abo z najmjeńša tak činjachu. „Dobru nóc!“ Ćišina. —

Haj smorže! Khort to njech spi. Pak něšto zawrjeskota abo zastona, pak so něšto dźiwnje znate zašudruje, přez swisle zyma hwizda. Deleka druhdy hišće něchtó khodźi a stólcy abo blida suwje, durje wotamkuje abo začinja. Potom maš na khwilku zas měr.

Ale na dobo, wejstrhóli, žałosćiwje a grawoćiwje zaklińca po łubi: „Rch, rrch, rrrch, rrrrrrrch!“ Najprjedy je hudźba hišće trochu mjelčo, pospytujo, ale rosće sylnje a je skóńčnje tak wótra, zo Korzymski rězak napřećo tomu mohł rjec kaž syrotka klińči. Kašluju —, podarmo! Pjeru na špundowanjo a do séńy, hač druzy wotućuja a sakrować počinaja. Ale mój knjez „Rchrch“ dale škraba na puknjenym hornčku swój mócny bas. To traje hač na ranjo.

Tu mějach dosć. „Ernsto, pój domoj!“ rjeknych po třoch, stanych, spytach swoje droby hromadźe a wopušćich luboznu hospodu. Deleka we jstwje kupichmoj sebi horne słódkoho kofeja z całtu. A potom widźi nas tołsta mlha z wulkimi kročelemi přez hory do doliny ćahnyć. Wobhladował sebi tam wjele njejsym. Sydnych so na prěni lěpši „pachpach“ a ridrowach po nim domoj. „Hory módry, ja was znaju!“ Na żeleznicy sym spał hórje hač Mučnikec Marja na předowanju, a domach też hišće hač na druhi dźeń připołdnju. Tehdy mje duriny zwónčk wubudźi. W listnym kašćiku třeše dopisnica wot luboho Ernsta. Piše mi, zo je na karće nětko khmańši puć do Krombacha wuslědźił, hač smój wóndanjo łazyć mělоj. Hač ja tuž jutře njecham hišće jónu z nim sobu a hač šće sym přecy tak bruny wokoło huby. Ně, ty šibako ty! Ně! Ně!

Z Łužicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Pšichodnoho 22. septembra budźe jo nowy dom tachantfeje schule swjećić. Ze swojoho staroho městna, hdźež je schula na wschě sydom stow lět stała, počehnje won do pschedměsta, dokelž dotalny dom za pschecy pschiběracu ličbu schulerjow a schulerkow wjacy njedosaha. Tachantska schula je staroskawna, zaslužbna wučerka. Wjele ma dźěći nic jenož

z Budyschina a z bližscheje wokoliny, ale z cyłeje Łužicy a z dalschich stron, kotrež je sebi wočahnyła. Skoro cyła serbska katholska intelligenca, duchowni, wučerjo a mnozy z burskoho stawa su pschez nju pschechli. Njeje wjeski w serbsko-katholskej Łužicy, hdžež njebychu jedyn abo wjacori schulerjo z radosću na swoje schulske lěta we njej spominali. Poswjecenjo noweje schule njedyrbi tohodla swjedžeń być jeno za Budyschsku wosadu, ale za cyły nasch katholski łužiski kraj. Tak derje hač budže so hodžeć, rozesćelu so tohodla hischće pscheproschenja na tutón dźeń wschitkim prjedawschim tachantskim schulerjam, a nadžijamy so, zo budža jim wschitcy rady sćěhować. Wschitcy so tu njech zasy zetkaja, kotsiž su nětko daloko we swěće rozpjerscheni, tu, hdžež něhdy w rjanych džěćacych dnjach hromadže wuknjechu, so wjeselachu abo strachowachu a — wojowachu.

Z **Budyschina.** Daloko mjez naschimi Serbami lubje znaty knjez měšćanski wučeř Adolf Sommer je dźensa, pjatk 3. sept., njenadžicy na zlemjenjo wutroby zemrěł.

— Mnischki naschim wobsedžerjam lěsow pschecy hischće wulke starosće činja. Ze wschěch kóncow pschikhadžeju powěsće, zo z hromadami lěsy nadpaduja, abo zo je schkoda wot nich načinjena hižo hotowa. Tak su w Sohlandže pschez 3 mill. mnischkow popadnyli, tola zo bychu woteběrałe, njeje pytnyć. W Lubijskim wokrjesu dyrbi so na 100 kórcow lěsa pobić. Žitawa je hižo 150000 hr. za wschelake srědki pschećiwo husańcam wudała a je nowych 20000 hr. pschizwolić dyrbjała.

Tež Budyschske tachantstwo budže na Mnischoncu, w mjedwjedžowym lěsu a w Schěrachowje něhdže 200 kórcow lěsa bić dyrbjeć.

— Zajimawe je, kak nasche „Dresdner Nachrichten“, kotrymž je wscho katholske njewuprajiće wohidne a zacpějomne, zhromadžiznu we Wrótsławju hižo do časa zasudžeja. Wone praja: „Móže być, zo we Wrótsławju tak wótse pschećiwo protestantam do truby trubić njebudža, kaž hač dotal.“ Wo zhromadžiznach katholikow je znate, zo su so wone pschec jeno z katholskimi naležnosćemi zaběrałe, nic z druhimi, a zo su so pschec swěru kóždoho wupada pschećiwo druhowěriwym zdalowali. — Tola, schto nowiny na to džiwaja? Tajke něschto do jich schćuwanja so hodžało njeby.

Z **Khrósćic.** Struchłe njezbožo je Wingerjec (Nowotnec) swójbu potrjechiło. Tamón tydžeń srjedu dopołdnja běchu posledneje žně dom pschiwjezli, dwaj połnej wozaj pscheńcy. Po wobjedže chcychu je do bróžnje dokhować. Jara wysoko pak su měli dotykować. Dokelž bě džěło ćežke, je wobsedžeř Pawoł Wingeř sam worschtował. Hdyž běchu z prěnjej fóru hotowi, mějesche so druha na huno storčić. Dokelž dosć sylnych ludži deleka njeběsche, dyrbjesche Wingeř sam k pomocy. Tuž je so z worschty dele sunył. Tam pak su podawace widły pschi worschće stałe. Pschi delesunjenju je Wingeř do nich zaješł a ćeńke toporo sebi tak njezbožownje do žiwota zakłół, zo je so znutska smjertnje ranił. Wón hnydom spózna, zo budže to joho smjerć a da so doma wobstarać. Na wječor joho do Workiečanskeje khorowje dowjezechu, hdžež je pjatk rano ½5 w jara wulkich bolosćach wudychał. Česćowny muž je póndželu w Khrósćicach jara čestnje pokhowany był. Wo njoho žaruja wudowa ze schěsć džěćimi, kotrychž najstarsche je hakle 18 lět, duchowny bratr a dwě sotse z druhim pschećelstwom. Wo njoho žaruja wschitcy, kotsiž su dobroho kschesćana a hospodarja, pschikładwownoho nana a luboho pschećela znali. Wuraz žarowanja so w sćěhowacym dopisu, kotryž wočischćimy, namaka:

Z **Khrósćic.** Nad zemrětym njezwonimy khwalbu do rowa w zjawnosći. Bóh znaje jich skutki a je slubił, zo jim kóždžički skutk, w lubosći k njomu dokonjany, něhdy bohaće zapłaći, a — potom njeje to tež z wjetscha po woli tych, kotsiž su so minyli a khwalbu zasłuža. Tola tón króć njech je wuwzaćo dowolene, dokelž běchu winy smjerće rudžace a nas wschěch poražace. „Dobroho muža smy k wěčnomu wotpočinkej pokhowali“, tak je sebi wěsće kóždy prajił, kiž je póndželu njeboh kublerja Pawoła Wingerja abo kaž pola nas jom rěkachmy: Hadamec Pawla k rowej pschewodžał. Haj, dobra duscha to bě njebočički, dobry kschesćan, dobry Serb a dobry čłowjek. Dobry kschesćan — pilny, horliwy wopytowař Božich słužbow, ponižny a swědomity wotročk swojoho njebjeskoho Knjeza. „Zasy jedyn mjenje z tych, kotsiž porjadnje khodžachu tež stajnje na rańsche a k nyschporu“, tak słyschachmy někoho prajić, a woprawdže prawe to wuznaćo! Kak pschikładny bě njeboh Pawoł Wingeř mnohim z nas we swěrnej słužbje Božej! Stajnje joho widžachmy na swojim městnje w Božim domje, byrnjež tež hewak Boži dom wosyroćeny a wosamoćeny był, zo bě nam druhdy tak rjanoho Božoho twara — we wutrobje žel, zo njebywa lěpje wopytany. Mnozy su so nawučili — cyle njetrjebawschi — jenož na raúsche khodžić, wo nyschporach njechamy ani rěčeć — njeboh Wingeř njebě tajki, wón bě rano, dopołdnja a popołdnju w Božim domje. Njech joho jasny pschikład nam swěći hischće po joho wotsalenju wot nas, njech swoje pruhi sćele do naschich wutrobow, zo bychmy runja jomu tak horliwje a swědomiće swojomu Knjezej słužili, zo by nas žohnować mohł z časnymi a wěčnymi kubłami. — Njeboh Wingeř bě tež woprawdže dobry Serb, mějesche dobru serbsku wutrobu bjez falscha a tajenja, mějesche stajnje dobre zrozymjenjo za serbske naležnosće, potrěbnosće a zaměry. Jenož tak pschispomnimy, zo je zemrěty prěni sobustaw naschoho nowoho towařstwa, kiž je nas nětko wopuschćił, dokelž je joho Knjez k sebi zwołał, zo by jomu tež swoju skutkownu lubosć k narodej płaćił. Wosebje pak chcemy a dyrbimy tu naspomnić, zo bě zemrěty woprawdže pschikładny serbski hospodař, kajkichž jich wjele njeje — bohužel —. Njeje trjeba, to dale a schěrscho rozkłasć, wschak kóždy wě, schto słuscha k dobromu hospodarjenju po waschnju naschich wótcow. Wón je rozymił swój dwoji nadawk: woči k njebju — rucy k džěłu plesć do rjanoho wěnca we swojim krótkim žiwjenju, zawěsće so jomu myto njebjeskoho wěnca za to spožči. A cyła wjes je nam sobu ze swědkom, hdyž wuprajamy, kak dobry čłowjek zemrěty bě. Stajnje zwólniwy, stajnje hotowy, blizschomu z nuzy wupomhać, z dobrej radu k pomocy być, hdžež a kaž jenož móžesche. Mnohe sylzy pschi joho marach wo tom swěča. Sami widžachmy pschećela pschistupić k joho zblědnjenomu wobliču a wuznać: stajnje sy mi, luby k..... w nuzy pomhał ...

Mnohich słyschachmy skoržić: čohodla dyrbjesche runje tón wot nas, čohodla: takle ....! Čohodla je to Bóh dopuschćił! Njebudžmy tak njerozomni! Njepraji Bóh sam: moje puće njejsu wasche puće, moje mysle njejsu wasche mysle? Bóh njeměri a njepłaći čłowjeka jenož po tym, schtož je za tutón swět dokonjał, ale ćim bóle, schtož je wón za tamón swět wusywał! Dopomńmy so na słowo swjatoho pisma: „zahe dokonjawschi, je mnohe lěta docpěł!“ Tuž njebudžmy tak krótkomyslni a njewozmy jenož skutkowanjo čłowjeka za tute krótke lěta bědženja na zemi za měru joho smjerće ... wschak Bóh to tež nječini ... A njemóže wón we swojej radže z njezboža mnohe dobre, wjele žohnowanja wukćěć dać? Hladajmy na čłowjeske žiwjenjo z wočomaj wěčnosće! Tuž płaći tež wo tutym Božim dopuschćenju: Schtož Bóh sćele, je dobre ... njespóznajemy-li to cyle tudy, potom wěsće něhdy — tam! Tež z tutoho rowa klinči nam wschěm do swědomja hłós: Budžće pschihotowani — njewěsće dźeń ani hodžinu a zasy: „Kročće na zemi nic jeno jako posłucharjo słowa sebje samych zjebajcy, ale jako činićerjo słowa.“ —

Ty pak, luby pschećelo ... spi nětko w dobrym, derje zasłuženym měrje po telko bolosćach, a měj džak za Twoje pschikładne žiwjenjo! ×

Z **Minakała.** Barlinska krajna banka je Łupjanske rycěřkubło, 1200 jutrow wulke, wěstomu Zelterej z Hoheheide pschedała.

Z **klóschtra Marijneje Hwězdy.** Powěsći, zo su knježny Thekla Nowakec za priorku, Lucija Schwarcbachec za subpriorku a Sofija Schroederec za novicmischtrku wuzwolene, hischće dodawamy: Pschedstojićeřka wustawa je knježna Marta Müllerec (Klosterfreiheit pola Wostrowca), kaplanka knježna Justina Rychtarjec (z Georgswalde); cyrkej zastarać maja knježny Pawlina Haschkec (ze Sulschec), Rosalija Krawcec (z Džěžnikec) a Agatha Buderec (z Georgswalde); w schuli skutkuja knježny Luitgardis Ballhaus (z Barlina) jako wučeřka za ručne džěła, Benedikta Riedelec (ze Seitendorfa) wučeřka we wustawje, Scholastika Ebermannec (z Rusdorfa) w hornjej serbskej rjadowni, Roberta Reichelec (z Lubana) w srjedźnej a Wórschula Weclichec (z Jawory) w małej rjadowni. Knježna Juliana Hausec (z Róžanta) knihownju zastaruje.

Z **Kukowa.** Minjenu njedželu zhromadži so „Bjesada“ k swojomu měsačnomu posedženju, dokelž ma prěnju njedželu septembra „Lipa Serbska“ swój koncert. Wopyt njebě pschebohaty, něschto pschez poł kopy. Pschesydstwo wozjewi, zo je so towařstwo na 25lětnym jubileju swjedženja khorhoje Pančičanskoho

wojeŕskoho towaŕstwa a na skhadźowancy serbskeje studowaceje młodźiny w Ralbicach wobdźěliło. Pśichodna zhromadźizna budźe w oktobru popołdnju w 4 hodźinach. W běhu krótkoho časa zhubichmy dweju swěrneju sobustawow, kublerja Pjecha ze Smječkec a Čorlicha z Jawory, na kotrejuž pohrjebje su sobustawy we wulkej ličbje a z khorhowju dźěl brali. Njech wotpočujetaj w měrje! Zhromadźeni pókłachu jimaj ćichi „Wótče nasch" hišćhe do rowa.

Po dowuradźenju nutskownych naležnosćow poda knjez gymnasialny wučeŕ Bryl, kiž hižo dwě lěće w Moskwje pschebywa, powschitkowny rozhlad wo „ruskim ludźe a kraju". Njesměrny kraj — rozdźěla so do dweju dźělow: Europiska Ruska — je 10 króć wjetscha hač Němska — a Sibiriska. Kaž je póda wschelakora, tak tež lud. Rěčnik kharakterisuje Polakow, Litwinow, Mało-, Běło- a Wulkorusow, wosebje ruskoho „mužika" (bura), Kirkisow a druhich wobydlerjow stepy, tež Donskich Kosakow, hrózbnych, bojosć zběžkarjow a herjekarjow. Robota je drje mjez burskim ludom wotstronjena, z najmjeńscha na papjerje, ale we wěstej měrje pak tola hišćhe wobstoji, wěžo nic tak kruće kaž prjedy. Rus je jara nabožny čłowjek. Ma pschez połdra sta swjatych dnjow, druhdy wob tydźeń 3—4. To je wěžo njedostatk, kaž tež pola nas, hdyž so wo žně małe swjate dny swjeća. Pśchi najnuznischim dźěle móhłe bjez stracha za cyrkwinske a nabožne žiwjenjo spadnyć, schtož je so hižo w někotrych wosadach stało. Rěčnik powědasche nam wo wschelakich městach, wosebje wo Moskwje, tež wo žiwjenju na wsach, wo waschnju a nałožkach wjesnoho ludu, wo twarjenju statokow a t. d. Mnohe wobrazy, pśchitomnym na pokazku poskićene, słowa rěčnika rozjasnjachu a wudospołnjachu. Najpłódnischa krajina wupschestrěwa so mjez rěkomaj Prutom a a Donom. Mjenuje so „žitnica" Ruskeje. Jara wažna za pschekupstwo, pschemysło, rataŕstwo a rjemjeslnikow je rěka Wolga, najwjetscha w cyłej Europje. Rus jej rěka maćeŕka abo dójka. Pódla swojeje „wótki" lubuje Rus spěw. Joho narodne hłosy su do wschěch ludow pscheschłe, tak tež do nas. Kak krasny je ruski hłós: „Ja Słowjon sym" — „Njesće lećo mróčele".

Na kóncu swojoho pschednoschka pschedčita rěčnik rusku baseń, zo pschitomni raz po rusku rěčeć słyschachu.

Pschedsyda so rěčnikej wutrobnje dźakowasche a pschejesche naschomu swěrnomu krajanej, kiž zdaleny — ma tsi dny a tsi nocy ze spěschnikom jěć — wot swojeje wótčiny a domowiny swoje zastojnstwo wukonja, wjele zboža na puć a do pschichoda. Joho słowa dyrbjachu być božemje Bjesadźe a Kukowej. Wězo tež we cuzbje na nas mysli a chce tež pisomnje na Bjesadu spominać.

Na kóncu zhromadźizny sebi zaśpěwachmy, tola nic dołho, dokelž někotsi na „mału kermuschku" khwatachu.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Póndźelu a wutoru swjećesche tak mjenowana „čorna brigada" (Schützen u. Jäger) w Drježdźanach swjedźeń 100lětnoho wobstaća, na kotryž bě pschez 12 tysac starych wojakow pschischło. Póndźelu wječor běsche wulka piwna zabawa, na kotruž bě tež prync Jan Jurij pschischoł. Wutoru ćehnjechu pschitomni hosćo pschez wschelake hasy na Alaunowe naměsto, hdźež běsche pólna nabožna swjatočnosć. Joho Majestosć kral, krónprync Jurij, pryncaj Friedrich Khrystian a Ernst Heinrich (wschitcy schtyrjo na konjoch) běchu pschitomni. (Prync Ernst so prěni raz na konju pokaza.)

— Nowy minister hrabja Vitztum je so do Drježdźan pschesydlił a do bydlenja na Seestraße zaćahnył.

Němska.

Nětko je tež Barlin skónčnje Zeppelina a joho powětroń wohladał. Hrabja Zeppelin, kiž je khory pobył, njechasche cyły puć wot Friedrichshafen hač do Barlina na powětronju jěć; tohodla bě postajene, zo wón hač do Bitterfelda ze železnicu dojědźe a tam do swojeje powětroweje łódźe postupi, zo by z njej do Barlina dojěł. Tuta pak bě na puću schkodu na jenym propellern poćerpiła, kotraž ju na jeje puću zahaći, tak zo sobotu 28. augusta, kaž bě prjedy wučinjene, w Barlinje być njemóžesche. Powětroń njedźelu 29. augusta rano $^1/_2$7 do Bitterfelda pschijědźe. Nowoho płuna so nasrěbawschi pozběhny so powětron $^1/_2$8 z hrabju Zeppelinom a nětk dźěsche jězba na Barlin. Runje $^1/_2$1 łódź na Tempelhoferske polo dojědźe, hdźež kejžora postrowi, potom so do města Barlina nuts puschći, hdźež wschelake manövry kołwokoło hrodu, wěžow, Bramborskich wrotow wuwjedźe. Skónčnje krótko do 2 hodźin bě na Tegelskim tsělnischću na zemi, hdźež hrabju Zeppelina jara wutrobnje kejžor a kejžorowa swójba, a w mjenje města Barlina měšćanosta Dr. Reicke powitachu. Kejžor sam Zeppelinej sławu wunjese, statysacy jomu mócnje pschihłosowachu. Na to so kejžor z nim w automobilu do kralowskoho hrohu poda, hdźež bě hrabi k česći pyschna hosćina wuhotowana. Pschitomni běchu sobustawy kejžoroweje swójby a někotsi wosebje pscheproscheni hosćo. Wječor $^3/_4$10 so hrabja Zeppelin zas ze železnicu na dompuć poda. Joho łódź pak so $^1/_2$12 w nocy pozběhny, zo by zas domoj lećała; je pak pola Wittenberga so dele puschćić dyrbjała, dokelž bě so zas propeller (pohonjeŕ) złamał a maschinu někak skóncował.

— Biskop Dr. Wilhelm Schneider w Paderbornje je wutoru 31. augusta rano w 4 hodź. wumrěł. Biskop Schneider so 4. septembra 1847 w Gerlingen, małej wjescy Wendenskeje wosady w Sauerlandźe, narodźi. Swoje studije z wulkej khwalbu dokonjawschi jako kapłan, seminarski wučeŕ a skónčnje professor na Paderbornskej fakulće skutkowasche. Tam bu 1892 za kapitulara a 1895 za dompropsta pomjenowany, a w lěće 1900 po pschesydlenju biskopa Simara do Kölna za biskopa w Paderbornje wuzwoleny. Biskop Schneider je cału ličbu knihow nabožnoho a wědomostnoho wobsaha spisał. Jako biskop swoju wosebitu starosć na wukubłanjo dobrych měschnikow złožowasche. Z joho prócowanjom měschniski seminar w Paderbornje krasnje rozkćě. R. i. p.

Awstrija.

Rakuski minister wuwučowanja hrabja Stürgh je „swobodne schule" (t. r. njewěriwe schule) zamknyć dał, dokelž wone wudźělenjo nabožneje wučby dopokazać njemóža, schtož zakoń žada. Swobodne schule maja wosebje nadawk, dźěći cyle bjez wschoho wuznaća woćahnyć. Prjedawschi minister Marchet běsche sam sobustaw towaŕstwa za swobodne schule.

— Tyrolska w tychle dnjach wulkotne swjedźenje swjeći: stolětne wopomnjećo pozběhnjenja Handrija Hofera a tyrolskoho ludu za swobodu wot cuzoho (Napoleonowoho) knježstwa a za swój kejžorski dom Habsburgskich. Srjedźischćo wschěch swjatočnosćow je hłowne město Innsbruck, hdźež pschi rěcy Innje stany pschebytk za 30000 tsělcow poskićeja. W měsće samym je pschez 100000 hosći. Kejžor Franc Józef z Ischla z wosebitym ćahom pschijědźe a poda so z arcywójwodu Francom Ferdinandom do kejžorskoho hrodu, z njewuprajitej radosću wot wschitkich powitany. Wječor 400 spěwarjow zastaničko spěwachu, na čož so ćah z 2500 smolnicami kejžorej k česći wuwjedźe. Njedźelu na horje Jsel pola Innsbrucka abt z Wilten wulku Božu mschu pod hołym njebjom swjećesche. Kejžor a wschitcy arcywójwodźa a arcywójwodowy běchu pschitomni. Po kemschach kejžor krasny wěnc pola Hoferowoho pomnika położi. We swjedźeńskim ćahu 30000 tsělcow a veteranow kejžorej hołdowasche.

Po swjedźenju w Innsbrucku je so kejžor Franc Józef na Bodanowy jězor podał a tam Rohrschach, dale na kupje Mainau Badenskoho wulkowójwodu a w Friedrichshafen Württembergskoho krala wopytał. Hrabja Zeppelin bě kejžorej chcył swój nowy powětroń pschedwjesć, dyrbjesche pak wobžarować, zo so za swojeje jězby z Barlina hišćhe domoj wróćić njeje mohł. Kejžor so z hrabju dlějschi čas jara pschećelnje rozmołwjesche.

Hollandska.

W Rotterdamje je něschto wosobow na kholeru skhorjeło, 5 dźěći je wumrěło. 18 wosobow je na kholeru skhorjeło, 84 je jich we wobkedźbowanju.

Amerika.

W Mexiku City je rěka Santa Katarina pschez brjohi wustupiła a w Monterey w sewjernym Mexiku surowe powodźenjo pschihotowała. Na 1200 ludźi je w zmohach wo žiwjenjo pschischło, 15000 su wscho zhubili.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Pawoł, Pawoła Kliemanda, wozyswětlerja w Budyšinje, s. — Karl, Gustava Kučki, žiwnosćerja w Bošecach, s. — Wilhelm, Jana Kerniga, tyšerja na Židowje, s.

Zemrěli: 29. aug.: Ernst Janaš, kubleř w Hněwsecach, 37 l. 6 m. 5 dn. — 29. aug.: Pawoł, Jurija Dučmana, skałarja na Židowje, s., 2 m. 14 dn. — 30. aug.: Marta, Oswina Lauermanna, dźěłaćerja w Dobrošicach, dź., († w khorowni w Budyšinje), 2 l.

Khrósćicy. Křćeni: Marija Madlena, Jurija Zyndy, dźěłaćerja w Lejnje, dź. — Jurij, Marije Khěžkec, služowneje z Lejna, s. — Hańža Hana, Marije Hejduškec z Worklec, dź. — Michał Teodor, Pětra Bódlinka z Hatow, s. — Hańža, Michała Herrlicha, žiwnosćerja z Bóšic, dź.

Zemrěći: 4. aug.: Hańža, Ernsta Lorenca, žiwnosćerja w Nowe Wjescy, dź., 6 l. 6 m. 15 dn. — 3. aug.: Michał, Jana Lešawy, žiwno

sćerja we Łusću, s., 12 l. 9 m. 28 dn. (wumrě w Budyšskej khorowni). — 7. aug.: Jurij Šiman, dźěłaćeŕ we Wutołčicach, 57 l. 3 m. 6 dn. (khowany w Baćonju). — 12. aug.: Jakub Wowčeŕk, žiwnosćeŕ w Hrańcy, 57 l. 3 m. 3 dn. — 22. aug.: Madlena, Jakuba Měrćinka, žiwnosćerja w Haslowje, mandź., 58 l. 7 m. 3 dn. (khowana w Baćonju). — 27. aug.: Pětr Pawoł Wingeŕ, kublerŕ w Khrósćicach, 48 l. 3 m. 19 dn. (wumrě we Workłečanskej khorowni). — 29. aug.: Pětr Kubica, privatus w Kukowje, 74 l. 1 m. 6 dn.

Ralbicy. Křćeni: Jurij Pawoł, Jurija Marka Lehmanna (Wićaza), kublerja w Konjecach, s. — Jadwiga, Józefa Krycki, dźěłaćerja w Rakecach, dź. — Bernhard Józef, Pětra Neka, khěžkarja w Šunowje, s. — Jurij Bernhard, Jakuba Domaški, žiwnosćerja w Ralbicach, s. — Marija, Jurija Žura, kublerja w Ralbicach, dź.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 28. aug. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 3. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	25	17	51	17	—	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	52	12	80	13	44
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	—	—	—	—	11	20	12	25
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	—	10	50
Rožka, nowa . .	8	25	8	45	8	—	8	40
Ječmjeń	—	—	—	—	8	—	8	75
Wows	7	30	7	60	7	30	7	70
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	9	50	10	—
Běrny	2	75	3	—	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Ržana muka	10	—	14	—				
Syno	4	—	4	50	4	—	5	—
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	—	—	—	4	—
Prosata 1020 (w Kamjencu 345) jene	13	—	27	—	14	—	20	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	70	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	05	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 30. aug. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnaŕ	wot	28—46	hr.,	rězna waha	60—82 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—42	„		62—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	26—43	„		48—76 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	40—51	„		70—81 „
5. Swinje,	„ „	„	„	52—62	„		68—78 „

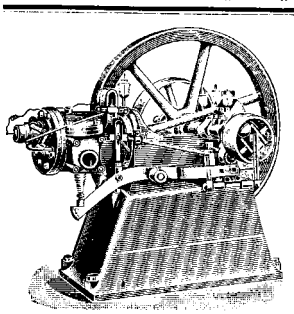

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
61 też jednotliwe meble za jstwy.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	2 %	danje na lěto.
„ měsačnym „	2½ %	
„ 3měsačnym „	3 %	
„ 6- a 12měsačnym „	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 11
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wulki skład

časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
authracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
[4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌ak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌ak 307.

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne křiže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper,
Drježdźany-A.,
61 Rózk Sporer- und Schößergaße 25.
Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Kóžda interesentka, kotraž so wo to zajima, žadaj sebi „wumjelscy wuhotowany wjednik“ za najnowšu módu 1909/10.

Přikładźaca móda!

Hdyž so na tutón časopis powołaš, dóstanješ darmo připósłany Renners Modeverlag, Dresden. [160

Někotre **nowe** **winowe sudy** 55 litrow wopřijace, su pola podpisanoho **na předań.** Kaž je znate, su tajke sudki wosebje za nutřkładźenjo kału jara so přihodźace. [151

W Budyšinje, při Pětrowej cyrkwi čo. 8II. **Jan Nowak,** zwónk tach. cyrkwje.

Syjace mašiny, pluhi, brony, běrnyhrjebaki, běrnace korbjawki,

emaillowane a zacynowane, atd. atd.

najlěpše wudźěłki po najtuńšich płaćiznach

poruča [161

Jana Manjokowy naslědnik

Jurij Hänsel

w Budyšinje při žitnych wikach 6 a na sukelnskej hasy 34.

Cigary!

Dokelž po zastupjenju tobakowoho dawka 16. aug. twory, kotrež běchu hižo na składze, wot dawka potrjechene njebuchu, předawam, **doniž skład dosaha,** po starych płaćiznach, a prošu, zo so hišće prawje bohaće z cigarami zastaraće.

H. Lehmann [153

Bohata droha 2. w Budyšinje. Pi hłownym torhošću.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4I

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Živnosć čisło 16 w **Nowym Bronju** ze 4 kórcami pola je hnydom na předań. [157

Ralbičanska kath. Bjesada

změje swoju přichodnu zhromadźiznu na **swj. Mariju** (8. sept.) wječor w 7 hodźinach. Přednošować budźe so wo **nowym wólbnym zakonju** a wo **liberalismje.**

Wo prawje bohaty wopyt prosy

156] **předsydstwo.**

»Jednota« - towarstwo - kath. Serbow w Drježdźanach

změje swój **druhi lětni wulět njedźelu 5. septembra.** Zeńdźenjo so wobdźělacych pop. wot **4** hodź. w **parkowym hosćencu** w **Plawnje,** hdźež budźe rejwanske zawjeselenjo, Wo prawje bohate wobdźělenjo sobustawow kaž tež hosći (Serbow a Serbowkow) prosy [152] **předsydstwo.**

Konjace wodźewy

w najwjetšim wubjerku

155] poruča

C. G. Fiebiger

— w Budyšinje —

Serbska droha.

Najtuńše, krute płaćizny.

Do Krupki

pójdźe procesion **njedźelu 5. sept.** z klóštra Marijneje Hwězdy; w 5 hodź. Boža mša. Wo bohate wobdźělenjo prosy

147] **wjednik.**

Masivna khěža

ze zahrodu w **Brěmjenju** čo. 7 je na předań. Dalše je zhonić pola gmejnskoho předstojićerja tam. [146

Domjacu holcu,

15—16 lět, sprawnu a róndnu, najradšo ze wsow, pyta hnydom abo 15. septembra

knjeni **R. Wienecke**

159] na hošic drozy 18 I.

Wróćiwši so z přewodźenja swojoho luboho bratra, kublerja

Pawoła Wingerja z Khrósćic,

wuprajamy wšěm, kotřiž su njeboćičkomu w žiwjenju, při struchłej njenadźitej smjerći, na pustym wječorje a přewodźenju tak přenadobnje swoju lubosć wopokazowali, z cyłeje wutroby

„Zapłać Bóh!“

Poručamy joho khudu dušu do pobožnych modlitwow wšěch, kotřiž su njeboćičkoho znali a zańć měli.

W Khrósćicach, na dnju pohrjeba, 30. augusta 1909.

Jurij Winger, farař, **w mjenje zawostajenych a přibuznych.**

158]

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen,
Čišć Smolerjec knihićišćefnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 37. | Budyšin, 11. septembra 1909. | Lětnik 47.

Wobrazki z pućowanja do Italskeje.

VII. W Romje.

(Pokročowanjo.)

Hišće jenu ze sydom romskich hórkow wopytali njejsmy, je ćiše sonjaca hórka

Aventin.

Tuž chcemy ju z krótkim wopytom počesćić!

Puć nas wjedźe přez romske Ghetto, židowski běrtl, mazany, kaž je to narodny počink kóždoho žida, je-li wěrny syn Abrahamowy a njeje so wot křesćanskeje zdźěłanosće trósku woblizać dał. Nowy wulkotny twar nas postrowja, nowa synagoga — bjez dźiwa, zo so tak hordźi we swojej pyše, dyrbi snadź być konkurenca za „swjatoho Pětra“. Tola tón so njestróži, toho hišće nichtó dosćahnył njeje, ćim mjenje předobył, nanajmjenje židowska synagoga, byrnjež bóle za pjenjezami wonjała. Zo chcychu židźa w Romje nowu wulku synagogu mćć, to so jim dźiwać njemóžemy. Wšak tam nětko na prěnjej trunje hraja, romski měsćanosta sam dźěn je žid a ma njefalšowane mjeno Natan, a je pječa też wulki muž pola italskeje kralowskeje majestosće. Snadź tute přećelstwo też po pjenjezach so wobličić hodźi, a zo je italski kral dospołnje liberalnje zmysleny, to bychu w Romje škórcy hwizdali, jeli by tam jich črjódka była.

Tu w Ghetto stoji też cyrkwička: Santa Maria del Pianto (swj. Marije k sylzam). Při durjach je wulka Boža matra z napismom, wot wulkoho pjatka sem kóždomu znatym, w kotrymž Bóh israelskomu ludej porokuje joho zasakłosć a njepokutnosć. W tutej cyrkwi běchu w prjedawšich časach předowanja za židow. Dokelž ći dobrowólnje njepřińdźechu, bywachu nuzowani, zo dyrbješe na kóžde předowanjo 100 muži a 50 žonow. Wotmysł bě, židam pokazać, kak błazniwje je, hišće čakać na přikhad Messiasowy, a jich rozwučeć wo křesćanskich wěrnosćach. Wjele tute předowanja njewuskutkowachu. Tuž njebych tónsamón recept za naše cyrkwje radźił. Štóž njepřińdźe dobrowólnje a měni, zo jomu to trjeba njeje, wostań doma. Swjate Pismo praji: „Štóž je z Boha, Bože słowo słyši; tohodla Wy Bože słowo njesłyšiće, dokelž njejsće z Boha.“

Z tajkimi myslemi smy hižo hač na hórku docpěli. O, kelko móže nam wona powědać wo zańdźenych časach, kaž rěka Tiber, k jeje nohomaj nimo šumjaca! Lětstotki dołho je kaž z tróna postorčeny kral a jeje wosamoćene puće žaruja, tola stary błyšć a wuznam ženje sebi wjacy wróćo njewupłaka. „Tempi passati“, praji Italian, na to zwučeny: „zańdźene časy“, a za stare wěcy žid wjele njeda.

Prěni wopyt bě cyrkwi swjateje Sabiny. Lěta 425 natwarjena je jena z najstarših a jara zajimawa za toho, kiž chce stare stile (wašnja) twarjenja a stare mosaikowe wobrazy zeznać. Naš Posoł za tajke wěcy tak zahorjeny być njetrjeba, hižo swojich čitari dla, tuž za njoho něšto druhe tu napišu. W tutej cyrkwi je swjaty Dominik najprjedy wo różowcu předował, w pódlanskim dominikanskim klóštrje je bydlił, a tu bu regula joho rjadu wobkrućena. W klóštrskej zahrodźe maš nimo měry krasny wuhlad na rěku Tiber a kampagnu. Też so tu pokazuje oranžowy štom, kotryž je swjaty Dominik sadźał. Nětko je wězo klóštr wot knježerstwa zběhnjeny. Dźiwali so bychmy, jeli so runje na tutón dopomnili njebychu. Katholska wěra jim hódź njeje, ale katholske pjenjezy a pokłady jim njesmjerdźa, za to přecy wědźa dobre wužiwanjo.

Jedyn mnich naju po klóštrje wokoło wodźeše a po cyrkwi. Tu bě rjenje khłódno porno njesměrnej horcoće wonka. Z cyła romske twarjenja bóle škitaja před ćopłotu hač před zymu. Romske přisłowo rěka: „W zymje dyrbiš so wjele wukhodźować, w lěće doma wostać.“ Jeli so njemylu, je pola nas runje nawopak.

W tutym klóštrje je swjaty Franciskus swjatoho Dominika wopytał. Kak swjate to zetkanjo dweju woprawdźiteju reformatorow swěta! Je, jakož by na tutych ćichich murjach hišće wotbłyšć toho muža so namakał, kiž po słowach basnika Dante na zemi přez swoju mudrosć bě pruha wot swětła cherubimow. Tak duša na tak swjatym městnje wopta duchownu nježnu wóń a so wokřewja na dopomnjenjach na stare — lěpše časy. Wězo je nětčiši čas, kiž so před swjatym a nadobnym wjacy njestróža, też tutomu městnu zaćišćał hrube znamjo swojich njeskutkow: klóštr je cyle wosamoćeny.

O, to dyrbi tola za syna swjatoho Dominika, hdyž to widźi a wopomina, wosebity ból duše być. Swojomu klóštrej božemje dawać! Klóštr je joho domizna, kóždy rumčk we nim je jomu luby a drohi. Studnja wosrjedź křižoweje khódby dopomina joho na tamnu wodu, kotraž so wuliwa do wěčnoho žiwjenja, ćicha cala, khódby ze zastarskimi wobrazami, knihownja, wot prjedownikow po lětstotkach z njewuprajnej prócu nahromadźena, rownišća zemrětych bratrow, cyrkej, w kotrejž je so wo dnjo a w nocy Boža khwalba k njebjesam dobywała: wšitko to so tak nutrnje a kruće z joho dušu zapleće, z joho myslemi a začuwanjom, zo je mnichej tak styskno we wutrobje při zběhnjenju joho klóštra kaž dźěsću, kotrohož dom so předa cuzym. Haj, hdyž njeby we wutrobje była nadźija na lěpše časy! ... Snadź so wróća. Ale hdy? To postajić ma tón, kiž je rjekł: „Moje mysle njejsu Waše mysle, a moje puće njejsu Waše puće.“

Njedaloko cyrkwje swjateje Sabiny je cyrkej swjatoho Aleksia. Pódla bydleše bohaty Romjan Eufemian, kotrohož syn Aleksius bě slubjeny z kejžorskej dźowku, ale swój slub rozwjazawši w kwasnej nocy ju wopušći a ćekny do Syriskeje. Tu w měsće Edessa běše 17 lět dołho žiwy we wulkej khudobje. Mjelčo so domoj wróći a wot swojich njepóznaty bě dalšich sydomnaće lět w starši-

skim domje žiwy pod skhodom jako prošeŕ, wot njewólnikow w domje swojoho nana hanjeny, wusměšany a křiwdźeny. Po joho smjerći bu spóznaty a joho swjate žiwjenjo wotkryte.

Pódlanski klóštr bě něhdy kolebka za missiony mjez słowjanskimi ludami. Tu bydleše swjaty Wojćech Pražski, kaž tež japoštołaj Rusow: ss. Anastasius a Bonifacius. Nětko je to wustaw za slepych. We wrotowych durjach widźiš přez klučowu dźěrku na kóncu z łopjenami wumjełsey zrosćeneje khódby kupolu swjatoho Pětra. Nimo měry rjany napohlad, ćim rjeńši za mnje, dokelž při wustawje slepych tak slepje k tomu wjeselu dóńdźech, so připadnje dopomniwši na to, štož běch něhdy čitał, a nětko sam to wohladach.

Też pobychmoj tu hišće w kollegiju Sant'Anselmo. Tutón klóštr je arcyabtownja benediktinskoho rjadu za cyły swět, tu sydli abt-primas a klóštr ma za swojich klóštrskich bratrow ze wšěch krajow tu wysoku theologisku šulu. To je wulkotny skutk Leona XIII. Znutŕka njeje cyrkej hišće cyle zhotowjena. Za tych, kotŕiž ze mnu lubuja a ćesćuja benediktinski rjad, tu wupraju, zo njebychu tola na wopyt tutoho kollegia zabyli.

Na puću wróćo zastupich do cyrkwje swjateje Marije w Cosmedin (mjeno woznamjenja, zo je cyrkej wosebje bohaće wupyšena). Tu bě runje ludowa pobožnosć bratrstwa k ćesći swjateje Marije z prědowanjom. Při mni sedźeše italska mać, kotraž swoje dźěćo ćěšeše a pobožnje na prědowanjo posłuchaše. Zasy rjany dopokaz, kak je prosty italski lud we swojej nutrnej duši pobožny a wě zjednoćić paćeŕ z domjacymi wobstaranjemi. Často nadeńdźeš maćerje z dźěsćom, kotrež w cyrkwi ćěša, a při tym su přitomne woporej Božeje mšě. O, kak je naš čas w tutym nastupanju farizejski! W zjawnosći so storka na tajke samo na sebi čestne wěcy — a hdyž ćemny šlewjeŕ nocy zemju kryje a skutki człowjekow zawodźewa, potom so často wotkrywa tuta farizejska hańbićiwosć někotrych w błukim swětle najhórše njehańbićiwosće. Tuta pobožna žónska we mni wubudźi najwjetšu česćownosć, a ju tu w Posole směm snadź pokhwalić, dokelž mje dopomina na nadobny přikład najswjećišeje maćerje, kotraž je swoje dźěćatko w pobožnej a njewinowatej mysli ćěšiła — na najzbóžnišu knjeżnu. —

Jandźelowy hród — Quirinal — Vatikan.

Njedaloko wot Vatikana je přez khódbu zjednoćeny „Jandźelowy hród“. Najprjedy wot kejžora Hadriana postajeny jako pohrjebne městno za joho swójbu.

Swoje mjeno ma tutón hród wot podawka z léta 590. Hdyž bě runje pokutny wobkhad k wotwobroćenju mora k Pětrowej cyrkwi, tu zjewi so na tutym twarjenišću jandźel Boži, kiž mječ do nóžnjow khowaše. To bě wšěm znamjo, zo Boži hněw je wotwobroćeny přez pokutu, a zo mór přestanje. W tutym jandźelu bu swjaty Michał spóznaty, a tuž dźensa hišće hród tajka postawa z pozłoćanoho mosaza pyši.

Jeničey hród Vatikanski je hišće bamžej přewostajeny.

W druhim bamžowskim hrodźe: w „Quirinalu“, na hórcy samsnoho mjena bydli nětko italski kral. Dwaj wojakaj před wrotami swětej wozjewjataj, zo tu nětko „nowy knjez“ bydli. To pak je też jeničke, štož nam přeradźa, zo ma italski kral tu swoju residencu. Tak ćiše a bjez kóždoho ropota tu wšo je. Podarmo hladaš za tymi čŕjódami, kotrež krala postrowjeja při joho wujězdźowanju. Tu njenadeńdźeš z daloka přikhwatanych krajanow, kotŕiž něhdy z najdalšich stron přikhadźachu, zo bychu bamža wohladali. Też njewidźiš tu tajkich, kotŕiž, kaž prjedy, w tutym hrodźe nutŕ a won khodźachu, jako by był to dom powšitkownje lubowanoho wot wšěch znatoho a ćesćenoho wótca. Snadź też druhdy jomu w Quirinalu słowo italskoho „wótčinskoho (?)“ ministra we wušomaj frunči: „Rom je za nas woprawdźita ćeža, zo sebi sami radźe njejsmy. Snadź jónu druhe hłowne město namakamy, potom so zhubja strachi a wšě ćežkoty nětčišeje situacije.“ Prěnjoho Viktora Emmanuela też tutón hród skoro ženje njewidźeše, přińdźe, zo by tu wumrěł. Tak je kral w Romje sam wosamoćeny.

Cyle hinaše su zaćišće, hdyž přińdźemy po mosće jandźelowym a so Vatikanej bliźimy. Wóz za wozom tu jězdźi. Hobrske Pětrowe naměsto je wožiwjene z mnohimi pućowarjemi z blizka a z daloka. Na wobličach čitaš spodźiwne wjeselo a napjatošć! Pućowarjo, wumjełcy, duchowni, diplomaći, wučeni, wšědnje tu z wozow wustupuja a pak po skhodźeńkach k Pětrowej cyrkwi kroča, pak do Vatikana so mĕrja. Tu widźiš ze swojimaj wočomaj: bamžowstwo je žiwe a je srjedźišćo za zjawne, wšě ludy na zemi wobjimace, žiwjenjo. Tu knježi njewidźomna móc, a wottud wukhadźa mócny wliw za wšě narody. Pornjo tomu so cyle pozhubuje tamón hósć we Quirinalu. To je hórko za njoho a za joho ludźi, ale to su jenož nuzne sćěhwki podawkow, kaž poklećo njeskutka, wobeńdźenoho přez wumócowanjo wěčnoho města. Bamžowstwo je nadobniše zarjadowanjo a postajenjo dyžli italske kralowstwo, stawizny bamžowstwa su 2000 lět starše hač stawizny italskoho kralowstwa. —

* *

Tola nětko njech wam posledńje „božemje“ wot Roma tu napišu. Hewak so mi zeńdźe, zo mje přirunaće tamnym žonam, kotrež so rozžohnuja a rozžohnuja hodźiny dołho a so njemóža dowužohnować. Sym wam też wjele powědał wo Romje a snadź tomu abo druhomu wutrobu kusćičk zhrěł za tute wěčne město, kotrež nima runjeća na Božej zemi. Też za mnje tu přińdźe posledńja hodźinka, ćežka a hórka. W Romje je fontana Trevi. Réka: hdyž při dźělenju z Roma z tuteje piješ, zo twoju wutrobu zapasa tajka žadosć a stysknosć za Romom, zo zasy přińdźeš. Njejsym z njeje pił, a mi też to trjeba njebě, ale to sym Romej slubił, zo, da-li Bóh, njesmě tute božemje posledńje być, a praju z Jobom: „Tuta nadźija wotpočuje w mojej wutrobje.“

Hdyž božemje dawamy Romej, bych wam hišće posledni króć tutu kralownu zemje w jeje rjanosći pokazał. Smy sebi Rom wobhladali z Pětroweje kupole, też z hórki Janikula, tuž was dowjedu na druhu rjanu hórku, z kotrejež Rom widźimy:

monte (= hora) Pincio.

O kak krasny wottud pohlad na Rom, wosebje wječor! Wěčne město swětowe so wupřestrěwa k nohomaj kaž z druhoho swěta k nam přenjeseny paradiz! Swjaty Boži pokoj je zwuliwany na nje. Wóčko našoho ducha nas njese přez wšě te domy, hrody, cyrkwje, wěže a kupole! Napohlad tutoho města, twarjenoho na sydom hórkow, kralowny wšěch městow zemskoho wokrjesa, wubudźa tysacore dopomnjenja. Naša wutroba njemóže te rěki do njeje šumjacych mysli wšě wukhować we sebi. Stawizny staroho časa, srjedźnoho wěka, nowoho časa, haj najnowišich dnjow, wšo nas runja mócnomu morju wobdawa. Kotre zmohi chcemy spytać dodźeržeć we swojim nawalu? Dajmy wšěm zmoham khwilku do pomjatka so dobyć, a potom z křesćanskim wóčkom tamne zmohi, so błyšćace w purpurje, slěbrosłónčnej swětłosći a złotej zyboli, na khwilu zahaćmy, mjenujcy křesćanski Rom martrarjow, knjeżnow, rjekowskich wuznawarjow wšěch lětstotkow hišće raz wopomńmy!

Haj, ty błyšćaty Romo, knjeni a pycha swěta! Kotre městno móže so z Tobu, nadobna kralowna, runać? Róže martrarjow, w krewi jehnjeća poswjećene, Će debja! Sněhběle lilije knjeżnow tkaju Ći Twój slěbroswětły płašć! Maćeŕ a kralowna, sława a žohnowanjo w kole lětstotkow! Tebje je Knjez postajił nad swój dom jako knjeni a maćeŕ zemje!

To su někotre zaćišće, z kotrymiž pućowaŕ so rozžohnuje z wěčnym městom. Čas joho žiwjenja dopomnjenja na tudy přeżiwjene dny kapaja najsłódše wjesela

do joho duše. Bóh daj mi hnadu, zo hišće jónu mohł so wokřewić při duchownym žórłu žiwjenja, so wuliwacoho ze skały Pětroweje!

Na zasywidźenjo, swjaty Romo, Ty jenički Romo bjez runjeća na swěće, Ty wěčne město! Tebi njedawam božemje, ale praju: na zasywidźenjo!

(Přichodnje dale.)

Zhromadźizna katholikow Němskeje

(Skónčzenjo.)

Srjedu na tsećej zjawnej zhromadźiznje wozjewi městopschedsyda hrabja Ballestrem, zo je Joho Majestosć kejžor Wilhelm na hołdowanski telegram zhromadźizny wotmołwił. Zhromadźeni postanychu, a hrabja Ballestrem čitasche: „Ja sym so na postrowjenju tam zhromadźenych katholikow zwjeselił a dźakuju so za wuprajenjo swěrnoho wótčinskoho zmyslenja. Wilhelm Rex.“ Na to so kejžorej „Sława“ wunjese, kotrejž pschitomni horliwje pschihłosowachu.

Tež wot swjatoho wótca je lubosćiwe a wótcowske wotmołwjenjo na hołdowanski telegram pschischło a z radosću so pschijało.

Wosebje žiwje zhromadźizna witasche swjećacoho biskopa Dra. Likowskoho z Póznanja.

Přenju hłownu rěč na tej zhromadźiznje mějesche rěčnik Rumpf z Mnichowa wo „němskich katholikach a pěstowanju wumjełstwa“; spominasche tež wo njepschistojnych wobrazowych pschedstajenjach a towařstwje Mnichowskich muži pschećiwo tajkim njepóććiwym wupłodam, skónčnje wobžarowasche, zo so za wjac milionow kóžde lěto paramenty z wukraja kupuja, njedźiwajcy wysokoho cła, a te mohłe so doma lěpsche dóstać dyžli z wukraja. — Druhi pschednoschk mějesche pólski zapósłanc fařař Kapica wo alkoholismje (wopilstwje) w socialnym počahu. Joho rěč liberalna nowina „Kölnische Zeitung“ wulcy khwali a měni, zo by derje było, hdy by so jako broschurka mjez wschitkim ludom rozschěrjała. Fařař Kapica je sebi pola swojich krajanow w Hornjo-Schlezskej njezakhodne zasłužby z tym dobył, zo je dotal „palencowy mór“, t. r. jara rozschěrjene wopilstwo, ze wschej mocu a z wulkim wuspěchom podusyć pytał. — Dale rěčesche hamtski sudniski radźićel Dr. Witt z Kölna wo „katholskim nowinařstwje“. Mjez tutej rěču so nahłe pschetorhnjenjo sta. Liberalny redaktor z Barlina so rěčnikej wótse pschećiwjesche. Knjenje na tribunje běchu joho pschiwołanjo wopaki zrozymiłe, měnjachu, zo je wohen wudyrił a počachu so won tłóčić. Tola bu zas měr a tamnoho kažerja zhromadźizny wuwjedźechu. — Schtwórtu rěč mějesche spisowaćel Mumbauer z Roma wo „němskich katholikach a pismowstwje“.

Schtwórtk dopołdnja $^1/_2$11 běsche schtwórta a poslednja zjawna zhromadźizna, na kotruž bě tež kardinal Kopp zas pschischoł. Jako přeni rěčnik wustupi prälat Dr. Schädler z Bamberga, kiž wo „bamžowstwje a Piusu X.“ rěčesche. Schädlerowe słowa zhromadźenych kóždy króć mócnje zahorjeja. — Dale rěčesche Dr. Faulhaber ze Straßburga wo „žónskim praschenju“. Jara dokładnje wschitko wopominasche, schtož w nowischim času so stawa za samostatnosć tajkich žónskich, kotrež do mandźelstwa zastupić njemóža abo njechadźa a su we swěće same na so pokazane.

Wobzamkowacu rěč mějesche pschedsyda Herold. Wopominasche krajny wopokaz katholskoho žiwjenja, kotryž su dźěłaćerjo (bě jich pschez 25000) njedźelu ze swojim wulkotnym ćahom podali. Pschećiwo tomu naschi pschećiwnicy njemóža hinak hač ze spodźiwanjom wuznać, zo je to pscheswědčenjo a žiwjenjo. Kak zo trasch jónu k spóznaću a wuznaću dóńdu: „Nazarejski, ty sy dobył.“ Dale wopominasche pschedsyda jednanja tychle dnjow, poručowasche hischće raz Bonifaciowe towařstwo, zo by z njedostatkom srědkow so žana duscha wjac wěčnomu žiwjenju njezhubiła. Swobodu cyrkwje njepschestawamy žadać, swobodu tež za nasche cyrkwinske rjady, žadyn njewuwzaty, wosebje swobodne skutkowanjo miłosćiwych sotrow. Najwažnischa naležnosć, wo kotrejž smy jednali, je schula. Tu kschesćansku, katholsku zdźeržeć, za to dyrbimy ze wschěmi mocami wojować. Runje tutoho wojowanja dla pschećiwo kschesćanskej schuli, kotrež je so hižo zběhnyło a hischće hórje so zběhnje, wjeseli so pschedsyda, zo je telko zastupjerjow „zwjazka katholskich wučerjow“ na zhromadźiznje pschitomnych. Dale wopominasche tež druhe katholske towařstwa. Hdyž swoju radosć nad tym wupraji, zo je kardinal Kopp njedźiwajo lědma pschetrateje ćežkeje khorosće nimale wschě zhromadźizny wopytał, cyła zhromadźizna horliwje pschihłosowasche. Dale dźakowasche so pschedsyda městej Wrótsławju za joho hospodliwosć, lokalnomu komitejej za hobrske dźěło, kotrež je dokonjał, zastupjerjam nowinow za jich rozprawy, rěčnikam a dźěłaćerjam. Joho posledne napominanjo běsche: Budźmy pschezjene!

Na to zhromadźiznu hischće kardinal Kopp z wótcowskimi słowami zwjeseli. Praji, zo je krasna zhromadźizna joho wutrobu wokschała. Dźakowasche so wschitkim, kotsiž su k tak dobromu poradźenju pschinoschowali, wupraji radosć nad tym, zo wosebje młodźi katholikojo, nascha nadźija za pschichod, su so pilnje wobdźěleli, a wudźěli skónčnje zhromadźenym, kotsiž so wschitcy poklaknychu, biskopske požohnowanjo.

Po dźaknej sławje na kardinala wobzamkny pschedsyda Herold zhromadźiznu z katholskim postrowjenjom: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ A pschitomni wotmołwichu: „Do wěčnosće. Amen!“

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Pjatk tydźenja, 3. septembra, zemrě tu nahle k. měsćanski wučeř Adolf Sommer. Štó abo kelko tež našich čitarjow njebychu tutoho dobroho Serba znali! Kak woporniwy běše za swój Serbski lud a joho towařstwa. Njeje poslednje lěta hišće w Khróśćicach tak raznje a dokładnje přednošował jako pčołař našim pčołarjam? Též zajimawe druhe přednoški poskićeše našim towařstwam; tak hišće wěsće „Jednota“ w Budyšinje spomina na joho jara zajimawy přednošk wo Ruskej — Sibiriskej. Kak horliwy bě zemrěty sobustaw Małowjelkowskoho burskoho towařstwa a joho nalutowařnje! Též naša „Maćica Serbska“ mjenowaše joho swojoho sobustawa, haj měješe též tu hišće zastojństwo w tak ważnym wubjerku Maćicy Serbskeje jako toho sobustaw. Nimo toho běše též wučeř serbskeje rěče na gymnasiju, a při wšěm tym dopjelnješe z wulkej swěru swoje winowatosće jako měsćanski wučeř, česćowany wot swojich sobuwučerjow a lubowany wot dźěći.

Nětk je joho tón Knjez hižo tak zahe powołał na wěčny wotpočink po docpěću hakle 47. lěta swojoho žiwjenja; wón bě so 25. februara 1862 w Budyšinje narodźił. — Joho pohrjeb běše též wulkotny. Hromady wěncow přikrywachu joho kašć. Wulkotna syła přewodźerjow bě znamjo, kak bě zemrěty był česćowany a lubowany. Též Maćica Serbska bě jomu dariła wulki ławrjencowy wěnc z bantom a napismom: „Swojomu swěrnomu wubjerkownikej — Maćica Serbska.“

Bóh chcył jomu bohaće mytować wšitku joho lubosć, dźěławosć a prócu a jomu spožčić wěrny wotpočink. Wotpočuj w měrje!

Z Budyschina. Nasch hamtski hejtman v. Carlowitz dźe z 1. oktobrom na wotpočink a kral je jomu jako dźak za swěrne dźěło titul a rjad tajnoho knježićeřskoho radźićela spožčił. — Joho naslědnik budźe dotalny Lubijski hamtski hejtman v. Pflug.

— Za kandidata 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa (wokoło Budyschina) do sakskoho sejma je dotalny zapósłanc knjez kubleř Zoba w Čornjowje z nowa postajeny. Wólbne namołwjenjo za njoho za tydźeń pschinjesemy.

— Zo so njeby nowych dawkow dla pschewysoka płaćizna za wschědnu potrěbu žadała, chcemy tu wozjewić, wo kelko so někotre wěcy, kotrež wschědnje trjebamy, z dawkom podroža:

Khofej: punt palenoho je dróžschi wo $12^1/_2$ pjenježka.
Čaj (thee): punt wo $37^1/_2$ pj.
Piwo: schkleńca abo blescha z $^4/_{10}$ litra wo $^3/_4$ pj.
Palenc: schkleńčka $^1/_{10}$ litra abo hač do 40 procentow alkohola wopschijaca wo 1—$1^3/_4$ pj.
Tobak: dymka, kotraž 5—12 pj. płaći, wo $^1/_4$—$^4/_{10}$ pj.
Zapalki: tyzka z 30—60 zapalkow wo $1^1/_2$ pj.

Tak landrat v. Grolmann w Miličskim wokrjesnym lisće (w Schlezskej) hamtscy wozjewja.

Schtóž to wě, njetrjeba sebi lubić dać, hdyž chce něchtó joho pschedrožić.

W Radworju měješe 25. žnjeńca „**Swobodne zjednoćeństwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy**“ swoju 4. lětušu skhadźowanku. Přitomnych bě 9 sobustawow, hosćaj kk. emer. Kral a Lipsčanski wučeŕ Pětranc a něšto zamołwjacych dopisnicow, mjez nimi jena samo ze Zakopane. Knjez cyrkwiny wučeŕ Andricki wopisowaše najprjedy w jara zajimawym wědomostnym přednošku kralowsku krajnu wjedraŕnju w Drježdźanach, jeje stajne dźĕło a też to, na kajke wašnjo kóždy při wobkedźbowanju abo wěšćenju wjedra pomhać móže. Zhromadźeni wobhladowachu sebi potom cyłu seŕ interesantnych kartow a tabellow, dóstawachu wšelakore pokiwy, kotreż też našim šulam z wužitkom budźa, a skónčnje hišće na mnohe prašenja dokładne wotmołwy.

Na to poreča knjez wučeŕ Šołta jasnje a jadriwje wo 4. dźele našeje Willmannoweje knihi, hdźež su dźakowne prašenja za naš čas a lud a wulkowažne we swojich sćĕhwkach: kak ma so individualne a socialne woćehnjenjo plahować. — Přichodne zeńdźenjo je 20. oktobra w Baćonju.

Z **Radworja.** Naſche burſke towaŕſtwo měješe 29. žnjeńca prĕni zabawny a powučacy wječor we „Wjesnej korčmje“. Pſchedſyda knjez Jakub Bĕrk z dźĕſchej nareču wječor wotewri. Nětko zaklinča zhromadny ſpĕw „Hiſchće Serbſtwo“ — a pozdźiſcho „Hdźe ſtatok mój“. Knjez wučeŕ Nawka měješe zajimawy pſchednoſchk wo hnojenju. Knjez kapłan Mič powĕdaſche wo Mužakowſkim parku. We ſwětkowych wobrazach buchu pſchitomnym jaſnje z pſchihódnym textom: Wulka zahroda a kralowſki hród w Drježdźanach pokazane .... Tajki zabawny wječor změje „Meja“ 26. pożnjeńca pola Delanec. Pokazować budźe ſo „Saſkſa Schwica“. Zaſtup bĕſche k prĕnjomu wječorej darmo — a budźe też 26. IX. pola Delanec darmo. Wſchitcy luborzjo powučneje zabawy ſu witani.

Z **Radworja.** Naſcha „Bjeſada“ ma ſtajnje poſlednju njedźelu mějaca zhromadźiznu, jenož w ſmažniku a prażniku ju próźdniny. Po tajkej dwumĕſačnej pſcheſtawcy bĕſche 29. žnjeńca zaſy pola Domanic ſkhadźowanka. Witachmy tež dweju hoſćow: kk. wyſchſchoho ſekretara kral. żeležnicy Hajnſcha w Kamjenicy — a gymnaſiaſta Cyža-Strójičanſkoho. Poſledniſchi měješe pſchednoſchk wo Serbſkim Seminaru w Prazy, wopiſujo žiwje a zrĕčniwje naſtaće a dalſche ſtawizny wuſtawa, w kotrymž buchu z wjetſcha wſchitcy faſſcy katholſcy duchowni kubłowani. Knjez farař poda rozhlad we ſwĕće a zdźĕli, zo je dźenſa (29./8.) tež naſcha „Bjeſada“ na hłownej zhromadźiznje katholikow we Wrótſławju pſchez dweju ſobuſtawow zaſtupjena. W pſchichodnej zhromadźiznje dźe nam jedyn z njeju nĕkotre woſobinſke zaćiſchće wo tamnym wulkotnym zjĕździe powĕ.

Z **Khrósćic.** Hižo wjac króc je so stało, zo wotebjerarjo „Posoła“, hdyž sebi po „Posoł“ přińdźechu, žadyn wjacy na znatym stólčku na farje njenamakachu. Kak to? Dokelž so přecy stajna ličba „Posołow“ k nam scéle, njeje to hinak móžno, hač zo sebi nĕkotři, kotřiž wotebjerarjo „Posoła“ njejsu a kotrymž je tolerja škoda, sebi na něšto dnjow „Posoł“ k čitanju požča, potom pak zažuwany a zatołčeny zasy — mjelčo — přinjesu abo z cyła nic. **To njeje w rjedźe a po prawdźe.** Jeli so to njehodźi wotstronić, budźe so dyrbjeć pódla tafla wupowſnyć: Sedma: njesměš „Posoł“ kradnyć! Nadźijomnje k tomu njedóńdźe, a so tamni hišće w prawym času na to dopomnja, zo njemóže nihdy dowolene być, „Posoł“ k škodźe druhim darmo wotebjerać.

Jurij Delan, kapłan,
wubjerkownik za Khrósćicy a wosadu.

Z **Khrósćic.** Wóndy čitach w ſtarym lětniku „Poſoła“, zo tam prjedawſchi Khrójčanſki kapłan, knjez farař emer. J. Nowak, piſaſche, njedźelu njedyrbi ſo na hnadowne měſtna pućować a katholſka cyrkej pſcheje ſebi, zo kóždy njedźele a pſchikazane ſwjate dny po móžnoſći we ſwojej farſkej cyrkwi ſwjeći.“

Cyle prawje tak, dokelž to njeje pſchihódne a zdobne ſwjećenjo njedźele, hdyž proceſſion rano po kemſchach w 5 hodźinach do Krupki bźe. Njeby ſo to za pſchichodu hodźało wotſtronić abo tak pſchemĕnić, zo by proceſſion na druhi dźeń woteſchoł? ×

Z **Pančic.** Serbski wječor „Lipy Serbskeje“. Njedźelu 5. septembra wuhotowa Pančičanska „Lipa“ swój lětny serbski wječor. Štóž je tam był, lubiło so jomu tam je, a tuž njech so ći, kotřiž tam njepřińdźechu, kaja, zo tam šli njejsu! Runjež je so často hižo towaŕſtwu ze wšelakich stron zrudny kónc wĕšćił a też přał, dha tola tutón wječor pokazał njeje, zo leži towaŕſtwo w poslednich storkach, nĕ, nawopak, čim bóle naši njepřećeljo na nas ze zubami křipja, čim bóle my spěwamy. Towaŕſtwo bě sebi wyše toho skazało Budyšsku měšćansku kapału, kotraž wjacy khorow a solow wubjernje přewodźeše. Bohaty program wotewri so z Kocorowym khorom „Zelena ta meja“. Na to sćĕhowaštaj mužskej khoraj „Hanka, budź wjesoła“ a „Naš njeboh dźĕd“, spĕw, kotryž stajnje zasy derje skutkuje, hdyž tež słyšimy, kajke njesměrne zbožo je tón „Naš njeboh dźĕd“ měł, zo je so jomu samo „drjewjany woł“ wukormić dał. Solokwartet „Na prĕnju kłósku“ zaspěwachu z dobrym wurazom knjeni Šwonowa a knježna Haúža Kocorjec ze Swinaŕnje a knjezaj wučeŕ Rjenaŕ-Khrósćanski a tyšeŕ Rösler. Derje spodobaše so tež Słodeńkowy khor „Stoji ta woda lĕta tam“. Najlĕpje lubiło drje je so solo „Rjane lička, hładke słowa“, kotreż nam přednjese knjez kantor Hila. Wón wĕdźeše to z tajkim wurazom spěwać, zo drje je wšĕ knježnički přeswĕdčił, zo so do swĕry pacholoweje też stajnje naměša kusk falša. A byrnjež też „pacholo“ bóle swĕdčił „Za tobu su moje žady“, dha wón tola „radlubje też z druheju so wobskobuje“. Sćĕhowaše duo a khor „Kaž wjele rĕčkow dźeja“, při kotrymž duo spěwaštaj knjezaj kantor Hila a abiturient Pól. Duo „Z horcej sylzu rjana Hanka“ spěwaštej derje a nĕžnje zasy knjeni Šwonowa a knježna Kocorjec. Zasłyšachmy tež khor ze solom ze „Smjertnicy“, kotraž by so po móžnosći tež jónu dospołnje wuwjesć mohła. Zo tu wona komponowana leži, nam wjele njepomha. Tež khor „Ach moja hola ty zelena“ běše rjany a derje spěwany. Mału khwilku přestawki wužištaj dwaj knjezaj, zo byštaj nam něšto słowow do wutroby zaśćĕpiłoj, słowow połne wĕrnosćow. Knjez kapłan Delan namołwješe našu młodosć, zo by spěwała, ale woprawdźe derje a prawje spěwała. Haj słyšiš drje často spěwać, ale kajki je to spĕw, je snadź nĕkajki cuzy njekhmany, a je-li serbski, potom so často hroznje spěwa wot hižo nic cyle swojoho rozoma wjacy mócnych. Njech sebi tola naš młody lud też zasy spěwa wonka na polu při dźĕle, potom njeje strach za naše Serbstwo! Tak dołho, kaž budźemy spěwać serbski, tak dołho też budźemy trać. Na to poreča knjez gymnasialny wučeŕ Bryl a napominaše, zo bychmy my Serbja sebi ważili našu drohu zemju a njedali ani ruzlika do cuzych rukow. Dokelž dyrbi zasy wopuśćić swoju drohu serbsku zemju a so podać do Ruskeje, hdźež joho woła zastojnſtwo, bjerješe też z dobom zjawne božemje wot wšitkich znatych a přećelow. — Postrowy bĕchu nam też pósłali knjez Dr. Muka a knjez kapłan Cyž w Žitawje. — Syłu dobrych žortow přinjese nam knjez Cyž ze swojim „Najnowšim musejom“. Wón nam pokazowaše wĕcy, kotreż „ženje byłe njejsu a też ženje njebudźa“. Jako posledni khor zaklinča „Njech, bratŕa, bliżša hodźinka“. — Po koncerće sebi lohke nóžki hišće poskočichu rejku wjesołu, druzy pak pytachu druhu zabawu, a namakachu ju. A rjenje tam bě, a hnydom domoj šli też njejsmy. Runjež bě sala połna, njebě tola přepołna. Tuž přińdźće přichodnje hišće w bohatšej ličbje. Wj—k.

Z **Wotrowa.** Zo wob lĕto z jenoho doma 5 ćĕłow khowaja, stawa so wšće porĕdko, a njeźada nichtó za tym! Tajke dopušćenjo Boże potrjechi dom J. Symanka, kublerja we Wotrowje. W běhu lĕta zhubi tutón swoju mandźelsku, dwě dźĕśći a swojoho nana, derje znatoho khĕbětarja Jakuba Symanka. Minjeny tydźeń sćĕhowaše nětk 83 lět stara mać swojomu mandźelskomu cyle njenadźicy. — Póndźelu w nocy mějachu Symankecy swój skót na starosći, dyrbješe so kruwa ćelić; dokelž stara mać haru w hródźi wusłyša, khwataše holcy zawołać.

Pó ćmje nimo skhodu stupi a po cyłym skhodźe dele padny. Pad běše tak strašny, zo wona srjedu na swjatu Marju rano zemrě. R. i. p.

Z **Kulowa.** Serbska młodosć je sebi tu nowe towaŕstwo załožiła: „Towaŕstwo serbskeje młodosće.“ — Časnik na tudomnej cyrkwinej wěži so tu khwilu porjedźa wot časnikarja Popele, schtož budźe to płaćić, chce měšćanska pokładnica njesć. Posledne porjedźenjo časnika sta so psched 21 lětami a płaćesche 30 hriwnow. — Zo bychu so wozy ze skotom lěpje k wustupnomu brjohej storkać mohłe, pschitwaritej so na tudomnym dwórnischću dwě pschiprawje.

Ze **Salowa.** Ćežke njezbožo je potrjechiło tudomnoho khěžkarja Michała Domaschku. Na swjatu Marju (8. sept.) jedźesche wón z Róžanta na kolesu dom. Njedaloko Schunowa zajědźe do kamjenja a padnywschi z koła wosta za mortwoho ležo. Je sebi hłowu sylnje wobschkodźił a ćežke stschasenjo mozhow poćerpjeł.

Z **Dubrjeńka.** Zo z twarjenjom počina hubjeńscho być, nazhonimy tež w tudomnych skałach. Prjedy wotkhadźachu dźeń wote dnja 45—55 železniskich wozow kamjeni, nětko pak hižo wot pjeć njedźel sem wschědnje jeno 8 wozow.

K wólbam.

Čas wólby do druheje komory sakskoho sejma so bliži. Hač do 9. septembra běchu wólbne lisćiny wupołožene a nadźijomnje je so kóždy woleŕ pschepokazał, hač je zapisany a hač ma tu ličbu hłosow, na kotruž ma prawo. Wočakujemy, zo je tež wjesne wólbne towaŕstwo swoju winowatosć dopjelniło, t. r. wjednicy a wubjerkownicy wosebje. Powěsće, kotrež hewak z 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa pschikhadźeja, runje najbóle zwjeselace njejsu, kotrež tu rozpisować, njeby derje činiło.

Prjedy wschoho je a wostanje nětko nasch kandidat dotalny zapósłanc, kubleŕ Michał Kokla. Wón njemóže a njesmě wjacy wróćo stupić. Ale tež nasch lud dyrbi muž pschi mužu za njoho dźěłać a wojować. Wopory, idealne a materielne, su k tomu trěbne; tuž njesmě so jich nichtó bojeć. Někotryžkuli z naschich intelligentnych Serbow móže něschto časa na to nałožić, zo dźěła za naschoho kandidata. Ale tež materielne srědki su trěbne, a tuž njech tež tajke so radlubje pschinjesu za naschu dobru wěc.

Budźmy pak tež pschezjene, tak pschezjene, zo smy wschitcy za naschoho serbskoho burskoho kandidata. Bitwa budźe horca, a mnozy njepschećeljo hischće pschińdu k Wam z rjanymi słowami a slubjenjemi, ale njedajće so wot nikoho zatraschić a zamylić.

Socialdemokraća hotuja so hižo na čeŕwjeny sejm a pytaja tohodla ze samymi łžemi a njerozomnymi slubjenjemi lud zaslepić a do swojich pasli sćahnyć. Tak socialdemokraći chcedźa, zo dyrbja so powschitkowne ludowe schule zawjesć, dźěći maja so cyle darmo wučić a tež schulske wěcy, kaž knihi, tafle, papjeru a t. d. darmo dóstawać, wučerjow a t. d. pak ma stat płaćić. Khudsche dźěći ma stat zežiwić a tež hewak za khudych so starać a jich zežiwić. Tež dróhi a mosty dyrbi stat sam twarić. Potajkim stat dyrbi wschitko zapłaćić a tola dyrbja so wschitke indirektne dawki wotstronić. To je spodźiwne a njerozomne žadanjo! To najzrudnische pak, schtož woni chcedźa, je, zo cyrkej z cyła žanoho wliwa wjacy na schulu měć njesmě a nabožna wučba dyrbi so dospołnje wotstronić! Tajkim njerozomnym a njekschesćanskim žadanjam njemóže žadyn kschesćan pschihłosować a tuž tež je nic podpjerać. Tohodla tež žadyn kschesćan, ani katholski ani evangelski, socialdemokratskomu kandidatej swój hłós abo swoje hłosy dać njemóže. To je cyle wuzamknjene. Schtóž pak by to tola hischće činił, by swoje kschesćanstwo pscheradźił a pschedał. Njesmě pak tež ničo započeć, z čimž by indirektnje socialdemokratow podpjerał. Wschitcy dyrbimy za swojoho hižo postajenoho kandidata być. Wschitko wosobinske dyrbi wróćo stupić, kaž dyrbi tuto z cyła pschi wólbach a pschi agitaciji so zabyć. Jenož wěc płaći. Nascha wěc je ta, zo naschomu serbskomu burskomu kandidatej k dobyću dopomhamy. Ludo serbski, stoj kruće za swojoho kandidata! Tuž pschezjenosć, pschezjenosć! Njepschezjenosć jenož njepschećelam k dobyću pomha.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Kral Friedrich August je so 4. septembra pschez Nürnberg, Rothenburg do Stuttgarta podał, zo by manövram we Württemskej pschitomny był. W Rothenburgu je kral jedyn dźeń wostał a sebi zajimawe město wobhladał. Srjedu 1/2 9 kral do Stuttgarta pschijědźe. Schtwórtk je so zas do Drježdźan wróćił.

— Pschećiwo njepoměrnomu powyschenju płaćizny na piwo su so w poslednim času wschelake zhromadźizny po cyłej Němskej wotbywałe. Nowy dawk na piwo je z dźěla piwaŕcam, z dźěla korčmarjam witanu pschiležnosć poskićił, płaćiznu piwa khětro powyschić, a to wjele wysche, hač by dawk to žadał. Hnydom běchu wschelacy korčmarjo tu, kotsiž měru piwa (3/10 litra) hnydom wo 5 pjenježkow powyschichu, hdyž tola dawk na piwo jeno dwaj abo połtseća pjenježka na tajku měru wučini.

Hač dotal je na mnohich městach w Němskej rjad abo njeporjad so wutworił, zo so płaćizna nimale wschěch wěcow kulojći, tak zo so jeno ze slěbrom a niklom płaći. Na to tež korčmarjo dźiwachu, mału měru piwa hnydom wo 5 pjenježkow powyschichu. Tohodla so raznje počina na to pokazować, zo dyrbimy zas pjenježk počeć w čeśći měć. Na mnohich městach su tak daloko, zo pjenježka a kopra wjac kedźbu nimaja. Nowe dawki drje k tomu dowjedu, zo sebi tež zas pjenježk wažić počnjemy. Pschetož „schtóž pjenježka kedźbu nima, tolerja hódny njeje“.

Njepoměrne powyschenjo płaćizny za piwo sebi publikum lubić njeda. We wschelakich městach, wosebje w Barlinje, su wulke zhromadźizny měli, hdźež so tajkim korčmarjam wójna pschipowě, kotsiž su płaćiznu pschewysoku stajili, a so z bojkotom hrozy. To su hižo wschelacy korčmarjo a piwo-kupcy nazhonili a tohodla zas płaćizny ponižili.

Tola korčmarjo sami wina njejsu; woni su sami ćischćeni wot piwaŕnjow, kotrež dobru pschiležnosć wužichu, płaćiznu za piwo nad měru horje zehnać. Někotre piwaŕnje wschak su tak pschistojne, zo powyscheny dawk za piwo same njesu.

Pschećiwo njepoměrnomu powyschenju piwowych płaćiznow su minjenu póndźelu Drježdźanscy korčmarjo a hosćencarjo, kotsiž su we zwjazku, tam wulku zhromadźiznu měli, w kotrejž pschećiwo „piwaŕskomu kołu“ so wuprajichu, zo chce „spomnjene koło samostatnosć korčmarjenja cyle zničić“. Dale so tež na to pokaza, zo su piwaŕnje płaćizny hižo wot 15. augusta powyschiłe, hdyž tola piwo ze słodźiznami warjene, kotrež su nowomu dawkej podćisnjene, hakle něhdźe 1. oktobra so trjebać abo porjedźeć hodźi. Skónčnje so rozsudźichu, zo ma wubjerk korčmarjow z piwaŕnjemi hischće raz jednać.

Nad Rheinom a we Westfalskej chcedźa piwaŕnje, jelizo piwowy bojkot njepschestanje a žane zjednanjo ze zastupjerjemi dźěłaćeŕskich zwjazkow so njedocpěje, wulki dźěl swojich dźěłaćerjow (na 60000) ze słužby puschćić.

— W 19. sakskim wólbnym wokrjesu (Stollberg-Schneeberg) za němski sejm je socialdemokrat Schöpflin z 23604 hłosami wuzwoleny pschećiwo nacionalliberalnomu Vorwerkej, kiž 14429 hłosow dósta.

Němska.

Zakaznju knježeŕskoho präsidenta v. Baumbacha we Wrótsławju, zo so na zhromadźiznje dźěłaćerjow pschi generalnej zhromadźiznje katholikow pólska rěč sobu trjebać njesmě, wschitcy sprawnje zmysleni w Němskej, a bóle hischće we wukraju, zasudźeja. Wschelacy so praschejа, hač by protestantskim Mazuram a Litwam, kotsiž maja tež pólsku rěč za maćeŕnu, podobna próstwa so podobnje wotpokazała. Rěč, kotruž chcysche pólski duchowny pólskim dźěłaćerjam we Wrótsławju dźeržeć, měješche wo dźěle a wěrje jednać. Hdyž so tajki pschednoschk, za dźěłaćerjow wulcy wažny, a w rěči, kotruž rozymja, zakaza, je to najbóle witane socialdemokratam, kotsiž wěru a nabožinu dźěłaćerjam kaža a wzać pytaja.

Zakaznja móže so jeno z njezbožownej pruskej politiku pschećiwo Polakam wuswětlić. Zda so, zo tež nowy kancler v. Bethmann-Hollweg chce w tej politicy do Bülowych stopow stupać.

To by so hłuboko wobžarować dyrbjało. Lawrjencowoho wěnca sebi z tym też w. Bethmann-Hollweg njedobudže.

Tajka zakaznja drje nihdźe druhdźe mózna njeby była. We Schwajcarskej wschelake narody měrnje mjez sobu bydla. Na wulkej zhromadźiznje schwajcarskich katholikow w Zugu, na kotruž 22. augusta bě něhdźe 25000 wosobow z cyłeje Schwajcarskeje pschischko, mějachu rěče w němskej, francozskej, italskej a ladinskej (romanskej) rěči. Nikomu njeje schkodźało, nikomu njeje napadnyło, žanu rěč zakazać chcyć. — W Awstriji, hdźež je telko narodnosćow, drje tute hórcy pschećiwo sebi wojuja, tola nikomu so njezakazuje, we swojej maćerinej rěči rěčeć, samo też w sejmje.

Bayerska.

K lětu w lěče budža zaš swětaskawne passionske hry w Oberamergawje. Pschi hrach na 700 wosobow sobuskutkuje. Pschedstaja so čerpjenjo a wumrěco naschoho Knjeza Jězusa Khrystusa, a to tak wumjelscy a derje, zo ze wschěch končow swěta ludźo tam pschikhwatuja, zo bychu so natwarjeli. Hry wospjetuja so kóžde 10 lět, a su je w lěče 1900 185000 ludźi wopytowali. Plan za pschichodne hry je hižo hotowy a budže so hrać: 16., 22. a 29. meje; 5., 12., 19., 24., 26. a 29. junija; 3., 10., 17., 20., 24., 28. a 31. julija; 3., 7., 10., 14., 17., 21., 24., 28. a 31. augusta; 4., 8., 11., 18. a 25. septembra. Hra traje kóždy raz cyły dźeń wot ranja 8 hač do wječora 6 hodźin z 2hodźinskim pschetorhnjenjom za wobjed.

Awstrija.

Jeudźelski kral Eduard je 3. septembra z Marjanskich kupjelow zaš wotpućował.

Schwedska.

Generalny strajk je skónčeny. Tak wjednistwo strajka wozjewja so dźakuje dźěłaćerjam za to, schtož su za čas strajka dokonjeli a znjesli. Tu khwilu hischće na 120000 dźěłaćerjow stawkuje; tola je nadźija, zo so tež ći skoro zaš do dźěła wróća.

Grecka.

Kral Jurij chce wot kralowanja wotstupić, dokelž wojerske njeměry njepschestanu, a wón sebi myslić njemóže, zo njedyrbjake so pschećiwo njomu měrić. Ma so wočakać, schto komora abo sejm, kiž w krótkim zestupi, rozsudźi.

Persiska.

Wotsadźeny persiski schah so w bližšim času z ruskoho póstanstwa w Teherauje, hdźež je pomoc a zakit pytał, do Ruskeje, do Odeprevia. Jednanja mjez persiskim knjeżerstwom a wotsadźenym so w krótkim wobzamknu. Po jednanjach kubka a wobsedźeństwa, Mohamed Aliej słuschace, statej pschipadnu. Jomu so nimale 400000 hr. zwola, za kotrychž wupłaćenjo ruska banka rukuje.

Amerika.

Wulku kedźbnosć je wschudźe powěsć wubudźiła, zo je Dr. Cook, Američan, lěkař z Brooklyna, so hač na sewjerny pol dobył. Wón je hižo dwě lěče w Grönlandskej a wěčnym lodźe na sewjerje był. Na parnej łódźi „Hans Egede“ so wróćejo nětko wobkruća, zo je na swojim njesmérnje wobćežnym a straschnym pućowanju 21. haprila hač na pol docpěł. Z wječornych stron pak so dwělować počina, hač je wopraudźe tomu tak. — Hač dotal staj so k sewjernomu polej najbliže dobyłoj Nansen, kiž 86° 4' dośahnyl, a Peary, kiž hač do 87° 6' pschińdźe, t. r. hač něhdźe 45 mili so polej pschibliži. — Sobotu 4. septembra je Dr. Cook na łódźi „Hans Egede“ do Kopenhagena pschijěł a jara čestownje witany był.

Kopenhagenska universita je Cooka swjatočnje za čestnoho doktora pomjenowała.

Mjez tym je zaš druha wulka nowinka swět pschekwapiła, zo je sewjerny pol Američan Robert Peary słónčnje dośahnył, a to 6. haprila t. l. Peary je prajił, zo žaneje čerje wo Cooku namakał njeje. Cook bě mjenujcy prajił, zo je tam nad polom mosazu rołku zasadźił. Dokelž pak je tam samón łód, kiž so stajnje hiba, je cyle derje mózno, zo je tam wschitka čěť za Cookom zaš so zhubiła.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Kŕčena: Marija, Roberta Ottlingera, škleńcydźěłarskoho mištra w Delnim Pócskowje, dź.

Wěrowanaj: Jurij Domška, hornčerski mištr w Budyšinje, z Mariju rodź. Hamanec z Borny.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 632. 638. w Prazy: gymn. Jakub Cyž, gymn. Benno Šołta; 633. gymn. wučeŕ Jan Bryl w Moskwje; 634. 635. Konvent klóštra Marijnoho Doła; 636. Jakub Rebiš z Kanec; 637. Jan Rab ze Židowa; 639. Jakub Bräuer z Kamjenca; 640. Jurij Frencl z Budyšina.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Konvent klóštra Marijnoho Doła 2 hr. 40 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 4. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 9. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	25	17	51	17	—	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	52	12	80	13	44
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	—	—	—	—	11	20	12	25
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	—	10	60
Rožka, nowa	8	25	8	45	8	—	8	50
Ječmjeń	—	—	—	—	8	—	8	60
Wows	7	50	7	80	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	3	—	—	—	3	—
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Ržana muka	10	—	14	—				
Syno	5	—	5	50	4	—	5	20
Słoma 100 kg, młóćena (z cypami)	5	—	5	40	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena (z mašinu)	3	—	4	—	—	—	4	—
Prosata 906 (w Kamjencu 350) jene	12	—	26	—	14	—	20	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	70	2	80
Jeja, mandl	—	98	1	05	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 6. sept. 1909:

1. Woły,								60—80 hr.
2. Byki,								62—73 „
3. Kruwy a jałojcy,								48—75 „
4. Ćelata,								72—83 „
5. Swinje,								66—75 „

	žiwa waha		centnar	wot	28—44	hr.,	rězna waha	

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Budyšska droha čo. 1

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Ręči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo leżomnosćow.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rožk žitn. hasy.

Założene 1857.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruća po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.

Dalokorčak 334.

Kontor: Žitne wiki 12.

Dalokorčak 307.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61 Wobhladanjo bjez mućenja ke kupowanju so rad dowola.

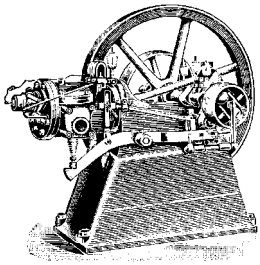

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
63

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Seehec restaurant „Germania") - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prózstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Jednota
tow. kath. Serbow **w Budyšinje**
změje **jutře njedźelu 12. sept.** wječor we 8 hodźinach swoju **měsačnu zhromadźiznu.**
Wulět dyrbješe so wotstorčić.
[164

Kněža [162
čo. 21 w **Radworju** z bróžnju a kórcom pola je **na předań.**

Živnosć
čisło 16 w **Nowym Bronju** ze 4 kórcami pola je hnydom na předań. [157

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Konjace wodźewy
w najwjetšim wubjerku
155] poruča
C. G. Fiebiger
w Budyšinje
Serbska droha.
Najtuńše, krute płaćizny.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

☛ **Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.** ☚

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Cigary!
Dokelž po zastupjenju tobakowoho dawka 16. aug. twory, kotrež běchu hižo na składze, wot dawka potrjechene njebuchu, předawam, **doniž skład dosaha,** po starych płaćiznach, a prošu, zo so hišće prawje bohaće z cigarami zastaraće.

H. Lehmann [153
Bohata droha 2. w Budyšinje. Pi hlownym torhošću.

Syjace mašiny, płuhi, bróny, běrnyhrjebaki, běrnace korbjawki,
emaillowane a zacynowane, atd. atd.
najlěpše wudźělki po najtuńšich płaćiznach
poruča [161
Jana Manjokowy naslědnik Jurij Hänsel
w Budyšinje při žitnych wikach 6 a na sukelnskej hasy 34.

Wolerjam 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa.

Dżeń wólby za sakski sejm so dżeń a bóle bliži. Wólba ma tón króć wyschsche interessy a wjetschu ważnosć, dokelž so na zakładże nowoho wólbnoho zakonja dokonja. Bóle hač hdy prjedy maja wolerjo wo zestajenju Druheje Komory za pschichodnych 6 lět rozsudźić.

Za nas so wo to jedna, zo **nazhonitoho** a **wupruhowanoho muża** do zakonjedawarskoho zjednoćenstwa Sakskeje wuzwolimy, kotryž wobstojnosće wólbnoho wokrjesa derje znaje a wolu a móc ma, joho wschelake a mnohostronske interessy z wuschikom a rozhladnosću sprawnje zastupować. Jako tajki muž je so dotalny zapósłanc

knjez kubleŕ Michał Kokla w Khrósćicach

cyle a połnje wopokasał.

Wón bě sebi pschecy zamolwjenja połneje winowatosće, kotruž zastupjeŕ ludu ma, wědomy a je swój mandat z dospołnej pilnosću a žadnej swěru wukonjał. Wón budże też dale kaž hač dotal jeno tym namjetowanym zakonjam pschihłosować, kotrež zlutniwosć w krajnym hospodarstwje, stuńschenjo a zjednorjenjo statnoho zarjadnistwa docpěć pytaja. Wón cyle wosebje wustupuje za ludowu schulu na čiste kschesćanske podłožy. Runje tak budże pschećiwo wschitkim zakonjam wojować, kotrež mohłe krajnym abo ratarskim wobydlerjam schkódne być.

Stojo na pódże **kschesćanskoho zmyslenja**, zahorjeny z **horcej luboscu k bliżschomu** je **protestantow** a **katholikow, Němcow** a **Serbow** kóždy čas z **jenakej luboscu** a **sprawnoscu** zastupował a budże to też pschichodnje činić.

Knjez **Kokla** je znaty jako wuznamjenjeny zakitaŕ **burskich należnosćow**. Wón pak je też pschecy wotewrjene wóčko a ćućiwu wutrobu měł za potrěbnosće **rjemjesła, pschemysła, pschekupstwa** a **wobkhoda, cyrkwje** a **schule** wopokazował.

Hižo 74 lět 8. wjesny wólbny wokrjes zastupuje bur k žohnowanju wótčiny a ke khwalbje domowiny. Joho zastupowanju pschez wobsydnoho ratarja so najlěpje hodži za socialne a hospodarske napschećiwjenja wokrjesa.

Je to samsny wužitk kóždoho wolerja, zo swój hłós mužej da, kiž, wukhadźacy ze schěrokich worschtow ludu, z tutym mysli, ćuje a wobkhadźuje a taŕ ze samsnoho nazhonjenja też potrěbnosće wschěch worschtow ludu znaje.

My tohodla najnaležnischo poručamy, zo byschće zas wuzwolili dotalnoho zastupjerja

knjeza kublerja

Michała Koklu

w Khrósćicach.

Herrn Gutsbesitzer Michael Kockel in Crostwitz.

163] **Wjesne wólbne towarstwo.**

Zamolwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa předkładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihiśišćerstwo w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 38. | Budyšin, 18. septembra 1909. | Lětnik 47.

Tachantska šula.

Tachantska šula je drje nimale z dobom z tachantstwom nastała. Lěta 1213 bu tachantstwo założene a lěta 1221 bu tachantska cyrkej wot Mišnanskoho biskopa Bruna II. swjećena. W lěće 1226 mjenuje so w biskopskim reskripće jedyn z kanonikow scholastikus, potajkim běše tu tež hižo šula, dokelž scholastikus měješe dohlad nad šulu. Tachantska šula je potajkim najstarša šula w Budyšinje. W cyłej Sakskej je mało šulow, kotrež bychu starše byłe hač tachantska. W srjedźnym wěku wučeše so w njej nabožnistwo, łaćonšćina, ličenjo, čitanjo, pisanjo a musika. Šulerjo běchu hólčata z města a z wokolnosće. Mjez nimi běchu druhdy hižo dorosćeni mužojo.

Nimo šule mějachu šulerjo tež Bože mšě a modleńske hodźiny w tachantskej cyrkwi wopytować. Za šulu płaćachu wučerjej pak wěste groše abo twory. Khudym běše kóždy dawk spušćeny. Wjetši dźěl wudawkow njeseše tachantstwo.

Pozdźišo płaćeše tež měšćanska rada poł mzdy za jenoho wučerja a staraše so za tepjenjo a wobswětlenjo šule. Za to dósta prawo, jene wučeńske městno wobsadźeć. Prěni wučeŕ, kotryž pod wyššim dohladom scholastika stoješe, rěkaše rektor a měješe sebi potom druhich wučerjow sam na swoju ruku najimać.

W času před reformaciju nasta pódla tachantskeje też měšćanska šula, kotrejž potom při reformaciji město swoju darniwosć přiwobroći, dokelž dźěn so w tachantskej šuli přecy w duchu prjedawšeje wěry wučeše. Tachantska šula zhubi tohodla wjele srědkow a też po něčim bóle a bóle šuleri. K tomu přińdźechu wšelake dalše přičiny, zo so jeje prjedawša nahladnosć přecy bóle pominy. Haj w spočatku 19. lětstotka měješe drje hišće dweju wučerjow, rektora a kantora, ale za šuleri jenož hišće hólčkow, kotrež tachantskim knježim k wołtarjej służachu. A tak zběhny skónčnje biskop Lock cyłu staru tachantsku šulu a pósła tamneju wučerjow z jeju 9 šulerjemi do šule, kotraž při serbskej farskej cyrkwi na tak mjenowanym sólnym torhošću (Salzmarkt) stoješe. (Kněža stoješe hišće před někotrymi lětami w rózku niže staroho kapłanstwa. Nětko pak tam stoji nowa wulka kněža.)

Tuta farska šula běše hižo dlějši čas z tachantskej hromadźe wobstała, wosebje pak wot lěta 1816 krasnje rozkćěła. To běše skutk wjelezasłužbnoho a horliwoho fararja Mateja Kućanka, pozdźišoho tachanta, kiž so za tutu šulu na wšě wašnjo staraše a sam z wulkim wuspěchom sobu rozwučowaše.

Z tamnymi 9 šulerjemi, kotřiž z tachantskeje šule přikhadźachu, běše w farskej šuli nětko 151 šuleri. Wučeŕ Jan Karl Hofmann, kiž bě hižo při tutej šuli był, dósta nětko titul rektor, a dotalnaj tachantskej wučerjej Franc Löbmann a Ferdinand Schmidt rěkaštaj chorrektor a kantor.

Twarjenjo, hdźež běše stara tachantska šula była a kotraž drje na samsnym městnje stoješe kaž nětkle, běše přecy bóle rozpadało, a skónčnje bydleše w nim hišće jenož jedyn człowjek. Tohodla a też zo by tola starosławna tachantska šula zasy nastała, wobzamkny tachantski kapitel lěta 1836, zo dyrbi so na starym městnje masivna šula z wjetšim wobsahom za tachantske pjenjezy natwarić. 20. hapryla 1837 bu k njej zakładny kamjeń swjatočnje kładźeny, a w přichodnym lěće běštaj měšćanskej twarcaj, bratraj Marche, šulu dotwariłoj, tak zo móžeše so 1. oktobra 1838 swjećić a wotewrić.

Za šulu trjebaše so 5 k połnocy ležacych stwow, a to deleka dwě, w prěnim poskhodźe dwě a w druhim poskhodźe jena. Nimo toho běše w domje bydlenjo za štyrjoch wučerjow a direktora. Połdnjowska šula so hakle jutry 1839 dospołnje wot cyło-dnjowskeje wotdźěli. Měješe pak němskoho wučerja hač do lěta 1873. Hižo 1849 běchu Serbja wo serbskoho wučerja prosyli, kotryž by z dobom mohł organist w serbskej cyrkwi być. Prěni serbski wučeŕ potom běše Karl Wolf, kotryž drje běše rodźeny Němc (z Weigsdorfa), tola bě w Khrósćicach, hdźež je lěta dołho wučeŕ był, dospołnje serbski nawuknył. Kantor Wolf běše pódla chorrektor a organist w tachantskej cyrkwi. Joho nastupnik jako serbski wučeŕ, kiž bě też organist w serbskej cyrkwi, pak běše Jakub Kral, kiž na tutym měsće wosta hač do swojeje smjerće 1. meje 1898. Połdnjowska šula měješe wot započatka dwě rjadowni. Po něčim dyrbjachu so rjadownje dźělić, dokelž ličba dźěći přiběraše, a nětko, hdyž w starej šuli sama wostanje, změje 5 rjadownjow.

Cyło-dnjowska šula měješe w započatku 4 rjadownje. We wósomdźesatych lětach dyrbjachu so rjadownje dźělić, a nětko ma 8 rjadownjow, 6 po jenym lětniku a 2 po dwěmaj lětnikomaj, mjenujcy prěnju hólču a prěnju holču rjadownju.

Hač do lěta 1873 měješe tachantstwo samo dohlad nad šulu. Wone też wulki dźěl wudawkow za šulu njeseše. Něšto wunošowaše šulski pjenjez, kotryž mějachu dźěći płaćić, něšto přińdźe z fundacijow a něšto přinošowaše farska cyrkej. Też jenotliwi knježa dawachu dobrowólne dary za šulu hač do lěta 1857.

1873 wuńdźe nowy sakski zakoń za ludowe šule. Po nim ma wšudźom šulska wosada za šule so starać a wuzwola k tomu šulske předstojićerstwo. Tak bu też za Budyšin katholska šulska wosada wobmjezowana, do kotrejež katholikojo z Budyšina a wokolnych wsow słušachu. Po dlějšich jednanjach mjez tachantstwom a šulskim dohladowarstwom bu prěnje šulske předstojićerstwo wuzwolene. Prěni předsyda běše tehdomny tachantski prědar knjez Dienst. Ze wsow słušachu do njoho kubleŕ Wagner ze

Smolic, kubleŕ Jakub Libš z Hornjoho Wunjowa a zahrodnik Haša ze Sajdowa.

Hačrunjež měješe so po zakonju šulska wosada sama za šulu starać, je tola tež dale tachantstwo šuli swoju dobrowólnu podpjeru popřało. Šula njeběše so hewak tak dospołnje wuwić mohła abo šulske dawki bychu přewulke byłe. Tachantstwo je někotre lěta hač do 7000 hriwnow přinošało.

Přecy běše tachantska šula tež bohaće wot zwonkownych šulerjow wopytowana. Wot lěta 1823 hač do lěta 1876 poby tu 425 zwonkownych šulerjow, 81 šuleŕkow, wot lěta 1876 hač do lěta 1909 pak 448 šulerjow a 47 šuleŕkow. Najwjacy zwonkownych šulerjow bu přiwzatych w lěće 1886, mjenujcy 27, a najwjacy šuleŕkow w lěće 1877, mjenujcy 7. Mjez tym zo zwonkowni šulerjo přecy hišće tachantsku šulu pilnje wopytuja, njeje tu zwonkownych šuleŕkow wot lěta 1900 wjacy přikhadžało. Najskerje wopytuja nětko klóštrsku šulu.

W nowšim času běchu so dyrbjałe wšitke prjedawše bydlenja hač do direktorowoho a domownikowoho — jene prjedawše wučeŕske — bydlenja do šulskich jstwow přetwarić. Stwy pak běchu małe a ćmowe a też njedosahachu. Tohodla buštej w lěće 1903, hdyž so nowy seminar natwari, dwě jstwi w starym seminaru za tachantsku šulu wzatej. To pak měješe mnohe njedostatki. Wšo to wjedźeše k tomu, zo šulske dohladnistwo nowy twar šule žadaše. A tak bu tutón skónčnje wobzamknjeny, 4. junija 1908 zakładny kamjeń położeny, a nětko rjany twar hotowy stoji .22. sept. budże swjećeny. Podamy z dobom tu z krótka program swjećenja a wotewrjenja šule.

Rano $^1/_2$9 hodź. budża kemše w serbskej cyrkwi. Potom zhromadźa so dźěći, prjedawši šulerjo a šuleŕki a hosćo w starej šuli. W $^1/_2$10 hodź. praji so tu swjatočne Božemje a potom počehnje wulki ćah do noweje šule. Tu změje knjez biskop z assistencu poswjećenjo šule hižo započate a to so potom w sali skónči ze spěwom, swjedźeńskej rěču atd. Připołdnju w 1 hodź. budże zhromadny wobjed w »Krónje« a wječor w 6 hodź. swjedźeńska zabawa ze spěwami a z dźiwadłom šulskich dźěći. Na tónle swjedźeń su wšitcy prjedawši šulerjo a šuleŕki wosebje přeprošeni, tak daloko hač je so jich adressa wuslědźić mohła. Dyrbjał-li pak štó być, zo njeje přeprošenjo dóstał, prjedy pak jónu do tachantskeje šule khodźił, je też tutón přeprošeny a lubje witany.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Započatk w „St. Benno" běše wězo mólčki a ponižny; Bóh wšak wulke a ważne wěcy stajnje z nětnych a małych twori, kaž też naš Zbóžnik sam swjatu cyrkej přiruna z małym žonopowym zornješkom, kotrež bywa, hdyž je zrostło, hobrski štom, tak zo ptaki njebja přikhadźeja a w joho hałzach bydla. Kóždu njedźelu a swjaty dźeń předowaše Dwořák najprjedy wězo jenož němscy, tola też tak měješe bórzy jara wjele horliwych posłucharjow, dokelž běše we Waršawje wjele Němcow. Prěni čas wjele ludźi ke mši njepřińdźe a hišće mjenje k spowědźi, přetož Klemens namaka, kaž to pobožna klóštrska sotra piše, też mjez sprostym wšědnym ludom najwjetšu njewěru a njepobožnosć. Z wopornjwej swěru skutkowaštaj našej přećelaj, a byrnjež też w započatku mało ludźi ke mši přišło, dopjelnještaj tola swěrnje swoju Božu službu, derje wědźicy, zo je při njej wjele tysac swjatych jandźelow přitomnych. A hlej, bórzy powědachu w cyłym měsće wo swjatosćiwych měšnikach, kotřiž tak lubje a rjenje tróštuja a kóždomu k wutrobje rěča.

Tak Dwořák bórzy wjacy wšo sam ze swojim přećelom dokonjeć njemóžeše: trjebaše nuznje pomocnikow. Ponižnje swojomu Knjezej też tutu nuzu skoržeše, wšak běše we Swjatym Pismje hnadne słowa Bójskoho tróštarja: »Prošće, a dóstanjeće« čitał. A z časom je jomu Bóh pósłał młodźencow ze wšěch krajow, kotřiž też z wjetša do kongregacije zastupichu. Wšitcy buchu pod Dwořákowym nawjedowanjom dobri mniša, pak pilni bratřa, pak też horliwi měšnicy, kotřiž běchu też najwuběrniši předarjo w cyłym měsće. Jedyn — Józef Passerat so mjenowaše — běše tak pobožny a swjaty, zo budże snadź też jónu swjaty prajeny. Druzy zasy běchu jara wučeni, kaž n. př. P. Schwarz, kiž mathematiku a mnohe rěče mištrscy wobknježeše. Někotři su drje zahe zemrěli jako kćějace różički pod kosu sycka, dokelž běchu ćoplišich krajow zwučeni. Tu dyrbješe Klemens mnohi ćežši a lóžši křižik njesć a někotre horjo wućerpjeć. Jara joho hižo rudźeše, hdyž dyrbješe luboho sobubratra k rowej přewodźeć, a hišće wjacy, hdyž dyrbješe druhoho wupokazać, dokelž prawoho powołanja njeměješe. Klemens dźěn wuwučowaše swojich theologow a novicow wósom lět dołho sam, mjez nimi běše też joho mały wnuk z Morawy, tohorunja mnozy Polacy, kaž bratřa Langanki, Domanski a Blumenau, kiž bu jedyn z najsławnišich pólskich předarjow.

Hižo w lěće 1787 běše pólskoho pachołka přijał, dokelž so z joho wóčkow sama njewinowatosć błyšćeše, a joho wjedł a pěstował hač k měšnistwej. A Podgorski — tak rěkaše — bu jara lubosćiwy a přećelny měšnik, tak zo chcychu joho w Bukaresće samo za biskopa měć, štož pak swojeje ponižnosće dla nihdy na nihdy być nochcyše.

Čim wjacy ličba měšnikow přiběraše, čim wjacy khodźachu ludźo ke mši, a bórzy bu cyrkwička cyle napjelnjena. Hdyž pak surowa wójna z Rusami nasta, čěkachu ludźo z hromadami do tamneje cyrkwje a pokłaknychu so před wobrazom njebjeskeje kralowny a prošachu Boha wo hnadu a pokoj. Na to dźěchu k swjatej spowědźi, kaž ženje w žiwjenju, a spóznachu, zo su sebi tón krawny křud sami wudźěłali, kiž nětk jich lubu wótčinu tak hrubje k smjerći šwikaše. Cyrkej njebu prózdna, přetož tu namakachu tajkich, kotrymž móžachu swoju wutrobu wuskoržić a pola kotrychž doepěchu měra a noweje zmužitosće.

Dwořák da wot swojich sobubratrow cyrkej krasnje wudebić, wědźicy, zo je zwonkowna pycha mosćik k znutřkownej. Nowe wobrazy buchu připrawjene, mjez kotrymiž běše najrjeńši tón, na kotrymž Pilatus Jězusa ludej předstaji ze słowami: „Ecce homo" (Hlej, kajki človjek). A kaž so pisa, zjewi so Jězus, runje kaž běše na wobrazu molowany, mnohomu khudomu hrěšnikej w pólskim kraju prajo: „Dźi do Waršawy a wuspowědaj so pola wóteow w „St. Benno" a potom budże ći wšěće lěpje." Hrěšnik dźěše do města druhdy jara daloki puć a pytaše cyrkwičku. A hlej, hdyž tam zastupi, wuhlada samy wobraz jako wo snje, a nětk jomu spowědź njebě wjacy přećežka.

Tak bě cyrkej hižo wšědny dźeń rjenje debjena. Běše-li pak njedźela abo swjaty dźeń, dha swěćeše so na woltarjach wjele rjanych swěčkow a tysacy pyšnych różičkow wupřestrěwachu swoju luboznu wóń. A wbozy Polacy běchu też ludźo kaž wšitcy druzy, a jim so rjenje debjeny Boži dom jara spodobaše. Potom hakle tak prawje spóznachu, zo je dźeń swjaty, nic pak wšědny. Też ty, luby čitarjo, maš we twojej farskej cyrkwi mnohe swjate wobrazy, a njejsy-li pohan abo njewěrliwc, změješ jich tola někotre we swojej jstwi; štóž je dobry katholski křesćan, ma je też we swojich modleŕskich knižkach. Te we knižey njeleža abo na sćěnje njewisaja, zo by na nje kukał, kaž někotryžkuli wosobny panik abo „nobl dama", kotrajž w cyrkwi wokoło khodźitaj kaž w někajkim museju, w jenej rucy sležborny kiješk a w druhej čorny dalokowid, na nosu pak złoty šćipak z dołhej šnórku. Tajcy wězo wjele njewědźa wo wěrje a cyrkwi. Ty pak njećiń tak a njezłož swoju kedźbliwosć na rysowarja wobraza, ale na Swjatoho; njesměš tu krasnu drastu, te rjane barby wobdźiwać, ale na to dyrbiš dźiwać, zo by sam tajki swjaty wobraz był, a so k Swjatomu modlić, zo by ći tu na zemi hnadu a w njebjesach wěčnu zbóžnosć wuprosył.

Runje tehdy rozsěrjachu so we Waršawje błudne wučby jansenistow, encyklopaedistow a illuminatow, kotřiž sebi wosebje přez rjenje pisane knihi wjele přiwisnikow dobuchu, při čimž jim djaboł sam pomhaše a nic Duch

Swjaty. A štož tam stoješe, njesmjerdźeše za helskim šwablom, hačrunjež běše wšo helska twora: a wbozy čitarjo mějachu wšo za swjatu wěrnosć, zdalichu so swjateje cyrkwje a wšoho nabožnistwa a dźěchu runy puć k zahubje. P. Dwořák wšo wobkedźbowaše a dowidźi, zo so tute złe knihi jenož přez dobre wuhnać hodźa, a hdyž tež wón sam žadyn spisowaćel njebě — přetož kóždy nima k tomu dara —, staraše so za to, zo bychu druzy, kotřiž pjero wubjernje wobknježachu, pilnje pisali za dobru wěc. Přede wšim rozšěrješe spisy swjatoho Alfonsa, kotrež buchu w krótkim lubušk pólskoho ludu.

P. Hübl, Klementowy swěrny přećel, přełoži mnohe łaćonske knihi do němskoho a P. Podgorski, pozdźišo sławny pólski prědaŕ, do pólskoho. Zo bychu wšě tute knihi mjez lud přišłe, załoži Dwořák wosebity rjad Marianskeje kongregacije.

Tež mnohe towaŕstwa a bratrowstwa wosebje za młodosć załoži, dokelž tuta bywa w najwjetšim straše, swoju njewinowatosć zhubić, a wšě staji pod škit swjatoho Józefa, mócnoho patrona młodosće. A tak kročeše mnohi swój dobry puć k njebjesam dale, a někotra knježna zwosta swěrna swojomu Zbóžnikej jako njewinowate jehnjo.

Z pomocu zamožnych měšćanow natwari Klemens za swojich studentow gymnasij, w kotrymž buchu na pobožnych a wustojnych muži wukubłani. Bohosłowcam postaji swjatych a wučenych wučerjow, tak zo móžeše bamžowski zapósłanc Litta do Roma pisać, zo su tući lěpje za swjate swjećizny přihotowani dyžli druzy. Za khude dźěći a syroty natwari wulku syrotownju a šulu. Mnohe wbohe dźěćo bě dźěn w tych surowych bitwach nana a mać zhubiło: tutym bu swjaty Dwořák starostliwy nan a dobroćeŕ.

Jako lawina, kotraž so z wysokich hór do doliny wala, přiběraše stajnje syła ludźi, kotřiž do „St. Benno" ke mši přińdźechu. Tak dóstachu sobustawy Dwořákoweje kongregacije hišće druhu cyrkej, najrjeńšu w cyłym měšće, a to běšo tamniša křižna cyrkej.

(Přichodnje dale.)

Konservativni, centrum a dawk na herbstwa.

Na konservativnych a centrum liberalni hischće pschec swarja, a to wosebje tež tohodla, zo su dawk za herbstwa zapowěli a z tym najbóle pschipomhali, zo blok rozpadny. Dawk bu ze 194 hłosami pschećiwo 186 zaćisnjeny.

Wobhladajmy sebi wěc hischće raz bliže.

Dawk za herbstwa by najwjacy 55 milionow pschinjesł. Bychu so z tym druhe dawki wotwobroćiłe, hdyž je kejžorstwo tola 500 milionow trjebało? Tež po pschizwolenju herbnoho dawka bychu artikle wschědnoho trjebanja z wysokim dawkom potrjechene byłe. Liberalni dźěn chcychu na někotre wěcy wschědneje potrjeby hischće wjele wyschschi dawk położić, hač je nowa wjetschina sejma wobzamkła.

Hač bychu socialdemokratojo herbny dawk pschizwolili, so jara prascha. Znate je, zo je połojca tych zapósłancow pschećiwo dawkej.

Schto je konservativnych, centrum a pomocne strony pohnuło, zo su pschećiwo herbnomu zakonjej byli? Chcemy tu někotre hłowne pschičiny wułožić.

Herbny dawk, kotryž tež mandźelskich a dźěći potrjechi, by mjenje sprawny był, dyžli druhe su.

Jena generacija so prjedy minje, druha za wjacy lět. Hdyž generacije khětse za sobu wotemrěwaja, dha dyrbi tajki dawk jara ćežcy tłóčić porno tajkim generacijam, w kotrychž je dołhe žiwjenjo, w kotrychž so hakle za 40, 50 lět wobnowjenjo stanje.

Dale: Hibity kapital, kotryž na pschikład w pjenježnych papjerach wobstoji, móže so wjele lóže dawka zminyć, dyžli njehibity, kaž wobsedźeństwo kubłow, khěžow a t. d. Pjenježne papjery móžesch lohcy w někajkej bancy abo pola dowěrneje wosoby w tukraju abo wukraju pschekhować. To z njehibitym zamoženjom činić njemóžesch. Tu posledni pjenježk dawkej podleži. Rataŕ ze swojimi ležomnosćemi a twarjenjemi, rjemjeslnik, kiž ma khěžu a dźěłaŕnju a zarjadowane rjemjesło, pschekupc, kiž ma klamy, skład tworow a zakońscy pschedpisane kupne knihi, z tych žadyn so dawka zminyć njemóže. Jich zamoženjo je zjawne, so hodźi pschehladać. Hdyž chce wobsedźeŕ ležomnosćow swojomu synej swoje wobsedźeństwo pschepodać, dyrbi so to w ležomnostnych abo gruntowych knihach pschepisać, tak tež, hdyž chce pschekupc swoje pschekupstwo synej pschepodać, dyrbi so to w pschekupskich knihach zapisać. To wscho so cyle zjawnje stawa. Muž, kiž ma pjenježne papjery, trjeba jeno swój pjenježny khamor wočinić a papjery do swojich dźěći rozdźělić, a nichtó z wonka swójby wo tym ničo njezhoni abo njepytnje. To je tola wulka wschelakosć a njesprawnosć. Tajki herbny dawk wobsydnych wě namakać, druhich zamožitych z hibitym zamoženjom dźeržeć njemóže, hdyž chcedźa so jomu wuwinyć.

Dalscha njerunosć abo njesprawnosć by tole było: W srjedźnym stawje wikowanskoho powołanja ratarja, rjemjeslnika abo pschekupca tola nimale wschudźe žona a dźěći sobu dźěłaja, sobu zasłužić pomhaja. A schtož ći zasłuža, njezasłuža sami za so wosebje, ně, to rozmnoža zamoženjo starscheju, wo kotrymž wědźa, zo to jónu jim pschipadnje, jim namrěje. Je-li někto jedyn wumrěł, a sobumandźelski a dźěći zamoženjo herbuja, dha bychu tónle sobumandźelski a dźěći dyrbjeli herbny dawk za to płaćić, schtož su woni sami pomhali zasłužić, nahromadźić a rozmnožić. W druhich swójbach, w kotrychž dźěći sobu njezasłuža, tute tež dawka wotedać nimaja. Njeje to wulka njesprawnosć?

Pschecy ma so tola na to dźeržeć, zo kubło abo wobsedźeństwo we swójbje wostanje. Tohodla so kubło jenomu dźěsću za tuńschi pjenjez pscheda, pschi čimž ma potom pschichodny wobsedźeŕ swojim bratram a sotram wěstu sumu „won dać". Hdy by herbny dawk tež za mandźelskich a dźěći wobzamknjeny był, to schło njeby. Běrc by pschischoł a žadał dawk za wopraẃsku a połnu płaćiznu kubła. To by njepokoj do swójby pschinjesło, dokelž bychu bratsja a sotry nětk hakle prawje widźeli a měnili, zo su pschikrótscheni. Dale by za nowoho wobsedźerja jara ćežki započatk był. Swojim bratram a sotram by wjele wjac dyrbjał won dać, wysoki dawk zapłaćić, a to wscho w času, hdyž z pschewzaćom kubła ma dalsche wulke wudawki, něhdyžkuli stary dołh płaćić atd. Njeby z tajkim dawkom hischće wjele wjac kubłow so do zahuby hnało, hač hižo so tak bohužel stawa?

Něhdyžkuli wobsedźerja w najlěpschich lětach z joho dźěła zažna smjerć wotwoła. Wón zawostaji wudowu a snadź hischće njedorosćene dźěći. Kak ćežke to domapytanjo! A nětk by hischće běrc pschischoł a herbny dawk žadał! Njeby to njesmilne było?

Tajke a hischće druhe wopominanja su konservativnych a centrum pohnułe, zo tónle dawk zaćisnychu. Samo liberalni, swobodnomyslni, haj tež knježeŕstwo su ćežkoty pschipóznać dyrbjeli. Woni pak běchu so runje na njón tak zapřěli, dokelž blok z nim stojesche, a padny.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Naša „Jednota" so hižo dwaj měsacaj dołho na wulět přihotuje; tola kóždy króć, hdyž postajena njedźela tu je, njeje wulět, ale porjadna měsačna zhromadźizna. Tak to tež tón króć bě. Wulět do Khwaćic dyrbješe so wěstych přičinow dla wotstorčić hač na njedźelu **26.** septembra.

Tak zhromadźichmy so minjenu njedźelu porjadnje w katholskej towaŕšni. Wotewrichmy zhromadźiznu z kěrlušom „Chcemy jenej knježnje spěwać". Potom předstaji městopředsyda — dokelž předsyda njemóžeše tu w započatku hnydom być — zhromadźenym jenoho dalokoho hosća, kotrohož zhromadźizna wutrobnje witaše. Hdyž bě nam naš knjez kapłan někotre nazhonjenja ze swojoho pućowanja wupowědał, tež naš česćeny hósć horliwe słowa k nam poręča, w kotrychž nam wupraji, kak so wjeseli, zo je składnosć měł, naš serbski lud a joho dobre wašnja zeznać. Namołwješe nas, sebi hajić našu maćeŕnu rěč a wobkhować narodnu drastu, kotraž je tak přistojna a nabožna. Hdyž je prěni króć naše serbske žony we swojich płachćičkach widźał, je sebi myslił, zo su to klóštrske knježny. Dopisowarjej je wón powědał, zo je tuto najrjeńše było, štož je na swojim dwuměsačnym pućowanju widźał. Hlejće, česćene čitaŕki, to je najwjetša česć za Was, hdyž słyšiće, kak cuzy z dalokosće so zwjesela nad wašej přistojnjej drasće a nabožnosći. Wobkhowajće tohodla tež Wašu tule nabožnosć w drasće, wosebje pak we wutrobje!

Knjez kapłan Žur přednošowaše nam, što je křesćanska slutniwosć a w čim wobstoji tute wumjełstwo lutowanja. Lutować rěka, sebi něšto za přichodne potrěbnosće skhować, a to wot toho, štož sebi ze sprawnym dźěłom zasłužiš, bjez toho zo by skupy abo nahrabny był. W tym wobstoji wumjełstwo lutowanja. Pjenjezy abo wobsedźeństwa herbować abo dobyć, to njeje žane wumjełstwo, ale zbožo, kotrež sobu wozmješ, hdyž je namakaš. Ale nuznje trěbna pak je tež tu křesćanska zlutniwosć; bjez njeje njemóžeš tež najwjetše wobsedźeństwo wobkhować.

Po přednošku so hišće dołho, jara wjesele a žiwje zabawjachmy, zo so nam domoj njechaše. Mnohu narodnu pěsničku, samo „mandźelstwo“ zaspěwachmy, zo by naš hósć naše narodne hłosy zeznał. Běše hižo 11. hodźina, hdyž našu zhromadźiznu skónčichmy.

Z **Radworja.** Započatk novembra zasydli so tu miłosćiwa sotra z Boromejskich sotrow, kajkež hižo w měsće a we Worklecach su, za wobstaranjo khorych. Wona budźe na zwónkowstwje bydlić. Wo jeje pśchikhad ma nasche wulcyčesćene knjejstwo najwjetsche zasłužby. Tute wuhotuje z cyła bydło a zdźerži ju tež skoro cyle same. Jenož něschto mało změja wokolne wsy kóždolětnje pśchinoschować, wscho druhe je knjejstwo lubosćiwje pśchilubiło. Zawěsće budźe tajka sotra jara spomožna za cyłu wosadu, a hižo z wjeselom hladamy tohodla tež jeje pśchikhadej napśchećo.

Z Baćonja. (Zapozdźene.) Što budźemy dźens widźeć a nazhonić? tak prajachu sebi dźěći Baćońskeje a Zarěčanskeje šule na dnju 31. augusta. Pojědźemy dźens do Drježdźan!

W Prěčecach so Baćońske dźěći zhromadźichu ze swojim knjezom kantorom, kaž tež z někotrymi hosćemi, a w 5 hodźinach nam knjez kubleř Buk z Ćěškec wóz pósła a nas do Žičinka dowjezć da. Zarěčanska šula nas tež bórzy dosćahny, jim bě knjez Hökner-Łahowski wóz přewostajił. Wjeselo! Witachmy z kěrlušom „Jandźelo Boži, ty pěstonje mój!“ Wšě kěrluše a pěsnički, kotrež znajemy, sćelechmy do krasnoho ranja. Haj, hižo we Žičinje njebě kónc dźiwanja, najwjaey z dźěći njeběchu hišće ženje ze železnicu jěłe. Kak krasna jězba! A potom hakle we hłownym měsće Sakskeje, tu najprjedy wobhladachmy sebi Nowoměsćanske dwórnišćo a wot tam dźěchmy pěši hordźe stupajo nimo ministerijow přez móst „kralowny Karole“ na Brühlsku terasu. Tudy khwilku wotpočnywši, wobhladachmy sebi hobrski twar nowoho Friedrichowoho mosta a dźěło na Łobju. Hdźežkuli wóčko pohlada, zmahowachu so rjane khorhoje, kotrež běchu wupowěsnjene k česći swjedźenja, kotryž měješe „čorna brigada“ (Schützen u. Jäger) k wopomnjenju swojoho 100lětnoho wobstaća.

Mjez tym hač sebi wobhladachmy wulkotny, stary twar dwórskeje cyrkwje, wobstara jedyn knjez bilety za parnik. Na parniku poswačichmy. Kak derje słodźachu maćeřne pomazki! Při kóždym přikusnjenju so nam krasnosć nowoho swěta wotewrješe. Překhětře nas parnik dowjeze do Lošwicy, nam na puću krasny panorama Drježdźan, Albrechtowy hród a winicu pokazawši. We Lošwicach dóńdźechmy na elektrisku a ta šmórny so přez tak mjenowany „módry dźiw“ (Blaue Wunderbrücke) dale, po rjanych nowych hasach, hač na wjeřchowsku dróhu (Fürstenstrasse). Lědom běchmy so do staroho porjada zestupali, tu nadobo policija kazaše, dočakać, a čohož so nadźijeli njeběchmy, tu widźachmy: přijědźeštaj dwaj kralowskej wozaj, a nimo nas jědźechu dźowčički našoho lubowanoho krala, wšě tři cyle běłe zdrasćene. Nětko dźěchmy pěši dale, přez wulku kralowsku zahrodu, wobdźiwachmy překrasne róže, na hrjadkach wumjełscy zesadźane. Lubowarjam kwětkow a róžow radźu, přińdźe-li štó do Drježdźan, wopytajće wulku zahrodu, ta krasnosć, kotraž tam wóčko wokřewja, so zapłaćić njehodźi. A skoro na kóncu našoho pućowanja, dóńdźechmy hišće do zoologiskeje zahrody. Tu prjedy wšoho wobjedowachmy, ale wšón měr bě našich małych wopušćił, chcychu widźeć a přecy zasy widźeć. Tam nazhonichu a widźachu dosć; smjećo a wjeselo njeměješe kónca.

Hižo tróšku mučni, wróćichmy so do města, nimo křižneje cyrkwje, přez kralowski dwór, „Zwinger“, a khwatachmy na dobry kofej, kotryž běchu nam lube šěre sotry zwariłe. Kofej je małym, kaž wulkim jara derje słodźał, wosebje je so spodobała přećelnosć a lubosnosć miłosćiwych sotrow. Hdyž běchu wšitcy posylnjeni, prajachmy „božemje“ lubym sotram, znatym, kotřiž nas tam wopytachu, a z dobom tež hordym Drježdźanam.

Dóńdźechmy na hłowne dwórnišćo sebi wjesele wuznawajo, zo smy nowoho a rjanoho widźeli wjele. Zhorjelski ćah nas skónčnje zasy dowjeze do lubeje domizny. Wot Žičinka jědźechmy zasy na wozu wjesele spěwajo a juskajo domoj, wšitcy spokojeni nad wjeselom, kotrež běštaj knjezaj wučerjej dźěćom z wulětom přihotowałoj. M. S.

Z **Jasenćy.** Nascha katholska Bjesada mějesche minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž bě tón króć bohaće wopytana. To je jara zwjeselace, pśchichodny króć njech je zasy tak bohaće wopytana! — Knjez pśchedsyda Zarjeńk wotewri zhromadźiznu w 6 hodź. a powita pśchitomnych. — Na to poręča knjez kapłan Delan, duchowny radnik naschoho towaŕstwa, wo wólbach; nam tute wukładowawschi spomni dale na njeboh kublerja Pawoła Wingerja, kotrohož je Bóh tak zahe pśchez njezbožo z tutoho žiwjenja wotwołał. Potom rěčesche wo dźělenju mandźelstwa a mjenowasche nam někotre winy. Naspomniwschi někotre swětne podawki we wótčinje pśchekroči do Ameriki, z kotrejež nam mjez druhim zdźěli, zo je tam kral železnicow zemrěł. — Potom poręča gymnasiast Wałda wo rataŕstwje a joho njepśchećelu, wo alkoholu. Mjeno Alkohol wukhadźa z Arabiskeje a woznamjenja čisty winowy duch (Weingeist). Rěčnik wukładowasche, kak so prěni alkoholski napoj pśchihotuje, mjenujcy piwo, praji dale, zo tón, kiž piwo pije, dyrbi so brójeŕ mjenować, pśchetož schtyri litry Mnichowskoho piwa za čłowjeka wjac cyroby nimaja, hač jena całta za dwacyći pjenježkow. Dale wukładowasche nastaćo wina a palenca. Swój pśchednoschk skónči ze słowami, zo tón, kiž alkohol wužiwa, sam sebje kóncuje. — Pśchispomnić so dyrbi, zo je to za dołhe lěta zas prěni z Pražskich studowacych, kiž je pola nas pśchednoschował. Sława jomu! Njech druzy joho sćěhuja. — Skónčnje poręča wučeŕ Kral wo njeboh fararju Handriju Dučmann, wukožujo, zo je wón za serbski lud měł ćopłu wutrobu. Tež rozdźěli někotre knižki za naschich dźěłaćerjow po pśchecu zemrětoho.

Po wuradźowanju někotrych towaŕstwowych należnosći wuspěwachmy schtučku kěrluscha a so zasy rozeńdźechmy.

Z Khrósćic. Zhromadźizna předsydstwa a wubjerka „Serbosława“ wutoru wječor wobzamkny, zo budźe 26. septembra porjadna zhromadźizna popołdnju w 4 hodź. pola Wjeńkec. Swójbna zhromadźizna budźe na Symana a Juda.

Z **Hoska.** Minjena njedźela a póndźela běschtaj dwaj dnjej ćežkoho njezboža za naschu wjes. Njedźelu wjezesche so Jurkec njewjesćinske póslanjo do Rachlowa. Konje so spłóschachu a zwróćichu cyły wóz z nadobu. Wjele rjanych wěcow je so wobschkodźiło a samo rozłamało. Wjacy žonow a holcow, kotrež běchu na wozu, je so tež wobschkodźiło.

— Póndźelu 13. septembra popołdnju wokoło 1/24 hodźin wudyri pola kublerja Jana Čornaka Boži woheń. Spalichu so jomu domske, bróžnje a kólnje, cyłe žně a domjaca nadoba. Čornak ma wulku schkodu, dokelž dźěn je nadobo pśchisadźił, schtož běsche sebi na cyłe lěto nahromadźił. Njech kśchesćanska lubosć jomu k pomocy pśchińdźe.

Krupčanski procession. Kaž kóžde lěto, tak tež lětsa nazymu dźěše serbski procession do Krupki na hnadowne městno. 5. septembra rano dźěše procession z klóštra Marineje Hwězdy. Běše bohužel jara słaby. Njebě hišće ani 40 wosobow. Prěni dźeń dźěchmy hač do Gottleuba, hdźež přenocowachmy, a druhi dźeń hač do Krupki dóńdźechmy. Tam so nam hišće druzy přizamknychu, kotřiž běchu ze železnicu hač do Krupki jěli, tak zo běchmy potom wokoło 70 wosobow. Prjedawši wjednk Jakub Šěrc je procession wodźił tak dołho hač bě jomu móžno. 75 króć je w Krupcy pobył a kóždy króć pěši kročił a njeje so ženje po železnicy do Krupki wozył. Zawěsće budźe jomu nětko mać Boža wšitke kročele płaćić ze swojej zastupnej próstwu pola Syna Božoho a jomu wuprosy nadobne Bože žohnowanjo.

K wólbam.

W dźensnischim čisle hakle móžachmy program knjeza kublerja J. A. Zoby w Čornjowje, naschoho kandidata do sejma za 5. wjesny wólbny wokrjes, wočischćeć, hačrunjež dyrbjesche wón po postajenju wjesnoho wólbnoho towaŕstwa hižo do tydźeńschoho čisła. Ale kak móžachmy jón wočischćeć, hdyž jón njedóstachmy, t. r. hdyž tón knjez, kotryž běsche k tomu namołwjeny, jón nam podał njeje.

Dale prosy redakcija „Posoła" česćene wjesne wólbne towaŕstwo, zo by, tak často hač ma swoje posedźenja abo zhromadźizny, tež redaktora „Posoła" na nje pscheprosyła. Wschak je so 17. hapryla jako sobustaw zamołwjał.

— Wschitkich naschich katholskich Serbow 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa namołwjamy z tutym, zo bychu wschitcy muž pschi mužu za naschoho dotalnoho zapóslanca knjeza kublerja Zobu byli a za njoho wojowali.

W tutym 5. wjesnym wólbnym wokrjesu je drje wschitko ćicho a ničo słyschec njeje wo njepschećelskich kandidatach, tola wone je druhdy wschelako. Wostańće swojomu dotalnomu zapóslancej swěrni a 21. oktobra tež joho zasy do sejma wolće. Wschak je wón nam swěrny wostał a je nas nanajlěpje w sejmje zastupował. Tak w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu muž pschi mužu za knjeza kublerja Zobu w Čornjowje.

Za 8. wjesny wólbny wokrjes.

Wo Brühlowej kandidaturje čitamy dźiwne wěcki. 8. septembra pisaschtaj w „B. N." A. Steiger, hłowny deligowany zwjazka ratarjow, a B. Böhme, wokrjesny deligowany zwjazka, zo Brühlowa kandidatura a tež namołwjenjo njewukhadźa wot pschedsydstwa zwjazka ratarjow, a tola 11. septembra so z nowa namołwjenjo a program za kandidata Brühla wozjewja z podpismom: „pschedsydstwo zwjazka ratarjow". Pschedsydstwo zwjazka ratarjow je tež wjesnomu wólbnomu towaŕstwu pisomnje sobu zdźěliło, zo je za kandidaturu knjesa Kokle. Tak čitamy w „Kam. Tageblatt" 16. septembra pod „Eingesandt". Tež konservativne towaŕstwo w Budyschinje je so za Koklu wuprajiło. Potajkim schto chcemy wjacy — a my Serbja sami njedyrbjeli za naschoho kandidata Koklu być? — Wschitcy wojujmy za naschoho kandidata Koklu!

W 2. měsćanskim wólbnym wokrjesu

budźe tež měsćanski radźićel złotnik Guido Reiche kandidirować. Tutón pschistupi nowozałoženej stronje hospodaŕskoho zjednoćenja, kotraž budźe wotdźěl konservativneje strony. Konservativny kandidat Pjetasch je wróćo stupił, dokelž konservativni su za Reichu. Nimo toho budźa w tutym wokrjesu hischće tśjo druzy kandidatowje a to: 1. nationalliberalny dotalny zapóslanc, pschekupc R. Hartmann; 2. swobodnomyslny, direktor pschekupskeje schule Schuster w Budyschinje a 3. socialdemokratiski kandidat Buck z Drježdźan. Poslednjej dwaj wulke wuhlady nimataj.

Do Wjazońcy (Neukirch), zady Kamjenca, bě so na zańdźenu wutoru wólbna zhromadźizna powołała. Někotryžkuli je tam z wulkimi wočakowanjemi jěł a — njeje na swoje pschischoł. Spodźiwnje je, zo njechasche nichtó na zjawne, schtó je zhromadźiznu zawinował. A tola móže sebi kóždy myslić, schtó nam za khribjetom dźěła. Zaměr tamneje zhromadźizny zawěsći njebě, zo bychu ludźo wo postajenymaj kandidatomaj so doręčeli, ale — za čimž so hižo dawno žedźi — hischće jenoho kandidata postajili. To pak so „bohužel" njeschlachći, dokelž ludźička, kiž mějachu to wobstarać, w prawym času njezapschimnychu. Zo dyrbjało pak so někt wo tym do čista mjelčeć, to wěrje podobne njeje. Budźa drje so wschě srědki nakožować, zo so skónčny wuspěch docpěje. Potom změjemy schtyri kandidatow na wubjerk. Wjacy sebi žadać njemóžeće. Kinsbórkska strona wězo za Bryla wustupowasche a pschitomni najency mócnje pschihłosowachu.

Dźeń a bóle pak zhonimy, zo so wójna, kaž je so hižo wot spočatka wopokazało, bóle napschećo narodnosći hač wěrje měri. Potajkim Serbam chcedźa mandat wudrěć. Hańba pak tym, kotsiž to hischće podpjeraja. Wschako pschedsyda zhromadźizny, kubleŕ Gneuß ze Schwosdorfa — podpjerany samo ze serbskeje strony?! —, wuzna, zo je so jomu wot wěsteje strony prajiło, zo samo katholscy Serbja za Kolku njejsu. To pak je hoła njewěrnosć! Ći, kotsiž su zwučeni, jenož na swoje husle hrać, wězo so powschitkownosći a wěcy podćisnyć njemóža. To jim jich hordosć a nadutosć njepschida. A we swojim domje njeměr a njepschezjenosć načinić, je hižo dawno jich waschničko, z cyła Serbow njepočink. Hewak by z nami lěpje stało. Hdyž so tajke wopačnosće mjez naschimi pschećiwnikami rozschěrjeja, dha jim bóle a bóle khornać stoji. Tola zhonichu, zo wjesne wólbne towaŕstwo njekhabłace stoji **za Koklu** a nihdy joho njespuschći a puschćić njemóže. To dyrbi tola najnjezralschomu politikarjej jasne być, zo něťko hinak njemóžemy, jeli chcemy někajki wuspěch dobyć. Tohodla nikoho komandować njechamy. To sebi žada narodna česć. Schtóž hischće žanu ma, so po tym změje.

Bohaće bě nascha strona zastupjena a je so z wulkim wuspěchom na wuradźowanjach wobdźěliła. Widźachmy tam knjezow z Wudworja, z Khrósćic, z Miłočic, z Kukowa, z Pančic, z Kanec a z Jawory. Nasche wólbne namołwjenjo so z pschećiwneje strony jara wukhwalowasche jako wěcowne a sprawne, a to wot hamtskoho sudnika z Kinsbórka. Tutón knjez pschećo wupraji, zo by so wójna runje tak dale wjedła, bjez wosobinskoho ranjenja, jenož wěcownje a zjawnje. Na nas njedyrbi ležeć, jeli nas w měrje wostaja a wěrnosć pisaja. Schtož smy wuslědźili, bjez pschiwiska w tamnych wokolinach njejsmy. Mnozy su naschomu Kokli swěrni a to nadźijomnje tež na wólbnym dnju, 21. oktobra, pokazaja.

Wostajmy so wscheje pschekory! Njeje-li trasch Kokla kóždomu wjac prawy, dha njech to njetrubi daloko a schěroko po kraju, jakož by joho měnjenjo powschitkowne było, z čohož potom njepschećel jenož wužitk ćehnje. Pokažmy tola wjac disciplinu. Bjeŕmy sebi wo tym na socialdemokratach rjany pschikład. Ći su pschez cyły kraj pschezjene.

Nazhonili pak smy, zo mamy mjez sprawnymi Němcami, a wosebje mjez wschědnym ludom, pschiwisk. Tuž njech tež mjez Serbami kóždy po swojich mocach skutkuje, hortnje a pisomnje, zjawnje a tajnje. Potom budźe zawěsće dobyćo nasche!

Žiwa a khětro wótra rozmołwa plećesche so po zhromadźiznje dale. Horstka burow da so do najenkow a rěčesche po „němsku" z nimi. Pschiwisk najenkow je drje bóle we wyschschich worschtach. Srěni lud z ćežka z nimi za samy powjaz poćehnje. Rozdźěl mjez nimi a wulkowobsedźeŕstwom so jim tróschku rozjasni. Tući du z małym tak dołho, doniž jenake interessy jeju putaju. Ale pschi kschižniku dźe kóždy swoje puće. Zo je so nasche stojnischćo mócnje a raznje mjez zhromadźenymi wujasniło, wo tym swědča póskani zastupjerjo.

Budźmy pschezjene! Jedyn za wschěch a wschitcy za jenoho!

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Joho Majestosć kral Friedrich August je pobywschi pschi württembergschich manövrach a wopytawschi Stuttgart a württembergskoho krala tež hrabju Zeppelina w Friedrichshafen wopytał, hdźež je sebi powětroń a wschitke naprawy za powětrowe łódźnistwo nadrobnje wobhladał. Tež je ze Zeppelinowym ballonom „Z III" hodźinu dołho w powětsc pojězdźił, pozdźischo hischće raz. Kral swoje najwyschsche pschipóznaćo a wobdźiwanjo wupraji a pschistaji, zo tutón dźeń do najzajimawschich joho žiwjenja słuscha. Hrabi Zeppelinej kral wysoki domjacy rjad rućaneje króny spožči, tež někotrych Zeppelinowych zastojnikow a inženerow kral wuznamjeni.

Němska.

Minjenu njedźelu, hdyž so nam dawno požadany płódny deschć wobradźi, su na mnohich městnach Němskeje sylne njewjedra a zliwki měli. Najhórje drje je cyły Eichsfeld ćerpjeć měł, kiž je hižo lětsa nalěto ze surowym powodźenjom domapytany był. Cyłu nóc su tam njewjedra tak surowje zakhadźałe, zo so najstarschi ludźo tajkoho njewjedra dopomnić njewědźa. A pschi tym žałostne zliwki, kotrež su njesměrnu schkodu načiniłe. Žně a wotawa běchu z dźěła posyčene hischće na polach, te je woda wotpławiła, z dźěła njeběchu hischće posyčene, te su cyle zawalane. Žałostne powodźenjo bě w dolinach rěkow Leine a Hahle. Zliwki běchu tak zatraschne, zo na někotrych městnach woda dwaj metraj wysoko so do doła walesche, wscho powalejo, schtož na pućo stojesche. Jara wulka ličba železniskich a druhich mostow je spowalanych. Wosebje ćežcy ćerpjełe stej měsće Heiligenstadt a Duderstadt, dale wjetsche wsy, kaž Wingerode, Bodenrode, Teistungen a dr.

Wjele skotu je w zmohach kónc wzało, ludźo pak najskerje žani wo žiwjenje pschischli njesu. — Schkoda je njesměrna.

— Hakatistojo z towarschnym zakonjom, z kotrymž móže Polakam so huba zakazać, hischće spokojom njesu. Tež jich nowiny chcedźa jim podusyć. W Katowicach su psched krótkim schadźowanku měli, w kotrejž ju resoluciju wobzamkli pschećivo pólskim nowinam a krute pschesćehanjo pschećivo nim žadaja. „Tägliche Rundschau“, wschoněmski časopis, tež někt žada, zo bychu nic jeno pólske, ale tež wschě nowiny w cuzych rěčach so kruće wobkedźbowake, zo swoju swobodu njebychu znjewužiwake k rozhorjenju hidy pschećivo Němskej a k pscheradnistwu. Měninu, hdyž žane nowiny pscheradnistwo pschećivo Němskej předuja, zo statny rěčnik z wobstojacymi zakonjemi ma mocy dojć, pschećivo nim zakročeć, bjez toho zo by nowinarska swoboda so dale wuwjazowała. Wschak wobstojace zakonje tež pschećivo socialdemokratam dosahaja, a njeje trjeba wosebitych zakonjow pschećivo nim.

Awstrija.

Po nahłym zamknjenju kejžorstwoweje rady, kotrež bě obstrukcija mjeńschiny zawinyła, je najbliżischi nadawk knjeježerstwa, najprjedy zas čěski sejm móžny sčinić. Potom hakle, hdyž sejmy jenotliwych krajow, a to pschede wschim čěski sejm, porjadnje dźěkaja, je móžno, kejžorstwowu radu powołać. Psched krótkim staj někt pschedsyda ministerstwa baron Bienerth a minister rataršstwa z někotrymi čěskimi dowěrnikami jednakoj. Baron Bienerth wukłoži, kak nuzne to je, zo so Němcy a Češcha zbliža, a wobkrućesche, zo knjeježerstwo schulske należnosće Čechow za politisce praschenjo nima, ale je rozsudża jenički wěcownje, a zo so wón nadźija, zo należnosć so w bliżischim času dojedna. Češcy dowěrnicy wotmołwichu, zo su pschischli, jeno wotpohladanja knjeježerstwa zeznać, zo su češcy zapólkanc zwólnimi k sprawnomu a čestnomu měrej, zo 90 procentow zastojnikow Češkeje k češkej narodnosći njeskuschaja, a proschachu sčónčnje wo zasywotewrjenjo češkich privatnych schulow w Delnjej Rakuskej, kotrež su wot wyschnosće zamknjene. — Zda so, zo su wuhłady na sčónčne změrowanjo w Češkej dobre.

W južnych Čechach su jara sylne zlivki měli. Cyłe krajiny buchu powodźene, wjele chležow zwottorhanych; wjac ludźi je wo žiwjenjo pschischko.

Italska.

Do Romskeje Kampagnje su so z horow dele cyłe črjódy wjelkow dobyłe. Hižo su wjele wowcow wotstorhali. Burja tam wulke hońtwy na wjelki zarjaduja.

Rom.

Bamž Pius X. je so nad wotstorčenjom lětuscheje khownje zhromadźizny katholikow w Rakuskej jara zrudźił. Wón sebi wo pschičinach tutoho wotstorčenja wot nawědźitych wosobow da rozprawu dać. Zhoniwschi, zo su politiske a narodne pschičiny k wotstorčenju dohnałe, wuprajі spodźiwanjo na tym, zo je zhromadny zwjazk katholiskeje wěry kaž rozrěznjeny. Pokaza na Schwajcarsku, hdyž su tola Němcy, Francozojo a Italianojo w Zugu katholiski zjězd měli. Katholska cyrkej je zakitatka maćerńce rěče, a to kóždeje, wona wschudźe na narodnosć dźiwa, žada pak tež wot narodow, zo interessny cyrkwje z narodnymi zwadami njeńaža. Katholske należnosće Rakuskeje do najwjetschoho stracha pschińdu, jelizo so mocy katholikow bróju, z čimž so jeno wjesele jeje pschećiwnikam pschihotuje.

Luxemburgska.

Tudomny sejm je so na wurjadne posedźenjo zhromadźił, zo by dawk na wobswětlace twory a zapałki, dale tež na palenc wuradźował. Luxemburgska je z Němskej we ekonym zjednoćenstwje a z tym je pohnuwana na podobne dawki kaž w Němskej. Zhromadźizna palerjow je so hižo za powyschenjo dawka na palenc wuprajiła.

Wšelčizny.

* Rěčaca wóslica. Na železnicy swobodnomyslena knjeni w kupeju jědźeše, hdźež bě tež katholski měšnik. Jara zrěčniwa knjeni štož móžeše na katholsku wěru swarješe. Rad běše tež z měšnikom započała. Tón pak so wo nju njestaraše, ale čiše swój brevir spěwaše. Hdyž bě swoju modlitwu dokonjał, knjeni so na njoho wobroći ze słowami: „Njemóžu rozymić, kak móžeće na moje wobskoržowanja posłuchać a ničo njewotmołwić.

„Madame“, znapřećiwi duchowny měrnje, „Wy wo mnohich wěcach rěčiće, a zda so, zo sće wjele čitała. Wy drje też bibliju znajeće?“

„Wězo, z najmjeńša trochu.“

„Dha snadź sće też stawiznu wo profeće Balaamje čitała.“

„Balaam — Balaam? Myslu, haj.“

„Tuž sće też namakała, zo profeta mjelčeše, wóslica pak rěčeše, a zo jej profeta dale rěčeć daše. Dokelž běch w podobnym postajenju, mějach za najlěpše, profetu sćěhować.“

To pomhaše. Cyle začerwjenjena z hańbu a hněwom nad tajkej wotmołwu knjeni so wotmjelkny a njezwěri sebi duchownoho hišće raz wobćežować.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Hilža, Heinricha Nowaka, žiwnosćerja w Małsecach, dź. — Marija, Mikławša Hanuša, dźěłaćerja w Budyšinje, dź.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 11. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 16. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	17	25	17	51	17	43	18	28
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	13	20	13	52	12	80	13	84
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	11	76	12	46	11	20	12	39
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	25	10	75
Rožka, nowa . .	8	25	8	45	8	—	8	65
Ječmjeń	8	40	8	90	8	—	8	50
Wows	8	—	8	10	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	3	—	—	—	2	80
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Ržana muka . . .	10	—	14	—				
Syno	5	—	5	50	4	—	5	20
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	30	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	3	80	—	—	3	82
Prosata 1080 (w Kamjencu 285) jene	10	—	24	—	14	—	20	—
Butra 1 kg	2	80	2	90	2	70	2	90
Jeja, mandl	—	—	1	05	—	—	1	13

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 13. sept. 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnar	wot	27—43	hr.,	rězna waha	59—79	hr.
2. Byki,	„ „ „	„	30—41	„		62—72	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	26—41	„		48—74	„
4. Čelata,	„ „ „	„	45—52	„		72—82	„
5. Swinje,	„ „ „	„	56—62	„		73—79	„

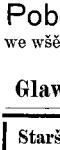

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6j — Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembracike, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

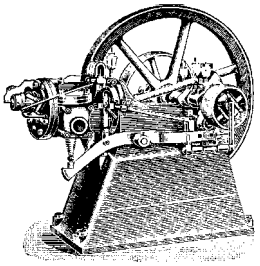

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, benzinowe-, benzolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	2 %	danje na lěto.
„ měsačnym „	2½ %	
„ 3měsačnym „	3 %	
„ 6- a 12měsačnym „	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokorčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčak 307.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8]
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

Konjace wodźewy
w najwjetšim wubjerku
155] poruča
C. G. Fiebiger
— w Budyšinje —
Serbska droha.
Najtuńše, krute płaćizny.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Budyšska droha čo. 11
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Syjace mašiny, płuhi, bróny, běrnyhrjebaki, běrnace korbjawki,
emaillowane a zacynowane, atd. atd.
najlěpše wudźěłki po najtuńšich płaćiznach
poruča [161
Jana Manjokowy naslědnik Jurij Hänsel
w Budyšinje při žitnych wikach 6 a na sukelnskej hasy 34.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a sklad
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
19

Wróćiwši so wot rowa našeje zemrěteje lubeje maćerje
Marije zwud. Symankoweje
we **Wotrowje**
wuprajamy wšěm, kotřiž su zemrětej přez wopytowanjo pustoho wječora a bohate k rowu-přewodźenjo telko lubosće wopokazali, nutrne
„Zapłać Bóh!“

We Wotrowje, na dnju pohrjeba, 11. septembra 1909.

Zrudźeni zawostajeni:
Michał, Jan, Pětr, } dźěći.
164]

Wolerjam 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa!

Wolerjo! Dżeń wólbow do sakskoho sejma so pschibližuje. Ze zapósłancom naschoho 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa je był hižo 6 lět dołho

kubleŕ a gmejnski předstojićeŕ

knjez J. A. Zoba w Čornjowje!

kschesćansey zmysleny, kralosŵerny serbski bur. Wón je w sejmje prawa a žadanja swojich wolerjow horliwje a njebojaznje z wustojnosću a z wuspěchom zakitował. Zwonka sejma je wón wopornišwe a raznje kóždomužkuli pomhać pytał, kotrohoż zakońske prawa běchu wohrożene, so zepjerajo na mandat, kotryż je wolerjow dowěra jomu spożčila.

Jako pschiwisowaŕ kralosŵerneje strony je knjez Zoba wustupował a wustupuje:

Za njepschikrótschene zakhowanjo konstitucionalnych ludowych prawow.

Za krutu zlutniwosć w statnym hospodarjenju.

Za potuńschenjo a zjednorjenjo krajnoho zarjadowanja.

Za z kschesćeańskim duchom pschewětu knjeżerstwowu politiku.

Pschećiwo wschém zakonjam a zastojnischim naprawam, kotrež wjesny bursći lud ćěšnja a wobćežuja.

Knjez Zoba budże za pozběhnjenjo ludowych schulow na podłožku wěrnoho kschesćeaństwa skutkować.

Jako swěrny syn domowiny a jako muž z luda je wón stajnje za zdžerženjo wosebitosćow naschoje domizny dźěłał. Z jenym słowom knjez Zoba je so hódny dowěry swojich wolerjow wopokazał.

Wolerjo, kralosŵerni Łužićenjo, dajće tohodla na dnju wólbow muž pschi mužu swoje hłosy za

kublerja a gmejnskoho předstojićerja knjeza

J. A. Zobu w Čornjowje!

Derjemćo domowiny sebi to žada.

Wjesne wólbne towaŕstwo.

Hejtman,
kubleŕ a gmejnski pschedstojićeŕ w Kubschicach,

Młynk,
kubleŕ a gmejnski pschedstojićeŕ w Čzemjercach,

166] pschedsydże w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu.

Dr. med. Reuss
statn. přip. zubjacy lěkaŕ
Kamjenc
při klóštrskich wrotach.
Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.
K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Živnosć
čisło 16 w **Nowym Bronju** ze 4 kórcami pola je hnydom na předań. [157

Někotre nowe **winowe sudy** 55 litrow wopřijace, su pola podpisanoho **na předań.** Kaž je znate, su tajke sudki wosebje za nutŕkładźenjo kału jara so přihodźace. [151
W Budyšinje, při Pětrowej cyrkwi čo. 8II.
Jan Nowak, zwońk tach. cyrkwje.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4I (Seehee restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217. poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** změje **njedźelu 26. septembra wulět** do **Khwaćic.** Woteńdźe so 1/43 hodź. zhromadnje wot třěleŕnje. [167

»**Serbosław**« towaŕstwo za kath. Serbow w **Khrósćicach** a wokolinu změje přichodnu **njedźelu 26. septembra měsačnu zhromadźiznu.** (Hladaj też na dopis »z Khrósćic«.
165] **Předsydstwo.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći létnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 39. | Budyšin, 25. septembra 1909. | Lětnik 47.

Křesćanska zlutniwosć.

Bóh zjewi so jónu kralej Salomonej a rjekny: „Žadaj, štož chcež, zo bych tebi dał.“ A Salomon prošeše wo mudrosć. Nic wo bohatstwo, ani wo khudobu, ale złotu srěnju dróhu wuzwoli, a k tomu trjebaše mudrosć a rozom. Tohodla prošeše wo mudrosć.

My wšitcy mamy pola Boha našoho Knjeza njewobmjezowane prawo, naše přeća wuprajić, a Bóh žanu našu próstwu njewobkedźbowanu njewostaji. Zo bychmy my jenož prawje mudrje tute naše prawo trjebali, tak mudrje, kaž kral Salomon, mjenujcy też prjedy wšoho wo mudrosć prosyli, a potom bychmy też kóždy čas po złotym srěnim puću khodźili!

My smy nětkle w času žiwi, hdźež by kóždy najradšo prawje bohaty był. Wšudźom sama njespokojnosć, nihdźe wěrne powšitkowne zbožo! Zo by to było, njeje trjeba, zo su wšitcy milionarojo. Dokelž nic te krajiny, hdźež je najwjacy milionarow, su najzbožowniše, dokelž tam je pódla najwjetšoho bohatstwa też najwjetša khudoba doma. Ale k tomu trjebamy derje wuwity srěni staw, mjenujcy, zo šěroke woršty luda tak mjenowanu złotu srěnju dróhu namakaja, kaž Salomon, a potom budźe wo naše powšitkowne zbožo derje postarane. Štóž je mudry, abo kaž swět praji, praktiski, tón z cyłej mocu za tym dźěła, zo ze swojej winu hórkej nuzy ženje přez próh do swojoho domu njeda. To pak njeje trjeba, zo so z cyłej mocu wobohaćiš, dokelž wo človjeku, za bohatstwom žedźacym, praji swjate pismo, zo do lečenja djaboła padnje. Wohidne, žadławje wohidne to je, na njekřesćanske wašnjo sebi bohatstwa nahromadźić. Ale dyrbiš dźěłać a sprawnje so prócować, zo do prědka přińdźeš, sebi něšto nahromadźiš a tak sebi a swojej swójbje přichod po možnosći zawěsćiš. Najlěpje a najwěsćišo tuto docpěješ, hdyž so prócuješ, po křesćansku lutować. „Lutuj we swojim času a njebudźeš w nuzy trjebać tradać.“

We čim wobstoji nětko křesćanska zlutniwosć, tutón narodnohospodarski počink, bjez kotrohož też najwjetše bohatstwa wobkhować njemóžeš? Lutować rěka, wšitko k rjadej brać, ničo njetrjebawši njewudać a sebi něšto za přichodne potrěbnosće skhować. Bjez křesćanskeje zlutniwosće njemóžeš też najwjetše bohatstwa wobkhować, to z połnym prawom praju. Dokelž wšak njeje jara z rědka, zo dźěći nimale za krótki čas rozbróju, štož su starši nahromadźili, dokelž dźěći njejsu hišće nawukli lutować. Tak so stanje, zo je też wulka hromadka bórzy rozwožena, a němske přisłowo praji: Też najhłubšu studnju móžeš wučerpać.

Kaž křesćanska zlutniwosć ničo z róznobrójenjom činić nima, tak też nic z nahrabnosću abo ze skuposću. Tuž njetrjebaš so do časa bojeć, zo, hdyž će k lutowanju namołwjam, njebudźeš wjacy jěść a pić směć, hačrunjež dyrbju ći wuznać, zo je někotromužkuli hižo dwór a khěža přez krk přeběžała. Křesćanska zlutniwosć sebi njeżada, zo dyrbiš hłodu tradać a lačny być, ale żada jenož, zo sebi něšto za přichodne potrěbnosće skhowaš, dokelž njewěš, kajke časy snadź hišće přińdu, hač khorosće abo hubjena zasłužba atd. Někotryžkuli człowjek by dźensa wjesoły był, hdy by hišće to měł, štož je před létami dał zahinyć abo njetrjebawši přečinił. Lutuj a khowaj, štož maš, „nuzu ćerpjeć, je zły hósć“.

Nic jenož ći ludźo, kotříž maja pjenjezy na bankach abo w pjenježnych papjerach abo we wulkich ležomnosćach zapołożene, maja z tym ličić, zo móža přez njezbožo druhdy też něšto přisadźić, ale też druzy, a to wosebje ći, kotříž su „z ruki do huby“ žiwi, dyrbja na to myslić, zo maja nimo pjenježka, kotryž k žeživjenju trjebaja, też pjenježk, kotryž su sebi nalutowali a nětko čestnje khowaja, dokelž „štóž njelutuje w prawym času, dyrbi tradać we hłódnym času“.

Też w dźensnišim času płaći hišće słowo: Lěpje zlutniwje žiwy być, hač w nuzy a zrudobje wumrěć! Směš wužiwać, štož trjebaš, mjenje abo wjacy, za tym hač je twoje powołanjo abo strowota, ale twoja winowatosć je, swědomiće z tym wikować, štož sebi zasłužiš. Tohodla dyrbiš so njetrjebawšich wudawkow wostajić, wosebje pak so před tak mjenowanymi „maličkosćemi“ na kedźbu brać. „Błazn je, kotryž sebi kupi, štož njetrjeba“, praji němske přisłowo. Małe dźěći chcedźa wšitko měć, štož so jim lubi, ale dorosćeni, wosebje nan a mać, dyrbja hižo rozomniši być. Štož sebi kupiš, bjez toho zo trjebaš, je wjele dróžše, hač sebi mysliš, byrnjež by to jara tunje było.

Lutować może a dyrbi so při zawjeselenjach. Tu móžeš sebi wjele nalutować, bjez toho zo by dyrbjał něšto parować. Rozomne zawjeselenjo, kotrež je z dobom wokřewjenjo, směš sebi popřeć, ale kaž wšitko, ma też zawjeselenjo swój čas a swoju měru. Zawjeselenja, kotrež dyrbiš z drohimi pjenjezami zapłaćić, njejsu kóždy króć same zawjeselenjo, ale často dosć wobćeža wone swědomjo a mošnu jenož wołóża.

Lutować so hodźi też na drasće. Přistojnje zhotowany dyrbi kóždy khodźić, ale pycha na drasće njeje trjeba a też kóždomu dowolena njeje. Čim wyšše maš powołanjo, ćim skerje móžeš sebi něšto mało pychi dowolić. Tola dźěłaćerjej abo burej ženje njepřistoji drasta zemjanow. Zrudne znamjo je, hdyž widźiš służownych wosobnišich zhotowanych khodźić, hač hospodarja a hospozu. Zo móže so w tutym nastupanju wjele lutować, to kóždy rozymi, a ja sebi myslu, zo mi to nichtó za złe njezmeje, hdyž to zjawnje wupraju.

Najwažniše k domjacej zlutniwości je dobra hospodarska žónska. Lutować drje je wumjełstwo a też jara nuzne wumjełstwo. Tola štóž tute wuknyć a też wukonjeć njecha, njedyrbjał so ženić a swójbu założić směć.

Pjenjezy herbować njeje žane wumjełstwo. K tomu słuša z wjetša wjacy zboža hač rozoma. Zbožo pak njeje

ničo druhe hač nulle, kotrež hakle potom něšto płaća, hdyž prjedy nich jedyn abo wjacy ličbnikow stajiš. Na zbožo w tajkim zmyslu njedyrbiš ženje čakać, wjele mjenje so spušćeć. Zbožo w tutym zmyslu wozmješ jenož tak sobu, hdyž je ducy po puću nadeńdžeš, abo hdyž ći do klina padnje. So wě, mamy tež hišće zbožo w druhim zmyslu. Hdyž Bóh žohnuje, rěčimy wo zbožu. Ale Bože žohnowanjo njeje ženje herbstwo rozbrójerjow, tež nic prózdnikow a lěnuchow.

Pjenjezy zasłužić, tež to hišće njeje wumjelstwo, kotrež dyrbiš nawuknyć. Maš-li strowe stawy, chceš-li dźěłać a dźěło maš, dha maš zasłužbu, dźěło zeživi swojoho muža. Tola tež „lutować, rěka zasłužić“. Su ludźo, kotřiž maja rjanu zasłužbu a tola k ničomu njepřińdu, dokelž lutować njerozymja, a tak widźimy: „lutować je wjetše wumjelstwo hač zasłužić.“ „Štóž sebi toleř nalutuje, je dwaj zasłužił.“

Z połnym prawom móžemy tohodla prajić: „štóž zasłužuje, čini wjele; štóž lutuje, čini wjacy.“ To dyrbja sebi žónske wosebje spomjatkować, dokelž tute hraja w tymle nastupanju prěnje husle. Přisłowo mjenujcy praji: „Žona drje móže muža bohatoho sčinić, ale muž nic žonu“, a to tohodla, dokelž móže žona w šórcuchu wjacy z kněžnymi durjemi won znosyć, hač muž z wrotami domoj nawozyć. Z toho widźimy: Žona je za muža najwjetše zbožo abo njezbožo, za tym hač je hospodarska abo nic; kóždy njech sebi spomjatkuje, zo je najlěpje: zasłužić a lutować z dobom, potom změješ něšto, hdyž njezměješ žanu zasłužbu.

Pjenjezy dobyć, tež to njeje žane wumjelstwo. Dobyćo wotwisuje wot zboža, a zbožo při hraću je, slepe. Wěrno tež je, zo dobyte pjenjezy žane zbožo njepřinjesu a w kapsy dołho njewostanu. Z cyła nimaja herbowane abo dobyte pjenjezy žanu wulku płaćiwosć, mjez tym zo to, štož sy sebi z prócu zasłužił, sebi wěš ważić. „Toleř, kotryž sy sebi nalutował, pomha ći wjacy, hač toleř, kotryž sy dobył“, abo „zlutniwosć a pilnosć sčini, zo dźeš z małeje kněžki na wulke kubło!“

Też za strowotu je zlutniwosć jara ważna. Štóž lutuje, dyrbi we wšitkim měru dźeržeć, hewak njemóže sebi ničo nalutować. Tajki budže so nětko wšitkich wudawkow wostajić, kotrež nuznje trěbne njejsu. Hdyž je človjekej nětko woprawdźe wo to činić, něšto sebi nalutować, budže wón też swoje wudawki w nastupanju pića wobmjezować a tu měru dźeržeć. Měra w piću človjekej strowotu zdźerži, a tak skónčnje też dołhe a zbožowne žiwjenjo.

Pjenjezy wudawać, tež to njeje žane wumjelstwo. K tomu je jenož jene trěbne, zo maš prawje wjele pjenjez a zo móžeš z hromadki brać. Ale hdźe tajku hromadku jow wzać, zo so ći ženje njezhubi, byrnjež wjacy wot njeje brał? Pjenjezy wudawać, je lohko, pjenjezy dźěn su kulowate a měnjeja často swojoho knjeza. —

Hdyž smy sebi nětko wobhladali, što njeje žane wumjelstwo lutowanja, a kak njesměmy činić, chcemy-li woprawdźe mudri być, tuž wobhladajmy sebi nětko, we čim dha wumjelstwo lutowanja wobstoji:

Zasłužene pjenjezy k rjadej brać, mzdu swojoho dźěła sebi zawěsćić, do přichoda sebi myslić a za njón so sobu starać, potajkim dale, hač je runje w přitomnym wokomiku trěbne, z jenym słowom: „lutować“, to je wumjelstwo, kotrež chce nawuknjene być, a potom sebi cyłoho muža a też dobru hospodarsku žonu žada. Rozmyslenjo, mudrosć, poměrnosć a dźěławosć, to su wuměnjenja, pod kotrymiž je lutować móžno. Wone su jara nuzne domjace počinki, kotrež dyrbja so w kóždej burskej, kaž dźěłaćerskej swójbje pilnje wukonjeć. Je zrudnje přihladować, kak z časami khudźi ludźo swoje hórcy zasłužene kroški njetrjebawši samo też na hrěšne wěcy wudawaja a tak sebi derje dadźa być, mjez tym zo měli kóždy pjenježk hromadu dźeržeć a sebi kóždy pjenježk najprjedy wobhladać, prjedy hač jón wudadźa. Kak mnozy bychu khlěb měli w hubjenych časach, hdy bychu rozymili lutować!

Někotry z našich čitarjow snadź budźe znapřećiwić: Lutować, so wě, je woprawdźe wulke wumjelstwo, a to tohodla, dokelž njewěmy, wot čoho dyrbimy sebi něšto nalutować. Tu je dobra rada droha. Zasłužba je snadna a hišće njeje porjadna; wšitko je drohe; mamy črjódku dźěći, a tute płaća wjele pjenjez. Wot čoho dha to chcemy lutować? Tu přińdže potom hišće stat z móšničku a zběha dawki; potom přińdźe zasy gmejna, na wsach kaž w městach, a zběha „anlage“, skónčnje też hišće knjez našeje khěže a namołwja nas, najeński dawk wotedać. Tu, mój najlubši, tu cyły kapital horje dźe. Kak móžeš při tajkich wobstojnosćach sebi něšto nalutować?

Haj, ty mój najlubši, Bóh tón Knjez ma jow na zemi też dźiwne hłowčki, jara spodźiwne, mjez nimi też tajke, kotrež chcedźa hakle lutować, hdyž změja hižo małe zamoženjo. Tući so mi zdadźa, kaž tamny fifikus, kotryž chcyše hakle potom do wody lězć, hdyž je nawuknył płować. Tajcy ludźo njemóža ženje k ničomu přińć. Počink zlutniwosće wobstoji w tym, zo pjenježk hižo tehdom započinaš do boka klasć, hdyž sy hišće w snadnych wobstojnosćach, n. př. tež hižo na službje, w młodych lětach. Njech je pjenježk hišće mały, kotryž móžeš sebi při prědku nalutować, po času zrostu z njoho wulke pjenjezy a tolerje, trjebaš jenož započinać. Małe kapki pjelnja po času wulke sudobje, a tak z kroškow nastanu tolerje. Štóž pak krošik sebi njewaži, tolerja hódny njeje. Nalutuješ-li sebi na přikład kóždy dźeń 1 pjenježk, maš za lěto 3 hr. 65 pj. Nalutuješ-li pak kóždy dźeń 5 pjenježkow, maš na kóncu lěta 18 hr. 35 pj. Abo jedyn druhi přikład. Hdyž kóždu njedźelu 20 pjenježkow do swojeje „sparpiksy“ tyknješ, maš na kóncu lěta 10 hr. 40 pj. nalutowane. — Tu budźeće snadź prajić, to hódnje njeje započeć lutować. Tola čakajće! Hdyž n. př. takle započinaće, kóždu njedźelu 20 pjenježkow do boka położić, hdyž wam Bóh tón Knjez prěnje dźěćo da, dha maće, hdyž je dźěćo 14 lět stare a ze šule dźe, hižo 145 hr. 60 pj. bjez danje. Hlejće, telko maće, hdyž kóždu njedźelu jenož 20 pjenježkow nalutujeće. To je wěsće jara snadny pjenježk, kotryž móže samo najkhudši dźěłaćeř do boka klasć. A nětko móže z wjetša kóždy něšto wjacy do boka klasć wot swojeje wščdneje zasłužby, mnozy za tydźeń 1 hriwnu, haj někotři kóždy dźeń 1 hriwnu. Hdy by muž lutował a njepřečinjał abo žona dobra hospoza była, što njemohł sebi někotryžkuli nalutować? Kelko, to njech sebi kóždy sam po swojich wobstojnosćach wuliči, abo njech tydźeńscy, abo z najmjeńša pak měsačnje swój nalutowany pjenjez na naše nalutowanske kasy njese, a bórzy budźe so wjeselić móc na swojim nalutowanym zamoženju.

Potrjechi-li tebje abo twoju swójbu jónu khorosć, čežka a dołha khorosć, změješ potom něšto, wot čohož budźeš lěkarja a lěkarstwo płaćić móc, a skónčnje, hdyž je khorosć tajka, zo khory njemóže wjacy dźěłać, potom ma něšto, z čimž móže so zeživić. Też hdyž snadź hubjene časy přińdu, zo njeje žanoho dźěła, a muž a žona dyrbja doma z woknom hladać, potom móža wot nalutowanoho brać a njetrjebaja nuzu tradać a móža swójbu zeživić. Skónčnje, kak často druhdy cyle njenadźicy swójbu abo dom cyłe njewočakowane njezbožo potrjechi, a što potom? Často trjebaš nimo druheje křesćanskeje smilnosće też pjenjezy, a hdže tute jow brać? Abo chceš so přecy a we wšim jenož na křesćansku smilnosć spušćeć, bjez toho zo by něšto činił a swoje mocy napinał? To njeje křesćanske zmyslenjo. Dobry křesćan so prócuje, zo by druhim smilnosć mohł wopokazować, štož w joho mocach je, a nic, zo so na křesćansku smilnosć spušća, a tak dołho, kaž ju njetrjeba, sebi da derje być.

To je potajkim naše socialne hubjenstwo, zo człowjek w prawym času njelutuje; ale zo, štož ma a sebi zasłuži, da horje hić. Při wšitkim časnym derjeměću zabudże skónčnje też na Boha, a hdyž joho potom křižik a nuza potrjechi, pokaza swoju njespokojnosć z tym, zo na Boha a dobrych křesćanow swari, čohodla jomu njepomhaja, zo křesćanstwo z cyła žanu smilnosć na khudym człowjeku nima, haj samo, zo je křesćanstwo wina na wšim hubjenstwje.

Wjele so skorži a powěda wo socialnym hubjenstwje našoho časa, a wjele so čini, zo by so tomu wotpomhało. Ale budże što pomhać? Tak dołho nic, doniž lud so zasy k Bohu njewobroći. Jenož hdyž změjemy zasy dobry křesćanski lud, kotryž ma swoje wjeselo na Božej służbje, potom budże zasy lěpje a spokojnosć a też zbožownosć budże mjez ludom. Tak dołho pak, hač lud jenož za tym póńdże, zo by jow na zemi dobre dny wužiwał bjez wjele dźěła a prócowanja, zo by prawje wulku mzdu měł a sebi tak wšitke zawjeselenja popřeć mohł, tak dołho hač budże swoju zasłužbu wšědnje abo tydźeńscy cyle přetrjebać a přečinić, njebudże lěpje. „W poće swojoho wobliča dyrbiš swój khlěb jěsć“, a k tutomu potej słuša też lutowanjo.

Njech tónle nastawk wo „křesćanskej zlutniwosći“ něšto k wotstronjenju socialneje nuzy mjez Serbami přinošuje! Pomhaj sebi najprjedy sam, a Bóh tón Knjez budźe ći dale pomhać!

Serbske miłosćiwe sotry.

Zwjeselaca powěść, zo do Radworja spočatk novembra miłosćiwa sotra z rjadu swj. Karla Borromejskoho pschińdże, je mi pjero do ruki stłóčiło, zo naschim lubym Serbam, wosebje za nasche knjeżny, słowćko napisam.

Jara zwjeselace je, zo wustojne wothladarki, kotrež tak wopornišje cyle w duchu naschoho Zbóžnika ćežke powołanjo dokonjeja, móža někto też naschim khorym swoju pomoc poskićeć.

W serbskej Łužicy widźimy je skutkować w Kulowje, Worklecach, Budyschinje a pschichodnje też w Radworju. Wosebje je to lube lěkarjam, kotrychž prócu hakle wustojne wothladarki prawje podpjeraja a jej wuspěch bohwě pomhaja.

K tomu pschińdże wukhowanjo a kubłowanjo dźěći, kajkež hižo w Budyschinje mamy, a kajkež wosebje też w Radworju docpěć pytaja.

Za woboje skutkowanjo je rěč jara ważna z dźěła cyle nuzna podpjera. Hdyž móže so sotra z khorymi w maćernej rěči zrěčeć, to wjele wjetschu dowěru wubudża, zrozymjenjo polěża, a tak wothladanjo a wustrowjenjo spěchuje. Pschi wukhowanju a kubłanju dźěći pak, kotrež hischće jeno maćernu rěč rěka, je znajomstwo z tutej maćernej rěču cyle nuzne.

Wyschsche wjednistwo rjada so prócuje, na tule potrěbnosć dźiwać. Tola, kak móża wyschsche wschěm pschećam k pomocy być, hdyž serbskich sotrow nimaja?

Serbja sami su wina, hdyž serbskich sotrow dóstać njemóża.

Mnohe serbske knjeżny su we sebi powołanjo póznałe, zo so w klóschtrje służbje Božej a pomocy ćerpjacych sobućłowjekow poswjeća. Wjele serbskich holcow je do klóschtra zastupiło. Tola najwjacy z nich je — wothladane wot naschoho klóschtrow Marijneje Hwězdy a Marijnoho Doła, hdyž najprjedy słuschenja — do wukraja schło. Njemóżu wschě kraje a wschě městna mjenować, hdyž serbske knjeżny pschebywaja. Něhdyžkuli pak sym słyschał, zo w tym abo tamnym klóschtrje we wukraju, prawje daloko, je ta abo druha knjeżna sluby wotpołožiła.

Njeby dha móżno było, zo bychu nasche knjeżny, kotrež so za klóschtrske žiwjenjo powołane čuja, hdyž do naschoho klóschtrow zastupić njemóża abo njechadża, do tajkoho rjada schće, kotryž jich pozdźišche skutkowanjo we wótcnym kraju, w domiznje, móżne čini?

Tajki rjad je někto za nas rjad mikosćiwych sotrow swjatoho Karla Borromejskoho w Trebnicy.

Tuž lube serbske knjeżny was proschu: Chcete-li žana z was so Knjezej poswjećić, něhdy swojomu Bohu w ćerpjacych sobućłowjekach służić, njech tola swojoho duchownoho wjednika prosy, a tón jej puć pschihotuje do Trebnicy, k Borromejskim miłosćiwym sotram, kotrež z tajkej horliwosću a swěru skutkuja k česći Božej a k spomoženju sobućłowjekow. Hdyž změje generalna wyschscha abo dostojna mać w Trebnicy wubjerk tajkich sotrow, kotrež serbsku za maćernu rěč maja, potom budże jej też móżno, zo tajke pschećа dopjelni.

Tuž dha, lube serbske knjeżny, kotrež chcećе so służbje Božej a ćerpjacym sobućłowjekam za čas žiwjenja poswjećić, nastajće so, nic wjac do Hollandskeje abo druhoho dalokoho kraja, ale do Trebnicy pola Wrótskawja!

Z Łužicy a Sakskeje.

☛ Dźensniše čisło wopřija też nowy zymski jězdny plan železnicow, kotryz ma płaćiwosć wot 1. oktobra 1909 hač do 30. hapryla 1910.

Z Budyšina. Poswjećenjo noweje tachantskeje šule. Wulcy ważny dźeń za Budyšsku katholsku šulsku wosadu běše minjena srjeda, 22. septembra, na kotrymž bu nowa tachantska šula swjatočnje poswjećena. Mnozy stari tachantscy šulerjo běchu na tónle swjedźeń přikhwatali.

W ½9 hodźin běše w serbskej farskej cyrkwi Boža mša a w ½10 hodźin zhromadźichu so stari a nětčiši tachantscy šulerjo hišće jónu w starej šuli, zo bychu jej božemje prajili. Knjez direktor Nowak dopomni šulerjow w dlějšej narěči na historisku sławnu zańdźenosć stareje tachantskeje šule, kotrež herbstwo nětko połdnjowska šula nastupi, kotraž jako jednora ludowa šula w 5 rjadownjach w starej šuli wostanje. Na to knjez cyrkwiny wučeŕ Jan Rječka jako hłowny wučeŕ połdnjowskeje šule wotmołwi, a dźěći so zestupachu k swjatočnomu ćahej do noweje šule. Měšćanska hudźbna kapała ćah nawjedowaše. Na dróhach, přez kotrež ćah ćehnješe, wosebje na serbskej drózy, zmahowachu so khorhoje.

Hdyž ćah k nowej šuli přićahny, dokonja knjez biskop Dr. Alois Schäfer při assistency knjeza monsignore seniora Skale a kk. kapłana Žura a tachantsk. předarja Kielmanna prěni dźěl cyrkwinskoho swjećenja, kotryž ma so před durjemi stać. Na to přepoda měšćanski twarski radźićel k. Göhre kluč šulskomu předstojićerjej k. notarej Cyžej a tón měšćanoseze knjezej Zahnej jako sobustawej měšćanskeje šulinspekcije. Hdyž bě tutón durje wotewrił, přewza knjez direktor Nowak kluč. Nětko ćehnješe ćah do šulskeje sale, mjez tym zo dźěl mjeńšich dźěći přez nowy šulski dom přeńdźe a so potom z hudźbu zasy k starej šuli wróći a so rozeńdźe. Dźěći wyššich rjadownjow ćehnjechu sobu do sale.

W sali wukładowaše knjez biskop najprjedy zmysł swjećeńskich wobrjadow a modlitwow so złožujo na słowa: Pokoj tutomu domej a wšitkim w nim bydlacym. Wosebje knjez biskop na to pokaza, zo dyrbi šula dźěći k Jězusej wjesć, dokelž też šula ma nadawk dopjelnić, kotryž je Jězus japoštołam dał ze słowami: Kaž je mje Wótc pósłał, tak scelu ja was atd. Štož šula wosebje wo nabožnistwje wuči, wona jenož w mjenje a po póselstwje cyrkwje wuči. Na to dokónči knjez biskop cyrkwinsku swjećiznu.

Dźěći ze swojimi wučerjemi wuspěwachu potom 4 hłósny swjedźeńsći spěw. Nětko wustupi prjedawši direktor tachantskeje šule, knjez dwórski předaŕ kanonikus Kummer, a přednošowaše sam krasny prolog, wot njoho zbasnjeny, w kotrymž z horliwymi słowami wysoki a nadobny nadawk wułoži, kotryž ma křesćanska šula na dźěćoch dopjelnić.

Knjez notar Cyž, předsyda šulskoho předstojićerstwa, postrowi zhromadźiznu, wosebje zastupjerjow kralowskich a měšćanskich wyšnosćow. Přitomni běchu: wot wokrjesnoho hejtmanstwa kk. tajnaj radźićelej Beeger a Meier, wot hamtskoho hejtmanstwa knjez knježeŕstwowy radźićel z Polenc, wot měšćanskeje rady kk. měšćanosta Zahn a měšćanski radźićel Göhre, wot krajnoho wustawa kk. wyšši radźićel Reich a Dr. Hoffmann, wot sudnistwa präsident knjez Hagemann a wyšši hamtski sudnik k. Leonhardt, direktorojo abo zastupnicy wšitkich měšćanskich šulow, wšitcy kk. wučerjo katholskoho seminara a měšćanski faraŕ knjez kan. Žur z mnohimi wosadnymi.

Po postrowjenju měješe šulski radźićel Bach swjedźeńsku rěč, krasnje rozłožujo japoštołske słowa: „Bójće so Boha, česćujće krala a lubujće bratrow.“

Zbožopřeća w mjenje wšitkich měšćanskich šulow wupraji gymnasialny rektor professor Dr. Bochmann, na čož so knjez direktor Nowak za wšitke wopokazma lubosće napřećo nowej šuli zhromadnje podźakowa. Z dobom móżeše tu knjezej wučerjej Hili pomjenowanjo za wyššoho

wučerja, kotrež běše jomu ministerstwo za dołholětne spomožne skutkowanjo spožčiło, přepodać.

Ze zhromadnym spěwom: „Tebje my Boha khwalimy“ skónči so po dwanaćich rjany swjedźeński aktus.

Z přepjelnjeneje sale rozpuščichu so potom ludźo do cyłoho domu, a hišće cyłe popołdnjo trajachu wopyty, kotrež sebi rjane stwy noweje šule wobhladowachu a so nad nimi wjeselachu.

W 1 hodź. wotmě so w „Krónje“ swjedźeńska hosćina, na kotrejž so něhdźe 100 wosobow wobdźěleše. Měsćanska hudźbna kapała při tym pod nawjedowanjom k. direktora Eilenberga piskaše. Při hosćinje wunjesechu so mnohe toasty. Mjez nimi naspomnju toast knjeza notara Cyža na našoho krala Friedricha Augusta. Z dobom wotpósła so na krala sćěhowacy telegram: „Joho Majesćosći kralej w Pilnicach. Dźensa, hdyž je tachantska šula, kotraž na stawizny přez nimale 7 lětstotkow wróćo hlada, swój nowy dom woswjećiła, prosy k swjedźenjej zhromadźena Budyšska katholska šulska wosada, Joho Majestosć chcyła wuraz najpodwolnišoho počesćowanja a swěry miłosćiwje přiwzać. Rěčnik Cyž.“

Na to přińdźe sćěhowacy telegram jako wotmołwa:

„Knjezej rěčnikej Cyžej.

Joho Majestosć kral dźakuje so za hołdowacy telegram najwutrobnišo a přeje tachantskej šuli w nowym domje samsny rozkćěw, kaž w minjenych lětstotkach.

von Criegern,

general à la suity Joho Majestosće krala.“

Tež druzy knježa běchu zbožopřejace telegramy abo listy pósłali, mjez nimi kk. tajny radźićel Kühn w ministeriju kulta, wokrjesny hejtman v. Craushaar, hamtski hejtman v. Carlowitz, tajny radźićel Dr. Hähnel, präsident senata Seyfert z Drježdźan, wyšši šulski radźićel Schütza z Radebeula, major v. Walther-Jeschky, kanonikus Herrmann z Wotrowa, direktor Dr. Grólmus z Lipska, kapłan Cyž ze Žitawy atd.

Wječor w 6 hodźinach bě swjedźeńska zhromadźizna w „Krónje“, kotraž bě jara derje wopytana. Wulka sala bě połna. Knjez direktor Jakub Nowak postrowi zhromadźenych najwutrobnišo a wujasni, čohodla je so na prjedawšich tachantskich šulerjow a šuleŕkow wokolnik słał z prostwu wo mały dar za nowu šulu. Jeničcy zo by jim přileżnosć k dźakownosći dał, a sebi mysli, zo je kóždy z wjesołosću připósłany list přiwzał. Nahromadźiło je so na tute wašnjo 1900 hr., tak zo za šulu 1800 hr. wostanu, hdyž so wšitke wudawki při tym wotćahnu. Wšitkim so za připósłane dary najwutrobnišo dźakowaše a přeješe, zo bychu so za to nětko wječor čim bóle zabawjeli. — Za wotemrjetych dobroćerjow tachantskeje šule pak běše štwórtk dopołdnja w 9 hodźinach w serbskej farskej cyrkwi swjatočny requiem.

Potom wustupištej dwě šulskej dźěśći, kotrejž w rjanych, samo žortniwych štučkach přitomnych w mjenje dźěći postrowištej. Spěwarske towarstwo swjateje Cäcilije spěwaše 4hłósnu hymnu za měšany khor wot Grießbachera: „Lasst freudig unsern Sang erschallen.“ Dale so hišće někotre solo-spěwy přednjesechu a kantata: „Šula jako křesćanska wučerka.“ Skónčnje hrajachu dźěći rjanu wjesołu hru: „Im Gnomenreich“, a tak so derje poradźeny swjedźeń skónči.

Z **Radworja.** Zańdźenu njedźelu měješe „Kath. Bjesada“ swoju měšačnu zhromadźiznu, kotraž běše wurjadnje wschelakich pschičinow dla na tutu njedźelu pschepołożena. Po wotewrjenju pschez knjeza pschedsydu a po pschečitanju protokola zańdźeneje zhromadźizny rěčeše knjez kapłan Mič „wo nastaću swjedźenja: Powyschenja swj. kschiža“, kotryž cyrkej tutón tydźeń swjeći; tohorunja też wo druhim tutomu podobnym swjedźenju: „Namakanja swj. kschiža.“ Na to poda knjez Rynč z Kamjenjeje rjanu rozprawu wo Wrótšławskej zhromadźiznje katholikow. Zwje a zrěčniwje nam wopisowaše swjedźeńsći ćah a też wschě začuća, kotrež běše tam dóstał. Rjenje rysowaše wobsah swjedźeńskich rěčow a začućow, kotrež běchu tute na wschitkich činiše, a wědźeše je z naschimi wobstojnosćemi pschirunać, z tym někotryžkuli njedostatk schwikajo. Ze zajimanjom poskuchachu wschitcy na joho krasne słowa. Dale buchu hišće wschelake druhe należnosće wuradźowane, wosebje zakoženjo „towarstwa młodźencow“ rozpominanc. Też bu wobzamknjene, zo dyrbi „Bjesada“ na swjedźenjomaj w Khwaćicach a w Minakale zastupjena być.

W klóschtrje Hilžbjetinkow w **Kadanje** w Čechach je wutoru 14. septembra wječor w 6 hodź. zemrěła knježna Expedita, rodźena Madlena Bornaček (Schołčic) z Lazka, w starobje 54 lět. Wona bě něschto dnjow prjedy na jara sylne zahorjenjo płucow a rjeblowoje łožki schorjeła. Sotra Expedita mějesche wosebje wulku klóschtrsku zahrodu a też hródź na starosći. Wo dobroćiwu, pokornu a swěrnu knježnu žaruja nic jeno jeje krejni pschećelojo, ale też cyły klóschtr. R. i. p.

Z **Filipsdorfa.** Lětsa 20. meje bu sławny redemptorist Klemens Marija Hofbauer wot našoho swjatoho wótca, bamža Pia X. swjaty prajeny. K wopomnjeću tutoho ważnoho podawka budźa so też nětk w Filipsdorfje wulke swjatočnosće wotměwać k česći tutoho swjatoho. Porjad tutych swjatočnosćow budźe sćěhowacy:

Dźensa sobotu 25. septembra: wječor 1/2 7 započatk swjatočnosćow z předčitanjom bulle (listna) swjatoprajenja a na to litanija ze swjatočnym požohnowanjom.

Njedźelu 26. t. m.: wot rano 5 Boże mšě, dopołd. 9 předowanjo (k. kan. Fuhk z Litoměric), potom pontifikalna Boża mša (najdost. knjez biskop Frind z Prahi), popołd. 3/4 předowanjo (k. abt Alban Schachleitner z Prahi), na to swjatočny nyšpor a požohnowanjo.

Póndźelu 27. t. m.: wot rano 5 Boże mšě, dopołd. 9 předowanjo (k. P. rektor J. Wimmer S. J. z Krupki), na to pontifikalna Boża mša (k. abt Alban z Prahi), wječor 1/4 7 předowanjo (k. dr. Heinrich Donat z Prahi) a swjatočny nyšpor z požohnowanjom.

Wutoru 28. t. m.: wot rano 5 Boże mšě, dopołdnja 9 předowanjo (k. P. Agnellus Kammerlander, superior kapucinow w Reichenbergu) a pontifikalna Boża mša (najdost. knjez biskop dr. Alois Schaefer-Salski), pop. 4 předowanjo (k. P. Heinr. Herbst, prior dominikanow z Aussiga), na to swjatočny nyšpor, khwalbny kěrluš a požohnowanjo.

(Wšitcy křesćenjo, kotříž w tychle dnjach swj. sakramenty dostojnje dóstanu a w hnadownej cyrkwi wotpuskne paćerje na měnjenjo swj. wótca wuspěwaja, móža dospołny wotpusk dobyć, kotryž móže so też khudym dušam přiwobroćić.)

Wólby.

Kaž hižo pisachmy, budźa w 2. měšćanskim wólbnym wokrjesu 4 kandidatowje do saskoho sejma wojować. Schtó wuhraje, so 21. oktobra pokaže. — Za kotrohož budźemy my katholscy Serbja hłosować, hačle za tydźeń wozjewimy, dokelž dyrbimy z kandidatom najprjedy dojednać a wot njoho rukowanjo měć, zo budźe schćešćanske zasady w sejmje zastupować. Dokelž w sejmje budźe so wo wažne, cyłe schćešćanstwo nastupace zakonje jednać, a tuž móžemy po swědomju jenož za toho hłosować, kotryž chce nasche schćešćanstwo sprawnje zastupować. Socialdemokraća chcedźa naboženju schćešćansku wučbu cyle ze schule wotstronić, a liberalni też, dokelž chcedźa naboženje schćešćanski podkóžk wzać. My katholscy schćešćenjo njemóžemy po swědomju hinak činić, hač jenož za schćešćanscy zmyslenoho kandidata hłosować.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Kejžor Wilhelm póndźelu dopołdnja z wosebitym ćahom z Altenburga k manöwram sakskeju armeekorpsow do Hainichen pschijědźe. Po manöwrach so kral Friedrich August z kejžorom do Albrechtowoho hrodu we Mišnjanskej poda, hdyžež tónsamy čas też kralowscy pryncojo a pryncowa Jan Jurij bydlachu. Wječor w 7 hodź. běschje potom kralowska hosćina we swjedźeńskej sali mjenowanoho hrodu a po njej jězba z parokodźu na Łobju; pschi tym so cyły hród a město Mišćno bengalscy wobswětlichu. Kejžor, kral a kralowscy pryncojo w Albrechtowym hrodźe pschenocowachu. — Wutoru 21. septembra so wojacy zaś do swojich garnisonow wróćichu.

— Kaž je kralowski sakski statistiski krajny hamt wobličił, je w minjenym lěće 1908 plahowanjo skotu porno 1907 wróco schło. Mjez tym so mějesche Sakska 1. decembra 1907 hišće 171715 koni, 731528 howjadow, 744517 swini, 66120 wowcow a 144858 kozow, mějesche 1. decembra 1908 jenož 170695 koni, 720603 howjadow, 637748 swini, 64162 wowcow a 136414 kozow. Potajkim je ličba skotu w minjenym lěće wotebjerała, a to wo 1020 koni, 10975 howjadow, 106769 swini, 1958 wow-

cow a 8444 kozow. W Lipsčanskim a Drježdžanskim wokrjesu je wosebje plahowanjo swini wróćo schło, w Budyschskim a Kamjeńčanskim wokrjesu pak je so ličba howjadow napadnje pomjeńschiła. Tež plahowanjo kozow je w Budyschskim wokrjesu wróćo schło. 1. decembra 1907 mějachmy w cyłym Budyschskim wokrjesu 47489 kozow a 1. decembra 1908 jenož 43381, potajkim 4108 mjenje.

Němska.

Lědma je z nowymi dawkami někak postarane, zo so hłuboki dołh dotalnych pschewulkich wudawkow někak wupjelni, a hižo so zas na nowe wudawki mysli, za kotrež nowe dawki njejsu a tohodla tež njedosahaja. Tak nowiny pisaja. Wědźa tež hižo, za čo so nowe wudawki pschihotuja. Mzda za officirow ma so powyschić a wschědnym wojakam ma so na dźeń 8 pjenježkow wjac dawać. To by na lěto něhdźe 12 milionow hriwnow wučiniło. Tež za łódźnistwo so hižo nowe potrjeby wozjewjeja, kotrychž pječa Němska so zminyć njemóže, dokelž Jendźelska njepschestawa swoje wójnske łódźnistwo powjetschec a rozschěrjeć. Hdyž ma dale, kaž je wobzamknjene, w lěće 1914 cło na cokor so ponižić, dha drje budźemy za něschto lět zas pschi hrožacym njedostatku abo deficiće, jelizo so skónčnje njepočina lutować.

— W Němskej je so 1890 mjez 1000 wosobami 628 protestantow a 358 katholikow ličiło. Z kónc 1900 bě ličba protestantow 625, katholikow pak 361. Podobne pschesunjenjo pokaza poslednje luduličenjo 1905. Ličba protestantow je na 621 mjez 1000 wosobami spadnyła, ličba katholikow pak na 365 zrostła. Pschičina tajkoho pschemĕnjenja ma so wosebje pytać w pschićahowanju katholikow, wosebje dźěłaćerjow z Rakusko-Wuherskeje a Pólskeje.

— Socialdemokratojo su swoju lětuschu hłownu zhromadźiznu w Lipsku měli. Schtož so mjez nimi hižo wjac lět wari, to je w Lipsku zas krućischo wubuchnyło, mjenujcy napschećiwjenjo radikalnych a revisionistow. Radikalni so kruće dźerža přenjotnoho stojischća, zo z wobstojacym porjadom so w ničim zjednoćić njechadźa. Revisionistojo koncessije činja, z wobstojacym rjadom liča, z druhimi stronami (liberalnymi) kompromissy abo zwjazki njezacpiwaja. Jich zastupjerjo su Bernstein, Südekum a dr. W poslednim času su samo, kaž prjedy w Gotha, tak nětko we Württembergskej „k dworu“ khodźili, pschi Sławje na krajnoho wjerścha stawali atd. W Lipsku je so pokazało, zo su revisionistojo wjele pódy dobyli, mějachu tam wjetschinu. Zhromadźizna běsche, kaž to pschecy bywa, dosć hołkna, połna zwady. Zajimawe tež bě, zo so přeč njehodźesche, zo socialdemokratojo z najwjetschoho dźěła za herbny dawk byli njejsu a bychu w tsećim čitanju pschećiwo pschedłozy hłosowali, hdy běsche k tajkomu tsećomu čitanju dóschło.

— Zmužitosć młodeje knježny. Z Rottenmünstera we Württembergskej so pisa: Njedaloko města leži kubło Bettlinsbad, kotrež Rottenmünsterskomu wustawej za khorych słuscha a je wobsedźeństwo miłosćiwych sotrow. Tsi sotry na kuble hospodarja; za hródźe wotročcy (pjeć abo schěsć) staraja. Jónu wječor či skót z hródźow spuschćachu a k napojenju ćěrjachu. Nadobo něchtó žałostnje zakschiča. Młody byk bě nadobo zdźiwił a surowje smorčo a zakhadźejo bě swojoho wjednika k scěnje pschitłóčił, powalił a z rohomaj a nohomaj pschećiwo njomu zakhadźesche. Tsjo druzy wotročcy běchu so tak nastróželi, zo kaž wopróstnjeni stojachu. Tu so zawoła: „Božedla pomhajće jomu tola!“ Bjeze wschoho schkita młoda sotra pschiběža a so na dźiwje zwěrjo puschćiwschi je z pscheznaturskej mocu stronu torhny. Wotročcy zakschičachu: „Preč, sotra, tomu pomhać njemóžeće!“ Tola hlej, byk so na wokomik postróži, ćežcy ranjeny wotročk so někotre kročele na bok kuli, hdźež joho druzy pschimnychu a do konjenca sćežechu, tež zmužita sotra so tam wukhowa. Hnydom na to skóčo z nowa zakhadźa a ruje, skónčnje je ćicho. — Stary wotročk je wumoženy, je drje ćežcy ranjeny, tola njeje strach wo joho žiwjenjo. Zmužita słaba sotra je jomu žiwjenjo zdźeržała njedźiwajcy najwjetschoho stracha za swoje samsne žiwjenjo.

Belgiska.

W Mechelnje je w tychle dnjach zjězd Belgiskich katholikow, kotryž so jutse, njedźelu, z wulkotnym ćahom dźěłaćerjow skónči. Něhdźe tysac towarstwow je so za ćah ze wschěch dźělow kraja zamołwiło, kotrež ze swojimi z dźěla jara drohotnymi starymi khorhojemi pschińdu.

Schpaniska.

Knježeŕstwo cyle kruće pschećiwo anarchistam a zběžkarjam wustupuje, kotsiž su w Barcellonje znate žadławosće po krutym planje wuwjedli. Knježeŕstwu je so poradźiło, jenoho z hłownych wjednikow tamnych zběžkow dosahnyć. Je to wěsty Ferrer, kotrohož su liberalne nowiny prjedy schtó wě kak wukhwalowali a jako „nadobnoho martrarja“ wuzběhowali. Pschećiwo njomu je so telko wukopało, zo tež liberalni wjac wo nim ničo wědźeć njechadźa. Ferrer je hižo młodosć za anarchiju, hidu pschećiwo trónej a wołtarjej woćahnyć pytał, załožiwschi schule po swojim duchu. Wotrosćenych běsche jako wójsko pschećiwo wobstojacomu porjadej organisował. Zrudne a žadławe skutki w Barcelonje, kotrež drje běchu wot spočatka w jendźelskich nowinach pschehnate byłe, kotrež pak běchu tola hischće zawěrno straschne dosć, su wosebje wot njoho zawinjene byłe.

Portugalska.

Młody kral Manuel chce so w blišschim času z jendźelskej pryncesnu Alexandru z Fife, wnučku krala Eduarda slubić. Pschichodna kralowa Portugalskeje je so 17. meje 1891 narodźiła, je potajkim hakle w 19. lěće. Wona je starscha dźowka wójwody z Fife a najstarscheje dźowki jendźelskoho krala, kotryž je swojomu pschichodnomu synej, sobustawej najstarschoho jendźelskoho zemjanstwa, dostojnstwo wójwody spožčił. Kral Manuel je so 15. nov. 1889 narodźił. Jendźelskej diplomatiji je tutón zwjazk jara witany. Dokelž je tež schpaniska kralowa jendźelska pryncesna, změja potom cyłu Pyrenejsku połkupu swojomu wliwej wotewrjenu.

Serbija.

Wulku starosć kralej Pětrej joho syn, prjedawschi krónprync Jurij, pschihotuje. Radikalni politikojo a wosebje pschisahanscy officirojo žadaja, zo by prync Jurij Serbisku na wschě časy wopuschćił, a lubja jomu za to lětnje 120000 frankow. Tola prync, kiž so kaje, zo je so prawa na krónu wzdał, wotmołwi, zo cyłe wójsko na joho stronje stoji, a zo we wótcnym kraju wostanje. Z toho wschoho wschelacy sudźa, zo su dny dynastije Karageorgiewičow ličene.

Marokko.

Wójna Schpaniskich z Marokkanskimi zběžkarjemi w Riffje so dale a bóle k zbožu Schpaniskich wobroća. Hižo so druhe mócnaŕstwa, wosebje Francozska, bojeć počinaja, zo mohła Schpaniska tam pschewjele mocy nabyć a wjac docpěć, hač jeno zběžki podusyć. Francozske knježeŕstwo tohodla Schpaniskej napominanja pschihotuje.

Persiska.

Stary schah drje je wotsadźeny, tola měr tohodla hischće w kraju njeje. We hłownym měsće Teheranje nowy regiment porjad z mocu dźerži; w znutskownym wulkoho kraja pak njeměry njepschestawaja. Z nowym porjadom lud spokojom njeje. Ma drje prawje, hdyž skorži, zo je na město jenoho tyrana, kotrohož su wotbyli, cyła ličba nowych zastupiła. Powschitkownje so skorži, zo knježeŕstwo dotalny njeporjad dale dźerži, swojim zastojnikam a pschekupcam pjenjezy wudrěć pyta atd. Jenož hdźež ruske wójska schkitacu ruku dźerža, je porjad, dźěło a pschekupstwo zawěsćene.

Wšelčizny.

* General jako konvertit. D. V. čo. 204. pisa: 14. hapryla t. l. zemrě w Zjednoćenych Statach general Butler, kotryž bě so wjacy króc ze swojej zmužitosću jako dobry officir wopokazał, naposlędku hišće na Filipinach. Butler bě protestant, zastupi pak do klina katholskeje cyrkwje a powědaše wo tom sćěhowace: Sym wot 18. lěta katholsku cyrkej a jeje wučby studował a je dokładnišo wobkedźbował, hač snadź sebi štó mysli a wěri. Jeje wulki wliw na wěrnu civilisaciju sym wobkrućeny namakał; štož pak mje bóle zajimaše a najhłubši začišć na mnje činješe, to bě přede wšitkim skutkowanjo tak mjenowanych „„Małych sotrow khudych““. Jako sobustaw komisije, wot senata pomjenowaneje dla přidawka 20000 dolarow, mějach přiležnosć, jich dom we Washingtonje wopytać a bliže znać wuknyć. Wot łubje hač do pincy běch so za wšitko zajimał. Dźiwach so, zo tu tajku čistosć pódla tajkeje khudoby, tak wulki měr a pokoj při tajkim zapowědźenju namakach. Na to so wyššeje woprašach, kajke dha su jeje pomócne žórła?

a mi wotmołwi: „„Lubosć k bližšomu! Naš wóz zastawa před hotelemi, klamami, před přećelnymi domami; do našich piksow dawaja žiđza a pohani, protestantojo a katholikojo swoje dary za našich khudych.““ — Butler dóstawaše z wulkej pobožnosću swjate sakramenty a bu tež firmowany wot biskopa ze Charlestona. Před swojej smjerću praji hišće swojomu towaršej: „Njeboju so smjerće; tak zbožowny njeběch hišće we swojim cyłym žiwjenju.“ Znamjo wumožnika w rucy kruće dżeržo zańdżeli swojej woči w smjerći.

* Njezrozymi. Něchtó bě małomu Hansej začny kompas darił, a joho wučeŕ jomu jón rozpokazowaše. „Hladaj“, praji, „prědku maš połnóc, na prawo ranjo, na lěwo wječor. Nětk mi praj, što maš zady.“ — Hansk so khwilku zamysli; potom nimale přez płačk wotmołwi: „Ach, ja wšak bórzy wědżach, zo tola něchtó so na zapłatu dohlada, ale naša mać praji, zo dyrbju hišće měsac w tych kholowach khodźić.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Erhard, Friedricha Hofmanna, molerja na Židowje, s.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 641. Jan Sibaŕ z Hrubjelčic; 642. Hana Lešawcyna z Łuša; 643. Hana Jeršikowa ze Star. Cyhelnicy; 644. Michał Čórlich ze Zdźerje; 645. Handrij Mótko z Budyšina; 646. Michał Kurjo ze Smjerdźaceje; 647. 648. z Dobrošic: Mikławš Mencl, Hana Krawcec; 649. Madlena Kralowa ze Sernjan; 650.—653. z Róžanta: Hana Jurkowa, Mikławš Mjechela, Handrij Frencl, Marija Domašcyna; 654. Marija Krawcec w Davos.

Za cyrkej w Zdźeri: Na Strausec-Šafrec kwasu w Budyšinje (R.) 10 hr. 50 pj.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 18. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 23. sept. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	—	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	52	13	12	13	60
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	12	39
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	—	10	50
Rožka, nowa	8	25	8	45	8	20	8	50
Ječmjeń	8	50	9	—	8	—	8	50
Wows	7	80	8	25	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	2	80	—	—	2	70
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Rżana muka	10	—	14	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	5	20
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	30	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	3	80	—	—	3	82
Prosata 1158 (w Kamjencu 227) jene	10	—	23	—	14	—	20	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	60	2	80
Jeja, mandl	1	05	1	13	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Rżany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 20. sept. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43	hr.,	różna waha	59—79 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—41	„		62—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	26—42	„		48—73 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	38—51	„		68—81 „
5. Swinje,	„ „	„	„	50—60	„		67—77 „

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]
(Seehec restaurant „Germania“) - - - **Telefon čo. 217.**
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Čohodla so ćwčlujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1[1]
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Wulki skład

časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8] **R. Mersiovsky,** časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, róžk žitn. hasy.
Założene 1857.

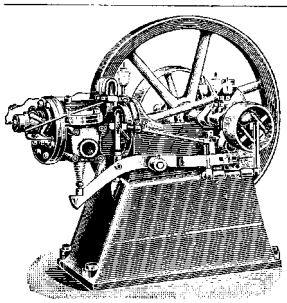
Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12 Najdlěše rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
tež jednotliwe meble za jstwy.
61

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ **smjertne křiže** □ **różowcy** □ **swjećatka** □ **krjepjenčki** atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper,
Drježdźany-A.,
dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Rózk Sporer- und Schößergaße 25.
Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „Serbski Dom“ w Budyšinje.

Jězdny plan železnicow płaći wot 1. oktobra 1909 hač do 30. hapryla 1910.

Na njedźelach a swjatych dnjach je tež 4. rjadownja. ▪▪▪▪▪▪▪▪ woznamjenja, zo ma so kartka přikupić (Zuschlagskarte).

Z Drježdźan do Zhorjelca.

Wozowa rjadownja	1—4	1—3	2. 3.	1—4	1—4	1—3	1—4	D 1—3	1—4	1—4	1—3	1—4	1—4	1—4	1—3
Z Drježdźan-St.	12,20	1,30	—	6,03	7,00	8,45	8,58	10,19	12,21	3,03	5,00	5,23	8,00	9,34	10,25
Drježdźan-N.	12,30	1,45	—	6,14	7,11	8,53	9,09	10,30	12,35	3,14	5,09	5,33	8,10	9,45	10,32
Arnsdorfa	1,10	—	—	6,47	7,54	—	9,50	—	1,08	3,47	—	6,06	8,45	10,18	—
Biskopic	1,35	—	—	7,16	8,18	—	10,17	—	1,34	4,10	—	6,32	9,11	10,43	11,11
Zemic	1,41	—	—	7,23	8,25	—	10,24	—	1,41	4,17	—	6,39	9,18	10,50	dale do Žitawy
Žičinka	1,50	—	—	7,32	8,34	—	10,33	—	1,50	4,25	—	6,48	9,27	10,59	
Budyšina	1,59	2,36	4,15	7,46	8,43	9,46	10,46	11,27	2,04	4,39	6,05	7,01	9,42	11,16	
Kubšic	—	—	4,31	7,56	—	—	10,56	—	2,14	4,49	—	7,11	9,52	11,26	
Pomorc	—	—	4,43	8,04	—	—	11,04	—	2,22	4,57	—	7,19	10,00	11,35	
Lubija	—	2,56	5,28	8,25	—	10,08	11,24	11,50	2,41	5,15	6,28	7,39	10,20	11,51	
Do Zhorjelca	—	3,17	6,38	9,03	—	10,31	12,01	12,14	3,19	5,51	6,52	8,17	10,57	12,28	

Ze Zhorjelca do Drježdźan.

Wozowa rjadownja	1—3	1—4	1—4	1—4	1—4	1—3	1—4	1—4	D1—3	1—4	1—4	1—4	1—3	1—4	2. 3.
Ze Zhorjelca	2,00	—	4,17	—	—	8,55	7,48	11,17	2,11	2,21	4,24	6,58	8,52	9,07	11,20
Lubija	2,25	—	4,59	—	6,32*	9,23	8,32	11,44	2,36	3,07	5,07	7,43	9,15	9,51	12,48
Pomorc	—	—	5,14	—	6,49*	—	8,47	12,00	—	3,22	5,22	7,59	—	10,06	1,14
Kubšic	—	—	5,22	—	6,58*	—	8,55	12,07	—	3,30	5,29	8,06	—	10,14	—
Budyšina	2,46	3,54	5,34	6,51	7,07*	9,44	9,07	12,21	2,57	3,43	5,42	8,21	9,36	10,26	1,36
Žičinka	—	4,05	5,46	7,02	—	—	9,19	12,33	—	3,55	5,54	8,33	—	10,38	—
Zemic	—	4,15	5,56	7,12	—	—	9,29	12,43	—	4,05	6,04	8,43	—	10,48	—
Biskopic	—	4,25	6,09	7,21	—	—	9,39	12,54	—	4,15	6,13	8,56	—	11,01	—
Arnsdorfa	—	4,48	6,29	7,47	—	—	10,07	1,17	—	4,40	6,35	9,19	—	11,21	—
Do Drježdźan-N.	3,39	5,17	6,55	8,20	—	10,35	10,24	1,44	3,51	5,04	7,01	9,45	10,24	11,53	—
„ Drježdźan-St.	3,48	5,29	7,07	8,32	—	10,44	10,36	1,56	4,00	5,16	7,15	9,57	10,33	12,05	—

* Jězdźi jenož kóždu sobotu.

Z Budyšina do Wjelećina.

Wozowa rjadownja	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4
Z Budyšina	4,55†	5,56*	7,12	10,47	1,18†*	2,06	4,39	7,25	9,28	11,25O
Džěžnikec	5,03†	6,08*	7,24	10,55	1,30†*	2,14	4,47	7,34	9,36	11,33O
Budestec	5,11†	6,17*	7,35	11,01	1,39†*	2,21	4,53	7,41	9,42	11,40O
Do Wjelećina	5,22†	—	7,50	11,13	—	2,34	5,05	—	9,54	11,52O

Z Wjelećina do Budyšina.

Wozowa rjadownja	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4
Z Wjelećina	—	6,05†	8,25	—	12,06	—	2,59	5,25	—	10,15
Budestec	5,09*	6,18†	8,41	11,51	12,17	12,42†*	3,17	5,42	7,50	10,26
Džěžnikec	5,18*	6,24†	8,47	12,04	12,23	12,52†*	3,28	5,51	7,56	10,32
Do Budyšina	5,29*	6,31†	8,54	12,16	12,30	1,04†*	3,38	6,01	8,03	10,39

† Jězdźi jenož na prěnim a poslednim dźěławym dnju w tydźenju.
†* Jězdźi jenož na poslednim dźěławym dnju w tydźenju hač do 14. nov., a wot 27. měrca tež njedźelu a swjate dny.
O Jězdźi jenož 31. okt., 28. nov., 26. dec., 30. jan., 27. febr. a 28. měrca.

* Jězdźi jenož na prěnim dźěławym dnju w tydźenju.

Z Kamjenca do Arnsdorfa. / Z Arnsdorfa do Kamjenca.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

5,42	8,38	12,15	3,02	7,13	9,25	10,28	Z Kamjenca Do	7,35	11,19	1,59	5,42	8,49	10,12	12,21
6,03	8,59	12,37	3,20	7,34	9,46	10,52	Połčnicy	7,18	11,01	1,42	5,25	8,32	9,50	12,01
6,24	9,20	12,59	3,40	7,58	10,07	11,16	Do Arnsdorfa Z	6,54	10,38	1,20	5,02	8,09	9,23	11,44

(Khoćebuz-) Wojerecy - Rakecy - Budyšin.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

—	—	4,50	—	7,50	—	1,00	—	6,10	—	Z Khoćebuza . do	8,50	—	12,22	—	5,25	—	11,08	—	—	—
—	—	5,55	—	8,45	—	1,37	—	6,45	—	„ Petershajna . do	8,08	—	11,50	—	4,50	—	10,20	—	—	—
—	—	6,53	—	9,44	—	2,24	—	7,33	—	do Wojerec . . z	7,10	—	11,02	—	4,02	—	9,20	—	—	—
4,10*	—	7,04	z Lubija (wotj. 8,34)	10,11	z Lubija (wotj. 11,56)	2,31	z Lubija (wotj. 5,18)	7,41	z Lubija (wotj. 7,44) O	Z **Wojerec** . do	6,57	do Lubija (přij. 11,15)	10,57	do Lubija (přij. 2,27)	3,57	do Wósborka (přij. 6,03)	9,07	do Wósborka (přij. 10,09)	12,51*	do Wósborka (přij. 12,56) O
4,17*	—	7,11		10,18		2,38		7,48		„ Němcow . . z	6,51		10,51		3,51		9,01		12,45*	
4,25*	—	7,19		10,26		2,46		7,56		„ Kulowa . . „	6,43		10,43		3,43		8,53		12,37*	
4,32*	—	7,26		10,37		2,53		8,03		„ Hóska . . . „	6,36		10,36		3,36		8,46		12,30*	
4,39*	—	7,33		10,44		3,00		8,10		„ Zdźarow . . „	6,29		10,29		3,29		8,39		12,23*	
4,46*	—	7,40		10,51		3,07		8,17		„ Komorowa. „	6,22		10,22		3,22		8,32		12,16*	
4,52*	—	7,46		10,57		3,13		8,23		do **Rakec** . z	6,15		10,15		3,15		8,25		12,09*	
5,07	—	7,50		11,12		3,24		8,25		z **Rakec** . do	6,10		10,13		3,10		8,20		11,54	
5,15	—	7,57		11,19		3,31		8,33		„ Šešowa . . ze	6,03		10,06		3,03		8,12		11,46	
5,23	—	8,05		11,27		3,39		8,40		„ Njeswačidła . „	5,55		9,58		2,55		8,04		11,38	
5,33	—	8,14		11,35		3,48		8,49		„ Khasowa . . „	5,46		9,49		2,46		7,53		11,28	
5,39	7,00	8,19	10,45	11,40	2,13	3,53	7,35	8,54	9,41	do **Radworja** z	5,40	8,25	9,43	12,07	2,40	4,26	7,46	9,01	11,22	11,49
5,44	7,05	8,21	10,51	11,41	2,17	3,55	7,44	8,55	9,42	z **Radworja** do	5,38	8,18	9,41	12,03	2,39	4,21	7,44	8,53	11,16	11,48
5,55	7,15	8,31	11,01	11,53	2,28	4,08	7,54	9,05	9,53	„ Mał. Wjelkowa z	5,29	8,08	9,32	11,54	2,30	4,10	7,35	8,44	11,06	11,39
6,03	7,23	8,38	11,08	12,00	2,36	4,15	8,01	9,12	—	„ Židowa . . „	5,21	8,00	9,24	11,45	2,21	4,00	7,27	8,37	10,58	—
6,08	7,27	8,43	11,13	12,05	2,40	4,19	8,06	9,17	—	„ Ratarjec . . „	5,17	7,55	9,20	11,41	2,17	3,56	7,22	8,33	10,53	—
6,15	7,34	8,50	11,20	12,12	2,47	4,26	8,13	9,24	10,07	do **Budyšina** . z	5,10	7,48	9,13	11,34	2,10	3,49	7,15	8,26	10,45	11,24
7,50	—	11,13	2,34	2,34	5,05	5,05	9,54	9,54	—	do Wjelećina . . z	—	†6,05	8,25	—	12,06	2,59	5,25	5,25	10,15	—
9,03	9,03	10,31	12,14	3,19	5,51	5,51	10,57	10,57	12,28	do Zhorjelca . . z	2,00	4,17	7,48	8,58	11,17	2,21	4,24	6,58	9,07	—
8,20	—	10,24	1,44	1,44	3,51	7,01	9,45	10,24	11,53	do Drježdźan-N. z	1,45	6,14	7,11	10,30	12,35	1,23	5,33	5,33	8,10	9,45
8,32	—	10,36	1,56	1,56	4,00	7,15	9,57	10,33	12,05	do Drježdźan-St. z	1,30	6,03	7,00	10,19	12,21	1,13	5,23	5,23	8,00	9,34

* Jězdźi jenož na poslednim dźěławym dnju w tydźenju. | O Jězdźi jenož 3. okt., 7. nov., 26. dec., 9. jan., 6. febr., 28. měrca a 24. hapr. — † Jězdźi jenož na prěnim a posled. dźěławym dnju. | * Jězdźi jenož w nocy poslednoho dźěławoho dnja.

Ze Zhorjelca do Žitawy. / Ze Žitawy do Zhorjelca.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

4,55	8,56	12,08	2,13	4,24	8,27	11,20	Ze Zhorjelca do	7,40	10,32	11,49	3,55	—	8,25	11,09
5,25	9,20	12,32	2,38	4,48	8,53	11,44	Wostrowca	7,19	10,07	11,25	3,30	6,08	8,00	10,46
5,32	9,25	12,37	2,45	4,53	9,00	11,49	Rusdorfa	7,14	10,01	11,19	3,25	6,03	7,54	10,41
6,01	9,53	1,04	3,18	5,20	9,30	12,16	do Žitawy Ze	6,49	9,34	10,53	2,58	5,28	7,30	10,15

Z Lubija do Žitawy. / Ze Žitawy do Lubija.

1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	1—3	Rjadownja	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	2. 3.
5,30	8,40	11,54	2,44	6,32	7,54	Z Lubija . do	8,19	11,14	2,27	5,01	7,33	9,08	12,00
5,58	9,10	12,24	3,32	7,00	8,47	Herrnhuta	7,49	10,45	1,58	4,24	6,59	8,39	11,27
6,33	9,44	12,59	4,23	7,34	9,33	do Žitawy . Z	7,10	10,02	1,22	3,38	6,00	8,00	10,20

Z Radworja do Lubija. / Z Lubija do Radworja.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

—	8,25	12,07	—	4,26	—	9,01	—	11,49*	Z Radworja (dwórn.) Do	7,00	10,45	2,13	—	7,35	9,41*	—
—	8,32	12,14	—	4,35	—	9,08	—	11,56*	„ Radworja (zastan.) „	6,53	10,38	2,06	—	7,28	9,34*	—
—	8,40	12,21	—	4,45	—	9,14	—	12,02*	„ Lutowča . . . . „	6,47	10,32	2,00	—	7,22	9,28*	—
—	8,49	12,32	—	5,00	—	9,21	—	12,08*	„ Wulkeje Dubrawy „	6,40	10,25	1,53	—	7,14	9,22*	—
—	9,01	12,43	—	5,10	—	9,31	—	12,18*	„ Klukša (Zdźerje) . „	6,24	10,12	1,38	—	7,00	9,11*	—
—	9,44	1,14	—	5,45	—	9,51	—	12,38*	„ Barta . . . . . „	6,03	9,50	1,16	—	6,37	8,51*	—
7,23	10,25	1,37	4,08	6,03	6,30	10,09	10,12†	12,56*	„ Wósborka . . . „	5,30	9,25	12,51	3,56	6,15	8,33*	12,02†
8,06	11,03	2,15	4,48	—	7,14	—	10,50†	—	„ Ketlic . . . . . „	—	8,45	12,07	3,20	5,29	7,55	11,26†
8,18	11,15	2,27	5,00	—	7,26	—	11,02†	—	Do Lubija . . . . Z	—	8,34	11,56	3,09	5,18	7,44	11,15†

* Jězdźi jenož w nocy 3./4. okt., 7./8 nov., 26./27. dec., 9./10. jan., 6./7. febr., 28./29. měrca a 24/25. hapryla.

* Jězdźi jenož 3. oktobra, 7. novembra, 26. decembra, 9. januara, 6. februara, 28. měrca a 24. hapryla.

† Jězdźi jenož njedźelu a swjate dny w oktobru.

Z Biskopic do Žitawy. / Ze Žitawy do Biskopic.

1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4	1—3	1—3	Rjadownja	1—3	1—4	1—4	1—4	1—4	1—4
7,18	—	10,40	2,19	4,37	9,24	11,11	—	Z Biskopic . . Do	6,02	8,56	12,38	3,20	5,47	10,48
7,56	—	11,21	2,54	5,15	10,00	—	—	„ Wjelećina . . „	5,36	8,24	12,03	2,44	5,12	10,15
8,02	—	11,28	3,00	5,21	10,07	11,37	—	„ Šěrachowa . . „	5,30	8,15	11,53	2,35	5,03	10,05
8,36	9,24	12,05	3,35	5,57	10,39	12,02	12,08	„ Habrachćic . „	5,06	7,48	11,24	2,07	4,36	9,35
8,44	9,31	12,13	3,43	6,05	10,47	—	12,15	„ Neugersdorfa . „	5,00	7,39	11,15	1,58	4,26	9,26
9,22	10,40	12,51	4,23	6,44	11,23	12,27	1,10	Do Žitawy . . . Ze	4,11	6,54	10,30	1,12	3,38	8,36

Z Lubija do Habrachćic (Ebersbacha). / Z Habrachćic do Lubija.

Tu maja wšitke ćahi 2., 3. a 4. rjadownju.

5,47	8,46	11,38	3,08	5,21	8,08	Z Lubija . . Do	8,15	11,16	1,38	2,31	4,57	7,26	10,01
6,35	9,11	12,01	3,32	5,45	8,42	Do Habrachćic Z	7,51	10,55	12,53	2,09	4,34	6,50	9,38

Z Kamjenca do Biskopic.

Z Kamjenca	5,50	11,30	2,03	7,02
Thonberga	6,08	11,49	2,21	7,25
Halštrowa	6,17	11,58	2,30	7,36
Porchowa	6,40	12,21	2,56	8,03
Do Biskopic	7,03	12,44	3,21	8,27

Z Biskopic do Kamjenca.

Z Biskopic	7,25	1,40	4,20	9,12
Porchowa	7,47	2,03	4,51	9,35
Halštrowa	8,10	2,28	5,30	10,00
Thonberga	8,17	2,36	5,42	10,07
Do Kamjenca	8,34	2,56	6,06	10,25

Powšitkownje žnjam
poruča swój wulki skład
měchow
wšěch družinow,
běrnjace měchi
wosebje tunje. [171
Heinrich Lange
11 při žitnych wikach 11
napřećo »Zlotej Hwězdźe«.

Serbja Drježdźanscy!
Jutře njedźelu 26. septembra su w dwórskej cyrkwi zasy **serbske kemše** ze zhromadnym swj. woprawjenjom. Započatk 1/2 8 hodź. [172] **Přińdźće wšitcy!**

Při žitnych wikach II napřećo **Zlotej Hwězdźe.**
Kože
Při žitnych wikach II napřećo **Zlotej Hwězdźe.**
wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach
Heinrich Lange
170] **11 při žitnych wikach 11.**

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** změje jutře njedźelu 26. sept. **wulět** do **Khwaćic.** Woteńdźe so 1/2 3 hodź. zhromadnje wot třěleŕnje. [167

»Serbosław«
towarstwo za kath. Serbow w **Khrósćicach** a wokolinu změje jutře njedźelu 26. sept. **měsačnu zhromadźiznu.** 165] Předsydstwo.

Holca, kotraž může hižo něšto **warić** abo chce sobu **warić** nawuknyć, so **pyta.** Hdźe? je zhonić w administraciji Posoła. [169

168]
Dźensa sobotu 25. septembra t. l.
započnje so naju lětuše
rumowanske wupředawanjo
(traje na 3 njedźele)
tworow ze wšěch wotdźělenjow naju składa po jara poniženych płaćiznach.
Najlěpša składnosć k nakupjenju
tunich a praktiskich trjebanskich a luxusowych wěcow.
4 Serbska droha 4. **A. & W. Neuhahn.** 4 Serbska droha 4.
Pisanske, kožane, galanterijowe a krótke twory, hrajki, luxusowe a hospodarske wěcy.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 16. februara 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	2½ %	
„ 3měsačnym	„	3 %	
„ 6- a 12měsačnym	„	3½ %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Swój wulki skład **postawow swjatych, rózowcow** wšěch družinow a **skapulirow,** też **skleńčane** a **porcelinowe** wěcy poruča należnje
Franc Möller w Kulowje.
173] Cyrkwina droha čo. 4.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach [4
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoročak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoročak 307.

Konjace wodźewy
w najwjetšim wubjerku
155] poruča
C. G. Fiebiger
w Budyšinje
Serbska droha.
Najtuńše, krute płaćizny.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 40. | Budyšin, 2. oktobra 1909. | Lětnik 47.

Rózarije.

Swj. Franciskus Assiski mějoše jónu sćěhowace widźenjo: Widźeše dwaj rěblaj, kotrejž wot zemje hač do njebjes dosahašataj. Jedyn běše čerwjeny, druhi běły. Na čerwjenym rěblu horjeka stoješe Jězus Khrystus, pokazujo khutne, haj hrožace wobličo. Na druhim, běłym rěblu pak stoješe najzbóžniša knježna Marija. Franciskus widźeše we wobrazu, kak bratřa joho rjadu spytowachu, po čerwjenym rěblu do njebjes hić. Tola pospyty so njeporadźichu. Potom widźeše, kak tući po druhim rěblu horje stupachu, na kotrymž najzbóžniša knježna z miłym, lubosćiwym wobličom stoješe. A hlej, štož so jim po prěnim rěblu poradźiło njebě, to poradźi so nětko, haj, widźeše swojich bratrow na druhim rěblu z lohkosću horjestupać. To je widźenjo, kotrež měješe Franciskus Assiski. Tute wukładowaše Franciskus tak, zo człowjek z pomocu najzbóžnišeje knježny Marije a pod jeje škitom wěčne myto najlóže docpěje. Dokelž człowjek je na zemi, zo by wojował, a přewinywši djaboła, złe požadliwosće, swět a spytowanja, krasnosć njebja jako myto dobył. Tola tuto docpěć njezamóže ze swojej samsnej mocu. Trjeba w tutym boju towarša, a tu njenamaka žanoho lěpšoho, hač swjatu Mariju, wo kotrejž nas swjata cyrkej wuči, zo mocy hele jej škodźałe njejsu. A wona chce tež radlubje nam pomhać, dokelž swj. Bernard wo njej praji: Nihdy njebu hišće słyšane, zo by, štóžkuli so k njej wućekaše, wot njeje wopuščeny był. Swj. Marija móže nam tež pomhać. Hižo na zemi měješe wulku móc. Na jeje prózstwu činješe Jězus na kwasu w Kana swój prěni dźiw. Kak wjele wjetša je nětko jeje móc w njebjesach! Tohodla přistupmy z dowěru k jeje stołej! Wosebje pak škituje Marija tych, kotřiž ju česćuja. A to mamy nětko w różowcu najlěpši srědk, so jeje škitej a zastupnej prózstwje poručić. Dokelž różowc dźěn je ta modlitwa, na kotrejž so najzbóžniša knježna Marija najbóle zwjeseli. Wona sama je rózarij swjatoho Dominika wučiła, jomu poručiła, tónle paćeř dale rozšěrjeć, a jomu słubiła, zo budźa wěriwy z tutym paćerjom móc najwjacy docpěć. —

Běše 11. februara 1858; tehdom dźěše khuda pastyrska holčka, z mjenom Marija Bernadetta, w blizkosći małoho městačka w južnej Francozskej drjewo zběrać do lěsa. Tute dźěćo njebě dale žanoho wosebitoho wukubłanja dóstało, a jenička modlitwa, kotruž móžeše spěwać, běše r ó ž o w c. Běše hižo připołdnju. Z cyrkwinskich wěžow dalokeje wokoliny zwonješe „jandźelske powitanjo“. Holčka při drjewje zběranju k jenjej skaličcy přišedši z dobom zakřiknywši padźe, na cyłym ćěle třepotajo, na swoje kolena. W skaličcy stoješe wosrjedź přeznaturskoho swětła žónska w njepřirunajomnym błyšću. Běše srěnjeje wulkosće a zdaše so hišće młoda, snadź wokoło 20 lět być. Jeje drasta běše běła kaž sněh a błyšćata kaž Salomonowa w joho krasnosći. W styknjenymaj rukomaj dźeržeše różowc, kotrohož parle běchu běłe kaž mlokowe kapki, a kotrohož žołty rjećazk porunja złotu so błyšćeše. Parle różowca suwachu so přez porsty, jena po druhej. Też dźěćo cyle zastróžene modleše so rózarij. Hdyž tónsamón ze słowami: Česć budź Bohu Wótcej a Synej a Duchej Swjatomu atd. skónči, zhubi so nadobo tute njebjeske zjewjenjo.

Hišće 18 króć zjewi so njebjeska žónska tomu dźěśću. 25. měrca tohosamoho lěta prašeše so mała holčka po poručnosći wosadnoho fararja tuteje žónskeje: „O moja knjeni, budź tak dobra a praj mi, štó sy a kak rěkaš.“ Tu zjewi so rjanosć knježny hišće krasniša. Bernadetta wospjetowaše swoje prašenjo. Krasny błyšć knježny drje přiběraše, ale Bernadetta njedósta wotmołwjenja. Hakle na třeće prašenjo wotmołwi knježna swojej rucy pozběhujo: „Ja sym njewoblakowane podjećo.“

To je swětasławne zjewjenjo najzbóžnišeje knježny w Lourdesu we Francozskej. Marija zjewi so khudej pastyrskej holčcy, kotraž rady a často rózarij spěwaše. Modlmy so też my rady a často rózarij, potom so Marija też nam zjewi, hdyž też nic widźomnje, kaž jónu Bernadeće, dha tola z maćerskej pomocu we wšitkich strachach našoho žiwjenja.

Bethuliju, město w Palästinje, wobležowaše jónu sylne wójsko Assyriskoho krala. Nuza běše hižo najwjetša. Wobydlerjo města běchu hižo nuzowani, swoje domjace zwěrjata rězać, zo bychu so z jich krewju napojeli, dokelž dołho trajacoho wobležowanja dla njeběše hižo wjacy wody w měsće. Wjednik wójska Holofernes běše mjenujcy wšitke wodowody přeryć a wšitke žórła ze stražnikami wobsadźić dał. Starši města hižo wobzamknychu, so podać, njepřińdże-li žana pomoc. Tu rozswětli Duch Swjaty słabu žónsku, ju wuzwoliwši, přez nju lud wumožić. Judith, kaž ta žónska rěkaše, modleše so ke Knjezej a prošeše wo njebjesku móc, zo mohła Holofernesa a joho wójsko wohańbić. Po zdaću, jakož by chcyła město do rukow njepřećela podać, bliže so Holofernesej, kotryž ju jeje wurjadneje rjanosće dla přećelniwje přija. Wón přikaza swojim służownikam, zo bychu jej dali z lěhwa wukhadźeć a do njoho přikhadźeć.

Na štwórtym dnju wuhotowa Holofernes wulku hosćinu. Wón wupi přewjele wina. Z pjanosću wusny, hosćo pak woteńdźechu do swojich stanow. Tuž stupi Judith před łožo spjacoho Holofernesa, modleše so ze sylzami a rjekny: „Posylń mje, Knježe, w tej hodźinje!“ Potom wućeže joho mječ z nóžnjow a wotća jomu hłowu. Hłowu pak wza sobu do Bethulije jako znamjo dobyća.

Rano wučahny měsćanski lud z wulkim wołanjom na Assyriskich. Ći prócowachu so, najprjedy swojoho wjednika z hołkom wubudźić. Hdyž pak joho ćěło bjez hłowy na zemi ležace wuhladachu, počachu wšitcy ze strachom ćěkać, a při tym buchu mnozy njepřećeljo morjeni. — Cyrkej nas wuči, zo je Judith předznamjo najzbóžnišeje knježny Marije. Kaž je tehdom w starym zakonju Bóh přez nju cyły lud wumožił, tak je Marija naša pomocnica w nowym zakonju.

Judith je wumožiła wobydlerjow swojoho města wot njepřećelskoho wójska, Marija wumoži nas wot lečenjow djaboła.

Esther, dźowka israelskoho ludu, zespodoba so persiskomu kralej Assuerej tak jara, zo ju kralownu sčini. Aman pak, kralowski minister, wotmysli sebi, wšěch židow w persiskim kralestwje zahubić. Hižo běše w kralowym mjenje rozkaz wudał, zo maju wšitcy židźa po wšim kralestwje na jenym dnju morjeni być. To zhoni Esther přez swojoho wuja Mardochaea: Zasy běše słaba žónska, kotruž sebi Bóh wuzwoli, zo by přez nju lud wumožił. Esther přeprosy krala a Amana na hosćinu. Při hosćinje prašeše so kral: „Što je twoja próstwa, Esther? Byrnje połojcu mojoho kralestwa žadała, dóstanješ ju.“ Esther wotmołwi: „Sym-li miłosć namakała we twojimaj wočomaj, o kralo, daruj mi a mojomu ludej žiwjenjo; přetož mamy być rozteptani, zadajeni a zahubjeni.“ Na prašenjo krala: „Štó so zwaži, tole sčinić?“ rjekny Esther: „Naš njepřećel a najhórši přećiwnik je tutyn Aman.“ Hišće w samsnej hodźinje bu Aman na šibjeńcy wobwěsnjeny. — Też Esther je předznamjo njebjeskeje kralowny. Widźimy, kak je Bóh wjacy króć přez słabe žónske swój wuzwoleny lud před njepřećelemi zakitał.

Modlmy so prawje pilnje rózarij, zo bychmy swjatu Mariju na jej spodobne wašnjo česćowali, a wona nas za to ćim bóle škitała přećiwo lečenjam našich njepřećelow.

Je nětko hižo přez 30 lět, zo w Němskej bjezbóžny wichor přećiwo katholskej cyrkwi howrješe, mjenujcy tak mjenowana kulturna wójna. Měšnicy buchu z kraja wuhnaći a biskopja zajeći; khori mrějachu bjez domawobstaranja. W tutej nuzy cyrkwje wućekaše so swjaty wóte Leo XIII. k swjatej Mariji a postaji, zo ma so w měsacu oktobru we wšitkich cyrkwjach před wustajenym Najswjećišim abo na Božej mši rózarij spěwać. A hlejće, kulturna wójna wochichny, a katholska cyrkej z nowa zasy kčěješe, wjele rjeńšo a mócnišo hač prjedy. A što nětko? Wichory so z nowa zběhaja přećiwo cyrkwi; njewěra so dale a bóle rozšěrja; njewěriwcy spytuja nabožinu ze šulow wotstronić, zo by cyrkej wliw na šulu a tak na młodźinu zhubiła. Što hišće dožiwimy, njewěmy. Jene pak wěmě. Pomhać w tutym struchłym času budźe nam swjata Marija. A chcemy-li našu winowatosć dopjelnić, zo też wšitkim našim potomnikam swjatu wěru wobkhowamy a so tak za jich zbóžnosć postaramy, modlmy so rózarij, a to wosebje też w měsacu oktobru.

(Skónčenjo přichodnje.)

Někotre spomožne słowa našim rekrutam sobu na puć!

Někotre dny hišće, a mnozy naši młodźencowje wopušća swoju domiznu, zo bychu swoje lěta kralej jako wojak służili. Kóždy z jich přećelow jim dobre přeća sobu na puć dawa. Też „Posoł“ njecha to zakomdźić. Wón ze wšitkimi derje měni a je starosćiwy wo jich dalše zbožo. Někotryžkuli z našich rekrutow drje z tym prěni króć we swojim žiwjenju dalše pućowanjo nastupi, zo by dlějši čas wot staršiskoho domu dźěleny był. Hač dotal běše w domje na dobry přikład zwučeny a wobkhadźowaše z towaršemi swojoho runjeća. Wóčko staršeju hladaše přecy kedźbnje a starosćiwje za nim. Ale nětko budże to hinak. Změješ drje też předstajenych, kotříž budźa kedźbnje na tebje hladać, ale jenož w tym, štož službu a porjad w kasarmach nastupa. Wo twoju dušu njebudźe so nichtó wjele starać, khiba twoji dušipastyrjo a starši, kotříž pak njebudźa přecy twoje puće wobkedźbować móc. Tohodla budże derje, hdyž „Posoł“ našim młodym wojakam někotre pokiwy poda.

1. Budź swěrny křesćan też pola wojakow! Budźeš někotre lěta wojak kralowy. Haj! Tohodla pak njepřestanješ křesćan być. Romski wójwoda Varus, kotryž bu wot Augusta přećiwo Germanam wupósłany, bu w Teutoburgskim lěsu dospołnje zbity a zhubi wšitke swoje legiony. Hdyž kejžor Augustus tule zrudnu powěsć w Romje zhoni, wołaše wospjetujo: „Varuso, Varuso, daj mi moje legiony wróćo!“ Štož kejžorej wojacy, to dyrbi wojakej nabožina być. Kak zrudnje by było, hdy by też ty jónu wołać dyrbjał: „Zawjedniko, satanje, daj mi moju wěru zasy, wěru mojich dźěćacych dnjow!“ Tohodla: Wostań dobry křesćan! Sy wojak kejžorowy, dyrbiš pak też wojak Khrystusowy być. Dobry křesćan budźe też dobry wojak kejžorowy. Wojak pak, kotryž swojomu Bohu swěrny njewostanje, njebudźe też kejžorej to dźeržeć, štož je jomu na khorhoj přisahał.

Romski kejžor Dioklecian běše we swojim času edikt wudał, po kotrymž dyrbjachu wšitcy křesćenjo, kotříž so wobarachu pohanskim přiboham woprować, smjerće wumrěć. Hdyž tónle rozkaz do Galliskeje přińdźe, běše Caesar Konstancius Chlorus runje ze swojimi wyškami zhromadźeny. Tón praješe nětko: „Mnozy z was su křesćansku wěru přiwzali. Wy wěsće, što maće činić.“ Někotři z nich wostachu swojej wěrje swěrni, druzy wěru zapřěchu. K tutym praješe Caesar Konstancius Chlorus: „Wy sće druhomu k spodobanju wěru zapřěli, dźiće! Vašu službu njemóžu dale trjebać. Dokelž, kak chce člowjek, kotryž swojomu Bohu swěrny njewostanje, swojomu wjerchej hišće swěrny być?“ Tu je pohan cyle wěrne słowo rěčał, kotrež też dźensa hišće płaći. Tohodla praju hišće raz: Budź swěrny křesćan! Waž sebi swoju wěru a lubuj ju! Budźeš dobry wojak kejžorowy, hdyž budźeš so přede wšim prócować, swěrny wojak Jězusa Khrystusa być.

Što čini nětko wojak? Wojak dyrbi za kejžora wojować přećiwo njepřećelam swojeje wótčiny, byrnjež dyrbjał też swoje žiwjenjo w bitwje wostajić. Hižo mnohi dobry wojak je we wójnje žiwjenjo wostajił, swěrny swojomu kralej. — Sy nětko přede wšim wojak Khrystusowy. Njedyrbiš na tutoho swojoho najwyššoho knjeza zabyć, ale dyrbiš jomu swěrnje służić. W kasarmach nadeńdźeš wšelakich towaršow a też wšelake wěrywuznaća. To budźeš móc nazhonić, zo su člowjekowje, kotříž su nabožni a we wěrje krući, přećiwo druhowěriwym jara sćerpni a znjesliwi, mjez tym, zo su ći, kotříž su wěru zhubili, často jara njeznjesliwi. Njemóža widźeć, hdyž so druhi modli. Pobožnu wěru swojich towaršow woni wusměšuja. Tajkich towaršow dyrbiš so zdalować, t. r. před nimi so tak na kedźbu brać, kaž před najhóršej natykowacej khorosću, njechaš-li sam na swojej wěrje škodu ćerpjeć.

Wojak dyrbi też stražować. Běda wojakej, kotryž na straži spi! Też wojak Khrystusowy dyrbi stražować! Stražować so dyrbi, zo njepřećel so njenadźicy do lěhwa dobył njeby, hdyž tam skónčnje wšitko w měrje spi. Naš njepřećel je zły duch. Zo nas tutón nadpadnył njeby, dyrbi wojak stražować nad swojej wutrobu, wosebje w dypku njewinowatosće. Runje za njewinowatosć hrozy ći pola wojakow najwjacy stracha. Nadeńdźeš tu towaršow, kotříž najhórše rěče rěča. Pěsnje so spěwaja, na kotrež křesćan, kotryž ma hišće hańbićiwosć, posłuchać njemóže, bjez toho, zo by so začeřwjenił. Z rěčow nastanu skónčnje skutki. K tomu přińdźe hišće žónski splah ze swojim słódkim a wabjacym zawjednistwom, a kak lohcy škrička woheń njepopadnje! Najzrudniše khorosće su sćěhwk wšoho toho. Lazarety móža wjele wo tym powědać! Kak mnohi młodźenc, hdyž z domu dźěše, běše strowy, mjeješe hišće čerstwe mocy, njewinowatosć kčěješe na joho licach a wutrobny pokoj błyšćeše so we wóčku. A nětko, poměrnje za krótki čas, woslabjeny, zblědnjeny, z wopadnjenymaj licomaj w lazaretu! Tu rěka stražować! Sebje přewinyć je najrjeńše dobyćo!

Wojak dyrbi też swědomiće a z dypkom swoju službu dokonjeć. Hewak móže bórzy do „dźéry“ nóžkować. Na kóždu maličkosć so pola wojakow kedźbuje, samo knefl njesmě mazany bleck měć. Hdyž so potajkim hižo w službje časnoho krala na wšitko tak kruće kedźbuje, zo so wšitko derje dopjelni, kak wjele swědomićiši dyrbimy być w službje njebjeskoho krala. Napřeco Bohu njedyrbimy ženje na winowatu posłušnosć zabyć. Prjedy wšoho też nic wšědne modlitwy zakomdźić. Tym, kotříž lětsa k wojakam póńdźa, należnje radźu, zo bychu so přecy pilnje modlili, wosebje rano a wječor. Modlenjo zda so někotromužkuli maličkosć być, njeje pak žana. Štóž so derje modli, je też derje

žiwy. Štóž pak modlitwu zakomdźi, toho bórzy hnada Boža wopušći, a wón padnje do čežkich hrěchow. Tuž modl so. Byrnjež by modlitwa też krótša była — Bóh wšak njeměri z łochćom — hdyž jenož ju prawje pobožnje a nutrnje dokonješ, budże Bohu spodobna.

Dale dyrbi też wojak njedźelu kemši khodźić. To so přecy tak lohcy njehodźi, hdyž maš n. př. službu, apell atd. W tajkim padźe je wojak zamołwjeny. Najzrudniše pak je, zo tón, kotryž so službu dla nawuči, njedźelu bjez kemši być, skónčnje też potom, hdyž nima službu, bjez zamołwjenja z Božich službow wuwostanje. A potom dźe přecy bóle wróćo, po horje dele, doniž sy skónčnje tak daloko, zo sy njewěriwy.

2. Wojak dyrbi potajkim dobry wojak Jězusa Khrystusa być, dyrbi pak też swěrny wojak kejžorowy być. Dajće kejžorej, štož je kejžorowe. Tute słowo Khrystusowe płaći też dźensa hišće. Dwoji je dawk, kotryž dyrbi poddan kejžorej płaćić, pjenježny a krejny. Krejny dawk mjenujemy wojeńsku službu našich młodźencow, a to tohodla, dokelž dyrbja, je-li trěbne, samo swoju krej za kejžora woprować. Tónle dawk dyrbi też kóždy křesćanski poddan dawać. Wójnow so žadyn kejžor zminyć njemóže, su sćěhwk herbskoho hrěcha. Dobry wojak so tohodla rozkazam swojich předstajenych posłušnje podćisnje, we službje so derje wuwuči, zo by woprawdže dobry spušćomny wojak był. Dyrbi-li jónu do wójny, zmužiće póńdže njebojo so smjerće. Dobry křesćanski wojak poruči swoju dušu, hdyž woprawdže do wójny dźe, smilnosći Božej, a potom zmužiće do prědka.

We Šwycy, w Lucernje, móžeš krasny pomnik wot Thorwaldsena wobdźiwać. Předstaja nam lawa, kotryž wot lebije překłóty na zemi leži a skónča nětko ćiše ze sylnej zmužitosću rjeka swoje žiwjenjo. Tak zmužiće a njebojaznje je so hižo mnohi wojak wopokazał, kotryž je sebi swoje stawy z krutej wěru a hnadu Božej posylnjał.

Tak ležeše jedyn wojak w lazarece w Francozskej, kotryž měješe wot kolena hač do kulki surowu ranu. Žałostnje wulke bolosće měješe wutrać. Ženje pak njepraji słowčka njesćerpnosće a žałosćenja, ale wobkhowa přecy wjesołu mysl a dobry humor, też srjedź najhórših bolosćow. A kak to přińdźe? Wojak běše pobožny wěriwy človjek, modleše so wjele a nutrnje, dóstawaše časćišo swj. sakramenty. — Nabožnosć a pobožnosć wojakej derje přistoji a joho rjeńšo debi, hač ławrjencowy wěnc. A tajkim bohabojaznym wojakam Bóh wšće dobyće da.

W poslednjej němsko-francozskej wójnje dźiwaše so francozski lud, hdyž widźeše mjez njepřećelskim wójskom wojakow so modlić. Mužow so modlić widźeć, to běše w Francózskej njewidźany napohlad. Jedyn francozski farař, kotryž widźeše, kak horliwje a pobožnje němscy wojacy so modlachu a swjate sakramenty dóstawachu, praješe: „Nětko hakle wěm, čohodla Němcy tak wulkotnje dobywaja!“

Pola francozskich wojakow njeběše pobožnosć jara wulka. Běchu na najwyššoho Knjeza zabyli, a tuž je jich Bóh z čežkimi porazkami ponižał. Wosebje na wójnskim polu je so tak mnohi zasy dopomnił, zo je křesćan a zasy počał so modlić. Často móžeše w francozskej wójnje widźeć, kak wojacy po přetratej bitwje na swojich tornistrach klečo z paćerjacej knižku w rucy so modlachu a Bohu so dźakowachu za zbožowne dobyće.

Tuž napominam Was hišće jónu, Wy zbožowni młodźencowje, kotřiž bórzy so čestnu kralowsku drastu woblečeće. Budźće dobri wojacy kejžorowi, ale wostańće też swěrni wojacy Khrystusowi. Posłuchajće wšitkim rozkazam wašich předstajenych, ale njezakomdźće też wašoho njebjeskoho krala! Budźće kedźbliwi, stražujće a modlće so, zo njewinowatosć njepřisadźiće a też njeraniće! Zdalujće so złych towaršow, a wy dobudźeće sebi też česćownosć pola wašich předstajenych, lubosć Božu sebi wobkhowaće a něhdy budźeće so z čistej wutrobu zasy do swojeje domizny wróćeć. Rady a wjesele budźeće pozdźišo móc na swoje wojeńske lěta spominać. Druhdy drje je też hinak. Rady spomina tón abo tamón hišće na swoje njekhmanstwa, kotrež je pola wojakow dokonjał a chce je nětko też doma dale wukonjeć, skónčnje je druhich nawučił, štož hižo je bohužel też pola nas Serbow so stało, a tak wjele jědu skaženosće a njepóćiwosće so roznjesło. Tajke něšto pak njech wam na mysle njepřińdźe! Njepřihotujće wašim staršim, sotram a bratram tajkeje zrudoby!

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Minjenu wutoru mějachmy tu wjacyhodźinski kralowski wopyt. Pryncesna Marhata, najstarša dźowka našoho wjelelubowanoho krala, běše dopołdnja w $^3/_4$10 hodźin přewodźana wot dwórskeje knjenje von der Gabelentz-Linsingen do Budyšina přijěła, zo by sebi město wobhladała. Z dwórniša jědźeše wysoke knježstwo do tachantskeje cyrkwje. Tu wočakowaše pryncesnu hižo knjez kanonikus farař Žur, kotryž jej katholski dźěl cyrkwje z jeje pokładami pokaza. Wottud dojědźe pryncesna hišće na hród a na Mikławšk. W hrodźe wobhlada sebi historisku salu, Karasekowu wěžu a druhe znutřkowne rumnosće. Na Mikławšku pak překhodźichu stare rozpadanki. Z Mikławška poda so pryncesna Marhata do Serbskoho Domu, zo by serbski musej wopytała. Tu pokaza a rozłoži jej kustos muzeja, k. tachantski wučeŕ Wjerab, mnohe starožitnosće, wosebje zajimowaše so pryncesna za wšelake hornjo- a delnjo-łužiske muzske a žónske drasty. Też nad starej Ralbičanskej pastyŕni (šuli) so jara wjeseleše. Skónčnje zapisa so pryncesna jako přenja do złoteje knihi, kotraž bě so we swojim času ke kralowskomu wopytej kupiła. Tehdom pak so njebě wužiła. Hdyž bě kralowska dźowčička we swójbje wokrjesnoho hejtmana posnědała, wróći so z ćahom w $^1/_4$1 hodź. do Drježdźan.

Z **Budyšina.** Ratařska šula wotewri 19. oktobra, wutoru, zasy swoje durje za zymski semester (połłeta), zo by młodym ratarjam přileżnosć poskićała, so w ratařskich wědomosćach wudospołnić, tu w zymje w knihach dźěłać a potom w łěće to praktiscy spytać a nałožować. Ratarjenjo našoho časa je dźěn też woprawdže poł wědomostne, a je też theoretiska wěda k tomu nuzna, štóž chce na swojim kuble z česću wobstać. Tuž njedyrbja sebi naši burja, kotřiž maja k tomu přihódnych synow, też tutu přileżnosć dać nimo hić, ale ju po możnosći w prawje bohatej ličbje wužiwać.

Z **Budyšina.** Naša měšćanska nalutowańnja njebudźe wot 1. januara 1910 wjacy $3\,^3/_{10}$ proc. na lěto danje dawać, ale jenož hišće $3\,^2/_{10}$ proc.

— Lubijska banka je dań powyšiła a dawa wot 1. oktobra

po kóždodnjowskim	wupowědźenju	$2^1/_2$ %,
„ měsačnym	„	3 %,
„ 3 měsačnym	„	$3^1/_2$ %,
„ 6 měsačnym	„	$3^3/_4$ %,
„ 12 měsačnym	„	4 %

danje na lěto.

Z **Khwaćic.** Rjany dźeń bě nam wobradźeny zańdźenu njedźelu 26. septembra, na kotrymž bě nam swój wopyt Budyšska »Jednota« přilubiła. Z dypkom 4 hodźin bě towarstwo hižo w našej wsy na 90 wosobow sylne. K tomu bě so přitowaršiła črjódka Radworskeje »Bjesady« z knjezom kapłanom Mičom a knj. cyrkw. wučerjom Andrickim, a něšto pozdźišo móžachmy też rjanu ličbu Njeswačidlskeje »Jutrnicy« powitać z knjezom wučerjom Kralom z Khrósćic. Předsyda Khwaćanskoho serbskoho towarstwa hości lubje powita, z dźěła we wjazanej rěči. Na to měješe knj. kanonik farař Žur přednošk »wo lubosći k narodnosći abo k narodej« po naturskim a Božim zakonju. Knjez farař Zarjeńk, kotryž bě nas tohorunja ze swojim wopytom počesćił, k přednoškej někotre rjane a pohnuwace słowa přida. Spěwachu so też někotre zhromadne spěwy a potom spěwaše knj. cyrkw. wučeŕ Rječka ze swojimi spěwarkami a spěwarjemi mnoho rjanych spěwow z dźěła jedno- z dźěła wjacyhłósnych. Wjele wjesela wubudźi butrankowy Pětr, też

dobry kus lěkarjenja Hejduški z khorym Bjedrichom. Dołha kołbasa — kotruž bě sebi naš knj. Rječka z Budyšina sobu wzał, nadeńdźe wulkoho spodobanja. Knj. wučeř Kral poręča tež hišće někotre pohnuwace słowa. Popołdnjo bě so tak přckhětře minyło, hižo bě wječor tu. Po $^1/_2$8 hodźin přednjese zasy předsyda Khwaćanskoho towařstwa, knjez Henka, rjany prolog we wjazanej rěči. Jednota wuhra na to wjeselohru »Khěžny kluč«. Hrajerjo a hrajeřki činjachu swoju wěc, kaž přecy, jara derje, a po skónčenju dźiwadła bě nětko łubja wotewrjena k dalšomu zawjeselenju, hdyž hercy wjesele zapiskachu.

Rjana bě to woprawdźe zabawa, powučne a zawjeselace zjednoćenje, rjane bě tež wjedro, hdyž bě so w nocy Božoho dešćika našło. Jeno škoda, zo nimo sobustawow njeběchu druzy Khwaćenjo wo tutej skhadźowancy lěpje porjad teje sameje wědźeli, ale so hakle na wječor $^1/_2$8 hodźin skazali a tak jeno kónc teje sameje wohladali. Po domjacych dźěłach zwjeseli nas tež hišće městopředsyda knjez kapłan Žur ze swojim wopytom. Nimo toho widźachmy tam kk. wučerjow Holana z Małoho Budyšinka a Wowčeřka z Khwaćic. — Přednošk knj. kanonika fararja Žura so přichodnje wočišći.

Z Khrósćic. Kaž wozjewjene, wotmě so zańdźenu njedźelu měsačne posedźenjo naschoho „Serbosława". Wulka sława za naschich Serbow posledna zhromadźizna njebě, schtož wopyt nastupa, tutón bě słaby, na 45 bě so jeno zeschło. Lute zamołwjenja, hortne a pisomne, hischće z dźěla na puću do towařstwa, so rozprawjerjej pschitykowachu, zo so dopomni na znate sćenjo, w kotrymž so jedyn po druhim zamołwja, zo njemóže na hosćinu pschińć. Tola ničo za zło, sćerpnosć je k wschomu dobra, a sćerpnosć skónčnje dobywa a swojoho myta namaka. Kóždy sćerpnosć trjeba, tuž njech je tež sam sćerpny, byrnjež bóle kisale hladał.

Porjad bě znaty. Najprjedy sebi w schěrokim swěće politiske panorama wobhladowachmy, spominajcy na čas kongressow: serbskich, němskich, katholskoho we Wrótsławju, čeřwjenoho w Lipsku. Knjez pschedsyda spominasche na njeboh kublerja Pawoła Wingera, kak njerad smy joho dali. Tola Bóh luby Knjez wě rany hójić, a zo njeby towařstwo pschewulku schkodu měło w ličbje sobustowow, je Bóh sprócniwomu zapisowarjej z wjesołosću witanoho synka wobradźił. Knjez pschedsyda Kokla pschednoschowasche wo naschej krajnej wopaleńskej kassy, kelko zamóženja ma, schto je wudawała, kak su wohnje nastawałe, z kajkich pschičinow, kak so prócuje kraj, zo twarjenja twjerdy kryw dóstawaja, a mnohich zajimawkow hischće nazhonichmy. Knjez kapłan rěčesche wo počahach němskoho kraja z wukrajom, kak do wukrajneje politiki pscheco bóle a dale pschimaja hospodařske, wikowařske praschenja, zo Němska wustupuje na morju a pschi wikowanju jako njeluby a njewitany konkurent napschećo jendźelskomu krajej. Skónčnje spominasche, namołwjeny wot sobustawa towařstwa, na hrózbne čwělowanja, kotrež je sebi Marokkanski sultan pschećiwo swojej napschećiwnej stronje a pschiwiskej z nim wo móc a trón wojowacoho sultana Roghi zwěrił wudokonjeć.

Hłowny pschednoschk mějesche knjez wučeř Renner-Worklečanski. Dokelž bě tutn njedźelu mnohich wulětow na programje serbskich towařstwow, wón nas pscheprosy na tuni wulět z nim k hwězdojtomu njebju do kraja njebjeskich słóncow, słónčkow, planetow, planetoidow a t. d. Knjez wučeř wědźesche tak zajimawje rěčeć, zo mějesche powschitkownu kedźbliwosć pschiposłucharjow wěstu. Wschitcy wuschi nastajachmy, kaž młody zaječk w dźećelu. Pschi naschim wulěće tež njezmoknychmy, Bože słónčko, čim bliže pschińdźechmy, njesmilnje parjesche a warjesche, a hdyž zasy naschu twjerdu zemju pod nohomaj začuchmy, měnjachmy: Rjenje bě, jenož pschejara horco.

Knjez Renner nam wěsće pschichodnje zasy druhi zajimawy wulět, tak tuni a wjesoły kaž posledni, pschihotuje. Tež bě wosebitosć tutoho zhromadnoho wulěta naschoho towařstwa zańdźenu njedźelu, schtož wo druhich wulětach pscheco njepłaći, zo běchmy zahe domoj, $^1/_2$7, a mačerje a žony njeswarjachu.

Na Symana a Judy budźe swójbna zhromadźizna. ✕

Něschto za nasche kermusche. Čas naschich kermuschow tu nětko zasy je. Kermuscha je prjedy wschoho cyrkwinski swjedźeń, je swjedźeń lětnoho wopomnjeća poswjećenja wosadnoho Božoho domu. Kajke zbožo a hnada je to była, hdyž je so wosadny Boži dom poswjećił a Jězus sebi tónle dom potom za swoje stajne bydlenjo wuzwolił, zo by tu wosadnym Bože žohnowanjo a hnady wudźěłał, a kajke zbožo to nětko za nas je. Dopomńmy so jenož na mnohe dobroty, kotrež smy hižo dóstali pschez to, zo mamy Boži dom we wosadźe. Schto by wosada była bjez cyrkwje, schto bychmy my wschitcy byli, hdy njebychmy w blizkosći abo z najmjeńscha w blizschej dalokosći Božoho domu měli? Snadź pohanojo abo zhubjeni kschesćenjo. Praju: snadź zhubjeni kschesćenjo, a to z połnym prawom. „Bjeze mnje njemóžeće ničo", praji Jězus, ničo, tež nic to najmjeńsche za zbóžnosć swojeje dusche činić. Hdyž do diaspory pohladamy, hdźež w cyłej dalokej a schěrokej krajinje žanoho Božoho domu njewohladasch, widźimy tute słowa Jězusowe wobkrućene. Mnozy katholscy kschesćenjo tam bydlo, kotsiž su z druhich katholskich krajinow pschićahnyli, a kak zrudnje tam z nimi stoji, kak liwcy woni su. Swoju wěru sebi tak mało waža, zo hižo swoje dźěći njedadźa w katholskej wěrje woćahnyć a skónčnje, hdyž je dołho dosć trało, wotpadnu tež sami wot katholskeje wěry. Mnohi je hischće dobry kschesćan był, hdyž je tam pschićahnył. Rady by tehdom hischće do Božoho domu na Bože słužby khodźił, ale njemějesche w blizkosći žaneje cyrkwje. Tak njewohlada lěto, haj lěta dołho wjacy žane Bože słužby, woliwkny a skónčnje bu cyle njewěriwy a tak je zhubjeny za cyłu wěčnosć, nic jenož wón sam, ale snadź tež cyła joho swójba a tež dalsche swójby.

Kak wjele zbožownischi sće potajkim wy, kotsiž maće Boži dom w blizkosći. Tohodla dźakujće so Bohu na kermuschnym swjedźenju za tule dobrotu a wažće a česćujće sebi jako cyrkwinski swjedźeń. Bohužel su so nasche kermusche w poslednich lětach bóle k hermankam wuwile. Wjeselić so kermuschu směmy, dokelž wulke wjeselo a zbožo je to za nas, zo mamy Boži dom. Ale to ma so wschitko stać w prawych mjezach. Prajće mi pak nětko: Je to wjeselo, hdyž ći cuzy pschiwjezu snadź wschelake tamtam a ći wěcy pokazuja, kotrež twojej póććiwosći schkodźa? Móžesch so ty a cyła wosada potom wjeselić, hdyž tak mnohe dusche we wosadźe na tajkim cyrkwinskim swjedźenju so skaža a wěčnu zahubu sebi pschihotuja? Boži dom je so tola twarił a Jězus nětko w nim bydli tohodla, zo bychmy wěčnu zbóžnosć čim wěsćischo dobyli, a nětko — na lětnym wopomnjeću poswjećenja Božoho domu so zjawnje we wosadźe wěcy pschedstajeja, pschez kotrež djaboł swoje žně dźerži. Hodźi so to zjednoćić z kschesćanskim zmyslenjom naschich wosadow? Tuž so nadźijamy, zo nichtó z naschich Serbow njebudźe tajke pschedstajenja we swojim domje abo na swojich ležomnosćach hospodować.

Ale tež karusele, čumpjele, poprancowe budy a t. d. njemóža nam ničo pomhać. Schto pomha dźěćom, hdyž su so nawjerćeli abo načumpali, pjenjezy su potom fuk a wosada wo wjacy stow hriwnow khudscha. A k čomu poprancowe budy? Wschak tola tykancy pječeće. —

Potajkim hdyž zasy tajcy cuzbnicy pschińdu a so poskićeja, haj pschesćěhaja, zo bychu so směli kermuschu we waschej wosadźe zasydlić, njebjeřće jich horje, a byrnjež bychu bóle skoržili a skiwlili. Tajcy móža jara rjenje skoržić a żałosćić, ale njesmilće so. Wone njeje tak zlě, kaž činja. Wam woni tež njebudźa pomhać, hdyž wy jónu ničo jěsć njezmějeće. Dajće te pjenježki, chceće-li so na nikim smilić, radscho waschim khudym we wosadźe.

Zo bjez karusela a t. d. dźe, su Ralbicy hižo dwě lěće dołho pokazali. Z Ralbic čitamy w „Posole" z lěta 1907, čisło 45:

„W Ralbicach njejsu ke kermuschi dali karusel a čumpjele stajeć. Prawje tak! Schto dha pomhaja 5 hriwnow do gmejnskeje pokładnicy, hdyž so 500 hriwnow z wosady wotnjese?"

Dale čitachmy loni w dopisu z Delan, kotryž je w 49. čisle „Posoła" wočischćany, takle:

„Za dołhe lěta běsche to zasy přeni raz, zo njepuschćichmy tónle cuzy modern naporjadk na Delansku kermuschu. A nasche dźěći běchu najebać toho dosć wjesołe. Widźach, kak so tu a tam na samo pschiprawjenych čumpjelach zabawjachu a harowachu — a pjenježki skhowachu sebi na wužitnische wězy. Do Konjec drje pschiwjezechu čumpjeli, ale njenamakachu městna a dowolnosće k postajenju, tuž jenož na wozu ležo widźachmy cyłu naprawu, a tak zasy wotjědźe po kermuschi. To nas wjeselesche. Sława a dźak wschěm tym mužam po cyłych Delanach, kotsiž njedźiwajo na skiwlenjo njerozomnych dźěći a cuzych proscheri nam wróćichu staru serbsku kermuschu! Njech pschikład lětuscheje posledneje serbskeje kermusche sćěhuja k lětu wschitke!"

Nadźijamy so, zo lětsa tak budźe. Wschak maja dźěći z wjetscha nětko časćischo „schulfest", dorosćeni maja kermuschu druhe zawjesele-

nja a młodosći pak wječor abo w nocy čumpjele a karusele jenož schkodźa — na duschi — a tež na móschni. Budźmy rozomni! Časy su hubjene dosć. Njech nětčischa nuza nam myslić dała, hewak budźe nas Bóh hischće hórscho schwikać.

Wólby.

Za 8. wjesny wólbny wokrjes.

Wólby! Zańdźenu njedźelu pschedstaji so kandidat zwjazka ratarjow swojim wolerjam, a to popołdnju w Minakale a wječor w Rakecach. Zo burski lud žanu zajimawosć za kandidaturu najeńkow a jich pschiwiska nima, bě wosebje w Minakale widźeć a słyschec. Z wjetscha wobstoji Brylowy program wo swarjenju na to a tamne. Najradscho by „Serbske Nowiny“ z jědom zawdał. tak so na nje mjerzy a pyri. Na njej ma stajnje něschto wustajeć. Dźiwać so njetrjebamy, zo pschiležnje tež serbskich evangelskich duchownych popschima. Bóle a bóle pokazuje so joho liberalny duch, zo wolerjo počinaja z połnym prawom na joho konserwatiwnym zmyslenju dwělować. Zajimawe tež bě, zo wo wodowym zakonju tak rozprawjesche, kaž měł so hakle w pschichodnym sejmje dowuradźeć. Tajki zmylk móže so samo tomu „sławnomu politikarjej“ radźić. Dale činjesche tak, kaž njeměło wjesne wólbne towaŕstwo žane prawo, kandidata postajić. Tu khwilu hischće pod joho kschudom njestoji. Wězo je mjerzace, zo sebi wjesny lud dowoli, najeńkam napschećo stupać. Politiske wotežki bjerje wón dźeń a bóle do ruki. A po wólbach ma so hischće krućischo zwjazać, zo budźe móc, kotruž nichtó njepschewinje. W Rakecach bě pokročowanjo pschedstajenja. Socialdemokratow wuhnachu ze sale, najskerje z bojosću, zo móhli so pschi rozmołwje z nimi blamirować a jich wjednik sobu, kotryž chce tola hewak tajki zmužity wojowaŕ pschećiwo liberalnym a socialdemokratam być. We wschědnym ludźe namaka Bryl wótrych pschećiwnikow. Wuhlady za nas su dobre. .—.

Z **Rakec.** Jutse njedźelu, 3. oktobra, popołdnju w $^1/_2$4 hodźin budźe tu knjez zapósłanc Kokla w „Sakskim domje“ rěčeć. Na samsnym dnju pschedstaji so Bryl popołdnju w 2 hodź. w Höckendorfje a w 5 hodź. w Reichenbachu. Prosy so naležnje, zo by so naścha strona na woběmaj zhromadźiznomaj prawje bohaće wobdźěliła.

W 5. wjesnym wólbnym wokrjesu

je hischće w poslednim wokomiku profeta stanył, kotryž wschě móžne njezboža naschej wótčinje wěschći, jeli so nasch kandidat Zoba zasy woli. Tuž su liberalni, swobodnomyslni khětse hischće tež w tutym wokrjesu swojoho kandidatu postajili, kotryž je spisaćel Dr. Purlitz. Ale za swobodnomyslnoho kandidata žadyn kschesćan hłosować njemóže. Nimo toho maja tući tež jenož rjane słowa a same slubjenja za swojich wolerjow, hewak pak ničo wjacy. Kaž socialdemokraća, tak tež woni chcedźa, zo by stat wschitko dawał a ničo brał. Ale hdźe dyrbi stat jow brać, hdyž njechamy statej dawki dawać? To su prózdne rěče. Serbja 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa, wostańće swojomu dotalnomu zapósłancej Zobje swěrni! Wón je nas derje, haj najlěpje zastupował. Tohodla wolće wschitcy zasy Zobu. Njedajće wot njepschećelow so zatraschić abo naręčeć!

Za 2. měśćanski wólbny wokrjes.

Nasch kandidat do sejma je nětko měsćanski radźićel złotnik **Guido Reiche.** Wón je nam pisomnje dał, zo je za konfesionalnu schulu. Tuž móžemy joho z dobrym swědomjom wolić, a katholikojo Budyschina, Schěrachowa, Kamjenca a Halschtrowa njech 21. oktobra swój hłós jenož tutomu naschomu kandidatej dadźa.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Na blizke wólby so na wschěch stronach kruće brónja: Socialdemokraća, nacionalliberalni, swobodnomyslni, konservativni. Strach, zo móhli přenischi zas k mocy pschińć, njehodźi so wotpokazać; tež druzy liberalni ze wschelakimi nowotami hroža, kotrež mohłe dotalny porjad k schkodźe starych dobrych zarjadowanjow pscheměnić. Najwjetschi strach drje kschesćanskej schuli hrozy. Tohodla ma so wobźarować, zo samo ze stronow, kotrež měłe dobre dotalne poměry hajić, so mući a schćuwa. Pschęd někotrym časom běsche we wschelakich sakskich nowinach nastawk čitać, kotryž je wot wuznamnoho sakskoho duchownoho spisany. Leipziger Tageblatt měni, zo je to znaty njepschećel katholikow Dr. Meyer w Cwikawje. Spomnjeny nastawk pschećiwo nowomu zakonjej wo dawkach za cyrkwje a schule wustupuje, kotryž bě knježeŕstwo hižo minjenomu sejmej pschedpołožiło, a kotryž drje bjez dwěla tež nowomu sejmej so zas pschedpołoži. Kaž je znate, chce zakoń staru njesprawnosć wotstronić, zo dyrbja katholikojo wot swojich ležownosćow za protestantske cyrkwje a schule dawki dawać. To ma po tamnym nastawku dale wobstać, a wón sebi žada, zo wolerjo nikomu swój hłós dać njesmědźa, kiž njeslubi, zo chce pschećiwo tomu zakonjej hłosować. Tež na to so nastawk hórschi, zo smědźa wudawki lutherskich cyrkwinych kasow za protestantske naležnosće we wukraju (na pšch. za „preč wot-Roma-hibanjo“ w Rakuskej) so jeno z dowolnosću krajnoho konsistoria zwolić. Z tym potajkim pjenjezy tež wot katholskich wobsedźerjow so na skutkowanjo k wotpadej katholikow wot jich cyrkwje nałožuja. Tak ma so konfessionalne bědźenjo do sejma pschenjesć. Pschećiwo tomu so mjenowany Leipziger Tageblatt cyle raznje wupraja a tajke prócowanjo zasudźa. Zo su katholikojo ze spomnjenym nětčischim zakonjom dawkow njespokojni, móže so rozymić. Zo ma so tu pschemęnjenjo stać dla dawkow druhowěriwych za protestantske cyrkwje, je cyle sprawne. Čim mjenje móže so zamysk skhwalować, zo ma někajkich tysacow hriwnow dla so konfessionalna wójna za wólby do sejma pschipowědźicź. Kulturne wojowanjo ma so z tym wubudźić. — Woprawdźe, prawje ma spomnjeny list. Měnimy, zo maja tež protestantojo w Sakskej cyłu swoju kedźbnosć na to złožić, kak nawal socialdemokratow wotpokazaja.

— Srjedu wječor po 7 hodź. zemrě prjedawschi minister hrabja Hohenthal von Bergen, jenož 56 lět stary. Rodźeny bě 4. februara 1853 w Barlinje jako syn tehdomnischoho sakskoho zapósłanca hrabje Hohenthal. Hdyž bě w Drježdźanach Vitztumske gymnasium pschestudował a jako dobrowólnik pola jězdnych w Drježdźanach posłužił, studowasche na universitach w Bonje a w Lipsku. Lěta 1876 dostudowawschi, słužesche na sudniskim hamće w Markranstädće, na hamtskim hejtmanstwje w Drježdźanach a w Lipsku a pschi wokrjesnym hejtmanstwje w Drježdźanach. Po dlějschim pućowanju do sewjerneje Ameriki a na Kubu zastupi 1. julija 1881 jako zapósłanski sekretar do sakskoho ministerstwa za zwonkowne naležnosće. Pobywschi khwilu zastupnik sakskoho zapósłanca w Barlinje, bu wón za sakskoho kralowskoho komornika a sobustawa prěnjeje komory pomjenowany. Bórzy wróći pak so zasy do diplomatiskeje słužby a bu 1884 za sakskoho zapósłanca w Barlinje a pschi zwjazkowej radźe pomjenowany. Tam zwosta hač do lěta 1906 a bě wschudźom, tež pola kejžora jara widźany. W měrcu 1906 bu wón za ministra znutskownych a zwonkownych naležnosćow pomjenowany. Tutu słužbu dyrbjesche wopuschćić, dokelž na wutrobu a jěrchenje ćerpjesche. Hohenthal běsche konservativny muž, kotryž za swoje zastojństwo a za swoju słužbu wschě swoje mocy woprowasche. Wosebitu zasłužbu ma wo tym, zo je nowy wólbny zakoń pschihotował. Zakoń wězo njeje, kaž dźěn to žadyn zakoń, wosebje wólbny być njemóže, dospołny; tola su pschez njón zasy schěroke worschty luda wjetschich prawow dobyłe. Zakoń pak je pschi tym tež za to so starał, zo njeby pschemóc industrije a jeje do městow so ćischćacych słužownikow stary konservativny rataŕski lud podtłóčała. W tutym rataŕskim ludźe dźěn ma statny porjad swoju najsylnischu podpjeru.

Pokhowanjo so započina sobotu popołdnju w kschižnej cyrkwi w Drježdźanach a budźe so wotměwać wot wyschschoho dwórskoho prědarja Dr. Ackermanna. Njedźelu pschewjeze so ćěło na njeboččkoho kubło Knautheim pola Lipska a tam budźe w 1 hodźinje pohrjebany.

Němska.

Schtwórtk 30. septembra wječor w 10 hodź. je so němskomu krónprynccej Friedrichej Wilhelmej prync narodźił. Wysoka njedźelniča Cäcilija a dźěćo stej Bohu dźak strowej.

— W Saksko-Meiningskej je krajna synoda dospołne dźělenjo schule a cyrkwje wobzamkła. Duchowni, kotsiž su z najwjetschoho dźěla kruće wěriwi, so ze wschej mocu, ale bjez wuspěcha tomu stajachu. Sam wyschschi dwórski prědaŕ běsche za dźělenjo. Jeno konfirmandsku wučbu cyrkej wobkhowa. Namjet, zo by tajka wučba so wot nětka cyłe lěto wudźěłała, je so knježeŕstwu pschepodał. Zastupjeŕ knježeŕstwa wobkrućesche, zo budźa wučerjo so swěru prócować, nabožnu wučbu po modernskich zasadach swědomiće wudźělec. Dźěćom je tam wot nětka zakazane, z cyrkwinymi zwonami zwonić.

— Pſched krótkim je w Bremenje 24. němſki protestantſki zjězd był. Kak ſu ći zmyſleni, móžemy z toho ſpóznać, zo wſchelacy cyle raznje dźělenjo cyrkwje a ſtata žadachu. Tež hrabja Hoensbroech, prjedawſchi jeſuit, nětko najſurowiſchi njepſchećel katholſkeje cyrkwje, tam tež běſche a ſo žiwje na rozmołwje wobdźěleſche. Tež wón za dźělenjo ſo wupraji a pokazowaſche na pſchikład — Francozſkeje. Kaž widźimy, je njezbožowny muž hižo žałoſtnje daloko a hłuboko ſpadnył. Tež ke kulturnomu wojowanju pſchećiwo katholſkej cyrkwi napominaſche. — Žadanjo za liberaliſmom we wěrje bliže wukładowaſche paſtor Traub z Dortmunda, žadajo njekſcheſćanſke abo tola cyrkwi cyle wocuzbjene ſchule. „My" — praji wón — „radlubje w naſchej cyrkwi ſo ſchule cyle wzdamy, zo tamna cyrkej (mjenujcy katholſka) prawa nima, ſwoju ruku na nju kłaſć." Nabožna wučba do ſchule ſłuſcha, tola nic jako kſcheſćanſka wučba, ale jako wučba ſtata (!) Potajkim protestantſki zwjazk chce, zo by jich cyrkej ſchulu cyle ſpuſchćiła, jeno zo tež katholſka cyrkej žaneje mocy wjac nad njej měła njeby.

Nětko je tež evangelſki zwjazk w Manheimje ſwój zjězd měł. Namołwjenjo abo pſcheproſchenjo na zjězd je zjawnje kulturne wojowanjo (kulturkampf) jako nadawk wozjewjało. To běſche tež hłowny pſchedmjet zhromadźiznow. Evangelſki zwjazk — je-li hdy nabožne towaŕſtwo był — je dawno pſcheſtał nabožny zwjazk być, wón je wjele bóle jeno politiſke towaŕſtwo. To bě woſebje lětſa widźeć. Cyłe jednanja mjenje bóle w jenej žałoſći ſo zetkawachu: mjenujcy, zo je blok rozpadnył, zo je centrum zas w dźěle a zo ſu konſervativni we zwjazku z nim dawkowe zakonje wudźěłali a wobzamkli. Tohodla nimale wſchě rěče wuklinčachu w žadanju za njewuſtawacej wójnu pſchećiwo ultramontaniſmej, pſchećiwo katholſkej cyrkwi. — Wo ſwoje należnoſće ſo ći knježa mało ſtaraja. A tola bychu ſtaroſće doſć měli, kak móhli tomu zadźewać, zo — kaž w Barlinje — kóžde lěto wjele tyſac z jich cyrkwje wuſtupuja, wotpaduja. Wo to ſo njeſtaraja. Evangelſki zwjazk, kajkiž nětkle je, dyrbi ſo ſtrach za evangelſku wěru ſamu mjenować. Hdyž ſłyſchimy, zo ma zwjazk nimale 400 000 ſobuſtawow a jich hłowny čaſopis 80 000 wotebjerarjow, móžemy ſpóznać, zo ſchćuwace dźěło zwjazka z wulkej ſchkodu cyłomu kejžorſtwu hrozy.

Badenſka.

Wyſchſcha ſchulſka rada wobara z woſebitym wozjewjenjom młodoſć pſched žadławymi piſmami. Hdyž tež ſnadź wſchitke njepóććiwe njejſu, dha tola ſchkódnje ſkutkuja na młodoſtnych čitarjow: Rozhorjeja fantaſiju, muća a kaža wobraz wopravſkoho žiwjenja, zamyla ſtrowe rozeznawanjo dobroho a złoho a pſchihotuja rolu, do kotrejež ſo z nimi ſymjo zabłudźenja, haj złóſći a njeſkutkow zapuſchća. Schule ſo napominaja, zo maja w tym zmyſłu na młodoſć ſkutkować a jim pſchećiwo tamnym po móžnoſći dobre ſpiſy poſkićeć.

— Badenſka, tónle „pſchikładowny liberalny kraj", kiž móže ſo nimale kolebka liberaliſma mjenować, pſchec dale a bóle z tohole wotročſtwa ſo wuſwobodźić pyta. Liberaliſmus tam dale a wjac pódy zhubja. Pſchi ſpočatku kulturnoho wojowanja tam žanoho wažniſchoho katholſkoho čaſopiſa njeměješchu. To je nětko hinak. Badenſke katholſke nowinaŕſtwo ſo nětko z čeſću dźerži a tež pſchipóznawanja dobywa. Liberalne nowiny ſwój prjedy wſchohomócny wliw zhubjuja. Pſched krótkim je nowina „Hegauer Erzähler" w Engen, kiž bě dotal cyle liberalny, do wobſedźeŕſtwa akcijowoho towaŕſtwa „Danubiana" pſcheſchoł a budźe nětko cyle centrumſki.

Wuheŕſka.

Skónčnje ſu wbozy Słowakojo pomoc namakali. Žadyn lud Wuheŕſkeje Madjarowje z tajkej njeſmilnoſću a njeſprawnoſću njepodtłóčuje, kaž runje Słowakow. Dobry, ſprawny a pobožny ludźik, kiž wo ſwoju rěč a narodnoſć wojuje, je na wſchě waſchnjo prudźeny. A nihdźe ſo jim pſchi narodnym podćiſchćowanju pomoc njedóſta. Znaty a ſławny faraŕ Hlinka, wo kotrymž ſmy hižo wjac króć piſali, je woſebity wopor tutoho podćiſchćowanja. Joho ſamſny biſkop Parvy, z madjarſkej njeſprawnoſću zaſlepjeny, běſche joho z fary w Černowje wuhnał. A čohodla to? Madjarſke ſudniſtwo bě fararja Hlinku na tſi lěta jaſtwa woſudźiło, dokelž „je wótčinu pſcheradźił". A ſchto bě faraŕ zawinył? Jeničcy to, zo běſche jako Słowak ſo pſchećiwo zakhadźenju madjarſkoho knježeŕſtwa pozběhnył za ſwój čwilowany lud. Hdyž chcyſche potom biſkop duchownoho na měſto wotſadźenoho Hlinki do fary zapokazać, ſo cyły lud pſchećiwo tomu zběhny a ſo tomu ſpjeći. Jeno kulkam žandarmow, kotſiž do nich tſělachu, wichowaſche. Faraŕ Hlinka pak ſo na ſwojoho biſkopa pola bamža wobćežowaſche a dóſta ſwoje prawo: Biſkop Parvy dyrbjeſche joho zas do joho fary wróćić. A nětko ſu tež Černowſcy burja, kotrychž bě madjarſke ſudniſtwo zaſudźiło, wot krala wobhnadźeni; z jara wyſokeje ſtrony we Wienje bě ſo za nich proſyło. Hižo dawno bě duchowna wyſchnoſć pytnyć měła, zo dobre poćahi mjez biſkopami we Słowakſkej na jenej a duchownymi a ludom na druhej ſtronje ſo dale a bóle kaža, dokelž wot madjarſkoho knježeŕſtwa tam pomjenowani madjarſcy biſkopja lud zmadjarſchćić pytaja a z tym wulku njeſpokojnoſć pola katholſkich Słowakow wubudźeja. Zakhadźenjo pſchećiwo fararjej Hlincy a joho njeſprawne khoſtanjo měru pſchepjelni, a z pomocu z tamneje wyſokeje ſtrony Hlinka ſwoje prawo w Romje namaka. Je tohodla nadźija, zo ſo dotalne ſtruchłe wobſtojenja polěpſcha.

Rom.

Swjaty wótc je kardinalej Fiſcherej w Kölnje jara luboſćiwy liſt póſłał, w kotrymž wón Kölnjanſkomu wyſchſchomu paſtyrjej zbožo pſcheje dla wulkotnoho a doſpołnoho poradźenja euchariſtiſkoho kongreſſa. Bamž je hłuboko hnuty a z najwjetſchej radoſću napjelnjeny nad tymle hordoznym wopokazmom kſcheſćanſkeje wěry, a ſo Bohu nutrnje dźakuje. Hdyž pola mnohich ludow luboſć wowliwkuje, je Bóh woheń ſwojeje luboſće w najčeſćomniſchim měſće Němſkeje rozžehlił. Köln ze ſwojej pobožnoſću a krutoſću wěry woprawdźe mjeno „Němſkoho Roma" ſebi zaſłužuje. Woſebje ſo bamž dźakuje kardinalej Fiſcherej, kiž z njewuſtawacej prócu a tak wuſtojnje ſwoju wulku biſkopſku woſadu wjedźe, zo je euchariſtiſki kongreß z tajkej wobhladniwoſću pſchihotował a ſpěchował. Joho nadawk budźe, zo derje započate dokonja a bohate płody za Boha dobudźe.

Tydźenja kardinal Vanutelli ſwjatomu wótcej w hodźinu dołhej audiency rozprawu wo ſpomnjenym kongreſſu poda. Wón pobožnoſć nadrheinſkich katholikow a jich pokornoſć napſchećo ſwjatomu wótcej wuzběhowaſche a praji, zo jomu njezapomnite woſtanje joho powitanjo jako bamžowoho póſłanca pſchez duchownych, ſwětne wyſchnoſće a lud. Na kóncu kardinal wupraji: „Hdy bychu politiſke wobſtojenja hdy nuzowałe, zo dyrbjał ſwjaty wótc Rom wopuſchćić, dha wón žanoho lěpſchoho pſchebytka za bamža znał njeby hač Köln, hdźež by katholſki lud bamža »na rukomaj noſył«."

Schpaniſka.

Schpaniſka je Kabylow w Marokko cyle pſchewinyła. To je radoſtna powěſć, kotraž cyłu Schpaniſku pozběhuje. We hłownym měſće Madridźe ſo radoſć z pyſchnej illuminaciju wopokaza. Kralej radoſtnje hołdowachu.

Ruſka.

Poſlednja wójna z Japanſkej je Ruſku 1425 milionow rublow (pſchez 3000 milionow hriwnow) ſtała. Wudało je ſo za zežiwjenjo wójſkow a koni 555 milionow, za płaćenjo na wojakow 315 milionow, za draſtu a druhe wójnſke wuhotowanjo 218 mil., za druhe potrěbnoſće wójſka 113 milionow. Wjele milionow, rěka wokoło 100 milionow, je wot zaſtojnikow pſchekſchiwjenych!

Japanſka.

Mjez Chinu a Japanom je wojeŕſki zwjazk zwjazany. Wo tym ſo dwělować njehodźi, praja nowiny, kotrež ſu wo podawkach Japanſkeje wobhonjene. Tež ſo prěć njehodźi, zo Japanſka ſo z mocu na nowu wójnu bróni. Wulku kupu Hainan k połdnju Chineſiſkeje cyle ćiſche z wulkimi wudawkami wobtwjerdźić pyta, zo by jako wukhowaniſchćo a wuhlowa ſtacija za japanſke łódźe ſłužiła. We wojeŕſkich dźěłaŕnjach a arſenalach z wulkej pilnoſću dźěłaja, ſchtož dyrbi kóždomu napadne być, kiž trochu kedźbuje. Tež wo tym drje dwěla njeje, pſchećiwo komu ſo Japanſka bróni. To móže jeno Ruſka być, kotraž je wobſchěrnym wotpohladam Japanſkeje w Aſiji na puću. Europſcy pſchekupcy ſu pſcheſwědčeni, zo chce Japanſka w bližſchim čaſu Ruſku pſchimać, prjedy hač je ſo ta z wulkich porażkow poſlednjeje wójny zhrabała.

Amerika.

Nowy kanal, kotryž ma wuzki kraj Panama mjez atlantiſkim a ćichim oceanom pſchekłóć a mjenowanej morji zwjazać, ſo pilnje dale twari. Nětkle tam na 35 000 dźěłaćerjow dźěła. W Ney-Yorkſkich nowinach ſchef Panamſkeje komiſije krutu nadźiju wupraja, zo budźe ſo kanal w lěće 1915 wotewrić móc.

Wšelčizny.

* Wóndy je magistrat w Barlinje rozprawu wo přetrjebanju pisnych materialow w minjenym lěće wozjewił. Po tym statistiskim přehladže je so w měsćanskim zarjadnistwje w Barlinje samym 2400 litrow tinty přetrjebało! Hdy by so wupytać a zestajeć mohło, kelko tinty je so we wšitkich hamtskich pisarńjach našich wyšnosćow za minjene lěto přetrjebało, to by wjac stowtysac litrow wučiniło. Njeje to kaž čorne morjo? Zda so, a měrnje rozsudźacy to też wuprajeja, zo by w Němskej runje tak derje, jeli nic lěpje, stało, hdy by so mjenje knjezej bürokracijej woprowało.

* Najstarši muž w Bayerskej je Vincenc Ruati, prjedawši dźěłaćeŕ w Schelldorfje pola Kempten. Wón hišće kóždy dźeń swoju trubku kuri, też škleńčku palenca lubuje. Swjatki hišće swoju domiznu w južnej Tyrolskej wopyta a so zas čerstwy domoj wróći.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Hildegard, Michała Kónióra, suknodźěłarja w Budyšinje, dź. — Charlotta, Frica Kaupa, twarskoho mištra w Budyšinje, dź. — Antonija, Jana Neumanna, wobkh. wjednika w Budyšinje, dź.

Wěrowani: Jakub Weclich, dźěłaćeŕ w Budyšinje, z Friedu rodź. Lehmannec, plotowarku w Budyšinje. — Otto Burkhardt, khachlestajeŕ w Budyšinje, z Hanu rodź. Počec w Budyšinje. — Oswald Lobedann, seržant w Budyšinje, z Hanu rodź. Stehrec, służownej w Budyšinje.

Khrósćicy. Křćeni: Marija, Hany Narćikec, służowneje z Khrósćic, dź. — Pawoł Jan, Michała Šołty, listynošerja w Khrósćicach, s. — Adalbert (Wójćech), Jurija Kurjata, korčmarja w Pančicach, s. — Marija Madlena, Jurija Suchoho, khěžkarja we Łuzy, dź. — Marija Rosalija, Michała Lebzy, khěžkarja w Kukowje, dź. — Albert, Jana Krala, murjerja a khěžkarja w Kukowje, s. — Hańža Teresija, Mikławša Khěžki, žiwnosćerja w Hórkach, dź. — Marija Madlena, Mikławša Ćěsle, khěžkarja we Wudworju, dź. — Marija Cäcilija, Jakuba Zelnaka, pjekarja w Kukowje, dź. — Jan Jurij, Jana Renarja, wučerja w Khrósćicach, s. — Hańža, Jakuba Šěrca, khěžkarja w Khrósćicach, dź. — Hańža, Jurija Korjeńka, žiwnosćerja w Nowej Wjesey, dź. — Henrich Michał, Jana Woleńka, kublerja w Kukowje, s.

Wěrowani: 20. sept.: Pětr Korjeńk, służowny w Pančicach, m. s. Jakuba Korjeńka, khěžkarja w Nowoslicach, z Hańžu, zaw. m. dź. † Bosćija Słodeńka, khěžkarja w Pančicach. — 21. sept.: Jakub Jurk, służowny we Swinjarni, z Mariju Madlenu, zaw. m. dź. † Jana Kubańki, bywšoho stawnika a póstowoho agenty w Khrósćicach.

Zemrěći: 9. sept.: Marija, † Franca Bergera, korčmarja we Worklecach, zaw. mandź., 66 l. 4 m. 21 dn. — 11. sept.: Khata, † Mikł. Justa, žiwnosćerja w Nowej Jaseńcy, zaw. mandź., 79 l. 5 m. 4 dn. — 15. sept.: Marija Madlena, Jurija Suchoho, khěžkarja we Łuzy, dź., 6 dn. — 16. sept.: Jan Budař, kubleŕski wumjeńkař we Worklecach, 81 l. 6 m. 5 dn. — 22. sept.: Khata, Hany Žofkec, kubleŕki w Hrańcy, dź., 14 l. 6 m. 28 dn. — 26. sept.: Jakub Bjeńš, wumjeńkař w Jaseńcy, 81 l. 8 m. 29 dn. — Marija, † Mikławša Khěžki w Lišej Horje, zaw. mandź., 68 l. 7 m 24 dn.

Listarńja redakcije a administracije: Do Khr.: Je derje měnjene, ale je lěpje, hdyž so njewoćišći. Dźak a wutrobny postrow! — Š. H.: Częstochowa za tydźeń. Dźensa njeje ruma. Postrow!

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću
pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Starši, wučće swoje dź ći serbski čitać a pisać!

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!

Wumělske zuby,
plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.
Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 25. sept. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 30. sept. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	—	18	28
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	20	13	52	12	80	13	44
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	12	39
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	—	10	75
Rožka, nowa . .	8	25	8	45	8	—	8	40
Ječmjeń	8	50	9	—	8	—	8	50
Wows	8	—	8	50	7	50	7	90
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	2	80	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Ržana muka	10	—	14	—				
Syno	4	50	5	—	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	30	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	3	80	—	—	3	82
Prosata 1008 (w Kamjencu 227) jene	9	—	26	—	11	—	18	—
Butra 1 kg	2	60	2	70	2	70	2	90
Jeja, mandl	1	05	1	13	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 27. sept. 1909:

							rězna waha	
1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	28—43 hr.,		60—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—41 „		62—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	27—42 „		48—75 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„	„	„	„	53—61 „		70—78 „

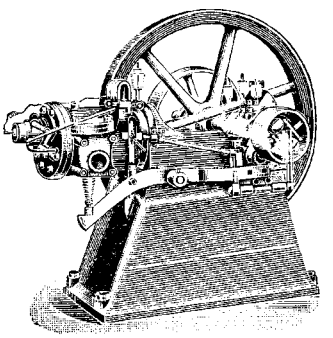

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
61

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

☛ Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	3¾ %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Ręči serbski.

Telefon čisło 177.

Powšitkownje žnjam

poruča swój wulki skład

měchow

wšěch družinow,

běrnjace měchi

wosebje tunje. [171

Heinrich Lange

11 při žitnych wikach 11

napřeco »Złotej Hwězdźe«.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreńčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreńčak 307.

Prošu, spytajće

176] moje **najlěpše**

palene **kofeje,**

punt po 1,10, 1,20 a 1,30 hr., kotrež sylnje a derje słodźa.

Hans Lindner

w **Budyšinje,**

rózk serb. a šuleńskeje drohi.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow,

złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. [8

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Konjace wodźewy

w najwjetšim wubjerku

155] poruča

C. G. Fiebiger

w Budyšinje

Serbska droha.

Najtuńše, krute płaćizny.

Jutře njedźelu 3. oktobra budźe w měšćanskej zahrodźe (w salu) w **Budyšinje** rjany **spěwanski koncert** a dźiwadło, kotryž tudomne mužske towarstwo k **lěpšomu Vincencowoho towarstwa** zarjaduje a **wučomnicy katholskoho seminara** jón wuwjedu, na čož so wšitcy přećeljo rjaneje zabawy a też Vincencowoho towarstwa přeprošuja. Na kóncu budźe za wobdźělerjow też bal. Zastup: prěnje město 1 hr. a druhe 50 pj. [177

Ratarska šula w Budyšinje.

Přichodny **zymski semester** započnje so **wutoru 19. oktobra 1909.** — Přizjewjenja nowych wučomcow přijima podpisany direktor, kotryž je też rad zwólniwy, wšelake naprašowanja zwotmołwjeć.

143] **Professor Dr. Gräfe.**

Moritz Weiser w Budyšinje.

Knihiwjazarstwo a předawarnja knihow, papjery a pisanskeje potrjeby.

Žitna droha 5. Dalokoreńčak 505.

W Budyšinje, w septembru 1909.

Swojim wjelećesćenym wotebjerarjam z Budyšina a wokoliny dawam k wědźenju, zo so moje klamy (mój wobkhod) po dokonjanym nowotwaru

zaso na žitnej drozy 5

namakaja.

Prošu, mi dotalnu přikhilnosć też dale wobkhować.

Z počesćowanjom

174] **Moritz Weiser.**

Při žitnych wikach II napřeco Złotej Hwězdźe.

Kože

Při žitnych wikach II napřeco Złotej Hwězdźe.

wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach

Heinrich Lange

170] **11 při žitnych wikach 11.**

Swój wulki skład **postawow swjatych, różowcow** wšěch družinow a **skapulirow,** też **skleńčane** a **porcelinowe** wěcy poruča należnje

Franc Möller w Kulowje.

173] Cyrkwina droha čo. 4.

Swojim wjelećesćenym **serbskim** wotebjerarjam prajimoj z tutym při **přesydlenju** do **Wulkoho Hojna** swój najpodwolniši **dźak** a **„wutrobne Boženje!“**

W **Kamjencu,** 30. septembra 1909.

Richard Nicolaus,

175] pjekarski mištr, a **mandźelska.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 41. | **Budyšin, 9. oktobra 1909.** | **Lětnik 47.**

Rózarije.

(Skónčenjo.)

Chceš-li pak rózarij na Bohu spodobne wašnjo spěwać, dyrbiš přede wšim při modlenju tohosamoho potajnosće rozpominać, kotrež ze rtom wuprajiš. Rozeznawamy radosćiwy, bolosćiwy a krasnosćiwy rózowc abo bělu, čerwjenu a žołtu rózu. W radosćiwym rózowcu rozpominamy potajnosće Jězusowoho naroda: „Kotrohož sy, knjeżna, podjała“ — kotrohož sy, knjeżna, Hilžbjetu wopytajcy znosyła“ — „kotrohož sy, knjeżna, porodźiła“ — „kotrohož sy, knjeżna, w templu woprowała“ — „kotrohož sy, knjeżna, w templu zas namakała“. Běła barba tuteje róže dopomina nas na njewinowatosć a čistosć, přez kotruž bu swjata Marija mać našoho Wumožnika.

Potom sćěhuje bolosćiwy rózowc: „Kotryž je za nas krej so pocił“ — „kotryž je za nas šwikany“ — „kotryž je za nas z ćernjemi krónowany“ — „kotryž je za nas křiž njesł“ — „kotryž je za nas křižowany“. Čerwjena barba tuteje róže dopomina nas na krej, kotruž je Jězus za nas přolał, a na ćerpjenjo, kotrež je za nas wutrał.

Na bolosćiwy sćěhuje krasnosćiwy rózarij: „Kotryž je wot smjerće stanył“ — „kotryž je do njebjes spěł“ — „kotryž je swjatoho Ducha pósłał“ — „kotryž je će do njebjes horje wzał“ — „kotryž je će w njebjesach krónował“. Žołta barba abo złoto tuteje róže dopomina nas na česć a krasnosć, kotruž Khrystus a joho maćeŕ po wšitkich wutratych bolosćach na zemi nětko w njebjesach wužiwataj.

Dyrbi-li pak modlitwa rózarija wuspěch měć, dyrbimy ze wšej mocu so za tym pročować, zo njeby naša modlitwa jenož hórtna była. Hewak by so nad nami słowo swjatoho pisma dopjelniło: „Tutón lud česći mje z hubomaj, jich wutroba pak je daloko wote mnje.“ (Mat. 15, 8.) Woprawdźe pobožnje dyrbi so rózarij spěwać. Zo by so to stało, je najlěpši srědk, zo rozpominamy potajnosće, w kotrychž sebi cyłe žiwjenjo Jězusa Khrystusa a joho maćerje předstajamy.

Njech je rózarij naša bróń přećiwo mocam hele, njech je naš wšědny towarš na puću žiwjenja! Křiž a rózowc staj dźěn jeničkej a najlěpšej bróni křesćana. Kaž wojowarjo staroho zakonja z mječom a škitom wojowachu, tak stej křiž a rózowc našej bróni w boju přećiwo njepřećelam našeje zbóžnosće. Před křižom helski njepřećel njemóže wobstać, dokelž na křižu wojowaše Syn Boži tak dołho z nim, doniž joho njepředobu; křiž dopomni złoho ducha na joho dospołne přewinjenjo přez Jězusa Khrystusa. Tohodla djaboł ćeka, tak bórzy hač znamjo křiża we wutrobje človjeka wuhlada. — Rózarij pak běše srědk, přez kotryž hižo su křesćenjo w zrudnych časach njeličomne razy wutrobu najzbóžnišeje maćerje Božeje pohnuli, zo jim ze swojej zastupnej prósstwu Božu pomoc a hnadu wuprosy.

Wosebje pak dyrbi křesćanska swójba rózowc prawje pěstować. „Hdźež staj dwaj abo tři w mojim mjenje zhromadźeni“, praji Syn Boži, „tam sym ja srjedźa mjez nimi.“ Z tutych słowow sćěhuje, zo to njeje najspomožniše, hdyž kóždy sam we swójbje swoju modlitwu spěwa. Njebjesa so nam prjedy wotewrja, hdyž nic kóždy sam, ale mnozy hromadźe swoje zdychowanja k njebju sćelu. Tuž budźe za kóždu katholsku swójbu też najspomožniše, hdyž so we swójbje zhromadnje rózarij modla. To su woprawdźe też po duchu a we wutrobje dobre katholske swójby, hdźež słyšimy nic jenož w posće, ale też hewak často zhromadnje rózarij so modlić. W tutej swójbje budźe cyle wšsće Bože žohnowanjo, a dźěći z tajkich swójbow budźa nadźija dobroho zbožownoho přichoda, a starši tutych swójbow budźa něhdy móc w mérje wotpočować.

Lubujmy wšitcy rózowc a spěwajmy jón rady a často! Potom před stołom njebjeskeje kralowny wšitke naše róže, kotrež smy jej na zemi słali, zasy namakamy we wěčnosći. Wone budźa potom woprawdźite, błyšćate a krasnje wonjate róže.

Wólby!

Za 8. wólbny wokrjes.

Jenož hišće połdra tydźenja, a rozsudźene budźe, hač budźe Kokla abo Brühl nasch 8. wjesnym wólbny wokrjes zastupować. Wolerjo maja to w ruce. Koho dha budźemy a chcemy wolić? Nad tym po prawom nichtó z naschich Serbow wjacy dwělować njemóže. We 8. wjesnym wólbnym wokrjesu su evangelscy Serbja za naschoho katholskoho serbskoho burskoho kandidata a w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu su katholscy za evangelskoho serbskoho burskoho kandidata. Tak je to hižo léta dołho mjez nami Serbami, a pschecy smy pschezjene byli, a nětko nadobo spytuje Brühl a joho trabantojo nas rozschćěpić! Tola to so jomu njeporadźi. Evangelscy Serbja swěrnje za naschoho kandidata Kokku wustupuja a wojuja; tak wustupuja, zo so Brühl njesměrnje na to mjerza. Zo samo evangelscy duchowni za Kokku wustupuja, to Brühl zrozymić njecha. Tuž je jim w Minakale wumjetowak, zo někotři evangelscy duchowni sebi narodnosć wyschе waża hač wěru. Hlejće! Smy hižo tak daloko, zo dyrbjeli sebi wot kandidata, kiž chce naschе hłosy rady měć, tajke něschto lubić dać, schtož je čežcy ranjace za nas wěriwych Serbow a za naschich serbskich duchownych? Bohu džak, my mamy w Serbach hischće dobrych wěriwych evangelskich duchownych, a lud wě, schto we swojich duchownych ma.

Brühl je wuprajił a w nowinach pisał, zo móže to dopokazać, zo sebi někotři evangelscy duchowni narodnosć wyschе waża hač wěru. Nětko su sebi wolerjo 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa zjaw-

nje žadali, zo dyrbi zjawne dopokazy pschinjesć. A schto čini Brühl? Wón so w nowinach wurěči a praji: Wolerjo, kotsiž dopokazy žadaja, njejsu so z mjenom mjenowali, a tuž jim z dopokazami njeposłuži. Schtóž pak wosobinscy k njomu pschińdže, tomu chce wón wscho dopokazać. We wólbnych zhromadźiznach hischće chce tež wotmołwjenjo dać, ale w nowinach wjacy nic. Ha, ha! w nowinach njecha wjacy wustupować. Počina so hižo bojeć, zo móhł so psched cyłym swětom blamirować a nimo toho, schtož je w nowinach čorne na běłym ćischćane, njemóže wjacy zapréć, mjez tym, schtož z někim wosobinscy jedna a dopokazuje, to druzy njesłyscha. Schtož pak druzy słyscheli njejsu, hodźi so skónčnje tež hischće zasy zawodźeć a zapréć. Zo chce na wólbnych zhromadźiznach wotmołwjenjo a dopokazy dać, je tež jara mudrje wumyslene. Pak na zhromadźizny, wot wjesnoho wólbnoha towaŕstwa powołane, wjacy njepschińdže, a tuž so joho tam nichtó prascheć njemóže a wón njetrjeba wotmołwjeć; pak na zhromadźiznach, wot njoho abo joho trabantow powołanych, wón dopokazy skónčnje poda, potom pak raznje zhromadźiznu skónči, tak zo w zhromadźiznje nichtó wjacy wotmołwić njemóže. Potom je zasy jena łža wjacy do swěta puschćena. Z cyła pak so bojimy, zo wón žane dopokazy njepschinjese, dokelž žane nima a dokelž so zjawneje kritiki boji. Njech čini, schtož chce. Wón je so hižo sam sudźił z tutym wuprajenjom, kajkoho zmyslenja je. Pschetož žadyn dobry kschesćan to być njemóže, kotryž w zjawnosći pschećiwo swojim duchownym wustupuje, dokelž z tym wón swoje kschesćanstwo a swoje kschesćanske zmyslenjo zasudźi. Tuž, lubi Serbja, wy sće dobri kschesćenjo a wažiće sebi waschich duchownych, tuž wotmołwće wy knjezej Brühlej 21. oktobra, zo wasche hłosy jeničcy za **Koklu** wotedaće!

Brühl so wutoru 5. oktobra w nowinach hórschesche, zo wolerjo, kotsiž chcedźa wot njoho dopokazy měć, so njemjenuja. Hdyž chce Brühl tak dobry być a do „Budyschskoho dźenika“ pohladać, kotryž je póndźelu 4. oktobra popołdnju wuschoł, móže tam čitać, zo Zarěčanski Jannasch na Brühlowe wotmołwjenjo čaka. Hdyž njecha druhim wotmołwić, njech z najmjeńscha Jannaschej wotmołwi.

Nětko hischće někotre słowa naschim katholskim serbskim wolerjam. Hladajće, kak evangelscy Serbja pschezjene za naschoho katholskoho kandidata wustupuja. Tuž so nadźijamy, zo budźa tež naschi katholscy Serbja nam swěrni, swěrni swojomu kandidatej. Nadźijamy so, zo budźe tón króć wjetscha pschezjenosć, hač pschi wólbach do němskoho sejma. Tehdom su někotsi Erzbergera wolili, dokelž bě wón katholski, a nětko nochcyli wy za **Koklu** hłosować?! Smy hižo słyscheli, zo někotsi z tych, kotsiž su tehdom za Erzbergera hłosowali, nětko chcedźa za Brühla hłosować, za muža, kotryž swojim duchownym njewěrnosće wumjetuje, a kotryž so jasnje njewupraji, kajke stojnischćo ma napschećo nabožnej wučbje w schuli. Z tym byschće so sami hroznje sudźili.

Ale tež

katholikojo 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa,

hdyž widźiće, kak evangelscy Serbja, samo duchowni, w narodnej pschezjenosći za katholskoho kandidata dźěłaja, dźěłajće wy horliwje za **Zobu,** kotryž je derje kschesćancy zmysleny, a dajće swoje hłosy **jenož knjezej Zobje.** Ale dźiće tež wschitcy wolić! Nichtó njech njewostanje doma!

W 5. wjesnym wólbnym wokrjesu mamy potajkim tsjoch kandidatow. Nimo konservativnoho kschesćanskoho Zoby hischće swobodnomyslnoho Dr. Purlitza a socialdemokratiskoho Krauta. Zo maja socialdemokraća swojoho kandidata postajenoho, so njedźiwamy. Zo tež swobodnomyslni sebi zwěrja, so do cyle rataŕskoho kschesćanskoho wokrjesa dobywać, dyrbimy so dźiwać. Naschi ratarjo jim zawěsće prawe wotmołwjenjo pschi wólbach dadźa. Dokelž swobodnomyslnoho njemóže žadyn rataŕ wolić. Swobodnomyslni su najhórschi njepschećeljo ratarjow, wosebje burow, njepschećeljo dobroho kschesćanskoho zmyslenja, su pschećeljo a pomocnicy židowskeje bursy a pomocnicy socialdemokratow. Njespokojnosć, kotraž snadź tu a tam mjez ludom nowych dawkow a podroženja chroby dla knježi, pytaja woni za swoje knježstwo wužić, a tuž lubja wolerjam wscho móžne. Zastojnicy dyrbja mzdu hischće powyschenu dóstać, schulski dawk so wotstronić, druhe dawki so ponižić, schulske wudawki, samo schulske knihi za dźěći a druhe gmejnske potrjeby a t. d. dyrbi stat płaćić. Kóždy rozomny čłowjek sebi pschi tajkich lubjenjach praji, zo so to njehodźi wuwjesć. Stat dyrbi wjacy płaćić a tola dawki maja so ponižić abo samo wotstronić, potajkim stat dyrbi wjacy wudawać hač nuts brać! Dale chcedźa liberalni cyły kraj do nowych wólbnych wokrjesow rozdźěleny měć, a to tak, zo njebychu města a wsy wjacy dźělene byłe. Nětkle maja wsy swoje wokrjesy a tež města, tak zo wjesnjenjo swojoho zastupjerja do sejma sćelu a města swojoho wosebitoho. Potom by to hinak było. Wjesnjenjo njebychu wjele wjacy prajić měli. Měšćenjo bychu potom swojich kandidatow postajili, a wjesnjenjo bychu jich potom jenož wolić a pschi tym wschě swoje mocy hromadu brać dyrbjelli, zo měšćancy socialdemokratiscy dźěłaćerjo tola pschemóc dóstali njebychu. Burja drje potom do sejma wjacy pschischli njebychu.

Z toho wschoho widźimy, zo program swobodnomyslnych žanoho hospodaŕskoho ducha nima, ale zo woni dźěłaja jenož socialdemokratam do rukow. Zo bychu swoje wotpohlady ćim prjedy docpěli, pytaja wobstojacy porjad a kschesćanskich kandidatow powalić. A dokelž nimaja, z čimž bychu naschoho kandidata Zobu pschimać móhli, dyrbja łžeć. Tak praja, zo Zoba hischće ženje w sejmje rěčał njeje, zo njeje žadyn rěčnik, zo wo swojim skutkowanju hischće ženje rozprawjał njeje. Zo je w sejmje hižo rěčał, to dopokazuja nam nowiny, kotrež su tež rozprawjałe, schto je nasch zapósłanc Zoba rěčał a skutkował za swój wokrjes a cyłe Serbstwo. Wón sam hižo je tež wjacy króć na zhromadźiznach rozprawu podał a hischće tež podawa, a to tak zběžniwje a wěcownje rěči, zo so ženje njezarjeknje. Tohodla ma we swojim wokrjesu tež wulki pschiwisk, tón jomu tež swobodnomyslni njebudźa wzać móc.

Zo je wójna horca a wulka wokoło wólbow, to w naschim nowschim času hižo hinak być njemóže, dokelž kschesćanske zmyslenjo woteběra a njewěra pschiběra, a tuta pyta wschitko wobstojace podryć. Wschelake zjednoćeństwa, liberalni a socialdemokraća su do słužby tuteje njewěry stupili. Tuž njedajće so zaslepić a narěčeć, ale dźeržće so swojich swěrnych kschesćanscy zmyslenych kandidatow a wolće jich zasy do sejma! Hdyž změjemy dobrych kschesćanskich wěriwych zapósłancow w sejmje, budźe tež socialnje za nas derje postarane.

Za 2. měšćanski wólbny wokrjes.

Nasch kandidat **Guido Reiche,** kotryž je derje kschesćanscy zmysleny, je wschitke pschilubjenja dał, zo budźe tež nas katholikow we wschitkim sprawnje a swědomiće zastupować. Tuž, katholscy Serbja Budyschina, Schěrachowa, Kamjenca a Halschtrowa, podpjerajće tutoho kschesćanskoho kandidata, dźiće wschitcy 21. oktobra wolić a jomu jeničcy dajće swoje hłosy!

Hišće něšto wažne za wólby.

Ćmowe mróčele zaćěmnjeja politiski horizont w naschim małym wótcnym kraju. Nowy wólbny zakoń je njenadźicy žiwjenjo wubudźił. Kóžda strona pyta pschez njón swoje stojnischćo polěpschić a jón na swoje waschnjo wužić. Socialdemokratojo a liberalni zajědojćuja lud pschez swoje njesprawne schćuwanja pschećiwo konservativnym dla financneje reformy a powalerjo maja pschi tym bohate žně. Tež w naschimaj serbskimaj wokrjesomaj howri mócny wichor hižo tydźenje a měsacy dołho. Tu mocuje so najenk ze zwjazkom ratarjow mandata, kiž je hižo 74 lět w burskich a 24 lět w serb=

ſtich rukach. Tam bědźa ſo Serbja ze ſwobodnomyſlnej ſtronu, kotraž ſo z wotmachom klóči k politiſkomu kortku, zo by ſwój ženje ſyty žołdk naſyčiła a mandat buram z rukow wudrěła. Wójna je mócniſcha hač hdy prjedy. Tohodla rěka, wſchě mocy hromadźić a ſo njeſchćěpić. Hižo wot ſpočatka je ſo zjawnje na to pokazowało, zo bitwa płači Serbam a woſebje katholſkim, dokelž někotrſi ſchkarakoje nochcedźa wjac „po katholſkej piſchćałcy rejwać“. Minjenu njedźelu wupraji prjedawſchi najeńk we Worklecach, Bluměch, jako hłowny wubjerkownik zwjazka w zjawnej zhromadźiznje, zo ma wokrješ někto Němcam pſchipadnyć, ſchtož ſu hižo druhi nahladni Němcy wuznawali. Potajkim ſo tu jedna wo wěru a narodnoſć. Nic jenož, zo my tajku njelepu wójnu z hłowu tſchaſecy wobdźiwamy a ſo na naſchich njepſchećelach rozpyrimy, ale zo my na wólbnym dnju 21. oktobra muž pſchi mužu k wólbje kročimy. Hewak budźe nam wokrješ zhubjeny a móžno, na wſchě čaſy. Jeli tón raz hiſchće dobudźemy, budźe dobyčo też w pſchichodźe naſche. — Bědźenjo je njekrafnje wótre. — Wy žony, namołwjeće waſchich muži a wólbokhmanych ſynow, zo ſebi ſamo pſchi najnuznijſchim dźěle khwilu wozmu a wolić du. Wolerjo, napominajće ſo jedyn druhoho a dźiće po tych, kotſiž ſnadź nochcedźa wolić. Miſchtrjo a najency, pódźelće waſchich dźěłaćerjow k wólbje a woprujće krótke pół hodźinki naſchej narodnej wěcy. Wěžo je tam a ſem wobćežne, do druheje wſy běžeć a wolić. To pak ſo njehodźi poradźić. Njehladajće na puć a čaſ! Bjez woporow njeńdźe. Njepraj nichtó: „Bjez **mojoho** hłoſa pódźe“ abo „Schto na **jenym** hłoſu zaleži?“ Pomyſlće ſebi: Kóždy ma z najmjeńſcha 1 hłoſ, druzy 2, mnozy 3 a 4 hłoſy. Hdyž 100 w cyłym 8. wokrjeſu praja, „wolić njepódu,“ dha zhubimy 100, 200, 300, haj ſamo 400 hłoſow. Njemóže tajka njeroda k naſchej zahubje być? Kajſi porok bychmy ſebi činić dyrbjeli! Z tym wuńdźemy ſnadź ſtraſchnomu wukałanju abo wužſchej wólbje, kotraž ſebi žada mnohe dźěło a wudawki.

Hiſchće raz chcemy wospjetować, zo ſo tu wo **woſobu** njejedna, ale wo **wěc**. A ta je nimoměry ważna. Stajće tu wyſchſche wſchoho.

Schtóž chce z młódſchich ludźi, ſnadź wot 20—24 lět, na wólbnym dnju naš podpjerać, njech ſo zamołwi pola knjeza kantora Hile w Khróſćicach. Wólbny wubjerk.

Częstochowa — Pólski Różant.

Kaž Polak swjatu sebi khwali Częstochowu,
Francoza mać pak Božu prosy Lourdesowu:
Tak, Serbo, hdyž ći wutroba rži w njepokoju,
so zebjeř do Różanta . . . Ćišinski.

Kaž je Lourdes znaty wšomu swětej, Częstochowa kóždomu Polakej, tak je Różant njezapomnity wšěm Serbam! Mało Serbow nadeńdźeš, kotřiž hišće njejsu w Różeńcanskim procesionje pod zmahowacymi khorhojemi wutrobu hnujace kěrluše spěwali a so modlili, abo w zbožownej kaž struchłej hodźinje so zebrali k maćeri Božej do Różanta. Różant, jeničke hnadowne městno cyłeje Sakskeje, we wutrobje Serbow! W srjedźiznje pobožnoho, sprawnoho Delanskoho luda žórla lěto wot lěta z mócnoho kužoła njeličomne Bóžske hnady. Różant wopisować a wukhwalować, je woprawdźe wyše; je dźěn kóždomu Serbej tak derje znaty a lubodrohi, kaž Częstochowa Polakej.

Čornu swjatu Marku Częstochowsku namakaš w kóždym pólskim domje. A kak mohł też Polak pozabyć na dobroty a hnady za ćěło a dušu, za cyłu swoju horcolubowanu wótčinu, kotreż je dóstał ze sławneje swjatnicy Częstochowskeje? Stotysacy přikhwataja lěto wot lěta z cyłeje Pólskeje a z dalších krajow, zo bychu z dźakownej wutrobu česćowali a khwalili swoju njebjesku kralownu, kralownu Pólskeje, kaž ju přerad mjenuja. Wutroba so ći zhrěje a zmjehči, wóčko so zazyboli, hdyž wuhladaš wulke a wulkotne syły Polakow, radostne kěrluše spěwacych; kak so jim horce sylzy wutrobneje wjesołosće ronja, hdyž hnadowne městno a cyrkej zawohladaja, a kak zrudnje, runje z tak sylzojtymaj wóčkomaj wot swjateje Marije zasy božemje bjeru.

Z krótka bě so jich na swjatu Mariju, 8. septembra, 250 tysac pobožnych pućowarjow w 450 procesionach zešło! — Polak ma prawje, hdyž z pólskim Lourdesom swoju sławnu Częstochowu měni.

Na wulkim torhošću před klóštrom běchu so njepřehladne syły so modlacoho ludu zešle. Tu měješe biskop Jazitowiecki-Włocławecski swjatočne pontifikalne kemše. Na wysokich, sylnych, hišće zbywacych murjach prjedawšeje klóštrskeje twjerdźizny prědowaše z mócnym zapalom duchowny professor Giebartowski wo njebjeskej kralowni, mócnej škitowarcy wšěch so jej wutrobnje dowěrjacych. Spomnjeny biskop wudźěleše wšěndnje na 2000 Polakam swjate firmowanjo. Přе mnohi lud njebě móžno, do swjatnicy přińć, a tohodla stoješe pod hołym njebjom při kóždym štomje a štomiku spowědny stoł, a přez sto duchownych měješe dosć nuzne, spowědnych ludźi zastarać. Njebychu-li prusko-ruske mjezy tak twjerdźe zawrjene byłe — tón čas wosebje w Częstochowskim wokrjesu, a to strašnych khorosćow dla, kaž z najmjeńša rěka —, by też hišće wjacy pruskich Polakow 8. septembra do Częstochowa přikhwatało.

Tak swjećachu Polacy swjedźeń swjateje Marijinoho Naroda; tak Polak swjatu sebi khwali Częstochowu. Zawěšće hódne a zajimawe za Serbow, kotrymž su Polacy derje znaći, budźe, zo tu wo čornej Częstochowskej swjatej Mariji něšto mało podam.

Wobhladajmy sebi najprjedy nabožnu a potom swětnu Częstochowu. Hižo z daloka strowja će horda, běła wěža, kotraž wobknježi swjatnicu a prastary klóštr mnichow swjatoho Pawoła eremity. Lětstotki dołho hižo stražuja tudy pobožni mniša swěrnje a zmužiće na „Jasnej Górje“, t. r. „jasnej horje“, čornu swjatu Marku Częstochowsku. Z Pólskeje, Ruskeje, Kejžorskeje a Němskeje, z cyłoho swěta přikhadźeja wulke syły ludźi, wjacy stow tysac pobožnych pućowarjow a česćuja swjatu maćer Božu w čornym swjećeću a poručeja so dowěrnje do zastupneje prózstwy swjateje Marije. Hačrunjež maja Polakojo pod schismatiskimi Rusami wjele ćerpjeć, su tola katholskej wěrje přecy swěrni wostali. Mnohe cyrkwje a kapałki, wosebje k česći swjateje Boharodźeńki twarjene, to dopokazuja. A hdyž so potom „wotpuskny tydźeń Częstochowski“ bliži, dha wuhladaš skoro wšudźom woprawdźe hnujacu přikhilnosć a wutrobnu lubosć Polakow k čornej swj. Mariji Częstochowskej, ke kralownje Pólskeje, kaž ju mjenuja. Na wječor přinjesu pobožni Polakojo swěčki, samo najwjetša khudoba w tutej lubości wróćo njewostanje. Swjećata a postawy Częstochowskeje Madonny zybola so w magiskim swětle.

Na „jasnej górje“ abo kaž też prjedy rěkaše, „stara góra“, stoješe něhdy mała drjewjana kapałka. Počinaše rozpadować a nichtó njechaše so dale wo nju starać. Tu wobzamkny Władysław, wjerch Opolna a knjez nad Częstochowu, rjeńšu, wjetšu cyrkej z klóštrom założić. Z dowolnosću biskopa Jana z Radlec powoła spomnjenych mnichow z Wuheńskeje, kotřiž so 9. augusta 1382 do nowoho klóštra přesydlichu a tam hač do dźensnišoho dnja wurjadnje pilnje a spomožnje skutkuja. Z dobom dari Władysław do cyrkwje tamne hnadowne swjećo čorneje swjateje Marije, kotreż kóžde pólske dźěćo znaje a česći. Stawizny nam powědaja, zo je tutón lubozny wobraz swjaty ſćenik Lukaš sam rysował. Swjata Helena, mać sławnoho kejžora Konstantina je swjećo wobsedźała a je jara česćiła. Potom přinjese je wjerch Laon z Konstantinopla na hród Bely w Galiciskej. Tola dźiwi a rubježni Tartarojo hrožachu krajej a wulcyčesćowanomu pokładej, a tohodla dari pobožny Władysław čorne swjećo do Częstochowy.

Bórzy po tym, hač bě Władysław Jagello pólski trón nastupił, wobkrući lěta 1393 wšě hač dotal klóštrej a mnicham spožčene privilegije a dari jim też tři wsy: Grabowsku, Szarlesku a Lgotu.

Klóštr pak přewozmy za to winowatosć, wšěndnje za krala, za živu a wotemrětu swójbu so modlić, kralowskich zastojnikow hospodować a so postarać za kralowske konje a hońtwarske psy a ptaki.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Přednošk knjeza kanonika a fararja Žura při wopyće „Jednoty“ z Budyšina pola Khwaćanskoho serbskoho towarstwa dyrbješe dźensa dla njedosahacoho ruma wuwostać. Redakcija.

---

3 **Budyšchina.** Nowy móst pschez Sprewju so 2. nowembra wotewri. Na swjatočnym wotewrjenju chce so też Joho Majestoſć naſch kraľ wobdźělić, kaž je ſtyſchcheć.

Schtóž budźe pschez nowy móst chcyć jězdźić, budźe dyrbjeć dawk płaćić, jenož schtóž pěschi pschez móst pójdźe a też kolesać, njebudźe trjebać ničo płaćić. Za kóždy wóz a też motorkolesо pak budźe so 10 pj. a za kóždy automobil, kotryž pschez móst pojědźe, 30 pjenjezkow dawka zběhać. W nocy wot 10 hodźin hač do 4 hodźin rano budźe pschejězd pschez móst darmo, jenož w nocy psched tydźeńskimi wikami a psched hermankom a za čas hermanka budźe so też dawk zběhać. Dawk so trjeba za zdźerženjo mosta a k zadanjenju pożčonki, kotruž je město mosta dla dyrbjało pschijeć.

— Naſche nowe kaſarmy so nětko znutſkownje wutwarуja a 1. oktobra 1910 so nowomu ſakſkomu huſarſkomu regimentej pschepodadža. 3 tutym dnjom pschińdźe jena ſchwadrona Wulkohajnſkoho 1. huſarſkoho regimenta, jena ſchwadrona 2. huſarſkoho regimenta čiſło 19 a jena ſchwadrona ze ſakſkeju ulanſkeju regimentow čiſło 17 a 18.

— We Wulkim Schunowje měješe minjenu njedźelu a póndźelu evangelſki zwjazk swój lětuſchi ſwjedźeń a 21. ſkowmu zhromadźiznu pod nawjedowanjom tajnoho cyrkwinoho radźićela Dr. Meyera z Ćwikawy. Na tutej zhromadźiznje je tajny cyrkwiny radźićel Dr. Meyer też wo načiſku nowoho cyrkwinoho dawkowoho zakonja w Sakſkej rozprawjak, a je wuprajił, zo ſo pſchećiwo tutomu zakonjej ćežko wojować hodźi, dokelž po principje na prawych zaſadach wotpočuje.

Z Ralbie. Hdyž běchmy sebi w poslednjej zhromadźiznje, 8. septembra, naš nowy wólbny zakoń dokładnje wobhladali, přednošowaše nam njedźelu 3. oktobra knjez wučeŕ Hajna-Konječanski w jara zajimawej rěči wo „Liberalismje“. Rěčnik pokaza, kak jara so tónle swobodny duch bohužel po wšěm swěće rozprestrěwa a kak so prócuje podryć wšitku wěru a wšitke křesćanstwo.

Knjez administrator P. Romuald powědaše, kak strašne postupy je tónle swobodny duch njewěry, wosebje w Rakuskej činił, kak tam knježi na wyššich šulach a kak je wina na tym, zo je w Čechach tajki njedostatk duchownych.

Wobžarować so dyrbi, zo su mnozy sobustawy našeje „Bjesady“ tak lěni na wopytowanjo zhromadźiznow. Přińdźe tola přichodny króć (4. novembra w 4 hodź.) wšitcy! Knjez wučeŕ Rachel změje zajimawy přednošk.

Z Marijnoho Dola. Minjenu póndźelu knježeše tu wulka radosć. Připołdnju w 12 hodźinach bě k nam z automobilom přijěła Jeje kralowska Wysokosć pryncesna Mathilda, přewodźana wot dwórskich knjenjow: z Gärtner, ze Schönberg-Rothschönberg a ze Zamoyska, kotraž poslednja mjenowana je dwórska knjeni arcywójwodoweje Marije Jozefy. — Po krótkim postrowjenju powobjedowa wysoke knježtwo na abtowni a zabawješe so z Hnadnej Knjenju a z přitomnymi sotrami nanajpřećelnišo. Po wobjedźe poda so pryncesna z přewodom do cyrkwje na khór, hdźež naše Cäcilianske spěwarki Marijanski kěrluš wuspěwachu. Na to wobhladachu sebi naši wysocy hosćo delnju cyrkej a potom cyły konvent, też pjekarnju wopytachu a dźakowachu so našej serbskej pjekarcy za dobry tykanc. Dźěchmy potom na kěrchow a wobkhodźichmy też našu rjanu wulku zahrodu. Pryncesna zahrodu njewopušći, doniž nas wšěch hromadźe fotografowała njebě. Hdyž na to prajachmy, kak wulka česć a kak wulke wjeselo by za nas było, hdy by pryncesna mjez nami na fotografiji była, bě Jeje kralowska Wysokosć nam hnydom k woli, a tu synychmy a zestupachmy so druhi raz — pryncesna mjez nami — a kralowski lakaj bě naš fotograf. — Běše nětk hižo nimale 3 hodź. a čas k nyšporu. Štož sebi njenadźichmy, to so sta. Pryncesna z dwórskimi knjenjemi poda so z nami na khór, a naš »Breviarium Cisterciense« přijawši, wuspěwa z nami swjedźeński nyšpor, kotraž pobožnosć nimale třištwórć hodźiny traješe. Tož naše najstarše knježny so njedopomnja, zo sobustawy našoho lubowanoho kralowskoho domu našomu klóštrej hdy tajku česć wopokazachu. Po nyšporje wopyta pryncesna hišće kuchnju, kuchinski dwór a zahrodku, wobhlada sebi też našu elektrisku płokarnju, poda so potom do šule a do syrotnicy a wróći so, hdyž bě křižownu kapału wopytała, zasy do abtownje, hdźež po małym wokřewjenju w 5 hodź. so z nami nanajwutrobnišo rozžohnowa. — Přistajamy hišće, zo so pryncesna jenu z našich serbskich sotrow serbscy wopraša, hač móže hišće serbski. Tuta sotra móžeše wjesele „haj“ prajić a přistaji hnydom, zo smy my Serbja wšitcy na to hordźi, zo Jeje kralowska Wysokosć też serbski rěči. Pryncesna so na tym wotmołwjenju zwjeseli a praji też našej lubej Hnadnej Knjeni, kotraž wo přikhilnosći Serbow ke kralowskomu domej poréča, zo je swěra a lubosć Serbow na kralowskim dworje powšitkownje znata.

Z cyłoho swěta.

Sakſka.

Kejžor Wilhelm je ſakſkomu miniſtrej wójny ſwobodnomu knjezej z Hauſen najwyſchſchi pruſki rjad čornoho worjoła ſpožčił.

Němſka.

Kejžor a dom Kumberlandſki. Kaž je znate, je potomnik Hannoverſkoho kraľa, kiž je ſwój kraj na Pruſku zhubił, wójwoda Kumberlandſki (nětko w Gmunden w Rakuſkej pſchebywacy), też herba Braunſchweigſkoho tróna. Dla njepſchećelnych počahow dworow pruſkoho kraľa jako němſkoho kejžora a wójwodowoho je wójwoda Kumberlandſki ſo ſwojoho prawa na Braunſchweigſki tron wzdał a je ſwojomu ſynej pryncej Ernſtej Auguſtej wotſtupił, zo by ž tym wujednanjo z Pruſſej zmóžnił a ſpěchował. Hač dotal ſo njezdaſche, zo by ſo zbliženjo kejžora z wójwodu někak pſchihotowało. Pſchi poſlednich manevrach w Bayerſtej pak je tola ſo zetkanjo ſtało. Pryncˇ Ernſt Auguſt mjenujcy w bayerſkim wójſku ſłuži. W Minchowje je pryncregent Luitpold kejžorej też pryncа pſchedſtajił, a kejžor je jomu ruku dał a z nim pſchećelnje popowědał. Z toho wſchelacy ſo nadźijeja, zo ſo počahi kejžora ke Kumberlandſkim tola połěpſchić počinaja. Braunſchweigſke nowiny wſchak měnja, zo ſo nadźije pſchehnać njeſmědźa.

Bayerſka.

Knjeżerſtwo je zakazało, zo ſo na dwórniſchćach „Simpliciſſimus“ wjac pſchedawać njeſmě. Spomnjeny časopis ſo humoriſtiſki mjenuje, je pak brje najnjeknićomniſchi, kotryž z cyła wobſtoji. Ničo jomu ſwjate njeje, wſcho do bóta tepce: Boha, póćiwoſć, ſprawnoſć. Njehodźi ſo wuprajić, kak njehańbite, njepóćiwe a bohahanjace „žorty“ wón podawa. Na wſcho, ſchtož je druhim čeſćowne a ſwjate, kida njerjad ſwojeje hidy. Pſched krótkim běſche bayerſkoho pryncа Ludwika njehańbićiwje pſchimak — a to drje je někt měru pſchepjelniko. Wěſte je, zo je bayerſke knjeżerſtwo hižo dleje wo tym jednako, zo měło ſo pſchedawanjo njeknićomnoho časopiſa na dwórniſchćach w Bayerſkej zakazać, kaž je ſo to hižo w Pruſkej, Badenſkej a Hamburgu pſchedy ſtało. Wſchitcy čeſtni a porjadni ludźo ſu nad wukazom knjeżerſtwa, kotryž bě dawno hižo ſo ſtać měł, ſpokojeni a zwjeſeleni.

Awſtrija.

Kejžor Franc Józef je Sofiju, mandźelſku tróniſkoho naſlědnika Franca Ferdinanda, rodźenu hrabinku z Kotek, na wójwodku powyſchił. Němſki kejžor Wilhelm je jej hnydom telegrafiſcy zbožo pſchał. Titul ma jeno za jeje woſobu płaćić; dźěći maja dale rěkać wjećhojo a wjećhowki z Hohenberga. Wyſoka knjeni hižo někotry čas bóle hač pſchedy na kejžorowym dworje wobkhadźuje a je z tym tam nahladniſchoho poſtajenja dobyła.

Italſka.

Italſki zwjazk wučerjow běſche póndźelu tydźenja we Venedigu ſo na khownu zhromadźiznu zeſchoł. Tamniſchi měſćanoſta hrabja Grimani měješe zwjazk, kiž je hnězdo njekſchećanſkoho ſocialiſtiſkoho

zmyslenja, postrowić. Zwjazkowy pschedsyda je socialistiski zapósłanc Commandini. Pschećiwo tomule njekscheséanskomu zwjazkej pak je tež katholske towaŕstwo wučerjow nastało, kotrež stajnje rosće a hižo rjenje kćěje. Zajimawa bě rěč měšćanosty. Njebojaznje wón praji: „Pscheju sebi, zo schulske praschenjo so ze sobuskutkowanjom wschěch faktorow rozsudźi. Ja pak bych wěrnosćiwy njebył, hdy bych runjewon njeprajił, zo sebi schulu, kotraž pschez naturske na bok storka, myslić njemóžu.“ Na tajke njebojazne słowo so w zhromadźiznje surowy hołk zběhny. Tajkoho něčoho liberalni wočakowali njeběchu. Tohodla straschna hara a kschik, kiž minuty dołho trajesche. Hdyž bě hara wóčichła, pak tež pschihłosowanjo zanjese, kotrež dale a bóle pschiběrasche. Socialistiscy wučerjo běchu cyle zastróženi. Tohodla je nadźijo, zo z liberalnoho zwjazka hischće wjac wučerjow wustupi.

Belgiska.

Hłowna zhromadźizna katholikow Belgiskeje w Mechelnje je jara wulkotna była. Zhromadźizna bě wosebje z tym wuznamjenjena, zo tam sobu tež 25lětne wopomnjećo katholskoho ministerstwa swjećachu. Wschitcy ministerjo běchu pschitomni, samo minister kolonijow, kiž bě swój dompuć wosebiće spěchował, zo by zhromadźiznu dosćahnył.

Hollandska.

Hollandska mějesche 23. septembra swój tseći katholski zjězd Harlemskeje diöcesy w Haagu. Harlemski biskop, katholscy ministerjo, wjele duchownych a njepschehladna syła druhich katholikow běchu na zhromadźiznu so zeschli. Na zhromadźiznje wosebje za konfessionalne srjedźne schule rěčachu. Pschi swjedźeńskej hosćinje minister financow Kolkman nadźiju wupraji, zo so skoro powschitkowna zhromadźizna katholikow za cyłu Hollandsku zeńdźe.

Jendźelska.

Je drje mało krajow było, w kotrychž su pschi zawjedźenju reformacije pschećiwo katholikam tak surowje zakhadźeli, kaž Jendźelska. Lětstotki dołho trajesche, prjedy hač zas znjesliwosć trochu skhadźeć počinasche; katholikojo běchu wuzamknjeni wot kóždoho wyschschoho zastojnstwa.

To je w minjenym lětstotku počało hinak być. Jendźelčenjo z najwjetschoho dźěła wo tym rozomnischo a měrnischo myslić počinaja. To je so z kónc septembra tohole lěta w Londonje zas jasnje pokazało. Tam su 29. septembra Jana Stuarta Knilla za „lord-mayora“ abo wyschschoho měšćanostu wuzwolili, a tutón Jan Stuart Knill je swěrny katholik.

Swójba, kotrejež hłowa je nowy lord-mayor, z Normanskeje wukhadźa a za časy Wilhelma Dobywarja do Jendźelskeje pschińdźe, hdźež jej kral jako myto za wopokazanu swěrnu słužbu wulke ležownosće dari. Kubła su hischće dźensa w rukomaj teje swójby. Za krala Hendricha VIII. so swójba protestantismej pschiwobroći. Hakle Jana Stuartowy nan so zas do katholskeje cyrkwje wróći. Hižo nana nětčischoho wyschschoho měšćanosty w lěće 1893 na tule najwyschschu dostojnosć z wólbn powyschichu, a wón bě přěni katholik, kiž ju dosćahny. Pschećiwo tej wólbje so tehdom někotsi protestantojo mócnje zběhachu, tola bjez wuspěcha: joho nadobna powaha a wustojnosć wschitke zapjeranjo pschewiny. Wschón lud sebi joho wažesche, tež kralowski dwór sam, tak zo bu Knillowa swójba do herbnoho zemjanstwa baronow powyschena. Wón 1898 wumrě.

Tež pschećiwo wólbje joho syna, Jana Stuarta, so nětko zas sylnje agitowasche a schćuwasche, wosebje dokelž je wón pola jesuitow we Feldkirchu studował. Tola tež tón króć bjez wuspěcha: Baron Jan Stuart Knill bu srjedu tydźenja za lord-mayora wuzwoleny.

Lord-mayor njeje jeno měšćanosta města Londona, ale ma prawa porno souveränam, płaći pola kralowskoho dwora za wjeŕcha, w měsće Londonje je samo wysche krajnoho knježićerja abo krala. Hač do lěta 1893 bě tele dostojnstwo za sobustawy anglikanskeje (protestantskeje) cyrkwje zakhowane. Z parschonskej wustojnosću bu stare waschnjo powalene.

Zajimawe běchu praschenja, kotrež so nowomu katholskomu lord-mayorej Janej Knillej do wólby stajachu. „Budźeće wy, jeli so wuzwoliće, protestantskoho kapłana pomjenować?“ Wón wotmołwi: „Haj, za wschitke naležnosće ceremonijow. Kaž mój nan prjedy mje, pak bych sebi pódla toho swojoho privatnoho kapłana postajił.“ Tež na druhe praschenjo, hač budźe spomožne postajenja za wěrywuznawarjow wudźěleć, za kotrychž su założene, wotmołwi „haj“. Tseće praschenjo so pschećiwnikam wosebje lubjesche: „Slubiće wy, zo pschi wschitkich naležnosćach ceremonijow bamža prjedy krala njestajiće?“ Něchtó pschi tym nimale wótse praji: „No popery“ (žane bamžistwo), ale hnydom so mócny hłós pozběhny: „Won z nim!“ Jan Knill pak wotwołwi: „Pola wschitkich ceremonialnych naležnosćow: ně. Privatne naležnosće pak mje samoho nastupaja.“ Posledne praschenjo: „Zwjazaće so, hdyž budźeće pomjenowany, zo po starym waschnju kathedralu swjatoho Pawoła (protestantsku) a druhe cyrkwje wopytaće?“ Na czož sir Jan Knill wotmołwi: „Jenož pschi pschiležnosći, hdyž budźe souverän pschitomny. W druhich padach budu jenoho z najstarschich aldermen (radnych) prosyć, zo by moje městno zastupował.“ Z tym bě pruhowanjo k spokojenju wschěch dokonjane, a wólba Jana Stuarta Knilla so sta jenohłósnje.

Z toho widźimy, zo je zjawne zmyslenjo w Jendźelskej wjele njestronische dyžli druhdźe, wosebje w Němskej. Jan Stuart Knill je kruty pscheswědčeny katholik, kiž to pokazać so ženje njestrachuje. A tola joho za dostojnoho spóznachu, najwyschsche dostojnstwo dóstać. By tajke něschto na psch. w Barlinje móžne było?

Ruska.

Kejžorowa je hižo dlějschi čas khorojta. Kaž so słyschi, je khorowatosć khětrje khutna, najskerje budźe ruski dwór w zymje na ćopłej połkupje Krimje pschebywać.

Amerika.

Pschi samom móžesche nowy präsident Taft wopor zadławoho njeskutka być. Präsident w Portlandźe pschebywasche a z automobilom jědźesche. Policistojo wobkedźbowachu, kak muž z mjenom Wright nabity revolver we fotografiskim apparaće pschekhować pytasche. Runje hdyž chcysche so ze swojim revolvrom w apparaće na präsidenta dać, joho zajachu. Wright mějesche cyły wačok patronow pschi sebi. Tež dweju druheju zajachu, kotrajž chcyschtaj so k präsidentowomu automobilej pschitłóčić. Tež wonaj mějeschtaj kóždy revolver a municiju pschi sebi. Nadpadnicy su, kaž powěsć praji, anarchistojo.

— Nikomu w Americy so tak hubjenje njeńdźe, kaž čornocham, domorodnym wobydlerjam Ameriki. Po namakanju toholе nowoho dźěła swěta „běli“ pschikhadnicy z Europy přěnjotnych abo domorodnych wobydlerjow dale a bóle podćischćowachu a pschećiwo nim zakhadźachu. Skónčnje ći cyle do wotročstwa nowych pschikhadnikow zapadnychu. W ćežkich a krawnych bitwach drje su čornochojo so z wotročstwa wuswobodźili, tola wjele wolóžene jich postajenjo w Americy njeje. Na papjerje drje stoji, zo maja runoprawo z běłymi, tež wustawa zwjazka Sewjernych Statow zakazuje, zo pschi postajenju wólbnoho prawa so njesmě žadyn rozdźěl činić dla toho, kajkeje kožoweje barby schtó je. Tola tu sebi pomhać wědźa. Wudadźa druhe wukazy, z kotrymiž čornochow tola dóstanu. Tak je w Mississippi pschedpisane, zo njesmě wolić nichtó, kiž někajki wotdźěl wustawy čitać a pisać njemóže. Najwjacy čornochow to njemóže — tuž su wuzamknjeni, a tych, kotsiž to móža, wědźa tak krjudować, zo w pruhowanju pschepadnu; běłym pschepadnyć njedadźa. Druhdźe su zas druhe žadanja wunamakali, kotrež čornochow wot wólbow nimale cyle wuzamkuja. W mnohich statach čornochojo z cyła wjac njewola. W mjenowanym staće Mississippi je 641200 běłych a 907630 čornych wobydlerjow. Pola statnych wólbow so tam jeno 31200 hłosow woteda, nimale jeničcy wot běłych.

Tež hewak hischće čornochow towaŕschnje podtłóčuja, haj njemóžnych činja. Tak je we wjetschinje južnych statow zakoń wudaty, kotryž žeńtwy mjez běłymi a čornymi wobydlerjemi zakazuje. W Sewjernych Statach tajki zakoń nimaja, zda wsak so tež njetrěbny być, dokelž tajke žeńtwy so z cyła njestawaja. Běły muž, kiž by sebi tam čornu žonu wzał, abo běła holca, kotraž by so na čornocha wudała, byschtaj tajke čwile wutrać měłoj, zo jimaj žiwjenjo wjac lube njeby było. Nětko je wóndy tam w staće New-Yersej běły Europjan, 18 lět stary italski młodźenc, sebi čornu žonu wzał a so z njej pola protestantskoho duchownoho zwěrować dał. Z toho je tam tajka hara nastała, zo młodoho muža do porjedźeŕnje pósćelu, doniž połnolětny njebudźe; tola joho mandźelstwo wjac zběhnyć njemóža. Tohodla zamóžni mužojo w staće New-Yersej zakoń pschihotuja, kotryž by tež tam tajke mandźelstwo njemóžne sćinił.

Samo psched sudnistwami je wobkhadźowanjo z čornymi wjele krućische dyžli z běłymi. A hdy by tež sudnistwo chcyło sprawne być: lud hnydom sam sudźi a lynchuje čornych (t. r. bije jich hač do smjerće) něhdyžkuli bjeze wscheje winy abo z cyle snad-

nych pschičinow. K tomu też bopomha, zo su čornochojo z wjetscha khudźi, a khudoba je w Americy wjele wjetsche njezbožo hač w Europje. Też psched sudom zkóstnik wjele lěpje wobstoji, hdyž je bohaty, dyžli khudy.

Wšelčizny.

* Što by najważniše było, hdy by sudny dźeń přišoł, wo tym so w južnoněmskich nowinach sćěhowaca zajimawa dźěćaca stawizna powěda: Knjez wučeř w šuli wopisuje ze živymi wobrazami kónc swěta, zo by hłubši zaćišć w dźěćoch wubudźił. „Mysłće sebi“, praji wučeř, „cyły powětr smudźenje wonja, wichor je tak sylny, zo štomy z korjenjemi torha, wrota z wudwjernow wuzběhuje a třěchi zběha a dele mjeta. Je surowje horco. Při tym je ćma, přecy tołša je ćma; surowje so hrima, błyski njepřestawajcy jězdźa po njebjesach, cyłe žehliwe khlamy so w mróčelach wočinjeja a płomjenja na zemju pluwaja — —“ Knjez wučeř pozastanje a praša so, zo by widźał, kak su joho słowa skutkowałe: „Na, Juřko, što sebi tu myslíš?“ Wokomik so mały pachoł zahlada ... Potom praji so wjesele smějo: „„To wšak sebi myslu, zo při tajkim zatrašnym wjedrje žana šula być njemóže.““

* Swobodni murjerjo. P. Gruber, S. J., je z najlěpšich žórłow statistiku swobodnoho murjerstwa zestajał. Z cyła je 144 wulko-ložow a wulko-orientow a 45 wyšich swobodnomurjerskich korpsow šotskoho rita z něhdźe 25 tysacami ložow a dwěmaj milionomaj aktivnych sobustawow. Hdyž so k tomu hišće přiliča mnozy inaktivni a wosebje w Americy rozšěrjene „bratrowstwa“, dosćehnje ličba wšitkich třoch-dypkow-bratrow dźesać milionow! Ložow maja swobodni murjerjo w Sewjernej Americy přez 14000, w Jendźelskej 2668, w Južnej Americy 1028, w Awstraliji 743, w Šotskej 732, w jendźelskej Americy 647, we Francozskej 532 z 35000 sobustawami, w Němskej 477, w Irskej 415, w Italskej 305, w Srjedźnej Americy 206, w Portugalskej 121, w Hollandskej 97, w Španiskej 67, w Awstriji 64, w Šwedskej 40, w Grekskej 34, w Šwajcarskej 33, w Danskej 30, w Norwegiskej 14. — P. Gruber je jesuit, kiž je před někotrymi lětami jebanstwo Leona Taxila wotkrył.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćena: Marija, Karla Schustera, dźěłaćerja w Budyšinje, dź. — Zemrěći: 30. sept.: Madlena rodź. Schusterec, Jozefa Ebermanna, privatiera w Budyšinje, mandź., 86 l. 8 m. 17 dn. — 6. okt.: Pawoł, Jana Kliemanta, swětlerja w Budyšinje, s., 2 m. — Hilža, Heinricha Nowaka, žiwnosćerja w Małsecach, dź., 1 m. 18 dn.

Radwoř. Wěrowani: Mikławš Bjeńš z Radworja z Madlenu Hantušec tam. — Gusta Hermann z Budyšina z Hańžu Šwjedźic z Radworja.

Zemrěći: Pětr Hicka z Lutowca, 49 l. — Mikławš Žofka z Bronja, 75 l. — Madlena Lorencec z Radworja, 82 l. — Michał Konjecht z Bronja, 70 l.

Za cyrkej „Kralowny najswjećišoho rózarija“ w Radworju: Na Bjeńšec-Hantušec kwasu w Radworju 40 hr. 75 pj. (R.)

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Listarnja redakcije a administracije: Do Marijnoho Doła: Horcy dźak za dopis. Wšak cyle derje pisaće. Wutrobny postrow! — J. Pr.: Pokročowanjo a skóńčenjo smy dóstali. Někle trjebamy wjele ruma za wólby. Tuž prosymy wo séerpnosć. Wutrobny postrow!

Wićne płaćizny:

	w **Budyšinje** 2. okt. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w **Kamjencu** 7. okt. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	17	51	17	85	17	—	18	28
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	13	—	13	28	12	80	13	44
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	12	39
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	—	10	75
Rožka, nowa . .	8	13	8	30	8	—	8	40
Ječmjeń	8	50	9	—	8	—	8	50
Wows	8	20	8	50	7	50	7	90
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	2	80	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Rožana muka	10	—	14	—				
Syno	4	75	5	—	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	30	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	3	80	—	—	3	82
Prosata 990 (w Kamjencu 182) jene	12	—	25	—	12	—	19	—
Butra 1 kg	2	60	2	90	2	70	2	90
Jeja, mandl	1	05	1	13	—	—	1	20

Pšeńčne wotruby 6,25, Rožane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,50, Rožany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 4. okt. 1909:

1. Woły,					28—44 hr.,	rězna waha	60—80 hr.
2. Byki,					30—42 „		62—72 „
3. Kruwy a jałojcy,					28—42 „		48—75 „
4. Ćelata,					39—51 „		69—81 „
5. Swinje,					53—61 „		70—78 „

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 1[I]

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

7]

Pomha!

To wobkrućeja přez 1000 připóznaćow khorych, kotřiž naše Limosan-tabletty pola

wiće, drjenja

a druhich podobnych čerpjenjow wupruhowachu.

Naš srědk sćelemy na pruhu, też wobšěrnje rozwućacu brošurku z připóznaćemi darmo wšitkim čerpjacym

kotřiž nam z kartu swoju adresu zdźěla.

183]

Chemisches Laboratorium Limosan

Postfach 1833, **Limbach** (Sachsen).

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich **wěcow.**

Přeni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Prošu, spytajće

176] moje **najlěpše**

palene **kofeje,**

punt po 1,10, 1,20 a 1,30 hr., kotrež sylnje a derje słodźa.

Hans Lindner

w **Budyšinje,**

rózk serb. a šuleŕskeje drohi.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

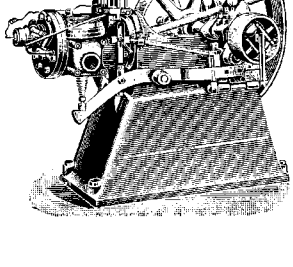

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Swój wulki skład **postawow swjatych, różowcow** wšěch družinow a **skapulirow,** też **skleńčane** a **porcelinowe** wěcy poruča należnje

Franc Möller w Kulowje.

Cyrkwina droha čo. 4.

173]

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3 měsačnym	„	3½ %	
„ 6 měsačnym	„	3¾ %	
„ 12 měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Triumpf

pječene jerje

po 1/1 a 1/2 tyzach,

delikatesowe jerje, Bismarkowe jerje, skulane mopsy, ruske sardiny, Anchovis.

Wšědnje čerstwe

Kielske bücklingi, sprotty, Albeckske flundry,

najlěpše słódke

sušene rěčne wubory,

najlěpše

sušene lososy (lachs)

cyle něžne a słódke,

sušene jerje

wšědnje čerstwe z wuhenja

179] poruča

Gustav Küttnera nasl.

Richard Weigel

10 Serbska droha 10.

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Powšitkownje žnjam

poruča swój wulki skład

měchow

wšěch družinow,

běrnjace měchi

wosebje tunje. [171

Heinrich Lange

11 při žitnych wikach 11

napřećo »Złotej Hwězdźe«.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokorčak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokorčak 307.

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž. změje **srjedu 20. oktobra** pop. w **4** hodź. w **Baćonju zhromadźiznu.** — 1. Přednošk. 2. Rozprawy. [181

Za hólca, 12 lět staroho, pyta za přiměrjene zarunanjo hospodu **gmejnske předstojićerstwo** w **Radworju.** [180

Jednota tow. kath. Serbow w **Budyšinje** změje **jutře njedźelu 10. okt.** wječor w 8 hodź. měsačnu zhromadźiznu. [182

Dr. med. Reuss

statn. přip. zubjacy lěkař

Kamjenc

při klóštrskich wrotach.

Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.

K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Eugen Wienecke

approb. Univ. Pennsylvania Americ. Dentist,

= zubny lěkař =

w Budyšinje

18 na Hošće hasy 18.

Cuze (wumjelske) zuby po njepřetrj. amerik. systemje (wašnju).

Plomby złote, slěborne, porcelinowe. [178

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

6]

Při žitnych wikach II napřećo **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při žitnych wikach II napřećo **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **11 při žitnych wikach 11.**

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Boże martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Wolerjam 8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa.

Dżeń wólby za sakski sejm so dżeń a bóle bliži. Wólba ma tón krócz wyschsche interessy a wjetschu ważnosć, dokelž so na zakładże nowoho wólbnoho zakonja dokonja. Bóle hacz hdy prjedy maja wolerjo wo zestajenju Druheje Komory za pschichodnych 6 lět rozsudźić.

Za nas so wo to jedna, zo **nazhonitoho** a **wupruhowanoho muża** do zakonjedawarskoho zjednoćenstwa Sakskeje wuzwolimy, kotryž wobstojnosće wólbnoho wokrjesa derje znaje a wolu a móc ma, joho wschelake a mnohostronske interessy z wuschikom a rozhladnosću sprawnje zastupować. Jako tajki muž je so dotalny zapósłanc

knjez kubler Michał Kokla w Khrósćicach

cyle a połnje wopokazał.

Wón bě sebi pscheco zamolwjenja polneje winowatosće, kotruž zastupjeć ludu ma, wědomy a je swój mandat z dospołnej pilnosću a žadnej swěru wukonjał. Wón budże tež dale kaž hacz dotal jeno tym namjetowanym zakonjam pschihłosowacź, kotrež zlutniwosć w krajnym hospodarstwje, stuńschenjo a zjednorjenjo statnoho zarjadnistwa docpěć pytaja. Wón cyle wosebje wustupuje za ludowu schulu na cźisće kschesćanskej podłozy. Runje tak budże pscheczíwo wschitkim zakonjam wojowacź, kotrež mohłe krajnym abo ratarskim wobydlerjam schódne być.

Stojo na pódże **kschesćanskoho zmyslenja**, zahorjeny z **horeej luboseźu k bliżschomu** je **protestantow** a **katholikow, Němcow** a **Serbow** kóždy cźas z **jenakej luboseźu** a **sprawnoseźu** zastupował a budże to tež pschichodnje cźinić.

Knjez **Kokla** je znaty jako wuznamjenjeny zakitaŕ **burskich należnosćow**. Wón pak je tež pscheco wotewrjene wóczko měł a cźuczíwu wutrobu za potrěbnosće **rjemjesła, pschemysła, pschekupstwa** a **wobkhoda, cyrkwje** a **schule** wopokazował.

Hižo 74 lět 8. wjesny wólbny wokrjes zastupuje bur k zohnowanju wótcźiny a ke khwalbje domowiny. Joho zastupowanjo pschez wobsydnoho ratarja so najlěpje hodźi za socialne a hospodarske napschećiwjenja wokrjesa.

Je to samsny wužitk kóždoho wolerja, zo swój hłós mužej da, kiž, wukhadźacy ze schěrokich worschtow ludu, z tutym mysli, cźuje a wobkhadźuje a tak ze samsnoho nazhonjenja tež potrěbnosće wschěch worschtow ludu znaje.

My tohodła najnależnischo poruczamy, zo byscheże zas wuzwolili dotalnoho zastupjerja

knjeza kublerja

Michała Koklu

w Khrósćicach.

Herrn Gutsbesitzer Michael Kockel in Crostwitz.

163] **Wjesne wólbne towarstwo a wólbny wubjerk.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kaplan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihičišćerje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśe štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 42. | Budyšin, 16. oktobra 1909. | Lětnik 47.

Lubi Serbja!

Wostańće swěrni swojimaj dotalnymaj zapósłancomaj! Njedajće so z ničim a wot nikoho zamylić. Jenož my wam prawje a derje radźimy, chcemy waše lěpše, waše zbožo. Kokla a Zoba budźetaj burow, živnosćerjow, kněžkarjow, dźěłaćerjow a wšitke druhe stawy najlěpje zastupować. Budźetaj so tež za wašich potomnikow najlěpje starać, dokelž budźetaj za konfessionalnu šulu hłosować. Njech žadyn wolić doma njewostanje, kóždy hłós liči. Njech nichtó njepraji: „Na mojim hłosu ničo njezaleži.“ Pomysłće sebi: Hdyž na př. 100 w cyłym 8. wokrjesu praja „wolić njepóńdu“, dha zhubimy 100, 200, 300, haj samo 400 hłosow. Tajka njeroda mohła k našej zahubje być.

Tohodla wolće wšitcy, muž při mužu, přichodny štwórtk 21. oktobra we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu:

kublerja Michała Koklu

a w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu:

kublerja J. A. Zobu.

Wólby!

Lubi Serbja! Hišće jónu, prjedy hač k wólbam kročimy, dyrbi „Posoł“ jara ważne słowa porěčeć. Wólbna bitwa je so na narodne polo a na polo wěry zkóžika. To je hižo posledni čas a su poslednje bróńje! Hospodarscy nam Brühl ničo wjacy poskićić njemóže hač Kokla. Haj, Kokla je nam hižo pokazał, zo je wón hospodarscy wšcho wuskutkował, schtož je so hodźało. Brühl hakle nam lubi to z rjanymi słowami, ale nimamy žanu garantiju za to, zo budże nam to wšcho dźeržeć, kaž rěči a lubi. Dowěru k njomu nichtó nima a po joho zadźerženju měć njemóže.

Hdyž Brühl potajkim na hospodarskim polu ničo wučinić njemóže a tu žane bróńje pschećivo Kokli wjacy nimo, tuž je so wobročił na polo wěry. Brühl a joho pschiwisł měni, zo žadyn evangelski duchowny za katholskoho kandidatu dźěłać njemóže a za njoho rěčeć njemóže, a schtóž to čini, tón njemóže na jwjedženju reformacije žane po duchu evangelske předowanjo wjacy dźeržeć. Schtó každy konfesionalny pokoj? Serbja, katholscy a evangelscy, sćěhuja Khrystusowu wučbu, zo so bratrowscy mjez sobu lubuja. Serbja, katholscy a evangelscy, su, kóždy po swojej wěrje, derje kschesćanscy žiwi. Potajkim Serbja su wěriwi a nabožni kschesćenjo, a wěriwi a nabožni kschesćenjo so mjez sobu znjesu a wobkhowaja pokoj, kotryž je nam Jězus pschinjesł a wostajił. Dokelž su Serbja mjez sobu w pokoju a pschezjenosći žiwi, tuž su woni tež dobri wótčincojo a njetrjebaja wótčinu hakle wot Brühla a joho konsortow wuknyć. Jako dobri wótčincojo pak budźa so Serbja tež swojoho starocho kandidaty dźeržeć, kotryž je so pschecy jako dobry wótčinc wopokazał a tak swojej wótčinje derje słužił.

Brühl a joho pschiwisł chcedźa nas Serbow wěry dla na so nasćěhować a tak nas, kotříž smy tu narodni bratrja, rozsćěpić a skónčenje nasch narod zničić. To je joho wotpohlad. Chce, zo by so nam tak schło, kaž Polakam, zo njebychmy žanoho prawa wjacy měli, a tak tež nic wjacy žanoho zastupnika w sejmje, a to wschitko jenož tohodla, zo by wón sam jako wulki knjez do jakskoho sejma čahnył. Serbja dyrbja jomu pomhać, zo by wulki muž był, sami pak dyrbja sebi z tym row wurwać. Lubi Serbja, katholscy a evangelscy, wočinjejće woči a njedajće so zaslepić! Wostańće swěrni swojomu staromu derje wupruhowanomu kandidaće Kokli. Kedźbujće a dajće sebi rěčeć! Waschu narodnosć a wschitke kschesćanske zmysłenjo chcedźa wam wzać a hišće wjetsche socialne hubjenstwo nam pschinjesć.

Praju, wschitke kschesćanske zmysłenjo chcedźa Serbam wzać. Dokelž to ničo druhe njeje, hdyž spytuja evangelskich a katholskich Serbow wěry dla na so nasćěhować. Brühl a joho pschiwisł praji, zo dyrbja evangelscy wschitcy za evangelskoho kandidatu hłosować, hdyž tajkoho maja. Haj, evangelskoho kandidatu drje maja, kotryž pak je evangelski jenož po mjenje, nic po zmysłenju, dokelž Khrystusowa wučba wuči tež joho bratrowsku luboscć wobkedźbować. Tu

pak wón njewobkedźbuje. Serbscy evangelscy bratsja pak sebi tutoho kandidatu postajili njejsu, tuž tež winowatosć nimaja, za njoho hłosować. Serbscy evangelscy bratsja su so ze serbskimi katholskimi bratrami, z kotrymiž hromadźe w 5. a 8. wólbnym wokrjesu bydla, zjednoćili. Dokelž su Serbja wschitcy rataŕski, burski, kschesćanski lud a maja zhromadne interessy, tuž sebi we wólbach tež zhromadnje w pschezjenosći pomhaja a su sebi wučinili, zo katholscy Serbja w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu wojuja a hłosuja za evangelskoho Serba a we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu pak evangelscy Serbja za katholskoho Serba. To je sprawnosć, kotruž nas tohorunja Khrystus wuči, ale Brühl a joho pschiwisk njeznaje. Zasy dopokaz, zo Brühl a konsortni wjele kschesćanskoho zmyslenja nimaja. Potajkim nichtó z kschesćanskich Serbow Brühla za kandidatu požadał njeje, Brühl kschesćansku bratrowsku lubosć a sprawnosć njeznaje, tuž žadyn evangelski duchowny za Brühla jako evangelskoho kandidatu wojować njetrjeba, a evangelscy Serbja njetrjebaja za njoho hłosować. Njech so Brühl tych dźerži, kotsiž su joho postajili, nas pak njech wostaji na pokoj!

Pschi wólbach do sejma njejedna drje so jeno wo wěru, ale wo hospodaŕske naležnosće a wo kschesćanstwo. Bjez kschesćanstwa žane dobre hospodarjenjo być njemóže. K tomu trjebamy muža, kotryž je kschesćanscy zmysleny a dobry hospodaŕ, a hač je evangelski abo katholski, wo to so njejedna, hdyž jenož je sprawny. A to Kokla je. Wón je so za evangelske kschesćanstwo runje tak derje starał, kaž wo katholske, a hdyž je Kokla za kschesćansku schulu, stara so wo evangelsku schulu a tež wo katholsku. Za jenoho sprawnoho kandidatu móže wo měrje tež evangelski duchowny wustupować.

Je so tež prajiło, zo katholscy duchowni ženje za evangelskoho kandidatu wustupowali njebychu. Tući so khětro mola. Nic jenož knjez faraŕ Schewčik, ale tež mnozy druzy katholscy serbscy duchowni su pschi wólbach do němskoho sejma wojowali za kschesćanscy zmyslenoho Gräfu, a žadyn z katholskich duchownych njeje poroka wot duchowneje wyschnosće za to dóstał, kaž to tež evangelscy duchowni wot swojeje duchowneje wyschnosće w tutym wojowanju zawěsće njedóstanu. Hdyž duchowni tež pschi wólbach za swój narod, za serbske interessy wojuja, pokazaja z tym, zo sebi wěru a kschesćanske zmyslenjo wysche waža hač wscho druhe. Dokelž lud, kotryž sebi swoju narodnosć waži a so swojeje narodnosće njehańbuje, tón lud ma hischće kharakter a tajki lud wobkhowa swoje kschesćanske zmyslenjo a swoju wěru a njehańbuje so swojoho kschesćanstwa tež mjez njewěriwymi. Lud pak, kotryž so swojeje narodnosće hańbuje a ju wot so mjeta, kaž wotnoschenu drastu, tón so tež swojeje wěry bórzy sleče, je potom njewěriwy. Narodnosć smy wot swojich wótcow runje tak herbowali, kaž wěru, a tuž stej nam wobě drohej kuble.

Tuž njech cyły swět pschećiwo nam wojuje, a byrnjež to Brühl a joho pschiwisk był, my budźemy za swój narod wojować, tež pschi wólbach do sejma, dokelž w sejmje chcedźa tež nas Serbow zastupjenych měć. My smy so jako Serbja narodźili a jako Serbja chcemy tež wumrěć. Serbska mać je nas wěru wučiła, tuž jako Serbja budźemy kóždy swoju wěru wuznawać.

Tohodla, lubi Serbja, dajće pschichodny schtwórtk jenohłósnu wotmołwu tutomu naschomu njepschećelej za joho schkaranjo z tym, zo naschoho dobroho swěrnoho dotalnoho zapósłanca woliće,

knjeza **kublerja Michała Koklu,**

Herrn **Gutsbesitzer Michael Kockel in Crostwitz.**

Jenož cedlku z tutym mjenom tykńće do kuwerta. Njebyschće-li pak žanu tajku cedlku měli, móžeće na jenej druhej cedlcy mjeno, kotrež tam stoji, pschemaznyć a potom napisać:

Herr Gutsbesitzer Michael Kockel in Crostwitz.

Ale dźiće tež wschitcy wolić, nichtó njech njewostanje doma, tež wolerjo z jenym hłosom nic, dokelž jedyn hłós płaći často wschitko, jedyn hłós je dobyćo. Zo tež ći z wjacy hłosami doma wostać njesmědźa, so samo rozymi. Njech tam, hdźež muž dosć energije nima a radscho doma na konopeju sedźi, hač něhdźe dźe, njech tam žony wupomhaja a swojich mužow k wólbje wućěrja. Tež dźěłaćerjo dyrbja rady hodźinu abo wjacy woprować, njech so tež někotre pjenježki pschi tym zhubja. Žane dźěło njesmě na tutym dnju nikoho wotdźeržować, njech na tutym dnju po móžnosći žony to dodźěłaja, schtož snadź dyrbjał muž pschez wolenjo zakomdźić. Muž pschi mužu w bratrowskej lubosći a pschezjenosći dźiće wschitcy, wulcy a mali, bohaći a khudźi, schtwórtk Koklu wolić. Njedajće so ducy po puću wot žanoho naschoho njepschećela wjacy narěčeć! Naschi pschećiwnicy zawěsće na wólbnym dnju do kóždeje wsy serbskich pscheradnikow pósćelu, zo bychu tam wólbne cedlki za Brühla rozdźěleli. Njech tući tež serbscy rěča, njewěrće jich hładkim słowam.

Wobhladajće sebi derje waschu cedlku, prjedy hač ju do kuwerta tyknjeće! Do zaka sebi žanu druhu cedlku njetykajće, hdyž wolić póndźeće, hač jenož Koklowu cedlku, zo byschće pschi wolenju so njepschehladali a naposledku wopačnu cedlku nuts tykli.

Zo wolerjo 5. wjesnoho wólbnoho wokrjesa njemóža swobodnomyslnoho kandidatu wolić, to drje jim wjacy prajić njetrjebamy a sebi myslimy, zo budźa katholscy Serbja wschitcy muž pschi mužu za

kublerja J. A. Zobu w Čornjowje

(Herr Gutsbesitzer **J. A. Sobe** in Tschorna bei Pommritz) hłosować.

Za 2. měsćanski wólbny wokrjes je

złotnik Guido Reiche

(Herr Goldschmiedemeister Stadtrat **Guido Reiche** in Bautzen) nasch kandidat.

Tuž wjele zboža k wólbam! Prosymy česćenych gmejnskich pschedstojićerjow, zo bychu nam hnydom po wólbje powěsć wuspěcha wólby w jich gmejnje dali.

Kak budźe so 21. oktobra wolić?

Pschichodny schtwórtk potajkim budźe so přeni króć po nowym wólbnym zakonju do sakskoho sejma wolić. Nichtó njewě, kak budźe tónle nowy zakoń skutkować, dokelž njeje hischće wupruhowany. Zo je wjele lěpschi hač stary, to je cyle wěste, dokelž kóždy budźe nětko zasy móc sam a to tajnje swój abo swoje hłosy za kandidatu wotedać. Zo by kóždy wědźał, kak budźe so schtwórtk 21. oktobra wolić, podamy tu hischće krótki wućah z nowoho wólbnoho zakonja.

Wolić móže kóždy, kotrohož mjeno je do wólbneje lisćiny zapisane — schtóž je 25 lět stary, sakski poddan a z najmjeńscha 6 měsacow tu bydli, hdźež je so wólbna lisćina zestajała. Dwaj dnej psched wólbu pschipósćele so jomu pscheproschenjo k wolenju a z tutym pscheproschenjom wozjewi so jomu tež čas a městno wolenja. Komuž so žane pscheproschenjo njepósćele, móže tohodla wolić. Wolić budźe so wschudźom wot dopołdnja 10 hodźin hač do popołdnja 2 hodźin. Schtóž popołdnju w 2 hodź. hischće wolił njeje, njemóže wjacy wolić.

Kóždy woli sam wosobinscy a woteda swoju cedlku. Cedlka dyrbi z běłeje papjery być a njesmě žane zwonkowne znamjeschka měć. Na cedlcy ma stać dospołne mjeno kandidata za kotrohož woleŕ hłosuje.

Hdyž wolić dźesch, masch najprjedy k wólbnomu blidej pschistupić, tam swoje mjeno prajić — jeli sy njeznaty wólbnomu komitejej, tež dopokazać, zo ty tón sy, za kohož so wudawasch. Potom dóstanjesch kuwert. Wolisch-li ze 4 hłosami, dóstanjesch **módry** kuwert z pismikom A., wolisch-li z 3 hłosami, dóstanjesch **zeleny** kuwert z pismikom B., wolisch-li z 2 hłosomaj, dóstanjesch **žołty** kuwert z pismikom C., wolisch-li z 1 hłosom, dóstanjesch **běły** kuwert z pismikom D. Potom dźesch ze swojim kuwertom do boka do pschipokazaneje stwički, hdźež nichtó njeje, a tam tyknjesch swoju wólbnu cedlku z mjenom kandidata do kuwerta, ale jenož jenu cedlku, byrnjež by tež z wjacy hłosami wolił. Zalěpić kuwert njetrjebasch. Potom kuwert z cedlku zasy pschi wólbnym blidźe wotedasch, a wólbny pschedsyda tyknje kuwert do wólbneje urny.

Wolerjo, kotsiž ćělnych brachow dla sami ze swojej ruku njemóža cedlku do kuwerta tyknyć abo wólbnomu pschedstojićerjej pschepodać, smědźa pomoc druheje wosoby sobu wužiwać.

Do Delan. W poslednim wokomiku dóstachmy list ze Serbow, w kotrymž so praji, zo chcedźa mnozy w Delanach Brühla wolić!? To so nam tola skoro wěrić njecha, a nadźijomnje tež njeje a njebudźe wěrno. Lubi Delanscy, wy sće pschecy swěrnje k „Posołej" stali, tuž tež tón raz, hdźež so wo nasche nam drohe kubła sobu jedna, wostańće nam swěrni a wolće tak jenohłósnje **Koklu,** kaž sće jenohłósnje jónu Gräfu wolili!

Lubosć k narodnosći.

(Wućah z přednoška při wopyće Jednoty z Budyšina pola Khwaćanskoho serbskoho towaŕstwa.)

Črjódka Serbow smy so tu zešli; potajkim nas zjednoća zwjazk naroda; smy tež křesćenjo, wšitcy křćeni w mjenje Zbóžnikowym; — rěčimy jenajku rěč, serbsku; tuž sebi tež

blizko stojimy jako synojo a dźowki jenoho naroda. Narod to je zhromadnosć wobydleŕstwa, kotrež jenu a tusamu rěč wužiwa, a kiž ma sempřińdźenjo, stawizniske wuwićo a z tym też wěste duchowne a čělne wosebitosće mjenje abo bóle zhromadne, jenajke. Mamy telko narodow, kelkož je rěčow — a na cyłej zemi je na 900 wšelakich rěčow, z kotrychž je 90 w Europje. Narody su po swojej ličbje jara wšelake, někotre liča wjele milionow, druhe jeno tysacy přisłušnych; my Serbja ličimy bohužel jeno hišće po tysacach. Narod a lud njeje wšitko jene, přetož może dźěn wjacy narodow k jenomu ludej (statej) być zjednoćenych, kotrež w jenym kraju hromadźe bydla, maja jenajke zakonje a zhromadne knježeŕstwo; tak my słušamy do sakskoho ludu. Kotromu narodej něchtó přisłuša, sćěhuje z toho, kajkeju ma staršeju, nana a mać, a jeli taj njeběštaj jenoho rodu abo narodnosće, na žiwjeńske wuwićo tajkoho człowjeka.

Wšelakosć narodow je Bóh postajił z dźěła jako khostanjo człowjeskeje hordosće, z dźěła z mudrym wotpohladom k spomoženju ludow.

Kaž nam swjate pismo powěda, bě najprjedy jena rěč; też mudri a rěčespytnicy to dopokazać so prócuja.

Při wěžetwarjenju w Bablu da Bóh zastupić změšenjo rěčow. Bóh we swojej miłosći ma też samo, hdyž khosta, wotpohlad, człowjekam pomhać. Tak dyrbješe wšelakosć narodow k tomu słužić, na přemo prócowanjo a z tym postup a kulturu (zdźělanosć) mjez ludami spěchować. Potom pak dyrbješe wšelakosć narodow też zadźěwać rozšěrjenju njekhmanosćow wšelakich ludow — dyrbješe być kaž žiwe wobhrodźenjo a škitacy płót.

Tola što z tymile zasadami chcemy? Što nam to pomha, hač to abo tamne wěmy? — My chcemy nětko mjenujcy sebi wopomnić, što dha za nas, a to hišće jako křesćanow, z toho sćěhuje. Wotmołwjam: cyle jednorje to, zo smě a dyrbi křesćan swój narod lubować, a to bóle, hač žadyn cuzy; přetož tale lubosć je wot natury do człowjeka zaščěpjena a njebu też přez křesćanstwo zběhnjena, ale překrasnjena a spěchowana.

Hdyž my prajimy, křesćan smě swój narod lubować, je to přemało prajene. Křesćan dyrbi swój narod lubować. Sebjelubosć a lubosć k staršim dźěn też njeje jeno dowolena, ale přikazana. — A čohodla dyrbimy narod lubować, z kotrohož wukhadźamy abo ke kotromuž přisłušamy? — Dokelž je narod dźěn wulka swójba, wulke krejne přecelstwo. Kaž nětko swojich krejnych přećelow bóle lubujemy, hač cuzych abo cuzbarjow, tak dyrbimy też swój narod bóle lubować, hač žadyn cuzy. A kaž dźěćo swoju mać bóle lubuje, hač žanu cuzu, bjez toho zo cuzu zacpěwa, tak dyrbimy też my swój narod bóle lubować, hač cuzy, bjez toho zo cuzy zacpěwamy abo hidźimy. Potajkim lubosć k narodej je w naturskim zakonju, t. r. we woli stworićela zadnjena.

Kaž je nam stworićel wot natury wjetšu lubosć k staršim, hač k druhim ludźom, do wutroby zaščěpił, je nam wón też wjetšu lubosć k tomu ludej do wutroby dał, z kotrohož wukhadźamy, ke kotromuž přisłušamy. A z cyła smy też hižo wot natury k tomu nućeni a na to pokazani, so tym přizamknyć, kotřiž tusamu rěč rěča kaž my. Lubosć k narodej je potajkim přikaznja naturskoho zakonja, t. r. wot stworićela do natury człowjeka zapołoženoho. Tajke naturske zakonje so přez křesćanstwo njezběhnu. Tohodla też Khrystus praješe, zo njeje přišoł, zakoń zběhnyć. (Mat. 5, 17.) Potajkim je założeŕ lubosće k nabožinje a lubosće k narodej Bóh sam; to staj tak rjec dwójnikaj, kotrajž mataj tohosamoho wótca, nana, mjenujcy Boha.

Bóh pak njemóže nětko sebi sam napřećo rěčeć, tuž njemóže też lubosć k nabožinje lubosći k narodej napřećiwo stać. Tuž też namakamy, zo běchu Khrystus, profetojo, japoštołojo a wjele sławnych a dostojnych mužow za swój narod zahorjeni.

Potom njezabudźmy na to, zo naš Zbóžnik skoro jeničcy w slubjenym kraju skutkowaše a tak swojomu narodej k wužitku być pytaše. Wón sam zawěsćeše, zo je jeno pósłany k zhubjenym wowcam domu israelskoho. (Mat. 15, 24.)

Horcu lubosć k narodej namakamy pola profetow (wopominam jeno na rozpadankach Jeruzalema płakacoho Jeremiasa), dale pola židowskich martrarjow: Makabejscy bratŕa powołaja so mrjejo hišće na „wótcowske zakonje“ — też pola Knjezowych japoštołow; swjaty Pawoł chce być radšo sam zastorčeny, zo by jeno joho narod był wumoženy, kaž wón praji w lisće na Romskich 9, 3.: „Ja sam bych chcył zastorčeny być, preč wot Khrystusa, za swojich bratrow, kotřiž su moji přećeljo po mjasu.“

Tele narodne čućo bě Bóh sam pytał wubudźeć pola židowskoho ludu, to nam dopokazuja słowa, kotrež Bóh k Mójzesej z palacoho ćernjowoho keŕka rěčeše: „Ja sym Bóh twojich wótcow, Abrahama, Isaka a Jakuba.“ (2. Mójz. 3.)

Tohodla je też katholska cyrkej stajnje wot spočatka na narodnosć swojich wuznawarjow dźiwała, zo by tusamu zdźeržała, a hdyž snadź je što přećiwo tomu činił, njebě to wola cyrkwje, a tuž nic po duchu křesćanstwa.

Haj samo narodne wašnja pohanske njeje cyrkej wutupjała, ale jim podpołožiła křesćanski zmysł. — Jeli nam to njedosaha, dha drje nam też wjac k pomhanju njeje.

Lubosć k narodej pak pokazamy my z tym, zo sebi swoju narodnosć ważimy, ju česćimy a ze wšitkimi dowolenymi srědkami też ju spěchować a zakitać pytamy.

Byrnjež też człowjek wědźał, zo su na swěće hišće dostojniše a zdźěłaniše maćerje, hač joho samsna je, dha sebi wón tola swoju mać wyše waži, dyžli žanu druhu. Tuž też wězo njeje prawje, hdyž so tak často kóždy narod sam za lěpši dźerži, hač žadyn druhi je. — Dokelž pak jeno to sebi ważimy a česćimy, čohož dostojnosće a dobre samotnosće znajemy, tuž dyrbimy też dobre skutki a samotnosće swojoho naroda znać wuknyć. Nawopak wězo pak njedyrbimy słabosće swojoho naroda snadź za pócěiwosće wudawać, ale je póznawši, so prócować, je po swojich mocach wotstronić pomhać. Hewak by to była slepa a njerozomna lubosć.

K spěchowanju narodnosće přinošujemy, hdyž na přikład při kupowanju a předawanju na to dźiwamy, też při přepodawanju wšelakich dźěłow, při přijimanju służownych abo dźěłaćerjow, při dawanju jałmožny atd. wosebje na swojich narodowcow abo ludźi swojoho naroda myslimy. Na tu myslički też swjaty Pawoł pokazuje w lisće na Galatskich. — Tola hdyž so człowjek druhoho naroda we wulkej nuzy namaka, potom rěka, na narodny rozdźěl zabyć a wopomnić, zo smy człowjekojo; tuž też potom činić po přikładze miłosćiwoho Samaritana.

K zakitanju swojeje narodnosće smy potom wosebje winowaći, hdyž chce nam štó našu rěč podtłóčić. Podtłóčenjo rěče wubudźi też w kóždym narodoweu tamne čućo, jako bychu jomu jazyk wutorhnyć chcyli. Podarmo njemjenuje so też rěč człowjeka joho jazyk — tón je serbskoho, tamny němskoho jazyka, my prajimy.

Tohodla też čini tón wopaki, štóž je napřećo swojomu narodej liwki abo samo swoju přisłušnosć k narodej zaprěje; tola też tón, kotryž tule lubosć přehanja, jako by narod był najwyšše kubło człowjeka. — Hdyž je nabožna liwkosć (indifferentismus) strašna, je też zawěsće narodna liwkosć škódna, wona pokazuje. zo sebi człowjek też sebje samoho njeważi a nima žanoho čuća za swojich sobubratrow.

Štóž mjeńše kubło swojeje narodnosće sebi njeważi, njebudźe też potom lohcy sebi wyšše kubło, nabožnosć, ważić — a tón zrudny podawk móžemy też často w žiwjenju wobkedźbować; přetož štóž je w małym njeswěrny — je to też potom we wulkim. Štóž pak je narodnje zahorjeny, budźe so też lóže zahorjeć za wulke skutki a wopory k zbožu swojich sobućłowjekow; stawizny nam dosć tajkich přikładow poskićeja. Štóž ze słowom abo skutkom swoju přisłušnosć k swojomu narodej zaprěje, čini skoro runje tak njekhmanje, kaž tón, kiž so swojeju staršeju hańbuje.

Při wšitkim tym pak tola narodnosć njeje najwyšše kubło człowjeka, přetož hewak by tele přisłušenjo k jenomu narodej dyrbjało człowjeka woprawdźe zbožownoho činić na zemi. To pak zawěsće njeje — a potom přestanu też po smjerći wšitke narodne wšelakosće, přetož hdyž je wšelakosć rěčow sćěhwk hrěcha, njemóže tasama mjez zbóžnymi dale wobstać, dokelž w njebjesach žane khostanjo wjacy njewobstoji. Tohodla khwala wšitke narody a ludy Boha w njebjesach ze zhromadnymi spěwami. (Pot. zwjewj. swj. Jana 7, 9. 10.) Tuž potajkim też žane přehnaćo tu njeje prawe. Mamy dźěn też tajkich, kotrychž zmyslenjo je cyle fanatiske, narodne, to pak zasy njeje ničo druhe, hač tajke přibóžstwo, přetož česć, kotruž smy Bohu winojći, so tudy wopokazuje narodej. — Też njedyrbi lubosć k narodej wězo k njeluboznosćam abo k njesprawnosći přećiwo druhim nas wjesć, dokelž smy tola wšitcy człowjekojo, dźěći jenoho Wótca w njebjesach, a tak mjez sobu bratřa. — Tak sym z najmjeńša powšitkowne zasady wam tu předstajił, w nastupanju narodnosće.

Pola nas Serbow drje njetrjebamy wjele wo njeprawsym zadžerženju napřećo druhim narodam rěčeć, ale wjele bóle móhli tu jara často rěčeć wo njeprawym a njehódnym zadžerženju napřećo nam samym, napřećo našomu samsnomu narodej a narodnosći. Přez samsne narodne słabosće dźěn smy z dźěla też do tajkeje njemocy a často njedostojnych wobstojnosćow přišli. Kak dha chcedźa nas druzy ważić, hdyž sebje samych njewažimy; kelko samo přeradnikow narodnosće namakamy mjez Serbami — a kajke myto často maja — přerada so přijima a přeradnik so zacpěwa. Tuž žada naturski a Boži zakoń, zo sebi swoju narodnosć ważimy, ke kotrejž po Božej woli přisłušamy, a zo ju też hajimy, nic pak, zo smy sami jeje tótkojo. Kak wjeseli so Joho Majestosć naš kral kóždy króć nad swojimi Serbami, hdyž z nimi hdźe hromadu přińdźe, runje kaž to też činjachu joho prjedownicy, dokelž wě, zo su dobri Serbja też dobri poddanojo, kraloswěrny lud. Kak waži a česćuje wón serbsku narodnu drastu — a kajku měješe radosć, hdyž móžeše tele serbske knježny a žony a dźěći předstajić swojomu wysokomu wopytej lońšoho lěta nazymu w Budyšinje — joho kralowskej Wysokosći wulkowójwodźe Badenskomu, kotryž měješe za tychsamych tohorunja wulke zajimanjo. K dźakej za to bě nětko kral tych, kotřiž běchu so za tehdomniše wobdźělenjo Serbow postarali, do swojoho kralowskoho hrodu w Pilnicach přeprosył na hosćinu 3. septembra t. l., kaž předsydu Maćicy Serbskeje k. fararja Křižana z Hodźija, k. fararja Waltarja z Njeswačidła a też moju maličkosć.

Tuž čińmy też to swoje, wobkhowajmy, štož mamy — a starajmy so za swojich, zo też woni to wobkhowaja. Što dha činja waše dźěći — što serbska młodosć? — Kak chcedźa a móhli nas druzy česćić, hdyž sebje samych a swój narod nječesćimy? — Što pomha, hdyž druhdy snadź zaspěwamy — Serbjo — Serbjo wostanu — wostańmy też sami Serbjo a mějmy so po tym a čińmy też za tym.

Z Łužicy a Sakskeje.

☛ Wšitkich našich přećelow prosymy, zo bychu ze wšěmi mocami wustupowali za našoho kandidata

kublerja Michała Koklu w **Khróšćicach.**

Wosebje poslednje dny budźće na straži! Njebojće so woporow! Rozdźělće swědomiće cedlki, tak zo cedlka też **do ruki** wolerja přińdźe.

Tosamo płaći też w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu. Tam wustupujće za

kublerja J. A. Zobu w **Čornjowje.**

Z Budyšina. Wysoki wopyt mějachmy tudy na tachantstwje minjenu srjedu. Jeje Kralowska Wysokosć pryncesna Mathilda pschijěchše popołdnju 1/4 5 hodźin z automobilom. Wysoku knjeni pschewodźachu jeje dwórska dama swobodna knjeni v. Gärtner a teje sotra, prjedawscha dwórska knjeni na Hohenzollerskim dworje, a hrabinka Zamoyska, kotraž je dwórska knjeni arcywójwodowoje Marije Józefy a někotry čas na dworje pryncesny pschebywa. Jeje Kralowska Wysokosć bě 1/2 1 hodźin do klóschtra Marijneje Hwězdy pschijěła. Tam wysoka knjeni ze swojim pschewodnistwom, mjez kotrymž bě tam też tajny radźićel Gurlitt z Drježdźan, klóschtrski konvent wopyta a nadrobnje wobhlada. Wschelake starožitnosće, zajimawe a wumjelske dźěła zastarskich twarjenjow so tam fotografowachu. Spomnjeny tajny radźićel Gurlitt monumentalne dźěło wo wumjelskich pomnikach Sakskeje wudawa; dźěło ma hižo na 35 zwjazkow, z kotrychž pschedposledni wo Budyschinje a joho bohatych historiskich a wumjelskich pomnikach jedna. Też Marijna Hwězda a jeje twarske a wumjelske pomniki maja so wozjewić. Pryncesna ze swojim pschewodnistwom wobjed pschija, kotryž bě Hnadna knjeni w abtowni wuhotować dała; też knjez propst Stefan běsche pschitomny. Wokoło 3/4 4 hodźin pryncesna klóschtr wopuschći a 1/4 5 hižo bě automobil na tachantstwje. Tu Jeje Kralowsku Wysokosć powitachu tachant najdostojnischi knjez biskop Dr. Schäfer a knjezaj senior Skala a scholastikus Löbmann. Z wulkim zajimanjom wysocy hosćo sebi na to wobhladachu tachantstwo, hdyž bě so wysokim hosćom kofej pschihotował, tachantsku cyrkej a kapału z jeje pokładami a starožitnosćemi, stónčnje też Mikławschk. Jeje Kralowska Wysokosć a wosebje hrabinka Zamoyska, kotraž Budyschin prěni króć widźesche, so jara spokojenje wuprajichu wo wulcy zajimawym měsće a joho tak krasnym Mikławschku. Hižo so wječorjesche, hdyž automobil 3/4 6 hodźin Wysoku knjeni a pschewodnistwo zaś do Hosterwic wotwjeze.

Z Budyšina. Hačrunjež běše naša „Jednota“ w minjenym měsacu porjadnu zhromadźiznu a derje poradźeny wulět z přednoškom měła, zeńdże so tola w oktobru zasy na porjadnej druhej njedźeli w zhromadźiznje, kotraž běše derje wopytana. Dokelž knjez předsyda tónkróć mnohoho dźěła dla dóńć njemóžeše, nawjedowaše zhromadźiznu knjez městopředsyda, kotryž nam přednošowaše, „kajku socialnu ważnosć je swjaty Franciskus z Assisi we swojim času měł“. Je lětsa 700 lět, zo rjad swjatoho Franciska wobstoji. Hdyž naše časy z časami 13. lětstotka přirunamy, namakamy wjele podobnosće. W tamnym času drje cyrkej so žanych zwonkownych njepřećelow bojeć njeměješe. Bamž a kejžor we wulkej přezjenosći nad ludami knježeštaj. Běše to čas, hdźež so cyrkej zwonkownje daloko a šěroko wuwiwaše, hdźež klóštry a nabožne założenja kćějachu, hdźež mnozy wěriwi w křižnych wójnach mnohe wopory přenjesechu. Ale znutřkowne žiwjenjo křesćanskoho swěta běše jara nikke. Pobrachowachu wojowanja a z tym zjednoćena bohabojosć a znutřkowne sebjezapřěće; nabožne žiwjenjo běše jara liwke. Na jenej stronje běchu wulke bohatstwa, kotrež so njewuživachu na Bohu spodobne wašnjo a za křesćansku smilnosć. Na druhej stronje běše zasy wulka khudoba, a tu knježeše wulka njespokojnosć, zawisć a hida. Socialne hubjenstwo běše jara wulke.

W tutym khorym času wubudźi Bóh we swojej dobroćiwosći swjatoho Franciska, kotryž dyrbješe přez swoje přikładne žiwjenjo lud ze zabłudźenoho puća zasy na rozswětleny puć sprawnosće dowjesć. Na to rěčnik krótki žiwjenjoběh swjatoho Franciska a joho klóštrskoho rjadu poda. Z toho widźachmy: Mócne předowanjo swjatoho Franciska a joho rjadu běše pokuta, kotruž sam wukonješe, a křesćanstwo wozjewješe. Wuspěch tutoho předowanja njewuwosta:

1. Wobsedźacy a bohaći činjachu sebi swědomjo swojich bohatstwow dla, pokłady počachu jich do ruki palić; njehonjachu wjacy tak za nimi, wobsedźachu, jakož njebychu wobsedźeli. Swoju starosć złožichu bóle na to, sebi pokłady za njebjesa hromadźić, zo khudym jałmožnu dawachu a dobroty činjachu.

2. Knježstwa a ći, kotřiž dźěło dawaja, spóznachu, zo je wyše nich hišće jedyn druhi knjez, kotromuž budźa dyrbjeć zamołwjenjo dawać, spóznachu też, zo pola Boha nahladnosć wosoby ničo njepłaći. Tuž wobkhadźowachu nětko ze swojimi dźěłaćerjemi a poddanami mile a dawachu jim sprawnu mzdu.

3. Khudźi pak spóznachu, zo su woni porno Franciskej a joho sobubratram hišće bohaći; tuž počinachu swoju

khudobu lubować, znjesechu ju Khrystusa dla z podatosću a spokojnosću. Tak mějachu při swojej khudobje hišće nadosć a běchu zbožowni.

4. Dźěłaćerjo pak dźeržachu nětko dźěło za nuzne a strowe, mějachu je za srědk k wotpokućenju a k mnohim zasłužbam. Dźěłachu nětko pod Božej wšohowidźomnosću, wujednachu so ze swojimi knježstwami, bjez zawisće a požadosće běchu přecy spokojni. Čujachu so z nimi jako bratřa Khrystusowi.

To wšitko wuskutkowa swjaty Franciskus přez swoju přikładnu a rjekowsku khudobu, přez modlitwu a pokutne skutki. Woprawdźe jenož křesćanstwo hoji khore ludy, ale nic połojčne křesćanstwo, ale jenož hdyž lud duch Khrystusowy přiwozmje. Swjaty Franciskus nas wuči: „Nimamy tu wostawace bydlenjo“, a „khudym so evangelium přěduje“, a „zbóžny, kotryž so nade mnu njepohóršuje.“ Dyrbjała-li hdy socialdemokratiska móc ke knježenju přińć, potom jenož duch, kotryž we swjatym Francisku zasy woživi, wěrny křesćanski swět zasy wuhoji a ludej zasy wěrne zbožo přinjese. —

Słowam knjeza městopředsydy přizamkny hišće knjez tachantski wučeř Wjerab horliwe słowa wo swjatym Francisku a přeješe, zo by duch swjatoho Franciska mjez ludom z nowa woživił a tak zasy ludej zbožo přinjesł.

Po tym hišće knjez městopředsyda někotre słowa naspomni wo nowym hibanju přećiwo křesćanskej šuli. Hdyž běchmy so dosć naposłuchali a naspěwali, rozeńdźechmy so $^1/_4$11 hodźin z přećom, zo by přichodna měsačna zhromadźizna zasy prawje derje wopytana była.

Z **Hnaschec.** Tu je so njedźelu w nocy surowy njeskutk stał. Běchu so pschi rejach zwadźili, tak zo korčmaŕ z pomocu Schneidera z Wjelećina wěstoho Schrödera z Hnaschec, kotryž běsche hadriju započał, na čerstwy powětr won sadźi. Hdyž tež Schneider potom domoj dźěsche, wjećesche so Schröder na nim a joho z nožom ćežko zrani. Jedyn druhi, kiž bě na pomoc pschischoł, bu tež ranjeny, tola nic smjertnje. Schneider je na tute rany póndźelu dopołdnja hižo wumrěł.

Z Jaseńcy. Naša katholska Bjesada měješe minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez předsyda wotewri zhromadźiznu w 5 hodź. po zwučenym wašnju, spomni najprjedy na zemrětoho sobustawa Jakuba Bjenša, kotryž bu do wěčnosće wotwołany. Přitomni na to postanychu a ćichi Wótčenaš za njoho wuspěwachu. Po tom praji předsyda někotre słowa wo wólbach a napominaše, zo dyrbja sobustawy muž při mužu na wólbnym dnju za Koklu wustupić. Na to doda hišće knjez kapłan Delan někotre słowa wo wólbach. Překročiwši swětnu politiku poda nam skónčnje hišće zajimawy přednošk wo reformaciji we Łužicy: W 16. lětstotku běše ličba Serbow we Łužicomaj hišće wjele wjetša hač Němcow. Delnjoserbske wosady ćehnjechu so hač do Brandenburgskeje. Byrnjež tež Serbja tak daloko wupřestrěni byli, dha tola wo pozběhnjenju serbskeje narodnosće žana rěč być njemóžeše, wjele bóle so němska rěč mjez Serbami wupřestrěwaše. Němske duchownstwo mjenujcy měješe zarjadowanjo cyrkwje w rukomaj a sćeleše na kapitl w Budyšinje a do klóštrow a tež na lěpše fary němskich duchownych. Za duchowne potrěbnosće ludu njestaraše so ani stat ani cyrkej, šule běchu němske a tež wšudźom druhdźe po Serbach wěješe cuzbaŕski duch. W tymle času roznjese so nadobo po cyłym swěće Lutherowa wučba wo evangelskej swobodźe, a to nadeńdźe pola podćišćowanych Serbow wězo najpłódnišu rolu. Tak bu nowa wěra na wsach rozšěrjena. Jenož te wosady, kotrež pod kollaturu klóštrow Marijneje Hwězdy a Marijnoho Doła a Budyšskoho tachantstwa stojachu, a kotrež so wot tutych zakitowachu, katholske wostachu. Što pak je nowa wučba serbskomu ludej přinjesła, to wěmy wšitcy. Nochcemy ani na ničo druhe spominać, tola tole dyrbi so tež wot njekatholskich připóznać: lud, kotryž dotal jena rěč a wěra wjazaše, bu přez reformaciju rozšćěpjeny na dwě stronje. To bě žohnowanjo reformacije, zo so Serbow jednota zniči. — Po přednošku so Bjesada z kěrlušom zasy skónči. — Přichodna zhromadźizna budźe třeću njedźelu novembra. Knjez P. Romuald z Róžanta je dobroćiwje přednošk přilubił. Přińdźće wšitcy, tež žónske su lubje witane.

Z Khróśćic. Minjenu srjedu, 13. winowca, wuhotowa spěwaŕske towaŕstwo „Jednota“ koncert. Smy wo tym rozprawu pjatk připołdnju dóstali, kotruž pak móžemy hakle za tydźeń podać.

Z **Kulowa.** Tu bu srjedu nowa evangelska cyrkej swjećena.

W **Pirnje** je wěsty **Friedrich Adolf Buk** zemrěł. Wón bě syn Michała Buka, barbjerja, w Budyschinje pod bórklinom bydlacoho, a narodźi so 20. septembra 1831. Nětko njejsu nikoho namakali, kiž by joho zawostajeństwo (herbstwo) nastupił. Tuž w časopisach wozjewjachu, jeli so bórzy nichtó njenamaka, nastupi fiskus abo stat joho zawostajeństwo. Spomnjeny Buk je zawěsće ze wsow tu začahnył do Budyschina. Snadź so něhdźe hischće něchtó dopomni, zo je mjenowany z joho pschecelstwa wuschoł, a sebi zawostajeństwo w prawym času žada.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Na nowy Augustowy móst w Drježdźanach ma so zas kschiž stajić, kaž je na starym mosće kschiž stał, doniž so pschi wulkej wodźe we Łobju njezhubi. Na tule powěsć su so Lipskowske nowiny „Deutscher Kampf“ jara rozhorike. Postajenjo kschižow pschi pućach, na naměstach a mostach je romsko-katholske wunamakanjo, a hischće njeje w Drježdźanach katholske trumpf atd. Na to ma so wotmołwić, zo je znamjo kschižowanoho Zbóžnika tola znamjo, kotrež wschitcy kschesćenjo česćuja abo tola česćować maja — a Sakska je tola kschesćanski stat, Drježdźany su tola kschesćanske město.

Němska.

Pschećiwo ratarjam swarja liberalni a socialdemokraća rady na tak mjenowane „Liebesgabe“, jim wumjetujo, zo so tu pschi palencowym dawku na njesprawne waschnjo wobohaćeja. Schto je z tamnym tak husto mjenowanym słowom měnjene, husto dosć sami njewědźa. Chcemy to tu z krótka wułožić. Hač do lěta 1887 mějachu Bayerska, Württembergska a Badenska wosebity dawk na palenc. Za to dyrbjachu kejžorstwu wěste wurunanjo płaćić, kotrež so wobliči po ličbje wobydleri a po dawku, kotryž w druhich krajinach na hłowu pschińdźe. 1887 nětko bu dawk na palenc na 80 milionow hriwnow za cyłe kejžorstwo powyschený a po cyłym kraju jenak zarjadowany. Tež mjenowane južne kraje swoje wosebite prawa spuschćichu. Hdyž so nětko dawk powyschi, so rozymi, zo potom so mjenje wot teje wěcy pschetrjebuje, kotraž ma dawk njesć. Zo nětko paleŕnje, kotrež tehdom hižo wobstojachu, njebychu pschejara schkodowane byłe, pytasche so někajki wupuć a pomhachu sebi takle: Bu wobličene, kelko palenca so w cyłym němskim kraju za lěto pije — to běsche tehdom 2 milionaj a je nětko 2,3 milionow hektarow čistoho alkohola — a postaji so w zakonju za tutón dźěl palenca nižschi dawk, mjenujcy 50 hr. na hektoliter čistoho alkohola. Mjez tym zo dawk za dalschi alkohol 70 hr. wučini. Tuta differenca nětko tutoho dwojoho dawka je tak mjenowana „Liebesgabe“. Hdyž bu w tutym lěće dawk na palenc powyscheny, chcychu někotre strony tutu differencu wotstronić a chcychu, zo by za wschitkón alkohol so hnydom wyschi dawk — tu khwilu 125 hriwnow na hektoliter čistoho alkohola — postajik. Je pak tola jasne, zo bychu paleŕnje nětko, hdyž dyrbi dawk 100 milionow hriwnow wjacy wunoscheć, hischće bóle schkodowane byłe, hač w lěće 1887.

Hischće druha pschičina rěči za to, zo by tuta mjenowana differenca w dawku so dale wobkhowała. Južne staty běchu 1887 jenož pod tym wuměnjenjom swój wosebity dawk spadnyć dałe a so powschitkownomu pschizamknyłe, dokelž bě jim wěsty wužitk pschilubjeny. Cyły palenc mjenujcy, kotryž smě so pschi nižschim dawku palić, mjenuje so powschitkowny kontingent (Gesamtkontingent). Tutón powschitkowny kontingent rozdźěli so nětko po potrěbje na jenotliwe zwjazkowe staty, a tak nastachu krajne kontingenty (Landeskontingent). Tute krajne kontingenty běchu nětko za južne kraje wosebje wulke, tak zo w lěće 1887 za wschitkón w Bayerskej, Württembergskej a Badenskej paleny palenc so jenož nižschi dawk płaćesche. To běsche za tamne kraje pschilubjene wurunanjo. Tute njesmě so jim tež dźensa wzać, a to ćim mjenje, dokelž bychu z toho jenož wulke paleŕnje w narańschich pruskich krajinach, hdźež su njeple tuńsche a dźěłaćeŕske mzdy mjeńsche, wužitka, małe paleŕnje w južnych krajach pak schkodu měłe.

Podobne wuwzaća mamy z cyła tež w druhich dawkowych zakonjach, tak n. psch. pola dawkow na piwo a na zapalki. Nowe

nastawace piwařnje dyrbja n. psch. 50 abo 25% wyschi dawk płaćić, hač hižo prjedy wobstojace. A tež twornje za zapalki dyrbja 30% wyschi dawk płaćić, hdyž wjacy zapalkow dźěłaja, kaž hač dotal. To je tež wěsta „Liebesgabe“, na kotruž pak rozomni ludźo njeswarja. Na tu pschi palencu pak zakhadźeja, dokelž maja z toho někotsi ratarjo wužitk, kotrymž liberalni a socialdemokraća rady ničo njepopscheja.

— Towařstwo „Charitas“ wotměwasche lětsa wot 11. hač do 14. oktobra swoju 14. skhadźowanku w Erfurće. Towařstwo chce wosebje skutki lubosće k bližschomu spěchować. Prěni dźeń jednasche so wosebje, kak mohło so za wupućowarjow do pschezmóřskich abo cuzych krajow starać. We swojej powitanskej rěči spominasche pschedsyda prälat Dr. Werthmann z Freiburga na to, zo dyrbjała so wupućowarjam wosebje jich maćeřna rěč wobkhować; pschetož hdźež so maćeřna rěč zhubjuje, tam zhubjuje so sobu tež nabožina. Čestny pschedsyda komercny radźićel a zapósłanc Cahensly, kotryž ma wo Rafaelske towařstwo wulke zasłužby, pschednoschowasche wo pschezmóřskim wupućowanju. 1871 je so Rafaelske towařstwo załožiło. Tehdom běsche za wupućowarjow na łódźach tak mało starane, zo často 10—20% pućowari zemrě. Někle je w němskich pschistawach něhdźe 60 sobustawow Rafaelskoho towařstwa wupućowarjam k pomocy a k radźe. Hrabja Vay de Vaya, japoschtołski protonotar z Wuheřskeje, a fararř Prachar z Bremena pschednoschowaschtaj wo duschepastyřstwje na łódźach.

Druhi dźeń skhadźowanki, 12. oktobra, rozprawjachu po swjatočnych kemschach wschelake charitativne towařstwa wo swojim skutkowanju, a potom pschednoschowasche w generalnej zhromadźiznje hrabja z Degenfeld-Schonburg wo tym, kak móhli so studenći na charitativnym skutkowanju wobdźělec. W posedźenju wosebitych wodźělenjow rěčesche so wo wustawach za małe dźěći, wo wothladanju braschniwych dźěći a wo wukubłanju njeporadźenych dźěći, kotrež su schulu wokhodźiłe a wosebitoho wukubłanja hischće potrjebuja.

W zjawnej zhromadźiznje muži pschednoschowasche so wo swjatym Bonifaciju a skutkowanju Bonifacijowych towařstwow a wo socialno-charitativnych nadawkach katholskich muži.

Srjedu 13. oktobra wuradźowachu wodźělenja wo zastupnistwje (Vormundschaft), sudnistwach za młodosć a pschehladnym woćehnjenju młodosće a wo katholskich holcach we wulkich městach. Wo tutych a podobnych wěcach pschednoschowasche so tež w zjawnej zhromadźiznje žónskich. Wosebitu zhromadźiznu mějesche tež zwjazk abstinentnych duchownych. — Schtwórtk běsche zhromadny wulět na Wartburg.

Z jednanjow bě widźeć, kak mnohe a wulke nadawki nasch čas za kschesćansku lubosć ma.

— Zo tobak a cigary njepodroža nowy dawk, ale nahrabnosć fabrikantow, widźimy ze scěhowacoho. Wulka firma za tobak, kotraž ma wjacore pschedawařnje w Barlinje, pschedawa prjedawsche 6 pjenježkowe cigary nětko za 7 pj., 8 pjenježkowe za 10 pj., 10 pjenježkowe za 12 pj., 12 pjenježkowe za 15 pjenježkow. Dawk wučinja za wschitke tute cigary jenož dźěl jenoho pjenježka, haj tobak płaći po nowym dawku mjenje hač loni, tak zo móhli po prawom fabrikantowje ponižić. Tak płaćesche n. psch. w Bremenje lěta 1908 Kentucky 95 hr., 1909 jenož 72 hr.; 1908 płaćesche Brasil 128 hr., 1909 jenož 92 hriwnow.

— W Koburgu běsche wutoru 12. oktobra wólba do němskoho sejma, hdyž bě prjedawschi zapósłanc wumrěł. Budźe hischće tam wukałaca wólba trěbna. Hłosy socialdemokratow su wo 1879 hłosow pschiběrałe. Liberalne su so wo wjele pomjeńschiłe. Tak so to wschudźom pokazuje, zo liberalni hłosy zhubjuja.

Awstrija.

Čěski sejm je zasy na khwilu zamknjeny. Schtož je so tež knježeřstwo prócowało, Němcy a Češcha njemóža so tak daloko zjednoćić, zo bychu móhli w měrje wo knježeřskich pschedmjetach jednać. Pozdźischo dyrbja so hischće jónu pospyty k wujednanju stać. Byłe-li tež tute podarmo, čohož tu khwilu so knježeřstwo hischće njeboji, by sejm dyrbjał na dlějschi čas rozpuschćeny wostać.

Rom.

Swjaty wótc běsche posledni čas zas z wiću doma pytany a mějesche wulke bolosće wustać, wosebje bě stopa jeneje nohi zaćekła. Lěkarjo tohodla žadachu, zo bamž audiency njeby wudźělał. Nětko je so ćerpjenjo zas dało.

— Rjad swjatoho Franciska lětsa 700 lětny jubilej swjeći. W lěće 1209 swjaty Franciskus w cyrkwičcy Porciunkula njedaloko města Assissi, hdyž so runje słowa swjatoho scenja čitachu, kak Jězus swojich wučownikow wupósła evangelium prědować, a zo njedyrbja „ani złota, ani slěbra, žanych pjenjez we swojich pasach ani wačok, ani dwě sukni, ani črije, ani kij měć“, z tutymi słowami zahorjeny swoje žiwjenjo cyle Bohu poswjeći. „To je, schtož ja žadam, schtož sebi z cyłej duschu pscheju.“ Tam w tej cyrkwičcy so w duschi swjatoho Franciska korjenje zapuschćichu tamnoho wulkoho schtoma, kotryž je we swjatej cyrkwi zakćěł a so daloko a schěroko rozschěrił: rjada „mjeńschich bratrow“. Hischće w tym samym lěće dósta swjaty Franciskus pschipóznaćo bamža Innocenca III. za swój rjad. Tónle rjad za mužskich so mjenuje joho prěni rjad. Tsi lěta pozdźischo (1212) nasta druhi rjad swjatoho Franciska: rjad za žónske, a joho prěnja zastupnica běsche swjata Klara, kotraž so cyle wjedźenju swjatoho Franciska poda; tohodla so jeje rjadnicy mjenuja „Klarissy“. Tsećí rjad, „rjad pokuty“ swjaty Franciskus někotre lěta pozdźischo załoži za mužskich a žónske, kotsiž we swěće wostanu, pokutne žiwjenjo po pschikaznjach Božich a cyrkwje wjedu a na hnadach cyłoho rjada dźěl maja. Tónle tsećí rjad su wot bamža Honoria III. a wosebje Mikławscha IV. hač do Leona XIII. mnozy bamžojo wobkrućili a z bohatymi duchownymi darami wuhotowali.

Za wažny 700 lětny jubilej je swjaty wótc Pius X. wosebitu dlějschu encykliku na wschitkich zastupjerjow prěnjoho rjada swjatoho Franciska, wosebje „Konventualow“, „Observantow“ a „Kapucinow“ wudał. Pius X. pschipóznawa wulke zasłužby rjada wo swjatu cyrkej, kotrež su bamžojo kóždy čas pschipóznawali; spomina dale na staroscíwosć, kotruž je joho prjedownik Leo XIII. cyłomu rjadej wopokazował; tak chce nětk Pius X. wschitkim tsjom wotnožkam toho rjada, kotrež wón wschitke jenak lubuje, swoju pschikhilnosć z tym dopokazać, zo postaja: Observantojo (minoritojo), Konventualojo (Franciskanojo) a Kapucinojo maja wschitke tusamu zhromadnu, wot swjatoho załožerja cyłoho rjada zestajenu regulu, a tohodla jedyn jenički rjad tworja. Kóžda z mjenowanych rjadnych swójbow drje ma swojoho generala, wschitke pak su wotnožki jenoho rjada „mjeńschich bratrow“ abo minoritow.

— 10. oktobra mějachu pućowarjo z Kölna audiencu pola swjatoho wótca, mjez nimi tež Straßburgski biskop. We swojej narěči spominasche swjaty wótc tež z wjesołosću na krasny eucharistiski kongreß, kiž bě so w započatku augusta w Kölnje wotměwał.

Belgiska.

Zrudnje ze swojim krajom zakhadźa kral Leopold II. Jeno na krótke khwile so druhdy w kraju pokazuje, hewak je z wjetscha we Francozskej, hdźež ma swój hród a hdźež z někajkej žónskej pschebywa. Ze swojimi dźowkami je cyle rozpadnył. Zo by jim herbstwo po sebi pschikrótschił, wot někotroho časa sem wschelake drohotnosće a krasnu nadobu z kralowskich hrodow w Brüsselu a Laeken pschedawa. Nětko ma so tež bohata galerija nowischich molerjow (něhdźe 350 wobrazow) pschesadźować, hdyž su starsche wobrazy hižo z wulkoho dźěla rozpschedate. Wóndy je złota blidna nadoba, kwasny dar z Jendźelskeje za prěnjoho belgiskoho krala, pschedata. Wuwikowane pjenjezy du do Pariza, hdźež tute miliony tsjo mužojo za krala zastaruja. Wscho to je njesměrna schkoda za Belgisku, wosebje zo drohotne wumjełske dźěła so krajej zhubja. Kak dha so ma, zo ministerjo tomu tak hić dadźa? Abo njemóža woni tajkomu počinanju zadźewać?

Francozska.

Pschěscěhanjo pschećiwo cyrkwi je so nětko na nowe polo wobroćiło: na schulu. Tu nowe „kulturne wojowanjo“ hrozy. Pschećiwo dwěmaj biskopomaj, kotrajž za wotwobroćenjo bjezbóžnoho woćehnjenja dźěći wojujetaj, je so sudniske pschescěhanjo započało. Nětko pak su wschitcy biskopja swój hłós pozběhnyli a katholskich starschich na jich winowatosće dla schule napominaja. Na to wulka hara w radikalnych nowinach, kotrež tu khwilu we Francozskej knježa, a kotrež nětk žadaja, zo dyrbi stat schulski monopol postajić a tak swětne, t. r. njekschesćanske, woćehnjenjo dźěći zawěscić. Praja, zo su biskopja „wójnu započeli“. Tomu pak tak njeje. Woni su jeno starschim radźili, zo bychu swoje prawo wužiwali a zo dyrbja swoje dźěći do kschesćanskich schulow słać, tež hewak wučbu, kotrež dźěći dóstawaja, wobkedźbować, kaž jim zakoń k tomu prawo dawa. Kschesćanske schule tež po wuhnaću „schulskich rjadow“ hischće we mnohich gmejnach wobstoja. Wopyt „neutralnych“ schulow biskopja runje cyle njezakazuja, jeno tajkich „neutralnych schulow“, kotrež su wěrje njepschećelske, a tajkich

je we Francozskej wjele. Hdy by so woprawdże schulski monopol pschewjedł, dha by to najhórsche tyranstwo było a najstraschnische kulturne wojowanjo.

Schpanisko.

Srjedu dopołdnja bu w Barcelonje wěsty Ferrer zatšělený, kiž běsche wosebje sobu wina w surowych zbožkarstwach, kotrež běchu so w lěće w tamnym měsće stake. Ferrer běsche hižo dołhi čas sobustaw anarchistiskich towarstwow. W Barcelonje wón schule zakožowasche a wjedžesche. Młodosć pak tam k anarchistiskim njeskutkam zawjedowasche a tajke wučby njez nimi rozschěrjesche. Z mnohich listow je jomu dopokazane, zo běsche to khowany zaměr wot njoho zakoženych schulow. Wón je sebi smjertne khostanjo derje zaslužił, bóle hač wot njoho zaslepjeni ludžo, kotsiž klóschtry zapalachu a knjeżny a mnichow morjachu. Liberalne nowiny wudawaja joho za njewinowatoho. Ze dżěn jich muž, hdyž je pschećiwo cyrkwi a wěrje so zaběrał. Woni schćinwaja pschećiwo schpaniskomu knjeżerstwu, dokelž njeje wot jich herjekanja so wottraschić dało, ale njedočinka sprawnje khostako.

Marokko.

Zda so, zo wójna z Kabylemi so za Schpanijskich k lěpschomu wobroća. Kabylojo su w poslednich wojowanjach wjele ludži zhubili a trabaja hłód. Rěka, zo chcedża Schpanijscy wo pokoj prosyć. Hižo hotuja so ludžo, zo bychu w tamnych podkopkach zasy dżěłać počeli, z kotrychž běchu Kabylojo jich wotehnali.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Berthold, Jana Kulasa, molerja w Budyšinje, s.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 655. Handrij Kral z Ratarjec; 656. Jakub Wićaz z Brěmjenja; 657. 671. ze Židowa: Jan Pičman, Jan Krawc; 658. sotra Georgia Šolćic z Lubodoła; 659. 672. z Budyšina: Herta Wjenkowa, Jan Šołta, listynošer; 660. Pětr Domaška z Jitka; 661. Mikławš Šejda z Trupina; 662. 663. z Konjec: Michał Wićaz, Jurij Kocor; 664. 665. z Nowoslic: Madlena Cyžowa, Mikławš Bětka; 666. 667. ze Šunowa: Pětr Bur, Michał Woko; 668. Mikławš Kink z Ralbic; 669. Michał Wels z Koslowa; 670. Handrij Frencl ze Zdźerje; 673.—676. z Khróšćic: Pětr Symank, Hana Kóžnikec, Pětr Krawža, wučeŕ Franc Kral; 677. 678. z Hórkow: Mikławš Hejduška, Pětr Kušk; 679. August Šwórak z Jaseńcy; 680. Hańža Šrajbarec z Noweje Jaseńcy; 681. Hana Kmječowa z Kozarc; 682. Jurij Hěblak ze Star. Cyhelnicy; 683. Pětr Ledźbor z Worklec; 684. 685. z Kanec: Hańža Wawrikowa, Pětr Nagel; 686. 687. z Kašec: Madlena Rjekowa, Michał Mětk; 688.—690. z Wotrowa: Madlena Juršec, Mikławš Linart, Jakub Bulank; 691. Ernst Polank z Mnišonca; 692.—694. z Hajnic: farař Pawoł Šołta, wučeŕ Pawoł Rječka, wučeŕ Brühl (½).

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 9. okt. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 14. okt. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	35	18	70
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	—	13	28	12	80	13	44
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	11	62
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	50	11	—
Rožka, nowa . .	8	13	8	30	8	—	8	40
Ječmjeń	8	40	8	75	8	—	8	30
Wows	8	—	8	50	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka . . . . . 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły . . . . . centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K. . . .	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	2	80	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Ržana muka	10	—	14	—				
Syno	4	75	5	—	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	30	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	—	—	—	3	82
Prosata 906 (w Kamjencu 312) jene	10	—	25	—	12	—	18	—
Butra 1 kg	2	80	2	90	2	70	2	80
Jeja, mandl	1	13	1	30	—	—	1	28

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdżanach 11. okt. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	27—43 hr.,	rězna waha	58—79 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—41 „		60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	27—41 „		48—74 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	40—52 „		70—82 „
5. Swinje,	„ „	„	„	54—62 „		71—79 „

Prošu, spytajće

176] moje **najlěpše**

palene **kofeje,**

punt po 1,10, 1,20 a 1,30 hr., kotrež sylnje a derje słodża.

Hans Lindner

w **Budyšinje,**

rózk serb. a šulerskeje drohi.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow,

złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

8]

R. Mersiowsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Cohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby,

plomby wšěch družin,

Porjedźenja jara tunjo.

Křiwe zuby so zrunaja.

Zuby so wućahnu.

Zuby so wurjedźa,

a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 1[I]

prjedy R. Wunderlichowy

7] zubjacy atelier.

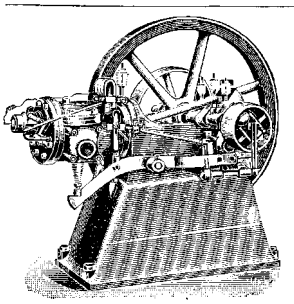

Budyšską twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze sřebac. płunom.**

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a sklad

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

69

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehee restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. ... Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym „	3 %	
„ 3 měsačnym „	3½ %	
„ 6 měsačnym „	3¾ %	
„ 12 měsačnym „	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Eugen Wienecke

approb. Univ. Pennsylvania
Americ. Dentist,

= zubny lěkař =

w Budyšinje
18 na Hošic hasy 18.

Cuze (wumjelske) zuby po njepřetrj. amerik. systemje (wašnju).
Plomby złote, sliborne, porcelinowe. [178

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorčak 307.

Powšitkownje žnjam

poruča swój wulki skład

měchow

wšěch družinow,

běrnjace měchi

wosebje tunje. [171

Heinrich Lange

11 při žitnych wikach 11
napřeco »Złotej Hwězdźe«.

Triumpf

pječene jerje
po 1/1 a 1/2 tyzach,
delikatesowe jerje,
Bismarkowe jerje,
skulane mopsy,
ruske sardiny,
Anchovis.

Wšědnje čerstwe
Kielske bücklingi,
sprotty,
Albeckske flundry,
najlěpše słódke
sušene rěčne wuhory,
najlěpše
sušene lososy (lachs)
cyle nježne a słódke,
sušene jerje
wšědnje čerstwe z wuhenja
179] poruča
Gustav Küttnera nasl.
Richard Weigel
10 Serbska droha 10.

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž.

změje **srjedu 20. oktobra** pop. w **4** hodź. w **Baćonju zhromadźiznu.** — 1. Přednošk: Hłowne ideje Förstero-weje paedagogiki. 2. Rozprawy. [181

Franc Mrštni

w Budyšinje.

Dźiwadłowa hasa čo. 4. **Pódla staroho piwowoho dwora** (alt. Bierhof).

Za nazymu a zymu

184] poručam
swój wulki skład **po módźe zhotowjenych**
woblečenjow za mužskich,
zymskich paletow, zwjeršnych wodźewow, sportjupow, tołstych **zymskich kholowow, wjedrowych khornarjow,**
wulki wubjerk **lacow** najnowšeje módy
a w najnowšich mustrach,
tunich
hólčacych paletow, jupow a kholowow,
małeho ruma dla předawam wulku liběu
woblečenjow za dźěći
wjele tuńšo hač mje płaća.
Po přeću mojich wotebjerarjow sym **hišće přiwzał**
žakety za žony a holcy
a prócuju so, z dobrymi tworami **najnowšeje módy,** z **wulkim wubjerkom** a z **wurjadnej tunjoséu** prawje **wjele wotebjerarjow dobyć.**
Žakety za žony wot 6 hr. hač do najwosobnišich.
Žakety za holcy wot 2 hr. 75 pj.
Kóždy kupuje pola mje derje a tunjo, kaž je znate.
Drasty za muži a hólcow zhotowjam po najnowšej módźe.
Wulki skład stofow. Dobre posłuženjo.

Při **žitnych wikach II** napřeco **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřeco **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach

Heinrich Lange

170] **11 při žitnych wikach 11.**

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper,
Drježdźany-A.,
61 dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - - Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš **„Serbski Dom“** w Budyšinje.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 43. | Budyšin, 23. oktobra 1909. | Lětnik 47.

Farski administrator em. Jakub Bart-Ćišinski †.

Dźensa tydźenja, sobotu 16. oktobra, roznjese so zrudna powěsć: Knjez farař Bart je dźensa rano zemrěł. Boža ručka bě joho zajała, a tuž móžeše hišće poslednje wolijowanjo dóstać. Běše drje hižo dlěje khorowaty a posledni čas tež zlemjeny, tak zo tež rěče jomu njebě wjacy derje rozymić, tola tak spěšnje smjerć hišće njejsmy wočakowali. We rjanych mužskich lětach dźěn hakle stoješe — a hižo dyrbješe złožić pjero, kotrež je tak pilnje a zmužiće wjedł za swój lud a narod čas žiwjenja. Wón narodźi so 20. augusta 1856 w Kukowje, wopytowaše potom w lětach 1870 a 1871 präparandu katholskoho seminara w Budyšinje. Na to poda so do Prahi, hdźež jako khowanc Serbskoho seminara swoje gymnasialne studije na Małostronskim gymnasiju dokonješe a sławnje swoje maturitatne pruhowanjo wotpołoži. K tomu přizamknychu so theologiske studije na Pražskej universiće, kotrež w lěće 1881 wobzamkny. Po tehdomnišim kulturkampf-zakonju dyrbješe nětko před wuswjećenjom hišće swoju wojeńsku winowatosć dopjelnić jako jenolětny dobrowólnik w 103. pěšim regimenće w Budyšinje (lěta 1881—1882). Wusłužiwši přihotowaše so potom na měšnisku swjećiznu, kotruž jomu biskop Bernert 27. měrca 1883 wudźěli.

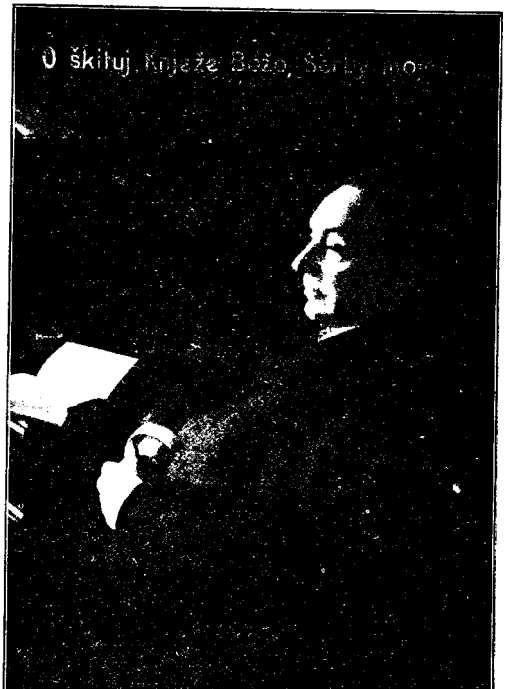

Nětko skutkowaše najprjedy jako kapłan w Ralbicach, bu 1884 pósłany za kapłana do Radworja a bu pozdźišo tam administrator hač do lěta 1887, hdźež bu za kapłana do Šěrachowa pósłany. Wot tud přińdźe jako kapłan k dwórskej cyrkwi w Drježdźanach lěta 1889. Wot tud bu w lěće 1896 přesadźeny za prěnjoho kapłana w Kamjenicach, z kotrychž so potom na swoje poslednje městno jako farski administrator do Radeberga přesydli, hdźež tež 1. julija 1903 swoje zastojńske skutkowanjo skónči a so z přizwolenjom wyšnosće dla ćerpjenja čuwow do wusłužby poda, dokonjawši 20 lět w dušipastyrstwje.

Wot tud začahny zasy do Serbow, do swojeje domizny, bydło najprjedy w Kukowje a potom w Pančicach, a wěnowaše so nětko cyle swojomu basnistwu a pismowstwu, doniž jomu khorosć tež pjero z ruki njewunući, tak zo wosebje poslednje šwórćlěto ničo wjacy činić njemóžeše. —

Wutoru, 19. oktobra, bu swjatočnje pohrjebany na Wotrowski kěrchow. Tam we Wotrowje, hdźež je swoje poslednje dźěła wukonjał jako dušipastyr a wopor Božeje mšě hišće tak často wotměwał, tam bu tež nětk joho ćěło podate k wotpočinkej po dokonjenju joho zemskoho byća. Nahladna črjóda přewodźeri bě so zešła, zo by jomu poslednju česć wopokazała. Knjez monsignore senior Skala nawjedowaše kondukt a so poda z duchownymi jomu přede wsu napřećo, hdźež so prěnje pohrjebne paćerje wuspěwachu. Duchownych bě so na 15 zešło z wosadnym Wotrowskim, běchu to knježa: Monsignore senior Skala, scholastikus šulski radźićel Löbmann, konsistorialny radźićel farař Hartmann z Drježdźan, P. Alexander, kanonikus farař Žur, P. Romuald Domaška, farař Jurij Kral z Dubina, farař Wingeř, farař Gruhl z Nowoho Leutersdorfa, kapłan Delan, kapłan Žur, kapłan Mič, Njebjelčanski kapłan a kapłan Cyž ze Žitawy. Nimo cyrkwinoho wučerja kantora Rězaka běštaj tež přikhwatałoj cyrkwiny wučeř Andricki a wučeř Hajna, a z towarstwow: Kukowske kasino a Radwořska Bjesada, kóžde z khorhowju. — Kašć bu najprjedy donjeseny do cyrkwje, hdźež měješe knjez kanonikus farař Herrmann

pohrjebne kemše. Po Božej mši a absoluciji zestupa so ćah zasy, towarstwje, šulske dźěći a duchowni, při kašću a přewodźachu zemrětoho knjeza nětk k městnu měra a wotpočinka.

Knjez monsignore Skala wukonješe kónc pohrjebnych paćeri a knjez kanonik farař Herrmann měješe na kóncu sćěhowacu wopomnjeńsku rěč:

„My smy runje ćěło duchownoho knjeza do rowa położili a njechamy wot njoho so wotsalić, bjez toho zo bychmy z někotrymi słowami na drohoho zemrětoho spominali a jomu krótki wuraz našeje luboscе a dźakownoscе wěnowali. Wy znaješće joho wšitcy, kotrohož smy nětko khłódnomu klinej zemje přepodali, kotrohož smy do joho poslednjeje sparneje komorki położili, zo by tu spał spar měra, wotpočinka a pokoja, dóńž joho nědhy truba njebjeskoho sudnika na poslednim zemskim dnju k nowomu žiwjenju zas wubudźi. Naš lubowany přećel a pomocnik w našim zastojńskim dźěle, duchowny knjez Jakub Bart, farski administrator na wotpočinku w Pančicach, je swoje zemske žiwjenjo dokonjał a bu runje po swojej žadosći na našim farskim pohrjebnišću pokhowany. Wón wuzwoli sebi swój posledni wotpočink mjez nami, dokelž w našej srjedźizmje je wón tak husto přebywał, tudy je sebi tak wjele luboscе nadobył a w tak mnohich wutrobach začuća najwutrobnišeje dźakownoscе wubudźał. Kak husto je wosadnoho fararja cyrkwinscy zastupował, kak husto w spowědnym stole wupomhał, kak husto z mócnym hrimotacym hłosom Bože słowo prědował a ze swjatej zahorjenoscu přećiwo wopačnoscam a złoscam našoho časa wojował a wustupował! Našu lubu maćernu rěč kaž w słowje, tak w pismje dospołnje wobknježejo wědźeše přecy a za wšitko najpřihódniši wuraz namakać, z našoho ludu wušedši znaješe tak derje joho dobre strony, kaž tež słabosće a kiprosće, kotrež bohužel čim dlěje, ćim bóle stare dobre počinki wotćišćuja a na jich město so wupřestrěwać wědźa. Tohodla buchu joho prědowanja tež přecy tak pilnje wopytowane a z wulkej kedźbnosću słyšane. Najwjetši dźak našeje wosady pak doby sebi zemrěty duchowny knjez přez wjaclětne wotměwanjo rańšich kemšow na njedźelskich dnjach, přez čož wón našim wosadnym, wosebje dale bydlacym, puć na raňše kemše w klóštrskej cyrkwi zalutowa. Z kajkej swědomitosću a swěru wón tule dobrowólnje na so wzatu službu dopjelnješe! Zwjeselacy a wokřewjacy běše jomu tutón raňši wukhad w lětnim času a při rjanym wjedrje; přewodźany wot rańšich spěwow pólnych ptačatkow, do so srěbajo najćišćiši raňši powětr a ze zahorjenej wutrobu basnika z Božeje hnady dźiwy Božeje luboscе a wšohomocy w stwórbje wobkedźbujo a wobdźiwajo měješe tutón puć po swojim samsnym wuznaću za žórło njewuprajomnoho pokojenja a nutrneje radoscе. Ale wón přikhadźeše k nam nic jenož w lěće a při rjanym wjedrje, ale tež runje tak pilnje a swěrnje w zymje při połnej ćmě, při zawětych a błóćanych pućach a surowje napřećo dujacych wětřikach. Ach kak wustaty a mučny, wujachleny a přepoćeny wot ćežkoho napinanja přińdźe druhdy do kapale a sypny so na stólčk, zo by jenož někotre minuty wodychnyć mohł, prjedy hač k wołtarjej přistupi. Tutón wopor pak wosada tež derje znaješe a tohodla běše jomu tež wot wutroby dźakowna a přikhilena, a ja sebi myslu, zo je někotreżkuliž pobožne zdychwanćko za njoho k njebjesam stupało, někotreżkuliž swjate woprawjenjo so za njoho woprowało a někotryżkuliž dobry skutk so za njoho dokonjał. Kaž pak je so to wšoće hač dotal stało, tak so to njech stanje tež dale, a wosebje dźensa na swjatočnym pokhowanju, na kotrymž so přećelstwo, luboso a dźakownosć tak rjenje wobswědčuja, dźens njech je wosebite wopřijećo našich modlitwow a prósstwow horce zdychowanjo k trónej Božeje miłosće, zo chcył Bóh sam wšitko bohaće mytować a zapłaćić, štož my sami njezamožimy. Njech so jomu Bóh wopokaže jako hnadny a miłosćiwy sudnik, njespominajo na słabosć a kiprosć našeje wutroby, ale spominajo na njezapłaćomnu drohotnu krej Jězusa Khrystusa, kotraž bu tež za njoho na křižu rozlata.

Wězo njebohćički cyle wuswobodźeny był njeje wot człowjeskich słabosćow, kiprosćow a wopačnosćow, ale hdźe je človjek, kotryž by wo sebi prajić mohł, zo hrěcha na sebi nima? Njechamy tohodla tamać a sudźić, zo njebychmy tamani a sudźeni byli. Wšitcy smy hrěšnicy a nimamy žaneje khwalby před Bohom, tohodla chcemy so wšitcy na swoje wutrobno bić a prajić: Božo, budź mi hnadny hubjenomu hrěšnikej! Hdyž pak wěmy, zo możemy našim w Knjezu wusnjenym bratram a sotram po jich smjerći hišće k pomocy być, jeli zo maja hišće za swoje njezapokućene hrěchi čerpjeć, prjedy hač k widźenju Božomu přińdu, dha njech je to za nas mócne napominanjo, jomu tu wočakowanu a potrěbnu pomoc wopokazać, njechamy joho wopušćić, doniž joho ze swojimi sylzami a paćerjemi na horu Božu dowjedli njejsmy. Wšće njebohćički też na nas njezabudźe, hdyž budźe přez našu pomoc prjedy wumoženy a prjedy k widźenju Božomu přińdźe, ale wón nam wšitko bohaće zaruna, hdyž traš budźemy my na joho měsće a sami sebi pomhać njemóżemy. O kak tróštniwa, zwjeselaca a pokojaca je tale wučba našeje swjateje cyrkwje, zo smjerć, ta surowa, zwjazk mjez žiwymi a zemrětymi cyle njeroztorhnje, ale zo woni w Bohu zjednoćeni zwostanu a zo móża sebi też dale lubosć wopokazać a na pomoc khwatać. Tohodla chcemy lubosć nadobnje wusywać, zo bychmy nadobnje pomoc domoj dźěłać móhli; štóž skupje wusywa, budźe skupje žnjeć, štóž pak bohaće wusywa, budźe też bohaće žnjeć. Štož my za wotemrětych činimy, to činimy sami za sebje; hdyž na jich smjerć spominamy, spominamy też na swoju smjerć, hdyž za nich dobre skutki dokonjamy, dokonjamy je też za sebje, a hdyž jich hrěchi pokućimy, zapokućimy swoje samsne hrěchi.

Sym-li z tutymi słowami trósku na skutkowanjo a dźěła njebohćičkoho na zastojńskim polu spominał, dyrbju hišće k najmjeńšomu z krótka na druhu stronu joho zjawnoho skutkowanja pokazać, mjenujcy na njoho jako wubjernoho basnika našoho luboho serbskoho naroda. Wuhotowany z wysokimi duchownymi darami, nadobnoho duchownoho zmyslenja, stworjeny knježeř nad rěču a jeje wurazami je sebi wón kaž mało druhich joho naroda čestne mjeno basnika z Božeje hnady zasłužił. Joho pěsnje su a wostanu parle serbskeje literatury a swoju khwalbu wobkhowaja, tak dołho hač budźa lubozne zynki serbskeje rěče słyšane na serbskej zemi. Zo je joho pjero přestało pisać, joho ruka přestała na basniskej harfje hrać a joho k njebjesam so pozběhowacy duch přestał nadobne spěwy zanošować a spěwać, to budźe cyły serbski narod bolosćiwje wobžarować. Tohodla też Maćica Serbska, jako duchowne srjedźišćo našoho naroda, při tutym rowje wutrobnje žaruje. Předsydstwo Maćicy Serbskeje je mi poručnosć dało, wutrobne dźělbraćo a hłuboke žarowanjo nad zemrěćom njeboho Barta-Ćišinskoho wuprajić — štož njech je so z tutym stało.

A tuž dha dźělimy so ze žarowacymaj wočomaj a ze zrudźenej wutrobu wot tutoho hišće wotewrjenoho rowa. Spi, luby bratře, w mérje a pokoju a w nadźiji nědhušoho wjesołoho zasywidźenja! Zemja budź Tebi lohka; wěčny pokoj daruj jomu tón Knjez a wěčne swětło njech jomu swěći! Wotpočuj w mérje! Amen.“

Po pohrjebje měješe hišće druhu Božu mšu knjez kapłan Cyž-Žitawski.

Tak wotpočuje nětko ćěło našoho w tym času drje najsławnišoho serbskoho basnika tam na połodnišej stronje Wotrowskoho kěrchowa. Joho ważnosć jako spisaćela a basnika drje so hišće też wot wustojnoho pjera wopisa, a by zajimawe było, měć takle přehlad wšitkich joho spisow a basni. Naše Serbstwo žaruje tu wo jenoho swojoho za lud a kraj tak jara zahorjenoho syna. Maćica Serbska bě tu sobu zastupjena wot městopředsydy, jenoho wubjerkownika a jeje sekretara.

Bóh daj zemrětomu wěčny wotpočink a wěčne swětło swěć jomu!

Basnikej do rowa.

Powěsć hórku wšudźe noša smjertne zwony,
Serbskich synow šwika strašna zrudoba:
Wulkoh' ducha swjate mysle, lube sony,
Posykła je kosa hrózbnoh' kosćowca.

Prócu **sławnoh'** Serba zniči z gwałtom hrubym;
Wustudła je lěpša žiła **křesćanska:**
Swěru biješe nam stajnje z' zwukom lubym,
K počinkam nas pohoni móc **duchowna.**

We nas zbudźi wašnja našich wótcow młódne,
Zahorješe w mnohim staru zmužitosć;
Wodźeše nas **k rajam dawnym** puće khłódne,
Wožiwješe rjekowsku nam horliwosć.

Horliwosć, kiž **cyłoh' Słowjana** 'nož pyši:
K tutej namołwješe Serbow, Łužicu,
— Hdźež už w ćěsnych wrotach cuza prawda tyši —
K lěpšom' namaka nam ćěř tak luboznu.

Ćěř, kiž k dospołnosći kaza prawe puće,
Hdyž tež wjedźe nimo lěsow **kritiskich,**
Dźerži Serbow stare widźiny 'nož kruće
Z mocu ducha w rěče słowach wumjełskich.

Wumjełstwo je wulkich skutkow sławna krasnosć,
Ćicha **ponižnosć** je joho powaha,
Joho debi měrnych ideałow jasnosć,
Njerodźi wo cuzych prózdne slubjenja.

My pak zrudni stojimy před twojim rowom,
Wijemy ći wěčne wěncy — črjódka dźakowna:
Je tež **Ćišinski** so minył swětej hołom',
Joho duch nas škita w rajach wěčnoh' pěsnjeřstwa.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Nowy móst přez Sprewju budźe póndźelu 1. novembra popołdnju w 3 hodźinach poswjećeny, na kotrež poswjećenjo tež kral Friedrich August, krónpryne Jurij a pryne Friedrich Khrystian přińdu.

Z Khrósćic. Minjenu srjedu, 13. winowca, wuhotowa nam naše spěwařske towařstwo „Jednota" spěwanski koncert. Program tež z dobom wotmołwi tym, kotsiž so wćipnje prašachu: K čomu koncert? Dyrbješe być, kaž je z napisma widźeć: doswjećenjo załoženskoho swjedźenja, kiž je po prawom w septembru, kaž sebi dachmy rozprawjeć.

Jeli so w tutych rjadkach poda mała rozprawa wo spěwanskim koncerće, potom stawa so to z ćichim porokom, zo so tajka rozprawa pšinuzuje rozprawjerjej, kiž móžeše zadźěwkow dla jenož přenjomu dźělej programa pšitomny być. Tuž so samo rozymi, zo njemóže rozprawa dospołna być, a to, štož snadź druzy bychu jomu móhli wo druhim dźěle programa napowědać, njemóže tu tola jako swoje měnjenjo podać. Dale nas wopyt ze wšelakich stron, kaž z Delan, Radworja, Klóštra, Wotrowa, tola dospołnje pšeswědči, zo mohła so wot powołaneje strony tajka rozprawa cyle derje podać a nic pšewostajić tomu, kiž so njemóže pši najlěpšej woli pšiličić k tutym powołanym a wěcywustojnym kritikarjam. Tuž: čohodla so dlijić, do Posoła rozprawjeć a tute dźěło wot so wotwalić? Tak so tuta rozprawa jenož tohodla poda, zo so njeby cyły koncert w zjawnosći zamjelčał a rěkało: wo wšěm pisaja, wo tom nic. Što to? A tola móže „Jednota" ze swojim koncertom spokojena być, dźiwajo na to, štož je nam posćićiła, a tež na wopyt. Bě sebi Kamjensku hudźbu skazała, zo by někotre čisła pšewodźała a wustup „Jednoty" tak rjany wobłuk dóstał. Hudźba wotewri koncert z wuheřskim maršom. Sćěhowaše khor z orchestrom: „Bywachu Serbojo". Bě nam, jako bychu stari serbscy rjekojo w mócnych mužskich zwukach k nam rěčeli a my jich sylne postawy ze spěwa won słyšeli. Derje za přenje dny oktobra so pšihodźeše wjesoły khor: „Serbske hólcy na měru du" (jeli sebi pšimysliš město „na měru": do wojakow du). Hač pšecy tak wjesele, kaž tu? Tu tež dźiwne wěcki nazhonichmy, ale mjelčimy. Štó wšak rad pšida, zo so sylzy kulachu, najmjenje serbski wojak! Kwartet: „Pěkne pacholo" (bołharski hłós) je drje so pšitomnym holičam derje spodobał, kaž tež pšichodne čisło: „Do twojej' lubej' wóčkow zhladuju." Knjez Słodeńk sam nawjedowaše swoju „Syrotu", khor z orchestrom. Wo tutym knjezu jako dirigenće hišće rozprawjeć, rěka drjewo do lěsa nosyć. Wšak joho wustojnosć znajemy. Posledne čisło přenjoho dźěła: „Rjane ličko" je hišće mnohim lube dopomnjenjo z posledńjoho koncerta Pančičanskeje „Lipy", a tola rad kóždy na to posłucha. (Wosebitu kedźbliwosć drje pak namaka za nabočnym blidom, najbliže k jewišću a tež — Kubańkecom.) Kaž nad namaj tuta skała ...... njekhabła, tak je lubosć naju stajna, je we swěće mnohe pacholo wobkrućiło, a tola pšecy zasy móže zrudny ptačik pod hrodźišćom niže klóštra wobswědčić: Kusk falša do swěry wšak naměša so, a tola njedyrbjało tomu tak być: tuž, serbske holiča, dajće so wot knjeza kantora powučić, njebudźće lohkeje wěry a njedajće sebi hłowy zawjerćeć. Knjez kantor drje wědźeše pšez swój žiwy, musikalnje a deklamatoriscy wubjerny pšednošk kóždoho pšeswědčić, nazhonitych a tež hišće njenazhonitych, zo bohužel hinak njeje, tola nihdy nochcyše to pokhwalić. Pšecy to wostanje khutna a zrudna dosć wěrnosć, byrnjež tež naš „Kocor" ju zdrasćił do lohkoho a wjesołoho woblića swojoho solo-spěwa. Mócny applaus pokhwali spěwarja, nic wěrnosć spěwa.

Po spěwje dyrbjachmy ćeknyć k nyšporej, tuž njech hišće so jenotliwe spěwy jenož naspomnja, znate a njeznate: Khor z operety ze „Smjertnicy" wot Dr. Pilka: „Słyšće, kak pišćele w korčmje du" a „Ach, spominaj na mnje", solo ze samsneje operety. 10. čisło: „Moja luba lubka" spěwaše khor, kaž tež: „Tam wyše Drježdźan." Solo z orchestrom: „Złota nadźija ty miła" je drje bóle znate. Posledni spěw bě duo z khorom a z orchestrom: „Kak wjele rěkow dźeja."

Hudźba wobzamkny program z „pólskim spěwom". Spěwać so njehodźeše, hdyž w Kamjencu pólski njerozymja, a kaž rěka, zo dale našich mjezow, hdyž za Kulowom dale pšińdźeš, tež wjele wo pólski spěw njerodźa, tuž słuchachmy jeno na orchestrowe zwuki. —

„Jednoće" pšejemy dalši rozkćěw, zo by pšecy dale a bóle swoje kšidła rozšěrjała, a tež pod tutym škitom namakał pobožny cyrkwiny spěw dobry skhow .... ×

Z Khrósćic. Přichodny štwórtk změje naše towařstwo „Serbosław" pola Wjeńkec na sali swoju druhu lětušu swójbnu zhromadźiznu. Dokelž bě so přenja swójbna zhromadźizna tak derje poradźiła, dawa nam to dobru nadźiju, zo ći sami tež tutón króć přińdu, a tež tajcy, kotřiž hišće tu přeni króć njeběchu. Program je bohaty, wobstojacy ze spěwow našeje Jednoty, deklamacijow, přednoška a t. d. Lubi Serbja z Khrósćic a wokoliny! Přińdźće zasy w bohatej ličbje k nam! Wšak je zhromadźizna w tak składnym a přihódnym času — po kermuši, hdźež je khwila, so derje wuspać, tuž wopytajće nas, a wěsće budźe so tež tón króć wam pola nas lubić.

Z Jasency. Naša katholska „Bjesada" njezměje třeću, ale **druhu** njedźelu novembra swoju zhromadźiznu; zadźěwki, kotrychž dla chcychmy zhromadźiznu wotstorčić, njebudźa druhu, ale hižo přenju njedźelu novembra.

Z Časec. Našomu dopisej nastupajo **Friedricha Adolfa Buka** (w poslednim [42.] čisle Posoła), kiž je w **Pirnje** zemrěł, móžemy nětko dodać, zo běše **pradźěd** tohole zemrětoho, za kotrohož zawostajeństwo dotal herbow njenamakachu, **Mikławš Buk,** najmłódši syn kublerja **Michała Buka** w **Časecach.** Potajkim bychu potomnicy tuteje Bukec swójby w Časecach pola Khrósćic herbjo tamnoho zawostajeństwa byli a měli so **spěchować,** zo bychu so jako z přećelstwa wupokazali na sudnistwje w **Pirnje,** prjedy hač fiskus abo stat zawostajeństwo nastupi. Wjele časa wjacy njebudźe. Mikławš Žur, kanonikus a farař.

Z Drježdźan. Ludomna „Jednota" wotmě zańdźenu wutoru 19. oktobra swoju hłownu zhromadźiznu. Wopyt bě bohaty, tež žonow a knježnow bě so cyła syła zešła, wšitke w rjanych narodnych drastach. Po wšelakich wučinjenjach bě wosebje wažne pšedsydowe wozjewjenjo na kóncu jednanjow, zo je knjez farař **Kral-Dubinski** městno duchownoho radźićela Jednoty pšijał. Tuta powěsć zbudźi wulke wjeselo a dźakne pšipóznaćo ze strony sobustawow, wutrobne „sława" bu jomu za to zanjesene. Wutoru **16.** novembra chce nas nowy radźićel, knjez farař Kral, tež z pšednoškom zwjeselić, tuž sebi tón dźeń spomjatkujmy a pšińdźmy wšitcy.

Po skónčenju zhromadźizny njeskónčichmy hišće towařšnu zabawu, ale doswjećichmy hišće narodniny našoho Handrija Čornaka z piwom a kofejom, štož chcyše štó měć, haj, tež małoho rejwanskoho zawjeselenja so njezminychmy — wězo wšo k česći tomu: „Hdyž sym w tym pisanym bunclku był." Jomu budź tež wulki dźak za joho dobroćiwu ruku a wočinjenu móšničku. — Ale mjena

swjedźeń wšchak je hišće bóle katholski swjedźeń, a hlej, runje Jednoćiny dźeń, wutoru **30.** novembra, njechamy na dnju swjatoho Handrija zabyć na našchoho luboho sobustawa Handrija. Hladajmy, zo budźe tež tehdom pschi nami w Jednoće, njeprajmy jomu ničo, ale zwjeselmy joho z něšchto rjanymi kwětkami, wopokazmami našcheje lubosće a dźakowności.

Potom chcemy pak so wjeselić kóždy na swoje hody, a dołho dźěn njebudźe trać a hižo zasy nam kiwa rjany dźeń 32. załoženskoho swjedźenja Jednoty, 18. januara pschichodnoho lěta, da-li Bóh!

Njezapomńmy tež tych, kotsiž su nam Jednotu založili a ju pěstowali a hajili a nětko tu wjacy njejsu, ale su woteschli do wěčnosće. Za nich budźe njedźelu 31. oktobra Boža mscha, tuž budźmy tež tam pódla a spominajmy na našche zemrěte sobustawy. — (Hladaj tež nawěschtk!)

Wólby!

Hłowne wólby su nimo a wuspěch tychsamych je, zo budźe hišće wjele wužšchich abo wukałacych wólbow trěbnych. Tež w našchim 8. wjesnym wólbnym wokrjesu je wukałaca wólba trěbna, kotraž budźe **2. novembra.**

Kokla ma 5027 hłosow,
Brühl ma 4917 hłosow,
Wehner (soc.) ma 1386 hłosow.

Potajkim hišće budźe bitwa we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu, a ta budźe zawěsće wjele horcyscha. Tuž, lubi Serbja, zjednoćće so a dźěłajće ze zhromadnymi mocami za Koklu. Hlejće, kak ćežke a wulke wopory su wólbni wjednicy pschinjesli a hišće ćežsche a wjetsche budźa pschinjesć dyrbjeć! Podpjerajće jich. Schtóž je zrěčniwy, njech swoju rěč wužiwa. Pschinjesće tež rady pjenježne wopory. Schtóž chce a móže za wólbnu agitaciju něšchto wuprować, njech to rady dobreje wěcy dla čini. Tuž hišće jónu z cyłej mocu do wólbneje agitacije. Njebojće so a njedajće so zatrasčić. Wostańće swěrni, kotsiž sće kublerja Koklu wolili, a dobywajće hišće mnohich druhich za njoho. Trjebamy hišće 1400 hłosow za Koklu. Njezwjedźemy-li tych, je zhubjeny naš wokrjes za burow a Serbow, a němscy najeńcy budźa w našchim wokrjesu knježić a nas zastupować, a změja ći, kotsiž žane ležomnosće njewobsedźa, interessy za burow, žiwnosćerjow a dźěłaćeri? To sebi tola derje rozmysľće! Tuž hišće raz do bitwy wutoru 2. novembra za

knjeza kublerja Michała Koklu!

Dalschi wuspěch wólbow je:

5. wjesny wólbny wokrjes.

Zoba 6970 hłosow, Dr. Purlitz 426, Kraut 1271. — **Zoba je wolený.**

2. měšćanski wólbny wokrjes.

Reiche 3468 hłosow, Hartmann 5940, Schuster 1486, Buck 3080. — Wužšcha wólba mjez Reichu a Hartmannom.

Do cyła je hač dotal 34 sejmskich zapósłancow wolenych a to: 14 konservativnych, 4 nacionalliberalnych a 16 socialdemokratow.

We wužšchich wólbach su: 17 konservativnych, 2 hospodarskoho zjednoćeństwa, 1 reformař, 3 zwjazka ratarjow, 29 nacionalliberalnych, 9 swobodnomyslnych a 53 socialdemokratow.

Z toho widźiće, lubi Serbja, zo wuspěch wólbow za nas konservativnych hač dotal hišće njeje zwjeselacy, a tuž dyrbiće z cyłej mocu za **Koklu,** jako dobroho konservativnoho muža, dźěłać.

Za Brühla njemóže žadyn wěrny kschesćan być, dokelž

1. **Brühl njeznaje žanu tolerancu,** t. r. kschesćansku znjesliwosć; je evangelskich a katholskich na so našchćuwał.
2. **Brühl njeje so za kschesćansku schulu wuprajił.**
3. **Brühl njeje nam Serbam dobry,** nětkle jenož rjenje rěči.
4. **Brühl njeje wobsedźer, ale najeńk,** tuž nima interessy za kraj a za naš wokrjes, ale pyta jenož, hdźe ma najwjacy wužitka za swoju móšchnu.
5. **Najeńk ženje wobsedźerjow** (burow a žiwnosćerjow) a **dźěłaćerjow zastupować njemóže** a tež **njebudźe.**

Tohodla dźěłajće za Koklu, dokelž **Kokla je jednory bur,** jako tajki móže a budźe tež dale wšchitkich wobsedźerjow (burow a žiwnosćerjow) najlěpje zastupować. Ale **tež dźěłaćerjow** je a budźe Kokla dale zastupować, dokelž Kokla je stajnje tež ručne dźěła dokonjał, tuž wón derje znaje, kak dźěło čini. **Kokla je dobry kschesćan,** jako tajki je wón **sprawny** napschećiwo wšchitkim a napschećo kóždomu stawej. — Tohodla **muž pschi mužu wojujće za Koklu!**

Wólbny wuspěch je:

W Hrańcy ze Sernjanami: Kokla 76 hłosow, Brühl 2 (!), Wehner —.

We Łazku ze Smjerdźacej: Kokla 78 hłosow, Brühl —, Wehner —.

W Ralbicach z Nowoslicami: Kokla 182 hłosow, Brühl —, Wehner —.

W Róžeńće: Kokla 72 hłosow, Brühl —, Wehner —.

W Schunowje z Konjecami: Kokla 197 hłosow, Brühl —, Wehner —.

W Brunjowje pola Kamjenca: Kokla 106 hłosow, Brühl 15, Wehner 29.

We Łuzy z Khasowom: Kokla 56 hłosow, Brühl 78, Wehner 5.

Zrudne podawki a wuhlady.

Je tole hara po cyłym swěće dla zběžkarja a anarchista Ferrera, kotrohož je schpaniski wojeřski sud k smjerći wosudźił, a kotrohož su potom wojacy w Barcelonje na twjerdźiznje Montjuich po wójnskim prawje zatsělili!

Nimale wšchitcy ći, kotsiž w tychle dnjach w Parizu, Marseille, Triesće, Romje, Brüsselu, Lissabonje, Barlinje, Montevideo w Americy a t. d. tak straschnje zakhadźachu, wo Ferreru dotal ničo wědźeli njejsu. Kak dha to, zo nětko takle haruja? To je płód straschnoho schćuwanja zběžkařskich, powaleřskich a liberalnych nowinow a lože swobodnych murjerjow.

To je tola schpaniska naležnosć, ale njedźiwajcy toho so wosebje w tych krajach, hdźež swobodni murjerjo knježa, pschećiwo tomu zběhaja, jakož by so najwjetscha njeprawda na swěće stała.

Njeprawda? Justicne mordařstwo?

Schpaniski wojeřski sud w Barcelonje, w kotrymž su jeno wojeřscy wyschschi a juristojo, je jenohłósnje wosudźenjo k smjerći wuprajił, hdyž je měsac dołho a dlěje Ferrerowu winu na zatraschnych zběžkach a mordařstwach w Barcelonje pruhował, pschepytował a dopokazanu namakał. Wuprajenja swědkow su winu njepowalnje wobkrućiłe. Ferrerej su, dokelž sam zakitarja pomjenować njechasche, wosebitoho zakitarja postajili. Wusud je najwyschschi sud w Madridźe, w kotrymž su jeno generalojo a nahladni juristojo sudnicy, wobkrućił. Cyłe ministerstwo je so zapowěło, kralej wobhnadźenjo wosudźenoho złóstnika radźić. K tomu pschińdźe, zo je so zasudźenjo stało po zakonju, kotryž su liberalni sami lěta 1870, hdyž bě w Schpaniskej republika, wudali a wobzamkli. Tak je so wšchitko cyle sprawnje a po prawdźe stało. Kak dha móža so potom tajke poroki stać, jakož by so sprawnosć raniła?

Pschičina je: Schpaniska je katholski kraj, joho prěni minister Maura je konservativny, katholski, pschejswědčeny muž: tohodla dyrbi wopak měć. Ferrer je hłowny wjednik anarchistow a zběžkarjow, wuznamny sobustaw swobodnomurjeřskeje lože a žid (hač kschćeny abo njekschćeny?): to dosaha, zo dyrbi być njewinowaty.

Tuž dha schćuwanjo a hara pschećiwo Schpaniskej wosebje z dweju stronow wukhadźa: ze strony socialdemokratow, kotsiž su z anarchistami a powalerjemi pschezjene, a ze strony liberalnych, wosebje židowskich liberalnych, kotsiž z nowa pokazuja, zo tež woni su tajkim powróćeřskim idejam pschistupni. Tym so hišće pschitowařscha tamni, kotsiž maja njenasytnu hidu pschećiwo katholskej cyrkwi, a tohodla schpaniske knježeřstwo jako katholske hnydom samo wot so zasudźeja.

Jeno z tychle pschičinow je móžno, zo tež mjez nowinami Němskeje so wšchelake namakaja, kotrež surowje na to zakhadźeja, zo su straschnoho anarchista w Schpaniskej zatsělili. Mjenujemy tu z liberalnych nowin wosebje „Frankfurter Zeitung" a „Berliner Tageblatt", w kotrymajž najbóle židźa swoje politiske zmyslenjo pokazuja. Njehodźi so wopisać, kak wone pschećiwo Schpaniskej, joho kralej a ministrej Maurje hidu sapaja, kak na klerikalismus a katholsku cyrkej, kotraž sebi tola ničo psche to njemóže, njemdrja a hroža. Jim cyle podobnje zakhadźeja nowiny, kotrychž žiwjok je hida pschećiwo katholskej cyrkwi, kaž Barlinske „Tägliche Rundschau",

„Vossische Zeitung", nasche „Dresdner Nachrichten" a Drježdžanske „Neueste Nachrichten".*

Cyłe hibanjo, cyła hara so skónčnje pschećiwo wobstojacomu porjadej měri. To samo měrnische nowiny w Parizu, hdźež su anarchistojo a zběžakarjo hanili, palili a mordowali, wuznawaja. Tak „Figaro" pisa: „Zrudne podeńdźenja wčorawschoho wječora pokazuja, zo so wschak z cyła wo Ferrera njejedna, ale wo to, porjad a měr pola nas zdźeržeć. Jedna so wo zakitanjo naschoho towaŕstwa. Strach njeje wjac w Schpaniskej, wón je na naschich dróhach. Ferrer je jeno wurěč." A „Gaulois" pisa: „Dokelž je schpaniski kral, zakitaŕ wěry, socialnoho porjada a wojeŕstwa, bědźenjo pschijał monarchije pschećiwo anarchiji, wołamy: »Budź žiwy dobry katholski kral!«" To drje dosaha k dopokazej, wo čo so pschi tutym powschitkownym hibanju jedna.

Schto do čłowjeka je Ferrer był, móžesch z toho widźeć, zo je wón swoje wulke zamoženjo (rěča wo milionach) jenej cuzej žónskej wotkazał, z kotrejž běsche žiwy. Wot swojeje mandźelskeje je dźěleny. Ze swojoho bohatstwa njeměješche ničo wysche za swoju samsnu dźowku, kotraž je jara khuda a dyrbi sebje a swoje tśi dźěći z dźěłom swojeju rukow k nuzy zežiwić.

Tež podawki dla Ferrerowoho zasudźenja su straschny bengal, kiž hrožacy pschichod powschitkownoho zběhanja a powróćenja wobswětluje.

---

* Plakaty tychle nowinow samo w serbskich katholskich wsach nadeńdźesch! Chcedźa dha ći katholscy Serbja, kotsiž su tam namołwjenjo na wotebjeranjo tohole časopisa dowolili, nasch lud cyle zawjesć a zajědojćić dać?!

(Pschichodnje dale.)

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Minjenu póndźelu wopyta Joho Majestosć kral Friedrich August Meklemburgskoho wulkowójwodu w Schwerinje. Wulko wójwoda postrowi Joho Majestosć na dwórnischću a pschez wupyschene dróhi jědźeschtaj hromadźe do hrodu, hdźež bě swjatočna hosćina. Hdyž běsche wulkowójwoda sławu na naschoho krala wunjesł, wotmołwi kral w dlějschej rěči, spominajo na pschećelne počahi, kotrež su mjez woběmaj krajomaj pschecy wobstałe. Wječor bě swjatočne pschedstajenjo w dźiwadle a nazajtra podaschtaj so wjeŕchaj na hońtwu. Wutoru popołdnju wróći so kral zasy domoj.

— Prync Max po narańschich krajach studijow dla pućujo je tydźeń jako hósć grichiskeje kralowskeje swójby w Athenje pschebywał. Swoje studije w klóschtrskich knihownjach prawosławneje (orthodoxskeje) cyrkwje dokonjawschi je so na kupu Patmos podał. Spomnjena kupa je ze swjatoho pisma znata; na nju bě swjaty japoschtoł a sćenik Jan wot kejžora Nerona wupokazany a je tam swoje potajne Zjewjenjo abo Apokalypsu spisał. Tam je hischće dźensnischi dźeń jara sławny klóschtr swjatoho Jana, kotryž ma bohate pokłady byzantinskich rukopisow. Prync Max chce tam někotre dny pschebywać a so potom do Smyrny w Małej Asiji poda.

Němska.

Kejžorski sejm je na 23. novembra k posedźenjam powołany. Wjele nowych pschedmjetow k nowym zakonjam so njepschedpołoži, jenož zakoń wo nowych dźěłaćeŕskich komorach dyrbi so hač do hód wuradźić. Sejm změje tak čas nowy budget abo hospodaŕsku pschedłohu dokładnje pschedźěłać.

Kaž je znate, bu pschi powyschenju dawka na tobak z dobom w zakonju postajene, zo dyrbja dźěłaćerjo, kotsiž nowoho dawka dla dźěło zhubja, wot kraja za to zarunanjo dóstać. W mjenje socialdemokratiskich dźěłaćeŕskich zwjazkow běschtaj zapósłancaj Karl Deichmann a von Elm 12. oktobra pola statnoho sekretara financow. Cyłu hodźinu wuradźowachu wo rozdźělenju tajkich podpjerow. Statny sekretaŕ pschilubi, zo chce swojich zastojnikow k spěschnomu rozsudźenju we wschitkich tajkich padach namołwjeć, a zo tež podpjeru dźěłaćeŕskich zwjazkow pschi wuradźenju rady pschiwozmje. Zo by so naležnosć ze wschěch stron derje rozjasniła, powoła sekretaŕ wosebitu konferencu, na kotrejž dyrbja so tež zastupjerjo kschesćanskich a Hirsch-Dunkerskich zwjazkow wobdźělić.

Wězo je prawje a khwalobne, za dźěłaćerjow, kotsiž bjez swojeje winy dźěło zhubja, so starać. Njeje pak prawje, kaž su někotre twornje činiłe, najprjedy pschez čas dołho dźěłać a něťko, hdyž je nowy zakoń zastupił, dźěłaćeri wotpuschćić a jich tak njetrjebawschi na zjawne podpjery pokazać.

— Něschto dejmantow so w němskej južno-nawječornej Africy tola namaka. Psched něschto dnjemi bu posledńja posyłka dejmantow w Barlinje za něhdźe 2 milionaj hriwnow někotrym pschekupcam z Amsterdama pschedata. W Barlinje je wot knježeŕstwa wosebita pschedawaŕnja za tute drohotne kamjenje postajena. A hač do pschichodnoho lěta ma tuta sama prawo dejmanty pschedawać.

— Znaty kapucin P. Benno Auracher, kotryž je často na zhromadźiznach katholikow wulkotne rěče měł, je z rjadu kapucinow wustupił a je Němsku wopuschćił. Někotre powěsće praja, zo je do južneje Ameriki jěł, druhe rěča hinak. Čohodla je z rjadu wustupił, njeje cyle wujasnjene. Zwisuje pak zawěsće z tym, zo je P. Auracher trochu khorowaty, dokelž je pschez mocy dźěłał a drje tež pschezměrnu askesu wjedł. Liberalne nowiny wězo hnydom pisaja, zo je so jomu njeprawda stała, zo je njesprawnych čwělowanjow dla rjad wopuschćić dyrbjał a nadźijeja so, zo Auracher z cyła z katholskeje cyrkwje wustupi. Tola woprawdźe ničo na to njepokazuje, zo dyrbjał P. Auracher cyrkwi njesweŕny być.

Pruska.

Kak njestroniska Pruska pschećiwo katholikam je, widźimy jasnje z podawka, kiž je so w Kruschwicach pola Poznanja stał. Tam běsche direktor cokrownje dom natwarił, hdźež dyrbjachu so małe dźěći wo dnjo wothladać. Chcychu tam schěre sotry měć, knježeŕstwo pak próstwy wo schěre sotry wjacy króć wotpokaza. Tuž chcychu tam swětnu katholsku dohladowaŕku postajić. Tež to wyschnosć njedowoli, so na to powoławschi, zo je tam hižo evangelski wustaw za wothladanjo dźěći pod nawjedowanjom diakonissy. W farje potajkim ze 4000 katholikami, z wjetscha dźěłaćerjemi, kotrychž dźěći su cyły dźeń bjez dohlada, njesmědźesche so potajkim katholski wustaw wotewrić; za někotre evangelske dźěći běsche so to hnydom dowoliło. To je pruska njestroniskosć.

Pólska.

Na skhadźowancy němskich katholikow we Wrótsławju běsche pruska wyschnosć kóždu zhromadźiznu w pólskej rěči zakazała. Kardinal Kopp běsche tutu zakaznju w zjawnej zhromadźiznje wobžarował. Tohodla wulke hněwanjo we wschitkich hakatistiskich nowinach. Z narańscheje Galiciskeje wozjewi wěsty Julius Pernhofer knjez z Becrenkron zjawny list na kardinala Koppa, w kotrymž arcybiskopa Bilczewskoho wobskoržuje, zo tutón we swojej galiciskej diöcesy němskich katholikow podtłóčuje. „W naschich katholskich farach", tak w lisće rěka, „su jenož zasakli pólscy fararjo, kotsiž dźěći w schulach nuzuja k pólskim paćerjam, hdźež jenož něhak móža, pólske Bože słužby zarjaduja, haj samo zakazuja, w cyrkwi němske cyrkwinske kěrlusche spěwać, surowje mamy tu wojować, zo móhli w rěči naschich wótcow so modlić atd." Němscy hakatistojo to wězo pilnje we swojich nowinach rozschěrjeja, měnicy, zo dyrbi tak tež dowolene być, pólskim katholikam w Němskej jich prawa brać.

Ale tež, hdyž na to njedźiwamy, zo jena njeprawda druhu njeprawdu njezamołwja, njestroniscy ludźo hnydom na tym dwělowachu, zo bychu wobstojnosće w Galiciskej tajke byłe, kaž je list wopisuje. A woprawdźe so něťko tež z Lemberga z cyle spuschćomneje strony pische: „Němscy katholikojo w narańschej Galiciskej maja wjacy duschipastyrjow hač pólscy. A hdyž maja tu a tam duchownoho, kotryž cyle dospołnje němscy njerěči, je to Němcow sama wina, dokelž jich synojo so k duchownstwu njepschiwobroćeja. Lětdźesatki dołho su pólscy duchowni tam za němskich katholikow so starali a njejsu jich pschepólschćili. Runje nawopak, pólscy duchowni we wschědnym wobkhadźe husto němscy rěča.

Ryzy němskich wosadow je tam mało. Něhdźe 30 je měschanych a zbytkne su, z wuwzaćom někotrych wuherskich, pólske. Duschipastyrjo rěča hač na dweju abo tsjoch dospołnje němski. Dokelž tam na duchownych z cyła brachuje, je tam arcybiskop z Hornjeje Schlezskeje, z Poznanja, z Ermlandskeje (Warminskeje) a z Nawječorneje Pruskeje duchownych sebi wuprosył, kotsiž pak lěpje němsku hač pólsku rěč rozymja.

Hdyž pschéd něschto lětami arcybiskop město Czernowice wopyta, wobćežowasche so pola njoho němska deputacija, zo tam duchowni němske dźěći pschepólschćeja. Arcybiskop žadasche, zo bychu so jomu wěste pady mjenowałe. Wot toho časa je so 8 lět minyło, a ani jeničke mjeno so arcybiskopej njeje mjenowało. Wěc lěži skerje nawopak. We Czernowicach, Radowcach, Serećе (Sereth) a

na druhich městnach je wjele prjedy pólskich swójbow było, kotrež su so pschenemčike. Podobnje, kaž w Bukowinje, je w galiciskim dźele Lembergskeje (Lwowskeje) arcydiöcesy. Su tam z cyka jenoż 3 ryzy němske fary, a jich duschipastyrjo rěča dospołnje němsti Za pólskich katholikow je tam wjele hubjeńscho starane. K jich faram skuscha wschudźom wjele wjow, hač na 40, tak zo maja ludźo jara daloko hač do farskeje cyrkwje. Pólscy wobydlerjo su k tomu husto rozpjerscheni mjez Ruthenskimi, a dokelž swojoho duschipastyrja porědko wohladaja, du narodnosći a katholskomu ritej k zhubjenju. W mnohich městnach, hdyž běsche prjedy 600—800 pólskich katholikow, je nětko jenoż 50—100. Druzy su so grekisko-katholskej cyrkwi pschiwobroćili.

Z toho a z mnoho druhoho je widźeć, zo so tam duchowna wyschnosć za katholskich Němcow stara, tak derje hač je nětk mózno, a wosebje archybiskop Wilczewski je docyła njestrowiski a sprawny muž pschećiwo kóždomu narodej. Joho wěriwi to tež wědźa a joho tohodla lubuja a čescuja. Jenoż wukrajni schćuwarjo tam pytaja lud zaslepić. Hdy bychu potajkim hakatistiske nowiny trochu sprawne byle, njemóhłe so za njesprawne podtłóčowanjo pólskich katholikow w Pruskej na Galicisku powołać.

Awstrija.

We Wienje bu njedawno tajny radźićel a vicepräsident židowskeje wosady Theodor rycer z Goldschmidt pohrjebany. Po rabinowej rěči poreča tež měšcanosta Dr. Lueger tuto: „Theodor rycer z Goldschmidt, kotrohož cěło smy pohrjebali, běsche veteran Wienskeje měšcanskeje rady, derje zaslužbny veteran. Hdyž veteranojo zemru, njeprascha so nichtó, ke kotrej stronje su skuscheli, kóždy pschinóže a wopokaza jim česć. Tak sym tež ja pschischoł, njeboćičkomu radźićelej Goldschmidtej so dźakować za to, schtoż je w měšcanskej radźe skutkował. Wón skuschesche ke mni napschećnej stronje, ale wón bě pschi napschećiwnosći stajnje wěcowny sprawny a mózemy prajić, zo je wón pschi wschim, schtoż je Wienska rada wulke dokonjała, směru sobuskutkował. My wschitcy so jomu za to dźakujemy a prajimy: Theodoro, rycerjo z Goldschmidt, ničo nas wjacy njebdźeli, my smy a wostanjemy tebi dźakowni za wschо, schtoż sy dokonjał, a twoje wopomnjeco budźe žohnowane, a skóncamy z pschećom: Wotpočuj w měrje!“ — Goldschmidtowi pschećelio njewědźa, schto prajić, tajkoho počešcowanja njeběchu za zemrětoho napschećnika wot wyschschoho měšcanosty wočakowali.

Belgiska.

W Belgiskej běsche kongreß internacionalnych pschećelow měra, mužow, kotříž chcedźa wójnu wotstronić. Pschi tutej zhromadźiznje běsche dźiwno, zo tam nadobo jendźelski zapósłanc Alexander z hrožejom postany, zo, jelizo Belgiska hač do kónca tutoho léta za khmańske wobstojnosće w Kongostaće so njepostara, bychu so tam Jendźelska a amerikanske Zjednoćene Staty wěcow mocowali. Dźiwne bě to hroženjo pschećiwo Belgiskej w samsnym kraju pschi tajkej składnosći, potajkim pschipowědźenjo wójny na zhromadźiznje měra. Je dźěn wěrno, zo w Kongostaće wschelake wěcy njejsu w dobrym rjedźe, zo tam krajnych wobydlerjow husto dosć podtłóčuja, zo pschekupcy samo jich wurubuja. Ale ani Jendźelska, ani Zjednoćene Staty so po nich horje njebjeru nic z lubosće, ale ze sebičnosće.

Wšelčizny.

* Wurjadny popad jerjow so jerjowym łódźam w Grimsby w narańšej Jendźelskej poradźi. Łódźi běše 105, a te w jenej nocy pjeć milionow jerjow nałójichu. Ryby su jara rjane. Wjetši dźěl popada so za Němsku pokupi. Běše pak telko rybow, zo wulke łódźe, kotrež do Němskeje jědźechu, wšo přijeć njemóžachu.

* Dobry rozsud. We wjetšim towarstwje w Gottingach běše jónu slawny filosof a mathematik Kästner přitomny. W bjesadźe so tež wo duellu rěčeše. Kästner praji, zo sebi rozomnu přičinu za duell myslić njemóže. Tu jomu něchtó napřećiwi: „Sto byšće činił, hdy bych ja Was tudy před tymi knježimi »wosoła« mjenował?“ — Kästner wotmołwi: „To je cyle jednore. Ja bych Was prosył, zo to dopokazaće. Byšće-li to mohł, dha byšće Wy prawje měł, a ja bych sebi dyrbjał wobanjenjo lubić dać — to by Waše dosćčinjenjo było. Hdy byšće pak to njedopokazał, byšće »wosoła« sam wobkhował — a to by moje dosćčinjenjenjo było.“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeni: Erich, Jurija Krempki, dźěłaćerja w Budyšinje, s. — Martha, Maxa Wjacki, fabrikskoho dźěłaćerja w Budyšinje, dź. — Marija, Jakuba Žura, radźinoho dźěłaćerja w Budyšinje, dź.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 695.—701. ze Sulšec (Delnich): Jurij Lipič, Pětr Kummer, Hana Mikławšk (½), Pětr Mark, Madlena Mrózec, Pětr Nowak, Pětr Mič; 702. Jan Lipič ze Salowa; 703. Jan Wincaŕ z Tradowa

Za Serbski Dom: Prof. dr. E. Muka: město palmy na row lubowanoho přećela a bratra † Jakuba Barta-Čišinskoho 10 hr., knjeni prof. Loska Mukowa jako česstny wěnc na mary sławnoho serbskoho basnika Jakuba Čišinskoho 5 hr. Rěčnik Michał Cyž jako wěnc na row luboho přećela 5 hr.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 16. okt. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 21. okt. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	—	—	17	85	17	85	18	70
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	13	—	13	28	12	80	13	28
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	11	62
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	50	10	75	10	50	11	—
Rožka, nowa	8	13	8	30	8	—	8	30
Ječmjeń	8	40	8	75	8	—	8	30
Wows	8	—	8	50	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	50	2	80	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	75	21	—				
Rżana muka	10	—	14	—				
Syno	4	75	5	—	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	4	66
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	40	—	—	3	82
Prosata 1056 (w Kamjencu 297) jene	9	—	26	—	14	—	19	—
Butra 1 kg	2	80	2	90	2	70	2	90
Jeja, mandl	1	13	1	30	—	—	1	35

Pšeńčne wotruby 6,25, Rżane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Rżany gris 7,50.

Płaćizny ręznoho skotu w Drježdźanach 18. okt. 1909:

1. Woły,						ręzna waha	58—79 hr.
2. Byki,							60—72 „
3. Kruwy a jałojcy,							48—75 „
4. Čelata,							70—82 „
5. Swinje,							68—78 „

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
19

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom su njewjaz. na předań po 60 pj. pola pokładnika.

Eugen Wienecke
approb. Univ. Pennsylvania
Americ. Dentist,
= zubny lěkař =
w Budyšinje
18 na Hošic hasy 18.
Cuze (wumjelske) zuby po njepřetrj. amerik. systemje (wašnju).
Plomby złote, slěborne, porcelinowe. [178

Pomha!

To wobkrućeja přez 1000 připóznaćow khorych, kotřiž naše Limosan-tabletty pola

wiće, drjenja

a druhich podobnych ćerpjenjow wupruhowachu.

Naš srědk sćelemy na pruhu, też wobšérnje rozwučacu brošurku z připóznaćemi

darmo wšitkim ćerpjacym

kotřiž nam z kartu swoju adresu 183] zdźěla.

Chemisches Laboratorium Limosan

Postfach 1833, **Limbach** (Sachsen).

Wapno (kalk) wuhlo [1

brikety

kamjentne wuhlo

anthracit

wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.**

Dalokoréčak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.**

Dalokoréčak 307.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł.

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Triumpf

pječene jerje

po 1/1 a 1/2 tyzach,

delikatesowe jerje,

Bismarkowe jerje,

skulane mopsy,

ruske sardiny,

Anchovis.

Wšědnje čerstwe

Kielske bücklingi,

„ sprotty,

Albeckske flundry,

najlěpše słódke

sušene rěčne wuhory,

najlěpše

sušene lososy (lachs)

cyle něžne a słódke,

sušene jerje

wšědnje čerstwe z wuhenja

179] poruča

Gustav Küttnera nasl.

Richard Weigel

10 Serbska droha 10.

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

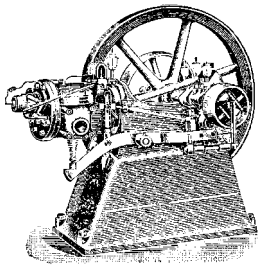

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěšša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Franc Mršťni

w Budyšinje.

Dźiwadłowa hasa čo. 4. **Pódla staroho piwowoho dwora** (alt. Bierhof).

Za nazymu a zymu

184] poručam

swój wulki skład **po módźe zhotowjenych**

woblečenjow za mužskich,

zymskich paletow, zwjeršnych wodźewow, sportjupow, tołstych **zymskich kholowow, wjedrowych khornarjow,**

wulki wubjerk **lacow** najnowšeje módy a w najnowšich mustrach, tunich

hólčacych paletow, jupow a kholowow,

małeho ruma dla předawam **wulku ličbu**

woblečenjow za dźěći

wjele tuńšo hač mje płaća.

Po přeću mojich wotebjerarjow sym **hišće přiwzał**

žakety za žony a holcy

a prócuju so, z dobrymi tworami **najnowšeje módy,** z **wulkim wubjerkom** a z **wurjadnej tunjosću** prawje **wjele wotebjerarjow dobyć.**

Žakety za žony wot 6 hr. hač do najwosobnišich.

Žakety za holcy wot 2 hr. 75 pj.

Kóždy **kupuje** pola mje derje a **tunjo,** kaž je znate.

Drasty za muži a hólcow zhotowjam po najnowšej módźe.

Wulki skład stofow. Dobre posłuženjo.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. ✦ ✦ ✦ ✦ **Nowygersdorf.**

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3 měsačnym	„	3½ %	
„ 6 měsačnym	„	3¾ %	
„ 12 měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Cohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w Kamjencu,

Budyšska droha čo. 1 I

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Přeni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja 8] wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

»**Serbosław**« **towarstwo kath. Serbow za Khrósćicy a wokolinu** zmeje **přichodny štwórtk** na swjedźenju swj. Symana a **Judy** swoju **II. swójbnu zhromadźiznu** w **4** hodź. pola **Wjeńkec.**

Lubi Serbja z Khrósćic a wokoliny! Wšitcy k nam! Wšak je khwile a časa nětko dosć a ničo doma njeskomdźiće!

Wutrobnje přeprošuje

186] **Předsydstwo.**

Njedźelu 31. oktobra budźe w **dwórskej cyrkwi** w **Drježdźanach** $^1/_2$**9 Boža mša za wotemrětych sobustawow** »**Jednoty**«, na čož wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje [187] **předsydstwo.**

J. a E. Koban, při žitnych wikach **41**

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Při **žitnych wikach II** napřeću **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřeću **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

61 Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Tak smy joho pokhowali, našoho njezapomnitoho, lubodrohoho

Ćišinskoho!

Na ćichim, idyliskim kěrchowje, duši njeboćičkoho tak luboho Wotrowskoho Božoho domu nětko wotpočuje joho čěło, nam tak předrohe, zo by čakało na dźeń wstaća. Tola joho duch, wuznamny genius našoho basnika z Božeje hnady, kaž knjez kanonik Herrmann tak rjenje a wěrnje wupraji w joho krasnej rěči, budźe žiwy mjez nami a zawěsći hišće mnohi z lěpšich synow našoho naroda pozdźišo budźe swój puć pytać k tutomu rowej.

Lubosć, česć a horcy dźak sebi wón zasłuži wot dźakownych Serbow, kiž je lubował hač do rowa. Sprostnjenej rucy je smjertny jandźel wuwił wobhnadźene pjero, tola ženje njeby mohł z našich wutrobow wotewzać lubosć, česć a dźakownosć.

Za wšitke dopokazy wutrobnoho dźěłbraća při joho **wotkhadźe** dowola sebi **podpisany** w **mjenje zrudźenych zawostajenych krejnych přećelow** swój **najnutraniši dźak** wuprajić. Dźak wosebje wjeledostojnomu knjezej kanonikej **Herrmannej** a wujej njeboho, dźak cyłej **lubej Wotrowskej wosadźe** za bohate k rowu přewodźenjo, dźak najdostojnišomu knjezej Monsignore seniorej **Skali** za dokonjenjo pohrjebnych wobrjadow, dźak wšěm **duchownym sobubratram** njeboho z daloka a z blizka, dźak **zastupjerjam** našich **towarstwow**, kaž tež **wšitkim** za to, zo su poslednju tak přisłušnu česć njeboćičkomu w lubosći wopokazali.

Dokelž pak je swjata a spomóžna mysl za wotemrětych so modlić, njezabudźmy na našoho

njeboh Ćišinskoho

w swojich modlitwach!

Wěčne swětło swěć joho duši!

R. I. P.

W Khrósćicach, Kukowje, Worklecach, Wětenćy
na dnju pohrjeba, 19. oktobra 1909.

185] **Jurij Delan,** kapłan.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 44. | Budyšin, 30. oktobra 1909. | Lětnik 47.

Częstochowa — Pólski Różant.

(Pokročowanjo z 41. čisla.)

Čorna Madonna bu bórzy znata a jeje česćowanjo rozšěrješe so w cyłej wokolnosći, haj samo daloko přez krajne mjezy. Bohate dary wopórniwosće a dźaka buchu tu woprowane. To kałaše rubježnikam a nahrabnym khětro do wočow. Ruski wjerch Frederyk Ostrogski běše so z Husitami zjednoćił a woblehny hody 1430 klóštr na Jasnej Górje. Wobydlerjo móžachu z časom wućeknyć, tak zo njepřećel ničo wjele njenamaka. Jeno hnadowne swjećo rubi a chcyše so nad nim wjećić. Dźiwi wojak hrabny swjećo, ćisny je do błóta a počinaše do njoho kałać; — tohodla pokazuje wobličo rany, dwě čornej smuzy na licu. Kaž lud powěda, wjezechu wojacy swjate swjećo na karje wotsal, ale za něšto tysac kročeli njemóžachu z dobom wjac dale. Zapřahnychu tohodla wšě móžne konje, ale njemóžachu z blaka. Kara so njehibaše a swjećo bě kaž z hozdźemi přibite. Wobě zhubištej so pod zemju. Swjata Borbora pokaza městno na spodźiwne wašnjo mnicham. Z dźakom bu jej na samsnym městnje cyrkwička pod jeje mjenom natwarjena, hač do dźensnišoho dnja hišće wulcy česćena. Ze spodźiwneje zapadanki žórli hišće kužoł z čerstwej, dobrej wodu. Na sćěnach cyrkwički wuhladaš wobrazy rubježnoho nadpada klóštra, hanjenjo a wobškodźenjo swjećeća, kaž tež wobraz joho spodźiwnoho namakanja a přenjesenja do klóštra.

Na wulkim wołtarju knježi wobraz čorneje Madonny Częstochowskeje z historiskim pólskim podpismom: „300 lět dołho běch w Jeruzalemje a 500 lět w Konstantinoplu swěta pomocnica a hordozna srjedźićerka, 500 lět škitowach hród Bely, a nětko česći mje hižo 500 lět Jasna Góra jako swoju kralownu.“

Lěta 1466 přesćěhaše češki nawjednik Tolačowski klóštr a nuzowaše priora k čežkomu dawkej. Z tutoho rubježnoho nadpada móžeše lohcy krawna wójna mjez Pólskej a Češkej nastać, njeby-li kral Kazimir IV. tak měrnje zmysleny był a so z Jurjom Poděbradskim wujednał. Kral Kazimir so za klóštr na Jasnej Górje wulcy zajimaše a běše też wosebity česćowar swjećeća čorneje swjateje Marje. Lěta 1447 a 1472 wopyta hnadowne městno Częstochowu a dari po smjerći swojoho syna, krónprynca Kazimira, do swjateje Marijineje kapałki drohotny wołtař z čornoho drjewa a dwě slěbornej postawje.

Hnadowna swjatnica Częstochowska wězo też w Romje njeznata njeběše. Mnozy bamžojo, kaž Pius II. — 1461; Aleksander VI. — 1493; Leo X. — 1520; Klemens VII. — 1532; Hrehoř XIII. — 1572; Pawoł V. — 1608 a druzy su Jasnu Górų z wulkotnymi privilegijemi wuznamjenjeli a z mnohimi wotpuskami wobdarili. Njewšědny dobroćeŕ Jasneje Góry běše kral Sigismund III. z plaha Wasa. Běše to woprawdźe bohabojazny muž a jara swědomity, přeswědčeny křesćan. Zo by so klóštr přichodnje přećiwo njepřećelskim nadpadam lěpje wobarać mohł, wobda jón Sigismund z krutymi, wysokimi murjemi, kotrež hišće dźensniši dźeń nimale njewobškodźene stoja.

Přez wjacore, masivne wrota bě hišće jenož móžno, do klóštra zastupić. A hdźež bě kołwokoło hłuboki přěrow, něhdy z wodu napjelnjeny, tam wuhladaš nětko pod murjemi cyłu črjódu jelenjow z 14 a 16 rózkatymi rohiznami. Mału Marijansku kapałku da Sigismund wutwarić a powjetšić; klóštr a wosebje cyrkej krasnje wudebić.

Bamž Urban VII. da do Częstochowy drohotne powostanki Swjatych, a joho nastupnik dari štyrjom duchownym na Jasnej Górje wosebite połnomocy při wudźělenju swjatoho sakramenta pokuty a dospołne wotpuski za wjetše swjedźenje našoho Zbóžnika, kaž tež za wšě Marijanske swjedźenje.

Mjez dobroćerjemi Jasneje Góry pak tež njesměmy na krala Wladisława IV. zabyć. Wón da klóštr dospołnje dotwarić a měješe docyła jara šćedriwu ruku za wšě cyrkwinske potrěbnosće. W samsnym času třepotaše Europa před njesmilnymi Turkami. Jich přeměnjaty połměsac mocowaše so do křesćanskich krajow a bě najradšo jasne słónco křesćanskeje wěry začěmnił. Tu zebra so też kral Wladysław, zo by křesćanske mjezy škitował před rodźenym njepřećelom swjatoho křiża. Tola prjedy hač do krawneje bitwy ćehnješe, poda so do Częstochowy. Dołhi čas klećeše pobožny kral před hnadownym swjećećom kralowneje njebjes a zemje a modleše so nutrnje a poručeše so do zastupneje prózstwy mócneje pomocnicy křesćanow. Zajimawy je slub, kotryž ryćeŕski wjerch při božemje-prajenju před mnichami wotpołoži: „Hlejće, česćowni wótcojo, kak mało prawow kral před druhimi ma. Strach mi hrozy, njeznate puće dyrbju kročić; tola nihdźe njebudu sam! Moja njebjeska škitaŕka budźe ze mnu. W duchu wostanu pola was před swjećećom miłosćiweje maćerje Zbóžnika a zdychujo prošu wo pomoc a jeje mócny škit. Tak khětře hač móžno wróću so zasy k wam!“

W zymje lěta 1634 wón ćežcy skhorje. Podarmo pytaše pola swětnych lěkarjow radu a wuhojenjo. Tu wobroći so w nutrnym paćerju a z wulkej dowěru na hnadownu čornu swjatu Mariju Częstochowsku, a hlej, njebjeska lěkaŕka jomu wupomha, kaž wón sam wobswědčeše. Zo by za dóstatu hnadu přisłušny dźak prajił, přińdźe lěta 1642 z cyłej kralowskej swójbu do Częstochowy a wosta tam tři dny. Wšitcy přistupichu k Božomu blidu a potom woprowaše kral złote dary za klóštr a khudych cyłeje wokoliny. Ze samsnoho časa je też železna lěsyca, kotruž w hnadownej kapałcy wuhladaš. Primas a arcybiskop Lubjeński da ju w Gdansku dźełać. Wulcy drohotny dar w hnadownej kapałcy je slubjeny dar hrabje Jurja Osolinskoho, kanclera krala Kazimira. Dwaj slěbornej stołpaj a dwě postawje, swjateju Antonia a Pawoła, kotrejž wołtař debještej, buchu 1812 k płaćenju wójnskoho dołha do Waršawy přenjesene. Spomnjeny wołtař arcy-

biskop Lubjeński na dnju swj. Marijinoho naroda swjatočnje poswjeći. K wurjadnomu swjedźenjej běše so pjeć biskopow a na 400000 pobožnych zešło.

Z lětom 1655 počachu so zrudne časy za klóštr a město Częstochowu. Šwejdski wjeŕch Karl Gustav podćisny sebi w krótkim času pólski kraj. Samo měsće Waršawa a Krakow dyrbještej so wobě podać. Kral Jan Kazimir ćěkaše do Šlezskeje. Njemóžeše tohodla tež klóštrskomu provincialej Bronowskomu, kiž bě přećiwo Šwejdam wo pomoc prosył, w ničim pomhać. Bronowski chcyše pokłady Jasneje Góry před Šwejdami wukhować, a zahrjeba je w lěsach, samo w rowach a tež w rěcy Warće, kotraž Częestochowu wobjimuje. Hnadowne swjećo donjese so do Šlezskeje, na hród hrabje Cellari. Bórzy stoješe roznjemdrjeny njepřećel před klóštrom, a general Burchard Móńk nawjedowaše na 10000 wojakow a dźěl pólskoho wójska. Nihdźe, daloko a šěroko, žaneje pomocy za klóštr. Jenož njebjesa a škit pomocnicy křesćanow zbywaše wbohim mnicham, a něšto wojakow bě w klóštrskej twjerdźiznje, wšitkich hromadźe na 278 muži. Zmužiće zebrachu so mniša, jich prior Kordecki na čole. W jenej rucy brevir, w druhej mječ; tak škitowachu swjatnicu čorneje swjateje Marije Częstochowskeje. A Bóh bě z nimi. Rozhorjeni Šwejdźa přimachu klóštr a cyrkej na wšěch stronach, ale ničo njezamóchu. Wulke hromady walčkow kołwokoło zapalachu, a njesměrny kur dyrbješe wšo žiwe w twjerdźiznje zadusyć. Tola podarmo. Mniša njedachu so zatrašić. Njepřećel wočakowaše smjertne zdychowanja z twjerdźizny, a hlej, tu dyrbješe na pobožne modlitwy mnichow, na jich swjatočne kěrluše a pozběhowace zynki piščelow posłuchać. Někotři wojacy běchu připadnje w rěcy dźěl klóštrskoho pokłada namakali. General jón cyły priorej poskići, jeli Šwejdam klóštrske wrota wotewri. Tež tute słódke słowa ničo njepomhachu; mniša stojachu kruće, Kordecki wosta njepowalny. Nětko poča njepřećel murje podrywać. Tola mniša wudobuchu so njenadźicy z twjerdźizny, a Šwejdam njezbu za knotace dźěło wjele časa. Šwejdojo běchu ze swojej mudrosću a zmužitosću hotowi, a 26. decembra zhubichu so srjedź nocy bjez božemje z Częstochowy.

Jutry 1656 móžeše so lubowana Madonna Częstochowska z najwjetšej radosću swjatočnje zasy na Jasnu Góru přenjesć. Kóždy so radowaše z dźakownej wutrobu za pomoc swojeje njebjeskeje škitaŕki a khwaleše čornu Madonnu jako kralownu Częstochowsku. Rjekowskomu mnichej Kordeckomu pak staji so lěta 1859 w klóštrskej zahrodźe rjany pomnik z bronzy a marmora. Tež druhi pomnik hižo z prjedawšoho časa dopomina na joho njebojaznu wutrajnosć. Kordecki chcyše njepřećela z njenadźitymi wupadami překwapić, při tym pak bu jónu bjez małoho kuska popadnjeny a jaty wzaty. Na strašnym městnje natwari so kapałka k česći swjatoho Rocha.

Hišće tři króć pospytachu Šwejdojo klóštr přewinyć, ale kóždy raz dyrbjachu so bjeze wšoho wuspěcha zasy wróćić.

(Přichodnje dale.)

K wužschej wólbje!

Khutne a razne słowčko w poslednjej hodźinje ze srjedźnoho wosmoho wólbnoho wokrjesa!

Lubi Serbja! Pisam wo wólbje prěnje słowo do „Posoła". Skoro so tak zda być, jakož njebyschće wschitcy dospołnje a cyle spóznali, kak khutne a zamołwjenja połne wolenjo je. Haj, lubi Serbja, nimam žane druhe zamołwjace słowčko, jeli móže so to z cyła hischće zamołwjeć a zakitać, zo a kak bě móžno, w Khrósćicach samych a we Wudworju dwaj módrej kuvertaj, kóždy 4 hłosy ličacy, we wólbnej kschinje namakać, hač zo hischće někotsi z nas su tak mało nazhonići w tym, schtož jim swědomjo, wěra a lubosć k narodej kaza. Tym dyrbi so we žehliwym wohenju raznoho powučenja w pismje a hortnje swědomjo wótsić, zo bychu zasłyscheli, schto je jich swjata winowatosć w rozsudźacej hodźinje! Hdyž Napoleon psched egyptowskimi pyramidami ze swojim wójskom stojesche, je dopomni na pschisłuschnosć psched bitwu, zo jich pokaza na tute starodawne pyramidy a wuwoła: „Wojacy, schtyri lěttysacy na Was dele hladaja!" Lubi Serbja! Na Was hladaja tysacy a tysacy Serbow, hač so hischće dopomnice wutoru 2. novembra na hłós Waschoho swědomja, na Was hladaja sprawnje zmysleni Němcy — samo we Barlinskich časopisach a druhich čitachmy wo wólbnym hibanju we 8. wokrjesu — hač budźe za Was dźeń khudych duschow dźeń njećesće, na kotrymž pschez zawinjenu lohkomyslnosć někotrych — khudych duschow mjez nami — ponjesu nas Serbow k rowej — na politiske pohrjebnischćo. Wězo dawno wědźach, zo mjez nami khětro klaca z naschej rjanej jednotu a pschezjednosću, zo su pscheco tajcy mjez nami, kotsiž měnja, zo su mudrischi a rozomnischi, hdyž z wulkej črjódu njeběža, ale sami kucharja, ale to sebi njecham dać prajić, zo by móžno było, zo by pschez nasch herbski hrěch = njepschezjednosć, wukhadźaca z njekhmanoho njepopscheća a wohidneje zawisće so nam zhubił mandat — na ženje zasywidźenjo!

Lubi Serbja! Hladajmy tola jeno do stawiznow naschoho ludu! Prajće mi, schtó a schto je wina, zo njejsmy wjacy to, schtož něhdy běchmy, wulki, mócny lud, wupschestrěwacy so po srjedźiznje Europy? Hdyž sebi na to myslimy, sylzy nam do wočow stupaja. Hlejće, wot spočatka je nasch herbski hrěch był a rěkał: njepschezjednosć, zawisć. Na swoju wutrobu dyrbimy bić a wuznać: Dokelž běchmy roztorhani mjez sobu, dokelž běchmy njepschezjene mjez sobu, so zadźěrachmy, jedyn druhomu zawidźachmy, tohodla so na nas pschezjedny njepschećel wali — a to nic jónu, ně, lětstotki dołho, doniž nas wjacy njewosta, hač tuta drobna horstka, kotraž na mjezach serbskoho kraja, haj, samo mjez nami pscheco dale wotebjera. Jenož Boži dźiw dyrbimy mjenować, zo smy so hischće zdźerželi a wukhowali psched nawalcmi njepschećelskeje namocy, zo njejsu nas stawizny čłowjestwa z hrubej ruku wumazłe ze swojich knihow. To nam powědaja z krasnymi pismikami spisane serbske stawizny. Tuž so dźensa Was prascham: Njechamy skónčnje wuknyć ze swojich samsnych stawiznow, wot swojeje samsneje krewje? Njeje nascheje njepschezjednosće dla, naschoho zadźěranja, njepopscheća a zawidźenja dla nascha maćeŕna zemja dosć krewje wupiła, njeje so nam dosć mocy a zboža hižo pschez to zhubiło? Wukńmy, wukńmy, Serbja, wot swojeje samsneje krewje! Posłuchajće na hłós Waschoho njezapomnitoho Cischinskoho, kiž je Wam tole zapisał do swědomja, do wutrobow:

My Serbja we wschitkim smy roztorhani
A tohodla je nasche byće běda;
Je, jako djas by nalał do nas jěda,
Tuž słabi smy a k dźěłu mało khmani.
Tež swojej' hłowy smy, zo porok rani
Nas kóždy, zawisć, zo nas žerje blěda
A roztorhanosć rosće z jeje slěda.
Smy jena krej a — bratsja sebi žani.

Wukńmy, lubi Serbja, ze zańdźenosće a njebudźmy slepi pschećiwo naschim samsnym hrěcham! Hórko, jara hórko smy hižo ćerpjeli za naschu samsnu błaznosć! Tuž stojmy hromadu, kruće, twjerdźe — jako murja, skała! A njech tež tamne zabłudźene wowcki so hischće 2. novembra namakaja do zhromadneje narodneje wowčeŕnje! To pak tamnym pschiwołamy, jeli nas pscheradźa pschi wužschej wólbje — cuzbnikej, kiž nima wutroby a rozoma za nas — běda na Was, kiž sće nas pschedali a pscheradźili! Wasch skutk Wam žane dobre płody njepschinjesy! A prajće nam, kajku maće winu, zo **Koklu** njerodźiće? Žanu. Jenož zawisć a njerozom Wam hłowu muči a mozhy kazy. To Wy runje tak derje wěsće runja nam wschěm, zo w Drježdźanach wulka huba a nadutosć ničo njerozsudźa a nam ženje njeby ani kuska wuskutkowała, ale zo to móže jenož dospołna nazhonitosć z wobstojnosćemi a wosobami, ze wschěmi faktorami, kotrež sobu waža a do toho rěča — a zo je Kokla to rozymił a pschez swoju wobhladniwosć a powschitkownu česćownosć wjacy wuskutkował, hač by Brühl ze swojim wołanjom docpěł, to kóždy widźi, kiž trochu faktiske wobstojnosće znaje. A byrnjež by Kokla tež tróschku na słyschenjo ćerpjeł, pschi jednanju z ministerijemi, hdyž so z nimi znaje, jomu budźe bóle pomhać joho 24lětne skutkowanjo w komorje, hač by Brühlej pomhało dobra huba a jazyk a — wuschi, zo njebychmy na te zabyli. Prjedy hač so hrěschi a swari na ćežke słyschenjo Koklowe, njech so najprjedy dopokaže, hač su pschez to schkodu ćerpjeli nasch wokrjes a joho potrjeby. Ničo so njemóže tu mjenować, tuž je njeprawda a njerozom, pschećiwo tomu takle wustupować.

Schtož nastupa druhi porok, zo Kokla njeje dosć jara interessy swojoho wokrjesa zastupował pschi twarjenju železnicow, nam wjacy

płaći w tutej wěcy autorita knjeza zapósłanca Rjenča-Kamjenskoho, kotryž je był rozprawjeŕ w 2. komorje wo železnicach a kotryž je ze swojim mjenom zjawnje w Budyšćanskich nowinach čisko 250 wobswědčił, **zo je Kokla chyle a dospołnje tam interesiju wokrjesa zastupował.** Potajkim, schto dha hišće wjacy chceće?

Schto hišće wostanje ze wschěch tych porokow a skóržbow pschećiwo Koklí? Ničo hač jenož hola fraza.

Tuž słyšće, Serbja, poslednje słowo w poslednjej hodźinje! We Waschich rukach wotpočuje nasche zbožo a njezbožo! Wy maće wolić! Wostajće doma wschě stronjiske nahlady, lichiwe posudźenja, a z josnym wěrnym wobličom dźiće wschitcy k wólbje a čińće tam, schtož Wam swědomjo, lubosć k narodej kaza, a to móže jeno być: **wolće Koklu!**

Pschi hłownej wólbje 21. oktobra je we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu wschitcy hromadźe 5239 wosobow wolilo. Dóstali su: Kokla 5018, Brühl 4921 a Wehner 1386 hłosow.

Podamy tu

pschehlad wo wólbnym wunoschku we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu:

Rakecy, Kamjenej, Jitk, Jenschecy, Nowa Wjes a Niža Wjes: Kokla 303, Brühl 75, Wehner 56.

Njeswačidło, Holeschow, Holeschowska Dubrawa, Komśk, Nowa Wjes, Wbohow, Krónca: K. 118, Br. 353, W. 22.

Komorow a Truwin: K. 137, Br. 32, W. 5.

Dobroschecy a Koslow: K. 75, Br. 2, W. —.

Ralbicy a Nowoslicy: K. 182, Br. —, W. —.

Schunow a Konjecy: K. 197, Br. —, W. —.

Smjerdźaca a Łazk: K. 78, Br. —, W. —.

Nóžant: K. 72, Br. —, W. —.

Sernjany a Hrańca: K. 76, Br. 2, W. —.

Hórki: K. 97, Br. —, W. —.

Worklecy: K. 199, Br. —, W. 1.

Khrósćicy: K. 224, Br. 4, W. —.

Widowoł a Kozaricy: K. 64, Br. 4, W. —.

Smječkecy: K. 76, Br. —, W. 6.

Wětenca a Mikočicy: K. 95, Br. —, W. —.

Lejno, Nuknicy, Zejicy, Časecy, Kobschin a Prawočicy: K. 183, Br. —, W. —.

Kukow: K. 200, Br. 1, W. —.

Pančicy, Kaucy a Jawora: K. 152, Br. —, W. —.

Wotrow a Kaschecy: K. 129, Br. 32, W. —.

Žuricy: K. 51, Br. —, W. —.

Krjepjecy: K. 50, Br. 9, W. —.

Njebjelčicy: K. 103, Br. —, W. 3.

Serbšte Paslicy: K. 78, Br. —, W. 3.

Pěškecy: K. 98, Br. 1, W. —.

Njerabecy: K. 105, Br. 25, W. —.

Jitro a Debricy: K. 105, Br. 92, W. 7.

Łahow, Mikkecy, Zarěč, Panecy, Wutokčicy: K. 79, Br. 102, W. 30.

Luh a Khasow: K. 56, Br. 78, W. 5.

Lupoj, Lupjanska Dubrawa a Bukow: K. 24, Br. 85, W. 10.

Lomšk a Khrósť pola Minakaka: K. 133, Br. 94, W. 33.

Minakał, Hatk, Drohy a Wjesel: K. 133, Br. 94, W. 10.

Psowy a Nowe Psowy: K. 15, Br. 20, W. 38.

Wóslink: K. 43, Br. 78, W. 5.

Lěšej: K. 4, Br. 75, W. 1.

Wysoka: K. 2, Br. 76, W. 74.

Skaslow a Tradow: K. 24, Br. 68, W. 16.

Němske Paźlicy: K. 24, Br. 64, W. 33.

Jěžow: K. 105, Br. 25, W. —.

Brěznja: K. 140, Br. 30, W. 15.

Protecy: K. 28, Br. 108, W. 1.

Ruschwicy: K. 74, Br. 117, W. 20.

Njeje drje dospołny pschehlad, ale tak trochu so hodźi spóznać, kak je so mjez Serbami wolilo. Dyrbi so jara wobžarować, zo je wulki dźěl evangelskich Serbow so zaslepić dał a swojoho domjacoho **serbskoho kandidata** wopuschćił a so wosobnomu cuzomu radźićelej pschijamknył. Haj, lubi wschak Brühl wjele. Wschak je naposlednju samo tež lubił, zo budże za konfesionalnu schulu wustupować, mjez tym zo prjedy wo tutym praschenju ničo słyscheć njechasche. Haj, lubi swojim „lubym Serbam“ wschitko, schtož chcedźa měć, ale wěrće wy, zo budże wam wón to wschitko dźeržeć, dyrbjał-li so wuzwolić? Njedajće so zaslepić, a sće-li so zabłaznić dali, wróćće so hišće! Kak swědomićе je so Kokla za swój wokrjes starał, to wobswědčuje nam zjawnje w Budyšćanskich nowinach knjez geometer Rjenč z Kamjenca, zapósłanc 7. wjesnoho wólbnoho wokrjesa. Tohodla, hdyž je Kokla swoju wěc swědomićе wobstarał, čohodla nic joho jako nazhonitoho parlamentarja zaso wolić chyć a so wot njepschećelow, kotříž chcedźa rady sami něschto być, zamylić dać. Evangelscy Serbja, džerźće tola ze swéru muž pschi muža k swojomu dotalnomu serbskomu kandidatej, kaž su to katholscy a evangelscy Serbja zhromadnje w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu činili.

„Kokla je katholik, tohodla njemóžemy joho wolić“, tak su so někotři wuměrkeli. Na to wam wotmołwimy z nowa to, schtož smy hižo psched dwěmaj njedźelomaj pisali. Dale pak hišće pschispomnimy, zo Kokla njekandidiruje jako katholski kandidat, ale jako fichesćanski, serbski, bursti hospodaŕ, postajeny za kandidata wot evangelskich a katholskich Serbow. Wschak je so to w Khrósćicach 4. haprila cyle razuje wuprajiło a na zhromadźiznach wjesnoho wólbnoho towarstwa su evangelscy Serbja wjacy kŕoć prajili: W 5. wjesnym wólbnym wokrjesu njech katholscy Serbja za Zobu hłosuja a we 8. wjesnym wólbnym wokrjesu pak njech evangelscy Serbja za Koklu. Tuž budźimy tež pschejesene a dobyće budże nasche. Naschim njepschećelam pak pokazajće durje a prajće: My sebi was požadali njesmy, tuž wostajće nas na pokoj, my mamy sami swojoho kandidata, kotryž je spŕawny fichesćan a spŕócinny hospodaŕ.

Zo Brühl žadyn lubowany človjek njeje, to widźiće z toho, kak su we Luzy a Khasowje wolili. Hdyž tam wschitcy wo Brühla njerodźa, kotříž tola joho dospołnje znaja, je nam dopokaza dość, zo Brühl tak jara lubościwy a miły njeje, ale wjele bóle wón knježi, a kotříž su pod joho knježstwom, su Brühla ze słužownej bojoscu wolili.

Tuž njebojće so tola a wolće 2. novembra Koklu. Njedajće sebi Koklowe cedlki z rukow wudŕeć. Njedyrbjake-li pak Koklowe cedlki wschudźom k dóstaću być, wzmiće sebi prěnju lépschu cedlku a wumałće mjeno naschoho njepschećela a napisajće na cedlku mjeno:

Herr Gutsbesitzer Michael Kockel in Crostwitz.

Jenož cedlku z tutym mjenom tykńće do kuwerta.

Dźiće pak tež **wschitcy wolić**, muž pschi mužu. Žadyn njech doma njewostanje. Njech naschi pschećelźo w poslednich hodźinach wosebje na to kedźbuja, schtó hišće wolić njeje, a njech po toho potom bórzy du a joho k wólbnomu blidej pschiwjedu. Jenož tak, hdyž wschitcy swoju winowatosć dopjelnja, budże dobyćo nasche.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Kaž hižo pisachmy, budże příchodnu póndźelu **1.** novembra nowy móst swjatočnje wotewrjeny. Popołdnju w 3 hodźinach přijědže z wosebitym ćahom Joho Majestosć kral Friedrich August a kralowske Wysokosće krónprync Jurij a prync Friedrich Khrystian. Z dwórnišća pojědu Joho Majestosć kral a kralowske Wysokosće z wozom k nowomu mostej přez Bismarkowu, Hošie a Seminarsku dróhu a Lawske hrjebje. Budyšske šule budża spalir stać.

Joho Majestosć kral a kralowskej pryncaj z přewodnistwom, kaž tež ministerjo a ministerialni zastupjerjo zestupaja so pod baldachinom, kotryž je na mostowym předměšće natwarjeny. Na lěwicy a prawicy před baldachinom pak budża so wobdźělace wyšnosće a přeprošeni hosćo, napŕedo baldachinej pak měšćanska rada a měšćanscy zastupjerjo zestupać.

Potom přepoda financny minister Dr. v. Rüger nowy móst městej Budyšinej. Wyšši měšćanosta Dr. Kaeubler móst w mjenje města Budyšina přewozmje. Na to wotewrì Joho Majestosć kral móst z překročenjom ze swojimaj pryncomaj, a małe holički budża różički sypać. Z mosta póndźe kral pěši přez Scharfenweg do Ryboweje hasy a budże sebi tu nowy móst wot deleka wobhladać, wot tud poda so po Rybowych skhodźeńkach na Lawsku dróhu do kupnicy a měšćanskeje sale, hdźež budże swjatočny wobjed. — 10 minutow do 6 hodźin wotjědu Wysocy hosćo z kupnicy na dwórnišćo po dróhach kaž su přijěli, a w 6 hodź. wotjědže kralowski wosebity ćah zasy do Drježdźan.

Z **Budyšina.** Wuježa wólba mjez Reichom a Hartmannom w 2. měšćanskim wólbnym wokrjesu budże tohorunja 2. novembra. Njech wschitcy zaso wolić du a swój hłós za zkotnika Guido Reiche wotedadźa.

— Póndźelu bu w tudomnej wozowej tworni 100 dźěłaćerjam, z wjetscha wojnarjam wupowědźene, dokelž mjdy dla pschezjene njepschińdźechu.

Z **Budyšina.** Kaž w S. N. čitamy, maja so tajcy, kotříž chcedźa na **wučerstwo** studować, **hač do 1. decembra t. l.** pola **direkcije katholskoho seminara w Budyšinje** přizjewić. K tomu su sćěhowace wuswědčenja trěbne: 1) narodne a křćeńske wopismo, 2) wopismo wo jětrašćěpjenju,

3) wobšěrne lěkařske wuswědčenjo, 4) poslednje šulske wuswědčenjo (censury), 5) dopokaz sakskoho poddanstwa. Serbscy starši njech so potajkim z časom na to dopomnja, hdyž maja synow, kotřiž chcedźa studować. Kotřiž pak chcedźa na **duchownstwo** studować a chcedźa tudomnu präparandu wopytować, wězo maja so tež zamołwjeć. Njedajmy sebi dwójcy kazać, zo so tež za studowacych postaramy, trěbni su tajcy přecy, wosebje tež Serbja, kotřiž dźěn so hodźa wšudźom trjebać, w Serbach a Němcach, a srědkow za studowanjo dźěn tola tež w Serbach hišće nadeńdźemy.

Z Radworja. Radwořska »Meja« wotmě 17. X. t. l. swój nazymski spěwny wječor pola Delanec. Program wopřiješe 12 čisłow. Swjedźeń je so wurjadnje derje poradźił — snadź tohodla, dokelž nowy předsyda, knjez Jakub Rjenč-Kamjenjanski towařstwo wodźi — abo, dokelž je knjez wučeř Nawka hłowne dźěło měł. Wšě spěwy je wulkotnje nawučił a krasnje na swojim nowym pianje přewodźał. Najrjeńše teksty je sam připrawił: 1. Na brjozy khěžka Milcyna (mužske solo). 2. Wozmu sej jehličku. 3. O kak su hłuboke — (žónskej zboraj) wšo khorwatske narodne pěsnje wot Kuby. 4. W zymje, lěću holičo (5 hł. měšany zbor Hodźijskoho — delnjoł. nar.). 5. Běše pak mužik mał' (mužski štworospěw wot Hodźijskoho z Wjazońskeje porěče). 6. Aj kofejko, napoj sy mój (mužske solo wot Bj. Krawca). Posledniši spěw je tež Jan Cyž-Stróžičanski tak přednjesł — zo drje je so kóždomu kofeja zechcyło — a tuž tež ludźo placać njepřestawachu .... Žortaj: „Hwizdaj, ale na bubončk kedźbuj“ M. Andrickoho — a „Na kwasnym pućowanju“ K. Wyrgača — běštaj rjenje zrozymliwje předstajenaj. Hodźijskoho duet: „Ach spominaj na mnje“ knježna Marija Hantušec z tak čistym a jasnym hłosom sobu spěwaše, jako jón něhdy je w »Meji« pokazowała Hanka Šołćic. Wšo bě rjane .... Za posłušnosć a prócu dóstachu spěwařki a spěwarjo na ss. Symana a Judy **tróšku** myta. Móžachu so nětk tež jónu darmo napić a najěsć — we wjesołej zabawje — wězo wšo po česći! A tak je prawje! Mnohe lětko hižo »Meja« **žiwje** skutkuje, a zasy je pokazała, zo **je** žiwa, tuž: njech je **dale** žiwa! To daj Bóh!

„Swobodne zjednoćeństwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy“ měješe 20./10. t. l. swoju 5. lětušu skhadźowanku w Baćonju. Přitomnych bě 17 sobustawow — mjez nimi wysokodostojny knjez can. cap. senior monsignore Skala a knjez direktor Nowak —. Khróšćanski 1. kapłan, knjez Delan, měješe přednošk wo Dr. Försterowej (evang. professor w Zürichu) pädagogicy: moderna kultura je techniska kultura. Förster nětko praji: wróćo k zasadam srjedźnoho wěka, ke kulturje nutřkownoho čłowjeka. Nowa šula ma wosebje dźěsćowu powahu kubłować. Wo to so wosebje jedna: zo dźěćo w konkretnych padach wě — so prawje moralisćy zadźeržeć. Försterowy ideal je: kubłanjo młodosće k samostatnosći w poććiwym žiwjenju. Při wučenju ma so z dźěsćom a nic z kaznju započeć. Za wědomostny přednošk dósta rěčnik naš dźak. — Potom rozprawješe knjez kantor Symank wo hłownej zhromadźiznje zwjazka (27. a 28. IX.), w Kamjenicy wotmětej. Dale nam knjez kantor Hila powě, kak jara so runje Kamjenski šulski dohladowař, knjez Dr. Hartmann, wo naše serbske šule stara — a to w samym ministeriju ... Hody budźe zasy zjězd wotpósłancow ze zwjazka w Drježdźanach. Nas budźa kk. kantoraj Hila a Symank a podpisany zastupować. Z kónc nazymnika budźe přichodna zhromadźizna — a to z małej zabawu — (sobu za knjenje) w Budyšinje w Serbskim Domje. Tehdom budźa tež zasy wólby.

I. zapisowař.

Z Dobrošic. Spodźiwny žort běše sebi tu njedźelu wječor wokoło 7 hodźinach něchtó zehrał. Nadobo paleše so tu cyle wonka při haće ležaca hromada słomy, tudomnomu najeńkej słušaca. Zawěsće běše ju něchtó z wotpohladom zapalił, zo by kermušnych hosći prawje do stracha zahnał a zabawu při khartach a karančku abo dobrej wječeri kazył. Strach žadyn njeběše, a tohodla sebi tež žana sykawa k wohenjej njezwěri. Ludźi běše so wjele zběžało, kotřiž pak móžachu jenož wohenjej přihladować. — Kaž je słyšeć, je słoma zawěsćena była.

Z Wotrowa. Naš knjez kanonikus a farař Jakub Herrmann budźe 9. novembra třoji jubilej swjećić, a to 50lětny měšniski jubilej, 40lětny farski a 20lětny kanoniski jubilej. Wosada so z wjesołosću hotuje na rjany a wurjadny swjedźeń.

Dopis z **Kulowa** pschichodnje podamy, kaž tež pschehlad wólby w **5. wjesnym wólbnym wokrjesu.** Red.

Zrudne podawki a wuhlady.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Njehodźi so wopisać, kajku haru, kajke njeskutki su socialdemokratojo a anarchistojo wosebje tam načinili, hdźež su měšćanske zastupjeřstwa po jich duchu, kaž na psch. w Parizu, Romje a t. d.

W Parizu z njekmanikami zastupjerjo města a sejmscy zapóslancy sobu ćahachu a zakhadźachu. Na 20000 zběžkarjow bě so zhromadźiło, kotsiž so wosebje na schpaniske póslanstwo měrjachu, zo bychu je zapusćili, a potom hdyž so jim to zadźewasche, cyrkwjam wschelaku schkodu načinichu, palachu, kóncowachu a powalachu, schtož móžachu.

Po cyłej Italskej su wosebje we wjetschich městach dźeń abo por dnjow swjećili, na mnohich městnach bě generalny strajk postajeny. W Romje wscho zastawasche, tramwaje njejězdźachu, nowiny njewukhadźachu, klamy zamknjene wostachu. Žadyn dźiw. Wschak bě židowski měšćanosta Nathan sam manifest wozjewił, kotryž Schpaniskej najhórsche poroki činjesche a wobydleri k njeměram schćuwasche. Po cyłej Italskej je dźiwi lud puschćeny a knježi. Cyłe města stojachu wjac dnjow pod hrózbnym knježstwom powaleřskeje cwólby. A knježeřstwo njezwěri sebi jej krutosć pokazać. Žadyn dźiw, zo ruski car do tajkoho kraja na wopyt pschińć njecha.

We wschelakich městach Italskeje su cyrkwjam žałostnu schkodu načinili. Tak su w Pisy jenu z najkrasnischich a najstarschich cyrkwjow (swj. Pawoła) cyle zapusćili.

Tajke zakhadźenjo, kotrež so wschudźom pschezjene stawa, njehodźi so hinak wuswětlić hač z tym, zo je wyschsche kommando powaleřskeje loże wschitkich naschćuwało. Samo francozske nowiny pisaja w nastupanju tychle podawkow: „Hdyž jich pschećeljo morduja, rěkaja »rjekojo«. Hdyž jich wěscheja a tsěleja, su »martrarjo«.“

Najmjenje hary je w Schpaniskej samej byłe. Tam je w sejmje pschedsyda ministerstwa, Maura, raznje wuprajił, zo je so stać dyrbjało, schtož je so stało, a zo je so cyle po prawdźe a zakonju stało. Akty wo Ferreru so wozjewja.

Minister zwonkownych należnosćow Allmde Salazar je protest pschećiwo zakhadźenjam Francozskeje wozjewił. A francozske nowiny, kotrež su runje hischće wo schpaniskich nutskownych należnosćach so zaběrałe, nětko herjekaja, zo Schpaniska so do nutskownych należnosćow druhich krajow měscha.

Pschidawamy hischće, schtož je Schpaniski póslanc w Barlinje wo podawkach wuprajił. „Modernske schule (kajkež je Ferrer załožował) njeběchu jeno „swobodne schule“, wone běchu cyle anarchistiske. Zničenjo wschoho socialnoho porjada so tam wučesche. Zatraschne podawki w Barcelonje běchu jich płód. Hdyž běsche w juliju česć wótčiny a zdźerženjo porjada do najwjetschoho stracha stajene, zakroči knježeřstwo na podłožku zakonja wo zjawnym porjedźe, kotryž su w lěće 1870 radikalni wjednicy sami postajili. Tónle zakoń sebi žada, zo ma so kóždy powaleřski skutk pschez tribunalom sudźić. A tak je so stało. Ja chcu jeno prajić: To je łža, hdyž so wudawa, zo je so z Ferrerom něschto stało, schtož by cyle po wustawje a zakonjach njebyło. Moje słowo so dopokaže.“

Kaž je cyłe sudniske jednanjo pschećiwo Ferrerej zjawne było (w Němskej su wojeřske sudy z wjetscha wschitke tajne), tak so joho akty hischće wozjewja, a potom so spóznaje, zo njeprawda na stronje schpaniskoho suda njeje.

Tež němscy wučency njejsu chcyli zady wostać. Professorojo a spisowaćeljo Lujo Brentano („katholik“!), Richard Demel, znaty bohapřějeř Ernst Häckel, Gerhart Hauptmann, Max Liebermann a Julius Meier-Gräfe su namołwu wozjewili, w kotrejž praja, zo „wschitcy samostatni Němcy su pschezjene we tamanju njeskutka, kotryž je so na Ferreru stał“ a t. d., a žadaja podpisma za zatsělenoho zběžkarja. Na to „Deutsche Tageszeitung“ pisa: „Jeli su tamni schesćo knježa měnili, zo su wschitcy samostatni Němcy z nimi pschezjene, su so jara molili. Woprawdźe samostatni mužowje maja w naschim času něschto lěpsche činić, hač so nad něčim tajkim roz-

horić. Z wotkel dha chcedźa schesćo protestowarjo wědźeć, zo je so wo justicne mordaŕstwo jednało? Kak chcedźa to dopokazać móc? Z wotkel maja khrobłosć a prawo, wo „krawnym skutku schpaniskeje lubowole“ rěčeć? Hdyž socialdemokratiski abo anarchistiski rěčnik w zhromadźiznje so z tajkimi krewjelačnymi prajidmami kaž pschez hłowu mjeta, dha so na to njedźiwamy. Ale wot mužow, kotsiž so do duchownych wjednikow ludu liča, bychmy hinasche rěče wočakowali, njedźiwajcy toho, zo jich cyła wěc po prawom ničo njestara. Wysche toho je tola směschne, hdyž ći knjezojo lubja, zo tutón protest z podpismami na prawych městnach w Madridu pschepodadźa. Su tute prawe městna snadź zběžkaŕske komiteje? Schpaniske knježeŕstwo tola tajku adressu njepschiwozmje.

— Wobžarujemy, zo tónle nastawk w poslednim čisle cyły pschijeć njemóžachmy. Mjez tym je naležnosć Ferrera dla hižo trochu zestariła. Móžemy pak nětko pschidać, zo tola wschelakim nowinam, kotrež běchu prjedy w tutej harje cyle prědku, počina wuzko być. Tež wone so zas pomału k rozomej wróćeja a drje so tež trochu — hańbuja.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Póndźelu wječor w 6 hodźinach mějesche kancler Bethmann Hollweg wosebitu audiencu pola Joho Majestosće krala Friedricha Augusta w kralowskim hrodźe w Pilnicach.

— Woprawski tajny radźićel excellenc v. Mehnert, dotalny pschedsyda sakskeje druheje komory, so wjac na nowe wo zapósłanske městno do druheje komory prócował njeje. Nětko je joho kral za sobustawa prěnjeje komory powołał.

Němska.

Kak socialdemokratiske nowiny łža, móžemy tudy z jasnym pschikładom pokazać.

Nowe dawki su jim witana pschiležnosć, wjetschinu němskoho sejma falschnje wobskoržować, zo su cyłe dawki jeno k schkodźe ludu wobzamknjene, a zo su bohaći psched nimi zalutowani. Najbóle haruja na herbny dawk, a praja, zo w Němskej žadyn herbny dawk njeje. Tak psched krótkim socialdemokratiske nowiny pisachu: „Bohaći herbnoho dawka płaća w Jendźelskej 520 milionow, we Francozskej 300 milionow a w Němskej 000 mil.“

Kelkož słowow, telko łžow. Tež socialdemokratiske nowiny wědźa, zo so w Němskej kóžde lěto na 60 milionow herbnoho dawka płaći. Tónle dawk wobstoji jako herbny dawk za kejžorstwo a wón potrjechi krejnych pschećelow w nabočnej liniji. W lěće 1906 je so wobzamknył, a za njón su tež centrum a konservativni hłosowali. Schtož su ći lětsa wotpokazali, je, zo so herbny dawk tež na mandźelskich a dźěći rozschěrić njesmě. To je, schtož su konservativni a centrum zapowěli.

Herbny dawk, kajkiž w Němskej wobstoji, je tónle:

a. Schtyri wot sta maja płaćić: starschi, bratsja a sotry zemrětoho a jich dźěći.

b. Schěsć wot sta maja płaćić: dźědojo a wowki a dalschi prjedownicy, pschichodni a pschirodni starschi, pschichodne a pschirodne dźěći, njemandźelske wot nana pschipóznate dźěći a jich potomnicy, za dźěći pschijate (adoptowane) wosoby a jich potomnicy, tak daloko hač so sćěhwki za-dźěći-pschijeća na nje počahuja.

c. Wósom wot sta maja płaćić: bratsja a sotry starscheju (wujojo a ćety), swakowscy na druhim skhodźenku nabočneje linije.

d. Dźesać wot sta maja druzy płaćić. Za cyrkwje a spomožne wustawy so dawk něschto poniži. Je-li płaćizna namrěwka wyschscha hač 20000 hr., so $1^{1}/_{10}$ dawka zběha, a to rosće dale, tak zo za milion so $2^{5}/_{10}$ zběha, t. r. 25 procentow.

Tuž móže kóždy łžu z rukomaj pschimać.

K tomu pak tamne nowiny hischće wjac pschiłža. Wone hnydom 100 milionow a wjac pschičinja a praja: „Bohaći w Jendźelskej 520 milionow a we Francozskej 300 milionow płaća.“ Schto je wěrnosć? Hnydom spóznajemy. W lěće 1908 mějachu dokhodow z herbnoho dawka:

w Němskej (kejžorstwo a zwjazkowe staty)	60667600 hr.,	nic 000 milionow,
w Jendźelskej	381400000 hr.,	nic 520 milionow,
we Francozskej	191763000 hr.,	nic 300 milionow,
w Rakuskej	21547000 hr.,	
we Wuherskej	3861000 hr.,	
w Italskej	31200000 hr.	

Konservativni a centrum su jeno pschećiwo tomu byli, zo měł herbny dawk tež mandźelskich a dźěći potrjechić, a za to mějachu woni jara wažne pschičiny. Tola nic jeno konservativni a centrum. Samo socialdemokratojo su z wulkoho dźěla pschećiwo tomu byli. To je so na hłownej zhromadźiznje socialdemokratow lětsa w Lipsku zjawnje wuznało, zo by pschi tsećim čitanju — hdy běsche k tomu dóschło — z najmjeńscha połojca socialdemokratiskich zapósłancow pschećiwo tajkomu herbnomu dawkej so wuprajiła.

— Statny sekretar justicnoho hamta Dr. Nieberding je staroby dla na wotpočink schoł. 17 lět je swoje zamołwite zastojństwo zastupował, a mějachu joho tež w sejmje wschitke strony rady. Dr. Nieberding je tu khwilu jenički wysoki zastojnik Němskeje, kiž je katholik. Joho naslědnik je dotalny präsident komornoho sudnistwa, woprawski tajny wyschschi justicny radźićel Dr. Hermann Lisco, rodźeny 30. januara 1850 w Barlinje.

— Pschi wužschej wólbje w Koburgu bu socialdemokrat Zietsch wuzwoleny. Wón dósta 7060 hłosow, mjez tym zo nacionalliberalny Dr. Quark 6646 hłosow dósta. Socialistojo so na tutym dobyću wosebje wjesela, dokelž je Koburg hač dotal pschecy liberalnje wolił. Pschi poslednjej wólbje 1907 mějachu nacionalliberalni a swobodnomyslni, kotsiž tehdom hromadźe dźěchu, 8500 a socialistojo jenož 4780 hłosow.

Badenska.

Tež tudy su nowowólby byłe. Jich wuspěch je tutón: Wuzwolenych je 23 sobustawow centra, 10 socialnych demokratow, 4 nacionalliberalnych, 1 demokrat. Wužschich wólbow budźe 35 trěbnych.

W tutym kraju su prjedy nacionalliberalni jara wulku wjetschinu měli. Jich móc a wliw je stajnje woteběrał, tak zo su pschi tychle wólbach jeno 4 wěstych wuzwolenych dosćahnyli. Kelko jich z wužschich wólbow wuńdźe, njehodźi so hischće prajić. Centrum je tam stajnje pschiběrał. Hłowny dźěl herbstwa nacionalliberalnych pak su tón króć socialistojo dobyli. Za nich je so 35000 hłosow wjac wotedało hač posledni króć, tak zo maja z cyła 85000 wotedatych hłosow. To je wuspěch schćuwanjow liberalnych a wosebje jich wjednika Obkirchera. Tón bě parolu wudał: dźiwajo na nowe dawki w Němskej centrum wohanić. Z tajkoho počinanja, kotrež su liberalni swěru wobstarali, pak su liberalni sami schkodu měli, nic centrum. Pschetož w pschedposlednich wólbach mějachu hnydom w prěnjej wólbje 14 wuzwolenych, a tón króć jeno 4. Centrum pak, kotrež je hač dotal 28 sydłow měło, je hnydom w prěnjej wólbje 23 dobyło a je hischće pschi 14 wužschich wólbach wobdźělene. Wschitkich za centrum wotedatych hłosow je něschto mjenje hač posledni króć, tola pak centrumskim pschiwisnikam wschu khwalbu dawaja, zo su so rjekowscy dźerželi. Cyły wužitk ze schćuwanja liberalnych maja socialdemokratojo.

Za wužsche wólby su tam nětko „wulkoblok“ załožili, kotryž liberalnych a socialdemokratow (!) wjaza. K tomu su tam samo swojoho wjednika Obkirchera woprowali!

Pólska.

Zo w pólskich provincach samo Němcy z pruskej politiku pschećiwo Polakam spokojom njejsu, je znata wěc. To pokaza so njedawno tež zasy w Poznanju, hdźež professor Barlinskeje universiṫy Hans Delbrück w towaŕstwje pschekupcow pschednoschk wo tutej politicy dźeržesche. Wulka syła pschiposłucharjow z najwosobnischich němskich worschtow běsche so tam zeschła. Delbrück dopokaza ze stawiznow, kak su w narańschich krajinach pschecy hač do Bismarkowych časow Němcam pschećelnje zmysleni byli, kak nětčischa pruska politika Němcam wjele wjacy schkodźi hač Polakam, dokelž pólskim buram za drohe pjenjezy kraj wukupuje a tutych burow, kotsiž so jako tajcy wo politiku starali njeběchu, do městow nuzuje. Z tym pschepólschćuje so bóle a bóle měsćanske wobydleŕstwo, a tam potom Polacy pod němskim potłóčowanjom wuknu, so zjednoćeć. Delbrückowym słowam powschitkownje pschihłosowachu.

Awstrija.

20. oktobra bu we Wienje awstriski sejm wotewrjeny. Nadźija, zo so hnydom pschi prěnim posedźenju rozsudźi, hač budźa wschelake strony z cyła zwólniwe, hromadźe wuradźować a dźěłać, so njedopjelni. Strony, kotrež běchu hač dotal obstrukciju činiłe, žadachu, zo njeby so hnydom prěni dźeń präsident wolił, a tuž jim k woli posedźenja na 48 hodźinow wotstorčichu. Potom bu prjedawschi

präsident, kschesćansko-socialny zapósłanc Dr. Battai, z nowa wuzwoleny, a za dalschich präsidentow bu pjeć sobustawow ze wschelakich wjetschich sejmowych stron wubranych.

Italska.

Ruski car Mikławsch II. nětk tola Italsku wopytać pschijědźe, haćrunjež rěkasche, zo so njeměrow dla Ferrera wottraschić da. Wón pak trochu dźiwny puć do Italskeje wuzwoli, jeli su powěsće prawe, mjenujcy z Odessy nad Čornym Morjom pschez Rusku, Pólsku, Prusku na Frankfurt po Francozskej a wot tam do Italskeje. Zetkanjo z italskim kralom Humbertom so w Racconigi stanje, městačku, kotrež k połdnju hłownoho města Turina leži. Tam so wulke pschihoty za powitanjo ruskoho mócnarja stawaja. — Schtož je wosebje dźiwne, je to, zo je Romski měsćanosta Nathan do Racconigi jěł. Dokelž mjenujcy wopyt ruskoho cara w Romje so njestanje, je sebi kral pschał, zo by Romski měsćanosta w tych dnjach jomu blizko był. Nathan je znaty jako spěchowaŕ a pschećel anarchistow a zběžkarjow, je tež w minjenych dnjach straschnje pschećiwo Schpaniskej schćuwał. Hdyž car Mikławsch toho na stronje italskoho krala wohlada, změje drje swoje wosebite mysle.

Sobotu dojědźe ruski car Mikławsch II. do Racconigi, hdźež bu wot krala Viktora Emmanuela powitany. Italskoho krala pschewodźeschtaj ministerpräsident Gioletti a minister zwonkownych naležnosći Tittoni. Wot dwórnischća, hdźež tež měsćanosta w mjenje města kejžora powita a hdźež bě čestna kompanija wojakow zestupana, jědźeschtaj wobaj wjeŕchaj hromadźe w jenym wozu do hrodu. Pschewodźerjo, mjez nimi ruski minister Iswolski, sćěhowachu w 6 wozach. Kürasierojo wozy pschewodźachu. Po cyłym pućn na woběmaj stronomaj wojacy stojachu. Na hrodźe samym wočakowasche kralowna wysokoho hosća.

Njedźelu wopytaschtaj car a kral w automobilu kralowski hród w Polenca. Popołdnju dźěschtaj na hońtwu bažanty tsělec a wječor bě hosćina. W cyłym měsće knježi wulke žiwjenjo a wobydlerjo wulki podźěl na wopyće bjeru. Wězo buchu wyschschim zastojnikam wschelake ruske a italske rjady wudźělene. Na dompuću chce cara tež francozski minister zwonkownych naležnosćow Pichon postrowić.

Francozska.

Kajki wužitk francozski lud z toho ma, zo knježeŕstwo tam cyrkwje a schule wurubuje, pokazuje so prawje jasnje we słownym klóschtrje Khartusow pola Grenobla, hdźež słowny palenc Chartreuse palachu. Hdyž so klóschtr zběhny, rěkasche, zo su tam ležomnosće a cyłe wobsedźeństwa 13 milionow winojte, kotrež dyrbjesche stat dóstać. Wot knježeŕstwa postajeny rjadowaŕ pschewza wschitke wobsedźeństwa, a nětko po $4^1/_2$ lěta — kajki to ma wunoschk? — Pjenjez je tam jenož hischće 57000 frankow a dołha 5000000 frankow. Khartuscy mnischa běchu tam wschědnje wjele khlěba khudym rozdźěleli. Hdyž statny zarjadowaŕ pschińdźe, z tym pschestachu. Dokelž pak wulka njespokojnosć mjez khudymi nasta, bu dźěn rozdźělenjo khlěba zasy założene, ale porno prjedawschomu khětro wobmjezowane. Nětko je skoro zasy cyle pschestało. Mnischa běchu tam tež khorownju za cyłu provincu natwarili. Běsche ze wschěmi najnowschimi pschiprawami wuhotowana a je połdra miliona frankow płaćiła. Lětnje nałoži so za khorownju 80000 frankow. Stat chcysche potom hospital pschedać. Tola samo radikalne provincialne wyschnosće so pschećiwo tomu stajachu, so bojo, zo by to k njeměram a samo zběžkaŕstwu wjedło. Khorownja tohodla wosta, a lěta 1908 bu tam 15 (!) khorych wothladanych. Za to dyrbjachu wosady, z kotrychž khori běchu, 40000 fr. płaćić. Mnischa běchu z 80000 fr. tysacy khorych wobstarali. Wosady wězo njechachu pjenjezy płaćić, ale žadachu, zo by to knježeŕski rjadowaŕ činił, kotryž dźěn tež dokhody prjedawschoho klóschtra bjerjesche. Mnischa běchu tež swojim służownym na čas žiwjenja pensiony postajili, a hdyž buchu mnischa zahnaći, njedóstachu wjacy tući pschilubjeneje renty, a tež woni tohodla pschećiwo knježeŕskomu rjodowarjej skoržachu. Rjadowaŕ dyrbjesche pschеd sudnistwom pschidać, zo je jich žadanjo sprawne, ale wón tu nětko wozjewi, zo nima pjenjez a njemóže płaćić. To je zrudny kónc knježeŕskoho hospodarjenja tam, hdźež běchu mnischa něhdy tak spomožnje skutkowali.

Schpaniska.

Konservatiwne ministerstwo a joho pschedsyda Maura je wotstupiło. To drje naschi liberalni z radosću powitaja měnicy, zo je to wuspěch zatraschneje hary dla zatsělenoho Ferrera. Tola w Schpaniskej na toho zběžkarja jara mało spominaja. Maura je wotstupił, kaž kralej wozjewi, dokelž su liberalni a demokratojo kruće hrozyli, zo žanoho srědka njewužitoho njewostaja, ministerstwo powalić a parlamentariske dźěło na wschě waschnjo skazyć. — Kral je na to Moreta (liberalnoho) za pschedsydu ministerstwa a za ministra znutskownych naležnosćow powołał. Moret je słubił, zo njeměrnikow a anarchistow w Barcellonje a druhdźe w kraju podćisnje.

Akty wo zasudźenju Ferrera su so nětko jako wosebita broschurka wozjewiłe.

Ruska.

We swětosławnym hnadownym měsće Częstochowje dobychu so paduschi do tamnoho klóschtra Paulinow a rubichu z kapałe drohotnu drastu hnadownoho swjećeća swjateje Marije. Drasta bě z parlemi, z dejmantami a z druhimi drohotnymi kamjenjemi wudebjena, kotrež wjacy milionow rublow płaća. Paduchow hischće popadnyli njejsu. Klóschtr a cyrkej buschtaj zamknjenaj a płačo wobdawaja jej tysacy ludźi.

Korea.

W Charbinje bu wot Koreana japanski wjeŕch Ito zatsěleny. Ito běsche jedyn z najwosobnischich japanskich zemjanow a diplomatow. Běsche lěta dołho wjednik cyłeje japanskeje politiki a je po poraženju Rusow vice-kral w Korea był. Nětko drje běsche na wotpočinku, dokelž je 78 lět stary, ale płaćesche pschecy hischće jako prěni zastupnik japanskoho kejžora. Tohodla joho Koreanojo, kotsiž maja pod japanskim knježeŕstwom wjele ćerpjeć, jara hidźachu. Joho mordaŕ jako winu swojoho njeskutka wuzna, zo je Ito někotrych z joho pschećelstwa wotprawić dał.

Amerika.

Narodohospodaŕske wobstojnosće so tu pomału porjedźeć počinaja. Wo tym swědči statistiski bureau ze swojimi rozprawami, to dopokazuja železnicy, na kotrychž je zas dźěło bóle wožiwiło. Na druhej stronje pak rataŕstwo do zady dźe, dokelž mnozy kraj wopuschćeja a do městow ćahaja. Amerika njebudźe, kaž železniski magnat Hill w jenej rěči praji, wjac telko płodow móc wuwožować, Amerika drje budźe skoro pschestawać być žitne wikowanske torhoschćo za cyły swět, dokelž swoje płody za swojich wobydlerjow trjeba, jelizo rataŕske wupłody rozmnožić njezamóže.

— Na swojim pućowanju pschez nawječornu Ameriku bu präsident Taaft tež wot jesuitow w Milwaukee na wopyt jich wulkotneje schule a university pscheproscheny. Präsident tam rady dźěsche a na powitansku rěč P. rektora jesuitow Taaft jara pschećelnje wotmołwi. Wón wupraji, zo je spomožne skutkowanjo jesuitow wosebje na Filippinach zeznał a so je sebi wosebje kubłowanjo młodosće pschez jesuitow stajnje wysoko wažił. Pola nas wyschnosće a wjeŕchojo jesuitow z wjetscha njewopytuja, a tohodla maja wo nich tak njerozomne nahlady.

Wšelčizny.

* Statistiske z Londona. Hłowne město Jendelskeje — London — liči po najnowšim wobličenju 7537196 wobydleri; mjez nimi je 4339 měšćanskich zastojnikow, 18000 policajow, 43698 wumjeńkarjow a 148644 zjawnych khudych. Jendźelčan njelubuje wulke twarjenišća z bydlenjemi za wjele swójbow — kaž to pola nas w kóždym měsće z hromadami nadeńdźeš; nawopak, kóžda swójba wobydluje najradšo sama swój dom, wšak je tež znate jendźelske přisłowo: „Mój dom, mój hród.“ Tak změjemy w Londonje wulku ličbu twarjenjow, mjenujcy 991383. Měšćanske hasy a haski měrja hromadźe 2151 jendźelskich mil; 127 mil dołhe su elektriske železnicy a 700 mil měrja linije omnibusow. Na jenym dnju decembra přijědźe 8071 železniskich ćahow na Londonske stacije. Měšćanske železnicy woža wob lěto 356 milionow ludźi, elektriske železnicy 374 milionow a omnibusy 273 milionow. Londončenjo wotpósłachu za lěto 922800000 listow a 24947000 telegramow. Do Londonskoho mořskoho přistawa přijědźe za lěto 22531 łódźi, kotrež twory přiwožowachu w płaćiznje 4000 milionow hriwnow. — Žiwjeńske lěta, w kotrychž so

jich najwjacy woženi, běchu za młodźencow 25. a 21. lěto, za knježny 21. a 25. a za wudowy 30. lěto. Mjez knježnami, kotrež do mandźelstwa zastupichu, stoješe połojca w 21. lěće swojoho žiwjenja; 7 z nich pak běchu 70 lět k přemyslenju trjebałe, prjedy hač tutu ważnu kročel sebi zwěrichu sčinić. So zasy wudawace wudowy zhladachu sebi mužow najbóle 5 lět młódšich, hač wone same běchu.

Cuze (wumjelske) zuby.

Mnozy maja cuze abo wumjelske zuby (pisa Eugen Wienecke, amerikanski dentist, hladaj tež nawěsćkk w nasčim časopisu) hischće za njetrjebawschu wěc a njepomyšla, zo je pschisadźenje (wupadanje) zubow často wina čežkich žołdkowych khorosćow, kaž tež hubjenoho požića (Verdauung) cyroby. Tuž njeslužа cuze zuby jeno hordosći, ale dyrbja nam rozkusanju jědžow mózne činić a zhubjene samsne zuby po wulkosći a barbje kaž tež w prawym zesatajenju zastupić. Pschi wulkej ličbje tych, kotrjž so zubjacy lěkarjo abo wumjelcy mjenuja, bjez toho zo bychu dosahace wuměnjenjo w tom měli, je tež bjez dźiwa, zo telko tajkich nadeńdźemy, pola kotrychž hižo wot nazdala póznajemy, zo maja cuze zuby. Wumjelstwo zubjacoho lěkarja wobstoji w tym, pschi zasadźenju wumjelskich zubow runje nastupajo barby, wulkosće a postajenja tychsamych to prawe wutrjechić, a to žada dobre wóčko za to a tež wuschikny ruku.

Waschnja zasadźowanja cuzych zubow su wschelake. Najpodobnische woprawdźitym zubam su tamne, kotrež so do korjenjow zasadźuja a zhubjenu khónu cyle zastupuja; wjacy strowych, krutych korjenjow móža so jako stołpiki trjebać, a cuze zuby su potom kaž mosćik, kotryž so na tychle stołpikach (korjenjach) kruče postaji.

Tak pschiprawjene cuze zuby su tež najbospołnische zarunanju, kotrež je z cyła mózne, za woprawdźite zuby móže pak so jeno wězo wumjeć, hdyž su korjenje strowe a dobre. Khore a čumpate korjenje dyrbja pak so psched zhotowjenjom a zasadźenjom cuzych zubow wotstronić, dokelž cuze zuby na khore korjenje zasadźene njemóža ženje swój zaměr abo nadawk dopjelnić. Hubjeny stób a hrozna wóń by był sčěhwk toho, dokelž so w tajkich korjenjach slčny a zbytki jědžow hromadźa a potom tkaja. Změsčejeja-li so potom tele tkajace zbytki ze slčnami a pschińdu do žołdka, je to stajna schkoda a strach za žołdk.

Jeli dyrbja cuze zuby khorosćam žołdka zadźěwać, njedyrkja tak zhotowjene być, zo so w nich za žołdk schkódne wěcy njetworja. Cuze zuby smědźa so w spočatku tež w nocy w hubje zdźerżeć, wězo, jeli zo dosć kruče sedźa, pschez to so potom jazyk tež w spanju na tule njewschědnu wěc zwuči. Pozdźischo pak dyrbja so cuze zuby w nocy kóždy króć do čisteje wody pokłožić.

Husto tłóča tesame tež njelubje na dźasna, wosebje so to stawa pola delnich zubow, čomuž móže so lohcy z filku wotpomhać, schtož pak njedyrbi mějicel cuzych zubow sam činić, ale tomu pschewostajić, kotryž je tesame zasadźował.

Su-li pak cuze zuby po wschěch „wumjelskich zasadach" zhotowjene, zhubi so njelubozne čuco hižo po krótkim. Wězo tež kusk sćerpnosće k tomu słuscha, zo so cyła wěc pschi kusk njelubožnosći hnydom na stronu njecińje. Hdyž je so tak maka wobožnosć pschewinyła, so tež bórzy póznaje, kak wužitne tola tajke cuze zuby su nic jeno dla rjanosće, ale wosebje tež za strowotu, a po času so človjek na to tak zwuči, zo jomu bjez cuzych zubow ani mózno njeje jěsć abo rano derje rěčeć.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Zemrěli: 21. okt.: Marija, Friedricha Waška, montéra w Sčijecach, dź., 1 l. 1 m. 5 dn. — 26. okt.: Marianna, Handrija Pszczola, dźěłaćerja na Židowje, mandźelska, 51 l. 2 m. 14 dn. — Mikławš Nowak, cyheledźěłaŕ w Budyšinje, 56 l. 10 m. 11 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 704. 705. z Drježdźan: Hana Wirtec a Madlena Wirtec.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: farař Jurij Wingeŕ w Lubiju 3 hr.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Hana a Madlena Wirtec, służownej w Drježdźanach po 40 pj = 80 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 23. okt. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 28. okt. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenca, nowa, kóre po 170 punt.	—	—	17	85	17	35	18	70
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	—	—	13	—	12	80	13	28
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	11	62
Pšenca, žolta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	45	10	60	10	50	11	—
Rožka, nowa	8	—	8	13	8	—	8	30
Ječmjeń	8	40	8	75	8	—	8	30
Wows	8	10	8	75	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	30	2	60	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	50	20	75				
Rožana muka	10	—	13	50				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	40	—	—	4	—
Prosata 1170 (w Kamjencu 419) jene	10	—	26	—	13	—	19	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	80	2	90
Jeja, mandl	1	13	1	20	—	—	1	43

Pšeńčne wotruby 6,25, Rožane wotruby 6,75, Pšeńčny gris 6,75, Rožany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 25. okt. 1909:

1. Woły,	žiwa waha centnaŕ	wot	27—44	hr.,	rězna waha	58—80	hr.
2. Byki,	„ „ „	„	30—42	„		60—73	„
3. Kruwy a jałojcy,	„ „ „	„	27—42	„		48—75	„
4. Ćelata,	„ „ „	„	40—52	„		70—82	„
5. Swinje,	„ „ „	„	52—60	„		68—77	„

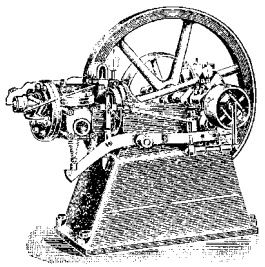

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby,
plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1 [1]
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežnišе porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.
Założene 1857.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]
(Sechec restaurant „Germania") - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj tež serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	3¾ %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Różk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhładanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Při žitnych wikach II napřećo Zlotej Hwězdźe.

Kože

Při žitnych wikach II napřećo Zlotej Hwězdźe.

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokoročak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokoročak 307.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon číslo 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Eugen Wienecke

approb. Univ. Pennsylvania Americ. Dentist,

zubny lěkař

w Budyšinje

18 na Hošic hasy 18.

Cuze (wumjelske) zuby po njepřetrj. amerik. systemje (wašnju).

Plomby złote, slěborne, porcelinowe. [178

Jutře njedźelu 31. oktobra budźe w dwórskej cyrkwi w **Drježdźanach** ½9 Boža mša za wotemrětych sobustawow »**Jednoty**«, na což wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje [187] **předsydstwo.**

Franc Mrštni

w Budyšinje.

Dźiwadłowa hasa čo. 4. **Pódla staroho piwowoho dwora** (alt. Bierhof).

Za nazymu a zymu

184] poručam

swój wulki skład po **módźe zhotowjenych**

woblečenjow za mužskich,

zymskich paletow, zwjeršnych wodźewow, sportjupow, tołstych **zymskich kholowow, wjedrowych khornarjow,**

wulki wubjerk **lacow** najnowšeje módy a w najnowšich mustrach,

tunich

hóičacych paletow, jupow a kholowow,

małeho ruma dla předawam **wulku liču**

woblečenjow za dźěći

wjele tuńšo hač mje płaća.

Po přeću mojich wotebjerarjow sym **hišće přiwzał**

žakety za žony a holcy

a prócuju so, z dobrymi tworami **najnowšeje módy, z wulkim wubjerkom** a z **wurjadnej tunjoscu** prawje **wjele wotebjerarjow dobyć.**

Žakety za žony wot 6 hr. hač do najwosobnišich.

Žakety za holcy wot 2 hr. 75 pj.

Kóždy **kupuje** pola mje derje a **tunjo**, kaž je znate.

Drasty za muži a hólcow zhotowjam po najnowšej módźe.

Wulki skład stofow. Dobre posłuženjo.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy. 19

K zymskej potrjebje

poručam swój wobšěrny skład **wobuća** we wšěch družinach, w koži, filcu a drjewje wšěch wulkosćow po najtuńšich płaćiznach. [188

Josef Axman, šewski mištr w **Khrósćicach.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.

Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.

Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 45. | Budyšin, 6. novembra 1909. | Lětnik 47.

Częstochowa — Pólski Różant.

(Pokročowanjo.)

Čorne, hrožace mróčele počinachu so pozhubjeć a jasnišo so słónco posměwkowaše nad Częstochowu. Ze wšěch stronow bližachu so zasy pobožni Polacy a přinošowachu dary a podpjerowachu wokhudnjeny klóštr. Lěta 1682 swjećeše klóštr jubilej 300lětnoho wobstaća. Bamž Innocenc XI. dari we wosebitym pismje za swjatničku dospołny wotpusk. Biskop Oborski z Krakowa měješe swjatočne kemše. Njepřeličomna syła pobožnoho luda běše so zešła; mjez nimi 700 duchownych. Klóštr bě nanajrjeńšo wudebjeny a wječor błyskotaše so kóžde wokno kaž jasna hwězda na nócnym njebju.

Lěto po tym, 24. julija, wopyta kral Michał Korybuta-Wisniowecki z cyłej kralowskej swójbu hnadowne městno. Dokelž chcyše bórzy do wójny přećiwo Turkam, dha prošeše tu před wołtarjom njebjeskeje kralowny w nutrnym paćerju wo jeje pomoc a podpjeru. Před cunim swjećećom wotpołoži wumjelscy zhotowjeny škit a mječ. Mječ pak wróći prior kralej prajo: „Mječ słuša wojowarjej.“

Dołho pak Częstochowa měrnoho časa wužiwać njesmědźeše. W započatku 18. lětstotka wudyri nowa wójna. Pólski kral August II. bu wot Karla XII. zbity a dyrbješe swój wućek w našim wótcnym kraju, w Sakskej, pytać. Lěta 1702 přićežechu Šwejdojo z nowa do Częstochowy před „Jasnu Górou“. Krewje połne sćežki a we wohnju zasypnjene wsy pokazowachu na přitomnosć surowoho njepřećela. Tež Częstochowa bu docyła wurubjena a na wšěch rózkach woheń zatyknjeny. Ale podarmo čakachu Šwejdojo na přewinjeny klóštr. Kaž prjedy jónu Kordecki, tak wobaraše nětko prior Isidor Krasuski swjatnicu swjateje Marije. Tři razy pospochi zahanješe so njepřećel na twjerdźiznu a tři razy dyrbješe so podarmo wróćić. Wjacy zboža a wjetši wuspěch mějachu Šwejdojo w bitwje pola Poltawy. Tu wostachu dobyćerjo; potłóčowachu předobytych a žadachu sebi wšudźom njesměrnje wjele wójnskoho dawka. Tež klóštr na Jasnej Górje měješe wjele płaćić a při tym jara wokhudny. Tola na 70 lět móžeše nětko wbohi, čežko domapytany lud zasy měrnje wodychnyć. Swjedźeń Marijinoho Naroda 1717 běše za hnadownu swjatu Marku Częstochowsku hordozna swjatočnička. Miły wobraz čorneje swjateje Marije a Jězusdźěćatka bu krónowany. Kral August II. pósła nanajrjeńšu złotu krónu, wudebjenu z błyšćatymi dejmantami, a z Roma dari bamž Klemens XI. dwě wumjelskej krónje. Mnich Makarius Scypkowski, wulcywušikny złotnik, wusadźa čorny wobraz z najdrohotnišimi parlemi, z módrymi rubinami, z błyskotacymi kamuškami, z mnohimi dejmantami, kaž hnadowne swjećo hišće dźensniši dźeń wobdźiwamy. Předwječor 7. septembra so swjatočnosć počinaše. Biskop Szembek, kiž bě w bamžowym mjenje drohotnej krónje přinjesł, bu we wulkotnym čahu z Częstochowsk je farskeje cyrkwje swjatoho Sigismunda na „Jasnu Górou“ přewodźany. Před klóštrom bu wot mnichow pokornje powitany a mjez tym zo lud Loretansku litaniju spěwaše, kročeše biskop do Marijineje kapałki. Tam wudźěleše japoštołske požohnowanjo a powostaji krónje w pódlanskej kapali swj. Józefa. Nazajtra započa so wurjadny swjedźeń we 8 hodźinach. Wšě zwony zazwonichu, hercy a lud zanošowachu swjatočne kěrluše, pišćele zapiskachu, a potom čitaše biskop před wulkim wołtarjom bamžowske breve wo krónowanju hnadownoho swjećeća. Na to bu čorna swjata Marija Częstochowska z Jězusdźěćatkom nanajswjatočnišo krónowana. Krasna illuminacija Częstochowy a cyłeje wokolnosće skónči njewšědny swjedźeń.

Kral August III. da klóštrsku twjerdźiznu z nowymi wěžemi hišće bóle wobkručić. To běše čim nuzniše, dokelž so Ruska, Kejžorska a wosebje Pruska jara napadnje za Pólsku zajimać a tež starać počachu. Posledni pólski kral Poniatowski njeje Częstochowu wjacy wohladał. Pruska přecy požadliwišo na pólski kraj zhladowaše, Ruska njedaše sebi dwójcy kazać a Kejžorska dyrbješe skónčnje do dźělenja zwolić. Tak bu katholske kralestwo, pólski lud, w politiskich mjezach do třoch dźělow roztorhnjeny. Samo „Jasna Góra“ podleža lěta 1772 ruskomu Czarstwej. Aleksander I. złama wobrónjenu móc twjerdźizny na „Jasnej Górje“. Pozdźišo přebywaše dwójcy, lěta 1820 a tež 1822, w starosławnym klóštrje a běše tu tež při Božich službach přitomny.

Farska cyrkej swjatoho Sigismunda w Częstochowje, kotruž dotal mniša zastarachu, bu jim lěta 1864 wotewzata, tak zo so nětko jich dušepastyrstwo jenož na klóštr wobmjezowaše. Klóštr wobydla tón čas na 50 mnichow a novicow a rěka: Ruska so swědomiće za to stara, zo so ličba přejara njeby přisporjała. Tak daloko historija staroslawnoho klóštra „Jasneje Góry“.

Nětko hišće něšto mało wo nětčišim klóštrje. 15. augusta 1900 wudyri w klóštrskej cyrkwi woheń a zniči staru wěžu. Ze wšěch stron přinošowachu ludźo bohate wopory, tak zo móžeše prior Pawlinow O. E. Rejman nowu, 161 łohćow wysoku wěžu natwarić dać. Kóždu hodźinu zaklinča na njej lubozna harmonija zwonow-hry a dopomina wěriwych w dole sylsow na jich woprawdźitu domiznu, na njebjeski raj, na wěčnu domiznu harmonije a měra. Na wěži zapisowachu so wšitcy do wulkich knihi, kóždy tak rjenje, kaž móžeše po pólsku. Tuž napisach ja: „Pawoł Šołta, faraf w Hajnicach pola Budyšina w Sakskej“, mjez tym zo mi někotři přez ramjo, druzy z boka so dźiwajo přihladowachu, jako chcychu přispomnić: „To je rjana pólšćina.“ Wšo w cyłej Częstochowje je pólske, a dyrbjach sebi tohodla swój jazyk z pólšćinu wobrónić tak hłuboko hač so hodźeše. Klasiske wšak často njebě, štož přednošowach, ale ludźo běchu powšitkownje přećelni, sebi rozymjachmy — a što chcych wjacy?

Z wěže mějach kołwokoło rjany, zajimawy wuhlad. Powětr bě jasny, a tohodla woči čim wjacy napinach, čim

bóle běchu mi nozy wuspinali. Dokelž běše mi w mojim pismje kruče zakazane, nic wjacy hač 30 km do kraja postupić, dha sym sebi k najmjeńšomu za 100 km runiny, lěsow a polow ruskeje zemje nahladał. Derje, zo tam wuhlad hišće zakońscy wobmjezowany njeje. Deleka čakaše a dumpaše do duri nowa črjóda ludźi, kotřiž so runje tak wćipni zdachu być, kaž my horjeka na wěži. Skhody we wěži su nowe kamjeńtne, z dźěla železne, ale kusk nahłe, z blakami ćmowe, tak zo móžeš lohcy dele zjěć. W cyrkwinskich durjach nastawaše njesměrna čišćeńca. Puščich so do njeje, a bě mi, kaž by mje wulka woda sobu njesła. Njechach nikomu přileżnosće k hrěchej dać, a tuž kedźbowach njewustawajcy na swoje zaki a na móšničku. Kóždy mocowaše so do hnadowneje kapałki.

Skhodźeńki do cyrkwje a do kapałki lědma pytnych, dokelž běše čišćeńca přewulka. Nadobo wostachmy stojo. Běchmy we swjatnicy, za kotrejž moja duša hižo dawno zdychowaše. Stojach před hnadownym swjećećom, před miłym wobrazom čorneje swjateje Marki Częstochowskeje. Tu zhromadźachu so mniša často w zbožownych a wosebje w zrudnych hodźinach. Tu nabychu z nowa njepowalneje krutosće a zmužitosće, z kotrejž potom tak sławnje swjatnicu a klóštr zakitowachu a roznjemdrjenoho njepřećela přecy zas wotehnachu. Tu modleše so jim tak derje, tak pobožnje, kaž z rědka hdźe. Při hnadownym wołtarju čitaja so Bože mšě wot ranja zahe hač do připołdnja. Mnohich duchownych dla njemějach k hnadownomu wołtarjej přistupa. Swojej woči mějach jeno na hnadowne swjećo złożenej. (Přichodnje dale.)

Pražscy studenći.

Hdyž wóndanjo prěnje pruhi Božoho słónčka nowy dźeń witachu, spěchaše posledni serbski student, kotryž bě so hišće w lubych Serbach dlił ke Kamjencej, z wotkelž dyrbješe joho wotwjezć parny kóń tam k połdnju, hdźež před krótkim widźachmy ćahnyć syły našich ptačkow, luboznych našich spěwarjow. Zasy jene prózdniny nimo a tola so zdaše z wopřědka, jako njebychu měłe kónca a někotryžkuli dobry přećel bě prajił: „Štwórć lěta prózdniny, ach, ty mój swěće, to tola kónca njezměje, to so wam tola dyrbi wostudźić.“ Ně, lubši přećelo, wostudźiło so nam njeje, běchu hišće překrótke, haj běchmy tež rady hišće waše kermuše sobu wzali, ale winowatosć nas wołaše, a tež tu w našej złotej Prazy je zasy rjenje. Zo pak su pobyli naši studenći zasy nimale štwórć lěta w Serbach, to drje je kóždy pytnył, wosebje pak naši lubi starši a bratřa a sotry, kotrymž smy pomhali mnohi dobry kusk zjěsć, kotrymž pak tež pomhachmy při bohatych lětušich žnjach na polu. Ale też druzy to pytnychu, zo su doma studenći z Prahi, widźešće dźěn jich na krasnej skhadźowancy w Ralbicach, hdźež běchu w połnej ličbje zastupjeni, widźešće jich sobuskutkować při koncerće Pančičanskeje „Lipy“, widźešće jich też w našich serbskich towarstwach, hdźež tón abo tamny wustupi z přednoškom. A kak wjeselachu so přećeljo a znaći, hdyž jich přińdźe wopytać student, kotryž jim často přihotowa wjesołe hodźinki. Haj wjeseli naši studenća su a wěmy, zo wjetši dźěl našich lubych Serbow so z nami sobu wjeseli a nam tón kusk swobody popřeje, a tuž wam, kotřiž z nami sće a čujeće, wam wšitkim wuprajamy horcy dźak za waše přećelniwosć a často też waše hospodliwosć! Hdyž přińdźemy zasy do lubeje domizny, rady też přikhwatamy zasy k wam a so přeswědčimy, hač sće hišće čili a strowi.

Tu nětko zasy smy w lubej Prazy, so z nowa rozhladujcy w našich knihach, jeni, zo bychmy dokóńčili swoje poslednje lěto studijow a potom zasy přišli docyła k wam, druzy, zo bychu pokročowali we swojich studijach, a zasy druzy, zo bychu započeli so přihotować na ćežke, ale też nadobne powołanjo duchownstwa. Smy jich tu lětsa nahladna ličba w našim serbskim seminaru: 6 bohosłowcow a 29 gymnasiastow.

Jich mjena su (Serbow spóznaješ přez šěrši čišć):

I. bohosłowcy: a) we III. lětniku: Jakub Wjacsławk z Hórkow, Mikławš Just z Kukowa. — b) w I. lětniku: Robert Apelt ze Žitawy, Jurij Šołta z Wotrowa, Józef Rönsch ze Seitendorfa, Waltař Čepelak z Drježdźan.

II. gymnasiasći: a) we VIII. rjadowni: Franc Kretschmer z Wostrowca, Jan Pól z Miłoćic, Józef Jakubaš z Bělčec, Ludwik Kirsch z Drježdźan, Helmut Opitz z Hajnichen. — b) w VII. rjadowni: Wylem Soppa z Huski, Jan Wałda z Prawoćic, Pawow Schöne z Drježdźan, Jakub Cyž ze Stróžišća, Karl Wendler z Drježdźan. — c) w VI. rjad.: Franc Schwarzbach ze Seitendorfa, Jurij Brusk z Hórkow, Pawoł Löbmann ze Šěrachowa, Jakub Kral z Kulowa, Benno Šołta ze Zdźerje, Max Szymczak z Drježdźan, Friedrich Schmidke z Rossweina. — d) w V. rjad.: Jurij Mikela ze Šěrachowa, Jurij Mannheim ze Šěrachowa, Mikławš Krječmař z Budyšina, Karl Kretschmer ze Šěrachowa, Hugo Franz z Kamjenicy, Rudolf Fischer z Wostrowca, August Kotowski z Mišna, Franc Lehmann z Hoburga pola Wurcna. — e) w IV. rjad.: Jurij Köhler ze Sohlanda, Michał Kětan ze Słoneje Boršće, Franc Hocke ze Šěrachowa. — f) w III. rjad.: Jurij Mjechela z Budyšina.

Zwonka seminara bydli z II. rjadownje: Franc Šołta ze Zdźerje. Wj.....k.

K tutomu dopisej z Prahi hišće dodawamy:

Khowancow w našim serbskim seminaru w Prazy je potajkim 35; to je najwyšša ličba, kotruž może dom hospodować. To pak wjac njedosaha. Přetož ličba duchownskich městnow w našej wótčinje (we Łužicy a herbskich krajach) je so za minjenych 30 lět nimale podwojiła. Tak su we Łužicy nowe duchownske městna so założić dyrbjałe: w Baconju, Lubiju, Hajnicach, Wulkim Šunowje, dwě kapłanstwje w Žitawje a jene w Šěrachowje. Wjele wjac pak w herbskich krajach. Zo bychu wšitke duchownske městna w Sakskej wobsadźene byłe, trjebamy z najmjeńša 120 duchownych. W poslednich lětach je nam smjerć wjac duchownych, kotřiž hišće w najlěpšich lětach stojachu, rubiła. Tohodla je tu khwilu cyła ličba duchownskich městnow njewobsadźena, runje tak w herbskich krajach kaž we Łužicy.

Bohu budź dźak, zo so młodźencojo we wjetšej ličbje za studije zamołwjeja. Dokelž naš wustaw w Prazy njedosaha, je so duchowna wyšnosć dyrbjała za to starać, zo studowacym młodźencam druhdźe spomožny skhow dobu. Tuž dha mamy lětsa we wšelakich městach młodźencow na studijach, kotřiž chcedźa jónu swojomu Knjezej pola wołtarja służić.

Dokelž budźe to zawěsće našich čitarjow zajimować, tudy też druhich studowacych, kotřiž w Prazy městna nimaja, wozjewimy.

1. W **Dupawje** we wjerch-arcybiskopskim konvikće je lětsa 14 młodźencow ze Sakskeje, a to:

w IV. rjadowni: Karl Zieger z Hajnic, Max Echinger z Drježdźan a Jankù ze Žitawy;

w III. rjadowni: Jurij Ryćerja a Jurij Lešawa z Łusća, Jurij Šołta ze Smječkec a Pawoł Horn z Rusdorfa;

w II. rjadowni: Józef Rjeda z Kašec, Józef Nowak z Wotrowa a Ernst Scheller z Drježdźan;

w I. rjadowni: Willi Gross z Budyšina, Wjacsław Štěpnička z Drožďžija, Riedel z Reichenawy a Walter Zieger z Hajnic.

Mjez tymi je potajkim 5 Serbow. Tři ze 14 młodźencow w Dupawje na swoju ruku studuja, dokelž njejsu hišće saksey poddani. Dźěl khowancow wot tachantstwa podpěru dóstawaja, dokelž njejsu móhli w Prazy přijeći być.

2. W **Liberci (Reichenbergu)** su, štož wěmy, 4 wučomcy, mjenujcy:

w V. rjadowni: Isidor Schwarzbach ze Seitendorfa a Hermann Nowicki z Hainewalde;

w III. rjadowni: Rimpler z Blumberga, a

w I. rjadowni: Michał Möller z Nowoslic.

Dale theologiju studuja:

1. We **Wrótsławju** šesćo: Jan Erdtel z Mišna, Pawoł Kurze a Jan Spettlak ze Žitawy, Jurij Rjeda a Filip Rauer z Drježdźan a Alfred Schmidt z Borny.

2. W **Strassburgu** dwaj: Franc Walter z Lubija a Erich Harazim z Lipska.

3. W **Münsteru** šesćo: Willy Beier a Otto Möbius z Drježdźan, Leo Nadler z Limbacha, Erich Schmidt z Wurzena, Muehr z Bleicherode na Eichsfeldže a Karl z Oehr z Mišna.

4. W **Paderbornje**: Ewald.

Skónčnje hišće móžemy přispomnić, zo na Budyšskim gymnasiju Jan Sende z Budyšina studuje, kiž chce so tež na duchownstwo přihotować.

Ze wšoho widźimy, zo je dobra nadźija na dorostk našoho duchownstwa. Hdyž wot horjeka spomnjenych wothladamy, kotříž sakske poddanstwo nimaja a drje tež njedocpěja, mamy w Prazy 36, w Dupawje 11, w Libercu 4, we Wrótslawju 6, w Strassburgu 2, w Münsteru 6 a w Paderbornje 1 wučomca. To je wšo hromadže 66, mjez nimi je 22 Serbow.

Bohosłowcow abo theologow je wšěch hromadže 21, mjez nimi su štyrjo Serbja.

Móže być, zo hišće někotři druzy, kotříž chcedźa duchowni być, na gymnasiju studuja. Tak na přikład w Žitawje a Drježdźanach. Tudy wozjewjamy, štož smy někak zhonić móhli.

Kaž je widźeć, je wjele dobreje nadźije na nowych duchownych. Khwilu wšak budźemy so hišće spokojić dyrbjeć, zo so tak abo druhe duchownske městno hnydom wobsadźić njehodźi.

Wólbne dobyćo!

„Bitwu bijachmy horcu, železnu.“ — Nětko je pschětrate a dobyćo je nasche. Serbja su zasy z česću wobstali.

Kokla je we wužšschej wólbje 2. novembra **z 5890 hłosami dobył,** a Brühl, kotryž z najwótrschimi brónjemi do nas rubasche, je podležał z 5406 hłosami.

Džak a sława wschitkim wojowarjam za nasche burske rataŕstwo, za khcheščanstwo a serbsku politiku existencu. Njezmajemy wschitkich tych, kotříž su njesměrnje wulke wopory w tutym bědźenju pschinjesli, tuž njemóžemy tu wschitkich mjenować. Wosebite zajužby drje su jebi mjez druhimi dobyli wjednicy wólbow, kaž kr. redaktor Smoleŕ, kantor Hila, wučeŕ Skodeńk, kubleŕ Pjech z Mikoćic, farar Gólć, Waktaŕ a Wićaz. Jim, kaž wschitkim wólbnym agitatoram horcy džak! Njezabudźmy pak na to, zo su někotři njesměrne wudawki měli, zo maja so tute jim po móžnosći zarunać. Wjesne wólbne towaŕstwo drje w bližšim času wschitko zarjaduje. Mjez tym tež hižo redakcija „Posoła“ dary k zarunanju wólbnych wudawkow pschijima a dale wobstara.

Wulki džak tež wschitkim wolerjam, kotříž su Kokli swěrni wostali. Wschudźom je wulke zahorjenje byko a kóždy, kotryž je nětko mohł, je wolić schoł. Kaž smy zhonili, su w klóschtrje na wózyčkach khorych a khromych k wólbje wozwli, samo stary Jurij, 93 lět stary, je wolił. Tak je prawje, kóždy hłós liči!

Podamy tu pschehlad, kak je so mjez Serbami wolilo:

Rakecy, Kamjenej, Jitk, Jenschecy, Nowa Wjes a Niža Wjes: Kokla 360, Brühl 86. (Pschi hłownej wólbje: K. 303, Br. 75, W. 56.)

Njeswačidło, Holeschow, Holeschowska Dubrawa, Łomšk, Nowa Wjes, Wbohow, Krónica: K. 137, Br. 377. (K. 118, Br. 353, W. 22.)

Komorow a Trupin: K. 89, Br. 75. (K. 137, Br. 32, W. 5.)

Dobroschecy a Koslow: K. 82, Br. —. (K. 75, Br. 2, W. —.)

Ralbicy a Nowosličy: K. 195, Br. —. (K. 182, Br. —, W. —.)

Schunow a Konjecy: K. 205, Br. —. (K. 197, Br. —, W. —.)

Smjerdźaca a Łazk: K. 91, Br. —. (K. 78, Br. —, W. —.)

Rózant: K. 83, Br. —. (K. 72, Br. —, W. —.)

Sernjany a Hrańca: K. 89, Br. —. (K. 76, Br. 2, W. —.)

Hórki: K. 97, Br. —. (K. 97, Br. —, W. —.)

Worklecy: K. 213, Br. —. (K. 199, Br. —, W. 1.)

Khrósćicy: K. 232, Br. —. (K. 224, Br. 4, W. —.)

Wudwoł a Kozaricy: K. 72, Br. —. (K. 64, Br. 4, W. —.)

Smjeckecy: K. 82, Br. —. (K. 76, Br. —, W. 6.)

Wětešca a Mikočicy: K. 96, Br. —. (K. 95, Br. —, W. —.)

Lejno, Nukmicy, Zejicy, Časecy, Kobschin a Prawočicy: K. 182, Br. —. (K. 183, Br. —, W. —.)

Kukow: K. 212, Br. —. (K. 200, Br. 1, W. —.)

Pančicy, Kanecy a Jawora: K. 163, Br. —. (K. 152, Br. —, W. —.)

Wotrow a Kaschecy: K. 141, Br. 32. (K. 129, Br. 32, W. —.)

Zuricy: K. 47, Br. 4. (K. 51, Br. —, W. —.)

Krjepjecy: K. 54, Br. 11. (K. 50, Br. 9, W. —.)

Njebjelčicy: K. 122, Br. —. (K. 103, Br. —, W. 3.)

Serbske Pažlicy: K. 91, Br. —. (K. 78, Br. —, W. 3.)

Pěskecy: K. 105, Br. 1. (K. 98, Br. 1, W. —.)

Njeradecy: K. 76, Br. 65. (K. 105, Br. 25, W. —.)

Jitro a Debricy: K. 95, Br. 118. (K. 105, Br. 92, W. 7.)

Łahow, Mikecy, Žaréč, Panecy, Wutołčicy: K. 74, Br. 123. (K. 79, Br. 102, W. 30.)

Luh a Khajow: K. 49, Br. 101. (K. 56, Br. 78, W. 5.)

Łupoj, Łupjanska Dubrawa a Bukow: K. 31, Br. 76. (K. 24, Br. 85, W. 10.)

Łomšt a Khrójt pola Minakała: K. 95, Br. 39. (K. 133, Br. 94, W. 33.)

Minakał, Hatk, Drohy a Wjesel: K. 138, Br. 109. (K. 133, Br. 94, W. 10.)

Pšowy a Nowe Pšowy: K. 31, Br. 27. (K. 15, Br. 20, W. 38.)

Wóšlink: K. 70, Br. 56. (K. 43, Br. 78, W. 5.)

Lěšej: K. 7, Br. 84. (K. 4, Br. 75, W. 1.)

Wysoka: K. 18, Br. 62. (K. 2, Br. 76, W. 74.)

Skašow a Tradow: K. 79, Br. 43. (K. 24, Br. 68, W. 16.)

Němske Pažlicy: K. 18, Br. 98. (K. 24, Br. 64, W. 33.)

Jěžow: K. 11, Br. 111. (K. 105, Br. 25, W. —.)

Brěznja: K. 247, Br. 28. (K. 140, Br. 30, W. 15.)

Protecy: K. 41, Br. 101. (K. 28, Br. 108, W. 1.)

Ruschicy: K. 135, Br. 57. (K. 74, Br. 117, W. 20.)

Wjazonca: K. 34, Br. 148. (K. 35, Br. 146.)

Kunnersdorf: K. 33, Br. 102. (K. 70, Br. 49.)

Jelenjow: K. 56, Br. 50. (K. 34, Br. 46.)

Gersdorf: K. 81, Br. 128. (K. 57, Br. 91.)

Brunjow: K. 107, Br. 13. (K. 106, Br. 15, W. 29.)

Bischheim: K. 17, Br. 177. (K. 12, Br. 152, W. 39.)

Boka, Glaubnicy: K. 2, Br. 43. (K. 6, Br. 39, W. —.)

Čornjow, Kschidow: K. 40, Br. 148. (K. 21, Br. 140.)

Petershain: K. 63, Br. —. (K. 63, Br. 1.)

Sepicy: K. 180, Br. 44. (K. 141, Br. 19.)

Hajlicy: K. 129, Br. 29. (K. 60, Br. 43.)

W Khrósćicach wutoru wječor po dobyćeŕskej bitwje.

Ludźička, to bě wjesełko, just a wyst, kaž z ludoweje dusche z rědka hdy stupa! Njeby tu wobliča nadeschoł, kotrež njeby pschekrasnjako a rozjasnjako wjesełko nad dobyćom. Runje, dokeľ bě bitwa tak horca, tak napjata, kaž ženje priedy — samo Husťigowa komedija bě tehdom dźěćaca hrajka pornjo tomu, schtož nětkle w poslednim času nazhonichmy — runje tohodla so z dusche z naschoho ludu dobywasche tak wulke wjesełko. A schtož bě najwohidnischa „faktum“ cyłeje wólby, běsche, zo so ze starych črjopow wólbnych bróni wučahny ta najbóle wótra bróń nabožnoho schćuwanja. Njeje skoro k wěrjenju, schto so wschо w nowinach pschećiwo Kokli, pschećiwo nam mórasche a čornidła rozmazowasche, kaž napominanjo: „Evangelscy wolerjo, staraje so za to, zo po cyrkwinym swjedźenju reformacije, 2. novembra móhli swjećić swjedźeń politiskeje reformacije!“

Bohu budź džak, tak daloko njepschińdże! 2. november bě z nowym dopokazom, zo, jeli smě pschi tutym wobrazu khwilku pozastać, zo najwjetschi dźěl naschoho zhromadnoho serbskoho ludu, wosebje w Rakečanskich stronach, ničo wědźeć njecha wo politiskej reformaciji, wo pschemjenjenju abo polěpschenju swojich dotalnych politiskich nahladow, ale zo smy my Serbja hischće, kaž to pschecy bywachmy, konserwativni, swěrni swojim starym, telko króć wupruhowanym zasadam, swěrni hač do kosće. Tohodla: nic politika reformacija, ale nascha stara zhromadna konserwativna myśl je z nowa sławne dobyćo swjećika. Jeli pak někajka myśl politiskeje reformacije płači, móže być jenož tuta, zo bě 2. november nowy swědk za to, zo smy, jeli trjeba, reformowali, wobnowili, zasy wobtwjerdźili staru serbsku swěru, zo móžemy z nowa spěwać: My swěrnu tu ruku sej damy, hač na wěčnje lubo so měć! Wězo rěču jenož wo tych, kotříž z nami stojachu, wojowachu a dobywachu, hačrunjež so jim tak čežko činjeschе z nabožnym schćuwanjom.

Tola tež to zjawnje wuznajmy: Za tamnych serbskich bratrow, kotříž nas wopuschćichu, nimamy a njechamy měć ani jenoho schiwdźacoho słowčka, dokeľ dobyćeŕ je hakle potom woprawdże wulki,

hdyž je wulkomyslny a wodawa. Tuž mamy za nich jenož słowčka wodaća a wuprajamy nutrne pschećo, zo sebi wscho z dobrej khwilu pschekładu, so dadźa powučić a zasy so k nam namakaja, hdyž su wottschasli kwaklu wotwisnosće, kiž jich wot nas dźělesche. My smy z dobrym swědomjom, ze sprawnej, wotewrjenej wutrobu, z jasnym, měrnym woblićom, z měrnym wóčkom do bitwy schli, tuž bě Bóh z nami a dobychmy.

Bjez dźiwa, zo je nětko wulke nasche wjeselo. Samo nasche žony běchu kaž rebeliske w dobrym zmysłu słowa, a stari ludźo wobkrućachu: tajke powschitkowne, wěrne a rjane wotućenjo a wubudźenjo ludoweje dusche, wjeselo nad dobytej bitwje z ćežka prjedy hdy nazhonichmy. Cyłe popołdnjo z napjatej kedźbnosću na wschě nowinki swěrnoho słužownika telefona słuchachmy, pak dobre, pak mjenje zwjeselace, a skónčnje wokoło 6 hodźinach roznjese so powěsć: **Dobyli smy!**

We wjesołym ćahu podachu so wolerjo k Lisakecom, zo bychu dobyćerjej prěnje zbožopschećo wuprajili, mjez tym zo susodne wsy a druzy khwatachu telegrafiscy zbožo pscheć. „Nasch braschka“ tołmačesche na Lisakec dworje powschitkownu radosć serbskoho ludu a mócna sława knjezej Kokli klinčesche po dworje a dale. Wjesołe tšělenjo njesesche powěsć do wschěch domow, kiž hischće to njewědźachu. Ze sylzojtymaj wočomaj so nasch zapósłanc dźakowasche wschěm wolerjam, wunjesejo sławu zhromadnomu Serbstwu. Pscheprosy tež zhromadźenych do domu k wokschewjenju z winom po hodźinach bědźenja a žedźenja.

Po khwili nastaji so ćah, z naschim zapósłancom w srjedźizuje, do korčmy, hdźež druzy hižo ćakachu. Tu so bórzy tak strowa a zdobom tak wěrna a rjana ludowa bjesada pschi darmotnym piwje wuwi, zo wschitcy z radosću na to hischće spominamy, a dołho hischće to budźemy. Wjeselo dócpě najwjetschi skhodźeńk, hdyž wotpósłani **ze swěrnych Rakec** k nam pschijědźechu. Tu njebě wyskanja a radowanja kónca. Knjez zapósłanc powita z raznymi a bratrowskimi słowami Rakečanow, so jim dźakujo za wopokazanu staru swěru w ćežkej hodźinje. Knjez kantor spominasche na wschěch, kotsiž su tak njesebičnje a z telko wosobinskimi woporami za nas dźěłali a hischće domoj njejsu. Knjez kapłan rozłožesche dale mysličku, zo směmy dźensa wuznać: Hischće Serbstwo njezhubjene, je stary dopokaz toho: Bóh je z nami, wjedźe nas. Je nas wjedł k dobyću, dokelž sprawna mysl a wěc namaka pschecy wusłyschenjo horjeka. Tuž směmy a chcemy so wjeselić dźensnischoho dnja a dobyća, hdyž chcychu nam k rowej zwonić a nětko swjećimy serbske jutry, wjesołe wstaćo k nowomu žiwjenju.

Tola njech je dźensnischi dźeń tež zakład a korjeń k nowomu pschichodej. Tuž hladajmy, kak wukhowamy za nas dźensnische płody. **Dźeržmy sebi swěru wschitcy, zastupmy wschitcy do wjesnoho wólbnoho towaŕstwa,** rad a zwólniwje pschinjesmy tež pjenježne wopory za nje! Bjez tutych na swěće njeńdźe. Stajmy tute towaŕstwo na schěrschi a krućischi zakład, potom budźe dźensnische dobyćo puć k nowym dobyćam. Kaž su Rakecy pokazałe, zo so tam zeleni mócnje serbska Lipa, zo tam njehascha serbska swěra, tak stojmy wschitcy hromadźe, potom wostanje pschichod nas!

Knjez Hoffmann-Rakečanski so wjacy króć dźakowasche za tak zahorjene powitanjo. Serbske spěwy klinčachu a schumjachu po jstwi, tak pschepjelnjenej, zo tam prózdnoho městačka wjacy njebě, a naschi bratsja z Rakec wuznachu, tajke zahorjenjo nihdy njeběchu tu wočakowali.

Hdyž nětko wo tym pisamy, njechamy zabyć pschispomnić, zo bě w druhich serbskich wsach, kaž w klóschtrje a druhdźe, samo radowanjo, samo wyskanjo. A schto nam wuhuda tutu radosć daloko a schěroko? Do ludu bě so hłuboko zakorjeniło, zo wjedźemy bitwu wo naschu politisku existencu w naschim wokrjesu, jeli njedobudźemy tutón króć, potom ženje wjacy! Bohu dźak, zo nas a naschu wěc njewopuschći! Kaž wostanje tutón dźeń zapisany w serbskich stawiznach, tak wostanje, ludo serbski, zapisany tutón dźeń w naschich wutrobach. Wón nas mócnje zasy hromadu zwjedźe w serbskej swěrje. Wostańmy sebi swěrni wschitcy, zo bychu płody tutoho dźěła a wojowanja nam zwostałe, a zo nam njeby nowy njepschećel, hdyž pschikhadźa, rubić mohł to, schtož w horcej bitwje sebi zdźeržachmy! Bóh je z nami, wjedźe nas! ×

Pschehlad wo wólbnym wunoschku w 5. wjesnym wólbnym wokrjesu.

Wuricy, Nadźanezy a Rabocy: Soba 39, Kraut 21, Purlitz 7.
Bart: S. 144, Kr. 2, P. 4.
Boschecy a Cyžecy: S. 101, Kr. —, P. 2.
Bónecy: S. 30, Kr. 14, P. —.
Brězow: S. 30, Kr. 2, P. —.
Bobolcy, Nowe Bobolcy a Hornja Kina: S. 52, Kr. 3, P. —.
Boranecy a Nowe Boranecy: S. 35, Kr. — P. —.
Brěmjo: S. 28, Kr. 12, P. —.
Brězynka, Čelchow: S. 95, Kr. —, P. —.
Bronjo: S. 52, Kr. —, P. —.
Bukojna: S. 69, Kr. — P. —
Kamjena, Zeleny Haj: S. 63, Kr. — , P. —.
Skanecy pola Hrodźischća: S. 32, Kr. 5, P. —.
Kelno: S. 79, Kr. 10, P. 1.
Drozdźij: S. 66, Kr. 6, P. —
Haslow, Sulschecy, Baćoń: S. 103, Kr. —, P. —.
Dubrawka: S. 29, Kr. 5, P. —.
Bělčecy, Dźenikecy: S. 45, Kr. 26. P. —.
Hlina: S. 42, Kr. 7, P. 11.
Hnaschecy: S. 79, Kr. 5, P. 1.
Hrodźischćo, Brězecy, Kortnica: S. 163, Kr. 1, P. —.
Wulke a Małe Debsecy, Lejn: S. 79, Kr. 74, P. 7.
Wulka a Mała Dubrawa: S. 85, Kr. 73, P. 7.
Hrubjelćicy: S. 71, Kr. 5, P. 1.
Budyschink: S. 62, Kr. —, P. —.
Subornička, Nowa Wjeska: S. 17, Kr. 7, P. 21.
Mały a Wulki Wjelkow: S. 186, Kr. 21, P. 4.
Klukšch, Zdźar a Nowy Zdźar: S. 122, Kr. 17, P. 3.
Kschiwa Borsché: S. 28, Kr. 8, P. —
Měrkow a Lutobč: S. 52, Kr. 4, P. —.
Mnischonc a Małe Bobolcy: S. 36, Kr. 21, P. 2.
Njechorn: S. 48, Kr. —, P. —.
Delnja Hórka: S. 85, Kr. 7, P. —.
Hornja Hórka: S. 52, Kr. 76, P. 17.
Horni Hunjow, Leschawa, Delni Hunjow: S. 27, Kr. 1, P. —.
Splósk, Wałka, Khójnca, Delany, Lubjenc: S. 48, Kr. 4, P. —.
Prěčecy a Myschecy: S. 83, Kr. —, P. —.
Porschicy, Nowe Porschicy: S. 142, Kr. 2, P. —.
Khwaćicy, Dalicy, Jeschicy: S. 129, Kr. 16, P. —.
Rakojdy: S. 57, Kr. 6, P. 7.
Radwoŕ, Zeleny Haj, Čorny Hodleŕ: S. 176, Kr. 1, P. —.
Raschow: S. 47, Kr. 23, P. 1.
Słónkecy: S. 54, Kr. 4, P. —.
Smochćicy, Stróžischćo: S. 34, Kr. 4, P. —.
Zdźeŕ: S. 62, Kr. 12, P. 1.
Semichow, Brěza: S. 50, Kr. 2, P. 8.
Dźěžnikecy: S. 65, Kr. 37, P. 8.
Wochow, Wujezk: S. 60, Kr. 1, P. —.
Worcyn, Běła Hora: S. 65, Kr. 54, P. 2.

Wuspěch wólbow do sejma.

Posledunje wužsche wólby su schtwórtk 4. novembra byli. Tak su nětko 91 zapósłancow do sejma na 6 lět wuzwoleni.

Wuzwolenych je **30 konservativnych** (mjez nimi 2 zwjazkarjej ratarjow a jedyn, kotryž srěni staw zastupuje), **28 nacionalliberalnych, 8 swobodnomyslnych** a **25 socialdemokratow.** Najwjacy wuspěcha maja socialdemokraća. Tež swobodnomyslni su 5 nowych mandatow dobyli. Tola tući swój wuspěch najwjacy socialdemokratam dźakuja, dokelž we wužschich wólbach su jich wschudźom socialdemokraća z cyłej mocu podpjerali.

W **2.** měšćanskim wólbnym wokrjesu (Budyschin, Kamjenc atd.) bu nacionalliberalny **Hartmann** wuzwoleny, kotryž je **8246** hłosow dóstał. Reicha dósta jenož 3305 hłosow.

W **7.** wjesnym wólbnym wokrjesu bu geometer **Rjenč** (konserv.) ze **7784** hłosami wuzwoleny, mjez tym zo joho pschećiwnik Günther (soc.) 6222 hłosow dósta.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Na Wšěch Swjatych, 1. novembra, popołdnju bu nowy móst, wot Drježdźanskeje dróhi přez Sprewju do města wjedźacy, swjatočnje wotewrjeny. Joho Maj. kral Friedrich August z kronprync om Jurijom a pryncom Friedrichom Khrystianom přijědźe w 3 hodź. z wosebitym ćahom. Po krótkim powitanju na dwórnišću jědźechu Wysocy knježa po Bismarkowej, Hošic a Seminarskej drózy a Lawskich hrjebjach mjez spalirom šulskich dźěći k čestnym wrotam, kotrež běchu před mostom natwarjene. Wjele ludźi, tež ze wsow, běše so tu zhromadźiło.

Krala přewodźachu minister znutřkownych naležnosći hrabja Vitzthum v. Ekstaedt, financny minister Dr. v. Rüger, minister kralowskoho domu v. Metzsch, generaladjudant generalleutnant v. Müller, generalleutnant v. Haugk, wyšši komornik hrabja v. Wallwitz, komornik generalleutnant v. Criegern, dwórski maršal hrabja v. Rex, ministerialnej direktoraj Dr. Schilver a v. Seydewitz.

Wot čestnych wrotow hač k baldachinej dźěchu Wysocy hosćo pěši. Po puću kral někotrych z tu zestupanych knježich wosebje postrowi, mjez nimi kk. biskopa a seniora. Wyšši měšćanosta Dr. Kaeubler džakowaše so we swojej rěči wšitkim, kotřiž su twar mosta spěchowali, a wunjese sławu na kralowsku Majestosć. Financny minister Dr. v. Rüger přepoda potom z krótkej narěču móst městej Budyšinej, a wyšši měšćanosta Dr. Kaeubler jón w mjenje města přijawši wozjewi, zo dyrbi mjeno „kronpryncowy móst“ měć, dróha wot mosta hač k Drježdźanskej drózy pak budże „Kaeublerowa dróha“ a wot tud k Židowskomu mostej „Schliebenowa dróha“ rěkać, a skónči ze sławu na kralowski dom. Potom překroči kral z pryncomaj a z hosćemi móst. Před nim šulske holćki róże sćelechu.

Po „Scharfenwegu“ dźěchu knježa potom dele k Sprewi, zo bychu sebi móst tež wot deleka wobhladali.

Na to běše hosćina w měšćanskej sali, při kotrejž so něhdźe 70 wosobow wobdźěleše. Radnica a druhe khěže běchu krasnje wobswětlene a wupyšene. 1/4 7 hodź. so kral zasy z wosebitym ćahom domoj wróći.

Z Budyšina. Minjenu wutoru bu knjez kanonik a farař Mikławš Žur za konsistorialnoho assessora pomjenowany. Wutrobne zbožopřeća: Na mnohe lěta!

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu měješe naša „Katholska Bjesada“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Přednošk dźeržeše knjez wučeŕ Nawka. Rěčeše wo „zwisku mjez ćłom a dušu“. Dale wopisowaše nastaće wšelakich duchakhorosćow, kotrež so na človjekach pokazuja. Knjez wučeŕ Andricki wěnowaše słowa dźakownosće k wopomnjeću zemrětomu basnikej Ćišinskomu. Na kóncu rěčeše hišće knjez kapłan Mič wo nowym Budyšskim mosće. — Wječor pokazowachu so pola Delanec swětłowe wobrazy molerjow Holbeina a Dürrera. Knjez wučeŕ Andricki k tomu poreča.

Z Khrósćic. Stara wěrnosć je: človjek wšitko znjese, jenož nic něšto dobrych dnjow zasobu. Myslachmy sebi: po kermuši ma kóždy khwile, zo přińdźe do druheje swójbneje zhromadźizny, tola wopyt njebě tón króć tak sylny a zwjeselacy, kaž při prěnjej swójbnej zhromadźiznje. Winy drje su wšelakore — znate a njeznate, zamołwjace a njetrjebawše. Wěmy, zo ruje, wuje z hrimotanjom wólbna bitwa, pruhi pušći ze styskanjom, štóž tu z domom je. Samo naš městopředsyda, knjez Kokla, tu njebě — tež njebě hišće kónc kermušowanja, byrnjež štwórtk hižo był, tola što sebi chceš, človjeska kermušna wutroba, hdyž jich kuchařkow telko njeje, kaž kermušnych domow? Tola njechamy skoržić na wopyt při II. swójbnej zhromadźiznje, ale jenož wěrnje a swěrnje, kaž rozprawjeŕ to dyrbi činić.

Knjez kantor Hila jako městopředsyda wotewri zhromadźiznu z rjanymi strowjenjemi a z dobrymi přećemi. Naša „Jednota“ tu tež bě, zo by zwólniwje a lubosćiwje, kaž ju znajemy, nam někotre spěwy — wjacyhłósne — přednjesła, a so měšałe do suchich słowow přednoška lubje klinčace zwuki wjesołoho spěwa. Knjez kapłan najprjedy wopomni smjeŕć našoho najwjetšoho basnika Ćišinskoho, kiž bě wosadne dźěćo, po narodźe a tež po swojim poslednim přebywanju mjez nami. We swojich dalších słowach nam wotmołwu da na prašenjo: Što bě nam Ćišinski? Bjez dwěla je dar pěsnje přewosobny dar z njebjes, kotrohož nošerja z prawom z ławrijom wěncowachu porno dobyćerjam z wójny. Pódla toho swjatoho nadawka je basnik stražowaŕ rěče swojoho ludu. Wšě płody našoho basnika znamjenjeja triumf joho genija a triumf tež serbskeje rěče. Tak pisa Andricki wo njeboh basniku. Wón ma rěč w mocy kaž z rědka štó. Je so tak dopjelniło na nim wěšćerske słowo † Smolerja: Wy budźeće něhdy knježeŕ nad serbskej rěču a literaturu.

Zo bychu so ludej pokazki z joho rjanych pěsni podałe, knjez wučeŕ Kral z połnym dorozymjenjom a z wubjernej dikciju někotre pěsnje zhromadźenym přednjese: pěsnje „Před njebjeskimi wrótkami“; „Kukow“; „Njećestna družka“; „Na wumĕnku“; „Serbowka, budź kaž dobra pčołka“; „Moje serbske wuznaće“. Kak naš lud kedźbliwje słuchaše na krasne słowa. A tu rěka: Ćišinski njeje ludowy basnik, je přewysoki za lud, lud jomu njerczymi! Njemóžemy tomu nihdy přihłosować. Na rozkćěwacej ćěskej poesiji a na swětowych basničkach wón wuknješe. Wón je nětko drje mortwy po ćěle, ale žiwy a wostanje mjez nami žiwy po duchu, kaž dołho serbske zwuki so budźa słyšeć a rěčeć po kraju. —

Deklamacije wotměnjachu so ze zhromadnymi spěwami a spěwami „Jednoty“.

Na to měješe knjez kapłan swój druhi přednošk: „Wo žónskim prašenju našoho časa abo ma žona telko prawa a tesame prawa w žiwjenju kaž muž?“

Naš čas by najradšo wšo spowróćał a spowalał, štož bě našim wótcam swjate, tohodla zwaži sebi na wšě móžne a njemóžne prašenja a chce prawu wotmołwu na nje znać. Mamy agrarne abo ratařske prašenjo, mamy dźěłaćerske prašenjo a tak tež žónske prašenjo. Wšě prócowanja, žónskomu splahej prawa, kotrež hišće nima, dobyć, wuprajeja so z cuzym słowom: emancipacija žonow. Njehodźi so prěć, zo žony woprawdźe njejsu w towaŕstwowym žiwjenju mužskomu splahej porune. Za emancipaciju žonow, za njewotwisnosć a samostatnosć žónskoho splaha wojujetej dwě stronje: měrniša a radikalna. Prěni so za tym prócuja, zo bychu přichodnje žonam tež takje powołanja přistupne byłe, kotrež so po našim dotalnym wašnju jenož wot muži wudokonjachu, a zo by so žonam móžnosć dała, na šulach so na tute powołanja přihotować. Radikalna strona wojuje za powšitkownu runoprawosć žony z mužom w cyłym zjawnym a privatnym žiwjenju, we swójbje, w gmejnje a hospodařskim žiwjenju. Žona dyrbi same politiske prawa měć kaž muž, sama wolić móc a so wuzwolić dać, wolić nic jenož zapósłancow do sejma, ale tež muža do mandźelskoho zapřaha. Tuta strona žada sebi najwjetšu a njewobmjezowanu swobodu za rozwjazanjo mandźelskich zwjazkow, a prawo, so kóždy čas a z kóždym zasy woženić móc. Potajkim: swjate mandźelstwo — adej!

Słyšachmy dale: Kotre su přičiny tutoho hibanja za wjetšu swobodu žónskoho splaha. Francozska revolucija a socialna nuza. Na 60 milionow wobydleri w němskim kraju přińdźe milion wjacy žonow hač muži. Přednošowaŕ wotmołwi na prašenjo: što praji křesćanstwo k njewobmjezowanej emancipaciji žonow a kak ju posudźuje naš rozom? Tajku emancipaciju křesćanstwo wotpokazuje a zaćiska, a naš rozom wo tom ničo wědźeć njecha, dokelž su tute prócowanja a žadanja přećiwo človjeskej naturje. Rěčnik dale rěčeše wo tym: štó je rjeńši, žona abo muž? Wótmołwa hodźi so zhonić pola wopytowarjow zhromadźizny.

Druhi dźeł přednoška, kiž bě přetorhnjeny z deklamacijemi a spěwami, jednaše wo dowolenym rozšěrjenju prawow žonow, tak daloko hač sebi nowočasne socialne poměry a přeměnjene wobstojnosće to žadaja. Kotre mjezy hodźa so postajić? Sprawne žadanja njehodźa so wotpokazać a spokojić ze znatym słowom: to njeje trjeba, to je přecy tak było. Wězo sebi žona njesmě pytać powołanjo, kiž by było přećiwo dobromu wašnju a póćiwosći. Najwjetše zadźěwki při pytanju nowych powołanjow kładźe žonje žónska natura sama. Nima za wšě dźěła trěbnu móc a sylne stawy. Najrjeńše a najswjećiše powołanjo žony pak je a wostanje maćerstwo. Tohodla słuša žona najprjedy do domu, do swójby, nic na dźěło zwonka domu. Bóh luby Knjez je žonu w paradizu stworił jako pomocnicu muža a nic jako konkurenćinu. Prof. Paulsen praji: dźěći derje wukubłać, je tak ćežke a z dobom tak něžne a cunje wumjelstwo, zo druhoho njeznajemy, kotrež by za spomoženjo swójbow a ludow tak rozsudne było. Křesćanstwo njeje přećiwo tomu, zo smědźa žony sobu politiscy wolić, ale nihdźe to njeradźi, a njeby to tež k dobromu było hižo domjacoho měra dla, zo njebyštaj so konservativna žona a liberalny muž skusałoj. Tajke politiske žony, kotrež bychu swoje dźěći k politiskomu räsonirowanju wukubłałe, słušeja do časa, wot basnika Hesioda wěšćenoho, w kotrymž so dźěći hižo ze šědźiwymi włosami narodźa. Najlěpša emancipacija žonow je tuta, při kotrejž so wone same emancipiruja, wuswobodźa wot wšoho zanjerodźenja swojich winowatosćow a prisłušnosćow, z jenym słowom, zo su dobre hospozy a dobre maćerje ....

Hdyž běchmy sebi hišće zaspěwali, rozeńdźechmy so wjesele hižo na wječor ....

Přichodnje budźe přenje towařstwowe zawjeselenjo, I. załožeński swjedźeń, z kónc novembra. K tomu so drje njetrjeba a tež — njesmě hižo dźensa přeprošować. ✕

Z **Delnich Sulſchec.** Wot lěta 1838 je naſcha ſchulſka gmejna jenož dwaj wučerjej měła. Hdyž bě tu ſchula zarjadowana, pſchewza w lěće 1838 Mikł. Čorlich z Kulowa měſtno wučerja, kotrež tehdom 116 toleri wunoſcheſche. Jědnaće lět dołho je kóždy dźeń pěſchi jako wučeř z Kulowa do Sulſchec khodźił, doniž ſo do Sulſchec njepſcheſydli. Naſlědnik Mikł. Čorlicha bě wot 1. januara 1873 k. Henrich Radicki, kotryž nětko z 1. januarom 1910 po 44lětnej ſłužbje na wotpočink póńdźe a ſwoje bydlenjo do Kulowa pſchepołoži. Pſchejemy jomu z wutroby derje zaſłuženy wotpočink, zo by jón dołhe lěta hiſchće derje wužiwać mohł. — Schtó budźe naſlědnik? —

Z **Kulowa.** (Kak je naſch měſćanſki wopon naſtał.) „Schwejdojo ćahnu, Schwejdojo ćahnu", tak wołajo pſchiběža w oktobru lěta 1639 poſelnik ſpěſchnje pſchez Budyſchſke wrota do Kulowa nutš. „Schwejdojo ſu mi za khribjetom", zaſtona hiſchće raz a padny cyle bjez mocow k zemi. Młodźi a ſtari ſo wokoło njoho zhromadźichu a poſelnik powědaſche: Hdyž na polu pola Brěſchkow ſwoju rolu wobdźěłaſche, wuſłyſcha nadobo tupy bubot z daloka, a bórzy pſchińdźechu ludźo cyle ſpłóſcheni khwatajcy a žałoſćicy a powědachu, zo je čŕjóda njepſchećelſkoho wójſka jich nadpadnyła a jich wurubiła. Z nuzu ſu hiſchće ſmjerći wućekli. Cyle zaſtróženi poſłuchachu měſćenjo na tule powěſć; mnozy hižo chcychu ſwój dom wopuſchćić a khwatajcy ćeknyć. Dobra rada bě droha. Nadobo poča na wěži pſchebiwać. To zaſłyſchawſchi wſchitcy zakſchičachu. Schwejdojo ſo bližachu. Derje bě hižo ſłyſchec hołk wójnſkich fanfarow, cymbalow a bubonow. Mužojo ſo brónjachu. Měſchnicy pak ſo z dźěćimi, žonami a ſchědźiwcami w cyrkwi pſched ſwjećećom ſwjateje Marije modlachu proſchicy wo wotwobroćenjo hrožacoho njezboža. Zwonka měſta pak bližeſche ſo njepſchećelſke wójſko pſchecy bóle. Hižo běchu hač k čornomu moſtej dóſchli — hlej, nadobo zlehny ſo tołſta kurjawa na zemju, hačruniž bě njebjo runje hiſchće cyle jaſne było. Tuta kurjawa pak wupſcheſtrěwaſche ſo kaž tołſta murja mjez njepſchećelſkim wójſkom a měſtom. Strach njepſchećelow nadpadźe, ani kroćele ſebi wjacy do prědka njewěrjachu. Někotſi drje ſo hiſchće ſkhroblichu, do kurjawy ſo dobywać, tola ćežka para jich k zemi zrazy a kaž mortwi ſo wróćachu k ſwojomu wójſku. Njepſchećelſcy wjednicy dźeržachu radu, a hdyž tež na druhim a tſećim dnju ſo mróčele kurjawy njezběhnychu, zhubichu njepſchećeljo ſwoju zmužitoſć a wotćehnjechu dale. Woblehnjeni pak ničo wo tutej kurjawje njepytnychu, a njebjo bě wyſche měſta cyle jaſne. Hdyž běchu Schwejdojo wotćahnyli, namakachu Kulowčenjo w njepſchećelſkim lěhwje mnohich ranjenych, kotſiž wſchitko powědachu, ſchto je ſo ſtało. Měſćanſcy zaſtupjerjo na to do ſwojoho měſćanſkoho wopona wobraz ſwjateje Marije, maćerje Božeje, pſchijachu, pſchez kotrejež zaſtupnu próſtwu bě hrožace njezbožo wotwobroćene woſtało. Wot tutoho čaſa rěkaja ležownoſće pſchi čornym moſćiku „ſlepe kećki".

Z Prahi. Po dołhim času wokřewjacoho wotpočinka su tež za Pražsku „Serbowku" zasy přišłe dny dźěła a prócy. Njedźelu, 24. oktobra, zhromadźichmy so přeni raz w tutym šulskim lěće k našim serbskim hodźinam, zo bychmy sebi předsydstwo postajili. Z wólby wuńdźechu: Mikł. Just z Kukowa (bohosłowc w III. lětniku) jako starši, Jakub Wjacsławk z Hórkow (bohosłowc w III. lětniku) jako přeni wubjerkownik a z dobom pokładnik, Jurij Šołta z Wotrowa (bohosłowc w I. lětniku) jako druhi wubjerkownik. Knihownja a dopisowařstwo towařstwa připadnyštaj Józefej Jakubašej z Bělšec (abiturientej).

Je tomu hižo 63 lět, zo „Serbowka" wobstoji. Cyły tutón dołhi čas je wona z njewustawacej pilnosću skutkowała, někotroho wótčinca wukubłała, swojim sobustawam płódnu lubosć k wótčinje a serbskomu ludej zaščěpiła. Lubosć a zahorjenosć stej mócnej korjenjej našoho towařstwa, a joho zaměr je, woćahnyć Serbowstwu wótčinskich duchownych.

„Přez spěw wótčinstwo so twari." Tuž załožichmy sebi dwójno-kwartet pod nawjedowanjom Jana Póla z Miłoćic (gymnasialnoho abiturienta). „Ze spěwom k wutrobje, z wutrobu wótčinje!" —u—

Z cyłoho swěta.

Němſka.

Najmłódſchi ſyn němſkoho kronprynca budźe ſobotu 6. novembra kſchćeny. Kmótſja budźa mjez druhimi: kejžor a kejžorka, Rumunſki kral, Württembergſki kral a general kavallerije hrabja Zeppelin.

— W Kielu započnje ſo bórzy wulke wuſudźenjo dla jebanjow pſchi twarjenju łódźi. Jedna ſo wo miliony. Woſebje winowataj ſtaj 72lětny direktor Heinrich, ke kotromuž mějachu wſchitcy pſchedſtajeni najwjetſchu dowěru, a pſchekupc Julius Frankenthal z Kiela.

Badenſka.

Kaž w Sakſkej, běchu tež w Badenſkej **wužſche wólby do ſejma.** Tam běchu ſo wſchitcy liberalni ze ſocialdemokratami zjednoćili k tak mjenowanemu „wulkomu blokej" (Großblock). Chcychu centrum a konſervativnych porazyć. To je ſo jim jenož jara njedoſpołnje poradźiło. Centrumej ſu dwě ſydle a konſervativnym jene ſydło wzali. Centrum změje w nowym ſejmje 26 ſydłow a konſervativni tſi. Najwjetſche wopory ſu dyrbjeli nacionalliberalni ſwojim dobrym pſchećelam, ſocialdemokratam, pſchinjeſć. Su wot 23 ſydłow jenož 17 wobkhowali, a ſocialdemokraća ſu wot 12 ſydłow na 20 zroſtli. Nimo toho budźe w ſejmje hiſchće 6 demokratow (prjedy 5) a jedyn ſwobodnozmyſleny, kaž prjedy. Dwě tſećinje wjetſchiny njeje wulki blok dócpěł, kaž běſche ſo toho nadźijał. Zo ſtej konſervativnej ſtronje (centrum a konſervativni) tſi ſydła zhubiłoj, na tym ſu woſebje wina njeſměrne a zełhaŕne ſchćuwanja liberalnych a jich pſchećelow pſchećiwo tamnymaj ſtronomaj dla financneje reformy. Tu, kaž ſkoro wſchudźom, pokazuje ſo, zo radikalne ſtrony poſtupuja.

Awſtrija.

Rakuſki ſejm je ſwoje wuradźowanja zaſy na wěſty čas pſchetorhnył. Njeje ſo poradźiło, čěſku ſtronu wot obſtrukcije wotwobroćić. Jich je to woſebje rozhoriło, zo běchu krajne knježeŕſtwa za Hornju a Delnju Rakuſku, Salzburg a Vorarlberg, zakonje pſchihotowali, kotrež němſku rěč za hamtſku poſtajeja. Kejžor je tutym zakonjam pſchihłoſował. Čěſkej miniſtraj Začek a Braf, jara zaſłužbnej mužaj, ſtaj ſwoje zaſtojńſtwo złožiłoj. Tak maja tam nětko njedoſpołne miniſterium a njedoſpołny parlament. Najſkerje budźe ſo mjez tym po znatym paragrafu 14 knježić a z nowa ſo ze wſchelakimi parlamentariſkimi ſtronami jednać.

Francozſka.

Francozſke ſtatne ſchule ſu cyle njewěriwe a knježeŕſtwo kruće na to hlada, zo ſo tam ani knihi njetrjebaja, w kotrychž ſchto dobre wo wěrje ſtoji. Hdyž běchu njedawno biſkopja ſwojim wěriwym zakazali, ſwojim dźěćom njewěriwe ſchulſke knihi dawać, je miniſter hnydom woſebity wukaz wudał, zo ſo nimo knježeŕſtwa nichtó nima do toho měſcheć, kajke knihi ſo w ſchuli trjebaja. Kajke płody w tutych ſchulach zrawja, widźimy z toho, zo we Francozſkej njekhmanſtwa ſtajnje pſchiběraja. Wot lěta 1906 hač do 1907 ſu tam ſudniſke khoſtanja wo 10 procentow pſchiběrałe, a w dalſchich lětach, w kotrychž knježeŕſtwo ſtatiſtiku njewuda, zawěſće njeje lěpje. Pſchi tym mamy rozpominać, zo tam ličba wobydleri njeroſće, ale kaž hižo pſched lětami 39 milionow wučinja. Woſebje pſchiběraja njeſkutki mjez młodoſću, a tu runje najhórſche hrěchi najbóle. Mordowanja pſchiběrachu wo 22 procentow a njeſkutki pſchećiwo čiſtoſći wo 18 procentow. Je ſkoro 10 lět, zo ſu we Francozſkej počinali kſcheſćanſke ſchule zamkać, kſcheſćanſkich wučeri ze ſchulow wuhonjeć a ſtarſchich nuzować, zo bychu ſwoje dźěći do njewěriwych ſtatnych ſchulow ſłali. Zrudne płody ſo nětko hižo pokazuja, ale knježeŕſtwo na ſwojich pućach woſtawa, a mjez ludom bohužel njeje wjacy telko wěry, zo bychu knježeŕſtwo pſchez khmańſche wólby zahnali.

Grekſka.

W Grekſkej ſu ſo někotre mjeńſche łódźe pſchećiwo knježeŕſtwu zběhnyłe. Zwiſuje to z wěſtej ſamowólnoſću, kotruž tam officirojo pſchećiwo kralowſkomu domej a knježeŕſtwu dawno hižo maja. Woſebje wo Kretiſkim praſchenju běſche dźěn Grekſka wot europiſkich wulkomócnaŕſtwow, woſebje wot Ruſkeje, Jendźelſkeje a Francozſkeje, nimale wopuſchćena, a tak dyrbjeſche nimale daloko pſched Turkowſkej cofać. To běſche lud khětro rozhoriło, a woſebje officirojo tohodla pſchećiwo ſwojomu knježeŕſtwu ſamowólnje wuſtupowachu. Straſchna pak tu khwilu revolucija drje hiſchće njewupadnje, dokelž je wulka wjetſchina officirow a łódźi knježeŕſtwu hiſchće ſwěrna woſtała. Po krótkim wojowanju ſo zběžkaŕſke łódźe podachu. Jenož wjednik cyłoho zběžkaŕſtwa, leutnant Tipaldos, je ze ſwojej łódźu ćeknył. Mjez tym je tež joho łódź ſo wróćiła a podała, wón ſam pak nic.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Herta, Hendricha E. Posselta, wyššoho šwajcarja w Budyšinje, dź. — Marhata, Jakuba Kurjata, listynošerja w Budyšinje, dź.

Zemrěli: 28. okt.: Jan Kümpfel, priv. pjekarski mištr w Budyšinje (bu pohrjebany do Šěrachowa), 68 l. 1 m. 24 dn. — 29. okt.: Michał Maj, wojerski invalida w Budyšinje, 65 l. 6 m. — 1. nov.: Anton Wünča, šewski mištr w Budyšinje, 43 l. 2 m. 20 dn.

Khrósćicy. Křćeni: Marija a Hańža, Hany Juršec, służowneje w Khrósćicach, dwójn. — Hańža, Jurija Krawca, dźěłaćerja w Smječkecach, dź. — Marija, Jakuba Suški, kněžkarja we Worklecach, dź. — Jan Jurij a Hańža, Pětra Kórjeńka, pohonča w Kukowje, dwójn. — Michał, Mikławša Rjenča, skałarja w Dobrošicach, s. — Marija Antonija, Jakuba Benady, krawskoho mištra w Kukowje dź. — Jan, Marije Procec, służowneje w Panecach, s. — Pawoł, Michała Barta, kněžkarja w Khrósćicach, s. — Gerhard Jurij, Jurija Šołty, listynošerja we Worklecach, s. — Jurij Pawoł, Jana Pječki, murjerja w Khrósćicach, s. — Jurij, Marije Jancec we Worklecach, s. — Jurij, Michała Nowotnoho, kublerja we Wučkecach, s. — Marhata Pawla Juliana, Jurija Słodeńka, wučerja w Pančicach, dź. — Teodor Jurij, Jurija Šwejdy, žiwnosćerja we Łusču, s. — Pawoł Bernard, Michała Winarja, žiwnosćerja na Horje, s. — Marija, Jana Büka, dźěłaćerja we Worklecach, dź. — Hana, Friedricha Gustava Memmerta, dźěłaćerja w Jasenicy, dź. — Hańža, Michała Kobalca, kněžkarja w Nowej Wjescy, dź. — Jurij, Jana Kubańki, kublerja w Pozdecach, s.

Wěrowanaj: 19. okt.: Jan Frömmelt, kowař we Worklecach, m. s. † Augusta Frömmelta, kowarja tam, z Hańžu, m. dź. † Mikławša Wićaza w Khrósćicach.

Zemrěli: 8. okt.: Hańža, † Mikławša Wićaza we Łusču, zaw. mandź., 75 l. 1 m. 9 dn. — 16. okt.: Jakub Bart, farař na wotpočinku w Pančicach, 53 l. 1 m. 26 dn. — 19. okt.: Hańža, Pětra Kórjeńka, pohonča w Kukowje, dź., 3 dny. — 21. okt.: Jurij, Marije Khěžkec, służowneje w Pozdecach, s., † w Lejnje, 2 m. 10 dn. — 26. okt.: Hana Hejdanec, hospoza w Khrósćicach, 75 l. 1 m. 18 dn. — 28. okt.: Jan, Jurija Handriki, kněžkarja w Dobrošicach, s., 8 m. 10 dn. — 29 okt.: Marija, Jana Büka, dźěłaćerja we Worklecach, dź., 1/4 hodź.

Ralbicy. Křćenej: Madlena, Michała Kowca, krawskoho mištra w Šunowje, dź. — Mikławš Pawoł, Mikławša Žura, žiwnosćerja w Smjerdźacej, s.

Wěrowani: Mikławš, m. s. Mikł. Kórjenka, žiwnosćerja w Trupinje, z Madlenu, m. dź. † Jurija Žura, žiwnosćerja w Ralbicach. — Jakub Buš, służowny we Wudworju, m. s. Mikławša Buša, kněžkarja w Boranecach, z Madlenu, m. dź. Jakuba Čocha, kněžkarja w Šunowje.

Zemrěłoj: 12. okt.: Hana, † Mikławša Bjenša, kublerja w Nowoslicach, zaw. mandź., 59 l. 2 m. 29 dn. — 24. okt.: Jakub Čornak, wumjenkař w Nowoslicach, 69 l. 11 m. 24 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 706.—708. z Radworja: Mikł. Wincař, Jan Grubert, Jurij Žołka (3/4); 709.—711. z Boranec: Hańža Wićazowa, Mikł. Bělk, August Wrobl; 712. 713. z Hodlerja: Jakub Wićaz, Hańža Rostokec; 714. 715. z Khelna: Jakub Rjenč, Mikławš Domaška; 716. 717. z Lutowča: Hana Šołćic, Marija Fórmanka; 718. Jurij Wałda z Khrósćic; 719.—721. z Ralbic: Michał Žur, Jakub Domaška, Jurij Žur; 722. Michał Domaška z Koslowa; 723. Marija Pornadžec z Łazka.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: Hana Šołćic z Lutowča 50 pj.

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 30. okt. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 4. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	—	—	17	85	17	35	18	36
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	—	—	13	—	12	48	12	96
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	90	12	60	11	20	11	62
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	45	10	60	10	50	10	80
Rožka, nowa	8	—	8	13	7	80	8	10
Ječmjeń	8	40	8	75	8	—	8	30
Wows	8	—	8	70	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka } 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły } centnar	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	50	20	75				
Ržana muka	10	—	13	50				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	50
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	40	—	—	4	—
Prosata 1158 (w Kamjencu 188) jene	10	—	24	—	13	—	20	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	70	2	90
Jeja, mandl	1	13	1	20	—	—	1	43

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,80, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,50.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 1. nov. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot	26—43 hr.,	rězna waha		57—79 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—42 „		60—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	27—41 „		48—74 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	40—53 „		70—83 „
5. Swinje,	„ „	„	„	52—60 „		68—77 „

Při žitnych wikach II napřećo Złotej Hwězdźe.

Kože

Při žitnych wikach II napřećo Złotej Hwězdźe.

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

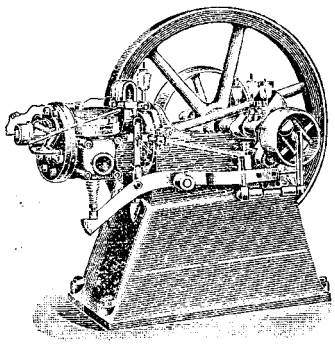

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlějše rukowanjo.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

[4

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorečak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorečak 307.

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 1

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Pomha!

To wobkrućeja přez 1000 přiwšnaćow khorych, kotřiž naše Limosan-tabletty pola

wiće, drjenja

a druhich podobnych ćerpjenjow wupruhowachu.

Naš srědk scelemy na pruhu, tež wobšěrnje rozwućacu brošurku z připóznaćemi

darmo wšitkim ćerpjacym

kotřiž nam z kartu swoju adresu 183] zdźěla.

Chemisches Laboratorium Limosan

Postfach 1833, **Limbach** (Sachsen).

Wulki skład

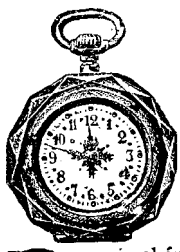

časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ rózowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „Serbski Dom“ w Budyšinje.

Eugen Wienecke
approb. Univ. Pennsylvania
Americ. Dentist,
= zubny lěkař =
w Budyšinje
18 na Hošic hasy 18.
Cuze (wumjelske) zuby po njepřetrj. amerik. systemje (wašnju).
Plomby złote, slěborne, porcelinowe. [178

Dr. med. Reuss
statn. přip. zubjacy lěkař
Kamjenc
při klóštrskich wrotach.
Plomby, wumjelske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.
K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

K zymskej potrjebje poručam swój wobšěrny skład **= wobuća =** we wšěch družinach, w koži, filcu a drjewje wšěch wulkosćow po najtuńšich płaćiznach. [188
Josef Axman, šewski mištr w **Khrósćicach.**

Lubijska banka.
Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	3¾ %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Cigary
po **starych płaćiznach** a **wubjernych družinach** poručam, **dóniž skład dosaha:**

Nr. 40.	Pflanzer	10	stuk	po 40 pj.,	100	po 3 hr.	80	pj.
„ 50.	Cubana	10	„	„ 50 „	100	„ 4 „	50	„
„ 60.	Buena	10	„	„ 60 „	100	„ 5 „	50	„

H. Lehmann
Při hłownym torhošću. w **Budyšinje.** Bohata droha čo. 2.
189] Założene 1875.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 41
(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, próstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.
19

So wróćiwši wot rowa našeje lubeje njezapomniteje sotry a ćety

Hany Hejdanec z Miłoćic,
bywšeje
hospozy na Khrósćanskej farje,
wuprajamy z tutym
„Zapłać Bóh luby Knjez“
wšitkim tym, kotřiž su zemrětej skutki křesćanskeje lubosće za čas jeje khorowatosće wopokazowali, kaž też tym, kotřiž su jej z wopytowanjom pustoho wječora a z bohatym přewodźenjom k rowu poslednju česć wopokazali, wosebje wjeledostojnomu knjezej Monsignore kanonikej a fararjej Wornarjej.
Poručamy dušu njeboćičkeje do pobožnych modlitwow wěriwych.
W Miłoćicach, Wotrowje, Žuricach, Wětenćy, Nuknicy a Hněwsecach na dnju pohrjeba, 28. oktobra 1909.
Hłubokozrudźeni zawostajeni:
190] **bratr, sotře a tuteju dźěći.**

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćefnje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisłałany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 46. | Budyšin, 13. novembra 1909. | Lětnik 47.

Třoji jubilej we Wotrowje.

Žadny a nadobny dźeń běše minjenu wutoru, 9. novembra, za našu wosadu, dźeń radosće a wjesołosće, dźeń na kotryž běše so cyła wosada přihotowała přez měsacy. A bjez dźiwa! Naš lubowany, wulcyzasłužbny, wysokodostojny knjez kanonik a farař **Jakub Herrmann** dźěn swjećeše třoji jubilej.

Na samsnym dnju běše tomu 50 lět, zo bě po krutym dołhim přihotowanju směł prěni króć woprować wopor Božeje mšě. A 40 lět tomu je, zo je přišoł k nam do Wotrowa; a wot tutoho časa je njepřestawajcy sweru a swědomiće a z lubosću wodźił jomu dowěrjene stadło. A 20 lět z dobom też to je, zo bu wuznamjenjeny z křižom swjatoho Pětra a nosy čestny titul kanonika. Třoji tak žadny, nadobny jubilej! Bjez dźiwa potajkim, zo drje Wotrow njeje hišće wuhladał swjatočnišich dnjow.

Hižo njedźelu wječor bě přikhwatała „Lipa Serbska“, kotraž dźěn tudy korjeni, zo by serbskomu wótčincej přała zbožo přez hort swojoho dirigenta, knjeza wučerja Słodeńka. A 4hłósnej mužskej khoraj zaklinčeštaj mócnje a wuklinčeštaj na česć a sławu měšnika-jubilara: „Jed'n měšnik stupa k wołtarjej“ a „Serbow šćedry dobroćerjo“.

Póndźelu wječor pak, hdyž padachu směrki na serbski kraj, wuńdźe ze šule šulska młodosć a we swjatočnym ćahu ćehnješe a z lampionami swětleše puć k fararjec domej. We fararjec dworje, přepjelnjenym z wosadnymi, zanjese jimacy hłós: „Wulcy khwali moja duša Knjeza“ a spěwaše z radosću „Rad Boha khwal“ a „Bohu budź dźak“ a „Česć, khwała budź Bohu Wótcej“. Knjez kantor cyrkwiny wučeř Jan Rězak dźakowaše so měšnikej-jubilarej za wšu lubosć a nadobne skutkowanjo w cyrkwi a šuli, a wupraji wutrobne zbožopřeća. Za šulske dźěći přeještaj zbožo Hana Pjechec a Jan Pječka z Krjepjec a přepodaštaj rjany kwěćel a krasne missale. Też „Quartettverein“ wustupi a zaspěwa swojomu čestnomu sobustawej: „Gott höre uns“, „Njezapomnička“ a „Ave Maria“, a přednjese zbožopřeća přez knjeza Dra. J. Rachela. Wosada pak zaspěwa mócne „Tebje my Boha khwalimy“ a tołmačeše swój dźak a swoje zbožopřeća přez hort knjeza gmejnskoho předstojićerja kublerja Cyža z Wotrowa. A wutřčle hrimachu a rakety syčachu k nócnomu njebju, wohnjostroje so palachu, bengaliske wohenje swětlachu a barbjachu wjes, a z kóždoho wokna strowjachu swěčkow swětleška a po wsy so wiješe w potajnym swětle ćah šulskich dźěći z lampionami. Wobkuzłacy to napohlad, kiž skićeše lubosć wóčku k sylzam hnutoho jubilara.

Wutoru rano bě so cyła wosada a přećelstwo zhromadźiło swjećić dźeń česće a radosće. Najdostojniši knjez biskop Dr. Schaefer bě sam přikhwatał z wysokodostojnymaj knjezomaj seniorom Skalu a scholastikom Löbmannom, zo by česćił a zbožo přał našomu wšudźe česćowanomu a lubowanomu jubilarej a jomu přepodał dar duchownych sobubratrow: keluch. A 18 duchownych knjezow — mjez nimi 4 z wosady — běše přišło, zo by wosobinscy podźěł brało na tutym tak porědkim, nadobnym dnju. $^3/_4$9 hodźin wuwjedźe swjedźeński ćah jubilara z farskoho domu pod mócnym zwukom zwonow, pod hrimanjom wutrělow. 40 družkow sćeleše róže a kwětki na puć, kiž kročeše měšnik-jubilar. Přez čestne wrota ćehnješe ćah mjez štomikami a pletwami a wěncami a khorhojemi do najpyšnišo wudebjenoho, přepjelnjenoho domu Božoho. Z lěwoho cyrkwinoho wokna strowješe Sixtinska madona — wopomnjeński dar knjeza jubilara na wuznamny dźeń — a wołtař kiwaše za samymi štomami a pletwami a wěncami a róžemi a kwětkami. Po cyrkwinskich wobrjadach měješe swjedźeńske předowanjo wjeledostojny knjez monsignore senior Skala. W krasnych słowach předstaji wosadnym a pobožnym wutrobu jubilara dźensa połnu dźaka napřećo Bohu, třojeje winy dla: Dźens je 50 lět měšnik w njekhabłacej swěrje, dźens 40 lět farař tuteje wosady w njewustawacej horliwosći, dźens debi kanonika 20 lět kříž swj. Pětra, znamjo lubosće. Lubosć je wusywał přez telko lět, a dźens žněje ta lubosć w bohatej měrje. — Trajny dźak je sebi zasłužił wosady a wyšnosće.

Při wulkej Božej mši assistowaštaj wysokodostojnaj knjezaj jubilaraj monsignore kan. farař Wornař z Khrósćic a farař Nowak z Drježdźan a jako paranymf skutkowaše wysokodostojny knjez scholastikus Löbmann. K blidu Božomu přistupi při Božej mši syła přećelow a sobustawow třećoho rjadu swjatoho Franciska, kotříž jako najrjeńši dar za jubilara woprowachu Bohu swjate woprawjenjo. Po swjatočnym „Te Deum“ a požohnowanju wjedźechmy knjeza jubilara zasy we swjedźeńskim ćahu z cyrkwje do farskoho bydlenja. Tudy přeješe jomu zbožo šulske předstojićerstwo a we wjazanej rěči wosobje wuprošene přez přećelstwo a kmótřistwo zbližene družki: Rosalija Kalic ze Smječkec, Hana a Marja Vickec z Haslowa, Hana Cyžec z Kašec, Haňža Lipičec z Kozaric, Hana Šołćic, Hana Hajdanec a Marja Symankec z Wotrowa, Marja Wjenkec ze Žuric a Marja Wornaćec z Miłoćic, kotrymž so přizamknyštej Marja Nowotnec a Hana Rabec z Wotrowa. Při sćěhowacej hosćinje wupraji hišće Cecilija Rězakec z Wotrowa w němskej rěči basniske zbožopřeća. Najdostojniši knjez biskop sławješe při hosćinje knjeza jubilara, kiž ze swojej dobrej wutrobu je sebi wšudźe wunuzował lubosć a česć. Tola jubilar dawa Bohu wšu česć; Bóh je joho skutkowanjo žohnował, kaž sam wuzna, a nětk so jomu khila wječor žiwjenja. Wysokodostojny knjez monsignore senior Skala wuzběhuje joho wosebitu starosćiwosć wo nowych dźěłaćerjow we winicy Knjezowej, a knjez farař Krause sławi přecy darniwu ruku jubilarowu.

W radosći a lubosći miny so dźeń tón žadny, tón nadobny. Haj, Wy lubosć sće wusywał přez telko lět a dźensa sće widźał jeje płody, kotrež njech su bohaćiše z kóždźičkim dnjom.

.... Sće za swojich modlił so pjećdźesat lět.
Tuž wosada za Was tež modli so nět:
Nětk mytuj Was Bóh, daj Wam žohn'wanja nadosć
A něhdy tu krónu, tu njebjesku radosć! —ž.

Częstochowa — Pólski Różant.

(Pokračowanjo a skónčenjo.)

Čorny wobraz swjateje Marije je swjaty sćenik Lukaš sam na blidowe wěko rysował. Blido běše dźěło swjatoho cěsle Józefa po domojwróćenju swjateje swójby z Egiptowskeje. Swjećo je hižo tohodla wulcy česćowny wopomnik z najprěnišich křesćanskich časow. Tež sławna historija swjećeća a nahladne dźiwy, kotrež so jomu připisuja, sčinja wobraz čorneje swjateje Marije Częstochowskeje wysoko ważomny nic jenož Polakej, ale tež wšěm katholskim křesćanam. Štož naš serbski basnik Čišinski wo našim horcolubowanym Różeńce tak zahorjenje spěwa, to płaći tež pólskomu Różantej:

„Hdźež putnik k swjećatku so prastaromu kłoni!
Móc ze swjećatka dźiwy skutkowaca wěje.
Dom nichtó wottud njewróći so bjez nadźije.“ —
Či k wutrobje přez wobraz z tajnym hłosom hroni —
„Lěttysac wokoł' mje już swoje wětry honi
drje, tola miłosće móc wěčnje młoda kóčeje.“

Nutřka we swjatnicy swjateje Marije žórli kužoł nadźije, lubosće, hnadow a měra; — ju wopuśćiwši wuhladaš kołwokołko zbytki wójnskoho njeměra a na murjach mordařske kule njepřećela. Štyri kamjeńtne wrota wotwjeraja wukhad a přikhad do klóštra abo zawjeraja jón. Na zwonkownych wrotach widźiš čorny wobraz swjateje Marije a słowa: „Pod twoją obronę“ — „Pod twojim zakitom.“ Tute wrota wopuščiwši, stupiš na wobšěrne torhošćo do swětneje hary a hołka.

Hišće něšto kročeli, a stojiš před „Wystawu Przemysłu i Rolnictwa“, t. j. wustajeńcu industrije (přemysła) a rólnistwa, kotraž tu wot augusta hač do septembra 1909 běše. Wustajeńca stoješe pod woponom Częstochowskeje swj. Marije a we wustajeńskim komiteju běše tež katholski duchowny. Tole hižo mohło někotru modernsku hłójčku zatrašić kaž kholera, a mohła měnić, zo móže tajka wustajeńca tola jeno wjele tysac łohći zady kultury hinkać. Tajkich hłupikojtych mysli njemějo, so woprawdźe njekajach, zo wustajeńcu wopytach, dokelž bě zajimawa a we wšelakich kruhach wuběrnje zarjadowana. Mějach tu přiležnosć, wulcy zajimawe rusko-pólske žiwjenjo a kulturu póznać. Čohož we wulkich a najwjetšich wustajeńcach njenadeńdźeš, to mje tu wosebje wokřewješe: tu wěješe při cyłym wumjełstwje wšudźom dobry křesćanski duch, jako wupłód katholskoho ludu pólskoho. Kak husto wuhladach Maćeŕ Božu we wobrazu a w postawje, mnohe wobrazy bójske a wšelakore swětne, ale žadyn tam njebě, kotrohož trjebał so hańbować; při tajkich so druzy wurčćeć pytaja, zo so nic pócćiwosće, ale jenož wumjełstwa dla wustajeja. Dźiwna to wina, nješwarna kaž wobrazy same. W rjemjeslniskim a šulskim wotdźělenju namakach tak rjane a modernske wěcy, kaž w Drježdźanach a w Prazy lěpšich njewuhladach.

Wustajeńca bě z dźěla do różowoje a kćějaceje zahrody z krasnymi rostlinami přewobroćena. Tak běše tež powšitkowny začišć jara sympatiski a napohlad za wóčko wokřewjacy. Za zabawjenjo bě na wšelakore wašnjo postarane. Tež tu směm přispomnić, zo běchu zabawy bjez wuwzaća nic jenož za wěstych doroscenych, ale za wšěch wopytowarjow wustajeńcy, a tež duchowny měješe bjez pohórška wšudźom zastup. Po tutym wopisowanju njebudźeš so dźiwać, zo měješe tež kóždy Polak za čestnu winowatosć, swoju Częstochowsku wustajeńcu wopytać. Hačrunje bě knjeżeŕski präsident pruskich namjezow, hdźež „Ostmarkenverein“ kóčeje, pućowanjo do Częstochowy — kholery dla — tak nimale znjemóžnił — štož tež moje ruske pućowanjo romantiske a bjez małoho kuska fatalne sčini — běše w Częstochowje a we wustajeńcy hišće ludu dosć.

Před krótkim čitach w našim „Pósle“, zo bě so bjez małoho kuska w serbskej wsy wulka tafla postajiła z napismom: „VII. Ty dyrbiš njezapłaćeny Posoł ležo wostajić!“ Podobne tajke taflički, jenož bóle modern a z internacionalnym napismom: „Bjeŕ so před pakosćerjemi zakow na kedźbu“, — wuhladach, ćim wjacy, ćim bóle so Częstochowje bližach. Rjany to tróšt; k dopokazej, zo běchu tam tež dźiwni putnicy a japoštołowje, zawěšće potomnicy Judaša. Tajkich interessentow dla njeběch do Ruskeje pućował, a tohodla njedach jim tež ničo k zasłužbje.

Tež w Częstochowje wupokaza so, zo je tam wjacy hosćencow hač cyrkwjow. Někotři wułožuja spodźiwny faktum tudy na swěće z tym, zo chce so mnohim bóle pić hač paćerje spěwać. Za Częstochowu wšak to rady zamołwjach, dokelž bě tam telko ludźi, zo w hotelu „Viktorija“ lědma mału stwičku dóstach, hewak mohł kaž mnozy druzy pod hołym njebjom přenocować. Po dlějšej ćmowej khódbje zastupich do małeje komorki, z jeničkim woknom do dwora. Běch z jenym woknom dospołnje spokojom, hdyž sebi na Neapl pomyslich. Tam njemějach ani jenoho wokneška, a překlepany hosćencaŕ mje tróštowaše z tym, zo w nocy žanoho wokna njetrjebam, a wo dnjo mózu so wonka w krasnym Neaplu překhodźować. Dźiješe so mi — štož Rusam ničo nowe njeje — wo bombach a granatach, kotrež su tón čas w Ruskej jara tunje, dokelž so jich tam njewšěndže wjele přetrjeba. Bohu dźakowano wostachu sony — sony. Za stwičku a traš za wokřewjace sony sobu smědźach nazajtra nimale 8 hr. płaćić; běch spokojeny a hosćencaŕ hišće bóle.

Hižo rano w 6 hodź. podach so do bližšeje farskeje cyrkwje swjatoho Sigmunda, zo bych Božu mšu swjećił. Moja ruska uniforma duchownoho njepřeradźi a tež njesmědźeše; jeno celeberet, t. j. wupokaz duchownoho, mje škitowaše. Cyrkej bě hižo rano polna wot Częstochowčanow a pobožnych putnikow na „Jasnu Górų“. Pomyslich sebi na swoje Hajnicy. Częstochowa ma z klóštrom 6 katholskich cyrkwjow, jenu Russinsku a jenu synagogu. Najrjeńša mjez nimi je cyrkej swjateje Swójby w gotiskim stilu, kotraž so hišće dotwarja.

Čas a redaktor mje ke kóncej nuzujetaj. Běše sobotu 4. septembra běžacoho lěta. Dyrbjach hnadowne městno wopušćić. Bych tam rad hišće wostał, dokelž so mi w Częstochowje lubješe, a potom tež, dokelž so mi prawje přez šerjatu mjezu njechaše. Čohož so bojiš, do toho so rad zašmjataš; a to bě so mi nanajradšo tež na mjezach ducy domoj poradźiło. Do ruskoho kralestwa njesmě žadyn katholski duchowny bjez pisomneje dowolnosće ruskoho ministerija, hačrunje by tola tež za nich w přewulkej Ruskej hišće dosć ruma wyše było.

W Lublinicach dóstach tohodla pas bjeze wšoho titla a woznamjenoho powołanja. Dokelž běch po tutym pismje cyle bjez dźěła, dha běch hotowy nihilist.

Tola mój čorny kłobuk, mój kolar a mój kabat mohł lohcy bojaznym strach načinić. Tuž radźachu mi w Lublinicach raznje, staroho człowjeka wotpołožić, so wě, jenož po drasće. Kupich sebi šěru měcu, pisane wokołšijace rubiško a stary šěry přewoblek škitaše wšo druhe. Běch na wšo mózne motany. W Częstochowje dyrbjach samo słyšeć: „Tón je zhotowany kaž Turka.“ Rjenje njeklinčeše, ale prawje so zdaše być. Takle dyrbjach so kłonić před tolerancu Ruskeje přećiwo katholikam. Tu płaći razny epigram Čišinskoho:

„Na jazyku měd,
We wutrobje jěd!
Teje módy — wulke čŕjódy.“

Do Ruskeje cyle derje přijědźech, ale ducy mi přecy tak bě, jako by mi něchtó do wucha syčał: „Njepań nutř!“ A hlej, při cyłym straše pozabych na spomnjene rubiško a kolar wuhladawši počachu so mje na mjezach wuwoprašować kaž připołdnicy. Žandarm žadaše sebi najprjedy legitimaciju a potom mje dokładnje pruhowaše: 1. Z wotkel přijědźeće? — Z wuléta do wokolnosće. 2. Hdźe jědźeće? Do Lublinic. 3. Hdźe potom? — To je hišće njewěste. 4. Štó móže w Lublinje za Was dobro prajić? — Knjez farař. 5. Bydliće Wy w Lublinicach? (Što nětk?) — Sym tam přebywał. — Na to wostajich žandarma a cyłu čŕjódu wćipnych posłucharjow stojo, khwatach po billet a skočich do koupeja druheje rjadownje.

Hač joho to překwapi abo što — bórzy přinjese legitimaciju za mnu; hišće jónu měrješe mje wot horjeka hač dele; ja joho jara přećelnje postrowich a ćah počinaše so hibać. Smějach so po cyłym wobliču, tak derje mi bě, a běch sebi wótře zaspěwał, běch-li sam był. W Częstochowje bě krasnje, ale lubšo mi bě, zo běch zasy zbožownje přez ruske mjezy.

Kak swjaty wótc so wo nowinach wupraji.

Journalistam, kotřiž mějachu njedawno pola swjatoho wótca audiencu, tutón takle poręča:

„Pschecy hischće ludźo njerozymja, kak wažne nowiny su. Ani wěriwi, ani duchowni so wo nje telko njestaraja, kaž dyrbjeli. Starschi knježa druhdy praja, zo je nowinarstwo nowa wěc, a zo su hač dotal dusche wodźili, bjez toho, zo su so wo nowiny starali Haj, prjedy snadź je to schko. Njesměmy pak zabyć, zo prjedy hubjene nowiny njeběchu tak rozschěrjene, kaž nětko, a zo tohodla też napschećne dobre nowiny njeběchu tak absolutnje trěbne, kaž dźensa. Wo to njemóže so jednać, schtož je něhdy było; schtož dźensa je, na to mamy kedźbować.

Je wučinjena wěc, zo njekhmane nowiny dźensnischi dźeń lud myla a kaža. Schto pomha cyrkwje twarić, misiony wotdźerżować, schule załožeć, hdyž njepschećel bjez zadźewka njewustawajcy so prócuje, zo cyrkwje próżdne stoja a płody katholskeje schule so zničuja? Wschitke dobre skutki, wschě napominanja katholikow wostanu bjez wuspěcha, hdyž woni njewědźa z dobom też katholske nowiny prawje trjebać jako bróń k zakitanju a k wojowanju."

Tajke słowo płaći za cyły tschešćanski swět, tohodla też za naschi serbski lud. Měnja druhdy, zo pola nas Serbow hubjene nowiny njejsu tak rozschěrjene. To je zmylk! Pschikhadźa tu dosć nowinow z Drježdźan, z Lipska, z Barlina, też z naschich domjacych městow, kotrež pak na cyle liberalnych, pak na socialdemokratiskich zasadach stoja. Wo wěrje, katholskim a z cyła tschešćanskim zmyslenju tam ženje pschećelnoho słowčka njenamakasch. Husto dosć so tam wschitko hani, schtož je nam swjate, a z cyłoho swěta so tam wschitko hromadu nosy, schtož je so hdźe pola duchownych, w klóschtrach a cyrkwinych wustawach njedobre wuslědźiło abo narečało. Njeprajmy, zo to nam ničo njeschkodźi, dokelž smy w katholskej wěrje wukubłani a wobkručeni. Samo twjerdy kamjeń so drjebi, hdyž stajnje na njón kapa. Schtóž kručischo do naschich swójbow a wosadow hlada, dyrbi pschidać, zo je też tu liwki duch, kiž we swěće knježi, daloko hižo pokročował. Z tak małym počeschowanjom rěci so husto wo cyrkwinskich wěcach a wosobach, haj, njepschima njelubosćiwa a tohodla też njerozomna kritika husto dosć Božeje zarjadowanja a wjedźenja? To njeje wjacy duch kruteje wěry a ponižneje pobožnosće, kiž něhdy naschich wótcow debjesche.

Zo hischće w domiznje so wěra a jeje kazanje dźerża, njeje w kóždym padże dopołaz, zo je też kruta we wutrobje; to widźimy ze zrudnych nazhonjenjow, kotrež tu a tam ze Serbami w cuzbje činimy. Njeje pschikładow pschemało, zo su Serbja też z dobrych katholskich swójbow w cuzbje w měschanych mandźelstwach swoje dźěći cuzej wěrje pschedali, haj, sami so wěry wotrjekli. Byrnjež też tak daloko njepschischło, kak stoji z pócciwošću? —

Potajkim preč z tutymi njeschešćanskimi nowinami z naschich schešćanskich domow! Čim wjetšu swěru napschećo „Posołej", kotryž stary dobry duch mjez nami haji. Žadyn katholski Serb njedyrbi być, kotryž njeby kóždy tydźeń swój „Posoł" čitał. Duchowni a wučerjo njemóža so lépje za jim dowěrjene dusche starać, hač zo nimo swojoho porjadnoho dźeka za „Posoł" pisaja a jón rozschěrjeja.

Swět bóle a bóle so dźěli do dweju wulkeju stronow, do wěriwych a njewěriwych. Wužijmy kóždy frědk, kotryž nas zdźerži na stronje wěriwych. Tak dopjelnimy też napominanjo naschoho swjatoho wótca.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo z 38. čisła.)

Hdyž Klemens tu Polakow swjatu horliwosć, tam jich njesměrnu zrudobu wo zhubjene kralestwo a zničenu móc widźeše, dha chcyše wón jich zwjeselić, zo bychu na wšón swětny stysk zabyli. Tamne słónčko našeje wěry, wokoło kotrohož so wšo wjerći jako planety, chcyše w nich zaswěčić — lubosć k Jězusej we swjatym sakramenće woltarja. A hlej, dopokaz za to, zo je to dokonjał, je, zo w „St. Benno" wob lěto na 104000 ludźi k swjatym sakramentam dźěše. Też Boža mša bu kóždy dźeń jara swjatočnje swjećena, a samo lutherscy Prusojo přińdźechu do cyrkwje přede wšim krasneje hudźby dla — wšak tu nadobo druhdy 30 huslerjow piskaše. — Bóh pak je jich wćipnosć wužił a jich na lépše puće dowjedł. Hdyž při zahorjacym prědowanju palace słowa swjateje wěry wuslyšachu, wróćichu so mnozy do klina katholskeje cyrkwje, a w jich dušach knježeše wottud ćichi měr, ta zbytna krjepka njebjeskeje zbóžnosće. Też židźa nakazachu so a buchu křesćenjo, při čimž je P. Lenoir hobrscy skutkował. A tola je to njesměrnje ćežka wěc, žida k prawej wěrje dowjesć, kotrohož wótcojo dźěn su tak hrózbnje wołali: »Joho krej přińdź na nas a naše dźěći.«

Miłosćiwy Zbóžnik da też k tomu swoju hnadu, bu wšak tu wosebje česćowany, jomu na „Bože Ćełо" cyrkwičku krasnje wupyšachu kaž luboznu zahrodku, wulkotny procession wuhotowachu, při kotrymž so wjele tysac ludźi wobdźěleše. Baldachin, kiž na 5000 šěsnakow płaćeše, bu wot 6 pólskich hrabjow njeseny. Hdyž Klemens »Te Deum« spěwaše — běše też jara wustojny spěwar —, běžachu jomu často sylzy z wočow, hdyž sebi pomysli, kak běše joho Bóh wjedł wot khudoho pjekařskoho hač k swjatomu měšnikej, jako tajki móžeše njesměrnje wjele dźěłać za zbožo dušow.

Też druhdźe chcyše Klemens jako swjaty Franc Xaverius nowe klóštry swojoho rjada załožić. To so sta w Kurlandskim hłownym měsće Mitawje, w pólskim Radzynimje a na Litwje. Też z Němcow bu husto namołwjany, zo by tam klóštry załožił, a dwójcy pućowaše přez Saksku, Česku, hdźež we złotej Prazy row swjatoho Jana Nepomuckoho wopyta, Awstriju, Świcu a wottud zasy domoj. Dokelž pak wšudźe surowa revolucija hrožeše, měješe joho pućowanjo mało wuspěcha. Joho nadźije buchu zničene kaž šědźiwcej, kotromuž su wšě młódne kwětki wotpadnyli, a jenož tu a tam wisa hišće suchuške jabłučko.

Hdyž so Klemens zasy wróći do swojoho luboho klóštra we Waršawje, zwjeselichu so joho towaršojo a přećeljo njesměrnje, kaž so dźěći raduja, hdyž so nan zasy wróći z cuzoho, dalokoho kraja. — Tola bórzy dóńdźechu zrudne listy z Jestettna k Swjatomu, w kotrymž jomu tamniši mniša swoju wulku nuzu skoržachu, kak dyrbja tradać a zymu mrěć. Hórke sylzy ronjachu so Klementej po licomaj, hdyž tón list wučita, jakož běchu pismiki wotmokać chcyłe: lubosć dźěn płakaše, tamna njesmjertna kralowna wšěch počinkow.

Tak wza z nowa swój pućowarski kij a zasy dyrbješe wjac stow hodźin dołho pućować, zo by sobubratram přinjesł tróšt w horju a łóšt k nowomu dźěłu. Pěši dźěše daloki puć na Drježdźany, Prahu, Augsburg a Konstanc na horu Thabor.

Tu bě wšo wčzo jara khuduške. Na 30 wosobow dyrbješe so w mólčkim wobydlenju zežiwić. K tomu mějachu jenož pjeć kiprych jstwow, tak zo dyrbjachu z dźěła samo wonka na zahrodźe spać. Klemens da jim wšě te pjenjezy, kotrež běše sebi sobu přinjesł, a rady znjese tu khudobu z nimi. Nimo toho skutkowaše horliwje w duchownskim zastojnstwje.

Njedaloko ležeše hnadne městačko Triberg. Tu stoješe z lěta 1650 hišće na wysokej skale krasna jědła, při kotrejež lěwicy jasny, čerstwy kužoł ze zemje pluskotaše. Na tym štomje pak wisaše hnadowne swjećo Njezranjeneje Maćerje, kotrež bu daloko česćowane, a před kotrymž so wjele dźiwow sta. Tola z časom zabuchu ludźo na te rjane swjećo a skora rosćeše na nim. W lěće 1692 zasłyšachu tři wojacy z lěsa lubozny, njebjeski spěw, hnydom pytachu za wumjełskej spěwařku a namakachu tamny wobraz. Tak bu zasy znaty, a ludźo namakachu tu kaž něhdy mócny wuček a škit. Z dźakownosće natwarichu tu něznu kapałku z pyšnym woltařkom. Samo kejžorjo a kralojo modlachu a wuspowědachu so tu, kaž kejžor Józef I. Sto lět pozdźišo pak njedźerżachu ludźo wjacy wjele do pućowanja na hnadowne městna.

Hdyž pak Tribergscy wobydlerjo wo pobožnych Jestettskich mnichach zasłyšachu, prošachu jich přez Modenskoho arcywójwodu, zo bychu tola někotři sem přišli do rjanoho Triberga.

A Dwořák, tamny wulki česćowaŕ Maćerje Božeje, njekomdźeše so dołho, ale pućowaše ze štyrjomi měšnikami na hnadowne městno, hačrunjež najhrózbniše wjedro hrožeše. Cyły dźeń dyrbjachu pućować hač do srjedź nocy, doniž skónčnje khuduške, samotne kubleško njenadeńdźechu, hdźež móžachu k najmjeńšom na twjerdej słomje wotpočować. Nazajtra pak dyrbjachu w samej mokrej drasće dale pućować. Skónčnje přińdźechu do sławnoho Triberga, hdźež buchu wot ludźi swjatočnje powitani, jakož by Zbóžnik sam k nim přišoł.

Dwořák pak započa hnydom swoje dźěło: spowědaše, tróštowaše a prědowaše, tak zo kóždźičke słowo ludźom k wutrobje dźěše, jakož płódny nalětny dešćik lačnu zemju mača. A z črjódami přikhadźachu ludźo zasy na hnadowne městno kaž něhdy. Swjaty Dwořák pak bu wot ludźi jenož a to z dobrym prawom „swjaty wótc“ mjenowany.

Tola djaboł njepaseše mjez tym lěnjoho, ale dźěłaše, zo by horliwych měšnikow wottud wuhnał. W susodnych wosadnych duchownych wubudźi złóstnu česćelakomnosć, tak zo tući husćišo na duchownu wyšnosć pisachu wo redemptoristach, jako wo złych a fanatiskich knjezach. Namakachu tež pola duchowneje wyšnosće djabołsku pomoc — běchu dźěn mjez tutymi tež někotři njewěriwcy — a tak bu našim redemptoristam kruće zakazane, wopor Božeje mšě dale swjećić. Na jich městno přińdźeštaj duchownaj, z kotrejuž běše jedyn něhdy stajeŕ w knihićišćeŕni pobył. Měješe tež swoje dorosćene dźowki sobu — běše něhdy ženjeny pobył —, kotrež dyrbjachu jomu pomhać w cyrkwi. Tola Dwořák dowěri so we wšej nuzy a we wšěm přesćěhanju Bohu a modleše so za swojich njepřećelow, a tu pokaza so tak prawje jako Swjaty.

Tu zasłyša, zo by so snadź w Babenhausenu, bayerskim městačku, zasydlić mohł, dokelž bě tuta wosada runje fararja zhubiła. A tak poda so do toho městačka, hdźež jomu a joho towaŕšam bohaty wjeŕch Anselm Fuggerski mału khěžku dari. Tola tež tu dyrbjachu tradać, nimo toho mějachu tak hubjenoho kucharja, zo dyrbješe Dwořák často sam za swojich poddatych warić. Jónu njemějachu zasy žaneje cyroby w domje a wšitcy běchu hłódni, tola jenož naš Swjaty dowěri so bohatomu Bohu, a hlej, tu stoješe nadobo před wrotami wulki wóz z najlěpšej jědźu, a nichtó njewědźeše, z wotkel běše přišoł.

Tež tu přebywaše jenož krótki čas a hižo w lěće 1806 dyrbješe so wróćić do Waršawy. Njeměješe pak tež tu ničo lěpšoho wočakować. Za poł lěta trjechi joho njewočakowana a jara bolostna rana: 4. julija 1807 zemrě joho swěrny přećel P. Hübl. Swjaty Klemens běše jomu w ćežkej khorosći smilny tróštaŕ był, a po joho smjerći běše dołho cyle njetróštny. To běše jenož započatk wšoho horja, bórzy walachu so kaž čorne mróčele hišće hórše přesćěhanja na Klementa.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z **Budyschina.** Nasch **„Krajan“** na lěto **1910** je wuschoł. Knjez dwórski kapłan Dr. Rězak je jón tež lětsa zasy zhotowił. Kaž „Posoł“, tak tež „Krajan“ słuscha do kóždeje swójby a do ruki kóždoho samostatnoho Serba. Kóždy njech jón z wjesołosću do swojoho domu wita a jomu stare městačko na sćěnje da. „Krajan“ budźe kóždomu tež w pschichodnym lěće zasy dobry wjednik. Čini će kedźbnoho na spomnjenja hódne dny, wěschći rjane a hrozne wjedro, kaž je prawje, poda zapisk wschitkich sakskich duchownych a serbskich wučerjow. Knjez faraŕ Winger je z krótkimi běžnymi słowami wo minjenym lěće rozhlad spisał a wěnuje Andrickomu, Rjenčej a Dučmanej lubosćiwe słowa serbskeje dźakownosće. Knjez kapłan Delan dawa dobre a spomožne napominanja naschim rekrutam, a knjez gymnasiast Jakubasch je za „Krajan“ rjane natwarjace powědańčko „Duchownska lubosć“ pschesserbschćił. Směschk „Hans, kiž chcysche z lohkim pjenjezy zasłužić“, budźe mnohich zwjeselec a tež powučeć. Njecham pak tu doprědka wschitko pschepradźić. Kupće sebi „Krajan“ a čitajće jón, a nichtó njebudźe so kać, zo je to činił.

— Tež sakski „Bennokalender“ na lěto 1910 je wuschoł a poruča so. Tuta Benno-protyka je jenička sakska katholska protyka w němskej rěči. Dla swojeje dospołneje a wobschěrneje statistiki wschitkich sakskich duchownych a wučerjow, cyrkwje a schule, kaž tež towaŕstwow je wona k powučenju wosebje tym, kotsiž so wo nasche katholske wobstojnosće w Sakskej zajimuja. Nimo toho pak podawa nam tež hischće rjane nastawki z illustracijemi. Hdźe je dóstać, hladaj nawěschtk w dźensnischim čisle Posoła.

Z **Budyšina.** Štwórtk swjećeše tudomne towaŕstwo katholskich žonow 25lětny jubilej swojoho wobstaća. Rozprawu wo swjedźenju, kotryž so w „měšćanskej zahrodźe“ wotmě, za tydźeń podamy.

— 25. novembra budźetaj dwaj knjezaj 25lětny měšniski jubilej swjećić, a to dwórski kapłan knjez Dr. Filip Rězak a knjez faraŕ em. Mikławš Bjedrich.

— Prěni sněh dźensa, pjatk, přelětowaše. W hoborskich horach maja hižo přez cyły tydźeń sněh a hižo ze sanjemi jězdźa. — Minjenu wutoru mějachmy lětsa prěni zmjerzk.

8. wjesny wólbny wokrjes. Po hamtskim ličenju je Kokla pschi wužschej wólbje 5890 hłosow dóstał a Brühl 5379.

Z **Radworja.** Wot tak mnohich, wosebje wot khorych hižo dawno wočakowany dźeń so minjenu póndźelu pschibliži. Na tym dnju pschićahny k nam miłosćiwa sotra za wothladanjo khorych. Wona je z rjadu swjatoho Karla Borromejskoho z maćeŕnoho domu w Trebnicy. Wot tam su tež Budyschske a Worklečanske miłosćiwe sotry. Sotra mjenuje so z klóschtyrskim mjenom Antonina a je ze Schěrachowa rodźena. Naposledku skutkowasche w Bytomju (Beuthen) w Schlezskej. Najwjetschu zasłužbu wo pschikhad sotry ma nasche knjejstwo, komtessy z Einsiedel. Wonej daschtej nastork k tomu, zo so do wosady miłosćiwa sotra powoła, a z njewustawacej prócu běschtej tež wo nju dźěłałoj. Pschez njej bu dowolnosć wot knježeŕstwa ruče wuskutkowana. Wonej běschtej tež cyłe wobydlenjo na zwóńkowstwje pschihotowałoj a pschiprawiłoj, a to w tajkej dospołnosći, zo sotra pschi jeje pschikhadźe tu wschitko nadeńdźe, schtož k swojomu hospodaŕstwu trjeba, samo cyroby na dlějschi čas. Wschědnje widźachmy komtessy do wobydlenja kročić, zo byschtej tam wschitko rjadowałoj. Wonej wysche toho kóždolětnje 500 hriwnow k jeje podpjerje płaćitej. Jimaj słuscha tohodla dźak cyłeje wosady. — Sotse pak pschejemy wjele zboža k nowomu spomóžnomu skutkowanju, zo by so jej w Serbach prawje spodobało.

Ze **Zdźerje.** Minjenu njedźelu swjećachmy naschu kermuschu, kotraž pak so lětsa wosebje wuznamjenjesche wot druholětnych. Na tym dnju mějachmy zasy po dlějschim pschetorhnjenju w naschej kapali prěnje Bože słužby. Ta pak poskićesche nam cyle hinaschi napohlad, tak zo wschitcy pschi zastupje do njeje z dźiwanjom zastachmy. Kapała bě so dla njedosahacoho ruma pschetwariła a wjele powjetschiła. Cyle druhi zaćischć činjesche na wschěch, wscho, wołtaŕ a ławki a postawy běchu druhe městno dóstałe. Nětko je rjany schtyrirózkaty rum z tsjomi rynkami ławkow, kotrež městna za wjacy stow wosobow wopschijeja. Njeje drje hischće we swojej cyłej pysche, dokelž pobrachuje wumolowanjo, kotrež so hakle na lěto stanje, hdyž budźa sćěny cyle wuskhnyte. Ale hižo tež tak budźe kapała druhe cyrkwje pola nas pschetrjechić, dokelž dóstanje tež kachle, zo njetrjebali w zymje zymu mrěć. To budźe w zymje rjenje, snadź z tym tež so prawje wohrěja wutroby! Ze žadosću hižo čakamy na dźeń, hdźež budźe wona w cyłej swojej pysche pschod nami stać, jako krasny domčk Boži. Njech pak so někto tež prawje pjelni z pobožnymi, a njech bywa nam wschitkim do wutroby zapisana, a Bóh chcył nadobnje wschě próstwy wusłyschec, kotrež tu k njomu stupaja. Najhorcyschi dźak pak słuscha wysokodostojnomu tachanstwu, kotrež nam to wschitko pschiprawi.

Z **Kukowa.** Po dlějschej pschestawcy dla wólbnoho howrjenja zeńdźe so nascha „Bjesada“ zańdźenu njedźelu popołdnju w 4 hodźinach, kaž je to waschnjo w zymskim času. Pschedsyda wukładowasche wažnosć dokonjaneje wólby, a zo je dobyćo za nas njewschědny wuspěch. Cyła Sakska so wjeseli na wukhodźe wojowanja. To je z dopokazom, zo tež wschě woči běchu złožene na 8. wjesny wólbny wokrjes. Derje, zo mamy zasy naschoho zastupjerja. Budźe dźěn so w pschichodźe jednać wo wažne, cyłu kraj jimace zakońske naćiski, kaž nabožinu w schuli, z cyła wo kschesćansku schulu. K tajkim wěcam trjebamy wěstych, njekhabłacych muži. Bitwa bě horca, z dźěła jědojta. Za to pak wuspěch ćim wjetschi.

Tajkoho pschećiwnika hač dotal nasch wokrjes njepomni. Wudawki su mnohe. Snadź tam a sem naschi zamožići Serbja wopruja scherpatku za narodny skutk.

Naschomu njezapomnitomu Ćischinskomu wěnowasche pschedsyda słowa wopomnjenja a dźaka, a zhromadźeni sćelechu jomu hischće ćichi „Wótče nasch“ do rowa. Na joho pohrjebje we Wotrowje wobdźěli so towaŕstwo pschez deputaciju z khorhowju. Knjez wučeŕ Kral rozłožowasche na podłozy ze zawostajenych spisow knjeza fararja Dučmana narodnu pěseń: „Chcył je knjez hólčik wědźeći, kak w cuzym kraju je.“ Potom zaspěwachmy sebi tutón spěw, kaž tež druhe. Z tym skónči so posedźenjo Bjesady. —

Pschichodna zhromadźizna je prěnju njedźelu decembra popołdnju w 4 hodźinach. Nadźijomnje budźe bohatscho wopytana hač běsche dźensnischa.

Z **Dubrjeńka.** Wulke njezbožo je swójbu Balandec potrjechiło. 30lětny kubleŕ Michał Baland jědźesche njedźelu popołdnju w 5 hodźinach z Kamjeńca. Tu spłóscha so joho kóń na Wojerowskej drózy a ćekny. Pschi tym bu Baland tak njezbožownje z woza ćisnjeny, zo ze swojej hłowu do jenoho kamjeńtnoho stołpa prasny a we womorje ležo wosta. Donjesechu joho najprjedy do susodnoho domu a wottam do Kamjeńskeje khorownje „Barmherzigkeitsstift“, hdźež wječor ¼11 hodźin wumrě. Konja popadnychu hakle w Bambrusche. Hakle pschez krótkim běsche njeboćički hižo małe njezbožo ze swojim konjom měł, kotrež pak bjez scěhwka wosta.

Z **Drježdźan.** Po zawjedźenju zakonja, „zastaranjo dźěći“ nastupacoho, su so tež we wschelakich městach katholske towaŕstwa założiłe, kotrež so wo to staraja, zo bychu katholske dźěći, wo kotrež so starschi njestaraja, je zanjerodźa, a hdźež potom wyschnosć zakročuje, zo by za tesame khmańsche woćehnjenjo w druhej lěpschej swójbje wobstarała, zo bychu tajke dźěći potom tež do dobreje katholskeje swójby, najradscho na wsach, pschischłe. Tak je so Drježdźanske towaŕstwo na nas wobroćiło, zo bychu so jomu tajke swójby mjenowałe, kotrež bychu zwólniwe byłe, tajke dźěći k woćehnjenju pschiwzać. Wězo so to darmo nježada, doniž dźěćo njeje tak wotrostło, zo móže sebi potom same potrjebu za žiwjenjo zasłužić.

Hdyž so nětko wyschnosći (kaž měsćanskim radam) žane katholske swójby mjenować njemóža, kotrež bychu tajke dźěći pschijałe, so wone cyle jednorje druhowěriwym swójbam pschewostajeja, kaž je so hižo we wjacy padach stawało, a schto je potom z katholskim woćehnjenjom tajkich dźěći? Tuž by to jara spomožny skutk był ze strony naschich swójbow, kotrež so wo to zajimaja a kotrymž je někak móžno, tajki skutk kschesćanskeje miłosće dokonjeć, zo bychu k tomu zwólniwe byłe a so na tajkim za stat a cyrkej wužitnym skutku tež wobdźěliłe.

Schtóž by tohodla zwólniwy był, tajke dźěćo abo dźěći, hdyž so wo jene abo druhe jedna, pschijimać, chcył swoje mjeno w administraciji Posoła, pola knjeza fararja Żura, bórzy wozjewić. Njedajmy so tohodla wot druhich wohańbić, ale čińmy tež my něschto z lubosće k Bohu a joho lubuschkam — tajkim wbohim dźěćom.

Po wólbje.

Skoro wschitke němske nowiny wjesela so na Brühlowym byku, a byk budźe bórzy sławnischi, hač knjez ökonomiski radźićel sam. Snadź tež pozdźischo hischće něchtó joho wobraz do swěta pósćele. Kaž je znate, su dźěn někotsi wolerjo we swojim času tutón nawěschtk do Budyschskoho tydźenika stajili:

„**Wolerjo**

8. wjesnoho wólbnoho wokrjesa!

Dajće pschi wólbje wschitcy swój hłós knjezej ökonomiskomu radźićelej Brühlej we Łuzy. Wón je muž, kotryž swojim wolerjam na wschě waschnjo posłužuje. Wón pschewostaji swojej a Khasowskej gmejnje byka darmo.“

Barlinski Tageblatt k tomu praji, zo njesebična pschećelniwosć knjezej radźićelej ničo pomhała njeje, a měni, zo budźe byk z tym najbóle spokojom.

Dobry je tež žort, kotryž „Serbske Nowiny“ pisachu:

Hans Depla: Tak ma Brühl tola tójschto hłosow, pječa 5400?

Mots Tunka: Tomu so njedźiwam, hdyž w němskich nowinach trubi, zo byka darmo puschća, dha wězo wjele ćelatow za njoho bječi.

Kaž smy słyscheli, dha tu a tam tež starschi swoje dźěći napominajo zescherja ze słowami: „Dźěći njekoklwiće, hewak Brühlowa wohnjowa wobora pschijědźe.“

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Sejm je swoje wuradźowanja 9. novembra započał. Tež jenotliwe frakcije su hižo swoje posedźenja wotměwałe. Za socialdemokratow dyrbjesche so wosebita stwa pschiprawić. 10. novembra bu nowy präsidium wolene. Za prěnjoho pschedsydu bu z 58 hłosami nacionalliberalny Dr. Vogel wuzwoleny, mjez tym zo konservativny Opitz jenož 28 hłosow dósta. Tutón bu potom z 83 hłosami za prěnjoho vicepräsidenta a swobodnomyslny Bär ze 37 wot 73 wotedatych hłosow za druhoho vicepräsidenta wuzwoleny. Wschitcy wólbu pschijachu.

Schtwórtk 11. novembra je kral sam sejm swjatočnje wotewrił.

— Wot někotrych zapósłancow, wosebje konservativnych, bu w sejmje tak mjenowane hospodaŕske zjednoćeństwo (Wirtschaftliche Vereinigung) załožene. Wone chce wosebje so za srěni ludowy staw starać a mjenje na politiske stojnischćo swojich sobustawow dźiwać. Pschedsyda je Dr. Spieß-Pirna a k njej słuschеja mjez druhimi tež naschi znaći zapósłancy: Kokla, Zoba, Dr. Hähnel, Rjenč.

— Hač dotal su naschi zapósłancy na kóždy dźeń, hdyž su so na sejmskich posedźenjach wobdźělili, 12 hr. abo 6 hr. dóstali. Drježdźansc dóstawachu 6 hr. na dźeń, kotsiž pak zwonka Drježdźan bydlachu a tak za čas sejmskoho posedźenja sebi w Drježdźanach wobydlenjo wotnajeć dyrbjachu, dóstawachu 12 hr. na dźeń. Nětko pak ma kóždy zapósłanc za kóždolětne sejmske posedźenja 3000 hr. dóstać a nimo toho změje za čas posedźenjow železničnu jězbu po cyłej Sakskej darmo.

Němska.

Z Poznanja pschikhadźa powěsć, zo bu kanonik Goczkowski za Hněznańskoho swjećacoho biskopa pomjenowany.

— Statny sekretar Dernburg je po dlějschim pućowanju w Americy pschez Jendźelsku so domoj wróćił. Na dompuću pschebywasche khwilu w Jendźelskej. Měješche tam wschelake rozmołwy z nahladnymi jendźelskimi mužemi wo kolonialnych naležnosćach. W Manchestru, hdźež bě jomu k česći hosćina pschihotowana, spominasche pschi dlějschej rěči wosebje na to, zo chce w němskich kolonijach bołmu pschecy bóle plahować. Započało so z tym w němskich kolonijach hižo je, a to nimale z dobrym wuspěchom. By-li so to derje poradźiło, bychu nasche kolonije mohłe wězo wjele wužitka pschinjesć.

Badenska.

Kak je tu něhdy wschohomócny liberalismus wróćo schoł, pokazuje pschirunanjo minjenych 39 lět. Z 63 sydłow badenskoho sejma mějachu nacionalliberalni 1870: 55 sydłow! W lěće 1887 bě jich hischće 52 w liberalnych rukach. Mjez tym je z lěta 1903 ličba sejmowych sydłow na 73 powyschena, a lětsa 1909 pschi poslednich wólbach su nacionalliberalni — a to hischće z pomocu socialdemokratow! — jeno 17 sydłow dobyli. Tak je jich něhduscha krasnosć spadnyła!

A z kotroho časa je tajke pscheměnjenjo? To je wot toho časa, zo sławny a zasłužbny knjez duchowny radźićel faraŕ Wacker w Badenskej centrum wutwori a pschetwori. Žadyn dźiw, zo je runje knjez Wacker tam do smjerće hidźeny. Z wutrajnosću je dotal centrum tam wojowało a postupowało kročel za kročelu — a to cyle ze swojej samsnej mocu bjeze wscheje pomocy z druhich stronow. Badenska ma 1868000 wobydleri. Nimale 61 procentow je katholskich a 38 protestantiskich. Kak jara bě prjedy kraj liberalny, kak mało běchu katholscy wobydlerjo wubudźeni, widźimy z toho, zo mějesche centrum w lěće 1870 cyłych 5 zapósłancow! A 1905 mějesche 28, a tež 1909 njedźiwajcy surowoho schćuwanja a zwjazka liberalnych ze socialdemokratami dobu tola zas 26 sydłow. Nětko ma badenski sejm 26 centrumskich, 20 socialdemokratiskich, 17 nacionalliberalnych, 6 demokratow, 2 konservativnych, 1 swobodnomyslnoho a jenoho ze zwjazka ratarjow.

Wuherska.

Kaž so zda, počina tudy lěpsche ranjo switać. Kschesćansko-socialne zjednoćenjo, kotrež dotal politiscy so wozjewjało njeje, je nětko jako politiska strona pod wjednistwom hrabje Pawoła Szapary-a wustupiło. Nowa strona je so na zakładźe ludowoho, kschesćanskoho a socialnoho programma tworiła jako madjarska strona. Tale madjarska strona pak narodne praschenja, kotrež Wuhersku jako njepschećelnu pschećiwo krónje a Rakuskej postajeja, kaž wojeŕske žadanki, žadanjo za samostatnej banku atd., do zady staja, nad narodo-

hospodarske praschenja, wot kotrychž ma so spomoženjo za kraj a lud wočakować. Program wuherskich kschesćansko-socialnych je podobny tomu, po kotrymž kschesćansko-socialni w Rakuskej z wulkim wuspěchom skutkuja. Derje by było, hdy by so we Wuherskej nowe, a to rozomnische politiske žiwjenjo započało. Dotal su njepłódne wadźenja, pschez madjarsku napjatosć zawinjene a žiwjene, nic jeno Rakuskej, ale tež Wuherskej samej najwjetschu schkodu načiniłe.

Pólska.

Z Czenstochowskich rubježnikow na Jasnej Górje nětko tsjoch maja. We Wawrze pola Warschawy je jich policija dosahnyła. Jich wjednik Vincent Brodzki je hižo we wukraju wschelake paduschstwa dokonjał. W Czenstochowje běsche z Ostrowiczowej, wudowu jenoho złóstnika, we zwjazku. Žona je najskerje z pomocu klóschtrskoho stražnika, kotrohož su zajeli, so do klóschtra dobyła a rubjene pokłady swojim towarscham w njeskutku z woknom won podawała. Tež dwaj druhej złóstnikaj, Abraham Schwice a Badyński, staj hižo pschi wschelakich njeskutkach wobdźělenaj byłoj. Ostrowiczowa je so sudnikej pschiznała, zo su zajeći pschi złóstniskim skutku sobu skutkowali, njecha pak wědźeć, hdźe su rubjene pokłady donjesli.

Danska.

Danska ma nowe demokratiske ministerium. Jako čisći demokraći nochcedźa ministerjo titula excellency, ani druhich wuznamjenjow měć. Tež žane rjady nochcedźa wjacy wudźěleć, tež njechadźa nikoho pola krala k tomu namjetować. Chcedźa tež tajke zakonje namjetować, zo bychu so wschitke tajke wuznamjenjenja wotstroniłe. Mandźelska ministerprašidenta je hač dotal w sejmje stenografowała a chce tež dale tute zastojństwo wobkhować.

Francozska.

W Parizu tola tež počinaja spóznać, hdźe z haru dla Ferrera pschińdu. W měsćanskej radźe, kotraž sobu politiku za cyły kraj nawjeduje, je wjetschina pschećiwo revoluciji, a ta wustupy k česći Ferrera wotpokazuje. To su wosebje 5 radikalni wuskutkowali, kotsiž su — hačrunjež na radikalny program wuzwoleni — tola wuprajili, zo „na žadyn pad z tamuhmi jednać njemóža, kotsiž pschec wjac žadaja a chcedźa nětčischi porjad powróćić". Namjet „za Ferrera" bu ze 40 pschećiwo 39 hłosam začisnjeny. Dalschomu namjetej, zo ma so měsćanskej radźe w Montauban zbožo pschec, dokelž je jenu dróhu po Ferreru mjenowała, so 41 pschećiwo 38 spjećichu. Ličba tych radikalnych, kotsiž revoluciju zasudźeja, rosće.

— W Parizu je 9. novembra tak wulka kurjawa była, zo njemóžachu železnicy wokoło města jězdźić.

— Z francozskej republiku dale hubjeńscho stoji. Mnozy Francozojo maja republiku z cyła sytu. Njekhmaństwa pschiběrajo, ludźo woteběraja, dokelž wob lěto mjenje so narodźi, hač wumrěje, dokelž ludźo we swojej njewěrje a we swojim žadanju za lohkim a njesprócnym žiwjenjom honja, porjadne mandźelstwa nochcedźa wjesć. Wosebje wosobnische a nětko tež dale bóle dźěłaćerske swójby nochcedźa wjele dźěći měć a žiwić. Mandźelstwow so pschecy wjacy rozwjazuje. Zastupjerjo w sejmje staraja so jenož za so a za swojich pschiwuznych. Radikalni, kotsiž maja tu khwilu w sejmje wjetschinu, njepschipuschća nikoho do statnych zastojnstwow, kotryž z nimi njedźerži. Schtóž chce něschto docpěć pola knježeřstwa, dyrbi zopóšłanca z radikalneje wjetschiny pak z pjenjezami, pak na druhe waschnjo za so dobyć. Bjez dźiwa, zo njespokojnosć z ludowymi zastupnikami mjez ludom pschiběra. Radikalny ministerprašident Briand wschě mocy napina, zo by radikalnu wjetschinu wobkhował. Tak běsche so njedawno w sejmje namjet stajił, zo bychu so wólby do sejma něschto pscheměniłe, dokelž je dotal płaćace waschnjo, po wěstych wokrjesach wolić, jara njesprawne, a mnozy ludźo su z nim tohodla jara njespokojni. Sejm sam běsche namjetował, zo by so po lisćinach woliło a so sydła potom poměrnje po ličbie wotedatych hłosow rozdźěliłe. Sejm běsche tutej dwaj namjetaj pschiwzał, dokelž pak Briand, kotryž so bojesche, zo pschez tajki wólbny zakoń swoju radikalnu wjetschinu zhubi, napschećo tomu wustupi ze swojim wotstupom hrožo, sejm potom cyły zakoń, kotrohož jenotliwe dźěle bě hižo pschiwzał, začisny. Sejm je z tym dopokazał, zo jomu njeje wo sprawnosć za lud, ale wo swój samsny wužitk činić. Stajne njesprawnosće drje powjedu pomałku k revoluciji.

Schpaniska.

Pschećiwo njekničomnym łžam za zběžkarja Ferrera je schpaniski minister wójny Lucque, kiž je sam tež liberalny, wozjewił: „Po zakonju je Ferrer po prawje a sprawnje wotsudźeny był. Akty joho processa zjawnje dopokazuja winu Ferrera jako wjednika zběžka a mordaŕstwow w Barcelonje. Wotsudźenjo k smjerći je so jenohłósnje stało, a wobhnadźenjo by cyle njedowolene wuwzaćo było. Knježeřstwo je pschi tom wobskorženomu hewak njedowolene srědki k zakitanju dowoliło, a město toho, zo by z nim z krótka po wójnskim prawje jednało, je sudniske pschepytowanjo so jara do dołhosće ćahnyło! A wójnski wobskoržowař Katalonije je winu Ferrera cyle njepowalnje dopokazał. Parižska policija je w juliju toho lěta do Madrida pisała: „Ferrer je jara straschny revolucionař, kiž za kóždym srědkom pschimnje, hdyž so jomu poskići." — A tu hischće so wo zasudźenju njewinowatoho rěči! Hdyž to židowske, swobodnomurjeŕske a powaleŕske nowiny činja, dha tomu rozymimy, hdyž pak němscy professorojo a spisaćeljo so za Ferrera zběhaja, dha je to khětro khudobne wnswědčenjo za jich rozsud.

Dokelž so konservativnomu ministerstwu w Schpaniskej wulke zadźewki do puća kładźechu, wotstupi pschedsyda Maura a z nim cyłe ministerstwo, a rěčnik liberalnych Moret na joho město stupi. Maura pak tohodla njepschestanje politiscy dźěłać. Wón je so na čoło opposicije stupił a ma wjetschinu za so. „Hač jako minister abo w opposiciji pschećiwo knježeřstwu wótčinje słužu, to je nimale tosame; wótčinje a jeje lěpschomu chcu słužić!" Tele słowo njebojaznoho muža je w cyłej Schpaniskej wulki začischć činiło a liberalnym do stawow dyriło. Woni běchu sebi myslili, zo wotstupiwschi wot knježeřstwa cyle wotmjelknje. Maurowe stojischćo je poprawom lěpsche dyžli prjedy, hdyž bě hischće pschedsyda ministerstwa. Minister Moret je wschak tež jara měrnje a k wujednanju rěčał.

— Studenći na uniwersiće w Barcelonje su jenohłósnje mócny a razny protest pschećiwo žadławym njeskutkam anarchistow a zběžkarjow w Barcelonje wozjewili. Započejo nowe lěto studijow su protest zestajeli a knježeřskomu prašidentej zapósłali. Kruće zasudźeja žadławe njeskutki, w měsacu juliju skućene, wohanjenjo kschesćanskeje wěry, ranjenjo, morjenjo mnohich njewinowatych, wobschkodźenjo derje zmyslenych dźěłaćerjow. Woni protestuja pschećiwo spalenju a zničenju wumjełskich twarow, česćomnych pomnikow, drohotnych knihownjow a archivow, z čimž je so njesměrna schkoda načiniła, kotraž so ženje wjac zarunać njehodźi. To wscho je so tehdom stało z njekhmanymi wučbami pschećiwo wobstojacomu rjadej. Studenći proscha, zo by prašident njeposłuchał na prózdne rěče wo njezrozymjenej swobodźe, ale zo by po strowym rozomje zmužiće puć prawa a póććiwosće scěhował. Woni jomu swoju pomoc k zakitej porjada z radosću poskićeja.

Ruska.

Ruska je pschecy njepschećelscy zmyslena pschećiwo katholskej cyrkwi. Hdyž so, kaž je pschede někotrymi lětami so z nowa stało, toleranca napschećo druhim wěram wupraji, dha tajke wukazy z wjetscha jeno na papjerje wostanu, do skutka so njedowjedu, nawopak so potom tam a sem čim krućische pschesćěhanja započnu. Wo tym móža katholske biskopske wosady zrudne stawizny hromadźić. Swoju njelubozność a njepschećelstwo pschećiwo katholskej cyrkwi ruske knježeřstwo wosebje tež z tym pokazuje, zo, hdźež móže, jeje njepschećelow podpjera a tak cyrkwi samej schkodźi. To so zas prawje pokaznje z tym, zo knježeřstwo a orthodoxske duchownstwo Mariawitow podpjeraja, schtož móža. Mariawitojo su sekta wotschćěpjeńcow wot katholskeje cyrkwje, kotsiž su wotpadnjenomu duchownomu Kowalskomu a žonje „maćeřcy Kozlowskej" podaći. Nětko je Michał Kowalski w Utrechće wot starokatholskoho biskopa so na biskopa swjećić dał. Ruske knježeřstwo hnydom joho titul „biskop krajinow katholskeje cyrkwje Mariawitow, kotraž je w kralowstwje Pólskeje, wulkowójwodstwje Litwy a kejžorstwje Ruskeje", wobkrućiło. Pschi swjećenju mariawitskeje cyrkwje w Niesulkowje w Brzeznowskim wokrjesu, kotruž Kowalski dokonja, wotschćěpjeńcy hroznje zakhadźachu. Walichu so na katholskich wobydlerjow susodneje wsy Strykowa a zranichu tam mnohich, same dźěći. Katholski duchowny so tam z najwjetschej nuzu smjerći wukhowa. Ruska policija tajkim zasakłym wustupam pschihladuje. Hdy bychu katholikojo jeno něschto tajke sebi zwěrili, hnydom bychu cyłe črjódy do Sibirskeje ćahnyć měłe, a jich wobsedźeństwa bychu so jim rubiłe.

— Po tutym njepschećelnym wustupowanju móžemy pak tola tež něschto zwjeselace z Ruskeje wozjewić. Knježeřstwo je redemptoristam dowoliło, zo smědźa w Sibirskej a cyłej sewjernej Asiji missiony dźeržeć. Na to su tsjo měschnicy spomnjenoho rjada z Pólskeje so do lodowych krajinow Sibirskeje podali. Z wobydlerjemi pod Uralskimi horiskami započachu. Kónc missije běsche hakle

na brjozy japanskoho morja we slawnym měsće Wladiwostoku. Bóh jich džěło žohnowasche; njejměrnje wjele dobroho mózachu zmužići měschnich dokonjeć. Mnohim so wěra zas posylni, mnohich do klina katholskeje cyrkwje pschijachu.

Rusla a Japanska.

Zda so, zo tutej sebi njepschećelskej mocy so blížić počinatej. Po skóncowanju japanskoho wjerćha Ito w Korei so to něk bóle wozjewja. Mjenowanoho wjerćha Ito rady japanskoho Bismarka mjenuja. Wón bě so we Wladiwostoku prócował, zaś z Ruskej lěpsche poměry pschihotować. Ruski minister zwonkownych naležnosćow Murawiew so trochu kondžesche, a smjerć Itowa je wujednanjo zahaćika. Jednanja pak njepschestanu, a zo cyle bjez wuhlada njejsu, je z toho widžeć, zo Jendželska jara pokhmurjenje na nje hlada. Doniž stej Rusla a Japanska w kuli, ma Jendželska pola Japanskeje wulki wliw. Hdyž pak stej Rusla a Japanska pschezjene, matej Chinsku we swojej mocy, dokelž ju cyle wobdawatej. Potom pak móže Jendželska hladać, hdže wostanje. Z toho je widžeć, zo za Jendželsku druhdže wjele wjetsche strachi hroža, dyžli wot Němskeje.

Wšelčizny.

* Z Budyšina.

Kóždy mały njeplčch wě,
Hdy a hdže naš hermank bě,
Tołkańca a storkanjo,
Hołk, musika, cyganjo.

Na škórnje ći teptachu,
Do zakow ći masachu. —
To je stajnje wjeselo
Za pachołka, za holčo.

Rjana Lejna z Rašowa
Woptawje tam wot konja*),
Byrnjež Jurij Ćemjerski
Poručował rybički.

Khata z Jeńkec spytuje
Krute tofle kožane.
Wjele njecha za nje dać.
Što chce z nimi? Překlepać!?

Jejny Jakub potrěla
Mjez tym Kreńcec zajaca.
Khaće kupi papjerku
Z poprancowej wutrobu.

Štóž so rady ženić chce,
Na karusel doběhnje.
Wosebje pak lětaju
Banty fajn na kolesu.

Tam wšak wšo so směwkota!
A to wabi Gustlka.
Čindebumde! Kóždy wě,
Zo a kajki hermank bě.

*) kołbaski!

* Wot wothladańki swini k millionańcy. We Rümlingen (Luxemburgskej) zemrě před krótkim pjenjeżnik ze 6 millionami zamoženja bjez dźěći. Z herbstwa připadny $1\frac{1}{2}$ milliona khudej žónzy, kotraž běše hač dotal swinje w tamnych wulkich lěsach pasła. Hdyž powěsć wo rjanym herbstwje dósta, praješe zwjeselena: „Bohu dźak, nětk tola dóstanu, za čimž hižo dołho žadach: nowy šórcuch a kus pola, zo mohła sebi neple sadźeć.“

* Ze šule. Wučeŕ: „Twój nan ma khěžu, kotraž ma 4 poskhodow, njewěrno?“

Šuleŕ: „Haj!“

Wučeŕ: „Derje, chcemy prajić, kóždy poskhód ma 24 skhodźeńkow. Kak wjele skhodźeńkow dyrbiš to stupać, prjedy hač cyle wot deleka hač do štwórtoho poskhoda přińdźeš?“

Šuleŕ: „Wšitke, knjez wučeŕ!“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćena: Hilžbjeta, Pawoła Eisslera, dźěłaćerja w Budyšinje, dź.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 6. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 11. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kóre po 170 punt.	17	25	17	34	17	34	17	85
Rožka, nowa, kóre po 160 punt.	12	30	12	50	12	48	12	80
Ječmjeń . . kóre po 140 punt.	11	55	12	11	11	20	11	62
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	30	10	50
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	80	8	—
Ječmjeń	8	25	8	65	8	—	8	30
Wows	8	10	8	50	7	50	8	—
Hroch	9	50	12	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	14	—	14	50	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	—	5	40	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	—	4	40	—	—	4	—
Prosata 1140 (w Kamjencu 288) jene	10	—	25	—	13	—	18	—
Butra 1 kg	2	50	2	80	2	60	2	80
Jeja, mandl	1	20	1	35	—	—	1	43

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 8. nov. 1909:

						rězna waha	
1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	26—43 hr.,		57—79 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—42 „		60—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	27—41 „		48—74 „
4. Ćelata,	„	„	„	„	40—53 „		70—83 „
5. Swinje,	„	„	„	„	53—61 „		69—78 „

Při žitnych wikach II napřećo **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při žitnych wikach II napřećo **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

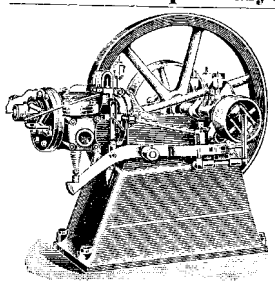

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**

Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Boże martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

6] **Drježdźany-A.,** Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]

(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	3¾ %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

tež jednotliwe meble za jstwy.

69

Cigary

po **starych płaćiznach** a **wubjernych družinach** poručam, **dóniž skład dosaha**:

Nr. 40.	Pflanzer	10	stuk	po 40 pj.,	100	po 3	hr.	80	pj.
„ 50.	Cubana	10	„	„ 50 „	100	„ 4	„	50	„
„ 60.	Buena	10	„	„ 60 „	100	„ 5	„	50	„

H. Lehmann

Při hłownym torhošću. w **Budyšinje.** Bohata droha čo. 2.

189] Założene 1875.

K zymskej potrjebje poručam swój wobšěrny skład **wobuća** we wšěch družinach, w kožu, filcu a drjewje wšěch wulkosćow po najtuńšich płaćiznach. [188

Josef Axman, šewski mištr w **Khrósćicach.**

»Jednota« tow. kath. Serbow w Drježdźanach

změje **wutoru 16. novembra** kaž hewak swoju zhromadźiznu, a knjez **farař Kral** budźe přednošować. Wšitcy tudomni Serbja a Serbowki so z tutym na zhromadźiznu přeprošuja. [192] **Předsydstwo.**

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13. Dalokorčćak 334.

Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorčćak 307.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha čo. 11

prjedy R. Wunderlichowy 7] zubjacy atelier.

Wulki skład

časnikow, rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. 8]

R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Założene 1857.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Jednota tow. kath. Serbow w Budyšinje

njezmėje dla zadźěwkow tutón měsac zhromadźiznu. [191

194] Hotowe

pjelšćowe twory,

pjelšćowe kože k **podšiću** a k **wobšiću,**

kłobuki a měcy

(čapki)

we wulkim wubjerku poruča

Kurt Herzog

w **Budyšinje,**

14 na lawskich hrjebjach 14.

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Nowych Hrjebjach 5

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon čisło 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

Benno-protyka,

jenička **katholska** protyka (w němskej rěči) w Sakskej, wobsaha 296 stronow, bohata na illustracijach, ze zabawjacym a powučacym wobsahom, kniha, kotraž so dla swojeje statistiki duchownych, cyrkwje, šule, wućerjow a towarstwow njemóže parować, je w 60. lětniku wušła. Płaći: zešita 60 pj., kartonowana 80 pj. Hdźež njeje k dóstaću, móže so też direktnje skazać ze zapósłanjom płaćizny a 20 pj. porta pola:

Saxonia-Buchdruckerei Dresden-A., Pillnitzerstr. 43.

Předawarjo protyki při wysokim rabaće so pytaja. [193

Krajan na lěto 1910

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so scélu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 47. | Budyšin, 20. novembra 1909. | Lětnik 47.

Starši, wučće swoje dźěći so modlić!

Běše pozdźe nazymu, hdyž wichor wuje a zymny wětřik so do jstwy dobywa a dešćik do woknow šwika. Na jenym tajkim nazymskim dnju sedźeše Wonec Jurij doma we swojej khuduškej jstwičcy před hromadu witkow a plećeše korby. Běše jara zrudny a pokhmurjenje hladaše na swoje dźěło, kotrež tak prawje wot rukow njeńdźeše. Z časami by so zběhnył k nimale zymnym kachlam přistupiwši, zo by so tróšku wohrěł a potom so zasy posydny, bjez toho zo by słowčka prajił.

Jomu napřećo leżeše na twjerdym lěhwje čežko khora žona. Běše cyle zblědnjena, licy hłuboko spadnjenej, štož wšitko na to pokazowaše, zo měješe jara wjele čerpjeć. Tola z dobom so jeje wóčko tak mile błyšćeše, a cyłe jeje wobličo měješe rjany wuraz pokoja a podatosće do Božeje wole, štož jenož pola Boha lubowacych dušow namakamy, dokelž, kotřiž Boha lubuja, tym wšitke wěcy k dobromu sobu skutkuja.

Pódla khorołoža nadeńdźemy hišće małe łóžko, w kotrymž 3- abo 4lětna mała holčka leži a čiše spi kaž jandźelk njedźiwajo na khudobu a starosć, w kotrejž bě so narodźiła a wotrostła. — „Njewěm sebi wjacy pomhać“, přetorhny nadobo Jurij wulku ćišinu, „zyma tu je, nimamy drjewa, žane jěsć, korby njecha nichtó kupować, twoja dołha khorhosć žada wjele pjenjez, naju dźěćo nima ani črija na nohi. Ničo hač sama nuza a same hubjenstwo.“

„Dowěř so na Boha“, tróštowaše khora mać, „tak dołho hač budźemy so modlić a dźěłać, nas Bóh njewopušći.“

„Nimam žaneje dowěry wjacy“, praji muž cyły mjerzacy. „Njejsym dha cyłe lěćo dźěłał wot ranja zahe hač do wječora pozdźe? Njejsy so ty stajnje wot ranja hač do wječora modliła? A nětko, kak daloko smy? Naše wobsedźeństwo je so minyło, a to mało, štož smy sebi za dwě lěće tak čežko nalutowali, je twoja khorosć přetrjebała; dźěło njenamaka wotebjerarjow. Njemóžu so wjacy modlić, njemóžu wjacy dźěłać.“

„Njepřehrěš so! Tak njesměš rěkać“, prošeše khora mać. Bóh budże a dyrbi moju modlitwu słyšeć. Hlej, tež naše lube dźěćo sym wučiła so modlić a wjeselo je, słyšeć, kak nutrnje mi wčora a dźensa so swój „Wótče naš“ modleše. Hlej, to dawa tróšt a móc, to pozběhnje mysl a wołóża bolosć.“

„Móže być“, wotmołwješe njezbožowny a woprawdźe khudźički muž; „dźěćo njech tebje tróštuje, ale wone njepřinjese nam khlěba, njemóže nas před nuzu škitać, ale z namaj z dobom sobu zahinje.“ ... Nadobo so poča hibać mała Mańka — tak mała holčka rěkaše —, kotraž słódcy sonješe. Dźěćo činješe lubozny napohlad; smějkotaše so w spanju, hibaše hubje a praji poł wótře: „Twoja wola so stań, kaž na njebju, tak tež na zemi.“ Nan dźěsća njemóžeše so tutomu napohladej přećiwjeć. „Słyš tróštowacoho jandźelka“, praješe mać ze sylzojtymaj wóčkomaj. „Naš wšědny khlěb daj nam dźens“, modleše so dźěćo přecy hišće ze začinjenymaj wóčkomaj dale. Mać rucy styknywši złoži swojej sylzojtej woči k njebju. Jurij pak so pódla swojoho dźěsća poklaknywši přimny ruku swojeje mandźelskeje a modleše so z hłubokosće swojeje wutroby tak nutrnje, kaž za čas žiwjenja so hišće ženje njebě modlił. Dźěćo běše joho so modlić wučiło, jomu puć k njebju pokazało a wrota jomu wotewriło, přez kotrež modlitwy kaž lubozna wóń k trónej miłosće Božeje stupaja.

Dźěćo běše wotućiło. „Wodaj nam naše winy“, modleše so nětko z nanom a maćerju. „Njewjedź nas do spytowanja, ale wumóž nas wot złoho. Amen.“

Nan wza dźěćo z łoža, wokoši je, skhili so luboznje ke khorej maćeri a běše wot toho časa cyle hinaši muž. „Dźěćo, pomhaj nam so modlić, potom njebudźemy so podarmo modlić. Wot dźensnišoho, luba mandźelska, budu so z tobu modlić, snadź ty potom tež zasy wotkhorješ a móžeš mi pomhać dźěłać. Potom hižo zasy pójdźe“, praješe Jurij. —

Bóh luby Knjez da po něčim dobrej maćeri zasy strowotu, zo móžeše zasy kaž prjedy mužej pomhać dźěłać. Tola nětko nic jenož, zo dźěłachu, ale modlachu so zhromadnje jedyn za druhoho. Tu płaći nětko Jězusowe słowo: „Hdźež su dwaj abo tři w mojim mjenje zhromadźeni, tam sym ja srjedźa mjez nimi.“

Mała Mańka běše w młodych lětach paćerje spěwać wot swojeje maćerje nawukła a njeje to ženje wjacy zabyła. Wona přiběraše kaž na lětach, tak na pobožnosći a běše wjeselo swojeju dobreju staršeju. Ale nic jenož, zo bě Mańka dobra a pobožna dźowčička, ale bě tež jara wušikna a pilna dźěłaćerka, tak zo sebi při mudrej zlutniwosći telko zasłuži, zo móžeše tež swojeju khudeju staršeju w starobje dospołnje podpjerać.

Křesćanski nano, křesćanska dobra maćer! Sy-li khudy abo bohaty, chceš-li něhdy tróšt a wjesołosć nad swojimi dźěćimi dožiwić, wuč swoje dźěći paćerje spěwać. Dźěći, hdźež mać ani rano, ani wječor štwórć hodźinki časa nima, zo by so modliła, su khude dźěći, byrnjež starši tež najbohatši ludźo w gmejnje byli.

Njepraj ženje: „Dobru nóc, spěwaj paćerje, prjedy hač so lehnješ.“ Ale dźi z nim sobu do komory, poklakń so z nim před ložom a modl so ze swojim dźěsćom; to je to najrjeńše a najlěpše, štož móže mać činić. Maćerska wutroba ma telko wjele prosyć a so džakować, o, daj twojim dźěćom so sobu modlić; a pozdźišo, hdyž zestariš, njemóžeš za swoje dźěći wjacy dźěłać, — tola modlić so hišće móžeš.

Tuž tróštuj so, křesćanska dobra maći, twoje dźěći, kotrež sy nawučiła paćerje spěwać, budźa jónu za tebje dźěłać a ty njebudźeš nuzu tradać. Twój syn, twoja dźowka, móžetaj snadź słabosć abo požadosć měć, štož tebje jara zrudźi a či samo sylzy wutłóči, — tak dołho,

hač so hišće modlitaj, njejstaj zhubjenaj. Modlitwa skutkuje samo dźiwy.

A přińdźe-li něhdy poslednja hodźina, a ty ležiš na smjertnym łožu w smjertnym bědźenju, tróštuj so; pobožne dźěći stoja při twojim łožu a modla so za tebje; a też, hdyž budźeš w rowje wotpočować, budźa na tebje spominać. Sy-li swoje dźěći derje a pobožnje so modlić nawučiła a sama so z nimi modliła, budźa też nětko za tebje so modlić: „Knježe, daj jej wěčny wotpočink.“ Křesćanscy starši, što chceće wjacy?

K swjedźenjej woprowanja swjateje Marije.

Njedźelu swjećimy swjedźeń woprowanja swjateje Marije k wopomnjeću na dźeń, na kotrymž je so najzbóžniša knježna Marija, pósłana wot swojeju staršeju, w templu před wyššim měšnikom Bohu a joho službje poswjećiła. Zawěšće hnujacy a natwarjowacy napohlad, Mariju před wyššim měšnikom so Bohu woprować widźeć, ale z dobom je to za nas też jara powučace.

Přede wšim da najzbóžniša knježna přez swoje sebjewoprowanjo wšitkim křesćanam, wosebje pak młodosći, přikład, kak maja wšitkón čas a w kóždym powołanju Bohu służić. Přisłušamy dźěn Bohu cyle a njedźěleni w kóždym wokomiku, w młodosći kaž w starobje, a tak smy też winowaći, Bohu kóždy čas służić. To nam swjate pismo hižo praji: „Spominaj na twojoho stworićerja w dnjach twojeje młodosće!“ Kaž běchu w starym zakonju wšitke prěnički Bohu swjećene, tak dyrbi młodosć jomu słušeć. Ze spodobanjom hlada Bóh na tajkich młodźencow abo knježny, kotřiž tak činja, a joho žohnowanjo jich sćěhuje přez cyłe žiwjenjo. Při tajkim bohabojaznym žiwjenju přińdźe njewinowata wjesołosć młodosće też bóle k płaćiwosći.

Njeje pak też žadyn Bohu spodobniši a Boha hódniši wopor, kotryž mohł człowjek Bohu dać, hač hdyž Božej službje poswjeći najlěpše mocy swojoho žiwjenja, swoju čistu a hišće njezranjenu młodosć. Kak hroznje to je, sebi myslić: „Najprjedy chcu we swojej młodosći hrěchej a swětnym wjeselam hołdować a je wužiwać, potom pak we swojej starobje chcu Bohu służić.“ Časćišo móžemy dźensniši dźeń tak słyšeć. Ale, křesćanska knježna, křesćanski młodźenco, wěš ty, hač budźeš to činić móc? Žiwjenjo je čas pruhowanja za njebjesa, a po skutkach, kotrež sy w žiwjenju dokonjał, budźeš něhdy sudźeny. Kak nětko, dyrbjał-li Bóh tebje zahe hižo wotwołać? Čas pruhowanja je za tebje potom twoja z hrěchami wonjećešćena młodosć, a ty njemohł twojomu sudnikej ničo dale dać hač tutu. Hrózbna je to mysl! Dyrbjał-li pak z twojimi hrěchami zestarić, njemysl sebi, zo budźeš so potom polépšić a Bohu służić. Najčasćišo wostanje młody hrěšnik też w starobje hrěšnik hač do kónca. Tohodla rozpominaj často słowa swjatoho pisma: „Spominaj na twojoho stworićerja w dnjach twojeje młodosće“, a swjata Marija budź tebi z přikładom, kotraž je so hižo zahe cyle Bohu a joho službje poswjećiła.

Ale też staršim so přez tónle swjedźeń powučacy přikład dawa. Woni dyrbja po přikładze swjatoho Joachima a swjateje Hany dźěći k Božej službje hižo nawjedować, hdyž jich rozomćk wotućeć počina. „Maš-li dźěći, rozwučuj je hižo wot młodosće sam.“ (Sir. 7.) „Njedaj synej w młodości wolu.“ (Sir. 30.) Štož wusywaš, budźeš něhdy žnjeć. Wusywaja-li starši zahe bohabojosć, počink posłušnosće, wěrnosće a horliwosće k modlenju do dźěćaceje wutroby, potom nad swojim dźěsćom najwjetšu wjesołosć dožiwja. Zbožowne dźěćo, kotrež je pod wóčkom staroséiweje maćerje, wobhladniwoho wučerja posłuchać nawukнyło a kotrež w modlitwje škit přećiwo kóždomu spytowanju pyta.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Pokročowanjo.)

Přez Tilsitski měr bu mjenujcy Waršawske kralestwo sakskomu kralej Friedrichej Augustej Sprawnomu přepodate; poprawom pak knježeše tu mócny Napoleon. Tón postaji tam swojich zastojnikow a dawaše přez nich swoje rozkazy. Či pak běchu najhórši njepřećeljo wšoho křesćanstwa.

Friedrich běše drje dobry katholik a znaješe sam swjatoho Klementa derje a česćowaše joho jara. Měješe pak mało mocy, a tak bu skónčnje wot Napoleona nuzowany, zo Dwořáka z města wupokaza. W korčmach a dźiwadłach buchu wbozy redemptoriśća wot Francozow hanjeni a wusměšeni. 20. junija buchu wšitcy w krytych wozach z města wotwjezeni. Tola lud, połny lubosće k měšnikam a wšón njemdry přez tajku khrobłu njekničomnosć, zběhny so, tak zo dyrbješe wójsko z mocu měr činić.

Tak bu krasne, dwacećilětne dźěło swjatoho Klementa dospołnje zničene. Tola joho dobre skutki pokazowachu so tam hišće dołho — dołho, haj samo dźensa spominaja Polacy hišće radźi na swjatoho Klementa.

Prawy wuspěch swojoho skutkowanja dyrbješe Swjaty we Wienje zhonić, hdyž so wottud poda. Tam chcemy joho sćěhować, zo bychmy cyle z krótka joho dalšu dźěławosć spóznali.

Tu započa z nowa skutkować, kaž před 22 lětami we Waršawje, jenož z hišće wjetšim přesćěhanjom. Kónc lěta 1809 wumrě administrator Virginio při tamnišej italskej cyrkwi, a Klemens přińdźe na joho městno. Jako tajki pomhaše sam Francozow, kotřiž běchu w bitwje pola Aspern a Wagrama ranjeni, zawobaleć a přihotować na wěčnosć. Pozdźišo dósta hišće pomocnika w Klementu Casselliju.

Přez swoju horliwosć dobu sebi Swjaty bórzy přikhilnosć Wienskoho arcybiskopa, hrabje Sigmunda z Hohenwartha. Ze wšej mocu staraše so tón za to, zo by Klemens prawe městno dóstał, hdyž by najlěpje swjatu wěru rozšěrjeć a zakitać mohł. A hdyž bu městno spowědnika pola tamnišich wóršulinkow prózdne, bu swjaty Dwořák tam postajeny a bu z dobom też farař při tutej cyrkwi.

Swoje zastojnstwo nastupi tu 31. meje 1813. Njedaloko naja sebi domčk, hdyž z někotrymi studentami a z P. Sabellijom, kiž běše ze Šwicy k pomocy přišoł, bydleše. W cyrkwi bě wjele dźěła, wšo bě zaprózdene, pawčiny wisachu na sćěnach, a cyły napohlad bě jara khuduški. Tola Klemens zestaji z pomocu swojich towaršow wšo do najlěpšoho porjada, a Bože služby wotměwachu so podobnje kaž we Waršawje jara swjatočnje. Nochcemy to dale wopisać, dospołnje dźěn dosaha, hdyž čitamy, zo bu cyrkej, kiž bě něhdy cyle njeznata, w krótkim najbóle wopytana, a zo wottud nowy swjaty duch wuńdźe přez cyłe kejžorske město. Kóždu njedźelu a kóždy swjaty dźeń prědowaše Klemens, a to z tajkej mocu, zo so mnozy nakazachu a zo buchu zasy najlěpši katholikojo. A tak je Dwořák přede wšim był sylny škit přećiwo nadpadej njekřesćanskoho Josefinskoho systema. A tola běše Klemens tak khudy a jednory wjesny hólčec był. Bóh cheyše pokazać, zo móže kóždy dobry prědar być, hdyž jenož chce. Dwořák njeměješe ničo při sebi, štož by joho někak wuznamjeniło. Joho hłós njebě wjacy rjany a młódny: běše wšak hižo na 63 lět stary. A nimo toho njobě wulki rěčnik: njeběše sebi přewjele swětneje wědomosće nawuknył. Joho sylnosć leżeše w japoštołskim słowje: maćiznu za kóždе prědowanjo čerpaše ze swjatoho pisma a cyrkwinskich stawiznow, kaž też ze wšědnoho žiwjenja. Skutkowaše na wučenych a jednorych: wšitcy wšak so wjesela, hdyž prawu wěrnosć zhonja bjez wulkoho wudebjenja, dokelž wěrnosć je tamna ponižna dźowka Ducha Swjatoho, kotrejež jasnosć a rjanosć so přez wobrazne rěče jenož začěmni. A wšitcy tehdy prajachu: „Chceš-li słyšeć sławnoho prědarja, dźi tam a tam, chceš-li pak słyšeć japoštoła, dźi a słyš Dwořáka!“

Tola statni zastojnicy wobkedźbowachu Klementa nanajkrućišo, a tak bu jomu skónčnje w lěće 1816 zakazane, zo njesmě nihdy wjacy prědować. To boleše Dwořáka tak jara, zo jomu sylzy jenož tak po licomaj běžachu. Tola poniżnje podćisny so swětnej wyšnosći a poruči so do Božeje wole.

Přichodnu njedźelu pak přikhadźachu ludźo we wulkej syle ke mši njewěsćacy, zo je so Klementej prědowanjo zakazało. Hdyž pak z kapale tu njesměrnu črjódu wuhlada,

bu jomu tak styskno wokoło wutroby, zo dyrbješe płakać. Tola kaž hewak stupi na klětku, postrowi přitomnych, přečita swjate sćenjo a dźeše na to ze zrudnym hłosom: „Moji lubi křesćenjo! njesměm wjacy prědować a wyšnosći dyrbju posłuchać; tola při Božej mši chcu Ducha Swjatoho prosyć, zo by wšěm přitomnym prajił, štož chcych dźensa prědować. Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ A na to wopušći klětku, nichtó pak ničo njewotmołwi, přetož běchu cyle překwapjeni a za khwilku započachu płakać. Tola hlej, dwaj dnjej pozdźišo měješe zasy dowolnosć, zo smě dale prědować.

Cyły dźeń modleše so a dźěłaše. Rano zahe a wječor pozdźe bě njesprócniwy we swojim zastojnstwje. W lěće stawaše wšědnje w dwěmaj, w zymje w třoch. Dokelž pak měješe wubjerny spar a tehdy hišće tajke časniki njeběchu kaž dźensa, prošeše nócnoho stražnika, zo by joho wšědnje w prawym času wubudźił. Tón buchaše wězo z pjasćemi tak dołho do duri, doniž Klemens njewotmołwi. Tak khětře pak, hač Swjaty to zasłyša, zhotowa so, poklakny so před Božej matru a wuspěwa kaž sołobik swój rańši kěrluš. Dyłho so potom hišće modleše a na to dźěše do cyrkwje, zo by tu spowědź słyšał a Božu mšu swjećił. Wosebje horliwy bě w spowědnym stole, přetož praješe: „Na klětcy so worjechi třaseja a w spowědnym stole so zběraja.“ Jako spowědnik bu wot wšěch lubowany a česćowany, kóždy so jomu dowěri — bohaty a khudy — a mnohi z kejžorskeje swójby khodźeše k swjatomu Klementej k spowědźi. Samo bayerski kral Ludwik I. dźěše k njomu, hdyž we Wienje přebywaše.

Wosebity dobroćeř bu khudym, za nich bě žiwy. Jich tróštować, podpěrać a wopytować, bě joho radosć, a kelko dušow je přez to do njebjes dowjedł, to Bóh sam wě. Hdyž so wječor zasy domoj wróćeše, čakachu hižo mnozy na njoho, wosebje młodźi ludźo a studenći, zo bychu wot njoho dobru wučbu a praktisku methodu za žiwjenjo nawukli. Bě jich tak na 50, mjez nimi wjele młodych hrabjow a wjeřchow, kaž hrabja Friedrich Schlegl, baron Penkler, hrabja Szechényi, němski basnik Klemens Brentano atd. W někotrych wobdarjenych zbudźi spisowaćelsku dźěławosć a tak podpěraše mócnje tamny najlěpši wulěw němskeje literatury, sławnu romantiku. Wosebje stowařšeny běše ze sławnym basnikom Friedrichom Schleglom, kotrohož bě sam na lěpše puće dowjedł a kotromuž bě čas žiwjenja dobry radźićel.

Najwjetšu zasłužbu dobu sebi Swjaty tež wo załoženjo šule za wosobne dźěći, z kotrejež sławni ludźo wuńdźechu, kotřiž su pozdźišo mócnje dźěłali za cyrkej a stat.

Jónu dźěše z młodymi pachołami won před krasne město; słónčko so runje w krejčeřwjenej pyše khowaše. Wšo błyskaše a zyboleše so kaž same słónčko. Zhromadnje wobdźiwachu dźiwy Božeje stwórby a radowachu so nad spěwom wjesołych ptačkow.

Hdyž pak k rěčcy přińdźechu, zetkachu pokhmurjenoho muža, kiž našoho Swjatoho njestrowješe. Tón pak jomu kruće mjez woči pohlada a stróži so: tak hrozne a strašne běše. Dwořák hnydom spózna, z kim ma tu činić. Hnydom sćěhowaše joho a postrowi joho lubje. Cuzbnik pak njewědźeše, što dyrbi k tomu rjec, zo joho duchowny knjez strowi; tak zabórča a chcyše dale hić. Dwořák wědźicy, zo w nim helski djaboł knježi, wućahny swoju tobakowu tyzku, poda ju jomu, a wopraša so za tom, što joho wutrobu tłóči. Cuzomu pak bu tak styskno, zo přida, zo běše runje na tom, sebi žiwjenjo wzać. Swjaty jomu powědaše wo wěčnej heli a wo sprawnym sudniku, do kotrohož mocy by jako sebjemordař nimale wěsće přišoł. A hlej, čłowjek so nakaza a po něšto dnjach přińdźe ke Klementej k spowědźi.

(Skónčenjo přichodnje.)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Wot 13. hač do 16. novembra běchu na našim katholskim wučeřskim seminaru pruhowanja wólbokhmanosće, na kotrymž so 15 kandidatojo wobdźělichu, mjez nimi dwaj Serbaj, a to: kk. Jurij Šołta, wučeř w Zdźeri, a Franc Kral, wučeř w Khróšćicach. Jedyn je dóstał censuru 1b, pjećo su dóstali 2a, štyrjo 2 a pjećo 2b. Jako pruhowanski komisar běše přitomny wokrjesny šulski dohladowař, šulski radźićel Bach. Duchownu wyšnosć zastupowaše knjez senior monsignore Skala. Pruhowali su: kk. direktor šulski radźićel Löbmann, professor Plewka, professor Dr. Neubner a wyšši wučeř Dr. Förster.

Z **Budyſchina.** Schtwórtk 11. novembra ſwjećeſche katholſke žónſke towařſtwo ſwjateje Hilžbjety 25lětny jubilejny ſwjedzeń ſwojoho wobſtaća. Wulka ličba katholſkich wobydleri Budyſchina běſche ſo w ſali měſćanſkeje zahrody zhromadziła, tež Budyſchinſcy duchowni wopytachu jubilejny ſwjedzeń. Swjedzeń ſo wotewri z Weberowej Jubel-Ouverturu, na čož potom duchowny wjednik towařſtwa, knjez ſenior monſignore Skala, zhromadzenych ſobuſtawow a hoſći witaſche a ſtrowjeſche z dobom zdzělujo, zo tež najdoſtojniſchi knjez biſkop, kotryž je zadzěwany, tu pſchitomny być, pſchez njoho towařſtwu wjele zboža pſcheje a jomu ſwoje požohnowanjo podawa. Woſebje ſo wyſocydoſtojny duchowny wjednik towařſtwa tež wſchitkim najwutrobniſcho dzakowaſche, kotſiž ſu hač dotal w towařſtwu tak njeſebičnje ſkutkowali, kaž tež wſchitkim, kotſiž ſu towařſtwu na wſchelakore waſchnjo, najbóle, hdyž ſo wo ſkutki kſcheſćanſkeje miłoſće jednaſche, luboſć wopokazali, woſebje pak tež tym, kotſiž ſu dzenſniſchi ſwjedzeń z wulkej woporniwoſću pſchihotowali. Na to ſćěhowaſche pſchehlad wo ſkutkowanju towařſtwa w minjenym lěće, kotryž pſchedſtojićeřka towařſtwa, knjeni v. Wójkowſky-Biedau, poda. Měſtopſchedſtojićeřka Seyfertowa, knjeni nad Dobroſchicami, poda kraſnje zeſtajany pſchehlad wo ſkutkowanju towařſtwa w minjenych 25 lětach. Zhonichmy, zo je towařſtwo hižo njeſměrnje mnohim bědnym a khudym naſchoho měſta pomhało, haj z nuzy wutorhnyło, woſebje pſchez ſwoje hodowne dary, kotrež ſu ſo z dzěła kupowali, pak ſu teſame ſobuſtawy towařſtwa ſami zhotowili, kaž draſty atd. Haj, hdyž je nuza wulka była, na pſchikład tehdom, hdyž ſo wo to jednaſche, dom za miłoſćiwe ſotry a ſyrotownju w Budyſchinje zarjadować a wuhotować, ſu ſamo woſobni ſobuſtawy towařſtwa po pſchikładze ſwjateje Hilžbjety po kraju po proſchenju ſchli za khudych, kotſiž pola towařſtwa pomoc pytachu. We ſwojim pſchehladze ſpominaſche knjeni měſtopſchedſtojićeřka tež na mnohe zaſłužbne ſobuſtawy a pſchedſtojićeřki towařſtwa, kaž knjeni hamtmanowu Riedlowu, kotraž wyſokeje ſtaroby a khoroſće dla pſchitomna być njemóžeſche, a knjeni Schmidtowu, kotraž je wumrěła, tež na wjelezaſłužbnoho załožerja towařſtwa, tehdomniſchoho tachantſkoho direktora Dienſta, njezapomni.

Někotre ſpěwy, kaž tež pſchednoſchki na klavirje a na huſlach a allegoriſke hry porjeńſchachu ſwjedzeń. Najrjeńſcho drje je ſo wſchitkim lubiło nabožne dziwadło: „Swjaty Jan kſchćenik“ (pſchedſtajenjo z joho dzěćacych lět a poſwjećenja Bohu), čomuž ſo pſchizamkny pſchedſtajenjo žiwoho wobraza „Swjata Hilžbjeta“ z deklamaciju, kotruž knjeni notarowa Cyžowa pſchednoſchowaſche. Běſche hižo w 12 hodzinach, hdyž ſo officielny ſwjedzeń ſkónči. Wunoſchk ſkłada za hodowne wobradzenjo běſche 200 hr.

Towařſtwu pſchejemy za dalſche ſpomožne ſkutkowanjo Bože žohnowanjo!

Z **Budyſchina.** Towařſtwo rjemjeſlnikow ſwjećeſche njedzelu ſwój 42. załožeńſki ſwjedzeń. Sala towařſchnje běſche pſchepjelnjena. Po ſwjedzeńſkej narěči präſeſa, knjeza tachantſkoho prědarja Kielmanna, hrajachu ſobuſtawy towařſtwa k dopomnjeću na wulkotne wojowanja, kotrež ſu ſtaroſwěrni Tirolſcy pſchećiwo Napoleonej a joho pſchiwiſkej wjedli, dziwadłowy hiſtoriſki kruch: „Andreas Hofer.“ W nim pſchedſtajachu ſo žiwje wſchitke tamne woſoby, kotrež běchu tehdom bitwy nawjedowali, kaž Hofer ſam, Speckbacher, P. Haſpinger a t. d.

Z **Budyſchina.** Minjeny tydzeń ſobotu howrjeſche po cyłej Europje wulki wichor, kotryž je z dzěla wulku ſchkodu načinił. Mnohu hižo wobſchkodzenu tſěchu je wichor dale zwotkrywał, a někotryžkuli hordy ſchtom je dyrbjał ſo njeſmilnym wětrec hólcam podać a ſwoju pyſchnu krónu woprować.

Wutoru rano nas njebjo z nadobnym ſněhom počeſći, a to potom cyły dzeń za ſobu hač do ſrjedy nocy bjez pſcheſtaća ſněh padaſche, tak, zo je zemja nětko z khětro tołſtej ſněhowej płachtu wodzeta. Schtwórtk je tež zmjerzk něſchto krućiſcho zapſchimnył, a ſo zda, zo prěni ſněh nětko khwilku ležo woſtanje. Naſchi ratarjo budza wjeſoli, dokelž tak je nadzija, zo khětro łačna zemja ſwoju wodu dóſtanje.

Z **Khróśćic.** Kaž wam nawěštk pokazuje, přihotujemy so na to, dokonjane přěnje lěto našoho „Serbosława" hódnje a wjesele woswjećić. Předsydstwo a wubjerk dyrbještaj wobzamknyć, zo maja jenož sobustawy a jich swójbni k tomu přistup, dokelž njeje dosahacoho ruma a dokelž nihdy njechamy, zo bychu druzy, kotřiž hewak hišće so k nam njenamakachu, městna wotewzali swójbnym našich sobustawow. Tuž budźe přěni załožeński swjedźeń cyle swójbny swjedźeń za towařstwo. Kóždy sobustaw njech swoju kartu sobu přinjese, zo by so, je-li trjeba, wupokazać mohł, zo je sobustaw. Přeprošenjo so stawa jenož z tutym w Posole a nic přez wokolne listno abo wosebite kartki.

Předsydstwo.

W **Khróśćicach** a též wšudźom druhdźe po cyłych Serbach je nas rozhoril njewěrny, haj runjewon njehańbićiwy wobsah protesta přećiwo Koklowomu wuzwolenju, kaž to w Kamjenskich a Budyšskich nowinach čitachmy. Kak móža sebi zwěrić tući pisać, zo njemóže Kokla swój mandat w sejmje wudokonjeć? Lubi Serbja! Njech wam tola počinjenjo napřećiwneje strony, kiž též nětkle hišće měra njeda, woči wočini, zo byšće wědźeli, zo telko króć dopokazane njepřećelske zmyslenjo přećiwo nam po dokonjanej wólbje njeje wotemrěło, snadź spody rozpadankow jich nadźijow hišće dale so žehli a žiwi, tuž budźmy přihotowani, hdyž njepřećel njespi — ważmy sebi swoje dobyte narodne kubła, zakhowajmy sebi je, a k tomu njeje lěpši srědk, hač wšitcy nutř do wjesnoho wólbnoho towařstwa! ✕

Z **Jaseńcy.** Nascha „Katholska Bjesada" mějesche minjenu njedźelu swoju druhu swójbnu zhromadźiznu, na kotruž bě so nahladna ličba sobustawow a též žónskich zeschła. Dokelž běschtaj pschedsyda a městopschedsyda zadźewanaj, wotewri knjez kapłan Delan w 5 hodźinach bjesadu a powita w mjenje towařstwa knjeza P. Romualda a knjeza wučerja Hajnu, kotrajž běschtaj z Róžanta pschikhwatałoj. Na to poręča wo swětnych podawkach a pschida napominanjo, zo dyrbja sobustawy pilni čitarjo a rozschěrjerjo „Posoła" a „Krajana" być.

Po tym zwjeseli pschitomnych knjez P. Romuald ze zajimawym pschednoschkom wo kschesćanskim zmyslenju ludow w Europje. Knjez rěčnik je lěta 1907 po Jendźelskej a lěta 1908 po Norwegskej pućował, zo by tam kschesćanske zmyslenjo ludu studował. Tak je na pschikład w Londonje widźał, kak sprawny a kruty we swojim zmyslenju a katholskej wěrje pschikhileny Jendźelčan je. Též Norwega je jara sprawny a nabožny. Na kóncu swojoho zajimawoho dobru hodźinu trajacoho pschednoschka napominasche, zo njesměmy na ludy, kotrež su w kschesćanskim zmyslenju zady, hladać, ale na te, kotrež su prědku. Hakle zeznaćo druhich ludow a jich nabožnoho zmyslenja nam prawo a měru dawa, posudźować, kak je nasch lud kschesćansky zmysleny. Njesměmy jenož do susodnych Čech hladać, zo bychmy widźeli, kajcy njesměmy być, a hordosć fariseja w sebi začuli, ale mamy so též druhdźe wobhladować, hdźež so nam lěpschi pschikład dobroho a woporniwoho kschesćanskoho zmyslenja dawa.

Knjez kapłan Delan so knjezej P. Romualdej w mjenje towařstwa za joho wopyt a zajimawy pschednoschk podźakowa, a po tym so bjesada zasy skónči.

Pschichodna zhromadźizna budźe druhu njedźelu decembra. Pschińdźće prawje bohaće, dokelž budźa wólby.

Z pola. Raiffeisenske nalutowařnje hotuja so zasy na swoju podzwjazkowu zhromadźiznu, kotraž budźe 28. novembra, t. j. přěnju njedźelu adventa, popołdnju w 4 hodźinach w Radworju w Lilijowym hosćencu (pola Delanec). Lilijowy hosćenc (Gasthof zu den Lilien) leži w hornim dźělu wsy, pola kěrchowa.

Pschednoschować budźe na tutej zhromadźiznje najprjedy ryćěřkubleř Garke z Weimara wo pschikupnych hnojach, potom Erfurtski direktor Klattenhof wo pjenježnych naležnosćach. Zhromadźizna budźe tohodla jenak powučna a zajimawa. Tuž so též bohaty wopyt wočakuje. Ćahi na železnicy so do Radworja a též zasy domoj ze wschěch stron derje wužić hodźa. Nimo toho je za tajkich, kotsiž z wozom abo z kołom pschijědu abo pěschi pschińdu, połny měsačk. — Též tajcy, kotsiž sobustawy žaneje nalutowařnje njejsu, smědźa zhromadźiznu wopytać.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Sakski sejm. Rěč, z kotrejž je kral sejm wotewrił, so wězo njeje wschitkim stronam spodobała; pschede wschim liberalni běchu rady słyscheli, zo budźe knježeřstwo pschichodnje po jich lubych pućach khodźić. Konservativni dźěn nimaja wjacy, kaž prjedy, absolutnu wjetschinu w sejmje, ale wjetschina je nětko na lěwej stronje. We wěstych praschenjach, kaž wosebje w cyrkwinskich a schulskich, maja dźěn liberalni ze socialistami tesame zaměry. Bohudźak pak je z trónskeje rěče słyscheć, zo chce knježeřstwo „na dobrej pódźe hižo wupruhowanych tradicijow" dale twarić. Knježeřstwo chce konservativne nahlady dale zastupować, tak daloko hač so hodźi.

Wosebje zwjeselace je, zo trónska rěč z cyłej krutosću wupraji, zo ma knježeřstwo za swój najkhutnischi nadawk, ludej nabožnosć zdźeržeć a ducha wěry a porjada w zjawnym žiwjenju wobkhować. Tute słowo je ćim rjeńsche a ważnische, dokelž dźěn we wólbach samych z wulkoho dźěla wojowachu wo konfesionalnu schulu. Bjez dwěla by so w nowym sejmje hnydom wjetschina za simultansku schulu namakała. Jeničk a nadźija za zdźerženjo konfesionalneje schule je knježeřstwo. Zrudne časy bychu za wěru pschischłe, hdy by so simultanska schula zawjedła. Je bjez toho hižo ćežko dosć, dźěćom nabožne zmyslenjo w schuli zaschćěpić. Hdy bychu potom dźěći wschěch wěrywuznaćow: katholske, evangelske, židowske, pohanske a t. d. hromadźe do sameje schule khodźiłe, kaž to liberalni a socialistojo za cyły kraj chcedźa, potom njeby wučeř w schuli ničo wjacy wo wěrje rěčeć směł. Cyrkej by měła sama z wonka schule so wo nabožne wukubłanjo starać. Njepschećelstwo pschećiwo wěrje by bórzy w schuli knježiło, kaž to nětko hižo zrudnje widźimy we Francozskej. Potom pak by so wěra též w zjawnym žiwjenju hischće bóle zhubjała, hač to nětko hižo so stała.

Samo „Dresdner Nachrichten" wo tym pisaja: „Na tutu ranu pokazuje trónska rěč, a to z połnym prawom. Pschetož, schto pomha nam skónčnje wschitka kultura a wschón postup, hdyž jadro pócćiwosće počina hnić, hdyž młodosći pschecy bóle kruta wola słabnje, z kotrejž dyrbja spytowanja pschewinyć. Jenož po ćěle a duschi strowy narod móže wulke kulturne nadawki dopjelnić. To dopokazuja nam stawizny wschěch časow a ludow. Hdyž pak do naschich nowinow hladamy, widźimy, zo, hdyž so bórzy něschto njestanje, dale a bóle moralnje spadujemy. Mordaŕstwa, samomordaŕstwa, paduschstwa a druhe pschestupowanja so straschnje množa, a to nic jenož w nižschich worschtach ludu, ale též mjez wyschschimi, kotrež dyrbjałe tola dobry pschikład dawać. Tu dyrbimy so kruće k lěpschomu wobroćić. Khutnje pruhujmy so sami a ničo njedyrbi so zakomdźić, zo by so ludej wěra zdźeržała, pschetož z njeje najrjeńsche a najčisćische žórła duchownoho wobnowjenja wukhadźeja."

Nadźijomnje namaka knježeřstwo w sejmje wjetschinu za tajke prócowanja.

— **Wo financach** w lěće 1906 a 1907 je knježeřstwo sejmej hižo zličbowanjo pschedpołožiło, runje tak též nowy financny pschedmjet na lěće 1910 a 1911. Ze zličbowanja widźimy, zo su nasche financy, hdyž též nic pschekrasne, tola w dobrym rjedźe. Nowych dawkow njebudźemy trjebać, též nowych požčonkow nic. Dotalny dołh dyrbi so dale po 1,132% wupłaćeć. Ze zličbowanja je dale widźeć, zo je w lětomaj 1906 a 1907 kraj 43551197 hriwnow dokhodow měł, hač běsche so to doprědka wobličiło.

Němska.

Rakuski archwójwoda Franc Ferdinand je ze swojej mandźelskej 11. novembra němskoho kejžora wopytał. Njedźelu popołdnju ½4 hodźin wopytachu wysocy hosćo z kejžorom row kejžora Wilhelma I. a Charlottenburgski hród. Kejžor pschewodźesche swojich hosći na Charlottenburgske dwórnischćo a wot tam wotjědźechu. — Kejžor pak nastupi njedźelu wječor pućowanjo do Kiela, Baden-Baden, Dunaueschingen, Sigmaringen, Neudecka a Wrótsławja.

— Pschi wólbje do kejžorskoho sejma w Landsberg-Soldin dósta konservativny Holtschke 9639 hłosow, socialista Paetzel 7555 a liberalny Schöppe 6377. Mjez přěnimaj budźe potajkim wužscha wólba, a to 22. novembra. Lěta 1907 mějesche tam konservativny hnydom wjetschinu.

— Kejžorski sejm budźe 30. novembra wotewrjeny.

— W Barlinje wotměwasche **pruska cyrkwina generalna synoda** zhromadźizny. Z wobschěrnych jednanjow bě zajimawe, zo sebi synoda wot wyschnosće žada, zo by tajkim duchownym wobarała, kotsiž zjawnje njewěru wuča, n. psch. bóžstwo Jězusowe prěja a t. d.

Dotal so pschećiwo tajkim bohužel njeje wjele stało. — W praschenju, hač smědźa duchowni pohrjebnu słužbu tež tym wopokazać, kotrychž ćěła dyrbja so spalić, njeje so synoda cyle raznje rozsudźiła.

— **„Hansabund“,** znate zjednoćeństwo industrialnych a pschekupcow, tu khwilu po wschěch krajinach zhromadźizny wotdźeržuje. Maja hižo pschez 200000 sobustawow, wězo mjez nimi někotrohožkuliž, kotryž jenož tohodla do njoha zastupi, dokelž je wot bohačkow wotwisny. Zo zjednoćeństwu na srědkach njepobrachuje, widźimy z toho, zo ma prěni präsident na lěto 50000 hr. mzdy wustajene.

— Pschi znatej **skóržbje w Kielu dla jebanstwow** w kejžorstwowej łódźeŕni su so dale hórsche wěcy wukopałe. Ze wschoho je widźeć, zo je tam docyła na dohladźe brachowało. Stare wěcy buchu tam za tuni pjenjez pschedawane, tak rjec rozmjetane. Je so tam stało, zo su pschekupcy wěcy, kotrež běchu tam za někotre pjenježki kupili, jenož wurjedźili a potom za 10- a wjackróćnu płaćiznu zasy wróćo pschedawali. Łódźny sćežor, kotryž bě něchtó za 70 hriwnow kupił, je hnydom za 1000 hriwnow dale pschedał. Pschekupcy mějachu mjez sobu zwjazk a mějachu pola tamnischich zastojnikow tajkeje mocy, zo nichtó ničo ke kupjenju njedósta, schtóž w zwjazku sobu njeběsche. A hdyž by so tola hdy stało, zo by schtó, kotryž k zwjazkej sobu njesłuschesche, hromadu starych wěcow kupił, dha bychu potom, hdyž sebi po nje pschińdźe, cyle hinasche a hubjeńsche byłe, hač pschi prěnim pschehladowanju.

Tež pschi sudniskim pschepytowanju samym so wěc jara ćežko wujasnić hodźi, dokelž husto dosć pschedstajeni swojim zastojnikam njedowola swědčić, wudawajo, zo wěc pod zastojniskim potajnstwom stoji. Haj, schtož skoro k wěrjenju njeje, samo ze sudniskich aktow su so, mjez tym zo pschepytowanjo traje, cyłe kopicy listow zhubiłe, a wjacy stow druhich listow je so tam do aktow zasunyło. Chcychu na pschekupca Frankenthala tukać, zo je to skućił. Tón pak je cyły čas, hdyž je so to stać dyrbjało, w jastwje był, a njeby to z najmjeńscha bjez pomocy druhich wuwjesć móhł. Wěc je tak zoschmjatana, zo so tež psched sudnistwom z ćežka dospołnje wujasni. Telko pak je widźeć, zo su mnozy do jebanjow zaplećeni, a to nic jenož najnižschi zastojnicy. Nasche nowiny husto hanja ruske wobstojnosće, ale tež pola nas je něschtožkuliž zhniłe.

— Wyschschi präsident w Schlezskej, znaty hrabja Zedlitz je swoje zastojństwo złožił. Něka, zo je na tym sobu wina, zo je so pschi skhadźowancy katholikow zhromadźizna w pólskej rěči zakazała. Hrabja Zedlitz z tym njeje pschezjene był.

— **Wažne wólby běchu w Kölnje,** hdźež mějesche III. klassa nowych měšćanskich zastupjerjow wolić. Socialdemokraća mějachu tam wulke nadźije, zo z centrumskimi do wužscheje wólby pschińdu a potom jich z pomocu liberalnych pobija. Centrum same běsche tam mjenujcy wólbne prawo powjetschiło, tak, zo mějesche 20 tysac dźěłaćeri wjacy wolić, kotsiž prjedy dla małych dokhodow wólbnoho prawa njemějachu. K tomu pschińdźe tež tam schćuwanjo pschećiwo centrumej dla financneje reformy. Tola njedźiwajo na wscho to wobkhowachu wolerjo centrumej swěru. Joho kandidaći dóstachu pschez 4000 hłosow wjacy, hač socialdemokratojo a liberalni hromadźe.

Italska.

W Brescia je italski general Asinari w zjawnej rěči Rakusku surowje pschimał. Rakuske knježeŕstwo so tohodla pola italskoho knježeŕstwa na njoho wobćežowasche, a italske knježeŕstwo njemóžesche hinak, hač generala wotsadźić. Lud pak generalej ćim bóle hołdowasche. To wscho je zasy nowy dopokaz, z kak małej lubosću Italska k zwjazkej z Němskej a Rakuskej stoji.

Rom.

16. novembra swjećesche **swjaty wótc Pius X. 25 lětny biskopski jubilej.** Psched 25 lětami bu wón mjenujcy za biskopa w Mantua wot kardinala Parocchi swjećeny. 9 lět je wón tamne ćežke zastojństwo z najwjetschej khwalbu a z najlěpschim wuspěchom zastupował. Potom bu za kardinala a patriarchu we Venedigu pomjenowany. Bóh spožč wysokomu jubilarej dale swoje žohnowanjo w nětko hischće wyschschim a ćežschim zastojństwje. Kejžor Wilhelm pschepoda pschez swojoho pósłanca zbožopschejacy ručny list z pschećelnym wobsahom.

Belgiska.

Belgiska ma katholske ministeŕstwo a wulku wjetschinu katholikow w sejmje. Nětko je pschi wuradźowanju nowoho wojeŕskoho zakonja wjetschina docyła rozpadnyła. Belgiska ma dotal hischće podobne wojeŕske prawa, kaž pola nas hač do lěta 1866 płaćachu. Ministeŕstwo chcysche nětko z nowym zakonjom postajić, zo ma z kóždeje swójby z najmjeńscha jedyn wojak być, a zo njemóže so wjacy wukupić. Katholska wjetschina njedasche so za tutón sprawny zakoń dobyć. Jenož dźěl z nich ministrej sćěhowasche, a tutón tohodla z lěwej stronu, z liberalnymi a socialdemokratami nowy zakoń pschećischća. Ze zakonjom bu hischće z dobom postajene, zo ma wojeŕska słužba trać 15 měsacow, a zo duchowni wot wojeŕstwa wuswobodźeni wostanu. Je jara k wobžarowanju, zo katholska wjetschina sprawnosć nowoho zakonja njespózna. Na druhej stronje pak tež ministeŕstwo njeje bjez winy, zo sebi njeje wědźało swoju stronu k tajkomu postupej trochu woćahnyć. Je derje móžno, zo nětko tež pschi druhich zakonjach wjetschina njebudźe z ministeŕstwom dźeržeć. Tak móža so w belgiskej politicy w pschichodźe wschelake njelube schmjaty wočakować.

Jendźelska.

Po něčim počinaju so **lěpsche poćahi napschećo Němskej** wutworjeć. Lěta dołho su so wschelake strony wo to podarmo prócowałe. Nětko jendźelski ministerpräsident Asquith a němski pósłanc z jenakej horliwosću wo wjetschu lubosć mjez woběmaj ludomaj so prócujetaj, a nic bjez wuspěcha. To zbudźuje nadźiju, zo, hdyž žarliwosć mjez Jendźelčanami a Němcami wotebjerać počina, so pschichodnje tak njerozomnje a jedyn pschemo druhoho wójnske łódźe twarić njebudźa. Z tym mohłoj sebi wobaj krajej wjele pjenjez zalutować.

Ruski a persiski

parlament buschtaj wotewrjenaj.

Turkowska.

Turkowski parlament bu sobotu wotewrjeny. Cyłe präsidentstwo je młodoturkowske.

Indiska.

Hdyž indiski vicekral Earl of Minta sobotu psched tydźenjom pschez město Achmedabad ze swojej mandźelskej jědźesche, rozbuchny za wozom bomba. Kralej so ničo njesta. Jenomu mužej bu ruka wottorhnjena. Pozdźischo buschtej za kralowskim wozom hischće dwě hlebiji ćisnjenej, kotrejž pak nikoho njeranischtej. W Indiskej je wulke njepschećelstwo pschećiwo jendźelskomu knježeŕstwu.

— Pola Singapore zrazyschtaj jendźelski parnik „Onda“ a póstny parnik „Laseyne“ hromadu. „Laseyne“ podnuri so za dwě minuće. „Onda“ wumóži 61 wosobow. Kapitan, 5 officirow, 7 europskich a 88 tamnischich wobydleri so zatepi.

Amerika.

Pola Cherry „Illinois“ sta so w podkopkach explosija, z čimž so podkopki zapalichu. Pschez 200 dźěłaćeri je žiwjenjo pschisadźiło, dokelž jich na žane wašchnjo njemóžachu wuswobodźić. Někotsi dźěłaćerjo, kotsiž chcychu hischće spytać jich wuswobodźić, jědźechu hischće do hłubiny, ale hdyž skónčnje mócnje signalowachu, zo bychu jich horje sćahnyli, běchu so zadusyli, prjedy hač jich wućahnychu. Skónčnje dyrbjachu podkopki zamurjować, zo bychu woheń podusyli.

Wšelčizny.

* **100 lět faraŕ.** W Rheinlandźe zemrě njedawno wjesny faraŕ 104 lět stary. To je rjana staroba, kotruž z rědka štó docpěje. Zo pak je měšnik na wšě 100 lět z fararjom był, njezda so wěryhódne być. A tola je so tak měło. — Na farje wjeski Geulle khowa so stary (we woliju wuwjedźeny) wobraz měšnika z podpismom: „Anton Hazech, prěni faraŕ w Geulle w Lüttichskej diöcesy. Wón běše 100 lět z fararjom a zemrě 1586 w 125. lěće swojoho zeḿskoho žiwjenja.“ Wo tutym fararju piše so: Hdyž běše faraŕ 73 lět stary, wopyta joho generalny vikar Lüttichskeje diöcesy a žadaše, zo by so fary wzdał. Faraŕ wotmołwi: „Kak stary běše posledni bamž, hdyž wumrě?“ — „Tak stary, kaž Wy“, wotmołwi generalny vikar. — Faraŕ dźeše: „Hdyž móže něchtó w mojich lětach hišće cyłu cyrkej wjesć, potom ja přestary za swoju wjes njejsym.“ Wjele lět pozdźišo přińdźe biskop sam do Geulle, zo by za prawom hladał a fararja k wotstupjenju (na wumjeńk) naręčał. Zo by zhonił, hač je faraŕ hišće při dobrych duchownych mocach, dawaše jomu biskop wšelake prašenja, na kotrež faraŕ derje a [illegible]kładnje wotmołwješe. Na kóncu

dyrbješe hišće 7 sakramentow mjenować. Farař to činješe, wuwostaji pak dwaj, a to wjacy króć, dokelž sebi biskop wotmołwu wospjetować daše. Skónčnje biskop: „Wy dźěn firmowanjo wuwostajće!“ Na to farař: „Sym 110 lět stary a za wjele lět wjac swojoho biskopa w Geulle widźał njejsym, tak sebi myslach, zo je cyrkej tutón swjaty sakrament wotstroniła.“ Biskop pytny, zo je stary knjez hišće cyle při dobrym rozomje a daše fararjej wot nětka w měrje dale skutkować. Tak dosćeže Anton Hazech nimale 125. lěto swojoho žiwjenja. Na wobrazu je hišće přispomnjene, kak je farař k tak wysokej starobje přišoł: „Wón zdalowaše so stajnje před 3 strachami, mjenujcy před njepoměrnosću, picom a hněwom.“

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 724. 740. z Budyšina: Hana Woleńkowa, Jurij Žur, 725. Madlena Nowakowa z Jaseńcy, 726. Marija Bukowa z Noweje Jaseńcy, 727. Jurij Rjehoř z Hórkow, 728. 729. ze Smjerdźaceje: Mikławš Kućank, Pětr Kubaš, 730. Jakub Kokla ze Sernjan, 731. Jurij Čornak z Hrańcy, 732. Hańža Židowa ze Židowa, 733.—735. z Haslowa: Jurij Rjebiš, Jan Kuchl, Jurij Leńš, 736. Jurij Zynda z Banec, 737. 738. z Nowoho Łusća: Ernst Pjetaš, Pětr Liška, 739. Jakub Domaška z Čornec, 741. Fr. Pětr Glawš w Krupcy, 742. Michał Rölka w Konjecach, 743. Jakub Möller w Nowoslicach, 744.—746. z Kulowa: Jakub Comak, Michał Comak, Jurij Popjela.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo: Lubjeny dar 16 hr., Marija Bukowa z Now. Jaseńcy 50 pj., Hańža Židowa ze Židowa 1 hr. N. N. z Pančic 5 hr.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćeny: Jurij, Benna Kurjata, póstowoho wupomharja w Budyšinje, s.

Wěrowanaj: Karl Paul, dźěłaćeŕ w Budyšinje, ze Sophiju rodźenej Otto, dźěłaćeŕku tudy.

Specialita: Nabožne předmjety

za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.

Bože martry □ smjertne kříže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. ☛ Posyłku na wubjerk rad připósćelu.

Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -

Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

6] Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

Lubi čitarjo Posoła!

Pominać je wostudła wěc. Ale zo njebych potom sam wjedrowe napominanjo a poroki dóstał, hdyž budźetaj so **předsydstwo** a **wubjerk** towařstwa zjednoćeć, zo byštaj kruće zasy pruhowałoj zličbowanjo towařstwa (Posoła) na lěto 1909, dyrbju so tola z časom hladać, zo móhł potom prajić, hlej, moja njeroda to njeje. Nochcemy sebi zamjelčeć a potajić, Posoł, kaž wón nětkle wukhadźa, so ani zmolom njezapłaći z 3 hriwnami. Tohodla dźěn bě so postajiło hnydom při powjetšenju formata, zo ma Posoł něšto króć jeno 4 stron wulki wuńć, tak zo njeby potom zličbowanjo za ćišć a papjeru wjacy wučiniło, hač bě pola formata lěta 1908. Tola to so njespodobaše; hladaj dopis w čisle 29 t. l. str. 220. Tehdom rěkaše, „zo so zda, jako njeby móhł (Posoł) krawca zapłaćić,“ nětko pak so mi zda, zo też šewc njebudźe móc ničo dóstać, haj wšak, tón też drje wjele při tym njezasłuži. dokelž wjele čitarjow jara **wobuća lutuja** dla zapłaćenja samo jednoroho přinoška za Posoł, hač zo bychu te por kročeli dóšli k postajenomu wubjerkownikej we wsy abo we wosadźe a tam swoju šerpatku wotedali.

Też na tajke dobrowólne přinoški so Posoł spuščeć njemóže a njesmě: wot tamnoho poł julija hač do poł novembra wučinjeja tesame runje 5 hr. 60 pj. — W dźensnišim Posole hakle zasy čitamy, zo je so dobra duša trochu lěpje dopomniła na Posoł. — Podam tuž małe zličbowanjo, a potom njech kóždy liči a měni, kaž chce. Loński Posoł płaćeše, z wuwzaćom wjacy stow hriwnow pódlanskich wudawkow, jeno za ćišć a papjeru 2956 hriwnow, a tale summa hišće ani lětsa poł novembra hromadu njeje; hač do dźensnišoho dnja su z cyła Posoł za lěto 1908 zapłaćili 932 sobustawow, štož wučinja dohromady 2796 hr., tuž hišće tu k tutej jednotliwej summje same 160 hr. pobrachuje nětkle; a skónc lěta 1908 mějachu hakle 837 sobustawow z 2511 hr. zapłaćeno. **Hdy** a **kak** ma so pak potom **w prawym času ćišć a papjera płaćić** — abo dyrbjeli so snadź pismikistajerjo Posoła tak dołho posćić, dóniž za lěto abo za por lět wšo dóńdźe? Abo budźe snadź papjernik bjez pjenjez cyle ławy papjery za přichod přewostajeć? — haj, jeli ju zapłaćiš, dha ju dóstanješ.

Lětsa smy zasy na poł novembra, a zapłaćene ma runje 746 abonentow, to wučinja hromadźe 2238 hr. dotal. Płaćić pak ma so za ćišć a papjeru powjetšenoho Posoła lětsa na 3744 hr.; potajkim k tutej summje hišće nětkle brachuje 1506 hr. a jeli bychu samo 1000 abonentow do kónc decembra zapłaćili, bychmy tola hišće 744 hr. přemało wunoška měli jeno za tule jenički summu. A hdźe wostanu nětko naši wotebjerarjo? Něšto přez 1200 Posołow dźe kóždy tydźeń do swěta — a hdźe su ćisami, kotřiž jón njepłaća? Hodźi so, zo tam a sem něšto zbytknych wostanje — ale tola ani **1000** čisłow so njepłaći!!!

K tomu drje mi trjeba njeje, wjacy słowčka nětk dodać, lěto so bliži zasy ke kóncej, powědane a pisane je wo tymle našim hubjenstwje hižo wjac hač dosć, jeno to so mi dźiwne zda być, zo mnozy, za kotrychž so telko prócy a časa z lubosće wopruje, nimaja ani telko čuća, zo bychu tu swoju snadničku winowatosć dopjelnili a swoju šerpatku z najmjeńša **swědomiće** a w **prawym času** zapłaćili. — Tuž sym swój nadawk z tym dopjelnił a myju sebi rucy, prjedy hač přińdźetaj předsydstwo a wubjerk w žałostnej krutosći. Štóž pak chcył tajke pokładnistwo přewzać, tomu přidam hišće por toleř z radosću.

Pokładnik.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 13. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 18. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenca, nowa, kórc po 170 punt.	17	—	17	34	17	34	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	50	12	32	12	64
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	76	12	11	11	20	11	48
Pšenca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	—	10	30	10	30	10	50
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	70	7	90
Ječmjeń	8	40	8	65	8	—	8	20
Wows	8	—	8	90	7	50	7	90
Hroch	10	50	13	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły	15	50	16	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	—	2	50	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóčena z cypami	5	20	5	60	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóčena z mašinu	3	40	4	60	—	—	4	—
Prosata 908 (w Kamjencu 158) jene	9	—	25	—	13	—	19	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	50	2	80
Jeja, mandl	1	20	1	35	—	—	1	43

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 15. nov. 1909:

							ržna waha
1. Woły,	žiwa	waha	centnař	wot	27—44	hr.,	58—80 hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—42	„	60—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	27—42	„	48—75 „
4. Čelata,	„	„	„	„	41—53	„	71—83 „
5. Swinje,	„	„	„	„	52—61	„	68—78 „

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		2½ %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3 %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	3¾ %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach [4

Willy Mader.

Skład: Karoladroha 13.
Dalokorečak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorečak 307.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin. [8
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Čohodla so ćwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wučahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1 [1
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Cigary

po **starych płaćiznach** a **wubjernych družinach** poručam, **dóniž skład dosaha:**

Nr. 40.	Pflanzer	10	stuk	po	40	pj.,	100	po	3	hr.	80 pj.
„ 50.	Cubana	10	„	„	50	„	100	„	4	„	50 „
„ 60.	Buena	10	„	„	60	„	100	„	5	„	50 „

H. Lehmann

Při hłownym torhošću. w **Budyšinje.** Bohata droha čo. 2.

189] Założene 1875.

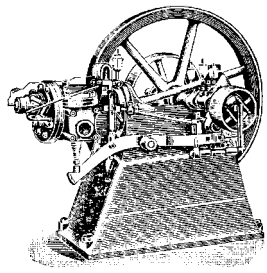

Budyšska twornja motorow B. Brückner

w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěšćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. Najdlěje rukowanjo. [12

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
tež jednotliwe meble za jstwy.

[9

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Seehee restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj tež serbski. [5

Serbjo Drježdźanscy! **Njedźelu 28. nov.** budźa ☛ **serbske kemše** kaž hewak też ze zhrom. swj. woprawjenjom. ☚ Njezabudźmy nichtó na to! — **Wutoru 30. nov.** pak změje k. kapł. Werner **přednošk** w našim towarstwje »**Jednoće**«. **Přińdźće wšitcy!** [196

Sym so w Budyšinje na **Moltkowej drózy 19** jako

zubjacy lěkař

zasydlił a praxis hromadźe z knjezom zubjacym lěkarjom **Freyom** wjedu.

Sym składnosć měł, zubjacolěkařske wobstojnosće w Barlinje, Winje, Parizu, Londonje a w Americy zeznać, a moje ninale 26lětne skutkowanjo za bohate nazhonjenjo rukuje.

W Budyšinje, w oktobrje 1909.

Freund,
němski approbowany zubjacy lěkař
202] a gradowany w Americy jako zubjacy lěkař.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisto 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

194] Hotowe
pjelšćowe twory,
pjelšćowe kože
k **podšiću** a k **wobšiću,**
kłobuki a měcy
(čapki)
we wulkim wubjerku poruča
Kurt Herzog
w **Budyšinje,**
14 na lawskich hrjebjach 14.

»Serbosław« tow. kath. Serbow
za Khrósćicy a wokolinu
wuhotuje **srjedu 24. novembra 1909** pola Wjeńkec swój
I. założeński swjedźeń
wobstojacy ze spěwow, dźiwadła, reji a druhich zajimawych nowinkow. — **Njedosahacoho ruma dla maja jenož sobustawy a jich swójbni přistup.** — Wosebite přeprošenja so njestawaja. — Započatk w **6 hodź. z dypkom.** [198
Jenož z tutym přeprošuje **předsydstwo.**

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž.
Srjedu 1. dec. ☛ **hlowna zhromadźizna** ☚
w **Budyšinje** w »Serbskej kofejowni«. Započatk w **5** h.
Porjad: Referat, přehlad, zličbowanjo, wólby.
Potom zhromadźizna ze swójbnymi. [201

K zymskej potrjebje poručam swój wobšerny skład **wobuća** we wšěch družinach, w koži, filcu a drjewje wšěch wulkosćow po najtuńšich płaćiznach. [188
Josef Axman, šewski mištr w **Khrósćicach.**

Krajan na lěto **1910**
protyka za katholskich Serbow
☛ **je wušła.** ☚
Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

»Jednota« w Budyšinje.
Přichodnu wutoru 23. nov. njebudźemy w towaršowni spěwać. [200

Cyrkwinske molowanjo.
Wosebitosć:
Stare wašnjo molowanja.
Wuwjedźenjo w kóždym stilu a wašnju.
Swědomite rysowanjo a zestajenjo barbow.
Polichromowanjo a pozłoćenjo wołtarjow, klětkow, stacionow,
197] figurow.
Hendrich Hinrichs.
Lipsk, Weststrasse 29.
— Wobličenja a skicy darmo. —
Z prima-referencami mózu służić.

Swój **statok,** kotryž bě boži woheń zničił, **zasy natwariwši,** wuprajam z tutym **wšitkim** w gmejnje a zwonka gmejny, kotřiž su mje při tym na kajkožkuli wašnjo podpjerali, swój **najwutrobniši dźak** a »**Zapłać Bóh tón Knjez!**« **Mikławš Cyž w Hrańcy.**
195

Dźak.

Při mojim, před krótkim swjećenym pjećdźesaćlětnym měšniskim jubileju su so mi z tak mnohich stron, wosebje wot mojeje farskeje wosady, wot mojich duchownych sobubratrow, wot šule, wot mojoho rozmnoženoho přećelstwa a přiwuznistwa, wot wšelakorych zjednoćeństwow a towarstwow přez krasne postrowjenja w zwjazanej a njewjazanej rěči, wutrobuhnujace spěwne přednoški, njeličene listy a depeše, přez najrjeńše jenož docpějomne žiwe a dźěłane róže a přejara mnohe a drohotne po mojim prjedy wuprajenym žadanju z wjetša za cyrkej postajene dary wěnowałe a poskićałe, tak zo sym tónle dźeń we wěrnosći jakož dźeń njezapomniteje česće a wjesołosće swjećić móhł. Rady bych kóždomu jednotliwomu z tychle mnohich we dźakownosći ruku stłóčił abo z najmjeńša ze samoručnje pisanym listom so podźakował. Hdyž pak je mi to při mojej starobje tola skoro njemóžne, dha prošu naložnje, zo chcyli **wšitcy** a **kóždy jednotliwy** tónle **wuraz** mojoho **najwěrnišoho** a **najwutrnišoho dźaka** přijimać. Bóh miłosćiwy a smilny pak njech Wam **wšitku** mi wopokazanu **lubosć** z **najbohaćišim časnym derjemčom** a nětdy z **wěčnym spomoženjom zapłaći.**

We **Wotrowje,** 16. novembra 1909.

Jakub Herrmann,
199] kan. a farař.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćělětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 48. | Budyšin, 27. novembra 1909. | Lětnik 47.

Swjaty P. Klemens Maria Dwořák.

(Napisał J. Jak.)

(Skóńčenjo.)

Najwjacy drje wuskutkowa naš Swjaty na Wienskim kongressu, hdźež so wšitcy zastupjerjo němskich a rakuskich krajow zhromadźichu, zo bychu mjez druhim też wo cyrkwinskich należnosćach jednali. Tak přińdźe k horcomu wojowanju, w kotrymž so wo to jednaše, zo by so katholska cyrkej cyle wot Roma wotrjekła. Zakitarjo cyrkwje běchu kardinal Konsalvi a japoštołski nuncius Severoli.

Ale Bohu dźak, swjata cyrkej dobu. Kardinal a bamžowski nuncius pytaštaj radu a pomoc pola swjatoho Klementa, z kotrymž často cyłe nocy kongřesne akty studowachu. Też bayerski prync Ludwik přińdźe k njomu po radu. A mnohim druhim je radźił a pomhał, tak zo so z dobrym prawom japoštoł Wiena mjenuje.

Mjelčo, ale pospochi dźěłaše na to, zo by swój rjad rozšěrjał a jomu statnu dowolnosć wuprosył. Tak hromadźeše mnohich młodźencow wokoło so, zo bychu něhdy joho stopy sćěhowali. Swjaty Klemens założi w lěće 1815 w dalokim Bukaresće nowy klóštr, z wotkel mniša pilnje skutkowachu za wbohich Słowjencow. Swjaty Klemens khwaleše tutón pobožny ludźik jara a wobžarowaše, zo za njón wjacy činić njemóžeše. Też we Wienje staraše so jara za Słowjanow, wosebje za Čechow. Wšěm běše dobry radźićel a wóte. — Přez to pak dobu sebi přesćěhanjo a hidu. Kóžda joho kročel bu wobkedźbowana. Skóńčnje bu z gwałtom nuzowany, lisćik podpisać, zo chce Wien a Rakusku docyła wopuščić.

To pak zhoni tehdyši arcybiskop. Hnydom dźěše sam ke kejžorej a powědaše jomu wo njeprawdźe, kotraž běše so swjatomu Klementej stała, a wuskutkowa, zo Dwořák we Wienje zwosta. Na to pućowaše kejžor do Roma, hdźež bamža wopyta a wot kotrohož zhoni, kak horliwy a swjaty měšnik Dwořák je. Kejžora boleše njeprawda, kotruž běše Klemens hač dotal wućerpił, a wróćiwši so da Dwořáka k sebi přińć, dari jomu cyrkej „swjateje Marije při rěcy“ a da ju pozdźišo też krasnje ponowić a wudebić.

Tehdy stoještaj sebi najsławnišej Rakušanaj swojoho časa napřeco. Dwořák so wjeseloše, zo móžeše „z lubym kejžorom Francom“ rěčeć. Kejžor pak hladaše na spodźiwnoho měšnika w khuduškej drasće a njemóžeše sebi wujasnić, kak móže Klemens za nim prěni muž w měsće być, na kotrohož wšo pak z lubosću, pak z hidu kedźbowaše, a tola spózna w nim swjatoho, lubuška Božoho.

22. decembra 1820 ćehnjechu redemptoriśa do swojoho nowoho klóštra, a bórzy su so rozšěrili přez cyličku kraj, haj cyły swět. Dźensa maja přez 210 klóštrow, přez 3800 sobustawow, mjez nimi na 2000 měšnikow. Też we słowjanskich krajach maja wjele klóštrow. Za nas Serbow postaraja so dobri mniša Filipsdorfscy, hdyž tam procesiony přińdu. A to wšo je zasłužba swjatoho Klementa Dwořáka.

Hdyž Swjaty zhoni, zo je joho kongregacija też statnje přijata, rjekny: „Hač dotal sym hórke wopory přinjesł a mnohe horjo wućerpił, nětk pak mje wočakuje jenož sława, a tak chcu rady wumrěć.“

A Bóh wusłyša joho prózstwu. 5. měrca 1820 prědowaše posledni raz. Štwórtk swjećeše hišće Božu mšu. Potom dyrbješe so lehnyć, mjez tym zo strašna khorosć kóždy wokomik přiběraše. Ćiše kaž wowcka znjese wšu bolosć. „Njech so stawa“, praješe, „štož Bóh chce, kaž chce a hdyž chce!“ Póndźelu dósta z najwjetšej pobožnosću sakramenty mrějacych. Srjedu připołdnju — biješe runje klakanjo — napominaše přitomnych hišće, zo bychu so poklakli a modlili. Mjez tym pak, zo spěwachu, wza Bóh joho dušu k sebi, tak zo nichtó ničo njezhoni. Wumrě khudže a poninžnje jako Swjaty, kaž běše też žiwy był, 15. měrca 1820.

Powěsć wo joho smjerći rozšěri so kaž z błyskom přez cyłe město. Wšitcy běchu přeswědčeni, zo je wulki Swjaty wumrěł, a tak jomu wuhotowachu pohrjeb, kaž jón město hišće dožiwiło njebě.

Swjate ćěło bu w Maria Enzersdorfu pokhowane, hdźež 42 lět dołho wotpočowaše, a 1862 bu z wulkej sławu do cyrkwje „swjateje Marije při rěcy“ přenjesene a tam hišće dźensa leži w drohotnym kašću.

Wot dnja joho smjerće rosćeše dowěra k Swjatomu stajnje. A to nic podarmo! Mnoha prózstwa bu wusłyšana, a wjele dźiwow so sta, tak zo móžeše joho bamž Leo XIII 29. januara 1888 zbóžnoho prajić. — A stajnje stawachu so dźiwy na prózstwy k zbóžnomu, tak zo móžeše joho naš sławny bamž Pius X. 20. meje tutoho lěta swjatoho prajić. Wjetšu česć žadyn človjek tu na zemi docpěć njemóže hač tu; to móžemy z toho spóznać, zo so bamž sam před wobrazom Swjatoho poklaknje a k njomu w mjenje wšěch křesćanow swojej rucy pozběhnje.

A tak mamy zasy mócnoho Swjatoho a zastupnika w njebjesach. Klemens je zawěsće wulki Swjaty, štož smy wěsće zhonili z joho žiwjenjopisa. Wón znaje też naš luby krajik, někotre razy dźěn je sam přez njón pućował. A tak chcemy też my pola njoho pytać pomoc a wućek a joho prosyć, zo by nam zdźeržał dobru katholsku a narodnu mysl a nam wuprosył krónu wěčnoho žiwjenja. Tuž proš za nas, ty swjaty Klemento Dwořáko, budź nam patron a hnadny zastupnik w njebjesach!

Schto njewinowate dźěćo zamóže.

(Powědańčko za november.)

Knjez Wjerba, komercijelny radźićel, běješe bohaty wobsedźer wulkeje fabriki. We swojej wosobnej villi, kotruž bě sebi kaž tajki hród wuhotował, sedźeješe za swojim blidom a pschehladowaše wschelake nacijski, kotrež bě jomu twarski mischtr pósłał. Pokhmurjenje knjez Wjerba na nje, jenu po druhej, hladaše a je pschehladowaše. Skóńčnje bě něschto namakał, schtož so jomu spodobaše.

„To dźěn by było, schtož sebi runje pscheju“, praji a wobhladowasche sebi rys.

„Haj, to njech je, a na podłohu kamjeńtnoho pomnika dam stajić słowo professora Mudraka:

»Schto so tudy psche mnje rudźiće?
K ničomu so wróćich swojom’ hołom’,
Njebjo z błudom swojim lubiće:
Wěm, zo skónči wscho so z rowom.«

To budźa so popja wjeselić.“

„Potajkim tónle pomnik dam natwarić“, wobroći so Wjeŕba k swojej mandźelskej, kotraž za blidom na kanapeju sedźesche a bolostnje wočakowasche, kak so mandźelski rozsudźi. „Pschi tom wostanje, a njespytaj mi to zadźewać! Hač dotal sy ty z twojimi duchownymi mojoho Pawla w rukomaj měła. To ma nětk kónc měć.“

„Pawlo, Pawlo!“ zawoła mandźelska, rys wuhladawschi. „To ma pomnik być za naschoho Pawla, toholе bohabojaznoho młodźenca? Mój Božo! Tule nahn postawu na row naschoho tak pobožnje zemrětoho dźěsća, a tónle bjezbóžny napis! Budź proschеny, Pawlo, nječiń tole. Njewěsch, kak je nasch syn hischće někotre wokomiki prjedy, hač wudycha, prosył? »Nano, luby nano«, prajesche, »jenu próstwu hischće mam: Natwaŕ khudym dźěłaćerjam cyrkej ... potom budźa so woni tam za mnje modlić ... a tež ty so zas wróćisch k Bohu, psched kotrohož wobličo ja w krótkim stupju!« — Njejsy jomu ty to slubił? Ale wěm, tónle njewěriwy professor Mudrak je zas wschitko skazył. A swojomu synej, kotrohož sy tola tak lubował, chcesch tajkile pohanski pomnik stajić. A to ty wobzamknjesch dźensa, hdyž je runje khudych duschow? Ně, to njesměsch činić. Boži hněw na nas žadasch. To je surowa khrobłosć pschećiwo Bohu lubomu Knjezej.“

„Lubomu Knjezej? Kiž je mi mojoho jeničkoho syna wzał — a tomu měł cyrkej twarić? A hdyž sym to w słabym wokomiku na poł slubił, ně, hdy bych to nětk činił, mohł kóždy prajić, zo sym rozom zhubił. A to chcych ći hischće prajić: Njezwaž so, dźensa na kěrchow hić a tam wokoło žałosćić. Pawoł je nětk mój, nikoho, ani twojoho »luboho Knjeza« wón ničo njestara!“

To prajiwschi knjez Wjeŕba stany, wza kłobuk a zwjeŕschnik — a hižo bě won, runy puć do korčmy.

Hórcy płakajo so wboha mandźelska poda do swojeje jstwy a tam so poklakny psched božej matru, zo by swojomu Zbóžnikej zrudobu wuskoržiła:

„Miłosćiwy Božo, daj jomu tola k rozomej pschińć! A ty, lube dźěćo, drje sy hižo tam horjeka mjez zbóžnymi, prosch tola Wschohomócnoho za wobroćenjo twojoho zabłudźenoho nana!“

Knjez Wjeŕba chcysche runje do jasnje wobswětlenoho hotela zastupić, tu zady sebje wusłyscha słaby dźěćacy hłós: „Proschu, knježe, wo por pjenježkow.“

Wjeŕba wuhlada dwě małej dźěśći a so z krutym hłosom woprascha: „Schto to z nimi chcetaj, snadź pschekhłóschćić?“

„Ně, knježe, to nic. Nascha mać je wčora hrjebana. Nan je ćežcy khory a we łožu leži, wón namaj žane pjenjezy dać njemóžesche, a mój bychmoj tola tak rady na maćeŕnym rowje swěčku zaswěčiłoj a so modliłoj.“

„Tak? So modliłoj, k čomu dha to?“

„Zo by mać skoro do njebjes pschischła.“

„Blady!“ Ćisny jimaj, schtož nahrabny, a zastupi do hosćenca. Zadźiwanej dźěśći za nim hladaschtej. To njerozymischtej.

W hosćencu pinčnik k słužbje pschiskoči, wotewza jomu kłobuk a zwjeŕschnik a pschinjese požadany napoj.

„Knjez radźićelo, znajeće hižo najnowschi žort?“ poča pinčnik bleschu wočinjejo.

„Wostajće mje napokoj z wajschimi pryzlemi!“

„Wodajće!“ schepny pinčnik a chcysche so wotsalić.

„Hdźe dha su druzy stajni hosćo?“

„Dźens drje je někajki swjaty dźeń. Knjez professor Mudrak tež dźens rano prajesche, zo je wječor zadźewany.“

„Potajkim tež tón dźens na katholskim swjatym dnju woteńć njemóže. Dha smy hotowi. Prjedy maja ći knježa wulku hubu, njewědźa, kak bychu pobožne pryzle wusměscheli, a potom tola za wulkej črjódu ćěrja. Tajcy słabuschcy! — To běschtej tola małej proschefcy wěrnischej. Rěčeschtej kaž duchowni, ale schikowanej dźěśći tola běschtej.“

Nanej jutse něschto pósćelu, sebi myslesche, a myslička joho cyle spokoji. — Jeno ćile bojaznicy, na tych so mjerzasche; tym chcysche tola pschichodnje khětrje za wuschi dać; w korčmje měјachu wulke słowo a swarjachu na wěru a pobožnosć. Kóždoho wosebje chcysche so praschеć, hdźe dha je dźens wječor swoju pobožnosć dźeržał.

Tu pak bě jomu w korčmje samomu tola wobožne. Zapłaći, wza zwjeŕschnik a kłobuk a čampasche na dobre zbožo po drózy.

„Chce hnadny knjez jěć?“ woprascha so dróschkaŕ tam stojacy a hižo wočinjesche swój wóz.

„Na, mojedla.“

„Hdźe poručiće?“

Wjeŕba něschto zbórbota.

„Hdźe směm jěć?“ so wospjet woprascha dróschkaŕ.

„Hłupy człowječe, wschak sym tola dosć jasnje prajił.“

„Zawěsće na kěrchow“, sam pschi sebi dróschkaŕ praji, „dźens tola wschitcy ludźo na kěrchow du“ — a na dobre zbožo jědźe psched kěrchow. — —

„Hnadny knježe, my tu smy.“

„Hdźe dha? — tu masch, dowjeze mje tón khadla na kěrchow!“

„Ja sebi myslach ... ja dźěn móžu so wróćić.“

„Ně!“ — Jomu myslička do hłowy pschińdźe. „Dočakajće!“

Chcysche so pschesswědčić, hač joho kollegowje jow wokoło dundaja, a potom joho žona, na, běda jej, jelizo ju tudy najebać zakaznju nadeńdźe.

Kornaŕ sebi horje sćahnywschi a kłobuk mjez woči stłóčiwschi, zo njeby spóznaty był, dźe pytać.

Přěni, kotrohož wuhlado, bě professor Mudrak pschi rowje swojoho dźěsća. Hižo měјesche na jazyku joho słowo: »K ničomu so wróćich swojom’ hołom’«, a chcysche jomu je do wočow prajić, tola ně, joho žona běsche pschi nim.

A woprawdźe, jenoho po druhim tam nadeńdźe, a wschitcy běchu napismo na pomnik joho Pawla tak wukhwalowali.

Bě drje cyle rozmjerzany, tola wěsty njeměr so jomu do wutroby ryјesche. Jomu bě, jakož by kóždy pomnik wołał „k hołom’ ničomu“, ale pominajo, porokujo. „Hdy by tola tomu tak njebyło? Ach, schto, hłuposće!“ Poča tschepotać, čumy jomu zaprajachu. Hdy by tu tola z cyła njeschoł był. —

Tola z dobom so zas wschón zapyri. Tamle, pschi rowje joho Pawla dźěn něchtó kleči! Je snadź tola joho žona —? Hižo chce tam skočić ... tola ně, to joho žona njeje ... něschto małe ... woprawdźe, dwě małej dźěśći ... schto tej tam chcetej? Pomału a mjelčo kaž paduch so tam pschiłaći a za schtomikom so skhowa. — Haj, dwě małej dźěśći tam klečitej pschi rowje a runje cuni hłós so jasnje słyschеć da: „Nětk chcemoj hischće spěwać za naschoho luboho njeboh młodoho knjeza, kiž je nam telko dobrotow wopokazał: Wótče nasch ... Strowa sy Marija.“

To dźěn stej tej dźěśći, kotrymajž je te por pjenježkow dał. Počina wschón tschepotać. Wonej so modlitej za Pawoła, dobroho młodoho knjeza!

Tejle khudej dźěśći! Tola ně, to njejstej dźěśći, to staj jandźelej ... „K ničomu hołom’!“ Ně, ně, to njeje wěrno. Ně, ně, to je łža, to je hanjenjo. Tudy to je něschto druhe, to dyrbi na něschto wysoke nadzemske pokazować, tale modlitwa njewinowateju dźěśćow. Tola hdy by wón sam tudy ležał, byschtej wonej tež za njoho so modliłoj? Wonej dźěn joho hischće ženje w cyrkwi wohladałoj njejstej; za njoho, njewěriwca, kiž swojoho słowa njedźerži, kotrež je mrějacomu dźěśću slubił, cyrkej natwarić, a kiž chce jomu nětko tajkile pomnik stajić, z tymle bjezbóžnym napismom ... O Božo, o Božo! — Bóh? Kajke je to słowo? Koho z nim měni? Zawěsće, wón je joho znał, ale kak dołho to je! ...

Tak to w nim dźěła z cyłej mocu. Wutroba jomu pukoce, zymny pót jomu na čole pschećepa. Wón, poručeŕ nad tysacami dźěłaćerjow, tu stoji, zeprěty na rowny kamjeń, njemócny kaž dźěćo.

„Nětk zaswěć swěčku, Maŕka!“ praji ta jena, „potom chcemoj hić, wón bě tak pobožny, zawěsće je hižo w njebjesach.“

Nětk pak Wjeŕba so wjac zdźeržeć njemóže. Z někotrymi kročelemi je ze swojeje khowanki pschi dźěśćomaj.

Tej chcetej ćeknyć.

„Wostańtej, wostańtej, dźěśći! Tola kak ... kak ... stej na to pschischłoj, tudy so modlić?“

„Knježe“, starscha strachoćiwje wotmołwi, „wy běschće tak dobry a daschće namaj dźesać pjenježkow. Za to smój dwě swěčcy dóstałoj; jenu smój na nascheje maćeŕnym rowje zaswěčiłoj a druhu nětk tule na rowje naschoho dobroho młodoho knjeza. Mój sebi myslachmoj ... zo su wěsće na njoho zabyli.“

„Zabyli? Moje lube, lube dźěćo — ja so tebi dźakuju!" Sylza so jomu po licu dele kuli, wón dźěćo wobja a horco zwokosćha joho čoło. Dźěćo njewě, schto je so jomu stało.

„Nětk hischće Wótče nasch wuspěwajtaj." Z jasnym hłosom so dźěsći modlitej. „Haj, hischće dźe." Ze sylzami spěwa Wótče nasch — prěni zas za tsiceći lět! Wón, bohaty fabriski knjez spěwa z dźěsćomaj swojoho khudoho dźěłaćerja — pschi rowje swojoho dźěsća! — —

„Pójtaj dźěsći!" Za kóždu ruku jenu holčku wjedźo dóńdźe hač k dróschcy, stłóči starschej stomarkowku do ruki ze słowami: „Za twojoho nana!" a poruči pohončej: „Dowjezće dźěsći dom, ja pěschi póńdu. Dźěćo, praj pohončej, hdźe bydliće."

Zbožownej dźěsći, kotrymajž so wscho kaž són zezda, chcyschtej hischće něschto prajić, tola hižo je knjez preč. Pomału, cyle zamysleny, za wozom dźe. Pschecy hischće w nim dźěła, po něčim pak so změruje. Pokoj, haj radosć joho duschu zapschija. Bohu budź dźak, hischće je čas, hischće móže wscho zas dobre sčinić. „Wboha Berta, wbohi Pawoł, kak ćežcy sym so nad nimaj pschehrěschił."

A jakož by Bóh sam joho wjedł, stoji z dobom psched nuznej cyrkwičku swojich dźěłaćerskich wobydleni. Kak jomu do swědomja rěči! Bonifaciowe towaŕstwo je ju natwariło — wón njeje złamanoho pjenježka k tomu dał. Schto joho dusche joho dźěłaćerjow starachu? Za ćěło wschak so kóžde lěto staraschc z wulkimi darami. Kak joho wscho to do wutroby kałasche.

„Pawlo, moje lube dźěćo, wodaj mi, wscho chcu zas dobre sčinić", scheptasche. —

Na farje so zaklinka.

„Deo gratias! najskerje ke khoromu", rjekny stary dostojny faraŕ, hdyž zwónčk zasłyscha, wza swěčku a wotamkny durje, tola nimale bě swěčku puschčił, hdyž pschikhadźacoho wuhlada.

„Žadny wopyt, njeje wěrno, knjez faraŕ? Ja mam něschto ważne z wami porěčeć, tohodla hischće tak pozdźe du."

„Schto težto tón pola mje chce?" myslesche sebi faraŕ, hdyž knjeza Wjeŕbu do jstwy wjedźesche. „Tón tola hač dotal ničo njeje mohł hač na cyrkej a jeje duchownych swarjeć . . ."

Rozmołwa dołho njetrajesche. Kónc pak bě tónle: „Potajkim, knjez faraŕ, njej' wěrno, tak sčinimy: Wy maće 25000 hriwnow nahromadźenych, te jako reservny fond wostanu. Bonifaciowe towaŕstwo je chcyło 20000 hr. pschidać. Te njech towaŕstwo sebi zdźerži, zo by druhe potrěbne wosady podpěrało; tajkich dźěn je, kaž wy prajiće, hischće jara wjele w kraju. Tola zapisać mje hischće dźensa dyrbiće do towaŕstwa, a nadźijam so, zo swěrny sobustaw budu čas žiwjenja. Cyrkej pak budu ja sam twarić, a to tajku, kajkuž sebi pschejeće. Tu maće wukazku za 200000 hriwnow na moju banku, a započće tak ruče hač móžno. Jeno jenu próstwu hischće mam."

„A ta by była?"

„Zo nad hłowne durje daće napismo wudypać: »K tróschtej za khude dusche«."

„Radlubje, knjez komercijski radźićelo, »žiwych a wotemrětych«. Bóh wasch nadobny skutk zapłaći."

„Bóh chcył mi jeno wodać, mam wjele dobre činić."

„Boža miłosć je bjez kónca", pokojesche pobožny měschnik. „Wón budźe ze spodobanjom na wasch skutk spohladować."

Wutrobnje so rozžohnowaschtaj mužej, dotal pschećiwnikaj, nětko pschećelaj, a hischće do połnocy měschnik klečesche psched božej matru, zo by Bohu so dźakował za wulku hnadu, kotruž bě swojej zabłudźenej wowcy spožčił. —

„Hižo 11 hodź., a hischće njeńdźe, zdychowasche knjeni Berta, a paćeŕk za paćeŕkom bolosćiwoho róžowca so mjez porstami dele suwasche. „Hdy běsche tola dźensa doma wostał."

Tu so sylnje zaklinka. Spěschne kročele so jstwi bližachu.

„Dobry wječor, Berta, ja tebi wjele dobroh' njesu wot naschoho Pawla a wot knjeza fararja!"

Je dźiw, zo knjeni słowa njenamaka? Tak bě so postróžiła.

Tu jeje mandźelski ju wobja: „Berta, tón pomnik njebudźe twarjeny, ale cyrkej." A hižo je naćiski, kotrež hischće na blidźe ležachu, hrabnył, a prjedy hač je knjeni swoje zbožo cyle wopschimnyła, su hižo w kachlach je płomjenja zapschijałe.

Potom jej wschitko powědasche, schtož bě tón wječor dožiwił, a hdyž bě skónčił, wona ze sylzami schepny: „To je tam horjeka nasch Pawoł dokonjał."

* *

Pokoj a zbožo běschtej zas zaćahnyłoj do ćichcje ville. Nazajtra pak klečeschtaj wobaj pobožnje pola božoho blida. Z hłubiny wutroby so dźakowaschtaj Bohu lubomu Knjezej.

Cyrkej tam bórzy stojesche, běsche pycha cyłeje wokoliny a žórło žohnowanja za wobydlerjow. Nad rowom młodoho knjeza pak marmorowy kschiž postajichu. K nohomaj kschiža z běłoho marmora wudypanaj klečeschtaj dwaj jandźelej, kotrajž po pscheću fabriskoho knjeza podobnosć tamneju dźěsćow dóstaschtaj, kotrejž běschtej ze swojej njewinowatej pobožnej modlitwu joho zas k Bohu dowjedłoj. Na podłozy pak stoja słowa:

„Knjez je dał,
Knjez je wzał,
Knjezowa wola budź khwalena do wěčnosće!"

Mało-Wjelkowske burske towaŕstwo a z nim zjednoćena nalutowaŕnja.

(Rozprawa, z najwjetschoho dźěla tež za druhich zajimawa.)

Tudomne burske towaŕstwo a z nim zjednoćena nalutowaŕnja wotmě zańdźenu njedźelu 21. novembra swoju nazymsku generalnu zhromadźiznu. Pschi wschitkim hubjenym wjedrje bě so tola schwarna črjódka sobustawow zeschła, na 37. Jara dokładnu rozprawu wo tym, kak z towaŕstwom a joho wobkhodom stoji, podawasche zličbowaŕ towaŕstwa, J. Manjok-Libnchowski. — Dokhodow a wudawkow bě dotal w tym lěće 280000 hriwnow. Na dań datych pjenjez bě 150200 hr. Tutón na dań daty kapital je z pschirunanjom prjedawschich lět wo jara mału summu rostł, dokelž buchu wulke summy wupłaćene a mało pjenjez bu wot sobustawow pschinjesene. Zličbowaŕ porokowasche z połnym prawom, zo je wina toho, dokelž tež sobustawy a jich domjacy a znaći swoje pjenjezy radscho do města na dań noscha, byrnjež bychu tudy tusamu wěstosć měli — najskerje je pak to tam bóle nobl. A nimo toho dawa nascha nalutowaŕnja $3\frac{1}{2}\%$, mjez tym, zo w měsće jeno 3% dóstanu. Haj wschak, wschě stawy dźerža hromadźe, ale naschomu wjesnomu a burskomu ludej njeje pschecy hischće k radźenju a k pomhanju. Tuž tež potom w naschej kasy pschecy wěsta pjenježna nuza knježi, dokelž požčowarjow mamy pschecy dosć — ale hdyž tež na dań noscherjow nimamy, schkoduje z tym potom nascha kasa. Je wěrno, mamy drje pola swojeje banki w Erfurće kredit wot 50000 hr., t. r. dóstanjemy tu pschecy pjenjezy, hdyž trjebamy a sami runje nimamy, hač do 50000 hr. požčene. Ale za tute pjenjezy dyrbimy tam $4\frac{1}{4}\%$ dawać, mjez tym zo sami jeno 4% dóstawamy. Potajkim z tajkim hospodarjenjom jeno schkodujemy, hdyž swoje pjenjezy tu njepschinjesemy, ale jeno wěmy tu požčować. A mamy w Erfurće pschecy někotre tysacy dołha. Tuž wěmy, schto mamy činić; njebudźmy tola pschecy sebi sami k schkodźe!

Mamy nětkle jeno na 130 nalutowaŕskich knižkow, jara mała to ličba. Druhdźe maja tam wjele stow tajkich knižkow abo na dań noscherjow. Haj, kóžde dźěćo, schuln wukhodźiwschi, dóstawa druhdźe wot swojeje wjesneje nalutowaŕnje hižo knižku sobu na puć do žiwjenja a nosy potom tež pilnje dale tu na dań. Rozomni a mudri starschi běchu jomu hižo wot małosće tam knižku załožili z kmótsjacymi a druhimi pjenjezami, kotrež měješche tež dźěćo same sebi nalutować, tuž je lutować nawukłe a potom čini to wjesele dale, a to na swoju wjesnu kasu, kaž bu jomu puć wot małosće pokazany.

Wosebje pak je to tež nadawk a winowatosć sobustawow pschedsydstwa a dohladowaŕstwa, kaž kóždoho sobustawo, so wo to starać, zo bychu druhich namołwjeli, tu swoje pjenjezy na dań nosyć, dokelž maja sami z toho najwjacy wužitka, a podpjeraja z tym tež zasy swój lud. Maja dźěn tola tudy **tusamu wěstosć,** kaž w městach a k tomu hischće $\frac{1}{2}\%$ wjetschu dań. Póznajmy tola skónčnje, schto je k naschomu lěpschomu, a čińmy tež za tym, to pschinjese nam potom samym najwjetsche wjeselo.

Wopisujemy tudy tele wěcy trochu wobschěrnischo, dokež **tosame płaći** tež mjenje abo bóle za **wschitke nasche wjesne nalutowaŕnje** a nasch **wjesny lud.**

Kołkowy zakoń.

Wot 1. hapryla t. l. ma nětko tež nowy kołkowy zakoń (Stempelgesetz) płaćiwosć; tež tón chcemy z krótka naspomnić, dokelž nas tola kruće pschima, wosebje pschi wustajenju dołžnych a tež podlěschacych lisćinow (wopismow). Zakoń je sakski, t. r. wunoschk pschińdźe do sakskeje statneje kasy.

Kołk (Stempel) płaći pola nowoho dołžnoho lista z rukowanjom abo z hypothekskej wěstošću $^{3}/_{10}$%, to wučinja potajkim pola požčonki 1000 hr. wučinjaceje 3 hr. kołkowoho dawka, a pola z nowa wustajeneje podlěschaceje lisćiny ma so tónsamy dawk zapłaćić. Dotal je nascha kasa tónle dawk njesła, tola z tym zhubja najwjetschi džěl provisije. Tuž ma so wo tym hischće jednać, kak so wěc w pschichodže wuwjedźe, wola zakońdawarja tola je, zo tón, kohož wěc nastupa, wězo tež dawk zapłaći, t. j. tu požčowar.

Kontokorrent.

Schto dha to do stworjenja je? Nó, je cuze słowo za jednoru wěc, kotruž móžemy mjenować běžne zličbowanjo. Tež wo tym chcysche zličbowar rozprawjeć, tola tu ničo k rozprawjenju njebě, dokelž hischće žadyn sobustaw „kontokorrent abo běžne zličbowanjo" pola kasy nima. A tola je to a by była za wjele sobustawow jara wažna wěc. Ale čohodla dha sebi ju k wužitku njesčinja, snadź to mnozy ani njeznaja? **Schto je kontokorrent?** Wěsta družina tajkoho kontokorrenta (běžnoho zličbowanja, Laufende Rechnung) je, hdyž něchtó pschekupcej žito pscheda a za to potom w běhu lěta sebi wschelke wěcy wot tamnoho bjerje, kaž pschikupne hnoje abo picowanske (picne) srědki a potom snadź połlětnje z pschekupcom wotliči. Tola tajki kontokorrent tu njeje měnjeny, ale tutón wobstoji w tym, zo sebi dam knižku dać na swoje mjeno, do teje nětko dawam pjenjezy, kotrež mam runje doma ležo a je hnydom njetrjebam, abo trjebam pozdźischo wjacy, zo móhł wjetschu sumu, kotruž mam něhdźe płaćić, wurunać. Tuž njewostaju pjenjezy doma ležo, ale dam je mjez tym do swojeje kontokorrentneje knižki, a tu dóstanu hnydom wot kóždoho dnja, hdyž nuts dam, swoju dań, w tym času dawa so wot tudomneje nalutowarnje za tajke pjenjezy 3%. Tak njetrjebam ženje doma wjetschu sumu pjenjez ležo měć bjez wužitka, ale dam ju kóždy króć do knižkow. Nětko pak bych zasy nadobo wěsty pjenjez trjebał, derje, du k pokładnikej a dam sebi, schtož trjebam, wupłaćić, to so zasy do wudawkow teje knižki napisa, wěc je hotowa a njepłaći mje ničo.

Ničo bóle praktiske sebi tola njemóžemy myslić, tež za wjesny lud nic. Někotryžkuli něschto pscheda, dóstanje wjetschi pjenjez, pozdźischo ma wschelke płaćenja, tuž sebi pjenjezy doma khowa — ale je tola strach, zo snadź so pokradnu, abo pschińdźe njezbožo, a pjenjezy su preč. Derje, du z nimi hnydom k pokładnikej a dam pjenjezy do kontokorrentneje knižki. Tu mam tež hnydom zasy dań wot toho, a hdyž trjebam, dam sebi telko wupłaćić, schtož trjebam, a zbytne danja so dale. Doma druhdy njewěsch, hdźe by sebi je jeno wěsće skhował tak dołho, tu masch je wěste psched paduchami a njezbožom a k tomu hischće něschto danje. Schto chcesch wjacy! Schtóž potajkim tajkele jomu poskićene pschiležnosće njewužiwa, tomu tež njeje k radźenju a pomhanju. Wěc móže so tež hischće na druhe waschnjo činić, hdyž chce něchtó w běhu lěta wjacy požčować, hač nuts płaćić. Tón sebi da wěstu sumu zapisać z rukowanjom abo z hypothekarskej wěstosću (hdyž so to do hypothekskich knihi zapisa), potom ma móžnosć, nic jeno te pjenjezy, kotrež snadź do knižkow zapłaći, kóždy čas zasy zběhoć, ale tež hač do sumy, kotruž ma wučinjenu (hač do kredita). Do hypothekskich knihi zapisana wěstosć płaći, dóniž konto wobstoji. Ale $^{1}/_{5}$ wupožčeneje sumy dyrbi so w běhu lěta zasy wróćo płaćić, a pola druhich ma so zasy z najmjeńscha $^{1}/_{5}$ wot zapołoženych pjenjez zběhać, hewak dźě běžne zličbowanjo pschestanje, a potom ma pschedsydstwo prawo, požčonki jako tajke wustajeć abo nuts płaćene pjenjezy jako nalutowanske konto zapisać. Tuž pschejemy sebi, zo by tola nasch wjesny lud, a to kóždy, kotryž ma něschto wjacy dokhodow a wudawkow, tule wěc pola naschich nalutowarjow wužiwał.

Wobkhod z picnymi srědkami a pschikupnymi hnojemi.

To je tež jedyn z hłownych nadawkow naschich burskich towarstwow, zjednoćenych z nalutowarnjemi, zo swojim sobustawam woprawdźe dobre, njefalschowane twory podawaja, wosebje w hospodarstwje trěbne, kaž pschikupne hnoje, wapno (kalk) a potom womjeschki wschěch družinow. W tymle nastupanju je tu nascha nalutowarnja drje lětsa wulku sumu, kaž hischće dotal ženje, 40000 hriwnow pschedźěłała, a to drje tež zwisuje ze składom, kiž bu tu lětsa wotewrjeny. Towarstwo je sebi na Wjelkowskim dwórnischću khěžu (składownju) natwariło, kotrejež połojcu je sebi zasy Erfurtske centralne towarstwo wotnajało a džěl wužiwa tudomne towarstwo za swój skład, mjez tym zo ma tu tamne wulko-skład tež za druhe towarstwa. Tež tu móže drje so powschitkownje prajić, schtož zličbowar wo tudomnym towarstwje wobžarowasche.

Mnozy su w tymle nastupanju hischće jara njemudri k swojej schkodźe. Towarstwo poskićnje swojim sobustawam po móžnosći dobre twory a wschitka móžna próca so nałožuje, zo bychu picne twory, kaž pschikupne hnoje, z krótka wschitko njeskažene a njefalschowane do rukow naschich kupcow, sobustawow, pschischło. Tohodla so te wěcy tež wschitke dadźa kóždy króć pschepytować, zo by so cyle wěsće wědźało, schto dóstawamy. Wot kóždeje wěcy wozmje so pruha a potom ta dźe do wustawa k pschepytowanju, hač tež woprawdźe to wscho wobsahuje, schtož je so lubiło. A zawěrno, rěče hódne njedostatki so tež ani njenamakachu nastupace čistosć a čerstwosć tworow; a kóždy, kotryž chce, móže sebi analysy jednotliwych tworow pola towarstwa kóždy čas wobhladać (tu pola Wjelkowskoho so tesame pola zličbowarja khowaja). Tež pschikupne hnoje wobsahowachu pschecy to, schtož bě lubjene, a často w nadobnej měrje. Tuž njemóžemy dorozymić, zo tak mnohe sobustawy sebi swoju potrěbu w tychle tworach schtó wě hdźe hromadu woža a kupuja, njewědźo často schto dóstawaja, a lěpje tola ani njemóža druhdźe posłuženi być, kaž so to wot towarstwa stawa, a tak tež njejsu sebi samym ani towarstwej k wužitku. Schtóž ma tohodla kusk towarstwowoho ducha a mudrosće za swoju móscheń a hospodarstwo, tón tež njemóže a njebudźe hinak činić, hač zo doma wostanje ze swojim kupowanjom pola swojoho towarstwa. A schto chce tajki hischće wjacy, hdyž ma tu samo na składźe ležo, schtož trjeba, kaž tu tež nětk sobustawy Wjelkowskoho towarstwa maja. Kaž na pschikład zhonichmy, je tam w tym času na składźe na 120 centnarjow žitnych wotrubow, 195 centnarjow słodźiznow a 150 centnarjow laneje muki, wscho čerstwe a hakle pschiwjezene; tež zbytk (40 centn.) palmowych wosuchow tu hischće je, mjez tym zo ma majsowu picu centrala na składźe. Tež pschikupne hnoje tu hischće su, kaž tež něschto Domaschoweje muki, hnójneje sele a kalija. Schto chcesch hischće wjacy? Podobnje dźěn je tež pola naschich druhich burskich towarstwow, z nalutowarnjemi zjednoćenych, kotrež tež swojich sobustawow z tajkimi hospodarskimi potrěbnosćemi zastaruja, a dyrbja tesame njemudre zadźerženjo mnohich sobustawow nazhonić. Schtóž so potajkim nětko da wot wschelkich lesnych hubow narěčeć a pódla potom ze wschelakej tworu wobschudźić, tež tomu njeje wjacy k radźenju ani k pomhanju.

Wězo ma so w nastupanju płaćenja porjad wobkedźbować, k tomu maja tež nasche towarstwa wosebje swojich sobustawow pohnuwać a pschiwučeć. Tež njeporjadne zasywróćenjo měchow čini tym, kotsiž maja wobkhod tworow zastarać, wjele mjerzanja, to tola tež k porjadej słuscha, zo so tajka wěc zasy wróći, kotraž požčerjej njesłuscha, abo zo so někajki stary klundyr město dobroho měcha njepóscele, to je tola zasy pschećiwo 7. kazni a je schkodowanjo towarstwa, kotrež dyrbi potom dobre měchi zarunać, zapłaćić.

To bychu potajkim wěcy byłe, kotrež maja mjenje bóle zawěsće tež powschitkowne zajimanjo. A tajku powučacu generalnu zhromadźiznu dam sebi tež lubić.

Skónčnje móža so hischće někotre znutskowne naležnosće towarstwa naspomnić. Běchu tež wólby. Zakońscy mějachu wustupić z pschedsydstwa kk.: pschedsyda Jan Młynk z Ćemjerc a Michał Hórnik z Hornjeje Kiny, a z dohladowarstwa kk.: Kubanja z Ćichońc, wučeŕ Sommer z Budyschina, Lebza ze Słoneje Borschće a Kral ze Zajdowa, wschitcy buchu pschez akklamaciju zasy wuzwoleni a pschijachu wólbu, jeno město měščanskoho wučerja Sommera, kotryž je w běhu lěta zemrěł, bu woleny kubleŕ August Döka ze Zajdowa. Knjez farar Żur poswjeći tež naschomu tak zahe a nahle zemrjetomu, lubowanomu měščanskomu wučerjej Sommerej wopominace słowa, spominajo na joho tak nahłu smjerć, kotraž je nam horliwoho sobustawa rubiła, kotryž je so tež jara za naschu wěc zajimał. Njebě jeno wustojny pčołaŕ, ale tež horliwy pschećel burstwa. Kelko króć je nas zwjeselił a powučował ze swojimi zajimacymi pschednoschkami! Nasche towarstwo wo njoho hłuboko žaruje, a k česći joho wopomnjeću a k dźakej cyła zhromadźizna postany.

Hdyž běchmy na por hodźinow dźěłali a wschelke wěcy rozpomnili bu nas tak zajimaca a za nas powučaca generalna zhromadźizna skónčena, na čož hischće potom dołho hromadźe bjesadowachmy a to słyschane sebi rozkładowachmy.

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyschina. Minjenu wutoru mějesche tudomne mužske towarstwo swoje nazymske zawjeselenjo. Hrajesche so jara žortny dźiwadłowy kruch: „Sie weiß etwas", kotryž, dokelž so jara derje pschedstajesche, powschitkowne pschipóznaćo a wjeselo wubudźi. Potom sćěhowachu reje.

— Nasche stare maćerki a wowki budźa zasy po dwu, schtyrjoch a schesćich slěbornach ličić móc. Nowe 25pjenježkarje su so nětk wudałe. Tola so kóždomu njelubja, dokelž su nimale schpatnje dźěłane; je strach, zo so bórzy wotpschimaja a potom lohcy z hrimnu pscheměnja.

— Wulki sněh ze zmjerzkom, kotryž je nam zažna zyma pschinjesła, je we wschelakich lěsach žakostnu schkodu načinił. Mokry sněh je so na schtomy nasadźał a pschimjerzny. Z wulkej ćežu potłóčene su najfylnische schtomy so zhibnyłe a złamałe. W Zhorjelskej holi so na 100000 tóstnych („krutych") metrow drjewa liči, schtož staj sněh a zmjerzł nakamałoj. Su to z wjetscha schtomy (khójny), kotrež su prjedy schkódne muschki pschelutowałe.

— Čas, hdyž lohcy zymne a mokre nohi dóstanjesch, je zasy tu. Mokre nohi pak zawinuja wschelake zazymnjenja, tak zo někotromužkuli nós běži. Też ćežke khorosće móža z nazymnjenja nastać, kaž na pschikład drjenjo abo influenca a t. d. Tohodla njech so tóždy na kedźbu bjerje a wosebje za tym hlada, zo ma ćopke a suche nohi. Mokre wobuća ma hnydom z nohow, hdyž do jitwy pschiúdźemy, a mokre nohajcy maja so ze suchimi pscheměnić.

— We wschelakich wosadach su też wosypicy (masern) wudyrile, tak zo su so schule pak z cyła, pak z dźěła zawrjeć dyrbjałe, kaž w Königshajnje pola Wóstrowca, w Oppachu a we Frankenthalu pola Bjiskopic.

3 pola. Kaž hižo tydźenja pisachmy, budźe tutu **njedźelu (28. novembra) podzwjazkowa zhromadźizna Raiffeisenskich nalutowarnjow** (Verbandstag). Na njej budźe rěčeć knjez **ratarski radźićel Garcke** z dalokeje Turingskeje. To njeje pjsmawučeny, kotryž ratarstwo jenož z knihi znaje, ale je to muž samsnoho praktiskoho nazhonjenja.

Też Erfurtski **direktor Klattenhoff** pschijědźe. Zo by serbski zwjazk psched nim swoju dotalnu ćesć wobkhował, haj, po móžnosći němske zwjazki pschetrjechił, k tomu dyrbi zhromadźizna na nješchto motana, to rěka: derje wopytana być. Tohodla je też ujesobustawam a sobustawam Drježdźanskoho zwjazka wopytanjo skhadźowanki dowolene. — Tutych mužow jenož wohladać, je tola hižo wopyta hódno.

Zo bychu tajcy, kotříž ze železnicu pschijědu, ničo njezakhomdźili, budźe so zhromadźizna z **dypkom $^1/_2$5 hodź.** započeć. Wona budźe, kaž je znate, w Radworju w „Lilijowym hoscencu" (pola Delankec). Delankec hoscenc njeje na wjesnym torhoschću, hdyž su druhe hoscency, ale w hornim dźělu wsy pola makeje cyrkwičći (pola keřchowa). Wopytowarjo, kotříž wot Budyschina pschijědu, pschiúdu z ćahom $^3/_4$4 hodź. hischće k nuzy časa dość, njech pak sebi w Budyschinje khartku kupja do „Radibor-Haltepunkt", dočiž je wottam k Delankecom cyle blizko, wot wulkoho dwórnischća pak dale.

Schtož nima železnicy, pschijědź z wozom; wschak je wječor měsačk. Burja, pschiwjeźe fóru mjeńschich wobsedźerjow sobu! Haj, też kassy móža jedyn abo dwaj wozaj, wosebje za pschedsydstwo a dohladnistwo, zapłačić. Samo pschikhad pěschi ma swoje dobre. — Tuž na zasywidźenjo w Radworju!

K Wotrowskomu jubilejej mamy hišće dodać, zo bu tón tak rjec doswjećeny z oktavu swjedźenja, t. j. 16. novembra, na kotrymž dnju bě so tam črjódka serbskich mužow zešła, swjedźeń też ryzy serbscy doswjećić. Přede wšitkim bě naša „Maćica Serbska" wotpósłała deputaciju z předsydstwa a wubjerka (kaž bě so w posedźenju 9. novembra t. l. postajiło), zo by wjeledostojnomu jubilarej wuprajiła zbožopřeća Maćicy a přepodała „česstny diplom". Knježa předsyda Křižan, sekretar towarstwa kanonik a farař Žur, redaktor Časopisa professor dr. Muka a Marko Smoleř mějachu diplom přepodać, štož so sta, a předsyda farař Křižan-Hodźijski poréča k tomu zahorjace słowa najwutrobnišoho zbožopřeća a dźaka za knjeza jubilara. Druha deputacija joho serbskich přećelow, zastupjenych přez kk. notara Cyža a professora dr. Muku, přepoda jubilarej krasne swjeco, k čomuž poréča professor Muka wutrobne a přećelske słowa.

Při hosćinje sławjachu jubilara z naréčemi kk. Křižan, Muka, Cyž a farař Libš wopominajcy wulkotne zasłužby jubilara za swój serbski lud, wo serbski dom, wo serbske pismowstwo a z cyła narodnu a nabožnu wěc. Knjez jubilar so wjeseleše nad wutrobnymi słowami rěčnikow, mějo też za kóždoho słowa dźaka a slubi wosebje, zo chce też wječor swojoho žiwjenja hišće pilnje nałožić k spomoženju swojoho serbskoho ludu.

Zwjeseliłoj běštaj joho też ze swojej přitomnosću syn joho wosady kk. direktor katholskeje šule Nowak a přećel z młodostnych lět justiceny radźićel Leidler.

Też słowa rjaneje basnje na Maćičnym diplomje, kotruž je basnił naš wjelezasłužbny basnik knjez wyšši wučeř Fiedler, chcemy tudy wozjewić k stajnomu wopomnjeću:

Swěrnemu serbskemu wótčincej
wysokodostojnemu knjezej
kanonikej kapitla swj. Pětra w Budyšinje
Jakubej Herrmannej
rycerjej kralowskeho sakskeho Albrechtoweho rjada z krónu
wulcyzasłužbnemu fararjej we Wotrowje
nadobnemu dobroćelej, čestnemu sobustawej
a wubjerkownikej Maćicy Serbskeje
woporniwemu spěchowarjej a podpjerarjej
serbskeho pismowstwa
wótcowskemu přećelej studowaceje młodosće
na dźeń Jeho złoteho měšniskeho jubileja
9. novembra 1909
kaž też k wopomnjeću Jeho 40lětneho farařstwa
a 20lětneho kanonikata
z najhorcyšim dźakom za Jeho wótčinske skutkowanje
a z wysokim počesćowanjom posweća
předsydstwo a wubjerk Maćicy Serbskeje.

Dźens kraluje radosć na Wotrowskich honach,
Tam wěncy so pletu a zbožownosć kće;
Wšě wutroby kłapaju w dźakownych hronach
A khwalospěw wyšši so zanošuje,
Zo zeskhadźał swjedźeń je znamjenity,
Ze złotymi pruhami překrasnjeny.

O kajka to hnada, kiž **Tebi** so dosta:
Ći jubilej tři̊oji bu wobradźeny!
Połstotetk **Ty** Knjezowej winicy wosta,
Ju z wurjadnej swěrnosću plahował **Sy**;
Bóh spožči pak zróst **Twojim** wusywanjam,
Zo lubja płód bohaty k wěčnosće žnjam.

Też wótčinstwo hajis **Ty** z horliwej swěru
A za Serbow narodnosć wutrołu maš;
Jich pismowstwo podpjeraš z nadobnej měru,
Sy luby a waženy spomožeř naš;
Štož Serbski Dom, Maćične towaršnistwo
Ći dołži, je do dušow zaryte wšo.

Duž česstny wěnc dźensa też Maćica staja
Ći na hłowu z wutrobnej dźakownosću
A přeje: Kaž jandźeljo z Božeho raja
Njech miłosć, měr, radosć Će přewodźeju!
Haj, swěrny Bóh skituj a požohnuj Će,
Zo wječor **Twój** jasny a zbožowny je!

Bóh zdźerž nam našoho wjeledostojnoho a lubowanoho jubilara hišće prawje wjele lět, zo by mohł tak też dale skutkować nadobnje k česći Božej a Serbam k wužitku!

Z Pančic. Pola jenoho tudomnoho hospodarja je zańdźeny tydźeń krowa na słonicu (Milzbrand) skhorjeła, a su ju bórzy po tym zakłoli. Wot 1. oktobra płaći pak zakoń, zo skoćo pschi tajkej khorosći zakłóte być njesmě. Tohodla też wobsedźeř nětko žanoho zarunanja njedóstanje. Komuž słót na tajke waschnjo skhorje, ma to bjez komdźenja wyschnosći wozjewić, a nic skoćo prjedy zakłóć.

Z Kamjenca. Minjenu njedźelu, 21. novembra, měješe tudomne Cäcilianske towarstwo popołdnju w 5 hodź. w našej cyrkwi wosebity cyrkwinski spěwny swjedźeń. Cyrkej bě cyle přepjelnjena. Swjedźen započinaše so z krasnym präludiom za piščele wot Bacha. Nětk séćhowachu pod wustojnym wjedźenjom knjeza cyrkw. wučerja

Wjacsławka měšanej khoraj „Ave Maria, kralowna meje“ a hodowny kěrluš „W Betlehejmje so narodźi“, dale Kyrie, Sanktus, Benediktus a Agnus Dei z missy wot Grubera z přewodom piščelow a orchestrom; mužski khor „Jesu Christe, pro nobis crucifixe“. Knježna Marija Kórjenkec z Kamjenca dwaj spěwaj přednjese „Jězusdźěćatko“ a „Ave verum corpus“ wot Mozarta. Spěwy buchu wšě jara derje přednjesene. Mjez spěwami měješe präses towarstwa, knjez farař Hicka, swjedźeńske prědowanjo. Wopominaše najprjedy žiwjenjo swjateje Cäcilije a potom wukładowaše, „čohodla cyrkej cyrkwinski spěw haji“. Na to bě Bože požohnowanjo z Najswjećišim. Postludium wot Bacha swjedźeń skónči, kiž bě $1^1/_4$ hodźin trał.

W klóschtrje Marijnym Dole běsche minjenu njedźelu, na swjedźenju Woprowanja swjateje Marije, nadobna swjatočnosć: Schěsć młodych knježnow bu do cisterciskoho rjada zadrasćenych. Mjena knježnow, kotrež wotpołožiwschi swětnu pychu pschijachu pokornu drastu swjatoho Bernarda, su: Klementina Franciska Brendlerec z Dörfel w Čechach, Viktorija Hana Bergmannec z Königshajna, Felicitas Hańža Wjacsławkec z Khrósćic (rodźena w Nowoslicach), Klara Hana Wawrikec z Kanec (z młyna), Perpetua Julija Augustinec z Weiden w Bayerskej a Apollonija Hana Schustrec z Kukowa. Swjatočne zadrasćenjo dokonja visitator rjada, knjez probst Vincenc, jako wjednik knježnow skutkowasche monsignore senior Skala z Budyschina. Pschitomni běchu tež knjez kapłan Dórnik z Khrósćic a bližschi pschećeljo wuzwolenych knježnow. Hnujace wobrjady krasneje swjatočnosće na pschitomnych hłuboki zaćisché činjachu. Schto pak hakle mam prajić wo knježnach samych, kotrež swoje nutrne žadanjo, so cyle Bohu poswjećić, něko dopjelnjene widźa? Z kajkej radosću woprowachu swój złoty (pola epistle), rukajcy a pjerschćeń (pschi sćenju), pychu a wěnc (pola woprowanja), skónčnje pschi zadrasćenju samym pychu swojeje hłowy, włosy, a swjatočnu drastu swětnych njewjestow (na kóncu božeje mschě)! Njech w tutym wažnym lěće jich noviciata njebjeski nawoženja sam sebi pschihotuje jich wutroby, zo bychu byłe joho dostojne njewjesty, pycha luboho klóschtra Marijnoho Doła!

— **W klóschtrje Osieku** w Čechach je schtwórtk 18. novembra knjez Eduard Renner z Pančic, kiž je swoje lěto jako novic cisterciskoho rjada skónčił, swoje sluby do rukow knjeza abta P. Meinrada Siegla złožił. Pschi swjatočnosći běchu klóschtrscy duchowni a tež krejni pschećeljo młodoho duchownoho pschitomni. Knjez Renner so hnydom do St. Florian w Hornjej Rakuskej poda, zo by tam swoje theologiske studije dokonjał.

Z Drježdźan. Schtwórtk, na dnju swj. Khatyrny, swjećesche tu knjez dr. theol. Filip Rězak, kralowski dwórski kapłan, swój 25. měschniski jubilej. Schtó by knjeza Rězaka tež mjez Serbami njeznał? Ze serbskoho ludu je spomnjeny knjez wuschoł, narodźiwschi so we Wuricach pola Budyschina, 22. hapryla 1859. Na měschnika bu 25. novembra 1884 wuswjećeny a potom nastupi swoje prěnje městno jako 2. kapłan w Khrósćicach, wottud bu lěta 1890 pósłany jako administrator do Kamjeńca (Spittla) a lěta 1894 jako präses Serbskoho seminara do Prahi, hdźež potom tež započa swoje studije na doctor theologie. Lěta 1895 bu hižo za kronpryncowoho dwórskoho kapłana pomjenowany, a lěta 1902 bu kralowski dwórski kapłan. Joho Majestosć kral wuznamjeni joho tež z rycěrskim kschižom 1. rjadownje Albrechtowoho rjada.

Na swojim jubilejnym dnju swjećesche swjatočnu Božu mschu z assistencu w kralowskej dwórskej cyrkwi. Swjedźeńska hosćina běsche w tudomnej katholskej towarschni, na kotrejž so wulka syła duchownych bratrow wobdźěli, kaž tež najdostojnischi knjez biskop. Tež bratr a sotse běchu pschitomni a někotsi z pschećelstwa. Wot swojich duchownych sobubratrow dósta jubilar jako dar rjany kheluch. Pschejemy knjezej jubilarej z cyłeje wutroby, zo by tónsamy móhł strowy wužiwać, dóniž njebudźe tež swjećić swój złoty jubilej. A tež „Posoł“ wupraja knjezej jubilarej najwutrobnische zbožopscheća jako swěrnomu, tak pilnje dźěławomu Serbej, dokelž njeje pschestał so tež za swojich Serbow literarisch starać. Za małe bibliske stawizny a mały katechismus hižo w druhim wudaću mamy so jomu dźakować. Wjele lět rediguje a pisa nam hižo Krajan. Wulki katechismus je nam posłićił psched někotrymi lětami, wulkotne a dokładne to dźěło. To budź pokazka joho prócowanja za swojich Serbow. Njech tež dalsche płody joho pilnosće bórzy dozrawja, zo bychu jako rjane kwětki pilnoho spisaćela njesłe stotore płody na polu duchownoho žiwjenja. Ad multos annos!

Na samsnym dnju swjećesche tež tónsamy jubilej knjez Mikławsch Bjedrich, prjedawschi farař w Ralbicach, nětko we Weißensee pola Berlina pschebywajo. Rozprawu wo tym njemóžemy dźensa podać, dokelž so knjezoj, kotrajž staj so tam podałoj, hische wróćiłoj njejstaj, a „Posoł“ dyrbi so doćischćeć.

Z Ockrilla pola Mischna. Njenadźity popad tu wěsty rěznik sćini. Pschi rězanju kruwy namaka w jeje żołdku złote dźesać hriwnow. Pjenjez běsche na jenej kromje mały kus zhibnjeny, hewak pak cyle derje zdźeržany.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

W druhej komorje naschoho sejma pschihotuja so wschelake namjety k wuradźowanju, zo by so prěnja komora trochu powjetschiła a pscheměniła. Chcedźa, zo by so tam wjacy zastupnikow industrije, pschekupstwa a wědomosćow powołało. Druzy pscheja sebi tež zastupnikow ze srjedźnych a małych ratarjow.

— W druhej komorje jednasche so wo pschepołoženju swjedźenja „Tsjoch kralow“ na njedźelu. Knježeřstwo njeje za to. Tež naschej serbskej zapósłancaj Kokla a Zoba, kaž tež Hähnel su pschećiwo tomu rěčeli. Namjet swjedźeń „Tsjoch kralow“ pschepołožić, je so z 58 hłosami pschiwzał pschećiwo 27. Socialdemokraća a naschi tsjo kandidaći su pschećiwo tomu hłosowali.

Němska.

W Landsberg-Soldin je pschi wužschej wólbje do kejžorskoho sejma konservativny Holtschke z 12370 hłosami wuzwoleny. Socialdemokrat Pätzel dósta 11226 hłosow.

Pruska.

W 12. Barlinskim wólbnym wokrjesu je wólba do pruskoho sejma pschećiwo socialdemokratam wupadnyła, a tak drje znaty socialdemokrat Hoffmann, tak mjenowany „10 Gebote Hoffmann“, do pruskoho sejma wjacy njepschińdźe. Schkoda joho njebudźe.

Awstrija.

Schto ze sejmom budźe? prascha so knježeřstwo a prascheja so sobustawy sejma sami. Poslednje pospyty so stawaja, zo bychu někotre słowjanske strony njepłódnu obstrukciju wostajiłe. Njejedna so tu khwilu wo to, kak daloko su jich žadanja sprawne, ale hač budźe z cyła so hodźeć, w sejmje wuradźować a dźěłać. Strony, kotrymž je so, z najmjeńscha po jich měnjenju, kschiwda stała, chcychu ministerpräsidenta Bienerta z obstrukciju nuzować, zo by wotstupił. Bienerta pak kejžor zastupuje, a tohodla móžesche wón w sejmje raznje wuprajić, zo, jeli obstrukcija njepschestanje, so sejm rozpuschći, a potom by knježeřstwo, a to najskerje dołhi čas, bjez sejma knježiło. To zamołwjeć, njebudźe drje žana strona lohko chcyć.

Francozska.

18. novembra běchu **francozscy pućowarjo pola swjatoho wótca.** K nim je swjaty wótc njewschědnje raznje a wótrje rěčał wo njesprawnych pschesćěhanjach, kotrež so we Francozskej pschećiwo katholskej cyrkwi tak dołho hižo stawaja. Rěč je we Francozskej wulki zaćisché činiła. K tomu tež francozscy biskopja pschecy krućischo pschećiwo njewěriwym schulam wustupuja. Tohodla rozmnožuja so tu a tam bóle tak mjenowane zwjazki starschich. Tući njedadźa swojim dźěćom wěrje njepschećelne knihi do rukow, a hdźež chcedźa wučerjo dźěćo k tomu nuzować, zakazaja jim do schule khodźić. Wězo budźa za to wot knježeřstwa khostani, tola je na druhej stronje nadźija, zo tak katholikojo bóle wotuća.

Portugalska.

Portugalski młody kral Manuel wopyta swoje susodne kralowske dwory. Pućowasche najprjedy do Madrida, poby w Cherbourgu, hdźež bu wot zastupjerjow francozskoho knježeřstwa powitany a poda so potom k jendźelskomu kralej. Rěka, zo chce so z jendźelskej pryncesnu slubić.

Amerika.

W **Nikaragua je revolucija** wudyriła. Po dlějschim wojowanju su nětko knježeřscy wojacy dobyli a präsident Zelaya zběžkarjow surowje khosta. Kaž rěka, je jich na 500 wotprawjenych. Tež dweju Amerikanow, poddanow Zjednoćenych Statow, je zatsělić dał

dokelž běschtaj so na zbožkarstwje wobdźělikoj. Zjednoćene Staty su tam hižo wójnsku łódź pósłałe, dokelž so jich zajudźenjo sprawne być njezda.

— Pschi **explosiji w podkopkach pola Cherry** je so tola dźěl dźěłaćerjow psched smjerću wukhował. 40 dźěłaćeri su tam hischće žiwych nadeschli a je nadžija, zo so tam hischće 70 žiwych namaka. Su wězo z hłodom surowje cerpjeli. Su, koj powědaja, so sami w podkopkach zamurjowali, zo jich kur njeby zaduschł.

Wšelčizny.

* Ćeta na wopyt přišedši: „Luba mótka, ja wam tola wobćežna njejsym?“ — Mała Hanka: „O ně, mać je runje prajiła: „Tu šće smy runje trjebali.“

* „Na, Hanso, što su ći na mérje prajili?“ — „Nó, khwalili mje su. Woni prajachu: „Dundyr tola, hdy by tón khadla horbaty njebył, lěpje widźał a tajke křiwe nohi njeměł — kajki rjany wojak by to był!“

* Hišće přezahe. Wyšši hajńk, kotryž šulske wuswědčenjo swojoho syna přehladuje: „Jowle stoji: »Bohužel, z wěrnosću jara swědomiće njebjerje!« Potajkim łžiš? Na, čakaj, to ći z kijom wućerju! Doniž z najmjeńša hajńk njejsy, so njełži! Zrozymił?“

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćenej: Marhata, Maxa Felixa, formarja w Budyšinje, dź. — Herta, Jozefa Matisa, kowarja w Budyšinje, dź

Zemrěła: 17. nov. Johanna, Pawoła Stöbera, zamkarja w Budyšinje, dź., 4 l. 11 m. 14 dn.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 22. nov. 1909:

1. Woły,	žiwa	waha	centnaŕ	wot	26—43	hr.,	58—79	hr.
2. Byki,	„	„	„	„	30—42	„	60—73	„
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	„	27—42	„	48—75	„
4. Ćelata,	„	„	„	„	40—52	„	70—82	„
5. Swinje,	„	„	„	„	52—61	„	68—78	„

rězna waha

Wićne płaćizny:

	w Budyšinje 20. nov. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 25. nov. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	—	17	34	17	21	17	53
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	50	12	32	12	64
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	76	12	11	11	20	11	34
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	15	10	30	10	30	10	50
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	70	7	90
Ječmjeń	8	40	8	65	7	80	8	10
Wows	8	—	8	40	7	50	7	90
Hroch	11	50	14	—	—	—	15	—
Woka (50 kg abo centnar)	10	—	11	—				
Jahły (50 kg abo centnar)	15	50	16	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	20	2	60	—	—	2	80
Pšeńćna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	40	5	70	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	40	4	80	—	—	4	33
Prosata 768 (w Kamjencu 158) jene	9	—	23	—	13	—	19	—
Butra 1 kg	2	60	2	80	2	70	2	90
Jeja, mandl	1	23	1	43	—	—	1	43

Pšeńćne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

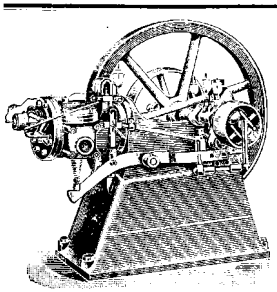

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w **Budyšinje**
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěpše rukowanjo.

Wapno (kalk) wublo brikety kamjentne wublo anthracit wublo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader. [4
Skład: Karoladroha 13. Dalokorćčak 334.
Kontor: Žitne wiki 12. Dalokorćčak 307.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikaŕ
Budyšin
Serbska droha, rózk žitn. hasy.

Jězusowa Winica a Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1 I
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier. 7]

Specialita: Nabožne předmjety
za cyrkej a dom, jednore hač k najwumělšomu wuwjedźenju.
Bože martry □ smjertne křiže □ różowcy □ swjećatka □ krjepjenčki atd. Posyłku na wubjerk rad připósćelu.
Heinrich Trümper, dwórski dodawaćel Jeje Majestosće - - kralowy-wudowy Karoly - -
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje. 6]
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Starši, wućće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Při žitnych wikach II napřećo Złotej Hwězdźe.
Kože
Při žitnych wikach II napřećo Złotej Hwězdźe.
wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach
Heinrich Lange
170] **II při žitnych wikach II.**

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

194] Hotowe
pjelšćowe twory,
pjelšćowe kože
k **podšiću** a k **wobšiću,**
kłobuki a měcy
(čapki)
we wulkim wubjerku poruča
Kurt Herzog
w **Budyšinje,**
14 na lawskich hrjebjach 14.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4 I
(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, liščinow, prócstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěćimoj też serbski. [5

Serbjo Drježdźanscy!

Jutře njedźelu 28. novembra t. l. budźa **serbske kemše** ze zhrom. swj. woprawjenjom. Njezabudźmy nichtó na to! — **Wutoru 30. nov.** pak zmjeje k. kapł. Werner **přednošk** w našim towarstwje »**Jednoće**«. **Přińdźće wšitcy!** [196

Swob. zjednoć. kath. wučerjow serb. Łuž.

Srjedu 1. dec. hłowna zhromadźizna w **Budyšinje** w »Serbskej kofejowni«. Započatk w **5** h.

Porjad: Referat, přehlad, zličbowanjo, wólby.

Potom zhromadźizna ze swójbnymi. [201

Sym so w Budyšinje na **Moltkowej drózy 19** jako

zubjacy lěkař

zasydlił a praxis hromadźe z knjezom zubjacym lěkarjom **Freyom** wjedu.

Sym składnosć měł, zubjacolěkarske wobstojnosće w Barlinje, Winje, Parizu, Londonje a w Americy zeznać, a moje nimale 26lětne skutkowanjo za bohate nazhonjenjo rukuje.

W Budyšinje, w oktobrje 1909.

Freund,

němski approbowany zubjacy lěkař
a gradowany w Americy jako zubjacy lěkař.

202]

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

61

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seiffhennersdorfje.

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	„	3 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3¼ %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	4 %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Přichodnu **srjedu 1. decembra** popołdnju w **3 hodź.** zmjetaj **předsydstwo** a **wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methodija** zhromadne **posedźenje** w **Serbskim Domje.**

Knježa wubjerkownicy so proša, zo bychu formularne zapisy abonentow Posoła sobu přinjesli. Hosćo su witani.

Znutřk. lawska droha čo. 5.

Ludwig Kuhlmann

Znutřk. lawska droha čo. 5.

wobs.: Erich Hecht.

Wosebite překupstwo

za

tepichi, gardiny, meblowe tkaniny, přikrywadła, pućowanske přikrywki, blidne a ložowe přikrywadła, portiery, tapety, linoleum.

203] **Kommissionski skład** kral. sakskeje **porcelinoweje** twornje w **Mišnje.**

Dalokoreč̌ak 187. Dalokoreč̌ak 187.

K zymskej potrjebje poručam swój wobšérny skład **wobuća** we wšěch družinach, w koži, filcu a drjewje wšěch wulkosćow po najtuńšich płaćiznach. [188

Josef Axman, šewski mištr w **Khrósćicach.**

C. G. Fiebiger

poruča

módowe a manufakturowe twory,

204] kaž tež

płatowe a bałmjane twory.

Dalokoreč̌ak 650. **Budyšin.** Dalokoreč̌ak 650.

Serbska droha čo. 5 a 7.

Założene 1824. Tunje krute płaćizny.

Krajan na lěto 1910

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 49. | Budyšin, 4. decembra 1909. | Lětnik 47.

Syn z cuzby.

Słónčko nažołć w žadnej krasy k domčku dźěše.
Z ćeńkej mróčałku so z wuhnja dobywaše kur,
Něžny spěw tam ptačk sej zaspěwa na třěše.
— Před khěžu pak sedžo drěmaše — już šěd'ziwc — bur. —
Mjez tym rjana Hańža krjepješe sej kwětki,
Zo bychu ji k kwasnej pyše dale srědki.

Kruwki maćerka 'šće poješe ta stara —
Tola wóčko pyta syna ji přez dal'ki kraj. — —
Słyš, tu přez wjes klinči wjes'łoh' juska hara,
W młodej wutrobje jón zbudźa njewin'waty raj.
Holćcy w zahrodcy hłós być so zdawa znaty,
Bywa drje kaž z čistoh' slěbra runje laty.

Hlej, tu k statokej so bliži spěwar młody —
Nut'ny postrow přiwěje jom' z ćichim wětrom bóz,
Z wóčka pak so tłóča wjes'łych sylzow wody,
Kotrež z mocu we nim haća spěwarski wšón hłós.
Na kłobuku dele kiwa róža rjana,
Kaž by strowić chcyła sotru, mać a nana.

Luboh' přećela tu zetka z časow něhdy,
Tola tutón, hdyž tež strowi, joho njeznaje.
— Přez strach wójnski je wšak w wobliču přeblědy. —
Přez wrota nětk do dwora wón znatoh' stupić chce.
Tola holčka z zymnym wóčkom na njoh' hlada:
Bratra spóznać, njeje popřata ji hnada.

Dźerži wšak joh' w krótkej mysli za prošerja. —
„Dobry wječor!“ lubje potom starca postrowi,
Swojich młodych časow stajnoh' dobroćerja.
„Dźiće dale, mać je w nutřka!“ z krótka wotmołwi.
Khětro překwapjeny pachoł dale kroči,
Zrudna sylza krjepi spróchnej jomu woči.

Wšo tu w domje wótcnym je 'šće jako junu:
W kněži, we jstwje, wšudże widži znatu naprawu.
Mać pak runje pónoj pjelni wulku, brunu.
Wóčko wuhlada tu blědu z cuzby postawu.
Małko dwěla — — potom słowa: — — „Syno, Jano! ...
Pójtaj tola khětře hladać, Hańžka, nano!“

Wóčko maćerne so nihdy njeb'dże molić,
Hdyž tež ćmowa nóc so ćěmnje kryje na zemju,
Z tysacow wě swoje dźěćo wěčnje wolić.
Z wóčkom worjoła přec znaje krewje podobu:
Jako swětłoh' morja była wóčka jasnosć,
Jako módroh' njebja stajnje tuta krasnosć.

Jak.

„Si vis pacem, para bellum“.

(Chceješ-li měr, pśihotuj so na wójnu.)

Wólby su nimo. Bitwa je dobyta. Khorhoj wosta naša. Wurubachmy swojoho dotalnoho wupruhowanoho zapósłanca — ale pśihi samsnym, nic na prěni skok, z posłednimi reservami jenož.

Strach bě wulki — bitwa horca, njepśeśel mócny, zasakły, brónje wótre — jědojte, we wólbach pola nas dotal njewužiwane. Rokoćerjo měrjachu so na Serba, katholika. Kakaśe jich do wočow, zo bě Kokla Serb a katholik. Jednaśe so pśihi wólbach wo wěru a narodnosć, wo naśe najswjećiśe. Toho běchu sebi też wšitcy wědomi. Tuž też z tajkej zahorjenosću do wójny dźěchu, stojachu kaž murje a hrodźiśća njepowalni, doniž njerozmjećechu njepśeśelow natwal.

Bohu dźak! Serbska khorhoj so zasy zmahuje nad Serbami Zoba — Kokla, wróćiśćhtaj so do sejma. Směmy z nowa spěwać: „Serbja — Serbja wostanu — Serbja dobudu.“

Mjeśe nětko zasy wotpočuja w nóžnjach. Naśchi serbscy rjekowje khodźa zasy ćiśe za pkuhom a brónami. Žiwjenjo wróća so do starych kolijow. Kiwa nam měr a pokoj, da-li Bóh, na 6 lět.

Ale pokoj, njech też słódki, ma swoje strachi. W měrje mjeśe zerzawjeja, kośe mjaknu. Hdyž wotročcy spachu, pśihińdże njepśeśeśel a nasy pjanku do pśeńcy. Tuž jeno njepodajmy so do njerody! Wukúmy z posłednich wólbow!

Schto je wina, dyrbimy so praśeć, zo so nam w naśchim serbśkim kraju tajki pśeśeśiwnik napowleće, zo telko pśihiwiśka zwjedźe, zo bjeź maka naśchoho zaskužbnoho zapósłanca powali? —

Mi so zda — njejsym wjeźo njezmylny —, zo je so nam ześchko, kaž wonym wotročkam we swj. pismje, kotrymž njepśeśeśel pjanku nasy do pśeńcy, doniž spachu. Hdy dha naśch lud schto wo politiky słyšchi, wo ryzy serbśkej politicy, wo wólbach? Z wjetscha hakle w posłednjej khwili, hdyž hižo truba trubi, hdyž hižo kanony ruja, mjeśe brinča. Do časa mamy brónje točić, rekrutow zwućować, hrodźiśća twarić, wobsadki tworić, ducha we wójsku zbudźować, manevrować. W čim wobstoji politika cyroba naśchoho ludu w časach měrnych, njerozwótćenych z wólbami? W ničim, khiba w rozprawach naśchich politiskich časopisow. Tuta politika, sama na sebi dobra — pisam sine ira a studio — pak ma často mało serbśkoho začinka.

Nimamy dosć jasnoho programa a najwyšśiśeje instancy w politicy. Njejsmy sebi dosć swědomi, schto chcemy; nimamy nikoho, schtóž by naśchim politikarjam mohł schćeźku pśehepisać, po kotrejž maja kročić. A tuž kóždy po swojej woli wora. To by polo dźěławośće za naśe wólbne towarstwo byko, a te je nam najbóle nuzne.

A na čim to zaleži, zo njejsu naschę politiske rozprawy w časopisach dosć serbske? Nimamy ludźi w naschich redakcijach, kotsiž bychu so cyle nowinaŕstwu, politicy poswjećić móhli. Z wjetscha su naschi japoschtołwje pjera z druhimi zastojnskimi dźěłami tak pschećeženi, zo maja po nocach dźěłać, zo bychu čisło z časom zhotowili. Z dobrej khwilu dźěłać, k tomu njezbywa časa. Tuž w skoku dźernu z druhich cuzych nowin, khodźa na cuze hona a swoje leža puste. Njeje to porok žadny — ale sćěhwk wuzkich móličkich poměrow.

Tu byschtaj naschej zapósłancaj měłoj zapschimować. Staj politiki swědomaj. Ludźo bychu radźi prawje často rozprawu z jeju pjera, słowčko z jeju horta słyscheli. Smy wschitcy wćipni. schto so tam w Drježdźanach pleće, wari a twari, a bychmy to radschi z prěnjoho kužoła wot nascheju zapósłancow zhonili, dyžli z Drježdźanskich a Budyschskich nowin čerpali. Zapósłanc ma stajnje ludźom psched wočomaj stać, hewak so wotestoji. Tohodla bychu so tež časćischo po Serbach politiske zhromadźizny zarjadować měłe — runje tež w ćichim času po wólbach, hdźež ma rozom słowo a nic wutroba. Wěcow, wo kotrychž by so rěčeć měło, je syła. Konfessionalna schula, dawki (cyrkwinske, schulske, kejžorske) a t. d. Na tajke waschnjo by so lud sam počał bóle politisce hibać, a z klina ludu samoho by po něčim wurostła serbska politika. Lud sam by nam prajił, schto je jomu trjeba. Na tajkich zhromadźiznach by so pokazało, schtó so za politiku zajimuje, za politikarja hodźi, schtó ma jazyk, hłowu a wutrobu, zo by nas mohł w sejmje zastupować. Nichtó so rěčnik, politikus njenarodźi. Orator fit, non nascitur. Rěčnik ma nastać, rěčeć ma so wuknyć. Hdyž z dobom čłowjeka wot płuha na politiske jewischćo wlečesch, čłowjeka, kotromuž so snadź dotal ženje wudźało njeje, zo změje w politicy dźěłać, njemóže wostajiwschi wschoho politiske programy rozwijeć. K tomu je čas trěbny. Nětko po wólbach je najschwarnischa khwila, do politiki so zadźěłać. Tuž žadamy zhromadźizny, na kotrychž ma so wo politiskich praschenjach rěčeć.

Wjele je nam zeschkodźiło, zo hakle za kandidatom łójachmy, hdyž měјachmy hižo do wójny ćahnyć. Njewědźachmy, koho wolić. Masachmy so kaž po ćmě. Dawno bě Koklowy naslědnik wupruhowany, za wschě pady hotowy być dyrbjał, zo by so mohł hnydom zapschahnyć, hdyž do wójny pschebija. Zo so kolebachmy, zo raz do swěta trubjachmy, zo je Kokla wustał, zo hižo njecha, a zas, zo chce a móže, to wězo ludźi zawjerći, disciplinu kazy, njepschećelej puć do naschich rjadow ruba a politiskich renegatow plahuje. To so njesmě hižo wospjetować. Hižo dźensa dyrbimy wědźeć, schtó zamóže a zechce Koklowy mandat we swojim času pschewzać. Nichtó njemóže do časa wědźeć, hdy nam nowe wólby nastanu, a kajkich změjemy njepschećelow. Toho pak smy sebi wěsći, zo raz we wólbach pschehrawschi, z ćežka hdy zasy mandat do serbskich rukow zwjedźemy. Tohodla: Videant consules! (Bjeŕće so na kedźbu!) Si vis pacem, para bellum! (Chcesch-li pokoj, pschihotuj so na wójnu!)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyšina. Minjenu srjedu měješe předsydstwo a wubjerk towaŕstwa ss. Cyrilla a Methodija w Maćičnym Domje posedźenjo. Prjedy wšoho jednaše so na tutym posedźenju wo tym, kak ma so to zarunać, štož Posoł w nowym formaće wjacy płaći. Zo by Posoł druhdy jenož 4 strony wopřijał, su čitarjo přećiwo tomu, a tuž drje budźe so płaćizna Posoła k lětu wo něšto powyšić dyrbjeć a abonnentny pjenjez budźe so połlětnje zběhać. Něšto wěsćiše wo tym pak hakle za tydźeń podamy. Ličba čitarjow Posoła njesmě so na žadyn pad pomjeńšić, ale přiběrać, a nadźijomnje to tež ćim bóle budźe, dokelž budźe Posoł po wobzamknjenju wot nowoho lěta na prěnjej stronje krótke rozpominanjo njedźelskoho swjatoho sćenja podawać, štož budźa zawěsće ći z wjesołosću witać, kotřiž njedźelu dopołdnja prědowanjo słyšeć njemóža.

Wotebjerać ma so Posoł tam, hdźež so płaći, a runje tak tež płaćić tam, hdźež so wotebjera. Nichtó pak njemóže sebi na přikład w Róžeńće Posoł sobu wzać, hdyž tam připadnje ke mši přińdźe, mjez tym zo hewak jón druhdźe wotebjera a płaći.

Z Radworja. Podzwjazk Raiffeisenskich nalutowaŕnjow wotmě njedźelu w tudomnym Delankec hosćencu swoju zwjazkowu zhromadźiznu, na kotruž běsche so něhdźe 200 wopytowarjow zeschło. Pschednoschk mějeschtaj rataŕski radźićel Garcke ze Žiča, kotryž wo sebje k pospytam z kalk-mjetanjom namołwjesche, a Erfurtski direktor Klattenhof wo nowozałoženym tworowym towaŕstwje.

Namjet, zo bychu so zhromadźizny w lěće wotměwałe, bu wotpokazany. Skhadźowanki wostanu, kaž je so lěta 1907 we Wjelkowje wobzamkło, w zymje, dokelž je tehdom wjacy khwile a wjedro hrimanjow dla w lěće runje tak njewěste, kaž w zymje. Na to běchu wólby. Za pschedsydu wuzwolichu z nowa dotalnoho podzwjazkowoho direktora, za joho zastupjerja pak knjeza fararja Wałtarja w Njeswačidle. Pokładnika pak njetrjebamy, dokelž wudawki podzwjazkowy direktor sam płaći, za to pak zapisowarja, za čož knjeza cyrkw. wučerja Andrickoho w Radworju postajichu.

Pschedsyda namołwja, zo by kóžda nalutowaŕnja někotrym sobustawam (snadź zličbowarjej a kóžde lěto druhej połojcy pschedsydstwa a dohladnistwa) železnicu abo wóz k wopytanju dalokeje podzwjazkoweje zhromadźizny zapłaćiła. Někotre towaŕstwa to hižo dawno činja, dwě płaćitej wschěm wopytowarjam železnicu 4. rjadownje.

Pschichodna skhadźowanka (lěta 1910) budźe w Budyschinje. — Dwěmaj nalutowaŕnjomaj pschiskuschеć njeje zakońsce dowolene. — Z twarjenjom fabriki za běrnysuschenjo (30000 hriwnow) ma so hischće pschihladować. — Młóćacu maschinu (z motorom) Minakałska nalutowaŕnja wupožčuje.

Z Khrósćic. Krótka rozprawa wo I. založeńskim swjedźenju „Serbosława“ srjedu 24. nazymnika. Wjedro sněhowe a wějate, wopyt njeluboho wjedra dla nic přebohaty, a wosebite přeprošenja so njeběchu stałe. Porjad wobstoješe z dweju dźělow: swjatočnoho a zabawnoho. W I. dźěle běchu štyri spěwy z khorom, mała naręč a recitacija třoch basni. Zabawny dźěl wobradźi wulku kołbasu, žortne spěwy a wustupy, a skónčnje hraješe so dźiwadłowy kruch: „Sym Serbow serbske holičo“, wjesoła hra ze spěwami w jenym jednanju. Sobuskutkowacym hišće raz wutrobny dźak! Štóž je tam był, wě, hač je so jomu lubiło, druhich pak to njezajima. ✕

Z Marineje Hwězdy. 25. novembra zemrě w našim klóštrje rano $^1/_2$8 hodź. duchowna knježna Józefa Hańža Domšec na zlemjenjo wutroby. Njebóćička je rodźena 11. januara 1833 w Kozaricach, zastupi 21. novembra 1853 do klóštra Marijneje Hwězdy a wotpołoži 30. septembra 1855 swjatočne sluby. 56 lět dołho je w klóštrje ćiše Bohu słužiła. W zjawnosći drje nihdźe wustupowała njeje, ale jeje jednoroho a lubosćiwoho wašnja dla běše wot swojich sobusotrow jara lubowana. Swoju serbsku maćeŕnu rěč je sebi přecy wysoko wažiła, a měješe nutrnu lubosć k swojomu ludej. Dopokaz toho je tež jeje list, kotryž je krótko před swojej smjerću započała pisać. W tutym lisće napomina naležnje, zo by jeje přiwuzny, kotryž we wukraju přebywa, so do swojeje serbskeje domizny zasy wróćił. Smjerć je zadźewała tónle list dokónčić. — Bóh daj jej wěčny wotpočink!

Z Pančic. Srjedu a štwórtk wotmě so tu wustajeńca, kajkuž kóždy dźeń njewohladaš. Nimale w 500 blešach so podawki ze staroho a nowoho zakonja přez figury předstajeja. Knjez Symank z Małoho Budyšinka je na tym na 10 lět z njewšědnej wušiknosću a wutrajnosću dźěłał. Babylonska wěža wobstoji z 2500 jenotliwych drjewjanych kuskow. Z toho hižo je widźeć, kelko prócy je dyrbjał nałožić.

Z Kukowa. W njewšědnej wysokej starobje — 93 lět — zemrě tu žiwnosćeŕ Jan Cyž. Bě so na hładkim puću wobsunył a při tym ruku zlemił. Na sćěhwkach pada drje je nahle wumrěł. Rodźeny w Njeswačidle bě tam z pjekarjom. W běhu časa pak powsny pjekaŕstwo na hozdźik a bu korčmaŕ w Kanecach. Tola wobkhowa přimjeno „Kuchen-Jan“, pokazujo na to, zo je něhdy tykancy pjekł. Ze 70 lětami bu „młody muž“, hdyž so druhomu razej woženi. Joho mandźelska bě 53 lět, potajkim „hódnje na tajki młody por pohladać“, kaž bě so njewjesta na kwasnym dnju napřećo holcam wuprajiła, kiž přińdźechu na piwowu poliwku. Z Janom Cyžom drje je najstarši katholski Serb zemrěł. R. i. p.

Z Běłoho Jězora. Na swjatu Katyrnu, 25. nov., hdyž Ralbičanska wosada wosadny dźeń swojeje patronki swjatočnje

swjećeše, swjećešo syn Ralbičanskeje wosady a jeje prjedawši farař, knjez Mikławš Bjedrich, w dalokej cuzbje, w Bělym Jězoru (Weißensee) pola Barlina, swój 25lětny měšniski jubilej. Njech běše knjez jubilar wot swojeje lubeje domizny tež zdaleny, spominachu na tutym dnju tola swěrni domjacy na njoho, wosebje joho prjedawši wosadni, duchowni sobubratřa a druzy swěrni serbscy přećeljo. To dopokazowachu mnohe zbožopřejace telegramy a listy. Tež klóštr Marijna Hwězda běše zbožopřejacy telegram pósłał. Swobodne zjednoćeństwo serbskich katholskich wučerjow a joho prjedawši wosadni přejachu jubilarej zbožo z listom a darom. Duchowni sobubratřa pak běchu do Běłoho Jězora zbožopřejacu deputaciju z darom wotpósłali.

Wysokodostojny jubilar běše wšón hnuty, hdyž na tutym swojim čestnym dnju tak połnu měru lubosće widźeše, z kotrejž joho domjacy znaći a přećeljo na njoho spominachu. Nad tym běše knjez jubilar wulcy zwjeseleny a z dźaknej wutrobu swjećeše wulku jubilejnu Božu mšu w krasnje wupyšenej kapałcy miłosćiwych bratrow swjatoho Alexia. Domjacy kapłan Alexianerow, direktor J. Nowak a kapłan J. Žur assistowachu. Swjatočny „Te Deum“ a požohnowanjo z Najswjećišim skónčichu cyrkwiny swjedźeń. Potom zhromadźichu so při wjesołej hosćinje nimo hižo spomnjenych duchownych hišće Běło-Jězorski farař, třo druzy, jubilarowi znaći duchowni sobubratřa z Barlina a Běłoho Jězora a jubilarowi přiwuzni z Ralbic. Běło-Jězorski farař přeješe knjezej jubilarej wutrobnje wjele zboža w mjenje bratrow swjatoho Alexia, kotřiž jomu slěborny wěnc přepodachu. Knjez direktor Nowak pak knjezej jubilarej w mjenje sakskoho duchownstwa z horcymi słowami přećelskeje lubosće wutrobne zbožopřeća wupraji, wosebje jomu přeješe strowotu, zo by so tak bórzy hač móžno do swojeje domizny wróćić mohł. Rady bychmy joho zasy mjez nami w Serbach měli a wjesele budźemy joho witać, hdyž woprawdźe přińdźe. Na kóncu so knjez jubilar w dlějšej rěči z wutrobnymi słowami dźakowaše za wšitku jomu wopokazanu lubosć. „Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo.“ „Keluch spomoženja chcu wzać a Knjezowe mjeno khwalić.“ Joho žadosć je něhdy była, swoju farsku cyrkej rjanu čistu, Boha hódnu drastu woblec, a nětko, hdyž je wona wobnowjena a kaž njewjesta wupyšena, žada za tym, ju widźeć a w njej Bohu wopor dźakownosće přinjesć. To jomu my wšitcy z wutrobu přejemy, zo bychu so bórzy joho přeća dopjelniłe a my joho tu zasy mjez nami měli, a wón hišće mnohe lěta w čerstwej strowoće mjez Serbami přebywać a skutkować mohł. To daj Bóh!

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Krajny sejm. Dotal běchu jednanja w sejmje krótke a mjenje zajimawe. Wschelake knježeŕstwowe pschedmjety buchu jenotliwym deputacijam pschepodate. Tutón tydźeń započachu so wjetsche debatty. Jednasche so mjenujcy wo etat. Wjetsche strony běchu hižo do prědka wučinile, zo smědźa z kóždeje tsjo rěčeć, a nimo nich potom hischće někotsi jenotliwi a zastupjerjo knježeŕstwa po spodobanju a po trěbnosći. Wutoru so debatty w druhej komorje započachu. Ministerjo a druzy zastupjerjo knježeŕstwa běchu pschitomni, a tež tribuny běchu derje wobsadźene. W cyłym domje bě wulke žiwjenjo.

K etatej su so wschelake namjety wot zapósłancow činiłe. Günther (swobodnom.) bě namjetował, zo by so dokhodny dawk za najnižschu rjadownju zběhnył, k čomuž socialdemokrat Held namjetuje, zo by so hnydom za schtyri najnižsche rjadownje dawk wotstronił, pschi čimž pak směli dale do sejma a gmejnskich zastupjeŕstwow wolić.

Debattu započa financny minister Dr. v. Rüger. Rozłoži w połtseća hodźiny trajacej rěči cyły etat. Napominasche k lutowanju a pschilubi wschelake nowe namjety, po kotrychž mohł tež stat pschichodnje tuńscho hospodarić. Pschi tym minister porokowasche, zo so wschudźom za lutowanjom woła, ale hdyž chce stat lutować, chcedźa zasy zadźewać. Wschitcy žadaja sebi prawa wot stata, nochcedźa pak winowatosće statej dopjelnić, t. r. dawki płaćić. K wěcy rěčachu potom hischće Hähnel (kons.), Hettner (nac.) a Fräßdorf (soc.).

Pschi runje tak žiwej rozmołwje srjedu nasta skoro wulke rozhorjenjo w sejmje. Nacionalliberalny Hettner běsche dźeń prjedy porokował, zo wyschschi zastojnicy konservativnym pomhaja. Minister Vitzthum z Eckstädt na to wotmołwi, zo to zastojnicy činja, dokelž su pscheswědčeni, zo konservativna strona statne prawa najlěpje zastupuje. Minister mějesche pozdźischo činić, zo sebi rozhorjenych nacionalliberalnych zasy změrowa.

— Naschi **konservativni** mějachu minjeny tydźeń dwě wažnischej zhromadźiznje w Drježdźanach, jenu wotměwasche Drježdźanske konservativne towaŕstwo 24. novembra w Drježdźanach. Pschedsyda Dr. Krauer w njej jasnje wupraji, zo su konservativni z dźěla sami wina, zo su wólby do sakskoho sejma za nich schpatnje wuschłe. Je so pschemało zhromadźiznow wotměwało, so pschemało agitowało. Pschepadnjeny kandidat wyschschi wučeŕ Dr. Thümmler doda, zo z cyła we wulkich městach konservativna mysl so zhubjuje. Wosebitu winu za to widźi w powschitkownej njespokojnosći, w schkódnej financnej reformje a w tym, zo wschelake hospodaŕske zjednoćeństwa, kaž wosebje to, zo srjedźne worschty pschejara do prědka stupaja. Tež wón z wótrymi słowami cyłej konservativnej stronje liwkosć porokowasche. Konservativni dyrbjeli bóle do ludu hić, nic jenož w času wólbow, ale tež hewak w druhich časach. Prajiło je so to wschak hižo husto. Hdy by so to w pschichodźe tež woprawdźe stało, by to jenož k zbožu naschoho kraja było.

25. novembra mějesche powschitkowne sakske krajne konservativne towaŕstwo zhromadźiznu w Drježdźanach. Tam so jednasche wo dokonjanych wólbach a wo tym, schto móže so z nich wuknyć. Sekretar Kunze rozprawjesche wo wuwiću towaŕstwa, do kotrohož je rjana ličba nowych sobustawow zastupiła. Jenotliwych towaŕstwow słuscha do cyłoho zwjazka tu khwilu 72. Dotalny pschedsyda Dr. Wagner złoži wjednistwo towaŕstwa a na joho městno stupi znaty tajny radźićel Dr. Mehnert, dotalny präsident druheje komory. Skónčnje pschiwza so jenohłósnje resolucija, w kotrejž so na to pokazuje, kak je konservativna strona hač dotal, hdyž mějesche w sejmje wjetschinu, spomožnje za kraj skutkowała, zo chce tež pschichodnje sprawne žadanja wschěch worschtow ludu swěrnje zastupować, a zo ma dobru nadźiju, zo w pschichodźe konservativna strona zasy k česći pschińdźe, hdyž lud lubjenja napschećnych stronow jako prózdne a njepłódne spóznaje.

— Schtwórtk 25. novembra běsche wječor $1/_2 9$ hodźin parlamentariski wječor pola ministra hrabje Vitzthuma z Eckstädt. Z wuwzaćom socialdemokratow běchu drje wschitcy zapósłancy wobeju komorow. Mjez nimi běsche tež kralowska Wysokosć prync Jan Jurij.

— Pschez zakoń ze 24. decembra 1908 bu za prjedawschich statnych zastojnikow a jich zawostajenych pensija powyschena. Dwělomne nětko běsche, hač maja tež gmejny nětko zakońsku winowatosć swojim prjedawschim zastojnikam pensiju powyschić. Někotre to činjachu, druhe so wobarachu. Najwyschsche sudnistwo je nětko rozsudźiło, zo gmejny k tomu po zakonju winowate njejsu. Wězo pak móža to dobrowólnje činić, hdźež so to pschihódne zda.

— Knježeŕstwo pschihotuje, kaž je znate, nowy **schulski zakoń.** Tež powschitkowne wučeŕske towaŕstwo je tohodla wo tutych namjetach wuradźowało a k tomu wosebitu komisiju postajiło. Ta je nětko swoje pscheća zestajała, a wone buchu wot powschitkownoho sakskoho wučeŕskoho towaŕstwa pschijate. Su tele: Hnydom k wobdźěłanju nowoho zakonja měła so knježeŕstwu wosebita komisija pschidać, kotraž by po połojcy z wučerjow wobstała. Schulske wosady měłe pschichodnje interkonfesionalne być, wězo potom schula simultanska, t. r. za wschitke wěrywuznaća zhromadna. Schulske pschedstojićeŕstwo měło po tsećinje z wučerjow, po tsećinje ze zapósłancow schulskeje wosady a po tsećinje ze zastupjerjow gmejny wobstać. Pschedsyda dyrbi stajnje pädagog (wučeŕ) być. Schulske pschedstojićeŕstwo ma dohlad nad schulskej młodosću, nic pak nad wučerjom. — Schulskomu dohladowarjej ma wokrjesna schulska rada na stronje stać, wobstojaca z wučerjow a wolena wot wučerjow. — Tež ministerijej ma so krajna schulska rada pschidać, kotraž dyrbi wschě schulu nastupace praschenja sobu wuradźeć. Jej dyrbja so wschě namjety nowych schulskich zakonjow a schulske postajenja knježeŕstwa pschedpołožić. Rada móže tež sama namjety pola knježeŕstwa abo sejma činić. Połojcu krajneje schulskeje rady wuzwoleja wučerjo w direktnej tajnej wólbje ze swojeje srjedźizny. — To su pscheća liberalnoho wučeŕskoho towaŕstwa. Hdy by so wschitko tak pschiwzało, bychu wučerjo ze schulu činić móhli, schtož bychu chcyli. Starschi njebychu potom wjacy wjele prawa na woćehnjenjo swojoho dźěsća měli.

— 15. novembra zhromadźi so w Lipsku wulka ličba mužskich a žónskich, katholskich a druhowěriwych, z cyłeje Němskeje k wuradźowanju, kak mohło so zadźěwać, zo njebychu so holcy z lesću abo z mocu k njepóććiwomu žiwjenju zawjedowałe. Schtož su w prjedawschich lětstotkach cyganjo činili, to činja w naschim času njekhmani agenći. Pućuja po krajach, po městach a po wsach a lubja husto dosć holcam rjane słužby w cuzych městach. Pschedadźa pak je potom do njekhmanych domow, hdźež dyrbja hrěchej słužić. Husto dosć łakaja tajcy rubježnicy duschow tež na dwórnischćach we wulkich městach na holcy, kotrež cuze do města pschićahuja, wozjewjeja rjane a dobre słužby w nowinach a wědźa na wschelakore waschnjo njenazhonite holcy do swojeje mocy sćahnyć. Kotraž je jónu w jich pazorach, lohko wjacy njewućeknje. Sćelu tajke holcy potom do wukraja, a to nic jenož do europskich wulkich městow, ale tež pschez morjo do Ameriki, Brasiliskeje a Argentiniskeje a do Afriki a do narańschich krajow atd. Wbohe stworjenja dyrbja potom w njekhmanym žiwjenju, ke kotromuž su nuzowane, na ćěle a duschi zahinyć. Tohodla su so we wschěch krajach hižo towaŕstwa załožiłe, kotrež pytaja tajke holcy psched jim hrožacym strachom wukhować abo jim z njoho wupomhać. Tež wěste cyrkwinske rjady su wosebje tajkim holcam k pomocy załožene, tak na pschikład sotry dobroho pastyrja, kotrež maja tu khwilu, kaž kanonikus Dr. Müller-Simonis ze Straßburga w Lipsku prajesche, 248 stacijow po cyłym swěće ze 7300 sotrami. Wuradźowanja w Lipsku su za tak wažnu wěc jara spomožne.

Němska.

Němski sejm bu wutoru 30. novembra wot kejžora samoho wotewrjeny. Trónska rěč pokazuje na lutowanjo, dokelž z nowoho etata je widźeć, zo je statny sekretar financow Sydow započał lutować a je wschelake žadanja druhich ministerijow woprawdźe krućischo wobtsihał.

Srjedu 1. decembra bu nowe pschedsydstwo wolene. Za pschedsydu bu hrabja Stollberg zasy wuzwoleny. Za prěnjoho präsidenta centrumski zapósłanc Dr. Spahn, za druhoho nacional-liberalny Dr. Paasche. Tutón pak za swoju stronu — nacional-liberalni chcychu **1.** vicepräsidentstwo měć — wotłoži. Tuž so wólba druhoho vicepräsidenta na pjatk wotstorči.

— Po cyłym němskim kejžorstwje je pschecy bóle widźeć, zo su **katholikojo** wosebje **wot wyschschich zastojństwow cyle wuzamknjeni.** Tu khwilu njeje žadyn ze statnych sekretarow katholski. Stengel a Nieberding běschtaj poslednjej katholikaj. Samo mjez podsekretarami njeje žadyn katholik. Knježeŕstwo drje chce to druhdy za pschipad wudawać, tola hdy by pschi wobsadźowanju najwyschschich zastojńskich městnow pschipad knježił, mohło dźěn so tež jónu stać, zo by pschipadnje katholskich zastojnikow wjacy było hač druhich; to pak so ženje njestanje. — Podobnje je tež w jenotliwych zwjazkowych statach. W Pruskej njeje žadyn minister katholik, katholskich radźićelow je tam jara mało. Mjez wyschschimi präsidentami w cyłej Pruskej je jedyn jenički katholik. Katholikojo pak wučinja wjacy hač tsećinu (něhdźe $^{2}/_{5}$) wschěch wobydleri. Hinak je jenož w Bayerskej, hdźež maja katholikojo wjetschinu. Tam su nimo katholskich pschecy tež evangelscy wyschschi zastojnicy byli. Haj druhdy tutych wjacy hač tamnych, a pschi tym je tam katholskich wobydleri wjacy hač dwě tsećinje. Katholscy su potajkim wěsće bóle tolerantni hač evangelscy.

— Pola Barlina pschihotuja **nowe městna k wojeŕskim zwučowanjam,** potajkim tak mjenowane Tempelhofske pola wjacy njedosahaja. 13 milionow hriwnow je knježeŕstwo namjetowało, zo by so pola městow Zossen a Barta něhdźe 42000 hektarow polow kupiło. Leža tam někotre khude wsy z nimale njepłódnej rolu. Hdyž běchu to wěsći spekulantojo zhonili, schto so pschihotuje, pokupichu tamne hona za poměrnje tuni pjenjez. Tajkim wěcam drje so njehodźi cyle zadźewać, runiž snadź mohło knježeŕstwo tajke kupy trochu tajnischo pschihotować. Hdyž pak tež to so cyle njehodźi, so tu tola derje pokaza, kak dobry by za kraj dawk był za tych, kotrychž wobsedźeństwa bjez prócy a zasłužby na płaćiznje nadobo telko dobudu. Tak by knježeŕstwo wot swojich drohich pjenjez rjany dźěl jako dawk mohło wróćo dóstać, a pschekłepani spekulanći njebychu sami wschitko do kapsy stykali. W sejmje je so we swojim času tutón dawk namjetował, ale Sydow jón wotpokaza měnjo, zo su dlějsche pschihoty trěbne, tajki dawk zawjesć.

— Pschecy rěči so w sejmach a pische so w nowinach **wo lutowanju** a tola so njelutuje. Wjele mohło so n. psch. nalutować pschi wójsku, hdy by so pschecy jenož to płaćiło, schtož officirojo woprawdźe pschetrjebaja. Tak dóstanje brigade-komandeur picu za 5 koni płaćenu, dźerži pak sebi pschecy jenož dweju. Pica za tsi konje wučini za lěto něhdźe 700 hriwnow. Te dóstanje komandeur w pjenjezach wupłaćene. Podobnje je, hdyž officirowje z jenoho města do druhoho pschećahuja. Cehnje-li n. psch. nježenjeny general ze Charlottenburga do Barlina, dóstanje za pschećahowanjo same 900 hriwnow, je-li pak ženjeny, 1800 hriwnow, a nichtó so njeprascha, hač jomu to dosaha abo hač ma schto wysche. Je so samo stało, zo wyschk, kotryž bu ze Charlottenburga do Barlina pschesadźeny, we swojim starym bydlenju wosta, a tola dósta za pschećahowanjo 510 hriwnow.

— **Lěkaŕske wopismo strowoty** ma so wot kóždoho žadać, kiž chce so woženić: tak chce peticija, kotraž je na zwjazkowu radu a němski sejm pschischła a wo kotrejž ma so bórzy w sejmje rěčeć. Peticija chce, zo dyrbjeli so tajcy, kotsiž maja mysle, so ženić, wot lěkarja pschepytować dać a lěkaŕski attest stawnistwu pschedpołožić. Tak by so docpěło, zo bychu so slubjeni powučili, kak nuzna strowota wosebje za tych je, kotsiž chcedźa so do mandźelstwa podać; ženjenjo same njeby so pschez to nikomu zakazało. Tola — tak so petentojo nadźijeja — by so tón a tamón khorowaty, wot lěkarja powučeny, stróžił a žeńtwu wostajił. Hdy by pschez to tež ličba žeńtwow wob lěto so pomjeńschiła, by dobytk za powschitkownosć tola wulki był a někotrežkuli zrudne wobstojnosće naschoho časa — khorowate swójby atd. — bychu so zhubiłe a wudawki wosadow a gmejnow za khorych a słabych bychu so pomjeńschiłe. — Peticija ma wjele dobroho a wěrnoho za so, a dokelž kóždomu swobodnu wolu wostaji, tež nikomu parschonske prawo njebjerje.

— Pschi wužschej wólbje do kejžorskoho sejma w Halle bu socialdemokrat Kuhnert z wulkej wjetschinu wuzwoleny. Swobodnomyslny Reimann podleža.

— W Kölnje su tež w druhim wotdźělenju pschi wólbje **měšćanskich zastupjerjow** centrumscy po horcej bitwje dobyli. Wobkhowaja potajkim swoju prjedawschu wjetschinu w měšćanskim zastupjeŕstwje.

— W Kölnje zemrě nahle na zlemjenjo wutroby 24. novembra hamtski sudniski radźićel Hermann de Witt. Wón běsche wot 1893 zapósłanc w kejžorskim a pruskim sejmje, a bě jedyn z najpilnischich a zasłužbnischich centrumcow.

— Za **nowoho biskopa w Paderbornje** bu 30. novembra Dr. Józef Schulte wuzwoleny, kotryž je hakle 38 lět stary. Běsche dotal professor apologetiki a cyrkwinskoho prawa w Paderbornje.

Badenska.

— **Badenski sejm** bu 23. novembra wot wulkowójwody samoho wotewrjeny. 20 socialdemokraći pschi wotewrjenju pschitomni njeběchu, zo njebychu so wjeŕchej kłonić trjebali.

Za präsidenta w badenskim sejmje bu nacionalliberalny Rohrhurst wuzwoleny. Dotalny präsident, centrumski Fehrenbach, dósta jenož 28 hłosow. Liberalni a socialisća běchu so potajkim zjednoćili. zo bychu centrej, kotrež je najsylnischa frakcija w sejmje, městno präsidenta wzali. Za druhoho präsidenta chcychu Fehrenbacha wolić, tola centrum tute městno wotpokaza. Tak bu za druhoho präsidenta wuzwoleny socialdemokrat Geiß a za tsećoho Dr. Heimburger z němskeje ludoweje strony.

Bayerska.

Wutoru rano, 30. novembra, zemrě bayerski arcywójwoda Karl Theodor, rodźeny 9. augusta 1838. Bě wuwołany lěkaŕ za woči. Wjele skutkow lubosće je we swojim žiwjenju ćerpjacym a wosebje tež khudym ludźom wopokazał. Tohodla drje běsche wón najbóle lubowany mjez wschitkimi bayerskimi pryncami. — Chef wójwodskeje linije Wittelsbachskich je nětko wójwoda Ludwig Wilhelm.

Awstrija.

We Wienje dóstachu wschitcy officirojo tamnoho generalnoho staba, kotsiž běchu započatk novembra wyschschu hódnosć docpěli, z póstom pschipósłane listy, w kotrychž běchu próschki („pólvrki") k posylnjenju čuwow. Wyschk Mader, kotryž běsche tajku pillu póžeril, wumrě hnydom, a hdyž nětko „próschki" pschepytowachu, namakachu we wschitkich telko cyankalia, zo by hižo 10. dźěl człowjeka morić mohł. Na dobre zbožo njeběchu druzy officirojo próschki hischće k sebi wzali. Z wotkel je njeskutk wuschoł, njeje hischće wujasnjene.

— Nětko su wuslědźili toho, kiž je wojeńskim wyschkam pille z cyankalium ſtał. Je to wyschschi leutnant Adolf Hofrichter pola generalnoho ſtaba w Lincu. Najſkerje je wón tónle njeſkutk wobeschoł z čeſčelakomnoſće, kotraž je jomu rozom wschón zamučiła. Hač je, kaž někotre nowiny praja, tež joho mandźelſka ſobu wina, je njejaſne.

— **Litoměřiſki biſkop** Dr. Emanuel Jan **Schöbl** je pónđźelu 28. novembra zemrěł. Bě rodźeny 28. februara 1824, bu 1848 na měſchnika a 1882 na biſkopa ſwjećeny. Poſledne lěta njeběſche hižo khorowatoſće a ſtaroby dla ſwoje zaſtojńſtwo zaſtać mohł. Bu khowany ſchtwórtk a na pohrjebje běſche tež jako zaſtupjeŕ tachantſtwa monſignore ſenior Skala pſchitomny.

Jendźelſka.

Mjez woběmaj komoromaj je ſylne běđźenjo dla nowoho budgeta. Prěnja komora nochce dawki pſchizwolić, kotreż je druha wobzamkła. Z đźěła je to tohodla, dokelž nowe dawki wulke wobſedźeńſtwa bohatych zemjanow ſylnje potrjechja. Druha pſchičina pak je tež ta, zo maja nadźiju, zo ſo ſejm rozwjaza a zo pſchi nowych wólbach konſerwatiwni dobudu, a zo dyrbi potom liberalne miniſterſtwo wotſtupić. Za Němſku to wězo njeby zbožo było, dokelž ſu konſerwatiwni za cła na wſchelake wěcy, kotreż tam pſchebe wſchim tež Němſka wuwožuje. Tež katholikojo njebychu ſo pod konſerwatiwnym knježeńſtwom lěpje měli, hač pod liberalnym, dokelž jendźelſcy liberalni njeſu wěrje tak njepſchećelni kaž naſchi.

Po 8 dnjowſkej rozmołwje, z đźěła jara rozhorjenej, je wyſchſcha komora (Oberhaus) nowe, wot niſcheje komory (Unterhaus) wobzamknjene dawki zaćiſnyła. Tajke wobzamknjenjo je w cyłej jendźelſkej ſtawiznje nješchto cyle njewſchědne. 300 lět dołho je w Jendźelſcej waſchnjo, zo smě prěnja komora wot druheje wobzamknjene dawki jenoź zaćiſnyć, hdyž ſu revolucionarne. Lud je tohodla tež jara rozhorjeny, a nichtó njewě, kajkich běđźenjow bliſchi pſchichod pſchinjeſe.

Cyrkwinske powěſće.

Budyšin. Křćenaj: Antonia, Franca Wratiſlawſkoho, ſkałarſkoho polira w Bobolcach, dź. — Karl, Benna Kubicy, wobkhod. dźiwiny a pjeriny w Budyšinje, s.

Należnoſće našoho towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1909: kk. 747. Michał Michałk z Deln. Sulšec; 748. 749. 752. ze Salowa: Hana Haškec, Marija Kronſec, Jakub Šołta; 750. Hana Měrćinkowa z Kukowa; 751. Jurij Ella z Ćemjerc; 753. 754. 759. 801. 802. w Drježdźanach: farař em. Jan Nowak, Marija Grubertec, towarſtwo »Jednota«, Madlena Hajdanec, Hana Bräuerec; 755. 756. z Haſlowa: Jak. Delenk, Michał Zopa; 757. Mich. Pječka z Banec; 758. kleriker Fr. Eduard Renner w St. Florian; 760. 773. z Budyšina: Jakub Delenk, Hana Lebzyna; 761. Jan Gäbler ze Zajdowa; 762. cyrkw. wučeŕ Jurij Wjaceſławk z Kamjenca; 763. Michał Frenel z Brěznej; 764. Fr. Damian Delenk w New-Yorku (sobuſt. na čas žiw.); 765.—767. z Dobrošic: Michał Šäfer, Jan Domaška, Marija Zarjenkowa; 768. 769. ze Sernjan: Madlena Lipičowa, Mikławš Matka.

(Dla njedoſahacoho ruma dalše w přichodnym čisle.)

Dobrowólne dary atd. za towarſtwo: Hana Haškec ze Salowa 50 pj., Marija Grubertec a towarſtwo »Jednota« w Drježdźanach po 40 pj., Jakub Delenk z Budyšina 20 pj., Džak: 50 pj., Mikławš Wałda z Prawoćic 50 pj., kapł. Jurij Delan z Khróśćic 5 hr., Madlena Hajdanec-Radwoſka w Drježdźanach 40 pj. a Hana Bräuerec tam 40 pj.

Za fond tow. ss. Cyrilla a Methodija: Město wěnca na row zemrěteje mandźelſkeje k. wučerja Mikł. Hajny w Konjecach — swojoho luboho přećela ſćele 10 hr. Jozef Filip, kapł. w Češk. Verneřowicach.

Za cyrkej w Zdźerj: Jurij Ella z Ćemjeric 3 hr., přez k. kapłana Dórnika w Khróśćicach 20 hr., też za **Hajnicy** 20 hr. a za **Aue** 20 hr.

Žona z Khróśćanſkeje wosady je ſo dała ſwj. Jozefej lubić a nětko zjawny dźak za wuſłyšenjo wupraja.

Wapno (kalk) wuhlo brikety kamjentne wuhlo anthracit wuhlo do kowarnje

poruča po najtuńšich płaćiznach

Willy Mader.

Skład: **Karoladroha 13.** Dalokoreč̌ak 334.

Kontor: **Žitne wiki 12.** Dalokoreč̌ak 307.

[4

Čohodla so čwělujeće?

Hnydom so pomha!

Wumělske zuby, plomby wšěch družin, Porjedźenja jara tunjo. Křiwe zuby so zrunaja. Zuby so wućahnu. Zuby so wurjedźa, a t. d.

Zubjacy atelier

Kurt Handlos

w **Kamjencu,**

Budyšska droha č. 11

prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

7]

Prima astrachanski kaviar

we wšelkich družinach,

la. holl. wustricy (austern), Straßburgsku husacu jatrowu pastetu, Straßburgsku jatrowu trüffelowu kołbasu, Pommerske husace wutrobno, husacy šmalc

garant. čisty

210] poruča

Gustav Küttnera nasl.

Richard Weigel

10 Serbska droha 10.

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom su njewjaz. na předań po 60 pj. pola pokładnika.

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyššich płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

K hodam!

Hody so bliža. Skoro wšědnje widźimy nětkle našich serbskich staršich „Bože dźěćo“ honić. Njech pak so njezabudźe při tym na naše nawěški; wosebje pak namołwjejće překupcow, zo bychu do „Posoła“ nawěšk dali, njejsu-li to hišće činili. Dale sebi tež přejemy, zo by Bože dźěćo tež naše **serbske nabožne a zabawne knihi** prawje nadobnje wobradźało. Štó njebudźe wjesoły, hdyž k Božomu dźěśću rjany „Pobožny Wosadnik“, „Jězusowu Winicu“, „Živjenja Swjatych“, „Nowy Zakoń“ abo „Khwalće Knjezowe mjeno“ atd. dóstanje!

Kóždy je wjesoły, hdyž Bože dźěćo so na njoho dopomni. Tež „Posoł“ budźe wjesoły, hdyž budźa čitarjo na joho **„fond“** spominać a k hodam rjany dar za njón woprować. Je jara nuznje trěbne, zo za fond „Posoła“ składujemy, jeli chcemy, zo by „Posoł“ přecy dale a lěpje škitał našich katholskich Serbow před hrožacej njewěru. Wichory njewěry přecy mócnišo howrja, tuž dyrbi „Posoł“ tež hišće mócnišo stać a wojować na čole swojoho luda. K tomu pak je nimo Božoho škita tež trěbny pjenježny zakład.

Tuž dajmy kóždy swój wopor za **„fond“** jako Bože dźěćo abo jako wuswobodźenjo za nowolětne zbožopřeća. Prosymy **wubjerkownikow** a **dowěrnikow,** zo bychu pilnje **dary hromadźili** a tesame našomu pokładnikej připósłali. Kwitować budźa so dary w čisle, kotreż 1. januara nowoho lěta wuńdźe.

Redakcija.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 27. nov. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.	w Kamjencu 2. dec. wot hr.	pj.	hač hr.	pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	51	17	85
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	61	12	16	12	48
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	76	12	11	10	50	11	6
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	30	10	50
Rožka, nowa	7	69	7	88	7	60	7	80
Ječmjeń	8	25	8	50	7	50	7	90
Wows	8	—	8	40	7	50	7	80
Hroch	12	—	14	50	—	—	15	—
Woka } 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły } centnar	15	50	16	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	20	2	60	—	—	2	80
Pšeńčna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	30	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	40	5	67	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	50	4	80	—	—	5	—
Prosata 1014 (w Kamjencu 329) jene	9	—	23	—	11	—	18	—
Butra 1 kg	2	80	3	—	2	70	2	80
Jeja, mandl	1	28	1	43	—	—	1	43

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 29. nov. 1909:

1. Woły,					wot 26—43 hr.,	rězna waha	58—79 hr.
2. Byki,					„ 29—41 „		59—72 „
3. Kruwy a jałojcy,					„ 25—41 „		46—74 „
4. Čelata,					„ 38—49 „		68—79 „
5. Swinje,					„ 50—59 „		66—76 „

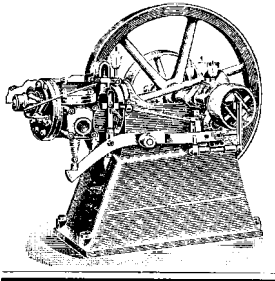

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też připrawy ze srěbac. płunom.
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěše rukowanjo.

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.

Sym so w Budyšinje na **Moltkowej drózy 19** jako
zubjacy lěkař
zasydlił a praxis hromadźe z knjezom zubjacym lěkarjom **Freyom** wjedu.

Sym składnosć měł, zubjacolěkařske wobstojnosće w Barlinje, Winje, Parizu, Londonje a w Americy zeznać, a moje nimale 26lětne skutkowanjo za bohate nazhonjenjo rukuje.

W Budyšinje, w oktobrje 1909.

Freund,
němski approbowany zubjacy lěkař
202] a gradowany w Americy jako zubjacy lěkař.

Znutřk. lawska droha čo. 5.

Ludwig Kuhlmann

Znutřk. lawska droha čo. 5.

mobs.: Erich Hecht.

Wosebite překupstwo
za
tepichi, gardiny, meblowe tkaniny, přikrywadła, pućowanske přikrywik, blidne a łožowe přikrywadła, portiery, tapety, linoleum.

203] **Kommissionski sklad**
kral. sakskeje **porcelinoweje** twornje w **Mišnje.**

Dalokoreč̌ak 187. Dalokoreč̌ak 187.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju	3 %	danje na lěto.
„ měsačnym „	3¼ %	
„ 3 měsačnym „	3½ %	
„ 6 měsačnym „	4 %	
„ 12 měsačnym „	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

C. G. Fiebiger
poruča
módowe a manufakturowe twory,
204] kaž też
płatowe a bałmjane twory.
Dalokoreč̌ak 650. **Budyšin.** Dalokoreč̌ak 650.
Serbska droha čo. 5 a 7.
Założene 1824. Tunje krute płaćizny.

K hodam

poruča w **najwjetšim wubjerku**

Předešćniki

za **knjenje** a **knjezow, šuleri** a

dźěćace šulske předešćniki

wot najjednorišich hač do najwosobnišich. Wšitke předešniki zhotowja so jeno z dobroho materiala w **samsnej tworni.**

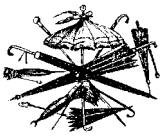

Prošu při potrjebje na mnje dźiwać.

Heinrich Henkner

předešćnikowa twornja ——— w Budyšinje

zwonk. lawska droha 4, při krónpryncowym mosće, prjedy hlowne torhošćo.

208] Dobre posłužowanjo: porjedźenja a z nowa počehnjenja w najkrótšim času.

Jězusowa Winica

a

Pobožny Wosadnik

we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111

Glawša w Pančicach.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

8] R. Mersiovsky, časnikar

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

P. P.

Z tutym najpodwolnišo k wědźenju dawamy, zo smy dźensa

piwowu składownju

hač dotal wot

knjeza Jurja Warnača w Khrósćicach

wjedźenu, z nim so dojednawši do samsnoho zarjadowanja přewzali.

Blešowe piwa, w tamnišej składowni so wot nětka předawace, su wšě

z našeje piwarnje wočehnjene,

na čož wosobje kedźbliwe činimy.

Pola wotebjerarjow so namakace bleše a kašće, tak daloko hač wone dotalnej Warnačec piwowej wikowarni słušachu, smy kupili a su do našoho wobsedźeństwa přešle; wone chcyle so nam tohodla wróćić.

Prosymy z tutym wo dobroćiwe skazanki a lubimy, zo je spěšnje a swědomiće wuwjedźemy.

W Budyšinje, 29. novembra 1909.

Z počesćowanjom

Budyska piwarnja a słodźerńja,

215] **akcijowe towarstwo.**

Liebsch [42

sudniski aktuar zw. sł. w Budyšinje

na Nowych Hrjebjach 5

pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.

Rěči serbski.

Telefon číslo 177.

Přesadźowanjo ležomnosćow.

194] Hotowe

pjelšćowe twory,

pjelšćowe kože

k **podšiću** a k **wobšiću,**

kłobuki a měcy

(čapki)

we wulkim wubjerku poruča

Kurt Herzog

w **Budyšinje,**

14 na lawskich hrjebjach 14.

Šokolada, marcipan atd.

Hodowne wěcki

w najwulkotnišim wubjerku po najtuńšich płaćiznach.

Debjeńki na božodźěšćowy štom

punt hižo po 60 pj.

Nürnbergske poprancy

wot Heinricha Haeberleina w Nürnbergu

za originalne płaćizny.

Gerling & Rockstroh

Budyšin

10 Znutřkowna lawska droha 10.

207] 150 filialkow w Němskej.

Twornja w Drježdźanach-A.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[1]

(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.

poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Rěčimoj też serbski. [5

Jako praktiske **hodowne dary**

poruča

we wulkim wubjerku najnowše

blidowe a kofejowe sudobja,

kaž też k myću (myjaki),

škleńčane twory, točene a tłóčene,

213] też cyłe

domjace a kuchińske wuhotowanja

Herrmann Gläsel

Lawske hrjebje 4. w Budyšinje W Serbskim Domje.

Khrósćanska nalutowańja

wotměje **njedźelu 5. decembra 1909** popołd. 1/2 4 hodźin we Wjeńkec sali w Khrósćicach swoju

35. generalnu zhromadźiznu.

Dźeński porjad: 1. Krótke sobuzdźělenjo běžnoho skutkowanja 1909. — 2. Zakońska revisionska rozprawa. — 3. Wólba zastupjerja předsydy. — 4. Sobudźělenja a namjety.

214] **Předsyda: M. Kokla.**

Hodowne dary

w nabožnych předmjetach wšěch družinow poruča, kaž tež **monstrancy, kheluchi, pateny k wobstaranju khorych, swěčniki, lampki, krjepjenčki, kříže** atd. **Porjedźenja cyrkwinych sudobjow, pozłoćenjo, poslěborjenjo** — poměrnje tunjo při dobrym wuwjedźenju.

Listna z płaćiznami so darmo připósćelu.

205] **Heinrich Trümper,**
kralowski dwórski dodawaćel
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Krajan na léto 1910

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Wšitkim mojim lubym **přećelam** a **znatym**, kotřiž su mje k mojomu **jubilejnomu dnjej** ze **zbožopřećemi** zwjeselili, wuprajam na tutym městnje swój

najwutrobniši dźak,

dokelž mi njeje móžno, wšěm wosebje so podźakować.

W Drježdźanach.

Dr. theol. Filip Rězak,
209] dwórski kapłan.

Albert Stephan

w Budyšinje

9 Zadnja bohata droha 9

poruča česćenym wotebjerarjam w Budyšinje a wokolinje swoje z čisteje wołmy samodźełane prima **lacy** z **rukawami, přetykowane** a **walkowane nohajcy, spódnje kholowy** wšelkich hódnosćow a wjele **druhich wěcow** so k bližacym hodam k přećelnomu wobkedźbowanju jako dary. [206

Woprawdźite

Nürnbergske

211] a

Herrnhutske

popranc y

poruča

Gustav Küttnera nasl.

Richard Weigel

10 Serbska droha 10.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, sobotu 27. novembra popołdnju 1/2 3 hodźin naju horcolubowanu, starosćiwu mandźelsku a mać

Hańžu Hajnowu rodź. Brězanec

k sebi do wěčnosće wotwołać.

Naju droha zemrěta drje hižo wjac lět ćežko ćerpješe, ale ze železnej sćerpnosću a z rjekowskim sebjezapřećom njeseše swój křižik. Jeje stajnje wjesela mysl, jeje pokornosć, jeje hnujaca poddatosć do Božeje wole a jeje nutrna lubosć za naju přewiny skoro njemóžne a tak je wokolnosć mało zhoniła wo jeje nutřkownym horju. Hakle na swj. Khatyrnu ju njenadźicy khorosć předoby a ju na khorołožo sputa a hižo za dwaj dnaj ju — přihotowanu ze swj. sakramentami — ćicha, měrna smjerć wumoži.

Na swj. Handrija pokhowachmy jeje ćěło na swj. polu w Ralbicach. Wurjadnje bohaty běše wopyt při pustym wječorje a při khowanju. Wjele, wjele sobužarowanja so namaj wupraji ertnje a listnje z blizka a z daloka w dnjach zrudoby. Za wšu tule lubosć zawdawamoj wšitkim

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje dušu pak do pobožnych modlitwow poručamoj. Zo ju česćowachu, kotřiž ju znajachu, smoj so nadosć přeswědčiłoj a tuž smoj też přeswědčenaj, zo je a budźe mnohe zdychnjenjo za naju woprowane. To je namaj sobu najrjeńši tróšt.

Swěrna, złota wutroba, kotraž ćepješe pódla Boha njesebičnje jeničcy za naju zbožo, je namaj přezahe přestała kłapać po najzbožownišim, ale tak krótkim mandźelskim žiwjenju.

W **Konjecach**, 1. decembra 1909.

Hłubokozrudźenaj

Mikławš Hajna, wučeŕ,
212] a synk **Feliks.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Čišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 50. | Budyšin, 11. decembra 1909. | Lětnik 47.

Zymske rozpominanjo za advent.

Zyma tu bu! Słónco wjac na khribjet njesmudźi. Sněh přikrywa hona. Puće su druhdy zawěte. Wandrowscy maja struchły čas před sobu. Rucy do zaka, ze zubami klepotajcy proša wo pjenježk za šćipak. Zawěrno najrjeńšo je za kachlemi! Tak je runje prawje za swjaty, ćichi advent!

Njemóžemy pak tola spochi kachlowu ławu tołc, tak dźemy najradšo do bróžnje, tam so mjenujcy też traje. Njeje pak tam też wjacy tak rjenje, jakož něhdy. Rano w 4 hodź. so nam njecha wjacy z łoža a do jutrnjow wotwał womłóćić. Cylički dźeń bijachu něhdy cypy deleka na snopy a horjeka do přatra. Při tym so rozmołwješe žiwje, bajki a wěrnosće ze starych časow so powědachu. Rucy a wutroby so hrějachu. — Kak smy so přeměnili! Mašiny dźěłaja tajki proch a tajku haru, zo njemóžeš ani hubu wočinić, a wuši ničo njesłyšitej.

Tola wšako to trjeba njeje: Dźěło je ruče dokonjane, a po zažnym swjatoku wozmješ nowiny do ruki a nazhoniš nadosć. Prjedy jich telko njebě, ani Posoła njebě. Tuž powučowachu so ludźo w bróžni. Tam dyrbjachu też dźěći pilnje sobu přimać a swoje stawizny, kotrež běchu sebi ze šule spomjatkowałe, powědać. A starši ludźo — nic jenož dźěsćowi starši — posłuchachu a porjedźowachu, dokelž mějachu stawizny we hłowje. Naše wowki mózachu też kěrluše z hłowy, štož je nětko wulka žadnosć.

Kaž je z młóćenjom, tak je ze wšém dźěłom. Při dźěle wuknyć, dźe hubjenje; za to pak dźěło tak khwata, zo dosć časa zbywa za wuknjenjo. Zo je tohodla w našim času wjac wuknjenja trěbne, dyžli prjedy, je jene, přetož prjedy bě wšudźom šula, hdźež běchu starši a dźěći w hromadźe. Běše jich wjele analfabetow, kotříž njeznajachu pismika. Ale hłupiši ludźo tola njeběchu, dokelž mějachu wšo we hłowje, nětk pak maja wšo w pismje. To su časy sobu přinjesłe, a njemóžemy je přeměnić ale dyrbimy z nimi sobu. Tuž ničo njepomha, hač zo čitać a pisać, a druhe wuknjemy, bjez čohož prjedy dźěše: analfabet je zacpity člowjek! Štóž pak móže wjele, namaka so we swěće dale.

W našich šulach maja wšě dźěći dosć składnosće, wšo derje nawuknyć, štož trjebaja. Dźěćo pak nima dosć zapřijeća a dorozymjenja za to, štož a čohoždla dyrbi wuknyć. Starši a wučerjo su wot Boha postajeni, zo bychu dźěćo nawjedowali. Njecha-li pak wone, dyrbi so nuzować. Hewak mohło wone pozdźišo jich wobskoržeć, zo njejsu swoju winowatosć dokonjeli. Zo sebi wučerjo přemało žadaja, njebu hišće słyšane, husćišo pak wot staršich słowa: „Na tele wuknjenjo! to je woprawdźe čwělowanjo!“ Njedźiwamy so, zo dźěćo tajkele słowo hnydom šlapnje — wězo do swojeje škody. Kak mohł dha prosty člowjek rozsudźić, što je za dalše wuknjenjo trěbne? Tam kroči jedyn skhodźeńk za druhim, a žadyn so njehodźi přeskočić. Dyrbimy so cyle našim knjezam wučerjam dowěrić, zo njebudźa ničo njetrjebawše wučić.

Starši smědźa swojim dźěćom z połnej dowěru pomhać w jich šulskich dźěłach. Hdyž k tomu w lěće wjele časa njebě, nětkle pak tu je. Tebi so kóždy wječor tak wostudźi, zo na swój karanćk dóńdźeš a so zabawješ. Při tym zabudźeš, zo maš doma žonu a dźěći, kotrymž so też wostudźi, ale njemóža na piwo hić. Bych tebi dobru radu wědźał, sebi doma ze swojimi wostudu zahnać: Njech tebi twoje dźěći swoje šulske zmachi pokazaja. To budźe jim a tebi k spomoženju. Mózno, zo w jich wěcach někotrežkuli překwapnjenjo namakaš. Twój synk, kotrohož maš za jandźelka, snadź ma knižki połne čornych a pisanych čerćikow. Snano so tebi też zaswěći, čohodla wón telko pjenjez na šulske knihi wutrjeba — dokelž wšo womaza a roztorha. Twoja pře wšu měru ródna dźowčička snadź změje korbik połny srjódkow a njewušnych njerjedźikow; z knihi snano so wukula njelube lisćiki! Haj lohcy so přepokazaš, zo ma knjez wučeŕ tola prawje, hdyž twojoho jandźelka nima za tajkoho.

Hdyž hižo so w zwonkownych wěcach něštožkuli njelube nadeńdźe, přepytuj wšak wutrobu a hłowu. Za to sy nan abo mać, zo so z twojimi dźěćimi nasadźuješ. Worakawo dźěćo jónu wuplacać abo přemłóćić, to njeje žane staršistwo. Dyrbiš je přepytować we wšěch kućikach, je wodźić a jomu pomhać. Tuž přehladaj jomu šulske wěcy, nětkle maš při dołhich wječorach k tomu časa dosć. —z—

Lubi Serbja!

Składujće k hodam pilnje za fond towarstwa ſſ. Cyrilla a Methodija! W nasčim času, hdźež so cyły swět pschećiwo kschesćanstwu z cyła, kaž wosebje pschećiwo katholskej cyrkwi měri, trjebamy nuznje samostatnoho redaktora za „Posoł“, zo by mohł swoje mocy wěnować k zakitowanju a k zdźerženju dobreje serbskeje kschesćanskeje mysle a k wotpokazanju wschitkoho schkóduoho wliwa na nasch lud, a wosebje młodosć.

Dobri, serbscy starschi, zawěsće wam wschitko na tym zaleži, swoje dźěći jónu jako dobrych, zbožownych kschesćanow widźeć, to pak móže jenož być, hdyž so wschitcy zgromadnje za to prócujemy, naschomu ludej, też naschej młodosći nasch swjatu katholsku wěru a póćciwosć zdźerżeć. To pak so wosebje z tym stanje, hdyž nasch „Katholski Posoł“ mjez ludom hischće bóle rozschěrimy, a hdyž „Posołej“ redaktora damy, kiž móže jomu połne mocy wěnować. To poslednje budźe jenož móżno, hdyž budźeće Wy, lubi katholscy Serbja, pilnje **za fond** towarstwa ſſ. Cyrilla a Methodija składować. Njech Jězusdźěćatko, kotrež kóždomu dobreje wole njebjeske pokłady pschinjese, też naschim Serbam wutrobu zahori za nasch dobru wěc, zo bychu swoju schćedriwu ruku wotewrili a k Božomu dźěćeu swój dar też za nasch fond dali. Wotedać móža so dary pola naschich wubjerkownikow

abo hnydom pósłać na adressu: Hochwürden Herrn Kanonikus Pfarrer Nikolaus Sauer in Bautzen, An der Petrikirche 9.

Dale dobywajće tež **nowych abonnentow** za „Posoł". W **kóždej swójbje** dyrbi „Posoł" być, a wschitcy dyrbja jón čitać, stari a młodźi, a njemóža-li stari ludźo wschitko wučitać, njech młodźi wótsje jim pschečitaja. W nowym lěće pschinjese „Posoł" w kóždym čisle tež krótke rozpominanjo wo njedźelskim swjatym sćenju. To budźe tola wschitkim witane.

Schtóž „Posoł" na lětusche lěto hischće zapłaćił njeje, njech to čini hischće w tutym lěće. Hač do nowoho lěta dyrbi kóždy čitar stary lětnik abo stare lětniki „Posoła" zapłaćene měć, zo so njeroda do nowoho lěta sobu ćahnyła njeby.

Pschedsydstwo towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.
Redakcija a administracija „Kath. Posoła".

Brunčki.

Běsche august. Połměsačk swěćesche a powětr so ze samymi brunčkami wschón błyschćesche. Brunčik pschileća do krasneje zahrody, hdźež běsche połno dźěći, syny so na wjeŕschk kruschwiny a pschihladowasche dźěćom, kotrež sebi hrajachu na hudbabu. A hdyž wone tak běhachu a do teje hudbaby schkarachu, zleća Brunčik z kruschwiny a schikwanje jim swěćesche. Wschak bjez toho hižo derje widźeć njeběsche. Hdyž wschak Brunčik pschi tym do jenoho hólca tróschku założi, hrabny tutón kłobuk z hłowy a dyri z nim z cyłej mocu za Brunčikom. Woprawdźe joho trjechi, tak njekrasnje — a běsche po Brunčiku. Cyłe jene kschidleschko wosta na kłobuku wisajo, a tón zbytny Brunčik padny tam do róžowoho keŕka a wosta na ćernju wisajo. Dźěćom so hižo njechasche hrajkać. Pschestachu, kaž by ničo wo to njebyło, a dźěchu domoj. Ale Brunčik měješche swjatok. Ani so njehibny.

A tak tam wisasche, a maćeŕka njewědźesche ničo, a nank njewědźesche ničo. Hač potom za dołhi čas so zezda, kaž by w nim tola hischće duschička była a wón tróschku zdychnył, ale cyle z ćicha. Tu wschak lećesche někajki brunčk, a dokelž tomu běsche, kaž by něchtó zastonał, pytasche a swěćesche sebi, a tu joho widźesche, toho brunčka. Wisasche na ćernju, tajki zbity, a te prawe kschidleschko běsche cyłe preč. Ani so njehibny. Tón cuzy brunčk joho budźesche, ale wón so ani njehnu. A hischće joho budźesche, ale wón běsche stajnje kaž mortwy. Hač potom za dołhi čas zas tróschku zdychny.

Ale tón brunčk zawoła hischće jenoho brunčka, a tón nabra skoku rosy w trawje a pryskny ju Brunčikej do wočow, doniž skónčnje Brunčik wóči trochu wočini a na njoho pohladny. „Brunčko, čeji dha sy?" — Ale Brunčik ani njewotmołwi. — „Brunčko, hdźe dha bydliće?" — Ale Brunčik zas ničo. — „Wěrno, Brunčko, wy bydliće tam za rěku pod jaworcom, něwěrno?"

A Brunčik, kaž by tróschku z wočomaj miknył, ale hižo jej zas zańdźeli, a běsche cyle po nim. — „Tak je to wón. Ja sym sebi to hnydom myslił," powědasche tón prěni brunčk. „Hdyž sym prěni króć lećał, tak mi nank joho pokaza. Lećesche z nim joho nank a kmótr, a tón bydli tam njedaloko naschich pod dubom. A nank powědasche, zo tón mały brunčk bydli pod jaworcom, a potom mi jónu tón jaworc pokaza."

A tak so rozsudźischtaj, zo joho tam pod jaworc donjesu. Zawołaschtaj hischće dweju brunčkow, zhotowichu tajke małe nosydło, pósłachu na nje trochu mocha — natorhachu jón na kruschwinje pschi samej zemi — a położichu naschoho Brunčika na to. Ale Brunčik njewědźesche wo ničim. A donjesechu joho pomałku a kedźbliwje domoj. — —

(Schto je so dale z Brunčikom stało, wschitke joho dyrdomdeje a dožiwjenja, zhoniće z knihi „Brunčki", kotraž so hodźi jako krasny a tola tuni božodźěsćowy dar za dźěći, ale tež za wotrosćenych. (Hladajće nawěschtk!)

Z Łužicy a Sakskeje.

Z Budyschina. Minjeny schtwórtk měješche pschedsydstwo towaŕstwa swjateju Cyrilla a Methodija hischće jónu posedźenjo dla abonentneje płaćizny Posoła. Z mnohich stron běchu so nam wschelake měnjenja a dwěle pschećiwo powyschenju abonentnoho pjenjeza wuprajiłe, tak zo pschedsydstwo samo hischće jónu wuradźowasche a wobzamkny, zo budźe **„Katholski Posoł"** tež **w nowym lěće jenož 3 hriwny** płaćić. Pschedsydstwo pak česćenych wubjerkownikow a naschich pschećelow naležnje prosy, zo bychu z cyłej mocu za rozschěrjenjo Posoła dźěłali.

Mnozy hischće su, kotsiž nam zdaleni stoja, a kotsiž njeznaja wažnosć Posoła, nascheje jeničkeje katholskeje nowiny. Tutym so bližće, rozkładźće jim wschitko a pscheswědčće jich wo wažnosći naschoho Posoła. Nichtó njedyrbi tola tak wuzko zmysleny być, zo Posoł tohodla dale wjacy njewotebjera, dokelž so Posoł wjacy cyły w starych němskich pismikach njećischći. To je tola něschto cyle snadne a zwonkowne. Pismiki a pismo su so pschecy pschemčnjało, tak dołho hač swět wobstoji, a to budźe tež w pschichodźe tak. Pschećiwo tomu ničo njezamóžemy. Z časom pak dyrbi Posoł sobu kroćić, jeli dyrbi tež w dalschim pschichodźe wobstać, dokelž wón so tež za młodosć pisa, kotraž łaćonske pismiki w schuli wuknje. Na młodosć dyrbimy my tež dźiwać a za nju so starać, dokelž **młodosć ma pschichod.** Dokelž, schtó dha budźe tak wokoło za 30 lět rěčeć a dźěłać za nasche stare serbske wótčinske počinki a za naschu swjatu wěru? Jeli schtó, dha ći, kotrychž nětkle młodosć mjenujemy. Tuž njebudźmy tak wuzko zmysleni a njepowěsmy so na maličkosće a zwonkownosće, ale dźeržmy Posoł we swojim domje dobreje wěcy dla a tež hižo nascheje młodosće dla. Lubi dobri starschi, wy maće snadź dźěći we swojim domje, hólcy a holcy, kotsiž su hižo 20 lět abo starschi, njedyrbja tući Posoł zeznać a lubosć k njomu dobyć? Chceće wy, zo dyrbja tući za cuzymi nowinami pytać, kotrež derje njerozymja, samo za tajkimi, kotrež njedźiwaja na naschu swjatu wěru, a kotrež tež pikantne wěcy poskićeja, kotrež wěcy a nowinki pak człowjeka na ćěle a duschi kaza a skónčnje zahubja? Budźeće to něhdy na waschich dźěćoch zamołwić móc?

Budźće tola rozomni a dajće sebi rěčeć. Njedźiwajće tola sami na so, ale dźiwajće tež na pschichod a na nasch cyły katholski serbski lud. Budźće pscheswědčeni, tak dołho hač budźe „Katholski Posoł" w naschich katholskich swójbach česćeny, tak dołho hač budźe wón do kóždeje serbskeje katholskeje swójby zastupić směć, tak dołho hač budźa swójbni jón tež čitać, tak dołho budźe z naschim katholskim Serbstwom derje stać, a starschi, kotsiž su sebi swoje dźěći tak derje wukubłali, zo su jim lubosć ke „Katholskomu Posołej" do wutroby zaschćěpili, budźa móc ćische a w měrje wotpočować, a we wěčnosći so wjeselić nad swojimi dobrymi dźěćimi a tež dźěći-dźěćimi. Tohodla budźće mudri, jeli sebje a swoje dźěći lubujeće, dźeržće Posoł! Jeli to hač dotal činili njejsće, čińće to zasy wot nowoho lěta. Tón toleŕ, kotryž sće kóždolětnje za tak dobru wěc, kaž za nasch Posoł wudali, budźe wam něhdy wasche swědomjo a zamołwjenjo pschęd sudnym stołom wolóžeć. Tuž **dyrbi kóždy samostatny katholski Serb Posoł wotebjerać a jón čitać!**

K hodam so wjele kupuje, wschelake wěcki so trjebaja. Druhdy njewěsch, hdźe by sebi jeno to abo tamne kupił, pola **koho** to dóstanjesch. Posoł je tohodla pschęd por lětami tež **nawěschtki** pschiwzał do swojoho wobsaha. Někotryžkuli wuzna hižo, to je derje, **nětko tola wěsch, hdźe móžesch hić** a hdźe schto dóstanjesch. Tuž pak dźiwajmy tež wosebje na te firmy a tych pschekupcow, kotsiž swoje twory **w Posole** wozjewjeja. Spominamy jeno dźensa na někotrych. Na Božo-dźěsćowy schtom chcesch něschto dobre měć a rjane abo sebi něschto słódke popschęć k hodam, hlej, tu masch w Budyschinje na snutskownej lawskej drózy, njedaloko wěže, skład sławneje twornje **„Gerling a Rockstroh"** z Drježdźan, wulkotny wubjerk, wurjadnje dobre wěcki tam namakasch.

Trjebasch-li nohajcy, ćopłe pjezłe, spódnje khołowy atd. — tu je na zadnej bohatej drózy z wulkim składom a dobrej tworu **„Albert Stephan".** — Dobre pschedeschćniki, rjane kije namakasch pschi nowym mosće pola **Henknera** prjedy Schmidt. — Wulki wubjerk schkleńčanych, porcelinowych atd. tworow ma w bohatym składźe **„Hermann Gläsel"** w Serbskim domje. — Pschińdźesch-li do Drježdźan abo sy tam hižo a chcesch měć nabožny dar, njech su swjećatka, knihi, kschiže, róžowcy atd., wscho dóstanjesch w najlěpschim wubjerku pola znatoho **„Trümpera".** Ale njezabydź jeno kóždy króć pschispomnić, „dokelž sće so w Posole wozjewił, chcu tu tola pola was tež něschto kupić, ničo hubjene zawěsće njezměješće".

Z Khrósćic. Pjatk před tydźenjom wotmě so pola Wjeńkec wot knjeza kantora Hile powołana zhromadźizna wjesnych a susodnych, w kotrejž so rozprawješe wo zastaranju našeje wsy a wokoliny z milinowym swětłom. Z Budyšina bě tu knjez direktor Budyšskoho milinowoho wustawa, Hircha, a knjez inženir Wittig wot Barlinskeje

firmy Siemens a Šuchert, kotraž je we Łužicy z wjetša wšě dźěła wuwjedła, při kotrychž so jednaše wo zjednoćenjo jenotliwych wsow z elektriskim Budyšskim wustawom za wotedawanjo milinoweje mocy. Zhromadźizna so po přednoškach mjenowaneju knjezow rozsudźi, zo njecha wot Połčnicy, kaž bě připrědku wotmyslene, milinowu móc brać, ale z Budyšina, dokelž su tu wuměnjenja za nas lěpše, též so nam cyła Budyšska centrala za to přihódniša zda być, a tuž je dobra nadźija, zo so nalěto z dźěłom započnje, a nowe lěto **1910** budźe za wjes a wokolinu ze započatkom noweje, Bóh dał, zbožowneje doby w ratařstwje a w našich domach.

Z Khróšćic. 8. december, swjedźeń bjezhrěšnoho Podjeća najzbóžnišeje knježny Marije, běše za naše towařstwo katholskich knježnow dźeń wjesela a radosće, přetož na tutym dnju wotmě swoje zhromadne swjate woprawjenjo. Rano ½8 hodźin podachu so sobustawy towařstwa do domu Božoho, zo bychu tu na Božej mši swojoho njebjeskoho Wumóžnika do swojeje wutroby přijeli. Najprjedy poręča präses towařstwa, knjez kapłan Dórnik knježnam słowa wěrneje Božeje lubosće a namołwješe jich k horliwomu sćěhowanju přikładnoho žiwjenja najswjećišeje knježny Marije njedźiwajo na wabjenja swěta.

Z Božej pomocu njech so tute za naš čas tak nuzne towařstwo přecy bóle rozšěrja a w našich Serbach so přecy krućišo zakorjeni.

Z pola. Hońtwy ſu nimo, najhórſcha čwila pak je woſtała: zadławy kornikl. Tute ſkoćo je w minjenych lětach ſo tak rozmnožiło, zo je čas, jomu kruće na kožu hić, hewak budźe pola nas kaž w druhich krajinach: ratař móže ſwoje puće hić. Druha zwěrina ſpokoja ſo, hdyž je kutło ſebi najědła; pola kornikla na tym ſo njeſtaja: je kóncowate ſkoćo, kotromuž ničo ſwjate njeje. Pſcheſadki w nalěću pokuſa, njech ſu kałowe abo kulrěpa. Ratař njech dwójcy a trójcy ſadźa, wſcho podarmo. Nazymu nakuſa wſchu rěpu, zo w zymje ſo njedźerži. W lěſach pokuſa wjeřſchki wſchěch ſchtomikow, zo młodźina njezroſće. Wſchudźe zapuſchća ſo černje, a hdźež bě prjedy hola, tam je nětko puſćina. Role potoči kornikl, zo njewěſch, hdy ſkót do njezboža pſchińdźe. Sadowe ſchtomiki wobkuſa, zo zahinu. Hlej, hdźež chceſch, wſchudźe jewi ſo njekhmane činjenjo tutoho ſchamawoho wuchača. Wyſchnoſć tajke njewidźi, a hdyž na nju ſo piſche, též wjele njedocpěješch. Dokelž runje małych ludźi ſchkoda najbóle potrjechi — ſadźeja za jene abo dwě ſkoćeći — a hdyž rěpa ſo jim ſkóncuje, nimaja zymniſchoho futra, dyrbi hižo na tym ſo wobſtać, zo něſchto ſo čini. A to je, zo ſami ſebi pomhamy. Wjeſni njech, hdyž hońtwu pſchenajeja, z piſmom ſebi wučinja, zo, ſchtóž chce hońtwu měć, též lěſnu kohlicu (Frettchen) ſebi dźerži a z njej kornikle do ſyće łóji. W Kinsbórku ſu wóndy na tutym pući ze 4 kohlicami za někotre dny někotre tyſacy korniklow nałójili. Též pola nas ſo wſcho mjeřwi. Móže pak též na druhi puć ſo złožić, a tomu wyſchnoſć wobarać njemóže: Hońtwa na zwěrinu pſchenaja ſo jenomu; a ſchtož nam ratarjam ſchkódne zwěrjata ſu (kornikle, wjewjerčki, wróny), te njech druhi tſěla abo łóji, kaž dźě mamy též woſebitoho knotarja. Hač je to hajńkam lubo, nas njeſtara. Tomu dyrbi kónc być, zo hajńk ſwoje ſměchi čini, hdyž wjeſni joho proſcha, zo njerodźi krućiſcho na kožu dźe. — Kohlica k łójenju płaći jenož 6 hriwnow.

Z cyłoho swěta.

Sakſka.

Sakſki ſejm. Wjacy dnjow jednaſche ſejm wo etaće. Wſchitke ſtrony a též knježeřſtwo pſchi tutej pſchiležnoſći wobſchěrniſcho rěčachu. Je to ſtare a powſchitkowne waſchnjo, zo runje pſchi tutej debaće wſchelake pſcheća ſo wuprajeja. W naſchim ſejmje nadźijachu ſo tón króć hiſchće woſebje nětko něſchto ſylniſche liberalne ſtrony wot knježeřſtwa někajkoho ſłowa, zo ſo pſchichodnje bóle k jich ſtronje ſkhili. Tola to bě ſkerje nawopak. Dwaj miniſtraj, nowy Vitzthum a ſtary měrny Rüger, ſo z liberalnej ſtronu nimale khětro wótrje poſtorčiſchtaj. Na wſchelake poroki nacionalliberalnoho Langhammera wotmołwi miniſter Rüger, zo dyrbjał zapóſłanc wěſte pady mjenować, zo powſchitkowne „frazy" ničo njepomhaja. Z tym zbudźi na liberalnej ſtronje žałoſtny hněw, naſta hara, zo cyły čas dale wuradźować njemóžachu. Miniſter pozdźiſcho tutón ſwój wuraz wróćo wza. Nacionalliberalni njejſu pak ſo tak khětſe změrowali. Langhammer je tohodla w Kamjenicach pſchi zhromadźiznje woſebitu reſoluciju namjetował, w kotrejž ſo pſchecy wupraji, zo dyrbja miniſterjo bóle na pſcheća zapóſłancow, též liberalnych, dźiwać.

Nacionalliberalni maja dźěn w ſejmje ſylne, ale též zamołwite ſtojiſchćo. Móža pak z konſervativnymi, pak ze ſocialdemokratami wjetſchinu tworić. Telko pak drje ſo z hłowneje debatty pokaza, zo jim wulke wjerćenjo, ſchtož hewak rady činja, dowolene njebudźe. Njebudźa-li chcyć knježeřſtwo ſtajnje a kruće pſchećiwo ſebi měć, njebudźa ſo ſměć ze ſocialdemokratami pſchejara k tak mjenowanej liberalnej politicy pſchećelić.

Sejm wuradźowaſche dale hiſchće wo wſchelakich namjetach, n. pſch. zo maja ſo tym, kotſiž podpjery dóſtawaja, zjawne prawa, kaž wólbne n. pſch., woſtajić, wo lutowanju na zaſtojnikach, woſebje též pſchi železnicach atd. Buchu ſwojim deputacijam pſchipokazane a pozdźiſcho budźe wo nich ſo dale rěčeć.

— **Sakſcy konſervativni** prócuja ſo tu khwilu wo krućiſchu organiſaciju. Pſchi poſlednich wólbach je ſo to též pokazało, kak jara je to za nich trěbne. Woſebje rěča wjele wo tym, zo chcedźa **nowe nowiny** wudać, kotrež dyrbja officialny organ konſervativneje ſtrony być a ſo ſtajnje po konſervativnych zaſadach dźeržeć. Tajke nowiny bychu za naſchich ſakſkich konſervativnych wěſće jara trěbne a wužitne byłe. Dokelž nowiny, kotrež tu khwilu za konſervativne płaća, kaž n. pſch. wſchelake hamtſke nowiny, konſervativne zaſady huſto doſć zabywaja abo doſć njelepje zaſtupuja. Trjebamy ſo jenož na jich zadźerženjo pſchi financnej reformje dopomnić.

Němſka.

Kejžorſki ſejm. Za **druhoho vicepräſidenta** w kejžorſkim ſejmje bu **prync z Hohenlohe-Langenburg,** ſyn prjedawſchoho kanclera, wuzwoleny. Wón běſche hoſpitant pola ſwobodno-konſervativnych. Nacionalliberalni ſo ſurowje na to złobja, zo ſwobodno-konſervativni nochcedźa z nimi borkać, dokelž nětko ſtoja woni ſami ze ſocialdemokratami hromadźe, a wſchitcy rozomni ludźo ſo jim ſměja, zo ſu w ſwojim njerozomnym hněwje pſchećiwo konſervativnym a centrej měſtno druhoho präſidenta wotpokazali.

— W kejžorſkim ſejmje rozmołwjachu ſo dwaj dnjej wo pſchichodnym **zawěſćenju wudowow a ſyrotow.** Hdyž pſchi poſlednim za burſtwo tak trěbnym powyſchenju cłow ſocialdemokraći a liberalni tak ſurowje pſchećiwo „lichowanſtwu z khlěbom" zakhadźachu, namjetowaſche w mjenje centra zapóſłanc Trimborn, zo bychu ſo dokhody z powyſchenych cłow na ratařſke wupłody hromadźiłe na fond, z kotrohož měłe potom wudowy a ſyroty zemrětych dźěłaćerjow podobnu rentu dóſtawać, kajkuž nětko hižo invalidojo, ſtari ludźo atd. dóſtawaja. W tak mjenowanym „lex Trimborn" (Trimbornowy zakoń) bu poſtajene, zo měła ſo tuta renta 1. januara 1910 započeć płaćić. Nadźijachu ſo mjenujcy, zo hač do toho čaſa fond na 80 millionow hriwnow zroſće. Tola cła njejſu w poſlednich lětach tajkoho wunoſchka měłe, kaž běſche ſo to wočakowało, a to woſebje tohodla nic, dokelž pſchi dobrych žnjach poſlednich lět ſo z wukraja njeje wjele ratařſkich płodow pſchiwožowało. Fond wučinja tu khwilu jenož něſchto pſchez 40 millionow hriwnow. Knježeřſtwo tohodla namjetowaſche, zo by ſo zawěſćenjo wudowow a ſyrotow hač do 1. hapryla 1911 wotſtorčiło. Wjetſchina ſejma dyrbješche k tomu pſchihłoſować, dokelž kraj njemóže na druhe waſchnjo k tomu pjenjez nabyć. Wězo ſocialdemokraća ſurowje pſchećiwo tomu ſtawachu měnicy, zo je centrum wudowy a ſyroty z cyłym namjetom zawěſćenja k lěpſchomu měło. Ći wſchak ſo ženje wo to njeſtaraja, jich wotpohlad je, zo bychu lud pſchećiwo knježeřſtwu a druhim ſtronam naſchćuwali.

— Schtwórtk je ſejm ſwoje wuradźowanja wo etaće započał. **Kancler Bethmann-Hollweg** měješche k tomu zawodnu a z dobom prěnju rěč jako kancler w ſejmje. Je jara z krótka — rěč trajeſche jenož ¼ hodźiny — a wěcownje rěčał a wſchitke ſtrony ſu z rěču ſpokojom. Nowy kancler nochce z tej abo druhej ſtronu knježić, ale ſtoji nad wſchitkimi ſtronami, a tuž namołwjeſche wſchitke wótčinſke ſtrony k zhromadnomu dźěłu.

— Sejmej bu též pſchedmjet nowoho **pſchekupſkoho zwjazka z Portugalſkej** pſchedpołoženy. Pſchi prěnim wuradźowanju ſo w ſejmje woſebje na to wobćežowachu, zo budźe z nim pſchiwožowanjo portugalſkoho wina, woſebje čeřwjenoho, jara wołóžene a z tym naſchi winicarjo, kotrymž ſo tak hižo derje njeńdźe, jara ſchkodowani. Též wěſte pſchemyſła njejſu z tym ſpokojom. Budźe wo nim hiſchće w kommiſſiji bližſche wuradźowane.

— Znaty centrumſki zapóſłanc professor Dr. Faßbender džěſche 3. decembra do ſejma; ducy po puću chcyſche ſo elektriſkoho woza zwinyć, pſchi tom bu potorhnjeny a padže, tak zo ſo khětro wobodrě, njebu pak ćežko ranjeny, tak zo móžeſche — zawobaleny — hiſchće do ſejma pſchińć.

— **W Barlinje** na 60. póſtnym hamće kazaſche ſebi 3. decembra wječor njeznaty čłowjek znamki. Hdyž ſo wyſchſchi aſſiſtent Ebel za znamkami wobroći, njedočink na njoho wutſěli; joho pak jenož z lohka do ſtrony rani. Na zaſtojnikowe wołanjo rubježnik ćekny a z nim tež druhi, kotryž bě wonka ſtražował. Rubježnika hiſchće njejſu wuſlědžili.

— Němſka chce za **kolonialne naležnoſće** najwyſchſche knježeŕſtwowe ſudniſtwo poſtajić. Najſkerje dóſtanje tute ſwoje ſydło w Hamburgu. Budže to potom najwyſchſcha inſtanca za wſchitke wuſudžowanja w němſkich kolonijach.

— Pſchi wulkim wuſudžowanju dla wſchelakich njeporjadow pſchi łódžnaŕſtwje w Kielu buchu wſchitcy wobſkoržowani wuſwobodženi. Z tym njeje prajene, zo běchu njewinowaći, ale wěcy běchu pola tamnoho łódžnaŕſtwa tak hubjenje zarjadowane a dohlad běſche tak ſchpatny, zo nichtó prawje prajić njemóže, ſchtó je tamne wulke pſchekſchiwjenja zawinował. Najwjetſcha wina drje leži na wyſchſchich zaſtojnikach, kotſiž drje njejſu ſami jebali, ale pſchez ſchpatny dohlad druhim pſchiležnoſć k jebanju dali. — Tež kejžorſki ſejm dwaj dnjej wo tutej naležnoſći jednaſche. Statny ſekretar Tirpitz chcyſche pſchekſchiwjenja pomjeńſchować, ſlubi pak tež, zo chce tajkim njeſprawnoſćam ze wſchej krutoſću pſchichodnje zadžewać. Zo dyrbjeſche wón a cyłe knježeŕſtwo ze wſchěch ſtron nanajwótriſche poroki ſłyſcheć, běſche derje zaſłužene.

— Wutoru 7. decembra rozbuchny w Hamburgſkim pſchiſtawje, tak mjenowanym Grasbrook, gaſometer. Płomjenja zapalichu tež tſěchu druhoho gaſometra, pſchez čož tež tutón rozbuchny a ſurowy woheń naſta. Z najmjeńſcha 20 ludži je mortwych. Jich ćěła njejſu k ſpóznaću. 12 bu jich ćežko a wokoło 40 lohko ranjenych. — Rozbuchnjeny gaſometer běſche najwjetſchi po cyłym europſkim kontinenće. Bě 76 metrow wyſoki a 75 metrow ſchěroki. Za pſchetwarjenjo tamneje płunaŕnje běſche měſto loni 14 millionow hriwnow pſchizwoliło.

— Němſke nowiny čaſto ſurowje na to ſwarja, kak njeſprawnje Ruſojo w baltiſkich provincach bydlacych Němcow podćiſchćuja. Kaž nětko nowiny z Pětrohroda piſaja, je ruſke knježeŕſtwo dowoliło, zo ſmě ſo w tamnych provincach na ſrjedžnych a wyſchſchich ſchulach zaſy němſka rěč trjebać. Němſke ludowe ſchule tam hižo maja. W cyłej Pruſkej pak njeje jenička ſchula z pólſkej rěču, haj njeje ani dowolene, zo by ſo hdže na žanej ſchuli tež jeničku hodžinu za tydžeń pólſka rěč wučiła. To maja němſke nowiny za cyle ſprawne!?

— Kaž hižo wóndanjo, tak ſu tež poſlednje wichory telegrafy jara wobſchkodžiłe. Mjez Jendželſkej a Němſkej ſu ſkoro wſchitke telegrafy roztorhane. Tež na morjach ſu wſchelake mjeńſche łódže w ſurowych wichorach ſo podnuriłe a ludžo wo žiwjenjo pſchiſchli.

Pruſka.

W Pruſkej ſu katholikojo wſchudžom podćiſchćowani. Dwójcy jich to potrjechi, hdyž maja „njezbožo", tež hiſchće **Polacy** być. To pokaza ſo zaſy prawje jaſnje pſchi wſchelakich wólbach do měſćanſkich zaſtupjeŕſtwow. W **Katowicach** běchu 30. novembra wužſche **wólby** tſećoho wotdželenja. Měſćanoſta a někotſi měſćanſcy radžićeljo ſwojim poddatym zaſtojnikam jaſuje doſć poručachu, zo maja liberalnych kandidatow wolić a nic centrumſkich a pólſkich. Hačruniž zakoń žada, zo ma kóždy měſćan jenož po ſwojim ſwědomju wolić, tući zaſtojnicy tola derje zrozymichu, ſchto jim hrozy, hdy bychu ſwojich kandidatow wolili. Runiž doſć njerady, dachu tohodla mnozy z nich ſwój hłós liberalnym kandidatam, tak zo ći wjetſchinu dóſtachu. Swobodna ſo wězo tajka wólba njemóže mjenować. Ale pruſki liberalny žada ſwobodu džěn jenož za ſo, druhich podćiſchćuje. To zhonichu k ſwojej ſchkodže w Katowicach 5 wučerjo a jedyn rektor. Woni běchu po ſwojim pſcheſwědčenju wot centruma a Polakow poſtajenych kandidatow wolili. Hlej, ſchto ſo ſta? Po wólbje buchu wot knježeŕſtwa na wſy na hubjeńſche měſtna pſcheſadženi. Samo liberalny „Berliner Tageblatt" k tomu pſchiſpomni: „Pruſke knježeŕſtwo wězo měni, zo móže luboſć k wótčinje, ſwědomitoſć, politiſki rozſud a nacionalne čućo do ſwojich zaſtojnikow z kijom zbić."

— **W Schildbergu w Poznańſkej** běſche podobnje. Pſchez policiju dóſtachu tam zaſtojnicy woſebite cedlki pſchipóſłane z pokazkami na to, koho maja wolić. Mjez nimi běchu zaſtojnicy, kotſiž mějachu poł ſłužby pola měſćanſkeje rady, poł pola pólſkich wuſtawow abo privatnych ludži, tak n. pſch. nócni ſtražnicy, kotſiž za ſwoje ſtražowanjo na nóc 90 pjenježkow dóſtawachu. Dokelž z tym wězo ſebje a ſwoje ſwójby zežiwić njemóžachu, dyrbjachu ſebi wo dnjo hiſchće druhu ſłužbu pytać, kotruž z wjetſcha jenož pola Polakow namakachu. Tež woni buchu nuzowani, runiž ſami Polacy, němſkoho kandidata wolić, a jich nuzowarjo ſo mało wo to ſtarachu, hač ſnadž nětko mnozy ſtražnicy ſwoju druhu ſłužbu pola Polakow zhubjachu. Na zbožo pak tam njeſprawne nuzowanja ničo njewučinjachu, dokelž pólſki kandidat dobu.

— **Nowy wyſchſchi präſident w Schleziſkej** je knjez **z Dallwitz,** dotalny miniſter w Deſſauſkej. Knjez z Dallwitz płaći za konſervativnoho, wěriwoho a ſprawnje zmyſlenoho muža.

Bayerſka.

Bayerſka je dlějſchi čas wo nowych dawkach jednała. Z wulkej wjetſchinu, z džěla tež liberalnych hłoſow, je ſejm nětko nowy zakoń pſchiwzał. **Nowy dokhodny dawk,** woſebje pſchi dokhodach 8000 hriwnow pſcheſahacych, ſylniſcho pſchiběra.

Awſtrija.

Wyſchſchi měſćanoſta Dr. Lueger boji ſo, zo bórzy cyle woſlepi a chce tohodla wotſtupić. Za kſcheſćanſko-ſocialnych by to wězo wulka ſchkoda była.

Italſka.

Miniſterium Gioletti je wotſtupiło. Je z dwěmaj pſchetorhnjenjomaj hižo wot lěta 1902 knježiło. Hłowna wina je ta, zo w tajkich krajach, hdžež ſo parlamentariſcy knježi, chcedža tež druhe ſtrony ke knježenju pſchińć.

Jendželſka.

W Jendželſkej počinaja ſo nětko k nowym wólbam pſchihotować. 8. januara 1910 budže druha komora, kotraž je tu khwilu rozpuſchćena, rozwjazana a hižo 13. januara dyrbja nowe wólby być. Mjez tym móža ludžo nowe wot druheje komory wobzamknjene a wot prěnjeje zaćiſnjene dawki płaćić, jeli chcedža. Zaćiſnje-li potom nowowoleny ſejm dawki, dóſtanu pjenjezy wróćo. Jeli pak nowy ſejm dawki pſchiwozmje, dyrbja ći je tež dać, kotſiž je nětkle dobrowólnje płaćili njejſu.

Amerika.

Žadny jubilej. 24. junija 1610 dóſta 21 Indianow ze ſplaha Micmac ſwjatu kſchćeńcu z ruki miſſionara Jeſſe Fleche. Splah bórzy pſchikład ſwojich wjednikow ſćěhowaſche a je wot tutoho čaſa ſem katholſkej cyrkwi ſwěrny woſtał. Wón liči dženſa na 40000 duſchow (tak wjele, kaž pſched 300 lětami) a bydli w Kanadže. 24. junija pſchichodnoho lěta budže ſo ſwjatočnje 300lětny jubilejny džeń ſwjećić, na kotrymž ſu ſo joho wótcowje katholſkej cyrkwi pſchiwobroćili.

— Z Lima, hłownoho měſta republiki Peru, ſo piſche, zo je biſkop Kucko pſchez anarchiſta morjeny. Biſkop běſche hnydom mortwy, joho ſekretar bu ćežcy zranjeny, tak zo dyrbjeſche ſo jomu noha wotrězać. Mordaŕ je młody čłowjek, kotryž ſo jako anarchiſt wudawaſche. Roznjemdrjeny lud chcyſche mordarja hnydom ſkóncować, a jenož z nuzu ſo policiji poradži, złóſtnika do jaſtwa wotwjeſć.

Wšelčizny.

* **Khudoba jako wokřewjenjo**, to je najnowše wunamakanjo amerikanskich bohačkow. W lěće ćahnu črjódy millionarow do wotležanych krajinow, do Rocky Mountains (hobrske horišća w Zjednoćenych Statach) abo do dalokoho Grönlanda, a pytaju tu w měrje a khudobje wodychnjenjo a nowe mocy. Bydla tu w khuduškich budkach, lěhaju na słomje a paruja wšěch służownych. Tola kóždy njemóže sebi tajke žiwjenjo dowolić — nic pjenjez dla — ale dokelž tak wjele časa nima, zo mohł so na njedźele abo měsacy wot domu a powołanja wotsalić. Tež za tajkich je so podobne wokřewjenjo zawjedło: nócne jězby na morju. Kóždy wječor wujědźe z Broklyna wosebita łódź, na kotrejž su městna nimale drohe. Za to pak je wothladanjo na njej ćim hubjeńše. Pasažirowje činja słužby jednorych matrosow. Cyłu nóc jězdźi łódź po morju a na ranjo wróći so do přistawa, hdźež pasažirow na kraj sadźi. Łódź ma wěste měsacy wjele lubowarjow.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Zemrěłoj: 2. dec.: Jadwiga, Maxa Feliksa, fórmarja w Budyšinje, dź., 25 dn. — 3. dec.: Marhata, Jakuba Zyndy, kněžerja na Židowje, dź., 11 l. 6 m. 20 dn.

Ralbicy. Křćeni: Pawoł Feliks, Jurija Čornaka, kublerja w Konjecach, s. — Jurij Bernhard, Michała Henča, žiwnosćerja w Konjecach, s. — Pawoł Feliks, Michała Jurka, kublerja w Róženće, s. — Wórša, Pětra Handriki, žiwnosćerja w Šunowje, dź. — Mikławš, Michała Domaški, žiwnosćerja w Smjerdźacej, s.

Wěrowanaj: Jakub Benš, m. s. † Mikławša Benša, kublerja w Nowoslicach, z Hańžu Ješkec z Ralbic, m. dź. † Mikławša Ješki, žiwnosćerja w Konjecach.

Zemrěli: 2. nov.: Michał Buk, wumjenkař w Sernjanach, 73 l. 8 m. 1 dź. — 16. nov.: Hana, Pětra Handriki, žiwnosćerja w Šunowje, mandź., 34 l. 3 m. 27 dn. — 27. nov.: Hańža, Mikławša Hajny, wučerja w Konjecach, mandź., 40 l. 2 m. 26 dn.

Khrósćicy. Křćeni: Marija Madlena, Mikławša Kokle, ćesle we Wudworju, dź. — Jan, Jana Ryćerje, kněžkarja w Kukowje, s. — Hana, Marije Běrec, służowneje w Khrósćicach, dź. — Ładźisław, Antona Vaceka, młyńskoho w Kukowje, s. — Hana, Mikławša Nowaka, murjerja w Kozaricach, dź. — Jurij, Jakuba Zarjeńka, kublerja w Jaworje, s. — Pawoł, Mikławša Zarjeńka, skałarja w Khrósćicach, s. — Hana, Pawoła Mittaga, klampnarja w Pančicach, dź. — Pawoł, Michała Piacy, kněžkarja w Dobrošicach, s. — Alfons, Wilhelma Hasenbrinka w Kukowje, s.

Wěrowanaj: 9. nov.: Jan Rachela, wučeŕ a organist w Róženće, m. s. † Michała Rachele, kněžkarja w Now. Bóšicach, z Mariju Madlenu, m. dź. Mikławša Justa, pjekarja w Khrósćicach.

Zemrěli: 1. nov.: Marija, † Michała Nagla, překupca w Njebjelčicach, zaw. mandź., † w Kanecach, 70 l. 1 m. 19 dn. — 2. nov.: Hana Marija, Jakuba Šandy, žiwnosćerja w Jaseńcy, dź., 6 m. 29 dn. — Michał Wićaz, hospodarski pomocnik w Prawočicach, 71 l. 9 dn. — 3. nov.: Jan Jurij, Pětra Korjeńka, pohonča w Kukowje, s., 18 dn. — 6. nov.: Hana Madlena, Jakuba Šimelki, žiwnosćerja w Dobrošicach, dź., 6 m. 14 dn. — 13. nov.: Pawoł, Mikławša Zarjeńka, skałarja w Khrósćicach, s., 19 hodź. — Mikławš Bernard, Mikławša Krećmarja, dźěłaćerja we Worklecach, s., 6 m. 10 dn. — 25. nov.: Józefa Domšec z Kozarc, duchowna knjeżna w klóštrje Marijnej Hwězdźe, 76 l. 10 m. 14 dn. — 28. nov.: Jan Cyž, žiwnosćeŕ w Kukowje, 93 l. 7 m. 20 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 770. 771. z Třoch Khěžow: Michał Budař, Michał Krons; 772. Jurij Wićaz z Róžanta; 774.—776. z Khrósćic: Jakub Kóžnik, Jan Delenk, Jan Dryml; 777. 778. z Bóšic: Jakub Werner, Jurij Rachela (N. B.); 779.—782. z Hórkow: Jakub Hejduška, Hana Bušec, Jurij Šěrc, Jurij Kokla; 783. Jurij Budař z Now. Wjeski; 784. Hańža Suchowa z Łuha; 785. 795. z Jaseńcy: Jurij Šołta, Michał Just; 786. Jakub Młynk z Hory; 787. Jan Bjarš z Łusća; 788. Mikławš Walda z Prawoćic; 789. Pawoł Šěrak ze Smječkec; 790. Jakub Hicka z Hatow; 791. 792. z Worklec: Jurij Wićaz, Pětr Žur; 793. 794. ze Stareje Cyhelnicy: Hana Wóskec, Michał Piwarčk; 796. Michał Woko z Konjec; 797. Pětr Handrika ze Šunowa; 798. Jan Pjech z Koslowa; 799. Jurij Frenel z Nižeje Wsy; 800. Jakub Peregal z Nowoslic; 802. Jakub Šołta z Radworja; 803. Mikławš Rjenč z Kamjenjeje; 804. 805. z Boranec: Jan Mar, Jakub Delan; 806. Jan Jenich z Khelna; 807. Jan Wjerš z Hodlerja; 810. Handrij Dubski ze Židowa; 811. Jurij Kral z Baćonja; 812. Jakub Zynda z Banec; 813. 814. ze Swinjarnje; Jan Krawc, Jurij Glawš; 815. Hana Bartowa z Kukowa; 816. Jan Słodeńk w Seattle-Box w Americy; 817.—824. z Budyšina: Jan Rychtař, Mikławš Mjechela, Friedrich Kamprad, Madlena Opicowa, Michał Šuster, Michał Rjeda, Jan Pětrka, Jurij Dyrlich; 825. Mikławš Šołta z Delnich Sulšec.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo: N. N. z Budyšina 2 hr.

Za Serbski Dom: C. Michałec 50 pj.

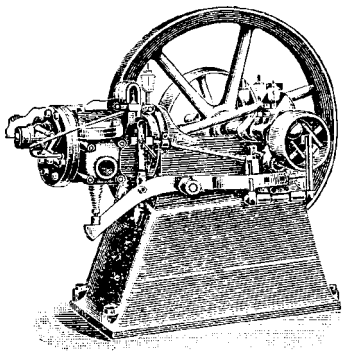

Budyšska twornja motorow
B. Brückner
w Budyšinje
twari
płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spirituosowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž też **připrawy ze srěbac. płunom.**
Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.
Najlěpše poručenja. [12] Najdlěše rukowanjo.

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 4. dec. wot		hač		w Kamjencu 9. dec. wot		hač	
	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.	hr.	pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	34	17	68
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	50	11	84	12	16
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	76	12	11	10	50	10	92
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	20	10	40
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	40	7	60
Ječmjeń	8	25	8	50	7	50	7	80
Wows	7	70	8	10	7	50	7	75
Hroch	12	—	14	50	—	—	15	—
Woka	10	—	11	—				
Jahły	15	50	16	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	25	2	65	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	50	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	40	5	67	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu	3	50	4	80	—	—	5	—
Prosata 948 (w Kamjencu 260) jene	10	—	24	—	11	—	18	—
Butra 1 kg	2	80	3	—	2	80	3	—
Jeja, mandl	1	43	1	50	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 6. dec. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnař	wot	26—44 hr.,	rězna waha	58—80 hr.
2. Byki,	„ „	„	„	30—42 „		60—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„	25—42 „		46—75 „
4. Ćelata,	„ „	„	„	38—50 „		68—80 „
5. Swinje,	„ „	„	„	49—58 „		65—75 „

Hłosy za kěrluše Pobožnoho Wosadnika z přidawkom sunjewjaz. na předań po 60 pj. pola pokładnika.

Albert Stephan
w Budyšinje
9 Zadnja bohata droha 9
poruča česćenym wotebjerarjam w Budyšinje a wokolinje swoje z čisteje wołmy samodźěłane prima **lacy z rukawami, přetykowane** a **walkowane nohajcy, spódnje kholowy** wšelkich hódnosćow a wjele **druhich wěcow** so k bližacym hodam k přećelnomu wobkedźbowanju jako dary. [206

Pomha!
To wobkrućeja přez 1000 připóznaćow khorych, kotřiž naše Limosan-tabletty pola
wiće, drjenja
a druhich podobnych ćerpjenjow wupruhowachu.
Naš srědk sćelemy na pruhu, też wobšěrnje rozwućacu brošurku z připóznaćemi darmo wšitkim ćerpjacym
kotřiž nam z kartu swoju adresu 183] zdźěla.
Chemisches Laboratorium Limosan
Postfach 1833, **Limbach** (Sachsen).

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.
Přesadźowanjo ležomnosćow.

Hodowne dary w nabožnych předmjetach wšěch družinow poruča, kaž też **monstrancy, kheluchi, pateny k wobstaranju khorych, swěčniki, lampki, krjepjenčki, křiže** atd. **Porjedźenja cyrkwinych sudobjow, pozłoćenjo, poslěbornjenjo** — poměrnje tunjo při dobrym wuwjedźenju.
Listna z płaćiznami so darmo připósćelu.
205] **Heinrich Trümper,**
kralowski dwórski dodawaćel
Drježdźany-A., Rózk Sporer- und Schößergaße 25. Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.
Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Znutřk. lawska droha 6.
Założene 1865.
Dalokoreč̌ak 648.

G. Thunig

w Budyšinje

Najstarši wobkhod z tworami k hrajkanju, specialny wobkhod w měsće.

poruča w najwjetšim wubjerku po najtuńšich płaćiznach

železnicy, magiske latańje (latańja magica), kinematografy, parne mašiny,
klamańje, twjerdźizny, hródźe, wojeńske wuhotowanja.

Kožane, wołmjane, filcowe zwěrjata, ćumpate konje, ćežke wozy a khorejty,
gratowe kašćiki k wurězowanju drjewa, Rychtarjowe anker-kamjenjotwarne kašćiki,
drjewotwarne kašćiki, podłožne kašćiki.

Klanki a klankacu garderobu, klankace wozy, klankace (popjace) jstwy
a meble, klankace kuchiny a kuchinske khachle, dźěćace meble a sanje.
Potom też w najwjetšim wubjerku

kožane a niklowe twory, figury (postawy).

220] Mój skład je po najwosobnišich, srěnich a najtuńšich wotrjadach najlěpje zarjadowany.

Čohodla so čwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1[I]
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow,
złotych a optiskich wěcow.
Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja
8] wšěch družin.
R. Mersiovsky, časnikař
Budyšin
Serbska droha, rožk žitn. hasy.
Założene 1857.

194] Hotowe
pjelšćowe twory,
pjelšćowe kože
k **podšiću** a k **wobšiću,**
kłobuki a měcy
(čapki)
we wulkim wubjerku poruča
Kurt Herzog
w **Budyšinje,**
14 na lawskich hrjebjach 14.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]
(Sechec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźělanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju. při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.
Rěčimoj też serbski. [5

Při **žitnych wikach II** napřeco **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřeco **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach
Heinrich Lange
170] **II při žitnych wikach II.**

Wapno (kalk) wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: **Karoladroha 13.**
Dalokoreč̌ak 334.
Kontor: **Žitne wiki 12.**
Dalokoreč̌ak 307.

K hodam!

Hody so bliža. Skoro wšědnje widźimy nětkle našich serbskich starših „Bože dźěćo“ honić. Njoch pak so njezabudźe při tym na naše nawěški; wosebje pak namołwjejće překupcow, zo bychu do „Posoła“ nawěšk dali, njejsu-li to hišće činili. Dale sebi też přejemy, zo by Bože dźěćo też naše **serbske nabožne a zabawne knihi** prawje nadobnje wobradźało. Štó njebudźe wjesoły, hdyž k Božomu dźěśeu rjany „Pobožny Wosadnik“, „Jězusowu Winicu“, „Živjenja Swjatych“, „Nowy Zakoń“ abo „Khwalće Knjezowe mjeno“ atd. dóstanje!

Kóždy je wjesoły, hdyž Bože dźěćo so na njoho dopomni. Też „Posoł“ budźe wjesoły, hdyž budźa čitarjo na joho **„fond“** spominać a k hodam rjany dar za njón woprować. Je jara nuznje trěbne, zo za fond „Posoła“ składujemy, jeli chcemy, zo by „Posoł“ přecy dale a lěpje škitał našich katholskich Serbow před hrožacej njewěru. Wichory njewěry přecy mócnišo howrja, tuž dyrbi „Posoł“ też hišće mócnišo stać a wojować na čole swojoho luda. K tomu pak je nimo Božoho škita też trěbny pjenježny zakład.

Tuž dajmy kóždy swój wopor za **„fond“** jako Bože dźěćo abo jako wuswobodźenjo za nowolětne zbožopřeća. Prosymy **wubjerkownikow** a **dowěrnikow,** zo bychu pilnje **dary hromadźili** a tesame našomu pokładnikej připósłali. Kwitować budźa so dary w čisle, kotrež 1. januara nowoho lěta wuńdźe.

Redakcija.

Jako praktiske **hodowne dary**
poruča
we wulkim wubjerku najnowše
blidowe a kofejowe sudobja,
kaž tež **k myću** (myjaki),
škleńčane twory, točene a tłóčene,
213] tež cyłe
domjace a kuchińske wuhotowanja
Herrmann Gläsel
Lawske hrjebje 4. w Budyšinje. W Serbskim Domje.

K hodam
poruča w **najwjetšim wubjerku**
Předešćniki
za **kujenje** a **kujezow, šuleri** a
dźěćace šulske předešćniki
wot najjednorišich hač do najwosobnišich.
Wšitke předešćniki zhotowja so jeno z dobroho materiala w **samsnej tworni.**
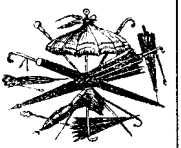
Prošu při potrjebje na mnje dźiwać.
Heinrich Henkner
předešćnikowa twornja ——— w Budyšinje
zwonk. lawska droha 4, při krónpryncowym mosće, prjedy hłowne torhošćo.
208] Dobre posłužowanje:
porjedźenja a z nowa počełnjenja w najkrótšim času.

Šokolada, marcipan atd.
Hodowne wěcki
w najwulkotnišim wubjerku po najtuńšich płaćiznach.
Debjeńki na božodźěšćowy štom
punt hižo po 60 pj.
Nürnbergske poprancy
wot Heinricha Haeberleina w Nürnbergu
za originalne płaćizny.
Gerling & Rockstroh
Budyšin
10 Znutřkowna lawska droha 10.
207] 150 filialkow w Němskej.
Twornja w Drježdźanach-A.

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „Serbski Dom“ w Budyšinje.

C. G. Fiebiger
poruča
módowe a manufakturowe twory,
204] kaž tež
płatowe a bałmjane twory.
Dalokorečak 650. **Budyšin.** Dalokorečak 650.
Serbska droha čo. 5 a 7.
Założene 1824. Tunje krute płaćizny.

Lubijska banka.
Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.
Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.	Zarjadowanjo zamoženja.
Lombardowanjo.	Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.	Kamorowe kašćiki (safes).
Změnkowy diskont a inkasso.	Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.
Změnkowa domizna.	

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		3 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3¼ %	
„ 3 měsačnym	„	3½ %	
„ 6 měsačnym	„	4 %	
„ 12 měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.
Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.
Serbski dom.

Znutřk. lawska droha čo. 5. **Ludwig Kuhlmann** Znutřk. lawska droha čo. 5.
wobs.: Erich Hecht.
Wosebite překupstwo
za
tepichi, gardiny, meblowe tkaniny, přikrywadła, pućowanske přikrywik, blidne a łožowe přikrywadła, portiery, tapety, linoleum.
203] **Kommissionski sklad**
kral. sakskeje **porcelinoweje** twornje w **Mišnje.**
Dalokorečak 187. Dalokorečak 187.

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Wšěch našich lubych čitarjow a přećelow prosymy, zo bychu na nawěštki w „Katholskim Pósle“ dźiwali a při kupowanju so na nawěštk w Pósle powołali. Tak potom překupcy atd. widźa, zo jich nawěštk podarmo był njeje. Woni wam derje posłuža a zasy nowy nawěštk zapłaća. A hdyž pola tajkich kupujeće, kotřiž do „Katholskoho Pósła“ nawěštki njepodawaja, dha jich na to kedźbnych sćiňće. Njech tak kóždy horliwje podpjera našu dobru wěc.

Redakcija a administracija.

Jězusowa Winica
a
Pobožny Wosadnik
we wšěch płaćiznach k dóstaću pola překupca [111
Glawša w Pančicach.

K Božomu dźěsću

so należnje poruča:

Nowa Jězusowa Winica z kěrlušemi, w rjanym zwjazku po 6 hr. 50 pj. a 7 hr.
Pobožny Wosadnik po 3, 4 a 4 hr. 50 pj.
Khwalće Knjezowe mjeno po 2 hr. a 2 hr. 50 pj.
Róčna Swjatnica po 3 hr. 50 pj. a 5 hr.
Nowy Zakoń, rjenje zwjazany 6 hr.
Pražske Jězusdźěćatko, paćerjaca knižka, po 70, 00 a 125 pj.
Křesćanska młodosć po 60 pj.
Žiwjenja Swjatych, 1092 str., rjenje zwj. 6,50 hr.

Wšitke knihi su dóstać w Budyšinje na farje, kaž też přez kk. duchownych.

Serbscy starši! njedawajće swojim dźěćom žadyn praskot k Božomu dźěsću! Kupće jim knihu **„Brunčki“** z krasnymi wobrazami wo swjatojanskich muškach wot k. fararja Karafiáta a cyłej kopicu rjanych wobrazow a wobrazkow.

Dóstanjeće za 1 hr. 20 pj. w Budyšinje pola Smolerja abo pola wašoho serbskoho towarstwa. [216

Kašćiki z gratom k wurězowanju drjewa, gratowe kašćiki, smykače, sanje, žimace mašiny,
wšitku domjacu a kuchińsku nadobu
kupuješ najlěpje a najtuńšo pola
Augusta Hajny
w Budyšinje, kamjeńtna droha 12.
Rěču serbski. [219] **Rěču serbski.**

Handrij Noack
w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.
Fabrika a **skład**
za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,
też jednotliwe meble za jstwy.

Dr. med. Reuss
statn. přip. zubjacy lěkař
Kamjenc
při klóštrskich wrotach.
Plomby, wumjełske zuby, bjezbolostne wućahowanjo zubow.
K rěčam 8—12 a 2—6. Njedźelu jenož dopołdnja. [21

Jednota tow. kath. Serbow **w Budyšinje** změje **jutře** njedźelu 12. dec. **měšačnu zhromadźiznu.** [217

Domjacu holcu
k **1. jan. 1910** pyta katholski seminar w **Budyšinje.** Předstajić chcyłe so tajke pola domownika w seminaru. [218

Šulske tornistry, toški wšěch družinow, **nakhribjetne měchi, móšničky, slě, listne toški, cigarowe etwije, konje** k **hrajkanju** a ke **kolebanju, konjace** a **kruwjace wodźewy, konopeje, matracy, loža,** kaž też wšitke solidne **kožane twory** znateje krutosće poruča we wulkim wubjerku [214

C. A. Pietsch, sedłarski mištr
w **Budyšinje, Žitne wiki 8,** pódla Kellingec barbjerńje.

Krajan na lěto 1910
protyka za katholskich Serbow
je wušła.
Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Po dlějšej khorosći zemrě ze swjatymi sakramentami derje domawobstarany srjedu 8. decembra wječor 3/4 9 hodźin w nimale dokonjanym 62. lěće swojoho žiwjenja

knjez ryćerkubleŕ
Michał Jeschki w Lejnje

a budźe pohrjebany w Khróšćicach njedźelu dopołdnja 1/4 9 hodź. Poručamy joho dušu pobožnym paćerjam wěriwych.

W Lejnje, Čornecach a Kobšinje,
9. decembra 1909.

221] **Zrudni zawostajeni.**

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift; adresa pokładnika: Pfarrer N. Sauer, Bautzen.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 4,60 hr.; na pósće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so sćelu redaktorej.

Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 51. | Budyšin, 18. decembra 1909. | Lětnik 47.

Lubi Serbja!

Składujće k hodam pilnje za fond towarstwa ss. Cyrilla a Methodija! W naschim času, hdyž so cyły swět pschećiwo tschešćanstwu z cyła, kaž wosebje pschećiwo katholskej cyrkwi měri, trjebamy nuznje samostatnoho redaktora za „Posoł“, zo by mohł swoje mocy wěnować k zakitowanju a k zdźerženju dobreje serbskeje tschešćanskeje mysle a k wotpokazanju wschitkoho schkódnoho wliwa na nasch lud, a wosebje mlodosć.

Dobri, serbscy starschi, zawěšće wam wscho na tym zaleži, swoje džěći jónu jako dobrych, zbožownych tschešćanow widźeć, to pak móže jenoż być, hdyž so wschitcy zhromadnje za to prócujemy, naschomu ludej, też naschej mlodości naschu swjatu katholsku wěru a pócciwosć zdźeržeć. To pak so wosebje z tym stanje, hdyž nasch „Katholski Posoł“ mjez ludom hischće bóle rozschěrimy, a hdyž „Posołej“ redaktora damy, kiž móže jomu połne mocy wěnować. To poslednje budźe jenoż mózno, hdyž budźeće Wy, lubi katholscy Serbja, pilnje **za fond** towarstwa ss. Cyrilla a Methodija składować. Njech Jězusdźěćatko, kotrež kóždomu dobreje wole njebjesće pokłady pschinjese, też naschim Serbam wutrobu zahori za naschu dobru wěc, zo bychu swoju schćedrinu ruku wotewrili a k Božomu džěłu swój dar też za nasch fond dali. Wotedać móža so dary pola naschich wubjerkownikow abo hnydom pósłać na adressu: Hochwürden Herrn Kanonikus Pfarrer Nikolaus Sauer in Bautzen, An der Petrikirche 9. Kwitować budźa so dary započeć w **hodownym čisle** Posoła.

Dale dobywajće też **nowych abonnentow** za „Posoł“. **W kóždej swójbje** dyrbi „Posoł“ być, a wschitcy dyrbja jón čitać, stari a mlodźi, a njemóža-li stari ludźo wschitko wučitać, njech mlodźi wótse jim pschečitaja. W nowym lěče pschinjese „Posoł“ w kóždym čisle też krótke rozpominanjo wo njedźelskim swjatym scenju. To budźe tola wschitkim witane.

Schtóž „Posoł“ na lětusche lěto hischće zapłaćił njeje, njech to čini hischće w tutym lěče. Hač do nowoho lěta dyrbi kóždy čitar starý lětnik abo stare lětniki „Posoła“ zapłaćene měć, zo so njeroda do nowoho lěta sobu cahnyła njeby.

Pschedsydstwo towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.
Redakcija a administracija „Kath. Posoła“.

Perikopy.

K hodom je nam katholskim Serbam „Boże dźěćo“ rjanu nowu knihu wobradźiło: **Perikopy**, to su: **Epistle, lekcije a scenja na njedźele a swjate dny cyrkwinskoho lěta**, kotrež je w dobrej serbšćinje a w rjanym wulkim pismje rjenje hromadu zestajał wjeledostojny knjez senior monsignore Jakub Skala. Kniha je derje zwjazana do wowčeje kože a płaći 4,50 hr., w hišće lěpšim zwjazku płaći 5,50 hr. Poručamy tule woprawdźe rjanu knihu należnje našim lubym Serbam, dokelž wšitcy, kotriž njedźelu a swjate dny předowanjo słyšeć njemóža, móža tak z najmjeńša doma sebi přečitać słowa swjatoho pisma, kotrež swjata cyrkej na spomnjenych dnjach wěriwym k spomožnomu rozpominanju z klětki čitać da. To sebi swjata cyrkej też přeje, zo ći, kotriž słowo Boże w cyrkwi słyšeć njemóža, tónsamy wotrězk ze swjatoho pisma doma z najmjeńša čitaja a rozpominaja. Hdyž je nětko tajka kniha zasy dóstać, tuž dopjelńće rady swoju winowatosć, zo sebi knihu kupiće a čitaće.

Z Łužicy a Sakskeje.

Sobustawy towarstwa ss. Cyrilla a Methodija a wotebjerarjo Posoła!

Hišće jene čisło našoho časopisa, a lěto je zasy skónčene. Posledni króć so też hišće zjawnje zapisuja mjena płaćerjow. Kelko mjenow tu tola hišće njeje! Hakle połdźewjata sta abonentow je so dopomniło na swoju winowatosć. Khwatajće, doniž je hišće čas, zo by tola skoro jónu ličba była dospołna! Knježa wubjerkownicy chcyli pak mjena hač do štwórtka 23. decembra rano zapósłane měć, dokelž štwórtk budźe hižo přichodne (52.) čisło čišćane.

Z Pančic dóstanjemy wjesołu powěsć, zo je tam ličba wotebjerarjow Posoła wo **dźesać přiwzała.** Sława a džak wosebje knjezej P. Dominikej, přez kotrohož prócowanjo je Posoł nowych abonentow dóstał. Wšitke naše expedicije njech tónle přikład sćěhuja we wotebjeranju Posoła, kaž też w agitowanju za Posoł, a ličba abonentow budźe so tak w nowym lěče z najmjeńša wo 100 powjetšić. — Česćeni čitarjo, kotriž swój Posoł pola Lehmanna w Kukowje wotebjeraja, móža Posoł **pola k. P. Dominika płaćić.**

Redkcija a administracija Posoła.

Z Budyšina. Wot 1. decembra Sprewja při Bušowej wozowej tworni w nowym rěčniščU běži. Stare rěčniščo je so nětko hižo nimale zasypało a tam budźe wozowa tworna so dale rozšěrjeć. Bórzy drje so tam z nowymi twarami započnje.

„Swobodne zjednoćeństwo katholskich wučerjow serbskeje Łužicy“ měješe 1./12. 09 swoju posledniu lětušu a to hłownu zhromadźiznu w Budyšinje w „Serbskim Domje“. Přitomnych bě 13 sobustawow, mjez nimi can. farar Žur a jedyn nowy: Józef Hajna z Różanta. Předsyda cyrk. wučer Rječka zdźěli, zo je towarstwo też knjezej fararjej em. Bjedrichej, jako sobustawej, přez kk. direktora Nowaka a kapłana Žura k 25lětnomu měšniskomu jubilejej zbožo přało a dar přepodało. Knjez wučer Wjerab powědaše wo škitanju narodnych ryzy serbskich statokow a druhich wosebitosćow w našim krajiku, kaž ma to nětkole

samo towaŕstwo »Heimatschutz« nadawk. Předsyda poda skóńčnje krasny, dokładny přehlad towaŕstwowoho žiwjenja minjenoho lěta. Sćěhowachu hnydom wólby: Předsyda bu kantor Hila. Druzy wostachu: faraŕ Nowak jako městopředsyda, Šewčik pokładnik, Andricki 1. a Nawka 2. zapisowaŕ. Přichodna skhadźowanka budźe w jutrowniku 1910 w Khróśćicach.

Wječor $^1/_2$8 hodźin běše potom zabawa w nowym salu. Též mandźelske běchu přišłe. Naličich na 20 wosobow. Jednorje, ale jara derje smy powječerjeli. (Knjezej Hajncy słuša wša česć.) Dobru škleńčku wina pak běše knjez direktor Nowak w lubosći darił. Hišće raz: Zapłać Bóh! Knjez Rječka pokazowaše „Dołhe kołbasy“ a čitaše z romana wo poslednim serbskim kralu. Spěšnje miny so čas. $^3/_4$11 hodźin wotjědźechu 6 k Rakecam. Druzy so samo mjelčo pozhubichu. Lubiło je so zawěsće wšěm!

Zjednoćeństwu pak daj Bóh zbože též w nowym 25. (jubilejnym) lěće! 1. zapisowaŕ.

Z Khróśćic. Zańdźeny pjatk wječor měješe knjez Hiller z Budyšskeje piwaŕnje, kiž tu khwilu pola nas přebywa, pola Wjeńkec před přeprošenymi hosćemi přednošk wo němskej wójnje přećiwo zběžkaŕskim Hereram a Hottentottam w južnej nawječornej Africy. Wón sam bě tam połtřeća lěta přebywał jako dobrowólnik w němskim wójsku wojujo. Tuž bě jara zajimawe z joho nazhonjenjow wo wójnje, ćežkotach wojowanja, wo kraju atd. rozprawjeć słyšeć. Bě též wšelake wobrazy, dwě štrusowej rjanej běłej pjeri a druhe zajimawe drobnostki na pokazku sobu přinjesł. Mjenowanomu knjezej wuprajamy též z tutym swój dźak.

Z Khróśćic. Přichodnu njedźelu změjo „Serbosław“ swoju prěnju zhromadźiznu w druhim towaŕtswowym lěće pola Wjeńkec popołdnju w 4 hodź. Budźa wólby, tuž je čestna winowatosć kóždoho sobustawa, zo tu přińdźe.

Z Marijneje Hwězdy. W klóštrje wumrě 12. decembra z Božej ručku zajata hospoza Madlena Knježkec z Kukowa. **48** lět je swěrnje w klóštrje słužiła a dósta za to wuznamjenjenjo wot wokrjesnoho rataŕskoho towaŕstwa a pozdźišo hišće pjenježny dar wot hornjołužiskich stawow za dołholětnu słužbu. 1. januara chcyše so na wotpočink podać, mjez tym pak ju Bóh tón Knjez na wěčny wotpočink wotwoła. R. i. p.

Z pola. Brühlowi pſchiwiſnicy ſebi myſla, zo jim „Bože dźěćo“ nowowólby wobradźi. To pak ſo jim njeporadźi. Proteſt pſchećiwo Koklowej wólbje wotpočuje měrnje w komiſiji a po hodźoch hakle zapozdźeny rumpodich powěść pſchiujeſe, zo je dowuradźeny a — do papjerjanoho korba padnył, kaž ſo tajkomu njelepomu wudźěłkej pſchiſtoji.

Proteſt zepjera ſo na to, zo ſu w Rakecach též Pruſakojo wolili. Na kotrej ſtronje, to wězo njewědźa, dokelž je wólba z wjetſchoho dźěla tola tajna. Liſtno wolerjow je ſo pſched hłownej wólbu cyły tydźeń wupołožiło. Čzohodla Brühlowi pſchećeljo tehdom za tym ſlědźili njejſu, hač je wſcho w rjedźe?

W Khróſćicach mějachu někotſi wolerjo wjac hłoſow, hač jim po wólbnym prawje pſchiſtoji. Tak z najmjeńſcha piſche proteſt. Ludźička ſnano njewědźa, zo ličba hłoſow njewotwiſuje jenož wot dokhodow, ale též wot ličby jednotkow.

Někotſi z podpiſanych najeńkowych pſchiwiſnikow — woſebje hamtſki ſudnik Saechtling w Kinsbórku, kiž z wurjadnej pilnoſću a njewſchědnej „luboſću“ wo naſch 8. wólbny wokrjes, a to pod heſłom jako ſobuſtaw zwjazka ratarjow a konſervativnoho towaŕſtwa, njeproſcheny a nježadany ſo ſtaraſche — wobſwědčuja w proteſće, zo Koklowe ćerpjenjo na wuſchi wolerjam doſć znate było njeje. To pak je hoła łža. Wſchě nowiny w naſchim wólbnym wokrjeſu wo tym piſachu, a knjez wučeŕ Domaſchka na kóždej zhromadźiznje wo tym rěčeſche. To bě pódla reformy cyrkwinſkoho dawka joho woſebity nadawk, to ludźom dokładnje rozeſtajeć. To je též pilnje činił, zo by z čeſću wobſtał. Hlejće tamnych tajencow! Spomnjena reforma budźe w pſchichodźe zjednoćena z gmejnſkim dawkom, potajkim tak, kaž je Koklowy pſchiwiſk na zhromadźiznach rozeſtajał.

Nětko naſchi pſchećiwnicy mjelča, dokelž z njeſprawnymi brónjemi wojowachu. Trjebachu tamnu njewěrnoſć jenož k ſchćuwanju. A pſchi cyłym ſchćuwanju ſu z hańbu podlěželi. To jim wězo do hłowy njecha, zo ſu napſchećo Serbam pſchěhrali. „Kak dźiwnje ſwět ſo wobroća, hdyž „byk“ ſo darmo poſkića.“

Z kraja. Srjedu 22. decembra budźa **wólby** do **hornjołužiſkoho rataŕſkoho towaŕſtwa.** Knjez tajny radźićel Steiger nad Budyſchinkom hižo na 20 lět dołho naſch wokrjes ſwěru zaſtupuje. Tón króć pak ſo knjez rataŕſki radźićel najeńk Brühl na joho měſto ćiſchći. Toho hižo wſchitcy znojemy! **Njech** tohodla **wſchitcy,** kotſiž we wokrjeſnym towaŕſtwje ſu a prawo wolić maja,

knjeza tajnoho radźićela **Steigera** nad Budyſchinkom

wola.

Knjez Steiger je ſo w prěnjej komorje jako jejny ſobuſtaw ſtajnje jako pſchećel Serbow wopokazał. Tuž je Serbow winowatoſć, zo joho wólbu do rataŕſkoho wokrjeſnoho towaŕſtwa ze wſchěmi mocami podpjeraja.

Rozprawy našich towaŕstwow za tydźeń podamy. Red.

Z cyłoho swěta.

Sakſka.

Sakſki ſejm. Nacionalliberalny Niethammer namjetowaſche w druhej komorje, zo by knježeŕſtwo **ſakſke železniſtwo jednoriſcho zarjadowało** a k tomu hodźace zakonje ſejmej w tutej ſeſſiji hiſchće pſchedpołožiło. Po wobſchěrnej rozmołwje bu namjet financnymaj deputacijomaj pſchepodaty. — Tohorunja bu w poſedźenju 10. dec. namjet, **po kotrymž** dyrbi ſo penſija za lutherſkich duchownych něſchto pſcheměnić, financnej deputaciji A. pſchipokazany.

We ſwojim 17. poſedźenju, 14. decembra, wuradźowaſche druha komora wo namjeće, kotryž běſche ſwobodnomyſlny zapóſłanc Brodauf ze ſwojimi towaŕſchemi ſejmej pſchepodał. Chcedźa, zo bychu ſo zakońſke poſtajenja wo **njedźelſkim měrje** něſchto pſcheměnili. Woſebje chcedźa tak mjenowany **ćichi čas** pſched jutrami pſchikrótſchić, zo njebychu wobſedźerjo ſalow a herco pſchewjele ſchkodowali. Miniſtraj Vitzthum a Beck pſchećiwo namjetej rěčeſchtaj. Pokazowaſchtaj na to, zo je dlějſche pſchihotowanjo na ſwjaty čas za nabožniſtwo jara ſpomožne. Též konſervativni ſu pſchećiwo namjetej. Liberalni ſu wězo za namjet, dokelž bóle za čaſne ſo ſtaraja, a ſocialdemokraća ſu z cyła pſchećiwo kóždomu ćichomu čaſej. Namjet bu deputaciji pſchipokazany.

Druha tak žiwa rozmołwa naſta pſchi namjeće ſwobodnomyſlnoho Günthera, kotryž chce lědom zawjedźeny zakoń wo **ſchlitanju lěſow a polow** zaſy pſcheměnić. Woſebje njeſmělo ſo po joho namjeće zakazować, w lěſach hriby zběrać a jahodki ſchćipać. Též tutón namjet bu deputaciji pſchepodaty. — Srjedu jednaſche ſejm wo interpellaciji zapóſłanca Günthera pſchećiwo **wyſokim płaćiznam mjaſa.**

— 17. februara 1909 je pruſke knježeŕſtwo zwjazkowej radźe namjet pſchedpołožiło, zo měł ſo wot łódźow na němſkich rěkach wěſty dawk zběhać. Sakſke a Badenſke knježeŕſtwo ſtej we woſebitym piſmje dokładnje rozłožiłoj, zo ſo jimaj pruſki namjet njeſpodoba.

— Na lěto 1909 ma Sakſka 12713466 hr. **matrikularnoho pſchinoſchka** płaćić.

— **Na Drježdźanſkej policiji** měјachu njedawno **zajimawe pruhowanjo.** Někotſi policiſtojo běchu mjenujcy japanſke dźindźicu nawuknyli. To ſu wěſte wupſchimanja a zwjertowanja ſtawow, kaž je woſebje Japanojo maja, z kotrymiž móža lohko njepſchećela pſchewinyć. Pruhowanjo je ſo tak ſpodobało, zo budźa po něčim wſchitcy policiſtojo w dźindźicu wuwučeni.

Němſka.

Kejžorſki ſejm. Schtwórtk 9. decembra započa ſo w kejžorſtwowym ſejmje debatta wo nowym etaće. Po ſtarym waſchnju započa ſo tute poſedźenjo z rěču kanclera. Na to běchu tón króć wſchitke ſtrony z wěſtej wćipnoſću čakałe. Wulkotnu rěč z rjanymi ſłowami a frazami, kaž ju Bülow rady dźeržeſche, wot nowoho kanclera njeſłyſchachu. Bethmann-Hollweg rěčeſche lědom 20 minutow. K etatej ſamomu wón doda, zo je zlutniwje zeſtajany. Jako jara rozomnu zaſadu poſtaji, zo njedyrbja ſo wudawki bjez zapłatow poſtajić. Schtož financnu reformu naſtupa, kancler wupraji, zo knježeŕſtwo zamołwjenjo za nowe dawki dochła na ſo wozmje, runjež běchu někotre dawki též wot ſejmowych ſtronow namjetowane byłe. Z tym zaſudźi wón ſchćuwanjo pſchećiwo ſtronam, kotrež ſu financnu reformu pſchewjedłe. Za pſchichod namołwjeſche kancler též druhe ſtrony, zo njebychu dale ſo hněwałe, ale ſobu dźěłałe. Knježeŕſtwo nochce ſo zepjerać na wěſte ſtrony.

Nowy statny sekretar financow Wermuth rozkłożowasche potom etat nadrobnje. Wermuth je so do swojoho ćežkoho zastojństwa derje zadźěłał. Joho hospodaŕske zasady, po kotrychž bě etat zestajany, so powschitkownje spodobachu. Wermuth chce lutować a je z tym hižo w nowym etaće započał. Nadźijomnje budźe kruty dosć, stajnym žadanjam druhich ministerijow za wjacy pjenjez so kruće stajeć. Nowomu etatej je pschidaty etat hižo w poslednich lětach pschizwolenych wudawkow, tak mjenowany „Nachtragsetat". Tutón žada pschez 500 milionow, kotrež dyrbja wězo z wjetschoho dźěla, z najmjeńscha na khwilu, so požčić. Je widźeć z toho, kak njerozomnje je so w poslednich lětach, wosebje w času blokowoho sejma, hospodariło.

Nowy etat chce tež kruće zarjadować matrikularne pschinoschki, to su pschinoschki jenotliwych zwjazkowych statow. Dotal buchu tute pschinoschki drje w etaće wobzamknjene, potom pak jim wot kejžorstwa dlějschi čas čakane. Tak stojachu dokhody na papjerje, woprawdźe pak je kejžorstwo njedóstawasche. Wermuth chce to tak zarjadować, zo, schtož maja staty pschinoschować, tež woprawdźe bjez komdźenja zapłaća. Tak změje etat potom krućischi podłožk. Dokhody z nowych pschi financnej reformje pschizwolenych dawkow su w etaće 300 milionow wobličene. Dyrbja drje po prawom 500 milionow wunoschować, tola je so hnydom z tym ličiło, zo połny wunoschk w prěnim, haj w prěnich lětach hischće njezměja. Wermuth chce tež kruće zasadu pschewjesć, zo smědźa so na požčonku jenož tajke wudawki brać, kotrež so danja. Nimo toho dyrbi so porjadnje něschto dołha wróćo płaćić. Tak je nadźija, zo so kejžorstwowe financy po něčim polěpscha.

Rozmołwa wo etaće traje wězo dlějschi čas a wschitke strony k tomu rěča. Hertling (centr.) porokowasche wosebje liberalnym stronam jich njerozomne zakhadźenjo a schćuwanja dla financneje reformy a rěčesche potom wo zwonkownej politicy. Mjez tym zo konservatiwny Richterhofen w mjenje swojeje strony měrnje porěča, wijesche so nacionalliberalny Bassermann, zo by poroki, kotrež běchu so liberalnej stronje činiłe a kotrež bě samo z kancleroweje rěče zasłyschał, wotpokazał. Nochcysche tež pschidać, zo su nacionalliberalni katholikam njepschećelnje zmysleni, a zo chce so jim nowoho kulturnoho wojowanja. Centrum jomu to prawje njewěrjesche, wótse pak so tam smějachu, hdyž Bassermann měnjesche, zo njeje blokowy sejm centrum cyle ze sobuskutkowanja wuzamknyć chcył. Pjatk a sobotu dźěsche rozmołwa wo etaće dale. Socialdemokrat Scheidemann, prawy hewrjekaŕ, pruskim kralam wumjetowasche: słowo nic dźeržeć, za pruskich kralow ničo njewschědne njeje. Wězo dósta wot präsidenta porok, ale tež kancler pschećiwo jomu wustupi a zakitowasche pruskich kralow. Zajimawa bě sobotu rěč znatoho Liebermanna ze Sonnenberg z hospodaŕskoho zjednoćeństwa, prjedawschoho antisemity. Wón sam protestant evangelskomu zwjazkej raznje porokowasche, kak ze swojim schćuwanjom pschećiwo katholikam wótcnomu krajej schkodźi. Nasche nowiny wězo wo tutej rěči ničo njepisaja. Wosebje so dźiwasche, zo evangelski zwjazk pschecy a wschudźom nacionalliberalnym pomha, mjez tym zo je tola derje znate, zo tući ludźo wo wěrje wjele wědźeć njechadźa. Połtseća hodźiny dołho rěčesche centrumski zapósłanc Gröber, drje pschedołho, a tola so zapósłancam njewostudźi, jomu pschiposłuchać. Njeběchu to hołe a prózdne rěče a swarjenja, kaž pola socialdemokrata, ale rěčesche wo wěstych hischće nowych podawkach, kaž wo nadběhach pschećiwo cyrkwi dla schpaniskoho anarchista Ferrera, wo wěstym saksim wučerju, kotryž bě swojim schulskim dźěćom pschi wučenju w schuli hidu pschećiwo katholikam do wutroby schćěpił, wo znatych njesprawnosćach pschećiwo wučerjam w Kattowicach atd.

Budgetowa komisija powyschi minjenu wutoru pjenjezy k podpěranju dźěłaćerjow, kotsiž su nowoho tobakowoho dawka dla dźěło zhubili wot dwěju milionow na połtseća miliona. Loni běsche sejm resoluciju pschiwzał, zo ma kraj wojakam pucowanske wěcy kupić. W nowym etaće su nětko 3 miliony hriwnow za to postajene. Za pěschka je ličene 7 hr. 10 pj., za jězdnoho 8 hr. Wojacy dóstanu pjenjezy wupłaćene a maja sebi potom wěcy pola bataillonow kupić.

Do nowoho etata njeje knježeŕstwo namjet pschiwzało, zo dyrbjała so wojakam, kotsiž su so na poslednich wójnach wobdźělili, pjenježna pomoc powyschić. Sejm běsche sebi to prjedy pschał. Njeje pak k tomu srědkow.

— **Centrum** je sćěhowacy namjet kejžorskomu sejmej pschedpołožił: Sejm chcył wobzamknyć, knjeza kanclera prosyć, zo by ze zwjazkowymi statami jednał, zo bychu potłóčenja nabožneje swobody, hdźež tajke hischće wobstoja, pschez nowe zakonje wotstroniłe. Namjet ma podobny wobsah, kaž we swojim času tak mjenowany **tolerancny namjet.** Po prawom dyrbjał kóždy sprawnje zmysleny za njón być. Tola móžemy drje z wěstosću wočakować, zo zastupjerjo evangelskoho zwjazka a někotsi, kotsiž so liberalni mjenuja, jón wotpokazaja.

— **Sejmowe strony** maja tu khwilu telko **sobustawow:** konservatiwni 60 (a 2 hospitantow), swobodno-konservatiwni (Reichspartei) 25 (a 5 hospitantow), reformarjo 4, hospodaŕske zjednoćeństwo 17 (a 1 hospitanta), centrum 105 (a 1 hospitanta), Polacy 20, nacionalliberalni 50 (a 5 hospitantow), swobodnomyslne zjednoćeństwo 15, swobodnomyslna ludowa strona 27, němska ludowa strona 7 a socialdemokraći 46. K žanej frakciji njesłuscha jich 19. Dwě městnje stej wuprózdnjenej, mjenujcy městno zemrětoho zapósłanca Dr. Witta a zapósłanca Schacka.

— W Barlinje běsche 11. decembra wulkotna **zhromadźizna konservatiwnych.** Běsche wot 1500 muži wopytana. W zhromadźiznje knježesche zahorjenosć a pschezjenosć a wuprajichu swoju spokojnosć z konservatiwnej stronu w sejmje.

— Hdźež **liberalni** knježa, wopokazuja tež swoje **njepschećelske zmyslenjo pschećiwo cyrkwi,** wosebje pschećiwo wschomu katholskomu. W Düsseldorfje, kotryž ma 70 % katholskich wobydleri, ale liberalny magistrat, běchu 1907 wulku khorownju natwarili za 7 milionow hriwnow. Maja tam swětnych k wothladanju, a to 121 lutherskich a 31 katholskich. Płaća jenomu na dźeń 6 hr. 34 pj., mjez tym zo w Kölnje jenej miłosćiwej sotse jenož 2 hr. 81 pj. a w Nürnbergu jenej diakonissy 3 hr. 9 pj. płaća. Pschi tym swětni wothladarjo a swětne wothladaŕki husto dosć njejsu jara dobre. Bychu-li tam diakonissy a miłosćiwe sotry měli, by město na 250 tysac hriwnow zalutowało, a za khorych by hischće nimo toho lěpje było hač nětkle. Centrum chcysche to namjetować, ale liberalni běchu pschećiwo tomu a socialdemokraći, kotsiž hewak tak rady na pschečinjenjo khudych kroschkow swarja, jim pschihłosowachu. Pschećiwo katholskim mnicham a sotram sebi tući bratsja pschecy pomhaja.

— **Kak mało so** husto ze statnymi pjenjezami **lutuje,** za to je tež w Düsseldorfje zajimawy pschikład. Za präsidenta wyschschoho krajnoho sudnistwa bu tam bydlenjo natwarjene — wot stata wězo — za 192 tysac hriwnow. Bydlenjo płaći potajkim na lěto z najmjeńscha 7 tysac hriwnow. Za präsidenta samoho tajke bydlenjo njeje dobrota, dokelž je jomu pschedrohe, hdyž chce sebi je derje wuhotować a w rjedźe dźeržeć.

— Prjedawschi pruski minister kulta Dr. **Holla** je njedźelu w Godesbergu **wumrěł.** Je jenož krótki čas swojoho wotpočinka wužiwał.

— W bayerskim městačku Lambrechće je **socialdemokratiski měsćanosta,** wěsty Neu. Je to prěni socialdemokratiski měsćanosta, a dźiwachu so, zo je knježeŕstwo joho wobkrućiło. Neu je piwarc.

Awstrija.

We Wienje je tu khwilu wulki proceß, kotryž ma tež politisku wažnosć. Wobskorženy je Dr. Funder, redaktor kschesćansko-socialneje nowiny „Reichspost", a stawiznaŕ Dr. Friedjung. Běschtaj we swojich nowinach wschelake artikle wozjewjałoj, pschez kotrež so mnozy južnosłowjanscy zapósłancy a druzy znaći mužojo ranjeni čujachu. Wobskorženaj staj nětko sudnistwu wschelake wotpiski a fotografije dokumentow pschepodałoj, z kotrychž je widźeć, zo su so tam mjez prjedawschim serbiskim ministeriom Pašič a druhimi serbiskimi, kroatiskimi a wuherskimi wjednikami Kossuthskeje strony jednanja stawałe pschećiwo Rakuskej. Hłowny zaměr jich jednanja běsche założenjo wulko-serbiskoho kralestwa. Jedna so nětko wosebje wo to, hač su tamne dokumenty prawe abo hač su falschowane. Proceß budźe khětro dołho trać.

— Obstrukcija Čechow w parlamenće traje dale. Česki zapósłanc Kotlarz je 13 hodźinow dołho rěčał, wot srjedy pschipołdnja 1 hodź. hač do schtwórtka nocy 2 hodź.

Wienska „Mittags-Zeitung" pisa, zo je präsident baron Bienerth pschihotowany na eventualnosć rozwjazanja parlamenta a zo hižo wot kejžora dekret wobsedźi, kotryž so na to poćahuje.

Italska.

Präsident nowoho ministerija je Sonnino, pschećel prjedawschoho Gioletti-a, je hižo tež jónu ministerpräsident pobył.

— Minister zwonkownych naležnosćow je hrabja **Guicciardini.** Tittoni, runjež we swojim zastojństwje nahladny, njeje tola do nowoho ministeria zastupił. Zwonkowna politika pod nowym ministeriom drje so z ćežka schto pschemění.

Rom.

Bülow je ze swojej mandželskej poł hodźiny dołho audiencu pola swjatoho wótca měł.

Belgiska.

Belgiski kral je straschnje skhorjeł. Operacija budże drje jomu z ćeńka pomhać.

— **Kongo-staat,** kotryž prjedy kralej Leopoldej samomu słuschesche, je, kaž je znate, **Belgiska pschewzała.** Radźi pak bychu tam Jendželćenjo wjacy mocy dobyli. Měsacy dołho tohodla hižo rěča a pisaja wo tam trěbnych reformach. Njehodźi wschak so prěć, zo tam njeje wschitko derje zarjadowane. Wosebje maja tam pschekupske towarstwa a jenotliwi wobsedžerjo wulku móc a zakhadźeja husto hrubje z tamnymi wobydlerjemi. Tola Jendželska njecha so do tamnych wěcow tykać, zo by wobhim wobydlerjam pomhała, ale zo by tam něschto schlapnyła. Belgiska je też slubiła, zo tam njesprawnym wobstojnosćam wotpomha. Jendželska budże drje dyrbjeć też swoje wotpohlady spuschćić, dokelž pola němskoho knježerstwa teje pomocy njenamaka, kaž bě so toho nadźijała.

Francozska.

Duchowni a starschi wobaraja so dale krućischo pschećiwo wschelakim wěrje njepschećelnym knihам, kotrež so tam dźěćom w statnych schulach do rukow nuzuja. Biskopja su zhromadny pastyrski list pschećiwo tomu wudali. Někotři profesorojo a wučerjo, kotřiž su tute knihi wudawali, su nětko **Parižskoho arcybiskopa Amette wobskorzili** a žadaja sebi po 10000 frankach zarunanja, dokelž je z pastyrskim listom pschedawanju knihow schkodźak. Na druhej stronje jena katholska nowina pjenjezy hromadźi, zo by so dźěćom, kotrež so wutrajnje pschećiwo njewěriwym knihам stajeja, wopomnjenjski pjenjezk darik. Srědk zda so nam khětro francozski, hdyž wjele na tajke malicke zwonkownosće dawaja. Pjenjezk dyrbi na jenej stronje měć wobraz knježny Jeanne d' Arc a na druhej stronje słowa: Wěrju do Boha.

Ruska.

Ruska so po zdaću zasy k swojim **starym diplomatiskim pućam wróća,** zo by swoju móc a swój wliw pschećiwo Turkowskej powjetschika. Mjenjesche balkanske staty wokoło Turkowskeje so njeje sobu, kaž Bołharska, Serbiska atd., bóle zjednoćuja. Zawěsće stawa so to na namołwjenjo Ruskeje diplomatije, kotraž chce Słowjanow bóle pod swój schkit zjednoćić. Za Rakusku ma to wězo swoje strachi. Zo by Ruska pschi tutych swojich prócowanjach prawje swobodna była, pschećeluje so dale bóle z Japanskej. Ruscy wojerscy wjednicy wschak z narańschcje Asije husto na knježerstwo pisaja a skorža, kak jich tam Japanska krjuduje. Minister Iswolski pak nima žanoho słowka poroka pschećiwo Japanskej, njecha tam napschećo Japanam njepschećelscy wustupować, ale chce jich za so dobyć.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1909: kk. 826. Jan Hendrich z Haslowa; 827. Marija Pětrancowa z Čornec; 828. 844. z Budyšina: H. M. r., Jan Hajnca; 829. Mikławš Šěrc z Miłoćic; 830. Jurij Klimant z Róžanta; 831. 832. z Worklec: Jakub Salowski, Pětr Wjenka; 833. Jakub Dźiławk z Now. Bóšic; 834.—836. z Khrósćic: Jakub Pjech, Karl Kurfürst, Jakub Hendrich; 837. 838. z Pěskec: Michał Pólk, Mikławš Žur; 839. Jakub Sćapan z Dobrošic; 840. Michał Janca ze Sernjan; 841. 842. ze Smjerdaceje: Michał Čornak, Madlena Suchec; 843. Jurij Woski ze Židowa; 845. 846. z Kamjenca: Hana Weclichowa, Mikł. Horjeń; 847. 848. z Konjec: Hana Šwedźina, Madlena Bjedrichowa; 849. Michał Krawc z Koslowa; 850. 851. z Ralbic: Michał Narčik, zwónk Mikławš Bräuer; 852. J.-L.; 853.—855. z Kulowca: Michał Zarjenk, Michał Wawri, Jakub Haink; 856. Michał Zynda z Hory.

Za cyrkej w Zdźeri: K česći 50lětnoho měšniskoho jubileja knjeza kanonika J. Herrmanna we Wotrowje darjene wot jubilara, joho přećelow a sobubratrow **500 hr.**

Za terciarow: Zemrěła je 27. okt. 1909: Hana Hejdanec w Khróšćeach (sotra: Antonia z Padua). R. i. p.

Zamołwity redaktor: Jakub Žur, kapłan w Budyšinje.
Adresa redaktora: Kaplan Jakob Sauer, Bautzen, Domstift.
Adresa pokładnika: Pfarrer can. N. Sauer, Bautzen.

Serbscy starši! njedawajće swojim dźěćom žadyn praskot k Božomu dźěšću! Kupće jim knihu

„Brunčki" z krasnymi wobrazami wo swjatojanskich muškach wot k. fararja Karafiáta a cyłej kopicu rjanych wobrazow a wobrazkow.

Dóstanjeće za 1 hr. 20 pj. w Budyšinje pola Smolerja abo pola wašoho serbskoho towarstwa. [216

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 11. dec. wot hr.	wot pj.	hać hr.	hać pj.	w Kamjencu 16. dec. wot hr.	wot pj.	hać hr.	hać pj.
Pšenica, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	34	17	68
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	50	11	84	12	16
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	76	12	11	10	50	10	92
Pšenica, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	20	10	40
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	40	7	60
Ječmjeń	8	25	8	50	7	50	7	80
Wows	7	80	8	10	7	50	7	75
Hroch	12	—	15	—	—	—	15	—
Woka — 50 kg abo	10	—	11	—				
Jahły — centnar	15	50	16	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.	19	—	19	50	10	—	10	30
Běrny	2	25	2	65	—	—	2	60
Pšeńčna muka	11	25	20	50				
Ržana muka	9	50	13	—				
Syno	5	—	5	50	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami	5	40	5	67	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z maśinu	3	50	4	80	—	—	5	—
Prosata 774 (w Kamjencu 280) jene	10	—	25	—	12	—	19	—
Butra 1 kg	2	80	3	—	2	80	3	—
Jeja, mandl	1	43	1	50	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumětske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedža, a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w Kamjencu,
Budyšska droha čo. 1
prjedy R. Wunderlichowy zubjacy atelier.

Wapno (kalk)
wuhlo
brikety
kamjentne wuhlo
anthracit
wuhlo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokorečak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokorečak 307.

Wutrobna prózstwa.

Nowe lěto steji zaso před durjemi. Lěta dołho su so k »Božemu Dźěšću« a k Nowemu Lětu za naš luby »Serbski Dom« dary składowałe. Husto je so tak na 600 hriwnow a wjacy nahromadźiło, poslednje lěto pak bohužel jenož 180 hriwnow.

Je skoro, jako by swjaty woheń za naš »Serbski Dom« cyle wuhasnył. A tola trjebamy hišće wjele pjenjez, prjedy hač móžemy prajić: nětko je Serbski Dom naš. Dla powyšenja danskich pjenjez smy lětsa 1000 hriwnow danje wjacy zapłaćić dyrbjeli kaž druhe lěta.

Tuž wukupmy so lětsa zaso z horliwosću prjedawšich časow wot wšěch pisnych nowolětnych zbožopřećow z tym, zo šćedry dar wótčinskeje lubosće woprujemy za naš »Serbski Dom!«

Čim wjacy Wy za naš krasny dom woprujeće, čim wjacy wón ponjese a čim lěpje budźemy z wudawanjom dobrych knihow a časopisow mjez lubymi Serbami hajić móc **křesćansku wěru** a **swěrnu lubosć** k **wótčinje** a **narodej.**

Tak čini kóždy, kiž tutón naš »Serbski Dom« podpjera, Bohu spodobny skutk.

Wšitke nowolětne dary budźemy w »Serb. Nowinach«, w »Katholskim Pósle« a we »Łužicy« kwitować.

Tuž woprujmy kóždy po swojich mocach a ze šćedrej ruku »Bohu k česći a Serbam k wužitku!«

W Budyšinje, 12. decembra 1909.

Farař **Jan Křižan,** předsyda M. S.
Farař **Mikławš Žur,** sekretař M. S.
Prof. Dr. **Muka,** redaktor Čas. M. S.
Michał Cyž, zarjadnik M. S.

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Zemrěła: 14. dec.: Hilžbjeta, Jana Nowaka, listynošerja w Budyšinje, dź., 6 l. 7 m. 24 dn.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 13. dec. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnař	wot	26—45	hr.,	rězna waha	58—81	hr.
2. Byki,	„	„	„	30—42	„		60—73	„
3. Kruwy a jałojcy,	„	„	„	25—49	„		46—76	„
4. Ćelata,	„	„	„	38—51	„		68—81	„
5. Swinje,	„	„	„	52—61	„		68—78	„

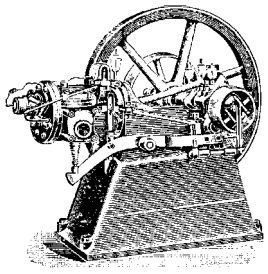

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w **Budyšinje**

twari

płunowe-, benzinowe-, benzolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež připrawy ze srěbac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratafstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najdlěje rukowanjo.

Kašćiki z gratom k wurězowanju drjewa, gratowe kašćiki,

smykače, sanje,

žimace mašiny,

wšitku domjacu a kuchińsku nadobu

kupuješ najlěpje a najtuńšo pola

Augusta Hajny

w Budyšinje, kamjeńtna droha 12.

Rěču serbski. [219] **Rěču serbski.**

Krajan na lěto **1910**

protyka za katholskich Serbow

je wušła.

Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Cyrkwinske molowanjo.

Wosebitosć:

Stare wašnjo molowanja.

Wuwjedźenjo w kóždym stilu a wašnju.

Swědomite rysowanjo a zestajenjo barbow.

Pofichromowanjo a pozłoćenjo wołtarjow, klětkow, stacionow, figurow.

197]

Hendrich Hinrichs.

Lipsk, Weststrasse 29.

— Wobličenja a skicy darmo. —

Z prima-referencami móžu służić.

Wulki skład

časnikow,

rjećazkow,

złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw

za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.

R. Mersiovsky, časnikař

Budyšin

Serbska droha, rózk žitn. hasy.

194]

Hotowe

pjelšćowe twory,

pjelšćowe kože

k **podšiću** a k **wobšiću,**

kłobuki a měcy

(čapki)

we wulkim wubjerku poruča

Kurt Herzog

w Budyšinje,

14 na lawskich hrjebjach 14.

Nowa knižka!

Wobrazk z tuteje knižki.

W komissiji »Raja« je wušła jako **1. čisło Knihownje »Raja«** knižka:

Jězuskowy narod.

Jězuskowym bratřikam a sotřičkam poda M. N. R. [229

Zajimawa knižka, z rjanymi wobrazkami wupyšena, płaći jenož **25 pj.** a je dóstać w Budyšinje pola **Smolerjec** a přez **redakciju »Raja«** (w Khrósćicach).

Tuž kupujće a čitajće pilnje, lubi Serbja!

K hodam!

Hody so bliža. Skoro wšědnje widźimy nětkle našich serbskich starších „Bože dźěćo“ honić. Njech pak so njezabudże při tym na naše nawěški; wosebje pak namołwjejće překupcow, zo bychu do „Posoła“ nawěšk dali, njejsu-li to hišće činili. Dale sebi też přejemy, zo by Bože dźěćo też naše **serbske nabožne a zabawne knihi** prawje nadobnje wobradźało. Štó njebudże wjesoły, hdyž k Božomu dźěśću rjany „Pobožny Wosadnik“, „Jězusowu Winicu“, „Žiwjenja Swjatych“, „Nowy Zakoń“ abo „Khwalće Knjezowe mjeno“ atd. dóstanje!

Kóždy je wjesoły, hdyž Bože dźěćo so na njoho dopomni. Też „Posoł“ budże wjesoły, hdyž budża čitarjo na joho **„fond“** spominać a k hodam rjany dar za njón woprować. Je jara nuzne trěbne, zo za fond „Posoła“ składujemy, jeli chcemy, zo by „Posoł“ přecy dale a lěpje škitał našich katholskich Serbow před hrožacej njewěru. Wichory njewěry přecy mócnišo howrja, tuž dyrbi „Posoł“ też hišće mócnišo stać a wojować na čole swojoho luda. K tomu pak je nimo Božoho škita też trěbny pjenježny zakład.

Tuž dajmy kóždy swój wopor za **„fond“** jako Bože dźěćo abo jako wuswobodźenjo za nowolětne zbožopřeća. Prosymy **wubjerkownikow** a **dowěrnikow,** zo bychu pilnje **dary hromadźili** a tesame našomu pokładnikej připósłali. Kwitować započeć budża so dary w hodownym 52. čisle.

Redakcija.

C. G. Fiebiger

poruča

módowe a manufakturowe twory,

204] kaž tež

płatowe a bałmjane twory.

Dalokoréčak 650. **Budyšin.** Dalokoréčak 650.

Serbska droha čo. 5 a 7.

Założene 1824. Tunje krute płaćizny.

Jako praktiske **hodowne dary**

poruča

we wulkim wubjerku najnowše

blidowe a kofejowe sudobja,

kaž tež k myću (myjaki),

škleńčane twory, točene a tłóčene,

213] tež cyłe

domjace a kuchińske wuhotowanja

Herrmann Gläsel

Lawske hrjebje 4. w Budyšinje. W Serbskim Domje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. • • • • Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		3 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3¼ %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	4 %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

K hodam

poruča w **najwjetšim wubjerku**

Předešćniki

za **knjenje** a **knjezow, šuleri** a

dźěćace šulske předešćniki

wot najjednorišich hač do najwosobnišich.
Wšitke předešćniki zhotowja so jeno z dobroho materiala w **samsnej tworni.**

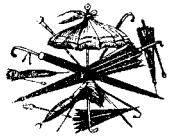

Prošu při potrjebje na mnje dźiwać.

Heinrich Henkner

předešćnikowa twornja ——— w Budyšinje

zwonk. lawska droha 4, při krónpryncowym mosće.

prjedy hłowne torhošćo.

208] Dobre posłužowanjo:

porjedźenja a z nowa poćehnjenja w najkrótšim času.

Znutřk. lawska droha čo. 5.

Ludwig Kuhlmann

Znutřk. lawska droha čo. 5.

wobs.: Erich Hecht.

Wosebite překupstwo

za

tepichi, gardiny, meblowe tkaniny, přikrywadła, pućowanske přikrywki,

blidne a łožowe přikrywadła,

portiery, tapety, linoleum.

203] **Kommissionski sklad**

kral. sakskeje **porcelinoweje** tworńje w **Mišnje.**

Dalokoréčak 187. Dalokoréčak 187.

Šokolada, marcipan atd.

Hodowne wěcki

w najwulkotnišim wubjerku po najtuńšich płaćiznach.

Debjeńki na božodźěsćowy štom

punt hižo po 60 pj.

Nürnbergske poprancy

wot Heinricha Haeberleina w Nürnbergu

za originalne płaćizny.

Gerling & Rockstroh

Budyšin

10 Znutřkowna lawska droha 10.

207] 150 filialkow w Němskej.

Twornja w Drježdźanach-A.

Šulske tornistry, toški wšěch družinow, **nakhribjetne měchi, móšnički, slě, listne toški, cigarowe etwije, konje** k **hrajkanju** a ke **kolebanju, konjace** a **kruwjace wodźewy, konopeje, matracy, loža,** kaž też wšitke solidne **kožane twory** znateje krutosće poruča we wulkim wubjerku [214

C. A. Pietsch, sedłarski mištr

w **Budyšinje, Žitne wiki 8,** pódla Kellingec barbjeŕnje.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a **skład**

za jednore a pyšne wuhotowanja wobydlenjow,

też jednotliwe meble za jstwy.

Specialitu: [224

Nabožne předmjety

wšěch družinow poruča, kaž też **monstrancy — kheluchi — pateny k wobstaranju khorych — swěčniki — lampki krjepjenčki — kříže** — atd. **Porjedźenja cyrkwinych sudobjow — pozłoćenjo, poslěbornjenjo** — poměrnje tunjo při dobrym wuwjedźenju.

Listna z płaćiznami so darmo připósćelu.

Heinrich Trümper,

kralowski dwórski dodawaćel,

Drježdźany-A.,

Rózk Sporer- und Schößergaße 25.

Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

Wobhladanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

Bjez konkurrency! Bjez konkurrency!

W Budyšinje w salu Serbskoho Domu

Lawske hrjebje 2 I

wulka Bethlehemska wustajeńca

wot **njedźele 19.** hač do **pjatka 31. decembra t. l.** sobu

Jězusowe žiwjenjo wot naroda hač k njebju stpěću.

Žane wobrazy, jeno drjewjane postawy, wjelelětne dźěło! Hódno wohladać! Jara powučace!

Nichtó njezakomdź tute wumjelske dźěło wopytać.

Wočinjene:

Dźěławe dny wot dopołdnja 9 hač do 11 hodźin wječor, na njedźelach a swj. dnjach wot pop. 2 hač do 11 hodź. wječor.

Zastup jeno 25 pj., wojacy a dźěći płaća jeno 10 pj.

Wo bohaty wopyt prosy

228] **A. M. Symank.**

Paleny kofej!

Z tutym wozjewjamy česćenym wobydlerjam

Kulowa a wokoliny,

zo smy našu

předawarnju palenoho kofeja

knjezej

Ottej Bulankej

(prjedy **J. A. Wels**)

w Kulowje

přepodali.

Tuta předawarnja podawa naš kofej jara derje a přecy čerstwy paleny kaž w najlěpšej tworje. Pospyt z našimi kofejemi njemóže so dosć raznje poručeć.

(Knjez Bulank rěči serbski.)

Němske kofejowe překupske towarstwo

ze zam. ruk.

227] w **Barlinje N. W. 40.**

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4 I **(Seehec restaurant „Germania“) - - - Telefon čo. 217.** poručataj so k wudźełanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósstwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

Při žitnych wikach II napřeco Złotej Hwězdźe.

Kože

Při žitnych wikach II napřeco Złotej Hwězdźe.

wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho zemrětoho

knjeza ryćerkublerja

Michała Jeschki z Lejna

wuprajamy z tutym wšitkim, kotřiž su za njeboćičkoho při pustym wječoru so modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli **wutrobny dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Lejnje, Čornecach a Kopšinje, na dnju pohrjeba, 12. decembra 1909.

226] **Zrudni zawostajeni.**

»Serbosław«
towarstwo za kath. Serbow w **Khrósćicach** a wokolinu zmeje **dźensa njedźelu 19. hodownika t. l.** swoju **měsačnu zhromadźiznu** z wólbami, tuž njech wšitcy přińdu! Wutrobnje přeprošuje
222] **předsydstwo.**

Kofejownja
w Serbskim Domje
poruča so česćenym **Serbam** ze znatym dobrym **kofejom, kakaom, šokoladu** a z druhimi **bjezalkoholnymi napojemi**, kaž też ze zymnymi a čopłymi **jědźemi**. (Twory a wačoki móža sebi hosćo tu rad nakhwilnje skhować dać a wotpołožić.) [223

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Rěči serbski.
Telefon čisło 177.

Albert Stephan
w Budyšinje
9 Zadnja bohata droha 9
poruča česćenym wotebjerarjam w Budyšinje a wokolinje swoje z čisteje wołmy samodźělane prima **lacy z rukawami, přetykowane** a **walkowane nohajcy, spódnje kholowy** wšelkich hódnosćow a wjele **druhich wěcow** so k bližacym hodam k přećelnomu wobkedźbowanju jako dary. [206

Domjacu holcu
ze wsow
k **1. jan. 1910** pyta **katholski seminar** w **Budyšinje.** Předstajić chcyłe so tajke pola **domownika** w seminaru. [218

Po Božej woli je hižo dokonjała běh zemskoho žiwjenja

Madlena zwud. Koklina w Swinarni
rodź. **Jakubašec** z **Hórkow**

Přeżiwiwši čas młodosće w ćichej wjescy, w Hórkach, stupi w 29. lěće do mandźelskoho powołanja z knjezom Mikł. Koklu z Hórkow, zo byštaj w Swinarni swój nadawk křesćanskeje swójby wukonjałoj. Tola hižo za dobre poł lěta (32 njedźel) rozwjaza smjerć zbožowny mandźelski zwjazk a wotewza mandźelskoho. Sama wjedźeše potom swój nadawk w hospodarstwje dale, doniž njedyrbješe lětsa naléto statok khorowatosće dla předać. Wosta pak w swojej lubej Swinarni, doniž też ju nětko Bóh po jeno třidnjowskej ćežkej khorosći do wěčneje domizny zawoła hakle 37 lět 4 měsacy 17 dnjow staru. Sćerpnje je znjesła khorosć, nikomu ničo njeprajiwši, hač do poslednich hodźin. Posylnjena ze swj. sakramentami poda prudźenu dušu do rukow swojoho stworićerja. Pjatk tydźenja pokhowachmy ju do swj. zemje w Khrósćicach na stronje jeje wótcow.

Za wopytowanjo **pustywječora** a k **rowupřewodźenju** wuprajamy pak z tutym **wšitkim**

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Worklecach** na dnju pohrjeba, 10. decembra 1909.

225] Hłubokozrudźeni **staršej, bratřa a sotry.**

Bohu wšohomócnomu je so spodobało, wutoru 14. decembra rano 3/4 5 hodź. w 68. lěće

kublerja a herbskoho rychtarja

knjeza Jakuba Šołtu w Konjecach

domawobstaranoho a poddatoho do Božeje wole přez měrnu, ćichu smjerć, do wěčnosće wotwołać.

Zemrěty so hižo dlějše časy z ćežkej khorosću a druhimi ćežemi bědźeše, na khorołožu pak jenož krótke dny ćerpješe. Joho wopomnjećo wostanje zawšće dołho žiwe, nic jenož w Delanskej krajinje, ale też dale, dokelž njebohi běše muž kruteje wole, energiskeje powahi a wobšěrneje nazhonitosće, mějićel wšelakorych čestnych zastojnstwow přez dołhe lěta, daloko a šěroko znaty, česćeny a widźany, też přez kralowski dar wuznamjenjeny.

Zemja budź jomu lohka! Bóh luby Knjez mytuj joho po wjelezasłužbnym a skutkowanja bohatym žiwjenju z wěčnym měrom a pokojom w tamnym rjeńšim swěće. Joho dušu poručamy do pobožnych modlitwow.

W Konjecach a Worklecach, 16. dec. 1909.

W mjenje zrudźenych zawostajenych
wozjewitaj tole
230] **mandźelska** a **sotra** zemrětoho.

Ćišć Smolerjec knihićišćernje w Serbskim Domje w Budyšinje.

Katholski Posoł.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 3 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 4,60 hr.; na póśće štwórćlětnje 1 hriwnu, do domu nošeny 1,15 hr.

Wšě dopisy a nastawki njech so ścelu redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk rano wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 15 pj., wot sobustawow a našich towarstwow 12 pj.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa swjateju Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Čisło 52. | Budyšin, 24. decembra 1909. | Lětnik 47.

Hodowne hołdowanjo.

Měrniwa ćišina swjatosći hona,
Z šlewjerjom miłym je pokryła nóc.
Luboznje wozjewja zynk kóždoh' zwona:
Słowo je sćłowječił na wěčne Wótc.

Z purpurnej wozdobu njebjo so debi,
Zbóžnikej błyšći na hrěšniski swět:
Wumóžeŕ swětow wšak přińć chce tež k tebi,
Hodowna duša, tuž wupyš so nět'!

Njebjescy klinča nam jandźelow spěwy,
Wutrobje wěsća přec trajacy měr:
Wutorhńće swěru wšě hrěchi a hněwy,
Sćěhujće Knjeza na swjatostnu ćěr!

W žłobiku dźěćo k nam z miłosću hlada,
Wutupić we nas chce khuduški płač:
Hlej, wšak tež k tebi so přebiwa hnada,
W duši ma wjesołosć wěčnje ći trać.

Maćeŕ a knježna, hlej, dźěćatko haji,
— Syn jeje: wšomócny, človjek a Bóh —
Posołow njebjeskich lubohłós praji:
Lubosć a šćedrosć tež sćěhujće wy!

Józef, tón sprawny a poniżnosć sama,
Pěstuje swěru we hródźičcy tam:
Joho pak přikład njech hordosć wšu złama,
Posylni wěriwu wutrobu nam.

Hlej tam, kak pastyrjo khwataja spěšnje
Jězuskej woprować paćeŕ a dar,
Wo pyšnu zakhódnosć njehorja hrěšnje —
Wuča nas hidźić wšě złoby a swar.

Wóslik a wołk jomu hrějetaj lěhwo,
Posłušnje dawa jom' ćopłotu dych,
Zo njeby dźěćatko zymu mrěć mělo:
Čińmy po přikładźe zwěrjatow tych!

Radostnje kóždy džens začuje lubosć,
Wjes'le je jimany křesćanski lud,
Wěsće so pozhubić dyrbi wša hrubosć,
Zminyć so błud a wšón njesprawny sud!

J. Jak.

Bože dźěćo.

Patoržica! Ćah běše přepjelnjeny, wšitcy pućowachu dom, zo bychu krasne dny hodow pola swojich lubych swjećili. Na wšitkich wobličach bě póznać, kak předołhi je puć, hdyž domoj khwataju.

Na małej staciji ćah zasta a jenož dwaj zastupištaj. Hrózba pućowacych wobja, bě to z rjećazom sputany mužski a z nim policist. Je to paduch? — mordaŕ? kajki złóstnik? — prašachu so ludźo.

Jedyn joho znaješe a praji: „Tak je prawje, tón khětro palencej hołdowaše a jónu we žłobach swoju žonu zarazy, je dźěłaćeŕ N. z Cerekvicow."

W tym samym wozu bě tež žónska z małym dźěśćom. Złóstnik ju wuhladawši ju spózna a z cyłym hłosom poča wołać: „Moje dźěćo! Moje dźěćo!"

„Ty tu, swako? Luby Božo, kajke zasywidźenjo! Runje džensa, patoržicu, wjedu tebje do jastwa?" praji zastrózena žónska.

„A hdže ty z dźěśćom chceš w tutej zymje, kedźbuj, zo mój luby synk njeskhorje", znapřećiwi złóstnik.

„Ach je hižom khory a jědu z nim k lěkarjej, hewak traš džensniši wječor njedočaka."

„Ně, mój synk wumrěć njesmě, połož joho do mojoho klina, zo bych hišće jónu joho pěstonił, na rucy wzać joho njemóžu, dokelž stej sputanej", znapřećiwi njezbožowny.

Tu nadobo cyły ćah zažra. Što to bě? Strach a bojosć wšitkich přewza, hdyž rěkaše: Ćah je w sněžy tčacy wostał. Wša próca, ćah přez wějeńcy přewjezć, běše podarmo, a tuž dyrbjachu wšitcy won. Policist měnjo, zo je joho jaty derje sputany, wustupi z woza, zo by wonka za prawom pohladał Tón wokomik złóstnik wuži, so z krutych rjećazow wuswobodźić. Jomu so to poradźi. Wón hrabny swoje dźěćo a ćekny won do zymnoho, ćěmnoho dnja.

Z mocu so zapjera přećiwo zakhadźacomu wjedru, dale, dale we hłubokim sněžy so zapadujo.

Policist so bórzy do ćaha wróći a namaka tam jenož rjećazy. Hnydom so za ćěkacym pušći a joho bórzy doścahnywši, woła: „Zastań!"

Złóstnik to słyšo swojoh' lubuška kručišo na wutrobno złoži a wojuje zmužiće přećiwo wichorej. Zasy a zasy słyši: „Zastań!" Potom trjechi joho kulka. Wosta stojo, połoži dźěćo do sněha a wočini drastu. Sněh so čerwjeny barbješe, tola ranjeny so njepoda. Ruče zwi rubiško nad ranu, zběhny dźěćo je lubje wokošejo a dale khwataše, na

wołanjo přesćěhacoho njekedźbujo. Zbožownje docpě dom lěkarja.

Tam klinča jomu wjesołe hłosy napřećo. Tři strowi pacholjo, synkojo lěkarja so hižo raduja na dźensniši wječor. Lěkař Dr. Veit bě runje při hotowanju hordozneje jědle, wostaji pak, swojoho powołanja sebi wědomy, dźěło, hdyž służownica přińdźe a praji: „Je tam muž z dźěsćom a chce z wami porěčeć.“

„Luby Božo! Što wam je?“ praša so zastróženy lěkař, hdyž blědoho khoroho wuhlada.

„Mi ničo njeje, knjez lěkař, ale moje dźěćo je khore — na smjerć khore, kaž mi prajachu“ — wotmołwi cuzy a połoži dźěćo na blido.

Lěkař je přepytawši praji: „Zbožo, zo hišće tak zahe přińdźešće — někotre hodźiny pozdźišo — a štó wě — je čežcy khore. Moja mandźelska wašomu synkej łóžko přihotuje a wono zawšće zas wotkhorje. Ale kaž so mi zda, mohł so bóle wo was bojeć, hač wo dźěćo.“

„Ach, ně, knježe, njeprócujće so wo mnje, hdyž jeno mojoho synka strowoho widźu, ja sam žaneje lubosće hódny njejsym.“

„Spokojće so, štož w mojich mocach zaleži, sćinju. Sće nan dźěsća? Z wotkel přińdźeće w tutym wjedrje? Wy sće pěši, što? Wy maće bolosće? Dam wam čaj přihotować.“

„Mi wšak budźe lěpje, hdyž jeno swojoho lubuška čerwjenoličkatoho, z jasnymi, smějacymi wóčkami wohladam.“

„Přećelo, dowěrće mi wšitko, ja wam pomham.“

„Wodajće mi — ja sym — ach, njemóžu rjec. — Prošu, prošu, zdźeržće mje tak dołho žiwoho, hač mój synk so zasměje. Sym na prawej stronje trěleny“ — při tutych słowach padny do čežkeje womory.

Po dlějšim spanju khory wotući a z mocu spyta zawěšk łoža z ruku přestorčić. Jasna swěca padny na joho łožo, a zbožowne wyski z hortow njewinowatych dźěći wusłyša. Bě jomu, jako by wšěch njewidźał, jenož jenoho: knjeni Veitowa nošeše joho synka na rukomaj. Joho małej ručcy pokazowaštej na błyšćaty štom a rjane hodowne dary. Dźěsćowej wóčcy so zyboleštej kaž hwězdźičcy, połnej zboža a radosće.

„Mój luby synko!“ woła khory ze słabym hłosom.

Wokoło štoma zhromadźeni womjelknu a přikhwataja k łožu khoroho. — „Mój synk wumóženy!“ šepny khory. Z pomocu lěkarja so we łožu posydny a rucy wupřestrje za swojim dźěsćom.

„Moje Bože dźěćo!“ — Swojoho nana wokoło šije wzawši so hólčec luboznje posměwać poča. Bě, jako by njewinowaty směwk dźěsća so na wobličo njezbožownoho přenjesł. — Hdyž njezbožowny tak swoje najdróžše kubło w rukomaj dźerżeše, so wula jomu z huby krej, a złóstnik padźe mrějo znak na łožo. Poslednje zdychnjenjo z joho horta běše hišće jónu: „Moje dźěćo, moje Bože dźěćo!“

„Twoja duša je wumožena“, praji swjatočnje lěkař a začini njezbožownomu woči. — „Bože dźěćo je přišło do našoho domu, njech wostanje pola nas!“ M. S.

Perikopy.

Smy hižo w 51. čisle na naše nowe rjane sćeńske knihi spomnili, kotrež je knjez senior monsignore Jakub Skala z wulkej prócu a kedźbliwosću wobdźěłał. Zo bychu naši čitarjo też wědźeli, kak je k tomu přišło, zo su so sćeńske knihi z nowa wudałe atd., podamy tu předsłowo sćeńskeje knihi, kotrež je tam knjez spisaćel sam pisał:

Předsłowo.

Dotal w našich katholskich serbskich cyrkwjach předpisane sćeńske knihi abo perikopy su z dowolnosću duchowneje wyšnosće w lěće 1848 w Budyšinje čišćane.

Léta dołho su duchowni wjednicy našich wosadow a wšitcy serbscy dušipastyrjo za nowym porjedźenym wudaćom perikopow žadali, a też konferenca katholskich serbskich duchownych je duchownej wyšnosći prózstwu wo to zapósłała. Přičiny powšitkownoho žadanja su, zo dotalne perikopy wjac njedosahaja; rěč je we wšelakich wurazach zestarjena, tam a sem zmysł kažaca. Dale też w dotalnych sćeńskich knihach někotre perikopy, kotrež so druhdy trjebaja, njejsu, někotre su wot swjatoho stoła přeměnjene atd.

Zo by so powšitkownomu žadanju dosć činiło, je podpisany z přihłosowanjom tachantskoho ordinariata nowy porjedźeny a rozšěrjeny wudawk perikopow wobstarał.

W swojim dźěle je podpisany so tutych zasadow dźeržał:

1. Text Romskoho Missala je we wšitkim swěrnje wobkedźbowany.

2. Wšitke perikopy z Nowoho Zakonja su njepřeměnjene ze sławnje znatoho přełožka přijate, kotryž staj Łusćanski a Hórnik dokonjałoj, a kotryž je 1896 approbaciju tachantskoho ordinariata dóstał.

3. Perikopy, kotrež su texty ze Staroho Zakonja, su po „Vulgaće“ ze stajnym přirunowanjom starych sćeńskich knihi z lěta 1848, dale němskoho, čěskoho a pólskoho přełožka swědomiće a swěrnje z nowa přełožene.

4. Porjad nowych sćeńskich knihi je: I. Epistle, lekcije a sćenja na njedźele a róčne časy cyrkwinskoho lěta (też pjatki posta, passion po wšitkich štyrjoch sćenikach a křižowny tydźeń). II. Epistle, lekcije a sćenja na swjedźenje Swjatych Božich, kotrež wšitke wosady nastupaja. Přidate su: Modlitwa za powšitkowne należnosće křesćanstwa, Modlitwy do křesćanskeje wučby a po njej a Tři bóžske počinki, štož so na klětcy trjeba. III. Epistle, lekcije a sćenja za wšelake wosebite swjedźenje a należnosće jenotliwych wosadow. W Dodawku su přidate perikopy na dźakny swjedźeń za domkhowane žně, na dźeń wěrowanja a na dźeń pohrjeba.

Alfabetiski zapis wołóža namakanjo perikopow za jednotliwe swjedźenje.

W Budyšinje, 31. oktobra 1909.

Jakub Skala.

Dopis z kraja.

W pjchedpołednim čisle „Katholskoho Posoła“ čitachmy w dopisu „3 pola“ wo schkódnosći džiwjoho korniła. Zo je tónsamy krajna čwila, je znate. Wulke gmejny, kotrež maja hońtwiski wokrjes a prawo, hońtwu wukonjeć, móža sebi na wschelake waschnjo pomhać, tule schtódnu zwěrinu wukorjenić, kaž je w spomnjenym dopisu naspomnjene. Cyle hinak je to pola małych gmejnow, kotrež su bjez wschitkoho prawa a wschěm wótrosćam nětčischoho hońtwiskoho zakonja podćinjene. K tomu jenož jedyn pschikład njech je dowoleny.

W jenej tajkej małej gmejnje sorny, bažanty, džiwje korniłe tajku schkodu načinja, zo žně jich polow hač na pokojcu pomjeńscha, a tam dóstanu wot ryćeńkublerja — praj a pisaj — 36 pjenjezkow za aker hońtwiskoho pjenjeza. Wjacy wón njeda, też schkodu pschez zwěrinu načinjenu njezaruna, a njecha-li gmejna z tym spokojom być, potom wón wo hońtwu njerodźi, zwěrinu pak na mjezach tšela, gmejna wunadźe próżdna, ryćeńkubler pak ma dobytk na khóšty gmejny. Nic pak jenož, zo su wobsedźerjo leżomnosćow w małych gmejnach čežko schkodowani, ale też khudy wbohi dźěłaćer, kotryž rano zahe, prjedy hač na dźěło dže, a wječor, hdyž z dźěła pschińdže, swoje běrny (nepe) sadža, jeničke žně, kiž jomu kiwaja, na druhi dźeń pschez bažanty a korniłe wuhrjebane a zničene namaka, je bjez zakonskoho schita. A tola je hischće wjele wulkich knjezich w krajnym sejmje, kotříž praja, zo je nětčischi hońtwiski zakoń dobry. Haj wurjadnje dobry za ryćeńkublerjow a wulkoleżomnosćerjow, pschetož renty su do swojich kapsow stykali, hońtwa pak je so małym gmejnam z mocu zakońcy preč wzała a prěnischim tak nimale darmotnje pschidała. Tajka njeprawda stanje so w naschim wótcnym kraju, hdyž je lud zwólniwy, za krala a wótčinu kóždy wopor pschinjeść. Tale njeprawda pak prjedy njepschestanje, doniž so nětčischi hońtwiski zakoń njepschemění. Nimale 20 lět dołho su so wschelake próstwy a peticije z Łužicy na sejm słate w nastupanju hońtwiskoho zakonja, ale wjetschina kk. zapósłancow za tele peticije so njeje zahorika. Tajke horjeka naspomnjene a wschelake druhe wobstojnosće su we wjele małych gmejnach Łužicy. Też duchowne knjeźitwa, katholske kaž evangelske, maja wschitku winu, zo bychu so w prěnjej komorje za małe gmejny a małych burow postarali, zo by so też tutym prawda stała, kaž je to Boži zakoń.

Z Łužicy a Sakskeje.

Wšitkim pilnym sobudźěłaćerjam, čitarjam a přećelam našoho časopisa přejemy wutrobnje prawje **wjesołe hody.** Bože Jězusdźěćatko njech jim prawje wjele darow a hnadow wobradźi za ćěło a dušu, zo by so we swěće přecy bóle dopjelnił hodowny spěw jandźelow:

„Česć budź Bohu we wysokosćach a na zemi pokoj človjekam dobreje wole."

Na strowe a wjesołe zasywidźenjo w nowym lěće!

Redakcija „Katholskoho Posoła".

Z Budyšina. Wotrjady Maćicy Serbskeje změja w „Serbskim Domje" **3. januara 1910** zasy raz **posedźenja** a budža porjadu wotměte wot dopołdnja 10 hodź. hač do wječora 6 abo 7 hodź., a to: rěčespytny wotrjad (předsyda prof. Dr. Muka), stawizniski wotrjad (předsyda Dr. M. Renč), belletristiski wotrjad (předsyda farař Wingeř), hudźbny wotrjad (předsyda cyrkw. wučeř Jan Rječka), dźiwadłowy wotrjad (předsyda M. Nawka), narodopisny wotrjad (předsyda prof. Dr. Muka), wumjelski wotrjad (předsyda farař Matej Handrik), rěčniski wotrjad (předsyda farař M. Domaška), přirodospytny wotrjad (předsyda farař em. Urban), pädagogiski wotrjad (předsyda farař O. Mrózak), prawizniski wotrjad (předsyda notar M. Cyž), narodohospodarski wotrjad (sejmski zapósłanc A. Zoba). Sobustawy Maćicy su wšitcy přeprošeni, ale njech też wšitcy, kotřiž maja khwile abo tola někak wotewć móža, přińdu. Předsydża jenotliwych wotrjadow a też předsydstwo Maćicy wočakuja, zo prawje wjele sobustawow so na tutych jara ważnych wuradźowanjach a rozmołwjenjach wobdźěli. Budźe so wo mnohich wědomostnych a narodostnych wěcach rěčeć. Ale też wšitcy druzy Serbja, kotřiž njejsu sobustawy Maćicy, budža jako hosćo lubje witani.

Z Budyšina. W měsacu novembru njeměješe „Jednota" wěstych přičinow dla swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu, wosebje też tohodla nic, dokelž na 2. a 3. njedźelu sala towaršnje swobodna njebě. Za to bě njedźelska zhromadźizna jara derje wopytana. Naličichmy 90 wosobow. Předsyda knjez can. farař Mikławš Žur nam w dlějšej rěči wustojnje rozłožowaše: „Čohodla so našeje wěry hańbować njetrjebamy." Městopředsyda poda krótki žiwjenjoběh swjatoho Mikławša, ke kotrymž słowam Jednoćenjo swojomu předsydże zbožopřeća k joho mjeninam přizamknychu. Knjez Rječka poručeše jako rjany hodowny dar knihu „Brunčki". Přichodna měsačna zhromadźizna budże zabawna a to na druhej njedźeli januara 1910. Hdyž běchu mnozy hišće swój lětuši přinošk dopłaćili, rozeńdźechmy so wokoło $^1/_2$11 hodźin. — Na strowe a wjesołe zasywidźenjo w nowym lěće!

— Knjez seminarski wyšši wučeř Dr. Förster bu wot Joho Majestosće krala Friedricha Augusta za professora pomjenowany.

Z Radworja. Njedźelu, 5. dec., měješe naša katholska Bjesada swoju měsačnu zhromadźiznu nic porjadnje, dokelž dyrbješe so dla podzwjazkoweje zhromadźizny nalutowańjow w Radworju na tydźeń pozdźišo přepołožić. Předsyda wotewri zhromadźiznu z powitanjom rjaneje ličby přitomnych. Na to měješe knjez kapłan Mič přednošk: „Wo palenju ćěłow." Rěčnik wuwi wšelake nahlady, za palenjo rěčace, kotrež přiwisowarjo palenja wudawaja, kaž też winy napřećo tomu, kotrež za khowanjo ćěłow rěča. Potom poda knjez předsyda politiski přehlad. Na kóncu rěčeše so wo załoženskim swjedźenju, kotryž ma so k lětu w februaru sasy wotměć. Postaji so po dlějšej rozmołwje, zo ma tutón wobstać: z přednoška, zhromadneje wječerje a dźiwadłowoho zawjeselenja.

Wječor předstaješe knjez cyrkwiny wučeř Andricki swětłowe wobrazy němskich hłownych městow, k čomuž knjez wučeř Nawka trěbne wukładowanjo poda.

— Dóstachmy hišće druhi dopis, kotryž też podamy, dokelž prěni wudospołnja:

Njedawno měješe Radwořska „Bjesada" swoju měsačnu zhromadźiznu, na kotrejž knjez kapłan Mič wo palenju ćěłow přednošowaše. Potom poda so měsačny politiski přehlad. Skónčnje jednachmy hišće wo załoženskim swjedźenju, za kotrohož zarjadowanjo bu zabawny wubjerk wuzwoleny, wobstojacy z kk. kapłana Miča a wučerjow Andrickoho a Nawki. Sobustawy, kotrež stare přinoški hač do Třoch Kralow 1910 njezapłaća a kotrež při tym też za cyłe lěto njejsu do towarstwa přišłe, a też na přichodnu zhromadźiznu njepřińdu, so wuzamknu; přetož njeje trjeba, zo tajcy, kotřiž so hewak k towarstwu njedźerža, na załoženskim swjedźenju swěrnym sobustawam a jich swójbnym najrjeńše městna w salu zebjeru.

Přichodna zhromadźizna budże druhich hodownych skhadźowankow dla njedźelu po nowym lěće.

Z Jasenicy. Naša katholska Bjesada wotmě njedźelu, 12. dec., swoju prěnju hłownu zhromadźiznu. Knjez předsyda Zarjeńk wotewri w 5 hodź. bjesadu po zwučenym wašnju. Na to poręča městopředsyda knjez wučeř Kral wo našej politicy, spomni najprjedy na naš krajny sejm, hdyž je so jednało, zo by so swjedźeń swjatych Třoch Kralow na njedźelu přepołožił. Našej zapósłancaj kk. Zoba a Kokla staj w debaće kruće napřećo tomu wustupowałoj, z čohož je widźeć, zo knjez Kokla tak čežcy njesłyši, kaž to joho njepřećeljo do swěta trubja. Poręča też wo kejžorstwowym sejmje. Nowoho kanclerowa rěč tak zajimawa była njeje, kaž je so wočakowało.

Po tym sćěhowachu wólby. Předsydstwo wosta stare, wubjerk so jenož wo jenu wosobu přeměni.

Na to wuradźowachmy wo załoženskim swjedźenju, kotryž budże 9. januara 1910. Zastup změja jenož ći, kotřiž budża z khartku přeprošeni.

Předsydstwo prosy sobustawy wo bohatše wopytowanjo měsačnych zhromadźiznow, wosebje zo by też wubjerk lěpje zastupjeny był.

Z Khrósćic. Před tydźenjom bě zhromadźizna „Serbosława". Miny so po zwučenym wašnju. Exaktny rozhlad poda nam knjez předsyda, zapósłanc Michał Kokla. Sćěhowachu wólby. Po namjeće bu cyłe předsydstwo z aklamaciju z nowa wuzwolene. Knjez Kokla a knjez kapłan so khětro jara wobaraštaj přećiwo znowawuzwolenju. Wšo ničo njepomhaše: tuž dha z Bohom hišće jene lěto!

Po dlějšej rozmołwje wo nutřkownych należnosćach towarstwa měješe knjez kapłan přednošk: stawizny serbskoho nowinarstwa wot 1790—1860. Drobnostki tudy so njehodża podać, hewak je zasy druhim wopaki.

Předsydstwo wobstoji z tutych knjezow: předsyda: knjez zapósłanc Kokla. Městopředsyda: knjez kantor Hila. Zapisowarjej: kk. wučerjej Renaraj-Khrósćanski a Worklećanski. Pokładnikaj: kk. kubleř Šołta a najeńk Rynč. Knjez kapłan Delan, duchowny radnik towarstwa.

Z Božej pomocu do nowoho lěta.

Hłós z pola. Njeje samón kornikl, kotryž nas ćwiluje, pschińdże pschecy hórje: „Ždźej je ćěło, tam hromadźeja so worjoły." Ćěło je rola, worjoł pak fiskus (štat), kiž na njej so napaše. Derje tójbomu, kiž je zaftojnik; wón dóstawa swoje 4—6000 hriwnow bjez wulkeje prócy, a hdyž je dokhodny dawk wotwjedł, ma z dawanjom tak kaž měr. Hinak, hdyž maješ rolu abo statok. Dokhodny dawk ći wězo njespuschća; hdyž pak pschedaješ abo so měnješ, nastawaja nowe dawki. Tu pschińdże nětko najprjedy němski fiskus a žada swoje $^2/_3$%; na to krajny fiskus, kiž je rozomnischi a so z 2 hriwnomaj wot tysaca spokojiš; na to tréje wjesny fiskus sebi spar z wočow a woła: do gmejnskeje kasy; a luba schkoła žada: nam też nasche. Njejsu to žorty, hdyž ma so wot ležownosće, kotraž 10000 hriwnow stoji, 300 hriwnow hnydom wotwjesć. Myslu, zo pod tajkimi wobstojenjemi mělo gmejna a schkoła puschćić, schtož matej žabać, a zo na druhim puću zběhatej, schtož je trěbne. Hrozy pak hižo zaty strach: Schtož je dotal wot jednotow (na rolu) so zběhało a do schulskeje kasy wotwjedło, ma w pschichodže druhim zaměram służić, tak zo měrze gmejny wo telko wjacy dawać, jako su dotal jednotki wotćisle. Někajsche tola, hdyž dokhodny dawk zběhać počinachu: Dawanjo na jednotki změje pschestać. A nětko je hižo telko lět, a rola dyrbi dale dwójcy so počić, a nětk ma hischće lépje pschińć? Burski lud

budźe so hibać dyrbjeć, hewak pśchecy wjacy jomu na ramjenja kładu. Kajki holk čěrja židźa a liberalni, hdyž ma nowy pjenježny dawk so postajić: či so pśchecy wułža a ćeža ćisnje so zasy na rolu. Dyrbi na to so džěłać, zo rola swój dokhodny dawk dawa, jako druzy w kraju, a dale — ničo. Na to dyrbja wšchě burske towařstwa so měrić a njesmědźa měra dać, doniž sprawne dawanjo dawkow w kraju so njepostaji. A ma tež rozomnischo z dawkami so hospodarić. Knježeřstwo so rad na konja posydnje a praji: Telko trjebamy, telko ma so zwjesć. A sejm wězo praji: Haj. A tak maza so pomazka tołscho a tołscho tym, kotrychž stat płaći, hač je butry wjac dyžli khlěba. Rozomne hospodarjenjo pak budźe to, hdyž knježeřstwa praja: Telko směmy zběhać bjez toho, zo lud ćischćimy a bjez toho, zo morkota; dale hić njesměmy; su cuze pjenjezy, kotrež wudawamy. W časach, hdźež su pjenjezy žadne a rědke, zastojnik a wyschschi wojak jenički być njesmě, kotryž so tepi, doniž dawacy lud so nuri. Konservatiwni wschak su sobu wina na tym, schtož je naparane, liberalni z čeřwjenymi pak doparaja!

Z Kulowa. Na swjatoho Domascha, 21. decembra, njeběchu nasche wiki najbóle wopytane. Běsche tu jenož 40 koni, 196 kruwow, 18 jałojcow, 6 bykow, 90 swini a 120 prosatow.

Z cyłoho swěta.

Sakska.

Prync Jan Jurij je jako zastupnik krala na pśchewodźenju Belgiskoho krala był. Z pryncom běschtaj dwórski marschal v. Mangoldt-Reiboldt a parschonski adjutant stotnik v. Elterlein.

— Pjatk, 17. dec., mějesche **sakski sejm** krótke a posledńje posedźenjo pśched hodami. 11. januara 1910 so zapóslancy zasy přeni króć w nowym lěće zeńdu.

— Financna deputacija druheje komory je knježeřstwowomu namjetej pśchihłosowała, zo by stat 357 tysac hriwnow dał na dalsche **wutwarjenjo pśchistawa w Riesy.**

Němska.

Tři liberalne strony w kejžorskim sejmje chcedźa so do **jeneje zjednoćić,** to su: swobodnomyslna ludowa strona, swobodne zjednoćeństwo a demokratojo; a dyrbja potom rěkać „němska swobodnomyslna ludowa strona". Wjednicy dyrbja być: Wiener, Schrader a Payer.

— **Nowy zakoń wo wurywanju kalija** je zwjazkowa rada pśchihotowała. Syndikat, kotryž běsche hač dotal kali wurywał a pśchedawał, pśchestanje z kóncom lěta, a zdasche so, zo so njewobnowi. By-li pak wurywanjo kalija so bjeze wschoho wěstoho porjada stało, mohła z tym za nasch kraj a wosebje za ratařstwo wulka schkoda nastać, dokelž by so potom pśchewjele kalija do wukraja, pśchede wschim do Ameriki pśchedawało. Syndikat drje je nětko zasy zestupił, ale je tola lěpje, hdyž so za nasche hospodařstwo tak wažna wěc z wosebitym zakonjom zarjaduje. Němska płodźi mjenujcy najwjacy kalija mjez wschitkimi krajemi.

— W Konstantskim a w Ansbachskim wokrjesu je **mjez skotom pokhroma** (Maul- und Klauenseuche) wudyriła; najskerje je so ze skotom ze Schwicy sobu pśchinjesła. Južnoněmske kraje trochu lohko dowoleja, cuzy skót pśchez mjezy do kraja pśchiwožować. Liberalne a socialdemokratiske strony wschak tež stajnje wołaja, zo dyrbja so mjezy za cuzy skót wotewrić, zo by pśchez to mjaso tuńsche było. Tak tež w naschim sakskim sejmje dosć jara wołaja. Hdyž pak potom natykowace skoćace khorosće sobu pśchinjesu, su wschitcy bići. Ratarjo maja nanajwjetschu schkodu a druzy dyrbja mjaso hischće drózšcho płaćić, kaž hač dotal. Wo tym pak tamnostronske nowiny ničo swojim čitarjam njepraja.

— Wěsty Dr. Claasen pische w němskich nahladnych ratařskich nowinach: „Volkswirtschaftliche Blätter", zo so w Pruskej za něhdźe **34 miliardow mobilnoho kapitala žanych dawkow njepłaći.** Njech trasch je pśchi tajkich wobličenjach tež lohko zmylk móžny, dha je tola to wěste, zo woprawdźe pjenježnicy wědźa swoje statne papjery, hypotheki a druhe pjenjezy lohko pśched dawkom wukhować. Ratarjo a z cyła wobsedźerjo ležomnosćow njemóža swoje kubła skhować, ale dyrbja wot wschoho dawk dawać. Widźimy zasy z toho, kak prawje tamne strony mějachu, kotrež běchu pśchećiwo herbskomu dawkej.

— W Halli je professor pśchi tamnischej filosofiskej fakulće Dr. **Albertz Ruville ke katholskej cyrkwi so wróćił.** Ma jako spisaćel sławne mjeno. Dokelž ze wschelakich stron pisachu, jakož by Ruville bjez prawoho rozmyslenja pśchestupił, wuda wón nětko knihu, w kotrejž nadrobnischo rozpisuje, schto je joho ke katholskej cyrkwi wjedło. Kniha je wuschła pod titulom „Wróćo k swjatej cyrkwi".

Awstriska.

W rakuskim sejmje maja nětko zasy połnu **obstrukciju.** Wosebje su so tež nětko Čescha dospołnje pśchećiwo ministerijej Bienerthowomu rozhněwali a chcedźa porjadnym wuradźowanjam dospołnje zadźewać. Nječinja to z haru, kaž su to we swojim času Wschoněmcy činili, ale pśchinoschuja kopicy tak mjenowanych nuznych namjetow („Dringlichkeitsanträge"). Wo tutych dyrbi so potom prjedy rěčeć a wothłosować, prjedy hač móža wo porjadnych wěcach pokročować. Ke kóždomu tajkomu namjetej dźerži potom tón abo tamny dołhu rěč. Tak je na pśch. Kotlarz 13 hodźinow dołho zasobu rěčał, druzy 5, 6, 7 abo 8 hodźinow. Potom hakle móže so kóždy króć wot někoho kónc rozmołwy namjetować, a je-li wjetschina za to, wobzamknyć. Po tym pak so cyła keklija z nowa wospjetuje. Wjetschina sejma chce sebi z tym pomhać, zo posedźenja njezamknje, ale bjez pśchetorhnjenja w nocy a wo dnjo dale wjedźe. Mysli sebi, zo trasch na te waschnjo obstrukcionistam so wostudźi, pśchecy nowe namjety stajeć a k tomu dołhe rěče dźeržeć, a zo mohła potom trasch za krótki čas hižo stajene namjety pśchedźěłać. Prascha so, schtó dlěje wutraje.

Słowjenski zapósłanc měschnik Dr. **Krek** a čěski zapósłanc **Kramarz** staj ze swojimi towařschemi nětko samoj namjet stajiłoj, kotryž dyrbi pśchichodnje tajku obstrukciju njemóžnu činić. Tutón namjet bu njedźelu w nocy w 1 hodź. pśchiwzaty. Z nim skónči so posedźenjo, kotrež bě **86** hodźinow trało. Po zdaću su tu Čescha namjet stajili, kotryž je pśchećiwo nim, dokelž dźěn woni obstrukciju činjachu.

Tola su z tym za pśchichod tež němskej mjeńschinje obstrukciju njemóžnu sćinili. Namjet nowy zarjadowanski porjad postaja, kotryž sejmowomu pśchedsydźe daloko dosahacu móc podawa, njepłódne a haćace „nuzne namjety" wotstronić abo zahaćić. Z nowa stajeny namjet, zo by so w parlamenće němski rěčało, bu zaćisnjeny.

— Češa žaruja tu khwilu wo jenoho ze swojich najlěpšich synow. Njedźelu, 12. decembra, zemrě we Wienje hrabja **Jan Harrach,** wulki dobroćeř a móeny zakitař čěskoho naroda a wosebje Wienjanskich Čechow. Přez cyłe swoje žiwjenjo čuješe so njeboćički jako Čech a Słowjan a skutkowaše, hdźež so jenož hodźeše, za zbožo, postup a rozkćěw swojoho naroda. Dlějši čas stoješe na čole wubjerka, kotryž měješe so wo twar Narodnoho dźiwadła starać. Wupisowaše tehdy tež nahladne myta za najlěpše čěske opery. Dóstachu je Šembera a Smetana. Tež na literariskim a politiskim polu bě dźěławy. Wuda „Přehled dějin českých" (Přehlad čěskich stawiznow). Jako kurator Čěskeje Maćicy podpěraše čěske pismowstwo ze wšěmi mocami. Z joho pomocu wuda Erben swoju druhu zběrku Narodnych pěsni a přirodopisny časopis „Živa", žiwješe so wosebje z joho šćedriwosću. Za časy sławnoho wjednika Čechow, Wladisława Riegra, běše ze zapósłancom staročěskeje strony na čěskim a kejžorskim sejmje, doniž joho kejžor lěta 1884 do přěnjeje komory njepowoła.

Najwjetše zasłužby pak ma njeboćički wo Wienjanskich Čechow. Ze wšej mocu dźěłaše, zo by so čěskej šuli we Wienje, kotruž bě towařstwo „Komenský" z joho pjenježnej pomocu — poskići 20000 krónow — natwariło, prawo přizwoliło, wuswědčenja dawać, kotrež bychu po cyłej Awstriskej płaćiwosće měłe. Jomu maja so tež Češa dźakować, zo maja wot njedawna hakle we Wienje swoju čěsku cyrkej. Wot lěta 1868 sem bě z předsydu „Słowjanskeje Bjesady" we Wienje a z protektorom nimale wšěch čěskich towařstwow. Joho dom bě spochi wotewrjeny za joho krajanow a njeboćički běše kóždy čas přistupny za jich naležnosće a bolosće. Tuž tež je žałosć nad joho smjerću tak powšitkowna a wutrobna. Na joho přewodźenju srjedu, 15. dec., kročeše před joho kašćom wjacy hač 100 čěskich towařstwow ze žarowanskimi khorhowjemi — čěski kěrluš zaspěwać we Wienje so jim njedowoli —, ale tež sobustawy kejžorskoho domu, arcywójwodźa Rainer, Friedrich a Leopold Salvator, a wjele ministrow, z předsydu Bienerthom na čole wopokazowachu jomu poslednju česć. Harrach bě prawy muž, swěrny sebi, cyrkwi, narodej a kejžorej, dobry katholik, dobry Čech, dobry kejžorski, čłowjek krutoho

rjapa a přeswědčenja, žadyn lišćeŕ a tulak horjeka a žadyn hordak a naduwak deleka, muž wot wjerscha a wot spody jenaki a tohodla wšudźe widźany a česćeny, samo wot swojich politiskich abo narodnych přećiwnikow. Češa budźa joho jara parować, dokelž joho słowo tež pola kejžora wjele waženje. Bóh dał, zo by z klina běskoho zemjanstwa bórzy postanył druhi Harrach. R. i. p.

Rom.

Je někto léto, zo w Kalabriji a Messinje zatraschne zemjerjenjo tčějate města a krajiny bo puścinu přewobroći a tysacy a tysacy človjekow wo žiwjenjo přichińdźechu. W njeměrnym njezbožu je wosebje swjaty wótc k pomocy přichiśchoł. Z darami, kotrež su so w katholskim swěće hromadźile, je wón na zapuščenych městach cyrkwje, schule, syrotownje a khorownje twarić dał a za swoje pjenjezy wulku ličbu syrotow we wschelakich wustawach tam zastarać dawa.

Krótko po njezbožu da w Reggio 400 wopuschćenych a wosyroćenych dźěći na dróhach zezběrać abo z rozpadankow zwućahować. Te da do Roma pschiwjesć, hdźež buchu do 27 wschelakich duchownskich wustawow rozdźělene. Wosebity komitej, w kotrymž staj też wjerch a wjerchowka Barberini, na wócehujenjo tuttych dźěći kedźbuje.

Tydźenja, 16. decembra, so tele 400 dźěći we Vatikanje zhromadźichu, zo bychu swjatoho wótca wopytałe. Hromadźachu so w sala ducale, „wójwodskej sali". Tam pschińdźechu dźěći, dwě a dwě so za ruku dźeržicy, ze swojimi wučerjemi a wučerkami. Mnohe z nich běchu ze železnicu pschijěłe ze Frajkati, Grottaferrata a dr. Tu so hnujace zetkanja stachu. Maka tšiłetna Nunciata z radosću zawoła; duchy nimo druhich dźěći je swoju módrichu sotřičku wuhladała. Tu so zas namakachu pschećeliso, susodne dźěći a znaći. To běsche witanjo a hubičkowanjo! A wschě běchu rjane čiste wumyte a swjatočnje zhotowane, wschitke tčějate strowe a čerstwe. Su to te hłódne, roztorhane a zamazane dźěći pokne ranow a nabitych kulow mjez woči a na rukach, kajkejž běchu psched létom do Roma pschischłe? A někto tak dowěrnje spohladuja a nuznje stupotaja. Někotre maja duchowne sotry na rukomaj. — Hdyž běchu wschitke zhromadźene, dowjedźechu dźěći do druhoho poschoda k swjatomu wótcej. Hdyž bě swjaty wótc najprjedy komitej pschijał a za jich pomoc so podźakował, poda so ze swojimi dwórskimi knježimi k dźěćom, kotrež joho z njewuprajitej radosću powitachu. Na to 14lětny hólčec wustupi a swjatomu wótcej swój a wschěch dźěći dźak wuprají, też ślubi, zo chcedźa pěkne a bohabojazne być a pschejesche zbožo k biskopskomu jubilejej swjatoho wótca. Hdyž bě mała hólčka jomu pokornje wonjeschko pschepodała, swjaty wótc w dlějschej rěči k dźěćom poreča. Napominasche dźěći, kotrež su tak spodźiwnje wumóžene byłe a nětko tak luboscźiwje zastarane, zo njedyrbja ženje winowatośće napschećeo swojim wučerjam a wučerkam zabyć, kotśiž chcedźa jich na dobrych človjekow wočahnyć. Też so swjaty wótc duchownym sotram a bratram za wschu prócu dźakowasche. Potom swjaty wótc ke kóždomu dźěću wosebje pschistupi, majkasche je a poda jim swoju žohnowacu ruku.

Belgiska.

Kral Leopold II. je pjatk, 17. decembra, w nocy 1/2 3 hodźin na Embolie (t. r. do krewje bě jomu někajki tworeby čwačk pschiśchoł, kotryž jomu pola wutroby potom krej zastaji) **wumrěł.** Wón běsche rodźeny 9. haprila 1835 jako syn krala Leopolda I. z domu Sakso-Koburgskoho. 10. decembra 1865 bu kral. 1853 woženi so z rakuskej arcywójwodku Marija Henriettu, kotraž je 19. novembra 1902 nimale wosamoćena zemrěła. Mějesche 4 dźěći, z kotrychž jenički syn zahe zemrě; 3 dźowki pak: Luisa, Stefanija a Klementina, su hišće žiwe. Joho cyłe mandźelske žiwjenjo běsche wosebje pschez kralowu samotnu winu ujezbožowne. Ze swojimi dźowkami běsche kral w pschekorje, wosebje jich žeńtwow dla. Njeje też psched smjerću so z nimi tak daloko zjednał, zo by je chcył pschi sebi widźeć.

Kral běsche poslednje léta swojoho žiwjenja ženjeny z wěrtej baronku Vaughan. Běsche ju sam na baronku pozběhnył; wona běsche poprawom dźowka jednoroho domownika a rěkasche Karolina Delacroix. Je so husto dwělowako, hač je jeje mandźelstwo cyrkwinscy a zakonšcy płaćiwe byłe. Tola na tym njehodźi so dale dwělować, dokelž njeby kral na smjertnym łožu swjate sakramenty dóstać mohł, hdy by w njedowolenym zjednoćeństwje žiwy był. Farař, kotryž je jomu swjate sakramenty wudźělił, je na prašchenjo zjawnje wuprajił, zo też za krala cyrkwinscy hinasche zakonje njepłaća, hač za wschěch kschesćanow.

Z tutoho druhoho mandźelstwa ma kral dwě dźěći. Tej ze swojej maćerju herbujetej hłowny dźěl joho zamóženja, snadź wokoło 30 milionow frankow, po měnjenjach hišće wjele wjacy. Spomnjene 3 dźowki dóstanu 15 milionow; to je zamóženjo, kotrež je Leopold wot swojoho nana dóstał.

Jako knježeŕ njemóžesche kral Leopold wjele samostatnje skutkować. Hłowna knježeŕska móc leži tam podobnje, kaž w Jendźelskej w ludowym zastupjeŕstwje. Kralej Leopoldej běsche to čim čežo, dokelž rady knježesche a bě woprawdźe z wótrym rozomom a krutej wolu wobdarjeny muž. Schtož pak je w knježeŕstwje wliwa měŕ, je jeničky k tomu nakłoni, zo by sebje samoho a swój lud wobohačił. Wón mějesche ze wschěm prawom mjeno „kralowski pschekupc". Kaž druhi pjenjezniŕ, běsche wón ze swojimi pjenjezami pschi wschěch możnych industrialnych wobkhodach a spekulacijach wobdźělený. Wo idealne kubła, wumjeńśtwo, wědomosć atd. starasche so jenož tak daloko, kaž tute k wobohaćenju sobu pomhachu. Tu też kral njeje bjez wuspěcha był. Belgiska skuscha tu khwilu do najbohatschich europskich statow. To jomu też zawěsća dźakowne wopomnjeśo pola Belgiskoho ludu, kotryž joho dla wschelakich, wosebje moralistich njedospołnosćow njeje pschecy lubowak.

Joho nastupnik je dotalny **pryne Albert,** kotryž je 8. haprila 1875 jako syn Leopoldowoho bratra Filipa rodźeny. Wón je wot léta 1900 ženjeny z Hilźbjetu, dźowku njedawno zemrětoho bayerskoho wójwody Karla Theodora. Ma 3 dźěći, z kotrychž najstarschi pryne Leopold Filip je nětko krónpryne. Wobaj staj pola ludu jara lubowanaj. Do knježeŕstwa nětčišchi kral Albert hišće njeje směł wjele rěčeć. To njeboh kral rady njewidźesche. Hnéwasche wón so hižom na to, zo lud prynca z wosebitej luboscźu witasche, hdyž lětsa w lěce je swojoho wulkoho pućowanja do Kongo w Africy so domoj wróći.

Wšelčizny.

Činiš-li ludźom směch a wjesele,
Ty žnjeješ wšudźe česć a witanje;
Chceš-li pak wučić abo poľepšić,
To budźa khribjet rad ći wobroćić.

(Zejleŕ.)

Najpřěniši korjeń wšoho złoho
Wot spočatka hač do kónca.
Wón rěka: błud a njewěra.

(Zejleŕ.)

Serbske přisłowa.

Budź zrjadny, a njebudźeš nihdy žadny.
Dawaj, za tym hač maš.

Hudańčko.

(Ze Zejlerjowych spisow.)

Hižo wot spočatka swěta,
Jako słónco zaswěći,
Běły muž a čorna žona
Łójitaj so zaspochi.
Ruku drje sej skićitej, [illegible]
Zjednoćić so njem'žetej.

(Dopo a ɥɐzɐ)

Cyrkwinske powěsće.

Budyšin. Křćena: Martha, Jana Förmana, dźěłaćerja w Hornim Wunjowje, dź.

Zemrěłoj: 17. dec.: Hubert, Jana Göttgens, molerja w Budyšinje, s., 1 l. 6 m. 12 dn. — 19. dec.: Franc Strauch, wyšši lěkarnik w Budyšinje, 67 l. 2 m. 15 dn.

Radwoŕ. Wěrowanaj: Gusta Herrmann z Budyšina z Hańžu Šwjedźic z Radworja. — Zemrěłoj: Karl Herzig z Łuha, 85 l. — Handrij Wjerš z Brěmjenja 78 l.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na léto 1909: kk. 857.—859. z Radworja: cyrkw. wučeŕ Jan Andricki, Madlena Nowakowa, Madlena Běrkowa; 860. Jakub Běmak z Radw. Haja; 861. August Krawc z Khelna; 862. Jakub Schäfer z Boranec; 863. Marija Panowa z Mílkec; 864. Jak. Šołta z Hodlerja;

865. Jakub Wjerab z Bronja; 809. Khata Bräuer ze Serb. Pazlic (1/4); 866. 867. ze Zdźerje: Theresia Khilanowa, Jan Mark; 868. Aug. Müller ze Słon. Boršće; 869. 879. z Drježdźan: Madlena Běmarjec, Madlena Kubašowa; 870. Jurij Brěžan z Khrósćic; 871. Mikł. Jawork z Nuknicy; 872.—874. z Worklec: rycéřkubl. najeńk J. Fr. Rynč, Jurij Šuster, Khata Ellina; 875. Jakub Handrik z Hórkow; 876. Madlena Klimanowa z Wudworja; 877. Michał Krawc ze Zejic; 878. Jan Špitank z Kamjenca; 880. Jurij Mögel ze Sernjan; 881. Madl. Handrikowa z Koslowa (1/2); 882. Mikławš Lebza z Hrańcy; 883. Michał Suchi z Róžanta; 884. 885. z Pěsikec: Jakub Lebza, Jakub Matka; 886. Pětr Šołta z Dobrošic; 887. Fr. Jurij Barč w Beuronje (1/2); 888: 889. ze Šunowa: Michał Narćik, Michał Wowčeřk; 890.—894. z Konjec: Michał Janca, Pětr Janca, Jakub Brězan, Hańža Henčec, Jurij Wowčeřk; 895. Marija Wincarjec z Ralbic; 896.—900. z Koćiny: Madlena Grofic, Jakub Jurš, Pětr Korch, Marija Nowakec, Jakub Čomak; 901.—905. z Kulowa: Jan Hadam, Mikławš Běmař, Jakub Čornak, Jan Hejdan, Michał Suchi; 906. Madlena Hesyna z Bronja.

Za cyrkej w Zdźeri: Farař Jurij Winger w Lubiju 25 hr., přez P. Romualda Domašku ze zawostajenstwa N. N. **100 hr.**

Za cyrkej „Kralowny najswjećišoho rózarija" w Radworju: Njemjenowana z Khrósćic 6 hr.

Za cyrkej we Wulkim Šunowje: Marianska kassa Serbskoho seminara w Prazy 17 hr. 85 pj., přez P. Romualda Domašku ze zawostajenstwa N. N. 20 hr.

Za nowu cyrkej swj. Józefa w Hajnicach: Njemjenowana z Khrósćic 6 hr., přez P. Romualda Domašku ze zawostajenstwa N. N. 80 hr.

Za cyrkej we Werdawje: Přez P. Romualda Domašku ze zawostajenstwa N. N. 30 hr.

Za terciarow: Zemrěła 15. dec. 1909: Hańža Serbinec z Nowoslic. R. i. p.

K Božomu dźěšću su za »**fond« towarstwa ss. Cyrilla a Methodija** darili, wukupiwši so z tym wot wšěch pisnych nowolětnych zbožopřećow:

Šołćic dom w Khrósćicach 6 hr., po 5 hr.: farař B. Hicka w Kamjencu, sekretar Jak. Deleńćka w klóštrje Mar. Hwězdźe, monsign. senior J. Skala, farař kan. Mikł. Žur, kapłan Jak. Žur w Budyšinje, Fr. Eduard Renner, kler. O. C. w St. Florian, Michał Trenkler z Worklec; njemjenowany z Budyšina přez monsign. Skalu 4 hr.; po 3 hr.: wučeř em. H. Jurk w Budyšinje, wučeř Franc Kral w Khrósćicach, J. Š. z H., wučeř Jurij Słodeńk w Pančicach, farař Pawoł Šołta w Hajnicach; farař J. Winger w Lubiju 25 hr.; njemjenowana z Khrósćic 10 hr.; Madlena Běmarjec w Drježdźanach 1 hr. 40 pj.; njemjenowana přez kapłana Delana 20 hr., tohorunja Jakub Kmječ z Khrósćic 1 hr. a zhromadźizna »Serbosława« 19. XII. ze spodźiwnym dobytkom a starym 50-pjenježkom 29 hr.; farař Jakub Šewčik w Kamjenicy dar a wuzbytk z před. Pražsk. J. dź. a Młod. 36 hr. 70 pj.; přez P. Romualda Domašku ze zawost. N. N. 10 hr., tohorunja njemjen. 1 hr.; tach. registrator Mikł. Holka w Budyšinje 2 hr.; kanonik Jakub Herrmann we Wotrowje 25 hr.; farař Jan Just w Ralbicach 3 hr.; cyrkw. wučeř Jurij Šewčik w Ralbicach 2 hr.; z Konjec: Michał Janca 1 hr. a Jakub Rjehoř 2 hr.; Молокани (farař Winger, kapł. Žur, cyrkw. wučeř Rječka, tach. wučeř Wjerab) 10 hr.; kubleř Mikławš Žur w Njebjelčicach 7 hr.; direktor tachantsk. šule Jakub Nowak w Budyšinje 5 hr.

Wutrobne zbožopřeća k nowomu lětu wupraja wšěm lubym Serbam a jich přećelam domach a we wukraju z dobom so wukupiwši z darom za naš »Serbskim Dom«:

25 hr.: knjez farař a kanonik J. H. we W.,
po 10 hr.: kk. notar M. Cyž, H. L. w K.,
po 8 hr.: k. Michał Trenkler z Worklec,
po 5 hr.: k. prof. Dr. Muka, knjeni Loska Mukowa, kk. farař Mikławš Žur w Budyšinje, kubleř Jurij Herrmann w Khrósćicach.
po 3 hr.: kk. farař Křižan w Hodźiju, farař em. Jakub w Budyšinje, farař dr. Renč we Wjelećinje, wučeř Kral w Khrósćicach, kofejownik Heinca w Budyšinje, farař Hicka w Kamjeńcu, farař Jakub Šewčik w Kamjenicach, farař Jurij Libš w Baćonju, kubleř Mikławš Žur w Njebjelčicach.
po 2 hr.: kk. wučeř H. Jurk w Budyšinje, kapłan Jakub Žur w Budyšinje, farař Jan Just w Ralbicach.
po 1 hr: kk. wučeř Wjerab w Budyšinje, kubleř Skop w Kołwazy.
0,50 hr.: njemjenowany.

K Božomu dźěšću darichu za »**Raj**«, **časopis za pěkne dźěći**: kk. Hana Winklerowa w Radworju 5 hr.; po 3 hr.: notar Michał Cyž w Budyšinje, farař em. M. Urban w Budyšinje, H. w cuzym němskim měsće spominajo na luboznu serbsku Łužicu; po 2 hr.: farař Jurij Libš w Baćonju, Hana Wjacsławkowa w Khrósćicach, Jakub Křižank w Prawoćicach, Michał Lebza w Khrósćicach, Mikławš Špitank w Časecach, P. Romuald Domaška w Róžeńće, Pawoł Wehner w Hórkach, J. H. a H. K. w Rakecach; po 1,50 hr.: Khorla Kurfürst w Khrósćicach, Jurij Wels we Wučkecach; po 1 hr.: Wólman w Budyšinje, Mikł. Donat w Časecach, Jurij Brězan w Khrósćicach, Michał Hajna w Časecach, Jakub Leider w Kozaricach, Michał Hojeř w Khrósćicach, Jakub Benada w Kukowje, Michał Wincař we Worklecach, Jurij Kilank w Nowej Wjesey, Jakub Cyž w Prawoćicach, Michał Nowak we Łusču, Jakub Laras w Jaseńcy, M. J. w Jaseńcy, Jurij Nowotny we Wotrowje, Jakub Běr w Kopšinje, Jurij Šołta w Hórkach; po 50 pj.: Jurij Šrama w Časecach, H. K., H. W., J. L.; N. N. 20 pj. (Z lěća hišće kwitujemy z džakom dar knjeza fararja J. Waltarja w Njeswačidle 10 hr.) »Jutrnica«, serb. tow. za Njeswačidło a wok. 11 hr.; po 5 hr.: kanonik a farař Mikł. Žur w Budyšinje, farař Jakub Šewčik w Kamjenicach, kapłan Jurij Delan w Khrósćicach, Jakub Lebza w Nuknicy; N. N. 4 hr.; wučeř Arnošt Holan w Budyšinku 3,50 hr.; po 3 hr.: redaktor kapłan Jakub Žur w Budyšinje, J. Šp.; po 2 hr.: piwarc Jurij Hawš w klóštrje Mar. Hwězdźe, Mikławš Handrika w Jaseńcy, Michał Jenč w Khrósćicach; Jan Rynč w Jaseńcy 1,50 hr.; po 1 hr.: Jakub Domš w Zejicach, Jurij Pól w Miłoćicach, Jakub Cyž w Kašecach, Jan Kral w Miłoćicach, Jurij Jurš we Wotrowje, Jakub Bělk w Nowej Wjesey, Marija Zyndźic w Khrósćicach, Mikławš Pjech w Miłoćicach. — Wučeř Jan Renar w Khrósćicach klišej (5,40 hr.); redakcija časopisa »Hlas Lidu« kopicu klišejow; kapłan P. Kwětoslav Fencl w Strakonicach łužiske klišeje. — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam.

Redakcija »Raja«.

Wične płaćizny:

	w Budyšinje 18. dec. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.	w Kamjencu 16. dec. wot hr.	wot pj.	hač hr.	hač pj.
Pšeńca, nowa, kórc po 170 punt.	17	51	17	85	17	34	17	68
Rožka, nowa, kórc po 160 punt.	12	30	12	50	11	84	12	16
Ječmjeń . . kórc po 140 punt.	11	20	11	76	10	50	10	92
Pšeńca, žołta, stara	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nowa	10	30	10	50	10	20	10	40
Rožka, nowa	7	69	7	81	7	40	7	60
Ječmjeń	8	—	8	25	7	50	7	80
Wows	7	70	8	—	7	50	7	75
Hroch	12	50	15	—	—	—	15	—
Woka	50 kg abo	10	—	11	—			
Jahły	centnar	15	50	17	—	16	—	17	—
Krupy, Hejduš w K.		17	50	18	—	10	—	10	30
Běrny		2	30	2	70	—	—	2	60
Pšeńčna muka		11	25	20	50				
Ržana muka		9	50	13	—				
Syno		5	—	5	50	4	—	5	60
Słoma 100 kg, młóćena z cypami		5	40	5	67	—	—	6	—
Słoma 100 kg, młóćena z mašinu		3	50	4	80	—	—	5	—
Prosata 774 (w Kamjencu 280) jene		10	—	25	—	12	—	19	—
Butra 1 kg		2	70	2	90	2	80	3	—
Jeja, mandl		1	43	1	50	—	—	1	50

Pšeńčne wotruby 6,25, Ržane wotruby 6,25, Pšeńčny gris 6,75, Ržany gris 7,25.

Płaćizny rěznoho skotu w Drježdźanach 20. dec. 1909:

1. Woły,	žiwa waha	centnar	wot 26—45 hr.,		rězna waha	58—81 hr.
2. Byki,	„ „	„	„ 30—42 „			60—73 „
3. Kruwy a jałojcy,	„ „	„	„ 25—43 „			46—76 „
4. Ćelata,	„ „	„	„ 41—54 „			71—84 „
5. Swinje,	„ „	„	„ 50—59 „			66—76 „

Čohodla so ćwělujeće?
Hnydom so pomha!
Wumělske zuby, plomby wšěch družin,
Porjedźenja jara tunjo.
Křiwe zuby so zrunaja.
Zuby so wućahnu.
Zuby so wurjedźa,
a t. d.

Zubjacy atelier
Kurt Handlos
w **Kamjencu,**
Budyšska droha čo. 1[I]
prjedy R. Wunderlichowy
7] zubjacy atelier.

Starši, wučće swoje dźěći serbski čitać a pisać!

Serbske blido
kóždu wutoru po 5 hodź.
w našej kofejowni.
Wšitcy dobri Serbja su witani.

Wulki skład
časnikow,
rjećazkow, złotych a optiskich wěcow.

Prěni specialny wustaw
za najwobćežniše porjedźenja wšěch družin.
8] **R. Mersiovsky, časnikař**
Budyšin
Serbska droha, róžk žitn. hasy.

Liebsch [42
sudniski aktuar zw. sł.
w Budyšinje
na Nowych Hrjebjach 5
pisarnja za kupowanske, hypothekske, dismembraciske, testamentske a zawostajeństwowe wěcy atd.
Ręči serbski.
Telefon čisło 177.

J. a E. Koban, při žitnych wikach 4[I]
(Seehec restaurant „Germania") - - - Telefon čo. 217.
poručataj so k wudźěłanju wučinjenjow, kontraktow, lisćinow, prósťwownych pismow wšěch družinow, postajenju testamentow, zrjadowanju zawostajenstwow, k zaradźenju při kupowanju a předawanju ležomnosćow, k wobstaranju a wupožčenju pjenjez na wěstu hypotheku, k zehnaću žadankow atd.

C. G. Fiebiger

poruča

módowe a manufakturowe twory,

204] kaž tež

płatowe a bałmjane twory.

Dalokoreč̌ak 650. **Budyšin.** Dalokoreč̌ak 650.

Serbska droha č̌o. 5 a 7.

Założene 1824. Tunje krute płaćizny.

Specialitu: [224

Nabožne předmjety

wšěch družinow poruča, kaž tež
nonstrancy — khełuchi — baty k wobstaranju kho-ych — swěčniki — lampki krjepjenčki — křiže — atd.
Porjedźenja cyrkwinych sudobjow — pozłoćenjo, posłěbornjenjo — pomérnje tunjo
při dobrym wuwjedźenju.

Listna z płaćiznami so darmo připósćełu.

Heinrich Trümper,

kralowski dwórski dodawaćel,

Drježdźany-A.,

Rózk Sporer- und Schößergaße 25.
Njedaloko kath. dwórskeje cyrkwje.

Wobkładanjo bjez nućenja ke kupowanju so rad dowola.

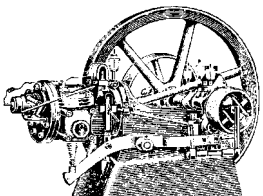

Budyšska twornja motorow

B. Brückner

w Budyšinje

twari

płunowe-, bencinowe-, bencolowe-, petroleowe- a spiritusowe (spritowe) motory a lokomobile, kaž tež připrawy ze sřebac. płunom.

Najtuńša a najwěsćiša móc za rjemjesło a ratarstwo.

Najlěpše poručenja. [12] Najlěpše rukowanjo.

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

Kože

Při **žitnych wikach II** napřećo **Złotej Hwězdźe.**

wšěch družinow kupuje po najwyšších płaćiznach

Heinrich Lange

170] **II při žitnych wikach II.**

Lubi Serbja, spominajće při wšěch wjeselach a składnosćach a wotkazanjach z lubosću a darniwej ruku na naš „**Serbski Dom**“ w Budyšinje.

Lubijska banka.

Lubij w Sa. Nowygersdorf.

Filiale w: **Budyšinje, Zhorjelcu, Žitawje, Seifhennersdorfje.**

Kupowanjo a předawanjo effektow.
Lombardowanjo.
Kontokorrentny a šekowy wobkhód.
Změnkowy diskont a inkasso.
Změnkowa domizna.

Zarjadowanjo zamoženja.
Effekty so khowaju we wotewrjenych a zawrjenych depotach.
Kamorowe kašćiki (safes).
Zhotowjenjo pućowanskich kreditnych listow.

Dawamy wot 1. oktobra 1909 za pjenjezy, pola nas na dań date: [3

při kóždodnjowskim wupowědźenju		3 %	danje na lěto.
„ měsačnym	„	3¼ %	
„ 3měsačnym	„	3½ %	
„ 6měsačnym	„	4 %	
„ 12měsačnym	„	4 %	

Wobkhódne hodźiny 8—12 hodź., 2—5 hodź.

Filiala Lubijskeje banki, Budyšin.

Serbski dom.

Handrij Noack

w **Budyšinje,** Moltkowa droha 9.

Fabrika a skład

za jednore a pyšne wuhotowanja **wobydlenjow,**

61 **też jednotliwe meble za jstwy.**

Šokolada, marcipan atd.

Hodowne wěcki

w najwulkotnišim wubjerku po najtuńšich płaćiznach.

Debjeńki na božodźěsćowy štom

punt hižo po 60 pj.

Nürnbergske poprancy

wot Heinricha Haeberleina w Nürnberga

za originalne płaćizny.

Gerling & Rockstroh

Budyšin

10 Znutřkowna lawska droha 10.

207] 150 filialkow w Němskej.

Twornja w Drježdźanach-A.

Wapno (kalk) wublo [4
brikety
kamjentne wublo
antbracit
wublo do kowarnje
poruča po najtuńšich płaćiznach
Willy Mader.
Skład: Karoladroha 13.
Dalokoreč̌ak 334.
Kontor: Žitne wiki 12.
Dalokoreč̌ak 307.

K nowomu lětu!

Kóždy je wjesoły, hdyž Bože dźěćo so na njoho dopomni. Też „Posoł“ budże wjesoły, hdyž budźa čitarjo na joho **„fond“** spominać a k hodam rjany dar za njón woprować. Je jara nuznje třebne, zo za fond „Posoła“ składujemy, jeli chcemy, zo by „Posoł“ přecy dale a lěpje škitał našich katholskich Serbow před hrožacej njewěru. Wichory njewěry přecy mócnišo howrja, tuž dyrbi „Posoł“ też hišće mócnišo stać a wojować na čole swojoho luda. K tomu pak je nimo Božoho škita też třebny pjenježny zakład.

Tuž dajmy kóždy swój wopor za **„fond“** jako Bože dźěćo a **jako wuswobodźenjo za nowolětne zbožopřeća.** Prosymy **wubjerkownikow** a **dowěrnikow,** zo bychu pilnje **dary hromadźili** a tesame našomu pokładnikej připósłali. Kwitować započeć budźa so dary w hodownym 52. čisle.

Redakcija.

Kofejownja
w Serbskim Domje
poruča so česćenym **Serbam** ze znatym dobrym **kofejom, kakaom, šokoladu** a z druhimi bjezalkoholnymi **napojemi,** kaž też ze zymnymi a čopłymi **jědźemi.** (Twory a wačoki móža sebi hosćo tu rad nakhwilnje skhować dać a wotpołožić.) [223

Nowa knižka!

Wobrazk z tuteje knižki.

W komissiji »Raja« je wušła jako 1. čisło Knihownje »Raja« knižka:

Jězuskowy narod.

Jězuskowym bratřikam a sotřičkam poda M. N. R. [229

Zajimawa knižka, z rjanymi wobrazkami wupyšena, płaći jenož **25 pj.** a je dóstać w Budyšinje pola **Smolerjec** a přez **redakciju** »Raja« (w Khrósćicach).

Tuž kupujće a čitajće pilnje, lubi Serbja!

Serbscy starši! njedawajće swojim dźěćom žadyn praskot k Božomu dźěśu! Kupće jim knihu **„Brunčki“** z krasnymi wobrazami wo swjatojanskich muškach wot k. fararja Karafiáta a cyłej kopicu rjanych wobrazow a wobrazkow.

Dóstanjeće za 1 hr. 20 pj. w Budyšinje pola Smolerja abo pola wašoho serbskoho towarstwa. [216

Kašćiki z gratom k wurězowanju drjewa, gratowe kašćiki,
smykače, sanje,
žimace mašiny,
wšitku domjacu a kuchińsku nadobu
kupuješ najlěpje a najtuńšo pola
Augusta Hajny
w Budyšinje, kamjeńtna droha 12.
Rěču serbski. [219] **Rěču serbski.**

Krajan na lěto 1910
protyka za katholskich Serbow
je wušła.
Tasama je w našich expedicijach k dóstaću po 30 pj.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, po jenož krótkej khorosći srjedu 15. dec. w nocy ½3 hodźin našu horcolubowanu a nam njezapomnitu dźowku a sotru

Hańžu Serbinec z Nowoslic

w jeje hakle 33. lěće z tutoho žiwjenja wotwołać.

Wšitkim, kotřiž su njeboćičku při pustym wječoru wopytowali a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym

najwutrobniši dźak

a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Poručamy jeje dušu pobožnym modlitwam wěriwych.

W Nowoslicach, na dnju pohrjeba, 18. decembra 1909.

Hłubokozrudźena Serbinec swójba.

231]

K tutomu čisłu je připołożene:
Wobsah a Dosłowo 47. lětnika 1909.

Čišć Smolerjec knihiśišćofnje w Serbskim Domje w Budyšinje.